IHS

7
9-B
34 M

A
312

9
4 E
33

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

7-9-B-34

Digitized by Google

Dubravij Hist^a Bohemica

CK
111
20

Digitized by Google

Digitized by Google

IO. DVBRAVII OLOMVZENSIS EPISCOPI,

HISTORIA BOHEMICA,

AB ORIGINE GENTIS, PER DIuerſas temporum & familiarum vices, vſque ad Ferdinandi Imp. & Regis auſpicia, deducta.

A CL. V.
THOMA IORDANO *Medico nouis Genealogiarum, Epiſcoporum, Regum, Ducum* CATALOGIS, *neceſſariis quinetiam* ANNOTATIONIBVS *ornata & illuſtrata, vt nunc demum edita dici poſsit.*

CVI HAC EDITIONE ACCEDIT EIVSDEM DVBRAVII AD SIGISMVNDVM POLONIÆ REGEM oratio ad Turcam debellandum exhortatoria: nunc primum edita.

Adiectus eſt in fine rerum memorabilium INDEX.

HANOVIÆ,
Typis Wechelianis, apud Claudium Marnium, & heredes Ioan. Aubrij.
M. DCII.

Coll. Rom. Soc. Iesu

RVDOLPHO ET ERNESTO.

REGI ET REGNIS EXOPTATISS.

FRATRIBVS AVSTRIACIS.

IMPER. CÆSARIS MAXIMILIANI AVGVSTI FF.

IOANNES CRATO à Craffcheim Medicus, S.

NON *ſum neſcius, conſimili plerunque fortuna & aliorum libros in publicum edi, & alienos liberos educari, vt nimirum pro gratia & laude, quam ii conſectari videntur, quos labor & aliorum vtilitas delectat, vituperationem ſubeant. Eſt autem hic liber ante annos* XXIII. *inſtituto atq; ſumptu autoris Ioannis Dubrauii Olmucenſis Antiſtitis in oppido Morauiæ Proſtanna typis deſcriptus, ſed (quod ſciam) in celebri aliquo mercatu nunquam diuulgatus. Diu enim autor ipſe exemplaria continuit, quæ eo demortuo in vicinis ſaltem locis ſparſa fuiſſe comperimus. De veritate autem hiſtoriæ huius, aut ſtyli puritate vel impuritate, nullum meum iudicium interponere debeo. Ad res ipſas verò reſpicienti attentius, cùm abſq; temporum annotatione in magna obſcuritate verſentur, ſæpe iſta legens lucem atq; ordinem in iis deſideraui. Et cum alios aliter illa ipſa quæ Dubrauius narrat, expoſuiſſe ſcirem, veritatem in collatione limandam eſſe neceſſarium putaui. Itaq; Thomæ Iordano, ingenio & iudicio, artis etiam medicæ vſu præſtanti viro, Marchionatus Morauiæ Medico hortator fui, vt cum Hungaricis, Polonicis & Sleſiacis Hiſtoriis iſta conferret, & ſi quo modo poſſet, dilucidiora & meliora faceret. Extant enim de Bohemicis & Morauicis rebus perpauca Latinè ſcripta, & præter Æneæ Syluii Commentaria, ſeu potius opinionum commenta, fortaſſe nulla. Quid præſtiterit Iordanus, in medio eſt. Mihi eum hac in re morem geſſerit, vt illi viciſſim, dum has partes librum commendandi daret, obſequar, æquiſſimum videtur. Quid verò Medicis cum hiſtoriis? & tantumne à curationibus veſtris otii? qui in alios inquirunt cupidè, forſitan obiicient? Velim ſane mihi otii eſſe plurimum: certè in nulla re quàm hiſtoriarum lectione conſumerem libentius, non quod Luciani præceptum, qui in Medicis hiſtoriarum cognitionem requirit, & illorum proprium eſſe hiſtorias ſcribere ſtatuit, tanti faciam, ſed quod nulla verior, nulla rectior ad communem vitam rectè inſtituendam, ſeu, vt Polybius ſcripſit, πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις, via atque ratio, hiſtoriarum cognitione eſſe videatur. Hac enim, vt*

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Digitized by Google

præclare M. Cicero affirmat, eſt teſtis temporũ, lux veritatis, vita memoriæ, magiſtra vitæ, nuncia veritatis. Vtinam autẽ ea lege, qua Hiſtoricũ ſummus Latinitatis autor aſtringit, ſe teneri ii qui ſcribunt meminiſſent: cum ne quid falſi dicere audeat, ne quid veri non audeat, vt ſuſpicionẽ gratiæ omnẽ & ſimultatis vitet, ſapiẽter præcipit. Verùm longè aliter euenire res ipſa nobis tacentibus loquitur. Nã & noſter autor ſuæ perſonæ quaſi oblitus, Germanis hominib. verborũ atrocitate ſæpe odia aſpera mouere conatur, & in narrationibus, quæ vt picturæ coloribus, quo eminere vel depreſſa eſſe videantur, illuſtrari oratione poſſunt, ita ſui loci atq; ordinis fauet, ita præiudicat, vt planè ζῆλον ἄζηλον demonſtret. Hæc verò, ſicut multa alia, quæ credere pietas vetat, vel exagitare, vel deplorare hoc in loco nobis non eſt propoſitum. Illud vnum cauendum putaui, ne ſi Typographo, nulla mentione facta vel conſilii noſtri, vel operæ à Iordano ſumptæ, detur, incõſideratus aliquis alieno labore parta verbis in ſe transferret, & hunc librum, quem autor in nomine Sacratiſſimi Imperatoris Cæſaris Maximiliani, parentis veſtri primùm apparere voluit, à laudatiſſima familia Auſtriaca alienum faceret. Vobis autem, Sereniſſimi Principes, eum deberi nemo eſt qui neſciat, vtque hoc debitum publicè quaſi profiterer, præclara veſtra hoc tempore in regno Bohemiæ occupatio me admonuit. In ea verò cùm ita ſitis coniuncti, vt perpetuò fraterna caritate eſtis coniunctiſſimi, ambos ſcripto iſto, licet timor & verecundia non mediocriter ſuſpenſum me teneret, compellandos exiſtimaui. Explorato autem iudicio & ſententia verè nobilis viri, D. Vuolfgangi Rumpfii, ſummi atque intimi à cubiculo veſtro familiaris, cœpi confidere, hæc, quod & libenter multumq́ue legitis hiſtorias, & verò quòd Vngarica atque Bohemica ſingulari animo & cura amplectimini, non quidem tanquam ignota nec viſa prius, ſed vt debita & propria, grata acceptáque habituros. Sciunt multi, & propemodum res ipſa in oculos incurrit, vos pietatis & ſapientiæ ſtudio nihil prius & antiquius ducere. Nihil verò ad hoc conducibilius eſſe, cùm hiſtoria omnem ſapientiam contineat, (quemadmodũ Nazianzenus inquit, ἱστορία συμφέρτη ἐστὶ σοφία, & initium atq; fons omnis ſapientiæ, ἀρχὴ φρονήσεως καὶ σοφίας, vt Dionyſius Halicarnaſſeus ſcripſit) quis niſi rerum omnium imperitus non intelligit? Quid autem Principem magis ornat? Quid Reip. Principis ſapientia & prudẽtia vtilius. Itaq; præclarus autor Diodorus Siculus in hiſtoriarum neglectionem publicarum calamitatum cauſam confert, quòd nimirum, cùm tot aduerſis caſibus homines vrgeantur, & in eoſdem toties incurrant, non lectione & conſideratione exemplorum erudiantur. Sapere autem eos felicius, qui alieno periculo ſapiunt, vetus eſt dictum: & à multis obſeruatum, maximo & ſuo & ſuorum damno, Principes & qui ad gubernacula ſedent, atque cum imperio ſunt, in hiſtoriarum ignoratione verſari. Minus enim non neceſſaria mouerent, & maiori ſtudio neceſſaria facerent, ſi vel ipſi, vel quos in conſilium adhibent, hiſtoriarum periti eſſent, & quid ſit Rempubl. conſtituere, quid item deſtituere, noſſent. Siciliæ regem Renatum, Andium ducem, Regnum & Neapolim amiſiſſe inſcitia hiſtoriæ, Gallici Scriptores teſtantur. Ac in promptu eſſent exempla, quæ regularum obſides à Platone vocantur, ſi exemplis in re manifeſta opus eſſe videretur. Quoſdam verò deſtitui in cognitione, literarum bono, quoſdam inertiam tardare, vel alias occupationes pluris facere, compertum habemus. Proinde vulgatum eſt magis quàm intellectum illud, quod de Platonis principis ingenii & doctrinæ ſententia M. Cicero refert: Beatas fore Reſpubl. ſi aut docti, aut ſapientes homines regere eas cœpiſſent, aut qui regnant, omne in doctrina ſuum ſtudium collocaſſent. Aliter autem olim ac nunc iudicatum, & melioribus temporibus in primis approbatam fuiſſe

hanc

hanc ſententiam Flauius Vopiſcus teſtatur. Cùm enim de nouo Imperatore creando Cornificius Conſul ad Senatum retuliſſet, & Tacitum placere oſtenderet, acclamatum ab vniuerſo Senatu: Quis melius quàm literatus imperet? Neque verò hoc de placido illo imperio quod legum autoritate continetur, intelligendum eſſe, ſapientiſſimus rex Alphonſus, tum aliis ab eo præclare dictis & factis, tum iſto oſtendit, quòd ſignis militaribus librum appingi iuſſit, & armorum leges iis contineri multis verbis grauiſſimis teſtatus eſt. De L. Lucullo verò à quo M. Cicero omnem liberalem, & dignam homine nobili doctrinam perceptam affirmat, Plutarchus ſcripſit, & Cicero confirmauit, eum cùm ad Mithridaticum bellum à Senatu miſſus, Roma profectus, rei militaris rudis fuiſſet, in itinere & nauigatione legendis rebus geſtis, tantum Imperatorem factum, vt non modò, quemadmodum M. Cicero inquit, opinionem omnium quæ de virtute eius erat, vicerit, ſed etiam gloriam ſuperiorum. Idque eò fuiſſe mirabilius, quòd ab eo laus Imperatoria non admodum expectaretur, qui adoleſcentiam in forenſi opera conſumpſerat. Non vtar pluribus exemplis, ne currentes, quod aiunt, incitare videar: nec meo teſtimonio in re manifeſta opus eſt. Quis enim non videt, vos paterna illa elegantia, ſuauitate, humanitate, moderatione & facundia tinctos, & vt naturæ bona optimis literis confirmentur, ſtudioſiſſimos? Non eſt meum in os laudare, neque ad veritatem verbis addere quicquam didici: fateri tamen verũ & honeſtè poſſumus, & debemus. Quàm multos ex omni memoria tot linguarum peritos Imperatores fuiſſe legimus, quot ſummus Imperator, & moderatiſſimus Chriſtianæ Reipubl. Moderator Parens veſter eſt? Huius exemplo vos non tam excitare, quàm ea quæ facitis, & ab ineunte ætate feciſtis, comprobare æquum eſt. Memini cùm ante annos XI. D. Ferdinandus Imp. ſacratiſſimæ memoriæ Auus veſter epiſtolas primò ex Hiſpània à vobis miſſas acciperet, magna cum voluptate non modò literarum picturam nobis commonſtraſſe, verùm etiam diligentiam ſcribendi collaudaſſe. Imitantur hoc præclarum exemplum laudatiſſimi Fratres veſtri, Matthias atque Maximilianus inclyti Archiduces, ac maiori etiam ſtudio, quàm quibuſdam nulla liberali doctrina perpolitis, qui nimios quaſi & immodicos eos in literis eſſe arbitrantur, rectum videatur. Sed verum hercle hoc verbum eſt: Homine imperito nihil quicquam eſt iniuſtius. Apollinaris quidam ſcripſit, vnicum nobilitatis iudicium literarum cognitionem virtutis ſtudiis vigentibus fuiſſe. Quibus igitur notis iſti belli æſtimatores nobiles agnoſcentur? Certè ſi vel princeps, vel in excelſo Reipublicæ loco poſitus, literas Latinas neſciat, cùm res magnæ vbique ferè gentium Latinis literis contineantur, hunc nimium pauca ſcire conſentaneum eſt. Mactè igitur virtute atque ingenio Matthia, Maximiliane, Alberte & Vuenceslae, Cæſarum progenies, ea via qua cœpiſtis ad ſummum decus pergite, & hiſtoriarum cognitionem, in qua toto animo eſtis, ſapientiæ & politicæ prudentiæ fontem, rectéque gubernandi certiſſimam normam & regulam ſtatuite. Vos autem Sereniſſimi Principes, Rudolphe Rex atque Erneſte, ad quos magnorum regnorum cura ſpectat, & iam propè in manibus eſt, cùm ſuos noſſe ſalus ſit Reipublicæ, haud dubiè ad iſta quoque, qualiacunq; ea ſunt, interdum cùm per occupationes licebit, reſpicietis: & quæ Regno Bohemiæ atq; Auſtriæ fuerit adiunctio, quæ multorum annorum, diuina quaſi virgula monſtrata, ſucceſſio, videbitis. Vt verò quaſi oculis ſubiiciam, præcipua in pauca conferam. Ottocharus, hoc enim cognomentum Premislao Regi Boemiæ fuit, ſiue eò ſe à Polono diſcernere, ſiue Otthoni charum eſſe oſtendere voluerit: is, inquam, Ottocharus Margaretham vnicam Auſtriæ hæredem in vxo-

rem duxit, eamque (vt opinio eſt) deinceps veneno ſuſtulit. Diuinitus verò in Rom. Regem electo Rudolpho Habſpurgio, & Imperatore creato, quia in Auſtria minimè iuſto dominatu Bohemus eſſe videbatur, ſui officii eum admonuit: cumque apud elatum animo Regem monitis nihil proficeret, ne quid detrimenti Reſpublica caperet, iuſta aduerſus illum arma ſumpſit. Sed prius quàm armis contenderent, perſuaſus Rex obſeruantiæ onus ſibi imponi patitur, & vt in more eſt poſitum, acceptis vexillis, ſe clientem Imperatoris profitetur. Ibi Cæſar vt arctiori neceſſitudinis vinculo Auſtriam, (in qua de ſententia Imperii primogenitus Rudolphi Albertus, Archidux Auſtriæ, Norimbergæ in comitiis, anno Chriſti 1284. celebratis, nominatus & Auſtriæ præfectus fuerat) cum Bohemia coniungeret, filiam Cuitam, quam Dubrauius Iuditham appellat, Vuenceslao filio Regis Ottochari deſpondet. Agnes verò Ottochari filia Rudolpho II. Imperatoris filio in manum conuenit. Ad hæc Iglauiæ pactionem conficiunt, vt nullo legitimo hærede in regno Bohemiæ relicto, vel ſuperſtite, ad Rudolphi poſteritatem regnum deferatur. Verùm infelix Rex, cum in Bohemiam reuertiſſet, Bulgaræ mulieris iracundia exagitatus, tanquam graui dedecore ſe contaminaſſet, quòd Cæſari ſubiectum ſe palàm oſtendiſſet, filiam monaſterio includit, & ſumptis armis Imperatori bellum mouet. Sed cùm, ſecundùm Aeſchyli ſententiam, Deus ſuperbiæ & perfidiæ vindex ſit, in eo bello non ſine graui Imperatoris Rudolphi dolore, quem veris & manifeſtis indiciis oſtendit, Ottocharus trucidatur. Itaque optimus Cæſar nihil eorum, quæ in rem filii Venceslai eſſent, qui octo annorum puer erat, prætermiſit, & vt rectè educaretur, Regnumque optimè adminiſtraretur, ſingulari fide & voluntate procurauit. Simulac verò Venceslaus ex ephebis exceſſit, & regere Bohemos imperio cœpit, filiam Cæſaris, ciuitate Egra in dotem accepta, & ſingularibus dignitatum ornamentis auctus, quæ etiam nunc Bohemici reges obtinent, in matrimonium duxit. Cæterùm cùm demortua Imperatoris filia, Elizabetham vnicam Regis Poloniæ Premislai natam duxiſſet, Poloni licèt Vladislaum Locticum, præteritis Sileſiæ principibus, ad quos Regnum optimo iure pertinebat, iam elegiſſent, repudiato tamen Loctico, Venceslaum Bohemum ſplendida legatione ad gubernationem Poloniæ vocant. Adit quidam regnum: verùm conſecratus, Henrico à Leippa Bohemo, præcipuæ nobilitatis viro, & aliis paucis in adminiſtratione abſens vſus eſt, & filio Venceslao ex Polona nato, Hungaricum etiam Regnum conſilio & armis acquiſiuit. Verùm quia ſibi ætatem grauem, filium in adoleſcentia leuitate quadam lubricum animaduerteret, nec tot Regna à rerum imperito iuuene regi poſſe videret, Otthoni Bauarico, qui Hungaricum ambiebat, Hungariæ Regnum quaſi de manu in manum, cùm Coronam eam, quam Hungari Sanctam appellant, in ſua poteſtate haberet, tradit. Moriens verò filio ſexdecim annorum regnum Bohemiæ & Poloniæ ſingularibus verbis commendat. Sed cùm adoleſcens homo vitæ ſuæ modum tenere nondum ſciret, biennio pòſt Olmutii, non quidem in tumultu, vt Auſtriacus ſcriptor commemorat, ſed ex improuiſo, à neſcio quo adortus, occiditur. Reliquerat verò cum poteſtate in Bohemia affinem ſuum Henricum Carinthiæ Ducem, cui ſororem Annam, quam Auſtriaci ſcriptores Agnetam nominant, in matrimonium dederat. Is igitur extincto Venceslao dominari incipit. Verùm Imperator Albertus Rudolphi primi filius, memor qua ratione Bohemi ex pactione Iglauienſi (cuius Dubrauius, quemadmodum etiam illius, quæ de ſucceſſione in regno Poloniæ hac ipſa in vrbe Vienna, cùm trium Regnorum, Hungariæ, Bohemiæ, & Poloniæ Reges hic cum Imperatore Maximiliano conueniſſent, laudabiliter conflata eſt, nullo verbula

bulo in ſua Hiſtoria meminit) obſtricti Auſtriacis eſſent, Regnum filio Rudolpho iuſtè & legitimè appetebat, & cùm Henricus cedere nollet, armis illum è Bohemia expulit, & vt Rudolphus filius occuparet, perfecit. Mortua verò erat Viennæ Rudolphi coniunx Philippi Franciæ Regis filia Blanca. Itaque vt maiori beneuolentia Bohemos ſibi deuinciret, Venceslai ſenioris viduam relictam in vxorem duxit. Verùm cùm vix integro anno in Bohemia fuiſset, vitam neſcio quomodo amiſit, & ex Auſtriacis principibus primus Pragæ ſepultus eſt. Henrici vero Carni, vt hoc quoque addam, deinceps non diuturna fuit gubernatio. Bohemi enim illius coniugis ſororem Elizabetham, quam inclementius quaſi carceri incluſam tractabat, è cuſtodia liberatam, Henrici Imperatoris ſeptimi filio Ioanni Comiti Lucelburgio in matrimonium Spiræ collocarunt. Ita rurſus neglecta Auſtriaca familia in Lucelburgiorum poteſtate Bohemia fuit. Verum non multo poſt Carolus Imperator quartus Ioannis Regis Bohemiæ filius, Rudolpho in Auſtriaca familia quarto, viro ſummo & Fundatori dicto, (quod is ea quæ à patre Alberto ſecundo, cognomento Sapiente in Academia Vienneſi, & ſummi templi ad Diui Stephani ædem adminiſtratione inchoata fuerant, abſoluit & perfecit) filiam in matrimonium dedit. Sed minimè diuturna fuit hæc adiunctio. Nam cum Rudolphus ſocerum Imperatorem ſingulari ſplendore equeſtri in Italiam comitatus eſſet, Mediolani obiit, eiuſq; cadauer primum cõditorio in æde Diui Stephani, quod ſepulchrum ipſe Archiducibus conſtruxit, illatum eſt. Extinctum autem die Iacobi, quo D. Ferdinandus Imperator placidiſsimè ante annos decem ex hominibus beato exitu deceſsit, annotatum reperimus. Filius deinde Caroli quarti Sigiſmundus, cum fratri Venceslao, qui non modo imperii dignitatem amiſit, ſed & Bohemiæ Regnum, & ſe ſuoſque otio & negligentia perdidit, ſucceſsiſſet, Archiducem Auſtriæ Albertum quintum, filiæ ſuæ Elizabethæ maritum, & ſibi generum atque ſucceſſorem in Regnis & Imperio eſſe voluit. Voluntati huic fortuna quidem reſpondit, verum minimè diuturna ea fuit. Nam cùm ex melopeponum intemperantiori eſu dyſenteria correptus eſset, ea optimum & in familia Auſtriaca Imperatorem quartum altero Regni anno extinxit. Albæ regali is ſepultus eſt, cum viuus Albam Græcam Regno Hungariæ adieciſſet. Ex eo verò Elizabetha Ladislaum poſthumum ad Comarum peperit, cuius tutelam Fridericus tertius ſingulari fide ſuſcepit, & non modò diadema Hungariæ & Bohemiæ ſibi oblatum reſpuit, verum Auſtriam ipſam anno 1457. Ladislao reſtituit. Hic Fridericus tertius, (quem rectius quartum, ſi Fridericum Pulchrum numeremus, appellare licet) ex Erneſto Archiduce Auſtriæ, matre Cymburga, Vithuldi Ducis Lithuaniæ, Regis Poloniæ, fratris filia, natus eſt. Res Imperij poſt Auguſtum diutiſsimè adminiſtrauit, & Ladislao adoleſcente in Bohemia extincto non modò Auſtriam totam recuperauit, verum ſingulari beneficio Dei ad Oceanum vſque illius iura extendit. Fuit enim magni illius Maximiliani primi pater, cui ducta in vxorem Maria Burgunda, Dei munere Belgium, Burgundiæ, Brabantiæ, Geldriæ, Lucelburgi, Lotharingiæ Ducatus, denique Comitatus ſummi Flandriæ, Holandiæ, Selandiæ, Hannoniæ, Picardiæ, Artheſiæ, Namurci acceſſerunt. Maximiliani verò filius Philippus non modò Hiſpaniam vniuerſam, verum & Atlantici maris inſulas & Mediterranei, interque has comprimis nobiles Corſicam, Sardiniam, & Siciliam, non ſine Dei numine, per quod Reges regnant, adiecit. Quæ verò & quanta, quàm magna atque ſingularia præpotens Deus & Regum Rex munera & beneficia in Carolum quintum, & Ferdinandum Imperatores ſummos, & paternum & maternum auum veſtrum contulerit, quantis & quàm veris bonis domum Auſtriacam &

Digitized by Google

Rempublicam Chriſtianam eorum opera auxerit, hoc in loco commemorare & nimis longum eſſet, & cùm illa etiam nunc oculis omnium obuerſentur, ſuperuacaneũ. D. Ferdinandus certè poſt diuturna ex Ladislai poſthumi obitu trium Regum, Georgij Bodebratii Bohemi, Matthiæ & Vladislai, certamina, ducta in matrimonium, extincto miſerè optimo Rege & adoleſcente Ludouico fratre, Anna Regina lectiſsima, Vladulai Regis Hungariæ & Bohemiæ, Poloniæ verò Sigiſmundi fratris filia, in regno Hungariæ & Bohemiæ Ludouico ſucceſsit. Huius Imperatoris laudes nulla vnquam ſecula, licèt nondum ſcriptis comprehenſæ ſint, tacebunt. Eum ego ante vitæ exitum ſingularia quædam de optima in Rempublicam Chriſtianam voluntate ſua commemorantem audiui. Poſſem recitare plurima, niſi mihi ſubuereri quiddam quod ſcribere non debeo, in mentem veniret. Dion hiſtoricus Titum Imperatorem moriturum dixiſſe, ſe vnius rei pœnitere, id verò quid eſſet nunquam aperuiſſe ſcribit. Idem D. Ferdinandum Imperatorem dixiſſe multi ſciunt, verùm cum nemo interrogaret, apertè protuliſſe. Vereret hoc quoſdam, continere igitur ſatius eſt. Illud reticere non debeo, quod crebris ſermonibus ante obitum vſurpauit, inter ſumma beneficia, quæ Deus in gubernatione Imperij conceſſiſſet, primum atque maximum, vero animi iudicio, optimaq; conſcientia hoc ſe ducere, quòd ad ſedandas diſcordias publicas animum adieciſſet, & tolerantiæ in religione formulam benigniſsimus Deus ſibi in mentem dediſſet. Eſt in viuis Ioannes Nauius, vir integerrimus, qui à Sereniſſimo Archiduce Ferdinando nobis in valetudinis Cæſareæ curatione additus erat, eo præſente mihi legendam dedit, atq; vt apertis verbis legerem, iuſſit, epiſtolam bene longam ſua manu ad Electorem Mauritium multis verbis & ſententiis accuratiſſimè de pace publica, conſcientiarum libertate, & Reipublicæ ſalute ſcriptam. Hanc, inquam, ſi Cenſores quidam viderent, haud dubiè animaduerterent, quàm inſigni, non modò Italus quidam & Gallus, verum etiam noſtri homines qui de vna religione, (cum nullo vnquam tempore non modò in vniuerſo mundo, ſed ne in vna gente quidem, vna & per omnia ſimilis ſibi religio fuerit, ſemperq; Abelis iuſti & Cainica ſoboles, conſimilia illis, quæ principiò facta ſunt, fecerint) clamitant, D. Ferdinandum Sacratiſſimæ memoriæ Imperatorem iniuria afficiant. Sed hos quaſi in vlcere vngues nõ commouere ſatius eſt, ne commoti, exulcerata, quæ D. Ferdinandus Imperator ſanare ſtudebat, grauius dilacerent. Iſtos verò ipſos autores eſſe ſermonum omnium, quæ de vobis mitiſſimis & concordiæ atque tranquillitatis ſtudioſiſſimis Principibus per Germaniam improbiſſimis ſermonibus nuper ſunt diſſeminata, nemo niſi qui hæc non alibi, quàm in Cainico pectore atque cerebro naſci poſſe intelligit, dubitare poteſt, vel debet. Quæ autem, malùm, hæc confingendi & cõficta ſpargendi licentia? De Alexandri Seueri Imperatoris imperio hoc præconium refertur, fuiſſe illud ἀναίμακτον. Multo verius de optimi Parentis veſtri Imperatoris Maximiliani ſecundi moderatiſſima Imperii moderatione hoc dici poſſet, niſi fata obſtarent, & non modo furor bellicus, ſed furiæ Theologicæ arma miniſtrarent. Æternus Deus, qui ſuo iuſtiſſimo arbitrio Regna diſpenſat, & progeniem iuſticiæ atq; clementiæ (quibus virtutibus, optimi Principes, proxime ad Deum homines accedere non ignoratis) obſeruantium benignè fortunat, vt Dauid cecinit, vobis & poſteritati veſtræ placida felicia (quid autem eſt felix, niſi ſit placidum & moderatum?) omnia concedat: & vt difficultates, quæ rebus ruituris, & ad interitum accelerantibus incumbunt, ſuſtinere poſſitis, præpotenti ſuæ fortitudinis manu vos fulciat, ſuſtentet & defendat. Viennæ Idib. Iunii. CIↃ IↃ LXXIIII.

D V-

DVCES SIVE PRINCIPES BOHEMIÆ,
poſt & ante aſſumptum Chriſtianiſmum.

I. Czechvs gentis conditor.
II. Croccvs. Huic tres filiæ:
III. Lybvssa, Bela, Techa.
IIII. Premislavs arator ducit coniugem Lybuſſam. Ex hoc coniugio,
V. Nezamislivs. Ab hoc
VI. Mnatha. Huius filius
VII. Vogenvs. Duo huic liberi,
VIII. Vneslavs & Vratislaus, cui Lucenſis & Zatecenſis principatus deſtinati. Filius verò Vladiſlaus à Siderio confoſſus. Huius filius ſeptennis Zbislaus à Duringo pædagogo interemptus. Vneslai filius.
IX. Crevomyslivs. Huius
X. Neclan. Iſtius verò duo filii
XI. Hostivitivs & Myſtibogius, cui Gurimenſis attributa ditio, qui à diabolo eſt ſuffocatus, ſuperſtite filio Radislao Gurimenſe.
XII. Borivorivs, ſed primus Chriſtianus. Huic è Ludmilla Slauiborii Melnicenſis filia
XIIII. Spitignevs.
XV. Vratislavs & Boleslaus: Vratislaus è Drahomira Lucenſe.
XVI. S. Venceslavs cœlebs.
XVII. Boleslavs ſæuus, & Premislaua, quæ fratris Venceslai aurem abſciſſam ad limē templi repertam arcula incluſerat. Boleslaus è Brenna genuit Strachyquam monachum Ratisbonæ, poſt epiſcopum Pragenſem tertium.
XVIII. Boleslavs Pius, Mladam monialem ordinis Diui Benedicti (poſtea Maria à Pontifice Max. denominata) Dombrauam, ſiue Dambroucam Meſchonis Poloniæ Principis coniugem, ex qua natus Boleslaus primus Rex Poloniæ, ab Otthone tertio Imperarore ſalutatus. Boleslaus ex Hemma è Principibus Saxoniæ
XIX. Boleslavm à conſobrino Polono oculis orbatum. Hic
XX. Iaromyrivm, &
XXI. Vdalricvm filios habuit. Iſte ex Beatrice ruſtica coniuge ſuſcepit
XXII. Bretislavm primum Marchionem Morauiæ, qui ex Iuttha vel Iuditha Otthonis Ruffi Cæſaris filia è monaſterio Ratisbonenſi rapta, genuit
XXIII. Spitignevm, Vratislaum Olomuzii dominum & primum Regem, Cunradum Brunnæ dominum, Otthonem Znoymæ dominum, & Iaromyrium Epiſcopum Pragenſem.

Digitized by Google

PRINCIPES BOHEMIÆ XXIII. *numero, Stoymiro fratre Sucoslai Bilinæ exule in Bauaria, quem Stilfridum vocabant Germani, adnumerato, qui tertium locum obtinuit, licet cito exauctoratus.*

I. Czechus.

II. Croccus.

III. Lybuſſa. — IIII. Premislaus.

V. Nezamyslius.

VI. Mnatha.

VII. Vogenus.

VIII. Vneslaus. — Vratislaus *Lucenſis.*

IX. Creuomyslius. — Vlaſtislaus.

X. Neclam. — Zbislaus.

XI. Hoſtiuitius. — Myſtibogius *Giurimenſis.*

XII. Boryuorius *primus Chriſtianus.* — *Ludmilla.* — Radislaus.

XIIII. Spitigneus. — XV. Vratislaus. — *Drabomira Lucenſis.* — Boleslaus.

XVI. S. Venceslaus. — XVII. Boleslaus *ſæuus.* — *Brena.* — Premislaua.

Strachyquas *Monachus.* — XVIII. Boleslaus *Pius.* — *Hemma.* — Mlada. — Dombraua. — *Mieſco Polonia princeps.*

XIX. Boleslaus.

XX. Iaromyrius.

XXI. Vdalricus. — *Beatrix ruſtica.*

XXII. Bretislaus. — *Juditha Othonis Cæſ. filia.*

Spitigneus XXIII. *Dux.* — Vratislaus *Olomuzii dominus I. Rex.* — Conradus *Brunnæ dominus.* — Ottho *Znoymæ dominus.* — Iaromyrius *Epiſcopus Pragenſis.*

R E-

REGES, PRINCIPES ET INTERREGES.

VRATISLAVS, Conradus, Ottho, filii Bretiſlai Marchionis primi Morauiæ, Principis Boiemiæ 22.

CONRADVS Brunnæ dominus, ex Valdburgi ſuſcepit Vdalricum & Leopoldum.

VDALRICVS Vratislaum, cui fuit coniunx Vaſilca, fortaſſis Baſilia Rütheni principis filia.

LEOPOLDVS Conradum Marchionem, cui tribuitur vxor Palatina Bauarica N. aliis Maria Henrici v. Cæſaris filia.

OTTHO Znoymæ dominus, ex N. Belæ vi. in ordine regis Hungariæ filia, genuit Suatoplucum Marchionem, & Otthonem Nigrum: hic Venceslaum.

VRATISLAVS diademate regio primus ab Henrico III. Cæſare dicto ſeniore cohoneſtatus eſt: huius vxor prima N. exulem maritū in Hungaria viſitatura cum fœtu in itinere moritur: ſecunda Adelheid, regis Hungariæ Andreæ filia, ex qua ſuſcepit Bretislaum, Boryuorium, Boleslaum, Iuditham Vladislao I. principi Poloniæ poſt reges abrogatos nuptā. E tertia Boleslai Audacis ſiue Feri Poloniæ regis F. Suataua, Vladislaum: N. Vicberti Luſatiæ Marchionis coniugem, ex qua Venceslaus Marchio Luſatiæ, Sobieslaum Principem Lucenſem, & Henricum Epiſcopum Olomuzenſem.

VRATISLAI ſucceſſores annis 60. dicuntur ſolo principis titulo regia dignitate neglecta vſi: nimirum Conradus Brunnæ dominus I. *I. Interregnum. 6. Interreges.*

BRETISLAVS Vratislai F. II. Boryuorius Vratislai F. III. Suatoplucus Otthonis Znoymæ domini F. IV. Vladislaus Vratislai regis F. V.

II. BRETISLAVS è Lucretia principis Rhenani filia genuit Vladislaum iuuenem, ductorem copiarum in Italia loco patris pro Cæſare.

III. BORYVORIVS ex N. Leopoldi Auſtriæ ducis ſorore Iaromyrium VI. Sobieslaus Princeps Lucenſis ex Adleida filia Colomanni regis Hungariæ. Vladislaum, Mariam Leopoldo Duci Auſtriæ locatam, Sobieslaum, Vdalricum, Venceslaum (qui Spitigneum à Premislao Ottogaro excæcatum) liberos ſuſcepit.

VLADISLAVS Vladislai F. Vratislai primi regis nepos, repetita regia dignitate à Friderico Barbaroſſa Cæſare coronatus, fratres habuit Theobaldum, Italica expeditione in caſtris Cæſaris mortuum, & Henricum Epiſcopum Pragenſem, & N. Friderici Ducis Bauariæ vxorem. Coniuges duas, Gertrudin Conradi Cæſaris filiam, & Iuditham Landtgrauii filiam. Liberos quinque, Fridericum primum Interregem, qui ex Elizabeth coniuge genuit filiam N. Petro Nepotulo Emanuelis Imp. Conſtantinop. deſponſam: Suatoplucum, cuius vxor fuit N. Geiſæ II. regis Hungariæ filia: Albertū Archiepiſcopum Saltzburgenſem, Vladislaum Marchionē Morauiæ (& huic filius Vladislaus Marchio) Premislaum, poſtea Ottogarum. Vdalricus Sobieslai Lucenſis filius, ſecundus Interrex. Sobieslaus frater, tertius Interrex. Conradus Leopoldi Znoymēſis filius, quartus Interrex. Venceslaus Otthonis Nigri filius quintus Interrex. Premislaus Vladislai filius poſtea Ottogarus, ſextus interrex. Henricus Epiſcopus Pragenſis Vladislai filius regis frater, ſeptimus Interrex. Vladislaus Marchio Morauiæ, Vladislai regis filius, octauus Interrex. *II. Interregnum 8. Interreges.*

PREMISLAVS Ottogarus Vladislai regis filius III. Rex, è Conſtantia Belæ III. Regis Hungariæ filia genuit

VENCESLAVM Ottocarum IV. Regem, & Annam Henrico II. pio, Henrici Barbati Principis Vratislauiæ & Poloniæ filio, qui à Tartaris cæſus eſt, nuptam. N. filia Otthoni Marchioni Brandenburgenſi locata, ex qua Ottho Longus Marchio, comes expeditionis Ottocari in Pruſſiam. Agnes ſpreto Friderico II. Cæſ. monialis facta. N. filia Vdalrico Carinthiæ principi nupta. Theodorici Marchionis Miſniæ F. ſterilitatis prætextu repudiauit Premislaus R.

VENCESLAVS Ottocarus è Kunigundi filia Philippi Cæſaris ante Otthoni à Vittelſpach Palatino pacta, Ottocarum quintum regem produxit.

OTTOCARVS quintus rex Margaretham Henrici VI. Cæſaris viduam fratris Friderici Ducis Auſtriæ filiam hæredem prætextu ſterilitatis in cœnobium detruſit, ſuperinducta Kunigundi Roſcislai regis Bulgariæ filia, è qua ſuſcepit Agnetem Rudolpho Duci Sueuiæ Rudolphi Habſpurgenſis Cæſaris filio nuptui traditam (hinc

Digitized by Google

natus Ioannes Cæſaris Alberti parricida) & Venceſlaum ſextum regem. E concubina Nicolaum Ducem Oppauienſem cum tribus filiabus locatis Vartenbergo, Straconicenſi & Crauato Baronibus,

VENCESLAVS è Juditha Rudolphi Habſpurgenſis Cæſaris filia genuit Venceſlaum ſeptimum regem, & Iuditham Ruperti filii Adolphi Naſſouii Cæſaris vxorem. Ex Elizabetha filia Premiſlai Principis maioris Poloniç (poſt Rudolpho miti Alberti Cæſaris filio nupſit) Annam Henrico Principi Carinthiæ, & Elizabeth Ioanni Cæſaris Henrici ſeptimi Lucemburgenſis F. regi Bohemiæ octauo, coniugio traditas procreauit. Habuit etiam præpoſitum Viſſegradenſem ſpurium.

VENCESLAVS ſeptimus iunior dictus, Violam Ducis Teſchinii filiam vxorem duxit: hæc poſtea Petro Roſenſi nupſit. Rex Olomuzii à ſicario interfectus liberis caruit.

III. Interregnum. Interreges tres.

I. HENRICVS Carinthiæ Princeps maritus Annæ.

II. RVDOLPHVS mitis Dux Sueuiæ.

III. FRIDERICVS Dux Auſtriæ filii ambo Alberti Cæſaris.

IOANNES octauus rex ex Elizabetha genuit Carolum (poſtea IIII. Rom. Imperatorem) Premiſlaum (infans hic ceſſit humanis) Ioannem Ducem Carinthiæ, Comitem Tiroli: demum Marchionem Morauiæ. Eius filii Iodocus Barbatus Cæſar deſignatus, & Procopius Marchiones Morauiæ: Mariam Caroli v. Regis Galliæ vxorem: Margaretham Ducis Palatini Bauariæ Hermanni coniugem, poſt viduam Caſimiro Poloniæ regi deſponſam, ſed ante nuptias mortua: Iuditham Friderico Marchione Miſniæ repudiato, Ioanni II. regi Francorum nuptam. E Beatrice Borbonii Ducis filia coniuge ſecunda, Venceſlaum Comitem Lucemburgenſem & Ducem Brabantiæ.

CAROLVS nonus rex & Cæſar quartus, quatuor habuit coniuges, Blancam Philippi Comitis Valeſiæ, poſt regis Galliæ VI. ſororem: deinde Annam Palatini Rheni filiam: tertio Annam Bulconis Ducis Suidnizenſis in Sileſia filiam. Ex hac

VENCESLAVS decimus rex & Cæſar. Extremum Elizabetham Bugiſlai Ducis Stetini Pomerani filiam, Caſimiri regis Poloniæ neptim, Ludouici I. regis Hungariæ conſobrinam. Ex hac

SIGISMVNDVS vndecimus Rex & Imp. & Ioannes Luſatiæ Gorliziique Marchio. Ex aliis Margaretham Ludouici I. regis Hungariç Poloniæque vxorem, tum Elizabeth Alberti tertii Ducis Auſtriæ coniugem. Venceſlao regi duæ fuere coniuges, Ioanna Comitis Hollandiæ filia prior: Sophia Palatini Baioari filia poſterior. Totidem Sigiſmundo: Maria nimirum Ludouici I. regis Hungariæ & Poloniæ filia hæres: ſecunda Barbara Hermanni Comitis Ciliæ filia: hinc Elizabeth quam

ALBERTVS duodecimus rex & Cæſar Dux Auſtriæ, vxorem duxit: ex qua

LADISLAVS decimus tertius rex poſthumus. Incidunt

GEORGIVS à Kunſtat Podiebradii dominus XIV. Rex, &

MATTHIAS Huniades XV. Rex Bohemiæ & Hungariæ, nec non Elizabeth Caſimiri Regis Poloniæ, & Anna Vilhelmi Ducis Saxoniæ coniuges.

VLADISLAVS XVI. Rex, Caſimiri filius, qui ex Anna Gandala Vaſcone

LVDOVICVM XVII. produxit, & Annam

FERDINANDI Auſtrii, poſt Imp. Rom. regis XVIII. coniugem. Huius filius

MAXIMILIANVS XIX. ex Maria Caroli V. Rom. Imp. filia,

RVDOLPHVM XX. procreauit.

Vratislai primi Regis ſucceſſores primum interregnum conſtituunt, qui vt Principes Rempublicam Bohemam adminiſtrarunt.

1. Conradus ſeptimeſtris Rex, Vratislai frater.
2. Bretiſlaus, Vratislai filius.
3. Boryuorius, Vratislai Regis filius,
4. Suatoplucus Otthonis Znoymæ domini filius.
5. Vladiſlaus, Vratislai Regis filius.
6. Sobieſlaus, Vratislai Regis F.

Vladiſlaus

Vladiſlaus II. *Rex, Vladiſlai Principis filius, Vratiſlai Regis N.*
Interregnum ſecundum. *Interreges* VIII.

1. Fridericus Vladiſlai Regis F.
2. Vdalricus Sobieslai Principis F. Vratiſlai Regis N.
3. Sobieslaus, Sobieslai F.
4. Conradus Leopoldi Znoymenſis F.
5. Venceslaus Otthonis Nigri F.
6. Premislaus Vladiſlai Regis F. pòſt Rex tertius.
7. Henricus Epiſcopus Pragenſis Vladislai F. Vladislai Regis frater.
8. Vladislaus Marchio Morauiæ Vladislai Regis F.

De his Aeneas Syluius. Et hos regis nomine abſtinuiſſe conſtat, ſiue quia magis vi quàm iure imperarunt: ſiue quòd indultum Imperatoris Romani ſumendæ coronæ more maiorum obtinere non valuerunt.

Epiſcopi & Archiepiſcopi Pragenſes.

1. Dethmarus.
2. Adalbertus.
3. Strachyquas.
4. Theodatus.
5. Hellichardus.
6. Iſo.
7. Seuerus.
8. Iaromyrius.
9. Coſmas.
10. Hermannus.
11. Maynardus.
12. Ioannes.
13. Ottho.
14. Daniel à Lippa.
15. Fridericus.
16. Valentinus.
17. Henricus Interr. 7.
18. Daniel.
19. Andreas.
20. Ioan. Scholaſticus.
21. Nicolaus.
22. Ioannes.
23. Tobias.
24. Ioannes.

1. Erneſtus I. Archiepiſcopus.
2. Ioannes, pòſt Cardinalis.
3. Sbinco à Leporib.
4. Albicus.
5. Conradus Vueſtphalus.
6. Rokizana.

Aliorum, ſi qui fuerunt, nulla hoc libro fit mentio.

Ob gentis cognationem & commercia: fœdera pacta & reſciſſa: connubia contracta: bella cum Hungaris & Polonis geſta: & quia multorum Boemiæ Principum rebus deſperatis Hungaria non minus quàm Polonia tutum præbuit aſylum, tam qui Hungariæ, quàm qui Poloniæ rerum potiti ſunt, ad hiſtoriæ perſpicuitatem (vt quæ quòlocorum referenda ſint, conſtet) nomina aſcribere placuit.

POLONIAE, QVI CHRISTO *nomen dedēre, Principes & Reges.*

Mieſcho, alijs Miecislaus I Princeps Chriſtianus, qui Dombrauam Bohemam vxorem duxit, pacto Chriſtianiſmo.

1. Boleslaus Rex I ab Otthone Cæſare ſacratus.
2. Mieſco, vel Miecislaus Rex.
3. Caſimirus Monachus Clunienſis in Burgundia.
4. Boleslaus Ferus vel Audax Regno priuatus.

Vladislaus princeps I.

Boleslaus Crivouſtus. Huic filii quatuor,
- Vladislaus II.
- Boleslaus Criſpus eius filius, Leſco exauguratus.
- Miecislaus ſenex.
- Caſimirus.

Sbigneus nothus.

Leſcus Albus.
Boleslaus Pudicus.
Leſco alter. Huius frater Lochtecus, alia matre.

5. Premislaus Rex.
6. Vladislaus Lochtecus.
7. Venceslaus Bohemus monoculus.
8. Caſimirus Magnus II.
9. Ludouicus Rex Hungariæ.
10. Vladislaus Iagello Dux Lithuaniæ.
11. Vladislaus Varnenſis.
12. Caſimirus.
13. Ioannes Albertus.
14. Alexander.
15. Sigiſmundus I.
16. Sigiſmundus II.
17. Henricus Dux Andegauenſis, Caroli IX. Francorum Regis frater, & ſucceſſor, Henrici II. filius.

)( )(

Digitized by Google

Reges

CHARACTErum ſignificatio.

— Coniuges.
| Liberi.
N. Nomina ignota.
Pr. Princeps à rege primo.
Int. Interrex.
D. Dux.

BRETISLAVS I. Marchio Mor[...]

N. *Cum fœtu mortua.*—*Adleida Andreæ Regis Hungariæ filia.*—*Suataua Boleslai Feri Poloniæ Regis filia.*

Bretislaus.—*Lucretia Princ. Rheni F.*
| Vladislaus *iuuenis ductor copiarum in Italia.*
Boleslaus.
Boryuorius.—*N. Leopoldi Auſtrii ſoror.* 3. *Princ.* | Hiaromyrius.
Vladislaus 5. *Pr.* | Vladislaus.
N.- [...] V[...]

N.—*Fridericus Dux Bauariæ.*
Theobaldus *in Italia mortuus.*
Gertrudis *Conradi Caſ. F.*
—VLADI[...] II. *Rex*

Fridericus 1. *Int.*—*Elizabeth.*
| N.—*Petrus nepotulus Emanuelis Imperatoris Conſtantinopolitani.*
Albertus *Archiepiſcopus Saltzburgenſis.*
Suatoplucus.—*Geiſa R. Hungariæ filia.*
Vladislaus[...] | Vladislaus *alter.* Vi[...]

N.—*Iudith Rudolphi Caſ. filia.*—[...]

Ioannes *Præpoſitus Viſegradenſis poſt Epiſcopus Olomuzenſis 24. ſpurius, Volko dictus.*
Iudith.—*Rupertus Naſſouius Adolphi Caſaris filius.*
VENCESL[...] *iunior.*

Blanca Philippi Comitis Valeſiæ F.—CAROLVS IX. *R. Boiemiæ, poſt quartus Imp.*—*Anna Palatini Rheni F.*
—*Anna Bulconis D. Suidnicenſis F.*
—*Elizabeth D. Stetinenſis F.*
Pri[...]
Ioa[...]

Margaretha.—*Ludouicus R. Hungariæ.*
Elizabeth—*Albertus Dux Bauariæ.*
Ioanna Comitis Hollandiæ F.—VENCESLAVS X. *R. & Imp.*—*S*[...]

Magdalena *ſponſa Caroli* [...] *Regis Galliarum filia.*

Maria Burgunda[...] *Hiſpan. Regis fil.*

Intercedit GEORGIVS à Kunſtat XIIII. Rex.

Digitized by Google

Boiemiæ.

uiæ, 22. Princeps Boiemiæ.

-VRATISLAVS I. *R. Bo.* — Conradus—*Valpurgis.* *I. Pr.* — Ottho—*Bela Regis Hungariæ filia.*

Vdalricus. — Leopoldus. — Suatoplucus 4. *Princ.* — Ottho *Niger.*

Vratislaus.—*Vaſilea Ruthena.* — Conradus—*Palatina* 4. *Int.* *Bauarica. Marchio.* — Ottho — Suatoplucus. — Venceslaus 5. *Interrex.*

-*Vicbertus Luſatiæ Marchio.* ...nceslaus *Marchio.* — Sobieslaus *Princeps*—*Adleida Colomanni R. Hung. F.* *Lucenſis* 6. *Prin.* — Henricus *Epiſcopus Olomuzenſis Zdyck dictus.* — Iudith.—*Vladislaus I. a regibus Prin. Poloniæ.*

Maria.—*Leopoldus dux Auſtriæ.* — Sobieslaus 3. *Int.* — Vdalricus 2. *Int.* — Venceslaus.

...LAVS—*Iudith Landsgraui filia.* — Henricus *Epiſcopus Pragenſis* 7. *Int.* — Spitigneus *exoculatus à Premislao.*

...*Marchio Morauiæ* 8. *Int.* — PREMISLAVS *Ottocarus*—*Conſtantia Belæ Regis Hung. filia.* *6. Int. poſtea* III. *Rex.* —*Theodorici Marchionis Miſniæ F. repudiata.*

...NCESLAVS *Ottocarus* IIII. *R.* —*Kunigūdis Philippi Caſ. filia.* — N.—*Ottho Marchio Brandeb.* — Agnes *monialis.* — Anna.—*Hēricus Pius Vrat. Pr. a Tartaris caſus.* — N.—*Vdalricus Carinthiæ Pr.*

OTTOCARVS—*Kunigunda Bulgara.*—*Margaretā à Henrici*—*N. concubina* V. *Rex.* *VI. Caſ. vidua.* *ex qua*

Nicolaus *Dux Oppauiæ.*

N.—*Vartembergus*
N.—*Straconicenſis* } *Barones.*
N.—*Cranarus*

...*lizabeth Premislai*—VENCESLAVS ...*Poloniæ filia.* VI. *R. ſenior.* — Agnes.—*Rudolphus Dux Sueuiæ Rudolphi Caſ. filia.*

...AVS VII. *R.*—*Viola Ducis Teſchinus filia.* — Elizabeth.—IOANNES *Comes Lucemburgi*—*Beatrix Ducis Borbonii filia.* VIII. *Rex.*

Venceslaus *D Brab.*—*N. Alberti Comitis Hollan. F.*

...mislaus. — Ioannes *Marchio Morauiæ.* —*Margaretha Carinthia.* — Maria.—*Carolus R. Galliæ.* — Margaretha.—*Henricus D. Bauariæ.* — Iudith.—*Ioan. R. Galliæ.*

...cus *Barbatus Caſ. deſignatus.* Procopius *Marchio Morauiæ.* Ioan. *prius Epiſcop. Olomuzenſis, poſt Patriarcha Aquilegiæ.*

...*phia Palatini F.* — *Maria Lud. R. Hung. F.*—SIGISMVNDVS—*Barbara Comitis Cilia F.* XI. *R. & Imp.* — Ioannes *Luſatiæ & Gorlizii Marchio.*

ALBERTVS XII. *R. & Caſ.*—Elizabeth.

...*VII.*—LADISLAVS XIII. *Rex.* — Elizabeth.—*Caſimirus Rex Poloniæ.* — Anna.—*Vilhelmus Dux Saxoniæ.*

Anna Gandala Vaſco.—VLADISLAVS XV. *Rex.*

...*Philippi*—LVDOVICVS XVI. *Rex.* — Anna.—FERDINANDVS XVII. *R. & Imp.*

MAXIMILIANVS XVIII. *Rex & Imp.*—*Maria Caroli V. Caſaris filia.*

RVDOLPHVS XIX.

Digitized by Google

SERIES DVCVM.

Duces.

1. Czechus.
2. Croccus.
3. Lybuſſa.
4. Premislaus.
5. Nezamyslius.
6. Mnatha.
7. Vogenus. Voien Crommero: Vorcius Syluio.
8. Vneslaus.
9. Creuomyslius.
10. Neclan.
11. Hoſtiuitius.
12. Boryuorius 1 Chriſtianus.
13. Stoymirus, Germanis Stilfridus.
14. Spitigneus.
15. Vratislaus.
16. S. Venceslaus.
17. Boleslaus ſæuus.
18. Boleslaus pius.
19. Beleslaus excæcatus.
20. Hiaromyrius.
21. Vdalricus.
22. Bretislaus.
23. Spitigneus.

SERIES REGVM, PRINcipum, & Interregum.

1. Vratislaus Rex.

Principes VI.

1. Conradus.
2. Bretislaus.
3. Boryuorius.
4. Suatoplucus.
5. Vladislaus.
6. Sobieslaus.

2. Vladislaus Rex.

Interreges VIII.

1. Fridericus.
2. Vdalricus.
3. Sobieslaus.
4. Conradus.
5. Venceslaus.
6. Premislaus poſtea Rex tertius.
7. Henricus Epiſcopus Pragenſis.
8. Vladislaus.

3. Premislaus Rex, poſtea Ottocarus.
4. Venceslaus Ottocarus.
5. Ottocarus.
6. Venceslaus.
7. Venceslaus iunior.

Interreges III.

Henricus Dux Carinthiæ.
Rudolphus Dux Sueuiæ.
Fridericus Dux Auſtriæ, vtrique filii Alberti Cæſ.

8. Ioannes Comes Lucemburgenſis.
9. Carolus quartus Rom. Imp.
10. Venceslaus Rom. Imp.
11. Sigiſmundus Rom. Imp.
12. Albertus Rom. Imp.
13. Ladislaus.
14. Georgius à Kunſtat Podiebradius.
15. Vladislaus.
16. Ludouicus.
17. Ferdinandus Rom. Imp.
18. Maximilianus II. Rom. Imp.
19. Rudolphus Rex Hungariæ.

RE-

Digitized by Google

Digitized by Google

Reg

Geyſa.—*Saroltha.*

S.STEPHANVS I.*Rex.*—*Giſela Henrici Imp. F.*

S.Emericus. Giſela.—*Wilhelmus frater Sigiſmundi ducis Burgundia.*

ANDREAS—*Agmund*
IIII.*R.*

Iudith *vidua Bretiſlai ducis Bohemia 22. Otthonis 3. F.*—PETRVS II.—*Soror Alberti ducis* *Rex.* *Auſtria.*

SALOMON V.*R. Sophia Henr. Imp. filia.* Dauid. Adelheit. *Vratiſlau I. R. Bohemia.*

Adelheit.—*Boryuorius princeps Bohemia.* Ladiſlaus. STEPHANVS 2.—*N. Roberti* IX. *Rex.* *Regis Sici*

Qui Geiſam magnũ ſeptimum, Ladiſlaum ſecundum, filium Belæ cæci, eiusque fratrem Stephanũ annumerãt, X L: conſtituunt Reges.

Conſtantia.—*Premislaus 1. Ottocarus III. Rex Bohemia.* EM XI

Venceſlaus *Ottocarus IIII. Rex Bohemia.*

BELA 4. XVII.—*Maria Imp. Graci F.* *ſub quo Tartari.* *lai Haliz ienſis prin*

Intercedunt Venceſlaus Bohemus XXII. & Ottho Bauariæ Dux XXIII. Reges.

STEPHANVS 5. XVIII. *Rex.* Bela. Kinga *ſiue* Kunigun

N. Veſtalis primum, poſt Zawiſſio Roſenſi Bohemo nupſit. LADISLAVS 4. *Cumanus* XIX. *Rex.* —*N. filia Caroli de Apulia.* Maria—*Caroli Re*

Carolus *Ma*

N.—*Maria Caſimiri ducis Polonia filia.* —*Be ri*

Carolus. Ladiſlaus. *Elizabeth nenſis*

Catharina. MARIA XXV.—SIGISMV *Regina.* *Rex.*

Intercedit Ladiſlaus 4. Polonus Varnenſis XXIX. Rex.

LADISLAVS XXX. El

VLADISLAVS X

Intercedit Matthias XXXI. Rex.

Maria Philippi filia.—LVDOVICVS

MAXI

Iohannes Sepuſius XXXIV.

Digitized by Google

...es Hungariæ.

...TOXYS

Michael.—*Ruſſa ſiue Ruthena.*

Ladislaus *Caluus.* Vazul.

Ruthena. Bela VI. *Rex.*—*Meſchonis R. Poloniæ filia.* Leuentha.

Geiſa *magnus.* S. Ladislavs VII. *Rex.* Lampertus. N.—*Zelemirus Rex Dalmatiæ.* N.—*Ottho Marchio Morauiæ.*

Georgius è *concubina.* Colomannvs VIII. *Rex.* Almus. Pyriſca.—*Emanuel Græcus Cæſar.*

Bela 2. X. *Rex.*—*Helena Vri Macedonis filia.*

...*iſcardi filia.* Nicolaus. Borychius *ex adulterio coniugis Ruſſæ.* Geisa 2. XI. *Rex.*—*Menoslai Ruthenorũ principis F.* Ladislaus. Stephanus. Almus

Stephanvs 3. XII. *Rex.* Bela 3. XIII. *Rex.*—*Philippi Regis Galliæ ſoror.* Arpad. Geiza.

...icvs.—*Conſtantia Aragonia.* ...I. *R.* Ladislavs 3. XV. *R.* Andreas *Hieroſolymitanus* XVI. *Rex.* —*Gertrudis filia Bertoldi ducis Morauiæ ſoror S. Heduigis.* —*Filia Marchionis Eſtenſis poſt expeditionem Hieroſolymitanam.*

Stephanus—*Tomaſſina Maurecena Veneta.*

Andreas *Venetus* XX. *Rex.*

...*is Mieciſ... F.* Colomannus *Rex*—*Halitiæ in Ruſsia.* —*Salome Leſci albi Poloniæ principis ſoror.* Andreas. S. Elizabeth *Landtgrauis Thuringiæ vxor.* N.—*Iacobus R. Aragoniæ.*

...s—*Boleſlaus Pudicus princeps Poloniæ.*

Claudia ...*Siciliæ.*

...*lius Rex Siciliæ.*—*Clementia Rodolphi Imp. filia.*

...*ex Henrici VII. Cæſa*—Carolvs *Robertus* XXI. *Rex.*—*Elizabeth Ladislai Lokteci Regis Poloniæ filia.*

...*tephani Boſ... filia.*— Lvdovicvs XXIIII. *Rex.* —*Margaretha Caroli IIII. Imp. filia.* Andreas *Rex Neapol.* Stephanus.

...vs XXVII.—*Barbara Cilienſis.* Adluga—*Lagello Rex Poloniæ.* Carolvs *paruus* XXVI. *Rex à Forgatio interfectus.*

Elizabeth—Albertvs *Cæſar* XXVIII. *Rex.* Ladislaus *Rex Neapol. Iadram in Dalmatia Venetis vendidit, vocatus in Hungariam contra Sigiſmundum.*

...beth.—*Caſimirus Rex Poloniæ.* Anna—*Vilhelmus dux Saxoniæ.*

...XII.—*Anna Gandala.*

...XXIII. Anna.—Ferdinandvs XXXV.

...ilianvs XXXVI.—*Maria Auſtriaca Caroli V. Imp. filia.*

Rvdolphvs XXXVII.

Digitized by Google

VITA AVTHORIS.

IOHANNES *Epiſcopus natus Pelſinæ, non ignobili Bohemiæ oppido. Fidem vel hoc facit, quod per occaſionem honorificentiſſimè illius habet mentionem, cùm alibi, tum Huſſitarum procellis penè obruta Bohemia: eos mordicus & conſtanter à patribus acceptam fidei normam retinuiſſe, nunquam etſi à Ziſcone multorum menſium obſidione arctiſſima premeretur à fide regis deſciuiſſe aſſerens: adeò vt digni eſſent, qui Sigiſmundo Cæſaris encomio ornarentur. Nomen Pelſinæ in faucibus omnium hæreticorum perpetuò amareſcit. Familiæ cognomen cum adhuc plebeia conditione frueretur, Sskala fuit: at equeſtri dignitate auctus, & in nobilium numerum accenſus, tum primum Dubrawiski dictus eſt. In Italiæ gymnaſiis eam operam nauauit, vt LL. Doctor renunciaretur. Reuerſus, Stanislao Thurzoni Epiſcopo Olomucenſi ſemper à conſiliis & rebus gerendis præſto fuit. Cum Wilhelmo Barone à Kunſtat legationis princeps Barrium profectus, Bonam Sfortiam Regi Sigiſmundo Poloniæ I. impetrauit coniugem. Congreſſu Regum Poloniæ Sigiſmundi & Vladislai Hungariæ Boiemiæq́ cum Maximiliano I. Rom. Imp. anno 1515. habito, cum Sigiſmundus bis in itinere apud Epiſcopum Stanislaum diuertiſſet, colloquio Regis & Epiſcopi ſe interfuiſſe, & paulo antè deplorandum regis Ludouici in campis Mohazianis interitum Budæ eidem Epiſcopo ſe aſtitiſſe, ipſe de ſe vltimo libro teſtatur. Vienna cum cincta eſſet barbaro Turcarum exercitu, ductor copiarum fuit Stanislai: Imperatorem vaſallorum eius cum auxiliaribus Morauis ſtrenuum geſſit. Emicuitq́ maximè prudentia illius, cum à morte Stanislai & Zaubeki Epiſcopatum adeptus, à Diuo Ferdinando Cæſare in Sileſiam legatus mitteretur Vratislauiam. Non leuis controuerſia inter Bohemos & Sileſios oborta erat. Illi è Caroli IV. Cæſaris bulla ius ſuum contra principes Sileſiæ propugnantes, non licere vlli niſi Boiemo Sileſiæ præfecturam gerere. Hi vero genus & dignitatem ſuam iactare, neq́ vllo modo paſſuros exterum rerum ſummæ apud ipſos præeſſe, aſſeuerabant. Magna dexteritate ſopiuit turbas, quæ toti prouinciæ extremum minabantur exitium. Deinceps ab eodem Cæſare miſſus ad Bohemos cum bello Smalcaldico tota propemodum regio ab eius ſe ſubduxiſſet imperio, auctoritate ſua procerum plurimos, ne coniurationi nomina darent, maturè ab inſtituto reuocauit, ſocius tum illi à Carolo V. Cæſare Sigiſmūdus Seldius iunctus fuit. Etiam victoria de Saxonibus parta, cum Ferdinandus cauſæ cognitioni perduelles ſe ſiſtere mandaret, iudicii è Sileſiis, Morauis, aliarumq́ gentium iuriſperitiſſimis accerſitis, conſtituti, præſes hic Iohannes fuit. Ferdinandi iuſtam indignationem mitigauit: & cum plurimi plectendi eſſent, vt vitæ, fortunis, & immunitatibus eorum parceretur, qui ſibi inſontes viderentur, deprecatus eſt. Feriari ſi quando à Repub. datum eſt, ad ſolita ſtudia animum reuocauit. Scripſit Commentarium inſignem in quintum Dauidis Pſalmum:* Verba mea auribus percipe Domine, &c. *Deinde libellum de Piſcinis, & hunc Hiſtoriarum Boiemiæ in lucem edidit. Domi militiaq́ impiger, ſe & ſacrorum peritum, naturalis philoſophiæ non rudem, hiſtoriarum vero cognitione omnes ciues ſuos & populares antecelluiſſe, perpetuis lucubrationum ſuarum monumentis teſtatum abunde fecit. Vix integrum decennium Epiſcopatum geſſit. Apoplexia mortuus anno Salutis* M. D. LIII. 8. *Id. Sept. Sedem conceſſit poſteris Marco, quem Gulielmus nobili Witzkouiorum gente ortus ſequutus. hunc Iohannes Grodecius Sileſius excepit, 6. Ianuar. nuper extinctus. Hæredem Iohannes ſcripſit ex ſorore nepotem Wenceslaū Sskalam Dubratuiskium, cui arcem Blansko cum ditione emtam cum ſupellectile libraria & argentaria dederat.*

Hæc ex relatione Magnifici D. D. Hanuſſii Haugiazii Baronis à Biskupiz Auguſtalis apud Morauos apocryſiarii deprompta ſunt: qui cùm prima adoleſcentiæ tyrocinia apud Epiſcopum ageret, maiorem voluminum partem ſua manu ſe exaraſſe profeſſus, virum perpetua memoria dignum ſuo præconio fraudare noluit.

HISTO-

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER PRIMVS.

IOANNE DVBRAVIO AVTORE.

SVMMA PRIMI LIBRI.

Propoſitio operis. Situs, ambitus, fines, oppida, fluuii, Bohemiæ, deliciæ ſoli, ritus, mores, primordia gentis: vbi Slauinorum omnium luculenta deſcriptio. Occaſio migrationis Croatarum in Bohemiam. Zechius patria ob homicidium extorris in Bohemiam cum Lecho fratre profugit. Hic in Poloniam gentis autor. Polonorum & Bohemorum hi quaſi indigetes Dii. Democratia eiuſque incommoda. II. Princeps Croccus vates. Slauinorum cultus ſacer. Suatouitus Rugiorum idolum. Croccus rempubl. apud Polonos legibus exornat. In illius memoriam Cracouia extructa. Filiæ Crocci Bela, Teſcha, Lybuſſa diuinatrices magæ. III. Lybaſſa patri ſurrogatur. Traducitur muliebris dominatus. Apologus Aeſopico ſimilis de rege ranis dato. Deo auctore principes creandi.

PRINCIPVM Regni Boiemiæ, ipſorumque regum nomina, ac mox facta illuſtria commemoraturo, iam inde à principio repetendum videtur de ſitu Boiemiæ, eiuſque dotibus, deque incolarum moribus atque origine, & ad quem modum Boiemi reipublicæ præfuerint, priuſquam ſibi aut Principes aut reges aſciſcerent. *Propoſitio operis.* Nimirum ita magis plana apertaque erunt omnia, quæ deinceps de illis ipſis regibus prodituri ſumus. Nam vel inde ſtatim argumentum decerpere licet, quantum illi ipſi Principes, vel reges, magnitudine animi viribuſque excelluerint: Quod quum valentiſſimis atq; bellicoſiſſimis, & per diſcordiam morum, atq; linguæ, inimiciſſimis interiecti eſſent nationibus, nihilominus tamen regionem à maioribus ſuis partam atque relictam non ſolum perpetuo incolumem retinuerint, ſed quod eandem etiam finitimis præterea trophæis ac triumphis exornatam, multarumque prouinciarum adauctam, ad poſteros ſuos velut per manus tranſmiſerint. Idque eo potiſſimum tempore, quo Germani Cæſaribus, Pannones regibus, Poloni quà Principibus, quà regibus, (vt cum alias maxime) florebant. Sed iſta ſuis locis tempeſtiuius narrabuntur. Nunc quod ad ſitum, fineſq; Boiemiæ attinet, dicemus. In Germania ſita eſt Boiemia, ea fines ab ortu ſolis ad Marcomannos & Quados, ab occaſu *Situs Boiemiæ.* ad Noricos protendit. Meridionalem eius plagam Pannonia ſuperior, nunc Auſtria dicta, occupat: ſicut Saxonia & Miſnia, Septentrionalem. Vniuerſam Hercynia ſylua perpetuo ambitu cingit; clauditque circum vndique ad Amphiteatri faciem. Vnde æqua ei fere longitudo atque latitudo, atque vtraque paulo amplius ducentis millibus paſſuum extenditur. Carolus Boiemiæ rex, qui deinde imperio etiam orbis præfuit, in regiones illam duodecim deſcripſit, quarum vni duntaxat vocabulum à flumine Vultauia, quod Pragam interfluit, indidit: reliquas vndecim ab oppidis cognominauit. *Boiemia regiones 12.* ſed nulla eorum, adeo aſpera prolatu habentur, vt niſi Boiemus ſit, aut ſermonis Boiemi gnarus, ægre illa alio ore enunciauerit. Inter oppida Boiemiæ inſigniora numerantur, *Vrbes Boiemiæ.* Marcomanniam verſus, quę hodie Morauia appellatur, Mutha, Chrudima, Hradecium Reginæ, Pardubicium Lytomiſlium. Inde à limite Noricorum, quos Bauaros cognomi-

Digitized by Google

nant, Glatouia, Domazlicium, Miſa, Tachouia, eminent. Ab eo vero latere, quod ad Auſtriam ſpectat, locum primum obtinet Buduicium, Crumlouia, Trebonia, Hradecium Henrici, Sicut à Miſnia, Pons, Cadana, Chomutouia, Auſtia. Nam Quadis, nunc Sleſitis, Hiaromirium, Glacium, Curia, & quædam alia oppida proximant. Introrſus porro celebantur, Cuthna, Colonia, Pelſina, Verona, Zatecium, Launa, Lana, Lytomericium, Taborium.

Praga regni caput.

Cæterum omnibus anteſtat Praga, tanta magnitudine vrbs, vt vna tres ampliſſimas vrbes complectatur, Veterem, Nouam, & tertiam, quam Paruam vocant, à duabus prioribus, flumine Vultauia diſiunctam. Ædificia in ſingulis, tam priuata, quam publica dignitatis plena & magnificentiæ. Duas præterea poſſidet arces, alteram Viſſegradum appellant, quondam regum ſedes, nunc bellorum ciuilium iniuria, vaſta, & pene deſolata. Contra, illa altera arx, quæ minorem Pragam deſpectat, quemadmodum dicitur, ita iure optimo haberi debet, Regia. Quippe, non arcis modo, ſed vrbis potius ſpeciem repræſentare videtur, tantum videlicet loci mœnibus, ædificiiſq; occupat. Palmam inter publica opera ferunt, Templum, & Palatium illud Caroli, cuius ſtatim mentionem fecimus, hoc Vladiſlai regis nuper vita functi opus.

Albis fluuius, Labe Bohemis.

Quantum autem inter vrbes Praga, tantum inter flumina Albis flumen (vt recte Tacitus ait) inclytum & notum ſupereminet. Sed hoc idem Tacitus, de illo, parum explorate, quod in Hermunduris oriri addiderit. Non enim apud Hermunduros Albis, ſed apud Boiemos oritur, in montibus, quos illi ipſi Boemi Cerconeſſos appellant, Septentrioni obtentos, & Morauis vicinos. Ex quibus ille profluens, magnam Boiemiæ partem, ac fere meliorem irrigat:

Fluuii Bohemia.

& poſtquã cæteros indigenas fluuios, nempe Vultauiam, Egram, Saſauam, Giſeram, Miſam exhauſit, auctior aquis factus, inde ad Miſnios & Saxones, poſtremo in Oceanum, nomine vbique ſuo euoluitur, Salmone piſce in primis fœcundus. At minores in Boiemia fluuii, riuulique, alicubi ramenta auri prouoluunt, alibi conchulas alunt, è quibus vniones eruuntur. Fontes autem calidi, aliquot in locis erumpentes, non modo lauandi voluptatem, ſed auxilia etiam medẽdi hominibus afferunt.

Dotes & delitia ſoli Bohemici.

Porro ipſum ſolum adeo frugum ferax & copioſum eſt, vt & has vicinis quoque regionibus large ſuppeditet. Vina tamen parcius exhibet, & quæ nata ibi ſunt, languidiora apparent, quam vt ætatem bene ferre queant. Contra croco in Boiemia ſato inſunt cuncta, quæ in peregrino precioſa habentur, ſuccus, color & odor: nam illa rara, ac prorſus beata telluris dos, quod ex venis eius tanta vbertate argentum affluit, vt niſi parum aliquid ſilicis ad eas venas ſe admiſceret, nihil extra argentum haurires, cum alibi argentariæ valde dites eſſe perhibeantur, in quibus metalla, quarta ſui aut quinta, vel cum fœliciſſime, media parte argentea inueniuntur. Quin aurum quoque ipſum tale ſtatim, qualem natiuæ venæ ferunt, in puteis effoditur, qui de loco Giloua cognomen ſuum trahunt. Tenet fama regibus Boiemiæ ſæpius inde allatas fuiſſe micas aureas puti auri, quarum ſingulæ pondo denum librarum graues erant. Sed nec vilioribus metallis deſtituitur, nempe ſtanno, plumbo, ære, ferro. Oſtentatque præterea carbunculum, Calaim, amethiſtum, ex cotibus ſuis metallicis abruptum. Cæterum ſecundum metalla non alia res magis Boiemos, quam piſcinæ, quæ Cyprinos piſces alunt, locupletat, id quod alias oſtendimus edito de piſcinis libello.

Natura moreſque Boemorũ.

Nunc mores incolarum reddentur. Igitur vt verba ad compendium cõferam, tum morum, tum ipſius habitus, quem corpore Boiemi præ ſe ferunt, leo animalium generoſiſſimus, cuius ſyderi Boiemi ſubiacent, quaſi quandam imaginem exprimere videtur, ſi vel celſam Boiemorum proceritatem, vel latum & validum pectus, vel rigidam fuluiſq; comis veſtitam ceruicem: ſi deinde vocis ſonũ arduum, ſi oculos micantes, ſi robur & fiduciam virium intueri volueris. Solet item leo contemptu in alia animantia, & nonnullo faſtu turgere ægreque exarmari, præſertim ſi per ferociam eum aggrediare. Nec ab hac parte Boiemus degenerat, ſed contemptum libenter erga alios verbo factoque oſtentat ſuum, ipſamque adeo arrogantiam, inceſſu, geſtu, pompa prodit. Eſt & feroculus cum faſtidioſe tractatur, inſuper auſis perinde vt leo promptus, atque in his exequendis firmus & validus, interim tamen ambitioſus & glorioſus. Rurſuſque, vti leo, cibi auidus, atque in eo condiendo inſtruendoque immodice effuſus: vicini præterea Saxones eundem docuerunt nocturno certare mero, putere diurno. Sed neque in cæteris quoque moribus Boiemi longe a Germanis diuortunt propter eandem vicinitatem. Hactenus de natura & moribus:

Gentis primordia.

ſequitur gentis origo, in hunc vſq; diem per incerta aut per fabulas euulgata. Nam quid fabuloſius, quam originẽ referre velle ad diuiſionẽ confuſionemq; linguarũ, quæ tunc facta fuiſſe dicitur, cum in ſolo Babilonio turris Babel ędificaretur. Nã ſi vetus origo pla-

[illegible] vetuſtior Adamus omnium gentium communis parens erit. [illegible] veram narrationem de origine Boiemorum, qui hac ætate Boiemiam [illegible] perſequamur, ſi paucis ante indicauerimus, vnde natum ſit Boiemiæ [illegible]. Non aliunde videlicet, quam à Boiis, gente Gallica, ad mutandas ſedes [illegible] ab vrbe condita libro quinto, de tranſitu in Italiam Gallorum. Ibi [illegible], Belloueſo Gallo Italiam, Segoueſo autem fratri eius ſortibus datos Hercynios ſaltus fuiſſe. Quo vero pacto ii Alpes tranſgreſſi in Germaniã peruenerint, ex [illegible] Iulii Cæſaris verbis liquere cuilibet poteſt. De Heluetiis enim loquens, *Boios*, inquit, *qui trans Rhenum incoluerant, & in agrum Noricum tranſierant, Noriamque occupauerant, receptos ad ſe ſocios aſciſcunt*, hodieque Noria ab ipſis Boiis cognominatur Boiaria, [illegible] placet, Bauaria. His aſtipulatur Cornelius Tacitus, libro de moribus Germaniæ ita ſcribens: *Igitur inter Hercyniam ſyluam Rhenumque, & Mœnum, amnes Heluetii, vlteriora Boii, Gallica vtraque gens tenuere.* Manet adhuc Boiemi nomen, ſignificatque loci veterem memoriam, quamuis mutatis cultoribus, haud dubie ipſis Sueuis, quos poſtea Boii inde expulerant, ſicuti Noricos ex Noria. Quippe Suenos non modo extra ſyluam Hercyniam, ſed intra quoque vbi nunc Boiemia eſt ſita habitaſſe, author eſt Strabo. Idemque locum ipſum Boioiemum nominat, & ibidem Marobodui regiam fuiſſe [illegible]. Maroboduus enim eiectis Boiis, Marcomannos, ſeque & regiam ſuam in Boiemum tranſtulit, de qua rurſus re ſic Tacitus: *Præcipua Marcomannorum gloria, vires [illegible] ſedes, pulſis olim Boiis, virtute parta.* De eadem re verba etiam Veleii Paterculi, qui Tyberio imperante hiſtoriam ſuam edidit, huc reponemus. *Nihil*, inquit, *erat in Germania, quod vinci poſſet, præter gentem Marcomannorum, quæ Maroboduo duce excita ſedibus ſuis, atque in interiora refugiens, cinctos Hercyniæ ſyluæ campos incolebat.* Ac paulo poſt: *Sentio*, inquit. *Saturnino mandatum, vt per Catthos, excisis continentibus Hercyniæ ſyluis, legiones Boioiemum (id regioni quam incolebat Maroboduus nomen eſt) ipſe à Carnunto, qui locus Norici regni proximus ab hac parte erat, exercitum, qui in Illyrico merebat, ducere orſus eſt.* Hæc Veleius. Sed iam ſatis explorata vocabuli origine, ad primordia, & incunabula gentis Boiemæ, vt res & veritas ſe habet, ſtylum conuertamus. Sarmatia igitur illa, quam Ptolemæus ab ortu Lacu Mæotide, & Tanai, ab occaſu Iſtula, à ſeptentrione Oceano Sarmatico, a meridie Carpathiis montibus terminat, omnium gentium, quas nunc Sclauinas vocant, communis quondam patria fuit. Ipſæ porro gentes varia ſunt ſortitæ vocabula: nam aliæ earum Hyrri, aliæ Scyri, aliæ Syrbi, aliæ Venedi appellabantur, de quibus in hunc modum Plinius libro quarto, cap. tredecimo, vbi de inſulis Septentrionalis Oceani agit: *Seuo*, inquit, *mons ibi immenſus, nec Ripheis iugis minor, immanem ad Cymbrorum vſque promontorium, efficit ſinum, qui Codanus vocatur, refertus inſulis, quarum clariſſima Scandinauia eſt incompertæ magnitudinis.* Ac mox deinde: *Quidam hæc habitari Iſtulam vſque fluuium a Sarmatis, Venedis, Scyris, Hyrris tradunt.* Nam de Syrbis libro ſexto commemorat, quoniam propius ad Mæoticas gentes accedunt. Vetus autem omnium Sarmatarum mos erat Pomponio Mela autore, ſtatis perpetuiſque non vti ſedibus, ſed vt inuitauerat pabula, vel vt cedens & ſequens hoſtis exigebat, ita res, opeſque ſecum trahere ſolebant, caſtris ſemper habitantes, bellatores, liberi, indomiti. Proinde nihil mirum, ſi Augusti iam Cæſaris tempeſtate in Thracia, vt ſcribit Strabo, promiſcue cum Thracibus vixerint, ſi deinde littora oceani, paludeſque, & eas regiones, quas Vandali, populus quondam Germaniæ tenuerant, occupauerint, nomenque ſibi ex deuicta gente, vt fieri [illegible] ſolet, adoptauerint, pro Venedis, ſiue Vendis, Vandalos ſe cognominantes [illegible] cognomine Gallias, Hiſpanias, & ipſam Africam penetrantes, in qua vſque ad Iuſtiniani Cæſaris tempora, regnum ſibi conſtituerant, hodieque cognomen Vandalorum in regionibus, quas initio propius oceanum ceperunt, retinent. At Syrbi, ſuperiore & inferiore Luſatia occupata, Luſatios ſe nunc appellant. [illegible], & Scyri, vagam diu mercenariamque militiam, interdum etiam Alanis & Gothis permixti militabant, donec cum cęteris Sarmatis in Illyria & Hiſtria ſedes ſuas [illegible]. Placuit deinde, vicitque apud illas gentes nouum Slouanorum vocabulum, ex [illegible] linguæ natum. Id enim Slowo apud Sarmatas, quod *verbum* apud Latinos perſonat. Quoniam igitur omnes Sarmatarum nationes, late iam tunc, longeque per regna & prouincias ſparſæ, vnum tamen eundemque ſermonem, atque eadem [illegible] modum verba ſonarent, ſe vno etiam cognomine Slouanos cognominabant. [illegible] ipſa præterea gloria, quæ apud illos Sláwa appellatur, Slowůtny dicti.

Etymon populi Boemi.

Sarmatia omnium Slauinarum gentiũ partus ceu equus Troianus.

Venedi in Vandalos, Syrbi in Luſatios, Hyrri in Illyrios tranſierunt.

Etymon Slauinorum.

Græci hoc cognomen, poſtquam vim vocabuli non intelligerent, in Sclauenos, Itali in Sclauos detorſerunt: Latini deinde Illyrios vocare cœperunt. Ex hac gente Diuus Hieronymus prognatus, ſuis popularibus vetus nouumq; Teſtamẽtũ ſermone vernaculo interpretatus eſt, Gratiano & Theodoſio imperium adminiſtrantibus. Illaque interpretatione, in hanc vſque diem Illyrii tum in hymnis diuinis, tum in ſacrificiis vtuntur, vt mirer extare, qui prodant Sclauenos, ſub Mauritio demum Cæſare Illyriam inuaſiſſe, occupaſſeq;. Ex Illyria igitur, quæ modo Croatia cognominatur, Boiemi iſti noſtri ad hunc modum prodierunt: Czechius Croata, erat domi, & nobilitate & factione potẽs: is apud ſuos, forte, an conſulto, cædem inſignem fecit: cuius nomine reus, ac citatus, die conſtituta ad cauſam dicendam non venit, acrius hinc vrgentibus eum aduerſariis, ac magna parte Croatiæ ius ſuum aduerſus contumacem armis exequi parante, non expectauit Czechius, dum in vltimum diſcrimen ſalutem ſuam adduceret, ſed amicorũ parens conſilio, ſe in viam per tempus dedit, eo prorſus animo, vt pro vetere patria nouas ſibi quæreret ſedes, quæ perfugium, ſimul & domicilium exuli forent. Migrauit vna frater Czechii nomine Lechus, & cum vtroq; cognati, affines, amici, clienteſq; & vernulæ, quos vxores atq; liberi, ac cætera hominum ingens turba ad ſimul proficiſcendũ parata, longo ac frequenti agmine ſubſequebatur eo itinere, quod per Valeriam regionem, inter Danubium & Drauum fluuium ſitam, & a Croatis tũ poſſeſſam, illos vſq; ad Pannoniam ſuperiorem Morauis vicinam deducebat. Cum igitur in Morauiam diuertiſſent, & illam iampridem a gentibus ſuis, quemadmodum & Saxoniæ bonam partem occupatam reperiſſent, paululum ſubſtiterunt. Interim Moraui peregrinationis cauſa cognita, hoſpites & populares ſuos docent, haud procul, regionem diſtare, quam Germani Böhem vocarent, ab eiſdem Germanis quondam habitatam, nunc vaſtam pene & deſertam, niſi quod Vandalorum nonnulli, & ipſi populares per Tuguria ſparſi illam incolerent. Aut igitur hanc illis regionem, aut nullam aliam, ad capiendas ſedes, quas non armati, ſed togati quærerent, appoſitiſſimam videri. Hæc dicta eo procliuius approbauit Czechius, quod in eo ſtatu res ſuas conſpiciebat eſſe ſitas, vt non legere conditiones, ſed oblatas accipere magis conueniret. Redintegrato itaque itinere recta per Hercynium iugum vadens, ſe in Boiemiam, cum bona vbique pace inſinuauit. Ibi quacunque ibat, aſpectus fidem faciebat eorum, quæ auribus paulo ante acceperat, incultam videlicet, deſertamq; eſſe Boiemiam, a pecudibuſque, & armentorũ gregibus potius quam ab hominibus obſeſſam, adeo bene multi in illa greges pecudũ, rariſſimi autem incolarum apparebant. Incolæ ſane inculti, intonſi, ac plane paſtores [illegible] primo generis aduentu perculſi erãt, mox audita vernacula lingua, intellectoq; hoſpites nõ hoſtes adueniſſe, mutuam ſalutationem fecerunt, hoſpitaliaq; dona hoſpitibus miſerũt, lac, caſeolos, carnem, ducesq; itineris dederunt, qui eoſdem hoſpites in Boiemiam interiorem deducerent. Cum peruentum eſſet ad montem, inter duo flumina Albin, & Vultauiam aſſurgentem, (incolæ *Rzip* vocant, quaſi tu ſpeculam dicas, quoniam inde ſubiecta monti planicies, latiſſime perſpeculari poteſt) ad eum ſtatim montem cõſcendit Czechius, perluſtranſq; oculis nunc cœlum & aerem ſalubrem, nunc terram vbere gleba conſpicuam, nunc ſyluas & nemora paſcuis idonea, nunc flumina aquis & piſcibus redundantia, tacitum gaudium celare diutius nequiuit ſed manibus in cœlum ſublatis in hanc vocem erupit: *Dii* (inquiens) *veſtram fidem quantis me, fratremq; meum bonis, quantis amicos noſtros commodis beatis, ſi hanc patriam nobis perpetuam [illegible].* Poſt hæc cæſis quas ſecum adducebat victimis, ſacrum ſuo more facit, deſcendenſq; rurſus in plana ſimul vniuerſos pari gaudio implet, ſpe allata finiendæ tandem vagæ peregrinationis, ſede nimirum certa & ſtabili reperta. Mox vniuerſos adhortatur ad ædificia & [illegible] conſtituenda, & inprimis, vt ſe ad agros excolendos conuerterent, ne ritu ferarum, venatu tantummodo & carne vitam tolerare [illegible] cogantur. Croatę erant [illegible] ædificare, quam agros colere docti: itaq; pro ſe quiſq; animo alacri operam pollicetur. Nihilo tamen ſecius circuire ſingulos Czechius, operiq; intereſſe, & [illegible], ac promptos quidem laude, ſegnes vero caſtigatione ad perficiendum quod inceptum erat, perurgere, quoad agris, pratis, ædificiis [illegible] Boiemia videretur. Auctis in dies magis ac magis habitatoribus, ex frequenti cum Vandalorũ, tum Dalmatarum in Boiemiam, tanquã in locum a bellis pacatum [illegible]. Lechus frater, ambiguũ [illegible], vt & ipſe forſitan nouæ regionis, nationiſq; autor haberetur, C[illegible], rogatq;, vt per eum ſibi liceat cum iis, qui ſua ſponte ſequi voluerint, alias ad habitandũ ſedes veſtigare, quas ſi non inueniret, ad fratrem ſe reuerſurum promittit. Quo facile impetrato, montes

S. Hieronymus Stridonenſis Sclauus.

[illegible] migrationis Croatorum in Boemia.

Czechius gentis conditor & Lechus frater.

A Morauis in penitiorem Boemia Czechius deducitur.

Rzip.

Lechus à fratre ſecedit.

montes tranſcendit Aquilonem verſus, perueniensque in illa loca, quæ in præſentiarũ, partim à Sleſitis, partim à Polonis obtinentur, pari ac frater fœlicitate illa nouis cultoribus complet, adhibetque eandem curam, meditationem, diligentiam in agris, & ædificiis conſtituendis. Sed nec alia atq; Czechius animi moderatione, aduerſus ſuos vtitur, æquo ſimiliter cum ſuis iure, & ſine vlla dominatus ambitione vitam tranſigens. Cuius rei cauſa, vtrumq; gens ſua poſt mortem obitam æterna conſecrauit memoria. Quippe in hunc vſq; diem Boiemi ſe à Czechio, Czechios; Poloni autem à Lecho, Lechitas, vtriq; conditores ſuos agnoſcentes, appellant. *Boemorum & Polonorum dii indigetes.* Defuncto ſine liberis Czechio, Boiemi ex vetere gentis inſtituto, popularem ſtatum amplectuntur. Quale autem inſtitutum hoc fuerit, Procopius in hiſtoria ſua Gottica commemorat. Sclauinorũ inquiens nationes, non ab homine aliquo vno regi, ſed iam inde ab antiquo, plebeia, communiq; libertate viuere, & idcirco de rebus omnibus, quæ cogitatu factuve grauiores occurrunt, communiter deliberare. Ac tum certe, in nouo videlicet adhuc populo, Boiemis eo facilius perſequi hoc inſtitutum licebat, quod nemo vnus inter illos emineret, vt præ cæteris ad illum regimen deferẽdum eſſe videretur. *δημοκρατία apud Sclauinos.* Dein quod nihil ſupererat de quo valde certarent, aut in factiones diſcederent, cum in promiſcuo vſu illis eſſent pene omnia. Alebat deniq; mutuam inter illos concordiam, quod nullis adhuc externis nationibus, quę aut lingua, aut moribus eſſent diſcordes, immixti, ſed gente, & ſermone, & inſtitutis pares Boiemiam inhabitabant, in eaq; ſocietate, & inter ſe coniunctione, quam inter ſimiles natura conciliare ſolet, magno cum conſenſu acquieſcebant. At poſteaquam alienigenę paulatim in Boiemiam allabi, aliiſq; eorum communẽ agrorum, & aliarũ nonnullarum rerũ vſum irridere, alii à plebeia gubernatione abhorrere, agreſtemq; incolarum vitam faſtidire cæperunt, ſenſim etiam æquabilis ille, populariſq; in Boiemia ſtatus labaſcere cæptabat. Amat enim varietatem, rerumq; mutationem, variũ & mutabile vulgus. Et quoniã raro vſu venit, vt ſine aliqua rerũ interturbatione, bene in repub. cõſtituta immutentur, turbari tunc, & miſceri cuncta malis concionibus, turbulentis cætibus, & rixoſis contentionibus videres, dum alteri de vetere ſtatu retinẽdo, alteri de abrogando rixantur, intereaq; reuerentiam aduerſus magiſtratum exuunt, metum iudiciorum deponunt, leges populares contemnunt: *πᾶσαι μεταβολαὶ τῶν πολιτειῶν θανατηφόροι.* Contra audaciæ, & cupiditati frena laxant, quid per ius non licet, audacter ac cupide peragentes, inuicem ſe deprædantes, inuicem ferientes & cædentes, atq; vt vno velut faſce multa complectar, latrocinium ibi conſtituentes, vbi paulo ante publicum conſilium fuit. Quibus malis tandem defatigati, victiq;, rurſus animum ad reparandum reipubl. ſtatum conuertunt. Et cum democratia non placeret, reſpicere Monarchiam, qualis ſub Czechio fuerat, incipiunt.

II. *Croccus populari ſpreto imperio ad ducale faſtigium euectus. Numa ut Czechus Romulus.*

Croccus tunc erat, in quem oculos ſuos omnes coniecerant, idoneumq; eſſe putabant, qui in locum Czechii ſuccederet, quoniam ante alios boni, iuſtiq; viri ſpeciem præ ſe ferebat, ſermoneq; comis & affabilis habebatur, ac multitudini maxime gratus ex opinione diuinitatis, quam ex diuinatione augurioque collegerat. Non ſecus enim ad eum viri, mulieresque affluebant, ac ſi adfluerent ad Apollinis oraculum. Et quanquam gratuitam, non autem quæſtuariam diuinationem faceret, ſine quæſtu tamen illa ei non erat, vltro conſultoribus ſtipem obtrudentibus: qua ille auctus, prædium ſibi Crocci cognomine ædificauit, haud procul à Stebna pago, quo poſtea animi venationiſq; cauſa Principes Boiemiæ frequentiſſime ſecedebant: In eoq; prædio ſuo Croccus tantiſper habitauit, dum ad eum regimen deferretur. Non videlicet, vt ad Principem, qui ex arbitrio ſuo imperaret, ſed vt ad Prætorem, qui ex æquo & bono ius diceret. Nondum enim vllæ ſcriptæ extabant leges, ſed id habebatur inter plebiſcita, quod conſuetudo & mores populi approbauerãt. Hunc deniq; maiorum ſuorũ vſitatum in iudicando morẽ Croccus præcipue retinendum putauit, nihil quidquam de illo immutans, imo vt illum magis adhuc confirmaret, quotiens litem cogniturus pro tribunali aſſideret, neminem quenquam, niſi vſu, & experientia, talium morum peritum in conſiliũ aduocauit. Sæpius tamen res controuerſas componebat, quam iudicabat, quia magis aliquanto tranſactio popularis eſſe, quam iudicium videbatur. Cæterum valde ſuperſtitioſus Croccus erat, vt qui fontes, & lucos pro diis coleret. Sed non ab re fuerit, poſteaquam in ſuperſtitionẽ gentis incidimus, breuiter explicare, quam olim opinionẽ de Deo conceptã Sclauinorum natio habuerit. Igitur rurſus à Procopio ea, quæ ſuper hac re ſcripſit, ex Hiſtoria Gottica mutuabimur. *Religio ſiue cultus Sclauinorum ſacer.* In hanc itaq; ſententiam Procopius: *Syluas Sclauini, & Nymphas colunt, & Dæmones alios, iiſq; ſacrificia faciunt, & inter ſacrificandum vaticinantur. Habent præterea lege cautum, à maioribuſq; traditum, vt inter numerum Deorum, vnum illum, qui ſit ful-*

Digitized by Google

minis fabricator, dominium omnium rerum, ac ſolum Deum eſſe credunt, illique boues, & hoſtias eius generis alias mactent. Fortunam vero quid ea ſit, nec ſciunt, nec vim vllam in homine habere fatentur. Sed quando, vel domi morbo languentibus, vel foris in prælio periclitantibus mors imminet, iubentur pro incolumitate ſacrificare, habentque perſuaſum, per ſacrificia ſalutem ſibi redemptum iri. Atque hæc vetus quidem eorum ſuperſtitio. Succeſſit deinde noua, Carolo magno rerum potiente, victoreque Saxonum, & in his Sclauonorum quoq; quos Rugianos cognominant. Placuerat victori, vt gens victa, cultui præterea & ſacris ritu Romano peragendis animos dederet, ac cum cæteris Saxonibus ad ſanitatē paulo ante ab eodem Carolo reuocatis, vt templum diui Viti, maxima tunc in veneratione apud illas nationes habiti, tributis coleret. Pendebant Rugiani templo tributa, quoad incolumis viueret Carolus: ipſo mortuo nec tributa dare, nec cultum retinere Romanum volebant, ſed domi ſibi fanum, & in eo ſimulachrum conſtituentes, ſtipem quotannis viri mulieresque, vnum quiſq; eorum per capita nummum fano inferebant. Et cum tributi reddendi nomine à finitimis appellarentur, contentos ſe eſſe domeſtico, & Vito, & tributo reſpondebant. Huic ſimulachro Suatouiti, hoc eſt diui Viti, vocabulum indiderant. Effigies erat quadrifrons, qualis olim Iani apud nonnullos, vt circumſtantes ab omni fani parte, conſpectu ſimulachri perfruerentur. Dextra cornu, leua arcum geſtabat, proxime ſuſpenſa erant, enſis, frenum, ſella, iuxtaq; candidus equus ſtabulabatur ſimulachro conſecratus: eum ſacerdos fani alebat, ſeq; & populum opinione implebat, quaſi Suatouitus, equo illo aduerſus religionis ſuæ hoſtes militaret. Sæpe enim idem ſacerdos, anhelātem adhuc & ſudantem, à nocturna exercitatione diluculo eum ſpectatoribus oſtendebat, ſacraq; Suatouito, vino & placenta faciebat: vinum pridie ſolenniter in cornu, quod dextra gerebat, infuſum, ſi poſtridie integrum ſine vlla diminutione manebat, bonum incrementi liquidarum fluentiumque rerum illius anni euentum ſignificari dicebat: malum vero ſi quid de vino fuerat ſua ſponte diminutum. Habuit & placenta, à ſacerdote & populo comeſa, ſua præſagia, futuram eius anni frugū copiam, aut inopiam præſagiens. Erat q; ſacrificium vtrumq; ad mores gentis prorſus appoſitiſſimum, ſiquidē in hunc vſq; diem Sclauini placentis & vino nimium delectantur, tractantq; libenter arma & belligerantur, ſimulachrum illud vetus bellicoſum armiſque inſtructum imitantes. Diu hæc ſuperſtitio, & cultus eiuſdem ſimulachri, etiam inter Boiemos viguit, donec Diuus Venceslaus, Principem Boiemiæ agens, impetratis ab Othone Cæſare Diui Viti reliquiis, ſanctum virum, idolo profano abolito, venerandum Boiemis exhibuit. Sed ne ſic quidem memoriam Suatouiti delere ex mente Boiemorum quiuit: quippe nunc quoq; nullam magis ſolemnem Boiemi ſalutationem habent, quam eam, quæ fit ſub Viti nomine: excepturi enim vel hoſpitem, vel amicum, vel intimum quenquam peregre aduenientem, *Vitei Vitei* ingeminant, ſoſpitati, quaſi à Suatouito conceſſæ, ita congratulantes, quia forte ita euenit vt peſte circum vicinos increbeſcente, ipſi duntaxat, qui Suatouitum colebant à contagio integri & incolumes permanſerint. Sed vt iam à diuerticulo in viam redeamus, tanta cum laude & gloria Croccus rempublicam Boiemam adminiſtrauit, pagiſq; illam arcibuſque, & aliis nouis ædificiis amplificauit, inuentis tunc forte in fluminibus auri ramentis, vt non ſolum domi apud ſuos, ſed foris etiam apud Polonos gratioſus fuerit, adeo vt Poloni ad eum legatos mitterent oratum, ne grauaretur in Poloniam venire, ibi quoque ſtatum reipublicæ, & controuerſias hominum compoſiturus. Venit ille, veniensq; ita eſt functus officio ſuo, vt Poloni, in honorem eius, arci nouæ & oppido, cui tunc primum fundamenta ad Viſtulam flumen poſuerant, Croccouiæ vocabulum inderent. Nulla Crocco virilis ſexus proles fuit, ſed moriturus tres à morte ſua filias ſuperſtites reliquit, omnes (vt ipſe erat) fatidicas, vel magas potius, qualis Medea & Circes fuerant. Nam Bela natu filiarum maxima, herbis incantandis Medeam imitabatur, Tetcha natu minor, carminibus magicis Circem reddebat. Ad vtramq; frequens multitudinis concurſus fieri, dum alii eorum formam ſibi & amores conciliare, alii cum bona valetudine in gratiam redire, alii res amiſſas recuperare cupiunt. Qua arte ita Belam excelluiſſe ferunt, vt prouerbii vice, in re inuentu prorſus difficili iactaretur: *ne Belam quidem reperire id poſſe, quod ſit perditum.* hæc arcē Belinam, illa altera, arcem Thetin, ex mercenaria pecunia (nihil enim gratuito faciebāt) ędificandā curauit. Liberalior in hac re Lybuſſa natu minima apparuit, vt quæ à nemine quidquā extorquebat, & potius fata publica omnibus, quam priuata ſingulis præcinebat: qua liberalitate, & quia non gratuita ſolum, ſed etiam minus fallaci prædictione vtebatur, aſſecuta eſt, vt à viris comitia præ-

Vitus tutelaris Rugiorum in Suatouitum mutatus.

Idoli Suatouiti figura & ritus colendi.

Primo congreſſu Boemorum ſalutatio.

Croccus Solonis vel Lycurgi munere apud Polonos perfunctus.

Cracouia in Polonia origo.

Filiæ Crocci cum [illegible]ylla, Bela, Tetcha.

III.

Lybuſſa imperio præficitur.

tia prætoria habentibus, in locum patris Crocci ſubrogaretur. Vetus autem mos etiam Germanis fuit, vt mulieribus fatidicis ſummos haberent honores. Etenim ſcribit Tacitus, ſe, cum Veſpaſianus Cæſar imperium obtineret, vidiſſe, Germanam Velledã diu apud pleroſq; Germanos numinis loco habitam, ne quis, vt rem nouam miretur, ſi Boiemi Lybuſſam vatem ſuam ſibi præpoſuerint. Numini enim hoc magis, quàm homini datum eſt. Ergo etiam multo tolerabilius vatem illam, quam iudicem tolerabant. Lis forte ditiori cum tenuiore de finibus agrorum inciderat, eamq; litem ambo in foro Lybuſſæ perſecuti ſunt, in quo palam conuictus ditior, iniuriæ illatæ eſt condemnatus. Nõ tenuit is infra dentium ſeptum iracundiæ vocem, ſed ad ſuos comites verſus, *quouſq; tãdem*, inquit, *vna muliercula tot viris inſultabit? an non ſatis aliunde nobis dedecoris ſupereſt, niſi vt quoq; cumulus imperii muliebris accedat? Quanto honeſtius eſt viros regi à viris, id quod & natura & mores gentium approbant, quam turpiter ſubiici fœminæ, ad penſa inter puellas diſpenſanda, quàm ad negocia virilia tractanda magis idoneæ.* Ad hæc Lybuſſa, vt erat animo maſculo prædita, ingenueq; & libere educata: *Quo pacto* (ait) *id quod nata ſum, negare ego poſſim aut debeam? Plane ita eſt vt dicis, mulier ſum ego, ſed ad quam tu quoq; cum cæteris iuriſdictionem transtuleris, nõ eo vtiq;, vt ex tua libidine, ſed vt ex æquitate ius æquabiliter dicerem, proinde aufer hinc intempeſtiuam contumeliam, & vince (ſi potes) argumentis, iniuriam tibi à me eſſe factã.* At ille furibundus, minitabunduſq; è conſpectu ſe proripit, nec abiens deſtitit dominatum muliebrem, vt præpoſterum, traducere multis rurſus mutationis rerum cupidis.

Traducitur γυναικοκρατία.

Quo illa cognito & præterea comperto, quod viri nouarum rerum ſtudioſi in arcem, Lybus nomine. (quam ad Albim fluuium vbi nũc Colonia eſt ſibi Lybuſſa conſtruxerat) venturi eſſent: intromitti venientes iubet, ac prior ipſa loqui incipit inquiens: *Dabitis mihi hanc veniam, viri Boiemi, ſi antea, quàm vos audiam, defenſionis meæ rationem putem habendam: ita enim vti faciam, non magis innocentia mea, quàm pudor veſter flagitare videtur. Nam ſi ego indigena honore cuiquam veſtrum eſſe videor, quia puella nata ſum, vobis profecto erubeſcendum, qui vltro inſignia honoris ad puellam detuleritis. Sin plus valuit, qualis qualis exiſtimatio nominis mei, cuius gratia me publico magiſtratu condecorandam putaueritis, meus iſte iã pudor meaq; culpa fuerit, ſi impoſitam mihi à vobis perſonam, non ea qua debeam virtute ſuſtineã. Hic vero ego nullius libentius quam veſtram imploro conſcientiam. Nemo enim eſt veſtrũ qui neſciat, quemadmodum me in magiſtratu geſſerim, geramq;, non aliter videlicet ac pater meus ſe geſſit, qui ius æquabile perpetuo coluit, deditq; ſedulam operam, vt pari inter vos iure, ita vt ciues inter ciues viuere conuenit, viueretis, ſed nec aliter iuſtus haberi potuiſſet, niſi ad hunc modum in officio ſuo ſe geſſiſſet. Nec item ego ſucceſſione iuſti patris in magiſtratu digna eram, ſi iniuſta ſequi, gratiamq; cuiuſuis æquitati anteferre voluiſſem: ſed hac voluntas iuſticiæ paternæ mutandæ nec nunc mihi adeſt, nec vnquam aderit. Vobis autem diſpiciendum eſt, ſit ne vobis omnibus propter vnius iniquitatem & importunitatem præſens rerum ſtatus commutandus.* Reticentibus ad hæc cæteris, iterum is qui author ſeditionis fuit, Lybuſſæ ſic inſultat: *An non animaduertitis*, inquit, *ciues, quam inuita de lætioribus paſcuis bucula iſta decedat, ſed iam vi inde exturbanda eſt, ſi ſua ſponte loco ſuo concedere viro alicui Principi noluerit.* Nihil hac voce deterrita Lybuſſa, rurſum cum viris, ſed iam per apologum agit, inquiens: *Mares quondam colurnbi dicuntur in comitiis ſuis Principem ſibi palumbem fœminam delegiſſe, celeriterq; commutata ſententia imperium eidem abrogaſſe, quod imperii mollioris indulgentioriſq; ſub muliere turbam taderet, illudq; mox ad accipitrem tanquam natura & ſexu ferociorem transtuliſſe: porro accipitrem imperio in columbos accepto, plane virum ſe erga illos demonſtraſſe, aſſultu, raptu, laniatu, qualem morem in hunc vſq; diem poſteri accipitris obtinerent, in obuias columbas alis & vnguibus inuolantes, eaſq; diſcerpentes. Ne quid igitur ſimile columbarum ex mutatione magiſtratus Boiemis eueniat, ipſis quam maxime intentis oculis, re adhuc integra eſſe videndum, ne poſt rem male actã, ſero facti pœniteat.* Cum per hæc quoq; ſurdis narraret fabulam, iamq; inſuper metueret ne arbitrio concionis princeps, qualem ipſa minime cuperet, declararetur (talis vero erat qui Caurimenſi vico præfuit, proximus dignitate à Crocco) orare inſtitit, vt diis potius quam hominibus authoribus, vir aliquis in Boiemia Princeps crearetur. Orationi aſſentientes reuerti poſtridie omnes ad audiendum oraculum, quod dii per nocturna ſacrificia propitiati de futuro Principe ædiderint, iubet.

Excuſatio Lybuſſæ.

Seditio aduerſus Lybuſſam.

Apologus ſimilis Aeſopico de ranis petentibus abs Ioue regem.

Deo auctore principes creandi.

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER SECVNDVS.

SVMMA SECVNDI LIBRI.

IIII. Premislaus (promethea dixeris) aruſpex agricola in maritum & dominatus conſortem à Lybuſſa adoptatus. Equi indicio deprehenſus ſuper vomere prandens. Præſagia de incrementis & duratione imperii Bohemici. Praga condita, etymon, & augurium de illius vrbis potentia. Vlaſta amazon. Conſpiratio muliebris. Prælium atrox. Aſylum mulieribus conſtitutum. Dolus in amatorios adoleſcentes Stiradius fraude circumuentus, crudele fœminarum ſubit ſupplicium. Immanis amatorum in infantes ſæuitia. Ars arte deluditur. Milada Vuiſſegradi conuiuii prætextu cũ complicibus necatur. Vlaſta prælians ſuccumbit. Septenne puellarum imperium. Fodinas metallicas primus indagauit Premislaus. Moriturus crepidas & peram ſacris coronationis vſibus poſteris dicauit. V. NeZamislius (epimetheus) huic Gurymenſis eſt æmulus. Cruenta acie captus truncatur nare & auribus. Salinæ repertæ & inuidia amiſſæ. VI. Mnatha venator. Familia Verſouicenſis cæteris illuſtrior. Ambit principatum: ſuo ſe iugulat re comperta gladio. Mentio Caroli Magni ac bellorum cum Saxonibus & Hunnis geſtorum. VII. Vogenus Martialem dixeris. Impubi tutor Rohouitius Verſouicenſis datus. Senem opulentum è ſublimi dat præcipitẽ. Viſſegrado excludit Vogenum. Fugit ad Zatecenſes: affectat vrbis dominium. Populatur Lucenſes. Legatum principis capite truncat. Expugnatur latronum receptus: ipſe ſibi laqueum innectere cogitur. Prima Miſnenſium prædonum in Boemiam irruptio. Streka arx illis obiicitur: ea direpta à Miſnenſibus. Vogenus Morauorum compeſcit incurſus. Saxones Miſnis coniunctos ingenti clade afficit. Lipniciam & Betouiã arces Morauorum ſuccendit & diripit profligato eorum exercitu. VIII. Vneslaus fratri Vratislao Lucenſem & Zatecenſem regiones concedit. Suppetias vterque ferunt popularibus cõtra Carolum Cæſarem. IX. Creuomyslius (cereus in vitium flecti) metallorum plus iuſto indagator. Hormirij lepida fabella.

POSTRIDIE mane ad horam reuerſis omnibus (excitauerat enim per tempus omnes deſiderium cognoſcendi Principis, quem fata Boiemis deſtinaſſent) Lybuſſa in medium eorum cum puellis progreditur, & an pridianum mentis rigorem flectere viri nollent, principio interrogat. Reſpondentibus, *nolle*, tum deinde illa, *quod bonum*, ait, *fauſtumq́; & fœlix ſit. Dii mihi maritum, vobis Principem dãt, Premislaum nomine.* Obſtupefacti ad nomen & hominem ſibi ignotum, rogant Lybuſſam, vbinam gentium vir ille vitam coleret? Virum eſſe indigenam Lybuſſa reſpondet, & ſi præterea fortunam quoq; viri ſcire cupiant, plane eſſe colonum & ruſticũ. Cæterum vtriuſq; rei cauſa diis eſſe gratiam habendam, prioris, quod oues vernaculas domeſtico paſtori, non autem lupo externo committendas decreuerint: poſterioris, quod ſummum honorem ad infimam eoq; minus inſoleſcentem hominis ſortem trãſtulerint, eidemq; conceſſerint facultatem per ſortes futura prædicendi. Eius adeo hominis ſi maturo conſpectu perfrui concupiſcerent, mature eſſe deligendos legatos, qui illum adeant, principemq; conſalutatum in arcem Vicegradum deducant. Deligunt continuo legatos viros primores decem, quibus ad Lybuſſam adductis, oſtendit eis Lybuſſa equum ſuum, inſtrato & ſella conſtratum, mandatq;, vt decem equum ſua ſponte vadentem legati tanquam comites aſſectarentur, de via in nullam partem deflectentes quoad peruenerint ad aratorem ad menſam ferream prandentem. Quo demum viſo ſalutatoq;, iniungit vt eundem aratorem Principem appellarent, indutumq; purpura & calceis quos dabat, vt recta in arcem Vicegradenſem adducendum curarent. Legati mandatis Lybuſſa acceptis, equi veſtigiis inſiſtunt quacũq; præiret, nec iam ſine tædio, quippe paulo minus quinquaginta millia paſſuum pedibus emenſi erant, cum ecce tibi equus, vt eſt ventum ad ripam fluuii Belinæ, quo loco pagus Stadicius viſitur, ſubito ſe de via in agrum conuertit recens tunc & pro meliori parte proſciſſum, pergitq; recto gradu ad aratorem, ac proxime accedens, poplites ei vna cum ceruice, quaſi venerabũdus ſubmittit. Sedebat immotus arator in ſtiua, atrumq; panem & caſeolum de vomere,

IIII. *Premislaum & maritũ & poteſtatis conſortem aſciſcit Lybuſſa.*

Premislaus arator equi Lybuſſa indicio deprehenditur.

te [illegible] vicem fungente ſuſtollens arrodebat, tantiſper, dum legati mādata Lybuſſæ e[illegible]enſur, eumq; Principem conſalutarent: inde confeſtim exurgens, ſtimulū co[illegible]um, qui iuxta aratrum iacebat arripit, vaditq; ad boues ſuos, qui proxime paſcebā[illegible] ambo candidi, niſi quod maculis fuluis alicubi aſperſi fuerūt: eos boues ſtimulo illo e[illegible]timulat, faceſſite hinc dicens ſudoris laboriſq; ſocii, retroq; vnde veniſtis protinus deuoluamini. Atq; illi repente ambo ex oculis in tenuem euaneſcunt auram, mox ſtimulum ipſum plantæ modo in terram pāgit, qui puncto item temporis in Corylum coaluit, ternis ramis frondētem, quorum duo illico exaruerunt, at tertius nuces etiā auellanas oſtendit. Ab his t[illegible]dem præſtigiis ad legatos verſus, *cedamus*, inquit, *pareamuſq; numinib. ab aratro nos ad ſolium principale vocantib. Quam vellem tamē, cuperemq;, vt paulo ſe[illegible] huc aduen[illegible]tis, tum videlicet, cum veruactum exaraſſem, maiora omnino tunc imperii olim [illegible]crementa forent etiamſi præſentis boni conſulere iure optimo debeamus.* Quo finito veſtitum obſoletū ruſticanumq; deponit, ac ſe purpura & calceis à Lybuſſa miſſis induit, lautiorque iam inde equum conſcendit, Viegradum iturus ad celebrandas nuptias, & ad capeſſendum in Boiemos imperium. Cum paulum proceſſiſſet, *Hei mihi*, inquit, *māticulam in qua [illegible]ineras, & carbatinas quibus calceatus eram, charas mihi exuuias, mecum auferre ob[illegible], [illegible] oro vnus aliquis in agrū & ad me vtraq; referat.* Qui retulit, *quid eſt*, inquit, *pri[illegible] tu æſtimes [illegible] m perulam & agreſte calciamentum, abiicienda mea opinione v[illegible] alicui vs ingerenda, niſi rideri ob hæc à ſpectatorib. quam celebrari malis? [illegible] per iſta*, inquit, *magis quam deridebor, ſi fortunæ meæ ad poſteros monumentum [illegible] ſucceſſores principes, minus olim intumeſcāt. Valde enim inſolens princeps [illegible] repudiis originis ſuæ tam agreſtibus conſpectis, tumorem animi & inflationem non [illegible].* Captus tam tēpeſtiuo reſponſo legatus, pergit inter eūdum cætera exquirere. Qua[illegible]n videlicet prodigia de bobus deq; ſtimulo tenderent. Illud reſpondit, ad gloriam ſuam pertinere, quod à bobus ad equos, vt dicitur, tranſcēderit, hoc ad filios quos habiturus eſſet. Vt enim duo rami ex ſtimulo prognati ſtatim aruerūt, ita olim fata duos ſibi [illegible] tantummodo, ac mox è medio ſublatura. Tertium tantūmodo non [illegible] ad [illegible] frondes, verumetiā ad vberes fructus prouectum iri. *Et ſi veſtro*, inquit, *[illegible] non fuiſſet interrupta, ſed abſoluta futurum ſimul fuiſſet, vt ſtirps mea [illegible] ad Boiemos exardeſceret. Nunc multa quidem ſæcula illam eſſe duraturā, ad poſtremam tamen [illegible], cum nepos vltius fuerit auum.* Poſt has ſimileſq; verborum ambages arci Viegrado appropinquantib. viri Boiemi, qui ad Lybuſſam venerunt, magno alius alium anteuertēdi ſtudio obuiā procedunt, ac pro ſe quiſq; gaudium aut officium oſtētāt: pari animi alacritate Lybuſſa eundē excipit, nuptiaſq; pariter, vt dignum fuit, apparat: atq; ita quod nulla ratione, nullaq; perſuaſione conſequi potuit, in arte & præſtigiis coniectura eſt, vt imperium in viros mulier cōtinuaret, vocabulum tātummodo Principatus Premislao relinquens, ipſa vim poteſtatēq; imperii ſibi perpetuo vſurpabat. Et [illegible] haec pro magnificētia habitare in arce Viegrado ſibi videbatur, ad vrbē in [illegible] propinquo ędificandam animum adiecit, ipſaq; conſtituendis mœnibus & [illegible] atq; fines definiuit, iuſſitq; prima ædificii exordia architectos ſumere eo loco quo [illegible] colonus dedolaret ſibi caudicem. Vadunt architecti mœniū fundamenta [illegible], incidūtq; in colonum, ramos de trunco deſecantem, eum vnus [illegible] architectorum numero rogat, quidnam ex trunco adeo curtum detruncato [illegible]? reſpondit ille patrio ſermone, *Prah*, id eſt limen. *ſe ſibi ad hoſtiolum ſuum* [illegible] ad Lybuſſam relato, illa nomē vrbi Praha indit, ac ſic inter eos qui circumſtabant [illegible]. Quantumuis ipſum limen res contemnenda eſſe videatur, efficit tamen [illegible] principes impactis in limen pedibus, læſos ſe eſſe querantur, [illegible] ſperarent fore, [illegible] & potentia huius vrbis, vel ipſos olim reges hoſtilia in [illegible] ſit oſtenſura. Accedet & hoc vrbis maieſtati, quod duos habebit præſides [illegible] quorum vterque [illegible] cœlum diuino capite continget. *Videre enim mihi viſa ſum*, in[illegible] *oliuæ ramos ad aquilonarem vrbis partem diuinitus enatos, quorum ſublimitas vſq; a[illegible] pertenderet.* Certam quidem ſpem omnes qui aderant animo præſumpſerant, i[illegible] olim fore, vt prædiceret Lybuſſa, ſed nemo tunc intelligebat quinam illi [illegible] viri eſſent futuri. Poſt aliquot ſæcula tandem documentis apparuit viſum [illegible]nque, diuum Venceſlaum, diuumque Adalbertum prænunciaſſe, quorū [illegible] princeps, alter vt Pontifex præfuit, atq; ambo in cœlum atq; inter numi[illegible] relati ſunt. Tres filios Lybuſſa Premislao enixa eſt, ſed duo prǽmatura oc[illegible] morte, tertius vtrique parenti ſuperſtes fuit. Paulo ante obitum ſuum Lybuſſa [illegible] per ordines populo, nobilibus quidē magiſtratus atq; honores capiendi

Præſagia de incrementis & duratione imperii Bohemici.

Agathocles fictilib. cœnabat.

Poſteritas Premiſlai quamdiu duratura.

Praga ortus, etymon & augurium.

Mors Lybuſſæ Reipub. prius conſtituta.

poteſtatem fecit: colonos vero & opifices intra ſuam quemque c[illegible]rum pelliculam continere ſe iuſſit. Obiit autem in arce ſua Lybus, ibidemque ſepulta eſt, cuius vbi[?] cura adminiſtrandæ reipublicæ tota ad Premiſlaum eſt deuoluta, virum pariter ſuperſtitioſum, vt vxor fuit, eademque ſuperſtitione, qua vxor populum regentem, niſi quod paulo ille agreſtius. Erat inter alumnas Lybuſſæ puella quædam Vlaſta nomine, præſtigiarum patronæ diuinationumque conſcia peritaque: cuius tutelæ Lybuſſa moritura puellas, quas in gynecæo habuit, vna cum ipſa arce Lybus commend[auer]at. At illa arcis tutelam indepta, ex ea aſpirare ad altiora cœpit. Itaque apparato ad certum diem feſtiuo in arce conuiuio, eodem ſimiles ſtudii audaciæque viragines inuitat. Vbi finis edēdi factus eſt, amoris arbitris, Vlaſta ſic ſocias puellas adoritur. *Doleo*, inquit, *meam veſtramque omnium vicem, quod non perinde vt dignitas noſtra poſtulat, ius noſtrum contra viros obtineamus, nimium videlicet à morte Lybuſſæ in ordinem à viris redactæ, quaſi ſimul cum Lybuſſa omnium aliarum mulierum virtus interiiſſet, cum ego hic non paucas diſcipulas adeſſe videam, magiſtra etiam Lybuſſa præſtantiores, ſed nec ego libenter ceſſerim eidem Lybuſſæ de arte, quam de illa didici. Si igitur vna Lybuſſa ingenio, artificioq́; tantum potuit, vt viros ſub iugum ſuum mitteret, quid illis fiet poſtea, ſi nos ſimul omnes aduerſus eoſdem viros, pro dignitate priſtina recuperanda conſpirauerimus? Nec eſt quod ruſticum Principem timeamus, rus enim ille merum olet, nec alia ei maior, quàm de rure cura. Vos modo mihi dextram in hoc date, ne me neve cauſam veſtram, quouis metu obiecto prodatis, ſpondeo fore, vt breui in viros imperium recuperetis.* Dant dextras, oblatamque ab Vlaſta potionem medicamento odii in viros temperatam, ordine delibant, remanentque ibidem ſtatim complures, quæ inuitatæ aduenerant, ſeq; equeſtri & pedeſtri, atque aliorum militarium operum meditatione exercent: Inter hæc Premiſlao dormienti ſpecies puellæ per ſomnum obiecta eſt, dextera pateram geſtant[is], eamque Premiſlao propinare geſtientis, quam cum ille accipere abnueret, puellam viſam eſſe ſanguinem ex eadem patera in terram fundere, malaque multa capitibus vir[o]rum canere. Conſternatus tali inſomnio Premiſlaus cœtum virorum ad ſe euocat, præmonetque ſaluti ſuæ, rerumque ſuarum vt cuſtodes eſſe vellent diligentiores, [illegible] enim [illegible] eis a puellis, imagine, quam per quietem vidiſſet, denunciari. [illegible] aliqui [illegible] conuitiis etiam, dicta Premiſlai inſomniaque proſequi, pars vero puell[illegible] ſuper applaudere, quod virilia munia fœmineis miſcerent. Quo Vlaſta accepto, [illegible] indies infeſtioraque tentare audet, ac modo greges in agris infeſtare, modo per [illegible] ſpoliare, modo ipſos agros populari, prædaſque omnium in arcem agere, [illegible] tum cuncta iſta, vel diſſimulantibus, vel negligentibus: donec negligen[illegible]que, atrociſſimum facinus conſilio Vlaſtæ immani commi[illegible] Inſtruxerat rurſus in arce conuiuium Vlaſta, iamque non cœlibes [illegible] puellas, ſed ipſas etiam matres familias, quibus non admodum cum maritis conue[illegible] inuitauerat. Poſteaquam ſatis ex largiore cibo potuque conuiuium cal[illegible] eſt, interrogat Vlaſta nuptas, *liberæ an ſeruæ viuere mallent*. libertatem præferentibus, inſtare eadem multis verbis, fomitemque odii contra maritos illis ſubminiſtrare, quoad vſque intelligeret tanto eas furore, quanto cupiebat in maritos eſſe incenſas: ibi conſilium deinde ſuum aperit, noctemque vnam omnibus præſtituit, qua ſomno ſopitos interficiant maritos, imperatque vt cæde perpetrata ad ſe cum ſpoliis maxime equorum & armorum mox reuertantur. Quod vbi eſt factum, at[tonit]i [illegible] parricidio affines cognatique & amici cæſorum, ad principem cum [illegible], exiſtimantes, promptum illum tanti ſceleris vltorem ſe inuenturos: at ille [illegible] ſe impediri quo minus feſtinaret, ad exigendas de mulieribus pœnas, ſed & ipſis a[ff]inibus impendere exitium dicebat, ſi per ſe vltionem properarent. Tum vero nō contem[illegible] modo, ſed ingens inſuper indignatio aduerſus principem fuit, quaſi miſerias, [illegible] deplorantium, ludibrio etiam magis, quam auxilio dignas putaret. Igitur per ſe, ſine principe conglobantur, vaduntque indignabundi, pœnas de puellis exacturi: & quacunq; incedunt obuios quoslibet agmini ſuo aggregant, eratq; agmen abſque certo duce & ſignis prorſus inconditum. Contra Vlaſta per turmas compoſita venerat, primæ turbæ Mlada, ſecundæ Hodeca, tertiæ Suataua, quartæ Radeca, præpoſita fuit. Ipſa Vlaſta cum reliquis agmen claudebat. Cœpto prælio, viri pauliſper impreſſionem [illegible], mox procella equitum a fronte & a lateribus circumfuſi in medio [illegible] Ferunt Vlaſtam ſua manu ſeptem viros validos in[ter]feciſſe, tantumque [illegible] victoria illa ſuſcitaſſe, vt cæteri ſuperſtites viri multò magis de petendis [illegible], quam de bello inſtaurando fuerint ſolliciti, interimque & tributa Vlaſtæ pen-

Vlaſta Amazon muliebrē dominatum inuehit.

Somnium Premiſlai ominoſum.

Coniuratio muliebris.

Vlaſta prodit in aciem.

Digitized by Google

Aſylum muliebre.

pendebāt. Induciarum tēpore Vlaſta tumulum ad Vultauiā flumē è regione Vicegradi ſitū occupat, illoq; foſſa, aggere, & ſæpib. cōmunito, aſylū mulierib. aperit, ac paulo mox affluēte mulierū copia, arcē ibidē ædificat, appellatq; Deuinā, (quo vocabulo vernacula lingua puellæ cognominantur) vt inuidiā declinaret, quæ ſine dubio exortura erat, ſi ſuo priuatoq; potius, quā cōmuni omniū puellarum nomine arcē inſigniiſſet. Vaſta tūc incultaq; circū illā loca erāt, & ſi qui agri frumētarii propius apparebāt, eos coloni puellis infeſti, arabāt, frumētumq; ſupprimebāt, ne emendi illius poteſtas puellis fieret. Vt igitur ſenſit Vlaſta ſe arcē ſine cōmeatu tenere diutius nō poſſe, rūpendas ante tēpus inducias diſſerit, niſi ante tēpus fame mori, quā per ſocietatem viuere mallēt. Decernitur ſtatim ab vniuerſo cœtu puellarum, vt traiecto Vultauia flumine in proxima principis horrea & armēta impetus fiat. Abripiebantur pene in conſpectu principis frumenta ex horreis, gregeſq; ex agris abigebātur, vel nō auſo illo, vel nolēte vim puellarum arcere, quaſi fata ei nōdū fauerēt. Eo prōptius Vlaſta pergit inſuper ire aduerſus amicos principis, vt agros eorū populetur, prædas agat pecorū, & colonos in ſeruitutem adigat, miraturq; nō plus animi illis, quā principi ad reſiſtēdū adeſſe. Soli ſuperetāt iuuenes audaciores, qui interdū poſtremū puellarū agmē, globis aſſilirēt, lacerarētq;. Illis in hūc modū

Stratagema in adoleſcentes amatores.

inſidias Vlaſta inſtruxit. Cōponi iuſſit literas nominib. puellarū forma præſtātium ſubſcriptas, quę ſe maritādi deſiderio teneri, nec niſi vnā Vlaſtā ſibi obſtare, quo minus deſiderio potiātur, aſſimularēt. Hāc capi aut tolli facile poſſe, ſi cōplures armati nocte illis cōſtituta propius arcē accedāt, eamq; vna cū domina à ſe illis traditam accipiāt. Lectis huiuſmodi literis iuuenes, amorib. perſequēdis, quā dolis effugiēdis curioſiores, præſtitutā noctē bene multi cōueniūt, & vſq; in veſtibulum arcis ſine iniuria intromittūtur: progreſſi vlterius, alii eorū de pōte præcipites, alii poſt veſtibulū neci dātur, ſine vllo ſolatio vltionis, quia per cœcas tenebras vlciſci nō licebat. Luce orta, primus huius cædis

Stiradius Principi ignauiam exprobrat.

nūcius ad Stiradiū, præcipua authoritate & gratia apud principē inſignē peruenit, quo ille vehemēter permotus in cōclaue Principis irrūpit, & vincēte pudorē dolore, *Quid eſt* (inquit, *Princeps, quod iā amplius expectes, ſi te neq; parricidiū muliebre in maritos cōmiſſum, neq; ſtrages nuper tot virorū, neq; hac nocte totidē pene iuuenū, ad vindictā ſumēdam haud cōmouet: an nō cogitas, quo loco ſis? quā ſuſtineas prouinciā? nō certe eā, vt hic ſedēs artoiū nobis agas, ſed ne nos cōſilio in periculis, auxilio in prœliis, vindicta in ſcelerib. admiſſis deſtituas: quod niſi nūc feceris, teq; à torpore, quo nimis diu intorpeſcis excitaueris, ſcias fore, vt quos tu in præſens deſeris, ab eiſdē mox, vt deſerare.* Poſt hæc dicta abire parātē, retinet princeps, rogatq; ne ipſe etiam Stiradius vltro ſibi malū accerſire velit, fatis reluctādo, nec expectādo dum illa ſuo decreto, tempus vindictæ cōſtituāt Rogat ille viciſſim Principem, vt deſipere deſinat, omiſſoq; vano augurio, certa, ac ſibi ſuiſq; cōducibilia, cū ratione vt perſequatur. Porro Vlaſta à coryceis ſubauſcultātib. quos mercede corruptos in aula Principis habebat, edocta, quā male Stiradius in puellas animatus eſſet, vi aut fraude quā primū tollere eū ſtatuit. Prior occaſio cōponēdæ fraudis aduenit, quā hac ratione cōpoſuit: Certior facta daturū ſe eſſe in viā Stiradiū, vt litib. quarū arbitriū ſuſceperat, finem imponeret. Ad

Stiradius dolo circumuentus immane fœminarum ſubit ſupplicium.

proximā ſyluā, qua ei fuerat eundū, puellā elegātem, cui Sarca nomē, arbori alligat, iuxtaq; lagunculā mulſi plenam, & corniculum venatorium ſuſpendit, monſtratq; cætera, quēadmodum videlicet illam aduerſus Stiradium eſſe oporteat ſubdolā. Intreeunti ſyluā Stiradio, Sarca voce clariore quiritari, opemq; implorare incipit: ad cuius vocem, cum vnus comitum de via deflexiſſet, ac mox reuertēs Stiradio renunciaſſet, virginem eſſe adoleſcentulam, & niſi ornatus fallere, genere non ignobilem, quā neſcio quis ad arborē loris deuinxerit. Non tēperat ſibi Stiradius, quin ipſemet ſpeculator adeat, viſaque adoleſcētula lorametis circum arborē obligata, autorē iniuriæ requirit. Hic illa lachrymabunda, *ad quemnam alium* (inquit) *mi domine, hæc iniuria, quam ad Vlaſtam illam mulierum crudeliſſimam eiuſq; comites pertineat? Cum quibus ego, quia ſceleris ſocietatem contra viros nullo pacto inire volui, multis prius conuitiis & probris male accepta, deinde ad hoc, quod vides, exemplum arbori circumligata ſum, ſagittis niſi interueniſſes peritura: nam in hoc iam arcus intentos nonnullæ habebant, vt in me tela torquerent, ſed ſimulac hinnitum atque ſtrepitum equorum tuorum audiuere, continuo illæ ſe in pedes dederunt, tanta feſtinatione, vt & hanc lagenam, & hoc cornu, quod in arbore cernis, ſecum auferre oblitæ fuerint. Fac igitur mi domine, vt te miſereatur puellæ indigna ferentis, indigniora que mox laturæ, ſi periclitanti per tempus non ſubueneris, meque parentibus meis non reſtitueris.* Tanta per hæc miſeratione Sarca Stiradium impleuit, vt ſuis ipſe manibus nodos funium, quibus illa retrorſum innodata fuit, reſolueret. Tum perfida Sarca, repente, vt eſt vinculis ſoluta,

in terram velut impos animi prouoluitur, ac paulatim deinde animum recolligens, ſeſeque attollens, lagunculam depoſcit, quaſi vires corporis ſorbitiuncula mulſi recreatura, nec tamen ipſa quidquam exſorbet, ſed mulſum medicatum Stiradio exhauriendum propinat, intereaque dum is poculo indulget, ipſa cornu inflato concinit. accepto ſigno fraudis conſciæ puellæ, ſubito è latebris in Comites Stiradii effunduntur, ac partem eorum concidunt, partem fugant. Dein Stiradium ex potione venefica tam mente quàm corpore velut attonitum inuadunt, rapiuntque ad ſupplicium, quod rota peragitur, horrendum, atque proxime arcem Vicegradum, confractum membratim corpus, & radiis rotarum inſertum conſtituunt, vt ex conſpectu horrendi ſupplicii dolor principi increſcat. Sylua illa, in qua Stiradius interceptus fuit, in hunc vſque diem *Sarca* vocabulum à puella inſidiatrice retinet. Ac ne quod exemplum ſæuitiæ muliebris in ipſarum imperio deſideraretur, ſæuitiem aduerſus teneram quoque ætatem crudeliter diſtrinxerunt, pueris & adoleſcentibus, quoſcunque nactæ erant, dextræ manus pollices amputando, dextroſque oculos eruendo, ne poſtquam in viros adoleuerint, gladios commodè tractare, neue in arcum aciem intendere poſſent. Hinc tandem à veterno excitatus Premislaus ad referendam Vlaſtæ gratiam cœpit aduigilare, placuitque ſuis illam artibus per dolum & inſidias adoriri. Igitur certum ad illam hominem allegat, qui mitti ad ſe fide publica vnam è ſodalitio puellam ſecretorum Vlaſtæ maxime conſciam poſtulet. Venit Milada, ea coram queritur princeps, ſe iam pridem tædio dominandi affici, cum ipſa quoque ętas & tempora ſibi fuiſſent ad dominandum accommodatiora. Nunc ſenem atque identidem languentem quomodo non tædeat eius dominationis, quæ laborum atque periculorum ſit plena? ſibi igitur locum paratum eſſe & prouiſum, vbi ocioſus priuatuſque, ſi per Vlaſtam licuerit, cum ſuis tranſigat. Cæterùm de arce Vicegrado, quæ imperii in Boiemia ſedes haberetur, ita ſecum ſtatuiſſe atque decreuiſſe, vt illam ſua ſponte ad Vlaſtam transferat, nihil addubitans, quin Vlaſta beneficii huius memor, ſenem ſe iniuria omni & calamitate vnà cum filio adhuc impubere prohibeat. Laudato Principis, confirmatoque conſilio, Milada ad dominam redire feſtinat, vt lætiſſimo illam nuncio ſtatim adimpleat, horteturque, vt cœlitùs oblata munera plena ſtatim manu capiat, dilationem enim obeſſe, quàm prodeſſe ſæpius. Aridens Vlaſta, iubet Miladam ea quæ hortaretur, exequi, ac poſtridie mox cum delecto puellarum globo ad Premislaum reuerti, vt poſſeſſionem arcis Vicegradenſis ab eo acciperet, ſimulque ſponderet Vlaſtam in locum patris ſibi Premislaum ſumere, nec ſecus filium eius, quam fratrem ſuum curæ ſibi perpetuæ futurum. Rediit igitur Milada, multis ſtipata puellis in arcem, expoſitiſque Vlaſtæ mandatis, concedi ſibi de arce poſtulabat. Hic valde comiter Premislaus Miladam appellat, rogatque vt antea quàm ceſſio fiat, ipſa cum toto comitatu ſecum prandeat. Quo impetrato, multa rurſus comitate hilaritateque inter prandendum illam permulcet, vſque dum ſibi videretur tēpeſtiuum eſſe, deſtinatas inſidias perpetrare. Tum ipſe de menſa aſſurgit, quaſi ad purgandum, ſiſtendumque narium ſanguinem, quem ſibi largius profluere aſſimulabat, re vera, vt ſignum daret armatis ad irrumpendum ex latebris, conficiendumque ſanguinarias puellas eodem genere leti, quo ipſæ nuper iuuenes, fraude ad ſe illectos confeciſſent, cæde nimirum, & præcipitio, Extra vnam ancillam, quæ cuſtodiendis equis relicta, & mox inter primum tumultum elapſa erat, cæteræ omnes chlamidibus nudatæ, vel feneſtris deiectæ, vel ferro transfoſſæ ſunt. Celeriter in tanta vicinitate ancilla, quæ fugerat ad Vlaſtam cum triſti hoc nuncio peruenit. Poſcit ſubito Vlaſta equum & arma, iubetque ſocias item puellas repēte armari, & quà breuiſſimus per Vultauiam trāſitus eſt, illac tranſire. Cum propius rotam, in qua Stiradius nuper pendebat, acceſſiſſet, erumpit cōtinuo ex arce virorum agmen, equis, & chlamidibus puellarum, quæ occiſę erant, ita exornatum, vt primo eorum aſpectu dubitare cœperit, an vera de nece puellarum ancilla renunciauerit, ſed vbi ex propinquiore loco, fraudem ſubeſſe virorum perſonatam cognouit, ſolita in viros rabie fertur. Cæterum, vis maior penes viros, quā penes puellas fuit, libenterque viuam Vlaſtam intercepiſſent, ſed nequaquam viua capi potuit, tantum animi ad tuendum ſe, nec aliter quam pugnando occumbendum ſuperfuit. Occiſa Vlaſta, cædes inde non pugna fuit: Ita à præpoſtero noua Amazonum erubeſcendoque imperio, Boiemi poſt ſeptimum tandem annum ſe vindicarunt. Ac ne quis muliebres pugnas, vt rem vanam fictamque derideat, ſciat antiquiſſimum morem in Sarmatia fuiſſe, autore Pomponio Mela, vt fœminæ cum viris bella inirent. Idem enim Mela; *arcus*, inquit, *tendere, equitare, venari, puellaria penſa ſunt; ferire hoſtem, adulta-*

Sarca ſylua à perfida puella cognominata.

Sæuitia in infantes.

Sic ars deluditur arte.

Milada conuiuii prætextu Viſſegradi iugulatur.

Vlaſta prælians occumbit: ſic excuſſum eſt puellare iugū.

ſultarum ſtipendium eſt, adeo vt non percuſſiſſe, pro flagitio haberetur, ſitque eis pœnæ virginitas. Vt Spartanos ſileam, apud quos ſimiliter virginibus paleſtra, eurotas, ſol, puluis, labor, militia, in ſtudio fuerunt, prodente Cicerone. Atq; Plato ipſe, nonne artes gymnaſticas, & res bellicas æque mulieribus, atque viris in ſua republica attribuit? ne quis nimis barbarum morem, virgines arma tractare autumet. Sed vt redeamus ad Premiſlaum, ſublatis è medio tumultuoſis puellis, magna inde tranquillitate principatum inter viros vſque ad mortem adminiſtrauit, primuſq; repertis argenti metallis, argentarias in Boiemia coluit. Moriturus, proferri ex arcula ſua manticam, & carbatinas, quaſi inſignem aliquam ſupellectilem, atque in loco religioſo ſeponi iuſſit. Non temere alias promendam, palamque ſpectatoribus oſtendendam, niſi in comitiis, creando principi habendis: Cuſtoditaque eſt ſolemniter extrema eius hęc voluntas, non ſolum à profanis principibus, ſed deinceps etiam à Chriſtianis regibus, vt eo videlicet die, quo inaugurabatur rex, vna cum ipſa corona & ſceptro aureis, vilia hæc quoque inſignia, ſacrorum miniſter ad aram inferret, Regi illa ob oculos commonendi gratia obtrudens, vt primæ ſuæ originis memor fortunam reuerenter haberet. Sed vt pleraque alia antiquæ conſuetudinis non ſpernanda exempla, ſic huiuſce moris vſurpatio paulatim exoleuit. Deceſſit Premiſlaus ſucceſſore filio Nezamiſlio, quaſi tu dicas, hebeti, nulliq; excogitationi idoneo. Is igitur, vt nomini ſuo reſpōderet, nihil ipſe ſuo ingenio excogitare, nihil ſua induſtria efficere potuit, ſed quicquid ageret id alieno præſidio agebat, prorſus vt ſolis auribus ſapere eum diceres. Et ſi diuinare eſt, (vt Auſonius dixit) nomen componere, quod videlicet ſit morum & ingenii futuri indicium, egregius certe vates haberi debuit Premiſlaus, qui filio rerum ſuarum incurioſo vocabulū Nezamiſlii, id eſt Epimethei, indiderit, cum ipſe tanquā prouidus nomen Promethei poſſederit. Etenim quem Prometheū Græci, eum Boiemi ſua voce Premiſlaū appellāt, rurſus quem illi Epimetheum, Boiemi Nezamiſliū dicunt. Hic tamen ob patris memoriam, fauorem ordinū obtinuit, atq; ab illis more ſolenni in arce Vicegradenſi princeps conſalutatus eſt, indigniſſime ferente vicino, qui oppidum Gurimenſe tantum non Principis titulo poſſidebat. Se enim, quam Nezamiſlium digniorem eſſe ad ineundam legitimi principis dignitatem exiſtimabat. Impetu igitur in agros Nezamiſlii ſemel iterumq; facto, magnas inde prædas agebat, ſperans futurum, vt ille, metu bellorum cōſternatus, de loco cederet, vitam priuatam amplexus. Quod poſtquam fieri nō videt, male facere pergit, hancque maleficii cauſam prætendit, quaſi pater Nezamiſlii, pagum quendā attrectaſſet, ſibiq; vendicaſſet, qui pridem in ius, ditionemq; Gurimenſem conceſſerat. Prouocauit ad iudicium Princeps, ſed æmulus prouocantē ridebat, ludebatq;. Veniunt tandem vltro nobilium primores ad principem cōſilii inopē, ei ſuadentes, vt duce & militibus lectis ferociam Satrapæ contundat, & rebellē vel ad officium, vel ad pœnam pertrahat, ſe quoq; cum ſuis affuturos, vbi adeſſe illos voluerit. Ad locum cui Styrhow vocabulum, copiæ ſunt contractę, præliumq; ibidem atrocius initum, quam vt iniri in tanta hominū paucitate debuerit, inter affines & cognatos, interq; ciues nuper in Boiemia, velut in vna ciuitate coalitos. Nam omnes, qui in prima acie ſtabant, occiſi ſunt, numerus virorū amplius quadringentorum, victrice tamen acie principis, cæteri aut vulnerati, aut elapſi, aut capti. Inter captiuos, belli quoq; concitator, & autor fuit, aliquādiu latitans: dein cognitus, & ad principem deductus, quem ille aſpicere dedignatus eſt. Cæterum Duci certaminis poteſtatem dedit ſtatuendi de illo pro arbitrio ſuo: Dux falce ſerrata, nare & auriculis deraſis amputatiſq;, cum magna ignominia dimittit incolumem. Pax inde trāquilla fuit, ſed non ocioſa, nobilitate plebeq; occupata in ædificandis nouis ædificiis, arcibuſq;, & oppidis, aut ſyluis radicitus extirpandis, agriſq; inarandis. Affulſerat ſimul & ſpes ſalis inueniendi, quo plane Boiemia caret, iamq; inuentus fuit fons aquis ſalſis ſcaturiens, ad quem multæ operæ, ſalis coquendi, ac noui oppidi condendi gratia, vndatim adfluxerāt. Durat in hunc diē oppidū, à ſale *Slana* vernacula lingua nuncupatū. Cæterū ſal breui tempore euanuit, vel ipſis aquis ſua ſpōte factis inſulſis, vel hominū potius culpa, aliorū aliis inuidentium lautiorē fortunam, qualiter tunc Zatecēſes affecti fuiſſe dicuntur, per inuidiam Slanenſibus denunciantes, ne ſalinas inſtituerent: alioqui nouum opus ſe manu violenta inhibituros. Inſtant operi Slanenſes, ſecumq; aduerſarios congreſſos, pluſquam centum interficiunt. Zatecenſes ęgritudinem animi ex clade acceptam totum annum diſſimularūt, quo euoluto, ſuo dehinc tempore Slanenſes incautos adoriuntur, cædunt, fugantque, & omnes circum ſalinas demoliuntur, obſtructo fonte ſalis robore lignorum, moleque lapidum, ne qua facultas cuiquam inſtaurandi

Metallorū indagator Premiſlaus.

V.
Nezamiſlius F. Epimetheus, pater vero Prometheus.

Gurimenſis æmulus.

Plectitur Gurimenſis.

Salinæ repertæ, inuidia amiſſæ.

ſupereſſet, ſimulque oppidum ſtatim occupant, deductis eo colonis ſuis ciuibus, qui ex frequentia multitudinis ciuitati ſuæ oneri eſſe videbantur. Nam ex Serbiis gente ſimiliter Sarmatica (qui nunc Luſacii appellantur) plerique deſertis in ſuperiore Luſatia iugis montium, ad plana & ſaltuoſa loca, qualia Zatecenſes incolunt, Lucenſes inde cognominati, immigrabant, Nezamiſlio interim pulchre ſecum agi exiſtimante, quod neminem ſibi tam infeſtum cerneret, qui aduerſus ſe hoſtilia aperte inceptaret.

VI.

Mnatha Venationibus indulget.

Poſt huius obitum Mnatha filius in legitimo principatu ſucceſſit: haud æque ac pater ingenio hebes, animoque ſtupidus, ſed neque ille tamen quicquam amplum, atque magnificum ad imperandum attuliſſe viſus, dum in venationibus ſæpius, quam in ſeriis rebus agendis ſeſe exercet. Tanto namque ſtudio venandi tenebatur, vt triennio continuo poſt adeptum principatum, in receſſu arcis, largam ceruorum, aprorum, vrſorum, atque aliarum ferarum venationem ſuppeditantis, perdurauerit, cura interim ac præfectura Vicegradi, atq; etiã iuriſdictionis, vni Verſouicenſiũ (quæ tunc familia dignatione cæteris antecellebat) commiſſa.

Verſouicenſes affectant principatum.

Cæterum paulo minus euenit, quin iuxta prouerbium, ouem lupo commiſiſſe videretur, Verſouicio iampridem ambiente principis locum, ſi qua ſe occaſio offerret. Oblata porro videbatur, aliis abſentiam principis accuſantibus & negligentiam, aliis ſolemnem cauſarum cognitionem deſiderantibus, ſine qua fieri non poſſe dicebatur, vt pacate ſuum quiſque, proprieque obtineret. Plurimis præterea ad officium principis haud pertinere ſuſurrantibus, vt priuatas ſuas voluptates communibus vtilitatibus anteponeret. Itaque occaſione hac ille vſus, exulceratos illorum animos magis adhuc lingua ſua aculeata exulcerare aduerſum principem pergit. Nullis in illum verborum contumeliis parcens, ac contra de ſe ingentia pollicens ſi princeps in locum illius declaratus fuerit. Quo audito, rei nouitate qui tunc aderant obſtupefacti (nec enim principis mutationem per querelas ſuas, ſed vitæ illius morumque emendationem exoptabant) rogitant ad deliberandum eius diei moram, poſteroque die mane ſe redituros ad conſultandum ſuper illo negotio ſpondent. Mora impetrata, extrudunt confeſtim ex numero duos viros præſtantiores, qui curriculo ad Mnatham currant, ipſumque doceant quo in periculo ſita ſit vita & dignitas ipſius, niſi prima ſtatim luce inſidiis occurrat. Adeſt ille ad tempus, ſeque inter ſuos occultat, ne prius agnoſceretur, quam arcem introiret. Ibi accerſito Verſouitio, *Quid hoc rei*, inquit, *eſt? Nonne ego te præfectum arcis hinc ſecedens reliqui? fineſque tibi præſcripſi, quibus intra officium vicarium te contineres? Qua tu audacia, munera inſuper principalia tibi vſurpare auſus es, vt iſtos pro imperio ad te vocares? nouaque cum iis conſilia, nouoſque conuentus celebrares? An quia tu principem tuum per ſummam perfidiam prodere eras promptus, iſtos quoque tui ſimiles futuros putaſti? ignarus quod ſicut malus niſi male, ita bonus niſi bene agere neſciat. Quare vtrumuis tibi horum elige, vt aut tuo te gladio transfodias, aut acerrimas proditorum pœnas palam ſubeas.*

Verſouicenſis proditione comperta ſuo ſe iugulat gladio.

Stringit ille protinus enſem, illoq; in conſpectu omnium ſupplicium de ſe ſumit. Cadauere elato ſeniores populi Mnatham ſubmiſſe deprecantur, vt in paterna auitaq; arce ac ſede reſideat, vtq; animum & voluntatẽ ad publica negotia adminiſtranda, maiore quam hactenus induſtria curaq; cõuertat, ſuiq; adeundi liberiorẽ poteſtatem præbeat. Et ſi quando relaxandi animi cupido interueniat, vt ſe quidem daret iocunditati, ſed caueret ne venationes negotiis ſeriis anteponeret. Formidabiliores namq; inſtare venationes dicebant. Hinc Gallis & Germanis, cum Imperatore Carolo, non Saxones modo, verum etiam Vandilos & Serbios populares ſuos oppugnantibus: hinc Hunnis, gente omnibus feris ferociore crudelioreq; Pannoniã repetentibus. Ab omni itaq; parte vigilante opus eſſe principe, qui ante tempus proſpiciat, ne omnia imparatis veniant agenda.

Prima Caroli Magni mentio antequem ambiguæ ne dicam incertæ ſunt tã Polonorum quã Boemorum de ſuis originibus narrationes.

Approbat magis conſiliũ Mnatha, quam exequitur, iterũ ad eundẽ relapſus ſeceſſum, ibidemq; ex peſtilenti tandem lue mortuus, filio adoleſcentulo hærede relicto,

VII.

Vogenus ac ſi dicas Martialis.

Rohouitius Verſouicenſis tutor principi impubi datus.

cui Vogeno nomen (bellicũ quiddam hoc vocabulũ perſonat) huic tantiſper datus tutor, dum poſita prætexta, virilem togam ſumeret. Rohouitius autem Verſouicẽſis erat, cui tutela illa ac plane totius principatus adminiſtratio demandata fuit opinãtibus cunctis talem in adminiſtratione officii futurum, qualis in vita priuata fuerit, in qua illi ad ſpeciem comitatis, æquitatis, moderationis nihil deerat. Sed non temere à veteribus dictum eſt, *Magiſtratus indicat virum*. Id quod breui tempore apparuit, vt ille ſimul omnia male diu diſſimulata per vitam priuatam vitia in magiſtratu profunderet, agreſtem arrogantiam, peruicacem contumaciam, ſummam iniquitatem & auiditatem, qua ſuccenſus, ad patrandum vſque cædem intolerabilem exarſit. Senex quidam erat ordinis equeſtris, amiſſa vxore, & liberis, viduus orbuſque, cæterum opibus pollens:

Hunc

Digitized by Google

Hunc ſæpius captando blanditiiſq;,& aliis illecebris venando, cum ſeſe nihil proficere videt, ad cœnam vocat, ſenem poculis prouocat, cōuiuium ad ſolis occaſum producit, ſublataq; menſa inuitat ad ambulatiunculā, poſtremo ſeductum in locū arcis arduum, de ſaxo agit præcipitem, affingens vertigine ex ebrietate correptum ſua ſponte decidiſſe. Sed nō latent diu enormia ſcelera. Ipſe namq; paulo poſt ſemet prodidit, dum à morte interfecti in omnes illius fortunas ſua libidine inuadit, fruſtra cognatis & affinibus lamentantibus, quoad rerum omnium poteſtas in manibus Rohouitii erat. Properatū igitur cum virili toga, qua cum induiſſent Vogenum proceres, fidem ei ſuam, vt principi obligant, & ad ſedem principalem, in arce tunc Vicegradenſi poſitam deducere parant. Arci appropinquantes, portas clauſas, quemadmodum aliàs fieri ſolebat Rohouitio abſente reperiunt. Rati itaq; eum abeſſe, pulſari magno ſtrepitu, portaſq; aperiri iubent. Ibi tandem Rohouitius de feneſtra proſpectans caput exerit, voceque alta exclamat inquiens, *Si vt priuatus, tutelaque ſuæ creditus Vogenus veniat, ſe vt priuatum eum admiſſurum: ſin ſecus, neque de arce, neque de iure ſuo communi omnium ſuffragio ad gubernandum regnum ſibi acquiſito, conceſſurum.* Gliſcente verborum contentione, admouet quidam ſecurim, portaſque perfringit, per quas cæteri quoque irruperunt. Ægre Rohouitius muro clam demiſſus elabitur, pauliſperque in arce quadam ſua ſubſiſtēs, dum comites videlicet contrahit, cum illis ad Zatecenſes profugit, adiicitq; ad dominandum vrbi animum. Quo ciues intellecto, renunciant illi, ſi ab incœpto non deſierit, ſimili eum præcipitio periturum, atq; ſenex ille, ab eo nuper præcipitatus, miſere periit: Non erectis vt aliàs, ſed demiſſis auriculis, vt iniquæ ſortis aſellus, iſta audiens, eiicit ſe protinus foras, locumq; de proximo quam poteſt ad muniendum idoneum occupat, illumq; cæſis arboribus & vallo, foſſaque communit, atque inde in Lucenſes hoſtiliter graſſatur, tanta audacia, vt ab ipſis mœnibus paſtores cum gregibus ad aſylum ſuorum latronum abigeret, tantoque ſucceſſu, vt quum à ciuibus plenis repente portis effuſis iam interciperetur, clamitans ille, pugnamque ſuos iterare iubens, non ſolum manus ciuium euaſerit, ſed occiſis illorum centum, & alterum præterea tantum captiuorum ſecum abduxerit. Aliquanto tamen eam rem Vogenus mitius tulit, quam quod legatum ſuum, contra ius Gentium capite truncauerit, caputque eius clam ad portas arcis Vicegradenſis in mantica ſuſpenderit: Itaq; conuocatis ad conſilium ſubditis armariq;, & ad certum diem in armis apparere iuſſis, ipſe quoq; princeps, armatus ante agmen progreditur ad expugnandum Rohouitium: qui cum à pugna, cui ſe parem eſſe non videbat, ad obſidionem tolerandam animum conuertiſſet, indignum militibus viſum, trahere ſecum iuuenem principem ad obſidium latronum. Illo igitur in oppido relicto, ipſi duabus ex partibus clauſum intra vallum Rohouitium oppugnare contendunt, irrito pluſquam vnum menſem conatu. Eruptione tandem latronum facta, multiſq; illorum interfectis, milites victores cum victis in vallum penetrant, ibidemq; Rohouitium capiunt, & ad principem deducunt, nihil aliud rogantem, niſi carnifici vt ne traderetur. Conceſſum vt ipſe ſibi laqueum indueret ac ſe in quercu iuxta viam poſita, ſuſpenderet. In eadem paulo poſt regione, Miſnii (portio eſt Saxonum) primi externorum, ad populandum Boiemiam, remigio lintrium & ſcapharum, quas aduerſo Albi flumine agebant, irruperunt, prædas hominum atque iumentorum ex agris Litomericenſibus ac Belinenſibus abigentes: & priuſquam oppidani ad arcendam vim aduenarum concurrerent, ſecundo rurſus flumine cum præda effugientes. Conſilium principi datum, vt proxime Albim firmam conderet arcem, ex qua inhiberi hoſtibus licentia nauigandi, latrocinandique poſſet. Arci nomen Straka fuit: Sed *vt canis à corio nunquam abſterrebitur vncto*, niſi ei crura perfregeris, ſic tum Miſnii dulcedine prædæ capti, ad deguſtatum bolum ore ſemper hiabant. Itaque omiſſa nauigatione, ad montes & ſyluas, ſubter quas Albis illic labitur, deflectunt, præmiſſis ad explorandum ſuis, ſicubi ſtratis arboribus aut cuſtodiis obiectis itinera eſſent impedita. Forte in duos ſibi obuios illi incidunt, atque vtrumque corripiunt, cognitoque ex noua illa arce eos veniſſe, ambos ad Centuriones ſuos adducunt. Interrogati ſeorſim, hæc pariter reſpondent: *Nudiuſtertius Præfectum arcis ad Vogenum eſſe profectum, cura arcis quinquagenario cum quinquaginta militibus commiſſa, reliquam manum eſſe opificum, quoniam opus arcis nondum eſſet abſolutum.* Læti ex hoc ſermone Miſnii, continenti agmine præuios illos ſubſequuntur, iuſſis ita diſpenſare iter, vt circiter quartam noctis vigiliam ad arcem peruenire poſſent. Inde magno tumultu, locum qui nondum obſtructus erat, aggrediuntur, opifices ſemiſomnes interficiunt: mox per milites ad reſiſtendū excitatos, vi & ferro ſibi viam, vſque ad quinqua-

Senem opulentum è ſublimi dat præcipitem.

Principem tam puberem Viſſegrado excludit.

Fugit ad Zatecenſes.

Populatur & ſternit Lucenſes.

Legato caput præſcindit.

Laqueo vitam finit Rohouitius.

Nauales Miſnenſium prædonum in Boemiam prima excurſio.

Straka arx latronibus compeſcendis extructa.

Capta & direpta arx à Miſniis.

genarium aperiunt, quem ſtatim captū in Miſniam mittunt, direptaq; & combuſta arce ad vaſtandos alios pagos conuertuntur, prædamq; recuperata nauigatione, per Albim ratibus auehunt, breui tempore ad oppida quoq; expugnanda ſe reuerſuros palam denunciantes. Redierat tunc Vogenus ab expeditione contra Morauos facta, qui Boiemiam, ſimiliter atq; Miſnii, incurſionibus ac deprædationibus infeſtabant, ſaltuſq; ſimiliter & iuga montium occupabant, atq; inde in pagos & colonos impetum faciebāt.

Morauos Vogenus reprimit.

Quem quidem tumultum princeps interuentu ſuo repreſſit: ſed non plane compreſſit, quia nuſquam in apertū Morauus, aut in aciem deſcendere voluit. Et principē illuc reuerti res hortabatur, vbi maius periculū imminebat. Nouo igitur delectu habito, caſtra aduerſus hoſtes promouet, cum iam illi viribus Saxonum aucti, Lucenſium mœnibus inſultarent: ſed appropinquante principe obſidionē omittunt, ſeq; ad locum, ad quem Bilina fluuius in Albim influit, conferunt, vt ibi manus cum Boiemis conſerant. In duo cornua hoſtes diuiſi erant, dextrum Saxones, ſiniſtrum Miſnii tenebant: contra Boiemii vtrunq;. Dato pugnæ ſigno fit acris vtrimq; impreſſio, & plane commoritura dimicatio alteris in alteros, propter mutuum odium, ſine vllo mortis metu ruentibus, neutriſq; loco ſuo demigrantibus.

Cadanus. Saxones & Miſnii memoranda ſtrage affecti.

Quo Princeps conſpecto, ſubmittit ad Cadanum, à quo etiam oppidū Cadana vocabulum obtinet, qui ei nunciet tempus emergendi ex inſidiis adeſſe. Aduolat mox ille cum ſuis, ac latera hoſtium inuadens, perturbat illorū ordines. non expectant amplius Boiemorū Triarii, qui fuſtuariam inire pugnam ſolent cum flagellis, quibus frumenta in areis flagellant, ſed ſtrepitu ex illorum agitatione commoto, haud ſine terrore hoſtes adoriuntur, plagas ingerunt, crura & oſſa comminuunt, ac reliquos in Albim flumen agunt. Non alia ante Boiemorum pugna adeo atrox fuit, nec ad audaciam Saxonū retundendam conducibilior. Ab hac cura liberatus Vogenus, inten-

Expeditio in Morauos.

dit animum in vltionem Morauorū, qui paulominus ſexcentos Boiemos in oppugnatione arcis Lipnicæ occiderūt, quam arcem Moraui ſibi in Boiemia in hoc excitauerāt, vt propinquum ac tutum in illam à prædationibus in Boiemia factis receptum haberēt, illiuſq; præſidio plus, quam viribus freti, debacchari graſſarique indies magis ac magis haud deſinebant, plurimumq; Gzaslauienſibus incommodabant. Quorum querelas tam frequentes diutius ferre Princeps non ſuſtinens, impetū tandem expellendi Morauos è Boiemia cœpit, venienſq; ad Lypniciā arcem, eam exercitu circumdedit, ita vt nec introire, nec exire quiſquam poſſet. Sed neq; ea res Morauos terret, commeatu abunde inſtructos, & ad defendendū ſe animo paratos. Iacula hincinde telaq; volare cœpta, ſed Morauorū ex loco ſuperiore miſſa, raro fruſtra cadebāt, compluresq; Boiemos interficiebant. ſimiliter cadebant, qui ſuccedere vallo, foſſamq; complere conabantur.

Lipnica arx flammis abſumpta.

Quare commotus Princeps ignē iactare in ſæpes, arborumq; ſtrues, & alia ſepta lignea iubet, atq; illa vento coorto ſuccenſa, repente tam validas excitarūt flammas, vt cætera quoq; arcis loca, & ipſa lignea inflammarentur, arderentq; intus omnia, adeo, vt qui in arce clauſi erant dubitarent, quid peterent, quid vitarent. Præſtare tandem vnus illorū dicit, eruptione facta, vel mori potius per virtutē, quam per ignominiā flammis torreri. Hęc dicentē, atq; erumpentē, extra pauculos, qui mox intercepti ſunt, ſequuntur alii omnes in vnū quaſi globum cōglobati, quia viderant diſperſos eſſe Boiemos, & ad cōburendam arcē intentos: Hinc minore cum periculo ac cæde Moraui per vacua pene Boiemorū caſtra euadūt. Mox tamen princeps quoq; ſuos in vnum cōtrahit, ſimulq; hortatur, vt inſtent fugientibus, vltionemq; maleficiorū & iniuriarum de illis exigant, nec

Profligati Morauii.

prius finē perſequendi, quam in Morauia faciant. Currentes (quod aiunt) incitabātur, adeo ſua ſponte ad inſequendū prompti erant. Quū nouiſſimū agmen aſſecuti, nonnullos neci dediſſent, alii ſummū collem ad reſiſtendū capiunt. Sed ne in loco quidē ſupe-

Betouia ſolo æquata.

riore cōſiſtere illos Boiemi patiuntur: imo dilapſos, per ſyluas proximas, vſq; in Betouiā, arcē in Morauia ſitā, inſequuntur, atq; inde quoq; hoſtes expellūt, arcemq; demoliuntur.

VIII.

Vneslaus & Vratislaus fratres illi principatus huic Zatecenſis & Lucenſis obtigit regio.

Poſthac Vogenus pacatiorē Boiemiā habuit. Hic duos poſt obitū ſuum filios ſuperſtites reliquit, Vneslaum natu maiorē, & minorē Vratislaū: huic proceritas corporis, & forma principe digna, pluſquā alteri lenocinari viſa eſt. Sed vicit alter tamē ætatis prærogatiua, qua vt prior erat, partes quoq; priores in ſucceſſione principatus abſtulit. Ac ne quando fratrū concordiā indiuiduus principatus dirimeret, ita inter illos hæreditatē diuidi placuit, vt ſeptētrionalis plaga, ad quā Lucēſis ſeu Zatecēſis regio poſita eſt, Vratislao attribueretur, totam autē reliquā Boiemiam Vneslaus, tanquā Boiemię princeps vt obtineret. Sorte ſua vterq; cōtentus, fraternā inter ſe beneuolentiā colebāt, mutuaq; ſibi inuicē auxilia præſtabāt aduerſus Carolū Cæſarē, Saxones etiā tū & Vādilos, ipſoſque præ-

Digitized by Google

que præterea Boiemos oppugnantem. Vratislao, qui prior deceſſit, Vlaſtiſlaus filius, in principatu Lucenſi hæres fuit, ſicut Vneslao, paulo poſt mortuo Creuomyslius, quaſi tu Latine dicas flexanimus, quod a recto animum deflecteret ad curua & obliqua. Sic olim pertinax Cæſar *Creſtologus* eſt appellatus, quod bene diceret, & male faceret. Deprauati autem parumq; ſynceri animi Creuomyslius aduerſus Horymirium hanc memoriam ad fabulam vſq; commemorandam reliquit. Annonæ forte caritas tunc inualuerat, eiuſq; rei culpam vulgo omnes principi aſſignabant, quod aratores ab agris colendis, ad metalla effodienda transferret. Nemo tamen præter Horymirium inuentus, qui hanc culpam principi exprobrare auderet. Huic cum mox horrea arderent, iuxtaq; ſchedæ eſſent repertæ cum hac inſcriptione contumelioſa: *Fame pereat, qui inter frugum aceruos famem timebat*: Quas adeo ſchedas ſatis conſtabat foſſores metallorum ſparſiſſe Horymirio infeſtos, quaſi non ſolum principis, ſed illorum quoq; lucra intercipere ſatageret. Igitur tanquā incendii reis dicam illis Horymirius ſcripſit, ſed illi conſcio principe ad dolum verſi, officinam quandam ſuam nullius pretii ſua ſponte exurunt, accuſantq; viciſſim Horymirium velut inflammatorē manifeſtarium. Cæteri qui cognitioni interfuerunt, ſuis Horymirium ſententiis abſoluerunt, ſolus Creuomyslius prauo capitis ſui iudicio inſontem damnauit. Sequitur nunc fabula, quam litteris non inſeruiſſem, niſi adeo ſcriptis aliorum inuulgata, fidemq; tantam apud Boiemos adepta eſſet, vt iuxta adagium veriora iis, quæ apud Sagram acciderunt, continere videatur. Ferunt igitur Horymirium poſt damnationē ſui precibus egiſſe cum principe, vt ſibi ante ſupplicium ſubeundum, inſcendere equum, quem inſignem habuit, ac bis terque intra arcem Vicegradēſem, portis arcis occluſis obequitare liceret: atq; illum precibus tanquā ludicris & friuolis annuiſſe. Vadit Horymirius ad ſternendū ſella equum, & verba quædam ei, ceu auſcultanti atq; intelligenti dicit ad aurē. Mox illo incenſo, arcem ſaltabundus perequitat, tanto equi ardore, vt impetum illius eques vltra non ſuſtinuerit, quo ille à porta vſq; ad portam, & ab illa per muros, & flumen tranſuolauit, inſeſſorem in altera Vultauiæ ripa incolumem ſiſtēs, eo loci, quo in hodiernū diem è regione arcis Vicegradenſis pagus Zluchow, ab aſperſione cognominatus, ſitus eſt: quoniam idem equus ad alteram ripam, aqua conſperſus, hoc verbo Zluchow, vſus fuiſſe narratur, Id videlicet et fabulæ defuerat, vt equus etiam cum ſuo Horymirio, cui per tempus ſalutem attulit, loqueretur. Nihil eſt, quod præterea aliud hic princeps memoratu dignum geſſerit.

IX. *Creuomyslius ad mala procliuis.*

Fabella de Horymyrio.

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER TERTIVS.

SVMMA TERTII LIBRI.

X. Neclan (hebes obtuſus) contra quem Vlaſtiſlaus patruelis ad faſtigium principatus aſpirat, vrbem Cognominem condit. Ferocia Vlaſtiſlai arroganti reſponſo reſpuentis pacem oblatam. Edictum cruentum. Sagarum mendacia & impoſturæ. Imbellis princeps. Siderio à Chaynouo equiti ſtrenuo ſuas partes obeundas delegat. Vlaſtiſlaus confoditur. Siderius ab inuidis interemptus. Septennis filius Vladiſlai captus cum Duringo pædagogo in conſpectum Neclan adducitur. Vita donatus à Duringo perfido necatur. Flagitium ſuſpendio expiatur. Craſnizius Garimenſis tetrarcha inhiat principatum. Mortis elabitur caſſes. Curimum obſidetur & occupatur. Fugit Craſnitius ad Hormidurum Morauiæ regem. Impetrat auxilia. Prælium inter Morauos & Bohemos commiſſum. Profligati Morraui. Craſnitius in acie occumbit: rex vero peſte obit. XI. Hoſtiuitus princeps, cui frater Myſtibogius inſtinctu Croſmilii Verſonicenſis bellum indicit. Capinum oppugnat Myſtibogius. Luditus opera. Arbitris res commiſſa, qui controuerſias ſopiunt. Sucoslaus Bilinæ præfectus res nouas molitur aduerſus principem. Ei apponitur Creſus. Mileſius Sucoslai filius in prælio interfectus. Myſtibogius clam coniuratis arma ſubminiſtrat. Sucoslaus arce expugnata a militib. obtruncatur: tum undis mergitur. Factioſus & ſeditioſus Verſouicenſis. Myſtibogius exercitum ducit contra Suatoplucum Morauiæ regem. Huius filium Suatobogium Arnulphus Cæſar [illegible] Donat annuum boum tributum a Bohemis Cæſaribus pendi ſolitum. Suatoplucus [illegible] Myſtibogio obiicit. Cæſi primo Bohemi, poſt redintegrato prælio victoria potium-

tur. Giula Pannoniæ præfectus Morauiam infeſtis armis impetit. [illegible] Vagus fluuius Pannoniæ & Morauiæ limes. [illegible] à Diabolo ſtrangulatur.

Vlaſtislaus ad principatum regnum aſpirat.

DE [illegible] Crenomyſlo filius ipſius Neclan [illegible] Neclan autem Boiemis eſt, vir imbellis, & [illegible] eſſe cuneus ſolet, qui aciem gerit obtuſam, & ad findenda ligna ineptam. Ad hunc ſane modum, ingenio animoque degenerem, cum Vlaſtislaus patruelem ſuum eſſe videret, bello terrendum principatumque illi armis extorquendum putauit. [illegible] regi gratia, armorum officinas per oppida ſua inſtruit, & vndecunque poteſt arcis ſtruces [illegible] contrahit, atque ex improuiſo cum armata manu in fines Neclan populabundus [illegible], reperto que loco intra duos montes, nouo condendo oppido idoneo, condere [illegible] id cœpit, atque ex nomine ſuo Vlaſtislauum vocauit. Panore Neclan perculſus, [illegible] ex intimis aulicos ad patruelem legat, pacem & mutuam amicitiam oraturos, [illegible] quaſi exploratum miſſos, cochites domum remittit, [illegible] vtrique clauſo oculo. Superuenerunt mox alii, qui iratum muneribus haud ſpernendis placarent. Sed [illegible] contumelioſa, minarumque plena retulerunt. Sic orationem ſuam Vlaſtislao [illegible], non muneribus, ſed toto principatu miſſo opus eſſe, ſi ſuam orexim ſedare Neclan voluerit.

Bellum indicit Vlaſtislaus.

Strictum deinde enſem per Lucenſem regionem, cum eiuſmodi edicto circumferri iubet, *Vt mares omnes qui enſis longitudinem corporis proceritate adæquarent, militatum venirent: alioquin enſe illo perituri, quicunque illorum militiam detrectauerint.* Ad hoc tam durum aſperumq; edictum, cum maior quam animo præceperat multitudo conueniret, tum quaſi de victoria futura certus, multa vana gloriabundus iactat, & in primis pedites ad barbaram crudelitatem acuit, iniungens, vt nemini prorſus tam in via quam in acie parcerent, non ſeni, non iuueni, non puero, non puellis, quin etiam lactentes infantes ab vberibus matrum abreptos confoderent, ipſis matribus in hoc duntaxat incolumibus ſeruatis, vt illæ pro infantibus ſuis catellos Lucenſium poſt hanc victoriam nutrirent. Tum ad equites conuerſus, *abiicite* inquit, *ſcuta, quibus in fuga & cæde hoſtium nihil opus eſt: ac vice illorum, accipitres, falcones, cæteraſque aues rapaces in manus ſumite, vt illas [illegible] in luuiem hoſtili carne ſaturetis.* Hæc ferox Vlaſtislaus.

Sagarum ænigmatis fallacia.

At Saga mulier, quam in oppido ſuo habebat, alium prælii euentum futurum priuigno ſuo canebat, illum clam ſubmonens, vt ſi domũ ex prælio cruento & infauſto ſuperſtes reuerti cupiat, cum qui primus hoſtis ſibi occurrerit, gladio transfoderet, atq; vtramque eius auriculam amputaret, ſecumq; celeri curſu domũ repetẽs, ad vxorẽ ſuam [illegible]. Habebat tunc & Neclan in exercitu ſuo Sagam quoq; ſuam, quæ Aſello diis ſuis [illegible] quendam immolato, ſecunda [illegible] & proſpera diuinabat.

Torpor [illegible]

Cæterum principem [illegible] timidumq;, ad aciem ne [illegible] quidẽ ſua protrudere valuit: [illegible] in cõſpectu feſtis apparere non audẽtis, in tabernaculo illo, quaſi in [illegible] delitescebat: propius deinde accedente Vlaſtislao, atq; [illegible] omnibus, præſentiamq; ipſius multũ [illegible], Syderium a Chaynouo [illegible] ſtrenuum, qui [illegible] facie perſimilis habebatur, equo & armis ſuis armat, magnifq; [illegible] perſonam & nomẽ principis gerat, omneſq; ducis partes in prælio obeat, [illegible] officium honores à ſe & præmia lauta.

Syderius à Chaynouo ſuppoſititius Princeps.

Quod eſt calcar equo [illegible] dicta promiſſaq; principis ad exſtimulandum Syderium, vt [illegible] promptius libentiuſque iuſſa capeſſeret, atq; omnia in acie præſtaret, quæ [illegible] præſtare oportet. Prælium in campo Turſcho cõmiſſum fuit, [illegible] eorum qui ſcuta retinuerunt, quam qui illa abiecerunt. Mirabatur ſimul & indignabatur Vlaſtislaus vbi vidit Neclan (hunc [illegible] videre putabat) quouis alias lepore [illegible], tunc in prima acie velut leonem verſari. In ipſum itaq; [illegible] natus, infeſtuq; haſtã [illegible]. Cui haſtatus occurrit Syderius, Vlaſtislaumq; cuſpide transfixit, equo mortuum [illegible] deiiciebat.

Vlaſtislaus in acie confoſſus.

Ab [illegible] ducis, tanta repente [illegible], tantuſq; ſtupor equos pariter atq; homines Lucenſes inceſſit, vt nec [illegible] progredi, [illegible] pede referre poſſent, a Saga, ſuo quiſq; loco ne profugerent, [illegible]. Extra vnum priuignum, qui domum reuerſus, non hoſtẽ, vt [illegible] gladio confoſſum, & auribus truncam [illegible] demum [illegible] hanc cæde fuiſſe procuratam, [illegible] admotæ protinus in loco ſuo [illegible] hac [illegible] quam a ſuis, qui [illegible] ipſius inuidebant, oppreſſus. Inde porro ad euaſtandam rapinis in [illegible] regionem

[illegible]

[illegible] vrbem [illegible] Zateciam [illegible], capere non [illegible] ed [illegible] vbi capta erat [illegible] Vlastislaus [illegible], apud [illegible] onam Vla-[illegible] vnà cum pædagogo quodam [illegible] ingo [illegible], & ad principem Ne-[illegible]. Quo sic composito, cum [illegible] septimum annum ageret, misericordia [illegible] reduci continuo cum, cui que illorum restitui, quorum tutela eius a pa-[illegible], iubet, assignatis [illegible] agris quibus [illegible] pupillo, ex quibus [illegible] nutriretur. [illegible] agri Duringo, sed nisi pupillo subla-[illegible] nulla aderat. [illegible] facta famè Duringus, [illegible] pupilli caput [illegible] principis sic interpretans, [illegible] cordia, sed metu [illegible] ad tempus pepercerit, [illegible] hostis [illegible] illius vitam futu-[illegible] illi caput, linteoloque [illegible] ad principem defert. [illegible] Neclan, cum ingressus [illegible] prandent-[illegible] tale potius, quale [illegible] secu-[illegible] a noto linteolo, caput [illegible] erat cruen-[illegible] obtrudit. Cruore viso Neclan [illegible], vt velut [illegible] in mensa iaceret. Recepto dein [illegible] eorum sub-[illegible] & ad hoc coegerant Duringum, vt ipse [illegible], vultuque [illegible], in arbore Alno pensilem faceret, [illegible] erat, [illegible] dicebatur. Sed vt ille haud absurde di[illegible] illius [illegible] percurrere, ita tunc, Principe per inertiam & [illegible] ad rodendum illius principatum [illegible], præter alios Crasti ti-[illegible] & iactabundus, ac sibi propterea in primis placens, quod Tetrarcha [illegible] diceretur, cum interim [illegible] area nummaria possideret [illegible], quod ei imminebat, qui ad principatum [illegible] per vim [illegible] anhelabat. Vana nihilominus [illegible] elatus, dum sibi persua-[illegible] meticulosissimo principe [illegible] principales [illegible] versus deuastat. Hac indignitate, Montanus vir ex [illegible] subes, inquit, hostem ego tuum, aut viuum [illegible]. [illegible] habito, cogni[illegible] ad quæ sæpissime ille diuertere soleat. Laudat princeps, [illegible] animum, se præmia pollicetur, si destinatum factum pera-[illegible] fuerit. Montanus cum duodecim viris delectis, in saltum se abdit secundum viam [illegible] laxandi gratia Gurimensis sæpius terere solebat, in appropinquantem su-[illegible] impetu magnoque clamore in[illegible]. Clientes re improuisa territi, ac suspicantes ma-[illegible] latere, fugæ se mandant: interim Gurimensis equum in Mon-[illegible] manu[illegible] ab illo vulneratus, fugit & ipse, Montanumque se perse-[illegible] frustratur. Postquam insidiæ non successerunt, obsidione [illegible] Gurimense, quo Crastitius se receperat, qui præter libidinem [illegible] belli causam habebat, placuit. [illegible] a principe de consilio [illegible] prope oppidum castra posuissent, cottidie oppugnationem [illegible]. Oppidani vbi intelligunt, quintum iam diem tam acriter [illegible] silentio noctis per murum demittunt, ac mane ipsi de deditione [illegible] impetrata, muro & turribus præsidio completis, se oppidumque ad o-ctauum [illegible] fortiter defendunt: eodemque die tandem victi, ad [illegible]-nem a [illegible] sunt, saluis oppidi ædificiis, in quæ nec ferro nec igne [illegible] est. Crastitius [illegible] Morauiam ad regem Hormidurum perfugiens, illius opem ad recu-perandum [illegible] nullum, quasi non fecisset, sed accepisset iniuriam, supplex implorat, [illegible], nullum posthac dominum, nisi Regem Morauiæ se [illegible]. Rex qui iampridem cupiditate regnandi in Boiemos flagrabat, [illegible] magna ea manus fuit, cum illo in Boiemos [illegible] oppidum [illegible] Moraui occurrunt Boiemi, pugnamque illorum [illegible] equitibus pugnantibus, quam peditibus; non [illegible] Boiemorum sustinuit. At equites præclari [illegible] Boie-mo[illegible] quam viderent Crastitium cum equo [illegible] Morauiæ [illegible] reparare [illegible] principe [illegible] (vt dicitur) [illegible] ciraque [illegible]

Duringi Alnus.

Crastitius Gurimensis negotium facessit Neclan.

Montani [illegible] frustratur Conatus.

Obsidetur Gurimum.

Crastitius [illegible] Morauiæ Regi se sub[illegible].

Crastitius [illegible] in [illegible].

XI. *Hoſtiuitius Princeps.* commodis frueretur, vſque ad exitum vitæ ſuæ. Hoſtiuitius natu maior filius, in locum patris ab ordinibus ſuffectus, grauiter ferente iuniore fratre, cui Myſtibogio nomen, quod in nullam partem principatus, non ad Lucenſem, non ad Gurimenſem regionem aſcitus fuerit, ſed vt plane alienus ab hæreditate præteritus ac neglectus. Sic affecto Croſimilus Verſouicenſis ſe in amicitiam inſinuat, iram iuuenis acuit, cupiditatem inflammat, & ad paternum principatum aſſequendum impellit, promittens non hortatorem ſolum, *Myſtibogius fratri bellum mouet calidam affundente Verſouicenſe.* verum etiam adiutorem cum ſuis omnibus, tam affinitate quam familiaritate ſibi coniunctis, ſe futurum. His auditis iuuenis hoſtilem aduerſus fratrem induit animum, hoſtiliterque cum turba temere collecta agros fraternos inuadit. Mox auctis viribus oppidum Caſinum, in alto monte ſitum, vnde longe deſpectus in campos patebat, & receptus in illo tutus eſſe videbatur, inſtanter oppugnat. Sed non cunctatur Hoſtiuitius oppidanis laborantibus venire ſubſidio, virtuteque militum nixus, promiſcuam ex gregario milite turbam facile diſiicit, fratremque cum Verſouicenſi in fugam vertit. Apparebat non ſublatam per hæc, ſed exacerbatam potius inter fratres contentionem, ex qua ad colonos in primis & agricolas, magnum per populationem agrorum detrimentum redundaret, ſi nemo eſſet, qui diſcordes fratres ad concordiam reduceret. Qua de re Hoſtiuitius admonitus, cauſam finiendarum ſimultatum fautoribus concordiæ committit. *Lis per arbitros definita.* Illique hac lege rem controuerſam compoſuerunt, vt apud Hoſtiuitium, ad quem de iure gentium, tanquam ad ſeniorem fratrem ſucceſſio ſpectaret, principatus remaneret Pragenſis, & interim Myſtibogius, tanquam iunior, contentus vt eſſet poſſeſſione bonorum quæ Gurimenſis poſſidebat. Quod ſi Hoſtiuitius prior decederet, frater vt ei ſuccederet, non autem filius: fratre mortuo, vt rurſus legitimus ſuccedendi ordo ad liberos Hoſtiuitii rediret, excluſis Myſtibogii liberis ad Gurimenſem hæreditatem. Finita hoc modo inter fratres offenſarum acerbitate, atque vtroque ſua portione cōtento, non tenuit ſe intra fines ſuos eodē Verſouicenſe incentore, *Sucoſlaus Bilinenſis Principi inſultat. Creſſus opponitur.* Sucoſlaus Bilinæ præfectus, ſed maiora quam pro facultate conatus, hoſtē ſe Principi denunciat, iactans ſe quoque ex eo ligno factum, vnde Principes dedolantur. Huic Princeps Creſſum audacia parem, opibuſque non multo inferiorem aduerſarium opponit [illegible] iniungit, vt damna per latrocinia illata, talione retaliet, & ſi præterea poſſit, Sucoſlaum quoque intercipiat. Accepto imperio Creſſius, poſſeſſiones & agros hoſtis ferro ac ferro populatur, nec prius vaſtandi finem facit, quam ſe ei Sucoſlaus cum filio Mileſio infeſtus obiicit. Initur prælium vtrinque cruentum: Quippe ex vtraque parte plus trecenti viri ſunt interfecti, & in iis Mileſius, neſcio tunc patre, exiſtimanteque quod ſe fugientem filius ſequeretur. *Mileſius Sucoſlai filius cæſus.* Nece mox comperta, iurat manes Mileſii, capite Principis eiuſque filii morte ſe expiaturum, ſimulque iniuriam Myſtibogii vlturum. Currit ad Myſtibogium Verſouicenſis, narratoque ei Sucoſlai iuramēto, quo ſe ad vindicandum ipſius iniuriam obſtrinxerat, a iuuene impetrat, vt tres militum centurias clam armaret, quas ille per ſyluas & diuerticula ad Sucoſlaum adduxit. Milite accreſcente, creuit rurſus Sucoſlao audacia, nondum tamen ad prælium ineundum, ſed incurſandos duntaxat agros, maxime circum Budinam, vbi Creſſus habitabat, & circum Melnitium, quod oppidum Salinborius incoluit ſitos. Vterque horum principi percharus, ideoque ne deſertos auxilio amicos relinquere videretur, Imperat Hoſtiuitius caput adoriendæ arcis, in quam ſe hoſtis abdidit, illiuſque expugnandæ & euertendæ, ne denuo latronibus receptaculum eſſe poſſet. Expugnatis munitionibus, & [illegible] pleriſque militibus ex vtraque parte confoſſis, arx ſcalis tandem capitur, cum ipſo Sucoſlao, qui ad Ducem perductus, veniam vitamque, humili, (ex tam inflata arrogantia) degenerique voce precatur: Faciliore in illum Principe, quam futurus erat in Verſouicenſem, qui inter primum tumultum per feneſtrā arcis elapſus eſt. Hanc vero in Sucoſlaum ſententiam Princeps dictauit, vt incolumi vita perpetuo attineretur carcere. At miles e [illegible] ereptum, in vitam quoque illius crudeliſſime deſæuiit, manus enim illi pedes que detruncat, ac totum reliquum corpus in Egram flumen *Eiuſdem Sucoſlai interitus.* proiicit & ſubmergit. Non ceſſat interim profugus Verſouicenſis furere cum tota gente ſua, Principibus ſemper infeſtiſſima, rurſuſque inter ipſos fratres odia ſerere, ac Myſtibogium ad ſpes & cupiditates nouas impellere conabatur. Sed nulla ratione Myſtibogium pellicere ad rebellandum denuo fratri potuit, quanquam auidus amplificandi ſui principatus erat, ſed hanc amplificationem aliunde quam ex fratris fortunis quærendam ratus, animum ad Morauiam intendit, decerpere aliquid ſibi de illa meditans, rege præſertim abſente. *[illegible]* b Rex tunc Morauorum Suatoplucus erat, ad Cæſarem c Arnolphum

phum profectus, cui adeo commendatus fuerat, vt Cæſar filium eius [a] Suatobogium è ſacro fonte leuauerit, tráſferens in illum hoc boum tributum, quod Boiemi à Carolo domiti, Cæſarib. pendédum receperant. Igitur in fines Morauię penetrás Miſtibogius, cóplures Morauos circumuenit, captoſq; in Boiemiam abduxit, prædá cum fratre partiens, quam ille Regi mox a reditu ſuo in Morauiam reſtituit. Ægre vero Miſtibogius id tulit, quod frater captiuos reddiderit. Inter ſuos iuueniliter hæc iactans: *Nō tot frater meus Morauos reſtituere ſufficiet, quot ego illorum vel capiam, vel occidam.* Sed poſteaquá cognouit copias aduerſus ſe in Morauia cóparari, ſuppetias qui ferrent, mitti ſibi a fratre poſtulabat. Hortatur ille fratré, ne pergat irritare crabrones: ſatius eſſe conciliare ſibi Regé qui plus poſſet, quá illi, cum ſuo forſan malo repugnare. Ingrata Miſtibogio hæc fratris adhortatio fuit. Itaq; ad illos cóuerſus, quos nuper in Morauia ſecum habuit, *Cedimusne?* inquit, *cómilitones Morauis, ceu frater ſuadet? an potius reſiſtimus illis quos paulo ante vicimus?* Cunctis velut vna voce reſpondentib. *Inſtandum eſſe cœptis, Morauoſq́; perſequendos:* dat vela ventis Miſtibogius, bonamq; pergentib. auram precatur. Noſiſlaum a vico in Morauia Noſiſlauia nuncupatum, ſuis copiis Rex Morauiæ præfecerat, mandauitq́; ne cui alii niſi Miſtibogio, ditioniq; & ſubditis eius noceret. Quæ mandata dum exequi parat præfectus, occurrit illi Miſtibogius, ſuis nondum omnib. coeuntibus. Nam & Czaslauienſes & Milinéſes aberant, & Chrodus miles ſtrenuus, alio itinere cum bona militum manu ibat. Placuit igitur certamen differri: donec conuenirent omnes. Cótra Miſtibogius dicebat, quidquid téporis intercederet, hoc omne victoriá morari, datoq́; ſigno prælium incipit, quod quidem haſtati, ſcutatiq; parumpe ſuſtinuerunt, cæteri cú ipſo Miſtibogio in fugam vertuntur. Noſiſlaus veritus ne ad inſidias deuenirent, fugiétes non eſt inſecutus, ſed ad populationem agrorum ſe conuertit, cum poſtridie tádem Miſtibogius collectis ex diſſipato curſu militibus, Chrodo quoq; ſibi adiuncto, nó iam ad arbitrium ſuum tantum, ſed ad cæterorum præterea conſilium refert, vt conſulterent quæ nam via ineunda ſit ad arcendum hoſté, adeo effuſe populationé facientem. Conclamant omnes, *ignominiam temeritate acceptam, redintegrata cum hoſtibus pugna eſſe abolendam.* Iuſſi nocte illa quieſcere, ac mane ſtatim corpora cibo curare, vt ſi longior pugna illos exciperet, viribus ſufficerent. Inde claſſico ſignum profectionis datum, militibus quadrato agmine incedentibus, ne ad ſubitum hoſtium accurſum, ordo illorum tam facile turbaretur. Sed apud hoſtes ex ſucceſſu ea negligétia fuit, vt ne ſpeculatores quidem haberét, qui cum ſilentio explorarent, quid hoſtes agerent. Turpius igitur quam pridem Boiemi locis pulſi, fugatiq;, & omnib. rebus, quas interceperát ſpoliati ſunt. Ex hac quoq; pugna Miſtibogius captiuos ad fratrem miſit, breuiq; plures ſe miſſurú gloriabatur, erectus ad ſpem nuncio turbatæ pacis, quæ aliquandiu tranquilla inter Vngaros & Morauos fuerat, tunc vero illam præfectus Pánonię, quem Vngari [c] Iulam vocabant, (nódum enim Reges nouerát) facto in Morauiam per incurſiones impetu, turbauerat, vnde ſatis negotii adeſſe Morauis ad ſuſtinendos vel ſolos Vngaros, nedum alios inſuper hoſtes irritandos proſpiciebat. Hac deniq; ſpe prouectus, nouam propius Morauiam ſibi arcem, vocabulo Oheb, cómuniuit, ex qua in agros hoſtiles excurſiones faceret. Sed nó diu Iula Vngarus à tumultu excitato ſuperſtes fuit, telo fulminis ſuperne miſſo interfectus. Ne igitur poſthac Vngari, tam facile Morauiá incurſarét, Suatoplucus Rex, qui ſatis prouidens eſt habitus, primum ad vada fluuii Vagi, qui Morauiam à Pánonia tunc velut limes dirimebat, Caſtella inædificare, præſidiaq; illis imponere, tú deinde móntes, ſyluis deſectis ſepire & alibi foſſis ac vallo munire, poſtremo arces & oppida mœnibus cingere, muriſq; firmare. Atq; id tunc maxime facere, cum iá nemo reſtaret, qui regnú ipſius temere infeſtaret. Ná Miſtibogius quoq;, inſolito genere mortis animá nuper efflauerat, à Dęmone ſub humana ſpecie ipſum inuadéte, ſuffocatus. Atq; hoc ex pietate ſua, quam Chriſtiana religione eximie coluit Suatoplucus tulit ſolatium, vt videret inimicos ſuos abſq; opera ſua, ſineq; magno detriméto ſuorum diuinitus fuiſſe proſtratos. Nam aduerſus Hoſtiuitium Miſtibogii fratré, quanquá & ipſum Ethnicum, aduſq; tamen vitæ ipſius finem pacem, fidemq; ſeruauit incorruptam. Ac tantum de principibus, cum Chriſtianiſmo nullum commercium habentibus.

De hoc bello altum apud hiſtoriographos ſilentium, nec aliá mora contectura.

Suatoplucus Morauus Noſiſlaum Miſtibogio apponit.

Caſi primo Bohemi, mox redintegrato prælio victores potiuntur.

Miſtibogii letú horrendum.

[a] *Zbislaus quibuſdam dicitur Comitis Thuringi tutelæ à patre creditus. Hic vero amputato infantis capite truncum ſub glaciem Egræ fluuii condit: caput Principi offert, qui deteſtata illius perfidia, optionem dedit, num proprium in ſe cóuertere ferrum: aut præcipitem de rupe ſe dare, vel ceruicem laqueo frangere velit: extremum elegit.*

Digitized by Google

b *Miſtibogius Suatoplucò Regi Morauiæ bellum infert, quod in dubium venire poſſit, cum Hiclan paulo poſt Hormidurum mortuus ſit. Et Miſtibogius non Suatobogio (qui Hormiduro ſucceſſit) ſed Suatopluco bellum mouerit.*

c *Arnolphus imperare cœpit anno Chriſti 887. mortuus 900. hinc temporum ſeries conijcienda.*

d *Primum Morauorum Chriſtianum fuiſſe Suatoplucum, & è ſorore Arnolphi natum Suatobogium Polonus ſcriptor affirmat.*

e *Giula vnus è ſeptem capitaneis, qui ſecundo in Pannoniam ſunt ingreſſi habetur Anno mundi 4706. Chriſti 744. A morte Attilæ 301. Et hæc non quadrant ad Arnolphi Cæſaris tempora.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER QVARTVS.

SVMMA QVARTI LIBRI.

XII. Boriuorius primus Chriſtianus princeps. Occaſio aſſumpti Chriſtianiſmi. Methudium & Cyrillum Morauiæ prophetas audit. Regium titulum Slauini in Morauia à Conſtantio Pogonato Cæſare Græco acceperunt. Raslaus Morauiæ Rex à Ludouico Cæſare oculis priuatus: ab eo Hormidurus, Suatobogius, Suatoplucus: cuius ſedes Veſprinii. Per dolum Hunni extorſerunt Pannoniam. Velegradi regiam condit. Simultates inter Arnolphum Cæſarem & Suatoplucum, eo quod hic plus iuſto Græcis eſſet addictus Cæſaribus. Filius Suatoplucus (vel Suotobogius) Cæſare in Normannis bellum gerente vaſtat Noricum. Sacrilegium in Methudium præſulem commiſſum. Proſcribitur Suatoplucus à Cæſare, & regiones illius publicantur. A vicinis diripiuntur: ipſe heremum ingreditur. Nitria Marcomanni regni vmbilico. Arnulphus Phtiriaſi obit. Filius Ludouicus à Berengario regno & oculis exuitur. Morauiæ graphica delineatio, cum oppidis, fluuiis, terræ bonitate. Boryuorius ſuis inuiſus ob ſuſceptum Chriſtianiſmum. Cedit furori coniuratorum ad Suatoplucum confugit. Comitia de nouo principe creando. XIII. Placet Stoymirus frater Sucoslai Bilinæi ab Hoſtiuitio proſcriptus. Reuocatur ab exilio Bauarico Stilfridus nominatus. Ob linguæ obliuionem priuatur dignitate. Armata comitia vincit Boriuorii factio. Reuocatur ſecum adducto Methudio. Ludmilla principis vxor cum patre totaque familia ſacra tinguntur lympha. Templa ſacris vſibus eriguntur: ſcholæ extruuntur. Lingua vernacula in ſacris vſi Bohemi. Quando ea exoleuit conſuetudo, & cuius indultu permiſſa. Methudius & Cyrillus Romæ mortui in diuorum accenſentur catalogum. Quinquennium ſedes vacat. Secundus Iohan. Morauus præſul. Principatu Boryuorius abdicat Spitigneo filio ſurrogato. XIIII. Spitigneus, Deconius & Myrſo gubernatores morum additi. E bona indole malus fructus emergit. Proterue patri monenti reſpondet. Ex improuiſo vitam finit. XV. Vratislaus quem Methodius in pietate, Dobroſinus in ciuilibus erudiit. Boleslaus natu minimus filiorum Boriuorii moritur infans. Drahomira Lucenſis Chriſtianiſmum pollicita coniunx datur Vratislao. Fallit fidem datam. Venceslaus naſcitur. Pietati addictiſſimus Vratislaus. Hunni Germaniam inuaſuri in tranſitu Moranos populantur. Vratislaus exercitum conſcribit aduerſus Hungaros. Sumptum belli & ſtipendia ſoluunt iſti impetrata pace. Henricus Cæſar Saxo Hunnos profligat. Venceslaum nepotem Ludmilla auia educandum ſuſcipit neglecto Boleslao. Moritur Vratislaus. Drahomira Iezabel ſacra Chriſtiana prohibet. Perſecutio in Chriſtianos inſtituta iuſſu Drahomiræ. Vatinianum in Chriſtianos odium, & crudelis Laniena Pragæ patrata.

XII. *Boriuorius primus Chriſtianorum Boemiæ Ducum.*

MELIORE Boiemiæ fato, incrementoque, Boriuorius Hoſtiuitio prognatus, regimen paternum excepit, nec enim diu illud, vt impius & profanus, ſed vti religioni Chriſtianæ deditus rexit. Hoc vero modo ille Chriſtianiſmum ſubiit: Diuerterat ad Regem Morauiæ Suatoplucum, partim officii, partim amicitiæ paternæ confirmandæ gratia, venitque eo forte die & tempore ad Regem ſalutandum, quo ille à ſacroſancto Dominicæ cœnæ conuiuio, in aulam reuerſus,

ſus, menſæ accumbere ſuæ parabat. a Reddita igitur ſalute rex: *Ignoſcas* (inquit) *Boieme hoſpes, quod ad prandium hoc noſtrum in præſentiarum non inuitere. Nec enim fas eſt, nec iura Chriſtiana ſinunt, reuertenti à menſa viui Dei, eum conuiuam habere, qui menſa Deorum mortuorum accumbere, deq́ illorum ſacrificiis participare ſoleat. Proinde ſi tibi noſtra conuiuia arridẽt, fac vt ſimul tibi noſtra etiam arrideat religio. Ac tum demum noſter eris, & valde gratus conuiua.* Pupugerunt iſta animum Boriuorii, ſed magis adhuc eidem cogitationem de mutãda ſuperſtitione iniecerunt, honores ab Arnolpho Cæſare ipſi Suatopluco habiti, poſteaquam religione Chriſtiana initiatus fuit. Nã tanta inde Arnolphus beneuolentia, tantoq́ fauore Suatoplucum proſecutus eſt, vt in gratiam eius venire in Morauiam ad diẽ non grauaretur, ad quem inuitatus erat, vt filiolum ſuum è ſacro fonte leuaret. Vbi hac præterea in illum vſus eſt liberalitate, vt tributum illi attribueret, quod Princeps Boiemiæ Cæſari tunc pendebat. Cum itaq; non ſolum honorificam Boriuorius, ſed etiam fructuoſam videt eſſe religionem Chriſtianam, ad illam vehemẽter aſpirare cœpit: Sed meliore mox ſpiritu afflatus fuit, quum Diuum Methudium, Diui Cyrilli collegã, ambos Morauiæ & primos Antiſtites, de fide & religione Chriſtiana differentem audiuit. Alios videlicet honores, & alia præmia cultorib. illam ſuis polliceri, neutiquam fluxa & caduca, ſed plane ſtabilia atque æterna, ſi quis illa per baptiſmum, qui fidem perficit, conſummauerit. Adfuit ſpiritus ſancti gratia, animumque Boriuorii, luce fidei Chriſtianæ ſic illuſtrauit, vt ibidẽ ſtatim, cum bene multis ſuis clientib. aqua ſalutari à Methudio tingeretur: deinde vxor quoq; eius, cui Ludmillæ nomẽ, in Boiemia ab eodẽ tincta fuit, & magnus præterea Boiemorum vtriuſq; ſexus numerus ad baptiſmũ adfluebat.

Occaſio aſſumptæ Chriſtianiſmi à Boriuorio.

Diui Methudius & Cyrillus Boriuorium ſacro fonte abluunt.

Sed quoniam mentio regni Morauiæ incidit, prius inuenias, qui tibi regnatum eſſe in Morauia dicat, quam qui oſtendat, vnde Regia maieſtas in Morauiã à Sclauinis tunc poſſeſſam, ſe inſinuauerit, forſitã alienum à propoſito nõ fuerit, præſenti narrationi adiungere ea, quæ ſuper hac re vel legimus, vel accepimus. Qua tempeſtate Conſtantius, cui Pogonato ex barba cognomen fuit, imperiũ apud Græcos obtinebat, Bulgari rerũ nouarum cupidi, aſcitis in belli ſocietatem Sclauinis popularib. ſuis, impetum in Thraciã fecerunt. Vtriſq; Conſtantius cum exercitu robuſto, ad locũ quem Honglõ vocant mature occurrit pugnãdi auidus, ſi pugnæ copia facta fuiſſet. Verũ enim Bulgari iuxta ac Sclauini pugnam extrahere, ſeq; loco & caſtris munitis continere malebant: interim occaſioni intenti, ſi videlicet aliqua ex contemptu ſui, quia laterent, negligẽtia ad Cæſarianos tranſiret. Vbi illa apparuit, caſtris patefactis incautos Cæſarianos aſſiliunt, fugant, concidunt, eoq; Conſtãtium redigunt, vt de Myſia præterea illis concedere cogeretur, quã ad inhabitandũ Bulgari ſibi delegerunt. Perſuaſis Sclauinis, vt ipſi Pannoniã occuparẽt, iam pridẽ Hunnorum diſceſſu, nuperrimè autem Auarum in Italiã migratu deſertam. Septẽ Sclauinorũ nationes in exercitu vno tunc fuiſſe, Pannoniamq; & Morauiã ad incolendum occupaſſe dicuntur. His ſimul omnibus, cum nomen imperii Regiũ placeret, nec inueniretur Principe Morauiæ alius dignior qui regnaret, illum potiſſime regnare, & poſteros eius iuſſerũt. Nõnullorũ tamen nomina interciderunt, credo quod nulla inſignis res per illos geſta fuerit, aut nullus extiterit author, qui illa commemoranda receperit. Poſt interiecto annorũ ferme b ſexaginta ſpacio, nomẽ Regis c Raſlai, quẽ propter fœdera violata, Ludouicus Imperator exoculauit: dein Hormidori, & Suatobogii, ac maxime Suatopluci, inclaruit, qui citra & vltra Danubium latiſſime regnauit: Id tẽporis Veſperini in Pannonia fere aſſidue morabatur, cum Hunni ad inuadẽdam denuo, repetẽdamq; Pannoniã, quam à morte Attilę annis tercẽtis deſtituerãt, impetũ cœpiſſent, legatos Veſperinũ ad Suatoplucũ præmittẽtes, cũ munere & precib. Munus erat, Equus candidus, freno, ſella, faleris, auro radiantib. inſtratus. Preces vero erant, vt Hunnis domo extorribus, aliquis in tam amplo regno angulus, quem incolerent, attribueretur. Rex multitudinis Hunnorum ignarus, ratuſq; opiliones quam milites eſſe, qui ſibi locum aliquem ad paſcendum in Pannonia, campis ſpacioſiſſima quęrerent, accepto equo, precibus legatorum annuit. Petunt rurſum legati, vt pro tam precioſo equo, ipſis liceat auulſum terræ Pannoniæ ceſpitem ſecum auferre, atque ad ſuos illum perferre. Ad hæc ſubridens Rex, *quidni liceat*, inquit, *vili ceſpite precioſum mutare equum?* Nec enim ſuſpicabatur quidquam legatos per dolum agere, ſed mox inſidioſa patuit legatio, Hunnis, poſtquam ingreſſi ſunt fines Pannoniæ, non amplius angulum aliquem, ſed ſimul vniuerſam Pannoniæ terram à Suatopluco repetentibus, tanquam ab ipſis vnius equi precio emptam, eiuſq́ rei apud ſe extare pro arrabone ceſpitem iactabant. Septẽ Hunnorum agmina incedebant, & in ſingulis militum amplius ter dena millia inerant, vt non modo, non opponere ſe illis, ſed ne oſtendere quidem Suatoplu-

Origo Regni Morauia.

Flauius Heraclius Conſtantinus V. Pogonatus, regnauit anno Chriſti 670. obiit 686.

Suathem ſimpliciter Vngarici annales vocant.

Digitized by Google

cus auderet. Fugiebant ſimul plurimi ſubditorum, regemque trans Danubium cedentem, vel anteibant, vel ſubſequebantur. Ipſe Rex maiore nobilioreque parte regni ab Hunnis ſpoliatus, quanquam reliquam Pannoniam, inter Vagum & Danubium poſitam, adhuc in officio retineret, non in illa tamen, ſed apud Morauos, in oppido Velegrado, regiam ſibi & poſteris conſtituit. Quonam modo Morauí regnum adepti ſint, hactenus dicta ſufficiant. Nunc eadem narrationis ſerie dicendum, ad quem modum illud amiſerint.

Danubii Vorticib. ſubmerſum in fuga Vngarici annales produnt.

Regni decus omiſſum in Morauia.

Inceſſerat poſt longam, & mutuam beneuolentiam, quæ inter Suatoplucum Regem, & Arnolphum Cæſarem, vſque ad arma ſimultas, contentioque, accuſante fidem Regis Cæſare, quaſi magis ad Conſtantinopolitanum, quàm ad Romanorum reſpiceret imperatorem: Rege contra ſe defendente atque dicente, conuenire officio ſuo, vt maieſtatem Græci quoque Cæſaris debito honore conſeruet, à quo maiores olim ſui, regni decus, ipſe deinde fidem Chriſtianam acceperit, habeatque in hũc diem bonam regni ſui partem ad Daciam pertinentem, cum finibus imperii illius tanquam vicini coniunctam. Sed hæc contentio, extincto Suatopluco, ſimul extincta eſt citra puluerem & ſanguinem.

Simultates inter Arnolphum & Suatoplucũ.

Suatoplucus Vltimus Rex Morauia.

Atqui maior deinde, filio Suatopluco regnante, ſimultas recruduit, poſteaquam ille capto ad inſidiandum tempore, quo Arnolphus Northmãnis ſubdomandis implicitus erat, Noricum magna vi externorum quoque equitum populabundus ingreſſus eſt, magnaque cum prꝑda & ſpoliis, magno Cæſaris dedecore domum vltus rediit. Acceſſit ad audaciæ illius cumulum, inſolentiſſimus in præſulem ſacrificantem inſultus, Methodius Præſul erat, diuis poſtea adnumeratus, ad quem Rex miſerat, ne prius ſacra obiret, quam ille à venatu reuerteretur. Expectat præſul plus ſatis temporis, dein meridie iam inſtante, ac magna plebis multitudine (quia moræ longioris tædebat) dilabente, neglecto regis imperio ad aram ſe recipit, ſacraque more ſolemni facere incipit. Ecce tibi rex, turba venatorum, canumque grege ſtipatus, ſubitus in templum inſilit, ad aramque cum ingenti ſtrepitu, boatuque & latratu ſe applicat, ac ægre manus à violando præſule abſtinet. Cæterum omnia quæ in ara depoſita erant, ſacra profanaque diſturbat & diſiicit: Hunc tantum Dei verius quam ſui contemptum, ipſe præſul Deo vindicandum reliquit, ac inde protinus in Boiemiam migrauit.

Sacrilegium in præſulem commiſſum.

Nec longe aberat detractæ religionis ſuæ vindex Deus, ſicut nec Cæſar contemptæ ſuæ dignitatis, ſed vterque per tempus ſuum, à contemptore eam pœnam exegit, qua ſubdomantur ſuperbi & impii. Nam Cæſar regnum illius per edictum publicauit, deditque illud diripiendum vicinis gentibus, Vngaris, Polonis, Auſtriacis, reliqua pars quæ nunc extat, vltro ſe fidei poteſtatique Boiemorum permiſit. At miſericordiæ plenus Deus, qui non vult mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur & viuat, de Rege multarum gentium, humilem inopemque ſibi fecit Heremi cultorem, ad montem cui Sembor vocabulum, quem tres duntaxat Heremitæ, vitam aridam, duramque viuentes, incolebant. iis Rex quartus additus, nemini contubernalium de tolerantia patientiaque conceſſit. Nec niſi ante extremum diem, quis eſſet, ſe illis prodidit, à quibus etiam, Nitriæ in Pannonia conditus fuiſſe dicitur, & donec appareret conditorium, hoc elogium inſculptum habuiſſe fertur. Regem Morauiæ Suatoplucum, in medio regni ſui ſepultum iacere: Tam late olim, tamque longe proſpectabat Morauia, quam veteres Marcomanniam vocabant, quia fines Germaniæ, qua Danubio in Pannoniam pergitur, terminabat. Quippe Germanis *Marck*, limes dicitur, atque inde Marcomanni limitum finiumque accolæ appellati. De quibus Arrianus hiſtoricus, in commemoratione Germaniæ: *Earum gentium*, inquit, *poſtremi ſunt Quadi ac Marcomanni, deinde Iaziiges Sarmatarum gens, poſt hos Getæ, deinde Sarmatarum magna pars.* At in præſentiarum, quoniàm circumſcriptos Mora fluuio habet fines, ab eodem fluuio incolæ Morauí, & ipſa regio Morauia appellatur, quam & hic pro ſtatu præſenti, ſtatim repræſentabimus, ſi ad hoc vnum præuertamur, quod ad vindictam Dei in eos pertinet, quicunque maieſtatem illius conſimili modo læſerint.

Regnum Morauia publicatum poteſtate imperatoris vicinis præda fit.

Sober mons ingens editus ad Nitriam.

Marck.

Morauia regiones & nomen à Mora fluuio.

Arnolphus enim Cæſar, qui Suatobogium propter temeratam ab ipſo religionem, fideique erga ſe violationem, nullo fere negotio, ſed tantum edicto promulgato, ex tam inclyto (vt diximus) illum regno deturbauit: Idẽ poſt multas alias, cum ſumma laude partas victorias, quando animum ad ipſas rapinas, templorumque, ac templis deſeruientium ſpoliationes conuertit, facinuſque quod in alio vltus eſt, ipſe imitandum ſuſciperet, iuſta ac manifeſta numinis ira, non multum diſſimili quoque pœna eſt punitus. Quemadmodum enim Regia in Morauia poteſtas, in Suatobogio, ita imperii maieſtas, quam tunc Galli ſibi vſurpabant, in Arnolpho defecit, qui etſi filium [c] Ludouicum haberet, (quem ad ſpem imperii enutriuerat) ſed

Alias præterquam in hoc opere ſemper Suatoplucũ nominat.

& is

& is quoque, dum patri ſuccedere conatur, Veronæ captus,& à Berengario, ad quem Itali ſummam imperii detulerant,interfectus eſt. Ipſe præterea Arnolphus pater, fœdo mortis genere,quo olim Sylla dictator,nempe pediculari, obiit.

Morauia deſcriptio.

Sequitur iam de Morauia,quam,vt nunc ſe habet,tribus è partibus iuga montium,aut ſyluæ,ſaltuſq; aut fluuii limitant: ab Oriente ab Hungaris,ab Occidente à Boiemis,à Septentrione à Sleſitis. Nam a meridie Auſtriam verſus plana eſt,& alicubi Thayſa flumine,alibi riuo qoudem ignobili ab illa dirimitur.

Fluuii & vrbes.

Amnium in Morauia Princeps, Mora habetur, qui Olomucium principem ciuitatem circumfluit, & ab illa in Pannoniam defluens, in Danubio ſe tandem ſuis & aduentitiis aquis auctus exonerat: Nam & Nigrim & Suitauam, qui Brunnam ciuitatem dignitate proximam Olomucio: dein Thayſam, qui Znoymam obitu Sigiſmundi Cæſaris memorabilem. Poſtea Iglam, qui Iglauiam præterfluit, Mora recipit,ac Danubio mox reddit. Cęterum Odera fluuius,haud procul Olomucio ortus, ſuo vocabulo vſque in Oceanum delabitur. Sunt qui illum à Ptolemeo Viadũ vocari autument.

Odera fluuius vnde dictus.

Noſtrates Oderam nuncupant, ab aucupibus vocabulo mutuato, qui ſpeculas auibus ſpeculandis captandiſq; conſtitutas, Odri appellant, hodieq; huiuſcemodi ſpeculæ in Morauia ad fontẽ Oderæ ab Aucupibus cõſtituuntur.

Hana Sumen Morauiæ.

Sed nec Hanã præterire libet, quamuis tenuibus interdum aquis fluentem, attamen eos agros rigantem,quibus non alii in Morauia ſunt, à frumento fertiliores, ita vt frumentarii coloni,à largo frumenti velut vbere,iure ſuo illos, ***Sumen Morauiæ*** appellent.

Nummi Veteres.

In illis præterea ſæpius quam in aliis numiſmata Marci Antonini, Commodique & aliorum nonnullorũ Cæſarum,tam aurea quam argentea exarantur: quæ ſane, fidem bellorum cum Marcomannis olim in Morauia geſtorum, manifeſtam faciunt.

Thus & Myrrha: mumiam rectius dixeris, vel electro quod cognatum.

Hoc vero iam mirabitur aliquis,& eſt profecto admiratione dignum,inueniri in Morauia Thus,& Myrrham, nõ ex arbore deſudãte, vt alibi,lectam,ſed è ſolo terræ erutam, vno tantum diu in loco, cui Gradiſco nomen, in quo ad hunc diem Thus, non ſolum id quod maſculum vocant à ſimilitudine teſtium,ſed quod alia præterea virorum mulierumq; membra oſtentat,effoditur. Nuper autem Venceslaus,vetere procerum familia, eorum qui à Quercu cognominantur clarus,dum in agro ſuo Sterenbergenſi fundamenta aggeri piſcinario molitur,corpus hominis integrum inuenit,quod nihil niſi Myrrha erat, quam ille per amicos diſtributam, noſtri quoque etiam tum priuati memor,nos plus media parte lacerti humani donauit, quo aliquoties pro ſuffitu vſi ſumus. Regionis poſitio, quatenus interius patet,campeſtris, campiq; ſunt molli & pingui ſolo, ideoq; ſegetibus valde idonei, ſicut colles vinetis, propter terram vineis magis quam in Boiemia amicam; itaq; & vbertate & bonitate vini antecellit. Culta vero tota,cultoribuſq; adeo referta eſt, vt nullum gregibus armentorum,quæ niſi in ſolitudinibus commode paſci nequeunt,locum reliquerit. De cætero Morauii ſermone ritibus,moribuſque, perinde morati vt Boiemi ſunt.

Boriuorius domus exoſus ob dogmatis Chriſti profeſſionẽ.

Nunc ad Boriuorium in Boiemiam redeamus, male a Boiemis ob nouam religionem acceptum. Nam pleriq; ne aſpicere quidem eum dignabantur, & quoties ſpectandum ſe offerret, præſenti vultus demittebant. Alii tacite prætereuntem execrabantur, maior denique populi pars, alium principem deligendum, iſtum vero è Boiemia pellendum cenſebat. Tantum odium animis in religionem Chriſtianam imbiberant. Nihil eorum neſcio Boriuorio.

Slaniborius Melnicenſis, pater Ludmillæ coniugis Boriuorii ſuadet genero exilium.

Nihil enim eum celabat Slaniborius Melnicenſis, qui ei ſocer erat, ac tunc Ludmillam filiam, Boriuorii vxorem, vna cum paruis liberis in domo ſua cuſtodiebat. Huius hæc ſententia fuit,vt tempeſtati ad tempus cederet Boriuorius,ſeq; rurſus in Morauiam ad regem Suatoplucum, etiam tum ſuperſtitem cõferret. Rex cauſa reditus intellecta,pecuniam,arma,milites,quibus perfidos puniat,ſeq; in locum priſtinũ reponat, vltro offert. At magis Boriuorius Methudio præſuli obſequitur, ad patientiam parumper tolerandam inuitanti.

Popularis licẽtia niſi frenetur Principis autoritate damnoſa.

Interim Boiemi principe exulante,inter ſe turbulentiſſime agere,ſine metu,ſine lege viuere,alii alios pulſare,ſpoliare, interficere,multi per vias impune graſſari, quando nemo exiſteret qui autoritate principali iniurias prohiberet. Coiit tandem ſenatus Boiemorum,& de Principe vel reuocando,vel nouo deligendo conſilium iniit: Paucis reuocari Boriuorium placuit,cæteris omnibus vociferantibus, ab aratro potius ruſticum quemuis, quam Boriuorium, Deorum ipſorum contemptorem ad principatum vocandum eſſe. Gliſcente contentione, ac nemine alteri de ambitione concedente, vnus aliquis Stoymirum nominat, quem Hoſtiuitius princeps in exilium ad Bauaros egerat.

XIII.

Stoymirus exul in Bauaria.

Frater hic Sucoslai Bilinæ quõdam Tyranni fuit, magnoq; tunc potentioris factionis conſenſu, princeps Boiemiæ declaratus eſt. Eunt mox in Bauariam qui quęrant,percunctentur,inueſtigent, vbinã locorum lateat.

Ægre inuentus, propterea quod Bauari eũ nõ Stoymirũ, ſed immutato nomine, Sulfridum appellabant. Ac iam tredecimus ab exilio eius circumuolutus erat annus, quo in tempore, vſum quoque loquendi vernacula Boiemorum lingua plane amiſerat, ſed neque illa loquentes intellexerat. Breui itaque menſium interuallo, faſtidire illum Boie-

Exauctoratus.

mi, velut mutum & ſurdum principem, eodem vnde venit ad Bauaros extrudunt, ornatum quibuſdam munuſculis. Maiore dein frequentia Pragam ad comitia coueniunt, & inde a mœnibus ad campum ſecedunt, quaſi liberius abſque plebe promiſcua, alie-

Comitia campeſtria & armata.

niſque arbitris de principe dicendo tractaturi. Sed iam aduerſa Boriuorii factio conſpirauerat, occulteque armata venerat, vt dato ſigno impetum in illos faceret, qui Borinorio ſtuderent. Ea re Slauiborius comperta, fautores Boriuorii præmonet, vt ſuccincti clam ferro, ad dimicandumque parati in campum deſcendant. Quo poſteaquam ventũ eſt, verba primus facit ad concordiã propenſa, rogans amice omnes, vt omiſſis altercationib. vno omnes ſuffragio principẽ nominarẽt, qui de domo eſſet principũ, ſermoniſq; Boiemi non ignarus, ne vt modo accidit, Domino muto ſeruire Boiemos pudeat, tedeatque. Et quoniam nota res, etiamſi mala fuerit, ipſo iam prouerbio dicatur eſſe optima, ſibi videri, commodiſſimum fore, vt princeps Boriuorius, qualis qualis ſit, tanquam omnibus notiſſimus reuocetur. Exclamat coniuratorum ſignifer, fiat in partes diſceſſio. At is qui proximus ei adſtabat ex factione Boriuoria, faciam, inquit, vt ſtatim, quo velis nolis diſcedas, exertoque gladio, caput illius abſcindit. Ingruunt cæteri, feriunt, pellunt, proterunt aduerſarios, & ad extremum compellunt reuocationi ſubſcri-

Reducitur Boriuorius.

bere: Ita Boriuorius dignitati ſuæ, poſt decimum menſem reſtitutus, ſecum in Boiemiam Præſulem Methudium ex Morauia abduxit, vt ab impietate, quos poſſet, ad pie-

Multi à Methudio baptizantur.

tatem converteret, eoſque in conſortium Eccleſiæ ſanctæ adſcriberet: Quorum Ludmilla Boriuorii vxor, prima erat, dein liberi vtriuſque: Mox etiam Slauiborius cum tota familia ſacro lauacro eſt ab eodem Methudio tinctus. Defectu templorum vni Deo conſecratorum, ſparſim tunc Methudius per ædes profanas rem diuinam faciebat, ſemenque verbi Dei diſſeminabat, haud tanto profectu, auctuque, inter raros & diſperſos, quanto fieri poterat in cœtu multorum: ſed nec tanta dignitate in angulis, quanta in templis ſacrorum illi, ſacrificiorumque obeundorum poteſtas fuit. Non cunctatus igitur Boriuorius, ad templum Pragæ ædificandũ curam adiecit, conductiſq; operis, fundamenta templo ſub titulo diuæ virginis, in loco maxime conſpicuo, quem Curiam

Templa extruuntur.

Lætam vocabant, ponere iuſſit. Extruxit deinde in arce Vicegradenſi ſacellum diuo Clementi, cuius corpus Cyrillus Antiſtes, ex Cherſoneſo Pontica in Morauiam attulit, ac deinceps Romam ſecum extulit, clarum miraculis ac venerãdum, ideoq; templo à Boriuorio decoratum. Alterum idem mox ſacellum diuo Petro & Paulo ducibus ad Chriſtianiſmum, doctoribuſque gentium, in colle Zyderaſo à Pragenſibus dicto, exædificauit: atque in omnibus iſtis locis ſacris, ſacerdotes à Methudio præſule conſecratos conſtituit, illiſq; ſtipendia de ærario ſuo dari iuſſit. Scholas præterea inſtituit, in qui-

Scholæ conſtitutæ.

bus Scholaſtici Latinis literis diſcendis, à Boiemis prius plane ignoratis, vacarent. Na-

Boleslaus filius Boriuorii baptizatur.

ſcitur interim Boriuorio ex Ludmilla filiolus, nomine Boleslaus, Methudioque præſuli tingendus, vngenduſq; offertur. Ibi Boiemi Methudium adoriuntur, ab ipſo exigentes, ne ſermone Latino, quem non intelligerent, ſed Boiemo ſibi vſitato ſacra & ſacramenta perageret. Hanc rem ille Romam ad Cyrillum collegam, atque is ad Nicolaum Romanum Pontificem retulit. Ambo collegæ ob eam relationem, non Pontifici modo, ſed frequenti etiam patrum concilio deridendos ſe propinauerunt: Cum ecce tibi, de improuiſo vox hæc ſua ſponte, in tali frequentia inſonuit: Omnis ſpiritus laudet Dominum, & omnis lingua confiteatur eum. † Qua voce perculſus Romanus Pontifex ſecundum petitionem Boiemorum reſpondendum Cyrillo duxit. Cæterum, non intra multos annos, mos ille vernacula lingua inter ſacra cantandi viguit, abolente illum rurſus pontifice Romano, cum daret Boiemis Antiſtitem, (Nam diu ſatis Boiemi, à priuatis ſacerdotibus, ſacrorum religioniſq; diſciplinam percipiebant) eidemque præſcriberet, ne à ritu ceremoniiſque, & cantu Romano vllam in partem deuium ageret. Non autem ſoli Boiemi & Moraui, ſed præterea in Myſia Bulgari, & horum populares Gazari, doctrinæ iſtorum duorum Morauiæ Pontificum Cyrilli & Methudii, acceptum referre debẽt quod ſint Chriſtiani, neutri horum tamen in ſede ſua pontificali mori contigit, ſed vterque Romam ſecedens, ibidem vitam cum morte commutauit, ibidemque in numerum diuorum relatus eſt. Interim in Morauia, annis quinque, interpontificio durante, tandem Ioannes Morauus in locum Methudii cooptatus eſt. Sed nouus

ſubito

ſubito metus Boriuorio iniectus eſt, nec denuo res ſua tumultu aliquo interturbaretur: Non enim tacito murmure ſolùm Idolatræ, verumetiam aperto clamore, ſignificabant ſe mutationem religionis, ſed nec Principem illius autorem, diutius laturos, qui inter ſacella & aras cum Sacerdotibus delitеſcens, præ illis cætera omnia ſuſque deq; habenda duceret. Itaq; offerendum ille ratus, quod forſan amiſſurus erat, vocat ad ſe in arcem Vicegradenſem ordines, illiſq; coram principatu ſe abdicat, & ad Spitigneum filium natu maximum, cum ipſa arce illum defert: Additi iuueni rectores, Detonius, & Myrſo, viri à fide & prudentia, religioneq; ſibi probati, qui illum patriis virtutibus & bonis moribus regerent. Boriuorius ſe cum vxore Ludmilla ad arcem cui Tetin vocabulum, contulit, Paulo Sacellano ſecum pertracto, quem ſecundum præſulem, ante alios ſacerdotes pietatis & religionis ergo ſuſpexit. Porro Spitigneus principatum ingreſſus, permodeſte ſe, atque ciuiliter erga omnes geſſit, ab omnibuſq; laudem ex eo, & charitatem cõſecutus eſt: Parentes præterea, hac re in primis ſibi arctius deuinxit, quod religionẽ illorum imitatus, loca quoq; religioſa frequentanda & cõdenda ſuſciperet. Nam templum diuo Petro & Paulo in oppido Budeco, non longe à Praga ſito, condidit, iuxtaque ludum literarium aperuit, celebritate ſtudioſorum omnibus tunc aliis antecellentem. Senſim deinde ſui arbitrii factus, plura iure ſuæ poteſtatis, quam de ſententia tutorum agebat, ac ſæpius religioni aduerſos, quam illius cultores in conſilium vocabat. Nihil adhuc tamen ſiniſtri de filio parentibus ſuſpicantibus, donec veniens in arcem Tetinenſem Spitigneus patrem & matrem ſalutaturus, ipſe ſe proderet, quam conſtanter, quamque ſincere religionem ſuſceptam coleret. In diſceſſu namque patre filium adhortante, vt Chriſtianos de meliore nota ſibi commendatos haberet, illorumque numerum vt indies adaugeret. Et quos ei adiutores publicorum negotiorum dederit, ne quid temere ſine illis tranſigeret, reſpondit contumacius filius, Æque ditioni ſuæ ſubiectos eſſe qui non Chriſtiani, atque illi qui Chriſtiani dicerentur, proin æqualiter vtroſque augeri decere, vt decus Boiemię frequentia habitatorum exaugeatur. Videant autem Detonius, & Myrſo, vt intra modum ſuum ſe contineant, parendo potius domino ſuo, quam illi leges aliquas præſcribendo: præteriiſſe enim tutelæ illorum tempus. Hoc tam acerbo reſponſo parentibus reddito, diſcedit Spitigneus, ac ſtatim in via morbo tentatur, & poſt diem octauum in arce Vicegradenſi moritur. Corpus ad diuæ Virginis tumulatum. Reuocabatur ad principatum Boriuorius, quoniam alter eius filius Vratislaus impar oneri ferendo propter ætatem adhuc teneriorem eſſe videbatur. Sed obtinuit Boriuorius vt idem Vratislaus ſuccederet, quem ipſe ſuis præceptis inſtitutiſque formandum recepit. Atque vt præterea in abſentia patris haberet, quorum autoritate in officio religionis contineretur, egit cum Methudio præſule, vt quoties à diuinis negotiis vacare liceret, iuuenis modeſtiam, religionemque & fidem corroboraret. Dein Drobofino affinitate ſibi cõnexo, iniunxit, ne à latere filii diſcederet, ſed præſens ſemper illũ ſubmoneret, quid ſequi in vita adhuc lubrica, quidve fugere oporteat. Interuenit iis luctus Boriuorio & Ludmillæ, humano more lugentibus, filioli Boleslai occubitum, auxit dolorem orbitatis metus, cum ſolus ex liberis Vratislaus ſupereſſet. De danda igitur ei vxore mature deliberant, atq; ita ſecum decernunt, non aliam eſſe dandam, niſi Chriſtianam. Sed præualuit ſententia amicorum, vt Drahomiram Lucenſem, qua domi nulla genere illuſtrior, nec forma præſtãtior inueniebatur, (nondum enim extra Boiemiam principes matrimonia contrahebant) vxorem duceret, præſertim ſpondentem, quod à Catechiſmo ad baptiſmũ ventura eſſet, ſed tam Catechiſtas, quam ſponſores audacter vt mulier fefellit. Siquidẽ longe ſæuiorem, immaniоremq; in Chriſtianos, quam Iezabel in prophetas ſe exhibuit. Boriuorius nuptiis filio celebratis, ad otium & rerum diuinarum contemplationẽ in arcem ſuam reuerſus, ibidem templum Archangelo Michaeli, alterum Ludmilla diuæ Catherinæ dicauit. Ac ſemel tantũ deinceps filium inuiſens, vt nepotem ſuum Venceslaum, quem Drahomira enixa eſt, cõſpiceret, eademq; opera, vt puerperæ animum obſtinatum, ſi qua ratione poſſet, induceret ad deponendam ſuperſtitionem. At illa ad dolos, ceu ad proprias mulierum malicioſarum artes conuerſa, moras doli plenas nectebat, Boriuoriumque ſpe inani lactabat, donec is ægritudine, velut ſomno preſſus, obdormiret in Domino, & in æde à ſe recens condita, atque Methodio præſule conſecrata, ritu Chriſtiano funeraretur. Nam antea principes Idolatræ omnes, ſepultura aſini, vt ait propheta, in locis profanis ſepeliebantur. Vratislaus igitur, patre & præſule, qui Romam abierat, deſtitutus, pleraq; matris Ludmillæ conſilio, ac præcipue ea quæ ad religionem pertinent, adminiſtra-

XIIII. Spitigneus patre abdicante.

Indoles optima in vitioſos erupit mores.

Proteruus & inſolens erga parentem.

XV. Vratislaus.

Methudius & Dobroſinus rectores.

Drahomira Lucenſis Vratislai coniunx aliena à Chriſtianiſmo.

Venceslaus Vratislai filius.

Vratislai religioſa pietas.

bat, rem Chriſtianam magno ſtudio amplificans, ipſoſq; Chriſtianos ab omni periculo tutos reddens, cohibita ante alios Drahomira vxore, Chriſtianis infeſtiſſima, ne quid aperte cum ſuis in illos auderet. Appoſuerat inſuper Ludmilla nurui cuſtodes, qui vel occultas inſidias obſeruarent, ſi quas illa aduerſus cultores pietatis ſtrueret. Ergo tali ſecuritate oblata, religio ſe, non ſolum intra mœnia Pragenſia, ſed extra etiam per vicos & pagos large diffundere, largaſq; aquas ad baptiſmum quotidie affluentibus ſuppeditare. Denique Vratiſlaum incitare, vt templum ſub nomine diui Georgii, in monte qui Pragæ minori imminet, à fundamẽtis excitaret, ampliterque illud dotaret.

Bellum Hunnorum aduerſus Saxones.

Longo dein ſatis tempore, domi foriſq; rebus quietis, ſubito nunciatur, Hunnos vel (vt nunc vocãt) Hungaros, dum Alemaniam, Saxoniamq; petunt, in fines Morauiæ deflexiſſe, ibidemque incolas populatione, & omni rapinarũ genere miſeranda calamitate affeciſſe. In re adeo inopinata haud potuit Vratiſlaus per tempus occurrere, opemq; ferre Morauis, ſed paulo poſt contractis in Boiemia copiis, Morauos quoq; armatos ſe expectare iuſſit, vt communibus viribus, minore cum periculo hoſtem inuaderent, vindictamq; de iniuria illa ab illo caperent. Agmina ducentibus in Pannoniam, Legati Hungarorũ in via ſe offerunt, (abhorrebant videlicet, in diſceſſu ſuorum à bello Vngari) Vratiſlaum magnopere orantes ne longius cum exercitu ſuo progrediatur, paratos ſe eſſe ad damna ſarciẽda, quæ ipſis ignaris ſint Morauis illata à popularibus ſuis, quos illi ad Germanos, non autem Morauos vexandos miſerint. Iuſſi pecuniam adnumerare, qua & ſtipendiũ militi exolui, & res quæ inter populandum amiſſæ erant, redimi poſſent: tum Morauis quoq; imperatum vt ſyluas Pannoniæ aduerſas ſuccidercnt, viarumq; aditus omnes extra vnam militarem vt includerent, ne ſic impune hoſtis incautos aſſultaret. Interim Hungari in Germanica expeditione, multo ſuorum ſanguine audaciam ſuam expiauerunt. Siquidem Henricus Saxo, quem ſibi Germani, quemadmodum Itali Berengarium, creauerant regem, ingenti clade, ſtrageq; illos affecit, ac magna ex parte inſolentes illorũ in Germaniam excurſiones coercuit, repreſſitq;. Domi foriſq; rebus compoſitis Ludmilla Vratiſlai mater, per ſpeciem viſitandi ſalutandiq; Drahomiram nurum ſuam Pragam adiit. Reuera vt alterum filiorũ (duos enim habebat Venceſlaum & Boleſlaum) ſibi dari nutriendũ impetraret. Cui cum oblata eſſet tam à patre, quam a matre

Educatio S. Venceſlai.

legendi, vtrum accipere vellet, poteſtas, Venceſlaum in quo melior indoles meliorque ſpes elucebat ſibi adoptauit, aluitq; deinceps pro ſuo, præceptorẽ ei adiungens Paulum ſacrificulum ſuum, virum opinione ſanctitatis celebrem. Hic domi aliquandiu puerum docuit, poſt autor fuit, vt Budecum, de quo oppido nunc diximus, ad Nycenum preſbyterum ludi illic magiſtrum mitteretur, inquiens, maiores ibi eum in literis & diſciplinis Chriſtianis profectus facturum, inter multos cõdiſcipulos Chriſtianos: Nam hæc præcipua cura erat auiæ, vt nepos Chriſtianam religionem ante omnia diſceret coleretque:

Mors Methudii & Cyrilli.

Obierant tunc Romæ ambo Morauiæ præſules, & Cyrillus & Methudius, claraque in obitu, & poſt eum ſanctitatis ſuæ ædiderunt miracula, quæ mox illos in catalogum ſanctorum retulerunt. Memor igitur Vratiſlaus beneficiorum, quæ ſancti viri in parentes ſuos, ſeque, & totam gentem ſuam contulerunt, memoriæ huius voluit & apud poſteros extare monumentum. Nempe templum ſub nominibus illorum conſecratum, quod ipſe in eo loco ædificauit, quem Boleſlauiam, ex Boleſlai filii eius nomine, in hodiernum diem appellant, atque inde breui tempore migrauit ad Dominum, corpore ad diui Georgii relicto, in quo templo ſepeliri illud moriens iuſſerat. Ac nunc quoque illic iacet, lapideo Mauſoleo conditus. Marito funerato filiiſq; adhuc ætate imbecilliorib.

Drahomira marito extincto in Chriſtianos perſecutionem inſtituit.

Drahomira regimen inuadit, ac ſtatim odium in Chriſtianos male diu diſſimulatũm detegit, edicto propoſito, vt templa Chriſtiani occluderent, à cultu ceremoniiſq; abſtinerent. Sacerdotes populum ne docerent, nec ludimagiſtri diſcipulos. Secus facientibus carcer, exilium, mors denunciata. Pragæ magiſtratus immutati, & pro Chriſtianis idolatræ crudeliſſimi ſubſtituti, quorũ inſtinctu clam, palamq; ac ſemper impune, fidei cultores indigne tractabantur, occidebanturq;. At ſi quis ex Chriſtianis vel ſe defendendo, vnum illorũ aliquẽ interfeciſſet, pro vno in decem capita animaduertebatur.

Prætor Pragenſium miniſter crudelitatis Drahomiræ.

Sed ne hac quidem pœna inexplebilis Drahomiræ feritas ſarciri potuit, nimia cupiditate ardẽte pellendi delendiq; quam primum omnes Chriſtianos. Accito igitur ſæuiſſimo in Chriſtianos ciue, quẽ Pragenſibus prætoris loco præfecit, execrabile illi deſideriũ animi ſui indicat, illudq; ab illo expleri, dolo aut vi impenſe rogat, precium operæ bene nauatæ amplum promittens. Reuerſus ille domũ, magnam vim armorum occulte ad ſe, ab ſeditioſis & facinoroſis hominibus comportari, ipſoſque ad diem certum

Digitized by Google

tum adeſſe iniungit. Ea re quocunq; modo prodita, in ancipiti Chriſtiani erant, cedere ne malo, an illi reſiſtere deberent: confirmato tandē ad reſiſtendū animo, & ipſi clam in loca opportuna gladios & arma inferūt. Hoſtium amplius ſexcenti, iſtorū quadringenti conuenerant, primumq; domos ſuas ab impugnatione hoſtili propugnabant, mox eruptione facta per cuneos ordinati, impetum in hoſtes circa domos diſperſos faciunt. At illi numero maiore nixi facile in vnum conglobantur, ad vtrorumq; clamorem, vulnera, cædem, vndiq; concurritur, & ab vtraq; factione pugnatur acerrime. cadūt vtrinque & hinc & illinc crebri, forumq; & vici & plateæ ſanguine fœdantur, victoria tamen certaminis penes Chriſtianos fuit. In hoc certamine ab vtraque parte octingenti deſiderati ſunt. Drahomira ex crudelitate in crudelitatem muliebri impotentia ruens, poſteaquam primæ inſidiæ euentu ſuo caruerunt, nouas rurſus per eundem prætorem, aut verius carnificem ſuum adornat, illiſq; viam ipſam præſtruit, dato publice mandato, ne quis intra vrbē cum telo gladiove ambularet, ſed arma quiſque ſua, vt in domum prætoriam inferret, repetiturus illa, vbi euidens cuiuſque neceſſitas poſtulauerit. Chriſtiani etſi perfidiam Drahomiræ ſemper haberēt ſuſpectam, ne tamen mandata illius contemnere viderentur, arma in locum deferunt, ad quem aduerſam quoq; factionem deferre conſpiciebant. Interim quies & pax inſidioſa vrbem tenebat. donec maturū Chriſtianos adoriendi tempus ſe offerret. Ad hoc facinus patrandum, nox multa à prætore delecta, ne in die, vti nuper, tumultus fieret in populo, multiq; percuſſores circum domos Chriſtianorū diſpoſiti: alii præterea in ſubſidiis occulte ac ſine ſtrepitu collocati. Tum quibus præceptum datum erat in domibus, cubiculis, lectulis, Chriſtianos ſemiſomnes, ſeminudoſque plures quam tercentos obtruncant. Læta vehementer hac clade Drahomira, ſed nec dum ſatiata, reliquis inſuper Chriſtianorum qui ſuperfuerant, improbam ingluuiem quærebat implere. Denuo igitur ſanguinario prætori ſuo dat negotium, ne quem Pragæ Chriſtianum incolumem relinquat, ſed clam, palamq; obuios quoſq; ſine vllo diſcrimine, vt de medio tollendos curet. Ille ſicariis & carnificibus ferro ſuccinctis ſtipatus, per forum incedere, nulli Chriſtiano obuio parcere, adeoque omnes terrere, vt foro abſtinere cogerentur. Hac neceſſitate coacti, enſes & tela quæ celauerant, domiq; ſuæ quiſque ſibi retinuerat, rurſus ad tuendum ſe promunt, mori pugnando, quam in tanto metu domi reſidendo viuere præoptantes. Vbi igitur multos ſimul in publicum cum telis, Prætor furibundus prodire videt, exclamat magna voce, reos eſſe crimine læſæ maieſtatis Chriſtianos, qui mandata Drahomiræ tranſgreſſi eſſent, ideoq; morte dignos, atq; omni ſupplicio. Et cum dicto concitat turbam in Chriſtianos, qua illi diſiecta, diſſipataque fugientem Prætorem vſque in domum illius perſequuntur, ibidemq;, ſero licet, confodiunt. Si parens Drahomiræ occiſus fuiſſet, maiorem ipſa dolorē accipere non potuerat, quam accepit ex nece miniſtri crudelitatis ſuæ omniumque ſcelerum conſcii, quæ in Chriſtianos ipſa deſignauit, vel adhuc deſignare cogitauit, modo diutius carnifex ille perduraſſet incolumis. Quaſi igitur intempeſtiue ablatū, tanto dolore, plangoreque, ac tanta indignatione proſequebatur, vt cum Chriſtianos, qui Pragæ erant, perdere nequiſſet, ad incendenda, perdendaque illorum templa manus admouerit, ſubiecto igne templo Teynenſi, mox diui Georgii, in quo maritum eius ſepultum eſſe diximus. Tum vero ſecundum tam impia, tamque immania matris facinora Venceslaus qui hactenus, ne in principatum ſuccederet, ætatis ſtudiorumque excuſatione vtebatur, auiæ maxime hortatu, pollicentis, ſe quoque curarum nepotis fore participem magno omnium aſſenſu, regimen in Boiemos ſuſcepit.

Prætor interſectus.

Templa Chriſtianorum ſuccenſa.

[a] *Incidiſſe ferunt in Arnolphi Cæſ. Imperium & Michaelis IIII. Porphyrogeniti Græci Cæſaris ætatem. Volaterranus hoc contigiſſe ait, anno Chriſti 998. ſed falſo cum ante ſit Arnolphi memoratum ſeculum.*

[b] *A morte Pogonati ad mortem Ludouici ſenioris regis Germaniæ (obiit is anno Chriſti 878) qui Raslaum luminibus orbum reddidit, intercedunt anni 190. Auctor ſub Barbato Morauos regnare cœpiſſe: ſexageſimo poſt, Raslaum regnaſſe perhibet. Dauus hic ſum non Oedypus. Hungari Suatopluçum in ſecundum ingreſſum locant, qui fuit anno Chriſti 744. tum à Pogonato erunt anni 58. quod magis ad mentem auctoris (num ad veritatem dubito) facit. quia miſſus faciendus erit Ludouicus.*

[c] *Rasliz non à Ludouico Imperatore Pio, ſed ab eius filio Ludouico rege Germaniæ qui cum Marcomannis plurima dicitur geſſiſſe bella (hic etiam Germanicus dictus, pater Carolomanni & Caroli craſſi) oculis eſt priuatus. Perperam nonnulli hic tribuunt Ludouico Balbo Pii Cæſ. F. cum Balbus Caroli Calui fuerit filius.*

Digitized by Google

Reges Morauiæ { Raslaus.
Hormidorus.
Suatobogius.
Suatoplucus. huius filius Suatobogius, poſtea vero Suatoplucus dicitur, niſi duos illi fuiſſe dixerimus.

e Ludouicus IIII. Arnolphi F. vltimus è Caroli Magni linea recta, obiit Ratisbonæ anno 911. Sed Ludouicum Boſonis regis Prouinciæ filium, regem Italiæ Neapolim, Ludouici III. Imperatoris, Veronæ Berengarius abdicare coegit, tum oculis regnoque priuauit.

f Nicolaus Magnus Rom. P. M. incidit in annum Chriſti 858. in Ludouici III. ætatem, tertium inquam, ab Arnulpho.

g Anno Chriſti 860 Bulgari religionem acceperunt, 30. annis poſt alii Slaui, Suatopluco vel Sueropilo rege. Blondus.

h Henricus Auceps Imp. appellatus anno 919. obiit 936. Victoria celebris aduerſus Hunnos ad Mersburgum Saxoniæ oppidum, vbi 40. milia Hunnorum cæſa perhibentur.

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER QVINTVS.

SVMMA QVINTI LIBRI.

XVI. S. Venceslaus principatum init. Boleslao portio hæreditatis trans Albim aſſignatur. Religioni eſt addictiſſimus Venceslaus. Ludmilla ſicariis ſubmiſſis a Glote in templo interficitur. Vltio diuina in Parricidas. Vindicta neglectus in Venceslao. Radislaus Gurimenſis tetrarcha inſultat Venceslao. Duellum. Auxilium cælitus miſſum Venceslao. Venia datur Radislao, inque integrum reſtituitur. Ottho Vormaciam ad conuentum Imperialem Venceslaum euocat. Prodigium in conſeſſu principum. Diuorum petit à Cæſare reliquias. Rex ſalutatur. Abnuit. Tributum Carolinum remiſſum: inſignia illi collata. Sanctæ Ludmillæ translatio. ÆEdes diuo Vito extructa. Morauiæ & Ratisbonæ antiſtites in Bohemia ſacris præſunt. Drahomira in ſacerdotes impia, è contra Venceslaus beneficus. Venceslaus celebs perpetuo. Boleslao filius naſcitur. Inuitatur ad natalitia Venceslaus. Trucidatur à fratre orans in templo. Strachyquas à terrore conuiuii dictus filius. Daniæ regis ſomnium. XVII. Boleslaus ſæuus amicos fratris potiſſimum ſacerdotes perſequitur. Terra hiatu abſorpta Drahomira. Necis autores diuinitus puniti in perpetuam generationem. Prodigiis territus Boleslaus de ſæuitia nonnihil remittit. Ottho Cæſar Hunnos ad Auguſtam ad internecionem cedit. Senem operas ſeruiles detrectantē obtruncat Boleslaus. Ottho Cæſar Boleslauiam obſidet. Supplex Boleslaus pacem certis conditionibus impetrat. Tranſlatio corporis Diui Venceslai additis miraculis. Emeranus Ratisbonēſis Epiſcopus Venceslai templum ſacrat. Strachyquas illi traditur erudiendus. Dombrauam filiam Meſchoni Poloniæ principi pacto Chriſtianiſmo deſpondet. Hungari Morauia, Boiemiaque vaſtatis Auſtriam & Styriam petunt illic profligantur. Moraui venas metallicas & argentarias diripiunt. Mulctantur à Boleslao. Deliberatio de Epiſcopatu Pragam inuehendo. Schiſmata Pontificum obſtiterunt.

XVI. *Sanctus Venceslaus.*

Boleslao fratri hæreditatis portio tributa.

Valaterranus duos fratres Caino & Abeli comparat.

AD tollendam fraternam diſcordiam, quam plerumque inter fratres bona indiuidua ſuſcitare ſolent, in ipſo ſtatim principatus introitu decernitur; vt Boleslao fratri iuniori pars aliqua hæreditatis aſſignetur, fineſque vtriuſque ditionis conſtituantur. Boleslauia ei aſſignata eſt cum territorio ſuo vltra Albim, ita vt Albis fluuius citra vltraque terras finiret. Mater iuniorem filium moribus ſuis cōgruentem ſecuta eſt: Venceslaus principis thronum ſolus Pragæ obtinuit. Alius fortaſſe mutato honore, id quod ſubinde vſuuenire videmus, mores quoque aucta dignitate & potentia immutaret: at Venceslaus ab omni ambitione inuictus, demiſſius pene princeps, quam priuatus agebat, aliquantoque diligentius obſeruabat, ne quid de inſtituto prioris vitæ apud auiam tranſactæ intermitteret. Nam & noctibus intentius quam prius ad pſallendos pſalmos, laudeſque Deo dicendas vtebatur,

batur, & dies per plura pietatis officia tranſigebat, crebrius in funus prodeundo, languentes inuiſendo, laceros nudoſque conueſtiendo, pauperes alimentis ſuſtentando. Inſtituerat præterea ſibi inediæ ac vigiliæ quoddam, quaſi cum auia certamen experiri ſatagens, ipſe, an illa ſæpius ieiunaret, peruigilaretque. Interim Drahomira dirumpi præ inuidia, ſecumque nefaria aduerſus ſocrum meditari, quod illa maiore gratia apud Venceſlaum, quam ipſa mater polleret, religionemque Chriſtianam nimis prolixe proueheret. Nec longius nefarie meditata perficere diſtulit, quam inuenit cædis perficiendæ audaces ſicarios. Inſtante extrii die, quem Ludmilla futurum diuinitus præuiderat, vocat ad ſe clientulos omnes, mercedemque cuique ſuam diſſoluit. Et præterea quicquid in penu, in cella, in horreis, in loculis redundaret, id ſua manu in ſinus, vſuſque pauperum transfudit. Poſt hæc remotis arbitris, ac ſolo adhibito Paulo ſacerdote, ante aram prouoluitur, factaque exomologeſi de manu eiuſdem ſacerdotis, ſacroſanctum vitæ accipit viaticum, mox inde fini ſuo propicium Deum exorat, cum ecce tibi eadem hora ſubmiſſi à nuru, Thomas & Gummo, non tam genere, quam ſcelere nobiles, in ſacrarium irrumpunt, ac velo, quo ſancta vidua caput velatum habuit, eliſis faucibus proſtratam ſuffocant. Non defuere, qui Venceſlaum ex cæde auiæ vehementer perturbatum ad vlciſcendum inflammarent. Alii, ſi ipſe vlciſci nollet, ſibi hanc dari prouinciam depoſcebant. Vtroſque ille, quàm potuit, grauiſſimis verbis corripuit, quod aliena à pietate erga qualemcumque matrem, aliena deinde à modeſtia, & tolerantia Chriſtiana ſuadere auderent, ignari, aut parum memores, quid ore ſuo dicat Dominus: Mea vltio eſt, & ego retribuam illis in tempore. Quemadmodum euenit, anno nondum reuoluto, vt ambo ſceleris miniſtri, non ſolum miſere, ſed etiam notabiliter extinguerentur: notam videlicet vterque ſuam ad poſteros tranſmittens. Nam cum alter eorum barba rutila inſignis, alter male pedatus eſſet, non aliter nati natorum, & qui hodie naſcuntur ab illis, vel ruffeſcunt, vel à pedibus laborant: nam vtraque familia apud Boiemos etiam nunc extat. Cæterum impiæ matri, ideo impunitas diuturnior conceſſa videbatur, vt filii pietas, quo diutius illam mater inſectaretur hoc clarior euaderet. Tametſi alios quoque præter ipſam matrem, moleſtos ſibi infeſtoſque habuit, quaſi parum idoneus ad exequenda Principis munia, quæ exequi, non per ſacra & ceremonias, ſed magis per arma & acies oporteret. Ante alios autem Radislaus Gurimenſis princeps, Miſtibogii filius, hac vana ſpe inflabatur, quaſi ſolo armorum terrore Venceslaus expugnari poſſet, agros eius incurſare, armatoſque illi viros oſtendere incipit: nec vllos legatos de pace agentes audire vult: imo quo magis Venceſlaus paci ſtuduit, eo maiorem etiam ſuſpicionem pauoris aduerſario faciebat, adeo vt ſuperbiſſime tandem Venceſlao reſponderet: *Se, niſi tradito ſibi totius Boiemiæ principatu, ab armis non diſceſſurum.* Coactus igitur à ſuis Venceſlaus, militem atque aciem contra Radislaum inſtruit: videnſque omnino iam ſibi dimicandum eſſe, claſſicum cani vetat, priuſquam ipſe Radislaum alloquatur. Data alloquendi poteſtate, *Si aliter*, inquit, *niſi prælio res pacificari nequit, cur non potius ſine magna aliorum clade, ſine multo inſontium ſanguine, ipſi inter nos ſingulari certamine decernimus? victoriæ permiſſuri, vter vtri iuſtius imperare debeat.* Perinde quaſi iam manibus victoriam Radislaus teneret, conditione propoſita lætari; inſtareque, & ad pugnam ineundam feſtinare. Loriculam ſuper cilicinam veſtem indutus, paruoque enſiculo ſuccinctus erat Venceſlaus, cum in arenam prodiret. At Radislaus cataphractus haſtatuſque, cum longa inſuper machæra contra ſeſe inferebat, erecta vtrinque acie velut ad nouæ rei ſpectaculum. Nouum enim eſſe videbatur, vt ipſe Venceſlaus pro imbelli habitus, componere ſe cum bellatore auderet. Vbi ſub ictum ventum eſt, alter ſigno crucis frontem pingit, alter haſtam vibrare feſtinat, idemque ſubito angelos videt, atque hanc vocem velut ab homine promptam, pone ſe exaudit: *Ne feri.* Ac nemine conſpecto, qui illam promiſerit, vim numinis, fauore propitio Venceſlaum proſequentis veritus, humi procumbit: veniam audaciæ expoſcit, ſeque poteſtati victoris permittit. Alleuat proſtratum Venceſlaus, dataque venia, & dignitate ei reſtituta, monet vt contumaciam in obſequium debitum vertat, ne poſt grauius ab irato numine plectatur. Hæc in Germaniam celeriter nunciata, aulam Cæſaris, apud alios admiratione, apud quoſdam irriſione affecerunt. Ottho tunc regnabat, qui Germanorum primus coronam Cæſaream legitime ſibi traditam in Germaniam intulit, vir illo honore, ob celebrem pietatem & raram in

Venceslai pietas.

Sancta Vidua Ludmilla à Thomà & Gummone ſubmiſſis à Drahomira in templo necatur.

Nulla necis maternæ vlciſcendæ libido.

Sicarii diuinitus inflicta pœna.

Radislaus Miſtibogii Gurimenſis F. aduerſus Venceſlaum inſurgit.

Monomachia Radislao oblata.

Prodigium.

Ottho Magnus Aucupis F. imperare cœpit anno 936. fuit Magni Ducis Saxoniæ nepos.

Digitized by Google

bellis fœlicitatem non indignus, nec alienus à Venceſlao, propter eximias ipſius virtutes: & qui vna cum aliis Germaniæ principibus, maieſtatem Cæſaream officioſe comiterque conſeruabat. Is Ottho deliberandi cauſa, diem ad conueniendum Principibus

Venceſlaus Vormatiam ad Imperialia proficiſcitur comitia.

Vormaciam edixerat, quo vbi Venceſlaus quoque euocatus ſine vlla dilatione veniſſet, dicitur, poſtridie dum ſolemne ſacrificium cunctantius ſacerdos facit ipſe ſimiliter cunctantius curiam introiiſſe, eamque moram quaſi ex ambitione nata fuiſſet, Principes adeo ægre tuliſſe, vt conſpirarent, ne quis ipſorum venienti aſſurgere, neu ſupra ſe locum conſidendi date vellet. Perſuaſum deniq; Cæſari fuiſſe, vt ſine vllo honore Bo-

Secundum prodigium.

iemum, velut arrogantem tranſmitteret. At Cæſar ex conſpectu duorum angelorum, qui Venceſlaum in curiam deducebant, ſubitoq; ibidem diſparuerant, obſtupefactus, throno exilit, aduerſum vadit, ipſumq; Venceſlaum tantum non adorat, ac manu mox ſua ad ſubſellia perductum, aſſidere ſibi proximum iubet. Cæteris vehementer factum admirantibus, Cæſar facti cauſam aperit, viciſſimque miratur, quod nemo præter ſe quiſquam angelos, tam clarum manifeſtumq; ſui ſpectaculum exhibentes, oculis ſuis aſpexerit. Hic Moguntinus Pontifex, ſe quidem nihil plane vidiſſe inquit, cæterum horrore quodam ſe perfuſum fuiſſe confitetur, ac tunc demum famæ quoque nuper inuulgatæ, quemadmodum videlicet interuentu numinis ab hoſtis impetu ſeruatus fuerit Venceſlaus, fidem ſe habere, quando in præſens paria numina, eundem à calumnia vindicauerint: quare inde ſimul vniuerſi errati veniam deprecantur. Cæſar præterea hunc tam liberalem hoſpiti habuit honorem, vt poteſtatem ei petendi concederet, quicquid petendum ſibi à Cæſare putaret. Exiſtimabat autem Cæſar, glorioſa eum

Sacras reliquias Venceſlaus petit.

& ambitioſa petiturum. At is brachium diui Viti ex Gallia, ſub Ludouico pio Corbeiam in Saxoniam tranſlati, magnaque religione in Boiemia culti: dein Sigiſmundi quoque Burgundiæ regis, propterea quod Vandalicæ nationis fuerit, reliquias ſibi dari poſtulauit. Ad quæ poſtulata Cæſar ſubridens, *feres tu*, inquit, *primo quoque à reditu no-*

Rex ſalutatur, tributo abſoluitur, Inſignia donantur.

ſtro in Saxoniam tempore, quas habere cupis reliquias: interim dona Cæſare digna à nobis accipe, Regium in primis decus quo te ex dignitate tua merito decoramus, deinde a tributo abſoluimus, quod Carolus quondam ſoluendum Cæſaribus inſtituerat. Iuſſit poſtremo & inſignia ſua Ven-

Abnuit regiam dignitatem.

ceſlaum ferre, fuſcam aquilam in clipeo candido. Facile hoc, & illud alterum de tributo amplexus eſt Venceſlaus, ſed idem caput ſuum diademate cingi, ſeque Regem inungi, aut rex à ſuis appellari nullo pacto ſuſtinuit: quanquam à Cæſare, atque ab aliis regibus & principibus, Rex in epiſtolis ſalutaretur. Allatis ex Saxonia ſanctorum corporum Pragam reliquiis, Venceſlaus omnia alia ædificia miſſa faciens, applicare architectum manus ad ædem diuo Vito deſignandam, conſtruendamque imperat. Subiiciens

Delubra extructa.

digniſſimum eſſe, vt profanis ædificiis ſacra anteuertant. Cæterum antequam illa inchoata erat, iam in templo diui Georgii à patre ſuo extructi Venceſlaus locum ſepulchro, in quod auia Ludmilla transferretur, delegerat, ſimulque abſoluerat, ita vt nihil iam reliqui ſupereſſet, niſi vt tranſlatio funeris ex arce Thetin, in arcem Pragenſem à ſacerdotibus perageretur. Auertere vnus aliquis ab inſtituto Venceſlaum cupiebat, inquiens, iam pridem corpus auiæ computruiſſe: quandoquidem plus triennium eſſet, cum illud terra obrutum iaceret, proin nimis ſeram fore eius corporis tranſlationem. Excipit Venceſlaus, & ſi quidem iam in puluerem ſit redactum, vel ipſum puluiſculum perferri ad me cupio: ſed contra fortaſſe eueniet, ac tu mi pater autumas: fac modo vt deſiderio meo vna cum cæteris morem geras. Paret ille, ſeque ſuis collegis addit co-

Tranſlatio corporis D. Ludmillæ.

mitem, vſque ad locum vbi ſepulta erat Ludmilla ſepulchro recluſo, nares ſtatim omnium odor perfudit ſuauiſſimus, adhucque ſuauior arcula recluſa, in qua corpus tabe incorruptum, integrumque iacebat, niſi quod parum quiddam ei de naſo decerpſerat arculæ tabella confracta, quam incurioſe quidam tractauerat. Igitur læti re præſenti ſacerdotes, feretrum ſubeunt, corpuſque miraculis clarum, quo iubet Venceſlaus deportant, conduntque. Sed enim Architecti quoque in templo diui Viti proximo operas vrgent, vt opus celerius excreſcat, feſtinante Venceſlao ad noui templi dedicationem, ſanctarumque reliquiarum conſecrationem. Ac tunc primum creandi Pontifi-

Ius præſulis Ratiſbonenſis in Boemia & Morauia.
Diuus Vuolffgangus Epiſcopus Ratisbonenſis.

cis mentio orta: ſiquidem nullus ad eam vſque diem Pontifex in Boiemia creatus erat, ſed à principio Morauiæ Antiſtes, poſtea ex Bauaria Ratiſponenſis, officio Pontificali apud Boiemos fungebatur. Idem Ratiſponenſis in Morauia quoque aliquandiu faciebat, quamdiu videlicet vacua ſedes ibidem ſuo Præſule fuerat, nempe annis quinque & triginta. Quanquam igitur Venceſlaus Ratiſponam pro Pontifice (diuus Volffgan-

gus

Digitized by Google

gus tunc Pontifex ibi erat) qui templo diuo Vito deſtinatum in arce Pragenſi dedicaret, ſuos quoſdam miſerit, non ideo tamen curam remiſit quærendi viam, qua facillime ad inducendum Pragam Præſulem, vt inſtituerat, peruenire poſſet, ſed has eius pias curas, ſicut pleraſque alias ad religionem pertinentes, mater nimis impia interturbare non deſtitit. Pari modo, vt mater, Boleslaus filius moratus, armatuſque ad turbandam, & oppugnandam fratris pietatem fuit. Nam ſi alias vnquam educatio oſtendit, quantum momenti afferat ad ingenerandos hominibus mores, tum certe in illis duobus alumnis, ex iiſdem parentibus prognatis mirifice demonſtrauit. Nam Venceslaus qui à Ludmilla muliere religioſa eductus a puero fuerat, omnibus pietatis, & cuiuſuis præterea virtutis numeris vir abſolutiſſimus euaſit, ſicut è diuerſo Boleslaus tum impius, tum ſæuus, tum indomitus & violentus: quia Drahomira, quæ Boleslaum aluit, comparibus vitiis infectiſſima erat, paratiſſimaque per quamlibet occaſionem, incrementa bonæ religionis impedire, ac potiſſimum in ſacerdotes deſæuire, quaſi penes illos culpa reſideret, quod diſciplinæ (vt ipſa dicebat) ignauiſſimæ deditus Venceslaus, maiorem diei, noctiſque partem, circum ſacella & aras aliaſque ceremonias, quam in negociis ſeriis, & ad Principem pertinentibus contereret: quodque illorum ipſorum ſacerdotum inſtinctu, neque reuerentiam erga matrem, neque charitatem erga fratrem continuaret. Itaque cuſtodes plagoſi per vias appoſiti erant, qui ictu plagarum ſacerdotes prohiberent, quo minus Venceslaum per quotidiana officia adire poſſent. Qua de re factus certior diuus Volffgangus, venire in Boiemiam ad dedicandum templum ſuperſedit, hac excuſatione vſus, tanquam breui futurum eſſet, vt Antiſtes Pragæ inaugurararetur. Cæterum nec Venceslaus fauorem erga ſacerdotes, cultumque, nec viciſſim illi officium ſolitum, qualicumque iniuria accepta, interrumpi ſibi permiſerunt. Furente indies magis ac magis Drahomira, cum quotidie ferme audiret, tanti eſſe Venceslaum in ſacerdotes obſequii, vt ipſe ſuis manibus vinum inter ſacra, libaque & thura illis ſubminiſtraret, vt identidem illos domi quemque ſuæ inuiſeret, neceſſariiſque rebus ante tempus ſuccurreret, vtque à ſeruitute profana multos redimeret, & ad ſeruitia Dei illos conuerteret. Vt denique noctu plerumque, vel in ipſa hyeme nudis incederet pedibus ad templa, in quibus peruigilia celebrabant ſacerdotes. Ferunt Podiuinum, qui intimus Venceslao, & aſſiduus comes fuerat, male aliquando à frigore & niuibus acceptum fuiſſe, quamquam ipſe calceatus, ducem ſuum diſcalceatum ſubſequeretur, rurſus tamen ſubito incaluiſſe, cum primum videlicet pedes ſuos quemadmodum iuſſus erat, veſtigiis ducis impreſſerit. Paulisper inter hæc ſuam rabiem Drahomira remiſiſſe videbatur, poſtquam certior facta erat, Venceslaum tædio vitæ aulicæ & curarum publicarum, circumſpicere locum ſepoſitum, in quem cum ſodalibus diui Benedicti cucullatis, ipſe quoque ſodalis futurus diuerteret. Nam & Romam ad Pontificem ſuos iam miſiſſe inaudierat, qui peterent, vt illius authoritate liceret, in Boiemia eiuſmodi ſodalitium inſtitui. Sed dum Romanus Pontifex legatos diutius propter domeſticas ſeditiones retinet, dumque interim Venceslaus de conſuetudine ſua, deque ſacris & ceremoniis nihil quidquam intermittit, non ſuſtinens vlteriorem dilationem impatientiſſima mulier conceptum iampridem de tollendo Venceslao parricidium exequi properat. Natalis tunc dies infantuli, recens ex Boleslao æditi ſe obtulerat. ad hunc ſimul concelebrandum mater iuxta atque Boleslaus frater verbis ſuauiſſimis Venceslaum inuitant, gaudio ipſorum communi oblatum eſſe tempus dicentes, quo tota domus Principalis merito gaudere debeat, nato ex Boleslao Principe, qui ſpem ſucceſſionis in principatu Boiemiæ continuaret. Siquidem Venceslaus præter aliam rebus in aliis abſtinentiam & continentia, conſtantiaque ſeruatæ quoque in omne æuum ſuum virginitatis ſuæ clarus fuit: Et Boleslaus tunc primum pater eſſe incepit, producto ad ſpem ſucceſſionis filiolo. Hoc igitur modo inuitatus Venceslaus, tametſi multo ſatis tempore, à quouis, matris fratriſque contubernio ſe remouiſſet, attamen, vt antiquum ſeruaret morem ſuum, nemini cuiquam, non ſolum natura coniunctiſſimis, officium ſuum denegandi, ad natalitia ſe Boleslauiam venturum ad diem recepit. Interimque in cubiculum ſecedens, quos fideliſſimos habuit, ſecum ad feneſtram ſeducit, iubetque eos in atrium Pauli presbyteri, frequentia ſacerdotum refertum deſpicere: ac mox alte ſuſpiria ducens, quam cuperem inquit, vanus videri augur, vtinamque fiat, vt irritum venti ſecum auferant meum augurium, videre tamen mihi iam videor, cum

Educationis fructus.

Boleslaus matriſat.

Implacabile in ſacerdotes Boleslai odium.

Venceslai benignitas.

Podiuinus Venceslao intimus.

Boleslao infans natus.

Venceslaus perpetua virginitate celebris.

Inuitatur Venceslaus ad Natalitia.

Digitized by Google

Præſagia de cæde ſacerdotum.

locum, qui mea cura, tanto ſacerdotum cœtu, quantum cernitis celebratur, paulo poſt diſceſſu hinc meo, repente deſertum iri, cædem videlicet ſacerdotum futuram per iſta diuinans, quæ illis ab interitu ſuo immineret. Cæterum qui tunc præſentes aderant, non intelligebant, quorſum dicta hæc tenderent. Podiuinus tamen, ſcopum coniectura attingebat, cum ducem ſuum reuocare à propoſito Boleſlauiam eundi tentaret, ſed in caſſum. Olim namque pro religione & pietate Venceslaus, nullum periculum, nullum caſum, nullum vitæ diſcrimen ſibi vitandum putauit, ideoque die luſtrali appetente, nihil amplius moratus, quam dum ſe apud ſacerdotem expiat, dum aræ adſtat, dum

Boleſlauiam profectus Venceslaus.

ſacroſanctum delibat libum, extremum ſalutis viaticum, inde continuo Boleſlauiam petit. Sed neque Boleslaus procraſtinat fratri ire obuiam, eum complecti, gratulari aduentui compoſita adulatione. Conuiuio dein mater adhibita, quanto magis ad omne facinus exercita erat, tanto blandius hoſpitem filium habuit, traxitq; in ſeram noctem conuiuium. At Venceslaus, quanquam intelligeret quo tenderent blanditiæ, & quamobrem produceretur conuiuium, non tamen omiſit, quin de media nocte ſurgens, iret in templum, vt orationes ſolitas Deo optimo commemoraret. In ea re occupatum inuadit Boleslaus frater, à matre ad ſcelus vigilantiore excitatus, ac primo ab ictu ſuo fruſtratur, enſe ſibi de manibus ob inſperatum ſtuporem elapſo, mox redeunte animo & furore, quem ſceleris participes clientuli extingui non patiebantur, ictum repetit, ac facile inermem fratrem, patienterque plagam excipientem interficit: diſſimulataque nece mane ſtatim filium luſtrat, nomenque ei inter luſtrandum, Strachyquas, à terrore conuiuii mutuato vocabulo, quod ipſe terribile parricidio effecerat, indit. Adeo gloriari in malitia etiam ſua geſtiebat, qui potens erat in iniquitate: neſcius adeſſe Deum bonis omni tempore, tum in vita tum in morte, quemadmodum illuſtriſſimo tunc patuit exemplo. Eadem quippe nocte Rex Daniæ (vide quanto interuallo à Boiemia ſemotus) per quietem ſe admonitum oraculo teſtatus eſt, vt martyris Venceslai in Boiemia à fratre obtruncati, memoriam ſibi colendam ſuſciperet, id quomodo ab ipſo factum, cerimoniæ, ſacerdotes, templum in Dania diuo Venceslao dedicatum declarãt: Vt interim alia pene infinita miracula data opera trãſeamus, partim quia nota & illuſtria, partim quia decantata à noſtratibus, diebus penè omnibus habentur.

Venceslaus à fratre in templo orans trucidatur.

Strachyquas filius Boleslai.

Somnium Regis Daniæ.

XVII.

Boleslaus ſæuus.

Boleslaus, parto audacia & ſcelere principatu, audacter etiam illum, & nõ ſine ſcelere ab initio geſſit, idq; non obſcurè. Si quidem clara voce, omnibus qui aliqua cum diuo Venceslao familiaritate coniuncti erant, ac præcipue ſacerdotibus, quicumque ſua ſponte Boiemia non decederent, carcerem, exilium, cædem denunciauit. Adiecit mater, ne ca ſi terræ mandarentur, ſed abiecti, vt in campis iacerent, eſca dilanianda canibus, alitibusque. Intra breue igitur tempus vaticinium diui Venceslai completum fuit, vaticinantis, *Fore vt à diſceſſu ſuo, atrium Pauli presbyteri ſacerdotibus vacuum redderetur.* Correptus inter præcipuos ad ſupplicium Podiuinus quoque, totum biennium in furca ſub dio pendens, nulla tabe violari, nedum corrumpi conficique potuit, donec poſt hauſtam terræ hiatu Drahomiram, ſepeliretur. Nam quo manifeſtior grauiorq; pœna appareret, quæ merito de crudeliſſima atq; impiiſſima muliere exigenda fuerat, eo loci, quo adhuc inſepulta iacebant oſſa occiſorum ſacerdotum, terra ſua ſponte dehiſcens viuam Drahomiram, vna cum curru, & qui ſimul vehebantur abſorbuit, auriga ſolo incolumi, qui ad aram iuxta ſitam (nunc haud extat) equo deſiliens accurrit, cum forte tintinabulum tinnire audiſſet, vt corpus Domini adoraret, execrante illum Drahomira omnibus maledictis. Quare locum eum etiamnum, vt execratum, funeſtumque declinant viatores, qui arcem Pragenſem ab occidentali plaga petunt. Quanquã terra eodem loci in ſtatum priſtinum coheſerit. Puniti & illi diuinitus, qui Boleslaum aſſectati, gladios etiam ſuos aduerſus diuum Venceslaum ſtrinxerũt: pars enim eorũ mente alienata, in rabiemq; verſa præcipites ex alto deorſum ſe dabant: quidam in eos gladios, quos nudauerãt incubuere. Ad hæc, templi paries, quem prope occiſus fuit diuus Venceslaus, velut cędis ipſe quoq; conſcius, aut potius, vt teſtis foret ſceleris ſempiterni, nulla vllius opera abſtergi eluique potuit à cruore, quo reſperſus ex corpore diui Venceslai fuerat. Hęc tandem tot prodigia, tamque varia ſupplicia, Boleslaum exterruerunt, vt mitius deinceps cum Chriſtianis agere, ſæuitiamque ſuam aduerſus illos remittere inciperet. Acceſſit præterea nouus ex Cæſare Othone terror, minitante fratricidii vltionem, cum primum Hunnicum bellum confeciſſet. b Quippe Hunni ex Pannonia vſque in Sueuiam progreſſi, vrbem Auguſtam obſidione premebant, tanta ſuorum multitudine, vt dubitauerit Ottho, prodirene in aciem contra tantas

Podiuinus laqueo plectitur.

Drahomira terræ hiatu abſorpta.

Necis conſcii omnes diuinitus puniti.

Prodigiis territus de ſæuitia remittit Boleſlaus.

Digitized by Google

tas copias, an caſtris ſe tenere ſecurius fuerit: ſed dubitantem Vldricus, Auguſtæ præſul, in diuorum numerum poſtea relatus, indicto vnius diei ieiunio, ad ineundam pugnam impulit: certam ei victoriam (ſi pugnauerit) promittens. Nec fefellit, tantam enim inter Hunnos ſtragem Ottho edidit, vt Lycus Auguſtanus fluuius, mutatis in cruorem aquis, alueum ſuum fœdauerit. Capti in eadem pugna duo Hunnorum duces, ſupplicia crucibus luerunt. Ex Cæſarianis maxime inſignis Conradus, Otthonis gener cecidit. Atque hoc interim ſpacio, quod per moras huiuſce prælii interiectum fuit, Boleſlaus, vicum quem inhabitabat, foſſis, vallis, mœnibus cingendum, muniendumque ſuſcipit, & quo celerius ſuſceptum opus perficiat, vicinæ nobilitati iniungit, vt certum quiſque paterfamilias colonorum ſuorum numerum operi continuando attribuat. Cœpit abnuere operam eiuſmodi ſenex quidam nobilis, inquiens: *Exemplum ſe à maioribus non accepiſſe, vt ædificandis muris operam aliquam locaret, ſed vt potius pro ſalute principis in campo, & in ipſa acie ſiue eques, ſeu pedes dimicaret.* Hic ſæuus Boleſlaus (ſic iam is paſſim cognominabatur) ſolita ſæuitie incenſus: *At ego*, inquit, *nunc ſtatim exemplum in te ſtatuam, quo cæteri admoniti diſcant parere principibus, non autem imperia illorum contemnere*, ſtrictoque gladio miſerandum ſenem confodit, ac denuo vicinis iniungit, vt iuſſa obedienter faciant. Operi abſoluto, cinctoque oppido, nomen Boleſlauia manet. Huic oppido cum Ottho appropinquaret, miſſis obuiam legatis Boleſlaus pacem magnis precibus cum ipſis oppidanis cœpit petere. Valde præciſe Ottho eis reſpondit, aliter pacem coire non poſſe, niſi dedito ſibi fratricida Boleſlao. Porro Boleſlaus, omnibus rebus ad ſuſtinendam obſidionem neceſſariis, frumento, pecore, telis, armis, viris inſtructus in oppido erat. Non ita Cæſar foris commeatu abundabat, vacuis vbique ex vicino horreis, & pecoribus in ſyluas longius abactis. Vnde paulo poſt factum, vt Cæſar ob rerum penuriam mutata duriore ſententia, animum ad molliora inflecteret. Cum igitur denuo Boleſlaus, quanquam ſatis (vt dixi) inſtructus, conſcientia tamen ſcelerum timidus, gratiam Cæſaris ambiret, pacemque oraret, eam his tandem legibus impetrauit. *Crudelis Boleſlaus.*

Prima erat, *vt commiſſa piacula omnibus modis expiaret.* *Conditiones pacis Boleſlao propoſitæ.*

Altera, *vt exules Chriſtianos reuocaret ab exilio.*

Tertia, *ad tributum nuper remiſſum, denuo exſoluendum reciperet.*

Vltima, *vt eadem conditione atque cæteri Germaniæ Principes, in nomen Cæſaris iuraret.* Obſidione ſoluta, Boleſlaus ſuis præcipit, vt è conſpectu ſuo ſepulchrum & corpus Venceſlai remoueant, idque noctu, per multas tenebras Pragam transferant, occulteque ſine arbitris condant in æde diui Viti ab eodem Venceſlao ædificata. Grauiter nimirum ferebat ſigna & prodigia, identidem ad corpus ſanctum, nunc in cæcos, nunc in claudos, nunc in ſurdos ædi: putabatque fore, vt illo ad diui Viti ſepulto, Vito etiam potius, quam Venceſlao miracula ædita attribuerentur. Sed vide, vt ſe innocentia & ſanctitas, vt denique ipſa veritas contra aſtum, & improbam calliditatem perfacile defendant. Plauſtro corpus impoſitum fuit, iuſſuſque auriga quantum poſſet accelerare, vt ante lucem è Boleſlauia Pragam perueniret. At aurigam magis equi, quam ipſe equos regebant, itaque cum primo ad amnem cui Rochetnicze vocabulum, aquis tunc multis redundantem, deinde ad Vultauiam adhuc redundantiorem ventum eſſet, non ponte, vt ille volebat, ſed plena alueo, vtrumque amnem equi tranſeunt, pedibus tantum non ſiccis, mox vltra Vultauiam ad carcerem arci Pragenſi ſubiectum, immobiliter ſubſiſtunt, nec inde vlla vi ſe amoueri patiuntur niſi die clariſſimo, cum iam multorum aliorum ſpectatorum oculis res eſſet teſtatiſſima, corpus diui Venceſlai vectores vehere, id quod obſtinate prius illi negabant, quàm vincti ad vnum omnes è carcere illo dimiſſi fuiſſent. Corpus præterquam quod a corruptione poſt triennium incolume repertum eſt, inſuper etiam ab omnibus vulneribus erat percuratum, vna tantum auricula capiti defuerat, eam Premyſlaua Venceſlai ſoror ad limen templi, in quo occiſus frater erat inuentam, arcula clauſam habuit. Cæterum re, vt geſta fuit cognita, ne quid de corpore ſancto deſideraretur, eandem ſtatim Pragam miſit, ſtatimque illa capiti ſuo adhæſit. Ab iſto dein tempore Boleſlaus deſiit cum numine fraterno luctari. Imo rogatus a ſacerdotibus, quos de exilio reuocauerat, vt templum Pragæ, in quo diuus Venceſlaus requieſcebat, conſecrari pateretur, adeo ſe facilem ad exorandum illis præbuit, vt de fiſco ſuo pecunias in viaticum addiderit. Quo lautius Emeranus præſul, è Ratiſpona Pragam deduceretur. Et præterea filium Strachyquatem, poſtquam paulo adoleuit, im-

Fratris & in cadauer inuidia.

Translatio S. Venceslai.

Nuſquam alibi huius fit mētio.

Strachyquas Emerano præſuli Ratiſbonenſi erudiendus traditur.

Boleslaus domi educatur.

Dambroucam filiam Mieciſlaus Poloniæ princeps pacto Chriſtianiſmo vxorem ducit an. 965.

buendum bonis artibus,& religioſis diſciplinis, Ratiſponam ad eundem præſulem miſit, relicto domi iuniore filio Boleslao, quem vt hæredem principatus alebat. Ipſe denique totam vitam, paulatim ciuilioribus moribus, humanioribusque mutare aggreſſus eſt, ac ſic iam Chriſtianiſmo affectus eſſe videri voluit, vt filiã ſuam, nomine Dombrauam, deſpondere Principi Poloniæ Meſchoni, alia conditione noluerit, niſi vt ante ſponſalia eiurata veteri ſuperſtitione, ritu Chriſtiano ille tingeretur. Nam idem Boleslaus ab infantia protinus, Vratislai patris cura, tinctus erat, ſed ne quid dignum baptiſmo faceret, mala educatio perfidæ matris in cauſa fuit. Vix enim verbis exprimi poteſt, quantum refert à quibus, & quo quiſq; modo fuerit educatus. Inter hæc non mediocrem hinc Boleslao formidinem incuſſerunt Hungari late depopulata Morauia, vnde proximus in Boiemiam patet excurſus, quem ſe illi facturos vti minabantur, ita re ipſa mox approbarunt. Ad eum cohibendũ duos exercitus Boleslaus comparat: Alterumq; ad oppidum Czaslauiam: alterum ad arcem Ohebum collocat, atque vtrumque foſſis cingit, ſudibusque præacutis aduerſus equeſtrem Hungarorum impetum munit. Extrahere illi in apertum Boiemos, frequenti aſſultu crebraque telorum iaculatione nitebantur: ſed Boiemi tela excipere, obſiderique cum pedeſtri exercitu, quam contra tantam vim equitum, cum pauxillo equitatu in aciem deſcẽdere malebant, donec tædio moræ Hungari ad populandam Auſtriam, & inde ad Carinthiam deflecterent. Vbi à Principibus illarum Alpium, Gotefrido, Erhardo, Tyrolo, & à Gregorio Aquileienſi patriarcha male mulctati, retro ad ſedes ſuas cum ignominia redire coacti ſunt. Cum qua item Morauí redierunt, qui in Boiemiam ad intercipiendos puteos venis argenteis ſcatentes de improuiſo venerant, & amplius ſexaginta puteorum foſſores occiderant, cadaueribus illorum in cauernam quandam metallicam proiectis. Subito namque & tumultuario milite Boleslaus ſubmiſſo, maiore Morauorum ſtrage cladem ſuorum rependit, & reliquos in turpem fugam vertit. At illi argento, quaſi Loto deguſtato, nec cæde, nec contumelia abſterreri potuerunt, quin ad dulcem fructum in Boiemia colligendum reuerti feſtinarent, adiunctis duobus equitum millibus, quos ex Hungaris in ſocietatem prædæ ſibi conſociauerant. Primo & altero prælio cum Boiemis occurrere auſis inito, cum in vtroque ſuperiores euaſiſſent, gloria elati, nuncios vtrique & literas ad ſuos mittunt, inuitantes ad prædam participandam, & ad nouas in Boiemiam colonias deducendas. Interimque ipſi nouum ſibi proxime Curimenſe oppidum, Caſtellum condunt, ac in tantum ciues pauorem adducunt, vt pedem porta efferre non auderent, præſertim Principe ipſorum nuſquam apparẽte, nec quoquam exiſtente qui docere poſſet quidnam cum illo actum fuerit, aut vbinam locorum perierit. Boleslao itaque ſe dediderunt, & ab eodem ſuppetias ſibi ferri petierunt. In procinctu erat tunc Boleslaus, copiaſque trifariam diuiſas habebat, tribus conſtitutis ducibus qui agmina ducerent, carris ab vtroque latere circundata, præcedentibus ac ſubſequẽtibus equitibus, vt ſi qua per viam impoſita eſſet dimicandi neceſſitas, pugnam expedito exercitu ſubiret. Qua nuſquam in itinere oblata, ad caſtra hoſtium propius caſtra ſua metatur, & omnes milites intra carrorum ambitum continet, ab iiſque foſſas cæcas, viis tranſuerſis, in quas Hungari equites præcipitarentur, fieri iubet: Ipſe cum trecentis equis locum inſidiis aptum occupat. Hungari cum ipſis Morauis multitudine & recentibus victoriis ſibi fidentes, aciem priores oſtenderunt: quam vbi duces agminis Boiemorum conſpexerunt, portam decumanam recludunt, & per illam equitem pediti mixtum in hoſtes emittunt, qui à primo ſtatim impetu, vt moniti erant, retro in caſtra notis viis ſe referunt. Hærent à tergo, cedentibus Boiemis, Hungari, & cum ipſis equis hauriuntur à foſſis, cratibus & ſtraminibus intectis, ibidemque plurimi opprimuntur. Adeſt mox & Boleslaus cum ſuis, lateraque Morauorum inuectus, turbat ordines illorum, & diſſipat: perterritiſq; tam equitibus quam peditibus, adeo inſtat, vt ne ad oppidum quidem nuper à ſe extructum reſpicerẽt, ſed fuga ſibi vtriq; ſalutem quærerent. Oppidum receptum ac ſolo æquatum, ſecureq; inde metalla circa Lipniczíam & Zdiaram, atque alia Morauiæ vicina loca ab opificibus ſerutabantur.

Bellum Hungaricum.

Bellum Morauicum ob fodinas argẽtarias.

Curimenſes Boleslao ſe dedũt.

Hungari cum Morauis à Boleslao ſternuntur.

Orta tunc primum poſt victoriam illam ſatis lautam, à Boiemis Chriſtianis Epiſcopi mentio, Boleslao coram memorantibus, tum indecorum ſibi, tum indignum videri, vt Morauí, Bauarique & Miſnii, ac cæteri finitimi ſuum domi haberent Epiſcopum, cuius præſentia atque authoritate, religionis cultus & retineretur, & amplificaretur: ſolam Boiemiam, in tanto iam faſtidio collocatam, Præſule, velut altero dignitatis oculo, carere, ac foras quaſi luſcam ad alienos Pontifices proſpectare, quoties pontificalia

Deliberatio de Epiſcopo in Boiemiam adducendo.

e alia munera in Boiemia eſſent obeunda. Quo audito Boleſlaus interrogat: *Quonam id pacto fieri queat, vt Pontifex in Boiemia conſtituatur?* Edoctuſque viam à Chriſtianis, Legatos ad Romanum Pontificem mittit oratum, vt ædem Diui Viti in arce Pragenſi ſitam, Præſulis honore ſublimem facere dignaretur. Sed ille tunc rerum ſtatus Romæ erat, eaque ambitione atque æmulatione pontifices inter ſe agitabant, vt alii alios ſede deturbarent, vrbeque fugarent, alii captos aut in vincula, aut in cœnobium coniicerent, alii nec mortuis ſepultiſque parcerent. Quippe Stephanus in Formoſum mortuum tanta rabie deſæuiit, vt cadauer eius ſepulchro eruerit, erutumque in Tyberim proiecerit. Hoc vero omnibus quaſi ſolemne erat, vt poſterior prioris acta reſcinderet. Quæ partim videntes, partim audientes legati, inanes reuerti, quam dubia incertaque de inſtitutione præſulis futuri ad Principem referre maluerunt.

Schiſmata diſſidiaque Pontificum.

Stephanus Papa VI.

Vixere circa annum 885.

a *Superius ab Arnulpho in Morauiæ reges translatum eſſe tributum dictum. De eo coniectura potius, quam certa ſcientia ariolari quid licet. Aiunt quotannis boues centum & viginti, Item argenti puſtulati quinquaginta pondo eo quod Romano Imperio Ducatus Boiemiæ ſubiectus eſſet, pendere coactos. Argenti puri 150. Marcas cenſent.*

b *Bellum hoc incidit in annum 954. vel 955. vbi Leel & Bulcha Duces Hungari ab Henrico Bauaro ſuſpendio necati, licet Hungari annales ante Otthonis tempora eueniſſe dicant ſub Conrado Vormacienſe, quem patrem (perperam) ſtatuunt Conradi Saliqui Imp. Occubuere Conradus ſapiens Dux Sueuiæ & Francorum, Burkardus Dux Sueuiæ è Ludgarda filia gener Otthonis ſagitta traiectus.*

c *Bogiſlaum Bohemiæ Ducem ſibi reluctantem perdomuiſſe Otthonem Hungarus inquit. Proditione Tugemiri ducis pecunia corrupti totam ditionem Slauorum citra Odram in poteſtatem Cæſaris veniſſe, Polonus ſcriptor aſſerit. Germani totos 15. annos duraſſe: ſæpe intermiſſum rurſus repetitum bellum. Diuturnitate fractum Boleſlaum in Imperii fidem conceſſiſſe prodiderunt memoriæ.*

d *Hungari Morauia & Bohemia hoſtili manu vaſtatis citra Danubium arma verterunt, Carniolam, Styriam & Carinthiam inuaſerunt. Dum eorum incurſiones Gothefridus Morauiæ Dux, & Eberhardus Corinthiæ Princeps cum Gregorio Aquileienſi patriarcha coercere nituntur, acerrimam pugnam conſeruerunt: ibi quamuis plurimi ex Hungaris occubuerint, deſideratis tamen ducibus, profligatoque patriarcha, diſſipato & fugato exercitu præda onuſti direptis tribus regionibus, cum victoria in Pannoniam rediere.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER SEXTVS.

SVMMA SEXTI LIBRI.

XXVIII. Boleſlaus Pius. Strachyquas Monachus fit. Aureum ſacerdotum ſeculum. Mlada, poſt Maria, ſoror, Romam profecta monialis ius nominandi Præſulis à Pontifice fratri impetrat. Dethmarus Saxo primus Epiſcopus Pragenſis: ſecundus Adalbertus antea Voytichius Slauonici Lybicenſis comitis filius. Ab inimicis fidei male accipitur. Prælio commiſſo Chriſtiani ſuperiores euadunt. Strachyquati Epiſcopatum reſignare vult. Hic reiicit. Adalbertus Romæ fulmen pontificium in Boiemos procurat. Crabrones irritat. Fratres illius quinque iugulantur, quod ille Miſſam celebrans Romæ vidit. Strachyquas Epiſcopus Pragenſis tertius, A dæmone inaugurandus occiditur. Reuocatur Roma Adalbertus. Diuertit cum Gaudentio ad Stephanum Hungariæ ducem quem baptiſat & regem ſalutat. Eidem Cæſar ſororem locat. Hinc ſex comitibus in Bohemiam proficiſcitur Adelbertus. Pluuia ſub ingreſſum: hinc ortum adagium ominoſum. Breunouienſem abbatiam è patrimonio extruit. Anaſtaſius Epiſcopus Strigonenſis ex hoc contubernio. Noua conſpiratio in Chriſtianos. Velitantia certamina. Auxilio Iudæorum pagani ceduntur: quibus ob rem bene geſtam ſynagoga conceditur. Adalbertus tranſit ad Polonos cum Gaudentio. Hunc Gneſnæ Epiſcopum conſtituit, ipſe in Pruſſiam contendit. Pecudibus illic concionatur. Martyrium ſubit. Gnezna corpus redemptum & ſepultum miraculis claruit. Otthotertius Cæſar re-

ligionis ergo Gneznam proficiſcitur: votum ſoluit. Stephanus rex Hungariæ Adalberto Strigonij baſilicam erigit. Hemma princeps Saxoniæ coniunx Boleslai. Theodatus Saxo ſextus Pragenſis Epiſcopus. Socij Breunonienſes vitam aſperam & ſolitariam eligunt. Meſicho Poloniæ princeps eos veneratur. Interfecti à prædonibus. Boleslaus rex Poloniæ Boleslao Bohemo auunculo bellum indicit Verſouicenſis inſtinctu. Sileſiam Glazium que vaſtat. Domum reuerſus Voldimarum Ruſsiæ principem hoſtem habuit. Boleslaus Bohemus damna vlturus Cracouiam deditione occupat. Craſſotam vrbi præficit. Triumphans domum reuertitur, primus princeps Poloniæ ſalutatus. Polonus fruſtra Cracouiæ recuperationem molitur. XIX. Boleslaus cæcus, auarus, imbellis. Digreſsio de Electoratus inſtitutione. Berſomitus Craſotæ filius. Cracouia ob negata ſtipendia in Boloni poteſtatem venit. In Sileſia occurrit Polono Bohemus. Aſtu colloquium inſtituitur. Cracouienſi conuiuio Bohemus oculis priuatur, conſiliarij trucidantur. XX. Hiaromyrius patre inepto ob cæcitatem Principatus excipit habenas. Cochanus Verſonicenſis fraudis auctor ſeſe inſinuat Hiaromyrio: venationibus indulget princeps. Cochanus prætextu venationis principem arbori alligatum, telis confodere incipit vna cum ſuis gentilibus. Honora venator ex improuiſo ſuperuenit. Liberationem princeps diuo Iohanni Baptiſtæ & Honoræ acceptam refert. Hinc Baronis titulum ab Henrico Cæſare impetrat à Quercu: prædia donat: ſummum Boiemiæ venatorem conſtituit. Tredecim Verſouicenſes vita mulctati. Polonus Bolelaus Vdalrico principis fratri cuſtodes ponit in aula Cæſarea ipſo aſſentiente Cæſare. In Bohemiam exercitum ducit Polonus. Pragam occupat Hiaromyrius. Viſſegradi ſeſquiennium tolerat obſidionem. Vdalricus deluſis cuſtodibus euadit in Boiemiam. Cochanus Vdalrico recuperationem Pragæ ſpondet. Stratagema vſurpatum in recuperatione vrbis. Cochanus Polonum ducem ſaluum dimittit. Lis de principatu inter fratres. Vdalricus fratrem Hiaromyrium luminibus priuat, & ineptum Reipublicæ adminiſtrandæ facit conſilio Cochani. Solus rerum potitur.

XVIII. *Boleslaus Pius Strachyquas ad D. Emeranum, Ratisbonæ fit Monachus.*

POST Boleslaum ſæuum, Boleslaus natu minor filius cognomine Pius, quia maior Strachyquas, Ratiſponæ in cœnobio attonſus, bardocucullum induerat, Princeps declaratus eſt. Huius inter alia pietatis opera, non vltimo ſane loco numeraueris, viginti templa à fundamentis excitata, ſingulaque cerimoniis, ſacerdotiis, cenſu & agris exculta dotataque. Haud aliter igitur ſacerdotibus id temporis vſu-uenit, ac venire gallis ſolet gallinaceis, qui in primo gallicinio, alta etiamtum & opaca nocte, rarioribus in locis, & valde pauci numero perſtrepunt. At iidem aurora appropinquante, certatim omnes, quiſq; in corte ſua, plauſu, alis, concentu, perſonant: Ita ſacerdotes aurora illis ſua, ex propitio Boleslao reſplendente, multi ſimul per multa tēpla matutinas Deo laudes alacri voce pſallebāt. Nec iam alia re vlla magis in politia ſua, quam præſule egere videbantur.

Mlada ſoror Romam proficiſcitur. Maria à P. M. nuncupata.

Erat Boleslao ſoror, cui Mlada nomen, virginitate & religione conſpicua: ea vbi cognouit Otthonis Cęſaris autoritate ac maieſtate Romæ pacata eſſe omnia, certumq; tandē & legitimū ibidē extare Pontificē, de fratre impetrat, vt ſibi Romā (vnde in Boiemiam manauit Chriſtiana religio) inuiſere liceat & quando ab alio, quam à Pontifice Ro. Antiſtes Pragæ inſtitui nequeat, ſe quoque id effecturam, vt citra cunctationē ille inſtituatur, recipit. Romam igitur veniens, in hoſpitium Sanctimonialium, ſectam diui benedicti aſſectantium ſe contulit: longe enim lateq; eius ſectæ laus tunc diffuſa erat, multique religioſi tam ex virili, quam ex muliebri ſexu nomina in illam dabant.

Monialis fit ordinis Benedictini.

Sed nec Mlada dare ſuum nomen diutius morata eſt quā vt ediſceret ea, quę ante ſectæ profeſsionē ediſcenda fuerant. Inſtante die quo virgo nobiliſsima capi, flammeoq; velari a Pontifice debuit, venit ad tempus in templum Ioannes Pontifex Romanus, qui ſibi vltro capiendi velandiq; illam munus deſumpſerat.

Iohannes Papa IX. anno 897.

Cæterum cum enunciare nomen Mladæ, tanquam Barbarum nequiuiſſet, vocabulo id Mariæ permutauit, Mariaq; inde ab omnibus, quæ prius Mlada, vocabatur.

Auctoritas Boleslao præſulis creandi conceſſa.

Ac Pragam reuerſa, virginem veſtalem, apud ædem Diui Georgii virginibus veſtalibus dicatam, egit, obtulitq; fratri Diploma, quo idem Ioannes Rom. Pont. nominandi Pragæ præſulis Boleslao poteſtatem faciebat.

Dethmarus Saxo canonicus Magdeburgenſis fit Epiſcopus Pragenſis.

Atq; is Dethmarū quendam è Saxonia oriundum, in eademq; Saxonia ſacris & religione, apud ſodales Magdeburgenſes initiatū, de ſententia omnium ſacerdotū primum in Boiemia Antiſtitē nominauit, cuiæq; habuit, vt ſolenniter, & more aliorū in Germania pontificū, à Moguntino Præſule, tanquā ſuo Metropolite, inauguraretur, vtq; Regalia (quemadmodū vocant) ab Otthone Cæſare acciperet.

Voytechiū Slaunico patre Streſilaua matre natum.

Nouo præſule inſtinctore, Slauonicus, Libicenſis Comes (ſic enim qui vicariam principis iuriſdictionē regionatim per arces, vel oppida adminiſtrabant,

tunc

tunc appellabantur, vt nunc quoque apud Hungaros Comites vocantur, & apud Polonos Palatini) filium ſuum Voytichium, egregia indole iuuenem, quem in aulam Cæſaris mittere deſtinarat, mutata ſententia Magdeburgum miſit, vt ibi eiſdem inſtitutis & præceptis, in eodem quo Dethmarus cœnobio edoctus erat, imbueretur. Ea namque tempeſtate cœnobitæ non minus in erudiendis diſcipulis, quam cerimoniis procurandis occupati fuerant. Imo pleraque cœnobia, id erant tunc, quod nunc ſunt Gymnaſia. Præfuerat vrbi Magdeburgenſis præſulis nomine Adalbertus, quem primum omnium Ottho Cæſar Metropoliten ibi inſtituit, virum à commendatione virtutum celebrem. Huic cum Voytichius ab omni item virtute commendatus eſſet, ſolemni more cum in religione Chriſtiana confirmat, & pro Voytichio, nomine ſibi ignoto, Adalbertũ cum ſuo vocabulo appellat, ſicque deinceps nominatus eſt. Accidit forte vt è ludo literario domum reuertenti, Dethmarus Pragenſis pontifex vita decederet, continuo Boleslaus Princeps, manus Adalberto iniicit, & fruſtra tergiuerſantem, Pontificem magno collegii ſacerdotum aſſenſu declarat, ac non multo poſt Veronam ad Otthonem Cæſarem ire iubet, regalia iura petiturum.

Adalbertus I. Archiepiſcopus Magdeburgi ab Otthone conſtitutus.

Voytichius nomine mutato Epiſcopus fit Pragenſis.

Grauiſſime antea Dethmarum Chriſtianæ religionis hoſtes ferebant, multo nunc grauius Adalberto ſuccedente commouebantur, veriti ne hic Pontifex, quanto neceſſitudinibus, nobilitateque & gratia apud principem præpolleret, tanto facilius omnem illorum ſuperſtitionem deleret. Nam præter cætera, non minor in ſermone eius, quam in vita grauitas inerat, ac cenſoria prorſus obiurgatio, cum maiore libertate cõiuncta, quam vt illam delicatiores aures ferre poſſent. Quare etiam pleraque nobilitas, dum impietatem ſuam infamari, dum crebra diuortia, & mox noua coniugia damnari, dum barbarum, in emendis vendendiſque Chriſtianis ſeruitiis morem traduci, ægre ſuſtinet, inſidias illi tendere, quibus ſemel iterumque interceptus, ac ludibrio habitus, reculis inſuper ſuis deſpoliatus eſt.

Seueritas in vitiis taxandis Adalberti.

Ad coercendam iam eiuſmodi licentiam audaciamque hominum male feriatorum, cum Boleslaus cohortes aliquot Chriſtianorũ contraxiſſet, interceſſit Adalbertus, ſeque quamuis excipere fortunam, ſubireque vim atque iniuriam malle dixit, quam vt Chriſtianum ſanguinem cum profano miſceri videat. Quo audito Boleslaus, cohortes dimittit, ac paulo poſt plures maioresque cogit. Tanta enim aduerſæ factionis indignatio contra Boleslaum, qui Chriſtianos armauerat, coorta fuit, vt furor eius & vis ex Lucenſibus maxime conflata, niſi prælio inhiberi haud potuerit. Auxerat hoſtium animos locus, quem ſibi ad Ægram flumen, non longe à Stranouo egregie munierant, indeq; multum Chriſtianis Albim accolentibus incommodabant. Ad hunc locum infeſtis ſignis conuenientibus, pro ſe vtrique alteri alteros laceſſere, commiſſaque acri pugna, & multis vtrinque proſtratis, ad extremum Chriſtiani palmam obtinuerunt.

Prælium inter Chriſtianos & Ethnicos commiſſum.

Hæc dum geruntur, Strachyquas frater Boleslai, ex Ratiſpona Boleslauiam, ac mox cum eodem fratre Pragam venit. Huius domi ſuæ copiam nactus Adalbertus, multis coram verbis conqueritur de gente, nimis aduerſus pietatis ſtudia contumaci. Tentanti enim ſibi conantique omnia, per quæ indomiti ſubdomari debuerint, non modo conatũ ſibi non ſucceſſiſſe, ſed etiam ob illum ſe in tantum veniſſe multorum odium, vt aliqui nihil libentius agant, quam quod nomen ſuum adlatrent & execrentur: nonnulli perniciem inſuper ſibi plane moliantur. Quod ſi Strachyquas ea, qua eſt exiſtimatione & autoritate propter fratrem principem apud Boiemos, in locum ſuum ſuccedat, nihil ſe addubitare, quin plus ille vno nutu ſuo, quam ipſe vel ſexcentis verbis, ad ſanandos morbis variis implicitos proficiat. Hæc loquens ibidem ſtatim ei inſignia Pontificatus, nempe infulam, & pedum vltro exhibet, oratque vt Pontificem Pragenſem libens volenſque agat.

Adalbertus Strachyquasi Epiſcopatum offert. Abnuit.

Reiicit à ſe ille pedum cum infula, & velut indignabundus: *Tantane*, inquit, *animi leuitate præditus tibi eſſe videor, vt quam mihi ſemel ſumpſi perſonam, eam retinere nequeam? Ego vero illam & retinebo perpetuo, & tanti Capitium meum, quo caput & collum amictum vides faciam, quanti tu pontificalem tuum habitum.* Ad hæc ingemiſcens diuinanſque Adalbertus, *Magno*, inquit, *cum dolore hoc tibi dico frater. Honorem hunc vltro à me delatum, quem nunc valde reſpuis, poſthac non ſine maximo tuo malo requires.*

Præſagium.

Atque inde Adalbertus, quemadmodum iam pridem deſtinauerat, præſentiam ſui Boiemis irreligioſis, & ad ſe opprimendum paratis, ſubducens, Romam paucis conſciis petit, ibique a Pontifice impetrat, vt Boiemos iugum Chriſti palam excutientes diris deuoueat. Ad hanc execrationem adeo exarſerunt, vt cum de abſente Adalberto vltionis pœnas, quas vellent exigere non poſſent, impetum in fratres eius germanos facerent, & ſimul quin-

Romam it Adalbertus. Excommunicati Boiemi.

Fratres Adalberti necati.

que numero, per rixam à ſe de induſtria excitatam interfecerunt: Sobieborium, Spitimirum, Prebiſlaum, Boritam, Gzaslaum. Tradunt Boiemorum annales, Adalbertum, cum eo forte die quo fratrum occiſorum exequiæ in Boiemia celebrarentur, ſolemne ſacrum Romæ pontifice Romano præſente faceret: ſeque vt fieri ſolet, poſt calicis ſubleuationem, ad ſilentium vita functorum memoriæ dedicatum, tacitus componeret, amplius duas horas, haud ſecus quam ſtipitem aræ affixum ſtetiſſe immotũ fuiſſeque ob tam inſolentem moram à Pontifice correptum. Ad hæc illum reſpondiſſe, ſe interea dum ad aram tam diu ſtaret, in Boiemia exequiis fratrum ſuorum interfuiſſe, ac dum Romam ad rem diuinam peragendam redire feſtinat, alteram è duabus chirotecam, ibidem in Boiemia ad feretrum reliquiſſe. Deliria illum fundere cæteris exiſtimantibus, Pontifex, qui bona multa, miraque prædicari de Adalberto inaudiuerat, iſtã rem inquiſitam noluit omittere. Compertoque ita vt narrabat, illam ſe habere, chirothecamq; relatam: alteri quam retinuerat plane reſpondere, in admirationem verſus, Adalbertum cœnobio ſancti Alexii accurate commendauit. Quo Romæ abſente, erupit tandem latens Strachyquatis deſiderium potiundi Epiſcopatus Pragenſis, non audente Boleſlao votis eius refragari, ne honori fratris inuidere videretur. Datis itaq; literis tum ad Otthonem Cæſarem, tum ad Præſulem Moguntinum inaugurari illum poſtulat. Quod munus dum Præſul Moguntinus obit, illeque ſe ante aram de more proſternit, continuo inuadit eum malignus, vexatque, & eo vſque concutit, donec ex ore ſpumabundo animam extrudit. Ex hoc tam horribili & prodigioſo caſu, non minus Boleſlaus quam Moguntinus exterritus, vterque ſuos Romam ad Adalbertum allegat, qui ei reditum in patriam celerem, ad recuperandum Pontificatum perſuadeant. Illoque Romæ manendi propoſitum retinente, cum ſodalibus, quorum ſodalitia profeſſione etiam religionis approbauit, ambo rurſus per legatos Romanum Pontificem aggrediuntur, orantes vt vel inuitum Roma extrudat ad Eccleſiam ſuam Adalbertum, ſi bene conſultum Boiemis, qui Romanam religionem affectantur, velit. Ceſſit tandem autoritati Pontificis Romani Adalbertus, diſcedenſq; Roma cum Gaudentio, quem loco fratris habuit, Anconam diuertit. ibique conſcenſa naui, Segniam in littore Dalmatico poſitam appellit, atq; inde ſe in Pannoniam inſinuat, à præfectis adhuc, quos Capitaneos vocabant, gubernatam: Quorũ præcipuus nomine [a]Stephanus erat. Hunc vbi in humanitatem propenſum, atque erga Chriſtianos ſatis hoſpitalem, & præterea linguæ Sclauonicæ haud ignarum accepit Adalbertus, deflexit in aulam eius, habitaque vna & altera de fide & baptiſmo concione, adeo attentum facilemque ad ſuſcipiendum Chriſtianiſmum expertus eſt, vt breui temporis interuallo tingi cum pleriſque aulicis ſuis optauerit. Hinc à baptiſmo Pontifex Romanus, coronam ei regiam detulit, & Cæſar ſororem ſuam eidem nuptum dedit. Adalbertus comitatu auctior factus: nam ſex præterea fratres contubernales, ex contubernio ad diuum Alexium Roma digreſſi, ipſum apud Hungaros aſſecuti ſunt, nec diuelli ab eo vllo modo potuerunt. Cum iis igitur Boiemiam ingreſſus, quæ ſumma tunc ariditate ob inopiam cœleſtium aquarum laborabat, tanta repente imbris copia ad introitum eorum cœlo ſe effudit, vt pleraque loca planiora ſtagnauerint: Hoc alii religioni patrum tribuebant, alii in Monachorum ſuggillationẽ vertebant. Eſtque hodie in ore Boiemorum velut adagium, vt ſi forte obuios in itinere habeant viros religioſos, dicant: *Pluuia haud dubie pluet, poſteaquam Monachi peregre ambulant.* Cæterum idem Adalbertus maiore honore à Boleſlao exipi non potuit, quam eſt poſt reditum exceptus, locoque ſuo, & bonis quibuſdam paternis reſtitutus. Ea ille bona paulo poſt in officia pietatis diſtribuit, & vna cum Boleſlao principe cœnobium, quod Breunouiã vocant, ædificauit, ac munificentiſſime dotauit, deductis in contuberniũ ſodalibus, quos ex Italia ſecũ adduxit: illiq; nomine Abbatis præpoſito Anaſtaſio, qui poſthac apud Hungaros Strigonienſem egit Pontificẽ, viro tantæ ſanctitatis & virtutis, vt mortuũ diſcipulũ precib. ſuis a morte excitauerit. Sæpius in hoc cõtubernio Adalbertũ, quã in domo ſua põtificali reperiſſes, adeo morib. & natura cum ſanctis illis patrib. congruebat. Sed nec Boleſlaus a conſuetudine illorũ abhorrebat, feſtis præſertim diebus, ſponte veniens (vt bonis mos eſt) ab bonorum conuiuia, quæ à precibus illi incipiebant, & cum precibus finiebant magna cum modeſtia & diſciplina, atque abſtinentia ciborum. Atque hic rurſus odium impiorum, aduerſus vtrumque recruduit. In Boleſlaum, quaſi religioni Chriſtianæ plus æquo deditum: in Adalbertum, velut cenſoria obiurgatione vehementer

Strachyquas abſente Adalberto ambit Epiſcopatum.

Inaugurandus III. Epiſcopus Pragenſis à dæmone ſtrangulatur.

In Boiemiam extruditur inuitus Adalbertus.

Breunouienſem abbatiam Adalbertus è patrimonio fundat.

Anaſtaſius.

menter in eos acerbum, qui diem Dominicum non ſanctificarent, ſed operis commerciiſque profanis, & negotiationibus illum pollucrent. Aut qui matrimonia ſine auſpice ſacerdote contraherent, illaque diuortiis pro libidine quiſque ſua diſturbarent. Quare denuo inita coniuratione, impii in montem non longe à Praga ſecedunt, excurſiones ex illo populationeſque in Chriſtianos facientes, & aliquoties leuibus cum milite Boleſlai pugnis decertantes, nunquam tamen pelli de monte potuerunt. Inclinante tandem autumni tempore, ac iam noctibus frigidioribus inſtantibus, & hoſtibus ad ignes faciendos magis, quam ad vigilias obeundas intentis, Chriſtiani, admixtis ſibi Iudæis incautos ex inopinato adoriuntur, à fronteque & à tergo in quoſcunque incidunt eos obtruncant. Inſigniores in fugam effuſi, tenebris & ſyluis tegebantur, ſed ibi quoque pleroſque Iudæi deprehenderunt, interfeceruntque, ac permiſſu Pragenſium, Synagogam inde Pragæ ſibi conſtituerunt. Ergo rurſus poſt nouam cædem, inſons & incruentus Adalbertus, inuidiæ cedendum, alioque demigrandum ſibi putauit. Sub hac namque lege, Roma ſe à ſummo Pontifice extrudi ſuſtinuit, vt ſi morum patriæ inſolentium tæderet, ſibi vertere ſolū, ibique munere Pontificio defungi liceret, vbi ex functione ſua fructus aliquis pietatis legi poſſet. Animis itaque ſuorum, quos Breunouiæ relicturus erat, prius confirmatis, inde continuo cum fratre Gaudentio ad Polonos, Chriſtianiſmo nuper initiatos ſe confert, quibus in religione corroboratis, ac Gaudentio (quemadmodum orabant) Præſule illis Gneznæ relicto, ipſe ad vicinos Pruſſios iter vertit. Nihil ea tempeſtate Pruſſiis, aut ſi mauis Prutenis craſſius, nihilque indocilius apparebat; adeo vt pingui eorum, & ad audiendum, intelligendumque Euangelium, hebeti aure offenſus Adalbertus, nouos ſibi in grege armentorum & pecudum quæſierit auditores. Atque res tum dictu mira contigit, vt ſtarent arrectis auribus boues, equi, aſini, capræ, ſues, & quaſi bene per Adalbertum monita ſentirent, intelligerentque nutu illa capitum approbabant. Cum interim Pruſſii, brutis illis magis bruti, tam inuſitato ſpectaculo non modo ad nullam pietatem flectebantur, ſed etiam ad ſummam per hæc crudelitatem efferati, ſanctum virum ſeptem ſpiculis adorti ſunt: nec ſatis habuerunt totidem vulneribus ſenile corpus confodere, niſi inſuper etiam caput mortui amputarent. Boleſlaus Poloniæ princeps, ex ſorore Boleſlai Boiemiæ principis prognatus cum precibus non poſſet, precio à truci gente corpus redemit, illudque Gneznæ ſepulturæ tradidit. Adeo non vulgaribus clarū miraculis, vt [b] Ottho tertius, qui eodem tempore Imperio præfuit, voti reus factus ob recuperatam valetudinem, quam Adalberto acceptam retulit, Gneznam ad ſepulchrum eius adierit, gratiaſque Deo egerit, qui per ſanctos quoque ſuos miracula inter homines æderet, atque inde paſſim apud cæteros quoque Germanos, Adalbertus inter diuos haberi cœptus eſt. Porro Stephanus Pannoniæ rex, Strigonii in arce ſua regia, primus ei templum conſtituit, addiditque templo pontificem, vt diximus, Anaſtaſium, quem Adalbertus cōtubernio Breunouienſi præpoſuerat. At Boleſlaus domi adnitente vxore Hemma, quem ex domo principum Saxoniæ ſibi matrimonio coniunxerat, Theodatum, origine etiam Saxonem, ac tunc Ottonis Cæſaris à ſacris & ab epiſtolis aſſiduum, Adalberto ſucceſſorē dedit. Præter Anaſtaſium autē & Gaudentium, alios inſuper ſex contubernales Breunouia habuit, vti vitæ ſanctimonia celebres, ita celebritate hominum minime gaudentes. Illi igitur deſiderio ſolitudinis (quum migrandi ex Boiemia in Poloniam conſilium cepiſſent) occiſo Adalberto, ad Gaudentium diuerterunt, cupidiſſimum illos penes ſe retinendi, niſi quod cupidius illi ſecretum ſibi dari oſtendique petebant. Euictus precibus Gaudentius, deduci illos in locum plane ſolum, longeque ab hominibus ſemotum iubet. Nacti illi quem optabant ſeceſſum, in eo tuguriolū, & iuxta ſacellum ex lignis coagmentū ſibi conſtituunt. Nomina contubernalium: Matthæus, Benedictus, Ioannes, Iſaac, Chriſtinus, Barnabas. Frugalitatis omnium iſtorum, innocentiæq; & continentiæ atq; vigiliarum inditium hoc fuerit, quod non ſolum ab iniuriæ noxa, ſed ab omni prorſus ſpecie mala abſtinuerint, quod famem ſæpius pane ſolo, raro olere adiuncto, quod ſua ſibi manu ſeuerant legerantq;, explebant, ſitim autem aqua ſemper ſedabāt, quod à pecunia poſſidenda ita temperauerint, vt ne teruncium quidē in zonis ſuis, aut marſupiis ſuis poſſidere vellent: quod deniq; ſtratis humi in matta ſcirpea corporibus cilicio veſtitis, ſomnum ante mediam noctem interruptum habuerint, & quaſi iam aurora illis illuxiſſet, reliquum noctis dieiq; perpetuo in hoc vigilauerint, vt Deum peccatis hominū offenſum, aſſiduis deprecationibus placarent. Nam ipſi ita propitium illū habebant, vt morbo impeditos homines, aut à malo dæmone obſeſſos, ſola oratione percurarent, li-

Conſpiratio Ethnicorum in Chriſtianos Iudaeorum auxilio ſopita.

Synagoga Iudaeis conceſſa.

Adalbertus in Poloniam.

Razimum Poloni dicunt.

Martyriū Adalberti Piſchuſit in Pruſſia incidit in annum 988. aliis 997. Hic vero eſt annus mortis Geiſa cui interfuit Adalbertus.

Pari auri pondere cadauer redemit Ottho III.

Theodatus Saxo IIII. Epiſcopus Pragenſis.

Breunouienſes heremitæ.

berarentque. Quoniam autem rumor iam pridem de bona iſtorum vitę conſuetudine, ad Meſchonem principem Poloniæ peruenerat, inuaſit eundem Meſchonē cupido videndi & alloquendi viros ex rumore ſibi laudatos. *Boleslao regi Meſchones P. Polonis hoc tribuunt.* Vbi igitur ad latebras e rum peruenit, ſummotaq; affectantium turba, ipſe cum pauciſſimis ſacellum, in quo taci os pſallebant hymnos, introiit, offuſa ſubito oculis & animo ſuo religione, perinde eſt permotus, atq; ſi introiiſſet penetrale numinum, non hominum. Deniq; illos velut præſentia numina veneratus eſt, tractauitq; liberaliter à pecunia, quam abiens illis etiam inuitis reliquit, præſidium futurum inopiæ, quam ſummam adeſſe cernebat. Sed enim illi, qui nō adumbratam, non coactam, ſed ſolidam, atq; vltroneam colebant paupertatem & continentiam, magiſque pietatis officiis quam vllis diuitiis diteſcere quærebant, accerſito Barnaba, quem panis & olerum diſpenſationi pręfecerant, tollere eum exitialem pecuniam, & ad Meſchonem continuo referre iubent. Abeunte Barnaba ſuperueniunt latrunculi quidam, & in tugurium nocte irrumpunt, quæſitaq; inibi, & non inuenta Principis pecunia, iram & furorem in cædem inſontium virorum conuertunt, occiſi ad vnum omnes, ac ſolus Barnabas per abſentiam incolumis eſt ſeruatus, cum magno animi ſui dolore, quod præſens eandem cum interfectis martyrii palmam aſſecutus non fuerit. *Martyrium.* Nihilominus ſui ſimilis permanens, vitam quam cœpit colere puram inculpatamque, ad fatalem vſque exitum non deſiit. Poſt quem in tumba Gneznę, in quam ante ſe interfecti ſodales elati ſunt, conditus eſt, otium tum à proditionibus ſatis diutinū fuit, cum rurſus Verſouicenſes diu intermiſſam domi in principes ſuos coniurationem, foris apud Polonos illam inſtaurarent, nacti Boleslaum Polonum, qui nepos ex ſorore Boleslai erat, nouis ſuſcipiendis conſiliis aptum. Nouum videlicet prorſus fuit, vt nulla accepta iniuria cognatus, nouum contra cognatum ſuum bellum tentaret, quod maiores ſui nunquam tentare voluerunt. Perſultans itaque Sileſiam, quum ad fines Boiemiæ qua parte Glacenſe oppidum, Sileſiam à Boiemia dirimit, perueniſſet, regionemque illam hoſtiliter diripuiſſet: miſit Boleslaus queſtum illatas iniurias, repetitumque res ablatas. At Polonus regno nouo ferox, per contemptum renunciat, Principia iſta eſſe dolorum, quæ nimis intempeſtiue deplorarentur: reducit nihilominus tamen omnes inde copias adeo celeriter, vt fugæ ſimilis diſceſſus eius videretur. Subito videlicet illi hoſtis in regno exortus eſt, *Anno 1008.* Voldimirus Ruſſiæ princeps, qui expugnata arce Premislauia, in totam mox Rudimenſem regionem imminebat. Boleslaus occaſione temporis vſus, expeditionem in Poloniam ſuſcipit, Cracouiam recta contendit, ſperans quod accidit, ſe illam præſidio deſertam inuenturū. Quippe nullū intus præſidium Polonus reliquerat, iubens ſe ſubſequi, in quocunq; aliquid roboris inerat. Eo magis timidos ciues Boiemi perterrent, ignem, cædes, rapinas minitantes, niſi confeſtim ſeſe dederent. Aperiūt illi portas, Legatoſq; de deditione mittunt. *Cracouiam Boleslaus occupat præficit Craſotam.* Accepta Cracouiæ poſſeſſione, ac locis quibuſdam vrbi vicinis Boleslaus potitus, omnibus his Craſotam, exercitus ſui anteſignanum, virum manu, & conſilio promptum, cum valido præſidio commeatuq; copioſo præficit, iubetq; aduertere, ne quid noui oneris ciuibus, aut colonis imponatur, neve illis à militibus noceatur, pro ingenio præſidum illis fortunam eſſe, ſi videant æquum & humanū præſidem, haud grauate illos iugum ferre. Contra ſi acrius inſolentiuſq; agi ſecum experti fuerint, iugum excutere, cornuaq; attollere eoſdē ſolere. Poſt hæc magna cum gloria domum redit, quod primus omniū fines Boiemiæ vſq; in Poloniam propagauerit, quodq; primus non ſolum Boiemiæ, ſed inſuper Poloniæ qu q; princeps ſalutatus fuerit. Polonus tot incommodis à Boiemis & Ruſſis, aut (vt nunc vocant) Ruthenis acceptis, cum Valdimiro fœdus init, ac de recuperanda Cracouia ſollicitus, curam omnem ad pellendos inde Boiemos conuertit: idq; facile futurum docet, nullo Boiemorū exercitu ibi exiſtente, ſed præſidio tantum vrbi relicto, eoq; infirmo. Quod ſi etiam validum foret, ignominiæ tamen tollendæ cauſa, ne videlicet pulcherrimam totius Poloniæ vrbem Boiemus diutius poſſideat, etiam difficilia aggrediunda, atq; omnia alia commoda negligenda eſſe. *Cracouiam ſtrenue recuperare rex Polonus ſtudet.* Adſtrepente turba, mœnibus Cracouiæ appropinquat: intra quæ iā Craſota ſtationes, vigilias, aliaq: diurna ac nocturna munia diſtribuerat, funditores & ſagittarios in muris conſtituerat, aciemq; eruptioni & pugnæ, ſi illa opus foret, compoſuerat, dato omnibus præcepto, ne quis iniuſſu ſuo de ſtatione ſua ſe cōmoueret. Adequitant propius Poloni, ea audacia obſeſſos in prælium elicere cupientes, ſed pars illorum telis, pars ſaxis obruta, cæteros ab aſſultu temerario cautiores reddiderunt. Tentant rurſus per cuneos & turmas oppugnationem, ſecumque ſcalas ferunt, ſed rurſus multis cum vulneribus, multaque cum cæde depulſi retrocedunt. Facta

mox

mox in illos nocturna eruptio, tota illorum caſtra clamore tumultuque ac tanto errore perturbauit, vt ab hoſtibus in ſemetipſos auerterentur, mutuaq; inter ſe cæde caderent: nullus enim dux, nullus ordo, nullus certus exhortator aderat, ſed omnia per tenebras, ſors apud Polonos agebat. At Boiemi ordinibus rectoribusque diſtincti, ſuo inſuper claro ſymbolo ab alienis diſtinguebantur, ne quem alium niſi hoſtem ferirent, neve diutius, quam ſignum receptui datum eſſet. Tum vero Polonus, poſtquam ſegniorem infelicioremque expugnationem quam futuram ſperauit, videt, nec vllam ſpem deditionis, vrbe, & milite, & frumento, ac reliquo cõmeatu abundante, morã in tædiũ vertens, quippe nihil Polonis ad exequendam longiorem obſidionem pigrius, tædioſiusque, illam in præſens omnium voluntate omittit, caſtraque diſſoluit. Scripſerat ad Boleslaum Craſota, *ſi maiora ſibi auxilia è Boiemia ſubmitterentur, confidere ſe vltra acquiſitos Cracouiæ limites, aliquid præterea finium adijcere poſſe.* Reſcripſit paucis Boleslaus; *Chriſtianum eſſe, quod adeſt boni conſulere, alienis abſtinere. Tu igitur recte feceris, ſi parta tueberis, alienam meſſem non meſſueris. Non enim te neq; ſubſidio, neq; annona, quoties vſuuenerit, egere ſinemus.* Poſt hæc breui de hac vita migrauit ad Dominum, magno ſui deſiderio apud omnes ordines relicto: quoniam ſicut dicebatur, ita vere pius fuerit. Huic filius nomine item Boleslaus ſucceſſit, eo fere tempore, quo in Germania comitia Cæſari creando ex noua Romani pontificis ſanctione indicta fuerunt. Nam cum antea imperium velut hæreditarium Cęſares ſibi vendicabant, intra domum quiſq; ſuam hæredem ſummæ poteſtatis ſibi quærentes, conſultius, Reique publicæ Chriſtianæ conducibilius viſum eſt, vt imperaturus omnibus, ex principibus omnibus vnus ad imperandum maxime idoneus deligeretur. Pontifex igitur Gregorius quintus, & Ottho tertius Cæſar, ambo Germani, ſibiq; inuicem cognatione innexi, ac pariter in hoc proni, vt honor ſummæ dignitatis in Germania perpetuo reſideret, ad id efficiendum hac arte vſi ſunt, vt delectores numero ſex, omnes Germaniæ principes nominarentur. Italis facile aſſentientibus, atque etiam cupientibus, vt Cæſar tanquam imperii Pontificis Romani æmulus, quam longiſſime ab Italia amoliretur: Gallis vero iniquiſſimo ferentibus animo, quod nulla illorum ratio habita fuerit, quorum Imperium antiquius erat, oblitis credo, quod ſimul cum ſtirpe Magni Caroli, magnitudo quoque Cæſarei nominis apud illos deſierit. Additus tamen ſex illis principibus poſthac Rex Boiemus fuit, elector ſeptimus ad tollendam diſcordiam, quæ inter pares numero, pari ſuffragio concurrente, nonnunquam intercedebat. Sed ad rem. Non erat cordi Boleslao militia, partim vt tumultuoſa, dein vt ſumptuoſa, præſertim in eroganda pecunia aſtricto tenacique. Appellabat ſæpius eum præfectus Cracouiæ, cum per internuntios, tum poſtremo per filium ſuum Berſimitum, vt ſtipendium præſidio, vtque ſubſidia noua mitteret, quoniam non vna iam calamitas accepta eſſet ingruentibus Polonis, ſed præterea plerique militum oppreſſi. At ille, ne arcam ære exinaniret, curaque ſe prægrauaret, moras nectere, diemque de die trahere, donec Cracouiam, & quod in illa præſidium erat, amitteret. Sero tandem ad ſua tuenda, expeditionem in Sleſiam ſumere coactus eſt. Polonus initio ſtatim principatus Boleslai, mores ipſius & animum ad cauendos dolos ſimplicem, credulumque à Cochano Verſouicenſe, qui in Boiemia habitabat edoctus, ea præ cęteris cogitare, quibus per aſtum Boleslaus caperetur. Ergo antequam hoſtile quidquam vel prædando, vel populando facerent Boiemi, Polonus legatos ad Boleslaum mittit, qui commemoratis quæ incommoda, quas impenſas & rerum iacturas bellum præcipue longum afferat, inducias paciſcantur, eamque Boleslao offerant cõditionem, vt ad quemcunq; principem vellet, ad eum arbitria pacis deferret: aut ſi ipſe cum illo tranſigere mallet, vt in colloquium, habitu pacato & ſine turba veniret. Pactis induciis deligitur colloquio locus, ad quem cum conueniſſent, & vterq; tabernaculum ſuum cõſtituiſſet, Venit Polonus ad Boiemum, ore bona verba ferẽs, ſed mẽte praua ſtruẽs, quæ tamen exequi tunc nõ potuit. Igitur cõpoſitis ibi hac lege rebus, vt ne alter alterũ bello deinceps laceſſeret, ſed quemadmodũ cognatos decet, vt perpetuã inter ſe gratiam & amicitiam colerẽt. Inſtat blandiſſimis verbis Polonus petere ne grauetur Boleslaus Cracouiam non amplius quartum inde lapidem diſtantẽ, ſe conferre, ibiq; hoſpitem & cõuiuam ſuum agere. Pleriſq; ſuſpecta hæc inuitatio erat, ſuadebantq; Boleslao, vt ſobrium & cautum ſe ad credendum Polono præſtaret. Aderat ibidẽ Cochanus Verſouicenſis, caſtra Boleslai aſſectans, quo facilius eum per obſequiũ falleret. Hic multa oratione fidem Poloni tutatus, eo ad extremum rem adduxit, vt palam ille Boleslao dextram, fidei pignus daret, promitteretq; ſe incolumem eum à ſe ex conui-

Craſota ſtrenue rem gerit.

Modeſtia Boleſlai Bohemi.

Regnaſſe dicitur annos 32.

XIX.

Boleslaus III. cæcus.

Electoratus inſtitutio.

Boleſlaus auarus, iners & imbellis.

Ob negata ſtipendia Cracouiam amittit.

Tocharum Berſimum vocat.

Dolus Poloni in Boemum.

uio dimiſſurum,& quaſi ſaluis induciis,inuiolatoque iure hoſpicii,& promiſſi vinculo facere videretur,integro quidem corpore & vita,ſed admota oculis lamina ignita, ex-

Oculis priuatur Bohemus a Polono.

oculatum abire inde permiſit. Huicque tam Barbaræ perfidiæ,hanc præterea crudelitatem,in eos,qui illum tanquam perfidum cauendum conſuluiſſent,adiecit,vt iugulatos muris præcipitaret,ſperans per tale facinus, quemadmodum illum Verſouicenſes inflabant,principatu ſe Boiemiæ potiturum. Nec enim Boleſlaus luminibus orbus,ad regendos Boiemos idoneus amplius videbatur. Quod ipſe ſua quoque ſponte agnoſcens,ſimul atque domum ſuis deducentibus reuerſus eſt,continuo Hiaromirium natu maiorem filium,in ſolio ſuo,approbantibus cunctis ordinibus collocauit.

XX.

Hiaromirius patri ſimilis.

Ipſe deinceps vitam priuatam,ſolitariamque vna cum vxore egit,donec ex animi & corporis ægritudine conſumptis viribus,exoptata morte expirauit. Cochanus ſpe ſua deiectus, quam magnam aluerat,ſi Polonus Boiemiæ principatum fuiſſet conſecutus,cœpit illius perfidiam & ſcelus apud nouum Boiemiæ principem fictis verbis acrius traducere, quam ſi alius ex animo inſectatus fuiſſet, vt per hunc fucum proditionem obtegeret, ſeque in aulam & familiaritatem Hiaromirii inſinuaret.

Simplex Hiaromirius.

Simili Hiaromirius ac pater ingenio erat, ſimplici videlicet ac minus callido, quam vt fucata à ſinceris internoſſe poſſet,eoque ſimiliter etiam inſidioſa aſſentatione illuſus & captus eſt in ipſa venatione,cui multum indulgebat,venatoremque ſuum,vel ſeriis actionibus interuenire patiebatur,dummodo nuncium afferret,lautam præſto eſſe venationem. Houora venatori nomen erat. Hunc igitur Verſouicenſes ad ſe familiariter inuitant,feſtiuamque ei in ſyluis ſuis ceruorum & aprorum copiam oſtendunt,non dubitantes quin re ex Houora cognita,princeps ei rei primum quemadmodum euenit præuerti cuperet.

Ouaras Bonſi. aio.

Cochanus deductoris ſibi officium ſumpſerat,tanquam aliis in luſtrandis ferarum luſtris peritior. Vbi ad luſtra ventum eſt,& alii venatorum plagis furcillatim explicandis, alii canibus copulandis, ad ſuaque loca deducendis occupati eſſent, Houora omnibus præpoſito,Cochanus interim Principem à turba per ſermonem de venatione inſtitutum in ſyluam interiorem abducit,nactuſque idoneum ſceleri perficiendo locum, validior imbecilliorem equo deturbat,nec exurgere deturbatum antea patitur, quam alii conſcii,qui à tergo cunctatius ſubſequebantur acurrerent,ii loris,quæ ſecum geſtabant confeſtim expeditis, Principem & dominum ſuum, in modum contemptiſſimi ſeruuli arctis reuinciunt, vinctumque ad quercum deligant ſeminudum , ne à ſcopo corporis tela aberrarent.

Verſouicenſes prætextu venationis principē arbori alligatū ſpiculo traiicere volunt. Tocharum aliqui vocant.

Ipſeque primus in illum arcum ſuum Cochanus tetendit, ac primus telum ſuum in eundem intorſit: depromebant mox item alii quoque Verſouicenſium ſagittas quiſque ſuas ad iaculandum , cum ecce tibi Houora improuiſus adeſt,obſtupefactuſque horrendo ſpectaculo,repente ad venatores cum magna voce reuolat. Principem per inſidias interceptum interfectumque eſſe clamitans: concurritur vndique ab omnibus,feſtinaturque ad comprehendendos inſidiatores , ſed anteuertit fuga Cochanus,captiuitatem xiii. tamen alii Verſouicenſes comprehenſi duro clauduntur carcere. Atque ibidem ſimul hæc res mira accidit : Quod Hiaromirius, qui multis telis confixus,ac pro mortuo à tortoribus relictus erat, ſoſpes & incolumis repertus fuerit.

Vulnera diuinitus ſanata.

Ipſe diuo Ioanni Baptiſtæ ſalutem acceptam referebat : cum enim ſtatim ſibi ab inuocato numine ipſius adfuiſſe,atque vt innoxia tela corpori infigerentur, ſanctis manibus moderatum fuiſſe affirmabat, iuſſitque eodem loci aream pro templo ſub titulo Diui Ioannis ædificando,deſignari. Habuit & Houorę fideli clientulo hunc honorem,vt eum præfectura venatoria eiuſque poſteros,& inſuper agris & pagis circum Stembnam ſitis honoraret,primumque inter Boiemos authoritate Cæſaris Henrici ad eum procerum gradum proueheret,qui nunc *Barones à quercu* in Boiemia appellantur.

Origo illuſtris familia Baronum à Duba in Bohemia.

Tredecim Verſouicenſium ſupplicio extremo affecti.

De Verſouicenſibus interceptis ſumptum ſupplicium,ſingulique eorum ſecuri percuſſi ſunt. Ipſe Cochanus ſcelerum caput in Poloniam transfugit , vt ibi Polonum doceret,ſua ſuorumque gentilium opera eſſe factum , vt Hiaromirius vel iam ſit mortuus,vel breui moriturus. Supereſſe vnicum Vdalricum ſucceſſorem,nunc in aula Cæſaris degentem,ad quem ſi in tempore Legati cum lautioribus donis mitterentur , Vdalrici quoque potiundi ſpem non defuturam:quo ſublato, ſecurum deinceps illum, ocioſumque in vtramque aurem dormire poſſe.

Conſilium de exſcindenda ſtirpe principū Bohemia.

Probato Boleſlaus vehementer conſilio , eodem tempore copias in Boiemiam deducendas contrahit,& Legatos ad Cæſarem proficiſci iubet, qui per inſimulationem rebellionis ſeditioniſque, tradi ſibi in cuſtodiam Vdalricum poſtulent. Cæſar Henricus tametſi alias integer, ac pietate inſi- gnis,

Digitized by Google

gnis haberetur, tamen acceptis tunc muneribus, tale quiddam paſſus eſt, quale de Ioue cantatur, in hunc modum, *Placatur donis Iuppiter ipſe datis.* Cæterum hactenus precibus Poloni ſubſcripſit, vt ipſe in aula ſua cuſtodes ſuos Vdalrico adderet, non autem vt eum in manus Poloni traderet.

Boleslaus Rex Poloniæ in Bohemiam exercitum ducit.

In via iam Boleslaus erat, Boiemiæq; appropinquabat, cum reuerſi à Cæſare legati, captum Vdalricum ei referunt: atque hæc magno cum gaudio ab illo ſunt accepta, ſed illud rurſus non ſic æquis auribus de Iaromirio auditum, quod emerſiſſe è malis paratusque ad defendendam Pragam, ad quam Polonus totam belli tempeſtatem conuertebat, eſſe diceretur. Ex finibus igitur Boiemiæ, vt longe lateque terrorem Pragenſibus incuteret, Polonus in itinere viros, caſtellaque temere munita capit, prædamque pecorum, & aliarum rerum agreſtium diripit, ac militi diſtribuit, propiusque mœnia accedens, nullam felicem arborem aut nouam vinearum conſitionem integram relinquit.

Praga capta.

Poſt vnum tandem menſem, Praga ei proditur, ſaluo dimiſſo præſidio, quod Iaromirius vrbi impoſuerat, illiusq; bonam partem in arcem Vicegradum traduxerat, in qua obſidionem Polonorum amplius ſeſquiannum tolerauit.

Obſidio Vuiſſegradenſis.

Vdalricus Iaromyris frater in Bohemiam venit.

Interea Vdalricus, cuſtodes apud Henricum fruſtratus, in Boiemiam occultus venit, caſuque dum per viam errat, in arcem Bercouicẽſis, qui mox in eundem honoris gradum, ad quem Houora euectus eſt, diuertit, ibiq; alios nonnullos equeſtris ordinis viros reperit. Qui omnes ad inſperatum Vdalrici aduentum gaudio elati, ſalutem ei & libertatem gratulabantur, bene ſperare iubentes: ſaluo enim Vdalrico cætera quoque futura ſalua. Atque inde curas inter ſe partientes, quem quiſque neceſſarium, aut notum habebat, cum illo rem communicabat, familiamque quiſque ſuam domi armabat. Hæc quanquam ſecreto agerentur, aderat tamen coriceus, qui quæ acta dictaq; ſunt, ſubauſcultans, Cochano illa renunciauit, iam pridem indignanti, non haberi ſui eam à Polono rationem quam expectauerat, ſed Polonos ſibi fere in omnibus præferti, cum ipſe tamen Pragam ei intra vnius menſis ſpacium aſſeruerit, contra illi alterum iam annum, vnam oppugnent arcem, nec hactenus expugnare poſſint.

Verſipellis Verſouicius.

Rurſus igitur mutato animo, ad ſpem nouam perfidam inflectit mentem: ac ſine mora certum quendam fidumque hominem, ad Vdalricum mittit, per quem clam nunciat, conſilium recuperandæ Pragæ ſe habere, idque exequi & perficere velle, ſi præſentis beneficii, quam veteris in Principes iniuriæ Vdalricus memor eſſe maluerit. Quo is audito ſtabat perplexus, acciperetne oblata à proditore, quæ non ex recta voluntate proficiſcerentur, an plane reiiceret beneficium, cuius mox authorem fieri puderet. Donec Bercouicenſis in aurem illi verus verbum inſuſurrat, malum malo mederi interdum expedire. Facta igitur fide Cochano pollicetur obliuiſci præteritorum, & ſi promiſſa apparuerint, gratum præterea ac memorem ſe erga illum futurum, velle tamen ex internuncio intelligere viã conſilii eius ad recipiendam Pragam, quam cum tanta Polonorum multitudine poſſideret Polonus.

Conſilium de Praga à Polonis recuperanda.

Tum ille conſilium aperit, ita videlicet, Cochanum compoſuiſſe cum paſtore, quo Pragenſes in pecoribus ad paſcua propellendis vterentur, vt ad diem ad quam tu venires, locumque vrbi proximum, cum manu aliqua fallendo hoſti apta occupares ſolito maturius: pellendo ille inſtaret pecori, & poſtquam ad portam veniretur, ſegnius vt gregem exigeret, moras de induſtria nectendo, ſignumq; aliquoties inflato corniculo paſtorali dando, ad quod tu ex inſidiis occurreres, portæq; tibi apertæ appropinquares. Nam quod ad ducem & milites Polonos attinet, vtroſq; maximo apud Pragẽſes laborare odio, illum propter arrogantiam & immodeſta imperia, iſtos propter inſolentiam, libidines, rapinas, & quotidianam temulentiam: occaſione itaq; tantum (inquit) fuerit opus leui ciuib. ad deturbãdos Praga Polonos. Talibus perſuaſus Vdalricus, lætuſq; de numero militum, qui illi in dies ſingulos accreſcebant, feſtinemus, inquit, ô ſocii, ad redimendos noſtros ab inimicis noſtris, ſed diſperſi per multos tramites melius latebimus, quã ſi vno agmine tranſierimus: ſatis eſt nos proxime vrbem coniungi. Probato conſilio diuerſi abeunt per loca cuique nota, atq; omnes illic tandem congregantur, vbi nũc Cœnobiũ Strahouienſe Pragæ imminet, tunc ſylua ingens & denſa erat. Cochanus ſimulac Vdalricũ adeſſe cognoſcit, fidem ſeruat, bene mane paſtorẽ cum grege extrudit, portam reſerat, claſſicũ intonat, Vdalricum vna cum ſuis Pragã intromittit, ac omnia in vrbe tumultu & clamore cõplet, vociferari vulgo iubens, fugate, pellite, ferite Boiemi Polonos.

Praga aſtu Verſouicenſis Bohemo reſtituitur.

Interim tamẽ mores quoq; ſuos ipſe retinet, quib. in vtramq; partem nutabat, claudicabatque. Subitus namque, ac velut ex motu illo vehementer perculſus, Polono adfuit, illumque ſomno adhuc deditum excitauit ad celerem fugam incitans, priuſquam vel opprimeretur, vel caperetur: deduxitque vſque ad vicinam portam,

Digitized by Google

Dux Polonus euadit.

atque inde cum pleriſque equitibus citra vllam iniuriam emiſit. Sed & reliquam multitudinem magis irriſu contumeliiſque ac verberibus, quam cædibus Pragenſes inſectabantur. Praga recuperata, fratribuſque ſibi inuicem rem bene geſtam gratulantibus, ac in fráternum contubernium coeuntibus, repente inter eoſdem exoritur diſſidium, dum vterque ſibi imperium in Boiemos vendicat. Iaromirius tanquam ſenior, Vdalricus tanquam victor, aderatque ſua vtrique factio ad eundem ſcopum tendens, vt quando lis iure nequeat, pugna transfigeretur. Vtriſque pertinaciſſime Theodotus Pragenſis Pontifex obſtitit, donec vtroſq; in ſententiam ſuam adduxit, vt principatus inter duos fratres ęqua portione, parique iure diuideretur. Hoc priuſquam eſſet perfectum, adit Vdalricum ſecreto Cochanus, eumque talibus affatur verbis: *Vide etiam atque etiam princeps, quid agas, in quale & quantum periculum te coniecturus ſis, ſi conſortem principatus admiſeris: iam olim omnium ore celebratum eſſe ſcis, Nullam regni fidam eſſe ſocietatem. Quæ autem vita eſt ſemper timere, ſemper ſibi cauere, nec vllo tempore tuto viuere? Quin tu igitur aliquid excogitas, quo modo ſolus ſine æmulo regnes.* Agedum, inquit Vdalricus, oſtende nunc ipſe tu modum expediendæ eiuſmodi curæ. Non moratur Cochanus: *Erue, inquit, oculos æmulo, vna hac opera te quoque cura omni eruiſti.* Impium primo, & nefarium, (vt erat) Cochani conſilium Vdalrico viſum, deinde ſuperante regni cupiditate, eademque omne diſcrimen inter fas & nefas auferente, Iaromirio manus Vdalrici iuſſu iniectæ ad excludendos oculos: quibus excluſis, ſimul quoque ab adminiſtrando regno Iaromirius excluſus eſt, ac ſolus inde regnauit Vdalricus.

Iurgium inter fratres de principatu.

Iaromirio oculi à fratre eruti.

a *Stephanus natus dicitur anno 990. viuo patre Geiſa ab Adalberto baptizatus, rudimentis pietatis imbutus, & communibus procerum Hungariæ ſuffragiis non vt pater, Dux, verum Rex ſalutatus, quod aliqui ad annum 1001. alii ad 10 6. referunt. Pater Geiſa obiit 997. anno, quadriennio poſt Aſtricus, poſtea Anaſtaſius Archiepiſcopus Colocenſis Benedicti VII. P. M. conſenſum impetrauit, quod ad annum 1001. accedit. Cæſar autem Henricus II. qui & Sanctus, vt Bambergenſis & Claudus dicitur ſororem Giſelam coniugem illi dedit. Hunc pontificem duplicis crucis inſigne tradidiſſe Stephano (à ſequentibus vſurpatum Regibus) eo quod & Rex & Apoſtolus eſſet Hungarorum, auctor decreti Pannonici aſſerit.*

b *Ottho Ruffus Cæſar ſepulchrum Adalberti inuiſit, quo tempore Boleslaum Poloniæ principem amicum Romani Imperij & regem ſalutauit tradita in vxorem Rixa Hezzonis Ernfridi filia è ſorore Machtildi nepte ſua Miecislao filio Boleslai. Eius beneficio Polonia eſſe cæpit regnum, quod & Hungaris nonnulli tribuunt, qui licet antea titulum vſurparint, tamen poſt Otthonem confirmauit Henricus Sanctus, Anno 1001. quo etiam Romæ obiit Ottho.*

c *Vniuerſam hanc belli Polonici hiſtoriam patriarum rerum ſcriptor longe aliter refert ſuggillato etiam Aenea Syluio & Hageco, quos hic auctor imitatus eſt.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER SEPTIMVS.

SVMMA SEPTIMI LIBRI.

X X I. Vdalricus Beatricem ruſticam vxorem ducit. Bretislaus primo anno naſcitur. Ab Hellichardo Epiſcopo baptiſatur. Boleslaus Poloniæ Rex Glacium tentat. Peſte reiicitur. Morauiam populatur. Deinde Pruſſios petit & Saxones. Reconciliatur Hiaromyrio *fratri. Aequo iure à fratribus Boiemia adminiſtratur. Lis de decimis inter agricolas & Epiſcopum. Verſouicenſes ſuſpecti, Luthomirizum oppidum muniunt. Syba venenatum telum in cubiculum Vdalrici irrito euentu torquet. Latet auctor. Bretislao pater Morauiam regendam tradit ſub Marchionis titulo. Expeditio Bretislai in Poloniam felicibus auſpiciis. E manubiis Vngaricis Reheradenſe cænobium erigit. Iuttam vel Iudittham Otthonis Cæſaris filiam à monialibus Ratisbonæ rapit, Coniugem ducit. Bellum conflatum inter* Henricum *II. Imperatorem &* Boiemos. *Iutta Cæſarem cognatum placatum reddit eluſis iuramentis. Spitigneus naſcitur Bretislao. Bellum* Henrici *Cæſaris in* Hungaria *Bretislai ope confectum, reſtituto Petro Rege pulſo ab Aeba. Albertus Bauarus primus Auſtriæ Marchio. Vdalricus moritur.*

Digitized by Google

XXII. Bretiſlaus victor. Iaromyrii ad Vdalrici cadauer contra Verſouicenſes querimonia. Cochanus Iaromyrium interficit. Deprehenſus plectitur diro ſupplicio. Meſcho Poloniæ Rex Boleſlai F. mortem obit. Caſmirus Meſchonis F. monachus Cluniacenſis. Vindictæ auidus Bretiſlaus fecialem ad Polonos mittit. Iniquum fert reſponſum. Bellum denunciat. Expeditio Bretiſlai in Poloniam, Cracouiam, Sydecam, Gneſnam occupat. Hic Sanctorum corpora & Eccleſiæ theſauros aufert. Innumeros abducit captiuos. Præter dictas vrbes Poſnamam & Vratiſlauiam nondum emenſa æſtate expugnat. Accuſatur Bretiſlaus apud tres Pontifices. à Caſmiro apud Cæſarem. Huic arrogans ſatis datum reſponſum. Bannus imperii in Bretiſlaum. Bellum indictum. Cæſaris copiæ deletæ. Saxones meliore fato præda onuſti domos repetunt. Procopius Belinæ comes ob rem male geſtam crudele ſubit ſupplicium. Caſmirus Polonus ope Cæſaris in paternum deducitur regnum. Ob Caſmiri votum ſolutum (Cluniacenſis iam fuerat Monachus) ieiunia & tributum à P. M. Polonis indicta. Cæſar Pragam obſidet. Conciliatur Seueri Epiſcopi interceſſione Bretiſlaus. Penduntur 150. argenti libræ, & ſolennis promittitur obedientia. Ad Caſmirum Polonia tranſit ſola Vratiſlauia excepta. Ea pacta annuo tributo quoq; Caſmiro reſtituta. Hieronymus primus Epiſcopus Vratiſlauienſis. Latrones Vngaros binis prælius ſuperat Bretiſlaus *annuente Andrea Rege Vngariæ. Diui Procopii vita & ~~~. Borimus Verſouicenſis ſemina iacit diſſenſionum inter Bohemum & Polonum: Triginta comitibus crucis adiit ſupplicium. Pax perpetua inter Polonos & Bohemos ſancita. Moritur Bretiſlaus quinq; filiis ſuperſtitibus. Moribundi oratio & ſuprema voluntas de ſucceſſione. Omnes* Bohemiæ *principes victoriis ſuperauit.*

XXI. *Vdalricus.*

NE is abſque vxore plane ſolitarius ageret, initio ſtatim principatus, animum ad matrimonium appulit, ſed aliquandiu incertum, vnde nam coniugem ſibi peteret, quandoquidem externa in Germania, in qua magnam ætatis partem contriuit, neſcio quare non ſatis placebant gynæcea, & domi nulla talis extabat ſponſa, cum qua pro dignitate ſponſalia contrahi poſſe viderentur. Euenit forte, vt à venatu reuertens, incideret in puellam ruſtici cuiuſdam hominis filiam, linteolorum tunc ſordes ad fontem eluentem. huius ſpecie pellectus, adequitat propius, illamque intuens alloquitur familiarius, ac mox cæco adeo carpitur igni, vt nec dignitatem eam, quam ſibi paulo ante in conſilium de vxore ducenda aduocauerat, reſpiciendam, nec quemquam prorſus hominem ſibi audiendum putauerit, qui aliter quam per nuptias huiuſce puellæ, ignem hauſtum exſtinguendum ſuaderet. locatus inter diſſuaſores, ſe vna nocte effecturum, vt quæ heri virgo ruſtica fuerit, eadem cras fieret princeps mulier, quoniam principis vxor eadem gauderet cum marito dignitate. Extra aulam tamen, impar hoc coniugium ſuggillatione haud carebat, præſertim in cœtu matronarum nobilium, procaciter ignobilitatem Beatricis (id nomen ſponſæ erat) inceſſentium. Sed breui à nuptiis tempore, Beatrix tantum generoſæ indolis ſpecimen, tum morum elegantia & modeſtia, tum verborum comitate & ciuilitate, tum vita denique caſta & pudica oſtendit, vt non in minorem ſui admirationem, quam prius inuidiam, matronas etiam nobiliſſimas conuerterit. Ea primo ſtatim matrimonii anno filiolum peperit, quem Helichardus Pragenſis Pontifex, qui in locum Theodati cooptatus eſt, aquis luſtrauit, tinxitque Chriſmate, ac nomine Bratiſlai tinctum nominauit, ipſo parente acceſſione filii adeo exhilarato, vt diem luſtricum publico conuiuio, choræis, haſtarum concurſu, donatiuo concelebrauerit. Interrupit mox hæc gaudia moleſtus nuncius, Boleſlaum Poloniæ principem aucto exercitu reuenire nuncians, rectaque Glacium petere, cui municipio Vdalricus virum fortem & ſtrenuum, cognomine Valdecum præfecerat, illique robuſtum addiderat præſidium. Horum virtute, obſidio, cui ferociter Poloni inſtabant, ſuſtentabatur, quoad peſtis caſtra illorum tam exitioſa inuaderet, vt intra dies decem, paulo minus bis mille Polonorum proſtrauerit. Qua clade perterritus Boleſlaus, mutat locum, ſeque cum armatis in Morauiam, nihil in tali tempore hoſtile metuentem, transfert. Ibique pleraque ædificia & agros, aut vaſtat, aut occupat: denique Boiemos, qui auxilio miſſi ab Vdalrico temere occurrere auſi fuerunt, inito cum iis certamine fugere coegit. Ipſe dein Pruſſiæ tumultu domum reuocatus, bellum aduerſus Prutenos, & vicinos Saxones ſuſcepit. Paulatim inde animum Vdalrici ſubire cœpit pœnitentia admiſſi in Iaromirium facinoris, ſimulq; deſiderium creſcere, quouis modo pro illata fratri iniuria ſatisfaciendi, quando res in integrum reſtitui non potuit. Dat itaque non obuio cuique amico, ſed ipſi Helichardo Pontifici negocium, vt hanc cau-

Bozenam vel Bocenam ruſticam coniugem ducit.

Dotes Beatricis.

Bratiſlaus naſcitur.

Helichardus V. Pragæ Epiſcopus.

Polonus Glaciũ obſidet Valdec kus miles.

Peſtis ſternit Polonos.

Morauiam populatur.

Interuentu Epiſcopi fratres Principes recõciliantur.

ſam de reconciliando ſibi fratre meditandam, & quàm primum conficiendam ſuſcipiat, ſe paratum eſſe inquiens facere, quicquid faciendum ſibi Pontifex iniunxerit, etiamſi ante pedes fratris ſtratum iacere oporteat, ſe libenter dummodo pacatum, ſibique reconciliatum illum habeat, proſternere velle. Mouerunt iſta Iaromirium, mouit inſuper ipſius Pontificis oratio apta miſericordiæ concitandæ, & dolori conſolando, ita vt ſe idem Iaromirius fratri non admodum difficilem ad ignoſcendum exhiberet. Communi inde duorum conſilio adminiſtrata eſt reſpublica Boiema, atque vtrumque Præſul orat, vt litem decimarum cognoſcant, cognitaque, id quod æquum fuerit pronuncient aduerſus eos, qui non expectato decumano, pro ſua libidine manipulos ex agris amouent, auehuntque, aut plane integris decimis Pontificem fraudant.

Cõtrouerſia de decimis deſiniſta inter Epiſcopũ & agricolas.

Principes altera quoque audita parte, quæ item palam de decumanis querebatur, quod poſt corrupta demum in agris, aut à pecoribus depaſta frumenta, ad exigendas venirent decumas. Litem ita moderati ſunt, vt aratoribus permitterent manipulos ex agris in aream tempeſtiuiter aſportare, ſed his duntaxat, qui cum Pontifice iuſto precio, aut certis in ſingulos actus, & iugera frumenti menſuris decidiſſent. Eadem lege in Morauia in Pontificatu Olomucenſi, quem Helichardus vna cum Pragenſi procurabat, decimas exegiſſe dicitur. Sæpius poſt hæc à Boiemis ſubmonitus Vdalricus fuerat, vt expeditionem in Poloniam ad vindictam de Boleslao ſumendam faceret, ob multas & inſignes illatas iniurias, atque cæteris illam inſigniorem, quod parentem principem orbare luminibus per ſummam perfidiam auſus fuerit, ſemper illo vel diſſimulante vel

Vlciſci non vult Vdalricus patris iniurias à Polonis illatas.

fruſtrante monitores. Autumant aliqui, pudorem Vdalrico obſtitiſſe, quo minus id in alio damnare properaret, quod ipſe in fratrem admiſiſſet. Vix alios obſequioſiores, quàm Verſouicenſes tunc habebat, ſed nullis etiam minus, quam illis ſe credebat, memor prouerbii, Lupos pilum mutare, non morem. Itaque à Syba Verſouicenſi, fiducia familiaritatis magnopere contendente, vt conuiuio ſuo Princeps intereſſet, negauit

Syba Verſouicenſis taxatur ſcommate.

palam illi dicens: Nonne apud ſapientem legiſti? *Melior eſt buccella ſicca cum gaudio, quàm domus plena victimis cum iurgio? ſecura enim mens, quaſi iuge conuiuium.* Perculſus inexpectato reſponſo Syba, tacitus inde ad Berſoſlaum Verſouicenſem abiit, apud quem conqueſtus eſt grauiter de ignominia à ſuſpicioſo principe, non ſibi ſolum, ſed toti præterea familiæ illata: ſubiunxit Berſoſlaus,

Machinationes in Vdalricum.

Caueat ſibi vt velit princeps, etiam qui caute viuit, cautus non raro decipitur. Nos modo ne nobis deſimus. Placere autem ſibi ante omnia ad arcendam principis vim, ſi quando illa ingruat, Lythomirium oppidum ſuum, vt muro ac mœnibus, communi omnium gentilium ope atque opera muniatur. Id quod magno ſtudio Verſouicenſes perſecuti ſunt. Inter hæc properat vt Vdalricus per inſidias vita priuaretur. Solitus erat de nocte frequenter ſolus vigilare, ac deinde percurſis pſalmis & hymnis, lumine extincto ſomnum repetere. Talem eius conſuetudinem obſeruans inſidiator, nocte quadam ſcalis feneſtræ admotis, intentoque arcu, ſagittam toxico tinctam in Vdalricum

Syba venenatũ telũ torquet in Vdalricum irrito euentu.

detorquet, ita proxime caput volantem, vt capilles eius perſtringeret. At ille ſubito, candela de menſa proiecta vna cum candelabro, per tenebras ſe in lectulum ſuum recipit abſque ſtrepitu & vllo clamore. Mane ſcalæ ſunt inuentæ, & ſagitta parieti infixa. Cæterum proditor vel ſtudioſiſſime quæſitus, inueniri haudquaquam potuit. Suſpicio tamen omnibus inerat, ſcelus tantum, ad neminem quenquam alium, niſi ad Verſouicenſes pertinere.

Bretiſlaus I. Marchio Morauiæ.

Adoleſcebat tum Bretiſlaus, adoleſcentiamque ſuam per liberales mores, & magnificum animum ita patri approbabat, vt is non expectato diutius, quam dum virilem togam indueret filius, Morauiam inde continuo illi Marchionis titulo adminiſtrandam commendauerit. Nam antehac à præfectis Morauia regebatur. Sed ex re magis eſſe viſum eſt, quando hinc Polonus, hinc Hungarus hoſtis inſtaret, vt Marchio illam, tanquam dignitate & authoritate priuatum quemuis magiſtratum antecellens regeret. ᵃ Porro Hungari, infeſto ſuo in Morauos animo fugam Andreæ, Belæ, Lauenthæ, qui ſobrini Stephani Pannoniæ regis erant, prætendebant, ægre ferentes, quod à Morauis illi à fuga & exilio reciperentur. At Poloni, ſine vllo prætextu hoſtes ſeſe fatebantur, ac ſepius Morauiam incurſabant, ſarcire in illa iacturam, quam

Expeditio Bretiſlaui in Polonos fœlici ſucceſſu.

nuper in Boiemia acceperant cupientes. Prius igitur inſolenti eorum cupiditati obuiam eundum putabat Bretiſlaus: nec diſtulit itionem, cum primum ſe copia eundi obtulit. Poloni aduentu Bretiſlai cognito, in ſyluas ſe abdunt, ſucciſiſque circum ſyluæ marginem arboribus, Boiemos aditu arcent. Sed tanta iuueni duci ſuperfuit audacia, vt cuncta tranſiliret obſtantia, ſeque in ſyluas penetrare ad perſequendos hoſtes omnium primus auſus fuerit, ſequutaque eſt hanc audaciam ea fortuna, vt citra ſui ſuorumque

Digitized by Google

que ſanguinis effuſionem victor euaſerit, adeo videlicet hoſtibus ſepto (cui fidebant) interrupto, nulli niſi ad ineundam fugam ſupererant animi: tot ex fuga tamen, tamque frequentes capti & retracti ſunt, vt per centurias diuiſi, æſtimatique, centuriatim Hungaris velut pecora diuenderentur.

Vile Polonorū prætium.

Præter nobiles captiuos, quos ad patrem in Boiemiam Bretislaus miſit, atque ille ambiguum, cui gratificaturus rurſus in Poloniam eos gratuito remiſit, cætera præda fruenda militibus relicta. Hinc maioribus peditum, equitumque copiis ex Boiemia accitis ſe firmans Bretislaus, Pannoniam ſeditionibus domeſticis perturbatam ingreditur, & quantum inter flumina Vagum & Danubium ſpacii fuit, plana loca omnia populatur.

Petrus & Aba de regno certabant.

Veniensq; ad Danubii ripam è regione Strigonii, ibi demum turmas Hungarorum & cohortes, ſed in altera ripa, conſpicatur. Neutris ad traiiciendum lintrium copia præſto fuit, itaq; vano inuicem terrore aliquandiu ſe deterrentes, poſt retro pedem vtrique ferre. Ac Bretislaus quidem cum tanta præda vt & militi ex illa, & architectis atq; operis, à quibus Monaſterium Regradenſe in Morauia ædificandum conductū erat, ſatis fieret.

Regradenſe cœnobium e manubiis Hungaricis.

Nactus inde ocium Bretislaus, de ducenda vxore cum pauciſſimis deliberabat, vtq; ſciret vnuſquiſq; quid ſibi in deliberando eſſet ſequendum, ad patris exemplum ſe initurum coniugium negauit, non quod matris pœniteret, ſed ſuam cuique ineſſe dicebat peculiarem voluptatem, qua quiſque duceretur, præſertim in vxore deligenda.

Bretislaus animum ad ducendam vxorem adiicit.

Sane ſibi nullum niſi illuſtriſſimum placere matrimonium. Hic aliis, alios in Germania principes, quibus filiæ eſſent nubiles, à nobilitate & dignitate celebrantibus interpellat aulæ Magiſter, in hæc verba: *Si illuſtriſſima quæritur ſponſa, quid Cæſaris filia illuſtrius? Supereſſe Iuttham Othonis Cæſaris* (cui Ruffo cognomen) *filiam forma & cæteris naturæ bonis dotibus egregie dotatam, ſed ad quam arduus & difficilis eſſet aditus. Quoniam clauſam eam clauſtris, virgo veſtalis, tanquam affinem Ratiſponæ attineret.*

Iuttha vel Iuditha Otthonis III. imp. filia Ratisbonæ apud moniales educatur.

Nihil arduum amanti videbatur, aliam tamen quam amoris cauſam peregrinationi deſtinatæ obtendebat, nimirum religioſam, quaſi videlicet religionis gratia reliquias diui Volfgangi Ratiſponæ ſitas inuiſurus eſſet, ideoque & perſonæ religioſæ, & pauci comitum, qui præſenti noſſent ſeruire ſcenæ, a Bretislao in viam aſſumpti erant. Salutatis a primo Ratiſponam ingreſſu reliquiis diui Volfgangi, cætera deinde vrbis templa per ſimilem religionis fucum venerabundus obibat, donec ſe in loca ſecluſa in quibus ſacratis Deo virginibus ipſa Iuttha ab affine educabatur, inſinuaret. Ampla enim donaria templo illi Bretislaus conſecrauerat. Proximus conclaui, in quo puellæ diuerſabantur, hortus erat deambulatorius, in hoc Iuttham à cœna ambulantem arripit, ſecumque ad fores, volentem an inuitam pertrahit, vt equo ad hoc præparato imponat.

Iuttham Bretislaus vi rapit.

Ferunt vno gladii ictu ferream catenam foribus oppoſitam eum diſſecuiſſe, atq; omnes fruſtra habuiſſe, qui ſe cum rapta fugientem perſecuti erant. Pro patrono, clientuli nonnulli, & comites in ipſa vrbe comprehenſi, pœnas ſupplicio exſoluerunt, quanquā ſancte iuraſſent, culpæ ſe non eſſe conſcios. Inter hæc Bretislaus die noctuq; fugę inſiſtens, recta curſum in Boiemiam ad ipſum parentem direxit, expoſitaque re, vt geſta erat, facile obtinuit, vt in manus ſuas, auſpice Helicardo pontifice, Iuttha ſolenniter veniret. Sed enim Cæſar [b] Henricus eius nominis ſecundus, raptæ cognatus, facinus tam audax tanta indignatione accepit, vt iuſiurandum concipere non dubitauerit, ſe non ante exercitum ſuum è Boemia reducturum, quam in medio regni loco ſolium ſuum conſtitueret.

Raptum Iutthæ Cæſar vlciſci ſtatuit.

Iurat item magno animo Bretislaus, ignem ſe in mediam Germaniam tam proxime regiam Cæſaris illaturum, vt ſplendore illius & luce, oculi Cæſaris perſtringantur. Bello & copiis vtrinque conflatis, Vdalricus ante profectionem ægritudine correptus domi manere cogitur, valde inuitus & anxius eo quod timebat, ne ſe abſente filius audaciæ nimius, aliquid pœnitendum committeret, ſi ſe temere ſexaginta lectis millibus, quæ Cæſar in Boiemiam ducebat, obiiceret. Simili cura Iuttha pro marito erat ſollicita, & magis aliquantum anxia, quod propter ſe præſens bellum videretur eſſe ſuſcitatum. Ea igitur Vdalricum adit, & ſi ille ſibi permittat, vt marito inſcio in Cæſaris caſtra tranſeat, pacem ſe inde relaturam recipit. Amplexus nurum ſocer conſilium eius laudat, adiunctiſq; deductoribus iubet dextro pede ire atq; redire.

Iuttha Cæſarē cognatum placatura in caſtra proficiſcitur.

Vbi ad Cæſarem deducta eſt manibus grauidum vterum complexa, lachrymansq; orare incipit, *vt priorem apud ſe Cæſar potioremque honeſtatis cognatæ ſuæ, eiuſque quod in vtero geſtaret cauſam, quam iniuriā à Bretislao acceptam duceret. Neque enim ſibi iam integro ſtatu, pudoreq; ſaluo, reditum in paternam domum patere, neque partum mereri, vt aliter quam deceat in lucem edatur, aliove vocabulo quam quod ex legitimo naſcitur matrimonio appelletur. Si maritus affinitate Cæſaris indignus ſibi contigiſſet, nullum prorſus verbum, pro*

Simile de raptu Sabinarum legitur.

indigno factur am fuiſſe; ſed Cæſari libenter permiſſuram fuiſſe, vt dolorē ſuum iniuriamq́; cognatæ ſuæ, ad deſtinatā vindictā perduceret. Nūc palam eſſe quanta nobilitate & potētia Bretislaus inter principes polleat tāta procul dubio, vt ſi Ottho pater viueret, generū ſibi hoc digniorē, dilgere, vix potuiſſet. Se quidē nō contēdere, quin melius a principio fuerit, ſi nutu Cæſaris, aſſenſuq́; principum neceſſariorum nuptiæ coiſſent, cohæſiſſentq́;. ſed poſtquam aliter caſus tulit, nec infecta fieri queant quæ tā facta ſint, clemētiā Cæſaris inuocare, miſericordiamq́; implorare, atq́; per cæleſtia numina omnia, veniam audaciæ, pacemque ſe obſecrare. Et ad cognatos principes, nondum deterſis ab oculis lachrymis, conuerſa, ſupplex ſingulos nominatim appellat, vt pro ſe quiſque quantum poteſt iratum mitiget Cæſarem. Prono ad preces Iutthæ Cæſari, iuſiurandum obſtabat, quo ſe alligauerat, non exceſſurum Boiemia, antequam in medio regni ſede poſita conſideret. Sed reperti ſtatim ſunt interpretes, qui dicerent, *perinde togatum Cæſarem, atque armatum, implere iuſiurandum.* Ergo pace data, acceptaque, Boleslauiam, quæ vmbilicum terræ obtinet, inermis ingreditur, ſedetque velut victor in ſella Regia. Pulchre item Bretislaus iuramentum ſuum vel impleuit, vel eluſit, dum ignem in ſolo Germanico, Cæſare proſpiciente, tuguriis aliquot ſubiicit, & paucos agellos proculcat, quorum detrimenta ære mox adnumerato reſarcit. Porro Iuttha paulo poſt confectam pacem, noua Vdalricum lætitia afficit, dum eum ex patre filio duntaxat vnico florente, auum præterea virili ædita prole facit. Nepoti nomen Spitigneo inditum, luſtrico die, quem obiuit Iſo in pontificatu Helichareo ſuccedens, vir genere & vita clarus, ipſaque canicie venerandus, nec minus laudandus a bona conſuetudine, qua conſueuit obuios quoſque mendicos, minimum quatuor in ſingulos dies epulis ſuis alere. Sane Bretislaus conceſſo à patre reditu cum vxore, & recens nato infante in Morauiam rediit, ibique audito, bellum a Cæſare Hungaris, propterea quod regem ſuum [c] Petrum regno expuliſſent, parari, comparat & ipſe pro exule rege copias, eaſque cum Cæſarianis ad Rabum fluuium, prope Iaurinum fluentem coniungit. *Anno 1042. vel 1044. 4. Iu…* Auctus tunc aquis Rabus, progreſſum in vlteriorem ripam, vbi hoſtis erat, per aliquot dies impediebat. tandem vado reperto, tranſeunt flumen, primo auxiliarii duces, Bretislaus cum Morauis, & Albertus cum Bauaris, dein Cæſar cum reliquo exercitu. Quibus conſpectis appropinquat continuo hoſtis (Abam vocabant, qui eum ſibi pro Petro regem conſtituerant) ſignumque ſuis dat, vt antequam caſtra metaretur Cæſar, prælium per turmas inciperent. Concurrunt inter ſe equites Hungari, pelluntque retro ii qui cum Aba erant, illos qui Petrum aſſectabantur. Non deeſt perſequentibus Aba, ſed veſtigiis illorum aſſiduus inſiſtit cum tota equitum multitudine, quæ tanta ei ſuperfuit, vt præter frontem Cæſarianorum latera inſuper & tergum circumfunderent. In extremo periculo Cæſariani erant, ſi non Bretislaus, apertis ad torquenda tela militi ſagittario lacis, proturbaſſet non ſemel ingruentem multitudinem, donec bona pars equitum fauore Petri, Abam in prælio deſtitueret, mox etiam fugientem occideret. Tam magna autem cæde, præſertim Bauarorum militum, præſens victoria Cæſari conſtitit, vt cædis locus, amiſſorum Bauarorum vocabulo *, hodie quoque inſignis perduret. Aba interfecto, factionem eius ſecuti vno conſenſu omnes ad Cæſarem legatos mittunt, ſeque imperata facturos dicunt. Imperat ille, vt Albam, cui Regali cognomen, conueniant, ibique in obſequia regis Petri, more ſolemni iurent. Ab vtroque Bretislaus, & Cæſare & rege liberaliſſime habitus, doniſque ingentibus onuſtus, cum hac præterea ſpe dimittitur, tanquam maiora poſthac, & meliora expectare deberet. Grati etiam aduerſus [d] Albertum erant, qui iacturam militum inſigniorem fecerat, data ei dono regione quam de ſuperiore Pannonia auulſerant, ipſe Auſtriam poſtea vocauit, eamque Marchionis titulo obtinuit. Miſerat Vdalricus ad Bretislaum literas, vt ſi ſe adhuc ſuperſtitem videre cuperet, aduentum accelerarct, ſed anteuertit mors, ſuſtulitque prius de *Mors Vdalrici.* medio Vdalricum, quam Bretislaus ex Morauia ad Boiemiam veniret. Exequiis tamen interfuit vna cum Iaromirio patruo, audiuitque caſum ſuum priſtinum ad feretrum miſerantem, in hæc verba: *Non tibi*, inquit, *mi frater, hanc culpam attribuo, quod orbus luminibus vitam infælicem viuo, quin potius vt in pace æternum quieſcas, Deum deprecor. Nec enim ad te hoc tam atrox facinus, ſed ad execrandos Verſoutcenſes pertinet, qui cum me interficere non poſſent, quod morti proximum eſt, adempta dulciſſima luce, perpetuas mihi tenebras execrabili perſuaſione obtruſerunt.* Apprehenſa dein Bretislai manu, *fili*, inquit, *quem ego nunc omnibus coram in locum patris coopto, ipſe de omni principatus adminiſtra-*

niſtratione vltro tibi concedens, fac vt olim tam patris, quam meam tui patrui vicem dol... gna à proditoribus pœna exacta. Hæc celeriter ad Cochanum perlata, acerrimum ... miriti hoſtem, tantum illi furorem concitarunt, vt Bretiſlao prætereà cædem m... fuerit, velut ipſe deinceps in vacuum principatum ſucceſſurus, tanta dement... ſ... nimi occupauit. Exploratũ igitur habens locũ, in quem quotidie ad requiſita na... Iaromirius ſecederet, ſpiculatorem in inſidiis collocat, qui per obſcœna cuſpidem ad... igeret. Hoc ſcilicet ad vitam cæcitate deformem Iaromirio deerat, vt mori etiam ... turpi cæde ei non cõtingeret. Latuit autor cædis tantiſper, dum ſpiculator precio ... datus promiſſo, illum tandem impunitate conceſſa proderet, minaſque Cochani ... dicaret, quibus Bretiſlao quoque perniciem minitabatur. Iuuenis promptus veloces ... continuo mittit, qui Cochanum volentem aut nolentem adducant, inficiant... facinus per ſpiculatorem reum conuincant. Nec vno ſupplicio contentus, primum ... res amputari, mox oculos erui, deinde vmbilicum præcidi, atque omnia inteſtina ex-trahi, mergique aliquoties non tamen ſubmergi, poſtremo caput collo iubet decolla-ri. Conuerſus inde ad conciliandum ſibi popularium fauorem, paci fauentium, vrba-nam Pragæ quietem per triennium tolerauit, nullis ſe temere niſi ciuilibus negotiis of-ficiiſque, perinde vt Vdalricus pater facere conſueuerat, implicando. Decedit inte-rim [e] Meſcho Poloniæ princeps aduerſo rumore, tanquam per ſegnitiem & ignauiam regiones aliquot Vandalicas, à maioribus ſuis virtute & induſtria partas, turpiter ami-ſiſſet. Lætus audiuit Bretiſlaus inertiam Principum, imbelleq; ocium palam ab omni-bus damnari, anſamque inde arripuit quietis abrumpendæ, quam cum graui tædio iam pridem ſuſtinebat: & quanquam diceret, multo gratius ſibi futurum fuiſſe, ſi à Boleſlao ſuperſtite, pœnas exoculati per fraudem aui exegiſſet, tamen ne hoc quidem ingratum fore, ſi vel paulo ſerius iuſta in conſcios vindicta apparuerit. [f] Sine Princi-pe tunc Poloni adminiſtrabant Poloniam, non hæredis defectu (nam Meſcho Caſi-mirum filium ſuperſtitem reliquerat) ſed quod nemo ſciret, vbinam gentium is Ca-ſimirus ætatem degeret. Degebat autem apud Gallos in ſodalitio Cluniacenſi abſtru-ſum, quoniam cucullatus, & in Diaconum attonſus eſſet. [g] Bretiſlaus igitur, abſen-te Principe, ad præfectos Polonos mittit fecialem, qui res aui ſui à Boleſlao in Polo-niam interceptas, repetat. At illi arroganter feciali reſpondent, ſe tunc demum poſt reſtitutam Polonis Pragam, de reſtituendis Bretiſlao rebus cogitare velle, nunc cogi-tandi ocium non eſſe. Ab hoc reſponſo Bretiſlaus delectum habere, militemque ſta-tim ad arma vocare properat. Et quo citius conficiatur, funem ex ſubere in torquis modum intortum, circum vicos & pagos ferri iubet, cum hac denunciatione, Suſ-pendio illum periturum, quiſquis idoneus militiæ repertus, illam obire detrectauerit. Maior etiam quam vſus poſcebat, militum numerus, hoc metu propoſito intra breue tempus contractus fuit: domique ſunt relicti inhabiliores, & tantummodo selectio-res ſtipendia facere iuſſi. Cum iis Bretiſlaus per ſtrages, magis tamen pecorum & æ-dificiorum, quam hominum Cracouiam vſque, nemine ſibi obſtante penetrauit. Nec Cracouia diu obſidionem ſuſtinuit. Cæterum poſt deditionem quoque factam, ob-tinere non potuit, vt ædificia illa, in quibus à Boleſlao ipſi auo eruti oculi fuerant, funditus à ... demolirentur. Inde iter factum ad arcem Sydecam, in quam nobilitas ... ta vi ... ugerat, qui arcis ſitum perſpecturi antecedebant, reuertentes docuerunt: Egregie ... illam, & natura & opere contra quoslibet repentinos impetus eſſe munitam, ſed circumuallari eandem poſſe, ideoque videri expugnabilem. Ac-cedit propius Bretiſlaus eademque contemplatus quæ ſpeculatores, foſſa, vallo, ca-ſtellis arcem circumuallandam decernit. Crebris hoſtes eruptionibus opus ... fie-ret prohibere conabantur, ſed omnibus eorum conatibus paruo Boiemi negocio oc-currebant, partimque trucidabant, & partim viuos capiebant. Opere nondum abſolu-to, ... nox ventis & pluuiis tempeſtuoſa, atq; ita obſcura, vt vix proximum quiſ-que ... poſſet. Non prætermittit arcis præfectus occaſionem, ſed huiuſcemodi no-ctis opportunitate ad fugam capeſcendam vtitur, fugitq; cum pauciſſimis conſcijs. Ma-ne fuga præfecti inuulgata, tanta deſperatio omniũ animos inuaſit, vt protinus ad Bre-tiſlaum mitterent, qui ſe paratos eſſe de arce cedere, & quæ imperauerit facere, dice-rent. Imperat vt arce & armis traditis decedant, inermeſque ab exercitu ne recedant priuſquam Gneſna, Polonis metropolis reciperetur. Pleriqne eorum fidei immemores à Caſtris ſe ſubduxerunt, ex quibus retracti duo Verſouicenſes, iam olim profugæ, gla-dio percuſſi ſunt. Cæteri Poloni ſub cuſtodibus aſſeruati, ſpectatores calamitatum eſſe

Bellum Bretiſlai cum Polonis anno 1038.

Arcis Sydecæ deditio.

E 2

Gneſna capta.

cogebantur, quas oppidorum caſtellorumque amiſſis omnibus compenſauerant. conſeſta enim oppida & caſtella, ante deditionem a Gneſnenſibus, capta & direpta fuerunt. Gneſnæ in primis de corporibus duorum Adalberti, Gaudentii, Chriſtini, aliorum que ipſius ſodalium, tollendis deliberabatur. Cauſam deliberandi præbuerunt extracti templis pro mortuis, ii qui temere manus admouere ſepulchro ſanctorum tentauerant. Poſt multam deliberationem, Seuerus pontifex Pragenſis, in locum Iſonis cooptatus, & tunc expeditionis Bretislai comes, ſupplicationem & ieiunium triduanum indicit, adhibitiſq. deinde ſacerdotibus citra cuiuſque noxam corpora inde omnia aufert. Aufert mox item Bretislaus donaria templi precioſiſſima, crucem ex auro, magnitudine, pondere inſignem, nempe libras auri tercentas librantem: tandem auri treis tabulæ ex ara ſublatæ habebant, & præterea gemmas & vniones auro cariores, quanquam ne ab argenteis quidem inauratiſque vaſis, & ſimulachris eſt temperatum. Nam reliquorum ornamentorum, quibus templa Gneſnenſia liberalitate multorum principum erant exornata, non facile quis numerum inierit: multo adhuc difficilius captiuorum, quibus Boiemiam, vbiq; locorum referſit, aſſignauitque nonnullis prope ſyluam incultam, quam Cirinam vocant, ad colendum, & areas ad ædificandũ, miſcellaneamq; turbam reliquam Hungaris in ſeruitutem diſtraxit: Sanctas autẽ reliquias, & alia templorum ſpolia precioſiora partim in arcem Pragenſem, partim Boleslauiam, partim etiam in Morauiam deportanda curauit. Atq; in tanta victoria, hoc ſibi præclarum in primis putauit quod quatuor inſignes vrbes Gneſnã, Cracouiam, Poznaniam, Vratislauiam, non tota æſtate tranſacta expugnaſſet. Poſt tam grauem acceptam plagã Poloni, magno cum gemitu & querelis in vnum locum congregantur, ſed non vna eademque omnes ſententia. Nam alii Romanum Pontificem, alii Cæſarem, alii Caſimirum hæredem ſibi futurum conſtituebat vindicem. Vt igitur ſingulis factionibus ſatisfieret, deliguntur qui Romam, qui ad Cæſarem, qui ad Caſimirum inueſtigandum eant. Stephanus Præſul Gneſnenſis delectus, qui cauſam Romæ ageret, egitque illam acerrime, atque ita peregit, vt damnato non ſolum Bretislao, ſed etiam Seuero Pragenſi Antiſtite, iuberet Romanus Pontifex, quæ ex Polonia aueċta, & aſportata erant, ea ſuis templis reſtitui ſtatim omnia. Prouocat Bretislaus ad alterum Pontificem, a quo male ſimiliter acceptus, mox ad tertium (nam tres eodem tempore pontifices[i] Romanum pontificatum ſibi per ſeditiones vſurpabant, Benedictus, Silueſter, Gregorius) quos ad extremum omnes Bretislaus, præda retenta fruſtratus eſt. Seuerus interim abſolutus cum oſtenderet alienæ, non ſuæ culpæ, reum ſe ſubiici. Sed Bretislao, poſteaquam Caſimirus in Gallia inuentus fuit calamumque regni ſui apud Henricum Cæſarem deplorasset, idem Henricus, grauior vltor, ſpoliorumq; exactor imminebat, exaſperatus tum contumacia, quod ad cauſam dicendam vocatus Bretislaus parere contempſerit, tum literis eiuſdem Bratislai aſperius ſcriptis, vt in quibus inerat Cæſarem inſolenter facere, qui noua, libertatique contraria, aduerſus Boiemiæ principes imperia incipiat, nunquam antea neque auditum, neque factum a Cæſaribus fuiſſe, vt iuberent cauſam Principes Boiemiæ dicere, de præda per victoriam intercepta: ſed quemadmodũ belli, hoſtibus ſuis inferendi, ita prædæ ſeu retinendæ, ſeu diſpenſandæ arbitrium ſemper penes ipſos victores fuiſſe. Quod ad Polonos attinet, autores illos iniuriæ faciundæ extitiſſe, ideoq; pœnas, & meritas, & iuſtas ſibi tandem exoluiſſe, quas iamdudum auoque patriq; ſuo exoluere debebant. [k] Atqui Henricus legem a Conrado Cæſare, ſocero ſuo paulo ante obitum promulgatam, in hanc fere ſentẽtiam pro ſe habuit. Princeps imperii, quiſquis es, pacem colunto, iuri & legibus obtemperanto, nec vllo pacto ocium imperii turbanto, quiq; non paruerit, capitale eſto. Ex hac igitur lege Cæſar, Principes & vrbes imperii contra Bretislaum, tanquam publicæ quietis turbatorem armat, diuiſiſq; bifariam copiis, cum altera parte copiarum ipſe Bauariam, cum altera Bernardus Saxoniæ princeps bello clarus, per Miſniam procedit. Ad eum modũ & Bretislaus vires ſuas diſpertit, ſeq; Cæſari, Procopium Belinæ comitem Bernardo opponit. Mandatq; vt in ſyluis loco iniquo & impedito Saxones adoriatur. Nam ipſe etiam idoneum inſidiis, in ſylua Hercynia, & montibus Bauariæ incumbentibus locum occupauit, eumq; cæſis circum caſtra arboribus vndique muniuit, vt ſi inſidiis deprehenſis, impetus aliquis in caſtra factus eſſet, ei facilius oppoſito vallo, & lignorum congerie obſiſti poſſet. At Cæſariani ſiſi multitudine, inexplorato, & cum magno Boiemorum contemptu ſyluas tranſibant, antecedentibus Badenſi & Vaſſerburgenſi Ducibus. Quod vbi Bretislaus animaduertit, paſſus eſt bene multos ita incurioſe incedentes præterire, mox deinde ſigno ad certum

Seuerus VII Epiſcopus Pragenſis.

Theſauri Gneſnenſis Eccleſiæ in Bohemiam aſportati.

Sors iniqua Polonorum. Præpoſtera cura.

Quatuor inſignes Vrbes breui ſubegit tempore.

Vindice deſtitutis Polonis.

Henricus Cæſar Caſimirum defendendum ſuſcepit.

Contumax & proteruus Bretislaus.

Diuiſi[illegible] a [illegible]. [illegible] Procopium Saxoni obiicit, ipſe Cæſarem aggreditur.

Badenſis & Waſſerburgẽſis Duces.

ad erumpendum ſuis dato, interruptos, diſiunctos & à mutuo auxilio deſtitutos aſſilit, atque ingentem Germanorum ſtragem ædit. Adeo enim aduerſa ſibi omnia hoſtes, in ſylua ramis denſiſſimis clauſa, habuere, vt neque plures ſimul ordinem tenere, neque ſe inuicem confirmare, neque longas haſtas protendere, neq; proſpicere potuerint, quid à quaque parte caueri oporteret. Itaque in tanta eorum perturbatione, magnoque pauore, facile Bretiſlao erat, velle ſuum pro arbitrio exequi. Ipſe Cæſar cum paucis retrocedens, vehementer erubuiſſe dicitur, quod victum ſe videret ab hoſte, quem ipſe non vidiſſet. Aliquanto melius Princeps Saxoniæ rem ſuam geſſit, reducto in Saxoniam non ſolum incolumi, ſed etiam præda onuſto Saxone. Idque Procopii culpa commiſſum eſſe arguebatur, quod nec in ſyluis, nec in apertis campis hoſti ſe ille obiicere auderet. Obiectus itaque idem Carnifici eſt, primo excæcandus, tum deinde manibus atque pedibus truncandus, poſtremo ſubmergẽdus in flumine Belina, ad quod immoto agmine ſubſtiterat. Vix potuit grauior pœna proditioni conſtitui, quam eſt conſtituta tunc pauori. Sed impauidus & audacis animi Dux noluit niſi audaces habere tribunos militum: oderatque deſertores non minus quam proditores. Porro Cæſar impatientius indies fugæ dedecus ferẽs, duces denuo accerſire, nouaque ſibi & domi & foris parare auxilia aduerſum Bretiſlaum feſtinat, eoque celerius Caſimirum Polonum in patriam deducendum, additis aliquot cohortibus & turmis curat, vt is regno maturius inito, maturius etiam ſubſidio veniat in Boiemiam. Sacris vt dictum eſt initiatus, & veſte religioſa veſtitus Caſimirus fuerat: ſed interueniente Rom. pontificis aſſenſu, ſacram perſonam profana mutauit, nihil ſibi de priore ſtatu retinens, niſi conſuetudinem attondendi decurtandique capillos, cum alii Poloni ſic paſſim cæſariati ambularent, vt Cincinni dorſa illorum qualiter mulierum flagellarent. Permanet in hunc vſque diem apud Polonos ieiunium, & tributum à Romano tum pontifice ad expiandam religionem à Caſimiro profanatam inſtitutum. Nam & ieiunatur ab illis in ſingulos Mercurii dies, & quotannis ab vnoquoq; ſoluitur[1] denarius, qui ſancti Petri cognominatur. Sed vt ſtatim memini Cæſar doloris impatientia bellũ renouare feſtinabat, reparatoq; iam & adaucto exercitu, iter in Boiemiam, præmiſſis late exploratoribus, & inſequentibus agminibus, diligentius quam nuper munitus faciebat: mirabaturque neminem adeſſe vſpiam, qui ſibi vt nuper tranſitum per ſyluas & montes inhiberet. In plano deinceps & aperto, factus ab incolis certior, euictum Bretiſlaum quorundam precibus, qui & dignitate & conſilio præpollebant, vt tuta magis aliquando, quam ſemper audacia conſilia caperet, propterea in campum apertũ non venire, quod Pragæ mœnibus magis, quam aciei fideret, Pragam ire contendit, milleque paſſibus caſtra à mœnibus ponit: & antequam propius accedit, ſemel iterumque per turmas equitem diuiſum ad experiendum, qualem in reſiſtendo Boiemi animum haberent, præmittit: & poſteaquam accipit, neque vires, neque audaciam hoſtibus deeſſe, toto cum exercitu muris appropinquat, pedeſtrique ſimul & equeſtri acie inſtructa, copiam pugnandi Bretiſlao facit, eo intra mœnia nouis circum munitionibus communita ſeſe continente, denunciat Seuero pontifici, cui paulo ante regalia obtulit, vt fidei nuper præſtitæ memor, ad ſe ex vrbe in caſtra veniat. Venit ille Bretiſlai permiſſu, ſeque apud Cæſarem incuſantem, quod arma cum hoſte imperii conſociaſſet, vi & neceſſitate excuſat. Mox in partem ſeductus, & à Cæſare de his quæ ille ſcire voluit interrogatus, ita ſolerter ad omnia reſpondit, ita crimina Bretiſlao obiecta prudenter diluit, ita certa ratione difficultatem expugnandæ Pragæ approbauit, vt Cæſar verbis eius placatus, diceret: *Fac vt dignum eſſe maieſtate noſtra, & principis tui exiſtimatione videbitur*. Reuerſus ille Bretiſlao perſuade, t vtilius eſſe amico quam inimico frui Cæſare, mulctariq; aliqua portione prædæ, quam de ſumma rerum periclitari m. Mille igitur & quingentis argenti libris, atque ſolemni obſequio, quod principes Cæſari exhibere ſolent, pax & amicitia redempta fuere. Conciliatus & Romanus pontifex Bretiſlao erat, ipſo voto quod de inſtituendo ſacerdotum collegio, & templo Boleſlauiæ ex manubiis Polonicis ædificanda, vouerat, abſolueratque. Interea temporis cuncta fere in Polonia ad Caſimiri reditum mutata erant. Polonis videlicet à Bretiſlao domi tumultu Hungarico impedito, ad præſentem Caſimirum certatim deſciſcentibus, paucæ retentæ in Sleſia à præſidio Boiemorum arces, & ex vrbibus ſola Vratiſlauia, quam vt rurſus aſſequeretur Caſimirus, ne ſtipendiarii quidem & vectigalis principis conditionem ſuſtinere grauabatur. Vectigal Bretiſlao in ſingulos annos auri triginta, argenti centum libras appendebat. Caruit pontifice illa tempeſtate Vratiſlauia, idque ſolum ei ad cæteram vrbis magnifi-

Primam Cæſaris expeditionẽ interclusa obſepiaque ſyluarũ succiſione itinera reddidere inuia.

Saxo felicius dimicauit.

Procopii formidinis atrox pœna.

Pontificis indulgentia Caſimirus cucullũ exuit.

An. 1052. Praga obſidetur ab Henrico Cæſare.

Epiſcopum memorem iuriſiurandi Cæſar euocat.

Tributarius Bretiſlao ob Sleſiam Caſimirus.

centiam defuerat. Vt igitur de Pontifice quoque gloriari poſſet Caſimirus, de ſententia ſuorum Præſulum ſedem Ricinenſem tranſtulit Vratiſlauiam, iuſſitq; ibi Hieronymum non amplius Ricinenſis, ſed deinceps Vratiſlauienſis Pontificis titulo præſidere. Hoc vero negocii Bretiſlao cum Hungaris erat: Crebris excurſibus populationibusq; vexabant Morauiam, agreſteſq; ex illa familias vna cum pecoribus abducebant, late diffuſo terrore per equites, quorum illis copia aderat, & Morauis inopia: ideoque ad Bretiſlaum confugerunt, auxiliares equites petitum. Atq; ipſemet auxiliator illis aduenit. Et quoniam ⁿ Andreas tunc apud Hungaros fama inclyta regnabat, propterea quod Hungaros, relicta ſuperſtitione, ad quam maior pars illorum redierat, coegerit Chriſtianam religionem rurſus colere. An igitur ipſius voluntate & aſſenſu maleficia illa in Morauia fierent, per legatos explorari placuit. Andrea renunciante, nec ſuam in hoc neq; publicam culpam eſſe, quod nonnulli qui ſe quotidianis latrociniis alunt per Morauiam graſſentur: Proin ſe non impedire, quominus Bretiſlaus periculi ſuorum habeat rationem, puniatq; Latrones pro arbitrio ſuo. Velegradi erat Bretiſlaus, cum prædatores Morauiam ingreſſi, ſuo illam more prædari inciperēt, haud procul a Velegrado. Ibidemq; ſtatim illorum turmis occurſum eſt, & inito prælio equeſtri, atq; ducentis in illo Hungaris interfectis, reliqui fugam ad montes adornant. Mox aucto illi numero infeſtiores redeunt, cæde & incendiis obuia complentes. Ergo etiam prælium acrius quam nuper fuit, vt in quo mille ducenti hoſtium deciderunt, & Boiemorum atque Morauorum non niſi centum deſiderati. Ita latrocinii externi factus finis, & Bretiſlaus ad pietatem verſus Reygradenſe cœnobium pridem inchoatum, tandem abſoluit. Per idem tempus Procopius pietate, atq; innocentia vitæ adeo claruit, vt penatibus diuis adnumeraretur. Patria ei Boiemia, & parentes item Boiemi erant, à prima ſtatim pueritia ſoliciti, vt filius ipſorum Chriſtiana diſciplina imbueretur, cumq; ſtudia tunc ad religionē conducentia, non apud alios in Boiemia, niſi apud viros ſacris initiatos vigerent, puerum collegio ſacerdotum in arce Vicegradenſi erudiendū obtulerunt. Poſtquam adoleuit, ingeniumq; & mores collegio ſic approbauit, vt idoneus haberetur, qui collegarum numero adiungeretur, maluit ſodalem, in ſodalitio Breunouienſi, quam collegam in collegio Vicegradenſi agere. Captus deinde amore vitæ ſolitariæ, Breunouia relicta, ſpeluncam quandam Saſauæ flumini incumbentē, laruiſq; & lemuribus infamem ſibi inhabitandam delegit, eam ſimul atque ſubiit, continuo omnes illæ terribiles viſu formæ dilapſæ ſunt, haud ſecus, ac dilabi ſolent tenebræ luce immenſa, vnaq; etiam metus eſt depulſus ab accolis, qui adire ſpecum ſibi metuebant. Igitur cognoſcens Procopius fruſtra ſecretum à ſe, fugamq; hominum quæri occultandi ſui finem fecit, ac paulo poſt, ſuæ ſectæ aſſectatores in contubernium contrahens, ſacra cum illis, & munus vigiliarum, precumq; & ieiuniorum obiuit, tametſi nihil in iuuenta ægrius, quam famem toleraret. Ob quam rem Præſide Breunouienſi aliquando indignante, atq; id agente, vt abductū in agrum, ieiunare propter cibi inopiam vſq; ad horam præſtitutam cogeret, Procopius famelicus conſpecta arbore corno, ſuſpirare intimis pectoribus, conqueriq; de hyeme incipiente, per quam videlicet fieret, quo minus id temporis corna eſui matura reperiret. Induit ſubito ad ſuſpiria eius arbor, & folia & fructus, conuertitq; rei nouitate in ſe omnium oculos: ſed & Procopium mirabantur, tam auide in oblatos fructus inuadentem: atq; ab eo tempore indulgentius in continuandis ieiuniis eſt habitus, donec proceſſu temporis & ætatis, rabidam orexim conſilio atque ratione ſummoueret, abſtinentiamq; deinceps ſic coleret, vt illius exemplum ſeipſum aliis præberet. Non ſolum autem ſuperſtes, verum etiam in ſepulchro dormiens multa & præclara ædebat miracula. Bretiſlaus eo loci, quo iacebat, memoriæ eius templum excitauit, addiditque illi ſodales cœnobitas. Poſt ſupplicium de Cochano ſumptum, Bormirius Verſouicenſis, ad vetus familiæ ſuæ aſylum in Poloniam penetrauerat, motum aliquem nouum ibi aduerſus Bretiſlaum concire cupiens: quod vbi efficere haud potuit, manum latronum ſatis validam in Polonia excitat, vt prædatum ſecum illam in agros Boiemię, iuxta Glatium ſitos adducat. Non carebat ſuſpicione Caſimirus, quaſi eo conſcio aut diſſimulante, Poloni fines Boiemiæ incurſarent. Eo magis Bretiſlaus inſtare vt abſque dilatione exercitus in Poloniam ſcriberetur. ſed obtinuerunt ſeniores, priuſquam id fieret, vt legati ad Caſimirum irent, qui dedi ſibi latrones ad ſupplicium poſtularent. Quod ſi recuſatum fuerit, bellum apertum denunciarent. Caſimirus legatos benigne ac laute tractauit, & hactenus illos apud ſe retinuit, quoad Bormirius Verſoui-

Ricinenſem ſiue Smogorouienſem epiſcopatum Vratiſlauiam tranſtulit Caſimirus.

Diui Procopii vita & mansiones.

Bormirus Verſouicenſis turbas in Polonia ciet.

Legati ad Caſimirum Verſouicenſes poſtulatum.

ſouicenſis, cum aliis triginta anteſignanis Cracouiam adduceretur. Tum ad legatos: *Cras*, inquit, *non verbis, ſed re ipſa ſuſpicionem de me conceptam reuincam, teſtibus oculis veſtris, quibus plus quam auribus credi ſolet.* Iubetque luce orta ſtatim captos omnes in conſpectu illorum crucibus ſuffigi, inter quos altiſſimus pendebat Bormirius. Ad vitam præterea ſuam Caſimirus obtulit pacis inter Polonos & Boiemos conditionem, ſi viciſſim Bretislaus ad ſupremum vitæ diem pacem ſe ſeruaturũ promitteret. Accepta conditio eſt, præſertim illam offerentibus iis, qui ingentia nuper incommoda ſuſtinuerant & vtrinque fideliter cuſtodita fuit. Cæterum alibi à Bretislao ocii impatientiſſimo, belli materia quæſita & inuenta eſt laceſſentibus denuo Hungaris, regi quoq; ſuo etiamtum rebellibus, quod ad Scythicam reuerti ſuperſtitionem prohiberentur: tempeſtiuum itaq; viſum, inſtaurare protinus in tales expeditionem: & ſi non fuerint in Morauia reperti, in Hungaria illos eſſe veſtigandos & ſubdomandos interceptis illorum quoq; domiciliis, per impietatẽ profanatis: & locis præterea aliquibus Morauiæ vicinis, quæ illi olim Morauis per vim, aut fraudem auulſerunt. Ad id vſq; temporis Boiemi ſuo Marte, ſuiſque viribus bella gerebant. [b] Bretislaus primus fuit, qui in hac vltima ſua expeditione cõtra Hungaros equitatu prçualentes ſuſcepta, equites ſibi ex Germania mercede conduxit, & ad oppidum Chrudim, paruo à Morauia interuallo diſtante, ſecum abduxit: quos dum ibidẽ cum alio exercitu hilaris & lætus recenſet, & poſtea liberalius cœnat, ſeq; pluſculum inuitat, feruentiſſima per noctem febre corripitur. Quæ poſtquam æſtum non remittit, ſed capitis inſuper & pectoris dolores acres commouet, finem vitæ adeſſe ſentiens, attollit oculos, videnſque præter filios ſuos coram, alios quoque frequentes proceres de ſalute ſua omnes ſollicitos, laudato officio, iubet illos bene ſperare. *Pro me enim vno*, inquit, *etiamſi ego vobis nunc auferar, quinque filios, Spitigneum, Vratislaum, Conradum, Otthonem, Iaromirium vobis ſuperſtites relinquo: hi facile deſiderium mei leuare poterint. Sed illud potius vobis curandum, omnique ratione prouidendum erit, vt ea quæ nunc eſt inter fratres coniunctio, concordiaque, poſt obitum quoque meum perduret inuiolata. Nam quæ ſit illorum ætas videtis, ea nimirum, quæ ſiue publico, ſiue priuato muneri obeundo, iampridem habilis habetur, extra vnum Iaromirium, in quem Pædagogus adhuc ſuo fungitur officio. Vt igitur nullus de hoc metus ſit, ne quid per imbecillitatem ætatis noui moueat, ita valde metuendum, ne maiores natu fratres, dominandi cupiditas tranſuerſos agat, fraternamque violet beneuolentiam, ſi forte vnuſquiſque ad principatum aſpirare, quam alii loco cedere contenderit, immemor verborum Domini, dicentis: Omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur. Sed quanquam meliorem ego ſpem mihi de filiis meis ſpondeam, ipſos videlicet ſua ſponte ab omni diſſidio domeſtico eſſe temperaturos, cum omnes rem maxime impiam eſſe ſciant, fratrem fratri moliri inſidias; tamen mutua defenſio, multo mihi tutior videtur, vt in qua multi, quæ in rem communem ſint conſulere, vique maiore malum arcere poſſint, ſi abſque aſſentatione æquos & iuſtos conſiliarios, defenſoreſque communiter præſtiterint. Cuiuſmodi ego cum vos fore confidam, occultare præſentibus nolo, quale decretum quondam inter filios decreuerim. Nihil vtique noui, aut inſoliti ſtatuens, ſed quod ordo primum naturæ, dein ius Gentium præſcribit, id confirmans. Nempe vt ex filiis, ne alius ad paternam regni ſucceſſionem, niſi natu maximus proueheretur: cæteri fratres, ſorte quiſque ſua contenti ſint.* Iuramento à cunctis in hoc decretum præſtito, tum Bretislaus, Spitigneum eis Principem totius Boiemiæ nominat, atque inter alios fratres Morauiam in hunc modum diuidit. Vratislao Olomucenſem, Conrado & Otthoni, Brunnenſem ac Znoymenſem regionem attribuit. Iaromirium vero ad ludum literarium amandat, eique ſucceſſionem pontificatus Pragenſis deſtinat. Quibus ſic compoſitis, animaque in manus Domini commendata, emittit ſpiritum. Corpus inde Pragam à filiis relatum, & in arce Pragenſi ad Sanctum Vitum conditum. Nullus in rebus bellicis ex Boiemiæ hactenus principibus, Bretislao par fuit. Nullus enim tam fœliciter aduerſus Cæſarem & Germanos rem ſuam geſſit. Nullus tam late Hungariam ad vſque arcem & oppidum Strigonium vaſtauit, tamque crebris & variis præliis ipſos Hungaros afflixit, nullus Poloniam, ita vt ipſe, debellauit, & ad tributum Boiemis pendendum redegit. Domi item in adminiſtranda Republica habitus clariſſimus.

Verſonicenſis cum triginta complicibus furcam ſubiit.

Perpetua inter Polonos & Boiemos pax ſancita.

Morituri Bretislai oratio.

Ad concordiã exhortatur hæredes.

Hæreditas principatuum inter fratres diuiſa.

Bretislai encomium.

[a] *Filii Ladislai Calui patrui ſancti Stephani à cuius morte Petri & Abæ (qui & Ouo & Albusnus dicitur) ſæuitiam metuentes in Morauiam, hinc in Poloniam exulatum profecti ſunt.*

[b] *Secundus dicitur hic Henricus Niger iuxta Italorum ſupputationem, qui Aucupem quod*

Digitized by Google

Italiam non adierit è catalogo Imperatorum excludunt, & S. Henricum vel Claudum primum conſtituunt.

c *Petrus è ſorore ſancti Stephani patre Vuilhelmo fratre Sigiſmundi Regis Burgundiæ natus, ſecundus Rex Hungariæ ob tyrannidem regno pulſus. Et Aba maritus ſororis diui Stephani ſuffectus.*

d *Albertus Bauarus (ſoror eius nupta fuit Petro Regi) qui & Bambergenſis Leopoldi F. Alberti N. Othonis III. pronepos, primus Marchionatus Auſtriæ titulo & prouincia ab Hungaria reſecta donatus.*

e *Conrado Saliquo Imperatore ob imbellem inertiam Miecislai Regis Poloniæ plurimæ prouinciæ ad Pomeraniam & Saxoniam Marchiamq. Brandenburgenſem ad littus Balthicum Romano Imperio vectigales facta ſunt.*

f *Ob impotentem Rixæ matris dominatum Polonia vterque pulſi. Caſimirus Lutetiæ artibus liberalibus addictus, poſt in Burgundia ad Cluniacum ordinis D. Benedicti fit Monachus.*

g *Auita bona Bretislaus à Polonis repetit: incongruo accepto reſponſo bellum parat.*

h *Gaudentij corpus ſuppoſititium pro Adalberti corpore aiunt (hoc enim templi cuſtodes defoderant) Boemos accepiſſe Poloni ſcribunt.*

i *Schiſmate decimotertio Benedictus IX. Silueſter III. Ioannes XX. Contra hos Papa factus Gregorius VI. ab anno 1032. vſq. ad annum 1045.*

k *Conradus Saliquus pater non ſocer fuit Henrici.*

l *Confertur alendæ perpetuæ Lucernæ in æde D. Petri Romæ, denarius Polonus S. Petri dictus.*

m *Coegit priſtinum ſolutis tributis iugum Boiemos ſubire. Hunc Henricum dicunt alii 500. Marcarum argenti & boum vectigal primum Boemis impoſuiſſe ob conceſſam illis Morauiam.*

n *Andreas Rex Hungariæ cœpit regnare Anno 1038. Stipulato Paganiſmo regnum conſecutus Andreas. Poſt ad verum Dei cultum reuerſus, latrociniis infeſtam reddidit Hungariam.*

o *Bretislaus ſubacta Polonia ter Pannoniam dicitur inuaſiſſe, neq. mediocria damna intuliſſe, ſed tertio ingreſſus repentina febre correptus pedem referre coactus eſt.*

Bretislai filij:
- *Spitigneus*
- *Vratislaus*
- *Conradus*
- *Otho*
- *Iaromirius*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER OCTAVVS.

SVMMA OCTAVI LIBRI.

XXIII. *Spitigneus μισογέρμανος. Intra triduum Germanos ſolum vertere mandat. Neque matre & Veſtali comitiſſa exceptis. Occaſio huius in Germanos odij. Mater Iuditha Petro Regi Vngariæ nubit: eo mortuo in Morauiam ad alios filios reuertitur. Cœnobium Prak ad Znoymam erigit. Tercentum nobiles Morauos ob Germaniſmum ſpoliat & carceribus addicit. Inhumanus in fratres. Vratislaus maior in Hungariam fugit. Cunradus & Ottho Pragam abducuntur aulicis miniſteriis deſtinati. Coniunx Vratislai grauida in maritum ſuſceptam indignationem excipit. Belinæ præfecto cuſtodienda traditur. A Seuero Epiſcopo corripitur durius. Dimittit Vratislai coniugem incolumem. Hæc maritum conuentura, abortu facto, in itinere exſpirat. Andreas rex Hungariæ ſororem Adleidam Vratislao coniugem tradit. Spitigneus princeps fratribus reconciliatur reſtitutis bonis, ſomnio eiuſq. interpretatione per Epiſcopum facta, territus. Bretislaus filius natus Vratislao ex Adleida. Seuerus principum victus precibus renunciat Epiſcopatum*

patum Olomucensem Iohanni. Vidua petit audire a S[illegible] [illegible] Pragæ templum [illegible].

XXIIII. *Vratislaus. Diuidit inter fratres Morauiam Iaromyrus minimus [illegible] neglectum queritur. Spes Episcopatus Pragensis ipsi inuicitur. Placatur: post habitu reiecto ad ingenium redit. [illegible] Boleslai Audacis regis Poloniæ adiutus fratrem principatum obtinentem [illegible]. Mors Adleidæ coniugis Vratislai. Vratislaus primæ coniugis carcerem vlciscitur in præfecto. Deliberatio de successore Seueri in Episcopatu. Iaromyrus inuito principe palmam obtinet. Vratislaus Suatauam Poloniæ Regis sororem coniugem tertiam ducit. Silesiæ descriptio. Iaromyrus Gerardus dictus confirmatur ab Henrico Cæsare per Moguntinum Archiepiscopum. Repetit a Ioanne Olomucensem Episcopatum. Hinc dissensionum longa series. Excommunicatur. Romam [illegible]itatur. Monasterio mancipatur. Mathildis in gratiam Pontificis reponit Gerardum. Bella parricidialia in Germania, inter Cæsares Henricos patrem & filium. Henrico à Pontifice exauctorato sufficitur Rudolphus. Eo cæso Henricus filius. Patri ob Lusatiam stipulatam Vratislaus: filio Henrico Leopoldus Austriæ Marchio auxilia tulere. Leopoldus Morauiam infestis signis inuadit. Profligatur a Vratislao. Hic Henrico patri ad Rhenum suppetias fert. Simultates inter Cæsarem & Vratislaum. Pater carceri Leodiensi à filio inclusus moritur. Boleslaus Ferus Rex Poloniæ a Pontifice Maximo regno priuatus ob necem diui Stanislai. Vratislaus cum fratre Gebardo Episcopo animaduertit in Magos & Iudæos.*

QVEMADMODVM parens inter filios hæreditatem distribuerat, sic partem quisq; suam ab ipso funere adiit, totum autem Boiemiæ principatum Spitigneus solus possedit, a puero statim hominibus Germanis infestissimus, tum vero adepta nocendi quoque potestate, adeo in illos implacabilis, vt contra sententiam virorum primorum, exemplum insolens detestantium edictum proponeret, quo intra triduum Germani omnes e Boiemia pellebantur. Ac ne respicere personas, matremque suam ab aliis secernere videretur, illam quoque in Germaniam [illegible] rebus suis reuerti iubet. Restabat virgo vestalis diuo Georgio in arce Pragensi consecrata, nobilibus in Germania parentibus orta, quippe parentes eius ea dignitate fuerunt, quam nunc Comites vsurpant, quæ religione se tutam existimans, abitionem etiam post edictum dissimulabat. Hic ille atra bile percitus, denunciari protinus virgini iubet: *Ni ante noctem cœnobio egressa fuerit, nihil posthac illi aduersus imperium Principis, aut flammeum, aut velum profuturum.* Causam tam intẽperantis denunciationis, ex hac offensa ferunt obortam: Muro cingendam arcem Bretislaus conduxerat, metirique se præsente spacium illius iusserat, cum Spitigneus filius, etiam tum adolescentulus adesset. Metienti Clybanus proxime cœnobium obuiam fuit, qui cursum funiculi a via [illegible]quebat, quoniam parens furno parci iniunxerat. Quo paulum progresso Spitigneus [illegible]sistens, Clybanum inuadit, illumque vi sua demolitur, his præ[illegible] verbis [illegible]: *Non amplius Germana hæc sanctimonialis tostas ex hoc Clybano edet placentas.* Ad quæ [illegible] com[illegible] *Videte, inquit, robustum Boiemum, quam strenuum facinus designarit. si [illegible] solus fornaculam diruit, quam vix tres validissimi iuuenes Germani proturbassent, dignus [illegible] et ob hanc victoriam corona triumphali.* Arriserat dicenti Iudith mater, quæ tum præsto fuit, & perinde atque illa sanctimonialis filium offenderat, tanquam parum Boiemis propitia. Iudith tamen a filio contempta Petro Regi Hungariæ, nuper ab incolis regno pulso denupsit, ac post eius obitum in Morauiam se ad alios suos filios contulit, pietati & religioni ibi dedita. Huius pietatis eius hoc est monumentum, quod nunc Lucense Cœnobium appellant, insigne opibus iuxta Znoymam situm, sed id suo post tempore ædificatum. At in præsens Spitigneus cum accepisset, apud Moranos se male audire propter edictum contra nationem Germanam promulgatum, vltioni intentus trecentos simul viros nobiliores acciri ad se nominatim ex Morauia imperat, qui sibi ad oppidum Chrudimum occurrant. Faciunt imperata Morani, ad vnumque omnes protinus capiuntur, & per municipia diligenter custodiendi traduntur, armis & equis spoliati, quos Spitigneus suis distribuit, atque cum illis & reliquis copiis Morauiam ingressus est. Cuius aduentu Vratislaus conterritus, Olomucioque diffisus, quo frater iter suum conuerterat, ad Pannoniam transfugit, hospitaliter a Rege exceptus. Quam vero ægre Spitigneus tulerit, fratrem sibi elapsum fuisse, vel hinc coniectura capi potest, quod neque in vxorem e-

XXIIII. *Spitigneus [illegible]*

[illegible] contra Germanos, vt triduo solum Germani [illegible] ne matre quidem excepta.

Origo implacabilis aduersus Germanos odii.

Iudith [illegible] Vidua [illegible] Regi Hungariæ nubit.

[illegible] Iudith condit.

Anno [illegible]

Trecentos Moranos spoliat Spitigneus.

Vratislaus frater [illegible] ad Regem Hungariæ [illegible]

ius, quæ tunc grauida Olomucii relicta fuit, apertisq; vltro portis, Leuirum intra mœnia recepit, clementem, humanumque ſe exhibuit, ſed illam quoque velut captiuam, Belinæ præfecto cuſtodiendam vinciendamq; attribuerit. Vnde tanta inſuper Conradum ipſum, & Otthonem trepidatio occupauit (nulla enim prouiſa habebant præſidia, quæ fratri ſic ſubdole cum Morauis agente opponerent) vt ambo ſpontaneam illi facerent deditionem, ſed iuſſi ſunt cum illo Pragam ire, venientesque iſtic miniſteriis aulicis alligati ſunt Ottho quidem venationibus, Cõradus vero regalibus epulis præficiuntur. Inter hæc Seuerus Pontifex idoneum tempus adeundi principis nactus, eiuſmodi verbis illum compellat: *Officii ſui eſſe, vt Principem ſubmoneat, ſi quid ab illo geſtum videat, quod pios multorum animos offendat, deq; principis exiſtimatione multum detrahat, Videri autem pleriſq; hanc impietatis inſignem eſſe notam, quod matrona illuſtris, culpæ nullius conſcia, quod vxor fratris eius, quod partui propinqua, ſordido, ſeq; indigno carcere detineatur. Quid enim indignius quam Principem mulierem ſeruili cuſtodia contineri? Plurimum ſane intereſſe inter viros ac fœminas, ab illis ſæpius miſericordiam ſine reprehenſione ſubtrahi poſſe: at mulierem calamitoſam, niſi propitius quis reſpexerit, à nemine vnquam laudabitur. Nihil autem Principi in vita contingere poſſe fœlicius, quam laudem & charitatem ſubditorum ſuorum aſſequi. Hæc enim vera ac propemodum ſola haberi præſidia vitæ, ſine metu à Principibus degendæ: ac nulla re alia ſic illa comparari, vti manſuetudine morum & facilitate, ipſi quoque Domino adeo perplacente, vt dicat: Miſericordiam volo potius quam ſacrificium: Ab eodemque ſpiritu, præterea doceri nos, vt ad hunc modum deprecemur Deum: Cum iratus fueris, miſericordiæ recordaberis: quanto magis homines meminiſſe oportere, vt miſericordiam hominibus ſui ſimilibus, depoſita indignatione tribuant.*

Induſtria oratio Seueri ad mitigandum Principē Epiſcopo digna.

Mitigatus per hæc Spitigneus, vinctam exolui iubet, conceſſa ei facultate vel manendi in Boiemia, ſumptum Principe in res neceſſaria ſuppeditante, vel accepto viatico abeundi quo placeret. At illa cum recta in Pannoniam ad maritum nimis per viam ire feſtinat, concuſſo ex itinere vtero, ſubſiſtere in Morauia cogitur, nec vltra triduum vitam illic prorogat. Quo Vratiſlaus comperto, non ſolum vxorem ſibi, verum etiam id quod in illa conceptum erat ſimul interiiſſe, aliquot dies clauſus intra cubiculum, ingentem luctum continuauit. Per eos tandem quos Rex de ſuis conſolatores ſubmiſerat, in conſpectum Regis adductus, ab ipſo Rege admonetur, ne doleat, neue animo ſuccumbat propter caſum, qui iam erigi in priſtinumque ſtatum reſtitui nequeat. Sperandum eſſe viuis, auctorique vitæ fidendum. Hæc triſtia illum breui, lætioribus mutaturum: ſe vero interim curaturum de matrimonio renouando, deque vrbe Olomucio recuperanda. Vtriuſque rei paulo poſt Vratiſlaus compos factus eſt. Nam ſororem ei ſuam Rex, Hungaris aſſentientibus, deſpondit. Nomen illi Adelheida fuit, & Spitigneus non expectans, dum armis Hungaricis frater in Morauiam reponeretur, ex familiaribus amicis duos ad illum allegauit, qui de reconcilianda fraterna gratia agerent, ſimulque pollicerentur omnium quæ ablata illi in Morauia fuiſſent in ſolidum reſtitutionem. Hi reſponſum iuſſi referre: Ita demum Vratiſlaum promiſſa fraterna rata habiturum, poſteaquam viderit duos quoque reliquos fratres in bonorum poſſeſſionem reductos. Animum hæc Spitignei ſuſpenſum reddebant, in diuerſaſque illum ſententias trahebant: modo enim placuit Morauiam rurſus inter omnes fratres diuidi, modo vtilius ſecuriuſque eſſe videbatur, vt ipſe Conradi atque Otthonis portionem ſibi retineret. In hoc cogitationis æſtu fluctuanti, dicitur, per quietis ſpeciem Diuus Vitus ſe obtuliſſe videndum, grauique ac ſeuero illum ſermone corripuiſſe, quod odium implacabile aduerſus neceſſitudines foueret: Nihilo lenior in ſubditos, quos ſæue, & atrociter, auareque tractaret, in foribus adeſſe vindictam, quam, niſi reſipuerit, Dominus illi retribueret. Conſternatus hoc tam triſtis ſomnii aſpectu, Seuerum Pontificem acceſſiri iubet, metumque nocturnum, & curam præſentem ſuam eo coram explicat. Ille cælitus demiſſum numen affuiſſe interpretatur. Nec enim ad bonam frugem, niſi bonum quoque Angelum conuertere homines ſolere, idcirco Deo gratias agendas pro munere hoc gratuitæ miſericordiæ ſuæ, parendumque eſſe diuinis monitis, quorum contemptus nunquam ſine certa pœna tranſmittitur. Mirabilis ſubito facta eſt in Spitigneo metamorphoſis, heri lupus rapax, hodie adeo manſueta ouis, vt vellus ſibi ſua ſponte auelli ſuſtinuerit. Vocatis enim continuo fratribus ſuis, Conrado atque Otthone, ſimpliciter illis atque aperte peccatum ſuum indicat. Se, inquiens, *cupiditate plura habendi, ambitioneque latius dominandi, bonis illos à patre aſſignatis nuper interuertiſſe: nunc pœnitentia geſtorum immutatum, vtrique quod ſuum eſt, fraterne reddere, fraterna-*

que

Relaxata Vratiſlai coniux Seueri & optimatium intercesſione, ex abortu [illegible] mortua, immanem [illegible] animum efficit.

Adelheidam filiam Andreas Rex Vratiſlao deſponſat.

Reconciliatur fratri Princeps Vratiſlaum.

S. Vitus Spitigneo in ſomnis apparet.

Seuerus Epiſcopus ſomnii interpres.

E lupo in ouem mutatur Spitigneus.

Lenitudine du-ctus omnib. ſatisfacit.

que deinceps omnes fratres ſuos beneuolentia proſequi velle. A quo mitri ac benigno mox animo ſcriptis ad municipia, vt laxatis cuſtodiis, liberos Morauos qui nuper capti erant, redire in Morauiam ſinerent. At Vratislaum Olomucii in domicilio ſuo muſtere dignatus eſt ipſo natali die, quem filiolo ex Adelheida nato, ritu Chriſtiano per baptiſmum celebrabat. Filium a fonte Seuerus pontifex ſuſcepit, nominauitque cum auito nomine Bretislaum. Poſtquam ſatis epulatum, ſatiſque conuiuatum erat, Vratislaus adiunctis ſibi Conrado & Otthone fratribus (nam ipſi quoque conuiuæ aderant) Seuerum rogare incipit, vt vna vxore contentus, cum altera diuortium faciat. Nonaginta enim propemodum annis ambitu Pragenſium Antiſtitum, Olomucenſis eccleſia ſuo ſponſo caruerat, dum vtrumque ſibi pontificatum Pragenſis Epiſcopus vſurparet.

Bretislaus Vratislai filius ex Adelheida Hungara, quæ Iudith & Ludmilla dicitur ſuſcepiſſe.

Atque hanc imprimis Seuerus tunc excuſationem habuit, cur non ſtatim petitioni ſubſcribere poſſet, quoniam vetus res, non autem noua intercederet, quæ ſine collegii Pragenſis ſententia confici a ſe ſolo nequiret. Non ceſſabat vrgere Vratislaus, iam Spitigneo quoque adiutore, vt de iure interim ſuo Seuerus decederet, cætera ſe cum fratre principe in Bohemia curaturum. Dat manus tandem Seuerus, Pontificatumque Olomucenſem ad Ioannem, quemadmodum Vratislaus petebat, transfert, ſibique Pragenſem retinet: Pragamque inde principem ſuum comitatur indies magis ac magis apud plebem gratioſiorem, quando neque illius commoda negligeret, ſed perinde aduerſus infirmos atque ſupremos æquitatem præ ſe ferret.

Seuerus Pragæ Epiſcopus Olomucenſem Vratislai principum precibus Iohanni reſignat.

Cui rei hoc vel præcipuum exemplum in procinctu erat iam equo inſidens, vt deſtinatum iter proſequeretur. Equitanti occurrit quædam vidua, vociferans, rogansque, iuſtitiam ſibi contra aduerſarium, multo ſe potentiorem adminiſtrari. Expectare Princeps illam, dum reuerteretur, iubet. Contra illa, moram hanc ſibi periculoſam allegat, quoniam vadimonium in proximam horam promiſſum ſit, quod deſeri ſine iactura cauſæ ſuæ nequeat, profectionem autem abſque quouis detrimento poſſe deferri. Ablegat illam Princeps ad alios iudices ordinarios. At illa exclamat: *Mercedem ſuam procuraturam, ſi alii illam, quam ſuo iudici, ſibi à Deo conſtituto commendauerit.* Victus hac voce, equo deſcendit, cognitionique amplius duas horas vacans [illegible] poſt [illegible] litam, interruptum Boleslauiam iter continuat.

Clemens in Viduã Princeps.

Appetente [illegible] die translationi Sancti Venceslai dedicato, Pragam reuerſus, vt vidit ad ſepulchrum eius tam domeſticorum, aduenarumque frequentiam confluxiſſe, quam [illegible] in anguſtiam capere non potuerat, religione tactus, quod laxiora ipſe palatia quam Diui templa haberent, nouo operi excitando curam intendit, dirutiſque ſacellis vtriſque, quorum alterum diuo Vito, alterum diuo Adalberto conſecratum fuerat: aream longe ampliorem menſus, omnibus tribus in illa, vnum ſatis magnificum ſuperſtruxit templum. Cui quo minus faſtigium, tectumque imponeret, mors interceſſit. Hanc pulchram ſibi memoriam apud ſuperſtites relinquens, quod male probatos ab initio mores bene verterit, cum plerumque alii Principes in deterius mutent, vel bene cœptum vitæ inſtitutum.

Templum auguſtum Pragæ exædificat.

XXIIII.

Vratislaus.

Pragam a funere Spitignei Vratislao, Conrado, Otthone conuenientibus, in eo conuentu ab omnibus ordinibus Vratislaus poſt Spitigneum natu maximus Boiemiæ Princeps declaratur, & ab eodem Morauia, inter duos minores fratres ſic bifariam diuiditur. Regio illius orienti expoſita, in qua vrbs Olomucium ſita eſt, & circum montes ac ſyluæ venandi copiam ſuppeditant, Otthoni tanquam venationibus dedito, fruenda conceditur. Illa altera occidua, cum Brunna pariter & Znoyma, Auſtriæ proxima, Cõrado linguæ Germanicæ gnaro defertur.

Morauia inter fratres diuiſa.

Nec multo poſt, Iaromirus quoque ſuperuenit, inuidioſe, iracũdeque cum fratre expoſtulans, nullam ſui ab illo in diſtributione Morauiæ habitam rationem, quaſi ipſe non ſuus hæres, ſed alienus eſſet, quem præterire liceret, æque eodem ſe parente, atque Vratislaus, & cæteri fratres progenitum eſſe, cur æquam cum aliis portionem accipere non debeat: præſertim cum ſciat, a parente Morauiam trifariam fuiſſe diuiſam, vt illam tres, non autem duo fratres poſſiderent.

Iaromirus a fratrum nutu minus admitti vult ad hæreditatem.

Vnde hanc fratri authoritatem in ſuum fratrem, vt ei ius ſuum in bonis paternis adimat, niſi patrem quoque ſimul ei auferre velit. Prouocat item Vratislaus ad parentem, eiuſque vltimam voluntatem, qua voluit, decreuitque, vt pars hæreditatis Iaromirio Dominus eſſet. Ideoque literis datum imbuendum, vt aptus olim idoneuſque hæres in domo Domini factus, æternam aſſequeretur hæreditatem, interimque oppido Hradecio, cum illius commodis frueretur: ſed nec oppidum hoc, nec fructum eius illi ſe auferre, imo auctum potius maiore cenſu, illud ei in manus tradere. Quum per hæc placare fratrem

non potuerit,literas dat ad Conradum & Otthonem,vt Pragam ſtatim veniant. Vnaque cum illis rurſus Iaromirium adoritur,ſed iam precibus cum eo agens, vt ne contra voluntatem patris niti vellet,quam ſemel approbauit. Eadem Conradus atque Ottho

Spes iniecta Iaromirio Epiſcopatus Pragēſis.

precantur,& inſuper bona fide pollicentur,neminem in Pontificatu Pragenſi, Seuero ętate tam grandi,niſi Iaromirium ſucceſſurum.Hac ſpe delinitus, perſuaderi ſibi patitur,vt ad tertium ſacerdotii gradum ab eodem Seuero promoueatur. Sed breui poſthac iuuenis,ad iuuenile & inconſtans rediit ingenium , vt eum facti huius pœniteret,

Habitu Leuitico repudiato,aulicus fit Boleslai Audacis Regis Poloniæ.

quod Leuita fratrum ſuaſu factus fuerit. Abiecta igitur veſte talari,deraſoque toto plane capite,non tantum vertice,ſagum induit,tonſuſque ſe clam in aulam Regis Poloniæ Boleslai,cui Audax cognomen,ſubducit. Ibi militem libentius & aulicum,quam domi altaris miniſtrum agere ſuſtinens:aulicamque mox audaciam,impetrato à Boleslao tumultuario milite vſurpans,terrere Vratislaum , Boiemiæque appropinquare auſus eſt.Sed hanc eius temeritatem Vratislaus paruo negotio repreſſit,fugientemque inſe-

Laceſſit Vratislaum.

quutus eſt vſque in Poloniam.In qua edoctus,Regem ipſum celeritate miranda, cum magnis copiis aduentare,expoſcentibus qui cum ipſo erant viris præſtantioribus, retro pedem retulit,maiore exercitu,ſi opus foret, Polono occurſurus. In reditu mors

Mors Adelheidæ coniugis.

cum Adelheidæ vxoris excepit.triſtis illa quidem propter multa ei ſolatia domeſtica erepta , ſed æquiore tamen lata animo,quia ſuo tempore à Domino præfinito venerat, quam intempeſtiua illa prioris vxoris, iniuria hominum, ante tempus ei ablatæ. Ad quam iniuriam vlciſcendam,quum intentus eſſet,occaſio hæc ſe ei obtulit.Pragam ad

Anno 1062.

Seuerum Præſulem venit Pręfectus ille Belinæ , qui vxorem Vratislai parum decore, parumque reuerenter vinctam , in arce ſua attinebat, petitum , vt nouum templum, in fundo ſuo iuxta Belinam fundatum ſolemni more præſul dedicaret,quo facile impetrato,vadit protinus ad principem, exiſtimans offenſæ oblitum, poſteaquam eius nulla tam diu fieret memoria, ad eandemque illum dedicationem , verbis valde ſupplicibus inuitat.Paucis ille reſpondet: *Veniam*,inquit,*& quod facto opus erit faciam*. In meliorem quam dictum erat ſenſum hæc accipiens præfectus,domi laute prandio apparato, cum magno gaudio principem expectat: verum ille poſt dedicationem templi à Seuero perfectam,oppidum Belinam intrat,iubetque Seuerum,prandium quod præfectus foris ad templum apparauerat,prandere.Ipſe clauſis portis oppidanos in domum prætoriam contrahit, acceptoque ab illis fidei iuramento,nouum eis præfectum (ipſi co-

Cogeta Vuiſſeborius Belinæ præficitur.

mitem vocabant) inſtituit. Is erat Cogeta Vyſſeborius,parenti Vratislai Bretislao percharus. Huic iniunctum, vt illico mittat, qui deiectum loco præfectum comprehendant, vinctumque ad Principem adducant. At lictoribus anteuertit amicus quidam

Crudelitatem in coniugem patratam vlciſcitur Vratislaus.

præfecti,in aurem illius,menſæ etiamtum aſſidentis,inſuſurrans, Ademptum illi eſſe cum oppido magiſtratum,& mox affore qui illum capiant. Expauefactus inopino illo nuncio,ſurgit continuo à menſa,ſeque abdit in abſtruſum locum,ac proxima nocte de conſilio Seueri fugam inſtruit,atque ita ſupplicium euadit. Bona tamen illius à Vratislao proſcripta ſunt,quorum meliorem partem Sacerdotia tenuiora abſtulerunt. Nam ipſe princeps in vſum ſuum ex illis ne teruncium quidem conuertit. Non enim auaritia ſed dolore accenſus,ad perſequendam vltionem aduenerat.Comperto deinde Polonos denuo aduerſus Boiemos in Sleſia graſſari , decernit & ipſe delectum militum,

Ad Glacium Vratislaus exercitum cogit aduerſus Polonos.

eiſque oppidum Glacium nominat,ad quod præſtituto die conueniant. Nam hoc oppidum in Sleſiam totum prominet, vtpote vltra Boiemię montes in plano ſitum,quondamque numeratum inter Sleſiaca oppida,quibus tunc magna ex parte Poloni dominabantur,aſſiduo ſatagentes,vt Glacio quoque rurſum potiri poſſent.In hoc oppidum caſtris prius circummetatis diuertēti Vratislao, nuncius affertur,Seuerum diem ſuum obiiſſe,vacareque Pontificatum Pragenſem.Eodem tempore Conradus & Ottho, de hac ipſa morte certiores facti, expeditum Iaromirii familiarem , curſim in Poloniam currere hortantur , dantque eidem occultas literas ad fratrem Iaromirium perferendas.Quibus perlectis,cito equo in Morauiam ad fratres ſuos deuectus: coram, inquit,

Mors Seueri Epiſcopi.

quem quæritis adſum. At illi ſago exutum,induuiis rurſus Sacerdotum eum induunt, barbaque & corona abraſa , nitidum ad Vratislaum Glacium deducunt , rogantes in

Ambit Iaromirius.

demortui Pontificis locum eum ſuffici. Nihil minus Vratislao placebat,quam vt frater ſuus,tam vita quam ſtudio à religione auerſus, Pontifici Seuero, diuinarum rerum ſacræque diſciplinæ obſeruantiſſimo ſuccedere deberet. Sed ne ipſe ſibi, ſuo reſponſo maiorem conciliaret inuidiam,hanc rem ad cæteros ordines, qui extra mœnia in caſtris erant reiicit. Venienſque poſtridie mane ad caſtra,de ſubſtituendo nouo Pontifi-

ce

ce ad conſiliũ Procerum, equitumq;, & ſanioris populi partẽ refert. Propoſito illis Præſuleque nominato equeſtris ordinis Laneſio Saxone, quẽ à ſacris Sacellanũ habuit, nuperq; propter bonas literas ac mores probatos, eundem Lythomericenſi Eccleſiæ præpoſuit. Contra pro Iaromirio acriter contendebant fratres Principis Conradus & Ottho, tanquam conſponſores pro hac ſucceſſione, ſi præmoreretur Seuerus. Gliſcente vtrinque altercatione, dum alteri Laneſium approbant, alteri Iaromirium præferunt, aſſurgens Cogeta Viſſeborius, *Viderint*, ait, *illi quid agant, qui Bretislai acta facere irrita conantur, quibus is, præter filios, etiam ſubditos ſuos ſibi obligauit, vt operam Iaromirio in Pontificatus ſucceſſione, cuius gratia ad Scholas relegatus fuerit, nauarent. Se memorem promiſſi tam patri mortuo, quam filio ſuperſtiti fidem integram ſeruare, atque à Iaromirio ſtare velle.* Excipit Zatecenſis præfectus aliquanto ferocius: *Videte*, inquit, *viri Boiemi, quid inter Spitigneum paulo ante defunctum, & principem hunc noſtrum interſit: ille multum in hoc prouidiſſe exiſtimatus, ideoque ſumme à vobis laudatus eſt, quod Germanos Boiemia expulerit, aliquando Boiemis exitio futuros, ſi inualeſcerent: iſte ſecundum à ſe locum, huic neſcio cui Germano vltro defert, vt dum vnum, plus etiam quam fratrem ſuum honorat, cæteros Germanos ad reditum in Boiemiam inuitet, quemadmodum fieri quotidie, aulamque principalem compleri illis cernitis: adeo ſcilicet à Principe noſtro amamur, vt vix locum in aula illius honeſtum obtineamus. Iam vero & Sacerdotes illi domeſtici tantum ſordent, vt nullum eorum dignitate maiore putet dignum. Quum ſi vel Iaromirius non extaret, complures alii reperiantur, qui huic Saxoni genere, diſciplina, pietate vel pares, vel longe ſuperiores ſint; & perinde pariter, aut magis etiam idonei ad Pontificatum gerendum, ſi modo ſuis à Principe qui externis fauor adeſſet. Sed faueat quiſque cui velit, ſe poſteaquam in cauſa præſente, decus patriæ, dignitas Iaromirii, fides ſua quam Bretislao obſtrinxerit, periclitentur, mori malle, quam cauſam hanc deſerere.* Apparebat ex ſtrepitu vtriuſque factionis, rem ad ſeditionem & arma venturam, ſi non Vratislaus diſceſſu concilium turbulentum diremiſſet, ac per internuncium renunciaſſet, ſe de ſententia ſua non Viſſeborii, neque Zatecenſis Præfecti metu cedere, ſed Conradi atque Otthonis fratrum gratia hoc facere, vt Iaromirius tantopere exoptatum munus ſibi habeat. At mox in aliorum contemptum, cum Boleslao Poloniæ Rege de fœdere ineundo agit, illudque per inſtauratum tertio matrimonium, Sorore Regis, cui Suatana nomen, vxore ducta, compoſitis prius quibuſdam in Syleſia rebus confirmat.

Vratislaus Laneſium Saxonem euehere ſtudet.

Impedit Viſſeborius.

Iaromirius Epiſcopatu potitur. VIII. Epiſcopus Prag.

Suatochna Boleslai ſeren Poloniæ regis ſoror Vratislao nubit.

Locus monet, vt de hac ipſa Syleſia, quæ iam pridem tota ſub imperio Boiemorum conſtituta eſt, pauca dicamus. Hæc quondam à Quadis ſicut Morauia à Marcomannis regnabatur. Quados autem Cornelius Tacitus inter Germanos numerat, illiſque ad memoriam vſq; ſuam, Reges ex Gente ipſorum manſiſſe ſcribit. Manſerunt tamen & poſtea, vt Marcellinus longo poſt tempore refert, de Conſtantino Imperatore loquens: *Perrexit*, inquit, *in regna Quadorum, qui Sarmatis locorum confiniis & feritate iunctiſſimi ſunt. Quadis ſanguine regio ortus iuuenis Zizais nomine, pacem impetrauit, redditis prius captiuis, & datis obſidibus.* Meminit prçterea Araharii Quadorum Regis, veniã ſimiliter ab eodem Conſtantino petentis. Tandem Lechus frater Czechii, de quibus ante dictum eſt, in illam regionem penetrans, Poloniam campeſtri planicie, quam vernacula lingua Pole dicimus, appellauit. Durauitq; illi hoc vocabulum, quamdiu ſub ditione Polonorum erat. Poſtremo Boiemi illam nacti, quum vidiſſent, præter Polonos, Miſnios quoque ac Pomeranos, Marchitasq;, & aliam miſcellaneam turbam illo velut inſerpere, paulatimq; irrepere, à ſerpendo Sleſitas natiuo ſuo ſermone apellare cœperunt. Nunc Syleſitæ vocari malunt, patriamq; Syleſiam: cuius olim termini, quemadmodum item Morauiæ, ſpacioſiſſime diffundebantur: at in præſens, non vltra his centum paſſuum millia in longitudinem porriguntur. Latitudo vero circiter octoginta millia cõtinet. Regionẽ Odera nobilis fluuius, qui in Morauia haud procul ab Olomucio fontẽ ſuum habet, perlabitur: nobiliſſimamq; illic vrbium Vratislauiã alluit, ac ſuo nomine mare Baltheũ irrumpit. Ager illi, frumenti & pabuli ferax, ſed vinum & crocũ ferre contumax: quoniam vtraq; non amant cœlum ſolumq; aſperius rigidiuſq;. Gens ad arma promptа, belliſq; gerendis idonea: in præſentia vero ad liberales quoq; diſciplinas, & literas eleganter pertractandas, egregie appoſita, nec tot Principibus, quot ante ſæpius inter ſe diffidentibus obnoxia: ideoq; minus timida ne multitudo imperatorum iuxta vetus prouerbium, Cariam perdat. Hactenus de Syleſia. Nunc ad Iaromirium in Boiemiam reuertemur. Qui vt Pontifex eſt nominatus, id ſtatim egit, curauitq; vt inauguraretur & confirmaretur, vtrumq; horum Henricus Cæſar, eius nomi-

Sileſia deſcriptio.

Quadi.

Sleſia etymon à ſerpendo.

Odera.

Vratislauia.

Belliceſi Sileſii.

Henricus Cæſar Iaromyrium confirmat.

nis tertius, Pontifice Rom. contempto, violenter ſibi vſurpauit, vnde primus etiam imperatorum, poſt Arcadium diris Pontificiis eſt petitus: Maguntiæ eo tempore Cæſar erat, cum ſe Iaromirius ab illo confirmari, ſuamq; dignitatem pontificiam conſummari oraret. Quo imperato, dat ille inaugurandi negocium Moguntino præſuli, qui mutato

Gerardus Gebeardus alias dictus.

nomine Gerardum pro Iaromirio nuncupauit, remiſitq; inauguratum Pragam ad oues ſuas paſcendas antea commonefactum, vt offenſarum acerbitate depoſita, mutuam cum Vratiſlao fratre ſuo beneuolentiam coleret. Bene aliquandiu inter illos conueniebat, ſed poſteaquam Geradus auaritia ſuccenſus, ambire Olomucenſem præterea Pontificatum cœpit prætextum habẽs, quòd Seuerus in damnum ſucceſſoris, nihil potuerit in coniunctione Pontificatuum demutare, Vratiſlao contradicẽte, patrociniumque Ioannis Epiſcopi Olomucenſis ſuſcipiente, rurſus ex hac contentione noua ſimultas coorta eſt, quam mox Gerardus exacerbauit, verberibus mulctato Ioanne, quod ſibi de pontificatu Olomucenſi cedere noluerit.

Inuito Vratiſlao Ioannẽ Olomucenſi Epiſcopatu deturbare conatur.

Hanc tam inſignem iniuriam Vratiſlaus vna cum Ioanne, Romam ad pontificem Romanum referendam cenſuit. Relator futurus erat ſacrificulus Ioannis, vir induſtrius, ac ſæpe in curia Romana verſatus: ſed & illum Gerardus per inſidias literis & viatico ſpoliatum, additis plagis peſſime accepit. Legat demum Vratiſlaus ſuos legatos melius quam prius comitatos: atq; ii Romam incolumes peruenientes, iſthic obtinent, vt ſenatuſconſultum fieret in ipſorum ſententiam de b Rudolpho Cardinale Pragam mittendo, qui præſens cauſam controuerſam, tanquam iudex cognoſceret, diiudicaretque. Veniens ille citat Gerardum ad cauſam dicendam, ac ſemel iterumq;, & tertio per contumaciam apparere detrectantem, ab officio Pontificali ſuſpendit. Edicitur protinus ab aliis ſacerdotibus, ad factionem Gerardi pertinentibus, velut iuſticium. Nam & templa paſſim clauduntur, & ſacrificia intermittuntur, cum hac denunciatione, non prius ſe ad illa redituros, quam cenſuræ vinculum aduerſus Gerardum laxatum fuerit. Irritatus audacia illorum Cardinalis, ferit contumaces omnes anathemate. Nec vrgere illos, deuouereque definit, quam iureiurando Gerardus, de ſe Romæ ſiſtendo promittit, venitq; ad vadimonium promiſſum, ſed in cauſa cecidit, relegatus in cœnobium, vt priuatam cum contubernalibus vitam viueret, poſteaquam Antiſtitis munere defungi, aut neſcierit, aut noluerit. A quo ſodalitio paulo poſt certior factus adeſſe Romæ c Mathildim, quæ gratia & authoritate apud Romanum pontificem, ante alias Italiæ matronas præpolleret, quam quidẽ Gerardus pro cognata ſua agnoſcebat, quando vt ipſe, ita illa quoq; generis ſui originem ad Cæſares Germanos referret. Illam continuo precabundus adit, rogans, ne ſe in periculo poſitum illa ope ſua apud Pontificem deſtitueret. Mathildis neceſſitudine, quæ ſibi cum Gerardo intercederet, comperta, benignis verbis recreatum, ſecum ad pontificẽ adducit, factaq; perblanda oratione, priſtinũ fortunæ habitum cognato impetrat.

Bellum inter Cæſares Henricos III. & IIII. patrem & filium. Anno 1077. Rudolphus creatur. Rudolpho coronæ Pontifex Gregorius VII. inſcripſit: Petra dedit Petro: Petrus diadema Rudolpho. Victus Rudolphus dextra præciſa ab Elyſio aniino toto. Merſburgi ſepultus. Auſtrius filio Bohemus patri (ob Luſatiæ præmia) opem ferunt. Auſtrii Morauiam incurſantes â Vratislao fuſi [illegible]

Tragico per idem tempus facinore domus Cæſarum exagitabatur, filio cum patre, ac viciſſim patre cum filio belligerãte. Initium belli parricidialis & cauſam, inſectatio pontificũ religioniſq; contemptus præbuit, quem Henricus tertius præ ſe tantũ ferebat, vt Sacerdotia pro libidine ſua inſtitueret ac venderet, adulterinos pontifices Romam induceret, ſchiſmata ſuſcitaret, bellaq; impia conflaret. Itaq; Saxones inſolentiam eius non ferentes, Rudolphũ è ſua gente, Cæſarem à ſe declaratũ ei opponũt. Quo victo ac profligato, in eius locum Henrici filiũ & ipſum nomine Henricũ ſufficiũt. Huius factionẽ Leopoldus Auſtriæ Marchio (vtendum eſt enim vſitatis vocabulis) plurimũ fouit. Sicut Vratiſlaus patris Henrici, à quo bonã Luſatiæ partem mercedis loco adeptus eſt. Cæterũ Leopoldus, vt Imperatori ſuo ſtudium ſuum, laceſſito Vratiſlao magis approbaret, Morauiam perſultat, ac omnem circum Znoymam regionem deuaſtat, Conrado, qui tunc Brunnæ erat obiicere ſe tantæ multitudini non auſo, ægro id animo Vratiſlaus accepit, fratriq; reſcripſit, vt cõparatas cum Otthone in Morauia copias habeat, illo deducẽdas, quo mox iuſſerit. Ipſe domi robur militum ſex millium deligit pariq; corporũ & animorum robore duo millia Bauarorũ Ratiſponæ, apud vrbis illius præſulem, Leopoldo infeſtiſſimum contrahit, ſibique Conradum & Otthonem in Auſtria occurrere iubet. Præceperat iam Leopoldus caſtris ſuis locum, in eoque ſe vſque ad Vratiſlai conſpectum tenebat. viſa dein acie eius, in qua Bauari ad dextrum cornu, Morauι ad leuum, mediuſque cum Boëmis Vratiſlaus ſtabat, inſtructus & ipſe ſuo ordine pergit obuiam, protractoque aliquamdiu certamine, & compluribus vtriuſq; partis hinc & inde cadentibus, auertitur tandem Auſtriaca acies. Ipſe denique Leopoldus ſalutem ſuam fuga redemit, caſtris ad diripiendum victoribus relictis. Hic eſt ille Leopoldus, qui cum parente ſuo Alberto, Hungaris eam Pannoniæ ſuperioris portio-

portionem ademit, quam nunc Auſtriam vocamus, tunc Marchiam orientalem appellabant, illamque ſibi ac poſteris ſuis propriam dicauit. Victor Vratiſlaus ad Henricum ſeniorem in Germaniam tranſit, in qua plena omnia armis inuenit, cum pro ſe vterque pater filiuſque tenderent, atque ille inferioris Germaniæ principes, hic Francones & Saxones armaret, cum quibus præter parentem, communem etiam patriam ferro & flamma popularetur.

Albertus qui in reſtitutione Petri regis Hungariæ Auſtriã accepit.

Fulmen & terror Hungariæ nominatus.

Ad Rhenum tandem conuenere, in cuius ripa citeriore filius, in vlteriore pater caſtra metatus eſt. Et quanquam alueus alti fluminis obſtaret, quo minus impia ſigna acie concurrerent, per turmas tamen, qui Rhenum lintribus traiecerant, plus quam ciuili inter ſe prælio confligebant: non ciues ſolum cum ciuibus, ſed ipſi etiam affines cum affinibus, cognatiſque cum cognatis hoſtiliſſime præliabantur. Tanta tunc Germanos ſitis ſanguinem ex ſuo corpore hauriendi inuaſerat, tardos interim ad bella externa ſuſcipienda, ad quæ illos tunc Chriſtiani variis in oriente cladibus fatigati, aliquotq; præliis à Sarracenis & Turcis infracti, aſſiduis precibus, cæterum fruſtra, vocabant, vt periclitantibus ſuccurrerent.

Ad vtramque Rheni ripam pater & filius pro Imperio decertaturi caſtra locant.

Quum igitur vſque ad tædium, alteri iuxta Rhenum, alteros ſine copia pugnæ reſpectarent, affertur Vratiſlao, pabulatores Germanos, inter pabulandum inuaſiſſe Boiemoes, & complures illorũ per ſummam iniuriam fauciaſſe. Eam iniuriam Vratiſlaus ad Cæſarem refert, negligenterq; vt ſibi videbatur, ab illo habitus, commeatum abeundi petit, ſubuereri ſe aſſimulans, ne qua ſeditio, aut inter militem Germanum & Boiemum contentio in caſtris ocioſis exoriatur. Imo, inquit Cæſar, nobis quoque hæc ſtat ſententia, vt in præſens caſtra ſoluamus, nulli vſui idonea, poſteaquam pars aduerſa flumen traiicere non audet. Ita ſine prælio vtrinque diſceſſum.

Simultates inter Cæſarem & Vratiſlaum.

Haud diu latuit Henricum iuniorem, per cuiuſmodi diſſidium à patre ſuo Vratiſlaus diuerterit. Ante igitur quam interrupta coiret gratia, Vratiſlaum cuius in primis præſidio fultus pater ſtaret inuictus, magnis & multis honorum diuitiarumq; pollicitationibus occupat, ſi patre deſerto, ſuas partes tuendas ſuſciperet, aut ſi id graue ei videretur, vt bello ſaltem præſenti ſuperſedeat. Inſtaurabant enim tam pater quam filius bellum, in quo victus tandem, & in poteſtatem filii pater redactus, Leodii pedore carceris miſeram exhalauit animam, Piis tunc omnibus aſſeuerantibus, tam grauem, tamq; manifeſtam pœnam Deum vindicem ab Henrico, tanquam erga matrem Eccleſiam impio exegiſſe.

Henricus filius Vratiſlaum ad ſe pelli[illegible]ere conatur.

Cæſar pater carcere Leodienſi extinguitur.

Nam ſub idem tempus, hic ipſe Deus iuſtiſſimus, impietatẽ Boleſlai Poloniæ Tyranni, qua ſe, per inſectationem ſui pontificis S. Stanislai, dein per necem eiuſdem parricidialem impiauerat, iuſta euidentique vindicta vltus eſt. Regno illi per Rom. pontificem adempto, actoq; in exilium, & in tantam amentiam deiecto, vt vagus ſyluas pererraret: à ſuis denique canibus deuoratus eſſe traditur.

Anno 1106. Boleslao Poloniæ regi & ſucceſſoribus ob necem S. Stanislai regnum abrogatum.

Sanctitatis porro diui Stanislai, inauditum prius, tunc vero à cunctis, qui in aula regia aderant, oculis conſpectum, hoc argumentum fuerit, quod Petrum quendam triennio exacto vita functũ, ſepultumq; ad ferendum veritati teſtimonium contra regem, ius Eccleſiæ oppugnantẽ ad vitam reuocauerit, deductumq; ſua manu ante tribunal Regium conſtituerit, pauitante quidem ad vocem eius effero rege, non tamen vitia ingenii emendante: quanquã & Vratiſlaus & vxor ipſius Suataua, quæ Boleſlai ſoror erat, inuitare illum ad meliorem frugem non deſtiterint. Idem Vratiſlaus, Gerardo Præſuli, ac fratri ſuo auxilio fuit, in abolendis tollendiſq; Magorum portentis artibuſq; maleficis, quas tunc multi viri mulieresque nimis licenter exercebant, mentes hominum faſcinno turbantes, boumq; & pecudum lac, ſegetemq; alienam pellicientes, atque ipſa interdum elementa dæmonũ violentia concutientes, per quæ imprudens vulgus à ſyncera in Deum fide euertebatur. Nec tamen aliter Gerardo malis obuiam ire, quam per cenſuram Eccleſiaſticam licebat: eam illi non pluris quam plumbeum gladium æſtimabant. Ergo non ferrum tantum, ſed ignem præterea & aquam Vratiſlaus maleficis admouit, alioſq; ſecuri feriri, alios flammis exuri, Sagaſq; nonnullas aquis ſubmergi iuſſit. atq; hac animaduerſione in autores amplius centum diſtricta, reliquos deſinere artem vetitam, damnatamque metu ſimilis pœnæ coegit.

Inquiſitio in Magos primum eccleſiaſtica poſt etiam criminalis & ciuilis exequutio.

Mox etiam Iudæos exterruit, gentem perinde ac Magos ad maleficiendum, præſertim Chriſtianis, factam, recenſum illorum per domos Pragæ agens, & ad certum numerum illos redigens, ſuperfluis Boiemia expulſis, ne malis dolis, fraudeque & fallaciis, ac funeſto in primis fœnore, regno ſuo obiectos trucidarent.

Iudæi ad certũ numerum redacti.

a *Coniunx Vratiſlai grauida, carceri traditur, Leſca arce: tam dura & immani cuſtodia ſeruata dicitur, vt alterutro vterque noctu pede vno compede conſtringeretur.*

b *Rudolphus Apocryſiarius à Gregorio VII. Papa miſſus, Pragæ Geboardo ſacris interdixit. Ro-*

ma euocatus Mathildis patrocinio, in cuius genus ſanguinem maternum referebat, abrogato anathemate in priſtinam dignitatem pontificis autoritate reſtitutus eſt.

e *Gothofridi Lotharingi vxor Beatricis filia, & Henrici Nigri è ſorore neptis. Beatrix enim Bonifacio Hetruria oriundo, viro quondam potentiſſimo nupſerat. Mathildis cum Godefrido Luca, Parma, Regio ac Mantua (Mutina) imperauit. Item eam partem Hetruria ac Vmbria quod Petri patrimonium appellamus, hanc quoque poſſediſſe & Eccleſia legaſſe tradunt.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER NONVS.

SVMMA NONI LIBRI.

Vratislaus regium decus ab Henrico Caſare Maguntinis comitiis adeptus. Coronatur Praga cum coniuge à Gilberto Treuirenſe Archiepiſcopo. Gerardo à Caſare adycitur Olomucenſis Epiſcopatus. Inſoleſcit Gerardus. Aemulus illi à rege fratre datur. Collegium ſiquidem Canonicorum Pragæ inſtituit: eius præpoſitus & Cancellarii regni dignitate cohoneſtatus. Luſatii inclinant ad Saxones. Vt in officio retineantur, mittitur Bretislaus filius cum Alexio ſtrenuo milite. Conflictus Saxonum & Miſnenſium cum Boiemis. Interfecto Alexio Bretislao ſaucio cruentam reportant victoriam Boiemi. Lotharius vindex ex Italia. Infenſus Vratislao ob anteceſſorem Henricum Cæſarem, cuius beneficio tenebat Luſatiam: huic Lotharius factus erat ſupplex. Deprecatur culpam vel potius excuſat factum Vratislaus, & ſic lis dirempta. Otho frater Vratislai obiit filiis Suatopluco & Otthone relictis. Hæres vult eſſe rex ipſe. Cunrado fratre aſſentiente Gerardus in poſſeßionem pupillos locat. Gerardo à rege obiicitur Venceslaus litem moturus de Epiſcopatu Olomuzenſi. Gerardus Romam ad Pontificem profecturus Strigonij moritur. Rex Pragenſem Epiſcopatum ab Olomuzenſi in perpetuum ſeparat. Exuit patrueles Olomuzio. Subſtituit Bretislaum filium. Oppugnat Cunradum fratrem Brunnæ. Deſiderius aſſentator aulicus iuſſu Bretislai necatur. Valdpurgis Conradi coniunx marito veniam impetrat. Bretislaus rebellis patri. Conciliatur per Conradum. Diffiſus paternæ beneuolentiæ ad Ladislaum regem Hungariæ confugit, benigne illic habitus cum proſcriptis compluribus Vratislaus præterito rebelli, contumacique filio, Cunradum fratrem ſucceſſorem deſignat: illi quatuor liberorum tutelam commendat. I. Cunradus primi Interregni primus à rege Princeps ſeptimeſtris. Vdalrico & Leopoldo filiis Znoymam & Brunnam aßignat. Epiſcopus Cabilionæus impoſtor. II. Bretislaus ſecundus à rege princeps auxilio Ladislai regis Hungariæ patria principatum repetit. Filiam principis Rhenani ducit. Relapſi Boiemi ad Paganiſmum. Coſmæ Epiſcopi exhortatio ad Bretislaum. Decretum contra Gentiliſmum. Bellum contra Vladislaum primum Poloniæ principem ob non ſoluta annua vectigalia. Nemine aduerſante perua ſtata Sileſia reuertitur. Sacri milites multa nefarie in Boiemia agunt. Vladislaus Polonus in Morauiam Boleslao filio damnis damna æquat. Morauiam populatur. Vlciſcitur illatas iniurias Bretislaus capta & direpta Briga. Poſt Caminecíam condit arcem munitam. Pecunia debita numerata Polonus pacem impetrat. In Luſatiam Verſouicenſes exulatum deportati. Mulſat Bretislaus Iudæos prætextu Apoſtaſia. Exuit Brunna & Znoyma Cunradi filios. Præfecit fratrem Beryuorium. Illi in Auſtriam profugiunt. Pax æterna ſancita. Filii Cunradi Morauia pulſi. Rex oppidum à Gotfrido Marchione pignori accipit: hinc ex Morauia prædas agit. Vdalricus capitur. Glacii carceri committitur. Rezium expugnatum à Bretislao & Godefrido reſtitutum. Boryuorius ſororem Leopoldi Auſtrii coniugem ducit. Peſtis atrox. Bretislaus ad conuentum Imperii Ratisbonam proficiſcitur. Feudum accipit. Boriuorius ſucceſſor inſtituitur. Boleslaus Polonus Vladislai filius ad auunculum Bretislaum venit, illic aulæ fit magiſter. Reuerſus à venatione princeps à Loreco Verſouicenſe ſagitta confoditur. Ipſe per auia fugiens, præceps gutture fracto, quoque animam efflat.

TEMPVS

TEMPVS a hoc narrationis ſequentis inſigne erit, reſtituta Boiemis Morauiſque regia dignitate, qua ab exceſſu Suatopluci in Morauia regnantis, carebant. Et quanquam Ottho Cæſar, vt diximus, ſua ſponte rurſus illam diuo Venceslao detulerit, delatam ille tamen, vti vir ſanctus, & ab omni ambitione prorſus alienus, vſurpare abſtinuit ſolito principis Boiemiæ titulo contentus. Cæterum b Henricus poſt obitum patris ſui, celebrem Principum conuentum Moguntiæ celebrans, ſecumque reputans, qua potentia, quas regiones, quos populos Vratislaus regeret, nempe Boiemos, Morauos, Sleſitas, Luſacios, à quibus maius periculum, quam ab aliis nationibus eſſet pertimeſcendum: quoniam Germanis permixti, ipſam Germaniam inhabitarent: ideoque paci & concordiæ ſubditorum conſulens, ſecuriuſque ac firmius vinculum ad illam conſeruandam eſſe ducens, ſi beneficio potius, quam imperio ſibi Boiemiæ principes obligaret, accitum in medium principum, ſua voce Boiemiæ regem Vratislaum declarat, mandatque Gilberto Treuerorum præſuli, vt eundem more aliorum Regum ſolemni, vna cum vxore Pragæ inungat, & coronet. Ibidem in Gerardum quoque fratrem Vratislai beneficium egit, pontificatum Olomucenſem, Ioanne tunc mortuo, cum Pragenſi denuo coniungens, illumque Gerardo conferens eadẽ licentia, quam paulo ante in patre deteſtatus, & bello perſecutus eſt, quod Rom. pontifice ſpreto, Præſules pro ſua libidine inſtituerit. Cæterum Gerardus tam latam ditionem aſſecutus, nequaquam vlterius ſe intra officii debiti regiones continuit, aduerſus regem adeo inſolens, vt ne rogatus quidem in curiam ad conſulandum, aut in templum ad rem diuinam peragendam, ſi rex ibi aderat, venire voluerit: non quod vlla noua iniuria ab illo fuerit laceſſitus, ſed tantum vetus valuit ſimultas, memoriaq; fauoris, quem rex Ioanni Olomucenſi præſuli, quoad vixerat perpetuum exhibuit, vt ſe Gerardus quoq; pertinacem fratri exhiberet inimicum. Sed quæ Vratislao magnitudo animi inerat, riſu magis quam ſtomacho eiuſmodi fratris inſolentiam tranſmittebat, rationem interim tamen dignitatis ſuæ habens. Nam in altera vrbis arce, quam c Vicegradenſem vocant, templũ omnibus ſacerdotalibus officiis, dignitatibuſque & priuilegiis æque inſigne inſtituit, atque erat illud alterum in arce ſancti Viti ſolo pontifice excepto, in cuius locum, autoritate pontificis Romani, præpoſitum ſubſtituit, qui dum ſacra facerent, non ipſe tantum, ſed etiam cæteri illius adminiſtri pontificalibus infulis ornati incederent. Additus Præpoſito Magiſtratus, vt Archigrammateum regni, nunc Cancellarium appellant, ageret, & cum illo honor principalis, ne in hac quoq; parte multum Pontifice inferior eſſet. Quoties igitur cumq; ſolemnis feriarum dies occurreret, non ad pontificem, ſed ad Præpoſitum ſacrificia peragentem rex diuertebat, hocq; modo artem fratris, arrogantiamq; arte ſua eludebat. Ad alia mox intentus, quæ poſt mortem Henrici Cæſaris, ſub Lothario principe Saxoniæ, Imperii ſucceſſore in Luſacia inciderant, Sytbiis in illa, vel vt Germani cognominant, Vandalis res nouantibus, ac magis ad Saxones, quam ad Boiemos reſpectantibus, poſteaquam Saxonem Cæſarem nacti erant. Ad hos compeſcendos, arcemq; Gnoſdecam ab illis dirutã, rurſus inſtaurandam permuniendamq; Vratislaus, filium Bretislaum cum Alexio rerum militarium perito, mittit. Haud procul a Gnoſdeco vicus erat, Kylebus dictus, frequens habitatoribus, qui ante alios munitionem ędificiumq; arcis impediebant. Hunc cum duo iuuenes Boiemi equeſtri genere nati, ſine vllo maleficio prætérequitarẽt, conerti in illos vicani, ambos crudeliter interficiũt, crudelia inuicem à Boiemis paſſi, ferro & igne, agrorumq; vaſtatione. Qua de re Miſnenſes & Saxones, Luſaciis finitimi commoti, clam exercitum conflant, obſeruantq; Boiemorum itinera, vt ſecuros negligenteſq; per opportunitatem inuadant. Opportunitas aſſiliendi illos adeſſe viſa eſt, ad flumen quod illi traiiciebant, præmiſſis curribus præda onuſtis, ſolutiſq; ordinibus, & interim Bretislao exutis armis in flumine nata nti. Anni enim tempus calidiſſimum erat, ipſeq; iuuenis, quo minus Soli ac pulueri aſſuetus fuit, eo moleſtius tædia æſtus, atq; vix ferebat. Natantem vt vidit Alexius, protinus miſit qui illũ commonefaceret: Non eſſe iſthic Boiemiam, in qua tuto lauari vndariq; liceret. Sed Luſaciam ad omnem maleficiendi occaſionẽ intẽtam, in qua inermem apparere haud expediret. Ferociter ad hæc iuuenis, ſe inquit, domi manſurum fuiſſe, ſi ab hoſte ſibi timeret: ſed nihil mirari, ſi Alexius ſenecta exanguis, & perinde trepidus, verba item metu ſenili titubantia loquatur, oblitus domeſtici Prouerbii, quo iuuenes & ſtrenui Boiemi vterẽtur, dicentes: *Qui ſibi à ſtrepitu timet, is ab ingreſſu ſyluæ ſibi temperet*. Vix hæc renunciata ſunt Alexio, cum ecce

Gilbertus Treuirẽſis Archiepiſcopus Regem cum Regina coronat Pragæ.

Henricus Olomucẽſem epiſcopatum cum Pragenſi coniungit.

Gerardus Epiſcopus in regem fratrem proteruus.

Æmulus Gerardo obiectus Wiſſegradenſis Præpoſitus qui etiam Cancellarius declaratus.

Luderus Rex Rom. ſalutatur Anno 1125.

Luſatii à Vratislao ad Saxones inclinant.

Bretislaus Regius puer ad eos compeſcendos proficiſcitur Alexius miles.

Egregia Bretislai indoles.

tibi turma equitum hoſtilis à tergo erumpit, agmenq; vltimum Boiemorũ aſſilit. Confirmat Alexius ſuos, detractaq; vna & altera cohorte, cum parte equitum ad occurrendum hoſtibus properare iubet. At illi metu de induſtria ſimulato, retro ſenſim cedunt, Boiemoſque ad vallem ſupinam, in qua inſidiæ inſtructæ erant, pertrahunt. Ibi circumuentos magnaque ex parte cæſos, fugientes reliquos, cum omnibus ſuis copiis, vſque ad flumen perſequuntur, impetum illorũ Alexio fortiter ſuſtinente, quoad Bretislaus iam armatus, cum cæteris ſuis cohortibus ſubſidio venit.

Alexius occũbit.

Eius interuentu acerrima pugna inſtaurata eſt: Saxonibus victoriæ inſtantibus, contra Boiemis, ſanguine Saxonum occiſis per inſidias popularibus ſuis parentare conantibus. Ad extremũ, interfecto etiamtum Alexio, maximum incitamen ad prælium continuandũ, victoriamq; hoſtibus extorquendam Bretislaus præbuit, in prima acie verſans, primuſq; ſe caſibus & periculis obiiciens, dum culpam temeritate ſua contractam, delere, vel vitæ iactura parat.

Præclarum virtutis [illegible] ſpecimen Bretislaus edidit.

Victoria igitur adeo cruenta fuit, vt ipſe etiam leuum humerum grauiter ſaucius, corpore ſuo ſanguinem profuderit. Deniq; rex parens illam, vt funeſtam potius quam lætam habuit propter Alexium amiſſum. Lotharius, qui tunc in Italia erat, cognito quæ ſe abſente à Saxones geſta eſſent, domum redire ad vltionem de Boiemis ſumendam properat, reuerſuſq; legatos Vratislai domi reperit, qui ad ſe purgandi regis ipſorum gratia venerãt, dicentes: *Non imperio aut voluntate regis commiſſum eſſe cum Saxonibus prælium. Nec enim aduerſus Saxones, ſed aduerſus Luſacios à rege exercitum miſſum eſſe, per quem rebelles ad officium & obedientiam reuocarentur: Vnde vero acciderit, vt ſe hiſce rebus Saxones immiſcuerint, regem in hunc diem ſatis admirari non poſſe, quando nulla à Boiemis iniuria offenſi fuerint, nullamque cauſam habuerint, cur vltro ipſi primum inſidiis, mox aperto Marte Boiemos inuaſerint, magnamque illorum ſtragem ediderint cum magno regis dolore. Sed neque doloris magnitudine Vratislaũ adeo commoueri, vt ab officio in Cæſarem amico deficiat, modo Cæſar priſtinum animum retineat, ſuoſque à maleficiis arceat.*

Vratislaus Cæſarem placare vult.

Tardius accepta ſatisfactio, propterea quod Vratislaus[c] Luſaciam beneficio Henrici Cæſaris poſſidebat, quem[d] Lotharius etiam mortuum oderat, memor ignominiæ qua ab illo affectus erat, dum ad gratiam recuperandam alter non admitteretur, niſi pedibus nudus, ſaccoque indutus ante Henricum procideret, veniamque læſæ fidei peteret. Rebus tandem cum Lothario compoſitis, rurſus domi Vratislaum fraterna excepit diſcordia. Obierat diem ſuum Ottho Marchio Olomucenſis,[f] duoſque filios Suatoplucum & Otthonem ſuperſtites reliquerat: Horum Gerardus tutela ſuſcepta, ius hæreditatis contra Vratislaum, qui ſibi ſucceſſionem vindicabat, tutabatur, ſubſcribente Conrado: induxeratque ambos in vrbis & aliorum bonorum poſſeſſionem.

Vratislaũ Gerardum de Epiſcopatu Olomucenſi [illegible] mouet.

Ob hanc rem Vratislaus indignatione motus, Venceslaum quem à ſacrificiis habebat, æmulum fratri comparat, qui illum de Pontificatu Olomucenſi ſubmoueat. Variæ hinc cogitationes, Gerardi animum diuerſa agitantem, ſollicitum habebant. Viribus enim ad reſiſtendum fratri ſe imparem agnoſcebat, & ad Cæſarem iter præcluſum erat: quoniam Lotharius omnia iura[g] libertateſque Pontificias Romano pontifici reſtituerat. Romam igitur queribundus ire parat, itinere in Pannoniam deflexo, vt inde mari Adriatico in Italiam tranſiret: ſed vix æger Strigonium attigit, ibique ex eadem ægritudine vitam finiuit ſuam: à cuius exitu nihil prius habuit Vratislaus, quam vt Olomucenſem Epiſcopatum à Pragenſi diſiungeret, ſuo vtrique vrbi Epiſcopo peculiari in perpetuum aſſignato.

Coſmas I.X. Epiſcopus Pragenſis.

Pragenſem tunc Coſmam nominauit, virum ſenecta & diſciplina venerabilem, ac eodem tempore Decanum (vt vocant) in collegio ſacerdotum agentem: deditque Olomucenſi collegio poteſtatem, quem vellet Pontificem ſibi legendi. Delegerunt ex corpore ſuo Andream familia Dubrauicia ortum in Morauia nobili.

Andreas Dubrauicius Epiſcopus Olomucẽſis.

Patruelis Olomucẽ [illegible] (ſubſtituto Bretislao filio) cedunt.

Curam deinde ad expellendos Olomucio filios Otthonis fratris, Suatoplucum & Otthonem conuertit, eiſq; in adminiſtranda vrbe Bretislaum filium ſubſtituit, quem mox ſecum Brunnam ad oppugnandum Conradum duxit.

Conradus frater Brunnæ obſidetur.

Ibi dum copias per ſtationes diuidit, atque ſuum cuique locum attribuit, Deſiderius in aula præcipuus, qui regem cum Bretislao comitabatur, pro conſueta libertate & familiaritate, Memineris, inquit, ô rex, vt caſtra Bretislai ad ripam fluminis conſtituas, ne ei deſit copia natandi, præſertim in tam feruido calore.

Deſiderius Colax [illegible].

Senſit morſum Bretislaus, indigniſſimeq; tulit, patre coram ſibi exprobratum eſſe veterem in Luſatia natatũ, tacitus tamen dolorem tunc deuorabat, poſtquam viderat parentem dicto Deſiderii arridere. Cæterum ad ſuos reuerſus palam indignari, malaq; multa dicere in caput Deſiderii, atque illo die præ ira cœna abſtinere, vbi paulum inde per noctem illa receſſit, mane ad

Conra-

Conradum patruum ex ſuis fidum quendam occulte mittit, qui iniuriam ſibi à Deſiderio illatam deploret, conſiliumq; requirat, quid ſit opus facto. Ille ſe eadẽ flamma ardere, qua aduſtus eſſet Bretiſlaus reſpondet, ac niſi illa quamprimum vna cum flammiuomo (quem Deſiderium eſſe volebat, præſentis belli facem) extincta fuerit, Vratiſlaum ab incendio, quo ambo ipſi tandem comburantur non ceſſaturum. Maturat hinc Bretiſlaus Deſiderium de medio auferre, interficiendi eius conſilio cum tribus tantum inito, quorum vni mandat, vt ad ſe Deſiderium accerſat, dicatque ſibi eſſe opus eo conuento. Venit ille Derſimirio ſodali ſuo duntaxat comitatus, nihil videlicet ſiniſtri de Regulo ſuſpicans, atq; ille non longe ſeductum verbis eiuſmodi inuadit: *Quod ego ſcelus tantum in te admiſi, vt me idoneum putares, quem ore tuo mordaci nuper læderes? an tibi aſſentatori impudentiſſimo alia ratio aucupandi gratiam apud parentẽ, quam per contumeliam filii deſuit? quem ego, ſed non es dignus vt gladio meo pereas,* chirotecaq; in vultum illius proiecta, quod ſignum erat, vt tum illum percuſſores adorirentur. Redeuntem ad Derſimirium, multis in via vulneribus confodiunt, interficiuntque. Currit ad regem Derſimirius, illumque de eo, quod accidit edocet, vehementerque aduerſus filium concitat, ita vt ſtatim ad ſe vocari illum iuſſerit, haud dubie pœnam condignam ab illo exacturus, ſi non ille hoc futurum præſentiens ſe ſubduxiſſet, caſtraq; ſua vltra flumen tranſtuliſſet, vt ipſas quoq; aquas, ſi qua vis ſubito ingrueret, pro monimento haberet. Sed ab inſequendo filio parens conſilio procerum eſt reuocatus, conſulentium in aliud tempus vltionẽ eſſe differendam, & in præſens ad id quod inſtaret præuertendum. Ac paulo poſt regi nunciatur, adeſſe Valpurgim Conradi vxorem, plenamq; mœrore aditum ad regem petere. Quæ vbi in tabernaculum regium deducta eſt, talia ſupplex, lachrymanſq; precata eſſe dicitur, vt ad mitiora flecteret rex animum: non enim alienum, ſed fratrem eſſe, ac iam ſolum eum reliquum ſupereſſe quem oppugnaret, nullius plane delicti reum, niſi peccatum ſit, mutuo ſe diligere fratres, hoc namq; adhuc bello huic prætendi, dignum videlicet Conradum eſſe, qui omnia extrema cum domo ſua ſuſtineat, propterea quod in Otthonis fratris, quam in regis amicitiam propenſior fuerit, nouum prorſus crimen, ac noua querela, quæ de remiſſiore inter fratres charitate queritur, cum non remiſſius amare, ſed odiſſe fratrem, culpa tandem & crimen habeatur. A quo crimine, quantum maritus ſuus alienus ſit, vel ipſo rege teſte comprobari poſſe, qui Conradum ad omne officium, tum intra, tum extra regiam exequendum, ſemper promptiſſimum habuerit: ſed non eſſe mirum, ſi fraternam beneuolentiam lingua mala verterit in odium, quando filium etiam a patre diſtrahere potuit. Et quis iam ſcire poteſt, quonam vſque deinceps progreſſa fuiſſet, ſi vindex malorum Deus iter illius non interrupiſſet? Sublato diſſidiorum authore, vt tanto celerius domeſtica inter ſuos rediret concordia, quam vt rex amplecteretur, fratremq; & filium pluris, quam occiſum delatorẽ æſtimare vellet, proſtrata in genua per miſericordiam Dei ſupplex cœpit deprecari. Alleuat rex deprecantem, iubetq; tam Conradum, quam Bretiſlaum ad ſe acciri: Et illum quidẽ benigne appellat, veniamq; liberaliter concedit: filium autem, cum hoc dicto a ſe dimittit, *recte an perperam feceris, olim ſenties.* Ergo Bretiſlaus quum haud ſublatam, ſed dilatam potius iram paternam ſecum reputat, ſalutis caſtris à Brunna, in oppidum Hradecium Bohemiam verſus diuertit. Eodem ſecuta eum bona pars militum, quorum numero in dies ſingulos accreſcente, ita vt iam ter mille ſub ſignis armatos haberet, ſigna tollere, rectaque Pragam illos petere mandat, veniensque ad fluuium Rokytnice dictum, qui mœnia præterfluit, hæc dicenda patri, Conrado præſenti committit: *Adeſſe, quem abſentem tantopere circummiſſis etiam exploratoribus requireret, proinde ipſe quoque propius accederet, vt pœnis de filio, ſi quas promeruit, exigeret.* Ad hæc tam impia, tamque inſolentia filii verba tantum pater exarſit, vt niſi Conradus frater ſe extemplo interpoſuiſſet, nihil moræ inerat, quin totius vrbis vires ad ruinam filii conuertiſſet. Nec amplius tamen quicquam Conradus tunc apud Vratiſlaum, quam olim Ioab a Dauide, in cauſa Abſolonis filii rebellis impetrauit. Similiter videlicet rex ad preces eius reſpondit, dicens: *Reuertatur filius in domum ſuam, & faciem meam ad præſens ne videat.* At ille omnia domi ſuſpecta habens, in Pannoniam ad regem Ladiſlaum, cognatũ ſuum conferre ſe maluit, à quo in gratia & honore habitus, lautiſſimiſque alimentis atque ſtipendiis ſuſtentatus, hoc inſuper obtinuit, vt cæteris quoque comitibus ſuis a Vratiſlao proſcriptis, agri etiamſi non culti, omnes tamen immunes ab Ladiſlao aſſignarentur, in loco vltra Vagum flumen Morauiæ proximo, quem Banouo appellant. Elapſo dein ſatis longo tempore, vt Vratiſlaus animaduertit, filium non ſolum de contumacia nihil remittere,

Deſiderius interfectus.

Rex offenſus.

Valpurgis Conradi coniunx iratum deprecata mariti veniam à rege impetrat.

Bretiſlaus patre minante fugit.

Bretiſlaus laceſſit patrem, ſed cum contumelia leſus.

Ignoſcit filio pater.

S. Ladiſlaus Bretiſlaũ exulem recipit cum toto comitatu.

Subſtituto fratri Conrado & excluſo filio Bretiſlao, Vratiſlaus moritur.

Neque Conradus, neque Bretislaus, neque ſuccedentium poſt principum quiſquam vſq; ad Vladislaum regium nomen vſurpauit, ducis tantum vſi nomine.

Conradus Septimeſtris princeps l a rege.

Robertus Epiſcopus Cabilonenſis impoſtor.

Bretislaus ope Ladislai regis Hungariæ patria donatus reſtituitur I I. a rege princeps.

ſed magis adhuc inſoleſcere, inuitato rurſus Pragam Conrado, in celebri ordinũ conuentu ſucceſſorem ſibi eum in regno declarat, eidemque filios ſuos reliquos, Boleslaum, Boriuorium, Vladislaum, Sobieslaum diligenter commendat. Bretislao per ſilentium tranſmiſſo. Igitur Boiemi Vratislao ad ædem diui Petri Vicegradenſem, ab ipſo conditam funerato, regieq; ſepulto, Conradum inde regem ſuum ſalutant, paulo plus quam ſeptem Menſes regnantem, & iccirco propter vitæ breuitatem, nulla re ad poſteros memorabili, inſignem: niſi quis memoria dignum putauerit, quod illo viuente, Robertus quidam, qui ſe Epiſcopum Caualonẽſem mentiebatur, Boiemiam, Coſma nondum inaugurato, adueniens, plurimos per ſycophantiam, perq; ſacrilegium, ære multo circumduxerit. Nam eiuſmodi nundinas ſacrorũ inſtituerat, vt in illis nulla ſacramẽta, niſi cum licitatione venderet: licitatoreſq; ex ſuis appoſuit, meros Æruſcatores ac perinde atq; ipſe erat, homines profanos. Ergo poſt diſceſſum eius clandeſtinum, impoſtura tandem patefacta, expiare Coſmas neceſſe cuncta habuit, quæ impius ille & ſacrilegus profanauerat. Porro Conradus filiis duobus relictis, Vdalrico & Leopoldo, inter quos Brunnam & Znoymam æqua portione diuiſerat, vita exceſſit. Ambigebant diu ordines, num Bretislaum ab exilio ad regnum paternum reuocarẽt, vt cuius etiamnum veteres mores ſuſpectos habebant, an domi potius eligerẽt vnum aliquem ex fratribus eius, qui regnaret. Accepto mox deinde, Bretislaum magno Hungarorum comitatu, quem ei rex Ladislaus addiderat, finibus Boiemiæ appropinquare, ſine vlla amplius dubitatione Legatos conciliandi fauorem illius gratia, obuiam longiſſime mittunt, qui aduenientem cum debita honorum obſequiorumque appellatione exceptum, Pragam deducerent. Ibi præter omnium opinionem Bretislaus, regiam adminiſtrationem modeſtiſſime iniit, ac tantam omnibus benignitatẽ exhibuit, vt in conuiuio, quod per triduum cum ordinibus celebrauit, ad nullam perpetuo menſam aſſideret, ſed ſingulas obiens, ſingulis præſentiam ſui communicauerit, alios conuiuarũ perblande compellans, nonnullos poculorum inſuper inuitatiunculis prouocans, denique ſummos, medios, infimos ciuiliſſime tractans. Et cum cœlebs tunc adhuc eſſet, conuiuæ epularum hilaritate, principiſq; comitate prouecti, ad vota & preces cõuertuntur, rogantes principem, vt ſolitariam vitam, & perinde inamœnam, coniuge accepta mutaret. Id quod breui ab illo factum eſt: nam Lucretiam principis Rhenani filiam duxit vxorem. Cætera in Boiemia tranquilla erant, niſi quod ad vomitũ ſuperſtitioſi rurſus reuertebantur, Lares & Lemures colentes, victimaſq; tum ad fontes, tum ad lucos & compita mactantes, aliaq; Magorũ maleficia exercentes, per quæ plurimi à vera religione auertebantur. Hæc Coſma graui cum querela principi ſuggerente, & præterea commemorante, quæ quantaq; mala ad religionis innouationẽ in Pannonia nuper acciderint, dum multi ibi nobiles ignobileſq;, ſacri profaniq; & inter illos aliquot pontifices, à Chriſtianiſmo deſciſcere nolentes interfecti fuerint.[h] Poſtremo ipſi reges, Petrus & Andreas, qui ruenti ad impietatem populo, inter initia non ſtatim obſtiterant, infœliciter occubuerint: decernit edicto princeps, vt religionis nouatores omnes, viri fœminæq;, intra certum tempus regno expellantur. Ad hæc inſtituit, eodem Coſma ſuggeſtore, vt parochi oppidatim, vicatimq; domum cuiuſq; oppidani, cum hymnis ac diuorũ reliquiis, in peruigilio natalis Domini introirent, notarentque diligenter eos, qui cum veneratione ad ferendũ ſigno S. Crucis oſculum accederent, Chriſtianos ſe eſſe agnoſcentes, aut tanquam inimici Crucis accedere contemnerent, vel ſe inde furtim ſubducerent, quos deinde princeps, vel ipſe præſul puniebat. Scripſit hinc militem Bretislaus, quem aduerſus Vladislaum Poloniæ regem: debitum annorũ duorum tributum non perſoluentem, (mille argenti, & triginta auri drachmæ fuerunt) in Pannoniam duceret. Ad Hradecium oppidum, iuxta Albim ſitum luſtratus exercitus eſt, & inde porro in Sleſiam, Polonis tunc ſubiectam abductus ad arcẽ, cui Beceri vocabulũ, vnde populari Sleſia à Boiemis cœpta, ſecundum Oderam flumen, vſq; Glogouiam, tanta populatione, vt in medio locorum interuallo, neq; iumentũ, neq; hominũ facile reperires. Duos deinde menſes prope Glogouiam ſtatiua habita, vt ſi quis ex Polonia vltor ſe offerret, copia illi dimicandi haud deeſſet. Nemini comparente, cum longe maioribus ſpoliis quam cenſus erat debitus, in Boiemiam eſt reditũ. Hac enim ratione Bretislao properante, quod à Coſma præſule cui ſe abſente regni cõmiſit regime, acceperat,[k] peregrinos homines, qui peregre ad recuperandam terram ſanctam per Boiemiam proficiſcerentur, parum ſe in obuios quouis in loco, imo etiam in vicis repertos, Hebræos gerere, vt quos inuitos ad baptiſmũ pertraherent, nonnulloſq; occiderẽt peruicacius renitentes. Ad eam vim compri-

Popularis Bretislaus.

Lucretia coniunx.

Defectio Boiemorum ad idolatriam.

Edictum contra idolatras & inquiſitionis ritus.

primen-

primendam opus eſſe præſentia armati principis. Multos namque mortales ex omnibus fere nationibus, pia arma indutos, per diuerſa itinera ad ferenda Chriſtianis in oriente contra Sarracenos dimicantibus ſubſidia, feſtinare dicebat: ſed non omnes vbique locorũ pie agere. Cæterum antequam Bretiſlaus rediiſſet, iam peregrini milites in Pannoniam conceſſerant, aliiq; terra per Thraciam & Macedoniam, alii mari Adriatico Conſtantinopolim petebant. Inter hæc Vladiſlaus Polonus, Boleſlaũ filium adhuc tyrunculum armat, rectore ei dato militiæ gnaro, qui illum ad Morauiam modis omnibus vaſtãdam, quibus nuper Sleſia vaſtata fuit, deduceret. Rector iuſſa regis promptius accepit, quam executus eſt, non auſus vltra extremos Morauiæ fines, & Sleſiæ conterminos progredi, ne quis forte intra penitiorẽ Morauiam caſus iuueni regulo contingeret, ob quem ipſe quantumuis inſons, noxæ dederetur. Paucis itaq; pagis incenſis, pecoribuſq; abactis retrahit copias, ac patri filium quaſi victorẽ reſtituit. At Bretiſlaus, intimam rurſus Sleſiam percurſat, ſimilemq; priori calamitatem incolis, cis vltraque Nyſam fluuium incolentibus affert. Ac mox arcem Brigam, ripæ Oderæ impoſitam, cum ipſo oppido vi accipit, militiq; illam diripiendam demoliendamq; tradit. Ipſe haud procul inde nouam ſibi conſtruit arcem indito illi nomine Camence (nunc ibi cœnobium viſitur) ſparſoque rumore, ſe ex ea arce caſtra Vratiſlauiæ eſſe admoturum. Vnde multum Vratiſlauienſes territi, multis cum Vladiſlao precibus agũt, vt vel periculum quod imminet ab illis amoueat, vel cum Bretiſlao, tanquam affine ſuo in antiquam redeat concordiam. Soror enim Bretiſlai Iudith nomine, Vladiſlao matrimonio coniuncta fuit, ex quo prognatus eſt Boleſlaus. Cæterum Verſouicenſes, nequaquam abſtinere potuerunt, quin inter affines & cognatos diſcordias ſererent. Miſit tamen in præſens Vladiſlaus pacis conciliandæ Legatos, atque illi rem turbatam prius in tranquillum conferre nequiuerunt, quam collata & adnumerata fuiſſet pecunia, qua vno & altero anno penſionem interruptam ſarciret. Ante caſtra ſoluta Bretiſlaus, Mutinam Verſouicenſem ad ſe in tabernaculum ſeuocans, *Si pro perfidia tua vt dignus es, te tractare deberem, iamdudum nec oculi, nec ipſum caput tibi ſupereſſet: ſed vt cognoſcas quantum mihi à carnificina meorum abhorreat animus, per me licet vt viuas quoad poteris. Cæterum caue, ne vnquam amplius in Boiemia appareas*, datiſque deductoribus, qui eum in Syrbiam Luſatiæ regionem exulatum deducerent, ipſe bona eius, quæ in Boiemia poſſedit, fiſco addixit. Pari domi ſeueritate aduerſus Boſeium Verſouicenſem vſus eſt, quem vna cum vxore & duobus filiis, Pragæ naui impoſitũ, & per Vultauiam in Albim transuectũ, ſecundo dein flumine in eandẽ Syrbiam perducendũ curauit, bonis ſimiliter omnibus mulctatũ. Ambo hi exules, non diu poſt ad vetus Aſylum ſuum in Poloniam ſe cõtulerunt. Atqui Bretiſlaus fiſcũ ſuum ex bonis cõfiſcatis tumeſcere animaduertens, pinguiore adhuc fartura illum infarciendũ ratus, theſauris Iudæorũ manus iniicit. Illorum quoque perfidiam accuſans, quod abolito baptiſmo, ad hebraiſmum reuerterentur, aditque ſine ſacris, vt ille dixit, hæreditatem illorum offertiſſimam. Poſthæc Morauiam petens, ſibique Boriuorium fratrem adiungens, ac multos præterea comites, quaſi filios Ottonis Olomucii inuiſurus, cum quibus ſibi bene conueniebat, de via recta in aliam declinauit, quæ Brunnam ferebat, vt Leopoldo & Vdalrico filiis Conradi improuiſus ſuperueniret, vtrique iampridem infenſus, velut ſibi ad obſequium contumacioribus. Eo metu principibus ſuis ex arce dilapſis, Brunnenſes vrbis portas Bretiſlao illico aperiunt. Nec is vltra ibi moratus, quam vt curam vrbis Boriuorio permitteret, hinc properus fugientes patrueles Znoymam vſque inſequitur: illo namque ex fuga ſe contulerant, atque illic etiam defenſione omiſſa, quia nullum præſidium nec cõmeatus aderat in Auſtriam perfugiunt, ſeq; fidei Gottofridi Auſtriæ principis committunt. Bretiſlaus Znoyma quoque Boriuoio attributa; Olomucium tandem diuertit, expectans ibi tempus, quod inſtabat ad fœdus cum rege Hungarorũ Collomanno feriendũ. Sic enim inter ipſos conuenerat, vt ad limites regni Hungariæ certo die vterq; appareret, atq; vterq; bona fide mutuã pacẽ amicitiamq; paciſceretur. Hæc pactio, pacificatioq; vltra fluuium Oſtrouia, in loco cui Lutzko nomẽ, peracta fuit. Cæterũ Vdalricus & Leopoldus, dum vitam in Auſtria vagam, certæq; habitationis incertam prætendũt, a Gottofrido obtinent, vt eis arcẽ Morauiæ proximã, quam Rax vocant, tenui accepta pecunia oppignoraret. Ex hac arce toti Znoymenſi regioni plurimũ rapinis & ſpoliis incõmodabant, audacibus quibuſq; prædonib. in ſocietatem prædarũ aſſumptis, donec Vdalricus incautius obequitans, a Morauis interciperetur. Huius

Vladiſlaus filio & Setecho Palatino Cracouienſi par pari refert.

Bretiſlaus vlciſcitur iniurias.

Cis Bardum.

Tributo penſo placatur Bretiſlaus.

Verſouicenſes deportari iubet in exilium Luſatium.

Ad Polonos illi confugiunt.

Expilat Iudæos Bretiſlaus.

Conradi filios exoſos habet.

Brunna & Znoyma potit.

Boryuoi cura fratre ſubſtituit.

Colloquium Bretiſlai cum Colomanno rege Hungariæ.

Conradi filii ex arce Rax Morauiam populantur.

conſpectu Bretislaus data opera vitato, iubet captum in arcem Glacenſem accurate cuſtodiendum ſeponi, continerique. Non ideo minus Leopoldus cœpta proſequebatur, vltra etiam Znoymam, in bonis Boriuorii graſſatus, pernegante Gottofrido id ſuo fieri aſſenſu nutuque. Nam & pecuniam ſe Leopoldo rurſus obtuliſſe, vt ſibi de arce cederet, ac niſi illa reſtituta eſſet, Auſtria ſe illi amicitiaque ſua interdixiſſe dicebat. Cęterum Leopoldum omnia illa valde contemnere. Quæ vbi vera eſſe Bretislaus comperit, Gottofridum ab omni cura ſollicitudineque iubet eſſe vacuum, ſe enim ſuo milite impenſiſque ſuis effecturum, vt arcem ab illo recuperatam ſibi habeat: vaditque ad illam oppugnandam, maiore militum nixu & conatu, quam effectu, propter ingentem vim telorum tormentis excuſſorum, in eos qui arcem ſubire audebant, vulneratique retro cedebant. Imperat Bretislaus cruces paſſim erigi, ſuppliciumque in fame omnibus obſeſſis, niſi vltro ſibi ab illis arx dedita foret, denunciari. Sed has quoque minas, ignominiæ quàm periculi propiores ſpernentibus, iterum teſtudine ex ſuis facta, in mōtem arcis ſuccedit, vallumque & ſepes vi ſumma diruit, ſed iterum iaculis & ſaxis, teliſque repellitur: potiorem deinde ſalutis ſuorum, quam feſtinationis ſuæ rationem habens, copias cum Boriuorio filio diuidit, obſeſſoſque opere militari circumuallare parat, ita vt omne illis effugium adimat. Obſidione durante, in eam cibi inopiam obſeſſi venerunt, vt frumento omni & pecore abſumptis, equina carne famem extremam tolerare neceſſe habuerint. Oportune tandē coorti hymbres, aquas fluminis, quod ſubter arcem fluit, in tantum auxerant, vt ſummas illæ ripas tranſcenderent, pellerentque milites ad mutanda ſtationibus loca. Ibi Leopoldus ſcapham piſcatoriam nactus, illa quam longiſſime poteſt auehitur. Mox pedibus ad clientem ſibi fidum de via deflectit, ibi ſe ad tempus occultans. Clamorem cæteri tollunt, quibus fugæ ſpes nulla erat, deditionemq; arcis ſpondent, ſi incolumi corpore inde abire liceat. *Ergo propere*, inquit Bretislaus, *ab arce & oculis noſtris male meriti faceſſant, ne ſi tardauerint, comprehenſi pœnis debitis inuoluantur*. Ita recepta arx, & Gottofrido reſtituta fuit. Cum eodem affinitas per Boriuorium cōtracta, dum is patruelis eius, nempe Leopoldi Auſtriæ principis nuper mortui, ſororem ſibi matrimonio iungit. Nuptiæ Znoymæ apparatu Regio celebratæ. Graue inde tempus ex peſtilentia fuit, ſequenti hyeme luem tanto promptius per contagia vulgante, quanto contagium facilius in hypocauſtis vaporariiſque ex promiſcua cohabitandi conſuetudine contrahitur, vt alter de altero venenum letale hauriat. Quo quidem tempore Coſmas quoque Pragenſis pontifex in aduerſam valetudinem incidens, ſpiritum ſuum in manus Domini depoſuit. Ei ſucceſſorem princeps cum collegio ſacerdotum, Hermanum dedit, quem Vratislaus Rex à ſacris miniſtrum habebat, dein templo Boleslauienſi eundem præpoſuerat, vnde ad Pragenſem cathedram translatus eſt. Neque multo poſt [m] Cæſar, appetente feſto die Paſchæ, conuentum principum Ratiſponæ celebraturus, inter cæteros Bretislaum etiam ad eam celebritatem inuitauit. Is Boriuorium pręterea fratrem & Hermannum deſignatum Pontificem ſibi adiunxit, ibatque mille amplius delectis equitibus, vnoque colore veſtitis comitatus. Propinquanti Ratiſponæ Cæſar ter mille fere paſſus obuium ſe in itinere obtulit, manuque deſilire equo paranti iniecta, eques equiti dextram porrigit, ac comiter ſalutat, receptumque intra ſecures ſuas, ſibi proximum adequitare iubet. [n] actum dehinc inter alia negotia publica, vt Bretislaus ſolenni principum electorum more, Cæſareæ maieſtati ſolitū honorem haberet. Allata mox vexilla regni & prouinciarum, quarū dominus ac princeps erat Bretislaus, ipſeque Cęſar corona & ſceptro ornatus in throno Cæſareo ſublimis reſidens, Regalia (quæ vocant) per vexilla Bretislao, Hermanno autem pontifici per ſceptrum in manus oblatum diſtribuebat. Ac ne vacuus inde Boriuorius inhonoratuſque diſcederet, approbat diplomate ſuo Cæſar fraternam hanc inter ipſos compoſitionem, *vt ſi quid humanitus Bretislao, priuſquam Boriuorio eueniret, tutela liberorum Bretislai, ac regni ſucceſſio, ad neminem quenquam, niſi ad* Boriuorium *pertineret*. [o] Gratiſſimus in reditu eius aduentus in Boiemiam, Boleslai Poloni ex ſorore nepotis fuit, eo maxime quod non inuitatus, ſed ſua ſponte, nec vt hoſpes tantum, ſed vt aulicus futurus veniret. Conceſſerat filio pater Vladislaus roganti, vt pauliſper ſecederet, vitamque & mores aliarum quoque gentium introſpiceret. Atque ille ad Bretislaum cognatum ſuum in Boiemiam ſe contulit, manſitque in aula eius aulæ magiſter, qui tunc magiſtratus apud Boiemos honorificentiſſimus erat. Sed vt non ſolum honore, ſed cenſu quoque antecelleret Boleslaus, vectigal, quod ex Polonia adferebatur,

Retinam à Bretislao expugnatur.

Leopoldus clam fuga elabitur.

Boriuorius ducit Leopoldi Auſtrii filiam.

Peſtis.

Hermannus X. Epiſcopus Pragenſis.

Bretislaus à Cæſare inueſtitur principatu Ratisbonæ.

Boriuorius Cæſareo priuilegio Bretislai hæres inſtituitur.

[illegible] eundem in ſolitum detulit. Breui tamen poſt, Vladislao aduerſa valetudine grauiter [illegible], in Poloniam eſt reuocatus. Ex comitibus eius nobilioribus, Lorecus tantum [illegible]cenſis in Boiemia ſubſtitit, literis Boſegii & Mutinæ exulũ, de quibus diximus, retentus, vt haberent per quem Bretislao inſidiarentur, bonaq; ab eo intercepta recuperarent. Seceſſu inprimis Stebnenſi Bretislaus vtebatur, quoties venationi ſibi indulgendum putauit. Tunc vero ipſo quoq; tempore prouocante (inſtabat enim Natalis Domini dies) venationi intentus, Stebnam mature cum venatoribus venire occupat, venaturq; vnum & alterum diem hilaris & ſecurus. Ac rurſus ad tertium diem venatum educit omnes, permanetq; in ſyluis a mane vſq; ad crepuſculũ noctis, ita vt neceſſe habuerint lucernas & faces accendere, qui Principem, necubi oberraret, in pagum deducebant: nihil minus quoquam tunc illorũ, quam de inſidiatore cogitante, cum ſubito Lorecus clam de latebris erumpens, venatoribus ſe, quaſi vnus ex illis eſſet immiſcet, principemq; a tergo cum arcu tacitus aſſectatur: & antequam pagum pertingeret, vi tanta in illũ ſagittam dirigit, vt in alteram corporis illa partẽ tranſuolaret. Delabitur inde ſenſim equo princeps, largumq; ex vulnere cruorem effundit. Cuius ſiſtendi gratia ipſumq; in pagum deferendi, aliis circumſtantibus, alii ſceleratiſſimũ tortorẽ perſequebantur. Quem tandem in quodam prærupto vix loco, in quem per tenebras vna cum equo cecidit, inuenerunt. Ceruix equi fracta fuit, ipſe enſe confoſſus, ſuane manu, an caſu de vagina enſe decidente non ſatis apparuit. Porro Bretislaus ad vſq; tertium diem vitã produxit ſuam, multo interim plura de regno Dei, quam de regno Boiemiæ cum præſentibus commentatus. Ad extremũ presbytero aduolutus, factaq; exomologeſi, ab eodem pane viuo paſtus, ſacroque oleo perunctus, cum hac voce Domini ad eundem Dominum emiſſa: *In manus tuas Domine, commendo ſpiritum meum.* expirauit. Corpus eius Pragam ad ædem diui Viti elatum, ibidemque ſolito principum more ſepultum.

Fatalis Bohemia principibus Verſouicenſis familia.

Lorecus Verſouicenſis inter venandum ſagitta traiicit Bretislaum.

Lorecus quoq; confoſſus.

Ottho Marchio Olomuzenſis { *Suatoplucus*, *Ottho*

Vratislaus { *Bretislaus*, *Beriuorius*, *Vladislaus*, *Sobieslaus*

Conradus { *Vdalricus*, *Leopoldus*

a *Vratislaus primus Boiemiæ principum ab Henrico IIII. (ſi Aucupem excluſeris aliâs V.) in regem Boiemiæ euectus Comitiis Moguntiæ celebratis anno 1086. XVI. die Iunii Poloniam quoq; illi tributam tam Hungari quam Germani annales perhibent, quod veriſimile ob exaugurationem regis Boleslai.*

b *Henrico qui Leodii obiit in carcere coronationem acceptam referunt, quod temporibus magis quadrare videtur non filio, vt auctor putat. Hic Senior eſt dictus.*

c *Per[illegible] Alexandri III. Papæ Vratislaus collegium Caconicorum inſtituit Vuiſſegradi: ad cuius [illegible]ationem ſuis humeris duodecim terræ cophinos geſtaſſe dicitur.*

d *[illegible] adhuc Dux Saxonum (eam prouinciam Henrici V. beneficio poſſidebat) rebellis Cæſari [illegible]. [illegible] Mathildi Angla Moguntiæ nuptias celebraturus Cæſar Lotharium ſupplicem [illegible] indutum, bellique moti culpam deprecantem admiſit: illique ignouit data fide, [illegible] auertit.*

e *Luſatiam non [illegible] quinti, ſed quarti ſenioris beneficio poſſidebat Vratislaus, vt auctor paulo ante eſt teſtatus.*

f *Otthonis filios Gerardus Olomutio præficit contra Vratislaum, aſtipulatore Cunrado.*

g *Bernhardi Clareualenſis abbatis hortatu. Sub hoc Lothario, & Gratianus pontificum Decreta compilauit.*

h *Ob Petri tyrannidem Andreas è Polonia exul accerſitus ab Hungaris, conceſſo paganiſmo regnum [illegible]. Tum Gerardus Epiſcopus Chanadienſis. Biſtricus & Beneta Epiſcopi cum multis millibus Chriſtianorum martyrium ſubiere. Licet regnum adeptus cruentum [illegible] decretum. Rex vterque violenta morte periere.*

i *Primus Poloniæ à regibus princeps Boleslai feri exaugurati filius regio non vſus [illegible], ſed principis & hæredis Poloniæ. Iudith ſoror Bretislai ex Hungaria illi coniunx erat.*

k *Petrus Heremita Gallus è Paleſtina reuerſus Vrbano P. M. nomine diui Petri iniungit, vt concilio Claromontano in Aruernis habito ſacrum bellum induceret. Poſtea nomen [illegible] & Gode-*

fridus Bilioneus Anno 1095. Godefridus iter ingreſſus 15. Auguſti. Ladiſlaus Rex Hungariæ expeditionis caput morte eſt præuentus. Hunc Sultanus Nicca concidit cum toto exercitu.

l *De hoc Hungari ne γρῦ quidem, ſed colloquium habitum & affinitatem contractam referunt cum Boleſlao Duce Poloniæ.*

m *Lotharium hunc fuiſſe Cæſarem ſuſpicio eſt, quia illius ante quoq; facta mentio.*

n *Aut honores hi ab Henrico V. filio ſunt Bretiſlao delati: unde vocis affinitate Henricum V. dicunt Vratiſlao regiam conceſſiſſe dignitatem.*

o *Polonus ſcriptor inquit Bretiſlaum conſpectum nepotis è ſorore* Boleſlai *deſiderantem eo veniſſe Boleſlaum paucos dies commoratum arce Cæminicia donatum, paulo poſt ad patrem fuiſſe reuerſum.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER DECIMVS.

SVMMA LIBRI DECIMI.

BOR Iuorius tertius à rege princeps: filios Conradi in integrum reſtituit. Vdalricus toti inhiat prouinciæ: Prenſat aulicos; ipſum deniq; Cæſarem. Optio datur Bohemis. Amici reducunt Vdalricum: qui viſo Boriuorij *aduerſario agmine, fuga ſibi conſulunt: hinc conatus Vdalrici fracti. Reſtituuntur duo Verſouicenſes ægre aſſentiente Boriuorio. Bellum in Polonia inter Boleſlaum diſtortum & Sbignaum nothum filios Vladiſlai principis. Boriuorius & Suatoplucus ſpurio fauent. Muneribus placati reducunt exercitum. Suatoplucus à Boriuorio muneribus acceptis fraudatus aſpirat ad regnum. Prehenſat potiores Boemorum procerum etiam ipſos Pragenſes: Pragam obſidet irrito conatu: vulpina omiſſa leoninam induit. Fingit* Budinoius *per* Hiruinum, *Verſouicenſes (qui Pragam ſtrenue contra Suatoplucum defenderant) prodituros Boriuorium. Iuſſi puniri Boleſlaniam ad fratrem principis tranſeunt. Ingens coniuratio aduerſus Boriuorium. Fugit in Poloniam Sobieslao fratrum minimo ſpontaneo comite. Suatoplucus regnum vacuum occupat. IIII. Suatoplucus à rege princeps Bohemiæ. Othoni fratri Olomucium tradit: patruelibus Znoymam & Brunnam reſtituit. Boriuorius Cæſari fit ſupplex. Citatur Suatoplucus. Reducitur à Saxonibus Boriuorius. Obſtat Otho Suatopluci frater. Pragenſes alieni à Boriuorio: omnia reperiens aduerſa exilium Polonicum repetit. Epiſcopus Bambergam concedit. Suatoplucus ius ſuum ære redimit apud Cæſarem: Non eſt ſoluendo. Otho frater traditur obſes. Iudæos, eccleſiaſticos & mercatores expilat. Filius Suatopluci Bambergæ baptizatur. pecuniam debitam Cæſar remittit, & Othonem dimittit. Bellum Cæſaris in* Hungaria. *Suatoplucus in commilitium accerſitus. Nihil actum. Boriuorius à factione Verſouicenſi reuocatur abſente in Hungaria Suatopluco. Inuectiua in Verſouicenſem, quem ſequutum extremum ſupplicium cum totius familiæ internecione. Vltum veniunt Hungari à Morauis acceptas iniurias duce Suatopluco. Is ſeſe opponit. Læuus à ramo illi excutitur oculus. Repetit* Hungariam: *diripit vicos & oppida celebria, prædaſq; agit Suatoplucus. Colomanni regis Hungariæ bellum ſopitum. Expeditio in Poloniam cum Cæſare. Glogouia vrbs ab vtroque obſeſſa. Suatoplucus à Sicario in caſtris Cæſaris occiditur. Soluitur obſidio dilapſo milite Boiemo. Comitia Pragæ prætoria habita. Irrita habetur Cæſaris, qui fratrem Othonem ſuffecerat in caſtris electio. V. Vladiſlaus à rege princeps Bohemiæ. Othonem patruum Marchionem Moraviæ conſtituit. Hic Epiſcopo Olomuzenſi Cremſirium vendidit. Boriuorius repetit Bohemiam à fratre. Ad comitia Ratiſponam profecturus occaſionem præbet* Boriuorio *clam Pragam ingrediendi. Reuertitur. Confligit feliciter cum Venceslao filio Egberti Marchionis Moraviæ. Otho tria millia Morauorum affert auxilio. Suſpectæ vires Othonis. Epiſcopus ad Cæſarem ablegatur nomine Vladiſlai. Cæſar in* Boiemiam *venit. Luſatius cuſtodiæ traditur.* Boriuorio *adduntur cuſtodes. Deliberatio de principe. Vladiſlaus Othoni prælatus, ſuffragatore Epiſcopo. Otho locupletior redditur donatione bonorum patrui Leopoldi. Vladiſlaus iunior* Bretiſlai *filius auxiliares copias ducit pro Cæſare in Italiam. Vladiſlaus Verſouicenſem ignominioſe multat, & prætorem Pragenſem inſolito contumeliæ modo afficit.*

POST

POST Bretislai cædem, Boriuorius iam antea Princeps & à fratre, & à Cæſare deſignatus, Pragæ ſolemniter honorem iniȷt, non tam iure, quàm multorum fauore. Quippe Vdalricus Conradi filius, quantum ætate illum, tantum iure antecellebat. Quare vt eius quoque beneuolentiam, ſponte oblato beneficio conciliaret, laxatis vinculis liberum ex arce Glacenſi abire iubet. Mox Leopoldum fratrem eius ab exilio reuocat, atque vtrique Brunnam in Morauia, & Znoymam, quas vrbes ipſe poſſidebat, reſtituit. Grata in præſens, ſed non diu, hæc beneficia, præſertim Vdalrico qui toti regno inhiabat, perſuaſuſque, niſi auro præſente non admodum ſe in aula Cæſaris proficere aliquid poſſe, ad congerendum vndecunque aurum partim ex tributis, tum à Daniſtis ſtudium conuertit, ac deinde auro argentoque refertus, Ratiſponam ad Cæſarem vadit, illum deprecaturus, vt mutaret ſententiam, quam contra ætatis prærogatiuam, contraque ius Gentium de ſucceſſione principatus ad Bretislai importunas preces cenſuerat. Vbi ille immotus decreto ſuo nititur, in eodemq; animi habitu diutius permanet, Vdalricus interim, nunc eos qui aures, tũ qui oculi & lingua Cæſaris dicerentur, poſtremò ipſum Cæſarem tanquã caput inaurat, à quo etiam tandem impetrat ius legitimæ ſuæ ſucceſſionis, ſed hac conditione, *vt liberum ſit Boiemis, aut Vdalricum, aut Boriuorium habere Principem, vtrum videlicet horum magis idoneum, habilemq; approbauerint.* Aderant tunc Principes nonnulli Ratiſponæ, propinqua neceſſitudine cum Vdalrico coniuncti (maternũ enim genus ab illis ducebat) cum idem Vdalricus ſe magnifice iactaret, de ſtudio & fauore nobiliorũ in Boiemia, ac diceret, aduentu tantum ſuo, illoq; maturo opus eſſe, cætera in procliui fore, ſed abſq; amicorum ſubſidio armato, vanam videri illo profectionem. Pollicentur quidam eorum auxilia, & præſtant. Vdalricus vero Freyſingenſis præſul, & Fridericus ſororis eiuſdem præſulis maritus, ac Sigardus à Sala Comes, per ſe quiſq; ſui agminis ducem profitentur: quibus acceſſit Leopoldus frater Vdalrici, cum valida Morauorum manu. Iſq; cæteros in Boiemiam deduxit, ad locũ in quo Melina oppidum iacet. Haud procul inde Boriuorius ex duobus collibus, multo validiorem, tam ex Boiemis, quàm Morauis exercitum oſtendit: ſiquidem ambo ex Morauia fratres, Suatoplucus & Otthо patrueles Vdalrici, à parte Boriuorii cum ſuis ſtabant. Ad quos proximè adſtantes ſe reflectens Boriuorius, vos, inquit, inter vos iudicate, vter tenacius ſecuriuſq; equum teneat: is ne, qui per frenum, an qui per caudam illum retinet? qualis eſt Vdalricus, qui caudæ principatus manum admouit, cum ipſa cauda mox occaſurus. Porro Germani principes tanta multitudine Boiemorum, quantum ex aduerſo cernebãt, territi, Vdalricum infeſtius interrogant, vbinam eſſent Boiemi illi nobiliores, qui ipſo duntaxat viſo, ceu iactabat, ſe officiaq; ſua ad ipſum conferrent? Ecce videre ſe eos, videriq; inuicẽ, nec tamen quenquam mouere loco ſuo, ſed omnes pugnæ ſignũ expectare, vt iam non ſolùm decepti, deſpectiq; abs te, ſed proditi etiam eſſe videamur, niſi nos ex hoc periculo in tutum reduxeris. Fruſtra Vdalricus excuſationem orditur, fruſtraque retinere diutius amicos conatur, præſertim Freyſingenſem præſulem, qui proxima ſtatim nocte deſertis caſtris, rebuſq; ſuis in illis relictis omnibus, per calles ſaltuoſos in vicum, qui Haber dicitur, euaſit. Hinc metus in omnes & fuga aliorum quoq; ſine ſarcinis & impedimentis, vt Boiemi prædam nacti, à conſectandis fugientibus abſtinerent. Sed ne ſic quid em integri omnes incolumeſq; aufugere potuerũt, pars à militibus leuioris armaturæ, pars ab agreſti turba oppreſſi, aut ſpoliati. Ex eo tempore neq; tantum animi, neq; virium colligere Vdalricus quiuit, vt principatum Boiemiæ palam inuadere auderet. Multum etiam Boriuorio tunc moleſti, Boſeius & Mutina Verſouicenſes erant, dum aliquoties reditum ab exilio ſibi denegatum, pertinaciter obtinere contendunt, non per propinquos & affines ſuos modo, verùm etiam per aulicos inſigniores, ægerrime id ferente principe, quod cum paulo ante clamarent ferè omnes, crucifigendos eſſe principum parricidas, nunc extare non paucos qui cum patria, bona quoq; illis reddi poſtulẽt. Ibi ex intimis non nemo propius accedens, *Tu igitur*, ait Princeps, *vt lupum circum errantem plagis irretias, vltro illum cibo oblato ineſcabis? vt vero hoſtes tuos in poteſtatem tuam redigas, non illis patriam cum patrimonio reſtitues?* iis tandem victus, reuerti vtrumque ex Polonia in patriam permittit, alteriq; eorum oppidum Mutham, & alteri Lithomeritium reſtituit.[a] Per id tempus in regno Poloniæ, res admodum commotæ erãt, fratribus inter ſe de hæreditate paterna contendentibus. Duos filios Vladislaus rex ſoſpites reliquit, Boleslaum legitime natum, & Sbigneum nothum, quem pater adeo ſibi charũ

Boriuorius [illegible] à rege prin[illegible].
Ad Seniorem iure pertinebat principatus.
Vdalricus ſolutus carcere.
Vdalrici ambitio inexplebilis.
Corruptus Cæſar auro fauet Vdalrico.
Vdalricus cum exercitu Boemiæ principatum aggreditur.
Boriuorius reſiſtit.
Deſeritur à ſuis Vdalricus.
Profligati Germani.
Verſouicenſes duos in integrum reſtituit.

Chlumetius.

habuit, vt æqua pene regni portione illum cum legitimo filio exæquaret. Diſſidio hinc orto, atq; vtroq; ad arma ſpectãte, & bellum Sbigneus factione apud Polonos inferior, à Boiemis & Morauis auxilia emercatur: Boriuorius Chlumetium, Suatoplucus, qui Morauiã obtinebat, ſuum quoq; tribunum militũ copiis ſuis præfecit, iamq; ambo illi viribus coniunctis progreſſi vſq; ad oppidum, quod Byton Poloni vocant, fuerãt, cum Boleslaus legatos ad Boriuorium mitteret, petitum: *Ne ſe, ſororis ipſius nepotem, dum alieno gratificari ſtudet, iret oppugnatum. Si quam iniuriam vel priuatim, vel publice ſe accepiſſe Sbigneus exiſtimaret, legibus illam, nõ autem armis perſequendam duceret. Paratum eſſe Boleslaum iudicio, iudicibusq́; parere.* Ad hæc Boriuorio reſpondente: *Non amplius in poteſtate ſua ſe habere milites, qui in Poloniam abierint.* Legati munera promunt, multamq; pecuniam per Grabiſſium, & Protiuitium, à conſilio Principi proximos adnumerant, per illam denique impetrant, vt Chlumetius cum Boiemis ex Polonia reuocaretur. Reuocat mox & Suatoplucus ſuos, expectatq;, dum in communionem eorum, quæ allata dona erant, ipſe quoque admitteretur: vbi nihil vltro à Boriuorio ſibi offertur, appellare eum incipit, & poſtquam ne appellando quidem aliquid extorquere poteſt, auaritiam Boriuorij deteſtatus, viamq; ſibi ad principatum Boiemiæ ſternere aggreditur, ſummo cũ ſtudio id agẽs, vt quos audacia & manu promptiores ex Boiemis eſſe nouerat, eos ſibi largiendo, pollicendoque adiungeret. Aſciuit pręterea Pragenſium quoq; nõnullos, quos ſibi opportunos fore credebat, per quos facilius vrbem reciperet. Pragam enim recta petere, tanquã regni caput deſtinabat, peregitq; deſtinata, ſed non quo ſperauit ſucceſſu.

Auaritia ſimulatur Boriuorius.

Suatoplucus affectat principatum.

Pragam tentat fruſtra.

Quanquam enim Boriuorius aduentum Suatopluci hoſtilem alte diſſimulauerit, præſidium tamen militum delectorum occulte pręparauerat, quod arci Vicegradenſi, in quam ſe concluſerat, & vrbi, quam Hermanno pontifici tuendam commẽdauit, per tempus impoſuit, atq; ita defectio vrbana, quã Suatoplucus expectabat, intercepta fuit. Inde placuit traiecto Vultauia flumine, minorem vrbis partem, ac perinde infirmiorẽ, aggredi, ſed illa quoq; ſtrenuis defenſorib. munita erat, qui hoſtes a porta & muris longius propellebant. Ergo deſperata Suatoplucus vrbis expugnatione, retro in Morauiã agmen reducit, Boriuorio aliquatenus eum inſequente, mox deinde ſubſiſtente, dum ne ſuis quidem omnibus ſatis fidit. In Morauia conſilio Suatoplucus aduocato, queritur de fortuna parum proſpera, deque illis qui ipſum fefellerunt. Interea tamen animũ adipiſcendæ Boiemiæ auidum occultare nequit, ſed aperte conſilium modumque requirit illius conſequendæ.

Budiuoius Vulpinam induere Suatoplucum iubet.

Budiuoius, Hroni filius, vſu rerum, factiſque cęteros antecedere videbatur. Is orſus infit dicere: *Longius hoc abs te, ô princeps, abſcedat, vt plaga vna, nec magna accepta, animo protinus concidas. Vſitatus hic fortunæ ludus eſt, quem inter homines, præſertim in alea Martis ludere illa ſoleat, vt nunc iſtum, nunc illum victorem faciat, ita vt nõ valde tutum ſit, res noſtras fortunæ caſibus permittere, niſi arte caſus corrigere quis ſciat, quemadmodum vulpem hanc artem probe noſſe cõſtat, qua aduerſus lupum viribus multo præſtantiorem ſæpiſſime præpollet. Huius itaq; induendum eſſe exuuium, poſteaquã Leonis nõ profuit, & fraude potius, quã vi principatu Boriuoriũ euertendũ. Si hanc curã princeps ſibi delegauerit, curaturũ ſe, vt recte curatã eſſe illã gaudeat.* Vtraq; ille manu Budiuoiũ complexus, *toto*, inquit, *pectore curam mei trado tibi, memor, gratusq́; olim erga te futurus.*

Hyruinus histrionem fabula veri Veteratór inſignu.

At ille Hyruinum, veterem Boriuorij aulicum, hominem verſipellem ſubornat, qui lamentabundus, queribundusque in Boiemiam proficiſcens, Boriuorio inopinanti ſe offerat, cum iſtiuſmodi aduerſus Suatoplucum querela, quaſi ſatis non habuerit, carcere, vinculis, fame, tenebris in eum ſæuire, ob nullam prorſus noxam. Sed quantum in illo erat, dederat inſuper eum exoculandum, ſi ab hoc ſupplicio ope diuina liberatus non fuiſſet. Hanc tam inſignem iniuriam cum priuatus ipſe vlciſci nequeat, ſe ad Boriuorium confugiſſe, veniſſeque, vt ei proditores nominet, quorum conſilio, conatuq; Suatoplucus eum ſubuertere parat, cognito periculo, ſperare ſe, Boriuoriũ, vicem primum ſuam, deinde clientuli quoq; ſui doliturum, vindicaturumque.

Defert falſo Verſouicenſes.

Iuſſus deinde erat nominare proditores, Boſeium & Mutinam Verſouicenſes nominauit, qui in defendenda Praga, egregiam paulo ante operam Boriuorio nauarunt, etiamſi fauoris magis oſtentatione id, quam vllo in principem amore feciſſe viderentur, quoniam omnes principes familia illa peſſime oderat. Facile igitur inter ſuſpectos inuicem, per hanc fallaciam noua rurſus inimicitiã conflata fuit credulo Boriuorio, tanta indignatione in Verſouicenſes inflammato, vt comprehendi illos ſtatim, inauditoſq; puniri mandauerit.

Verſouicenſes ad Vladislaum Boriuorii fratrem confugiũt.

Sed illi de inſtanti periculo vitæ præmoniti, ad Vladislaum cum fratre Boriuorio diſcordem, Boleslauiam ſe ſubduxerunt. Initaque mox vna cum Suatopluco tam prævalida contra Boriuorium coniuratio eſt,

vt niſi

vt niſi is fuga in Poloniã cõiuratos præueniſſet, captus ab illis erat. Sobieslaus frater minimus natu, fugæ comes ſua ſpõte fuit. Vacuũ inde principatũ Suatoplucus occupauit, Vladislao tanquã ſeniori de loco ei concedente, ſponſoremq; ſe pro eodẽ Hermanno præſuli, & aliis Boiemiæ proceribus, qui parere ei dedignabantur, faciente, Eũ nihil horum mutaturum, quod ad dignitates & magiſtratũ illorum pertineret, ſed & beneficia atq; priuilegia omnia ſeruaturũ omnibus, quæ quiſq; à Boriuorio haberet. Auctus Suatoplucus in Boiemia poſſeſſionibus, Otthonem fratrẽ in Morauia Olomucio præfecit, ademptamq; Boriuorii inuidia, Brunnam & Znoymam Vdalrico, Leopoldoq; patruelibus reddidit. Sed nõ diu Boriuorius in Polonia cõmoratus, ſuaſu Boleslai Regis affinis ſui, in Germaniã ad Cęſarem proficiſcitur, vt nomẽ Suatopluci, de iniuria ſibi illata, deq; fraude & perfidia deferret, reditumq; ſibi ad priſtinũ honorem impetraret. Auditus eſt propitio Cæſare, dataque ſunt ad Suatoplucum literæ aſperius ſcriptæ, ſi ſe ad dicendam cauſam in curia Cæſaris non ſiſteret. Hæ literæ vbi palam recitatæ fuerant, magna nobilium pars, nequaquam Suatopluco ſuadere vt ſe arbitrio Cæſaris committat, ſuas leges, ſuaque iura Boiemos habere. Si quid Boriuorius iudicio experiri velit, id domi eum, non autem foris, agere debere, ne libertas Boiemorum prodatur. Annuit his Suatoplucus, iuſtaque ſibi & æqua illa quæ dicerentur videri, ait, ſed ne cuius tamen, aut cladis, aut calamitatis, propter abſentiam ſui author exiſtat, vel cum periculo ſuo Cæſarem adire velle. Hoc tantum rogare Boiemos, interea dum ipſe reuertitur, Ottho frater vt regnũ adminiſtraret. Infenſo Cæſar vultu aduenientem Suatoplucum excepit, nec incuſtoditũ reliquit. Cæteris qui vna venerant proceribus, ſeuere iniunctũ, vt Boriuorium principem ſuum Pragam reducãt, rurſuſq; illum in ſedem ſuã reponant. Additæ Boriuorio Saxonum cohortes aduerſus vim popularium, ſed parum profuturę contra copias Otthonis, quas à Chlumeco vltra montes ad arcem vſq; Doninam Boriuorio obuiam perduxerat, vt cum eo dimicaret, ſi in eo loco Boriuorius deprehenſus fuiſſet. Sed is cum ſuis per noctem in aliam tutiorem regionem diuertit, indeque maximis itineribus Pragam venire anteuertit. Sed & hanc vrbem ſic erga ſe affectã repperit, vt nec cum illa, nec ſine illa viuere lætus poſſet. Adeo ſubita ibi rerum omnium mutatio fuit, adeoq; rurſus Suatoplucus cum factione ſua inualuit, vt tãquam valentiori Boriuorium imbecilliorẽ ſuccumbere, & ad Poloniam in exilium reuerti oportuerit. Ipſe quoq; Hermannus præſul, inter multos ac varios timores ſollicitus incertuſq;, cuiuſnam partes ſequi magis conducibile foret, nam concordiam inter tam diſcordes componi poſſe deſperabat, à tumultibus tandẽ pręſentibus ſe ſubducere, quã illis temere immiſceri maluit, Bambergam ad præſulem Bamburgenſem ſecedẽs. Pragam reuertẽtem Suatoplucum Cæſarei ſunt comitati, qui pactam ab eo pecuniæ ſummam Cæſari referrent. Sed tanta ærarij inopia erat, tamque ſteriles arcas principis amici poſſidebant, vt paulo dimidio amplius quam pactum erat, ſoluere pretium Suatoplucus potuerit. Datus igitur Ottho frater Cæſari obſes, donec reliquum quod defuerat, repręſentaretur. Hinc ſe ad rapinas Suatoplucus vertit, à Iudæis promiſcue & Chriſtianis, coloniſque & mercatoribus noua exigens tributa, mox à locis cum prophanis, tum ſacris, aurum & argentum per exactores ſacrilegos extorquens, ac Cæſarem interim prolationibus lactans, trahenſque, & ad extremum debito illum fraudãs, dum eum ad diem filii ſui luſtricum inuitat: ſi non ſui ipſius, at legati præſentia illuſtrandum. Iubet Cæſar puerum tingendum, ſi viam tolerare queat, Bambergam deferri. Quo vbi allatus eſt, ipſe Cæſar illum de fonte ſacro ſuſcipit, debitumque paternum ad illum transferens, ſuis muneribus expenſum fert, ſimulque Otthonem obſidem in Boiemiam liberum remittit. cum hoc Hermannus quoque præſul reuerſus Pragam eſt. Cæterum breui poſt Cæſar, extimulantibus illum Germaniæ principibus, aduerſus Hungaros, à quibus in expeditione nupera, orientem verſus facta, [b] hoſtiliter eſſent hoſpitati, Suatoplucum in comitium vocat, ne videlicet per omnia gratuito debitum à Cæſare donatum auferret. Quippe militia eiuſmodi ſine grauibus impenſis iniri non poterat. Sic igitur inſtituta fuit in Hungariam profectio: Cæſar cum nationibus Germanis, terra Danubioque ad expugnandum Poſonium, arcemque illius oppidi tranſibat. Suatoplucus cum Boiemis & Morauis vltra Vagum fluuium progreſſus, Nitriam vi cœpit, & præterea mille equites ſubſidio venientes per inſidias oppreſſit. At Cæſar in obſidione arcis Poſonienſis, cum à Iulio menſe vſque ad Septembrem nullo profectu, ſed magno cum tædio perduraſſet, illa tandem omiſſa, miſſum quoque exercitum fecit: reuocans & Suatoplucum à populationibus, quas vltra citra-

Boriuorius cum fratre in Poloniam fugit.

Suatoplucus Morauiæ quartam à Rege principatus Boiemici moderatur habenas.

Boriuorium ſuaſu Boleslai Poloni Suatoplucum Cæſari defert.

Citatus Suatoplucus apparet.

De reſtitutione Boriuorii ſolũ decretum.

Aliena ſuorũ reperit Boriuorius animos atque [illegible] ſubito [illegible].

Epiſcopus turbis cedit.

Suatoplucus pactam Cæſari pecuniam exſoluturus nihil intentatum relinquit.

Filius Suatopluci Bambergæ baptizatur debito remiſſo & obſide reſtituto.

Suatoplucus militia ſocius Cæſaris in Hungariam.

Dum interim [illegible].

que Vagum in obuios Hungaros exercebat. Duobus curam tutelamq; regni ſe abſente Suatoplucus crediderat, in altero fidē ſecutus, in altero perfidiā metuens, ſi inhonoratū publico honore relinqueret. Horū Vaceco fidelis permāſit, cōtra Mutina Verſouicēſis,

Vaſconen alij.

veteres mores ſuos nequaquam immutauit, ſed clā in Poloniam ad Boriuoriū mittens, adeſſe occaſionē patriæ repetendę ei ſignificauit, modo cum manu vel modica veniat, quā facile à Rege Poloniæ obtinere queat: nam Principe abſente, armatos in Boiemia nullos apparere, nec eſſe, qui ſine conſenſu ipſius armare illos audeat. Satis bene copiis inſtructus Boriuorius in Boiemiā venerat, ſed dū in obſidione Glacēſi morā inutilem inanemq; protrahit, affertur ei, Suatoplucū ab expeditione Hūgarica domū cum exercitu feſtinare, vt Polonos à finibus regni depellat. Iam enim is reſcierat, indice Vaceccone, quid Mutina per proditionē machinatus fuerit. Ac ſtatim certiorē de ea re Cæſarē fecerat, qui iuratus promiſit, commutationē ſibi hāc iniuriā cum Suatopluco fore, ſicut communis expeditio in Hungaria fuerit, breuiq; tēpore communi quoq; Marte aduerſus Polonum vindicandā. In Morauia igitur exercitus parte dimiſſa, cum reliqua in Boiemiā Suatoplucus reuertebatur: cui Vaceco ad oppidum Lythomislicēſe occurrit, felicem ei reditum gratulatus, & inuicem a principe cum hilari vultu ſalutatus. Venit deinde obuiam & Mutina, ad caſtellum nomine Vratislauiam, à Lythomislio ſeſquitertium lapidem in colle ſitum, parantiq; adire & ſalutare principem, reſponſum datū: In craſtinum deferre principem veſpertinas ſalutationes. Veſperi enim caſtellū ingrediebatur. Non omnibus hæc dilatio placuit, aderantq; ſuaſores qui Mutinæ ſuaderēt vt ſe per tempus ſubduceret, non expectato die craſtino. At ille hora fatali, hoc eſt, pœna peccati à Deo deſtinata, ad ſupplicium illum trahēte, neglecta ſuadela, mane apparuit, venitq; in cœtum Procerum, quem Princeps in conclaue coegerat, idemq; audientibus omnibus: *Ades ne? inquit, bone vir, quem propter nimiam bonitatem, eſt plane mirum, quod terra te tamdiu ſoſpitem ſuſtineat, talem ac tantum litium, turbarumq; inter principes ſatorem, tamq; leuiſſimum ab alio in alium transfugam, vt alios eluderet, alios perderet. Quali arte, quantum iſte excelluerit, nece Bretislai optimi Principis, deinde ipſius Boriuorij exilio, declaratum eſt. Sed hoc nondum omnibus notum, quid nunc me abſente deſignauerit, qualemq; gratiam mihi retulerit pro honore ſibi à me habito ampliſſimo, ita vt regno præficeretur; nempe talem, vt me, regnumq; meum, vna vobiſcum Polonis prodiderit: quibus niſi per tempus occurriſſemus, plane perieramus. Si te perditiſſime omnium, atq; ingratiſſime, non reuerentia in Principem tuum, nō memoria beneficii ab illo accepti, neq; iuriſiurandi, fidei nomine in hoc tuo magiſtratu praſtiti, neq; infamiæ praterea dedecus (quod ex proditione contractum, maculam etiam poſteris relinquit indelebilem) at ſaltem metus Dei, apud Reges quoq; terra omnes terribilis, qui ab officio deſciſcūt ſuo, reuocare te à tāto ſcelere debuit. Sed quid ad Verſouicenſes de metu Dei hominumq;, quibus hac velut ingenita audacia cordi eſt, nihil pudere, omnia audere, & non ſolum prodere, inſidiaſq; ſtruere, ſed etiam occidere Principes ſuos, quaſi Deus nunquam ſoleat in authores perfidia vertere pœnas perfidia dignas, qui per ſpiritum ſuum prædixerit: Foderunt foueam, & inciderunt in eam. qualis nunc quidem caſus, tibi tuorumq; capiti adeo inſtat, vt verear, ne omnes boni à me ſerius, quàm quiſquam crudelius, me in te, tuosque animaduertiſſe dicere auſit.* Hæc intonans ſegregat ſe à cœtu præſenti, atq; intromiſſi qui foris ſtabant lictores, Mutinæ manus iniecere, ſimulque duos ipſius filios ad ſupplicium rapuerunt. Capti ibidem Vneslaus, & Domaslaus fratres germani, ac Borcconis filij de eadem Verſouicenſium familia, omnes ſecuri à carnifice percuſſi, bonaque publicata. At Boſeium Verſouicenſem, qui ætate & opibus præibat, ac tum Vratislauiæ cum aliis non aderat, clari nobilitate viri, Hermannus, Vacula, Caraſſus interficiendum ſibi ſumpſerūt, fortunis interfecti inhiantes. Prandebat cum vxore Boſeius in vico ſuo Lubicio, vnaq; horum filius menſæ aſſedit, cum cibi adminiſter è feneſtra proſpectans, cernere ſe ait globum equitum, celeri gradu recta vicum petentem. Nihil mali ſuſpicans Boſeius, *Noſtrates*, inquit, *ab expeditione Pannonica forſan reuertuntur, meritoq; domum quiſque ſuam reuiſere feſtinant.* Sed illi, vt erant armati, magno ſtrepitu tumultuq; cœnaculum irrumpunt, ac primus omniū Caraſſus enſem ſtringit, cognatum ſuum Thomam à Boſeio repetens, quem is occidiſſe ferebatur. Interpellans Borichius Boſei filius: *Aufer*, inquit, *vim & clamores, & ſi quid tibi rei nobiſcum eſt, de hac iudicio, principe coram, contende*, transfigit continuo Borichium Caraſſus, & alius Boſeium, ita, vt mariti ſanguine vxor cōſpergeretur, & ſine vulnere corrueret in menſam. Fit inde impetus in omnia bona, quæ percuſſores inter ſe diſtraxerunt. Poſtremo in teneram quoq; ac & innocentem ætatem ſæuitum, ex vetere quodam dicto de lupis vſurpato: *Haud magis parcendum eſſe quam lupis, ad quos interficiendos cum ipſis etiam catulis*

olim

Verſouicenſis proditor.

Boriuorium abſente Suatopluco Boemiam repetere mittitur.

Vaceco damni à Polonis illati culpam in Mutinam confert.

Inuectiua vehemens in totā Verſouicenſiū (ſiue Rauicorū)aliu) familiā.

Iugulatur à carnifice Mutina cum duobus filiis.

In totam Raitarum gente ſæuitum.

olim præmio inuitabantur. Præmium occiſi catuli vna drachma erat, ſicut adulti lupi interempti, duæ drachmæ. Sed hæc quis niſi impius & immanis, qualis Herodes fuit, in quoſuis homines, nedum in pueros iugulãdos detorſerit? Nam Cæſar Auguſtus tametſi Ethnicus, hanc tamen Herodis immanitatem, qua filium quoq; ſuum inter alios infantulos occidi iuſſerat, deteſtans: *Maluiſſem*, inquit, *Herodis me porcum eſſe, quam filium.* Sicut enim à cibo porci, ita à nece quoq; illius ſibi Iudæi temperant. Ex tanta Verſouicenſium clade, pauci reliqui ſuperſtites, fugam in Poloniam ad vetus ſuum perfugium adornarunt. Non autem ab vrſo, vt quidam opinantur, ſed à naſſa piſcatoria, quam Boiemi Vrſſe nominant, (quippe hanc pro inſigni nobilitatis ſuæ oſtentabant) fuerunt Verſouicenſes cognominati. Interim Hungari damnorum memores, quæ nuper Duce Suatopluco à Boiemis & Morauis ſuſtinuerunt, tribus agminibus in Morauiam ingreſſi, multo infeſtius illam peruaſtant: nam ſuper cætera mala, igne etiam in vicos & pagos deſæuierunt. Quæ quidem res ad arma rurſus Suatoplucum exciuit: quibus arreptis, vltum ire Morauorum detrimenta, cum ipſis etiam Morauis quibus Ottho frater præfuit, accelerat, propius ad ſaltum accedentibus, vltra quem Hungari non longe abeſſe dicebantur, noctе illum tranſire, vt prima luce improuiſi Hungaris ſuperuenirent, placuit. Accidit autem in ipſo ſaltu, vt ramus arboris, a præcedente equite adductus, ac repente laxatus, læuum Suatopluci excuteret oculum. Cuius tum damno, tum dolore commotus, regredi in apertum coactus fuit, militibuſque retrocedẽtibus: ibi citra ſaltum proximo loco Otthonem conſidere, eumque locum caſtris communire, atque omnes in eo copias continere aduerſus futuros caſus iubet. Cæterum vltro hoſtes laceſſere vetat: ipſe Olomucium ad medicum defertur. Vna tantum hoſtium turma ſaltum ſuperare, ac ſe duntaxat oſtendere auſa, mox intra eundem ſaltum ſe recepit, nec amplius hoſtium quiſquam apparuit. Reuerſus tandem & Ottho in vrbem ſuam Olomucium, nondum plaga oculi fratris percurata, ſed iam dolor moleſtus eſſe deſiit, paulatimque cicatrix obducebatur, ſanitatem vulneris adfore prænuncians. Qua recuperata, etiamſi Autumnus tunc præcipitauerat, omittere tamen haud potuit, quin inſtauraret aduerſus Hungaros hoſtilem profectionem, Ducem illius ſeipſum conſtituens, omneſque milites Brodam, cognomine Hungaricam, tendere iubens. Atque inde finibus Morauiæ tranſgreſſis, nouam ciuitatem (ſic Hungari vocant) diripit, arcemque illi vicinam, ac dein alteram quoque diruit, circumque omnia Ternauiam tenus euaſtat. Tum ſe vis magna equitum per multos globos ab Hungaris diſpartita, de longinquo oſtendit, ac mox Boiemis infeſta appropinquauit. Contra illam Suatoplucus aciem, clypeis haſtis denſam, curribuſque circum latera ſeptam oppoſuit. Ingruunt ſæpius hoſtes, aciem perrumpere tentantes, ſed telis & ſagittis non ſine illorum ſtrage repelluntur. Succeſſit item proſpere vna atque altera equeſtris eruptio, qua pauci Boiemorum equites, ſed bene omnes armati, plurimos Hungarorum inermes equites neci dederunt. Atque ita Hungari magna parte amiſſa ſuorum, partim etiam hyemem non tolerantes, diſſipantur in pagos & vicos. At Boiemi magna præda potiti, cum Suatopluco, ceu victore, domum læti reuertuntur: Finem deinde mutuis cladibus deprædationibuſque mors Colomanni Hungarorum Regis impoſuit. Inde Suatoplucus Polonos ſtatuit petere, aduerſus quos Cæſar promiſſi memor, ſuum quoque exercitum ex Germania ſuperiore, inferioreque conflatum, in Sleſiam adduxit: quippe Sleſia tunc Polono adhuc patebat, ac Boiemis tantummodo ſtipendiaria erat. In hanc Cæſar ingreſſus, Caſtello Lybus dicto potitur, illoque donat Pontificem Magdeburgẽſem, expeditionis participẽ. Expugnat & Suatoplucus qua ibat via, arcẽ Geram, amiſſo ad illum milite manu ſtrenuo, cuius morte commotus, arcem ſolo adæquat, ac ſe cum ipſo Cæſare ad oppugnandam Glogouiam mœnibus, arce, flumine Odera munitam conuertit. Inerat prætеrea validiſſimum ex Polonis & Sleſitis præſidium, tum etiam commeatu copioſo abundabat: & acceſſerat Boleslai Poloni adhortatio, vt forti animo ciues obſidionem paterentur, breui enim ſe cum omnibus ſuis copiis ſubſidio affuturum. Quibus rebus freti Glogouienſes, Germanis, Boiemiſque portas occludũt, perque muros & turres, tela, ſaxa, & defenſores diſponunt. Admouent nihilominus, tum Cæſar, tum Suatoplucus mœnibus propius caſtra, & inde machinis tormentiſque atq; in primis arietum pulſu muros ciuitatis quatiunt, ac labefactant: ſequiturque lapidum ruinam, miles ſcutis & galeis tectus ſed haud minus ſegniter inde ab obſeſſis reiicitur, ab illiſq; murus per noctem ſtatim firmius, quam integer erat, reficitur. Hoc ne ſæpius fieret, placet Cæſari, nullum obſeſſis dari otium, ſed diem noctemq; continuari oppu-

Crudelitas in infantes Herodis comparada.

Nomen vnde natum.

Vltum iniurias Hungaris in Morauiam excurrunt.

Suatopluco læuus excutitur oculus; ea propter remiſſum bellũ in Hungaria.

Suatoplucus prædas agit in Hungaria.

Mors Colomãni Regis Hungariæ. Anno 1109.

Bellum Cæſaris Henrici V. in Polonia.

gnationem, non in vno, ſed pluribus in locis, vt ad omnes incluſos, metus, vigiliæq; & laſſitudo perueniret. Quo facto perturbati oppidani, ad Suatoplucum mittunt, qui eis inducias quinq; dierum impetret, intra quos ſi Boleslaus Rex ſubſidio obſeſſis non venerit, deditionem vrbis facturos. Haud procul inde Rex aberat, acceptoq; de induciis internuncio, & quomodo ante alios Suatoplucus magis importunus, & grauis obſeſſis immineret, inito prius de Suatopluco per inſidias tollendo, cum Geſcone Verſouicẽſi, cui Tiſtæ cognomen, occulto conſilio, ſe mox in conſpectu hoſtium dat, turmaſq; illis equitum more Sarmatico ſparſas & vagas oſtentat, per quas auertere illos ab obſidione cupiebat. At contra Cæſariani aciem iuxta mœnia ſtationariam ei obiecerãt, ad quam inuadendam parum potens ille erat. Forte eo die Suatoplucus in caſtris Cæſaris apud ipſum Cæſarem cœnauerat, clientibus ibi expectantibus dum reducendi patroni ſui officio fungerentur. Inter quos inſidiator quoq; à Verſouicenſi ſubmiſſus erat, ſed in quem nec oculos, nec animum quiſquam intenderat, cum ſceleratus ille telum Suatopluco a tergo per corpus adegit, omneſq; ſe inſequẽtes celeritate equi fruſtratus eſt. Ita Suatoplucus magno Boiemorum luctu ac mœrore in caſtris expirauit. Corpus in Boiemiam tranſlatum, & in cœnobio Cladronenſi, quod ipſe excitauerat, & ampliter dotauerat, eſt per Boiemos conditum. Nam nullis perſuaſionibus, nullaq; ratione Cæſar efficere potuit, ne ab obſidione Boiemi diſcederẽt, quanquam principem illis Otthonem, Suatopluci fratrem, quem authore Vacecone in caſtris ſibi legerant, confirmaſſet. ſed nihilo ſecius, tam caſtra quam obſidio ab illis ſoluta ſunt, Cæſare quoq; inde per indignationem abeunte. Primum in comitiis Principalibus locum inter primates Boiemos Hermannus Pontifex, & Fabianus Palacij arcis Vicegradenſis tunc Palatinus, obtinebãt. Hi deplorata in concione Suatopluci cæde ſicaria, principeq; indigna, haud minore dolore queſti ſunt de electione in caſtris facta contra maiorum inſtituta, moremq; veterem, dein contra iuſiurandum, quo fidem ſuam Vladislao obligauerunt, ne ad alium, quàm ad ipſum, poſt obitum Suatopluci, principatum deferrent: quoniam ipſe olim, abſq; vlla controuerſia de illo, ipſi Suatopluco conceſſerit. Huc fluentibus nõ ſolum ordinum præſtãtiorum, ſed etiam popularium animis, ipſe etiam Ottho cum aliis, Vladislaum principem ſalutat, & cum multo honore magniſq; muneribus in Morauiam ab eo remittitur. Ab hoc Otthone, quem alij Nigrum cognominabãt, Ioannes Epiſcopus Olomucenſis à prominente aqualiculo, Ventricoſus appellatus, Cremſiriũ pro menſa ſua, ſuorumq; ſucceſſorum emit pagum quendam humilem ac deformem, poſtea à Brunone Olomucenſi prẹſule in formam oppidi transformatum, mœnibuſq; cinctum, & arce auctum, cuius ædificium in præſentiarũ quoq; reformatur. Porro Boriuorius hactenus exilium quiete tolerans, comperta Suatopluci nece, & ſucceſſione fratris ſui iunioris, conſulẽteq; Vigberto Luſatiæ Marchione, cui ſoror Boriuorij nupta erat, Vradislaum per legatos, quorum præcipuus Hrabiſſius fuit, adit, per illos principatum ſuum repetens, quo per vim ac fraudem à patruele ſuo eſſet ſpoliatus, & quem ipſe frater natu minor, præter ius gentium, præterq; legem auitam, ſacramẽto Boiemorum confirmatã ſibi vſurparet. Hac re ab Vladislao ad conſultationem dilata, Hrabiſſius Pragę apud ſibi familiares, miſerando caſum Boriuorij, fortunamq; eius & calamitatem deplorando, vbi mollibus auribus illa accipi ſenſit, de accipiendo clam in vrbem ſuo tempore Boriuorio egit. Reſponſum hinc ab Vladislao huiuſcemodi retulit: *Non eſſe rem priuatam, quam Boriuorius peteret, ſed ad vniuerſi populi ſuffragiũ illam pertinere. Proinhaud ab vno fratre, ſed ab omnibus ordinibus Principatum eſſe ambiendum, quoniam id demum firmum, ſtabileq; futurum fuerit, quod communi conſilio decretũ erit.* Inter hæc à Cæſare Vladislaus, ad concilium Principum, ineunte nouo anno Ratisbonæ celebrandum euocatur. Cum iam in itinere eſſet, Pelſinamq; in peruigilio Natalis Domini perueniret, vt ibi mane veram lucem, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum ſolemnibus ceremoniis adoraret: eodem die Boriuorius Pragam à ſuis intromiſſus eſt, pauida, & adeo conſternata plebe, vt præ metu adhuc incerto domos relinqueret, fugaque ſibi ſalutem bona illius pars quæreret. Vbi dein vox inſonuit, Boriuorium aduenisse, non vt cuiquam noceat, ſed vt pace omnium principem locum iure ſibi debitum recipiat, tumultus ſedari cœptus, fugaq; ceſſabat. Hermanno Præſuli cuſtodes additi, ne elaberetur, id quod facere parabat, ne alium dicere principem, quam ſtatim dixit, cogeretur. Nam Fabianus, qui eadem timebat, tempori abceſſit, priuſquam in arce Vicegradenſi præſidio vacua interciperetur. Ferunt abeuntem dixiſſe: *O dignam miſeratione Boiemiam, quæ inter tantam principum multitudinem miſere diſtraheris*, numerabatque plus

Alias Ioannes Ceſtes eques Boiemus ex gente Rauita.

21. Septembris dicitur confoſſus.

Otthonem fratrem Suatopluco ſuffecit Cæſar, quod iniquũ habeat Boiemi.

Vladislaum quietum à Rege principẽ Boiemia.

Cremſiriũ Olomucij Epiſcoporum ſedes.

Boriuorius per legatos repetit principatum.

Reſponſum non iniquum.

Vladislaus ad comitia profecturus locũ dat Boriuorio clam Pragam ingrediendi.

plus minus viginti, tum in Boiemia, tum in Morauia, eiuſdem ſtirpis principes, nõ quidem omnes adultos, ſed iam tamẽ, vel in hac tenera ætate, æmulationem inter ſe, & cõtentionem meditantes. Vladislaus cognita proditione, ad Cæſarem reſcribit, illi ſignificans quid ſibi acciderit, illumq; rogans, vt boni conſulat abſentiam ſui, fraude inimicorum procuratam, vt dum in via eſt abſentem principatu interuertant, literæ ad Cæſarem Pellinæ ſcriptæ. Quadringentos equites ſecum illo adduxerat itineris comites, cum quibus citus Pragam remeans, vt inimicis ante corroboratam potentiam occurreret, ducentos prætereca obuios contraxit. Ita cũ ſexcentis equis ad recuperandã Pragam redibat. Mox territus ad portam in minore Praga ſibi clauſam, ad aliam portã, quę in arcem diui Viti ducit, Breunouiam appellabant, equum ſuum reflectit, compellans nominatim illius cuſtodes, ne fidẽ nuper ſibi datam exuerent, ſed aperta porta ſe vt in arcem intromitterẽt. Illis obſtinate tacentibus propter metũ Hrabiſſij, qui arci præfuerat, trans torrentem Bruſcam tentoria figit, miſſis circum vndiq; ad excitãdos ad arma nobiles ignobileſq;. Qui ſupercíliũ montis imminentis occupauerant, vident puluerẽ non ſua ſponte, ſed ex agmine procedente latius excitatum, currunt ex iis aliqui exploratum, Vladislao ne, an Boriuorio copiæ auxiliares aduentarent. Et comperto Venceſlaum Luſatiũ Vigberti filium, cum mille propemodũ equitibus Boriuorio venire ſubſidio, ad pugnam ſuos vocãt. Vladislao pugnam renuẽte, hucq; potius animum flectẽte, vt ſine certamine cognatus ſuus à prę́ſenti ferẽdo auxilio auerteretur, imbelle viſum Vladislai conſiliũ Detrichio Stroſſio, itaq; ſuis ſe iuſſis ſequi, prælium manu ſua incipit. Ad quod mox & Vladislaus magno curſu cũ cætero equitatu fertur, ſeq; Detrichio adiungens, ac dextra enſem ſtrictũ tenens, *videbis*, inquit, *& hoc ferrum meum, non ſegnius quã tuum, de hoſte triumphaturũ*. Subditiſq; equo calcaribus, in mediã hoſtium aciẽ ſatellitũ fortiſſimis ſe conſequẽtibus, ruit, cædemq; illorũ & ſtragem ante ſe facit, donec ad fugã Venceslai in re militari adhuc Tyrũculi, tota inclinaret aduerſa acies, paſſimq; ex illa cęteri quoq; ſe fugæ mandarẽt. Venceslaus ad Hrabiſſium in arcem perfugit, ab eodem & cõplures alij ex fuga recepti, ſeruatiq;: nec enim lõge ab arce locus pugnæ diſtabat. Læto prę́ter victoriã, Vladislao, aduẽtus quoq; Otthonis erat, cũ tribus milib. Morauorũ ad opem ferendã venientis, ita vt obſideri iam poſſet arx Vicegradẽſis, in quam ſe Boriuorius receperat. Acceſſit lætitiæ cumulus ex Hermãno Præſule, qui cũ medius animo inter duos fratres fuiſſe videretur, cuſtodes fruſtratus, & in caſtra Vladislai perfugiẽs, aperte declarauit ſe proniorẽ eſſe Vladislai partibus. Cũ hoc conſultãte Vladislao ſuper rebus præſentibus, reſpõſum datũ: *Magis adhuc, quam Boriuorii, Otthonis vires cauendas eſſe, ne ſub hac ſpecie auxilii validioris, quã ipſe inſtructus eſſet, de principatu periclitaretur: nihil enim fidũ ſyncerumq; à Vacecone exſpectari debere, qui nuper Otthonẽ principem legerit, nunc eius copiis omnibus præfectũ agat. Id vero & tutũ & ſalutare ſibi conſiliũ videri, vt ad Cæſarem eans cõfeſtim legati, opẽ aduerſus inſtantia imploraturi.* Rogat, & nuperrat Vladislaus, vt ipſe Hermãnus, addito ſibi ex proceribus Seſema collega, ad Cę́ſarẽ ire pergat. De profectione Cę́ſar tunc in Italiam cogitabat: ne igitur poſt diſceſſum ſuũ turbarum aliquid in Germania, & ſeditionũ relinqueret, ita quemadmodũ Hermannus orabat, affuturũ ſe in Boiemia, turbataq; compoſiturũ recepit. Interim Dipoldum & Berengerũ Marchiones præire iubet, qui Cæſaris nomine Regulis denunciarẽt, incœpto abſiſterent, depoſitiſq; armis ad oppidũ Hermanni Præſulis, quod Rekyzanam vocant, Cæſari vt occurrerent. Boriuorium filius Vigberti Venceslaus comitatus eſt, hunc inauditũ Cæſar corripi mãdat, quod cõtra pacem publicã ex Luſacia & Saxonia, bonã militum partem in Boiemiam deduxerit. Additi mox & Boriuorio cuſtodes, quod vi, quam iure de principatu certare maluerit. De Vladislao dein & Otthone, quem Cę́ſar Boiemis principem cõfirmauerat, deliberatum, vter alteri prę́ferri deberet. Suffragio tandẽ Hermãni, principale punctum Vladislaus abſtulit. Ottho vero bonis in Morauia auctus, quæ Leopoldus Vdalrici frater, ante obitũ ſuum poſſederat. Sed nec Cæſar ſui tunc oblitus, egit cum nouo Principe, vt ſibi in Italiam eunti tercentos equites cataphractos adiiceret. Illis Vladislaus iuuenis Bretislai filius præfuit. At ſenior Pragam reuerſus, de coniuratis quę́ſtionẽ haberi, deq; conuictis ſupplicium ſumi imperat. Captus inter alios Boriuorij clientes, Geſco, filius Tiſtę Verſouicenſis, atque omnibus opinantibus, Principem ab illo mortem acerbiſſimam exacturum eſſe, dimiſſus eſt incolumis, erutis prius tamen oculis, & naſo amputato ignominię cauſa, qua Prætorem item vrbis Pragenſis inſignite notauit, quippe in equum ſtrigoſum impoſitum, & poſt tergum illius vetulum canem alligatum, per circum iuſſit circumduci, lictore barbam eius manu

Vladislaus ex itinere reuertitur.

Excluditur Praga Vladislaus.

Venceslaus Vigberto Marchionis Luſatiæ F. opem fert Boriuoro.

Detrichius Stroſſius Venceslaum profligat.

Ottho Morauus auxilio eſt Vladislao.

Epiſcopus fauens Vladislai fauet.

Epiſcopus ſuſpectas habet vires Otthonis.

Epiſcopus ad Cæſarẽ nomine Vladislai proficiſcitur ad diſceptationem cauſæ.

Venceslaus Luſatius comprehenſus, cuſtodia Boriuorio addita.

Vladislaus à Cæſare confirmatus.

Auxilia decreta Cæſari in Italiam profecturo ad diadema ſuſcipiendum.

Geſco Verſouicenſis & Prætor Pragenſis ignominioſe mulctati.

retinente, quam dein cum mandibula abſcidit, & columnæ in medio Circi poſitæ affixit, extra mœnia prætore extruſo in exilium.

a *Bellum exitiale inter Boleslaum Criuouſtum (hoc cognomen habuit, quia carbunculus ei ab ineunte adoleſcẽtia os diſtorſerat) & Sbigneũ fratrem nothũ. Hunc perhibẽt Boriuorio perſuaſiſſe, vt ſub tempus nuptiarũ Boleslai ditionem inuaderet. Suos ad cognatum bellum ſegnes reperit Boriuorius. Itaque inſtituto deſtitit. Anno ſequenti Boleslaus vltum iniurias Zelislaum mittit in Morauiam. Prælia committit cum Suentopulco, vbi anceps fuit victoria, niſi quod Zeluslao manus præciſa: tertiam expeditionem ipſe Boleslaus ſuſcepit, & prædam magnam abduxit. Ita Polonus.*

b *Colomannus bello ſacro milites cum Godefrido Bolionæo profectos inhumaniter acceperat, cum ex ſuo ingenio eos metiens prædatum proficiſci ſuſpicaretur. Alÿ referunt non milites vltum veniſſe Henricum Caſ. ſed auxilia tuliſſe Almoni Duci quem exegerat frater Colomannus. Cæſarem eos mutuo abſq; cæde vel prælio reconciliaſſe.*

c *Longe aliter rem geſtam ſcriptor Polonus recenſet. Moderatius Germani Cæſarem (dicunt) Suantopulco ſocio tentaſſe Polonos, qui tributa Imperio ex pacto & obligatione debita (tempore Otthonis tertii, & per Caſimirum Monachum renouata tempore Conradi & Henrici II.) Impp. negabant, ſed quod dilapſis ob cædem clandeſtinam ſui Ducis Bohemis, diſſideret reliquis copiis, abduxiſſe exercitum ab obſidione vrbis Glogouiæ conſilio Vipperti Comitis Groicenſis & cum Polonis tranſegiſſe.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER VNDECIMVS.

SVMMA LIBRI VNDECIMI.

SObieslaus fratrum minimus Polonis adiutus Bohemiam inuadit, reprimuntur præda recepta. Suataua mater Sobieslaum principi reconciliat. Conceditur illi fruenda Lucenſis regio. Otho conuiuii prætextu capitur: in carcerem Creuoclatenſem abducitur ſuſpectus de ambitu. Colloquiũ Stephani ſecundi regis Hungariæ cum Vladislao duce. Zolthus ambos committit principes ſuſpicione repletos. Hinc prælium atrox. Zolthi ſupplicium. Fœdus ictum. Sobieslaus ducit ſororem regis Stephani. Vladislao Bretislai filio ex Italia redeunti equeſtres inſtituti ludi. Semina diſſenſionum falſarumque ſuſpicionum à ſuſurronibus iacta inter Vladislaum & Sobieslaum. Vaceconem tanquam delatorem Sobieslaus interficit magno principis dolore. Fugit Sobieslaus ad Marchionem Luſatiæ affinem: ab Erknbergo capitur: ſcribæ ope euadit: Marchionis Luſatiæ conſilio Cæſarem compellat: repellitur cum Marchione interceſſore. Othonem, coniugis ſuæ, & illius (ſorores erant) interceſſione priſtinis reſtituit bonis & dignitati. Boriuorium fratrem regni conſortem admittit. Terræmotus Tridenti. Vultauiæ exundatio inſolens. Ruina arcis Vicegradenſis læuo omine. Perperam accipitur, quod Boriuorius fauet Germanis. Ne occulta odia in manifeſtum erumpant incendium in Bauariam Boriuorius, poſt in Hungariam (vbi fato fungitur) concedit. Germano Epiſcopo & Iudæo quæſtore inſtituto Vladislaus offendit proceres. Iudæus baptizatus aram Chriſtianam noctu demolitur. Punitur cum cæteris Iudæis. Sobieslaum Vladislaus à matre exoratus ſucceſſorem inſtituit moriturus. Sobieslaus ſextus à Rege princeps Bohemiæ. Otho Vicegrado non cedit, niſi omnium ſuffragio audiat Sobieslaum electum. Spoliatur Otho Brunnenſi regione: ea Vratislao Vdalrici filio reſtituitur. Monaſterii Tralizenſis fundatores. Otho ad Lotharium Cæſarem queſtum confugit. Cæſar in Boiemos. A Sacellano Sobieslai Duci Venceslai haſta munito profligatur exercitus Cæſarianus. Captiuis reſtitutis pax facta. Sobieslaus Cæſari auxilia pollicetur aduerſus Conradum & Fridericum competitores. Cum Bela cæco rege Hungariæ fœdus init Sobieslaus: Vratislaum Brunnæ Dominum capit: Venceslao Othonis filio Olomuzium donat: Bambergam cum Cæſare obſidet: Bauariam deprædatur: ſpoliis opimis onuſtus reuertitur. Lotharius baptiſmo filii ſui (cui Vladislao nomen) intereſt, & confirmat Luſatiæ donationem. Cunradus Marchio capitur: Vicegradi detinetur. Inſidiæ in Sobieslaum detectæ. In cõſpirationis auctores ſeuere animaduerſum. Religio percellit Sobieslaum ob ſublatos inſidiatores. Epiſcopus Pragenſis Hieroſolyma reuerſus innocens neque coniurationis conſcius deprehenditur. Abſoluitur & reſtituitur Epiſcopatui. Conradus & Vratislaus carcere liberantur. Venceslaus Othonis filius Sobieslao charus: Arcem

ſuam

ſuam templo Diuo Venceslao conſtruendo donat. Cæſari Sobieslaus Romam ad coronam ſuſcipiendam proficiſcẽti 300. equites addit Iaromyro Borſuorii filio duce. Certamen inter Bohemos & Germanos de ſtatuis. Belæ cæco regi Hungariæ auxilia mittit contra Boleslaum Polonum, qui Borichiũ Colomãni ſpurium in regnum Hungariæ intrudere conabatur. Conradus Polonorum ſternit exercitum. Bela ſororem Cunrado offert. Sobieslaus triennii neglecta tributa à Polono repetit. Hic ſalſe oratores mordet. Boemus in Sileſiam, Morauiam petit Polonus cum exercitu. Damna vtrinq; data. Lotharius Cæſar intercedit. Induciæ triennales conſtitutæ, pax poſt perpetua Glaʒi ſancita. Nuptiæ Cunradi cum Belæ ſorore. Vratislai cum Vaſilia Ruthena, Mariæ filiæ Sobieslai cum Leopoldo Auſtriæ duce. Sobieslaus vacat vrbibus condendis & exornandis. Lotharius Cæſar moritur. Cunradus ſuccedit. Aſtipulatur illi Sobieslaus. Proſcriptus Henricus Bauarus competitor. Vladiſlaus Vladulus fratris filius à Cæſare ſucceſſor inſtituitur. Gertrudis ſoror illi à Cæſare coniunx datur.

VLadiſlaus perfidia infidelium, quanta potuit indulgentiæ, ſeueritatiſque moderatione punita, fideique & conſtantiæ de ſe bene meritorum gratia liberaliſſime per opes & honores relata, vitam deinceps quietam, ſecuramque ſe in principatu victurum ſperabat. Sed hæc ſpes eum celeriter fefellit, nihil cogitantem de Sobieslao fratre natu minimo, qui ſe quondam Borſuorio exilij comitem vltro præbuerat, & hactenus apud Polonos latuerat. [a] Hic ſimul ac factus eſt certior, Borſuorium, non potentia aduerſariorum, ſed Cæſaris ſententia in cauſa ſua cecidiſſe, vinctumque attineri, haud amplius deliteſcendum ratus aperte ſibi Principatum, auxiliatore Boleslao Poloniæ principe, vindicare parat.

Sobieslaus fratrum minimus bellum Vladiſlao mouet auxiliis Polonicis.

Multa forte ſecuritate & comitate Vladiſlaus Pragæ conuiuium in die diui Venceslai, cum procerib. celebrabat, cum repentinus ac trepidus irrupit nuncius, inquiens: Tu hîc princeps lætus in arce conuiuaris, foris autem coloni tui omnia triſtia à Polonis in agros inſultantibus perpetiuntur.

Anno 1111. ſiue MCXI. 8. die Octobris.

Conſternati ad hunc nuncium conuiuæ omnes, conuiuium diſturbant, & domum quiſque ſuam ad induenda arma properant, armatique ad flumen Cydlinam, prope pagum, quem incolæ Luczka vocant, conueniunt. Polonus ad dolum verſus, quo ſe circumuenturum Boiemum exiſtimabat, pacem bello obtendit, ſe inquiens, nõ vt hoſtem, ſed vt arbitrum pacis & concordiæ inter fratres, cognatoſque ſuos conciliandæ, ſi ſibi conueniendi ſeorſum & colloquendi cum Vladiſlao poteſtas data fuerit, ingreſſum eſſe Boiemiam.

Polonus arbitrũ ſe ſimulat.

Reſpondet Vladiſlaus: *Si cognitioni cauſæ Boleslaus, concordiæque faciundæ vacare cupiat, arma ponat, rogatuſque ad colloquium amicum veniat.* Dolo non ſuccedente, aciem Boleslaus inſtruit, & poſtquam detrectare pugnam Boiemos, vires maiores expectantes videt, trans Albim agmina ad vberiores populandos agros ſecum rapit, prædaque & ſpoliis onuſtus, atque inultus, retro ad Poloniam cedebat. Inſequitur Polonos cedentes Vladiſlaus, vſque ad flumen, vocabulo Trutnouo, quod hi primi tranſibant, qui ſpolia aut vehebant, aut portabant, vel ante ſe agebant. Citra flumen ſteterant Boleslaus à ſiniſtro, Sobieslaus à dextro cornu ad vim arcendam compoſiti. Vladiſlaus breuibus milites alloquens, extollit Germanos, & leuat Polonos, ſimul ſubmonens, quomodo multi tamen Germani, paucis Boiemis nuper in pugna ſuccubuerint. Hunc vero hoſtem, cum illo, ſicut nec multitudinẽ multitudini, comparandã eſſe.

Confligũt cum Polonis Bohemi.

Hic rurſus Detrichius ante ſignum pugnæ datum, in aciem Sobieslai inſilit. Cuius impetum Sobieslaus, multa inuicem illata cæde, robuſtiſſime ſuſtinuit, vulnere dein accepto laborem non ferẽs, ſuo diſceſſu, non ſuam modo, verum etiam Boleslai turbauit aciem, ſecumq; fugere compulit, præda omni victorib. relicta, quã Vladiſlaus inter Polonos ſpoliatos diſtribuit.

Sobieslaus in prælio ſaucius. Anno 1114.

Ne tamen à maleficio intactam Poloni, vel poſt fugam relinquerent Boiemiam, Glacium prætereuntes, ædificiis quæ circum mœnia erant, ignem ſubdunt, vnde mox totũ municipiũ arſit.

Glacium incenſum.

Hanc porro inter fratres germanos tã cruentam diſcordiam, mater Suataua, Latine Beatricem dicas, multis cũ lachrymis accipiẽs, & ſi tam ætas quã voluntas, iam pridem eam à peregrinatione dehortarẽtur, cura tamẽ & ſollicitudo reconciliandorũ aliquando filiorũ (Nam Boriuorius aliam parentem habuit) tanta adfuit, vt illam vel vltima ſenectute imbecillem, de Morauia in Boiemiam pertraheret.

Suataua mater fratrum conciliat animos.

Ex Adelheida Hungara ſtirpe & Bretislaus natus.

Quid faceret Vladiſlaus filius pietate in matrem, & amore inſignis? niſi vt delicta a fratre in ſe admiſſa, parẽtis miſericordiæ cõdonaret, illũq; ſtatim ab exilio reuocaret. Data eſt Sobieslao reduci Lucenſis regio, vt ex eius fructibus atq; redditibus, tanto vitam lautiorẽ, quam vnquã prius in Boiemia viueret. Haud longum inde ei rur-

Sobieslao traditur Regio Lucenſis.

Digitized by Google

Ottho Marchio Morauiæ Vladislao contumax.

ſus ab æmulo otium fuit Otthone, non vtiq; per arma, ſed per quandam contumaciam inſoleſcente, dum ex priſca conſuetudine ad conciliũ in Boiemiã euocatus, aut venire contemnit, aut veniens tanto ſtipatus ſatellitio apparet, vt non ſolum Principi grauem moleſtumque ſe reddat, ſed præterea totam concionem mala ſuſpicione impleat. Addebant delatores ſe ex ore Otthonis audiuiſſe iactantis, nulli niſi Cæſari ſe debere vllũ obſequium, cum tamen ad principem Boiemiæ pleno iure, non autem ad Cęſarem ipſa Morauia pertineat. Talibus igitur commotus Vladiſlaus, non ad concilium Pragam, ſed ad conuiuium Hradetium, ad Albim poſitum, Otthonem familiariter inuitat, illudque tribus diebus, traducto ad hilaritatem ab omni ſeueritate animo protrahit.

Conuiuio exacto capitur Ottho.

Colloquiũ Stephani II. Regis Hungariæ cum Vladislao ad Orſenã amnẽ.

Quarto demum die abire parantem retinet, contumacięque arguit, & quædam alia ſuſpicioſe magis, quam criminoſe obiicit. Aderant tamen, qui (vt Principi placerent) luminibus continuo priuandum Otthonem cenſerent. At ille, *procul hinc à me*, inquit, *vt æmulari velim facinus, quod in Boleſlao Polono deteſtatus ſum, qui* [b] *Sbigneum fratrem ſuum, ne eſſet ad regnandum appoſitus, crudeliter excæcauit: ſatis ego tutus ab inſidiis patruelis fuero, ſi carcere clauſum continuero.* Iuſſitque eum ad arcem Creuoclatam deduci, in qua fere triennium adhibitis cuſtodibus aſſeruabatur. Apud Hungaros illa tempeſtate Stephanus Colomanni filius regnum obtinebat. Is bello ſibi tam à Græcis, quam à Polonis impendente, fœdus cũ Vladiſlao feriendũ in animũ induxit, miſſis, qui locum ad fines Hungariæ, ad fluuiũ, cui Olſena vocabulum, colloquio delectum eſſe, ſeque illo venturũ, ſi ibidem Vladiſlaus præſto fuerit, ſignificarent. Accepta vtrinq; conditione, vterq; bene comitatus ad tẽpus adfuit, placuitq; ſeorſum à multitudine inermes colloqui.

Soltha atrociſſima cuiuſque diſcordiæ ac ſeditionis artifex.

Bonfinius Decadis II lib 6. rem geſtam luculenter narrat.

Repreſſos tamẽ Bohemos à Lanio Broſa filio et Palatino, & caſtra recepta cũ theſauris, inquit Bonfinius.

Erat tũc Hungarus quidam, ſermonis Boiemi gnarus, Solthum vocabant, deprauata mente hominem, qui cum in vtriſq; caſtris libere verſaretur, Stephanum Regem, Vladiſlaumq; mutua ſuſpicione impleuit, quaſi per ſimulationem colloquii alter alterum circumuenire cogitaret. Itaque in armis vterque ſuos eſſe mãdat, nec ideo minus ad colloquium veniunt. Paulo poſt Vladiſlao inſuſurratur, equites Hungaros propius Boiemos accedere, ſagittiſque eos ad pugnam laceſſere. Omiſſo colloquio Vladiſlaus ad ſuos accelerat, iam tela in Hungaros retorquentes, ſed nondum loco ſe mouentes, extra Sobieſlaũ fratrem & Vacceonem, qui Morauis præfuit, hi ambo proximum ſaltum inſederant, vt ex inſidiis hoſtem adorirentur. Vladiſlaus repente arma indutus, claſſicum cani, & ad pugnam progredi imperat, ei ſe Hungarorum multitudine tanta vi opponente, vt illam non ſuſtinentes Boiemi pedem referre inciperent. Hic Sobieſlaus, cũ Vaccone è ſaltu magno boatu erumpunt, ad quem Stephanus Rex primum, mox Laurentius Archiepiſcopus Strigonienſis terga vertunt: deinde & reſidui funduntur, caſtriſq; exuuntur cum Abacis aureis argenteiſq;. Comprehenſus inter alios impoſtor, qui in fraudem Hungaros Boiemoſq; illaqueauerat, atq; vinctus ad Regem Strigonium perductus eſt,

Solthi Supplicium.

vt arbitrio ſuo Rex, ab authore infauſtæ & inexpectatæ cladis vltionem exigeret. Quatuor equis ad ſingulas manus pedeſq; alligatis, in quatuor partes illum diſtrahendum dilacerandumq; tradidit: cœptumque inde fœdus cum Vladiſlao per legatos abſoluit, contracta inſuper affinitate, per ſororem ſuam Sobieſlao fratri Vladiſlai deſponſam.

Vladislaus inſignis. Bretislai F. ex Italia reuerſus.

Rediit eodem tempore Vladiſlaus de Italia, multum à Cæſare ex virtute, & induſtria commendatus. Itaque rebus lætis vndique affluentibus, lætitiam Principes per conuiuia, choreaſq;, & ludum haſtarum agitare, in quem ipſi quoque armati cum haſtis progreſſi ſunt, non inanibus, quæ ad leuem ictum ſtatim frangantur, ſed ſolidis, & prægrãdibus, ac ſingulis toto certamine durantibus, qualibus Galli & Germani inter ſe cõcurrere ſolent.

Ludi equeſtres tripudiaq; Pragæ celebrata.

Haſtarum concurſus cuius ſit.

Quippe ex tali concurſu bellicæ rei vſum conualeſcere putant, atque vtriq; originem eius ludi ad ſe trahunt, de quo aliquãdo legatus Turcæ ad Mathiam Regem Pannoniæ miſſus, hanc tulit ſententiam. *Neque ſerio, neque ludo ſatis conſuluiſſe authorem illius pugnæ, minus enim negocii quam ſerium exigit, & plus periculi quam luſus poſtulat, concurſionem illam haſtarum exhibere.* Ad hæc rex (nam & ipſe ſæpius in hanc arenam deſcendebat.) *Te*, ait, *tua, tuoſque, nos noſtra delectant.*

Sobieſlaus Victor in ludicro certamine.

Artes aulicæ.

Sed inter principes tunc quibus Vacceo immixtus erat, Sobieſlaus palmam ſibi in eo ludicro comparauerat, præmiumque victori propoſitum, monile gemmatum abſtulit. Ægre cõtingit, vt ſine inuidia laudem quis inueniat, præſertim in aulis, vbi inuidia, & aſſidua eius comes calumnia regnum poſſident.

Conflatur inuidia Sobieſlao ob humi ſtratũ fratrem Ducem in haſtiludio.

Nam ſi quando vnus & alter ſe ibi offerant, qui ad altiorem locum ſua virtute aſpirare ſtudent, continuo decem contra ſe calumniatores ingerunt, qui per inuidiã alterius & calumnias creſcere ſatagunt. Calumniæ initium aduerſus Sobieſlaũ ex monili, quod collo ſuſpenſum geſtabat, ortum, quaſi illo exprobraret Vladiſlao caſum, quo

vna

vna cum equo à Sobieſlao in arena proturbatus ceciderat, alij fictas voces afferebant, quaſi de ſe magnifice, contemptim autem de Vladiſlao loqueretur, quod neutiquã fieret, ſi fide ſyncera cum fratre in gratiam reuerſus eſſet. Hæc cum negligi ab Vladiſlao videret, verſi ad Sobieſlaum identidem eum monent, vt ſibi caueat, ne in eundem quẽ Ottho, carcerem coniiciatur: in eandem enim ſuſpicionem per Vaceconem eum veniſſe, quaſi res nouas contra fratrem machinaretur. Vocat interim Vladiſlaus ad ſe fratrem, vt Pragam veniat, magnum negocium eſſe dicẽs, quod cum illo de bonis in Morauia ab Vdalrico recens mortuo poſſeſſis, tractare cupiat. Inerat & metus, & ſpes animo. Cæterum præualente ſpe, quæ ad aſſequenda bona illa affulſiſſe videbatur, dat ſe abſque contatione in viam, ſed equitibus trecentis ſuccenturiatus, quorum ducentos Pragæ appropinquans, nemus proximum inſidere iuſſit, ipſe reſiduum numerum ſecum ducens, arcem Vicegradenſem introiit, confectoq; ex re ſua cum fratre negocio, Vaceconem appellat, vt ſe reuertentem extra mœnia tantum deducat, eſſe quod per ocium alloqui eum vellet. Secutæ ſunt per viam collocutiones cum Vacecone familiariſſimæ vſq; ad inſidioſum nemus. Ibi de itinere Sobieſlao paulum deflectente, accurrunt percuſſores, & Vaceconem, nullius eius criminis, qui inſimulabatur conſcium interficiunt, magno principis dolore, pro magnitudine fauoris quo viuum proſequebatur, tanquam virum conſilio & manu promptum. Miſſi igitur continuo qui Sobieſlaũ de via retraherent, ſed cum pares ei viribus non eſſent, inanes redierunt.

Vaceconem bene de toto regione meritũ Ducis chorum per inſidias Sobieſlaus obtruncat.

Hinc Vladiſlaus indignabundus prorupit in vernaculum prouerbium, ab iis qui iudicandis rebus præſunt in hunc modum vſurpatum: *Nimis impatientem eſſe moræ iudicem, qui tempus mulctæ ſibi debitæ expectare nequeat.* Cæterum huic mulctæ Sobieſlaus anteuertere cupiens, in Luſaciam ad Vigbertum affinem ſuum remeabat, aduerſa tempeſtate, qualem videlicet depinxit ille qui dixit: Incidit in Scyllam cupiens vitare Charibdim. Nam Scylla ei erat arx in Luſacia, Donina dicta, ad cuius ſaxa hac fraude inductus impegit. Fit ei obuius Erkenbertus, illi arci a Cæſare præfectus. Is notitia & familiaritate antea intercedente, rogat de Sobieſlao vnde veniat, & quo pergat. re plane cognita (nihil enim eũ de ſua fuga cœlauerat) hoſpitalibus verbis liberaliter inuitat ad arcem, venientemq; nõ vt hoſpes, ſed vt hoſtis plenus perfidia & auaritia accipit, quippe cõmodi ſui reſpectu, quod a Vladiſlao tanquã principe feliciore expectabat, hũc infelicem in carcerẽ compegit.

Sobieslaus in Luſatiam fugiens ab Erkenberto capitur.

Ac mox ad firmiorẽ arcem à Vigberto longius diſtãtem trãſtulit, appoſito ei cuſtode Scriba ſuo, cui magnam fidem habebat. Et fieri potuit, vt ille in tenui fortuna exiſtẽs domino, item tenui fidelis fuerit, tũc certe ad ſpem opimiorem per ingẽtia Sobieſlai promiſſa erectus, mutatuſq;, ſpẽ illam pinguiorẽ fieri ſterili antepoſuerit, vna cũ Gerichio quodã in quem vicaria tuendæ arcis cura incubuerat. Hic tres equos ad fugam adornauit, at Scriba perfractis in feneſtra cancellis, primum Sobieſlaum, dein ſemet ab alto demiſit, atq; omnes tres ad Vigbertum incolumes perueniunt.

Carcerẽ Ekenbergi Sobieslaus corruptis cuſtodibus euadit.

Apud quem conſilio de fortunis Sobieſlai inito, cenſuit Marchio, adeũdum eſſe Cæſarem, ad quẽ & ipſe literas ſuas commendaticias affini ſuo dedit. Quibus in aula recitatis, offenſus Cæſar, quod Vigbertus, cui ipſi deprecatore vel maxime opus eſſet, propter multa facinora per audaciã deſignata, adeo impudens fuerit, vt locum ſibi pro altero quoq; apud Cæſarem deprecãdi eſſe putauerit. Breuibus itaq; Sobieſlaũ abſoluit, dicens, vt ibidem rebus ſuis cõſuleret, vbi hactenus conſuluit à fratre per diſcordiam diſiũctus.

Cæſaris opera fruſtra implorat.

Ipſi patrono opus, quem defenſorem pararas.

Ergo ad veterem ſuum in Polonia nidum Sobieſlaus rurſus conuolauit. Hinc Vladiſlaus, qui ad id temporis inexorabilis in cauſa Otthonis apparuit, precibus tandem vxoris eius ſuæque (nam ſorores germanæ erant) mitior in eũ factus, exemptũ captiuitate, libertati, boniſq; omnibus, quæ antehac in Morauia poſſedit, benigne reſtituit, cum magna hæc quidẽ multorũ commendatione, ſed multo magnificentius atq; liberalius, mox à pluribus teſtimonium recepit, quando Boriuorium fratrem, tanto tempore vagum & egentem in participatum regni vltro aſſumpſit, partito cum eo ad hunc modum regno, vt partem illam Boiemiæ, quam Albis flumen dirimit meridiem verſus ſibi retineret: Alteram ad Septentrionem ſitam, Boriuorio attribueret, cum eodem regimine ita communicato, vt non duos per partes, ſed vnũ diceres regere vniuerſa, adeo vnica inter fratres cõcordia, vnicuſq; conſenſus, tum in conſiliis, tum in iuriſdictione vno tenore adminiſtrãda inerat. Par item voluntas in augenda quoq; religione, cultoribuſq; eius adfuit, vtroque videlicet æquo animo ferente, ædes ſacras ab altero in portione ſua, vel condi, vel abſolui, donationeſq; in illas fieri. Nam Vladiſlaus cœnobium nomine Cladronã nũper à Suatopluco inchoatũ, additis aliquot pagis & poſſeſſionibus, ditioni Boriuorij ſubiectis

Polonia, exuliũ Boiemiæ principum extremum perfugium.

Otthonem coniuges in gratiã reponunt.

Boriuoriũ fratrẽ imperij conſortem aſſumit.

Summa inter fratres concordia et Eccleſiarum dotandarum ſtudium.

Digitized by Google

Sulzpachij Comites monaſterium fundant.

Terramotus Tridenti.

Aquarum exundatio.

Ruina arcis Vicegradenſis ominoſa.

Piſcatorũ more qui aqua turbata lucrũ amplum è piſcium copia ſibi promittunt.

Φιλαυτία Bohemorum.

Germanis fauet Boriuorius ea propter malam gratiã init.

Boriuorius primum in Bauariam, poſt in Hungariã fugit.

abſoluit. Ac rurſus Boriuorius, vectigal Pragæ in Læta, vt vocant curia, pro appenſione rerum promercalium inſtitutum, Sacello Pragenſi à ſe inſtaurato, conſenſu vtrinque mutuo applicauit. Principum exempla Vilhelmus & Hermãnus natu fratres, dignitate Comites à Sulcepacho imitati, & ipſi in eadem Boiemia cœnobium amplum, & lautũ, indito illi Vilhelmi cognomine erexerũt. Pleriſq; enim in locis eiuſmodi tunc fortuitò inciderant, quæ mẽtes à pietate nõ alienas, admonere religionis potuerint. Et vt longinquiora prætereantur, intra vallem Tridentinam tantus terræ motus extitit, vt montes circumiectos concuſſerit, multaque in illis ædificia proſtrauerit. Domi vero ea fuit aquarum redundantia, vt Vultauia fluuius, decem cubitis ſupra pontem Pragenſem, qui tunc ligneus adhuc erat, exundauerit, pluresque circum pagos, cum ipſis paganis ſubmerſerit. Cæterum Boriuorio imminentem denuo caſum, ruina muri arcis Vicegradenſis, in quam conceſſu Vladislai migrauerat, certo paulo poſt euentu denunciauit, quaſi ad hoc arce ſua ſponte patefacta, vt nouæ diſcordiæ aditum ad ipſum Boriuoriũ præberet, per quam is rurſum loco ſuo deturbaretur: quod quidem biennio nondum tranſacto perfectum eſt arte eorum, qui ex diſſidio principum compendia ſua quærebant. Enimuero arte opus erat, ad excitandum inter fratres adeo concordes odium, vbi non aliud Boriuorio obiici potuit, quàm quod Germanos magis quàm Boiemos fouere videretur, quoniam aulam eius Germani potiſſimum frequentabant, indignantibus maxime Boiemis, illis, qui cœco ſui amore nimium laborabant, præ ſe alios intemperantius contemnentes. Aucta indignatio ex voce Boriuorij improuida, qua cuidam ſubmonenti vt parcius natione illa vteretur, reſpondit, prius Vultauiam piſces, quam ſe Germanos deſerturum eſſe. Ergo Boiemi paulatim ab illo dilabi, clam mordere, palam occurſum fugitare, Germanos male tractare, ad omnia iſta Vladislao diſſimulante, ſenſimque familiaritatem fraternam & beneuolentiam diffluente. Ante igitur quam per diffutam gratiam Boriuorius inanis excideret, viatico ſatis lauto contracto, fratreque inſalutato, primam exilij ſibi ſedẽ in Bauaria delegit. In qua cum Vladislaus breui poſt tempore filiam ſuam Friderico Bauariæ principi deſpondiſſet, inde ſecedens in Pannoniam ad Regem Stephanum perfugit, ibique vitæ ſuæ finem fecit. Corpus in Boiemiam translatum, atque in æde Pragenſi funeratum. Deceſſit Hermannus quoq; Pontifex Pragenſis graui cum gemitu, quod maiorem vitæ partem à Pontificatu ſuo in aulis Principum, quam in templo Domini contriuerit.

Hermãnum plus in curia quam roſtris verſatum.

Potuiſſe enim ſe multis principum ac procerum vitiis cupiditatibuſque obuiam iſſe, ſi functione ſua pontificia, ſicut oportuit, vſus fuiſſet. At aulicus faſtus, licentiam peccandi illorum potius aluiſſe quam extinxiſſe, dum inter alios per adulationem & ambitionem Principibus iucundus, quam ſeuerus eſſe ſtuduerit, atq; hanc ante alias noxam, vt Deus per miſericordiam ſuã expungeret, ſe ſupplicem vehemẽter deprecari aiebat.

Maynardus XI. Epiſcopus Pragenſis.

Huic ſucceſſorẽ Vladislaus, Maynardum natione Germanum, ſed Boriuorio ſemper probatum ſacerdotẽ nominabat, refragrante diu multumq; Boiema nobilitate, quæ Boiemum malebat habere Epiſcopum. Ad extremum tamen ſuffragio ſacerdotum accedente, Vladislaus victor euaſit.

Quæſtor Hebræus fiſci præfectus.

Baptizatur in gratiam Ducis.

Cæterum non ita multo poſt rurſus vehemẽter ordines offendit, Iacobo quodam Hebræo Quæſtore conſtituto, vectigalibuſque omnibus exigendis, ac ipſi principali fiſco præpoſito, indignũ videlicet, intolerandumq; ordinibus videbatur, Iudæũ inter Chriſtianos tam inſigni officio debere fungi. Ergo Vladislaus, vt hac inuidia hominem leuaret, illi perſuadet, vt ſalutari Chriſtianorũ lauacro tingeretur, promitq; ſimul edictũ, quo multa ſingulis irrogabatur, qui poſt baptiſmum, ſerio aut ioco Iudaiſmũ illi opprobrarent. Hac re ferox ille factus cornupetam induit beſtiam, in Chriſtianos obuios parata tollens cornua, vt illos male feriret.

Apoſtata ſuis ædibus aram demolitur.

Interim placidiſſimum atq; humaniſſimum ſe exhibens popularibus ſuis Iudæis, inter quos aſſiduus verſabatur, vt qui de grege recutitorum, quã tinctorum eſſe malebat. Ignominia igitur ſtimulante, quod Iudæus in aula principis, Chriſtianos honore anteiret, dant ſe aulici ſagaciores ad explorandam vitam illius, tandemque vna quadam nocte illum in ſynagoga, quæ nuper in ſacellum cõuerſa erat, deprehendunt, aram ab Hermanno Pontifice conſtitutam & conſecratam ſuis manibus demolientem, oſſaq; & cineres ſanctos pedibus conculcantem, ac mane ſtatim iniectis cathenis, vinctum ad Principem adducunt flebili voce miſericordiam implorantem, ſuaſq; opes omnes principi vltro offerentem, modo ne corpore pœnas lueret.

Mulcta pecuniaria.

Iuſſus in carcere attineri, donec cæteri quoq; Hebræi, centum auri, & ter mille pondo argenti appenderent, atq; inde regno expulſus eſt. Aliquoties alias Vladislaus aduerſa valetudine tentabatur, à quali tũc forte etiam in Stebnenſi ſeceſſu correptus

fuit

Cometes.

fuit. Eodem anno ſtella crinita apparente, quæ mortem Principibus minitari ſolet: quo metu adducta vxor Vladiſlai, ſcribit ad ſororem in Morauiam, vt virum ſuum Otthonem ad viſitandum ægrum principem incitet, Præſentem dicens facilius de ſucceſſione tranſigere poſſe. Nam poſt diſſidium cum Sobieſlao factum, non alium quã Otthonem ſucceſſorem ſibi deſtinabat, idq; adeo in ægritudine quoq; ſua, Otthone corã præ ſe ferebat. Cum rurſus mater Suataua, morbo filii cognito, quoquo modo per ſenectam valuit, Pragam ſuperuenit, vt iterum bonam inter filios gratiam conciliaret. Tantum ætas, reuerentiaq;, & pietas materna potuerunt, vt Vladislaus moriens, Sobieslaum fratrem, Otthone præterito, ſucceſſorem nominaret. Vladislaus, Henricus, Theobaldus filij, paternum funus, aduſque Cœnobium Cladronam proſequuti ſunt, ibidemq; patrem ſepelierunt. Quum ad ineundum principatum Sobieslaus Pragam veniſſet vna cum vxore, cui nomen Adelheida, quæ interea dum ipſe exulabat, in Pannonia apud patruelem morabatur. Ottho ei prius de arce Vicegrado nõ ceſſit, quã comperit, principalibus comitiis, illum tanto omnium ordinum conſenſu Principem declaratũ fuiſſe, vt arcem ſe diutius retinere poſſe diffideret. Qua relicta in Morauiã anxius, minaxq; redibat, tanquam breui vlturus hanc iniuriam, quod ſibi, qui ætate prior eſſet, Sobieslaum natu minorem Boiemi antepoſuiſſent. Eiuſmodi minis occurrendum Sobieslaus ratus, confirmato paululum dominatu, copias armat, ſubitaque in Morauiam irruptione adeo Otthonem deterret, vt defenſione omiſſa, ſpem omnem fortunarum ſuarum in Cæſare Lothario, ad quem cõfugiebat, reponeret. Sobieslaus Brunnam, & aliaqu ædam bona Otthoni adempta, Vratiſlao tanquam legitimo hæredi attribuit: quippe Vratiſlaus filius Vdalrici erat, ad quem Brunnenſis regio pertinebat. In qua cum fratre Leopoldo inſigne cœnobium, quod Trebicium vocant, condidit, monumentum pietatis erga Deum ſuæ. Ottho Cæſare in conuentu principum Ratiſponæ reperto, cauſam ſuam publice agit, Cæſariſque in primis opem, aduerſus illatam ſibi à Sobieslao & Boiemis iniuriam ſubmiſſe implorat. Nõ erat Lotharius Boiemis valde propitius, propterea quod illi, Henrico Cæſari, ad opprimendum ſe in Saxoniam aliquoties imminenti, auxiliares copias nunquam denegabant, bonamque Luſatiæ partem ſibi auulſerunt ac nuper etiam arcem Doninam, per Vladislaum occupauerũt, eo procliuius Ottho, quod optauerat, obtinuit, vt Cæſar in Boiemiam, ſuperata ſylua Hercynia cum valido exercitu, deductore Otthone penetraret. Caſtra Cæſaris ad Chlumecum vicum poſita, a quo loco, millibus paſſuum non amplius octo, Sobieslaus cum ſuis copiis diſtabat, mirante audaciam eius Cæſare, quod contra tantam ſuorum vim, quę tam equite, quam pedite longe ſuperior erat, auderet ſe in campo opponere, cum vix illam intra mœnia clauſus munitiſſima poſſet ſuſtinere. Et ſane res admirabilis tunc accidiſſe fertur. Dubiis enim Boiemis an manus in acie cum Germanis conferre deberent, prodiit in medium Sobieslai Sacellanus cum haſta diui Venceslai, quam ſecum attuliſſe ſomnio monitus dicebat, illaq; ſublata, ac manu dextra vibrata, exhortatus Boiemos ad fortitudinem capeſſendam, præibat ante alios in aciem hoſtium, cumque Boiemi, velut diuinitus oblatum victorię ducem, alacri animo ſecuti, ſtragem Germanorum inſignem ediderunt, occiſis paulo minus quingentis Germanis ingenuis, inter quos Hattungus Holſaciæ Comes erat, ibidemque ipſe Ottho cecidit. Capti autem ſunt Albertus Brandenburgenſis Marchio cum Pręſule quodam Germano, & tribus opimis patribus, quos Syro vocabulo Abbates vocant, cũ interim tres duntaxat Boiemi equeſtris ordinis deſiderati ſint. Memoriã tam inclytæ victoriæ Sobieslaus, dedicata diuo Venceslao corona, auri duodecim & argẽti octoginta pondo, additoq; militi donatiuo liberaliter celebrauit. Quin ipſe quoque Cæſar adeo tunc affuiſſe prælio numen ſenſit, vt brachia ſua cõtra torrentem illius dirigere, nouumq; rurſus excitare bellum noluerit, ſed ad Sobieslaum miſerit, qui ei pacem & beneuolentiam Cęſaris offerrent, ſi captiuos ſine precio remitteret: quod quidem ille non ſolum extemplo præſtitit, ſed inſuper ſpopondit, auxilio ſe Cæſari aduerſus æmulos illius, Cõradum & Fridericum imperium ambientes, futurum. Et quo expeditius, ſecuriuſque promiſſis ſtare poſſet, ad feriendum cum Bela Rege Hungarorum affine ſuo, quem [c] Stephanus Rex luminibus priuauit, fœdus vltra Brodam eius oppidum in Morauia ſitum profectus eſt. In digreſſu Brunnam deflectens, Vratiſlaum Vdalrici filium comprehendit, ob inquietum animum ſibi ſuſpectum, ac primo in arcem Iaromiriam, dein ad Doninam cuſtodiendum detrudit. Venceslao autem Otthonis filio, Olomucium reſtituit. Poſt hac rogatu Cæſaris, ad oppugnandam Bambergam, partes fouentem [d] Conradi & Friderici,

Coningés Otthonem. Mater Sobieslaum hæredem flagitãt.

Sobieslaus VI. à rege princeps Bohemiæ, a Boiemis in præiudicium Otthonis electus.

Ottho à Sobieſlao oppreſſus Lotharij Cæſaris implorat opem.

Leopoldus & Vdalricus fratres Monaſterii Trebicẽſis fundatores.

Cladem inſignẽ Lotharius Cæſar in Bohemia accepit.

Sacellanus cũ haſta Venceſlai.

Ottho enim bellum gerebatur interiit.

Pax Cæſar animo aduertit.

Fœdus cũ Hungaris pacis Sobieslaus. Patruelẽ Vratiſlaum carceri addicit.

qui ex ſorore Henrici imperatoris prognati, imperiũ ambiebant, ſe contulit: tranſienſque flumen quoddam in Bauaria, parum abfuit, quin ab aquis vehemẽtioribus abſorberetur. equus tamen ſuper quem ſedebat ſubmerſus eſt. In tertium menſem obſidio dilata eſt, quam Bamberga recepta fuit, cunctationem hanc afferentibus validiſſimis

Bamberga à Lothario oppugnata.

præſidiis ex Sueuo, & Francone vrbi impoſitis. Inde diuerſis itinerib. Cæſariani Boiemique ad populandos Bauariæ agros, ſe Danubio tenus effundebant. In eo itinere viginti loca munita à Sobieslao ſunt diſturbata, direptaq; ac miles cum ingẽti præda domum reductus. Ipſe vero Lotharium hoc beneficio adeo ſibi deuinxit, vt in fines Boie-

Cæſar adeſt baptiſmo filii Sobieslai: ratã habet Luſatiæ donationem.

miæ, ad luſtricum diem filioli, cui Vladiſlao nomen inditum, veniret, ibidemq; donationem de Luſacia, quam eidem Vladiſlao, Vigberti filius à liberis orbus, faciebat, authoritate Cæſarea confirmauit. Poſt Sobieslaus Glacium ſeceſſerat ſpecie inſtaurandi oppidi, quod ab igne & ruinis deforme iacebat, ſed potior cauſſa ſeceſſus illius fuit, vt

Conrado Leopoldi filio ſtruuntur inſidiæ.

ex vicino Morauiæ oppido, improuiſus Conrado Leopoldi filio, qui propter captum Vratislaum patruelem ſuum turbare quietem in Morauia deferebatur, ſuperueniret, itumque in delatorum ſententiam, vt incautus comprehenderetur, inauditusque Pragam, in arcẽ Vicegradenſem cuſtodiendus mitteretur. Atq; hinc in cædem eius à coniuratis properabatur, conductiq; duo robuſti iuuenes erant, qui reuertentem per viam, ſuo tempore locoq; interficerent. Sed (vt dicitur) *induſtrium adiuuat Deus*, prouidentiam videlicet ſuggerens prouido, quid cauere aut circumſpicere debeat, vt tum Sobieslao euenit diligenter reſpicienti, qui nam ſe aſſectarentur, viſiſq; duobus ſibi ignotis pro-

Palam fuit inſidia vitæ Sobieslai ſtructa.

pius ſe ingerentibus, Deslaum comitem proxime aſtantem interrogat: *Noſſet ne ambos illos, vel illorum alterum?* Neutrum reſpondente: *Qui ſcimus*, inquit, *an non tendant inſidias illi?* corripique ſtatim, & ad ſe adduci iubet. Fugit alter in propinquum nemus, tegique arboribus & occultari ſtudet, ſed canes veſtigiis inſiſtentes latratu illum ſuo produnt.

Miroslaus & Streſemirius fratres.

Ita vterq; ad Sobieslaum pertractus, ſua ſponte confitentur, precio à Miroslao, & Streſemirio fratribus, materno genere Verſouicẽſibus, corruptos, propoſitum interficiendi principis habuiſſe. Aderat in comitatu Myroslaus, accerſituſq; in tabernaculũ principis venit, audacter confutans vt vana & falſa, quæ ab improbis, vt dicebat, & nullius precii hominib. ſibi fratriq; ſuo, qui ante bidũũ diſceſſerat, obiicerẽtur. Placuit diſquiſitionem hanc Pragam differri, interimq; indicibus manicas & compedes inici, ac Myroslao cuſtodes apponi. Præibantq; alii ad Streſemirium comprehendendum, atq; vbi magna præterea nobilium procerumque frequentia in arce Vicegradenſi præſto fuit,

Deplorat vicem ſuã Sobieslaus.

queri Sobieslaus de fortuna ſua incipit, velut multo domi quam foris calamitoſiore. Nam præter exilij tædium, nihil inſuper mali ſe foris ſuſtinuiſſe, at domi in tantum pelagus ſe periculorum incidiſſe, vt nullam inde ſpem enatandi ſine fidelium præſidio, ſibi futuram videat: ad eos igitur tanquã ad ancoram ſe confugere, ſalutemque ſuam illis commendare, quos & inquiſitores & iudices ita delegerit, vt nihil plane ad gratiã aut

Inquiritur in conſcios coniurationis.

odium, ſed quod iuſtum & dignum videbitur in hac cauſa conſtituãt. Adhibita primũ de omnium ſententia duobus illis ſicariis tormenta, ad extorquendam euidentiorem veritatem, & an perſeuerarent in confeſſione ſceleris ſui, eorumq;. à quibus ad tale ſcelus perpetrandum præmio ſollicitati fuiſſent. Quibus ad vltimũ vſq; ſupplicium obſtinate perdurantibus, introductus deinde Myroslaus eſt iudicibus torturam ei remittẽtibus, ſi vltro conſcios nominaret, ſcænamq; totius coniurationis cum fide explicaret: Atque ille ſine cunctatione, e Bretislaum Conradi nepotem, mali authorem nominat: ſeque ab eo per Boleſam internuncium, in ſocietatem factionis ter inuitatum fuiſſe affirmat, terque abnuiſſe. Poſt hunc Borychiũ principis Sacellanũ ad ſe veniſſe, execrãtem Sobieslai ſæuitiam & ſuperbiam, quam exerceret in patrueles ſuos, contemptu, carcere, bonorum priuatione, dicentemque: Qui ſuis non parcit, is parcet alienis? præſertim eminentioribus, ditioribuſq;? ſed ne tum quidem coniurationi ſubſcripſiſſe. Poſtremo ab eodem Borychio deductum eſſe ad Meynardum Præſulem, eiuſq; pollicitatiõnib. tandem ſuccubuiſſe, pollicentis ſe effecturum, vt ſe fratremque ſuum Streſemi-

In coniuratos ſupplicio ſæuitum.

riũ, Bretislaus regimen nactus, Satio & Lithomyritio oppidis donaret. Nominati præterea ſunt Creuoſudus, Vicemilus, Henricus, neceſſitũdine cum Myroslao coniuncti, atq; in omnes graui ſupplicio eſt animaduerſum. At Borichius ad perpetuum carcerẽ detruſus, abſente Meynardo, ac ſepulchrum tunc Domini Hieroſolymis inuiſente. Sed nec Bretislaus impunitus, vt cui oculi eruti fuere: Sobieslaum a tanto periculo libera-

Detecta conſpiratione religioſus Sobieslaus.

tum, tanta religio inuaſit, vt ſupplicatum Deo, votaq; ſuſcepta eidem perſolutum, per omnia Pragæ templa nudis pedibus, apertoq; capite ambulauerit: mendicis vbiq; largam

gam ſtipem porrexerit, ſacris ſupplex interfuerit, ac domi apparato conuiuio, pauperes menſa participauerit. Renouata ab eodem in arce Vicegradenſi ædes diui Petri nouis picturis, nouoq; pauimento ex quadris lapidib. ſubſtrato, iactaq; mox fundamenta cœnobio Siloenſi, & ſacellum diui Georgii in mõte Rip cognominato, denuo reſtauratum, quod denuo etiam Henricus Sobieslai frater, à pueris ſtatim religione ſacriſq; à patre deſtinatus, & poſtea Epiſcopus Olomucen. creatus, dedicauit.

Henricus Epiſcopus Olomucenſi.

Meynardo ex trãmarinis locis iam reuerſo, quem Sobieslaus ad Archiepiſcopum Moguntinum, tanquã iudicem ipſius legitimũ, ire ad purgandũ crimen obiectum coegit, ſubmiſſis ex aula ſua accuſatoribus: qui cum in nulla re magis, quam in Miroslai teſtimonio niterẽtur, produxit contra Meynardus complures idoneos teſtes, qui facile damnati Myroslai dictis fidem abrogarẽt.

Calumnia à Myroslao in Epiſcopum effuſa.

Omnibus namq; in Boiemia notũ erat, Myroslaũ propter perfidiam, a præfectura nobilioris arcis quam Meynardus poſſidebat, fuiſſe depulſum, vt nõ fuerit mirum, ſi in exulcerato animo reſideret ea cupiditas, præſuli vel per falſum crimen nocendi.

Purgat ſe Meynardus.

Nam & Borychius Myroslao intimus, conſcium illum inſidiarum eſſe pernegabat, qui ergo fieri poterat, vt proditori, oppida pro ſcelere nefario promitteret? Ideoque cauſa diligenter cum aliis tribus prẽſulibus cognita, Moguntinus Meynardum abſoluit, commendatumq; Sobieslao, cathedræ ſuę reſtituit.

Abſolutus à Moguntino Epiſcopus.

Soluti per idem tempus Vratislaus & Conradus clauſtris quib. attinebantur, bonaq; illis reddita ſunt. Validiſſimus tamen omnium in gratia principis Venceslaus Otthonis filius, Olomucio dominans habebatur, propterea quod ingenio quietus, obſequio fidelis, ac tanta pietate inſignis eſſet, vt maiorem arcis ſuæ, melioremque partem diuo Venceslao conſecrare in animũ induxerit.

Venceslaus Marchio Olomucẽſis arcem ſuam ſacris vſibus deſtinat.

Cum feſto quodam die aſpexiſſet ædem diui Petri in ſuburbanis, pro præſule & collegio ſacerdotum exſtructam, capacem tantæ multitudinis, quæ illo confluxerat, non fuiſſe, ſed nec humilis locus tantum dignitatis, quantum ſublimis habere videbatur. Iccirco conductis qui profana ædificia in arce demolirentur, nouam aream futuro templo dedicauit, ſpacioq; pro fundamento dimenſo, in illo vna cũ Henrico præſule, ac patruo ſuo, angularem lapidem poſuit. Et quanquam abſoluere tantum opus per immaturam mortem haud potuerit, reliquit tamen Henrico pecuniam ad perficiendum ædificium abunde reſpondentem. Dedicationi noui templi Sobieslaus & vxor eius interfuere, precioſaque ad altare dona obtulere. Ad hæc præſul Henricus impetrauit, vt liceret ei corpus diui Chriſtini ex Boiemia illo transferre, cuius tanquam numine præſenti, locus ille auguſtior venerabiliorque redderetur.

Bretislaus Marchio Gneſna ab abſtulerat cum Adalberti & ſociorum corporibus.

Inſtruebat Cæſar in Italiam profectionem rogatu Innocentii Romani Pontificis, à quo imperialem accepit coronam. Quo igitur inſtructior exiſteret, præter cæteros à Sobieslao quoque petebat ſubſidium, qui trecentos illi armatos equites, duce Iaromirio Boriuorii filio, miſit.

Innocentius Papa II.

Iaromirius Cæſaris Comes in Italiam.

Forte in via, dũ adhuc agmina diſſolute vadunt, accidit, vt Iaromirius locum ſtatiuis apud flumen occuparet, de quo cum Germani eum pellere certarent, ad manus & gladios ventũ eſt, ac niſi magiſter militum Cæſaris interueniſſet, cædes inſignis patrata fuiſſet. Occiſi nihilominus duodecim equites Boiemi, ex Germanis autem octoginta. Rixæ huius author Lotharingi principis præfectus fuit, ibidemque in cõſpectu omnium capitali ſupplicio punitus.

Anno 1132.

Egebat hoc ipſo tempore Bela quoq; Rex Pannoniæ affinitate Sobieslao innexus, ope Boiemorum aduerſus Boleslaum Poloniæ principem, acriter ei cum Polonis & Ruttenis inſtantem, dum Borichium affinem item ſuum, ſed quem Hungari nothum eſſe dicebant, imponere ipſis Hungaris pro Rege contendit, excluſo Bela luminibus capto, ac ſemel iam in prælio, quod in Sepuſiẽſi campo initum erat, male a Polonis accepto, quoniam non omnes Hungari bene Regi Belæ volebant. Adiuuandum itaque illum, à ſuis etiam deſertum Sobieslaus ratus, copias tam in Boiemia quam in Morauia contrahit, eiſq; Conradum Znoymę principem prẽponit, mandans, vt ſe cum Belæ copiis coniungeret. At Conradus in itinere certior factus, Polonos non longe à Morauia eos agros incurſionibus vexare, qui vltra Vagum flumen, quo in loco Ilaua ſita eſt, recta ad hoſtẽ pergit, traiectoq; confeſtim flumine, Polonos diſperſos aggreſſus fundit fugatq;, ac victorem demum ſe ipſi Belæ offert, adeo hac victoria læto, vt ſororem ſuam cum opima dote Conrado deſponderit, nuptiis in aliud tempus dilatis.

Sobieslaus Belæ eſt auxilio.

Nec interim Sobieslaus ferias agere, ſed ferox infeſtuſq; Vratislauienſem in Sleſia regionem perſultare, quod ei iam à triennio per Boleslaum non ſolueretur tributum ex Vratislauia debitum. Subdebat ſtimulos ludicrum reſponſum, Legatis hanc cauſam apud Boleslaum agentib. redditum, Boleslao per ludibrium ita reſpondente: Se exiſtimaſſe Legatos iccirco ad ſe miſſos eſſe, vt precium referrent alimoniæ, qua plus trien-

Sobieslaum pacta tributa a Polonis repetit. Caduntur & vtrisdem plagis cõsumuntur hoste.

nium exul Sobieslaus in Polonia ſuſtentatus fuerit, non autem vt inde quicquam auferrent, cum antea è Gneſina atq; alijs ſacris profaniſq; locis tantum abſtulerint Boiemi, vt in hunc diem illata damna reſarciri nequeant. Cęterũ mox cognito, quæ in Sleſia tum adhuc Polonia cognominata, deſignauerit Sobieslaus, colligit & ipſe tumultuariũ militem, cumq; in Morauiam mittit, vt totidem plagis affligeret Morauos. Ergo multo quam prius infeſtior Sobieslaus, Sleſiam repetit duob. exercitib. duobuſq; itineribus, altero Boiemi, altero Moraui ibant, pro ſe vtriq; itinere ſuo maleficia quãta poterát faci-

Anno 1134.

entes. Et poſtquam coniuncti ſunt, totum illum tractum, qua Odera ambit, in tantam vaſtitatem adducentes, vt ex trecentis pagis & vicis, ne vnus quidem ſuperfuerit integer reliquus. Tanti Boleslaum conſtitit cauillus, quo facetus videri aduerſus Sobieslaũ

Lotharius Cæſar inter Polonum & Bohemum principes arbitrum agit.

volebat. Atq; hinc cum inter diſcordes ſibiq; inuicem adeo implacabiles, nullus mutui belli finis expectaretur, & Cęſar Lotharius auxilio vtriuſq; ad ſedandos Italiæ varios & graues motus opus haberet, vtrumq; Bambergam vocat, vt diſſidentes in veterem gratiam reſtituat. Sed mirum in modum Boleslaus abalienato animo erat a Sobieslao: illudq; multum prætereà illi doluit, quod Cæſar iuſſo ſibi aſſidere Sobieslao in ordine aliorum principum, ei ſeorſim è regione ſubſellium appoſuerit: id namq; ille in deteriorem vertit partem.

Triennales induciæ.

Quando igitur pax inter illos conciliari non potuit, induciæ in triennium vtrinq; pactæ ſunt, Polonuſq; ære, Boiemus autem milite Cæſaris expeditionem fecere expeditiorem. Sed ea mox Boleslai animũ ſubiit pœnitẽtia reiectæ pacificationis, vt nec tertium menſem à reditu in Poloniã tranſire paſſus fuerit, quin vltro per legatos ſuos Sobieslaum occuparet, atq; eum ad pacem perpetuo confirmandam inuitaret.

Glatij pax perpetua ſancita.

Pollicitus huius rei gratia ſe vẽturum è Vratislauia ad oppidum Sobieslai Glatium, ibique ex bona fide omnes offenſiones coram depoſiturum. Lætus aduentu hoſpitis non expectati Sobieslaus, conuiuium ſolemne apparat, quale veteres Chariſtia appellabant, cui præter cognatos & affines nemo interponebatur: Nam ij fautores concordiæ inter ſe optimi, vt penitus ſibi ac domeſtice noti arctaque naturæ neceſſitudine implicati.

Baſilca Ruthena Vratislao deſponſa.

Adhibitæ eidem conuiuio erant mulieres principes, virgineſque, quarum pulcherrima, Vaſilca Rutheni Principis filia habebatur, ex cuius crebro aſpectu Vratiſlaus Sobieslai patruelis, tacito vulnere ſaucius, pãlã dein ſtipulatus eſt ab eo, vnde ducenda erat, eam in matrimonium ductum iri. Ita conuiuii illius hilaritate, non modo ſimultates & contentiones cum Polonis ſunt ſublatæ, verum etiam cum Ruthenis no-

Nuptiæ paratæ.

ticia, & noua affinitas contracta fuit. Nuptias deinde primum Conradi cum ſorore Belæ Regis, tum ipſius Vratislai cum Vaſilca, ac mox filiæ Sobieslai Mariæ, quam filio Leopoldi Auſtriæ Principi deſponderat, magno apparatu pompaque & luxu, lautas

Meynardus Ludibundus moritur.

cum principe ſuo Boiemi læti celebrant, languente tunc Meynardo præſule, nec tamen in ægritudine ſua abſtinente ab Æſopi apologis. *Olim*, inquiens, *ranæ in gaudium effuſæ geſtiebant, auditis Solis nuptiis, extra vnam vetuſtiorem, quæ ſe, genuſque ſuum miſerans, O infelices, ait, nos, quæ cum vnius ſolis radios ægre ſuſtinemus, quo modo æſtum illius feremus ſi filios genuerit?* Hæc nugans, iocanſque paucis poſt diebus morbo premente, vitam cum

Iohannes XII. Epiſcopus Pragenſis.

Sobiesla⁹ Prindam ornat Myſam condit.

morte commutauit, eique Ioannes Eccleſię Vicegradenſi prępoſitus ſucceſſit. Exin Sobieslaus ad ędificia verſus arcem Prindam, Tachouiamque oppidum reędificat, & nouum in eadem regione oppidum, Myſę vocabulo condit. Ipſam vero Pragam non ſolum domibus, & inſulis lapideis, vicisque ac plateis ſaxo conſtratis, ſed legibus etiam & libertatibus, qualibus ante ſe nullus principum, excolit. Inde ſecedens in Luſaciam ſuperiorem, Gorlitium igne exuſtum inſtaurat, Budiſſinam vetuſtate ſquallentem renouat, ac nonnullas arces viduę Vigberti, dotis nomine oppignora-

Turbo inſignis.

tas, ſoluto ei precio redimit. In diſceſſu per ſyluam tranſeunti, tantus repente ventus incubuit, vt radicitus euulſas arbores in terram proſterneret, ex qua ruina ſeptem itineris comites amiſit, nec ipſe robore cadente intactus, nam plagam à caſu illius in lęua manu accepit. Maiore tamen animi dolore tangebatur ex nuncio mortis Lotharii, bene ac liberaliter de ſe meriti, quanquam multi alii principes, vel ante illum proximum, vel mox poſt illum mortem oppetierint, quorum de numero fuerunt

Proceres multi ea tempeſtate extincti.

Anno 1138. 6. Decemb. Luther vel Lotarius Cæſarea.

Ludouicus Rex Gallię, Henricus Rex Britannię, Leopoldus Marchio Auſtrię. Ex Electoribus vero imperii Albertus Moguntinus Archiepiſcopus, & Bruno Colonienſis. Ipſe Cęſar Tridenti morbo correptus, inter valles Tridentinas in caſa ignobili vita functus eſt. Corpus per Auguſtam Vindelicam, ac dein per Franconiam in Saxoniam, vnde origo eius, delatum atq; in cœnobio recens ab ipſo extructo, ipſiuſq; nomine appellato, ſepeliri placuit. In duas inde factiones Germanię principes diuiſi fuere, alte-

re,altera Henricum Lotharii generum, Saxoniæ & Bauariæ principem, altera Conradum Sueuum,Henrici Cæſaris ſororium deſtinabat ſucceſſorem. Hæc eadem nō expectato comitiorum die,qui indictus de more fuerat, Confluentiam ſe cum nonnullis Electoribus contulit,ibiq; Conradum nominauit Cęſarem,& mox in loco ſolito coronam capiti eius induit.Miſſiq; continuo in Boiemiam qui Sobieslaum verbis Conradi rogarent,vt nominationi,coronationique ſubſcriberet, relaturum illum per liberalem gratiam,vel modio olim remetiendam. Subſcribit prompte ille, ac inuicem magnifica de ſe pollicetur,præcipue aduerſus g Henricum nimis impotentem, & propter nimias opes inſolentem. Ab hoc Saxones animis & armis ſtabant, damnantes aduerſariorum ſuffragia, quaſi fraudulenta & ſubreptitia, quibus alieno in loco & tempore ſuffragati Conrado fuerint. Ita vt Conradus neceſſe habuerit armis viciſſim cauſam ſuam propugnare. Denuo igitur Sobieslaum precibus fatigat, vt honorem ſuum & dignitatem cuius approbator fuerit, adiutor quoq; illius retinendi fieret. Scribitur propere à Sobieslao miles,& per Miſniam in fines Saxoniæ deducitur, quam iam Conradus duobus exercitibus diuerſis vagatus locis,vaſtare cœptabat.Idem faciebat Sobieslaus cum ſuo tertio exercitu.Saxones trifariam diſtracti,atq; per hęc incerti,cui nam parti magis conduceret occurrere:vnis enim caſtris omnes immixti erant,in quibus ne à tot hoſtibus opprimerentur,ad vrbes & arces munitas ſe referūt, indeq; poſt longam deliberationem,legatos communi conſenſu ad Conradum mittunt, veniam rebellionis deprecantes,ipſumq; h Henricum in poteſtate eius futurum,cum inſignibus, quæ *regalia* vocant,apud ipſum à Lothario depoſita promittentes. Difficilime hæc conditio à Conrado,eſt accepta,qui totam ſtatim cum Henrico Saxoniam ſuæ ditioni adiungere cupiebat,ſed inſtantibus aliis principibus,conuētum omnibus celerem Bambergam decernit.i Ad quem cum veniſſet Henricus, in conſpectum Conradi non eſt admiſſus, ſed paulo poſt cum omnibus bonis,quæ ſe à mari Saxonico, vſq; ad mare Adriaticum poſſidere iactabat,fuit proſcriptus.Hic eſt ludus fortunæ,quæ magnos quoq; & prępotentes principes pro pila habet,qua datatim inter mortales ludit, nunc dando, nunc iactādo nūc mox data eripiendo. Venęrant iſthęc etiā Sobieslao tunc in mentē,qua re veritus, ne aliuspoſt obitū ſuū quam vellet, principatū acciperet, Vladislaū fratris ſui Vladislai filium, ſecū ad Conradū,magna ſibi ſpondentē adduxit: *Nullum* inquiēs, *Caſar beneficium in præſentia maius dare mihi potes, quam ſi, me adhuc ſuperſtite, Vladislaum hunc ex fratre meo nepotem,mihi ſucceſſorem declarаueris: quod vt facias, non minus tua, quam mea intereſſe arbitror.olim namq; hac diſciplina à me imbutus eſt,vt Cæſari quæ ſua ſunt libenter reddat, & mihi quæ mea ſunt,quoad vixero,ne detrahat.* Conradus cognita Sobieslai tam amica erga ſe voluntate,ſic talem animum amplexus,ſic exoſculatus eſt, vt contentus non fuerit votum eius ratum firmumq; habere,ſed quo teſtatior omnibus,atque illuſtrior gratia ſua in Boiemos fieret,ſororem inſuper ſuam Gertrudim Vladislao coniugem dedit, tantoque beneficio præter ſpem auctos, cum maxima lætitia à ſe domum ad penates remiſit,Sobieslao poſthac non diu ſuperſtite. Nam cum in arcem quandam ſuam iuxta Hradecium oppidum ſitam, grauedine & deſtillationibus laborans ſecedit, ibiq; controuerſiam inter Henricum Olomucenſem præſulem,& Vratislaū Brunnenſem Marchionem,de vico,cui Blanſco nomen,componit, vicumq; præſuli adiudicat, in quo ille mox ædem diuo Martino ſuſcitat. Augeſcente capitis, corporiſq; imbecillitate, Pragam ſe deportari,Henricumq; conſequi iubet.Quo ſimul cum vxore Adelheida,& tribus filiolis Sobieslao, Vdalrico, Venceslao præſentibus, Vladislaum his paucis admonet,vt recordaretur,quod ſuum erga illum ſtudium,quæ indulgentia, qui amor fuerit, talis nimirum,vt maior ne à parente quidem in filium vnicum proficiſci potuerit, qualis is fuit, quo ipſe viuus adhuc, ſanuſque illum in conſortium imperii in Boiemos admiſerit,iunioremque ſenioribus etiam patruelibus antepoſuerit. Hac vtique ſpe, gratum ſperans eum futurum,gratiamque ſibi vxorique ſuæ & liberis olim relaturum, idque porro non ſperare modo, ſed plane confidere ita facturum eum eſſe, ideoque magna cum fiducia ſe, in tutelam eius & fidem, vxoris liberorumque ſuorum ſalutem, & dignitatem committere,ac vltimum illi,cæteriſque omnibus vale dicere. Quibus cubiculo digreſſis,iuxta diui Iacobi præſcriptum, conuocat Presbyteros, qui ſuper ſe orent, ſeque vngant oleo Domini, & in templo Vicegradenſi, proxime patris ſepulchrum condant,Principem tam pace,quam bello in paucis clariſſimum.

Conradus Friderici, Ducis Sueuiæ F. Cæſar deſignatus Confluentiam. Anno 1139.

Sobieslaus pro Conrado Caſ. exercitum ducit in Saxonia.

Saxones Conrado ſupplices.

Vladislaus Vladislai F. ſucceſſor Sobieslao à Cæſare conſtituitur, data illi ſorore Gertrudi coniuge.

Definita lis inter Epiſcopum & Marchionē de vico Blanſco.

Succeſſori Vladislao tutelam liberorum mādat.

a *Moleſte ferens Boleſlaus Polonus Borinorij circumſcriptionem, motuſq; Sobieſlai fratris exulis precibus, cum Henricus Cæſar Romam coronatum profectus eſſet in Boemos ducit exercitum. Præmiſſis autem legatis poſtulat à Vladiſlao dimiſſionem Borinorij, & vt ſe arbitrum in conſtituendo principatu ſuſcipiat. Recuſat Vladiſlaus, & ad arcendam vim Boleſlai ſeſe comparat. Itaq; deſperata pacificatione Polonus Bohemiæ oram eam, quæ cis Albim eſt, ferro & incendijs vaſtauit: Bohemumque ſua defendentem commiſſo ad Cidlinam amnem prælio, profligatum in fugam vertit, & mox cum magna præda & ſpolijs hoſtium propter anni tempus in Poloniam ſe recepit. Polonus ſcriptor.*

b *Sbigneum Spurium poſt multa in fratrem Boleſlaum diſtortum commiſſa facinora alij morte multatum, alij luminibus priuatum ex conſilij ſententia aſſerunt.*

c *Colomannus pater Almum cum Bela filio luminibus priuauit, non Stephanus Colomanni F.*

d *Conradus & Fridericus patrueles Duces Sueuiæ & Franciæ orientalis bellum de Imperio Lothario mouerunt. Sopitum induſtria ſancti Bernardi abbatis Clareuallenſis.*

e *Bretiſlaus quis ſit: vel cuius Conradi nepos, fax conſpirationis vel caput, is excæcatus, quo nam ſit referendus in principum ſerie nec ex præcedentibus neq; ex ſequentibus colligi poteſt.*

f *Borichius matre Ruſſa Colomanno repudiata poſt repudium natus, genuinus Polonis cenſebatur Colomanni filius. Hunc Boleſlaus (cuius ſororem Poloni dicunt Stephanum habuiſſe) reſtituere conabatur contra Belam cæcum Almi fratris Colomanni filium, ab Hungaris Regem conſtitutum.*

g *Henricus Superbus Saxoniæ & Bauariæ Dux, maritus Gertrudis, filiæ Lotharij, Imperij competitor.*

h *Imperialia inſignia à Socero Lothario accepta apud ſe retinuerat, glorians ſe neminem præter ſe ijs ornandum perpeſſurum.*

i *Proſcriptus eſt Henricus, Saxonia Alberto Vrſo Marchioni Brandenburgenſi, Bauaria vero Leopoldo Auſtrio vterino fratri tradita à Cæſare.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER DVODECIMVS.

SVMMA LIBRI DVODECIMI.

Vladiſlaus princeps poſtea rex ſecundus. Solitudo nobilium cum magiſtratum iniret, & ſacramentum exigeret fidelitatis. Suſpicio. Cunradus caput aduerſæ factionis. Conſilium prudens de conniuendo Henrici præſulis. Cunradus Belæ auſpicijs Vladiſlaum profligat. Vladiſlaus cum fratre Henrico ad Cæſarem. Cunradus Praga excluſus ſacra delubra arcis incendio abſumit. Lotharius in Bohemiam profectus omnia pacata reſtituit Vladiſlao. Suſpectus à functionibus ciuilibus amouet. Bellum Cunrado mouet, Bela iam mortuo. Eludit. Patrueles alij conciliantur. Syon cœnobium. Præmonſtratenſis ordo ſeminalium Epiſcoporũ Olomuzenſium. Vladiſlaus corrigit magiſtratus, cauſis, earumq; dijudicatione ad ſe tranſlata. Epiſcopi cenſurã in ſacerdotes agunt. Henricus domi parum proficiens Pontificem adire cogitat. Deflectit ex itinere, concordiam pariturus inter Vladiſlaum & Cunradum. Spoliatur viatico à Cunrado. Perſequitur Romanum iter. Eugenius Papa Guidonem legatum mittit coercitum licentiam ſacerdotum. puniuntur ſacerdotes. Cunradus excommunicatur: cenſurã eccleſiaſticam ſpernit. Vladiſlaus obſidet Cunradum Znoymæ: pellitur Cunradus. Henricus præſul montem Oliueti monaſterium Lithomyſlij condit. Cunradus in gratiam à Cunrado Cæſare recipitur, nomine dato ſacræ militiæ. Bellum ſacrum Cæſaris Cunradi, regum Galliæ, Hiſpaniæ & Angliæ. Manuel Græcus Cæſar prodit exercitum. Cunradus Cæſar à reditu conatur in Poloniæ regnum reſtituere Vladiſlaum à fratribus exactum. Boleſlaus Criſpus Cæſarem ludificatur. Chriſtiana coniunx Boleſlai Polonis infenſa & ijs quoque exoſa. Mors Conradi Cæſaris turbat tranſactiones Polonicas, Gertrudis quoque Bohema ſoror Conradi Cæſaris moritur: ita etiam Epiſcopi Pragæ & Olomuzij humanis ceſſere. Cæſari Conrado Fridericus Barbaroſſa, Epiſcopis alij ſufficiuntur. Cæſar iturus in Italiam Vladiſlaum conſtituit vicarium. Nuptijs cum Beatrice Burgunda celebratis. Vladiſlaum regem Bohemiæ declarat, illique Iudith filiam Lantgrauij coniugem tradit. Comes eſt Cæſari expeditione ſuſcepta cõtra Inſubres. Non æquos domi habet cenſores ob coronam ſuſceptam, coniugium contractum, & militiam externam. Excuſatio vere heroica. Verona omiſſa rex Brixiam occupat. Brixiani coguntur auxilia conferre Cæſari contra Mediolanenſes. Nobiles Boiemi vadum i eperiunt in fluuio Abdua & pri-

mi tranſ

Digitized by Google

nis tranſeunt. Pontem ſternunt pulſis Mediolanenſibus pontis cuſtodiæ relictis. Laudenſes accuſans Mediolanenſes: hi vero veniam ſupplices à Cæſare petunt. Anshelmus Rauennas Epiſcopus Mediolanenſibus aduerſatur: hoſtes declarantur imperij. Crudelitas patrata in Ekberti comitis aulæ præfectum à Mediolanenſibus. Cingitur obſidione Mediolanum. Gualuaginus Angleriæ Comes præfectus Mediolani. Pontifex Mediolanenſibus fauet. Statius caſtra Ludouici Palatini inuadit: repellitur ab Vladiſlao rege. Specula Mediolanenſibus erepta. Fridericus regis filius caſtellum capit. Virginum pudicitiam rex redimit à milite, & gratis ſuis puellas inuiolatas reſtituit. Statius erumpit. Confoditur. Bohemi vrbis portionem muro conſcenſo, portis effractis diripiunt. Deliberatio in vrbe de deditione. Obſtat Gualuaginus, cui aduerſatur Blateranus. Rege Bohemiæ apud Cæſarem interceſſore vtuntur. Conditiones propoſitæ & acceptæ. Triumphans Cæſar ingreditur vrbem. ſacramentum fidei coronatus ſolenniter à ciuibus exigit. Coronam gratitudinis ergo Bohemiæ regi imponit. Præmia militibus Bohemis diſtributa. Mutata regni inſignia ex aquila in leonem. Fuluus leo in album mutatus cauda biſurcata. Iocus. Cui competat auctoritate Cæſarea vis coronandi regem Bohemiæ. Sobieslaus Sobieſlai filius cepit, rege abſente, & diripuit Olomuzium. Captus carceri Prendæ mancipatur. Longo poſt tempore Cæſaris interceſſione liberatus. Pons Pragenſis ab architecto Italo extructus. Noua Mediolanenſium rebellio.

VLadislaus filius Vladislai, qui frater germanus Sobieslai, natuque maior erat, iuſtis Chriſtiano ritu patruo peractis, luctuque poſito, ſolemnia principatus celebrat, & de more ſacramẽtum fidei à ſubditis accipit, qui tamen non adeo frequentes conuenerant, nec alij eorum niſi tenuiores ac minus potentes. Vnde ſuſpicio mox orta, eſſe aliquos, qui nouandis rebus ſtuderent. Cum interim Vladislao clam ſignificatur: Primores à Conrado Marchione corruptos, cœtus inire, conſiliaque illos cum eodem Conrado miſcere, vt Vladislaum tanquam ætate minorem, ac Cæſaris potius, quam Boiemorum principem, quãdo non in Boiemia, ſed in curia Cæſaris princeps ſit creatus, throno deiiciant. & in locum eius Conradum ſubſtituant. Territus iis Vladislaus coniurationem à Henrico patefacit, & quidnam ſibi faciendum ſuadeat, conſilium promere iubet. Atque ille cenſet, *diſſimulandam magis, quam inuulgandam eſſe coniurationem, priuſquam aduerſus illam ſe armatis circumuallauerit. Omnia enim iſta, quæ nunc cunctando, ſecretoque conſultando agerent coniurati, miſſa habituros, vbi intellexerint coniurationem innotuiſſe, & aperte ad arma ituros, feſtinaturóſque, vt imparatum opprimant aduerſarium.* De ſententia igitur Henrici vocantur Tribuni & Centuriones fideliores, dãturque illis ſtipẽdium, vt ſigna, armaque, & milites comparent, quanto poſſunt maturius, ſecretiuſque. Scribuntur item mox literæ ad præfectos Gorlicij & Budiſſinæ, aliarumque in Luſatia vrbium, vt certum equitum numerum conducant. Theobaldus autem Principis fratri arci Vicegradenſi, & alter frater Henricus, cũ præſidio vrbi Pragæ præeſſe iuſſus: ipſe Vladislaus exercitum ducere inſtituit. Non latuerunt hæc coniuratos ad omnia ſemper intentos: cæterum moram iis Conradus puſillam exhibuit, dum expectat à Bela Rege affine ſuo ſubſidiũ leuioris armaturæ equitũ. Quo adepto, Pragam properat, vt ſuũ agmen cum conſciorum copiis coniungat. Huic Vladislaus ad mõtem, quem Boiemi Sublimen cognominãt, occurrit, infeſtus infeſto, & vtroq; ad pugnam animato, eoq; acrius inter eos pertinaciuſq; præliũ fuit, quod longius, quam in tres horas extraxerant. Iacebant vtrinq; frequẽtia cadauera, ac iam Smilo, Beno, & alia cõiuratorum capita ceciderant, adhuc tamen de certamine non multũ remittebant. inter ſuos videlicet, ſibiq; inuicem notos res agebatur, apud quos æmulatió, audacia, indignatio acriores ſtimulos ad peruicaciã retinendam, continuandamq; habere ſolent: latitudine poſtremo, magis quam voluntate ita diſceſſum eſt, vt Conradus ſuperior eſſe videretur. Nam campũ obtinuit, Vladislao ſe intra mœnia recipiente. Vaſtat inde foris idem Cõradus agros, ac interim pro ſupplemẽto militum ad Otthonẽ fratrem ſuum in Morauiam, alios in Hungariam ad Belam mittit. Cogitat ſimilia Vladislaus, de ſupplendis augendiſq; viribus, atq; vbi domi, vnde numerus integraſceret, nihil excogitare poteſt, paucis comitatus, & inter illos Henrico præſule, vadit ad Conradum Cæſarem opem imploraturus. Ad Vladislai diſceſſum, omiſſa populatione agrorum Conradus, Pragam propius accedit, colluſtrans loca omnia, ſi qua aditus ad arcem Vicegradenſem, vel ad vrbem maiorem pateret. Vbi occluſa cũcta videt, arcem alteram minori Pragę imminentẽ obſidet, crebris ſtationibus diſpoſitis, quę à cõmeatu obſeſſos prohiberent. Inter hæc rumor de aduentu Cæſaris, deq; ingẽtibus eius copiis

Vladislaus modo princeps, poſt Rex Boiemiæ ſecundus.

Aduerſantem habet Conradũ Marchionem Leopoldi F.

Detecta coniuratio clam habetur.

Bellum ciuile & quidẽ parricidale.

Conradus victor.

Vladislaus ad Cæſaris opem confugit.

Conradus Pragam obſidet.

increbreſcere, cui ille tamen non prius fidem habuit, quam certi homines, eius rei cauſa exploratum ab eo miſſi, referrent, verum eſſe rumorem. Hinc ex ira, velut in furorẽ verſus, impiam atq; ſacrilegam mentem ad incendenda & ſpolianda arcis templa concitat, telaq; depromit, quę flammam incluſam alunt, quã tandem arcu excuſſa, vibrataque euomunt, vbi tectis adhæſerint, quæ ſcandulis intecta ſunt, qualia tunc vtriuſque templi erant, tam ad diuum Vitum, quam Georgium. In hoc flãminicæ mulieres, in tantam ab igne conſternationem venerunt, vt ſui quoq;, nedum rerum aliarũ, oblitæ, projectis flammeis & velis, ne agnoſcerentur, ex arce profugerint ad montem Petrinũ arci proximũ, & inde ad ripam Vultauiæ in caſulam quandam, in qua tantiſper delituerũt, dum Cęſar, expulſo Conrado, Pragam ingreſſus, & à Gertrude ſorore honorificentiſſime exceptus, cuncta in Boiemia pacata redderet ac tranquilla, Vladislao in ſuum locum ſtatumq; reſtituto. Qui eos ſtatim omnes, qui aliqua coniurationis ſuſpicione laborabant, magiſtratu & honoribus exuit, aliis hac dignitate inueſtitis, qui fidem integram ſaluamque retinuerunt. Et quoniam Bela tunc viuere deſierat, tempeſtiuum ratus, pœnas a ſedicioſo patruele perſequi Morauiam ad oppugnandum Znoymæ Conradum iter maturat. Verum ille diffiſus mœnibus poſſe in illis reſiſti, arces munitas percurſat, hincque & inde volitans, Vladislai vires eludebat, magis quã retundebat, quanquam magno colonorum ſuorum detrimento, quorum agri s ad omnia loca, ad quæ confugiebat, milites ſubſequentes deprædabantur. Conſultius Ottho & Vratislaus egere, qui Henrico præſule vſi deprecatore, gratiæq; conciliatore, ab iniuria & maleficio illæſi permanſerunt. Intermiſſa dein rerum aliarum cura, Vladislaus ad inſtauranda ſacra ædificia, fœde nuper à Conrado Pragæ deuſta, animum intendit, large ſuppeditãs operæ precium, vt lautiora quam prius erant, illa reſurgerent: nouumque mox Cœnobium in deflexu montis Petrini ex mulctaticio ære, quo nonnulli coniuratorum mulctati ſunt, ædificandum curauit, vocabulo ei indito Montis Syon, propter quandam ſimilitudinem ſitus, cum monte illo qui in oriente Syon appellatur, ad quem prope accedere iſtum, Henricus præſul qui viderat, dicebat: Hodie Strahouiam vocant. Cœnobitæ à principio ſtatim ex ſodalitio Præmonſtratenſium deducti, cuius author Pręmõſtratus quidam, religione celebris, vitaque & habitu candidus fuiſſe fertur: eiuſque exemplo multi tunc candidam veſtem cum moribus candidis induebant: in qua & Henricus, quanquam præſul, conſpici, cultumque huiuſce religionis imitari ſtuduit. Imo aliquamdiu Strahouienſe cœnobium, velut ſeminarium Epiſcoporum Olomucenſium erat, vnde in Morauia Epiſcopi plantabantur. Eadem porro pietate Gertrudis erga muliebrem ſexum, qua maritus ſuus in viros, admonita fuit, vt & ipſa monumentum virginibus relinqueret, quod candidatas ex amictu commonefaceret, vt puram caſtamque vitam cum ſanctis precibus Deo perpetuo exhiberent. Locus Doxanum appellatum, cœnobiumque ibi bene dotatum, ne per egeſtatem ad malas artes indotatæ puellæ adigerentur. Iam hoc etiam, ſecundum religionis curam, pulchrum & laude dignum Vladislai inſtitutum, quo multas cauſas, auaritia, fraudeque, iniuria iudicum, vel magiſtratuum, aut comperendinatas, aut iniuſte damnatas ad cognitionem ſuam reuocabat, iuſque ex æquo partibus, ac mature iuſticiam cuique ſuam adminiſtrabat. Laborabant idem, quod ipſe princeps, ambo Præſules, Ottho Pragenſis in Boiemia, & Henricus Olomucenſis in Morauia, vt leges ſacerdotibus dictas, & ab illis per ſummam vitæ licentiam atque libidinem neglectas, ad ſuum ſtatum reducerent. Ad hunc namque modum viuebant, vt ægre aliquem, præſertim inter paganos, ſacerdotes inueniſſes, qui ſe lupa, concubinaque infamem cum inceſtis liberis non faceret, Dominis pleriſque quorum in pagis ſacerdotia gentilitia erãt, lenocinio eiuſmodi ſupparaſſitantibus potius, quam ab illo coercentibus, dum vtilitatem ſuam ante publicam honeſtatem habent. Igitur cum nulla domi remedia apparerent, quæ hanc luem tollere aut leuare poſſent, Henricus vltro ſe offert, Romam iturum ad paſtorem & curatorem animarum ſacerdotum. In procinctu erat vt abiret, cum eum quidam à Conrado ſubmiſſi adeunt, multis orantes verbis, ne ſe in tam longinquam peregrinationem daret, priuſquam diſiunctos improbitate hominum Vladislaum, & ipſum Conradum fœdere rurſum priſtinæ beneuolentię coniungat: neminem enim hominum exiſtere, qui id commodius pręſtare perficereque valeat, quando alias nullus tanta gratia & authoritate apud Vladislaum polleat. Henricus ſyncere iſta dici exiſtimans, candide etiam reſpondet: *Cur hoc*, inquiens, *quod petitur, Conrado non gratificer, etiamſi longius de via mihi deflectendum videam*: Pergenti in Boiemiam ad Vladislaum, aſſequitur eum ipſemet Conra-

Cæſar in Bohemiam.

Conradus templa ſuccendit.

Cæſar Vladiſlaum reſtituit.

Vindictam molitur Vladiſlaus cõtra Conradum.

Diruta à Conrado templa reſtaurat, & Syõ monaſterium condit.

Pramonſtratẽſis religio. Strahouia.

Gertrudis Doxanum monaſterium condit.

Rex magiſtratus emendat. Clerus examinatus à præſulibus. Ottho XIII. Epiſcopus Pragenſis.

Olomucenſis auctoritatem Pontificiam ad reformandum clerum petit.

Romam profecturus Epiſcopus detinetur, Conradũ Vladislao conciliaturus.

Digitized by Google

Conradus haud procul à Lythomiſlio, ad villam quæ de menſa, ditioneque Epiſcopi erat. Vocat hoſpitem ad cœnam Henricus, neſcius lupum veniſſe, qui ſe agnum vellere aureo ſpoliaret, quod pro viaticulo corraſum fuit. Nam mane tandem inſidiæ patuerunt, quas viator quidam obuius, agnito Epiſcopo, indicauit dicens, *Saltum proximum ab equitibus eſſe obſeſſum, alicui omnino inſidiantibus, ſe circiter duodecim illorum vidiſſe intentos ad incurſandum.* Iubet protinus Henricus retrocedere ſuos. At Conradus ſubito

Spoliatur Epiſcopus à Conradi Satellitibus.

exiliens à tergo inſtat, & quemcunque comprehendit, ſternit. Conſiſtunt cæteri, & ſe ad defendendum conuertunt. Ibi Henricus ſpacium elabendi nactus, ſe intra ſyluam abſcondit ſolus ſine vllo comite, ipſo etiam equo à ſe extruſo, delituitque eodem loco totum illum diem ac noctem inſequentem. Poſtero die à Colono lignatum profecto

Elabitur Epiſcopus.

repertus, plauſtroque ruſtico impoſitus, Lythomiſlium eſt deuectus, paucis ex ſuis incolumibus inuentis: cæterum pecuniis rebuſque ſuis omnibus amiſſis. Actum & de vita erat, ſi poteſtas aſſequendi eius Conrado data fuiſſet, tam is agreſti odio aduerſus Præſulem & affinem ſuum laborabat, nulla cauſa alia, niſi quod Vladiſlai principis ſui partes conſtanter fouebat. Celeriter huius tam acerbæ iniuriæ nuncius ad Vladiſlaum perlatus eſt, atque is ſine vlla mora ex aula ſua equites mittit, qui ad ſe Pragam Henricum deducant, vt communem hanc ſibi cum ipſo iniuriam, communi conſilio

Vladiſlaus honeſto Comitatu Epiſcopum deduci iubet.

vlciſcendam capiat. Sed Henricus remiſſa in præſens omni vltione, nouo rurſus viatico, nouiſque comitibus ſe inſtruit, ac cœptum Romam iter ad Eugenium Romanum Pontificem continuat, qui audita querela Henrici, legationem de ſententia patrum

Eugenius Papa III. Anno 1145.

decernit, nominato ſtatim legato Guidone, qui vna cum Henrico in Boiemiam iret, ad explorandam, puniendamque tum improborum ſacerdotum vitam, tum atrocem ipſius iniuriam. Legatus Pragam veniens, cum ad omnia, in quæ agenda incubuerat

Guido legatus Pontificis cenſuram agit in ſacerdotes.

Vladiſlaum ſibi adiutorem aſciſceret, facile eius auxilio conſecutus eſt, vt citati ordine ſacerdotes, coram adeſſe, rationemque vitæ ſuæ reddere cogerentur. Dein pro nequitiæ licentia, alij exilio, alij carcere puniti, nonnullis interdicta ſacrorum adminiſtratio fuit. Ipſe vero Conradus pro contumacia ſua, & crimine, diris Pontificiis eſt proſciſſus, quas cum nihil penderet, imo præterea Legato inſultaret, quaſi execratio eius, non ſolum de ſpoliis Henrici nihil ſibi detraxerit, ſed inſuper orexim accenderit

Excommunicatur Conradus. Id ille flocci pendit.

ad deuorandas etiam Legati fortunas, ſi quas præda dignas ſecum habeat. Ergo ad ſedandam Conradi tam rabidam latrocinandi eſuritionem, Vladiſlaus pro verborum anathemate, vim armorum iterum ad Znoymæ mœnia ei obtrudit, ſed aliquanto acriore quam nuper, ſtudio capiendæ vrbis imminens. Nam vt militem quoque ad

Znoyma à Vladiſlao obſidetur Conradus.

perſeuerantiam obſidionis confirmaret, pro concione prædæ militum vrbem futuram pronunciauit, ſi per vim capta foret. Hoc terrore ciues perculſi, quorum cuſtodiæ porta qua ad Auſtriam reſpicit commiſſa fuit, ſignum deditionis ex muro oſtendunt, portamque, recepti in fidem, aperiunt. Reſtabat arx vrbi contigua, atque loco æquo planoque ab vrbe, modica intercedente foſſa, ſepoſita. Iuſſus miles fimo, rudere, lignis atque aliis rebus obuiis foſſam complere, muroque ſcalas admouere, præterquam irrito vitæ etiam multorum aduerſo labore. Aderat namque præſens Conradus voceque ſua commilitones ad fortiter tuendam arcem incitabat. At vbi tandem

Vrbe capta ex arce elabitur Conradus.

faces & tela ignita eſſent ingeſta, arxque tota fumo & flamma permixta arderet, Conradus per interiorem arcis, ſecluſioremque portulam elapſus, victori de arce quoque ceſſit. Henricus interim præſul cœnobium Lythomiſlij à ſe in periculo votum, quali forma ſe in oriente vidiſſe meminerat, ædificare pergit, vocatque illud rurſus ex ſimilitudine ſitus, Montem Oliueti, Vladiſlao non ſolum factum eius approbante, ſed

Mons Oliueti Cœnobium Lythomyſlij.

etiam de ſuo largiente agros & pagos, vnde Cœnobitis Deo conſecratis, vitæ neceſſaria large ſuppeditarentur. Vago tunc errabundoque per Auſtriam & Bauariam Conrado, quoad perſuaſione quorundam ad Cæſarem Conradum perfugeret, ſymbolum crucis militibus tunc per Germanias diſtribuentem, quos ſecum in [b] expeditionem Hieroſolymitanam ducere ſtatuerat: ad illam cum aliis obeundam, cum ſibi promptam voluntatem Conradus adeſſe, ſed ei voluntati difficultatem afferre,

Conradus nomen dat ſacræ militiæ.

præſentem ſuam egeſtatem diceret, rogaretque Cæſarem, vt ille primum veterem ſui offenſionem ex memoria deponeret, deinde authoritate ſua, vt hanc quoque recentem diſſenſionem, quæ inter ipſum & Vladiſlaum interceſſit, placandam ſuſciperet, quando ipſe culpam ſua ſtulticia contractam, expiare per tam longinquam militiam paratus ſit, facilius a Cæſare in gratiam receptus, quam ab Vladiſlao bonis reſtitutus eſt. Ad eam autem diem, nulla a Chriſtianis expeditio in orientem delectu, appara-

tu,copiis,ducibuſq; illuſtrior facta fuit. Inter duces Cæſar Conradus erat, & prætereà Reges tres regnorum opulentiſſimorum,clariſſimorumq;,Ludouicus Galliç,Alphonſus Hiſpaniæ,Henricus Angliæ. Dein miles delectus ex vna quaq; natione præcipuus, non e vulgarium ſolum militum numero, verum etiam nobiliſſimus quiſq; dignitate, genere,factiſq;,paſſim nomina in hanc militiam dabat, vltroq; inſignia crucis induebat. Porro copiæ terra mariq; tantæ,tam terribiles,vt cum Xerſis terrore,quem aduentu ſuo Græcis olim obtulit,conferri potuerint,vtinamq; ipſe quoq; exitus par non fuiſſet,quanquã diuerſa clade: quippe exercitus Xerſis virtute hoſtium cecidit: at iſti fraude & ſcelere [c] Manuelis Conſtantinopolitani Cæſaris proſtrati ſunt,dum perfido Græculo credunt,promittenti ſe commeatum illis abunde ſubmiſſurũ, ſi traiecto Boſphoro,ad obſidendum Iconium diuertiſſent. Commeatu deficientibus (vide ſummũ ſcelus)farinam gypſo immixtam in caſtra mittebat,ex qua panis factus, tantam hominum ſtragem ædidit,vt vix decimo milite ſuperſtite, retro in Thraciam Cæſar inglorius redierit. Gloriari videlicet in crucem Domini,non autem in brachio ſuo oportuit, vt olim feciſſe Conſtantinum legimus, qui primus inter Cæſares ſignum crucis ad militaria vexilla, quæ Cæſarem præcedebant, tranſtulit: hac pietate ductus, vt milites ſymbolo crucis admoniti,Crucifixum,alienis diis relictis,adorarent,& illo, tanquã in quo ſolo fortitudo abſcondita eſſet, victoriam aduerſus impios hoſtes ſperarent. At noſtrates milites,raro alias maiorem impietatem,quam ſub oſtentatione crucis oſtendere ſolent,non minus Chriſtianos quacunq; incedunt,quam Ethnicos,infortunio mulctantes: ergo etiam operæ digna præmia plerumq; referunt. [d] Cæſare in regreſſu Poloniam pertranſeunte,vt Vladiſlaum Poloniæ Principem, à fratribus ſuis regnum proturbatũ in locum quẽ amiſit reponeret,occurrit ei Vladislaus cum Boiemorum copiis auxiliariis,quarum ſtudiũ,Chriſtina Vladiſlai Poloni coniunx,quæ pariter vt Vladiſlaï Boiemi vxor,de domo Cæſaris erat,ſe marito ſuo adiunxit. Boleslaus Criſpus, qui principatum inuaſerat, poſtquam imparem ſe agnouit, vt cum duobus exercitibus acie decerneret,nullum certum locum caſtris capere,ſed huc illucq; cum expeditis equitum turmis,haud tamen longe ab hoſtibus,volitare,vt pabulatores anteuerteret, commeatuq; illos fraudaret,non omiſſa interim actione, qua cum Cæſare per internuncios agebat, de reconciliãda cum fratre gratia. Volebat Cæſar, vt ante omnia ſpoliatus in integrum reſtitueretur: at Boleslaus ei nonnullas arces in Sleſia poſſidendas, donec de cõtrouerſia in conuentu omnium in regno Poloniæ ordinum decideretur, obtrudebat. Atque hæc conditio vt præualeret, tædiũ longioris militiæ in cauſa fuit, cuius Germanos memoria prioris famis iamdudum tædebat. Sed nec in conuentu tranſigi negocium potuit,non tam Vladiſlao, quam Chriſtina vxore, apud Polonos implacabili odio laborante propter faſtidium eius gẽtis,quam ſic faſtidioſe deſpiciebat,vt ne miniſterio quidem vllo in aula ſua Germanis referta dignos duceret,ſed abigẽdos eos ab illa curaret, quaſi agreſtes,incõcinnoſq;,& haris potius ob ſordes, vti dicebat, quam aulis aptiores. Quo minus tamen rurſus expeditio in Poloniam inſtaurata fuerit, nihil aliud, quam obitus Conradi Cæſaris immaturus illam interpellauit. Exceſſit paulo poſt Gertrudis eiuſdem Cõradi ſoror, Vladiſlai coniunx, & ad cœnobium Doxanum a ſe ædificatum elata eſt. Atque vt mœror ſuccederet mœrori, eodem anno Ottho Pragenſis, & Henricus Olomucenſis præſules è vita migrauere. Illi Daniel è familia procerum à Lyppa, huic Ioannes ſuffectus,hanc ipſam religionem, quam Henricus profeſſus, & à ſacris eius perpetuus. Cæſarem porro Germani Fridericum, Conradi ex Friderico fratre nepotem, cui Ænobarbo cognomen, quoniam barba rutila conſpicuus eſſet, in comitiis Francofordiæ habitis, declararunt, Vladiſlao inter primos Electores ei ſuffragante,tanquam affini ſuo,& præterea tanta amicitia & familiaritate coniuncto,vt prima in Italiam (coronę imperialis capiendę gratia,qua ab Adriano Pontifice Romano donatus eſt) profectione, vicarium eum Imperii in Germania reliquerit, rediensque teſtimoniũ ei bene adminiſtratę prouinciç prolixe perhibuerit. Mox vocatum ad nuptias, quas cum Beatrice ex Burgundia adducta celebraturus erat, hunc ei dein honorem vltro habuit, vt eum auito more, poſt tam longum interregnum, Boiemię Regem coronaret, data in matrimonium viduo filia Lantgrauii principis, cui Iudith nomen erat. Quare vt viciſſim gratus Vladislaus appareret, ſocium belli, quod Cęſar aduerſus Mediolanenſes geſturum ſe denunciauit, ſe exhibet. Offenderat tunc vehementer Cęſarem Mediolanenſes, dum per Inſubriam eunti, Dertonam velut obicẽ opponunt, vt progreſſum in Italiam longiorem impediant. Sed Cęſar Dertona obſeſſa, & vi tandem

Taxantur milites noſtri ſeculi.

Anno 1149. Ab hoc omnes Sileſiæ principes prodiere.

Reſtitutionem Vladislai fruſtra vrget Cæſar.

Faſtus Chriſtinæ.

Anno 1152. Gertrudis coniunx Vladislai moritur, et frater Cæſar.

Daniel Lyppanus 14. Epiſcopus Pragenſis.

Fridericus Barbaroſſa Cæſ. deſig.

Vicarius Imperatoris Vladiſlaus.

Adrianus Papa IIII

Beatrix Reginaldi comitis Veſontionis in Burgũdia filia.

Nuptiæ Ratiſbonæ celebratæ.

Bellum Cæſaris aduerſus Mediolanenſes.

Vladislaus Rex Boemiæ coronatur à Friderico Cæſare.

Anno 1158. data coniuge Iudith Lantgrauii filia.

dem capta, iter magnis viis Romam continuauit. Ibi rurſus Mediolanenſes tumultum in Vrbe excitant, Romanoſque ad arma conciunt, qui ſolennia diademati imponendo peragi non ſinant. Facta cædes vtrinque, Cæſare victore, non tamen victoria illa contento, ſed omni præterea ſtudio ad id incumbente, vt ab ipſis quoq; periculi & cædis authoribus debitas pœnas repeteret. Id demum magni intereſſe, ad conſeruandam imperii dignitatem inquiens, ſi impune illam nullus tẽtare, nedum lædere audeat: cõprobantibus dictum Germaniæ principibus, & [e] Rege quoq; Daniæ cum illis in commilitium conſentiente. Vladislaus non ita æquos ſibi domi aſſenſores reperit, pleriſque non minori iracundia quam inuidia frementibus, quod princeps de paucorum conſilio res arduas & publicas, vbi ſibi placeret, tractandas, conficiendaſque ſuſciperet. Non eſſe priuati conſilii, principem matrimonia foris inire, regium diadema capeſſere: externis bellis ſubſcribere. Iis permotus Vladislaus, concilium Pragam indicit, & in illo cum ordinibus expoſtulat, quod tam faciles aures calumniatoribus præbeant. *Quid enim aliud, quam meram eſſe calumniam, carpere maledico dente, quæ nulla ſatis queas voce pro dignitate laudare, qualia ſunt, Regium decus in regnum rurſus inuectum, & illuſtres multorũ principum affinitate nuptiæ. In quibus acquirendis conciliandiſque iure vtique ſuo, ſe primas in deliberando partes debuiſſe obtinere: dein vnius Cæſaris ea in re iudicium pluris ſe facere, quam innumeræ multitudinis. Quod vero ſine publico conſilio auxilia eidem Cæſari obtulerit, in cauſa partim ingenuum metum fuiſſe, verẽtem ne ſi cæteris nouo honore prælatus, qui ſe præſente ſubſidia promptè pollicebantur, ipſe vltimus in eo officio exhibendo appareret, tum ignauiæ, tum ingratitudinis damnaretur: partim etiam laudis & gloriæ ex rebus bellicis aſſequendæ, magis tunc memorem fuiſſe, quam legum domeſticarum. Nulli tamen per hæc neceſſitatem militandi impoſitam, maneant licet domi reſides, maneant item ſenes, modo ne obſtrepant iis, qui claſſicum vel externum & longinquum audire geſtiunt.* Annuente concioni principis Daniele præſule, & Geruaſio Vicegradi præpoſito, ac tunc magiſtratu inſigni, quem Cancellarium vocant, pudor chlamydatos purpuratoſque militiam detrectandi ſubiit, quam adeo prompte togati aſſumpſerant. Paululum Vladislaus iter anteuertit, priuſque ſuperatis Alpibus Veronam, quam Cæſar venit. Ciues Veronenſes, vbi colonos ſuos in agris à Boiemis deprædari cognoſcunt, mittunt qui Vladislaum doceant, ſe cum ipſis agris in fide & poteſtate eſſe Cæſaris, eoque tutela magis dignos quam vlla iniuria. Cæterum ſi populari, prædaſque agere libeat, Brixiam illi eſſe deflectendum, ciuitatem Cæſari perinde atque Mediolanum rebellem. Vladislaus acceptis deductoribus, Brixiam populabundus proficiſcitur, admirantibus primum ciuibus, quod ab ignoto ſibi hoſte, per abſentiam Cæſaris nimis audacter vaſtarentur: mox eruptionem in illum facientibus, ſed ferocius quam conſtantius, ſemel videlicet iterumque ad primum ſtatim impetum intra mœnia repulſi. Aduentabat interim Cæſar validiſſimis Germanorum ſtipatus copiis, rectaque viam Brixiam verſus dirigebat. Ibi Ottho Cardinalis mœnibus cum aliis incluſus, facta vtrinque æſtimatione virium ex duplici pugna, in quarum vtraque Boiemi ſuperiores euaſerant, commodiſſimum eſſe ſtatuit, ante Cæſaris præſentiam, muris adhuc ædificiis integris, de pace cum Vladislao Rege per Danielem Pragenſem præſulem agere. Legatos Daniel, qui ad ſe venerant, ad Regem adducit, pollicentes deditionem ſe Cæſari, imperataque facturos, ſi æqua & tolerabilia imperarentur. Rex datis induciis, ſe pacis deprecatorem apud Cæſarem futurum æquiſſimum ſpondet, accipitque interea cum exercitu ſuo à ciuibus gratuitum commeatum. Vix fides a Cæſare nuncio habita, nuncianti tam paruo negocio Brixiam ad officium eſſe redactam. Ergo nihil aliud imperatum, niſi vt nobiliſſimus quiſque ciuium ad obſidendum Mediolanum Cæſarem comitaretur, quo minus reliqua multitudo domi remanens nouandis rebus ſtuderet. Inde ad Abduam flumen, aquis tunc ex ſolutis niuibus ſupra ripas reſtagnantem, & pontem à Mediolanenſibus interruptum oſtentantem, ventum: caſtraque in loco ponti vicino poſita, vt decreſcentibus aquis, quam primum fieri poſſet, ille reficeretur. Longior hæc mora viſa eſt, quam vt illam diutius ſuſtinendam putaret. Odolenus impiger iuuenis, patreque in Boiemia nobili prognatus, cui ex vico, quem poſſidebat Chyſſio cognomen erat. is tentorium ſuum ingreſſus, repertoque ibi Bernardo Lubnenſi contubernali ſuo, ipſum talibus compellat: *Quam diu hic per ocium ignauiſſimum reſidebimus? quaſi ſedendo aut iacendo dormiendoque inuenire vada queamus? Quin ſi quid animi nobis generoſi ineſt, equos potius inſcendimus, & per inuia, peruiaq; fluuiũ iſtum traiicimus, gloriamq; nobis immortalem comparamus.* Ad hæc Bernardus, *Ecce me tibi,* inquit, *promptũ paratumq; duc quo vis, ducem comes ſequar, quocunq;*

Obtrectatores expertur Rex Vladislaus quorum calumniis reſpõdet.

Vladislaus in Italiam. Veronenſes ſe dedunt.

Brixiani adoriuntur.

Ottho Cardinalis Brixianos ad deditionem hortatur.

Brixia recepta.

Abdua traiectus.

locorum duxeris. Ille oram ripę legens, vbi tandem aquas latius diffuſas, & in illis algam fluuiatilem in longum ſupernatantem conſpicit, aut hic vadoſus, inquit, erit amnis, aut nullo alio in loco: & cum hoc dicto aquas vterque ingreditur ſatis vadoſas ad medium fluminis alueum, vlterius nare aliquantiſper ambos oportuit, natatu ſic commodo, vt per eandem rurſus viam retro ſatis commode renatarent, bonum lætumque Regi ſuo nuncium afferentes, poſſe tranſiri flumen vel à pedite, ſi ad ſuſtinendum eius impetum, vno duntaxat in loco equites oppoſiti fuerint. Seorſum à Cæſare ſua Rex caſtra longiore interuallo metatus erat, vt Boiemis cum Germanis rixandi occaſionem

Boiemi Cæſare neſcio amnem tranſeunt.

eriperet, eoq; facilius Cæſarem, exercitumq; eius de trāſitu fluminis celauit, adeo, vt cū præter expectationem omnium in altera ripa viſus eſſet, ſpeciem hoſtium in auxilium Mediolanēſium aduentantium præbuerit, per ſigna demum agnitus, quæ in prælio tumultuario explicauerat, ab iis concitato, qui in ſtationibus iuxta ripas, in hoc diſpoſiti ſtabant, vt Cæſarem prohiberent ne pontem reficere poſſet. Sed illi vt alacriter occurrerant, ita turpiter mox fugerant deſertis omnibus ſtationibus. Nacti igitur liberum ab

Pons ſtratus.

hoſtibus tempus tam Boiemi, quam Germani, à ſua vtrique ripa, ad reparandum pontem ſummo ſtudio, laboreq; intenti erant, cum denuo Mediolanenſes, auctis multum copiis, Boiemos inuadūt, prælioq; ad ſeſqui horam ancipiti, ſtabiliq; illos premūt, dein reſiſtere amplius nequeūtes, turbatis ordinibus rurſus per fugam diſſipantur. Multi in ipſa quoq; fuga cæſi, & plus quam ſeptuaginta ciues nobiliores ex fuga retracti ſunt. Ita pons, nemine deinceps impedire auſo, abſolutus, & Cæſar ſine ſuo labore inſigni prędam

Rex Cæſari captiuos donat.

eſt potitus. Nam omnes illos captiuos Rex, muneris loco Cęſari repræſentauit. Laudū appropinquantibus, viginti ferme millium paſſuum à Mediolano diſtās oppidum, ob-

Laudenſes & Mediolanenſes legati ſupplici vultu ille pœnā expoſcunt, hi veniam.

uiam ſe effundunt Laudenſes, ore habituq; luctuoſo, ruinam oppidi nuper à Cæſare inſtaurati, fortunaſq; ſuas à Mediolanenſibus direptas, propterea quod arma cum defectoribus conſociare noluerint, lugentes deplorantesq;. Adſunt & Mediolanenſes Legati, haud multum diſpari habitu, pœnitentiam admiſſorum ſimulantes, veniamq; per omnia humana atque diuina, nixi genibus deprecantes, ſeq; ad ſatisfactiones, & conditiones quaſcumque ferret Cæſar, offerentes, tam ſubmiſſe, tamque ſuppliciter, vt cum Rege Boiemiæ pleroſq; Germaniæ principes ad miſericordiam impetrandam flecterent. Exeuntibus de curia, vt mandatum erat legatis, aſſurgit Anshelmus Rauennæ Ar-

Anshelmus Rauenna Epiſcopus Mediolanenſib. aſper.

chiepiſcopus, qui ante alios Mediolanenſium mores exploratos habere putabatur, & ad Cæſarem conuerſus, *Studioſe cauendum eſſe,* ait, *ne verſipelles iſti & ſubdoli, per fictos & ſimulatos ſermones in aures tuas ſe inſinuent. Vetus enim ingenium, quale Polypus habere dicitur, Mediolanenſes obtinere, vt quoties metus adſit vrgeatque, mutent in obſequia colorem, illo abſente euaneſcenteque, protinus reuertantur ad mentem perfidam, & contumacem, rebellemque. Proin ſi imperio tuo Cæſar, ſi Inſubriæ & Lombardiæ quieti bene conſultum velis, non molliter indulgenterque ſed in virga ferrea illos rexeris, vt aliquando intelligant, ſentiantque, ſuperbiam illorum, & inſolentiam, maiores eſſe quam fortitudinem.* Eadem Papienſes Cremonenſeſq;, & ceteræ vicinæ ciuitates fremūt, rogantque Cæſarem, vt officio fungatur ſuo, in chamo & freno maxillas illorū conſtringendo, ne Cæſare abſente, appropinquare & mor-

Hoſtes imperii Mediolanenſes & rebelles declarantur. Comes Eckebertus occiſus.

dere audeant imperio illius obedientes. Tum ille vſurpato tunc Cęſaribus more, Chirotecca manu detracta, & in medium proiecta, hoſtes imperii denuo Mediolanēſes declarat, iubetq; legatos eorum illa hora caſtris diſcedere. Erat in caſtris Eckebertus Comes, neceſſitudine propinqua cum Cęſare implicitus: hic dum non expectato profectionis ſigno, cum trecentis equitibus hoſtiles incurſat agros in inſidias pręcipitatur, intempeſtiuaſq; iuuenilis audacię luit pœnas, vna cum pręfecto Rauennatium, & ipſo ſatis iuuene, circumuentus interfectuſq;. Vtrumq; proceritate corporis antecellebat,

Crudelitas Mediolanenſium.

qui aulicis Eckeberti pręfuit, pariterq; vt dominus ſplendide armatus erat. Hunc eſſe ipſum Comitem victores exiſtimātes, incolumem Mediolanum pertrahūt, turbęq; aliquandiu illudēdum propinant, mox militibus verberandum obtrudunt, ac poſtremo carnifici membratim diſcerpendum tradunt. Tam indignum, tamq; atrox & immane Cęſariq; contumelioſum facinus, tanta indignatione, tantaq; vlciſcendi libidine non ſolum Cæſarem, ſed pręterea cęteros quoque Principes accendit, vt nihil aliud cuperent omnes, quam vt omnium maximū viciſſim Mediolanenſibus dolorem inurerent. Itaque nulla mora appropinquandi mœnibus illorum facta. Sicque per viam inſtructi,

Obſidetur vndiq; Mediolanum ad ſingulas portas Ducibus diſpoſitis.

compoſitique ibant, vt confligere cum hoſte, quocumq; in loco eſſet obuius, exoptarent. At ille mœnia non egrediebatur. Partiri igitur copias per ſeptem duces placuit, vt ſeptem vrbis portis totidē caſtra cum ſuis ducibus opponerentur. Prima Regi Boiemię attribu-

attributa fuit. Altera Ludouico Rheni Palatino, imperiique electori. Tertia Rodolpho Coloniæ, & Anshelmo Rauennæ Archiepiſcopis, Papiæque & Cremonæ auxiliis. Ad quartam Henricus Saxoniæ & Bauariæ princeps, cum vtriuſque gentis hominibus eſt collocatus. Ad quintam Otthones duo Rhenani principes, & milites ex Gallia, quam Ciſalpinam vocant, poſiti. Sextam autē Conradus princeps Rotenburgenſis, cum Hugone Montisferrati Marchione, adiunctis inſuper Veronæ & Brixiæ auxiliis, obtinuit. Septimam vero, quam Romanam appellant, Cæſar oppugnandā recepit. Ad hunc fere modum, numerumque pro multitudine ciuium, ſociorumq; & aliorum mercede conductorum, ipſi Mediolanenſes ad ſingulas portas diſpoſitos, diſtributoſque habebant defenſores. Quibus omnibus præfuit Gualuaginus Angleriæ Comes, vir tum genere, tum factis clarus. Confirmabat præterea fiduciam Romanus pontifex, qui tametſi propalam, neque huius neque alterius partis ſtudium præ ſe ferret, occulto tamen conſilio Mediolanēſes iuuabat. Sic igitur, vt diximus, vrbe ſeptenis caſtris circumuallata, quies parumper fuit, dum Cæſar poſitis ante oculos mœnibus, in re præſenti melius de obſidione deliberat, & ciues in eruptionem intenti, nihil niſi opportunitatem inſiliendi expectant.

Gualuaginus Angleriæ Comes Dux Mediolanenſium.

Alexander Papa III.

Ea vbi adeſſe in caſtris Ludouici Palatini viſa eſt, in quibus remiſſius negligentiuſque cuſtodias obibat miles, arripit illam Statius ciuis Mediolanenſis, ſeque porta diui Dionyſii, quam curabat, improuiſus in Germanos effundit. Iam totis pene caſtris illis victor Statius volitabat, cum aduerſi tandem caſus nuncius, ad Vladislaum proxime degentem venit. Qui nihil moratus, ſubſidio laboranti Ludouico accurrit, cæſoque ſua manu Statii ſignifero, ordines illius turbat, & cum plurium clade redire intra mœnia compellit.

Statius ſternit Germanos: repellitur à Vladislao.

Tentauerunt mox alteram Mediolanenſes eruptionem aduerſus Henricum Saxonem, & dein tertiam contra Otthones, ſed non eo, quo prius ſucceſſu, Germanis cautioribus ex alieno periculo factis: interim tamen admirantibus, cum nullus in vrbe tam æditus locus appareret, vnde proſpectus in omnia ipſorum caſtra eſſet, vt nihilominus obſeſſi, nunquam niſi per occaſionem bene gerēdæ rei erumperent. Cognito tandem ex captiuis, molem proxime ſtatiua Cæſaris erectam (vulgo arcum Romanum dictam) hanc illis proſpiciendi facultatem præbere: ſpeculatoreſque ibi latere, qui certo ſigno ciuibus ad erumpendum dato, rurſum per tempus illos in tutum reuocarent.

Arcus Romanus ſpecula vſum præbuit.

Ad eam molem illis intercipiendam Cæſar bis, & militem, & machinas admouit, vtroque conatu irrito, quoniam ciues, quo plus huic loco timebant, eo maiore vi eundem propugnabant. Quæ tamen res magis Cæſarem irritauit, quam deterruit ab oppugnatione, quam tertio hac ratione iniit. Iuſſit in ſingulis caſtris ad arma conclamari, tumultumque inſignem concitari, vt metu ambigui periculi ciues diſtracti, ad mœnia totius vrbis potius, quam ad vnam molem tuendam auerterentur. Quo facto potitur illa Cæſar, ſuorumque præſidio eandem firmat. Amiſſa ſpecula Mediolanenſes, tardiores ad excurſiones faciendas reddebantur, intus excubiis ſine vlla quiete intenti, ne qua hoſtis ad ipſos penetraret, qui dormientes cum ipſorum malo excitaret. Inter hæc tædio ocii, Fridericus regis Vladislai filius, parentem orat, vt ſibi permiſſu eius, cum certo militum numero prodire liceat, ad expugnandum caſtellum quoddam in quo vis magna frumenti ineſſet. Facta eundi poteſtate, iuuenis quo alacriore milite vteretur, prædam illi, ſi captum fuerit caſtellum, diſtribuendam promittit omnem, ignarus multas puellas eiuſdem Caſtelli mœnibus eſſe incluſas, quas parentes affineſque villulis & pagis diffiſi, in illo, tanquam loco munitiore concluſerant. Quo capto milites, cum cætera præda, puellas quoque ad ſacram ædem confugientes reddi ſibi poſtulabant, vt in ſeruitutem illas precio diſtraherent.

Fridericus Vladislai regis filius caſtellum expugnat.

Prouocat Iuuenis ad ſententiam parentis, qui ne fidem filii militibus factam læderet, neve rurſus captarum pudorem proderet, quam pulchram, quam liberalem, atque ante alias regiam decreuit ſententiam, dicens: *Se precium puellarum militibus daturum, ſuoque ære illarum pudicitiam redempturum. Videret modo filius, vt illas a contumelia quorumuis prohibeat, parentibuſque & cognatis gratis omnes reſtituat.*

Heroicum tam patris quam filii factum.

Cæterum hoc in primis male habebat Mediolanenſes, quod ceſſantibus eruptionibus, in conſpectu illorū, hoſtes, vineas & hortos belle cultos deuaſtarent, arbores fœlices paſſim ſuccidérent, villas magnifice extructas diruerent. Igitur multi ſimul in forum prouolant: Statiumque tanquam cęteris audaciorem circumſiſtunt, rogantes, ſignum eruptioni vt daret, omnes quos adeſſe cerneret, vel extrema omnia ſubire malle, quam tam fœdæ vaſtitatis ſpectatores viuere. Cras ille mane redire eos iubet, ordinibuſque trifariam diſpartitis, tribus portis contra hoſtem egreditur, & quia improuiſus apparuit, nō paruum hoſtibus terrorem incuſſit. quo repente excuſſo, erupit pariter dolor & pudor,

Statius in caſtra Cæſaris eruptionē facit.

quod non totis viribus, ſed raris tantum ordinibus ad pugnam laceſſerentur, quam pugnam tamen magno animo Mediolanenſes ſuſtentabant, tantiſper, quoad Statius pugnabat, vbi mox ille haſta grauiter ictus cecidit, tãta circa fuga & trepidatio fuit, vt nullo etiam perſequente, fugam vſque ad portas continuarent. In hac trepidatione, res opportuna videbatur, ſcalis muros tentare, quas Chauſtnicus, ordinis equeſtris Boiemus, in hunc vſum repoſitas præparataſque habuit, vt per illas, nudatis forte ſtationibus, vt tum accidit, muro conſcenſo, aliquem demitteret, qui porta ad turrim, quam marmoream cognominant perfracta, cæteris Boiemis aditum in vrbem pateſaceret, dum ipſe quos poteſt in altum pertrahit. Beneſlius Lubnenſis perforandis foribus, ſecuriq; diſſecandis operam ſuſcepit, & illam peregit. Clamor protinus ab ingreſſu Boiemorum, domos ciuium diripientium, totam vrbem peruaſit, & ex omni loco armatos excitauit, ſic illis reſiſtentibus Boiemis, vt ſalua præda incolumes ad caſtra reuerterentur. Paulatim inde primores ciuitatis malis fatigati, remittere animos, reprimere in Germanos iracundiam, redire ad ſanitatem & officii rationem, ſalutiſque magis tandẽ ducere quam fruſtra contra ſtimulum iactare calces. Sed obſiſtebat vehementer pacis actionibus Gualuaginus metu amittendæ dignitatis, ad quam per tumultum armorum peruenerat. Eum igitur de ſenatus autoritate Guido Blateranus ætate grauis venerabiliſq; ſenator in curiam aduocat: & ſi quæ conſilia, aut pellendorum hoſtium aut belli cum aliqua ſpe ducendi habeat, promere iubet, adiiciens, Iturũ vniuerſum ſenatum, in vnius ſententiam, ſi per eam in libertatẽ, pro qua certat, vrbs aſſeri poteſt. Sin id fieri poſſe in præſens non videat, republica in vltimũ caſum plane inclinata, ne rationes priuatas cõmunibus anteponat, ſed tempori potius, id eſt neceſſitati, quæ ad deditionẽ faciendam vrgeret, dum adhuc tempeſtiuum eſt, vt pareat. Hactenus enim dubio Marte certatũ fuiſſe, vt non tam deſperatione rerũ extorta, quam ex officio debito eſſe oblata præſens deditio videri debeat, cui hæc inſuper tempeſtiuitas accederet, quod Anshelmus, nomini Mediolanenſium inimiciſſimus, paciſq; diſturbator acerrimus ſit mortuus. *Mortuum autem hominem*, ceu inter ipſos Italos iactatur, *non ſolere bella amplius ſuſcitare*. At interim extare principes omnes, qui nuper ad miſericordiam, pacemque ineundam per legatos Mediolanenſes moti erant, quos & nunc poſſe commoueri, ſi nouo quodam velut miſerationis vento, per nouos oratores excitandæ miſericordiæ peritos, afflati fuerint. *Nam quod ad te Gualuagine*, inquit, *pertinet, qualiſcunq; futura erit reſpublica, vtiq; dedita melior quam capta, præſertim à crudeliſſimis, nationiq; Italicæ infeſtiſſimis hoſtibus, tu in illa, perpetuo omnium noſtrorũ conſenſu dignitatẽ tuam incolumem obtinebis.* Quo ille audito, dicere contra aliquid, aut de belli rationibus diſſerere ſuperſedit, inquiens ſe in poteſtate Senatus, ſiue pacem, ſiue bellum decreuerit, fore: in hoc tantum hærere, vtrũ magis in rem conduceret, ad Cæſarẽ ne ſtatim legatos mittere, an potius deprecatorem prius aliquem ad illũ allegare, qui ex feroci faceret mitiorẽ. Ad quam rem appoſitiſſimus illi rex Boiemię eſſe videbatur. Ad eum igitur Senatores Mediolanenſes quatuor, cõmeatu impetrato in caſtra veniunt, & ante pedes eius procidentes, manus tendunt, orantq; vt patrociniũ ipſorum de concilianda apud Cæſarẽ pace ſuſcipiat, ad quaslibet conditiones accipiendas paratos eſſe, ne pulcherrima totius Inſubriæ ciuitas, cum tanta multitudine ciuium, miſerandum in modũ cadat, deleaturq;. Largiter olim, ac multo grauius nempe aduerſus ipſum Deum, Niniuitas peccaſſe, veniam tamen admiſſorũ cum ſalute ciuium ciuitatiſq; impetraſſe, vbi eos ſcelerũ pœnituit, vt nunc ipſos perfidię, rebellioniſq; pœnitet, pudetq; & piget. Rogare itaq; per miſericordiam Dei, qua nihil in homines benignius, regẽ, vt publicã Mediolanenſium fortunã miſeraretur, ipſoſq; apud Cæſarẽ in gratia reponeret, gratiã pro gratia relaturus. Rex poſtulata Mediolanenſiũ ad Cæſarẽ refert, atq; ille Senatu principũ conuocato, quid de his poſtulatis fieri placeat, ſentẽtias ordine rogat. Ad pacẽ faſtidio longioris obſidionis, maiore principũ parte tendente, Cęſar, quanquam inuitus, & ipſe coactus eſt illam approbare: cõplures enim principes, ſumptu ſuo non autẽ Cæſaris ſtipendio in ea militia merebant, quare ſuum etiam arbitriũ in illa facienda valere aliquantũ voluerunt. Hæ autem conditiones à Cæſare Mediolanenſibus oblatæ ſunt. *Vt trecentos obſides darent. Vt Laudenſib. de omni iniuria illata ſatisfacerent. Vt Palatia Mediolani, & quæcunq; præterea Cæſarũ alia ædificia illorũ violentia, aut negligentia collapſa inſtaurarent. Vt captiuos Papienſibus & Cremonenſibus ſine mora gratuito reſtituerent. Vt ne amplius ciuitatibus, oppidis, caſtellis ditioni Cæſareæ ſubiectis vllo maleficio nocerent, neve domi Senatores ex corpore ſuo quenquam, niſi voluntate aſſenſuq; Cæſaris deligerent. Præfectum denique ne alium haberent, quam eum, quem Cæſar in ſingulos annos vrbi præficeret.* Cum his conditioni-

Occumbit Statius.

Boiemi portam occupant cum præda ſalui in caſtra reuertuntur.

Guido Blateranus ſuadet deditionem contra Gualuaginum.

[illegible] Homo morto non fa guerra.

Mediolanenſes Rege Boiemiæ deprecatore & interceſſore vtuntur apud Cæſarem.

Deliberatio Cæſaris.

Conditiones pacis propoſitæ Mediolanenſibus.

ditionibus Pragenſis & Bambergenſis Antiſtites, vtillarum interpretes populo quoq; fierent (nam vterque ſermonis Italici gnarus erat) Mediolanum miſſi, retulerunt ab omnibus illas eſſe acceptas. Quos mox conſequuti ſunt duodecim vrbis Senatores, pœnitentium habitu, ſaccis induti, pedibus nudi, mœrore obſcuri, facie & barbis ſqualidi, ſtrictoſq; ſinguli enſes collo ſuo ſucollantes, quaſi ſtatim decollandi. Hoc enim geſtu in genua procubuere, collaq; velut ad feriendum ſuſtulere. diuq; ſic adgeniculati proſtratique durabant, antequam Cæſar claues portarum vrbis, per quas ſui, vrbiſque meram ac plenam poſſeſſionem offerebant, ab illis reciperet: attinuitque eoſdem in caſtris, donec ipſe triumphantium more vrbem ingrederetur, Senatoribus ceu captiuis ante currum actis. Gualuagino per tempus mœnibus effugiente, ne quod nollet ſpectaret, aut ignominiæ alicuius particeps fieret. Poſtridie eius diei Cæſar, inſigni equo paludatus, aſſumptaque corona auro & gemmis reſplendente, quam ei rex Angliæ dono miſerat, Templum, in quo Archiepiſcopus vrbis ſacra ſolemnia obibat, introiit. Quo peracto, Senatores cum magna ciuium multitudine, quæ præſto erat, iurare fidei ſacramentum adacti ſunt, ſe fideliter omnia facturos, quę Cæſar imperauerit, nec vnquam defecturos ab imperio illius. Poſt hæc capite depoſita corona, illam ad regem Boiemiæ transfert, inquiens: *Ad te Vladislae coronæ huius decus, donumque iure pertinet, qui præſentis victoriæ & caput, & pes fueris.* Sed & cæteros principes pro merito quemque ſuo laute remunerauit. Archiepiſcopo vero Colonienſi permiſit, vt trium Magorum corpora inde Coloniam Agrippinam deportaret. Ex eodem templo Vladislaus candelabrum æreum adfabré factum quod Solomonis fuiſſe fertur, largitione Mediolanenſium, cum decies præterea mille nummis aureis, Pragam ad ædem ſancti Viti aſportauit, donatis large quoque ante diſceſſum militibus ſuis, qui Abduam flumen primi tranſierunt: tum qui murum conſcenderant: dein qui portam reſerarunt, aut armillis, aut torquibus, aliquos etiam nouis inſignibus, & quo præcipue honore milites gaudent, equeſtri aurataque dignitate. Nam & ipſe rex inſignia regni vetera, nempe Aquilam atram, permutare cum Leone fuluo paſſus eſt. Quoniam Leoni maius quam Aquilæ fortitudinis ſignum ineſt. Accidítq; res tum ridicula, pictore forte Leonem in vexillo ita adpingente, vt caudam intra fœmina ſulcaret, quaſi cauda plane truncus, quē Boiemi intuentes, *Et vbinam cauda?* inquiunt, *nonne hæc Simiæ turpis beſtiolæ, magis quam generoſi Leonis imago?* rurſuſq; Aquilam contempto huiuſcemodi Leone requirebant. Quo Cæſare comperto, in riſum ſolutus, pingi Leonem album in vexillo rubro iubet, non vna tantum, ſed caudis duabus in altum porrectis conſpicuum, qualem in hunc diem Boiemi præferunt. Diplomaq; eiuſdem Cæſaris aureo ſigno obſignatum, in archiuis aſſeruant, in quo plane diſerteq; nominantur, à quibus rex Boiemiæ coronari debeat. Nam antehac Moguntinus Archiepiſcopus id munus ſibi arrogabat. Verba Cæſaris ex diplomate deſcripta, huc repoſuimus: *Sicut itaque celebratio & impoſitio coronæ noſtræ non debet fieri niſi per manus Archiepiſcoporum: ita præfato Duci Boiemiæ, à nullo hominum circulus imponatur, niſi à dilecto noſtro Daniele venerabili Pragenſi Epiſcopo, Ioanne Olomucenſi Epiſcopo. Quod ſi forte Olomucenſis defuerit, nihilominus Pragenſis, pro ſede & dignitate excellentiori, vices compleat amborum: Similiter autem Olomucenſis, ſi forte Pragenſis defuerit.* Eumque adeo morem, ſic perpetuum incorruptumque Boiemi vel hodie retinent, vt dum nuper Ludouicus Pannoniæ rex, Diademate quoque regni Boiemiæ inaugurandus eſſet, eiuſque rei gratia, duo fratres germani Turſones, Ioannes Vratislauienſis, Stanislaus Olomucenſis Epiſcopi, Pragam veniſſent, cuperetq; Stanislaus natu iunior, Ioanni tanquam fratri ſeniori de loco functioneq; ſua concedere; vehementer proceres nobilitatis reſiſtebant dicentes, vbiuis alibi in locis priuatis ſe facile ſuſtinere poſſe, vt fratres inter ſe ætatum, officiorumque & honorum diſcrimina vſurpent, at in publico munere defungendo, publicum decus perſonarum à maioribus acceptum, non eſſe commutandum. Vladiſlao Pragam cum ingenti gloria reuerſo, ſignificatur, ipſo abſente, Sobieslaum filium Sobieslai principis, tumultu in Morauia ſuſcitato, vrbem Olomucium fœde direptam occupaſſe, occupatamque in hanc diem poſſidere. Maiorem hęc indignationem quam curam iniecerant, rege indignante, quod labore & itinere defeſſo, ne domi quidem requieſcere liceret. Vt igitur hac moleſtia quam primum leuaretur, cum tumultuario milite in Morauiam pergere accelerat, poſitiſque ante Olomucium caſtris, in tantum pauorem Sobieslaum conijcit, vt deſperata defenſione, nihil aliud à rege per Otthonem & Conradum patrueles petierit, quam vt ſibi vna ſaltem arx in Boiemia attribueretur, quæ vagum tecto reciperet, ac rerum egentem aleret. Datum reſponſum, *cu-*

Triumphans Fridericus Mediolanum ingreſſus.

Sacramentū fidelitatis exigit Cæſar.

Honor regi à Cæſare habitus.

Militibus præmia diſtributa.

Inſignia regni Boiemiæ mutata.

Cui conceſſa ſit authoritas coronandi regem Boiemiæ.

Sobieslaus Sobieslai principis F. Olomucium diripit.

raturum regem, quum in Boiemiam redierit, vt Sobieslaus ibidem arcem conſequatur. Ea arx Prinda fuit, in quam captus vinctuſque deductus eſt, & per longum annorum ſpatium cuſtoditus, priuſquam ope Cæſaris libertati reſtitueretur. Adduxerat ſecum rex architectum ex Italia, fabricandis pontibus egregium, iam dudum meditans, ponte lapideo, Vultauiam prope mœnia, maioris minoriſq; Pragæ, late exſpaciantem coniungere. Firmitatis inprimis, & vtilitatis, dein venuſtatis quoque habita ratione, quæ quidem omnia ad extremum conſequutus eſt, artificio & diligentia architecti, qui ita vt oportuit, factum, & curatum opus dedit, quatuor & viginti pilas, fornicesſque in latitudine complexum. Sed interim dum fundamenta adhuc illius iaciuntur, noua rurſus Mediolanenſium rebellio, Vladislao, ab ipſo Daniele præſule, quem ſibi multis officiis Cæſar commendatum in Italia retinuerat, ſignificatur.

Prinda arce captiuus includitur.

Pons Pragæ ſupra Vultauiam mirandi operis extructus.

Boleslai Diſtorti filij.
- *Vladislaus II.*
- *Boleslaus Criſpus*
- *Miecislaus Senex.*
- *Caſimirus.*

a *Hic eſt Henricus Epiſcopus Olomuzenſis vel Henricus regis frater, poſt Epiſcopus Pragenſis, ille vero auunculus regis.*

b *Expeditio Hieroſolymitana Lucio & Eugenio Pont. Max. Procurata maxime vero à S. Bernardo Abbate Clareuallenſe. Anno 1146. Nomina dedere potiſsimi orbis Chriſtiani Monarchæ.*

c *Manuel Comnenus ſororem vxoris Conradi Cæſaris habuit coniugem, quam Irenen dicunt proditoria perfidia veneno immiſſum exercitum concidit liuore ductus Imperatoris Occidentis.*

d *Henricus V. ſororem Boleslao Diſtorto, filiam Chriſtinam Vladislao filio coniuges tradidit. Hic à fratribus regno eiectus ob affectatam portionem reliquorum fratrum faces addēte Chriſtina coniuge, de cuius ſuperbia multa ſcriptor Polonus.*

e *Sueno rex Daniæ Erici quinti filius, vel Canutus Nicolai nepos, qui de regno Friderici tempeſtate certabant.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER TREDECIMVS.

SVMMA LIBRI DECIMI TERTII.

Daniel Epiſcopus Pragenſis mittitur ad regem auxilia accerſitum contra Mediolanenſes. Decernuntur auxilia ductoribus Friderico filio & Theobaldo regis fratre. Rex bellum Hungaricum ſuſcipit. Occaſio belli. Præfertur ab Hungaris Stephanus Belæ, Stephano Geyſæ filio. Huius mater Vladislaum petit adiutorem, pacto filiæ matrimonio cum Suatopluco regis filio, adiecta dote ſatis ampla. Manuel Conſtantinopolitanus Imperator Stephani Belæ partes fouet. Pugna commiſſa. Græculi Hungarorum gens bellicoſa & Albanorum. Rokitha miles Bohemus conciliationi ſtudet. Ius Imperatoris Græci in reges Hungaros. Bohemus ſucceſsionem non ætatem vrget. Cauſa potitur. Congreſſus Imperatoris cum rege. Friderici filia deſponſatur Petro nepotulo Manuelis. Reginæ Hungariæ munificentia. Mediolano Iudæorum ope potitur Cæſar. Excidium vrbis. Gualuagini pœna. Theobaldus regis frater in Italia militiam continuat. Daniel Epiſcopus apud Cæſarem manet. Fridericus reuertitur. Odia inter Cæſarem & Pontificem, Cæſarianis & Pompeianis ſimilia. Alexandria extructa. Theobaldus & Epiſcopus in Italia moriuntur. Albertus frater regis fit Archiepiſcopus Saltzburgenſis. Rex ob ſenium deſes Vogislaum onerum non honoris participem facit: apud monachos Strahonienſes ſolitarius degit. Ob inuidiam Vogislaus à Suatopluco regis filio pugione vulneratur. Spontaneum ſubit exilium Suatoplucus. expiatum facinus. Rex Fridericum filium ſucceſſorem deſignat, regni adminiſtratione prorſus abdicata. Patri & filio duobus ſeruire regibus moleſtum eſſe aiunt Bohemi. Vdalricus Sobieslai filius fratris Sobieslai decennalem carcerem remitti poſtulat à Cæſare. Hic ab Vladislao non impetrat. Noribergam rex euocatur. Dimittit liberum Sobieslaum. Hic non ſatis acceptus Friderico regis filio. Suſpicionibus vtrumque replent gnathones aulici. Sobieslaus aulam Cæſaream in Fridericum commouet. Vladislaus à Cæſare filii Friderici in regno confirmationē petit: haud æquum fert reſponſum. Cedit rex cum con-

iuge

iuge in Luſatiam. Fridericus à Sobieslao pulſus, ad Hungariæ regem Belam fugit. Quarto poſt menſe rex fato functus: præfuit regno 35. annos. Interregnum. *Fridericus I. Interrex. Vladislaus ſecundus, Sobieslaus frater tertius. Præfectum Prinda, ſub cuius cuſtodia fuerat aſſeruatus, ſua manu iugulat: facti pœnitet, quod publica pœnitentia teſtatum facit. Gualuaginus carcerẽ Germanicum effugit: concitat Inſubres: Genua rebellis. Vdalricus auxiliares copias Cæſari ducit. Bohemi rapaces Vlmæ & in Alpibus palantes occiduntur. Genua ſubacta. Exiguo comitatu redux Vdalricus. Domi in deſertores animaduerſum. Bellum Henrico Auſtriæ cum Conrado Znoymæ Marchionibus.° Sobieslaus huic fauet. Auſtrius profligatus è ponte decidens ceruicem frangit. Cauſa mortis à Cæſare in Sobieslaum transfertur. Emericum regem Hungariæ fratri prodit Sobieslaus: citatur: morbum ſimulat. Fridericus princeps declaratur: Pragæ recipitur. Sobieslaus in Luſatiam. Popularis Fridericus cum coniuge. Cæſar Fridericum in Germaniam euocat. Sobieslaus noua domi molitur. Redeuntem Fridericum profligat conciſo exercitu, tam Cæſariano quam Bohemo. In Cæſaris contumeliam Germanum cataphractum terra obruit. Reparato prælio Sobieslaus ad Pragam ſternitur: manu Friderici vulnus accepit. in exilio moritur. Ob rem bene geſtam copias auxiliares præmiis afficit Fridericus.*

Interregnum.

PAPIÆ tum Cæſar hyemabat, nequaquam ocio deditus, ſed rerum ſuarum ſatagens, id curabat, vt prætores in ſuum nomen iuratos, per ciuitates Inſubriæ, Lombardiæque conſtitueret, factiones in illis comprimeret, iudicia ad leges reuocaret, omnemque denique armorum in vtraque regione cauſam, tumultumq; tolleret. Eiuſq; rei gratia legatos ad ſingulas ciuitates inſigniores mittebat. qui Mediolanum diuerterant, vt viderunt Gualuaginum reuocatum, reſtitutumque in Senatu principis authoritate præſidere, ad Senatum ſe, à Cæſare inſtitutum, aiunt, & ad Prætorem vrbis miſſos, ac præterea ad neminem alium. Si ſenatus ipſis legitimus datus fuerit, mandata ſe Cæſaris expoſituros: ſin id minus fiat, reuerſuros vnde venerint. Magnus ex hoc animorum motus factus, non in curia modo, verum etiam in foro, ita vt parum abfuerit, quo minus legati à promiſcua turba lapidarentur. Qua re plurimum offenſus Cæſar, delectum rurſus per Germaniam & Italiam habet, vt redintegrato bello, perfidioſos, inſidioſoſque & fallaces ciues quam acerrime perſequatur, reuocatoque Daniele cum eo agit, vt negotium ſuſcipiat, eatque in Boiemiam ad perſuadendum regi ſuo, vt vel ipſe ſociam militiam repetat, vel ſubſidia ſe digna in illam ſuppeditet. Eodem tempore Hungariæ regina, * poſt obitum Geyſæ regis, vidua cum filio pupillo, cui Stephano nomen, relicta, & ipſa auxilia contra diſcordes Hungaros, regnumque ad alterum Stephanum Belæ filium trahentes, ambiebat affinitatẽ, Vladislao per ſponſalia offerens. per quæ filiam ſuam Stephani ſororẽ, filio Vladislai Suatopluco deſpondebat cum ampliſſima dote. In vtramq; partem nutantem, & vtriſq; ſatiſfacere cupientem, quando vtrobiq; rem ſibi & decori, & emolumento, & præſidio futuram perſpiciebat: hanc tandem rationem à Daniele non improbatam, rex ſecutus [illegible], vt Fridericum filium, adiuncto ei Theobaldo fratre cum auxiliaribus copiis ad Cæſarem proficiſci iuberet, ipſe curam belli Pannonici in ſe verteret, quæ magna inſtabat aduerſantibus pupillo Hungaris bellicoſiſſimis, qui Czæcli nominabantur, & ab illis ſtantibus Græcis, qui cum [a] Manuele Conſtantinopolitano imperatore ſuppetias ferebant. Hi omnes Tibiſco amne traiecto, antequam Vladislaus Hungariam ingreſſus eſſet, tantum alteri Hungarorũ factioni metum obiecerunt, vt trans Danubiũ caſtris motis, vlteriorem ripam ambigui trepidiq; obſiderent. Superueniens Vladislaus hanc illis trepidationem excuſſit, confirmatis illorum animis robore equitum peditumq;, quos ex Boiemia & Morauia adduxerat & ad hoc perſuaſis, vt in citeriorem ripam ad vetera caſtra redirent, hoſtemq; ibi opperiri, vel porro aduerſus illum progredi non dubitarẽt, cum repente Czæcli, per turmas conglobati, latiſſimaq; fronte explicati, ſe primi oſtendunt, eoſq; ſequebantur, quos Albaneſos vocant. In vtroſq; ſe Hungarorũ equitatus acriter concitat, primoq; concurſu æquis viribus rem agit, dein adeo impetum remittit, vt niſi agmina illius extrema equite Boiemorũ cataphracto firmata fuiſſent, haud dubium erat, quin fuga & clades ingens accipienda fuerit. Sed ita vrgebant Boiemi Morauiq;, & præ ſe Hungaros agebãt, vt nullam niſi in pugna, quam & ipſi fortiſſime pugnâbant, ſpem illis relinquerent, donec auerſi Czæcli, Græculiq; retro ad aciem & caſtra effuſo curſu ferrentur. Stabat enim Manuel acie pedeſtri inſtructus ante caſtra. Inſtruxerat ex ſuis quoq; Vladislaus ſimiliter ſuam aciem, ſimiliterque loco non mouebatur,

Mediolanenſes denuo Cæſari rebelles.

Daniel Epiſcopus ſollicitat apud Boiemos Cæſari auxilia.

** Fuit hæc Miroslai Ruttenorum principis filia.*

Rex filium Cæſari ſuppetias allatum mittit, ipſe bellũ Hungaricum ſuſcipit.

Bellum Vladislao regis in Hungaria pro Stephano Geyſæ II. filio.

Digitized by Google

poſtquam nemo erat qui eum laceſſeret, aut quia defunctum ſe periculo illius diei arbitrabatur. Poſtero die Rokyta miles Boiemus, iam inde ab expeditione Hieroſolymitana à Conrado & Principibus Germaniæ facta, ſub Manuele militans, eidemque ob induſtriam probatus, ſpecie transfugæ in caſtra Boiemorum transfugit, perductuſque ad regem habere ſe ait, quæ referenda ad illum, ſibi data à Cæſare Conſtantinopolitano ſint. Iuſſus illa referre: *Non, inquit, eo animo ſe in Hungariam Cæſar veniſſe dicit, vt litem duorum Regulorum vi & armis dirimat, alioqui tota acie heri certaturum fuiſſe, ſi pugnæ auidus eſſet: ſed cum alter illorum in cauſa regni ad Cæſarem prouocaſſet, æquum iudicaſſe, cauſam illam à ſe cuius interſit eſſe cognoſcendam: complures namq; regiones, quæ imperii Conſtantinopolitani fuerint, reges Hungariæ ſibi vindicare, ſi quid interim præter ius ab vllis turbatum ſit, id aliorum temeritati aſsignari debere: nec enim ad nutum dominorum, præſertim in expeditionibus, omnia fieri ab iis, quos ſecum ducunt. Sed nihil adhuc tamen eiuſmodi interceßiſſe quod impediat, ne controuerſia ſine ſanguinis profuſione componatur. Videri autem Cæſari, quod Stephanus Belæ, vti natu maior, Stephano minori debeat anteferri.* Hæc tantum rex ad iſta reſpondit: *Non hic ætatis certamen, ſed ſucceßionis eſſe, quam ſibi nemo vindicare, niſi ſuus legitimuſque hæres poteſt: hac ſalua, de cætero facile tranſigi poſſe.* Quemadmodum mox incredibili vtriuſque partis voluntate tranſactum eſt, vt filius Geyſæ regis regnaret: patruus autem portionem, quam ſortitus eſt, ſibi retineret. Tantæ autem exiſtimationis apud Manuelem fuit Vladislaus, vt vltro conſpectum congreſſumque eius expeteret, cuius voti factus compos, maiore adhuc præſentis, quam abſentis admiratione captus eſt, exiſtimauitque ſua neceſſitudine digniſſimum, qua vt in perpetuum ſibi ſuiſque illum deuinciret, Petro nepotulo ſuo, Vladislai ex Friderico neptim in matrimonium dari impetraret. Sponſam futuram præſenti ſtatim arrha, nempe purpura, cocco, & gemmis precioſis ſubarrans, ſed munificentiam reginæ Hungariæ, qua erga Vladislaum & Suatoplucum generum ſuum vſa fuit, nullis muneribus potuit exæquare.

Rokyta Græcū Cæſarem regi conciliare ſtudet.

Hungari poſſident multas Græci imperii prouincias.

Lis inter reges Hungariæ amice compoſita.

Pax facta fœdera ſancita connubiis confirmata inter Græcum Cæſarem & Boiemiæ regem.

Porro Fridericus Cæſar in obſidione Mediolanenſi, multo quam prius terribiliorem, crudelioremque ſe vrbi exhibere, nulli eius ædificio parcere, loca ſacra profanaque machinis & tormentis proſternere, nullumque tempus ſatis tutum, ſtrata rurſus erigere cupientibus pati: neminemque ciuium capere, ſed confeſtim obuium quemque interficere, totus denique ad excidium totius ciuitatis animo obſtinato vergere, excluſis omnibus deditionis conditionibus. Per proditionem tandem Iudæorum vrbe potitus, illam diripiendam, exurendamque, ac ſolo æquandam militi tradidit, ducto ſuper ruinas aratro, ſale inſperſo, non ad condendam denuo Mediolanum, ſed ad ſepeliendam, ſolitudineq; & ſterilitate damnandam tali ſulco vſus. Gualuaginus author rebellionis, & dux belli, dum audentius in armis reſiſtit, vulnere accepto interceptus eſt, atq; iræ Cæſaris adhuc flagranti oblatus, triduoq; ſub menſa in modum canis detentus, & crebris flagellis cæſus, quarto dein die in Germaniam perpetuo carcere puniendus, ab iis quibus datum negotium, deducebatur. Friderico Boiemo inde amplis variiſque cum ſpoliis domum ad parentem remeante, ſed abſque Theobaldo & Daniele, quorum alter ſua ſponte illic ſubſtitit cupidine militiæ continuandæ captus: at Danielem Cæſar, quoniam ſæpius opera eius vtebatur, à ſe non eſt paſſus abſcedere. Erat enim in multo ſermone, nimia hęc illius in Mediolanenſes ſeueritas, quæ nimium illi negotium allatura videbatur, nimis multis occaſum tantæ vrbis, ſæuitiamq; in ciues deplorantibus ob eamque rem ad defectionem reſpectantibus. Acceſſit in cumulū ſimultas cum Alexandro pontifice Rom. & talis propemodum contentio, qualis quondam inter Iulium Cæſarem & Pompeium magnum viguit, dum ille ſuperiorem non tolerat, neque hic parem ſuſtinere poteſt, vnde cōpares etiam fere motus in republica Chriſtiana exorti. Quippe Cæſar pulſo Roma Pontifice, vt ille olim Pompeio, omnem quaſi Romanæ Eccleſiæ ditionem occupauerat, Alexandroq; legitimo pontifici æmulū, primo Victorem: hoc mortuo, Paſchalem: dein Caliſtum, poſt Innocentium oppoſuit, qui tamen omnes immatura, execrabiliq; propter infamiam ſciſmatis morte perierunt, ſuperſtite Alexandro, qui exulabundus ad regem Philippum in Galliam perfugerat. Ibiq; in perfugio Claromontis cōcilio habito, Fridericum anathemate ferit, nulloq; timore de hac ſententia dimoueri potuit. Imo per hanc perſeuerantiam Ciſalpinæ Galliæ populos in tantam libertatis ſpem erexerat, vt arma reſumerent, præſidiaq; Cæſaris ex arcibus illius & munitionibus deiicerent, ac nouam vrbem conderent, de nomine pontificis Alexandriam nuncupatam. In quam millia quindecim Colonorū, ex omnib. eius regionis ciuitatibus deducta ſunt. Talis deniq; huius perſeuerantiæ fuit exitus, vt Cæſar re-

Vrbs Mediolanenſis à Friderico Cæſare funditus euerſa. Anno 1163.

Fridericus regis filius domum reuerſus Theobaldus regis frater & Epiſcopus in Italia manent.

Bellum inter Pontificem & Cæſarem ſimile bellis ciuilibus Cæſarianis & Pompeianis.

Antipapæ à Cæſare creati. Papa fugit in Galliam. Alexandria in perpetuam Friderici Cæſaris ignominiam condita.

preſſa

preſſa tandem iracundia, cum pontifice rediret in gratiam, eiq; omnia Eccleſiæ bona intercepta reſtitueret, ac cõmuni deinceps conſilio Rempub. Chriſtianam ambo adminiſtrarent. Inter quæ, tam Theobaldus frater Vladislai, quam Daniel Præſul Pragenſis, in Italia fato conceſſere: prius Theobaldus mortuus, aura ſibi Italica non valde aſpirante, corpus eius, vt rogabat, Clatouiam Boiemiæ oppidum delatũ, in cœnobioq; conditum, in quo ille ſodales Dominicaſtros inſtituit. Dein ex peſte ſæuius Romæ graſſante, Daniel obiit. Huius quoq; oſſa, ſed longiore poſt tẽpore, ambitu affiniũ magis quam religione, Pragam perlata ſunt. De ſucceſſore eius inter tres ambigebatur quiſnam illorum deligeretur. Petrum & Ioannem Boiemi, vt pote ambos Boiemos fouebant. Regina autem pro Friderico Saxone, propinquitate quadam ſibi cõiuncto, acriter certabat: & cum nullo pacto obtinere poſſet, vt externus domeſticis præponeretur, flexit orationem ad preces, quodq; iure non potuit, per gratiam Friderico impetrauit, vt pontifex inauguraretur. Nam alias hunc bolum omnibus iſtis filius regis Albertus eripuiſſet, ſi antea non fuiſſet ad Salcemburgenſem Archiepiſcopatũ tanquam ad merendam meraciorem inuitatus. Paulatim inde rex ætate ingraueſcẽte, curis regni, & laboribus prægrauari, ſecumq; meditari de onere tam graui vel deponendo, vel alleuando, idq; cum fieri poſſe. niſi aliquo in ſollicitudinis partẽ admiſſo, non videret, ad Vogislaum, quem præter cæteros proceres beneuolentia proſequebatur, grauiorẽ negotiorum molẽ conuertit, additis cum quibus conſilia actioneſq; communicaret. Ipſe extructo ſibi in Strahouienſi ſeceſſu conclaui, in eo velut in oportuno diuerſorio cum cœnobitis diuerſatus eſt, laudans ſubinde Manuelẽ Bizantium Cæſarem, quod depoſito imperio, vitã monaſticam ſecutus fuerit. Cæterum breui tempore Vogislaus, magnam in ſe multorũ, inter quos Suatoplucí quoq; regis filii, inuidiam conflauit, propter benignũ & largum erga ſe regis fauorem, ex re bene adminiſtrata conceptum, adeo vt idem Suatoplucus obuium ſibi eum ante cubiculũ regium habens, eiuſmodi verbis inuaſerit: *Quouſq; tandem regnum ſpoliare per regias largitiones abs te exortas non ceſſabis? Quoad*, inquit, *tu rex deſignatus non fueris*. Quo ille reſponſo irritatus, ſtringit pugionẽ, & fugientem in cubiculum, rege coram, ſauciat, nemine in illum iniicere manum auſo, quamquam rex comprehendi illum iuſſerit. Sed nunquam deinde in conſpectũ regis Suatoplucus venit, aliquandiu in Hungaria apud Stephanum regem, poſthac vxore mortua in Bauaria apud Albertũ fratrem ſuum, vſque ad exitum vitæ commoratus. At rex ocio, & ſeceſſu Strahouienſi, vel primoribus tantum labiis deguſtato, abduci ab illo ne hoc quidem incommodo accepto, potuit, ſed regno potius toto cedere Friderico filio maluit, non omnibus conſilium illius comprobantibus: non quod Fridericus ſucceſſione parum dignus eſſet, ſed quod vnum regnum, duos reges alere vix bene poſſet, quodque duobus ſeruire dominis videretur difficillimum. Atque in hac hominum diſtractione, ſtatus quoque regni diſturbari cœpit, patris filiique authoritate apud ſubditos indies magis ac magis elangueſcente. De qua re certior factus Vdalricus frater Sobieslai, quem in arce Prinda Vladislaus vinctum detinebat, imminere cupiditate ad regnum incepit, Cæſaris maxime gratia fretus, quam ſibi aſſiduitate ſua, qua toto decennio, quo frater carcerem triuit, caſtra illius aſſectatus fuerit, in tantum conciliauit, vt diceret ſua ſponte Cæſar, ſe omnia eius cauſa velle, peteret modo, ſi quid concupiſceret: *In præſens*, inquit, *hoc cupio, vt ſolutum vinculis fratrem videam*. Cæſar laudata fraterna pietate, dat confeſtim ad Vladislaum literas de laxando dimittendoque Sobieslao, non tamen dimittebatur. Dat rurſum alteras, vt Norenbergam ad conuentum principum veniat. Tum ille Sobieslaum miſſum facere, quam ſe de ſeceſſu ſuo mouere maluit. Quum ſordidatus Pragam adductus eſſet Sobieslaus veſte attrita, barba promiſſa, capillo deorſum longe dependulo, templum primo honori Domini & amicis eius conſecratum, ingreſſus ad aras, Deum adorauit, magna ſpectantium miſeratione, qui immundam eius, & ſqualidam fortunam miſerabantur. Inde ad regem iter flexit, offenſionis culpam deprecaturus, à quo leniter & clementer acceptus. Non eadem humanitate à Friderico filio accipi viſus eſt, propterea quod manum illi, cum forte ex dolore eius laboraret, non porrexerit. Tametſi vero ſatis de illo dolore pluribus conſtaret, non deerat tamen calumnia, quæ in aulis regum magna vi regnat. Fridericum inſimulans, quod ſolutioni libertatique Sobieslai inuidens, eaque re tanquam æmulum auerſans ſalutare eum manu dignatus non fuerit. Et quaſi iam exploratas haberent inſidias, orabant Sobieslaum, vt ſibi à Friderico caueret, ne ab eo luminibus priuaretur. Subducit ille ſe per tempus, & recta ad fratrem ire feſtinans, comitantibus illum nonnullis Boiemis mu-

Mors Epiſcopi & fratris regis in Italia.

Fridericus XV. Epiſcopus Pragenſis.

Albertus frater Regius Archiepiſcopus Salzburgenſis.

Rex Vogislao regni adminiſtrationem delegat.

Vogislaus integritate ſua Suatoplucum regis filium hoſtem habet.

Pugione læditur.

Suatoplucus in exilium concedit.

Fridericum filium rex ſuum ſucceſſorem declarat, ei tamen conceſſa adminiſtratione. Multos offendit.

Vdalricus Sobieslai fratris capti detentionẽ Cæſari ſeruit. Liberari petit fratrem.

Sobieslaus carcere dimiſſus. Gratias Deo, regi, eiuſque filio agit ob liberationem Sobieslaus.

Calumnia in Fridericum conficta.

Digitized by Google

Aula Cæſaris concitata ad uerſus Regem & Fridericum. Fridericū Cæſar cōfirmare non vult.

tationis rerum cupid:s, totam Cæſaris aulam fabula confictæ de Friderico ſuſpicionis complet, nouamque rurſus, tam in Vladislaum, quam in Fridericum cōcitat inuidiam. Ad hanc ſedandam, ſimulque impetrandum, vt regimen à patre in filium translatum, per Cæſarē confirmaretur, Fridericus Præſul Pragenſis, & Vanico Melnicenſis Comes oratum miſſi, aliud exorare nequiuerunt, niſi vt rex Vladislaus, vel ipſe regnum continuaret, vel daret liberam Boiemis eligendi ſucceſſorem poteſtatem. Non enim dubitabat, quīn aut Vdalricum, aut Sobieslaum illi legerent, quos ambos ita ſibi fœdere addictos habuit Cæſar, vt quæ ipſe vellet, illi facerent. Iniunxit tamen vtrique, vt Vladislao, eum quem regem deceret, honorem perpetuo haberent, eidemq; omnia liberaliter ſuppeditarent, quibus ad vitam quam delegit, ſuſtentandam opus foret. Qua con-

Rex concedit è Boiemia in Luſatiam.

ditione tanquam degenere vti ille noluit, ſed de ingratitudine Cæſaris & inconſtantia inter ſuos queſtus, quod ſpretis veteribus amicitiis indulgeret nouis, in Luſatiam ad regionem Budiſinenſem, & ad alios Iudith vxoris ſuæ fundos dotales cum gaza regia, Premyslaoque & Vladislao filiis migrauit, abducens ſecum vxorem quoque Friderici filii, quem petiit, vt & ipſe tempeſtati ad tempus cederet potius, quam pro regno cum multorum bonorum exitio pugnaret. Si ſe auguria non fallerēt, augurari diuturna hæc non fore, ipſumq; per amicos, quos ſibi nunc incolumes ſeruauerit, in ſuum locum cum

Fridericus ad Belam III. Vngariæ regem. Vladislaus rex religioni addictiſſimus regnauit annos 35. obiit ann. 1174. Interregnum.

maiore gloria reſtitutum iri. Ita Fridericus, voluntarium in Pannonia apud Belam regem affinem ſuum ſubiit exilium. At Vladislaus rex in ſeceſſu ſuo, non amplius quam menſes quatuor ſuperſtes fuit, ſtudioſiſſimus vſq; ad mortem religionis amplificandæ. Nam præter cœnobium Strahouienſe, in quo ſepeliri voluit, Plaſſenſe inſuper & Teplicenſe a fundamētis excitauit, dote omnibus aſſignata quam ampliſſima. Hic rebus Boiemis quinq; & triginta annis præfuit. Rurſus deinde Interregnum propter crebram principum mutationem fuit.[c] Nam Vdalricus regnum ſibi à Cæſare delatum, celeriter

Fridericus interrex I. Vdalricus interrex II. Sobieslaus interrex III. ſua manu præfectum Prundenſem interfecit. Pœnitentiam agit. Gualuaginus carcere elapſus Mediolanum repetit.

ad Sobieslaum ceu fratrem ætate priorem tranſtulit, & is principe loco cōtentus, ad regiam dignitatem nimis ſumptuoſam, præſertim ærario omni pecunia exhauſto, Boiemiſq; per tributa plane exinanitis, aſpirandum ſibi non putauit. Sed principatum quoque malo auſpicio eſt auſpicatus, à cæde præfecti arcis Pryndæ facto initio, quem Pragam ad ſe vocatum, ſua manu interfecit, d. loris magnitudinem facinori prætendens: grauiſſime enim præfectus eum in carcere habuiſſe ferebatur. Sed cum neq; hoc prætextum ad abolendam cædis infamiam valere ſenſit, ad publicam vſque pœnitentiam ſe demiſit, Friderico Præſuli ſe proſternens, facinus admiſſum cum gemitu deplorans, Dei miſericordiam communibus cum illo precibus deprecans, cognatis pro homicidio ſatisfaciens, atq; ita demum fidem fecit, vi doloris & iniuriæ victū ſe peccaſſe. Circa idem tempus Gualuaginus corruptis cuſtodibus è duriſſimo in Germania carcere euolat, habituq; ruſticano, ad Inſubriam ſuam redit incredibili omnium Inſubrium lętitia: quia præter omnem ſpem hoc illis obtigit, vt amiſſum & iampridem à multis deploratum, incolumem reciperent ducem, ſperantes cætera quoq; per illum, quæ deerant, ſe recuperaturos: atq: ante alia omnia vrbis Mediolanenſis veterem ſtatum, cum noua eius inſtauratione, ad quam exequendam, non cogitatione ille & cura tantum, ſed labore inſuper & impenſa, omnium vicinatum ſociarumq; ciuitatum adeo incubuit, vt breui opera eius opus inſigne extaret. Sed non tamen illud Cæſarem perinde atq; ipſa

Genua Cæſari commouet.

Genua rebellis commouit, ad cuius vrbis expugnationem cum Boiemiæ princeps ex promiſſo de copiis auxiliariis appellaretur, ambo fratres delectum militū habuere, tarde nomina dantium, quoniam longam, & ſub tenui ſtipendio propter inopiam ærarii,

Vdalricus auxilia Cæſari fert.

militiam inſtare videbant: donec Vdalricus, qui ſe ducem agmini in Italiam ituro offerebat, ſpem ingentis prædæ omnibus oſtenderet, vbi primum Italiam attigerint. Hanc ſpem promptius quam ducem ſequentibus, in Boiemia ſtatim rapto viuere incipiunt,

Prædæ dulcedine delinitis Boemi certatim nomina dant.

eandemq; licentiam rapiendi per Bauariam vſq; ad Sueuiam retinent. Ibi Vlmæ oppido bene opulento dum appropinquant, Legatos oppidani obuiam mittūt, Boiemos orantes, vt ſine maleficio & iniuria agros illorum tranſeant, id niſi fiat, vereri ſe, ne res ad arma & cædem veniat. At illi, non ſolum à legatis, ſed à duce quoque ſuo eadē prohibente, manus ægre abſtinent. Conclamatur igitur in oppido ad arma, ſimulq; agreſtris turba armatur ad conſerendam cum Boiemis pugnam, in qua paulo minus trecenti Boiemorum deſiderati ſunt. Mox gentes Alpinæ ſimiliter rapinis vexatæ, bonam præterea illorum partem decerpſerunt. Ita aduentus Vdalrici cum conciſo & lacero agmine, nō admodum gratus Cæſari fuit. Perſeuerauit tamen Vdalricus in caſtris Cæſaris ad tertium menſem, quo poſteaquam Genua capta eſt, accepto commeatu domum inglo-

Vlma & in Alpib. male inſultant Boiemis.

rius

Digitized by Google

rius repedauit. Octo enim tantum comites eum ſunt comitati, cæteris omnibus furtim palamq; dilapſis, aut occiſis. Qui in Boiemiam profugerant in eos diligenter inquiſitum, & circiter ſeptuaginta reperti, ſuſpendio vitam omnes finire coacti ſunt. Interceſſerat tunc diſſenſio inter Henricum Auſtriæ principem, & Conradum Zuoymæ Marchionem, vſque ad mutuas excurſiones, populationeſque, in quibus [d] Henricus ſuperior habebatur. Sed non deſtituit auxilio Conradum Sobieslaus, amboque Auſtriam ingreſſi, oppidum ibi Rhetium expugnant, diripiuntq;, ac terrore & fuga circum omnia complent. Opponit mox illis aciem Henricus, in prælioque male acceptus, ſeorſum ab aliis fugæ ſe mandat, ad arcem ſuam bene munitam, ſed per pontem peſſime concinnatum celerans: quo interrupto cadit cum equo, crureque fracto, tertium poſt diem ex dolore moritur, magna cum inuidia Sobieslai apud Cæſarem & alios Germaniæ principes. Quam rem vt ex literis amicorum & quibuſdam eorum internunciis accipit Fridericus, erigit animos, ſeque ad dignitatem recuperandam confirmat, ac mox in Bauaria ad fratrem ſuum Albertum properat, vt per eum ſibi, ſuaque item opera, fauorem & beneuolentiam principum colligat, quos gratia apud Cæſarem maxime pollere ſciebat. Interim Sobieslaus aliud facinus Cæſari æque intolerandum deſignat. Diſſidium inter duos fratres de regno Hungariæ erat: quorũ Emericus ad Sobieslaum confugiens fidem eius implorabat, vt eiuſdem fiducia ſecurus ad Cæſarem perueniret, tanquam ad vltimum regum Chriſtianorum perfugium. At ille captum hoſpitem, reduci in Hungariam ad fratrem iuſſit, quod certe, vt erat indignum, ſic etiam videbatur omnibus, Cæſari præterea minime talem ferendum, qui ad ſe cuiuſquam profectionem impediret. Itaque placuit Sobieslaum ad concilium principum vocari. Morbum ille ſimulare, quam venire maluit: ideoque præſentis Friderici ratio ibi habita, ad eumque principatus Boiemiæ a Cæſare per vexilla, more ſolenni delatus eſt. Sed quia deerant armati milites, qui eum Pragam deducerent, profectio in aliud tempus dilata fuit. Nam Sobieslaus obſeſſis omnibus viis ad Hercyniam ſyluam, qua Fridericus tranſiturus erat, armis ſe tueri decreuerat. Inter hanc dilationem tædio moræ, miles ſine mercede militans de ſtationibus diſſipatur, & concordia quæ Sobieslao cum Conrado Marchione fuit repente ſcinditur, ſeque cum Friderico coniungit, iam cum fratre ſuo Alberto difficultates per viam impeditam omnes ſuperante, Pragamque iter cœptum magna celeritate continuante. At Sobieslao, non vt diſpergere, ſic recolligere ſuos facile fuit, præſertim aduerſario nimium feſtinante, vt qui ne ad deliberandum quidem ſatis temporis concederet, manendumne Pragæ, an illa cedendum eſſet? diuiſa enim in vtramque partem erant conſilia. Et quanquam huc magis inclinantia vt ſe mœnibus, & ciuium erga ſe ſtudio promiſſiſque crederet, reſpondit poſtremo tamen: Quis mihi hoc præſtabit, vt promiſſio illorum fidem teneat, quorum iam multos video ad Fridericum reſpicere, eiuſque gratiam ſequi? Nihilominus vxorem illis ſuam commendat, quæ rebus ſuis compoſitis ſequutura erat maritum, in Luſatiam ſe cum trecentis equitibus conferentem. Abſente Sobieslao, Friderici ſtatim factio plus altera potuit, expectauit tamen dum vxor Sobieslai cum ſuis omnibus commode vrbe excederet, ac deinde mox portas Friderico aperuit, claueſque ad eum tanquam ad principem detulit. Ille honorifice ciuibus appellatis, gratias illis agit, quod beneuolentiam atque officium ſibi promptum in vrbe aperienda præſtitiſſent, claueſque illis continuo reſtituit, ſeq; & vrbem in illorum fidem committit, atque inde magna frequentia per ingentem gratulationem & læticiam in regiam deducitur. Ad hunc fauorem non retinendum ſolum, verum etiam augendum, poteſtatem mox valde populariter geſſit, omnes fouendo, nullum ſpernendo, etiam eorum quos ſibi ſciebat aduerſos eſſe. Mariti exiſtimationi Elizabeth vxor in ſexu quoque ſuo belliſſime ſubſeruiebat, matronas eadem qua maritus humanitate & benignitate proſequendo, per eaſque apud earum viros hoc aſſequendo, vt contentionem nimis contumacem deponerent, qua contendebant, ne Valentinus, quem ipſa à ſacris miniſtrum habuit, cuiuſque dignitatem in petendo Epiſcopatu accurate commẽdabat, Friderico demortuo ſuccederet, propterea quod natione Germanus erat. Hic ergo magis humanitas & affabilitas ipſius Elizabeth, quam candidati pontificatus Valentini cauſa ei apud Boiemos profuit. Redierat hoc tempore Cæſar ex Italia, nimiſque intempeſtiue, nondum videlicet ſatis ordinatis confirmatiſque rebus Friderici in Boiemia. Eundem Fridericum Ratisbonam ad concilium principum vocandum curauit. Sed adeo recens beneficium Cæſaris ante oculos obuerſabatur, vt niſi ingratiſſimus haberi Fridericus

Capta Gemna, Vdalricus cum conſiliariis [illegible] deſertores fœdere animaduerſum.

Bellum inter Henricum Auſtrium & Conradum Morauum.

Sobieslaus Conrado fauet.

Henricus in ponte captus moritur anno 1177. Hic fuit primus Dux Auſtriæ.

Fridericus regnum repetit, [illegible] aulam citatur Sobieslaus.

Fridericus inueſtitur regno Bohemiæ a Cæſare.

Sobieslaus impedit Friderici ingreſſum.

Conradus Marchio & Archiepiſcopus Salzburgenſis Friderico fauent.

Sobieslaus non fidit Pragenſibus.

Sobieslaus in Luſatiam ſe confert.

Fridericus Pragæ potitur.

Popularis Fridericus & Elizabetha Sueta.

Valentinus XVI. Epiſcopus Pragenſis.

Fridericus ad concilium Imperii Ratisbonam citatur.

velle, domi ſibi remanere non licuerit. Ibatque ita comitatus, vt ire ſolent principes, qui dignitatem ſuam externis oſtentant, non ad inuidiam, ſed gratiam potius conciliandam. Nam gratus eius aduentus tam ſplendidus Cæſari fuit: ſed per illam gratiam longius tractus eſt, quam putauit, nempe ex Bauaria in Sueuiam ad componendas quaſdam ibi ciuitates, quæ Cæſare abſente hoſtilia inter ſe ceptauere. Non dormitabat tunc Sobieslaus, ſed de nocte etiam vigilabat in colligendo milite collectiuo. vndecunque contrahendo ad inuadendam Pragam, ſpe illectus, quam ex factione ibi à ſe relicta conceperat, fore vt illa potiretur. Sed ab illa quoque falſus eſt, mirabiliter vtriuſque factionis hominibus ad tuendum præſentem ſtatum conſpirantibus, dum pariter auerſantur crebram dominorum mutationem, rarenter in melius ſe immutantem. Ne igitur operam plane inanem, cum multitudine conglobata ſumpſiſſe videretur, illam ad intercipiendum Fridericum, proxime ſyluam Hercyniam viis obſeſſis ducit. Sed rurſus ibi voto fruſtratus, alia via Friderico inſidias vitante, per illam quoq; viam cum perſequebatur. Trifariã Fridericus diuiſas copias habuit, ſeorſum ibant auxiliares Cæſaris copiæ, ſeorſum item principum nonnullorum Germaniæ. Ipſe vero ex Boiemis & Bauaris ab Alberto fratre ſubmiſſis, tertium agmen conflatum duxit, ſuperanſque Miſam flumen, iuxta oppidum Beronam fluens, caſtra in ripa fluminis à Boiemis Lodinice dicti, inter vepreta poſuit. Ibique cum Sobieslaus aſſecutus, atque loco ad fallendum apto lætus, & ipſe latebras haud inde procul occupat, præmiſſis ſpeculatoribus ad explorandas Friderici vires. In quos cum exploratores eiuſdem Friderici neſcientes tam prope Sobieslaum adeſſe, incidiſſent, pars eorum maior capti, cæteri ad vnum interfecti ſunt. Ex captiuis cognitum, expectare Fridericum Morauos, qui propediem cum Conrado eorum principe affuturi eſſe dicerentur. *Satis eſt*, inquit Sobieslaus, *ſemel nos à Friderico deceptos fuiſſe, non eſt committendum vt iterum nobis elabatur è manibus*, & repente ante lucem caſtris Friderici improuiſus ſuperuenit. In tam ſubito & inopinato caſu, pauci erant qui arma corriperent, quibus in hoc vterentur, vt ne inulti caderent, alii ſicut fieri in magna trepidatione ſolet, ſine vllo certamine per diuerſum fuga ferebantur pertracto ſecum Friderico, ne quid mali per tenebras contraheret: ii de die rurſus aggregati, ad vicum Percice cognominatum, vbi Conradus cum Morauis aderat, conueniunt. At victor Sobieslaus ſuos vrgebat, vt præda caſtrorum in præſens omiſſa, eodem impetu, eademque celeritate Germanos à principibus miſſos aſſilirent. Inuentiſque caſtris illorum, milite fuga ſimiliter diſſipato, vacuis, ad tertia caſtra in quibus Cæſariani inerant, die iam diluceſcente veniunt. hos vt viderunt ad reſiſtendum paratos, ſublato clamore, ſumma vi manus inter ſe conſerunt, pugnamque ad horam vſque tertiam ancipiti fortuna producunt, ac tum demum laſſi grauatique labore Germani, loco & caſtris Boiemis cedunt. Captus in pugna eſt Tribunus militum, vir ſtatu corporis ſuper cæteros eminens, eoque procerior viſus, quod equo prægrandi & cataphracto, ipſe cataphractus inſidebat. Hic cum ad Sobieslaum perductus eſſet, in medio caſtrorum eum ſtatui, & circum tumulum aggeſta manibus militum terra erigi, totumque cum equo adobrui iubet, acceptam à Cæſare iniuriam, hac noua calumnia cum crudelitate coniuncta ſe vlciſci iactans. Extat in hanc diem tumultus ita in plano ibi ſitus, vt cõgeſtitius non autem à natura factus eſſe videatur. Permiſſa inde militi omnium rerum per omnia caſtra diripiendarum, interq; ſeſe partiendarum poteſtas. Quo in negocio, dum alii corpora etiam mortuorum armis aut veſtibus nudant, alii præterea annulos & torques in nudis membris perſcrutantur: alii ciſtas effringunt, ære ſumptuoſaque ſupellectile graues: alii deinde viliora, pro conditione quiſque ſua ſectantur, tantum temporis eſt conſumptum, quantum ſatis erat Friderico ad inſtaurãdas vires, quas pro tuenda melius Praga, raptim ex ſponte accurrentibus innouabat reficiebatq;. Duobus autem ſolum diebus, quam Sobieslaus iter Pragam, agmine quadrato anteuertit, effundente ſe obuiam multitudine ciuium armatã, præter opinionem frequentiore. Qua Conradus viſa, ſi eandem, inquit, iſti ad ineundam pugnam, quam nunc ad arma geſtanda alacritatem attulerint, iubeo te Friderice de ſumma rerum bene ſperare, nempe viciſti tanto robore ſuffultus. Poſtero igitur mox die, ambo in locum, quem Boiemi Bogiſſtie vocãt, quaſi tu Latine Martium campum dicas, ad luſtrandos eoſdem ciues, atque in cohortes diſtribuendos deſcendunt. Ibi aliquot ex iis validæ cohortes decerptæ ſunt, reliquus numerus ſagittariis adnumeratus, & cæteris ex Morauia & Boiemia militibus immixtus. Adeſt ſequenti die Sobieſlaus ex ſucceſſu minax & ferox, ad eundem campum, noctéque tantum ad quietem ... ſuorum

Tentat Pragenſes Sobieſlaus ſed fruſtra.

Friderico redeunti in itinere inſidias locat Sobieſlaus.

Sobieslaus Fridericũ tripartito agmine proficiſcentem ter quoque profligat.

Cataphractum terra obruit, Germanum in Cæſaris contumeliam.

Præda militi conceſſa.

Pragenſes deditii Friderico.

ſuorum interpoſita, mane aciem ante caſtra explicat. Similiter Fridericus & Conradus ante mœnia faciunt. Dato vtrinque ſigno, ingentibus animis confligunt acies, modiſq; omnibus ſibi inuicem acriter inſtant, eques equitem, pedes peditem, haſtis, pilis, telis, gladiis premens, Sobieslao vociferante, ne ferro parcerent aduerſus fugaces, aliter niſi vix de fugam talium ſiſti non poſſe. Contra Friderico bona ſpe ſuos confirmante, ſi opus perſeueranter executi fuerint, fore, vt manipuli furum, & latronum, cuneos delectorum militum diutius non ſuſtineant. Vxor interibi Friderici Elizabeth, dum ea pugna gliſcit, quam ex feneſtra proſpectabat, alleuatis in cœlum manibus ſupplex vouiſſe dicitur templum in eodem campo à ſe ædificandum, in quo pauperes & egeni hoſpitio acciperentur, ſi Chriſtus victoriam marito contuliſſet. Votumne, an virtus militum, an vtrumq; in cauſa fuit, tantam, tamque conſtantem impreſſionem amplius ſuſtinere Sobieslaus non tolerauit, primuſque fugæ exemplum cæteris præbuit: quem Fridericus vſq; ad pagum Proſyka inſequutus, vulnus capiti eius, non tamen letale, ſua manu intulit, celeritatiq; equi magis iam, quam vlli rei fidentem deſtitit perſequi. Exul tandē, extorriſq; aliena in terra mortuus eſt. Poſt hanc victoriam Conradus ampliſſimis muneribus a Friderico eſt remuneratus, bona parte Morauiæ ei adiecta. Munifice itē habitus, Vilhelmus dignitate Comes, opibuſq; in Morauia clarus, idem aſſiduus Conradi militiæ aſſectator. Hic eſt, qui in eadem Morauia cœnobium opulentum cōdidit, quod Caunicēſe appellatur: expians delicta, quæ per militiam præcipue Auſtriacam deliquit, locis Deo quoq; conſecratis, flamma & ferro iniuriā faciendo. Nec Elizabeth diſtulit voto ſe abſoluere, quod tunc vouerat de extruendo templo hoſpitali, in quo pauperes hoſpitaliter tractarentur, cognomine ei indito ex ſancti Ioannis nomine. Ad hęc Fridericus externorum etiam rationem habuit, vt eis liberalitate ſua conſuleret, quicunque ex Germania nobiliores ſui gratiam magis, quam vtilitatem ſuam ſecuti, operam in hoc prælio ſtrenuam nauarunt, optione illis oblata manendi in Boiemia, aut inde abeundi. Qui diſcedebant, hos præter viaticum ſponte datum, equis inſuper, veſtibuſque holoſericis, & vaſculis ex argento conuiualibus, auro inauratis exornatos dimiſit. Quibus vero permanere placuit, eis pro dignitate cuiuſque, aut bonorum partem ab illis qui in pugna abſque liberis ceciderant, relictorum addixit, aut locum in aula eum aſſignauit, ex quo victuſque cultuſque, & honos adfluerent. Interim domeſticorum quoque curam gerens, non modo vt bene meritis præmia tribueret, ſed malos etiam vt male afficeret, qui ex fuga recenti in Boiemia conſtiterant, ſeque & ſuos latrociniis alebant. Ad quos excipiendos diſpoſiti equites, ad omnes partes, quaſcunque petiſſe videbantur, hoc egerunt, vt qui capi potuere, cōprehenderentur, reliquis nulla vagandi, latrocinandique, nec vſquam diutius conſiſtendi facultas præbita, donec quocunque impetus quemque tulit, diſſiparentur.

Cruentum prælium ad Pragā.

Elizabeth bona precatur marito.

Sobieslaus manu Friderici vulneratus.

Exercitus cæſus.

Conradus Morauia donatur. Comes Vilhelmus Caunicenſis monaſterii fundator.

Militibus ampla ſtipendia aſſignata à Friderico.

Pœna deſertorum & prædonum.

a *Stephanus Bela (quod ex Græcis colligitur annalibus) coniugem habuit Mariam Iſaaci fratris Emanuelis Conſtantinopolitani Imperatoris filiam, vt ſit veriſimile neptis ſuæ marito Manuelem auxilia tuliſſe. Mirum equidem totam hanc hiſtoriam alto præteriiſſe Hungaros annales ſilentio. Stephano quidem III. Geiſæ II. filio fœdus fuiſſe ictum cum Emanuele Comneno Græco Cæſare prodant aduerſus Venetos ob Illyriam & Liburniam anno 1149. vbi plurima oppida maritima ſuam in poteſtatem Stephanus redegit. Tunc Emanuel (dolorum & perfidiæ officina) cum Alexandro, P. M. ſumma pecunia ei oblata de recuperando occidentis Imperio contra Barbaroſſam egit. Interea Ladislaus Belæ filius imperandi cupidine flagrans ſacram coronam ſurripit, ſeque veram regem (ſuffragantibus illi plurimis Epiſcopis & proceribus) eſſe iactitat. Sed poſt ſex menſes moritur. Eius exemplum frater Stephanus imitatus iiſdem ſuffragatoribus coronatus eſt. Patrui tum inſolentiam Stephanus minime ferendam ratus, prælio decernendum arbitratus eſt. Vbi tanta nobilium multitudo interiiſſe dicitur, vt nihil eo ſeculo Hungaris miſerabilius acciderit. Victus Stephanus Bela obiit paulo poſt anno 1173. ante quem & rex Stephanus obierat. Ne corriualium regum bella ferret Hungaria. Nulla tamen hic vel Emmanuelis vel Vladislai ſit mentio.*

b *Manuel imperio cui 38. annos præfuit, ſponte relicto, incluſit ſe in monaſterium Pantocratoris; in quo non ita multo poſt ſexagenarius obiit.*

c *Cum enim Vladislaus rex ſenio confectus Fridericum filium natu maximum inconſulto Cæſare pro ſe regnum adminiſtrare iuſſiſſet, ſucceſſorem ab Imperatore accepit Sobieslaum Sobieslai filium, quem aliquandiu in vinculis aſſeruauerat. A quo cum ſibi metueret, ſolum vertit cum vxore*

& liberis, & intra quartum menſem in Germania diem clauſit ſupremum. Sobieslaus regio nomine abſtinens principatum paucos annos geſſit.

d *Henricus hic eſt filius Leopoldi, cui Conradus Cæſar Bauariam, eiecto Henrico ſuperbo, tradiderat.*

e *Emericus rex Hungariæ ab Andrea fratre impetitus ob regnum, modeſtia tamen Emerici, acies ad confligendum parata dilabitur. Nec fuga Emerici extra regnum vlla fit mentio, vel quod fratri ſit à Sobieslao reſtitutus. imo hic fratri vitam donauit.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER QVATVORDECIMVS.

SVMMA LIBRI DECIMIQVARTI.

Fridericus exactionibus onerat Boiemiam: Notam delet electione fratris in Epiſcopum Pragenſem. Nouum odium nobilitatis conflatum ex collatione magiſtratuum hominibus Germanis. Conradus Marchio captat occaſionem regni inuadendi. Clam agit. Friderico ad conuentum imperii Ratiſponam euocato Vicegradum occupat. Pragenſes ſeſquimenſem reſiſtentes ſe dedunt. Cæſar Conradum cum Bohemis proſcribit. Palatinus Bauarus mediator. Superbum accipit reſponſum. Conradus manſuetior. Pro tribunali ſolenne à Bohemis de Friderici reſtitutione Cæſar exigit iuramentum. Hæreſis Picardæ origo & auctores. Petrus Valdenſis. Pauperes de Lugduno. Ludouicus rex Galliæ multos interimit, In Bohemiam reliquiæ eorum. Conradus extimulat Vdalricum & Venceslaum Sobieslai filios contra Fridericum. Tumultuario milite collecto Pragam inuadunt. Aduentu copiarum Friderici dilabitur latronum cuneus. Nouum exigit à nobilibus iuſiurandum Fridericus. Fratrem minorem aduerſus Cunradum (eo ſe Venceslaus receperat) armauit. Betouiam obſidet Fruſtratus expectatione reuertitur cum exercitu incolumis. Ratiborius Verſouicenſis gentis ſuæ infamiam vindicaturus principumque Bohemiæ gratiam demeriturus, collecto equitatu Polonico Premislao aduerſus Cunradum ſeſe coniungit. Cruenta pugna. Victor Premislaus, quod Ratiborio acceptum habetur. Ea propter in gratiam recipitur. Inſignia mutantur: pro naſſa ſecures. Prinda donatur, vt fines Germanicos tueatur. Premislao Olomuzium aſſignatum. Cunradus habitu tabellarii fit ſupplex Friderico. Ius eligendi epiſcopi Olomuzenſis cuinam competat? Saladinus AEgypti Sulthanus occupat Hieroſolymam. Comitia Noribergæ. Fridericus Cæſar dux ſancti belli. Fridericus Cunradum mittit. Philippus rex Galliæ & Richardus Angliæ ſocii belli. Armeniam Cæſar ſubiugat, Iconium capit. Fluuio mergitur. Anglus & Gallus æmuli. Saladini apophtegma. Fridericus moritur. ei ſuffectus Cunradus IIII. Interrex. Henricus Barbaroſſæ filius Siculum regnum inuadit contra Tancredum. Cunradus opem fert ipſe. peſte Neapoli moritur cum Othone patruele. Venceslaus Othonis filius. V. interrex trimeſtris à Premislao oppreſſus fugit Bambergam ad Cæſarem. Premislaus Vladislai regis filius. VI. interrex quadrimeſtris. Citatur à Cæſare. Venceslaum reponi mandatur. Redit Venceslaus. A Marchione Luſatiæ interceptus vitam carcere finit. Filium Spitigneum Henrico epiſcopo commendat. Henricus Vladislai regis filius & epiſcopus & Princeps. interrex VII. Confirmatur pacta pecunia à Cæſare. Soluendo non eſt. Purgat latronibus Bohemiam. Premislao Vladislao fratre in Marchionatu Morauiæ ſubſtituto ad Luſatium Saxoniam affligentem ſe confert. Henricus iuſſu Cæſaris Vilhelmum contra Luſatium & aſſeclas cum exercitu mittit Victoriam reportant. Miles coerceri nequit. Emericus rex Hungariæ ad nuptias Henricum inuitat. Strigonii fœdus ictum in reditu. Morauicas euadit inſidias. Vlciſcitur inuitus. Seuerus ſacerdotum cenſor. Petrus Cardinalis à via lata auxiliator. Tumultus à coniugatis ſacerdotibus ad arma erupit. Puniuntur ſacrifici. De bello vltra marino benigne Cardinali reſpondet Henricus. Reſignat principatum fractis è morbo viribus. Premislaus & Vladislaus fratres ei regnum eripere conantur. Vladislaus capitur. Henricus Egræ moritur. Vladislaus VIII. interrex. Premislai ſors miſera in officinis lapidariis. Morte Henrici Cæſaris exhilaratus in Boiemiam accelerat. Colloquium inter fratres. Spitigneus Premislaum intercipere conatus oculos amittit. Premislao cedit Vladislaus ſola Morauia contentus.

FRIDE-

Exactiones graues populo Fridericus indicit publicanis Germanis conſtitutis.

FRIDERICVS poſt ægre, ac cum magno rerum omnium ſuarum diſpendio recuperatum ſtatum ſuum, in maxima difficultate nummaria conſtitutus, vulgo ab omnibus regno ſubiectis tributum conferendum edicit, datis tributi exactoribus pleriſque Germanis; qui dum exactius, violentiusq; delegato funguntur officio, non minus inuidiæ principi quam ſibi contraxerunt, ita vt hæc exactio nō valde auſpicatum ad principatum Friderico dederit exordium, paſſim cum criminantibus, quod à ſpoliis & rapinis imperium auſpicaretur, qui tamen videri eſſe vindex raptorum vellet.

Plebs Friderico minime aqua.

Reſtinxerat bona ex parte hanc odii flammam obitus Valentini Præſulis, Friderico apud omnes ordines præ ſe ferente, quod neminem ei ſufficeret, niſi qui ex parentibus Boiemis eſſet prognatus.

Henricus Lutetiæ eruditus, Henricus XIII. Epiſcopus Pragenſis Vladiſlai regis frater.

Accidit vero opportune, vt Henricus Friderici patruelis, ab ineunte pueritia bonis literis deditus, in iiſque domi apud priuatos doctores diu occupatus, confirmata dein ætate, in Galliam ad Parrhyſienſe Gymnaſium, maxime tunc inter alia celebre, ſe contulerit; vt velut ex fonte, non diſciplinarum modo, ſed etiam virtutum morumque præcepta abunde hauriret.

Epiſcopi electione plebem pacauit.

Quo in exercitio compluribus annis verſatus eſt, deſiderio tandem patriæ repetendæ tactus, commodiſſime ad tempus in illam rediit, ſuffragio Friderici Pontifex Pragenſis declaratus, tanta omnium approbatione, vt ſummi infimique laudibus Fridericum in cœlum ferrent. Sed rurſus odium accenſum, iam ſola nobilitate iracundia aduerſus Fridericum inflammata quod magiſtratum quendam à Boiemis vſurpatum, ad hominem Germanum transtulerat.

Succenſet nobilitas Friderico ob magiſtratū Germano collatum.

Miſſi enim confeſtim à proceribus & ab equeſtri ordine, qui cum eo agerent, ne in cooptandis magiſtratibus nouam rationem inſtitueret, quæ antea non fuit: nunquam alio tempore curiam non ſolum Germanis non patuiſſe, ſed ne in aula quidem commercium illis quondam fuiſſe: cæterum magiſtratus in Boiemia, neminem niſi Boiemum geſſiſſe. Quibus verbis quanto minus ille permouebatur, tanto magis illi æſtuabant, noua aduerſus Fridericum conſilia coquentes, haud ignaro Conrado, qui cupiditate principatus tunc ſtatim flagrare cœpit, quando prælium Sobieſlao male cecidit:

Conradus ſuo Marte Sobieſlaum iactitans principatum ambit.

ſibi autem victoriam illam non autem Friderico imputabat, ſeque digniorem honore eſſe iudicabat, ac nihil tunc niſi ſibi æquos iudices de fuiſſe querebatur. At nunc vltro oblatos ſe obuiis manibus excipere, & ad iudicium illorum libenter ſe accommodare velle. Poſtquam id difficilius viſum eſt ad perſequendum, neque facultas protinus, ita vt cupiebat, perficiendi negocii dabatur, quoniam Praga à Friderico ſtabat, & magnus adhuc nobilitatis numerus ſupererat nullius coniurationis conſcius, res tunc ad dilationem perducta eſt, & melior opportunitas expectata.

Conradus IIII. interrex.

Fridericus ad conuentum imperii euocatur.

Quam denuo Cæſar obtulit, nunquam ex Italia reuerſus, quin Principū conuentū indiceret, quia nunquā pax fida diuturnaq; ibi durabat. Quin ſimul etiam principem Boiemiæ ad publicam deliberationem euocaret, quoties in vrbe aliqua imperii propius Boiemiam ſita, principum ſenatum habuit, vt tunc Ratiſbonæ contigit. Quo proficiſcente cum ſuis Friderico, nihilq; de coniuratione ſuſpicante, emerſit adeo ſubito illa, vt prius Conradus arcem Vicegradum Pragæ occupauerit, quam eum Pragenſes adeſſe cognoſcerent.

Conradus Vicegradū occupat.

Pragenſes pertentat.

Hinc ciuitas vehementer perturbata, eiusq; non mediocri metu perculſi, neminem apertum hoſtē videntes cui occurrerēt. Sed miſit mox Cōradus, qui Pragenſes certiores facerent, ſe ſuffragiis primorum ordinum Principē Boiemiæ eſſe declaratū, congruenſq; videri, vt cum prioribus poſterior quoq; illorum calculus cōſentiat, id, quo promptius factum fuerit, eo propenſiorē erga ſe Principem habituros. Reſpondent: *principem ſe habere cui fidem obligauerint ſuam, quam fallere non deceret.*

Menſe cum dimidio tolerata obſidione ſe dedunt Conrado Pragenſes.

Atque inde eunt ad munienda vrbis loca, & ad præſidia diſponenda quibus obſidionem arcerent, quam ad ſeſquimenſem ſuſtinuerunt: quo in tempore nullo apparēte auxilio, poſthac deduntur.

Proſcribit Cæſar Bohemos.

Intercedit Palatinus Conrado affinis.

Bohemi aperte reſpondent.

Cæſar Friderici vicem incōmodumq; pro ſua iniuria dolens, huiusque ſui doloris vehementem concionem apud Principes habens, cēſuit hoſtium numero Conradum cum Boiemis habendum. Exurgit Palatinus Bauariæ princeps Conradi affinis, ſupplexq; orat Cæſarem, vt interea datis ad Boiemos literis authoritatē interponeret ſuam, dum ipſe vadit, reditq; ex Boiemia, ſperare authoritati Cæſaris audaciam Boiemorum ceſſuram. At illi auditis à Palatino Cæſaris imperioſis mandatis, quibus ad purgandam cauſam venire Ratiſbonam iubebantur, renuntiari iubent: *Non ita obnoxia ſeruituti vitam illos viuere, vt Dei, Papæ, Cæſaris, & Principis ſui (hui quot dominorum) iuga ferre illis neceſſe ſit: ſatis ſuperque eſſe, Deo ſeruire, & Principi ſuo.* Manſuetius ſubmiſſiusq; Conradus reſpondit, ſuamq; cauſam procurandam Palatino affini commen-

dauit. Mox & Boiemos arrogantis ferociſque dicti pœnitentia ſubiit: ſiquidem viros ſex genere & dignitate primores delegerunt, qui ad deprecandam imprudentiam legati Ratisbonam irent. Cæſar, qui pro maieſtate nominis, vim quoque maieſtatis obtinere voluit, ad vindictam illuſtrandam erigi Tribunal, & ſub Dio conſtitui iubet, quod fieri ſolet quoties læſæ maieſtatis rei iudicio peraguntur.

[illegible] Boiemi arceſſuntur.

Allati præterea erant ſex aſſeres (nouum tormenti genus) ad frangendas duras contumacium ceruices, ſed ad incutiendum magis terrorem, vt mox apparuit, quam ad ſupplicium exequendum, hæc ſcena compoſita fuit.

Iurant reſtitutionem Friderici.

Nam Cæſar in aulam vocatos, ſatis habuit ſæuiſſima oratione obiurgare, iuſque iurandum ab illis accipere de reſtituendo in ſolidum Friderico intra vnum menſem. Cuius rei cauſa Palatinum quoque Bauariæ principem redire in Boiemiam cum Friderico mandauit, quos Henricus etiam præſul comitatus eſt, receptis à Cæſare prius more ſolito ſuis regalibus.

Regalia capit Fridericus à Cæſare. Hæreſis Picardica [illegible] anno [illegible]. Petrus Valden. Lugdunenſis.

Hac porro tempeſtate (ne quis nouam exiſtimet, quia nuper magnum in Boiemia ſumpſit incrementum) hæreſis Piccardica malo aſtro micare cœpit, plurimum quippe mali Boiemis ſecum inuexit, vt res pridem docuit. Auctor eius Petrus cognomine Valdenſis, natione Gallus, ciuitate Lugdunus, vir idiota, indoctus, illiteratus, nec dignus inter ſerios hæreticos numerari, niſi hæreſim eius poſtea Vicleſus Anglus Sophiſticis argumentis condiiſſet. Cæterum quando nemo hactenus hæreticorum mutus repertus eſt, huic quoque facultas diſſerendi eorum quæ in buccam veniunt, ac præſertim quoties diſſerendum fuit aduerſus Eccleſiæ inſtituta aut in eos qui in poteſtate poſiti ſunt ſumma aderat. Aderant & opes, vnde alere ſuam factionem adhuc tenuem potuit. Ex quibus cum timeret periculum, diſtraxit quas Lugduni habuit poſſeſſiones omnes, partemque de precio, eodem modo quo Ananias & Sapphira ſuis domeſticis ſeponens, alteram pauperibus totam erogauit, vt ſine opibus, quaſi inops abſque vllius timore, ſuo ductu arbitrioque viueret, & vbi ſibi placeret, ibi habitaret. Placuit autem illi, ea pars Galliæ, quæ Picardia nuncupatur.

Pauperes de Lugduno.

In hanc igitur Lugduno migrans cum diuertiſſet, longum poſt ſe diſcipulorum agmen trahens, quos pauperes Lugdunenſes cognominabat, celeriter incolas Piccardiæ ita faſcinauit, vt & mente & auribus, oculis quoque cæci euaderent, non iuxta diſciplinam Chriſtianam, ſed iuxta concupiſcentias ſuas ambulantes, nimirum cæcorum ducum cæci aſſectatores. Tam late hoc malum, tantaque vi per d[illegible]mos etiam nobiles vagatum eſt, quia tardius ei remedium à rege Galliæ adhibitum fuit, vt Ludouicus, eius nominis octauus, poſt edicta & minas, ad arma poſtremo venire, inſaniamque fanaticorum ferro & ſanguinis miſſione coercere coactus fuerit.

Ludouicus VIII. [illegible] Picar[illegible].

Trecentas illorum domus euertit, mœniaque nonnulla ſolo æquauit: ſed nec illi, quos fuga in Germaniam auertit, tutum ibi valde perfugium habebant. Nam Archiepiſcopus Moguntinus, ex eorum numero XVIII. viuos comburi iuſſit, qui rationibus victi, de ſententia tamen ſua perfida deſiſtere noluerunt.

Moguntinus [illegible], reliqui in Boiemiam petunt.

Ergo in Boiemiam tandem reliquiæ illorum confluxerunt, quo ſentina omnium ſectatorum confluere ſolet. Sed hæc eo dein ſuo de Piccardis. Nunc ad Fridericum reuertendum, qui magna cura, magnoque ſumptu recuperatum principatum rurſus pene amiſerat. Tantum Friderici odium, tantaque Conrado vindictæ cupido propter interceptum ſibi honorem inceſſit, vt quanquam vultu & ſermone ſe hilarem oſtenderet, intus tamen dolorem coercere non potuit, quin interdum ille erumperet, donec in actum quoque venit, non aperto ipſius conatu, ſed tacito inſtinctu & conſilio quo adiuuabat, & aduerſus Fridericum extimulabat Venceſlaum & Vdalricum filios ſenioris Sobieſlai. Ambo iſti vagam, & alienæ opis indigam vitam ducebant, nunc Poloniam, nunc Hungariam, nunc Morauiam pererrantes, non ſine quadam videntium miſeratione, qui eos videbant tam diu, tam incerta fortuna miſere iactari.

Conradus Venceslaum & Vdalricum inſtigat aduerſus Fridericum.

Quare poſtquam enotuit hoc illos agere, vt Pragam occuparent, quam ante parens eorum habuerat, collecti vndiq; ex ſtatim dictis regionib. gregarii milites, ad illos accurrebant: poteratque capi tunc Praga, ſi pari celeritate ad illam feſtinatum fuiſſet. At cum turba prædæ aſſueta, in diripiendis pagis & vicis moram protrahit, nactus Fridericus ſpacium, omnem ex agris multitudinem colonorũ, cum ipſo commeatu in vrbẽ cogit, diuerſiſq; locis in illam, vel ad munienda, vel defendenda mœnia, additis centurionib. diſtribuit. Centuriauit mox & ciues, regionatimq; illis plateas maiores attribuit, vt in quacunq; parte laboraretur, integris viribus ad ferendum auxilium opponi poſſet. Miſit preterea nuncios in Auſtriam ad Leopoldum Marchionem (quem ſibi nuper in aula Cæſaris pulchre conciliauerat) & in Bauariam ad fratrẽ Albertum, vt ſibi ſubſidio veniant:

[illegible]

niam: idque maturè agant: multis enim in rebus ſe nobilitatem domeſticam habere ſuſpectam, vereriq; ne ſi tardatum foret, apertè illa deficeret, ſeſeque ad tumultuariam illam manum cum ipſo fortaſſe Conrado adiungeret. Horum igitur maturo aduentu, Venceslaus & Vdalricus, qui in obſidione tantæ vrbis nihil niſi occaſionem fraudis & doli quærebant, tanto metu ſunt perculſi, vt conſiſtere diutius in Boiemia non auderẽt. Hac nubecula, quæ ventũ procelloſum minabatur, ſine vlla tempeſtate diſcuſſa, ad futuram conſeruandam ſerenitatem & tranquillitatem, Fridericus de ſententia Leopoldi & Alberti, protinus nobiliſſimum quemq; nominatim euocat, vt Pragam venire properet. Ibi omnes ad nouum iuſiurandum adigit, non alium ſe principem, quam Fridericum habituros.

Nouum fidei ſacramentum à nobilibus exigit Fridericus.

Quo negocio confecto, Leopoldum & Albertum hoſpites, longe maiorem illis operam pollicitus, domum dimittit, retenta vtriuſq; parte copiarum quæ ſecum Pragæ hyemaret. Et quanquam exigua portio Autumni ſuperfuerat, ne illã quidem ſine vltione tranſire voluit. Premyslaum fratrem iuniorem, turmis & cohortibus inſtruens aduerſus Conradum, ad quem ſe Venceslaus ex fuga receperat, eidemque mandans, vt in regionem Znoymenſem profectus, totam Conradi in Morauia ditionem peruaſtaret.

Cõradum fratri Premyslao exercitu credito inuadit.

Vadit ille in Morauiam, populabunduſque ad arcem vſque Bitonam, quæ non longe à Znoyma eminet, peruenit. Huius capiendæ animo inflammatus, magno illam impetu adoritur, quem tamen præfectus, tum munitionibus arcis, tum forti præſidio fretus, facile retundebat. Interibi Premislao nunciatur, Conradum ſubſidio arci longum militum agmen adducere, & ad eum ex via multos armatos aggregari, qui doleant, in conſpectu ſuo Morauiam à Boiemis fœde vaſtari: proin certum imminere certamen, ad quod ineundum, quando non ſatis ſe inſtructum videret Premyslaus, tempori cedendum, quam temere reſiſtendum conducibilius duxit, ad fratremq; ſaluis copiis & ſpoliis Pragam rediit.

Bitonam obſeſſam metu liberat obſidione Premyslaus.

Ac primo vere cum ſex millibus peditũ, & quingentis equitibus profectionem in Morauiam repetit, Conrado omnibus rebus, externo etiam auxilio ad occurrendum & confligendum parato. Erat ex familia Verſouicenſium, quæ ſolum inuita verterat, ſedeſque ſibi in Polonia delegerat, Ratiborius quidam pollens viribus, manuque promptus, & ob ea Polonis in primis charus. Is, cum tam longi exilii ſine ſua culpa contracti, finem aliquem videre optaret, multa ſuper hoc in animo ſuo ſæpius voluebat, præſente tandem fortuna tumultus Morauici ei oblata, quam quidem fortunam, aut nullam dein aliam ſibi principem Boiemiæ conciliaturam ſperabat, ſi videlicet cum aliquo emolumento coram illo appareret, ſic illi inſtitit, quoſcumque ex militari nobilitate, vel cognatione, vel amicitia & beneuolentia, aut familiaritate erga ſe affectos cognouit, alios precibus in ſocietatem militiæ, alios ſpe conſequendorum in Morauia ſpoliorum inuitabat, donec bene multam equitum Polonorum manum conglobaret, valdeque in tempore cum illa in Morauiam penetraret.

Ratiborius Verſouicenſis exul, vt familia obliteret infamiã & reditum in patriam lucretur, Premislao equites Polonos adducit.

Premislao ſe adiungit Ratiborius.

Vix enim tribus millibus paſſuum à ſe diſtabant Premyslaus & Conradus, vterq; ad præliandum compoſitus, cum exploratores Premyslao indicant, turmas equitum aduentare, & quantum ex habitu & armis cognoſci potuit, videri ſibi Polonos equites eſſe. Terruerat hæc res Premyslaum exiſtimantem auxilia illa Conrado in cumulum accedere, ſed iſtum terrorem ſimul atque errorem Ratiborius caſtris Boiemorum appropinquans Premyslao ademit, per internuncium ei ſignificans, ſe auxilio exercitui eius ſua ſponte aduenire, nullo prorſus alio præmio inuitatum, niſi vt per eum gratiam apud Fridericum recuperet, deinde apud ipſum quoque; quam certe gratiam nullo ſuo vitio, aut vlla mala ſuſpicione, ſed familiæ ſuæ peccato agnoſcat eſſe amiſſam. Cæterum quam æquum ſit, maiorum delicti pœnas luere poſteros innocentes, ipſe diiudicauerit. Iuſſus bonum habere animum, cunctaque ex victoria ſecunda ſperare, ſi illa euentum ſecundum habuerit, caſtra cum ſuis lætus ingreditur. Vbi paucis conſilia de pugna in commune conferentes, ad pagum inde Ludomirum, ad quem Conradus caſtra poſuit, inſtructa acie eunt, nullam moram pugnæ Conrado interponente. Pariter itaque clamorem tollunt, pariterque ferrum & tela expediunt, ac pari conditione dimicant, tanta conſtantia, vt nec eques ab equite, nec à pedite pedes, de loco ſuo ſe pelli ſuſtinuerit, ſed quem quiſque eorum dimicans ſemel ceperat, eundem locum moriens obtinuit.

Cruenta dimicatio ad Ludomirium.

Segregat deinde ſuos ab aliis Ratiborius, & tranſuerſam Conradi aciem, in qua Venceslaus erat, quãto maxime poteſt impetu inuadit, perrumpitque, nec ſic tamen ibi fuga alicuius viſa, ſed cædes potius vtriuſque partis aderat, niſi quod iam adeo perturbati hoſtium ordines viſebantur, vt nullam amplius pugnam redintegrare poſſent. Datum inde à Premyslao receptui ſignum, prohibituſque mi-

Victor Premiſlaus.

les reliquias perſequi, excepto Ratiborio, qui Hungaros equites cùm ſuis inſequebatur. Quatuor hominum millia, pari prope vtrinque clade, in acie cæſa feruntur, inter quos tantus nobilium numerus, vt tædio humandi ſeorſum ſingulos, multi ſimul in vnum ſepulchrum conderentur. Hoc quoque adiicitur: Tubarum ſonitum & clamorem pugnantium, fremitumque equorum, & armorum ſtrepitum, in arce Caunicenſi auditum fuiſſe, quæ plus vno miliari noſtrate à Ludomirio diſtat. Vnus autem Ratiborius gratiam bene geſtæ rei, à toto Boiemorum exercitu tulit, palam item ferente Premiſlao, eius opera ſtrenua, factum aditum ad victoriam fuiſſe. Quæ quoniam Friderico valde placuit, eo procliuius auctorem illius Ratiborium, in fidem ſuam & familiaritem recepit, inducta deletaque omnium iniuriarum præteritarum memoria, inſignibuſque mutatis, ne quid odioſum reſtaret. Quippe pro Naſſa aurea, ſecures decuſſatim ſibi cohærentes iuſſus eſt ipſe & poſteritas ipſius geſtare. Donatus & arce Bauariam proſpectante, quam Pryndam vocant, vt fines Boiemiæ aduerſus Germanos limitum tranſgreſſores tutaretur. Ab hac victoria, quæ cruenta potius quam læta dici debuit, ſtimuli non deerant, quibus Fridericus aduerſus Conradum exſtimulabatur, vt eum funditus euerteret, alioqui nullam inter æmulos pacem futuram, adduci tamen is haud potuit, vt noua calamitate Conradum, ſine noua ab eo iniuria accepta vellet afficere. Itaque in Morauiam iturus, vt Premyslaum fratrem de ſe bene meritum in poſſeſſionem Olomucenſis regionis induceret, non ſolum inermi, ſed exiguo etiam comitatu ad arcem Caunicenſem venit, quanquam ſic quoque moleſtus tunc Conrado ſcrupulus eſt iniectus, & nonnulla dubitatio, quidnam ille de via propius Znoymam deflexus portenderet. Nec diu ſe cura illa torquens, mutatur in formam Tabellarii à Palatino principe ex Germania cum tabellis ad Fridericum miſſi, & ſecretis præterea mandatis. Ad quem perductus, arbitris omnibus ſemotis, Tabellarii perſonam protinus deponit, & Conradi ſupplicis accipit, in poteſtatem ſe patruelis tradentis cum ſuis fortunis omnibus. Hinc tandem offenſionum omnium, ſimultatumque inter illos factus finis: Conrado ad officia exhibenda parato, & Friderico ad referendam gratiam, vltroque beneuolentiam oſtentandam prompto. Rediit tunc Conradus in concordiam cum Henrico quoque Pragenſi Antiſtite, qui diſſidii cauſam hanc præ ſe tulit, quod iam vnus & alter Olomucenſis præſul, ex ea hominum ſecta, quæ Præmonſtratenſis cognomen occupauit, fauore & auxilio Conradi fuerit creatus, cum ad Pragenſem pontificem, eiuſque collegium magis quam ad alium quemuis pertineret nominare Epiſcopos in Morauia, & roborare. Paucis reſpondente Conrado, *ſe deinceps nolle in alieno foro litigare, ſed velle potius cum Henrico amicis officiis certare.* Id vero ab eo precario petere, ne quid noui per ambitionem in deligendo Epiſcopo Olomucenſi inſtitueretur. Cognouerat enim ambitione collegium Pragenſe, non autem virtutis via ad hunc honorem aſſequendum contendere. At ſodalitium Strahouienſe, longe à crimine affectati honoris abeſſe, cum inuiti aliquoties ad illum pertraherentur, tamque bona opinio de illius religione omnium erat, vt decem continenti ſerie Præſules, ex cœnobio Strahouienſi in cathedra Olomucenſi ſederint. Triſtia inde luctuoſaque omnibus Chriſtianis noua Friderico ſunt allata, de ingenti Chriſtianorum clade, deq; Hieroſolymis à Saladino Ægypti rege captis profanatiſque, ac mox à Cæſare Friderico literæ, nunciique venere ſignificantes, totius Germaniæ concilium Nornbergæ eſſe indictum. Quo ſe cum ad diem contuliſſet Fridericus, audiuiſſetque Clementis pontificis Romani legatos, verbis eius pollicentes omnes vires, fortunaſque ſuas, pontificem ad recuperandam Hieroſolymam eſſe conuerſurum: ſimulque rogantes Cæſarem & cæteros principes, vt pro opibus quiſque ſuis atque viribus in tam ſanctam expeditionem, vel ſua ipſi nomina darent, vel copias ſuas terra marique auxilio mitterent, diligenter attendebat, quidnam Cæſar ad ea diceret. Atque magnanimus ille manifeſta voce, ducem ſe omnibus in Aſia militaturis vltro offert. Plerique item principum ſui præſentiam, alii ſubſidia, inter quos Fridericus etiam promittebant. Tum Cæſar, Henrico filio rege Romanorum deſignato, ne ſi quid ſibi in via præter ſpem accidiſſet, Germania incerto ſucceſſore fluctuaret, paceque inter ſubditos publice confirmata per edictum, capitalem pœnam aduerſus violatores complexum, atque aliis quæ neceſſaria erant prouiſis: erigit ſignum crucis per ſuperiorem inferioremq; Germaniam, ad incitandos omnium animos contra hoſtes Chriſtianis infeſtiſſimos. Et cum tempus proficiſcendi inſtaret, ipſe Cæſar cum terreſtribus copiis per Pannoniam Thraciamque iter faciebat. Conrado ſuo Fridericique nomine

Ratiborio acceptum refertur victoria.

Recipitur à Friderico in gratiam Ratiborius: arce donatus deleta gentis macula inſignia mutantur.

Manſuetus Fridericus.

Premyslaum fratrem Olomutio donat.

Ementito tabellarii habitu culpam deprecatur Conradus.

Conciliatur Henrico Epiſcopo Pragenſi.

Cui competat ius eligendi Epiſcopi Olomucenſis.

Clemens III. Papa.

Fridericus Barbaroſſa Dux ſacræ expeditionis pro recuperatione Hieroſolymæ.

Pax Conſtantina.

Reges Galliæ & Angliæ commilitones.

mine cum Boiemis & Morauis eum comitante. Philippus autem Galliæ, & Richardus Angliæ reges, claſſibus mare Gallicum, Thyrrenumque, ſicut Phriſiæ, Flandriæq; , & Daniæ populi Oceanum, Itali denique mare Adriaticum tranſmiſerunt. Cæſaris igitur in Aſiam cum tanto robore ingreſſus, læto fortunæ vultu exceptus eſt. Nam & vrbe, quam Turcæ defendebant potitur, & agrum hoſtium Iconio conterminum fœliciter populatur, & quod fœliciſſimum viſum, Armeniam minorem in poteſtatem redigit ſuam. In hac dum lauandi cauſa flumen rapidum ſubit, ingenti omnium luctu (vide fortunæ volubilis ludum) mergitur. Perſtiterant nihilominus in propoſito militandi Philippus & Richardus reges, & quoad concordes manſerunt, adeo acriter hoſtes premebant, vt Saladinus impetum cedẽdi illis de regno Hieroſolymitano ceperit. Mox diſſenſione inter illos ex æmulatione orta, dum alter alteri certat anteferri, ac Philippo per ſimulationem malæ valetudinis in Galliam ſuam reuertente, Saladinus facile Hieroſolymam quoque retinuit, & poſtremo Richardum ad quas voluit fœderis conditiones adegit. Idem Saladinus tantum ab inani laude & ambitione remotus, quantum vix vllus tunc Chriſtianus rex, quod quidem monumento ad memoriam digno teſtatus eſt, ſuos commonefaciens, vt ſibi mortuo, lineam tunicam haſtili adpenſam præferrent, vociferante Præcone, *Saladinum Aſiæ domitorem, ex tam latiſſimo totius orbis regno, tantiſque opibus, nihil aliud ſecum ferre.* Quare nihil eſt, quod ſæpius querimur, vinci nos Chriſtianos ab Ethnicis, quaſi illos multis vitiis, ac præſertim arrogantia non vincamus, quorũ merito Deus vindictam à nobis vel per impios exigit. Porro Conradus, ipſe quoque ex tam longinquo itinere in Morauiam redire feſtinans, paulo plus quam dimidiam partem militum ſecum reduxit. Et antequam ibi bene ex via recreatur, cognoſcit ab vno internuncio, Fridericum in Boiemia grauiſſime languere: ab altero paulo poſt ſubſequente, iam diem eum ſuum obiiſſe: à tertio, ſe principem Boiemiæ ab ordinibus declaratum eſſe, vertenſque ſe ad ſuos: nunc bene, inquit, nauigaui, poſtquam naufragium feci, vnde ad principatum vſque emerſi. Atque inde abſque mora Pragam ad ineundum honorem tranſiit. Sed nec Henricus Friderici Cæſaris filius in rebus ſuis curãdis, quas domi foriſq; curari oportuit, tardus apparebat, animum in primis intendens in regnum Neapolitanum, [b] Siculumque, à Tancredo Rogerii Siciliæ regis ex pellice filio occupatum, contra ſententiam Clementis Romani pontificis, qui ſibi ius ad vtrumque regnum vindicabat. Huius ſucceſſor Celeſtinus, perinde atque Clemens in Tancredum animatus, clam procurat, vt Conſtantia Rogerii filia legitima, à cœnobio Panhormitano educeretur: eamque tametſi rite captam, Deoque per verba religionis conſecratam, Henrico in matrimonium collocat. In dotem illi regnum Siciliæ attribuens, ſuo ipſius marte ſibi aſſerendum. Sed iam Tancredus Neapolim quoque inuaſerat, ad quam recipiendam Henricus cum pleriſque Germaniæ principibus ſe accingens, rogat enixe Conradum, ne ſe auxilio in tanta neceſſitate deſtituat. Conradus aliquantum incertus, mittendumne ſubſidium, an potius demerendi noui Cæſaris cauſa, ſibi eundũ eſſet (nam plures erant, qui diſſuadebant, quam qui profectionẽ ſuadebant) paucorũ tamen ille conſilium amplexus, ad oppugnandam Neapolim cum Henrico perrexit, cura interim adminiſtrandæ Boiemiæ, Henrico Antiſtiti Pragenſi delegata. Neapolim autem Tancredus, militum rerumque omnium copiis egregie firmauerat, ita vt niſi per longam continuamque obſidionem, ſpes vrbis expugnandæ nulla adeſſe videretur. Cæterum tanta vis admonitionis inerat Henrico, vt illa, exercitus ad durandum perſeuerandumque corroboraretur, cum repente ingens coorta peſtis, ſoluere obſidionem, Henricumque in Germaniam reuerti coegerit. At Conradus, vna cum Otthone patruele morbi illius caſum illic ſubiit, cum domi principatum, vix primoribus labris deguſtaſſet, ne dum vt aliquid in illo memoratu dignum gerere potuerit. Corpus eius Pragam tranſlatum, & ibidem conditum. Ac ne quod tempus diſcordia Principum tranſiret vacuum, duo rurſus cognati Principes, Venceslaus & Premyslaus de principali loco ſummis viribus contendebant. Vtrique ſua factio præſto fuit, atque vtriuſque ſpem Praga verbis alebat. Henrico dein præſule adiuuante, Venceslaus a Pragenſibus intra mœnia receptus eſt, princepſque conſalutatus. Quo ſegnius rem ſuam agente, ſuperuenit Premyslaus cum non contemnenda manu, circumque muros obequitat, vt Venceslaum ad pugnam eliciat. Adeunt principem ciues, ſe quidem ad tempus æquo animo dicentes, oppugnationem toleraturos, cæterum ad dimicandum prælio vires ſibi deeſſe. Proin ex re videri, vt confeſtim mittantur, qui principis imperio nobilitatem ad arma con-

Cæſaris in Aſia progreſſus felices.
Selencia mortuus an. 1189. 10. Iunii.

Æmulatio inter Galliæ & Angliæ reges.

Saladini tot victoriis feliciſſimi Ægypti Soldani moderatio.

Henricus VI. Cæſar.
Conradus II. Interrex.

Conradus Cæſari militat bello Siculo.

Henricus Epiſcopus gubernator Boemiæ.

Peſte Conradus & Otthe Neapoli extincti.

Premyslaus P. Interrex tertius.
Premyslao obſeſſa Praga reque Venceslaus reſiſtere audent.

Venceslaus ad Cæſarem.

Premyslaus VI. interrex; poſtea rex Boiemiæ 3.

Citatur Premislaus à Cæſare, ſed cauſæ diffidit.

Premyslaus quadrimeſtris princeps.

Venceslaus ab Alberto Marchione Luſatiæ captus in carcere moritur. Spitigneus filius Venceslai.

citarent, quorum ſubſidio æmulus pelli queat mœnibus. Probat Venceslaus palam conſilium, ſed poſtero die ſe occulte inde ſubtrahit, Bambergam petens, in qua tunc Henricus Cæſar ſubſtiterat, quum tribus tantummodo menſibus in Boiemia ſummæ rerum præfuiſſet. Pragenſes deſtituti principe, ne diutius agri illorum vaſtarentur, Premyslaum ſubſtituunt, eique portas vrbis aperiunt, omnium offenſarum, quæ tunc interceſſerant, gratiam facientem. Sed nec iſte ius ſuum contra Venceslaum abſentem diu obtinere potuit, Henrico Cæſare indignante, quod lex patris ſui, quam de pace ab omnibus principibus cuſtodienda dixerat, a Premislao violaretur & iccirco eum ad cauſam dicendam, cur Venceslaum expulerit, vocante, ſimulque ſeuerius minante ſi tergiuerſaretur, ſeſe illum Pragæ inuiſere velle. Nulla vis Premyslao aderat, quæ eum poſſet ex ſeueritate Cæſaris eripere regno in ſe diuiſo, dum altera nobilitatis pars pro Venceslao, altera pro ipſo Premislao tenderet, ac iam rumor antecedebat de Venceslai Pragam reditu. Ne igitur eum iſtic expectaret, rurſus in Morauiam, poſtquam vno amplius menſe, quam Venceslaus principem in Boiemia egerit, ſe contulit. Cæterum idem Venceslaus in via per Albertum Luſaciæ Marchionem, Premyslao gratificantem, interceptus, arctæq; cuſtodiæ traditus eſt. In qua vitam tandem cum morte commutauit, Spitigneo filio ſuperſtite, cuius tutelam Henrico præſuli commendauit. Ab hoc Venceslao, Engelbertus Olomucenſis Antiſtes, oppidum Suitauiam ad fines Morauiæ ſitum, ac iam pridem violentia abalienatum recuperauit. Vacante principali ſede, Henricus præſul diem comitiorum habendorum Pragæ indicit. Candidatumque in illo principatu, pro Spitigneo pupillo agit. Boiemi parumper deliberantes, ipſum Henricum vnanimi aſſenſu, magnaque voce principem Boiemiæ pronunciant. Multis contra Henricus verbis pugnat, ne quid noui in ſe conſtituant aduerſus exempla & inſtituta maiorum, apud quos diſcretas ſemper principis ac pontificis dignitates fuiſſe; ſed ne nunc quidem cauſam ſe vllam offerre, cur coniungi debeant, præter Spitigneũ, tot aliis principibus ætate maturis ſuperſtitibus, ex quibus facilis vnius fieri poſſit delectus. Vrgent illi Henricum compreſſius, docentq; ita demum concordiam in Boiemia conflari poſſe, ſi illam, ipſe nullis aperte factionibus imbutus, regendam ſuſciperet. Ea conditione dare ſe illis manus, reſpondit, ſi Cæſar voto illorum ſubſcripſerit. Atq; inde ad Cæſarem profectus, vt more ſolenni principis perſonam indueret, non aliter ei ſunt vexilla de manu Cæſaris porrecta, niſi vt ſummam pecuniæ, quam ſe repræſentaturum Venceslaus Cæſari ſpoponderat, ipſe ære ſuo expungeret. Hinc noua difficultas exorta, vnde nam promiſſum Cæſari æs dilueretur? Nec enim Henricus ſoluendo erat, nec creditores reperiebantur, qui eidem mutuum æs dare vellent: quia de perſeuerantia illius in principatu ambigebatur: & populus crebris principum mutationibus per continuos exactores valde fuit attenuatus. Quicquid tamen ex priuata arcula, & a fidelioribus amicis contractum æris ad manus venerat, illud in præſens ad Cæſare miſſum, cum ſyngrapha obligatoria de reliquo debito diſſoluendo. Poſthæc nihil habuit antiquius, quam vt nobilitatem in antiquam redigeret concordiam, vtq; ipſam Boiemiam à rapinis & latrociniis, à quibus ſibi factio Premyslai non temperabat, liberaret, diſpoſitis per loca opportuna ſtationibus, quæ ad omnem latronum excurſionem occurrerent, audaciamq; illorum punirent. Nam ipſe Premyslaus, relicta Vladislao fratri bonorũ in Morauia poſſeſſione, cum certa equitum manu in Luſaciam ad Adalbertũ, rebellem tunc animum aduerſus Cæſarem gerentem, Saxoniamq; imperio illius ſubiectam, vexante ſua ſponte conceſſit, vt & laborum eius, & prædarum eſſet particeps, atque eadem opera, vt iniuriam ſuam vlciſceretur, qua ſe a Cæſare Venceslao paulo ante eſſe venditum conquerebatur. Cæſar Italicis negociis diſtentus, ablegat nobiles homines ad Henricum, qui ipſum debiti nomine appellarent, aut ſi mallet expeditionem in Luſaciam, ad retundendam Alberti & Premislai ferociam ſuſcipere, gratiam ei non debiti tantum faceret, ſed inſuper arces & oppida dono daret, quæcumq; de bonis Alberti abſtulerit. Henricus vbi cognoſcit, mille facilius milites, quam mille aureos mutuos ſe contrahere poſſe, modo vt ex populationibus militi viuere liceat, delectum habet, eiq; Vilhelmũ Comitem præponit, dato eidem mandato, vt licentiam militis cohiberet, ſi forsan ille corruptus, vltra quam conueniret progredi vellet. Vilhelmus vſque ad pugnam, quam cum Alberto & Premyslao conſeruit, in officio militem habuit: illis ſuperatis, fugatiſque, & Premyslao tantum non capto, victor exercitus neminem amplius metuere, ſed ex libidine cuncta agere, ſacraque pariter atque profana diripere, cum ex præda, tum autem ex pecunia militare ſe diceret. Sero pœnitentiam agente Henrico, quod tam diſſo-

Henricus cauſam Spitignei agit.

Henricus Epiſcopus Pragæ, & interrex VII.

Pecunia expenſa Cæſari ante confirmationē numeranda.

Latrocinia coercet.

Adalbertus Marchio Luſatiæ Cæſari rebellis, cui militat Premislaus.

Henricus Interrex Vilhelmum Comitem iuſſu Cæſaris illi opponit. Cæſar Adalbertum.

diſſolutam expeditionem in Luſaciam, ſine ſtipendio expedierit. Inſtruebat tunc Emericus Hungarorum rex, Belę filius ingentiq; apparatu nuptias, cum Conſtantia Aragoniæ regis filia Strigonii adornabat: Ad quas Henricum quoque Boiemiæ principē inuitauerat. quod quia percommode cecidit, ita videlicet vt Henricus cupiebat, iam pridem appetens auiduſque fœderis cum rege Pannoniæ ineundi, tam tempeſtiua occaſione ad id conficiendum ſibi oblata, non mediocriter lętabatur: venitq; Strigonium ad diem nuptiis dictam. Quibus peractis, ictoque cum rege pacis fœdere, dum Pragam remeat, in itinere accipit, inſidias ſibi in Morauia eſſe paratas, quas vt deuitaret, longiore diuerticulo vſus eſt, in Auſtriam vſque deflectens a via, omneſque fruſtrans inſidias. Pragam reuerſum, proceres & frequens nobilitas, quæ ipſum Henricum in via ſequebatur, vna omnes voce flagitant, ne inultam ſinat Morauorum perfidiam. Tum Henricus, *longe a me, inquit, tam impia mens faceſſat, vt propter delictum paucorum, in omnes deſæuire velim: quando & illi pauci ſuo tempore, cuius Deus optimus eſt arbiter, debitas ſceleribus pœnas luituri ſint.* Nimis religioſa hæc cunctatio, nimiſque nobilitati odioſa viſa, dicenti, *Principem decere, vt in puniendis propulſandisq; iniuriis ſegnis non appareat, alioqui malitiam dilata animaduerſione longius proceſſuram.* Aut igitur delectui eſſe ei adnuendum, aut ſpectandum dum ipſi ſuo ſumptu, vel inuito principe, copias contrahant in Morauiam deducendas. Ita velis nolis expeditioni Morauicæ adnuit, edicto prius propoſito, capitis pœna ſancito, ſi quis Præfecto copiarum non paruerit, aut loca ſacra quouis modo violauerit. Præfectus Morauiam ingreſſus, nullum in conſpectu hoſtem armatum videt. Mox edoctus ab exploratoribus, ad primum Boiemorum aduentum perculſos, inſidiarum conſcios, arcibus etiam atque vicis ſuis deſertis, ex Morauia ad Premyſlaum confugiſſe, arces illorum cum ipſis hominibus in deditionem recipit, ac ſolam pecorum armentorumque prædam militibus dilargitur. Sedatis rebus turbulentioribus Henricus, a quibus natura abhorrebat, ad Pontificiam deinceps functionem ſe vertit: atque ad eam in primis intentus, munere ſuo in corrigenda Eccleſiaſtica diſciplina fungitur. Adeo tunc ab intemperantibus & laſciuis ſacerdotibus labefactatam, vt lapſus eius erigi, ac rurſus in ſtatum ſuum conſtitui, niſi per ſummam authoritatem, & præſentem cenſuram non facile potuerit: late enim vitia, & per multos ſacerdotes diffundebantur, & idcirco multam ſeueramque medicinam poſtulabant. Neque enim temulentia, neque libido, ſicut neque alius inueteratus morbus, alio quam acri aſperoque, ac minime blando medicamento curatur. Igitur Henricus, poſitis per diuerſa loca tribunalibus, in quibus dati iudices præſidebāt, per eos ſacerdotibus temetū, ganeumque ſectantibus, famem ſitimq; in carcere procurabat. Ibidē incontinentium æſtuantem libidinis impetū eodem pharmaco domabat: cęteros vero, pro improbitate quemque ſua, ab officio miniſterioque ſuo remouebat, donec ad bonam frugem reuerterentur. Per quæ tamen remedia conſequi non potuit, vt malum tam longo tempore, ſpacioq; propagatum ſtatim tolleretur, ſed vt minueretur, infirmareturq;. Forte per idem tempus à Celeſtino pontifice Romano legatus è collegio Cardinalium, Petrus à lata via cognominatus, in Boiemiam & Poloniam miſſus erat, vt decumas ab iis, qui in ſacris conſtituti ſunt exigeret, in bellum Aſiaticum conuertendas. Magna enim ſpes omnib. Chriſtianis iniecta fuerat recuperandę Hieroſolymæ, Saladino mortuo. Et quanquam Henricus ita tum langueret, vt prodire obuiam legato ipſe non potuerit: eos tamen procedere iuſſit, qui alios honore & dignitate præcederent. ab illis Pragam honorificentiſſime deductus, ac liberaliſſime cum toto comitatu ab Henrico habitus, vt intellexit ſacerdotes pleroſq; in Boiemia, vitā ſatis propudioſam viuere, diem conſecrandorum ſacerdotum promulgat. Ad quem cum plures iam pridem iniciati, quam iniciandi Pragam ad S. Vitum conuenirent, accurata oratione de Cœlibatu habita, in hanc tandem ſummam dicta redegit, vt conſecrandi cōtinentiam iurarent. Hic turba ſacerdotum cancellos circumſtans, ſepta tranſilit, ac pro ſe quiſq; candidatos ſacerdotii, per diuos perque diuas obteſtatur, *ne ſe liberos ſolutoſq; alligari, caſtrarique patiantur. Affatim ſupereſſe Monachorum, quibus ſolemne ſit mundo & cupiditatibus eius renunciare per iuſiurandum: illis contentum debere eſſe Legatum. Nec inſuper mundo deſtinatis miniſtris, iugum velle imponere, quod patres eorum portare nequiuerant.* Hac petulantia verborum legatus vehementius accenſus, imperat ſeuerius Archidiacono, vt ſacerdotum tumultum coherceat, & quos oportet, vt iurare cœlibatum cogat. At illi Archidiaconum multis conuitiis, mox pugnis inuadunt, cum de repente ſatellites armati ab Henrico ad ſedandam rixam ſubmiſſi aduolant. Ibi audaculorum aram, alii columnam, quæ cor-

Filia Ferdinādi regis Caſtellæ.

Henricus Strigonienſib. nuptiis reuerſus in Morauia inſidias Rex effugit.

Incitatur ad vindictam.

Premyſlaum adeut inſidiatorē.

Cenſurā Henricus agit in ſacerdotes.

Petrus Cardinalis à Via Lata legatus Celeſtini III. P. M. Pontifex decumat ſacerdotes in bellum ſacrum.

Oratio Cardinalis ad ſacerdotes de Cœlibatu.

Caſtitati refragantur ſacerdotes.

Archidiaconus pugnis mulctatur.

Milites prætorianis ſacerdotalis tumultus compeſcunt.

pus Dominicum ſuſtinebat circumplexi, religionem contra vim obtendebant. Sed eos Legatus inde abſtrahi, per vimque abduci mandat, inquiens, *Nihil auxilii ex religione habere illos, qui violenter illam temeraſſent.* Ac mox ſeueriſſimam in illos dixit ſententiam, partim vt in carcere inedia necarentur, partim exilio punirentur. Qua tam acri animaduerſione perterrefacti cæteri, ad ſanitatem ſobrietatemque, & temperantiam paulatim ſponte ſua redibant. Idem Legatus benignum hoc reſponſum ab Henrico tum de decumis, tum inſuper de militia Aſiatica retulit, fore vt ipſo Henrico duce, ſi ex infirma valetudine conualuerit, Boiemi nequaquam vltimi, tam piam expeditionem ſint ſumpturi. Decere enim bonum paſtorem, vt pro ouibus Chriſtianis, animam quoq; ſuam libenter ponere velit. Iuſſitque delectum haberi, ac cætera ad longinquam profectionem neceſſaria ſenſim parari. Cæterum fama morbi eius crebreſcente, & vſque ad aures Premiſlai perueniente, qui vt intētus ad omnem occaſionem erat, ita ſubitū in Morauia vna cum fratre ſuo Vladiſlao agmen coegit, quod Pragam duceret. Vocat ad ſe Henricus proceres, animumq; illis ſuum de principatu deponendo aperit, datq; eiſdem legendi principis poteſtatem quemcunq; voluerint, ſibi, inquiens, vires ad obeundum pontificatum vix ſufficere, nedum vt principis præterea onus ferre poſſit, in tanto præſertim rerum motu, atq; continenti fere illius honoris ambitu. Qui aderāt, ſimul omnes rogant, ne animū deſpondeat ad inanem inimicorū ſtrepitum, quem mox ipſi ſuis viribus ſint diſcuſſuri abſq; omni eius cura, daret modo ſe ad meliores cogitationes, quibus non de mutando rerum ſtatu, ſed de recuperanda priſtina valetudine ſecum cogitaret: ſumptiſq; propere armis, Vladiſlao & Premiſlao occurrunt. Non exiſtimabant futurū, vt tot agmina, tamq; robuſta, in tam breui ſpatio coire poſſent. Cui tamen rei ambo fratres magnam cauſam præbuerunt, dum populationibus per viam qua ibant factis, concitant indignatione in ſe omnes læſos, illæſoſq;. At contra Henricus ex munificentia, in maxima tunc annonæ caritate, per frumentū à ſe coemptum indigentibus gratis exhibita, adeo factus eſt popularis, vt populatim ad eum defendendum vniuerſi confluerēt. Itaq; fuga maior, quam prælium ab aduerſa parte viſebatur. In qua tamen Vladiſlaus captus & retractus, ad arcem Creuoclatam à cuſtodibus deportatus eſt. Henricus rurſum proceribus accerſitis, conſilium medicorum illis indicat, ſuadentium loci cæliq; mutationem fieri debere, & ab omnibus rebus, quæ animum ſollicitant abſtineri, alioqui nihil ſibi profutura medicamenta. Se itaq; velle Egram oppidum in vltimis Boiemiæ finibus ſitum, refouendarū virium gratia petere. Interim adminiſtrationem regni curæ illorum delegare. Quartodecimo die, poſtquam Egram peruenit ibidem ab humanis exēptus eſt. In vtroq; magiſtratu tam æquus & moderatus, vt in dubio reliquerit, princeps an pontifex melior vixerit. Corpus Doxanam illatū, quo in cœnobio matrem etiam ſuam ſepeliuerat. De ſucceſſore in comitiis ab ordinibus variatum, primoribus ad Premyſlaum, vti cæteris ætate priorem, inclinantibus: alia nobilitate cum ipſis ciuibus, Spitigneo adoleſcenti, ob memoriam Conradi ſuffragantibus. Sed ab hoc ſuffragio iſti à primoribus dicentibus, quod ad parietem nimis adhuc propter ætatem caducum applicare ſe ſtuderent, victi protinus deſtiterunt, atq; de Premyſlao cum illis in certamen venerunt, interrogantes, an expediret ſummæ rei præponere eum, cui Cæſar eſſet infenſus? & quem ipſi recenti prælio vehementer offenderunt, fratre intercepto, & ipſo Boiemia turpiter expulſo? ita vt facile conicctare liceat, ne nunc quidē aliud cum meditari, quam quo pacto ſe vlciſcatur. Hæc tandem ſententia obtinuit, vt Premyſlai fratrem Vladiſlaum, de cuſtodia ereptum, principem conſtituerēt, haud dubie huius tanti beneficii, quam iniuriæ ſua culpa contractæ, magis memorem futurum. Imo ea ipſa re, Premyſlaum quoq; multū de iracundia remiſſurum, poſtquam viderit fratrem dominari. Eunt igitur confeſtim ad arcem in qua cuſtodiebatur, ibiq; principem illum ſalutant, & inſigni comitum pompa Pragam deducūt, prorſus ignarum, vbinam gentium Premyſlaus ætatem degeret: ſed nec quiſquam præſto erat, qui eum de ſtatu illius docere poſſet plane miſero. Ad has enim rei familiaris anguſtias, ad eamq; pecuniæ inopiam redactus fuit, vt ob quærendū victum quotidianum Ratisbonæ, vbi templū ædificabatur, ſeruili habitu operam ſuam architecto locare, totumq; diem rotam verſatilē in ſubducendis in altum lapidibus, verſare coactus fuerit, vno tantum ex ſuis clientulo fideli, laboris ſudoriſq; ſocio, quo cum dies continuos decem, cum ſe in opere illo defatigaſſet, relaxandi animi cauſa extra mœnia ad pontem Danubio imminentē progreditur, garriens cum clientulo, quicquid in buccam venerat, cum ecce tibi nuncius adeſt de mor-

Henricus morbo correptus principatu ſe abdicat.

Premiſlaus & Vladiſlaus inuiſi cuique ob graſſationes.

Henricus annonam egentib. gratis ſuppeditat.

Egræ moritur Henricus & princeps & paſtor bonus decimoquinto Pontificatus anno.

Vladiſlaus interrex è carcere III. quinquemeſtris.

Sors miſera Premyſlai Ratisbonæ latomiis inſeruientis.

de morte[d] Henrici Cæſaris, Meſſanæ in Sicilia mortui, notum omnibus faciens. Quo Premyslaus exhilaratus, *Adhuc*, inquit, *numen aliquod, fortuna melius nos reſpicit, quin redimus, & læti hunc diem in œnopolio conſumimus.* Imo ait clientulus ſi lautius obſonare vis obſonium, en cape duos aureolos, quos in vſum futurum hactenus repoſitos habui ad obſonandum. Eos ſimulatque ille accipit, ſubridens in Danubium proiicit. *Domi*, inquiēs, *non hic lautiorem quærendam cœnam: ad quam maturius cœnandam, fac vt poſtera die accinctus ſis ad iter maturandum Boiemiam verſus.* Cuius fines attingens, gratiora adhuc noua audit, fratrem videlicet ſuum Vladislaum natu minorem, principatum in Boiemia gerere. Sed cum ſimul ei veniret in mentem, quam incommunicabilis eſſet regni ſocietas, viſum eſt, vt fratris ſententiam de longiore tutioreque loco tentaret, ſi ſibi tanquam ſeniori de throno cedere, aut ſe in regni conſortium accipere vellet, datque hac de re ad fratrem literas, controuerſiam tunc de pontifice cooptando, cum collegio Pragenſi habentem. Suam enim Vladislaus in hoc autoritatem valere voluit, vt pro arbitrio ſuo, quem cuperet, pontificem cooptaret quemadmodum re ipſa fecerat, Henrico Danielem ſuum ipſius à ſacris vt vocant Sacellanum, ſubſtituendo. Sed in eius nomine ſacerdotes Pragenſes nullo pacto acquieſcere, nec eum ad vllam adminiſtrationē prius admittere voluerunt quam leges ipſis, iuraque & ſuffragia libera reſtituerētur, quibus ex antiqua conſuetudine hunc ipſum Danielem ſibi Epiſcopum legerunt, haud dubie Vladislao gratificati. Quibus literis, cum eſſent redditæ, ſcriptum inerat: *ex malorum theſauro, hoc malum illi defuiſſe, vt latomias Ratisbonæ lapidarias colere fuerit coactus: ſed omnem ſibi mærorem abſterſiſſe lætitiam, quam ex fratris principatu concepiſſet, cuius fructum ad ſe quoque ſperaret pertinere.* Has literas Danieli & quibuſdam aliis recitans, rogabat illorū ſententiam. Cui Daniel, *Caro*, inquit, *& frater tuus eſt Premyslaus, piumque videri ac vere fraternum, vt in iſta anguſtia animæ eius, tua ope illum ſubleues.* Reſcribit mox Vladislaus fratri, vt ad certum locum, quem nominabat, ad colloquium veniat, velle ſe tranquillo animo abſque multis arbitris cum eo, de rebus communibus fraterne conferre. Sed non latuerunt hæc cæteros nouarum rerum ſtudioſos, qui vt rurſus aliquid nouarent, Spitigneo adoleſcenti perſuadent, vt Premislaum in via intercipiat: quo intercepto, ingens obſtaculum, quod nunc ad emergendum ei obſtaret, ſublatum iri. Imprudens iuuenis, paruula manu, atq; ea inermi contracta, cum ſtultis conſultoribus incidit in foueam quam fecit. Hunc principes captum oculis in vincula cōiiciunt, ne aſpirare deinceps ad principalem honorem poſſet. Ipſi inter ſe commendabili Vladislai pietate, qua vltro maiori fratri de loco ſuo, quem tantum quinque menſes occupauerat, ceſſit, ita rem compoſuerunt, vt Premyslaus Boiemis, Vladislaus Morauis imperitaret.

Anno 1198.

Premislaus Cæſaris audita morte in Boiemiam feſtinat.

Fratris animū pertentat.

Ius nominandi Epiſcopi collegio non principi competit.

Daniel XVIII. Epiſcopus Pragenſis.

Reuocat Vladislaus fratrē Premyslaum.

Spitigneus cōprehendere conatus Premyslaum captus oculis priuatur.

Cedit fratri ſeniori Vladislaus.

a *Saladinus à Caliphis recens ſubiugata Aegypto, Hieroſolymitanum regnum euertit anno 1187. octuageſimo ſeptimo poſtquam à Godefrido in libertatem fuit vindicata anno.*

b *Tancredus Rogerij ſpurius præter pontificiam auctoritatem occuparat regnum Siculum. Hoc pontifex Henrico donauit. Vt ius occupandi haberet, Conſtantiam monialem voto ſoluto illi iungit. Mortuo Tancredo eiuſque filio Rogerio. Henricus vtramque Siciliam occupat, & ex quinquagenaria coniuge filium ſuſcipit Fridericum II. anno 1193.*

c *Conſtantia hæc poſtea vidua nupſit Friderico ſecundo Imperatori (quod vetus ſcriptor Hungarus) non Henrico Barbaroſſæ filio ſecundum Bonfinium. Ex hac Henricus ſenior Dux Sueuiæ, Rex Romanorum.*

d *Veneno quod propter adulteria coniunx illi propinaſſe dicitur. Vel inter venandum gelidam è fonte biberat, hinc mors ſequuta.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER QVINTVSDECIMVS.

SVMMA LIBRI DECIMI QVINTI.

Duo Cæſares, quod antea nunquam auditum. Philippus dux Sueuiæ & Otho dux Saxoniæ. Premislaus anceps cui fauere debeat. Saxones prædas agunt in Luſatia. Conquerenti Premiſ-

lao iniquius reſponſum. Philippo roganti ſuffragatur renunciato Othone Premislaus. tum etiam totam populatur Saxoniam. Premislaus Moguntiæ à Philippo Cæſare rex Bohemiæ coronatur. Perpetua ſerie ſibi poſtea reges ſucceſſerunt. Philippus primo prælio inferior, poſt duobus ſuperat Othonem. Bauarus Epiſcopus apud Philippum conqueſtus de effreni Bohemorum in prædando licentia. Alienatur à Philippo Premislaus. Corruptus à Lantgrauio Thuringiæ factioni Othonis adhæret: repudiat Miſnenſem coniugem in deſpectum Philippi. ducit Conſtantiam Vngaram. Quia eſſet Ottiſchar, Ottogari nomen à Bohemis inditum. longe lateque Philippi vaſtat ditionem. Subornat Philippus Theobaldum contra Premislaum ex conſilio Marchionis Miſniæ. Ferro & igne graſſatur Premislaus in auctores. Congreſſus Cæſaris Philippi cum Premislao Egræ. Simultates depoſitæ. Venceslao Premislai filio datur ſponſa Kunigundis Cæſaris filia prius Palatino pacta. Theobaldus in gratiam collocatus. Othonem Coloniæ Philippus obſidet. Ille ferox ex vrbe prodit. deſeritur: in Saxoniam profugit. Vrbem Philippus occupat. A Palatino ob ſpretas nuptias Bambergæ interficitur. Otho Cæſar malo animo aduerſus Premislaum. Magdeburgenſis Epiſcopi prudens conſilium. Principes reliqui tranſigunt inter Cæſarem & regem. Ter centum cataphractos Cæſari coronam Romæ ſuſcipienti addit. Domi filium Venceslaum coronat. Theobaldo Henrici Barbati filiam coniugem tradit. Armat eum vt ſocero contra Polonos opem ferat. Lis abſque prælio dirempta. Tartari primum innotuerunt. Otho Cæſar à Pontifice excommunicatus, illique imperium abrogatum. Surrogatur Fridericus Henrici filius 20. annorum. Otho vindicatum iniurias ſeſe accingit. A Ludouico Galliarum rege profligatur in Flandria. obiit præ mærore. Fridericus munificus in regem Bohemiæ. Summa priuilegiorum ampliſſimorum. Rex parum religioſus: ſacerdotibus vectigal indictum: monachi prædæ expoſiti. Abbas Strabouienſis oratiuncula regem demulcet. Epiſcopus ex Auſtria regem anathemate petit. hinc Romam abit. Monaſteria ſunt penu regum Bohemiæ. Monachi ſunt diſpenſatores. Decretum impetrat pro religioſis. Reuocatur Roma Andreas Epiſcopus cum legato Honorii pontificis. Placatur rex. Fridericus Cæſar excommunicatur. Vladislaus Marchio Morauiæ regis frater moritur Velegradi, vbi nouum templum condiderat. Laudes huius Marchionis & Roberti Britanni Epiſcopi Olomuzenſis. Vladislaus filius patri in Marchionatu ſuccedit. De Pragenſi Epiſcopatu lis. Iohannes Scholaſticus palmam obtinet. Cæſar conuentus agit Argentinæ. Rex Bretislaum agnatum cum ampla poteſtate committit. Agitur de ſucceſſore. Henricus filius eligitur ſtipulata in Palæſtinam expeditione. Contra pontificē Cæſar. Guelphorum & Gibellinorum nomen primum innotuit. Leopoldus Auſtrius Cæſari militat in Italia, domui Fridericum filium præficit. Auſtrii latrones populantur Morauiam. Vladislaus cum Venceslao filio regis par pari referunt. Leopoldus in Apulia moritur. Cæſar ab Innocentio pontifice Maximo ad Parmam cæditur. hinc ad Cremonenſes fugit. Diluuium in Phriſia. Cometes. Meſco Poloniæ princeps muribus arroſus. Terræmotus in Bohemia. Prodigia hæc regi veternum excutiunt. Filiæ regiæ iam nuptæ patrem inuiſunt. Agnes repudiato Cæſaris coniugio fit veſtalis. Fridericus Auſtrius Batouiam obſidet. Boceccus à Kunſtat vel terret vel admonet hoſtes. Fuga Auſtriorum. Oppugnatur Rezium. Fridericus prouocat ad duellum. Venceslaus accipit conditionem: tum ille fingit morbum. Auſtria vaſtata. Premislaus I. Ottocarorum moritur.

Philippus Barbaroſſæ filius Imperator deſign. An. 1199. Contra eū Otho Dux Saxoniæ Henrici Leonis F. Henrici Superbi N. Saxones populantur Luſatiam. Ottho Premyslao conquerenti ſuperbe reſpondet. Philippo Cæſari Premislaus ſe adiungit. Irritatus Premislaus bello perſequitur Saxones. Saxoniam vaſtat Premislaus.

NON perinde in Germania tunc res, atq; in Boiemia tranquillæ erant, principibus ſeditione laborantibus, & quod ante id tempus contigit nunquam, duos Cæſares ſibi legentibus, Philippum Sueuiæ principem, Archiepiſcopus Moguntinus, Othonem Saxonem Archiepiſcopus Colonienſis inaugurauit, vtrumq; factione potenti fultum. Quippe vltra Germaniæ principes, Philippum, rex Galliæ: Othonem, rex Britanniæ adiuuabat Premyslaus medium tum adhuc agebat animo fluctuans, in vtram partē ſeſe daret, cum ei ex Luſacia affertur, Saxones excurſione illo facta, pagos aliquot diripuiſſe, pecoraq; inde in Saxoniam abegiſſe. Extrudit confeſtim ſuos Premyslaus, qui Othoni, Saxones de præda abacta deferrēt. Atq; ille ſubridens, deludensq;: *Nimis*, inquit, *intempeſtiuam ſibi videri hanc querelam, quaſi Premyslaus morum militarium ſit ignarus, qui aliter viuere niſi rapto vix ſciant: & poſt quam in Saxonia rebus neceſſariis in præſens deſtituantur, quid noui, ſi illas apud vicinos rerum abundantiores quærunt?* Inter hæc legati à Philippo in Boiemiam veniunt, ſpes ampliſſimas Premyslao oſtentantes, ſi Philippizare in animum induxerit. Sine vlla deliberatione, ita ſe facturum reſpondit, & illis adhuc præſentibus, Otthoni bonam vicinitatē renunciat, ſubiungens: *Suum quoq; militem ſcire ex rapinis & ſpoliis viuere.* Delectoque robore trium millium in Boiemia equitum, quibus duo ductores dati cum mandato, vt hunc numerū in Luſatia adaugerent, ſi aucto opus eſſe cognoſcerent, ac talem cum illo in Saxonia operam nauarent, qualis mercede digna foret. A finibus illi ſtatim vaſtare Saxoniā incipiunt

cipiunt, tantumque incolis terrorem igni & ferro immittere, vt multitudo gregatim ad Otthonem confugeret: ſed neque ipſe hoſtibus, quorum vires plane ignotas habuit, ſe obiicere audebat, ſed mœnibus incluſus munitiſſimis, expectabat dum tempeſtas adeo procelloſa tranſiret, quod ante factum non fuit, quam ſe miles Boiemus variis ſpoliis ſatiaret, ac ſua ſponte inde decederet. Hæc quam grata Philippo acciderint, ex beneficio Moguntiæ Premiſlao collato facile quis exiſtimare poteſt. Venerat poſt rem bene geſtam Premiſlaus Moguntiam, in qua conuentum principum Philippus habuit. Ibi priuſquam de bello inſtaurando deliberari, aut quicquam tractari cœptum eſſet, Premyſlaum de omnium qui aderant, ſententia, regem Boiemiæ creat, impoſita ei ſua manu corona regia. Exin tandem interregnum in Boiemia finitum, regibus ſibi deinceps continua ſerie ſuccedentibus. Poſtquam vſu didicerant, ad dignitatem atque exiſtimationem tuendam plus referre inter ipſos reges, quam inter principes cenſeri præſertim apud Boiemos in tam corrupta procerum indulgentia ac licentia, per quam ipſos principes non ſolum nimis ſibi familiares, verum etiam obnoxios faciebant. Primus Philippo congreſſus cum Otthone ad Aquiſgranum fuit, non valde ſecundus. Nam Otho locum illum obtinuit, in quo etiam coronatus eſt. Indeque circa Rhenum, quaſi iam omnium victor, circumuolitabat, donec Philippus reparatis viribus, regeque Premiſlao ſibi adiuncto, licentiam eius reprimeret, vno prælio ad Motellam inito, cuius traiectum Otho impedire conatus eſt, altero iuxta * Aquileiam, in quo ſimiliter ac priore Otho male acceptus eſt, ita vt lentius poſthac æmulum prælio laceſſeret. Sed non defuerunt protinus, qui ſemina diſcordiæ inter Philippum & Premyſlaum diſſeminarent, ac inter primos Arnolphus quidam Epiſcopus cognomento Tarſonus, grauiter Premiſlaũ accuſans de damnis Bauariæ illatis, dum ab expeditione, tum Germanica, tum Italica reuertitur, quæ tam grauia fuiſſe fingebat, vt Bauari quouis gentium multo libentius abire mallent, quam expectare tertiam Boiemorũ per Bauariam expeditionem, quæ haud dubie illos ad extremam vaſtitatem redigeret. His Philippus ad indignationem commotus, breues admodum ac præciſas ad Premyſlaum ſcribit literas: *Non egere ſe amplius*, inquiens, *eiuſmodi Premyſlai auxilio, quod vltimum ſuis ſubditis exitium afferat.* Subito hæc indignatio per rumigerulos in aulam Othonis diſſipatur. Nec Otho ſegnis ad explorandum quo in ſe animo Premiſlaus eſſet, & ſi qua ratione pertrahi in ſuam cauſam poſſit. Miſſus ad regem Hermannus Turingiæ princeps, veteri familiaritate illi iunctus, cum muneribus & ingentibus promiſſis. Quibus adeo rex ſe expugnari paſſus eſt, vt cum Theoderico etiam Miſniæ Marchione, qui Philippi adhærebat factioni, affinitatem dirimeret, facto cum ſorore eius diuortio ſub ſterilitatis prætextu, illaque in Miſniam remiſſa, vt nouis in Boiemia nuptiis locũ euacuaret, quas paulo poſt rex, cum [a] Conſtantia, Belæ regis Pannoniæ filia contraxit, Romani Pontificis aſſenſu, quem per Otthonem, Innocentio tunc adhuc acceptũ obtinuit, in tantamq; gratiam ſe apud eundem Ottonem poſuit, vt cum Saxones Premyſlaum laudantes, identidem ſua voce repeterent, *Otthiſchgar*, hoc eſt, Otthoni totus deditus, quod Boiemi non intelligentes, putabant nouum Premyſlao à Germanis indi vocabulum, vocarique Ottogarum, nec aliter poſthac quam Otthogarum cognominabant. Ergo vt ſe Otthonianum eſſe oſtenderet, quantumuis leuiter adhuc à Philippo exagitatus fuerit, nimis impotenter tum igne, cæde, vaſtitate, imperio Philippi ſubiectos opprimebat: cæterum nuſquam ad manus & prelium ventum, quod tamen futurũ tolerabilius videbatur, quam tam lata regionatim, violentaq; populatio. Ac tum demum Philippus ſuorum incommoda, non vt prius ab Arnolpho cõficta, ſed reipſa oculis repræſentata, cum ſummo dolore ſenſit, ſeq; probe vlciſci parabat, ſi Arnolphus vindictam morte nõ præueniſſet. Nec interim tamen quidquam eorum omiſit, quibus Premyſlao viciſſim incõmodare potuit, æmulo quoq; ei obtruſo. Erat id temporis Magdeburgi ſtudiorũ gratia Theobaldus ſtirpis Boiemiæ principum iuuenis: hunc Theodoricus Marchio, perblandis & benignis verbis aggreſſus, ad ingentes ſpes inuitabat, dictiſque aſſentientem ad Philippum Cæſarem ſecum adduxit, quem is mox per vexilla, more vſitato, principem Boiemiæ declarat, prætendens indignum eſſe regno Premyſlaum, qui Theoderici ſororem indigniſſime repudiauerat: amboque iuuenem contra eum ornant, atque inſtruunt armis, viriſque. Sed adeo iam Premyſlaus in regno inueterauerat, ſuoſque in poteſtate habuit, vt ſibi à tyrunculo illo copiiſque illius nihil plane timeret. Quin rurſus potius aduerſus ipſos belli authores ferrum & arma ſua conuertit, non ſolum in ædificia profana, ſed etiam in ſacra loca, rapinis & omnium ſpoliorum gene-

Premyſlaus rex III. Boiemiæ à Philippo Cæſare Moguntiæ coronatus.

A Premyſlao omnes ordine ſibi ſuccedunt Reges Boiemiæ Anno 1199.

Otho IIII.

A Rickardo rege Angliæ Coloníenſis impulſus Ottone Aquiſgrani coronat.

** Argentinam vel Coloniam ſiquidem Vrebe, victor fuit Philippus.*

Arnolphus Epiſcopus regem Boemiæ falſo criminatur apud Cæſarem Philippum.

Patulas caluminiis Cæſar habebat aures.

Faditoni Othonis Premyſlaus adhæret.

Hermannus Lantgrauius Thuringiæ.

Premyſlaus repudiata Miſnii filia Hungaram ducit.

Innocentius III.

Origo nominis Otthogarus, *alii Odoacrum dicunt.*

Otthoboor.

Vaſtat Philippi Cæſ. ditionem Rex.

Theobaldus à Miſnia Marchione Premiſlao æmulus obtruditur.

Quoniam hic ſit referẽdus Theodoricus nulla coniectura aſſequi licet.

In authores euditur ſaba.

re deſæuiens, ipſo Othone quoq; indignante, quod neque ditioni ipſius ſubiectos Boiemi intactos reliquerint. Non elanguit cura Philippo, quanquam recenti ſuorum calamitate plurimum offenſo, quin ſollicitus tamen cogitaret de reconciliando ſibi quouis modo Premyslao, maxime poſtquā animaduertit, eā quæ alium terruiſſent, hunc magis incitare ad audaciam. Quare omiſſo terrore, rurſus fauore potius permulcendū eum ratus, hactenus ſe ſubmiſit, vt in oppidum Egram, in extremis Boiemiæ finibus ſitum, venturum ſe vltro ad Premiſlaum offerret: adeo Cæſares quoque interdum erga eos, quorum egregia opera indigent, ambitionis ſuæ obliuiſcuntur. Ibi non ſolum ſimultas, quæcunque inter eos interceſſerat depoſita, ſed noua præterea affinitas contracta fuit. Nam Philippus filiolam ſuam, cui Kunigundis nomen, filiolo Premyslai Venceslao, quem ex Conſtantia tulit, interpoſitis ſolemnibus pactionibus deſpondit, eamque paulo poſt cum ſponſo nutriendam Pragam miſit, non ſine offenſa principis Rheni Palatini, cuius filio ante pacta fuit. Theobaldus item in gratiam Premyslai tunc repoſitus, quam per æmulationem à Theodorico inductus turbauerat. Porro Philippus, quem paulo ante aduerſariorum copiæ timidiorem reddebant, vbi tantam rebus ſuis, ex amicitia Premyslai & auxilio factam vidit acceſsionem, ſic & animo & ſpe confidere cœpit, vt Otthonē laceſſere, belloque perſequi, ac poſtremo in vrbe Colonienſi obſidere auderet. Hoc vero maxime indignum videri Othoni, qui mentem altam & ferocem præ ſe ferebat, vti mœnibus velut carcere coherceretur: totus igitur ad eruptionem faciendam, manumq; cum hoſte conſerendam feſtinabat. Erumpentem ciues deſerunt, mœnia armatis complent, portas occludunt, ad hancque neceſſitatem adigunt, vt non tam præliari, quam perrupto agmine, in locum tutiorem euadere opus fuerit. Euaſit vna præſul vrbis, & princeps Lymburgi. Præſul ad arcem Vaſenbergam, cuius munitioni fidebat, ſubſtitit, ſed eam mox cum illo Philippus recepit. Cæterum Othonem cum Lymburgo aſſequi non potuit, in Saxoniam ſuam nimis properantem. Quare Coloniam reuerſus, quo ſibi ciues magis obnoxios faceret, aliquantum temporis cum Premyslao per ſummam lætitiam ibi contriuit, dein regem liberaliſſime donatum à ſe dimiſit. Non diu poſthac ſuperſtes, Palatino Rheni ob cōtumeliam, quam mutatis ſponſalibus accepiſſe ſe putabat, vitæ eius inſidianti, donec incautum manu ſua Bambergæ noctis tempore [b] occideret, cæde antehac in Germania aduerſus Cæſarem inaudita: illum tamen viciſſim, ſed non continuo Henricus Philippi intimus amicus, in Rheni inſula ſimili caſu proſtrauit impune. [c] Occiſo Philippo imperium ad Othonem recidit, de vindicta inprimis ſollicitum, quam inferre Premyslao ſtatuerat. ad quam rem, & militem ſcribere cœpit propoſitum continuaturus, ſi non illud cognatus eius princeps, & Magdeburgenſis antiſtes interpellaſſent: *Multa alia & magna reſtare*, dicentes, *ad quæ peragenda præuerti deceret. Iacere adhuc Imperium ſeditionibus, bellicisque tumultibus perturbatum: quæ quidem mala niſi ex illo ſublata fuerint, ſuſpicionum, offenſionumque, denique & bellorum cauſas nunquam defuturas: auferri autem poſſe hæc vna ratione, ſi omnes imperii principes, data publica fide, ad deliberandum, ſtatuendumque de quibuſcumque controuerſiis conueniant. Si quis principum abfuerit, ſuo quemque damno abfuturum.* Quum placeret conſilium, dies principibus publica fide Bambergam ad conueniendum edicitur. Ad quam Premyslaus quoque præter Othonis expectationem venit, non pluribus quam ducentis equitibus comitatus. Ibi occurrentibus principibus ſua prudentia authoritateque, ac ſe medios inter Cæſarem & regem interponentibus, diſſenſio citra vllam controuerſiam ſedata fuit. Actumque deinceps de expeditione in Italiam facienda, coronæ Cæſareæ ſumendæ gratia, pleriſque principibus nomina in illam ſua dantibus. At rex trecentos viros, equoſque cataphractos ſe miſſurum Cæſari ſpopondit, & ad tempus præſtitit. Exin rebus ſuis domi curandis intentus, Venceslaum filium etiamtum puerum, regem coronat, [d] Theobaldo filiam Henrici cognomento Barbati, Vratislauiæ principis in matrimonium elocandam curat, additque eidem copias, quibus ſuccinctus opem ferat ſocero, ad recipiendum Poloniæ principatum, ad quem [e] Leſco natu minor aſpirabat, Conrado Maſouiæ principe eum adiuuante, inſtiganteque, vt cum Henrico, quem manſueto, & à cædibus alieno eſſe animo ſciebat, armis contenderet. Caſtris prope Cracouiam poſitis, inuitat ad colloquium Henricus Leſconem, eique conditionem offert, vt ad arbitrium Poloniæ Procerum, rem controuerſam potius, quam in diſcrimen belli conferant. Qua accepta Leſco, ſententiam etiam Polonorum fauorabilem accepit, vt ipſe princeps, tanquam magis acer, excluſo mitiore diceretur: munificentiſſime tamen Henricus à Leſcone & Polonis habitus eſt. Ibi

Philippus Cæſar Egram ad regem venit, & illum placaturus.

Kunigundis Cæſaris filia Venceslao Premyslai F. deſponſata.

Theobaldus Premyslao reconciliatur.

Philippus Othonem Coloniæ obſidet.

Eruptione facta Otho cum Epiſcopo Colonia excluduntur.

Conuentus Bambergæ ab Othone indictus.

Sedata odia inter Cæſarem & regem.

Rex filiū Venceslaum puerū coronat.

Thatari.

eſt. Ibi tum primum gens iſta, quæ ſe Thataram appellat, gentium omnium, quæ extremos Scithiæ vergentis in ortu fines incolit, barbariſſima truculentiſſimaq;, rumore emerſit, poſtquam trans Tanaym, & Mæotim, duce Perſa quodam, humili & ſordido loco prognato, ſed manu ſtrenuo, Dauida vocabant, aliquot populis expulſis, occupataque Cherſoneſo Taurica, finem tandem ſedis incertæ fecit, quanquam in hũc diem vaga duret, ac inquieta, & caſtra potius in campis, quam ædificia in oppidis habitans, tam indomita genti feritas, vt ne tanto quidem tempore intercedente, beluinam vitam exuere queat, tamque immanis in Chriſtianos illius rabies, vt cani magis rabioſo, quã homini Chriſtiano ſe parſuram iactitet. Sed nec efferacius iſta verbis iactat, quam opere exercet, id quod Poloni, Rutheni, Lithuani, miſerãdum in modum ſubinde experiuntur. Subinde enim nationibus illis propter vicinitatem feræ illæ immaniſſimæ, improuiſo ſuperueniũt, quo facilius incautos opprimant. Sed mox plura de Thataris.

Thatari Ruſſis & finitimis Lithuanis atque Polonis primum innotuerunt.

Sub idem tempus Premyſlao ex Italia noua afferuntur: Othonem poſt ſuſceptam ab Innocentio pontifice imperij coronam, pro eo beneficio, malam illi referre gratiam, dum pleraque Pontificis oppida in Hetruria inuadit, atque occupat, dumque Siciliæ, Apuliæq;, & Neapoli imminet, quæ Regna Fridericus adoleſcens, Henrici Cæſaris filius, authoritate Pontificis tenuit. A quo ſæpius Otho commonefactus, vt ab eiuſmodi iniuria abſtineret, ac id potius, quod officii ſui eſſet, ageret, tam in amplificando Eccleſiæ ſtatu, quam in conſeruandis regnis Chriſtianis in bona pace & tranquillitate. Tantum abfuit, vt reſipiſcere voluerit, vt magis adhuc quam prius Pontifici inſultaret. At ille contumacem anathemate ferit, imperiumq; ei abrogat, & Lectoribus dat legendi alium poteſtatem.

Anno 1188. vel vt aliis 1201.

Otho à coronatione ingratus Pontifici.

Abrogatur illi Imperium.

Sigefridus Moguntinus formali anathematis publicauit.

Qua de re cum Premyſlaus quoq; à Pontifice literas accepiſſet, cum Moguntino Treuerẽſiq; Archiepiſcopis, & Turingię principe, Fridericum annum vigeſimum agentem, deligunt Imperatorem. Hic ſtatim in Sueuiam ad natale ſolum, ſuperatis, auxilio Premyſlai & Leopoldi Auſtriæ principis alpibus, profectus, regni Germaniæ diadema à Moguntino Archiepiſcopo accepit, & cum Ludouico Galliæ Rege fœderis amicitiæq; pacta iniit.

Fridericus II. Cæſar deſig. Anno 1210.

Fœdus Friderici cum Philippo Rege Franciæ.

Quibus omnibus Otho, velut facibus ardẽtibus inflammatus, & ipſe in Saxoniam ſuam reuerſus, ignem toti Germaniæ immittere feſtinabat: qua ſe pernitiem cunctis ſuis aduerſariis allaturum minitabatur. Sed cum accepiſſet, Regem Galliæ firmo ac valido exercitu in eam Germaniæ partẽ, quæ Flandria cognominatur, aduentare, ei rei primum præuertendum ratus. Gallo magnis item viribus in via occurrit, nec vllam prælii conſerendi moram facit. Diu pugnam ancipitem Saxones, pro domino ſuo fortiter pugnantes fecerunt, ſed vicerunt tandem Galli memorabili victoria, fuſo proſtratoque Othone, tanta clade, vt poſthac nunquam ad priſtinam potentiam ſe erigere valuerit, pœna (vt ferunt) peccati, quam ex contemptu religionis contraxit, ſic eum vbique locorum deprimente, vt Friderico, cum quo Premyſlauus aſſiduus erat, ad omnia loca, ad quæ pugnam contra eum inſtaurabat, turpiter ſuccumberet. Ex mœrore inde mortuus.

Galli victores, Copiis Anglicis prælium hoc infeliciter geſtum.

Sponte abdicauit quinquennio ante mortẽ.

At Fridericus Cæſar, quo gratum liberalemq; animũ erga Premiſlaum Regem oſtenderet, arbitrium ei petendi offert, quicquid impetrare à ſe cupiat. Cupit ille, *vt finibus regni ſui in Germaniam promotis, liceat ſibi poſterisq; ſuis pacate perfrui. Vt item liceat libere in toto regno, ſine vlla tributi externi exactione regnare. Vt denique liceat conciliis principum à Cæſare indictis non adeſſe, niſi indicta fuerint, aut Bambergæ, aut Norinbergæ, aut Ratiſbonæ, vrbibus Boiemiæ vicinis.* Ad hæc omnia præſtanda Fridericus non modo benignũ ſe & facilem prębuit, ſed laxato beneficẽtiæ ſuę ſinu, fines præterea Regni amplificauit, additis illi, Meylinenſi, & Mantilienſi regionibus, ac nonnullis arcibus inſignibus æternum poſſidendis. De Epiſcopis vero hactenus, & in hæc ipſa verba ſua literis expreſſa indulſit: *Ius quoque & authoritatem inueſtiendi Epiſcopos Regni ſui, integraliter ſibi & hæredibus ſuis concedimus, ita tamen, quod illi gaudeant libertate & ſecuritate, quam à noſtris prædeceſſoribus habere conſueuerunt, de noſtræ, aut imperialis libertatis munificentia.*

Anno 1218.

Ampliſsimis priuilegiis Rex Boiemiæ à Friderico II. Imperatore donatus.

Sed domi quoque Premyſlaus Regnum nouis ædificiis, nouiſque religioſorum ſodalitiis exornabat. Nam inter alia opera pręclara, duo Pragę cœnobia erexit, alterum diui Clementis, alterum diui Franciſci titulo, atq; in vtrumq; ſodales tranſtulit, quos nuperrime, ſiue ipſe Franciſcus, ſiue Dominicus plantauit. Cæterum hactenus pietas Premiſlai probata, de cætero frigere cœpit, calore religionis illam ſenſim deſerente, dum ſacra Premyſlaus cultumque diuinum nunc intermittit, nunc faſtidit, nunc plane omittit. Cuius certe negligẽtiæ morbus ſubitus, ita vti Andreas, qui Danieli in Pontificatu Pragenſi ſucceſſerat opinabatur, pœnas ab illo exigere videbatur. Regem igitur ægrotum inuiſens pro officio ſuo, ad expiandam ſacrorum negligentiam illum ad-

Familia ſodalitiorum Franciſcanorum & Dominicanorum, in Boiemiam inuecta.

Premyſlaus pietati parum addictus.

Andreas XIX. Epiſcopus Pragenſis.

Digitized by Google

Obi rpationẽ Epiſcops non æquis audit auribus.

Sacerdotes Vectigales facti.

hortabatur. At ille tacere eum iuſſit, ſi alia remedia dicere neſciret præſenti languori apta, habuitq; poſthac eum in odio, ex quo multa in ſacerdotes mala permanarunt, Rege iniurias illorum diſſimulante, quas à nobilitate, aut à vulgo per conuitia, per ſpolia, & aliquoties per verbera accipiebant. Repertaq; in eoſdem tunc fuit iniquiſſimæ exactionis ſingularis improbitas. Nam vbi ab Hebræo vnus vectigalis nomine exigebatur nummus, ibi à ſacerdote decem, mox viginti nummi extorquebantur, fruſtra Andrea Pontifice aduerſus impotentiam queritante. Atque ea cauſa ei fuit, cur ex Boiemia in Auſtriam ſecederet, vt videlicet ex loco tuto Regem vna cum nobilitate percutere

Per excommunicatum.

Anathemate poſſet, quo facto, Romam migrauit. Tanto inde atrocius quam prius Lupi in gregem dominicum, paſtore abſente deſæuiebant, iam cum pabulis caulas quoque illi & ſtabula adimentes, ac præcipue in cœnobitarum poſſeſſiones inuadẽtes, illaſque diripientes. Cuius rei indignitate ante alios Abbas Strahouienſis commotus, Regem

Abbas Strahouienſis lepida oratiũcula Regẽ permulcet.

ſibi compellandum huiuſcemodi verbis putauit: *Quo in periculo ſita ſint Deo conſecrata loca noſtra, Rex inclyte, nos qui in illis habitamus, etſi propius ſentimus, tamen alij quoq; de longinquo videre poſſunt, ad quam miſerabile exemplum, omnibus ferme præda ſumus, quos modo prædari haud pigreſcat, qualium ſine numero quotidie apparet numerus, quoniam nemo exiſtit, qui illorum licentiam cohibeat, ſed plerique etiam eos in nos exacuunt, quaſi noſtra hic res ageretur, quos habent contemptiſſimos, quia mundum, quem ipſi amant, contempſimus, cum tua potius res maxime agatur. Nam quid nos aliud, quam curatores & fiduciarij tutores ſumus, vt bonorum videlicet nobis creditorum fideliter negocia geramus, cæterum imperium & poteſtas, atque legitima tutela*

Cœnobia, Regni ſunt horrea & penu.

tam in nos, quam in cœnobia, ad te vnum, tanquam ad Regem noſtrum pertinet. Ab Regibus namque & principibus donationes iſtæ in pia conſortia profectæ ſunt, non vt profanentur ac temere diſtrahantur (ſemel enim Deo ſunt dicatæ,) ſed vt pietati perpetuo ſeruiant quod quidem aliter fieri nequit, niſi Reges dona ſua perpetuo tuenda ſuſceperint. Nam vt inter alia, quæ cum decore pietateque, & vtilitate in regno conſtituta ſunt, & in hac parte maiorum tuorum licet prudentiam agnoſcas; Extruebant illi compluribus in locis cœnobia, plurimiſque vicis & pagis ac colonis illa dotabant, religionis vtique amplificandæ in primis gratia, interim tamen commodo etiam ſuo Re-

Cœnobia, Regni cenſiſiæ.

gnique ſui, quod retineri ſine opibus & viribus non poteſt, conſulentes. Adeo autem opes cœnobiorum inter ſuas numerabant, vt Cameram ſuam appellarent, quod inde belli tempore, velut ex penu annonam, & alium commeatum ſibi ſumerent. Et ſi opus erat perfugio, præſertim in ſeditionibus domeſticis, non tam cœnobia, quam propugnacula, ac tuta militibus receptacula habebant: quorum nihil facere licebat in locis profanis, ſuos poſſeſſores habentibus, ſæpius etiam principibus ſuis rebelles. At fidi, dictoque Regum noſtrorum ſemper audientes, nos contubernales, qui in omnibus piis contuberniis viuimus, perſeueramus, deprecationes, obſecrationes, interpellationes in dies ſingulos, noctesque, cum gratiarum actionibus facientes pro omnibus hominibus, ac præcipue Regibus & aliis in eminentia conſtitutis: nec interim curare negligentes, vt ſalua tibi maneant cœnobiorum tuorum bona, cum Regni tui ſalute. Vide igitur an conueniat, te propria (quod prouerbio dicitur) vineta cædere? quibus amputatis, ſterilem poſthac domi, mutilamque & apud exteras natio-

Edictum de nõ lædendis ſacris bonis.

nes nõ ſatis honeſtam obtineas dignitatem. Benignis iſta auribus ſunt audita, factumq; mox edictum capitale, ſi quis deinceps auderet viris locisque religioſis inſultare. Venitque ſimul regi in mentem Andreæ præſulis, vti eum Roma Pragam per literas reconcilia-

Reuocatur Andreas Romá.

Honorius III. ſeuerus in Fridericum.

Satisfit ſacerdotibus.

tionem pollicentes reuocaret. Sed iam Andreas in itinere erat cum Legato, quem Honorius Romanus Pontifex ad Regem mittebat, qui cum illo de iniuriis ſacerdotum ita ageret, vt omnibus calamitatibus in poſterum liberarentur, vtque Præſulem in antiquam cum Rege gratiam reduceret. Quæ ſane Legatus nullo fere negocio celeriter confecit, adeo Rex ſe facilem ad mandata Honorij præbuit, quem ſic conſtantem, ſuique iuris tenacem eſſe ſciebat, vt nullis Friderici Cæſaris minis, aut armis deterreri potuerit, quo minus in illum Eccleſiaſticam ditionem impugnantem, gladium cenſuræ Pontificiæ ſtringeret, armaque deinde armis opponeret, poſtquam gladium, quem ſpiritalem vocant, Fridericus perinde quaſi plumbeum irrideret. Sed

Vladiſlaus Regis frater moritur Velegradi quod cœnobiũ ipſe eo loci vbi nunc eſt extruxit.

Regem paulo poſt triſtis nuncius mœrore affecit. Vladiſlaum fratrem cum quo illi prorſus fraterne ſemper conueniebat, ſupremum in Morauia diem obiiſſe, funeratumque eſſe nuncians, in nouo cœnobio, quod recens Velegradi excitauerat, & abſoluerat. Nam cum locus ille Velegradenſis animo Vladiſlai valde arrideret, propterea quod fœlix auſpicium Morauis ad Chriſtianiſmum dederit, extaretque in illo, primum Chriſtiano ritu à diuo Cyrillo conſecratum templum, non cultu, non laxitate, non ſitu conſpicuum, vetus dirui, & nouum haud procul inde, aſſenſu Ruberti Olomucenſis Antiſtitis ædificari iuſſit, in hanc quam hodie quoque conſpicimus amplitu-

Digitized by Google

amplitudinem & dignitatem. Mandatumq; item ſuis, vt ibi conderetur, quemadmodum conditus eſt ingenti omnium ordinum luctu: de omnibus namq; ordinibus optime meritus eſſe videbatur, optime conſulens vtilitati omnium, pace, iuſticia, æquitate, ciuilitate. Ad hæc in operibus pietatis ſic exercitus & perſeuerans, vt nullum fere diem intermitteret, quin pietatem aliquam exerceret in orfanos, in viduas, & alienæ opis indigentes. Cum Roberto vero præſule, donariorum, quibus aræ altariaque ornantur, quaſi certamen inerat, vter videlicet precioſiora templo diui Venceslai, quod Robertus igne collapſum inſtaurauerat, offerret: obtulitque crucem auream vnionibus diſtinctam, duodecim auripondo grauem: quam tamen & opere, & precio, & gemmis, præire videtur ſcrinium reliquiarum diui Chriſtini, quod Robertus pro Sarcophago in Choro ſuſpendit. Natione hic Britannus erat, ſed multis annis inter Boiemos verſatus, in contubernio ſodalium Ciſterciẽſium, qui in oppido Boiemiæ Nepomuco commorabantur, quibus præpoſiti etiam nomine præfectus fuit, antequam ad Epiſcopatũ poſtularetur, ipſius quoque Vladislai teſtimonio, vti dignus approbatus, qui debuerit ad eum locum prouehi. Ab hoc præpoſitura Olomucenſis inſtituta, rebuſque neceſſariis liberaliter inſtructa. Mortuus, in eodem quo Vladislaus templo eſt ſepultus. Emiſerat forte in aula Regis, cũ de obitu Vladislai nuncius Pragam veniſſet, Andreas Pragenſis Antiſtes, vocem haud ſatis prouidam, inquiens, vnicum ſacerdotum præſidium patrociniumq; vna cum Vladislao intercidiſſe. Qua voce Rex, non ſecus atq; contumelia offenſus, iudicanſq; mala fide ſecum in gratiam præſulem rediiſſe, viciſſim illum cotemnere, ac bilem illi ſæpius diſſimulata ſacerdotum iniuria excitare, donec iterum Andreas Romam perfugeret, vbi tandem extremum vitæ clauſit diem. Caput eius ſacerdotes Pragam referri, & in ſacello diui Venceslai ſupra arã recondi curarunt, dignũ eſſe dicentes, vt caput libertati illorum natum, in loco obuio, ac maxime celebri reponeretur. Succeſſorem Vladislao in Morauia Rex Vladislai filium cognominẽ dedit. In Boiemia autẽ haud parua de præſule diſſenſio erat, proceribus qui bona illius intercepta occupabant, pro humili quouis ſimpliciq; contendentibus vt in locum Andreæ cooptaretur, cæteris hebetem, inhabilemq;, & futurum velut pictum Epiſcopum abominantibus, cum epiſcopus magnarum rerum, tum diuinarum tum humanarum curã ſuſtinere cogatur, ſecundumq; a rege locum in regno obtineat. Itaq; duo ſunt nominati, ambo ex collegio Pragenſis conſortii, alteri Peregrino, alteri Budiuoio nomẽ. ſed vtrumque Honorius Pontifex Romanus exautorauit. In Ioannem tandem cognomine Scholaſticum, ex eodem collegio profectum ſuffragia conſpirauerunt, accedente Regis quoq; calculo. Quem Honorius Pontifex approbauit, breui poſt vita functus, Gregorio eius nominis nono, ſucceſſore, pariter diris Fridericum Cæſarem inſectãte, quoniam fruſtrata ſæpius Hieroſolymitana expeditione, vires ſuas ad perſequẽdos Romanos pontifices conuertebat. Redierat illo tempore in Germaniam Fridericus, indicto totius Germaniæ concilio Argentorati: cui vt Premislaus quoq; Rex intereſſet, vehementer rogabat. Sed ille tum ætate, tum diuturno otio ſegnior factus, tam longum iter ire grauabatur. Ne tamen Cæſari non gratificaretur, Bretislaũ * agnatum ſuum illo miſit, data ei ſententiæ dicendæ poteſtate, ſi quid in rem communẽ conſuli ſenſerit. Conſilium ibi erat de legendo Imperatore, de quo Fridericus ad omnes ordines retulit, nominanſq; filium ſuum Henricum annos natum decem, ingentia pollicebatur aduerſus hoſtes in Syria Chriſtianis infeſtos, ſi de hoc ſucceſſore certus ſecuruſque fieret. Cuius deſiderii compos factus, ſuo rurſus more vniuerſos fefellit, copias non in Syriam, ſed in Italiam contra Pontificem traducendo, quam tum primum in duas factiones diuiſit, vt aperte ei cõſtaret, vtras quiſq; partes Põtificis an Cæſaris ſequeretur. Pontificios Guelphos, Cæſareanos vero Gibellinos, execrandis factionum, ac toti Italiæ maxime funeſtis nominibus appellabat. Nulla enim regio, nulla ciuitas, nullum oppidum ab hac cõtagione liberum erat, ſed in omnibus locis prælia ſtudio partium, plus quam ciuilia miſcebantur. Actumq; de pontificis maieſtate videbatur, ſi non ille armis Venetorum & Florentinorum adiutus, militem præterea cruce inſignem ad retundendam Friderici ferociam per tempus obieciſſet. Leopoldus Auſtriæ princeps, Cæſaris caſtra cum primis armatus comitabatur, cura adminiſtrãdæ Auſtriæ filio Friderico demandata. Huius incuria nonnulli inquieti Auſtriaci, prius latronum modo ſparſi, poſt manipulatim collecti, ad populandos agros Znoymenſes in Morauiã ſunt ingreſſi. Vladislaus Marchio ad Premislaum Regem patruum ſuum opis ferendæ gratia Pragam confugit, qui cum viribus tunc attenuatus eſſet, vltionem mãdat Venceslao filio, quem iam pridem

Donauit Eccleſiam Olomucenſem precioſis ornatibus.

Robertus Anglus Epiſcopus Olomucẽſis.

Præpoſituram Olomucenſem inſtituit.

Andreas Epiſcopus denuo Regẽ offendit.

Vindex & aſſertor libertatis Eccleſiaſticæ.

Competitores de Epiſcopatu.

Iohannes Scholaſticus XX. Epiſcopus Pragenſis.

Gregorius IX. Fridericus nõ ſuſcipit ſacrum bellum.

Conuentus Argentoraten imperii.

** Quo hic ſit Bretislaus referendus, dubium.*

Filium decennem ſucceſſorẽ impetrat.

Origo factionũ Guelpha et Gibellina.

Auſtrii principe abſente Morauiam populantur.

Leopoldus VII. dux Auſtriæ.

Venceslaum filium Rex coro-

Digitized by Google

[illegible] vaſtatur Auſtria. [illegible]

regem cum vxore Kunegunde, auſpice Zyfrido Moguntino pontifice coronauerat, atq; ille ab oppido Auſtriæ, iuxta Danubium ſito, quod Cremes vocant, exorſus finem vaſtandi, ſecundum Danubium loca omnia non prius facit, quàm ad fines Morauiæ cum multiplici præda redit. Volant protinus in Italiam ad Leopoldum à Friderico literæ, grauiſſimam querelam de calamitate à Boiemis accepta complexæ. Sed lõge grauius Leopoldus apud Cæſarem queritur,

Conqueritur apud Cæſarem Leopoldus.

ſe, dum illum in peregrina militia ſequitur, hoc domi lucrifeciſſe, vt ſua fere omnia bona audiat à Premyſlao eſſe peruaſtata, ideoq; commeatum abeundi petere, vt rebus ſuis præſens conſulat, ſenſurum breui Boiemum quem laceſſierit. Non erat tempus diminuendarum, ſed potius augendarum copiarum in tanto Italiæ tumultu. Itaque Cæſar amicis Leopoldum verbis conſolari, ſibique hanc vindictam vendicare, quam ſe retributurum Boiemis cum primum in Germaniam reuerſus fuerit, pollicetur, interimque Auſtriam cum filio ſecuram præſtaturum: ſcriptæque confeſtim ad Premyslaum literæ minarum plenæ, quod Cæſare abſente, Germaniam cum armato milite incurſare auſus fuerit, eiuſque audaciæ pœnas ſe exacturum interminabatur.

Minatur Premislao Fridericus Cæſ.

Leopoldus in Apulia moritur anno 1232.

Cæterũ Leopoldus haud multos poſt dies in Apulia eſt mortuus. Cæſar autem tot ibidem & tantis negociis diſtinebatur, vt ab illis ſine maximo ſuo incommodo & cõtemptu auelli non potuerit, præſertim Innocentio eius nominis quarto in Pontificatũ ſurrogato. Nam hic tãdem par cum pari compoſitus videbatur, propter parem animi magnitudinem, quam vel in tuenda Parma aduerſus obſidionem Cæſaris oſtendit.

Innocentius Papa IIII. Parmam Cæſar obſidet, Pontifex defendit.

Sexaginta millia hominum in caſtris Cæſaris erant: nihilominus Pontifex, eiuſmodi præſidia vrbi impoſuit, legatumq; ſuum illis, virum tam forti conſtantiq; animo præpoſuit, vt non ſolum tam diu obſidionem tolerauerit, ſed facta etiam ad poſtremum eruptione, Cæſarem nihil tale in tanta multitudine timentem fuderit, fugaueritq;, caſtris quoque eius rerum omnium copia refertis potitus, in quibus & corona Cæſarea ingentis precii intercepta fuit, ipſo ex tanta clade ad Cremonenſes perfugiente. Hoc propemodum tempore longè maior ab hominibus calamitas in Phriſia Germaniæ inferioris prouincia accepta, quippe ad centum hominum millia, Oceanus ruptis obicibus redundans ſubmerſiſſe ibi fertur.

Anno 1230. [illegible] in Phriſia. Cometes. Meſco princeps Poloniæ [illegible].

Præterea cometem dein viſum, & alia quædam fortuita pleriſq; in locis repræſentata fuerunt, inter quæ[d] Meſconis principis in Polonia miſerabilis interitus numerabatur. à muribus namque ſoricibuſq;, nulla vi humana, ſed neq; fluminibus atq; aquis ad reſiſtendum ſufficientibus, miſere arroſus & abſumptus eſt.

Terræmotus terrore Regi religionem incuſſit.

In Boiemia autem terræ motus fuit. qui rariſſime apud Boiemos apparere ſolet. Sed tũc Premyslao apprime ſalutaris apparuit, vt qui animũ eius ex negligentia religionis torpentem, iacentemq;, ita motu ſuo vegetauit, erexitque, vt multo quàm prius motu maiore, templa, cultumq; Dei celebrauerit. Ac mox fundamenta cœnobio eleganti, ſub titulo diui Iacobi, haud procul à domo Regia poſuit, inſtabatq; operi, vt eo celerius exurgeret: plurimum inter hæc exhilaratus aduentu filiarum, quarum alteram Vdalrico Carinthiæ, alteram Henrico Vratislauiæ principi nuptui dederat: ambæq; Pragam venerãt ſalutandi duntaxat parẽtes gratia.

Filia Regis Premislai quæ [illegible] Cæſare [illegible].

Nam tertia illarũ ſoror, cui Agnes nomen, cũ nulla perſuaſione adduci potuerit, vt Friderico Cęſari coniungeretur, virginitatem perpetuam Deo conſecrauit, habitauitq; Pragæ in ſodalitio veſtalium à diua Clara inſtituto. Alienum vero eam à Cæſare animum habuiſſe, propter ſummam illius intemperantiam ferũt, per quam Deus ab illo offenſus, tradidit illum in cupiditates ignominioſas, ita vt more Regum ethnicorum greges aleret pellicarum, quarum ipſe deuorato omni pudore, velut admiſſarium agebat manifeſtarium. Contra ipſa Agnes, inter ſodales virgines, dum non aliud cogitat quàm vt ſit ſancta corpore & ſpiritu, hanc ſanctitatis gloriam adhuc ſuperſtes emeruit, vt ſigna & miracula æderet, quæ diua Clara poſt obitum ſuum nuper ædebat. Tam gratos igitur acceptoſque hoſpites, cum multum temporis Premyslaus, & vxor Conſtãtia penes ſe tanquam pignora ſui retinuiſſent, hoſpitalibus tandẽ donis, ampliſq; muneribus donatas à ſe dimiſerunt.

Fridericus Leopoldi filius vindictam meditatur.

Non expectabat Fridericus Leopoldi filius dum Cæſar ex Italia reuerteretur, ſed domi ſuorum delectum inſtituit, & præterea oratum partim ad affines, partim ad vicinos miſit, qui ſubſidio ſibi quam primum venirent: nec enim iniurias à Boiemis acceptas ſe diutius inultas tolerare poſſe dicebat.

Principes auxiliares Auſtrii.

Conueniunt ad tempus in Auſtriam ſubſidia, quorum duces illuſtriores erant, Patriarcha Aquileiæ, Pontifex Bambergæ, Marchio Vardæ, Comes Tyroli, ſparguntq; in volgus rumorem, quaſi in Italiam ad Cæſarem proficiſci vellent, vt ita improuiſi Boiemis inexpectatiq; ſuperuenirent.

Veiouiam oppugnant.

Sed dum auctore Friderico arcem in Morauia Veiouiam opportuno loco ſitam oppugnant (finibus namq; Auſtriæ, Morauiæq;

rauiæq; & Boiemiæ adiacet, facilemque prædonibus in omnes has regiones excurſum præbet) Venceslaus Premyslai filius ſpacium armandi Boiemos nactus, coacta breui magna vi militum conatus illorum celeritate anteuertit, ipſe potius hoſtibus de improuiſo interueniens, nemoribus qui iuxta arcem ſunt, ſilentio noctis ſuperatis, iugiſque collium milite occupatis, ne elabendi facultas hoſtibus daretur. Itaq; mandauit, vt taciti ſine quouis ſtrepitu vſq; ad auroram in ſtationibus durarent, quoniam videre prius hoſtē, quam aggredi placuit. Sed hanc eius rationē Bocecco à Cunſtat, qui colles obſidebat, turbauit, multa adhuc nocte, cornua, tympana, tubas perſonare, tumultum à militibus per ſtationes fieri, & clamorem quantum poſſent maxime cieri ad deterrendos hoſtes iubens. Id vero, quonam animo fecerit, dubium quidam reddunt, Bocceconem inſimulantes, quaſi Friderico in hoc gratificantem, vt ſigno ille per tumultum & ſtrepitum mature accepto, fugam quoque maturaret, antequam inſidiis circumueniretur. Id quod factum fuit, vt Fridericus cum cæteris, nondū Boiemis propter tenebras conſpectis, ſtatim diſſiparetur, moleſte Venceslao ferente, ademptam ſibi fuiſſe dimicandi facultatem, qua data victorem ſe futurum ſperabat. Nec tamen fugientem Fridericum perſequi omiſit, quem vt ad arcem Rhetiam aſſequutus eſt, obſidione cingendum duxit, qua aliquandiu perdurante, nunciat Venceslao Fridericus: ſi vir haberi velit, vt relicta obſidione ſingulare ſecum certamen cras ineat. Accipit Venceslaus cōditionem, ſuiq; copiam Friderico die poſtero facit. At ille ſubortam repente ęgritudinem aſſimulans, nullus apparuit. Inde Venceslaus ad populandam Auſtriam conuerſus, magnas pecudum, aliarumque rerum prædas ante ſe agit, ac mox ad parentem reuertitur graui valetudine laborantem. Aduentu filii Premislaus parumper focillatus, aggrauata dein rurſus valetudine morbo ſuccubuit; adſtantibus Conſtantia vxore & Venceslao filio, cum coniuge ſua Kunegunde, quibus omnibus funus & parentalia procurantibus, regia pompa Rex Premyslaus, primus Othogari vocabulo cognominatus, Pragæ ad S. Vitum conditus eſt iuxta aram, cui ſuperſtes adhuc reliquias Apoſtolorū Iacobi, Thomæ, Mathiæ intulit. Atq; idem author fuit, vt Procopius gente Boiemus, in album diuorum referretur.

Bocecco a Kunſtat.

Territi Auſtrij fugam capeſſunt.

Duellum offert Auſtrius, quod poſtea renuit.

Premiſlaus, primus Othogarus.

a *Conſtantiæ huius nulla fit vſpiam apud Hungaros mentio, niſi dicas fuiſſe Arragoniam Emerici Regis viduam. Eam tamen poſtea Friderico II. Cæſari nupſiſſe tradunt Hungari.*

b *Otthoni Vittelſpachio Kunigundis prius facta fuerat. Quem cum ob cædem in Bauaria patratam infamem audiuiſſet, indignum iudicans, homicidam humano aſperſum cruore filiæ nuptiis, eam Bohemo deſpondit. Hanc iniuriam non niſi cæde Cæſaris expiari voluit Ottho, vſus ope Eberti Epiſcopi Bambergenſis.*

c *Henricus Calatinus Mareſcalcus Otthonem interemit 1209. anno.*

d *Diopoldus aliis, qui Adelheidam duxit; hinc natus Boleslaus; aliis Borinous Diepoldi Marchionis Morauiæ filius: qui Tartarico bello ad Legnitiam cum Henrico Pio occubuit.*

e *Leſcus Albus Poloniæ princeps tertio declaratus (bis exactus) contra quem Marcus Palatinus Henricum Barbatum armarat. Leſcus cum fratre Conrado Maſouiæ principe illi ſe opponit. Caſtris ad Statouiam poſitis Iuonis Epiſcopi opera pax inter cognatos duces componitur.*

f *Popielo cuidam circa annum 823. hoc Poloni tribuunt, alij Mieslao Conradi Ducis Maſouiæ filio, qui circa hæc tempora vixit.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER SEDECIMVS.

SVMMA LIBRI DECIMI SEXTI.

Venceslaus Ottogarus Luſcus IIII. rex Bohemiæ. Filium Premislaum Marchionem Morauiæ conſtituit addita Oppauia & Olomuzio. Conſtantia auia nepotis gubernatrix. Ea ſupra ſexum prudentiſſima: arces in Hungaria & Morauia erigit: hic etiam cœnobia condit. Marchiones Brandeburgenſes feudo accepto regis implorant contra vicinos epiſcopos auxilia. Decernuntur tria milia peditum, & equites tercentum. Vincuntur Epiſcopi vno eorum capto. Cæſar Fridericus Bam-

berga conuentus agit. Filium Henricum perduellem in Apuliam relegat. poſt interficit. Magdeburgenſis Epiſcopus Venceſlaum regem ille accuſat pacis publicæ perturbatorem. Priuatum in conclaui inter Cæſarem & Regem iurgium. Venceſlaus Cæſari extorquet de incolumi dimiſſione ſtipulationem. Abbas Fuldenſis regi inſultat. A Vogirio Comite male accipitur. Ea propter dono accipit arcem Belinam. Rex Monoculus pro Otthocaro dictus, ob excuſſum à ramo inter venandum oculum. Cæſar offenſarum immemor regem ad nuptias inuitat. Bello Auſtriaco cum Bauaro præficit. Occaſio belli. Viennenſes ſe regi dedunt. Noua ciuitatis irrita oppugnatio. Venceſlai fideicommiſſa à Cæſare omnia bello parta. Fridericus Auſtrius viginti aureorum millibus redimit Viennam. Eam ſummam militibus congiarij loco diſtribuit. Liberalis rex. Hiſtoria de maſſa auri ſomnum impediente. Liberalibus liberaliter omnia affluunt, Regis apophtegma. Prodigus rex poſtea eget. Aeri diſſoluendo noua inſtituit vectigalia. Nobiles inſtigant Premiſlaum Marchionem aduerſus patrem. Sternitur acies Premiſlai. Veniam petit filius. Cuſtodiæ traditur. Digreſſio de Tatharis. Eorum Tetrarchiæ quatuor. Ruthenis domitis Poloniam inuadunt, Batto & Peta ducibus. Boleſlaus verecundus Poloniæ princeps cum matre & vxore Velegradum in Morauiam ſecedit. Diuiditur Tatharorum exercitus. Batto in Hungariam, Peta in Sileſiam proficiſcuntur. Vratiſlauiam expugnant vt prius Cracouiam. Henricus dux Lignicenſis ſe illi opponit. Magiſter Pruſſiæ, Dipoldi filius Boleſlaus, Meſco dux Opolij auxiliatores. Conciditur vniuerſus exercitus à Tatharis. Lignizium reſiſtit. Tathari Morauiam petunt. Sternbergius à rege auxilio Morauis mittitur. Tathari Olomuzium obſident. Incendijs in ſuburbana graſſantur ædificia. Monaſterium Gradicenſe euertunt. Duce Peta interempto caduntur Tathari. Dux Sternbergius ob rem feliciter geſtam fundo donatur, & primus Morauiæ appellatur Capitaneus. Quid Tathari in Hungaria geſſerint. Bela rex fugit. Colomannus frater occumbit prælians. Male Bela à Friderico duce Auſtriæ tractatus: hinc in Dalmatiam fugit. Venceſlaus rex munit oppida metuens reuerſus Tatharorum: filium recipit, dignitatique priſtinæ reſtituit. Veleſlaus nobilis Hebræam virgunculam deflorat & iugulat. A virginis patre ſicarius ſubornatus eundem interficit Veleſlaum. Abſoluitur in iudicio Iudæus. Indigne fert nobilitas, Iudæum nobili homini antelatum. Coniuratur in regem, Stiborio regni prætore duce. Premiſlaus cautior quàm ante cunctatur. Conſpiratione detecta, auctores cum duce pœnam luunt. Cum ſorore Agnete Rex Xenodochium Pragæ extruit. Odit Campanarum ſtrepitum. Reducitur in regnum Bela à Rhodienſi magiſtro & Comite de Frangepanibus. Diuertit ad Auſtrij ditiones. Hic vectigal exigit à ſingulis militibus. Dum negaretur, pugna oritur: Fridericus ſaucius paulo poſt moritur. Margaritha Leopoldi fratris Friderici filia hæres. Vdalricus Carinthiæ princeps Morauis adiutus Auſtriam ſibi vendicat. Hi Bauarica accerſunt auxilia. Vdalricus capitur. Morauus membris mutilantur. Ignominiam vlciſcitur Premiſlaus. Vdalricus dimiſſus. Præfecti duarum arcium domino fidiſſimi. Auſtrij dominum quærentes, ad regem Venceſlaum confugiunt. Filium Premiſlaum concedit, Ducit Margaritham hæredem, & legitimus Auſtriæ princeps declaratur. Bela rex Hungariæ ob interfectū Auſtriæ ducem ius ſibi vendicat in Auſtriam. Bellum Ottocaro motū communi Hungarorū decreto. Concurritur infeſtis ſignis. Caduntur Hūgari, & iniquas pacis accipiūt conditiones. Styri ſubiugati. Moritur rex Venceſlaus. Celatur mors, donec arces oppignoratæ redimerentur.

Venceslaus Othogarus IIII. Rex Boemiæ Luſcus dictus.

PAtre funerato, Venceslaus & ipſe Othogarus cognominatus, regni gubernacula excepit, cum à pueris ſtatim Rex declaratus & coronatus fuerit, ſed vis tamen regiminis penes patrem durauit, ac poſt obitum tandem ad filiū iure pleno translata eſt. Orba eodem tempore Morauia quoq; principe ſuo erat, & tanquam ad prædam Friderico Auſtriaco homini inquieto expoſita videbatur. Cui periculo vt tempeſtiue Venceslaus occurreret, Premislaum filium, auito etiam cognomine Othogarum, appellatum, Morauiæ titulo Marchionis præfecit, attributa ei Olomucenſi & Oppauienſi regione. Hunc iuuenem, mater Venceslai Conſtantia ſpōte ſua comitabatur, vt teneram nepotis ætatē, & adhuc ciuilium curarū expertē, ſenili interdum conſilio adiuuaret, confirmaretq;. Nam Conſtantia ad cæteras heroicas virtutes, quibus Reginæ decorantur, illuſtranturq;, prudentiam quoq; negociorum publicorum conſulte tractandorū adiecerat. regali præterea munificentia inſignis erat, dum regia magnificaq; ædificia, tā in Pannonia in fundis ſuis dotalibus Morauiæ vicinis, quam in ipſa Morauia extruit. In illa arcem cognomine Rubram excitās, Ternauiamq; ibidem, antea vicum ignobilem, mœnibus aliiſq; priuatis tectis in ſpeciē nobilioris vrbis cingens, communienſque. In Morauia autem Hodonīnam arcem, & arcem Lunpeburgā, vtrainq; Auſtriæ, ad arcēdos incurſus Auſtriacos oppoſitam condidit,

Premyslaus filius Morauiæ Marchio deſignatus.

Conſtantia regina ſupra ſexū prudens arces, oppida & monaſteria condit. Nunc Boberſpurg.

didit, ac inſuper duo veſtalium virginum cœnobia, alterum Tyſnouiam, alterum Oslauiam dictum, atq; vtrumq; vicis, colonis, agris inſigniter dotatum. Porro in Boiemia, cum ad Venceslaum Regem Otho & Ioannes Brandeburgẽſes Marchiones Pragam veniſſent, non eius ſolum rei gratia, vt in verba Regis more ſolemni iurarent, fidem ſe de bonis à regno poſſeſſis ſeruaturos, ſed oratum preterea ab eodem auxilia, contra Vilibrandum Magdeburgenſem, & Ludolphum Halberſtatenſem Pontifices, cum quibus pertinacia prælia atq; mutuis cladibus exitioſa continuabant. Rex veteris familiaritatis & contubernii memor (in eodẽ enim ſimul cum Venceslao contubernio à Premyslao educati fuerant) peditum tria millia, & trecentos equites ſubſidio illis miſit. Accreſcentibus viribus, animi quoq; Marchionũ ſic ſe erexerunt, vt aduerſarios ſuos Põtifices vltro ad pugnam laceſſerent, qua ad fluuium, quem Byſam incolæ vocant, inita, Marchiones ſuperiores euadunt, alterumq; Pręſulem in pugna intercipiunt, altero vna cum Henrico Miſnenſe Marchione per fugam elapſo. Ad hos, alioſq; per Germaniam motus ſedandos, ac præcipue ad impium [a] Henrici filii, quem Romanorũ Regem declarauerat, conatum comprimendum, [b] Fridericus Cæſar ex Italia in Germaniam celerans, conuentum Bambergæ edicit, ſoluſq; ipſe cauſam ſuam in illo aduerſus filium rebellem agit, conuictumq; teſtimonio & iudicio manifeſtæ defectionis, in Apuliam relegat, ac paulo poſt interficiendum curat. Ibi quoq; Vilibrandus Magdeburgenſis Pręſul, oblata ſibi facultate conquerendi de Venceslao (aderat namq; Bambergæ Venceslaus) ipſum fidem publicæ pacis rupiſſe incuſat, ſuamq; cladem nuper in prælio factam, eidem acceptam refert: Nec malefaciendi ei defuturam vnquam cauſam dicit, niſi lõgius ſubmoueatur, ademptis ei arcibus & oppidis, quibus à Friderico Premyslaus eius pater, tum in Saxonia, tum in Miſnia donatus ſit. Minus vtiq; ferire, nocereq; quod longiori diſtaret ſpacio, at vicini pecoris mala contagia ſæpius lædere. Quo audito Cæſar, ſtatim à prandio Regem acciri in conclaue, vno tantum comite comitatum iubet. Comes Vogirius erat atque ipſe etiam Cæſar vno Pontifice Bambergenſi coram, acerbius illum, quaſi pacis turbatorem appellat, cũctaq; ab illo repetit, quæ quondam patri illius dono dederat. Confuſus ille re improuiſa, paulum reticuit: mox recepto animo: *Non ego*, inquit, *vlli vnquam in Saxonia, aut in Miſnia tumultui cauſam præbui, ſed omnes haſce turbas illi tui excitauerunt. Quam autem obrem, ipſi viderint: cæterum inficias non ire, ſe auxilia Marchionibus ad obtinendas illorum fortunas ſubmiſiſſe. Ita enim vt facerem*, ait, *merita illorum, cognatioque inter nos, & vita à prima ætate in eadem aula conſuetudo poſcere videbantur. Nihil deniq; noui à ſe factum. Licuiſſe namq; Regibus Boiemiæ ſemper, licereq; ſubſidia amicis libere ferre. hanc libertatem à maioribus ſe accepiſſe, acceptamq; retinere, ne ab illis degeneret, velle. Et ego*, inquit Cæſar, *mea mihi redhiberi volo, quod niſi propere fiat, ab inuito per vim extorquebo.* Pertinacius dein obſiſtentem obluctantemq; Venceslaum, nec minas Cæſaris magnipendentem, à ſe manibus retrudit. Ambo autem vino haud minus quam ira æſtuabant, vt fieri ſolet à lauto prandio. Venceslaus igitur retruſus dextram Cæſaris manum, ſua lęua arripit, alteraq; ſtringit gladium, prompte iurans, ſe illum in corpore Cæſaris demerſurum, ſi non ſoſpes omnibus ſuis fortunis ſaluis dimiſſus fuerit. Interimq; Vogirius Pręſulem Bambergenſem, tanquam viribus valentior, vi retinet, ne cubiculo egredi, neue poſſet vociferari. Atq; ita Cæſar inter ſacrum (quod dicitur) & ſaxũ poſitus, ſancte promittit, *ſe nihil Regi nociturum, neq; quicquam illi adempturum.* Redeunti in hoſpitium, Abbas à Fulda, magnitudine opum ſuperbe inflatus, fit obuius, accedenſq; proxime Regẽ humerum eius manu ſuſpenſa pulſat, inſolenterq; appellat, inquiens: *Si perſonam Cæſaris gererem, tibiq; ita vt ille vicinus eſſem, aliter atq; ille audaciam tuam, ne illam aduerſus Germanos Pontifices attolleres, retunderem.* Adſilit illico Vogirius, palmaque porrecta os Abbatis præcidit, exclamans: *Monache, video te ſub improbo præceptore meruiſſe. Nam ſi bonus ille tibi contigiſſet, vtiq; præmonſtraſſet, quem & qualem honorem Regibus habere deberes.* Pergit inde qui vapulauit queribundus ad Cęſarem, at qui percuſſit, cum Rege ſuo in Boiemiã, hoſpite etiam inſalutato. Domi ab eodem Rege meritorum Vogirii habita ratio. Nam oppido Belina cum ſuis latifundiis ab illo liberaliter donatus eſt. Mutauitq; Rex paulo poſt cognomẽ ſuum, dum inter venandum parum cautus, in ramum obuiũ impingit, alterumque amittit oculum, vnde Monoculus deinceps pro Othogaro nuncupatus fuit. Adeo autem Cæſar præter omnem ſpem Venceslai, expectationemq; patratæ nuper audaciæ memoriam depoſuit, vt celebraturus cum ſorore Angliæ Regis nuptias, inter præcipuos hoſpites multis inuitamentis reconciliati animi velut teſtibus ad ſe Venceslaum euocauerit, nullumque comitatis, atque liberalitatis in eum genus prætermiſerit, & ad

Marchiones Brandeburgẽ. Boemiæ ſeudatarii. Filii Alberti à Ballenſt. ad domum in Anhalt qua familia Marchia tunc præerat.

Bellum Marchionibus Brãdeburgẽ cũ vicinis Epiſcopis.

Accuſatur Vilibrandus quã pacis turbator Rex Venceslaum.

Vogirius Comes.

Primatum inter Regem & Imperatorem iurgium.

Cæſar Regem incolumem ſe dimiſſurũ polliceri, cogitur.

Abbas à Fulda inſultans Regi male à Vogirio accipitur.

Venceslaus Monoculus.

Rex à Cæſare ad nuptias inuitatur.

Mechtildi alias Iſabella Iohannis Regis Angliæ filia.

poſtremum curam ei vna cum principe Bauarorum inuadendæ Auſtriæ mandauit. In qua Fridericus captum Henricum Cæſaris affinem, in arcem quandam cõiecerat, nec inde dimittere eum volebat. Hæc mandata Cæſaris Rex eo lubentius, maturiuſq; exequenda ſuſcepit, quod idem [c] Fridericus Auſtriacus, quum viribus totis non auderet, furtiuis tamen excurſionibus lædere Morauos, aut Boiemos non ceſſabat. Sed nec Bauarus in mora fuit, cum Bauaricis Sueuicisque agminibus, vaſtare cum iis Auſtriã ſtatim à finibus orſus. Mox Boiemo coniunctus, præſidia arcib. impoſita depellebant, oppidaque alia pugnando, alia per deditionem recipiebant, exercitum deinde ad vrbem Viennam admouerunt, modico præſidio munitam, quoniam Fridericus omnes vires ſuas ſecum ad ciuitatem, quam Nouam vocant, tranſtulerat, ei loco potiſſimum fiſus. Ad quem cum Viennenſes miſiſſent nunciatum, quod niſi celeriter vrbi foret ſubuentum, actum de illa iri: iuſſit renunciari, *tempori vt cederent, rebuſq; ſuis quo melius ſcirent modo conſulerent*: Regi Venceslao ſe dediderunt. Itum hinc ad oppugnandam Nouam ciuitatem, mœnibus, foſſis, copiis, commeatu, atq; omni tormentorũ paratu munitiſſimam, inſtructiſſimamq;. Ibi, quando nihil ſuccedebat, ſed omnis conatus fruſtra eſſet, oppugnare illam, obſidereq; deſtiterunt, firmataq; præſidiis Vienna, & cæteris oppidis inſignioribus, rem in Auſtria geſtam ſuo ordine Cæſari expoſuerũt. Atq; ille partorum omnium tutelam, fidei Regis Venceslai commiſit, quoad Fridericus in gratiam nõ redierat, amiſſaq; nõ recuperauerat, adnumeratis prius Venceslao viginti aureum nummum millibus, quam de Vienna decederet. Quam ſummam ille confeſtim, inter ſuos qui aderant, pro ſua cuiuſq; conditione promptiſſime diſtribuit, nõ tam ambitione ductus, quam ingenita quadam ad liberaliter agẽdum naturæ ſuæ inclinatione. Cuius vel hoc ſpecimẽ inſigne fuerit: Attulerat abſenti diſpenſator auri maſſam, in montibus Gilouenſibus de ſilice auulſam totam prorſus auream, magnitudineq; & põdere conſpicuam, quippe pondo duodecim pẽdebat. Hanc cubiculi præfectus acceptam in lectulum Regis ſepoſuit, oblitus interim præſenti Regi illam repræſentare. Ibat Rex cubitum, totamq; illam noctem peruigil tranſegit. Mane palam de inſomnia conquerens, iubenſque lectulum excutere, ſi quid ineſſet quod ſomnum adimeret, maſſam auream cubicularii in conſpectum Regis afferunt, eamque in lectulo ſe inueniſſe, & præterea nihil aliud, dicunt. *En*, inquit Rex, *veneficium adeſt, quo ego velut incantatus infaſcinatuſque dormire nequiui, auferte hinc malum ab oculis meis, faciteque vt ne amplius in ſecreta cubiculi redeat, ſed foras eliminetur, inter vos diſtrahendum diſpertiendumque*. Eratque ei hoc verbum frequens in ore, *liberalibus omnia liberaliter adfluere*. Sed cum non ſatis modum, menſuramque liberalitatis teneret, ad profuſionem videlicet magis propendens, egere paulatim cœpit, æſq; alienum primum contrahere, dein cum ſoluendo non eſſet, tributa alia ſuper alia indicere, vectigalia augere, Iudæos compilare, nec vllum genus exactionũ prætermittere. Apud nobilitatem quoq; magnam ſibi inuidiam cõflauit, quod nõnullos eorum in carcerem detruſerat contradicere auſos, magis etiam, quod Proceres ne audire quidem voluerit veniam illis deprecantes. Ergo bene multi in Morauiã abeunt, filiumque eius Premiſlaum ad rebellandum patri ſollicitant, iuuenilibus adhuc cõſiliis vtentem, præſertim Conſtantia auia, cuius reuerentia in officio continebatur pridem mortua, atque in cœnobio Tiſnouienſi ſepulta. Pulchrum autem iuueni videbatur regnare, quo illum, qui ex Boiemia venerant, ſuo aliorumque ordinum nomine vocabãt, & quaſi iam regnum Boiemiæ in manibus haberent, illud ad Premiſlaum deferebant, Regemque appellabant. Arridente iuuene ad glorioſum titulum, ſeque facile ad mala illorum conſilia traduci ſuſtinentem, conſulentium vt contra patrem copias in Morauia compararet, ſibique Henricum Miſniæ Marchionem Regi infeſtum, in ſocietatẽ belli adiungeret propter equeſtrem militiam qua ille abundabat, quod poſtquam factum fuit, copiæq; vtriuſq; Marchionis ad municipium Boiemiæ Põtem dictum, proxime fines Miſniæ poſitum coiiſſent, illo vſque pater è Praga, filio cum ſuis item copiis occurrit, ipſe quoque externo equite inſtructus, quem ei [d] Vdalricus ex ſorore nepos, ab Alpibus Carinthiæ adduxit. In vtroq; præterea exercitu equites Boiemi erant, ſed cũ patre familiæ procerum inſigniores, nempe à Sſuanbergo, à Lambergo, à Ryſenbergo, ab Oſſeca. Atque ij vt in conſpectu Regis fidem operamque ſuam illi approbarent, primi omnium prælium incipiunt, vi tanta, vt ſuſtineri ab aduerſa parte non potuerint, equeſtri acie impulſa, peditum quoque ordo & ſigna perturbantur: mox terga data, fugientibus ſimul Premiſlao, Henricoq; ducibus, quos perſequi Venceslaus ſuperſedit. Nec ita multo poſt, ductus pœnitentia eorum quæ aduerſus patrem cõmiſerat, Premiſ-

laus

Vienna Regi Venceslao ſeſe dedit.

Noua Vrbs fruſtra obſeſſa.

Fridericus Cæſaris conciliatur reddimus à Rege Viennam.

Venceslaus ad prodigalitatem vſq; liberalis.

Maſſa auri ſomnum Venceslao turbauit.

Apophtegma Venceslai.

Premiſlaus patri ſe opponit.

Premiſlaus adiutus Marchione Miſniæ exercitum contra patrẽ ducit.

Profligatus Premiſlaus.

Digitized by Google

laus vltro ad patrem habitu lugubri venit, ſeque ante illum in terram proſtrauit, miſericordiam paternam inuocans: ſed ne ſic quidem rigorem patris flectere potuit, quin cuſtodiendus in arcem traderetur. Quo quidem tempore, toto rumor manabat regno, aduentare Thataros, ſic enim ipſi ſe in hunc diem nominant. Sed Strabo vnica immutata litera Thacaros nominare videtur: ita libro vndecimo ſcribens: *Ex Scythis Nomadibus, maxime innotuerunt Aſii, Paſſiani, Thacari. Hactenus enim Nomadum vitam viuunt, vagi, ſine domibus & tectis, greges pecorum, armentorumq́, ac maxime equorum, in campis paſcentes latiſſime patentibus.* Equi ſane ſtatura non magni, ſed corpore validi, impetu acres, leuitate veloces, quibus vt mitioribus commodioribuſque vtantur, exceptis admiſſariis paſſim illos caſtrant, ſingulique binos in prælia trahunt, & alternatim ex vno in alterum, mira celeritate inter ipſum etiam curſum tranſſultant, acinace, more Perſarum, arcuq; & ſagittis armati, niſi quod Thatari illas ſanie viperina, cum ſanguine humano commixta plerumque tingunt irremediabili ſcelere. Modicum namque apud illos diſcrimen inter fas & nefas, vt apud nationem, feris quam hominibus ſimiliorem. Nihil enim extra figuram hominis Thatarus, niſi fera bellua, in feritatem ſanguinolentam ſemper ruens, quam paſtus quoq; cruentus exauget: cruore enim venis equi inciſis, & carne tantum non cruda veſcitur. neque enim illam ad ignem vel torret, vel elixat, ſed ſub ſellam in qua reſidet poſitam, pondereque corporis ſui arefactam, ſtatim deuorat, ſine ſale, ſine pane, quem in vſu non habet, ideoque agriculturæ minime ſtudet, ſed paſcua tantum colit, viuitque crudelis ex rapto atque bello. Vt enim cruditas, ita crudelitas ex facie protinus & vultu apparet, toruus videlicet, turgiduſque Thataris & horridus vultus ineſt, oculi caui & truces, caput turbinatum, circumraſumque, contra mentum turpiter hirtum, intonſumque, totius denique corporis habitus deformis atque ſeruilis, qui facile declaret Thataros ſobolem eſſe Scytharũ eorum, qui ſerui dominorum ſuorum in Aſiatica expeditione diutius commorantium vxores duxerant, prolemq; ex illis degenerem ſuſcitauerunt. Nam in hunc diem Turcæ, & ipſi Scythæ, pro ſeruis Thataros habent, nec aliter quam degeneres auerſantur, quanquam potentiam illorum cum ſuo magno malo ſæpius experti. Sed nec hodie ſtatim illis cedũt, diuiſi per quatuor Tetrarchias. Maximus illorum Tetrarcha, Zeuolhenſis habetur, quem ipſi gẽtiliter * *Vlucham*, id eſt, magnum imperatorem appellant. Fines eius imperii ab ortu ſolis mare Caſpium, ab occaſu Tanais, à ſeptentrione & meridie plana partim ad Euxinum pelagus, partim ad Albanos & Ibericos montes protenduntur. Huic proximus à Polonis Præcouienſis dictus, quoniam ſuper cætera naturæ munimenta, foſſis etiam & aggeribus munitas habet regiones, Cherſoneſum Tauricam, & quicquid ad Meotidis vſq; paludem interiectũ eſt occupat: peſſimus Ruthenis, Lithuanis, Polonis vicinus. Hoc multo imbecillior eſt Coſanus, ab arce Coſana cognominatus, quæ ad Volham fluuium ingẽtem, qui fines Moſchouiæ præterfluit, ſitum ſuum obtinet. Nam propter virium imbecillitatem, ferre iugum à Moſchouitis impoſitum cogitur. At quartus Tetrarcha plagam ſeptentrionis frigidiorem inhabitans, quem Nohacenſem vocant, tam validum ſe robuſtumque oſtendit, vt præter Moſchouitas, alias quoque circum nationes vltro laceſſat nedum ſuſtineat. Hæc igitur pluſquam barbara turba & colluuies, anno à Natali domini Milleſimo ducenteſimo quadrageſimo primo, ex his locis, quæ modo enumerauimus, Bathio, & Peta Ducibus effuſa, cum Ruthenos inuaſiſſet, cæſiſque iſthic Principibus & plurima nobilitate, totam Ruſſiam ferro atque populationibus peruaſtaſſet, eodem inde ſe impetu in Poloniam concitauit, tanto poſt funeſtam Polonorum ſtragem terrore illato, vt ad illum Boleſlaus Poloniæ princeps, nõ amplius dehinc domeſticis viribus, non arcibus & mœnibus; ſed fugæ potius ſalutem ſuam crediderit. Abducta itaque ſecum matre & vxore, Cracouiaque ciuibus vacua relicta: quiſque enim illorum ſibi locum, qui tutior eſſe videbatur, quærebat, ipſe in Morauiam ad cœnobium Velegradenſe cõfugit. Thataris interim ſuam immanitatem in Polonia exercentibus, in diripiendis oppidis, in polluendis templis, in profanandis ſacris, in cædendis ſenibus, violandiſque tum matronis tum virginibus. Ex huiuſmodi ſucceſſu, multitudine illorũ quotidie ſuccreſcente, placuit tantas copias (nam quinquies centũ latronũ millia cõfluxiſſe dicuntur) ita diuidi, vt Bathus aduerſus Hungaros aliquãto dimidia parte maiorem ſibi numerum ſumeret. Peta cum reliquis agminibus, Sleſitas, Morauos, Boiemos vt aggrederetur. qui Peta, vt in Sleſia quoque haud ſecus atque in Polonia ciues pauore tam magno perterritos reperit, vt ipſam etiam Vratiſlauiam, inter vrbes Sleſiæ præcipuam, fuga ſua deſertam relinquerent, pari atq; Poloniam im-

Supplex patri Premiſlaus carceri dicatur.

Digreſſio de Thataris.

Straboni noti Thatari.

Thatarorum figura et mores.

Virgilius. Et lac concretum cũ ſanguine potat equino.

Crudeliter Tatari.

Ortus Tatarorum.

* *Quaſi dicas trans Volgam fluuium qui Rha Geterib. in Caſpium deſcẽdit mare.*

Præcopienſis huius filiam Selymus Turca duxit: vnde natus eſt Solymannus.

Anno 1241.

Boleſlaus Pudicus princeps Poloniæ.

Polonia peruaſtata Sileſiam petit Peta.

Digitized by Google

petu, crudelitateque & ſcelere fœdabat, donec Lygnitium attingeret, ad cuius oppidi principem Henricum, multa vis nobilitatis ſe congregauerat. Fortis enim dux, militiæque gnarus ipſe Henricus habebatur, palamq; tunc præ ſe ferebat, mori ſe malle, quam impio impuroq; hoſti quantuuis terrifico cedere. Ad hūc igitur integri adhuc reliqui Poloni, Magiſterq; Pruſſiæ cum ſuis crucigerulis, & præterea frequentes pedites, inter quos auri, argentiq;, ac ferri, æriſq; robuſti foſſores, & ipſi crucem veſtibus attextam crucis hoſtibus oſtentantes. Quibus Lygnitio proximantibus, obuiam Henricus progreditur aduerſo omine. Nam ædem diuæ Virginis prætereunti, ſaxum ingens ſubito lapſu ante pedes decidit, nulla propalam cauſa apparente, cur de ſolido integroq; muro auulſus ille vnus lapis caderet. Non deerant, qui retro eundum, illoq; die pugna abſtinendum cenſerent, ſed nihil ille hoc caſu territus, iter cœptum continuat, feſtinatq; vt aciem per tempus ante mœnia inſtruat, exiſtimans Thataros quoq; legitima acie prælium inituros. At poſteaquam cognouit, more illos ſuo incondito cateruatim agminatimq; conglobatos, quaternis agminibus aduentare, & ipſe copias ſuas quadrifariā diſtribuit, ne tam facile à tanta hoſtium multitudine circumueniretur. Vnus namq; illorum globus maior erat, quam Henrici totus fere exercitus. Nihilominus tētare omnia perpetiq; vel extrema placuit, quam religionem Chriſtianam per metum aut fugā prodere. Prima ſors pugnæ ſuper Boleſlaum [i] Dipoldi filium, iam pridem cum ipſo parente ex Morauia in exilium actum cecidit. is militi collecticio cruce inſigni præerat, cōminus ad dimicandum paratus. Verum Thatarus eminus in eum ſagittas mittebat, tam denſas, quam denſam ſolet cœlum nubiloſum grandinem mittere, cuius vi caſuq; totā interdum ſegetem proſternit, ita ſtratus cum ſuis iacebat Boleſlaus. Poſt hūc Magiſter Pruſſiæ, cui Pompo nomen erat, ſimilem calamitatem, ab ſimili ſagittarum tempeſtate expertus eſt, niſi quod maior equorum, quam hominum, qui belle armati venerant, facta ſtrages fuerit. [k] Huius vtriuſque mali facies cum ob oculos Henrici verſaretur, iubet carros laxari explicariq;, ita vt duo reliquā agmina, quorum alterū ex Polonis coactum, Meſco dux Opolienſis, alterum ex Sleſitis, ipſe Henricus ducebat recipere, lateraq; omnium tegere poſſent, à fronte ſcuta & pluteos opponit. Et quoniam Thatari per ſpacium aeris carris tela in altum quoq; iaculabantur, vt lapſu illa ſuo, vel incluſos ferirent, milites galeatos ſtare, atq; omnes in hoc maxime intentos eſſe mandat, vt alteram hoſtium iaculationem facta ſubita eruptione præueniant, cogantq; illum manus non arcu ſed gladio conſerere. Quod vbi accidit, pecora cum viris pugnare diceres, adeo poſtquam ad manus ventum eſt, pecorum ritu mactabantur. Inter hæc ſignifer Thātarorum ſimulachrum in effigiem humanam deformatum, haſtili præfixum geſtans, vibrare illud, magnoq; motu & vlulatu contorquere, concutereq; incipit, donec ex ore illius atro, fumum piceum eliceret, ita obſcurum, vt mutuum adimeret proſpectum, tantiſper dum illi retrocederent, rurſuſq; arcu & telis ſe armarent. Ortus hinc in caſtris Henrici clamor, *occurrite, occurrite*, quem Meſco Opolienſis aliter accipiens, quaſi clamaretur, *currite, currite*, ad cuiſum & fugam cum bona parte equitum ſe dedit. Henricū ſolum ex ducibus ſuperſtitem relinquens, qui ad mortem vſq; ſuam conſtanter & fortiter dimicauit, ad internitionē cum ſuis deletus, caput eius hoſtes acynace à collo reciſum, haſtato cuidam per ludibrium circumferendum tradiderunt. Lygnitio tamen nō ſunt potiti, vbi Anna Henrici vxor cum liberis, eademq; Venceſlai regis ſoror inerat. Properantes videlicet ad Morauiam populandam, quam Sleſia aliquāto lautiorem eſſe audierunt. In ſumma dominorum illo tempore Moraui orbitate poſiti erant, nemine poſt vinctum Premiſlaum Marchione in Morauia exiſtente, ſed nec aliquo præſide cum imperio & poteſtate in illa præſidente: ipſo autem Rege Venceſlao nō ſolum abſente, ſed ancipiti præterea ſententia cum Boiemis vacillante, prodeundum ne tantæ multitudini obuiam, an mœnia Pragæ munienda potius, defendendaq; eſſent. Euictus tandem periculis Morauorum, querentium ex quo tempore nati ſint in maiore vitæ, rerumq; omnium ſe diſcrimine non fuiſſe, præfectum illis cum aliquot Boiemorū cohortibus, vnum ex procerum familia, quæ à Stellis cognominatur, Olomutium, quo ſe turba illa turmatim effundebat, ſubſidio miſit, eiq; iniunxit, ne acie cum hoſtibus confligeret, ſed mœnia ciueſque & alios defenſores, munitionibus vt tutaretur, idque eo promptius illum præſtare poſſe quod Thatari ad expugnandas vrbes nō eſſent idonei. Aduentabant iam illi longè ac late fuſo agmine, & quacunq; ibant, pecora, homineſq; trucidabant, capitaq; hominum vtriuſque ſexus, iubis equorum ſuſpenſa ad terrorem obſeſſis incutiendum oſtentabant. Verum enim obſeſſi, inuſitata ignotaque immanitate

Henricus Lignicenſis ſe opponit Thataris.

Goldbergenſes metalli foſſores.

Lauum omen ſentit Henricus.

Boleslai primū agmen deletū.

Pompo ſecūdus in ordine Magiſter Pruſſiæ.

Magica arte oſtentum prolatū Thatarico terrore Henrici exercitum replenet.

Meſco fugæ per errorem auctor.

Prælium commiſſum Anno 1242. 9 Aprilis ad Vuolſtadium iuxta Legnitium.

Morauiam petunt Thatari.

Sternbergius Moranus a Rege auxilio mittitur.

Olomutium obſident.

Digitized by Google

nitate vehementer irritati, præfectum rogare, vt portas aperiri iubeat, nequaquam ſe vltra ſpectaculum tam cruentum ſpectare poſſe clamabant. Hunc ardorem animorum præfectus vix edicto reſtinxit, capitale ſupplicium minitans, ſi quiſquam ſe de ſtatione ſua commoueret. Vagi interim hoſtes mœnia circumequitant, & quemcumque ex muro proſpectantem aſpiciunt, eundem certo ſagittarum ictu feriunt nunquam a ſcopo aberrantes. Nam aliquoties experiundi gratia ſimulachrum in modum humanum figuratum, pro murorum pinnis expoſitum erat, illudq; protinus tot ſagittis, quot Ericius ſpinis horrebat, ſæpius etiam totam vrbem telis obumbrabāt. Sed quum hac re nihil ſe proficere ſentiunt, vertuntur ad ignem, quem primum ædificiis ſuburbanis incolis vacuis ſubiiciunt, dein ad cœnobium Gradycenſe, iuxta mœnia ſitum transferunt, bonamque ibi præſidii partem comburunt, reſiduam interficiunt. Poſtquam neque telis, neque igne, neq; cœnobio capto, Peta obſeſſos in apertum extrahere potuit, valde illos perinde quaſi imbelles ac degeneres contemnere cœpit, multumque de cura diligentiaque & vigiliis remiſit. Quod animaduertens præfectus, accitis centurionibus, decurionibuſque militum: *En*, inquit, *iam nunc tempus adeſt ad erumpendum, non vt quidem intempeſtiuum ſed plane maturum: quandoquidem omnia apud hoſtes diſſoluta eſſe cernitis, alios per agros palantes, graſſanteſque diſcurrere, alios equos paſcentes longius hinc diſtare, ibidemque à duce ſuo ſeorſim pernoctare: ſed & ipſe Dux tardioris obſidionis tædio faſtidire, torpereque, & ita ſtertere videtur, vt egeat ad ſe excitandum ſtimulo. Quare ſi placet occaſioni oblatæ inſiſtere, cras ante lucem exurgamus omnes, in illumq; adhuc dormientem, ex nec opinato impetum impreſſionemque faciamus.* Dicta præfecti non ſolum centurionibus decurionibuſq; verum etiam militibus omnibus comprobantibus, crepuſculo adhuc matutino Thataros per tentoriola ex villis pecudum confecta, ſopore ſtratos adoriuntur, cæduntq; pariter iacentes & obuios velut pecora: quippe Thataro pediti, nulla pene vis: quicquid valet, eas ille vires ab equo mutuatur. Exorto ſubito clamore, tumultuq; Peta è ſomno excitus, arripit equum, adeſtq; ſuis rector & hortator, vt confeſtim equos conſcendāt, reddantq; inſidiatoribus acceptam cladem, ſed nullo imperio multitudo conſternata perculſaque regi potuit, præſertim obſcura adhuc luce. Nec ideo tamē Peta vel animo deficiebat, vel ab officio ducis ceſſabat, donec in manus præfecti, caſu magis quam data opera incidiſſet, a quo haſta trāsfoſſus, de equo mortuus cecidit, ignaro Sterenbergio, (hoc cognomen præfecti erat) quemnam è Thataris occidiſſet. Dubia enim lux etiam tum erat, cum ſuis ille ſignum receptui daret. Mox clara dies aperuit, ducem Thatarorum iacere interfectum, Thataris cadauer eius ingenti vlulatu planctuq; circunſtantibus, oſculaq; illi plena lachrymis affigētibus. Allatum dehinc fuit ſagulum pupureum, quo amictum, ſecum poſt ſolutam ſtatim obſidionem, in Pannoniam ad Bathum ducem ipſorum maiorem extulerunt. Sterenbergio interim vota à ſe nuncupata peragente, victoriamque partam, Deo acceptam referente, eum Venceslaus Rex premii loco, territorio donauit, quod in hunc diem [l] Sterenbergium appellatur. ab arce, quam ipſe ſibi hoc vocabulo ibidem ædificauit, primuſq; in Morauia magiſtratū geſſit, quem nūc Capitaneum vocant. Hic nos haud ſinunt Hungari inter grauiſſimas clades a Thataris illatas numerandi, de ſe taceri, quādo illi quoque ex Morauia profugi, ad ruinam Hungarorum accedere non dubitarunt. [m] Bela Rex id temporis in Pannonia regnabat, non admodum charus ſubditis regno, propterea quod difficiliorem illis, ſuperbioremq; ad ſe aditum, quam Cumanis, quibus tunc infenſiſſimi erant Hungari, præbebat. Ergo cū iam agri ferro & igne a Thataris vaſtarentur, prædæque agerentur, ac crebra per partes & aduerſa prælia intercederent, aliquamdiu per contumaciam mala perferre, quam in medium conſulere malebant, odioſe vociferantes, veniant Cumani, proque Regis ſui ſalute, nunc cum opus eſt, fortiter dimicent. Hæc ab Hugolino Colocenſi Archiepiſcopo audita, ſtomachum ei ita commouerunt, vt ſe continere non potuerit, quin populares ſuos libera voce perduellionis argueret, tanquam illi omnes de numero perduellionum cenſendi eſſent, qui regiam maieſtatem offenderent, quiue communem regni ſalutem auxilio ei detracto proderent, acerrime itaque contendebat, vt Rex omnes Hungarorum copias ad oppidum Peſthum in ripa Danubii è regione Budæ poſitum cōtraheret. Quo vt frater quoq; Regis Colomannus venit, hoſtemque non longo iam interuallo abeſſe cognouit, nempe ad Vaciam oppidum, author Belæ fuit, vt caſtra in locum tutiorē transferret. Tranſlata mox ſunt Agriam verſus vltra flumē, quod Saium vocant, altum ripis, alueo limoſum, nec niſi pontibus peruium, quos Hungari validiſſimis præſidiis firmauerant. Bathus Vacia exciſa, veſtigiis abeuntium inſiſtit vſq;

Arte ſagittādi pollet Thatarus.

Gradycum monaſterium exurunt.

Hortatur Dux milites ad oprimēdos Thataros.

Inopinantes obruunt Thataros.

Peta dux Thatarorum interfectus.

In Hungariam reliquias Thatarorum ſe ſerecipiunt.

Hungari multa atrociſſima a Thataris perpeſſi.

Colomannus erat Rex Haliciæ in Ruſſia : filius regis Andreæ.

Die qua paſſio

Digitized by Google

Domini celebratur Vaccam flumine abruptam memoratur.

ad flumen, conſpectiſque Regiis copiis, ſuas ex altera parte ripæ opponit, tam longe lateq; diffuſas, vt impoſſibile fuerit illas oculis perluſtrare. Iccirco facilius etiam euenit, vt Hungaros in eos tantum, qui videri poterant, intentos falleret. Centum millia Thatarorum flumen reperto vado, longius à caſtris ſemoto, prius traieciſſe, Hungaroſque à tergo aſſiluiſſe dicuntur, quam cuiquam illorum in mentem de eiuſmodi aſſultu improuiſo veniret. Oppugnabat eodem tempore Bathus præſidia ad pontes diſpoſita, nube tanta telorum immiſſa, quantam ſuſtinere non poterant, qui in ſtationibus erant. Ita pulſo præſidio, & pontibus tranſitis, à fronte quoque hoſtis ingruebat. Sed vtrobique maiore corporis viriumque, & animi robore Hungari repugnabant, quamdiu pugna intra manus ſtetit, pedemque inter ſe conferebant. Nam & auertebant ſæpius Thataros, & auerſos inſequebantur, haſtis illos confodientes, aut gladiis obtruncantes. Redibat Bathus ad arcum, atq; vndique per latera quoque denſis agminibus circumfuſus, obruere telis Húgaros conabatur: at illi miſſa ſpicula peltis ſuis quibus præter haſtas armantur, excipiebant, ac tanto acrius in hoſtes velut cæci ruebant, quanto minor ſalutis ſpes oculis obiiciebatur. Senſit peritus bellorum Bathus, ex deſperatione hác tam obſtinatam ferociam Hungaris durare, quoniam concluſi mortem ſe euadere deſperarét, ideoque pugnando, quam ſe dedendo mori malle, laxari ordines, tela cohiberi, dariq; erumpendi illis facultaté iubet. Eam quicumq; nacti erant, omiſſa pugna, fugæ ſe mandarunt. inter quos Rex Bela pedes elapſus eſt, cæteri cæſi ad vnum omnes. Cæſorũ clariſſimi, Colomannus Regis frater, Mathias Strigonienſis Archiepiſcopus, Hugolinus Colocenſis ſimiliter Archiepiſcopus, dein Gregorius Iaurienſis, Reynhaldus Vltraſyluanus, poſt Nitrienſis, Sibinienſiſq; Epiſcopi, & cum iis plurimi, ſumma nobilitate dignitateq; viri deſiderati ſunt. Rege interim peregrino habitu, circum fines Poloniæ & Morauiæ oberrante, donec ad vxorem ſuam, quam in Auſtriam ſepoſuerat perueniret. Ibi latentem, mox proditum, Fridericus Auſtriæ princeps adeo non eſt miſeratus, vt ad nouam inſuper miſeriam, nempe ad egeſtatem illum redigeret, expreſſis ab illo pecuniis, aureiſq; & argenteis vaſis, quę Regina ſecum extulerat, quaſi à ſe Rex olim tantundem extorſiſſet, quando pro damnis in Hungaria illatis facere ei ſatis coactus fuerit. Ab hoc naufragio Bela ad Illyriam ſe contulit, mari Adriatico quam Danubio fortunã reliquam credere malens. Sed ne in rebus odioſis, nimiumq; calamitoſis diutius immoremur, ad Venceslaum remigremus, vt diſceſſu hoſtium ex Morauia exhilaratum, ita adhuc ſollicitũ, curaq; & metu ſuſpenſum, ne illi de reditu cogitarent. Itaq; tum in Morauia, tum in Boiemia munire tam arces quam ciuitates mœnibus præſidiiſque, & frumentariis ſubſidiis non prætermiſit: ſeq; tandem facilem præbuit, vt filium ſuum Premyslaum cuſtodia liberum, in paternam gratiã reciperet, Nicolao Pragenſi, & Roberto Olomucenſi Epiſcopis deprecatoribus. Qui hoc præterea obtinuerunt, vt Morauiã ei conditione qua prius, poſſidendam, reſtitueret. Admiſſum tunc Pragæ à nobili iuuene facinus, cum à libidine, tum à cæde violentum, nomen iuueni Veleslao, amore puellæ Hebrææ ad inſanum modum capto, ita vt præ illo nec mente conſtare, nec vllo tempore quietus eſſe poſſet, niſi illo ſolo, quando in oculis vultuq; puellæ acquieſcebat, eiuſq; rei ſæpius adipiſcendæ occaſionem ſedulo quærebat, modo æs mutuum à parente illius accipiendo, alias pignus oppignorando, redimendoq;, vt tanto frequẽtius ſaltem aſpectu puellæ perfrui liceret, quando colloquium à parente interceptũ erat. Forte accidit vt ille ipſe parẽs ęgrotus in lectulo cubaret, venit clam ad domum illius Veleslaus, latenſq; in inſidiis egreſſam puellam è cubiculo parentis adoritur, nolentemq; per vim ſeducit & inceſtat, dein amiſſo quoq; pudore, eiulare, ſeq; lamentabiliter affligare non ceſſantem, ne voce eius proderetur, eandem ſtrangulat, proditus tamen continuo à vicino, qui intrantem & exeuntem viderat. Porro Hebræus occaſu filiæ accepto, multo ex illo acerbius quam ex morbo ſuo dolebat. Cæterum dolorem tantum, poſt recuperatam etiam ſanitatem valde diſſimulabat, quaſi prorſus nihil ſciret, ſuane ſponte an aliena iniuria filia occidiſſet: metuebat videlicet, ſi Veleslaũ in aula gratioſum inceſtus homicidiiq; reum faceret, ne à iudicibus aulicis nouam inſuper aliam contumeliam ſibi accerſeret. Ad inſidias igitur inſidiis retaliandas animum ſtudiumq; conuertit, inſidiatorem nactus Veleslai domeſticum, grandi ęre corruptum, vt herum ſuum interficeret. Sed iſtius quoq; cędis author ipſe Hebręus diu celari non potuit, illoq; patefacto, magnę ſtatim turbę inter nobilitatem & Pragenſes concitatę ſunt, vtriſque tumultuantibus, ad armaq; conclamantibus, alteris vt vim omnibus Iudęis propter vnum inferãt, alteris vt tantum impetum arceant, cauſamq; integram Regi cognoſcendam reſeruẽt. Illi poſt-

Dimicant cum Húgaris Thataris.

Stratagema Bathi.

Cæſi Hungari.

Hungariæ Rex yewire [marginal note partly illegible]

Friderici Auſtrii inhumanitas barbarica.

Bela Rex in Dalmatiam euadit.

Premislaus Regis filius libertate donatus reſtituto illi Marchionatu.

Nicolaus XXI. Epiſcopus Pragenſis.

Veleslaus nobilis Boiemus Virginem Hebræam vi ſtupratã iugulat.

Veleslaus quoque inſtinctu Iudæi interfectus.

Tumultuatur Pragæ, Victores Iudæi.

Iſti poſtquam non ſolum in certamine, verum etiam in cauſa præualuerunt, indignata nobilitas, odium in ipſum Regem diuertit, quaſi proniorem ad plebis & Iudæorum fauorem, nouaſque rurſus res, nouamq; coniurationē molitur, duce Stiborio, cui cognomen à prudentia fuit, *Caput canum*, peneſq; eundem magiſtratus, qui ſummum in regno ius reddebat. Et quoniam haud dudum Rex edicto pœnam capitalem in iudices, à quibus fraus iuſticiæ fieret, ſanxerat, non minus alienum ob hanc legem à Rege animum habebat, quam cæteri nobiles, quorum frequens erat numerus, ob cæſum minimeque vindicatum Veleslaum. Is nunc ſingulos appellare, nunc plures cohortari vt cœpto inſiſterent, ſeque à ludibrio luſci, ſuperbique & crudelis Regis aſſererent, Rege alio ſubſtituto, ad augendam, aliterque honorandam, non autem ad peſſundandam nobilitatem appoſito, qualem exiſtere Premyslaum Othogarum putaret, nuper à patre peſſime tractatum, nec in præſentia valde liberaliter tractari. Hunc igitur quam primum adeundum eſſe, vt per tempus ſententia animi eius exploretur. Eunt confeſtim ad illum coniuratorum maxime inſignes, conſiliaque omnia cum illo communicant, & viam aliam quam pridem ad regnum inuadendum docent. Ad hæc Premyslaus, malo accepto ſapientior factus, cum ſe obſequentem potius, quam contumacem, & rebellem erga parentem oſtendere, ſed neque hoſpites tamē, dicto ingrato abruptoque ſtatim lædere cuperet, ita reſpondit; *Non eſſe illis feſtinato agendum, ſed impenſius conſiderandum, & poſtea rem tam arduam exequendam.* Inter hanc moram, incertum vndenam conſpiratio iſta Regi prodita fuerit, capitur Stiborius, factaque quæſtione, interrogatur de conſciis. Viginti quatuor viros ſtemmate claros ædidit, vnaque cum illis iuſſam pœnam ſubiit. a Qualem videlicet Rex cuique illorum in piſcibus ſibi allatis repræſentauit, alios piſcium capite truncans, alios veru transfigēs, nonnullos membratim diſcerpens, poſtremo hanc vocem adiiciens, Quemadmodum obſonarunt, ita cœnare illos oportere. Venerat autem Nicolaus quoque Pragenſis antiſtes propter mutuam cum Stiborio, & aſſiduam familiaritatem, in ſuſpicionem, quaſi cum illo conſilia miſcuiſſet, coactuſque eſt fidem ſuam Regi obſtringere, ne de domo in qua erat, niſi Rege concedente egrederetur. Fit magnus ad domum illam plebis concurſus, de Rege lamentantis, quod non contentus fuerit in tot viros nobiles deſæuire, niſi inſuper Pontifici regni nullius criminis conuicto, ſed tantum ſuſpecto, vim afferret. Aderantque ſacerdotes præterea ſacris omnibus in Regno interdici poſtulantes, quam diu Pontifex dimiſſus non eſſet: eamque tandem inuidiam & indignitatem Rex haud ferens, abire Pontificem quo vellet, permittit. Ipſe nouam diuo Franciſco, eiuſque aſſectatoribus ædem Pragæ ædificat: mox cum ſorore ſua Agnete flaminica, peculium ſuum in ſubſidium offerente hoſpitali cœnobio iuxta pontē Pragenſem ſito, fundamenta iacit, illicq; dein vterque virum præficit, ei religioni deuotum, quæ pro inſigni crucem cum ſtella geſtat. Cæterum in tintinabulis, quas vulgo campanas vocant, adeo auerſas Rex aures habuit, vt ſtatim ad tinnitum crepitumque illarum, ambas aures ambabus manibus obſtrueret. Quare neceſſe fuit, Rege Pragæ commorante, à pulſu illarum quæ maiores eſſent, temperare. Audit deinde Thataros poſt vexatam, populatamque & omni clade peruaſtatam Hungariam, ſua ſponte, aut fame potius in tam inculta vaſtitudine vrgente, ad natale ſolum remeare, Belamque rurſus ſuum regnum repetere, auxilio fultum b Magiſtri Rhodi, & Comitum, quos à Frangepanibus cognominant: Apud illos namque Magiſter naues ſuas milite iuxta oppidum Segniā exonerauerat, vt terreſtri inde cum Rege itinere pergerent. Præmiſerat vero Rex in regnum nonnullos qui antecederent, aduentumque ſuum deliquiis Hungarorum prænunciarent, vt ſine pauore interim & periculo ſuam preſentiam expectarent. Ad hunc rumorem Fridericus Auſtriç princeps excitus, tumultuarium militem colligit, obuiamque Belæ quem odiſſe cœpit, poſtquam rebus eum ſuis ſpoliauit, ire contendit, aliquid iterum ab illo extorquere cupiens. Forte ita accidit, vt Bela nondum toto hoſtium metu poſito, ad fines prouinciæ Friderici deflecteret. Petit igitur ab illo vectigal Fridericus in ſingula militum capita, & niſi datum fuerit nullam ei tranſeundi copiam ait fore. Nouitate rei, indignitateque, omnibus qui cum Bela erāt commotis, expediunt ſtatim arma, impetumq; in P Auſtriacos faciunt, atq; celeriter pugnam conficiunt, ſaucio Friderico, ac mox è vulnere mortuo vnica ſuperſtite fratris ſui, tunc vidua filia, cui nomē Margaretha, ad quā ſucceſſio in Auſtriam pertinebat. Sed illam q Vdalricus Carinthiæ Princeps, ex ſorore Venceslai Regis procreatus occupare conabatur, acceptis per deditionē aliquot arcibus & oppidulis, parabatq; maiora aggredi, ſuppetias ſibi Morauis ferentibus, ſi non et-

Conſpiratio in Regem principe coniuratorum Stiborio Regni pretore ſupremo.

Coniurati regnum Premyſlao deferunt.

Diſſimulanter cenſet Premyſlaus.

Detecta coniuratione capto Stiborio.

Sumptum de coniuratis ſupplicium.

Epiſcopus Regi ſuſpectus.

Tumultuante plebe & ſacerdotibus ex interdicto abſoluitur Epiſcopus.

Xenodochium Pragæ extructum.

Campanarum hoſtis Rex.

Bela in Hungariam regnum reducitur.

Fridericus à Bela [illegible] tranſitus vectigal petit.

Fridericus vltimus ſuæ gentis Auſtria ab Hungaris [illegible] bello ceſus.

Vdalricus dux Carinthia Auſtriam [illegible] captat ipſe.

Digitized by Google

iam Auſtriaci de ſubſidio Bauarorum ſibi prouidiſſent. Lentius negocium ſuum, imo verius negligentius Vdalrico agente, inſidiis eum pars aduerſa circumuenit, capitq; viuum, & cũ illo complures Morauos, quos Bauari partim nare, partim auribus, aliquos etiam manu mutilant, atque omnes incolumes dimittunt. Sed hoc tam fœdum ſæuumque dehoneſtamentum, Bauari paulo poſt magna ſuorum cæde, multoq; regionis detrimento expiauerunt, quo illos Premyslaus Othogarus, mandato Venceslai patris affecit, Bauariam cum valido Boiemorum, Morauorumq; exercitu ingrediundo, illamque circumquaque ad vſq; Danubium euaſtando, ac multos viros fortes ibidem interficiendo. At Auſtriaci non prius arces per Vdalricum interceptas recuperare potuerunt, quam liberum à cuſtodia ipſum Vdalricum facerent. Quam autem fortes, quamque conſtantes viros arcibus præpoſuerit, indicant duo præfecti, ambo Moraui, quorum vterq; cum ſub arce ſibi credita ab inſidiatoribus inter venandum comprehenſus eſſet, horumq; alteri cõditio propoſita fuerit, vt vel arcem integer traderet, vel oculum dextrum amitteret, oculum ſibi erui, quam de arce cedere prælegit, ſicut alter in altis niuibus diſcalciatus tantiſper ſtare, dum pes ei vterq; frigore obriguerit. Ambobus honor cum ab Vdalrico, tũ à Venceslao Rege habitus, gratiaq; cum amplo præmio vtrique relata. Verum enim Auſtriaci poſt receptas etiam arces quas amiſerant, de ſe anxij ſollicitiq; erant, cuiuſnam in tantis Germanorum diſſenſionibus, quas ab obitu Friderici Cæſaris, in ipſo interregno ſuſcitauerant, patrocinium reſpicerent. Nam in Margaretha parum auxilij ineſſe videbatur, multo minus in aliis vicinis principibus, vix ad ſua ſatis tuenda ſufficientibus, imminere autem Auſtriæ à fronte Hungaros, à latere Morauos ac Boiemos, gentes validas & inquietas, ipſis autem quiete opus ſub muliebri dominatu degentibus. Inter multam dein longamque deliberationem, placitum, vt ad fidem & tutelam Venceslai Regis confugerent, qui ætatem curaſque regni ſui excuſans, filium Othogarum illis obtrudit, communique conſenſu, atq; ita in primis Margaretha aſſentiente, matrimonium inter illos conciliat, celebratiſq; nuptiis, legitimum Auſtriæ Principem Othogarum appellat. Quod vbi Bela de alienata Auſtria, quam pro ſua iure belli ducebat, interempto in illa Friderico, qui vltimus Auſtriæ hæres erat, factum comperit, aduocato ſuorum conſilio in campum Peſthenſem, & adhibitis Cumanis, paulo tunc moribus à Thataris diſtantibus, rem integram ad omnes refert. Quibus tumultuoſe ritu Scythico frementibus, ac ferociſſime cẽſentibus, iniuriam acceptã protinus bello eſſe perſequendam, initio à Morauia ſumpto, in qua multa furoris, multa crudelitatis & ſæuitiæ fœda exempla ædiderunt, priuſquam ſuccurrere laborantibus, aut Venceslaus, aut Othogarus poſſet. Anteuertit autem filius patrem in ſuccurrendo, ſatis tunc milite etiam Boiemo inſtructus, quem aduerſus Styriam, iugum detrectantem comparauerat. At Hungaris animus quidem vt olim ferox, durauerat, ſed vires per Thataros plurimum attritas habebant, nihilominus Belam Regem ſuum perpulere, vt fortunam prælio experiri vellet, quo inito, cum ingenti ſtrage ſternuntur, ipſeque Bela in eum metum eſt compulſus, vt vltro ad conditiones pacis amiſſa etiam finium aliqua parte deſcenderet. Inde porro ad Styrios ſubdomandos Othogarus iter tendit, paucíſque eorum caſtigatis, cæteros ad officium ſibi debitum præſtandum coegit; in animo habens parentem inuiſere. At ille breui poſt in ſucceſſu villæ, tertio lapide à Praga ſecedente, dum venationi intempeſtiuus incumbit, valetudinem ſibi contrahit, qua prægrauatus Pragam repetit, atque intra paucos dies, religionis pietati, ſalutiq; ſuæ vacans animam expirauit. Mors per amicos, officia etiam mortuo tanquam viuo exhibentes, eatenus ſuppreſſa, quatenus licuit omnes eos euocare, literis quidem à ſe compoſitis, ſed ſigno Regis obſignatis, qui ære vili mutuo dato, dites Regis arces pignoris loco poſſidebant, ij quaſi mandato Regis ad rationem reuocati, pecuniam mutuam, certis nominibus deductis, accipere, & arces inuicem reſtituere compulſi ſunt. Ac tum demum mors diuulgata, funuſque Regium quo decuit honore celebratum. Corpus ad ædem diui Franciſci, quam Rex ſuo ſumptu extruxerat, delatum. Traxeratq; & ipſe Venceslaus ex patre ſuo, Othogari cognomen, quod tamen in frequenti vſu ei non erat, donec Premyslaus filius Othogarorum ſtrenuiſſimus, magnificentiſſimuſq; proprium id ſibi perpetuumq; dicauit.

Constantia & integritas præfectorum duorum. — *Dominũ quærunt Auſtrii.* — *Othogarus dux Auſtriæ.* — *Bellum Othogaro ab Hungaris ob Auſtriã paratur. Cæſi Hungari: Bela Rex iniquas conditiones pacis accipit.*

a *Huius Henrici vxor fuit Margaretha Auſtria, poſt Ottocari coniunx, Leopoldi glorioſi filia.*

b *Fridericus Cæſar Henricum filium Cæſarem deſignatum perpetuo carcere mulctat. Coſentiæ mortuus in Calabris Anno 1235.*

Fride-

c Fridericus Auſtriæ Marchio ob enormia flagitia ad cauſam dicendam citatus, Cæſari petulantiſsime reſpondens venire abnuit. Hinc bellum indictum, & Regia (vt nonnullis placet) dignitate cum eſſet ornatus Anno 1225. ab eodem Friderico II. Cæſ. dicitur exauctoratus Anno 1236.

d Vdalricus Vdalrici filius matre N. filia Premyſlai Regis, vltimus Dux Carinthiæ.

e Hordas illi vocant, ceu fora vel conuentus, quibus præficiunt principes. Chamum ſuo idiomate ſummum vocitant Imperatorem.

f Battus Hocotij filius Changij Magni Chami Nepos. Eius dux Petta.

g Alij ad Belam Regem Hungariæ cuius filiam Kingen ſiue Kunigundem habuit coniugem, fugiſſe cum illis minus tutus eſſet, in Pienina arce latuiſſe dicunt.

h Arcis obſidione ab fulmine cælitus emiſſo repulſi. Henricus pius Barbati & Sanctæ Hedingis filius.

i Theobaldus duxerat Barbati filiam Henrici ſororem, hinc Boleslaus Henrici amitinus.

k Quinq; alij tam Tataris quam Chriſtianis tribuunt exercitus.
1 Boleslao cum foſſoribus & auxiliarijs.
2 Pomponi.
3 Meſconi Duci Opolienſi & Ratiborienſi.
4 Polonis duce Suliſlaro Voldomiri Cracouienſis Palatini fratris.
5 Henrico Principi.

l Sternbergius primus Morauiæ Capitaneus, qui eſt ſupremus à Marchione magiſtratus, eius quaſi vicarius.

m Cutenum Comanorum Regem cum toto populo Tataros fugientem & religionem Chriſtianam profeſſum in Hungariam receperat Bela, & ciuitate donarat, vt Hungarus & Cumanus nullo diſcrimine haberetur. Indigne ferebant Hungarorum nonnulli, & odiorum faces accendebant.

n Tarquinius in Ardeatibus decuſsis capitibus papauerum, ſupplicij edidit ſimulacrum.

o Rhodum Crucigeri occuparant 1308. anno primum. quis igitur hic Magiſter, niſi dicas Magiſtrum equitum Hieroſolymitanorum, cum ordo ſit inſtitutus ſub Balduino de Burgo Rege Hieroſolymitano, circa annum Chriſti 1120. ſub diui Iohannis equitum nomine.

p Anno 1246. prælium ad Neapolim Auſtriæ commiſſum eſt 15. Iunij.

q Vdalrico Duci Carinthiæ deſponſa filia Premiſlai primi Ottocari. hinc natus Vdalricus.

r Hanc alij ſororem Friderici ſtatuunt. fuit nupta Henrico ſexto, quem Fridericus II. pater Cæſar in Apuliam relegatum carceri incluſit, quæ gemellos Fridericum & Henricum pepererat. & quia Gertrudis Margarethæ ſoror Hermanni Marchionis Badenſis vidua ius ſuum Belæ aut eius filio Stephano reſignarat. Huius filius fuit Fridericus dux Auſtriæ qui vna cum Conradino Neapoli à Carolo Andegauenſe capite plexus eſt.

s Premiſlai filium fuiſſe Ottogarum affirmat Bonfinius, fratrem Venceſlai, quem ſine liberis dicit obijſſe, eum Ottocarum quintum Bohemiæ Regem dictum. Quod etiam Peucerus libro 5. Chronicorum aſſerit, ſicut etiam Munſterus.

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER SEPTEMDECIMVS.

SVMMA LIBRI DECIMI SEPTIMI.

Ottocarus V. Rex Bohemiæ. Armatus ad regnum capeſcendum ingreditur. Boriſsium ab Oſſek patrem contra ſe irritantem capit, complices fugiunt. Admonitus Rex eos perſequi ceſſat. Domi magiſtratus conſtituit: iudicia corrigit. Equitatus copiam vt pater equeſtria inſtituit certamina. Pacta pecunia Vdalrichus Carinthus prole deſtitutus ditiones ſuas Ottocaro concedit. Bellum Prutenicum Ottocarus ſuſcipit. Crucem induit. Hoſtes aperto Marte non agunt. Profligantur duo duces anteſignani. Baptizantur: eorum alteri Regium, alteri Marchionis nomen impoſitum. Regius mons ab Ottocaro, Brumſperg ab Epiſcopo Olomuzenſi extructa oppida. Ampliauit Bohemicum imperium à Baltico ad Adriaticum mare. Bellum aduerſus Belam regem Bohemiæ & Stephanum filium Styriam incurſantes. Vires in Morauiam conuerſæ. Ottocarus inducias petit: interea res arbitris commiſſa, Stephanus errore ductoris regia in caſtra defertur, cum Epiſcopum petiiſſet. Tumultuarium initio, poſt iuſtum prælium. Memoranda Belæ ſtrages inter Pohorlizium & Lauaz. Ingens præda & triumphus. Foroiulienſes cum vicinis patrocinium Ottogari flagitant. Aureum

abacum loco argentei mutat. E manubiis Hungaricis Hradiſtiæ oppidum & cœnobium condit locupletiſſimum. Brunonis Epiſcopi Olomuzenſis patria, genus: Quomodo ad Epiſcopatum peruenerit. Eius laudes & beneficia in amplificando epiſcopatu. Lis Ottocaro cum coniuge de ſterilitate. E pellice coniugis permiſſu prolem vtriuſq; ſexus ſuſcipit. Nicolaus ſpurius Oppauienſi ducatu donatus. Coniunx in cœnobium detruſa. E Kunigundi coniuge ſecunda Venceslaum ſuſcipit. Stephanus Bela patre mortuo bellum Ottocaro mouet. Poſonium Ottocaro ſe dedit. Arx expugnatur. theſauri regij direpti. Nauibus inſtructus Ottocarus Stephanum ad Iarinum inuadit. Ponte ſucciſo merguntur Bohemi. Stephanus ſolutis caſtris Budam, hic Pragam redit victoriam vterq; præ ſe ferens. Imperium Romanum per legatos Pragæ Ottocaro defertur. Quatuor imperij competitores domeſtici duo, totidem exteri. Deliberatio. Epiſcopus cum patre Burgrauio ſuadent. Camerarius aduerſatur. Repudiat oblatam dignitatem. Liberalis Ottocarus. Flagellariorum ſecta deleta. Pondera & menſuræ reſtitutæ. Latronibus viæ purgatæ. Rodolphus de Habsburg Imperator pronunciatus. Ad conuentum Norinbergenſem recuſat venire Ottocarus. Repetitur ab eo Auſtria à Cæſare, ita etiam Styria cum Carinthia. Iuramentum exigitur. Contemnit Ottocarus Cæſarem, paulo ante aulæ ſuæ præfectum. Delectus militum. Bellum exardeſcit. Congreſſus fraudulentus in inſula Danubij Kamberg. Paciſcuntur nuptias. E quinque vexillis duo recipit Ottocarus. Præſtat iuſiurandum. Tentorium doloſum. Germanis deridendus, Bohemis execrandus exhibetur Ottocarus. Domi male accipitur à coniuge: multat conſiliarios: filiam Cæſaris filio deſponſam ſacrat. Bellum redintegratum. Milota Morauiæ capitaneus à Cæſare corrumpitur. Droſendorffio rex potitur. Cæſar ad Lauam. Dimicatur. Milota loco cedit ſuo, & viam fugæ aperit. Stirij fratres regem interficiunt. Dies Ruffi nefaſtus. Rudolphus Cæſar ſacra & profana tam in Morauia quam Bohemia populatur. Venceſlai octennis filij tutoriam adminiſtrationem à Cæſare impetrat Otho Marchio Brandeburgenſis maritus ſororis Ottogari. Milota & Poloni mercedem proditionis accipiunt.

Othogarus V. Rex Boiemiæ.

ADuentus Othogari in Boiemiam ad ineundum regnum vt in ſpeciem erat ſplendidus, propter frequentiam comitatus qui cum ex Auſtria, Styria, Morauia comitabantur, ita pleriſq; metuēdus, quia armatus venerat. Auctus metus capto Boreſſio ab Oſſeca, quem idcirco capi & in carcerem ſeruilem detrudi iuſſit, quod vocem ille ſuam patri Venceslao ad perniciem filii præbere eſſet ſolitus. Itaq; alii eiuſdem criminis affines, ne ſimilem caſum ſubirent, matura ſibi fuga conſuluerunt. Cæterum à fidelioribus Rex ſubmonitus, vt clementia potius ſibi fauorē ordinum, quam nimia ſeueritate, præſertim inter initia regni conciliaret, inimicos vltra perſequi ita omiſit, vt ne vocem quidē eius inimicam poſſent exaudire. Tantiſper autē in Boiemia tunc commoratus eſt, dum ea in regno cōſtitueret, quę ante diſceſſum conſtituenda erant, maxime in magiſtratibus ſurrogādis, qui vel negocia regia curarent, vel iura ordinibus dicerent, pauperes cum diuitibus pari iure continentes: non deſerta interim equeſtris diſciplinæ meditatione, quam in hoc inſtituit, vt domi haberet equitum copiam, ne illam foris quæreret: nonnihil etiam offenſus inertia iuuētutis nobilioris, quam viderat vino, ſomnoq; & luſtris magis, quam equis & armis intētam. Vt hanc igitur ſocordiam illi ignauiamq; excuteret, ad exercitium equeſtre iuuenes nobiles laude præmiiſq; & honorib. inuitabat, prępoſitis veteranis, qui per ludicra pugnę equeſtris ad ſerium certamen ineundum Tyrones conſuefacerent. Atq; iſta re breui conſecutus eſt, vt externo haud multum indigeret equite: nam pedite abundabat. Ordinatis itaq; rebus in Boiemia ſuis, ad Auſtriam redibat, auidus prolatandę potentiæ vſq; ad mare Adriaticum: eiuſq; rei gratia Vdalricum proxima ſibi neceſſitudine innexum ſtatim adijt, vt cum eo de Carinthia ad ſe transferenda ageret. Senex namq; Vdalricus liberiſq; viduus erat, ac fratre tantum Philippo ſuperſtite viuebat: qui cum Præſul Salcemburgenſis eſſet, ſua ſe contentum ſorte eſſe dicebat. Vnde facilior cum Vdalrico actio ſe offerebat, ſua ſponte à curis rerum ad ocium & quietem propenſo: ad hunc modum inter eos tranſactum eſt, vt Othogarus certam pecuniæ ſummam adnumeraret: qua recepta, viciſſim Vdalricus de Carinthia, Hiſtriaq;, & de portu Naonis ei concederet. Hac virium acceſſione factus audacior Othogarus, bellum Prutenicum à ſe exequendū, perficiendumq; recipit. Pruteni namq; Chriſtiana religione violata, [a] Magiſtroq; in Pruſſia à Friderico Cæſare conſtituto ad reſiſtendum impare, vim intolerandam omnibus Chriſtianis domi, foriſq;, vel in Mazouia, vel ad Pomeraniam accolentibus, ſpoliis cædeque & ſtrage inferebant, ita vt in illos Romanus Pontifex

Armatus regnum init.
Aſper in patris conſiliarios.
Monitoribus cedit.

Forum iudiciarium emendat.

Equeſtria exercitia inſtituit.

Ottocarus pacta pecunia Vdalrici prole carentis regna ditiones amplas.

Bellum Prutenicum Anno 1255.

vexillum

vexillum crucis ſuſtolli iuſſerit. Induit crucem Othogarus cum Boiemis & Auſtriacis. Similiter Brumo nuper Epiſcopus Olomucenſis creatus, cum Morauis. Acceſſit mox in itinere haud procul à Vratislauia Otho Brandeburgenſis Marchio, ex ſorore Othogari prognatus: quibus copiis in vnum coniunctis, procedebat Rex quadrato agmine, ſperans futurum, Prutenos obuiam in aciem prodituros. Quod vbi non eſt factum, edicit Rex ne quiſquam militum Chriſtianis, eorumq; poſſeſſionibus noceret: cæterum in perfidos hoſtes iure belli vt agerent, datiq; à Magiſtro deductores, qui recta milites ad agros hoſtium perducerent. In illis nullum maleficium prætermiſſum, donec per agmina duo Prutenorum Duces diuiſi, ſe à longe oſtenderūt, repenteq; accurrentes, caſtra Regis tumultu nonnihil turbauerunt: vnde animo accepto, die poſtero haud ſegniter aciem inſtruunt, pugnamq; cum Rege conſerere audent, ſi pugna dici debet, in qua poſt primum impetum ſuſtentatum (qui acerrimus erat) hoſtes adeo ſtatim animis cōciderint, vt certamine abiecto, alii quo quiſque potuit, ipſi vero duces in vicinum oppidum mœnibus munitum perfugerint. In hac fuga multi viui capti, atq; omnes vita à Rege donati, quicumq; tingi, aut reuerti ad Chriſtianiſmum non dubitauerunt, cæteri perfidam retinentes pertinaciam, ad internitionem cæſi.

Cæſi Pruſſi. Pruſſi baptiſmū ſuſcipiunt.

Itumq; hinc ad expugnandos duces oppido incluſos, in quo nullum oppidani commeatum, præparatum habebant, quo obſidionem paulo diuturniorem poſſent tolerare. Accedentes igitur duces, conſulere eos rebus ſuis alia ratione hortabantur, quando in oppido cibo potuq; exinanito, nullam ſpem ſalutis propoſitam videant. Requirunt illi oppidanorum conſilium: qui reſpondēt, ſe iam dudum deliberaſſe, vt religionem Chriſtianam libentius ampleḉtantur, quam cum liberis & fortunis intereant. Ergo & nos, inquiunt, pariter illi manus damus, poſteaquam aperte cognoſcimus fruſtra nos cum Deo pugnare. Delecti confeſtim qui Regem adirent, dicerentq;, ſi incolumitatem obſeſſis concederet, ſe in ſequenti luce deditionem, imperataq; facturos. Quibus ille reſpondet, ſe Regem Chriſtianum eſſe, fidem illis fidelem præſtaturum. Mane Duces primū à Brumone Epiſcopo, aqua & chriſmate tinguntur, quorum alterum Rex de more à lauacro ſuſcipit, alterum Ottho Brandemburgenſis, atq; vterque nomen ſuum ſuſcepto imponit, Rex ſuum Othogarum, Ottho item ſuum Othonem vocans, amboſq; Rex veſte ex ſerico candida auroq; intertexta induit, & vt amicos conſalutat.

Duces duo Pruſſi baptizantur.

Poſt hos cætera multitudo certatim ad fontem ſacrum properabat, non ex eo loco tātum, ſed ex tota inſuper Pruſſia, quam Rex vſq; ad mare victor peragrauit, vrbemq; in littore maris præclaram condidit, quam ex titulo ſuo Regio, *Montem regalem* appellauit, vt tanto Prutenos in officio retineret facilius. Condidit ibidem Rege annuente, Brumo quoq; Epiſcopus nouam ciuitatem, eandemq; ſimiliter ex ſuo nomine Brumonis montem vocauit, non ad ſuum quidem, ſed ad Epiſcopi vſum, quem Prutenis pro paſtore conſtituebat, atq; illi mox inde eum ad Varnienſem ſedem transtulerunt. Sed de Brumone, deque magnificentiæ eius ſtudio, in locis ſuis plura.

Mons Regius ab Ottogaro conditus. Mons Brumonis ab Epiſcopo. Brumo Epiſcopus Olomucē. Khunigsberg. Brunsberg.

Cæterum Rex Pruſſia ſubacta, gloriari palam ſolebat, ſe terminos Regni Boiemiæ à mari Adriatico, vſque ad mare Germanicum promouiſſe, quod aliis ante ſe Regibus, ne per ſomnium quidem contigerit.

Imperium Bohemicum ab Oceano ad Adriaticum Ottocarus prolatauit.

Domum reuerſo, Hungaricum illum ſubito bellum excepit, ipſo Bela fœdera rumpente, ac Styriam non ſolum incurſante, ſed arcem præterea in illa cum oppido primario, cui Petouia vocabulum, oppugnante: hoc propoſito, vt cunctam Styriam regno ſuo adiiceret. Cuius voti minime compos, ab Othogaro videlicet inde expulſus & fugatus, ad vaſtandum rurſus Morauiam, & vero etiam Auſtriam conuertit animum, coactis nouis viribus ex gentibus vicinis, quas nunc appellant Valachos, Ruthenos, Raſcianos, Boſnenſes, Bulgaros, & alios Chriſtianis inimicos. Atque has omnes copias bifariam diuiſas, (nec enim vnus tantam multitudinem regere poterat) partim ſibi, partim Stephano filio ſuo regendas commiſit.

Bellum Ottogaro in Hungaria ob Styriam An. 1260. Stephanum filium Gratzio Styriæ metropoli Bela præfecerat.

Mox vtraſque ad fluuium Tayſam ab Auſtriacis dictum, qua Morauiam ab Auſtria Hungariam verſus dirimit, adduxit. Eodem Othogarus vires ſuas omnes contulit, caſtris ſuis ex aduerſa ripa poſitis haud procul ab hoſtibus, Qui vbi maius in conſpectu bellum vidit, quam quantum de illo rumori crediderat, Caduceatorem ad Belam miſit, qui Regi diceret: *Non ſancte illum aduerſus fœdera agere, quibus Deo teſte pax inter ipſos Reges hac conditione fuit conciliata, vt ſi quid in illa ab vtrauis parte turbatum eſſet, id vt iudicio æquabili diſcerneretur: ſe in præſentiarū quoque pacis quam belli cupidiorem eſſe, optareque vt induciis aliquot dierum datis arbitrio amicorum potius, quàm ferro diſcordia finem accipiat.*

Pacis cupidus Otthocharus.

Bela quanquam ex timore iſta dici putaret, attamen quia Hungari nondum omnes conuenerant, inducias dierum decem Othogaro con-

Conflatur Bela.

M 3

cedit, intra quos agi de cōtrouerſia liceret, vltro citroq; libere commeantibus arbitris, ſed qui ab Hungaris veniebant, fiducia virium ſolam fruſtrationem quærebant. Retro aliquantum Bela cum ſuis a flumine ceſſerat: Othogarus vero vſq; ad oppidum Auſtriæ Lauam conceſſerat, vt ibi aduentum Othonis Brandemburgenſis expectaret. Brumo autem cum Morauis, qui ab eius vexillo non diſcedebant, ſtatiua ad vicum Morauiæ, quem incolæ Pohorelice vocant, modico à Laua interuallo diſſitum habuit. Ibidem ex Sleſia Henricus Vratiſlauienſium, & Vladiſlaus Opoliēſium duces. Inter hæc Stephanus Belæ filius, vado in Thayſa flumine reperto, atque per ſuos exploratores comperto Brumonem cum debiliore copiarum parte ſeorſum à Rege caſtra tenere, deductori mandat, vt ſe recta Pohorelitium ad Brumonem perducat. Nox erat ex pluuioſo cœlo tantis tenebris obſcūra, vt ductor etiamſi locorum ſatis gnarus, à via tamen aberraret, Stephanumq; non ad Brumonis, ſed ad Regis caſtra adduceret. Inter excubitores illius

Comites Hardeggi.

noctis fuerunt Otho & Conradus Comites ab Hardeco, nobilitate illuſtres, ij ſonore audito, quem ſtrepitu pedum multi equi concitabant, adequitant propius explorandæ rei gratia, incidũtque in Hungarorum antecurſores, amboque cum illis fortiter dimicantes occiduntur. Qui clientulorum ſuperfuerunt, caſtra tumultu implent, hoſtes adeſſe vociferantes. Hoc clamore excitus Othogarus, arma celeriter expediri, armatoſque milites pro ſtationibus ſuis tantiſper ſtare iubet, dum qui hoſtes, quantiſque illorum numerus eſſet certius cognoſceretur. Nam & Stephanus ad tam ſibi propinqua aduerſariorum caſtra ſubſtiterat, non auſus per tenebras vltra progredi, cum nondum videret caſtrorum ſitum. Aurora deinde aperuit Othogaro hoſtem, Stephano er-

Prælium conſeritur.

rorem perductoris. Cum igitur ſubterfugiendi tempus nullum, ſed vtriſque pugnandi neceſſitas inſtaret, concurrunt hinc & hinc animo flagrantiſſimo, ſed non perinde pertinaci. Quippe Stephanus, vbi ſibi haud ſucceſſit, vt primo impetu ordines Boiemorum conturbaret, quod ſe multitudine abundante effecturum ſperabat, diffiſus turbæ ad fugam ſe dare incipit. Quem protinus Othogarus cum Othone Brandeburgo atergo inſequitur, deprehenſos per viam concidens, atque ita reliquos primo ad Thayſam, dein ad Moram fluuium vrgens vt præ feſtinatione ac trepidatione, vadorum immemores, turmatim cum equis ab vtroque flumine ex pluuia adaucto haurirentur. Ibidem Regem Brumo cum Morauis & Sleſitis aſſecutus eſt, auſumque per corpora ſubmerſorum, velut per pontem in alteram ripam contra Belam tranſire, audacem ſe ei comitem præbuit. Quis crederet Belam cum tot gentium tantis copiis, ſubito metu adeo obtorpuiſſe, vt neque mens neque manus ſuum ſatisfacerent officium, ſed totam potius ſpem ſalutis in pedibus equorum fugacibus repoſitam habueriti? Sedecim tum millia hoſtium interfecta eſſe narrantur, paulo videlicet minor numerus, quam vniuerſus Othogari exercitus fuit. Huic tam inſperatæ, tamque inſigni victoriæ pro argumento miraculum adiicitur, tunc cum acerrime prœliaretur, visam Aquilam niue candidiorem, quæ ſupra vexillum diuo Venceſlao conſecratum, in cuius nomine lætum pæana Boiemi cecinerunt, (quale ad hoc tempus ante pugnam canere aſſolent) placide volitabat, ſenſimque per incrementa alas extendebat, donec totum Boiemorum exercitum amplecteretur, quaſi illum protegens, ne ei ab hoſtibus male Chriſtianis noceri poſſet. Ipſe tamen Rex ſine vlla oſtentorum commemoratione in epiſtola, quam ad Vrbanum Romanum pontificem de hac victoria dedit, ſimplicitus vereque Deo optimo maximoque acceptam illam retulit, ſuamque gloriam & potentiam ita dilatauit, vt ex Italia Veronenſes. Feltrenſes, Taruiſini, ac totum pene forum Iulium vltro ad Othogarum oratores miſerint, oratum vt ab eo in clientelam reciperentur. Nam Cæſar nullus adhuc legitimus in Germania declaratus fuerat, nec alius in illa Othogaro potentia, opibuſque, ac regio prorſus apparatu par inueniebatur, maxime poſt triumphum de Bela partum, poſtque caſtra eius direpta, in quibus tantum auri ex præda nactus eſt, vt aureum deinceps pro argenteo abacum ſibi ad menſam inſtruxerit, aureoſque calices ad aras, & aurea Thuribula facienda curauerit: tantum præterea manubiarum, vt præter donatiuum militibus affluenter dilargitum, tam larga adhuc ex illis ſupereſſet pecunia, vt inde nobile atque opulentum in Boiemia cœnobium, quod Regiam coronam vocari voluit, conderet. Ac mox in Morauia aduerſus Hungaros munitiſſimum oppidum, quod ab ipſa munitione lingua noſtra Hradiſſten appellamus a fundamentis erexit. Et antequam illinc diſceſſit, Brumonem, eiuſq; ſucceſſores, oppido Hulin dicto, cum aliquot pagis annexis liberalitate Regia

Brumonis Epiſcopi Olomu-

donauit. Natus in Saxonia Brumo erat, in domo Comitum qui a Schombergo cognominan-

minantur, tunc inſuper comitatum illuſtrem, quem Holſacium vocat obtinebat. Huic cum ſtola ſacerdotalis magis quam chlamys militaris cordi eſſet, animum ad ſacra appulit, factuſque eſt ſacerdos Magdeburgæ in æde Cathedrali, cui nomine Præpoſiti præſidebat. Hic cum eo forte tempore Romam veniſſet, quo Decanus Olomucenſis cum nonnullis ſacerdotibus exilium ſpontaneum ſubeuntibus, iam annum ſeptimum in foro Romano, aduerſus Venceslaum regem Othogari parentem contenderāt, propterea quod alium Epiſcopum, quam quem ipſi delegerāt eis obtruſit, celeriter ſe cum illis Bruno inſinuat in familiaritatem, linguæ Vandalicæ commertio, cauſaq; illorum cognita, comperendinationes in illa tam moroſas incuſat, ſuppletque de ſuo pecuniæ defectum, quem litigatores ſuſtinebant, atque breui, & ſententiam pro Olomucenſibus, & pro ſe Pontificatum Olomucenſem obtinet, prompte de loco ſuo cedente, pro quo tam diu Romæ certatum fuit.

cenſus origo, genium & qua ratione eſt Epiſcopatum adeptus.

Poſteaquam igitur Bruno, Hulino, & quibuſdam aliis fundis à Rege auctior factus eſt, haberetq; proxime pagum quēdam quem Cremſirium appellabat, commodiore loco ſitum, nempe iuxta Moram fluuium vicino ſaltu amœnum, Regem pro facultate ſua imitari volens, & ipſe nouum cum arce oppidum, quod in Hungariam proſpectaret, demolito ſordido pago ædificandum ſuſcepit, illudque veteri vocabulo Cremſirium vocauit. huicque templum cum collegio ſacerdotum honorabili adiecit, ſtipendio illis de pagis conſtituto, quos ipſe coemerat, vt in promptu haberet miniſteria, ſi quando Cremſirii quoque ſibi, non ſolum Olomucii placuiſſet ſacra obire.

Cremſirii extruit arcē Epiſcopalem.

Nam Cremſirii fere aſſiduus reſidebat, fineſque interim ditionis ſuæ potiſſimum Hungariam verſus prolatabat, empto cum arce Hugualda toto Comitatu Hugualdenſi: in quo protinus oppidum de nomine ſuo Brunſpergum: ſicut deinde prope Kelczium, arcem de cognomine quoque ſuo Schombergam nominatam erexit, vt nunc alia tranſeam, tum in Morauia, tum in Sleſia (quippe in illa etiam Obſoblauiam arce & mœnibus cinxit) opera, in quibus excitandis magnificentiam ſuam talem oſtendit, qualem tunc alius ſuperare non potuerit, niſi ſolus Rex, qui iure ſuo gloriari ſolebat, plura ſe ædificia noua relicturum, quam vt ad ea inſtauranda, ſarciendaque & tegenda, vnius hæredis cura ſufficiat, quanquam adhuc legitimum tunc hæredem nullum habuerit, vxorem ſterilitatis ſæpius inſimulans, ſemper illa tamen valde reclamante, donec ei Rex hanc conditionem offerret, dicens: *Da mihi è gynecæo tuo puellam aliquam in cubiculum meum, ſi illa ex me prægnans intra annum non fuerit, reus ſim ego impotentiæ & ſterilitatis: ſin illa hoc temporis ſpacio conceperit, infantemque ediderit, inter infælices, infœcundaſque arbores te numerato.*

Hugualdum emit.

Splendide magnificus Bruno.

Anus effœta & ſterilis Regina.

Iurgium de impotentia inter maritos.

Probata conditione, puellaque ex Auſtriaco genere Regi oblata naſcitur ei decimo menſe filiolus, cui Nicolao nomen Rex indidit, dein altero filia, tertio item & quarto geminæ filiæ, quas poſtea adultas proceribus ſuis deſpondit, vnam Vartembergo, alteram Straconicenſi, tertiam Crauaro, dote cuilibet attributa, quæ notham maculam deleret. Nam (vt ille dixit:) *vbi dos adeſt, nullum vitium vitio vertitur.* Ergo & filium Nicolaum nothum regione Opauienſi à Morauia auulſa, dotauit, appellauitque Ducem Opauienſem.

Ottogarus ex pellice Auſtriaca vtriuſq; ſexus gignit liberos.

Oppaua.

Cæterum ſtatim poſt datum fœcunditatis ſpecimen, diuortium cum Margaretha vxore fecit, ad flaminicas illa in cœnobium, vnde prius abducta fuerat, relegata, quartoque demum anno Kunigunde legitima rurſus vxore ſuperducta, ex qua Venceslaum regni hæredem procreauit.

Nicolaus dux.

Margaretha repudiata Kunigundam ducit: hinc Venceslaus.

Obierat iam Bela Rex ſucceſſore Stephano filio: is tanquam cum patre fœdus denuò nuper initum, ſimul eſſet ſepultum, bellum aduerſus Otthogarum per incurſiones in Morauiam factas renouat. Qua de iniuria, deque rupto fœdere, quum per Caduceatorem egiſſet cum Stephano Othogarus, ac rogaſſet, vt prohiberet populationes à ſuis in Morauia fieri, reſponſum ab illo elatius, inflammatiuſque retulit, dicente: Nondum ſe conductum ab Othogaro eſſe, vt curam tuendæ Morauiæ recipiendam putaret, ſibi rem ſuam curæ fore, viciſſim ſuam curaret Boiemus. Hæc Rege ad ordines referente, omnium in vnum ſententiæ congruebant, vt primo quoq; tempore inſolentiæ Hungarorum reſiſteretur.

Stephanus Rex Hungariæ Belæ F. Otthocaro bellum indicit. Anno 1276 in ſtatimq;

Othogarus comparatis breui copiis, rumoreq; diſperſo de ſua in Morauiam profectione, quaſi inde Stephano occurſurus quocumq; in loco eum inueniret, ſubito agmina in Auſtriam conuertit, in qua claſſem præterea in Danubio paratam habuit, vt terra & aqua Poſonium in ripa Danubii poſitum, improuiſus oppugnaret. Nā audiebat in arce oppidi bonā Gazæ Regiæ partem à Bela adhuc repoſitā fuiſſe. Celeri itaq; itinere Poſonium cōcedens adeo coniuncta ponit mœnibus caſtra, vt alloqui oppidanos cohortariq; liceret, ne ſe per contumaciā repugnandi periculo ſubiiceret, quod imminere ſolet captis per vim vrbibus. Illi cum ſe, & a præſidio, & à cōmeatu,

Claſſe Poſonium obſidet.

Poſonium ſe Othogaro dedit. Arx Poſonienſis expugnata.

propterea quod præter opinionem obſidio acciderat, deſtitutos viderent, oblatam ſibi ab Othogaro ſalutis ſpem amplexi, deditionem ei faciunt. Arx diutius defenſa, quia ſitu alto firmior, & rebus defenſioni neceſſariis inſtructior erat. Sed de illa quoq; propugnatores vi depulſi ſunt, aurumq; & argentum, quod ibi inerat, direptum eſt. Stephano ad Iaurinum morante, cum non adeſſet nauium copia, quibus poſſet vltra Danubium, qua parte Poſonium iacet, copias ſuas transferre. At Othogarus claſſe abundãte, exercitum ſuum ſtatim tranſmiſit, illumq; in hoſtem tranſmouet, ardens cupiditate cũ illo pugnandi. Iuſſit tamen præfectum aulæ, quem Mareſchalcum vocãt (is erat Rodolphus ab Habſpurgo Comes) antecedere, qui per viam occurſum hoſtium exploraret, cũ repente ille redit, ac prope adeſſe hoſtes renunciat. Viderat quidem turmas frequentes accedere, ſed in illis tamen ipſe Stephanus non erat, vt mox cognitum eſt. Cæterũ tanquam adfuiſſet, Rex aciem ad pugnam ordinauit: cõtra hoſtes ſine ordine in medium procurrebant, vt ſi qui ab exercitu excurrerẽt, cum illis dimicarent, id quod ſemel iterumque permiſſu Regis factum eſt, pari fere vtriuſque partis detrimento. Cohibuit deinde Rex extraordinariam pugnam, & ne quis amplius à ſignis diſcederet, vetuit. Id cũ metu factum hoſtes putarent, extremam infeſti aciem adſiliunt, ſed tantum abfuit vt illam de gradu commouerent, vt clade ſuorum non modica accepta, ipſi fuga in caſtra ſui Regis dilaberentur. Inter Iaurinum oppidum & Rabum fluuium, [d] Stephanus caſtra poſita habuit, atq; is fluuius propter altas ripas, & imperuium alueum tranſitu difficilis erat. Non dubitauit tamen Othogarus, quin Stephanus, vti belli author, tranſito per pontẽ fluuio, ſibi vltro ex parte altera occurreret, in qua ipſe aciẽ ſuam cõſtituerat, ibiq; acceſſum hoſtium aucupabatur: verum illi ad confligendum acie non valde animati, quoniam equite grauis armaturæ deficiebantur, ad dolum verſi caſtra aliquantum retro à fluuio referunt, pontemq; clam interſcindunt, vt oneri ſuccumberet, ſi illum Boiemi ſuperare tentarent. Quod quidẽ illi fecerunt, ſed continuo pons ad tranſitum eorum qui ante aciem procurrere ſolent, ponderi ceſſit, partemq; antecurſorum merſit, reliquam partem vltra pontem progreſſam, Hungari totam deleuerunt, ſociis nuper cæſis litantes. Expectabat incolumi acie Othogarus, dum vel pontem nouum ibi conſtituerent, vel aliam ad pugnam rationem aliquam inirent: vbi comperit Stephanum caſtris ſublatis, quaſi victorem Budam accelerare, paucis diebus in Hungaria per populationes conſumptis, Viennam ſe contulit, atque inde Pragam cum laude repedauit. Iſtic eum legatio ex Germania honorificentiſſima excepit. Conradus Coloniæ Agryppinæ Archiepiſcopus, atq; idem Elector imperii eius legationis princeps fuit, per quam ad Othogarum ſummum honoris faſtigium, nempe Romanum Imperium deferebat. Duo namq; de viginti annis interregnum in Germania tunc durauerat, contendentibus interim de Imperio tam domeſticis, quam alienis, tum armis, tum largitione. Domeſtici erant [e] Henricus Thuringus, & Vilhelmus Batauus, qui in prælio apud Friſios cecidit. Duo item externi Alphonſus Caſtellæ Rex, & Richardus Regis Angliæ frater, à quo longiſſime ratio voluntaſq; Electorum abhorrebat. Percepta igitur legatione, Othogarus cum ſuis deliberat, pleriſq; eorum ſubuerentibus, ne ſi ad regnum Boiemiæ tã late longeq; tunc propagatum, imperium præterea Romanum accederet, intolerãda Othogari arrogãtia fieret, ac tum deinceps à continuis ac longinquis bellis nulla intercapedo. Primus in ſenatu Ioannes Pragenſis præſul ſententiam rogatus, dixit breuibus, *vt Rex vltro oblatam dignitatem vtroq; brachio complecteretur: à natura enim optimo cuiq; tantoq; magis Regibus tributum eſſe, vt honoris & gloriæ ſint appetẽtes.* Eadem ſibi videri, parens Præſulis, qui ſummam præfecturam arcis obtinebat, reſpondit. Hunc in dicendo ſecutus Andreas Ricianus, à magiſtratu cameræ Regiæ, vulgo Camerarius cognominatus, infit: *Sibi aliam ac plane contrariam in animo ſedere ſententiam, quæ ſuadeat repudiandum eſſe potius, quam amplectendum munus quod offerretur, tanquam nec regno vtile, nec Regi valde decorum. Quæ enim Regni vtilitas in abſentia Regis? non alia videlicet, quam eſt in exercitu cum abeſt Imperator, vbi ſtatim vel ceſſant, vel torpent cuncta officia. Nemini autẽ ignotum, quam ſæpiſſime negocia imperialia, etiam ad longe ſemotas prouincias, Imperatores euocent, diutiſſimeq; detineant euocatos. Quid deinde titulus impræſentiarum inanis ad eam fœlicitatem, qua Othogarus potentiſſimis adæquatur Regibus, plus ei decoris aſtruere poteſt? Imo apud ſe perſuaſum habere, Germanos principes ambitionis auidiſſimos, non ideo legatos in Boiemiam miſiſſe vt Regem honore cumularent, ſed vt in tantis circumundiq; tumultibus, onere illum potius quam ſe opprimerent. Sibi igitur honeſtius decentiusq; videri, vt Rex fortuna ſua ampliſſima contentus, domi ita viuat, vt vel Cæſari eſſe poſſit terrori, quam vt Germanis principibus fiat obnoxius. Illum enim*

Rodolphus Comes Habsburgi Mareſchalcus Ottogari.

Tumultuaria ſeu potius velitaria certamina.

Ottogarus ad Imperii habenas capeſſendas inuitatus petulantiſſime recuſat.

Deliberatio in Senatu de Imperio ſuſcipiẽdo vel renciendo.

Ioannes xxij. Epiſcopus Pragenſis Georgii Drasitij F. Riciani Camerarii ſolum.

enim demũ Regem fœliciter vitam traducere ſuam, qui libertatẽ exiſtimaret fœlicitatẽ, rurſus fœlicitatẽ eſſe libertatẽ. Hac aſſentatione callida ſic Othogarus inflatus & captus eſt, vt ſe potẽtia Cęſarem anteire putaret. Itaq; totam imperii conditionem ad ſe delatã improuide renunciat. Cæterum neque ipſos legatos ſine precioſiſſimis muneribus, neque eorum comites ſine purpura aut ſerico, neque extremum quemque ſine veſtibus ex cariore vellere confectis, vacuum à ſe dimiſit. Alioqui in veſtiendis hominibus omnium liberaliſſimus, bis in ſingulos annos cunctam ſuam aulam veſtiebat. Inter ſacerdotes deinde quoſcumque obuios, quotannis pannum lautiorem, qualem ei vectigalia ex Danubio ſuppeditabant, aſſidue diſtribuebat. Poſtremo per tempus cuiuſque Quadrageſimæ, quingentos ſimul mendicos nouis induuiis induebat: ac præterea cibo ſuo eoſdem aluit: ſic interim ſuperſtitionem peroſus, vt illam ſupplicio puniendam duxerit. Irrepſerunt tunc ex Saxonia complures in Boiemiam cum peregrina religione, Lupercali haud multum diſſimili: nam vt nudi Luperci currebant, ita iſti vmbilicotenus nudati ambulabant, lora manibus geſtantes, quibus terga ſua, non autem vti Luperci vultus, ſanguine fœdabant, per hæc februari ſe, purgariq;, perinde atq; baptiſmo ſanguinis docentes. Magnos ad illos ſicariorum, adulterorumq;, & aliorum perditorum vtriuſq; ſexus hominum fiebat concurſus, ſed habitum omnes, non autem mores apud eos mutabant, imo pleraq; prioribus deteriora peccabant, donec Othogarus, alios igne combureret, alios aqua ſubmergeret, plures regno exturbaret. Ab hac item parte eidem regno bene conſulens, quod pondera in illo & menſuras, partim varias & inter ſe diuerſas, partim fraude doloq; nonnullorum vitiatas, ad vnum æquabilemq; modum reuocauerit, quodq; ſecuritati viatorum proſpexerit, ſublatis de regno viatum inſeſſoribus. Porro Germani principes, ſimul atq; cognouerunt, imperium Romanum ab Othogaro deſpici contemniq;, non vltra diſtulerunt, quin viciſſim in contemptum eius Cęſarẽ ſibi deligerent, Rudolphum Habesburgi Comitem, qui paulo ante præfectus aulæ Othogari fuit, hac potiſſimum ratione inducti, quod Rudolphus ſatis multo tempore ſub Othogaro tanquam militiæ peritiſſimo duce meruerit, aliquotieſq; ordinibus regẽdis à Rege præpoſitus erat, ac bello ſemper operam ſuam Regi approbauit. Illum autẽ imperare debere Germani dicebant, qui armis aduerſario poſſet reſiſtere, quam potẽtiam Rudolphus in fortuna ſua non admodum ampla, quo facilius aſſequeretur, totum ſe principibus permiſit, qui eum ſtatim in Germania more ſolemni coronauerunt. Poſt hæc continuo indictus ab eo conuentus, vt omnes imperio ſubiecti Norbergam ad exhibendum nouo Cæſari officiũ debitum & obſequium conueniãt. Rurſus Othogarus venire contempſit. At Rudolphus de principum ſententia, primum Auſtriam ab eo, tanquam Imperii prouinciam, quam mulier abalienare, aut dotis, aut alio quouis titulo non potuerit, repetit. Dein Carinthiam etiam, atq; Stiriam, quas æque Vdalrico ſine Cæſaris aſſenſu vendere minime licuit, quum vtraque ad Imperii, vt vocant feudum pertineat. Hoc inſuper adpoſuit, vt in verba ſua more maiorum iuraret. Vehementiſſime ad ſingula excanduit Othogarus: *ipſa re*, inquiens, *verum experior, de quo aliquando ſubdubitaui: inſolentius nihil eſſe humili cum ſurgit in altum. Hic Rudolphus, heri videlicet aſſecla noſter, hodie Germanorum Cæſar, vt ſubito per ſummam inſolentiam veteri domino ſuo inſultat. Sed propediem ſentiet, vter magis valeat, dominus an ſeruus.* Iratus deniq; reſpondet: *Nihil ſe Rudolpho debere, nihil etiam velle ei reddere.* Ita vtrinque exacerbati ab vtraque parte copias ingentes comparant. Cæſare cum ſuis deſtinatum habente Hercyniam ſyluam occupare, ac ſe inde per Teplenſes agros in Boiemiam interiorem inſinuare, ſed præuertit Rex, omnia in ſyluas & montes itinera omni modo impedire, ne qua facultas fieret introeũdi. Ergo Cæſar exercitum in Auſtriam vltra Danubium traducit, ibique Belſum oppidum, mox ipſum Lincium, & alia præterea loca ſua ſponte in partes Cæſaris tranſeuntia recipit. Indeq; ſecundum flumen lente progreditur, aucupans Regis conſilia, ſi qua de traiiciendo exercitu iniret, quem vt abhorrere à traiectu videt, nec ipſe tranſire flumen feſtinat. Ita medius inter duos exercitus Danubius, pluſquam ſeſquimenſem fluebat, quo temporis ſpacio, pabuli frumentiq; inopia vtraq; caſtra arcte premi cœpta ſunt, non ſine metu futuræ ſeditionis:

Neſcit enim plebs ieiuna timere.

Sed vtrinque tandem pacis authores reperti, qui dicerent, *tempus maxime idoneum de pace agendi adeſſe, dum adhuc vires vterq; ſuas oſtentat, nondum autem in periculum illas adducere audet, ac pari ambo difficultate annonæ vrgeantur, quæ vtrumque cogat, vel ad conſerendam ſtatim manum, quod fieri niſi traiecto Danubio nequeat, vel ad caſtra turpiter ſoluenda. Nonne*

Othogarus oblatum repudiat Romanum Imperium.

Munificentia Othogari.

Flagellatorum abolet ſectam Othogarus.

Põdera & menſuras emendat.

Purgat latronibus itinera.

Rudolphus Imperator. Anno 1273.

Tenuis fortunæ Rudolphus tres electores affinitate traditis filiabus Vxoribus ſibi coniungit.

Othogarus protenus Cæſarẽ cõtemnit, a quo repetundarum accuſatus.

Bellum Rudolphi Cæſaris aduerſus Othogarum.

Cæſar in Auſtriam.

Fames.

Concordia rationes ineuntur.

Digitized by Google

conducibilius fore, vt citra ſanguinis profuſionem Cæſar cum Rege pace & concordia conuenirent.

Congreſſus Imperatoris cum Rege Kambergi.

Inſula modica in Danubio erat, quam Kambergam appellabant, in hãc, vt cum iis modo, qui à conſiliis eſſent vterque veniret, cæteraq; interim multitudo, vt ripas Danubii quietis ſtationibus occuparet, placitum & decretum fuit. Vbi illo ventum eſt, Rudolphus ſimulato erga Othogarum obſequio, prior ei cum ſalute & complexu occurrit, patremq; & patronum ex veteri fortuna cõſalutat, agitq; gratias quod pacatum, quam hoſtilem induerer animum, & fœdere potius, quam ferro periculoſiſſimum vtrinque bellum extinguere maluerit. [f] Dein Principes adhibet, quibus velut teſtibus mutuam

Affinitate contracta [?] [?] firmantur.

ante omnia cum Othogaro affinitatem contrahit, deſponſa filio eius Venceslao octauum annum agenti, viciſſimq; petendo, vt Rudolpho filio Othogarus filiam ſuam daret in matrimonium. Quibus rebus per ſpeciem ſummæ amicitiæ confectis, hilarique & læto conuiuio, ſine vlla Othogari ſuſpicione confirmatis: tum demum Rudolphus, quod cum animo ſuo, cumq; ipſis Principibus ſtatutum atq; deliberatũ habuit, in primis videlicet vt arrogantiam Othogari infringeret, dein vt Auſtriam illi adimeret, ſpecioſiſſimis illum blandiſſimiſq; inuitat verbis, vt ſi palam pudeat, ſaltem ſecreto intra

Ad præſtãdum Cæſari ſolitum & debitum obſequium Othocarus inuitatur.

tentorium paucis coram arbitris, debito per fidem Cæſari pręſtandam fungeretur officio: aliter namq; ſtabilem inter ipſos perpetuamq; amicitiam coire nõ poſſe, niſi exhibito fideli prius obſequio. Abominãtem rurſus Othogarum dignitatem ſuam, Rudolpho ſubmittere perſuadent proceres, non minus Cæſarem ob veterem familiaritatem quam Regem ſuum reſpiciẽtes, vt ſe fidei Cæſaris committat. Quod cum ille facit, atq; vt mos habet, quinq; vexilla Cæſari de manu ſua offert, reſtituit duo ille dũtaxat, ac ſibi

Morauia cum Boiemia Othogaro conceſſa, reliquæ prouinciæ ademta.

Callida Auguſtale tentorium extructum ante ſubſellia ſui ruina prouolutum ad Imperatoris genua exhibet ſpectãdum Othocarum.

tria, Auſtriæ videlicet, Carinthiæq; & Stiriæ nomine retinet, quaſi tutelæ interim titulo poſſideret, dum matrimoniũ recẽs conciliatũ ad effectum perduceretur, tũ deinde illas quoq; regiones, Venceslao Othogari filio pro dote acceſſuras: addita ad hanc vafriciẽ illa inſuper cõtumelia, per tentoriũ machinoſum ita concinnatũ, vt laxatis funibus cõfeſtim in partes rueret. Dũ igitur genu adhuc nixus ante Tribunal Cæſaris procumberet, repente tentorium diſſolutũ eſt, atq; vtriq; exercitui Othogarum ſpectandum præbuit, Germanis ignominiæ applaudentibus, contra Boiemis dira deteſtatione illam proſequẽtibus, mirumq; in modum admirãtibus, quid nam Regi acciderit, quod tam ſubmiſſe abiecteq; ſe Rudolpho proſtrauerit. Sed quid Rex faceret inſidioſis rhetibus irretitus, quæ iam excutere nõ poterat, niſi vt ad præſens ſcenæ ſibi per dolũ pręparatæ inſeruiret? ex qua mox plenus tacita indignatione diſceſſit. Sed quanto atrocius Regina mulier impotens domum reuerſo inſultauit, multa ei probra aggerens, quibus ſe domumq; ſuam cum toto regno turpiter dedecoraſſet: millies enim mori, quam ita ludificandum ſe hoſti præbere decentius fuiſſe dicebat: tanto acrius Rex in apertam vltionem erupit, à ſuis auſpicans, quorum conſilio imperium à ſe reiecit, deinde in ver-

Conſultoribus honores adimit. Filiam ſacrat. recrudeſcit bellum.

ba Cæſaris iurauit. Ergo Riczano magiſtratum inſignem, quem gerebat, Vilhelmo arcem Podiebradam, Vartembergo Glacenſem adimit, quibuſdã etiam aula interdicit, ac filiam ſuam, quã filio Rudolphi deſpondit, Deo cum aliis decem puellis cõſecrat, vt mutuam dirumpat affinitatem. Poſt, nouum rurſus contra Rudolphũ ex Boiemis Morauiſq; & Polonis ſcribit exercitũ, vt ab eo fraude, ſicut dicebat, erepta, armis repetat. Rudolphus tametſi vniuerſam Germanorum potentiam contra Othogarum concitatam circum ſe haberet, nihilominus tamen operam præterea dabat, vt ſibi regios non-

Cæſar Milotam Morauiæ Capitaneum corrumpit.

nullos, recenti iniuria læſos, præmiis, pollicitiſq; adiungeret. [g] Forte Rex tum oblitus fuerat offenſionis, qua præfectum Morauiæ, quem Capitaneũ vocant, Milotam nomine, quondam offenderat, cum Morauicas copias in eius fidem ſubleſtam futilemq; cõmitteret. At Rudolphus memoria meminerat, ideoq; nõ omiſit illam Milotæ, cum quo diu aliquando domeſtice vixerat, refricare, eumq; temporis commonefacere, quod ei facultatẽ & veteris aduerſus Regẽ offenſæ vlciſcẽdæ, & nouæ gratiæ apud ſe exaugendæ tribueret. Prope Znoymam Rex caſtra iam contraxerat, maiores ibi tum ex Boiemia, tum ex Polonia vires expectans, interimque arcem cum caſtello in Auſtria, quod

Droſendorfium expugnat Othocarus.

Droſendorfum appellant, oppugnans, quod etiam expugnauit. [h] De Cæſare nihil adhuc certũ habens vbinam ſe cõtineret, cum ecce tibi ille ſuperato Danubio cũ tota mole ſua ad oppidum Lauam inexpectatus adeſt. Nullo pacto Rex cõtemptum Rudolphi

Acies inſtructa. Præliũ ad Lauam cõmiſſum.

ex animo ſuo poterat deponere, quaſi cõtra eum ſatis ſemper inſtructus paratuſq; eſſet, quare nihil cunctatus, obuiam ei cum iis, qui ad manum aderant, procedit, accedenſq; propius, aciem ipſemet diſponit, in lęuo cornu Milotam adiũctis ei Polonis, locat, monitum, quando equitatu grauioris leuioriſq; armaturæ abundaret, vt operam nauaret

ſtrenuam,

Digitized by Google

ſtrenuam, neſcius aliam eum operam Cæſari prius vendidiſſe, nimirum perfidioſiſſimam, vt ne pugnaret, ſed fugæ principium vt faceret. Ipſe Rex in dextro, vt ſolitus erat, cornu ſtans, ad Boiemos, verſus, *Non recuſo*, inquit, *quo minus vobis liceat, vt me æmulemini, ſiue audaciæ ſiue timoris exemplum dedero.* iubetque ſe illos ſequi. Ruebant Boiemi cum Rege ſuo in Rudolphi aciem: nam in eum potiſſimum totus erat conuerſus impetus, cum eques citato equo Regi nunciat, Milotam de acie ſua cedere. *Quid mihi*, inquit, *tam optandum quam ſcelere proditorum meorum cadam potius, quam per ignauiam aut trepidationem fugiam, cadere autem Rex honeſtius, niſi in prima acie non poteſt, hunc itaque locum tuebor, quo ad facultas tuendi ſupererit.* Inſtabat Rudolphus iam grauior, quam vt ſuſtineri potuerit: Eum duo fratres ex Styria necis Regiæ auidi, quoniam tertium illorum fratrẽ Rex de medio per ſupplicium ſuſtulerat, aſſidue ſequebantur. ij propius Rege viſo, cognitoque maxima ambo vi in vnum cooriuntur, multoque labore feſſum, haſtis ad terram affigunt, & poſtquam mortuum vident, grandi voce exclamant, proſtratum iacere Otthogarum. Ferunt Rudolphum ab hac voce aures ſuas auertiſſe, nec fratres illos poſtea in conſpectum ſuum admiſiſſe, adeo grauiter cæſum, non autem captum eſſe tulit. Dies qua tam inclytus & generoſus Rex cecidit, diuo Ruffo celebris fuit. Ex hinc inter infandas infauſtaſque a Boiemis habita, quæ opinio poſthac confirmata eſt cæde Ioannis Regis Boiemiæ, eadem die in prælio Britannico interfecti. Corpus Othogari primum Znoymam delatum, aliquamdiu ibi honorifice quieuit, poſt transferri Pragam illud placuit, & in cœnobio diui Franciſci ab illo ædificato, maiore pompa ſepeliri. Cæterum victor Rudolphus, non contentus ſucceſſu pugnæ, cædeque Boiemorum qui in illa ceciderant, alios quoque fuga incompoſita diſperſos, vſque in Boiemiã perſequebatur, itinere vbique locorum qua incedebat, pagis vicisq; & colonis infeſto, ac præſertim cœnobiis ditioribus exitioſo. Nam cœnobium Regiæ coronæ ab Othogaro extructum, ampliſſimiſque donariis exornatum, non ſolum ad murorum ędificiorumque, ſed ad hominum quoque Deo conſecratorum exitium peſſumdatum. Direptum mox cœnobium Oſecum, ab eodem Othogaro exaltatum, & igne tandem à Germanis exuſtum. ſimilem calamitatem Zderaſium, Teplenſe, Doxanum, Oſtrouienſe expertum. Niſi quod ex Oſtrouienſi cœnobio ſodales per tempus aufugerunt, rebus cæteris ſecum ablatis omnibus, extra illas quæ in horreis, & penu recondi ſolent, quarum copiam Germani nacti ſeſquimenſem ibi ſubſtiterunt. Indeque ad Pragenſes vſque agros populandos excurrebant: poſtremo tamen eam, quam aliis gratiam loco retulerunt, ignem illi ſubiiciendo. Vnum modo cœnobium, Vilmenſe cognominatum, in quo centum & octoginta contubernales ſacerdotes erant, in tot ac tantis malis fortiter reſtitit dum legem illam magis ſequitur, quę vim vi repellendam iubet, quam eam quę pugnare ſacerdotes vetat. Bis igitur acri violentoq; aſſultu mœnibus cœnobii Germanos aſſultantes, tanta bis etiam vi ſtrageque illos a ſe depulerunt, vt cẽtum & quinquaginta illorum deſiderarentur, nec tertio quiſquam muros aggredi auſus fuit. Venit tandem in Boiemiam Otho Marchio Brandeburgenſis, vna cum vxore ſua, quæ ſoror Othogari erat, tutelam Venceslai ſuſcepturus, ſi ei per Rudolphum conceſſa foret. Nã (vt diximus) Venceslaus Othogari filius, puſio etiam tum erat, nõdum annum excedẽs octauum. Eius curam, pater expeditionem faciens, Gregorio Draſitio, & Ioanni filio eius, qui præſulem Pragenſem agebat, mandauit. Sed Ioannes ex nimio angore animi, quo eum calamitoſa patria ab externis miſere peruaſtata affecerat, vitam tunc finierat ſuam. Magis igitur idoneus Rudolpho viſus eſt Otho, tanquam Marchio, vt tutorem pupilli Regii ageret, quam Gregorius priuatam gerens perſonam. Ita ſolus Marchio tutelæ, ſimulque regno gubernando, quoad puer adoleſceret, prępoſitus. Tum etiam per eundem Rudolphum ipſi Milotæ ſummus in Morauia Magiſtratus, additis bene multis poſſeſſionibus, ad arbitrium voluntatemq; ipſius prorogatus. Donatus & Polonus oppido Glatio, cum tota eius ditione. Sed quanto maiora præmia proditionis erant, tanto maior infamia eminebat & apparebat.

Milota fugæ principiũ facit.

Regis inuictus animus.

Othogarum interemptũ, alij Hungari in Rege ſuo interfectũ memorant.

Anno 1278. 26. die Auguſti.

Reliquias belli perſequitur Imperator.

Monaſteria compilat.

Vilmenſe monaſteriũ Germanos repellit.

Otho Longus Marchio Venceslai pupilli tutelam ſuſcepit aſſentiente Imperatore.

Premium proditoris Glatiũ negat Cromerus.

a *Conradus frater Ludouici Lantgrauij Heſsiæ mariti D. Elizabethæ in ordine magiſter Pruſsiæ.*

b *Alpra Comanorum Dux auxilio fuit Belæ, licet affuiſſe etiam Polonica Boleslai verecundi dicantur auxilia.*

c *Hungari adeo bello Tartarico effœtam fuiſſe dicunt Hungariam, vt vix tot tota Hungaria, etiam qui tum vixerant, ſuperſtites relictos teſtentur. Fidem facit & inopia equorum, vt bigas homines equorum loco ducerent.*

Digitized by Google

d Stephanus belli fortuna non eadem ac patri fuit, quippe, qui Auſtrales & Bohemos inſigni ſ-que adeo victoria profligauit, vt paterni iacturam nominis in hac re magna ex parte retorſerit. Tanta clade Othogarum ad flumen Raperam ſuperauit, vt parem pro patre vicem hoſti retuliſſe prædicetur.

e Aemuli Romani Imperij Henricus Landgrauius Thuringiæ & Heſſiæ, Vilhelmus comes Hollandiæ, Richardus Cornubiæ comes Iohannis Angliæ Regis filius, Henrici Regis frater, Alphonſus Hiſpanus Rex Caſtellæ.

f	Rudolphus Cæſar	Othogarus Rex Boiemiæ
	Rudolphus filius	Agnes filia
	Iuttha filia	Venceslaus Rex Boiemiæ.

g A morte Mieſconis contra Tartaros qui militarat, Ottocarus vi Oppauiam occuparat, & Nicolao ſpurio tradiderat. Repetebat Boleſlaus pudicus Poloniæ princeps & ex decreto conuentus Oppauienſis, auxilia ſubminiſtrauit Othocaro contra Cæſarem.

h Cæſari Ladislaus Chunum Regem Hungariæ opem tuliſſe tam Hungari quam Poloni & Germani affirmant. hi 15000 Hungarorum affuiſſe tradunt.

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER OCTODECIMVS.

SVMMA LIBRI DECIMI OCTAVI.

Venceſlaus Ottogari filius VI Bohemiæ rex, & Poloniæ rex declaratus. Marchio Brandeburgenſis tutor. Perfidum Othonis conſilium Bohemis exitioſum, niſi obſtitiſſet Cæſar. Magiſtratibus conſtitutis Otho diſcedit. Bohemis arcis ingreſſu interdictum. Reuerſus Epiſcopum Brandeburgenſem adducit æque aut minus religioſum. Vicarium relinquit. Sacellum hic regium ſpoliat, prædam cum Marchione partitus. Thobias Epiſcopus Pragenſis minitatur Pontificis indignationem. irritat crabrones. Multantur ſacerdotes & ſubditi Tobiæ. Regina fallit cuſtodes Germanos. Ad Nicolaum mariti ſpurium Oppauiam fugit. Marchio reuerſus curam adminiſtrandi regni epiſcopo Thobiæ & Theobaldo prætori regni concedit. Venceſlaum in Marchiam ſuam abducit. Bene illi rem adminiſtrãt. Regina Zauiſſio Roſenſi adultero nubit, prius grauida ex eodem. Venceſlaus quindecim annorum reducitur, ſolutis ſexaginta milibus aureorum pro ſumptu. Lætus Pragæ excipitur. Multis veniam delicti impertitur: illa & marito gratiam impetrat. Primus hic in aula dignitatis gradum adipiſcitur. Inſolens perinde vt Marchio, Roſenſis, coniuge omnes querimonias apud filium diluente. Mortua regina auctoritas Zauiſſii imminuta. Nuptiæ Pragæ celebratæ cum Iudith Rodolphi Cæſaris filia. Sumptus inſani facti, conuiuiis ſplendidiſſimis adhibitis. Premiſlaus (potius Venceſlaus) natus. Egram Cæſar venit. Dos ampla & priuilegia ſumma. Rex Bohemiæ elector & pocillator perpetuus. Zauiſſius eques Iohãnnita ducit Ladiſlai regis Hungariæ ſororem, ſacer ſuerat. Coniuratio in regem à Roſenſi factione. Pietas Venceſlai. Zauiſſius capitur. Reſtituit arces reginæ dotales. capite priuatur. Rex Hungariæ conſcius à Cumanis trucidatur. Henricus quoque Vratiſlanienſis ſocius coniurationis veneno ſublatus. Hæres Venceſlaus ex pacto. Opolẽſis princeps ſe Venceſlao ſubijcit in perpetuum. Ab amita Griphina Leſchi nigri vidua hæres Poloniæ inſtituitur. Thobias epiſcopus præcedit. Craconiam ingreditur. Sandomiria obſtat. Premiſlai maioris Poloniæ principis præſidia fulta. Siradum quoque Vladiſlaus Loktecus munit. Venceſlaus Othone Marchione auxiliatore ambo occupant præſidia. Cæſar moritur. Albertus filius dotem reginæ Auſtriam inuadit. Reditum Venceſlaus maturat. imperij decus ſibi oblatum Adolpho Naſſouio confert. Hic filio Roperto Venceſlai filiam coniugem impetrat, Regina partu filiæ Iudith humanis rebus perfungitur, & filiola extincta. Poloni de rege deliberant, vſi Alexio iureconſulto bilingui. Premiſlaus coronatur rex Poloniæ. Octauo menſe in Pomerania à Marchionibus Brandeburgenſibus interficitur. Vladiſlaus ambit regiam dignitatem. Ob mores peruerſos repulſam fert. Vence[illegible] rex Poloniæ inauguratus, ducta Premiſlai filia hærede. Gneſnæ coronatus. Poſnaniæ nuptiæ [illegible], Vladiſlaus bonis exuitur in Hungariam profugus. Gubernatores à Venceſlao in Polonia coſtituti. Redit Venceſlaus in Bohemiam. Monetam meliorem cudit. Cotius legiſperitus iudicia Bohemorum perſcribere & ordinare vult. Impedit nobilitas. & gymnaſium condere ab iiſdem prolube[illegible]xr. Fulgura metuit Venceſlaus. Adolphus Cæſar ob auaritiã exoſus. Ab Alberto Auſtrio prælio interficitur, &

[illegible] Pontifex Andream Venetum [illegible] [illegible] Corona redditur in conſpectum patris [illegible] Marchio Pragæ [illegible]

PRAGÆ Venceslaus cum matre Kunegunde ab Othogaro relictis, [illegible] alumno, [illegible] fouebatur, [illegible] conſenſu omnium ordinum, [illegible] Marchionem Brandeburgum transferretur. Qui, [illegible] Boëmorum conciliaret, [illegible] fuiſſe placita [illegible] verius, quàm ſincera. Valde enim hæc placuiſſe, quod [illegible] curæ fore pollicer
etur, vt [illegible] regno pacaret, in [illegible] quæ per Germanos eſſent interturbata, multo illud magis gratum fuiſſe, quod [illegible] *Æquum eſſe, Boëmos cogitare vtrum ſibi putent eſſe ſatius, [illegible] an et imperio Germano obtemperent, [illegible] expertiſſent: ſi vtroque verſu pro [illegible] malint.* Illis perinde malle, quàm Germanis [illegible] inquit, *Ducem promptum [illegible] habere, [illegible] cum nunc libertatis Boëmorum [illegible] uate.* [illegible] ſermone Boëmi, illum quaſi cælo demiſſum [illegible] Sed breui aperta ſunt, quæ latebant [illegible] prorſus inimica [illegible] quàm gentis totius exitium quæreret: nullius rei [illegible] cum gentem [illegible] id quod Marchio affectabat, magnum [illegible] ſe, cum à Cæſare, tum ab vniuerſa Germania adepturum ſperabat, [illegible] in vnum locum contractos, Germanis [illegible] dos obiiceret. At Cæſar [illegible], tamque inhumanam & truculentam [illegible] reprehendit: ipſumque Marchionem [illegible] cum toto regno [illegible] In illo ſi qui [illegible] haud poſſet, ſibi [illegible] ne [illegible] pupillo, qui [illegible] hoc [illegible] regnum [illegible] habet, [illegible] Boëmis tam inſigniter [illegible] tempori [illegible] non eſt moratus, quamdiu [illegible] Germanis [illegible] diſtribueret, inter præcipua [illegible] Pragenſem per ſpeciem ſalutandi [illegible] reginam, aut [illegible] erat, adeo [illegible] exequebantur, [illegible] Pragæ [illegible] Primitium ſacrum in æde [illegible] conſectus eſt rem diuinam [illegible] murmure populi, qui Pontificem, [illegible] Quod vbi Marchio [illegible] ſecum Præſulem Brandeburgenſem [illegible] niſi quod [illegible] familiaritatem [illegible] pupillo [illegible] Pragæ firmius [illegible] Marchione abſente, [illegible] ſacerdotium [illegible] ad cœlum, quod [illegible] eſſe [illegible], velle [illegible]

[illegible] Hæc poſtquam ille ſe vidiſſet, [illegible] laudaſſet, [illegible] ſpirabat: *Dicite boni fratres,* [illegible] *ceat* [illegible] *get:* [illegible] *quidem* [illegible] *quot:* [illegible] cultus hoc ſermone conturbatiq; [illegible] deductores, [illegible] domumque reuerti. Ipſe cum clientibus ſuis remanens, quæcunq; [illegible] rant, illa abſtulit, ac prædam cum Marchione partitus eſt. Ferebat [illegible] bat, nec tamen quid aliud faceret, ipſe pene exul habebat, quam [illegible] ras [illegible] videret quid [illegible], daturus [illegible] male geſtorum [illegible] mano, eidemque meritas ſacrilegii pœnas. Tum ille etiam [illegible] multo [illegible] nec ſolum fana ſacrariaq; expilare, ſed ipſos [illegible] plem [illegible] & caulis pecorū interuertere, [illegible] ditione Thobiæ pertinentes vexare, grauioribuſq; oneribus [illegible] prem [illegible] Marchione ad omnem querimonias ſurdo, mutoq; [illegible] ſolutionis [illegible], in qua cum liberis erat, [illegible] reret, orat [illegible], vt ſibi copiam & poteſtatem faciat ad [illegible] in quo poſſet vota, quæ vouiſſet diuo Georgio, qui in oppido [illegible] mox in arcem reuerti. Præfectus [illegible] reginæ experiri volens, [illegible] beris ſecedas, abire & redire licet, rediitq; ad tempus. Idem [illegible] lius tertio obtinuit, vt Melnicum quod erat ſuum oppidum, [illegible] tres dies conſumeret in eo fide integra. Componit deinde [illegible] lix, quæ Pragæ in contubernio virginum, Deo virginitatem [illegible] 10
tur: in quibus ſcriptum erat, Agnetem ex morbo laborare [illegible] tri videndæ teneri. Id quoque ei concedendum Præfectus [illegible] de via Pragenſi, Oppauiam vectus, ad Nicolaum O[illegible], [illegible] lium [illegible], vt illic arbitrio viueret ſuo, neminj obnoxia. [illegible] chioniam in Boemiam maturauit, [illegible] ne quid mulier [illegible] [illegible] ſerebatur, [illegible] ſe per breui tempore [illegible] vt illius quisque ſuus de manibus & cuſtodia Germanorum [illegible] uenire volens, [illegible] apud ordines agit Marchio vt ſibi [illegible] lum in Marchiam ſuam (hoc enimque vocabulo vſus [illegible]) ſecum abducere, [illegible] illic quem ad modum ſperaret diſciplinis, ſe coram, quam hic [illegible] Vehementer [illegible] reclamabatur, negantibus omnibus [illegible] [illegible] de regno abducere [illegible]. Cæterum ſi dignitati [illegible] [illegible] Venceslaum, arci Pragenſi [illegible] [illegible] quam hactenus mode [illegible] [illegible] & ſacrilega, [illegible] [illegible] fame & peſte, [illegible] [illegible] vtraq; harum calamitas, [illegible] [illegible] & exactiones eo ſe extendere, [illegible] [illegible] Marchio [illegible] [illegible] Brandeburgenſem [illegible] [illegible]

[illegible]

finem in [illegible] hoc ſignum portendi, quoniam [illegible]

celeriter euaneſcere ſoleat. Et certe duo illi rectores à Marchione relicti, qua inter ſe cōcordia erant,& ad omnes æquitate atque,vbi opus erat,ſeueritate quoq;,breui temporis ſpacio diligentia ſua tantum profecerunt, vt omnem fere in Boiemia nubem obſcuriorem diſcuterent, reſtituta Boiemis lætiore facie, quam maxime induerunt, poſtquam graſſatoribus cuiuſuis nationis latrocinandi finis impoſitus fuerat.

Regina ex adulterio grauida, adultero nubit.

Sed interim domum regiam turpis macula aſperſit, quam regina, nimis familiariter cum Zauiſſio Roſenſi, Znoymæ viuens, contraxerat, dum ibi ſoluit pudorem, iacetq; puerpera in lectulo,& poſtea cum adultero matrimonium init, vt hoc nomine prætexat culpā, quam multo magis detexit. Eo denique in metu ambo erant, vt in Boiemiam ad poſſeſſiones ſuas redire non auderent.

Regno Patrio reſtituitur Venceslaus. Anno ætatis 15.

Venit tandem Venceslai ſiſtendi tempus, ſed cum Marchio ſiſtere noluit, niſi ſexagies mille aureū Boiemi repræſentarēt, tanti enim cōſtare ſumptum, quem Venceslai nomine inſumpſiſſet, dicebat. Noua difficultas orta, vnde nam ſumma illa pecuniæ corradi poſſet, vacuo ærario exiſtente, nec vno tributo ad exoluendum ſufficiente, moram autem non ſolum periculi, ſed etiam tædii plenam videri, ſi diutius rege cogerentur carere. Conuenit ad extremū inter omnes, vt quodcumq; pecuniæ contrahere quiſq; valeret, quamprimum contraheret, ac pro reliquo debito, vt arces nonnullæ regiæ Marchioni oppignorarentur. Quam conditionem ille non abnuens, Venceslaum Boiemis reddidit, annum ætatis quindecimum agentem.

Fauſtus Venceslai Pragam aduentus.

Pragam ſubeunti tantus ex omnibus vicis & plateis ab vniuerſo populo excitatus eſt plauſus, vt nunquam maior, fauſtiſq; ominibus & acclamationibus plauſibilior excitari potuerit. Inter cætera ab omnibus acclamatum eſt, *Aduenisti tandem deſiderabilis, quem tam diu expectabamus, Othogri o inclyta proles.* Nihil videlicet tunc nomine Othogari clarius erat, nihil ad conciliandum omnium ordinū fauorem efficacius, quanquam mox ipſe per ſe, indole & virtute ſua fauorabilis euaſit, primamq; laudem ex pietate retulit, quam matri ad primum eius conſpectum exhibuit, gratiam delicti faciendo.

Matri condonat culpam, ea intercedente & maritum recipit.

Cæterum, Zauiſſium aſpicere dedignatus eſt, vetuitq; in aula eum apparere, donec eadem mater, veniam illi quoq; impetraret, celeriterq; illum in tantum dignitatis locum proueheret, vt penes vnum omnis poteſtas aulica eſſet.

Impotens Zauiſſii dominatus.

In qua ille, haud ſecus impotenter, atque Marchio olim egit, cuncta æque ſibimet vindicans, ex arbitrioq; & libidine ſua, quos voluit magiſtratibus præficiens, alios per contumeliam ab officiis ſubmouens, rapinaſq; & prædam vndecumque contractam, in ſinum ſuum vxoriſq; conuertens, cuius maxime patrocinio è manibus delatorū accuſatorumq; elabebatur: nec enim filius, matris honorem diuinitus præſcriptum, vllo pacto exuere, ſuumque erga illam obſequium extinguere voluit, vſque dum opportune illa naturæ debitum ſolueret, morienſq; plurimum de potentia Zauiſſii ſecum auferret, adeo vt ab eo geſta, præiudicataq; rex non pauca reſciderit.

Mors reginæ auctoritati Roſenſis multum derogat.

Nuptiæ Venceslai cum Iuditha Cæſaris filia.

Nec vltra prorogatum, quo minus nuptiæ pridem cum filia Cæſaris pactæ celebrarentur. Pragam enim ſponſa cui nomen Iudith, aducta fuit, Pragæque nuptiarum ſolemnia regio luxu & apparatu peracta. Aderant nuptiis duo filii Cæſaris, Rudolphus,& Albertus: duo item Marchiones Brandeburgenſes, Otho & Hermannus: dein Fridericus Miſniæ princeps, tum Henricus, Caſimirus, Bolco Sleſiæ duces: & multi præterea inſignes Præſules, Moguntinus, Meydeburgus, Conſtantinus, atq; ei vicinus Baſilienſis, deinde Miſnenſis,& Cracouienſis, tanta deniq; nobilitatis frequentia, vt ſatis conſtet, Venceslaum, quottidiano epulo non minus centum millia hominum excepiſſe,

Conuiuia plurima.

Sumtus inſanus.

fueruntq; non beatæ modo, verumetiam fœcundæ nuptiæ vt ex quarum prouentu, vltra annum primum natus eſt parentibus Venceslaus filiolus. Quæ quidem res ea Cæſarem affecit lætitia, vt propius accederet Boiemiam, & tam filiam quam generum ad ſe in ciuitatem Egram ſeuocaret, vt cum illis feſta, Chariſtia veteribus dicta, per munera & conuiuia familiariter agitaret.

Cæſar adeſt nepotis baptiſmo.

Data in dotem illa ipſa Egra Venceslao, & inſuper arces complures in Miſnia & Luſatia, quarum Cæſar per mortem principis Miſniæ liberis orbi, dominus factus erat.

Priuilegia ampliſſima ab Imperatore Regibus Boemiæ conceſſa.

Hic poſtremo honor eidem habitus, vt ibidem regalia certis in locis à Cæſaribus in reges Boiemiæ proficiſcentia, Cæſar ſolemniter in Venceslaū transferret, iuberetq; in acta publice referri, quod rex Boiemiæ electoribus imperii, ſine vlla ambiguitate perpetuo adnumerari debeat, pocillatoris nomine, quod quidem ius in hunc diem reges Boiemiæ incolume obtinent. Sed rurſus Zauiſſii indomitum animū, noua cupiditas, audaciaq; & amentia inceſſit, vt ſororem Ladiſlai regis Hungarorum, ante plures annos rite Deo captam, deuotamq; procaretur, puella haud inuita; videbat enim pares ſibi cum illo futuras nuptias. Nam & Zauiſſius ei religioni dedicatus fuit, quę pro inſigni crucem geſtabat, eidemq; in Boiemiā tanquam magiſter

Roſenſes conſpirant in regem.

Straconicenſis præfuit, quare par iugum libenter ſubiit, ſacraque nupſit ſacerrimo, ipſa religione id quoque temporis adeo frigente, vt calidas thermas poſſet refrigerare. Nuptiæ in Morauia factæ, & erat ibi tota factio Zauiſſiana prioris licentiæ auida, vt per potentiam Zauiſſii libere, abſque metu regis valeret inſultare cui liberet, metum autem illum ſublatum non iri, niſi rege quacumque ratione ſolio euerſo. Porro multas rationes iniri poſſe aduerſus regem, iuuenili adhuc animo, & ad inſidias cauendas incauto, vtentem, dicebant, modo quiſquã exiſtat, qui aliquid audeat. Ita cõtra regem occulte à factione illa coniuratur: ſed re ipſa expertus eſt rex, quod qui ſe cõmittit adiutorio altiſſimi illius tutelã ſuſcipit Deus, ne incidat in laqueũ venantiũ.

Pietas Venceslai erga Deum.

Tali autẽ ſedulitate quotidie rex protectioni Dei ſe commendabat, vt nullum plane diem tranſire paſſus fuerit, quo non diuina ſacrificia cum Dei ſacerdote celebrauerit, talique animi intentione, vt nullius interpellatione preces ſuas interruperit, ac tanta inſtantia, vt ſæpius cum domũ orationis primus ingreſſus eſſet, vltimus poſt ſacra omnia peracta egrederetur. Duos vero ante matrimonium cõtinuos annos, cilitium, quod caſtigandi corporis gratia induerat, non exuit. At ieiunium qua cœpit abſtinentia etiam maritus perpetuo ſeruauit.

Zauiſſius reſtitutis ditionibus reginæ, capite multatur cum Czencone affine.

Per tempus denique ieiunii laqueus coniurationis contritus eſt, & rex liberatus fuit, coniecto in carcerem Zauiſſio, ex quo alius non erat exitus, quam vt reſtitueret arces reginæ dotales, quas fere omnes poſſidebat, firmiſque præſidiis munitas habebat, obſtrictis iureiurando præfectis, ne cui de locis ſibi creditis, niſi domino ſuo præſenti concederent. Itaque neceſſe erat, vt per ſingulas arces circumduceretur, quas etſi inuitus, ſine mora tamen reddebat. Poſtremo ad arcem quam Boiemi Hlubokam appellant, veniens, æſtuare, callideque tergiuerſari, Czencone affine ſuo ſibi ſupparaſitante, cœpit: accerſitus mox carnifex, caput vtrique à ceruice abſcindit.

Ladiſlaus Chunus rex Hungariæ à Chunis interfectus anno 1290.

Henricus VI. Probus Vratiſlauienſis princeps.

Pactum inter Henricum & Othogarum de ſucceſſione.

Paulo poſt Ladiſlaus Hungarorum rex coniurationis conſcius, à Cumanis gente ſua miſerabiliter interemptus eſt. Henricus autem Vratiſlauienſis princeps, & ipſe inſidiarum particeps, veneno ſublatus, eiuſque principatus, per tranſactionem ab Othogaro factam, ad Venceslaum deuolutus eſt. Ad hunc enim modum Othogarus cum Henrico ſtetili tranſegerat, *vt ſi prior is decederet, ipſe ei in bonis ſuccederet: Sin aliter caderet, vt Othogarus Glacenſe præterea territorium Henrico, quoad ſuperſtes eſſet, fruendum adderet; deinde Venceslaus, vt in ſolidum hæres omnium bonorum fieret.* At Henricus male in Venceslaum animatus, vt Vratislauia eum fraudaret, ſe ſuaque ſub imperium Rudolphi Cæſaris ſubiecit, apud quem tamen plus cauſa Venceslai, quam fraus Henrici valuit.

Caſimirus Opoliæ princeps Regibus Boiemiæ ſe & liberos ſubdidit.

Interregnum in Polonia.

Imo principatus inſuper Oppolienſis regi acceſſit, principe Oppoliæ ſua ſponte in verba regis Boiemiæ iurante, cum antea reges Poloniæ reſpiceret. Tum vero Polonia non a regibus, ſed principibus inter ſe diſcordibus, non tam regebatur, quam diſtrahebatur.

Leſco Niger Poloniæ Princeps Griffinæ coniugi legat Sandomirienſem & Cracouienſem ducatum: Illa iure ſuum ſororis marito Venceslao regi Boiemiæ tradit, anno 1291. alii Morauiæ, alii Moſcouiæ, alii Pruſſiæ.

Nam Leſco niger cognominatus, Griffinæ vxori ſuæ moriens teſtamento Cracouiam, & Sandomiriam cum amplis ditionibus legauit. Eaque Griffina ius ſuum Venceslao nepoti ſuo ex ſorore delegauit, quippe Kunegundis mater Venceslai, & ipſa Griffina ſorores germanæ, ambæq; filiæ regis Bulgariæ erãt. Ne igitur ad alienas manus legata peruenirent, mature Griffina nepotem, ad cernendam bonorum in Polonia hæreditatem, inuitabat. Paruit votis amitæ Venceslaus, magis honoris illius, quam vtilitatis ſuæ gratia: ipſe enim quantum ab omni ambitione, tantum à cupiditate alieni remotus erat, ſed ne cognata queri poſſet, ſe auxilio amicorum deſtitutam eſſe, Thobiam Pragenſem Antiſtitem ire in Poloniam cum armata iuuentute iuſſit, mandauitque vt ſe ibi tantiſper pro hærede gereret, dum ipſe eo veniret.

Thobias Epiſcopus Venceslai in Polonia vices gerit.

Thobias Cracouiæ appropinquans, in qua Griffina inerat, obuios ciues cum clauibus habuit, in fidem Venceslai poteſtatemque vltro ſe tradentes. [a] At Sandomiriam Premislaus maioris Poloniæ princeps, validiore præſidio occupauit, quam vt Thobias auderet illam aggredi. Arcem tamen iuxta Viſtulam flumen ſitam, Oblecco dictam, & præterea Vicislam oppidum vi expugnauit, atque inde ad regem ſcripſit, iuſtiore opus eſſe exercitu, vt Sandomiria de manibus hoſtium extorqueatur. Scribit igitur nouum militem Venceslaus, agitque cum [b] Othone Marchione, vt ſecum militiam ineat regis ſtipendio, & ab eo impetrat. Ad arcẽ Oppoliã ambo in vna caſtra cõuenere, iunctiſq; copiis Cracouiam inde petiuere, vt Thobiam quoq; ſibi adiungerent, à quo edocti, Premiſlaum addito ſibi belli ſocio Vladislao Leſconis fratre, Siradiam munire, recta contra hoſtes ire contendunt.

Vladiſlaus Leſconis Nigri frater Loktecus quaſi cubitalis à ſtatura exiguitate dictus.

At alii mœnibus diffiſi, ſuo more in agris per turmas obequitant, non vt acie pugnent, ſed vt pabulatores intercipiant, vel ipſa pabula corrumpant, quorum copia non magna aderat. Inuadunt interim Boiemi oppidum, primoq; impetu illud præter arcem capiunt. Arcem

porro

porro ad expugnandum difficilem palus circumfuſa reddiderat, quam tamen pertinax militum virtus peruiam tandem fecit. Non expectauit Sandomiria obſidionem, ſed obuias victoribus Boiemis manus dedit. Lætis hoc ſucceſſu cæteris ſimul cum Marchione, rex luctuoſas à regina de morte Cæſaris accipit literas, ab eadem queribundas de Aberto fratre ipſius, qui ſtatim ab obitu patris Rudolphi, in dotem ſororis, quam à patre in Auſtria habuit profectitiam inuolauerit. Præſidio igitur Siradiæ impoſito, cæteriſque locis viribus firmatis, rurſus Thobiæ, quemadmodum antea, curam ſeruandæ retinendæque Poloniæ delegat, ipſe feſtinabundus domum properat: & callide in cauſa vxoris per arbitrum, ab ipſo Alberto datum circumuenitur. Prænſabat eodem tempore Albertus magno ſtudio imperium, ſed in ſuffragiis Electorum principum adhuc tacitis longe præualebat Venceslaus, ad quem deinde aperte à maiore Electorum parte, vt olim ad patrem Othogarum, honor ille vltro deferebatur. Cæterum non eodem filius quo pater, faſtu & contemptu, ſed per ſummam animi moderationem, qua ſe intra fines curaſq; regni ſui continebat, honorem ſibi delatum accipere grauabatur. Prætereitoque Alberto & familiaritate & neceſſitudine deuincto, vt dolum eius vlciſceretur, Adolphum Naſſæ Comitem, nec opibus nec dignitate illi parem, ac fama tantum notum, Imperatorem nominauit, cæteris quoque principibus eam nominationẽ comprobantibus. Nec immerito itaque Adolphus Venceslaum affinitate ſibi mox conciliare ſtuduit, expetita & impetrata eius filia, quæ Ruperto filio ſuo in matrimonium collocaretur. Proxima partui regina erat, onereque ventris præter ſolitum aggrauabatur, neque cur id fieret, cauſa ante apparebat, quam ex nixu ipſa de medio tolleretur ſuperſtite infante, cui matris nomen Iudith impoſitum. Sed nec illa diu in vita incolumis durauit, Venceslao ad vtriuſque mortem ingemiſcente. At Thobias & nunciis & literis inſtabat, vt Venceslaus conſilia Polonorum de rege creando anteueniret. Eam enim rem impediri poſſe docẽs feſtinatione aduentus ſui, antequam creſceret inualida conſultatio paucorum in Polonia præſulum, qui Premislaum regem coronandum cenſerent, inſtigatore Alexio iureconſulto, qui ex procuratore factus præuaricator, cauſam ipſius regis parti aduerſæ prodat, & id nunc ſatagat, vt declarato ex authoritate Bonifacii Romani pontificis rege Premislao, Venceslaum Cracouia & Sandomiria interuertat. Rex, dum vel dictis paruam habet fidem, vel Alexium Romani fori rabulam deſpicicit, mox audit Premislaum à Gneſnenſi & Poſnanenſi præſulibus regem Poloniæ eſſe coronatum. Cæterum neque Cracouiam, neque Sandomiriam perſuaderi potuiſſe, vt in verba noui regis iurare vellent: atque in hac fide vſque ad necem Premislai perdurarunt. Occiſus autem eſt Premislaus octauo poſtquam regnauit menſe, ab Othone & Ioanne Marchionibus Brandeburgenſibus, dum eis cum tumultuaria manu ad Pomeraniam occurrit, quam illi hoſtiliter deprædabantur. Illo tumulato, Vladislaus, cuius ſupra mentio facta eſt, in locum demortui aſpirabat, ſed non peruenit propter feros intemperanteſque mores, quibus vitam ſuam nunc graſſando & ſpoliando, nunc per ſtupra & adulteria corpus volutando fœde contaminabat. Subiit tandem animos Polonorum dictum Domini dicentis: *Omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur*, quo metu ſubacti, in commune conſulere incipiunt. Er quia Venceslaus nobiliorem regni portionem auulſerat, vt ea corpori ſuo redintegraretur, in eum potiſſimum votis ſuſpirant omnes, vt regnet in Polonia, hac tamen conditione, ſi filiam Premislai regis, vnicam regni hæredem, cui * Elizabeth nomen, vxorem duxerit. Quod vbi ſe facturum annuit, Gneſnæ à Iacobo loci Archiepiſcopo rex Poloniæ inauguratus, vnctuſque & coronatus eſt. Ac inde continuo Poſnaniam deflectens, lautiſſimas cum regina puella nuptias lege matrimonii cõſummauit. Reliqua deliberatio ſupererat de Vladislao ex Polonia depellendo: nihil enim inſanum hominem ſani perpetraturum, ſi quid in Polonia ſuum poſſidebat, omnibus videbatur. Quare de communi ſententia decretum, vt patrimonio omni exueretur, nempe Cuyauia & Lancitia oppidis, ac nonnullis arcibus, in quibus à patre hæres relictus fuit. Ductus ſimul ad vtrumque oppidum Boiemorum exercitus ſine vllo certamine oppida recepit, dedentibus ſe abſque mora oppidanis, vna tantum arx exuſta, quæ defenſionem parabat, cæteræ ſimiliter, atque oppida, deditionem fecerunt, vago tunc Vladislao, ac pluribus locis, & iis diuerſis latrocinante. Sed ad omnia ei loca Venceslaus turmas equitum oppoſuit, nec deſtitit à perſequendo, quoad in Polonia erat is, quem perſequi eques poterat: in Hungariam fugientem conſectari prohibuit. Tranquillatis in Polonia rebus omnibus, de reditu in Boiemiam rex cogitare cœpit, ſecumque diligenter conſiderare, quemadmodum pax in regno Polo-

Siradiũ Bohemis expugnatum

Morte Cæſaris & filii Alberti machinationibus reuocatur Venceslaus.

Venceslaus delatum imperiũ Adolpho Naſſouia Comiti tribuit.

Anno 1292.

Mors Reginæ Iudithæ in partu.

Thobias ſollicitat auxilia in Poloniam.

Premislaus rex Poloniæ inauguratus, anno 1295. 26. Iunii cum 215. annis rege caruiſſent.

Bonifacius Papa VIII. qui etiam Iubilæum inſtituit.

24. die Aprilis interfectus Premislaus.

Vladislaus diſſolute vixit.

** Rixam Poloni vocant.*

Venceslaus rex Poloniæ ſacratus & ſalutatus, anno 1300.

Bonis omnibus exutus Lokiecus. Omodaus Palatinus cum hoſpitio excepit.

niæ conſtituta, ſe abſente incolumis permaneret, an vnus videlicet regno præfectus hoc præſtare poſſet, vt in officio omnes Polonos contineret, an pluribus illa cura tutius crederetur: vtraque poſtremo via placuit, vt & vni, & pluribus regendam Poloniam committeret. Ad vnum plures, vt reſpicerent, & vnus ille, ne quidquam ardui ſine plurium conſilio ageret. Totius igitur regni Poloniæ caput, quem ipſi Capitaneum vocãt, vnus Henricus a Lyppa gerebat, vir procerum Boiemiæ, tum pacis tum belli conſiliis eximius. Huic dignitate proximus Vdalricus à Boskouicze, Cracouiam & Sandomiriã gubernabat. Dein Protaſius Viſſemburgius, Cuyauiam, & Pomeraniam Fridericus è Sleſia, rege cum noua regina in Boiemiam remigrante, & animum ad nouam monetam cudendam intendente, magis argenteam quam hactenus in Boiemia excuſa fuit, maiorem tunc argenti copiam ſuppeditantibus montibus Cuthnenſibus. Ad quos è Florentia Hetruſca monetarii acciti, nummos argenteos primi in Boiemia, hac forma & imagine qua nunc ſunt, quos groſſos Boiemos vocamus, excuſerunt, ſed tantum iam præſentibus de argento detrahitur, vt dimidio viliores quam prius habeamus. Ex eadem Italia Gotius quidam Vrbeuetanus in Boiemiam venit, legum peritiſſimus: hic miratus Boiemos iudicia nullis ſcriptis tractare legibus, ſed ex opinione quemq; ſua dicere ſententias, ſæpe inconſultas inconſtanteſque propter iuris & legum ignorantiam, regem ſubmonuit, vt morem iudiciorum corruptum reformandum ſuſciperet, ſimulque operam ſuam illi pollicitus eſt ad deſcribendas leges, quibus ciuiles atque criminales actiones iuſte, ac ſine vlla varietate diiudicari poſſent. Hæc rege ad proceres nobilitatis referente, maior numerus meliorem vicit, ne quid de vetere conſuetudine in iudiciis immutaretur. Id porro inconcinnius agreſtiuſque ab illis factum, quod odio literarum, quibus ingenui adoleſcentes ad virtutẽ & humanitatem finguntur, impedimento fuerint, quo minus rex, quemadmodum deſtinauerat, gymnaſium literarium Pragæ excitaret, attamen vt piæ mentis in cauſam piam opus extaret, magnificum cœnobium, quod Zderas appellant, ædificauit. Fulgura & tonitrua adeo expaueſcebat, vt aſſidue reliquias ſanctorũ circumferret, et ſi copia templi vicini aderat, in illud ſe penetrabat, admotuſq; altaribus, Deum auxiliatorem deprecabatur. At in Germania ortus aduerſus Cæſarem Adolphum contemptus, quem ſibi ex ſordibus auaritiæ contraxiſſe putabatur, quaſi improbam monetam cuderet, & clam argentum de fanis auferret, quodque euidentiſſimum erat, Angliæ regem Eduardum, contra Philippum Galliæ regem dimicantẽ, centum millibus aureûm nummûm interuerterat. Nam cum eam auri ſummam ſtipendii nomine ab Anglo accepiſſet, ad ſe illam tranſtulit, qua mox emit de quodam Comite bona illius. Acceſſit ad cumulum, quod eodem tempore Bonifacium Romanum pontificem, vlcus, quod dicunt, *Noli me tangere*, offenderit. Is igitur non diu expectato, Albertum Auſtriæ principem, ſuffragantibus nonnullis Germaniæ principibus, Imperatorem declarauit, qui Adolphum apud Vangionas prælio ſuperauit, & occidit. Idem Bonifacius pontifex Vngaris etiam tunc regem, Carolum Robertum dedit, ad quem magis regnum Hungariæ, quam ad e Andream cognomento Venetum pertinere dicebat: quippe Carolus, Ladiſlai regis Hungariæ ſororem, ſuam Auiam nuncupabat. Sed pleriſque procerum, & præ cæteris Archiepiſcopo Colocenſi vehementer hic ritus nouus ratum habendi, quicquid Romanus pontifex etiam in ipſo rege f declarando conſtitueret, diſplicebat. Et quoniam ſede Strigonienſi id temporis vacante, ſumma penes eum authoritas indicendorum comitiorum fuerat, omnibus ordinibus diem comitialem ad ferenda ex more ſuffragia indicit, circiter decem continuos dies. Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus. Vbi tandem audit hoc agi in comitiis, ne quis regnet in Hungaria niſi ex Proſapia regum propagatus, qui tamen eiuſmodi ſit, qui onus tantum ferre, & ipſum regnum conſilio & viribus tueri poſſet, nominari ſibi talem virum cupiunt. nominat Colocenſis Venceſlaũ regem Boiemiæ & Poloniæ. Erat enim Venceſlaus Annæ Belæ quarti filiæ, Venceſlai, de quo diximus, amitæ nepos. quo nomine audito exclamat populus Hungaricus: *Eſto rex quoque noſter Venceſlaus, vt eſt Boiemorum & Polonorum.* Ac continuo deliguntur legati procerum culmina, qui gratulandi cauſa eant in Boiemiam, ibique Venceſlaum ab omnibus ordinibus ſalutent Regem Hungariæ. Legati quum beneficium perſeamplisſimum, magnifica inſuper oratione extollerent, rati Venceſlaum alacrem cum gaudio illud accepturũ, audiunt eum vultu demiſſo, gratias accurate & benigne agentem, quod ſe dignum duxerint, quem regem Hungariæ appellarent, ſed ſibi nullo amplius regno

Regnum Poloniæ per præfectos adminiſtrat Venceſlaus.

Domi argento feriundo vacat. Primus groſſos Boiemicos cudit.

Gotium Iureconſultum prohibet reformare forum, & iudicia deſcribere Boiemi.

Gymnaſium odio literarum erigi prohibent.

Fulgura perhorreſcit rex. Adolphus Naſſouius Cæſar Romanus locat Anglis operam. Auaritia inſimulatus.

Bonifacius Papa, Albertum Auſtrium Imperatorem declarat, anno 1298. 10. Iulii.

Anno 1299.

Venceſlaus Hungariæ Regnum aſpernatus filium regẽ illis concedit duodecennem. Anno 1302.

Digitized by Google

regno opus eſſe, cum duobus iſtis quæ poſſideat plus ſatis oneretur. Nec vlla perſuaſione de hac ſententia dimoueri potuit, tam mirabili moderatione præter cæteros reges vſus eſt in affectibus ſuis. Ad extremum tamen exorare ſe, quanquam & tunc cunctanter paſſus eſt, vt filium ſibi cognominem Venceslaum daret Hungaris regem. Cunctationis cauſa fuit quod vnicum illum habuit, & tum primum è pueris excedentẽ, quem ipſemet pater in Morauiam ad arcem Hodoninam, limitibus Hungariæ cohærentem deduxit. indeque deducendum Hungaris & Boiemis ad oppidum, quod Albam regalem vocant, exhibuit, vt ibi more ſolemni & vngeretur, & corona regia coronaretur.

Ladiſlaum Hungari vocarunt.

Decimum tertium agebat ætatis annum.

Quod poſtquam factum eſt, tanta indignatio animum Bonifacii Romani pontificis, qui à Carolo ſtabat, ſubiit, vt ſacrificiis in Hungaria interdiceret omnibus, qui Carolum deſtituiſſent, & ad Venceslaum ſe applicuiſſent. Eaque re cum parum proficeret, iram in ſeniorem Venceslaum iunioris patrem diſtringit, cõcitans aduerſus illum Cæſarem Albertum, qui tametſi cum Venceslao in gratiam redierat, incredibili tamen inuidia flagrabat, videns tam claram eius fœlicitatem, qua tot & tam florentibus regnis breui partis, Cæſarem potentia anteibat. Occaſione tantum opus erat ad dirimendam rurſus amicitiam, quam facile Albertus reperit, qui nihil cupiebat niſi Venceslaum lædere. Petit igitur ab eo nullo iure, nulloque Cæſarum exemplo decumas argenti, quod in Boiemia ex montibus, puteiſque argenteis, ac præcipue Cuthnenſibus erueretur, inquiens, ***eodem iure, atque eadem conditione obligatam eſſe imperio Boiemiam, qua cæteræ principum in Germania prouinciæ, quæ à Cæſare iuriſdictionem ſuam accipiunt, vt merito Cæſar viciſſim ab illis decumas metalli exigat.*** Ad hanc plane inexpectatam petitionem, antea quam Venceslaus reſponderet, inter ſuos ſubridens: *Num* (ait) *vanum hoc prorſus in aulis iactatum dicterium? Rex pauper idem calumniator. Vndenam tam euidens calumnia? niſi ex pera Alberti vacua?* poſthæc reſponderi iubet, ***ſe non obſtare, quo minus Albertus vectigalibus Cæſaribus debitis, iure ſuo vtatur, fruaturque, modo ab alienis ſibi temperet, quorum in poſſeſſione perpetua ſemper fuerint, non ſolum reges, ſed etiam ante illos principes Boiemiæ, qui ſic à Germanis Cæſaribus in amicitiam & fidem recepti ſunt, vt præter honorem quem maieſtati Cæſareæ deberent, cætera immunes & liberi eſſent. Hanc adeo libertatem maiores ſuos, ſeque in hodiernum diem vſurpaſſe, eandem velle inuiolatam poſteris quoque ſuis tradere.***

Pontifex vrget Caroli confirmationem.

Pontifex Albertum Cæſarem cõtra Venceslaum irritat.

Albertus gloriæ Venceslai inuidit.

Cæſar decimas è Boiemicis petit metallis.

Non pro voto reſpondetur?

Immunitates regum Boiemiæ.

Obdurat in propoſito animi Albertus, vt argentariis Venceslaum euertat, fortunamque ſibi aduerſus eum talem pollicetur, qualem aduerſus patrem eius Othogarum Rudolphus pater ſuus habuit. Scribitque continuo ipſe in Sueuia, & filius ipſius Rudolphus in Auſtria exercitum. filio præterea ex Hungaria à factione Romani Pontificis, quæ rebus Caroli fauebat, dati auxiliares Hungari, Bulgarique & Cumani, cum quibus ille ita peruagatus eſt Morauiam, vt cæde illam compleret immani. Quid enim immanius, quam capita mulierum infantumque haſtis per ludibrium affixa cum iubilo geſtari? Prior aliquanto Albertus è Lyncio breui per montes itinere in Boiemiam penetrauerat, poſitiſque iuxta Buduitium caſtris, expectare filium ſtatuerat, dum & ille in Boiemiam veniret, vt cunctis copiis Venceslaum aggrederentur. Interim Germani, qui prædandi in Boiemia gratia ſuo ſumptu Cæſaris caſtra ſequebantur, cognito, non ita longe diſtare montes illos Cuthnenſes, retineri non potuerunt, quin illo prædatum celeri gradu præirent. Satis quidem virium, operæ, quæ in metallis fodiendis operabantur, ad prodromos illos manu arcendos habebant, ſed pleriſque eorum vt in turba hominum promiſcua & ſeruili, veneno magis in hoſtes graſſari quam virtute placuit. Corrupto igitur ſcoria & aliis purgamentis, atque ſpurcitiis metallicis, virus letale continentibus, Pacho fluuio, qui interfluebat, quicumque inde aquas hauriebant, ſiue homines ſiue equi, miſere magna ſtrage ſine vllo gladio proſternebantur. Conueniunt tandem vtrinque cum ſuis ducibus copiæ. Nam & Venceslaum Hermannus Brandenburgenſis Marchio, qui mille quinquies Cataphractos equites adducebat, & cæteræ ex Polonia equitum turmæ aliquantiſper remoratæ ſunt. Prior nihilominus Cæſare ſuos ipſe in aciem eduxit, illoque intra munitiones latitante, circiter meridiem exercitum in caſtra reduxit, miratuſque quamobrem, qui ad bellum prouocaſſet, data pugnandi poteſtate prælio non decertaret, cauſa huiuſce rei nox inſequens prodidit, qua Albertus ſubductis inde copiis, ſaluas illas domum in alium vſum conuertendas reducere, quam dubio Marte de alienis montibus pugnare maluit. Non inſtabat caſtra deſerenti Venceslaus, nec Albertus poſthac quietum laceſſebat. Cæterum maior cura Venceslaum de filio ſollicitum habuit, quomodo illum de Regno Hungariæ domeſticis factionibus & ſeditionibus pleno abduceret, in quo præter

Bellum Alberto Cæſari contra Venceslaũ.

Anteceſſores Germani Cuthnas inuadunt.

Venenum aquis immerſum tam homines quam equos peſſundat.

Re infecta neq; ſignis collatis retrocedit Cæſar.

Hungari dominis non ſat morigeri.

nomen regis inane,vim regnandi nullam obtineret:partim ob teneram adhuc ætatem, multo magis ob quorundam procerum præpoſteram ambitionem, quorum videlicet quilibet plus regnare quã rex cupiebat. Incuſſerat dein metũ,vita filii diſſolutior, quam inerti ocio, vinoque, & prodigis epulis fere quotidie tranſigebat, ne hac aſſuetudine poſtea deſiſtere nollet: quum inter hæc nuncium à filio accipit nunciantem, quanto in diſcrimine ſit ipſius res, Carolo æmulo denuo regno imminente, niſi per tempeſtiuum in Hungariam aduentum parens ſubueniat. Non moratur filii votum pater, coactoque rurſus forti exercitu, magnis itineribus ad oppidum Peſthum, Danubio à Buda diremptum ſuperuenit, poſitiſq; caſtris eodem loci, vnde hoſtes metu aufugerant, mittit Budam ad filium, ei iniungens, ne Danubium traiiciat, neve in conſpectum parentis appareat, niſi coronatus corona illa quam Hungari ſanctam vocarent. Nam ſi pro ſancta habetur, impie agere omnes eos qui per impia arma illam violarent. Aſſentientibus qui aderant proceribus, iuſſa obit filius, allataque ſ corona, illam capiti accommodat ſuo, & ita demum ad oſculum & complexum parentis venit. Venceslaus parumper coronam contemplatus, ſeponi illam iubet, quaſi diligentius paulo poſt conſideraturus, nec deinde illã Hungaris reſtituit, prætendens futura pericula, ſi illa vel amitteretur, vel per vim ab æmulo interciperetur, quæ tantum momenti ſecum traheret, vt ibi regnũ Hungariæ eſſe putaretur, vbi corona ſancta depoſita iaceret. Ita non illam ſolum, verum & filium ſecum in Boiemiam aſportauit, Petermanno Budæ relicto, qui præfecturam, velut antea tum arcis, tum vrbis gereret. Sed breuis regni quies remoto rege manſit, nam præfectus ad ſedandos grauiores tumultus inualidus, & præterea ciuibus per auaritiam, ſicut proceribus per contemptum inuiſus. Ergo in vnum conſulunt, vt nouum ſibi regem Budam inducant, quem Carolo eiuſque factioni opponant, placuitque Otho Bauariæ princeps, tam dignitate, quam opibus regni Hungariæ capax. Nec is regnare abnuit, ſi Venceslaum pro derelicto regnum illud habiturum intellexerit. Ad explorandam igitur voluntatem eius, miſſi affines & cognati Othonis cum grandi pecunia, qua, ſi res proſpere caderet, coronam ſtatim à Venceslao redimerent, illamque ſecum in Bauariam afferrẽt. O Venceslaũ inter munificentiſſimos, atq; liberaliſſimos qui vnquam fuerunt reges numerandum, qui tam nobile, tamque opulentum regnum, nullo in precio fructuque ſuo, ſed in mero plane beneficio reponere voluit, largitus promptiſſime Othoni gratuitam coronam cum omni iure, quod filius acquiſitum in regnũ Hungariæ habuit. Hac denique corona Otho, à Benedicto Veſperinenſi, & Antonio Chanadienſi Epiſcopis, in loco ſolito coronatus eſt. Digreſſis Praga Othonianis legatis, Iudæi, ſacra die Paraſceues facinus in hominem Chriſtianum atrociſſimum deſignarunt, nempe in locum abditum pertractum in cruce nudum ſuſpenderunt, circumſtanteſque, alius in illum expuere, alius pugnis os verberare, alius virgis cædere, alii denique cuncta in illo repræſentare, quæ quondam Chriſtus à gente illa immaniſſima atque impiiſſima eſt paſſus. Hanc Iudæorum carnificinam, cui ad crudelitatem odiumque in Chriſtianos nihil adiici poteſt, populus Pragenſis non expectato etiam rege, qui in puniendis delictis hoc verbo vti ſolitus eſt, *quum iratus fueris, miſericordiæ recordaberis*, quanta crudelitate valuit, nouis item ſuppliciis excogitatis vltus eſt, monumentumque nouo Martyri, ex Iudaicis ſpoliis poſuit. Ideirco autem in ſucceſſibus arcium, ſæpius quam in vrbe Praga Venceslaus tunc commorabatur, quia malo corporis habitu tentari, paulatimque tabeſcere incipiebat, cui vitio vt occurreret, de conſilio medicorum loca frequenter mutabat, ocio in illis indulgens, & ab omnibus negociis rebuſque abſtinens, quæ animum ſollicitare poſſunt: aderatque ad omnia loca filius, ſed inuitiſſimus, vt qui dies noctéſq; aliud non ſomniaret, quam vrbis delicias, luſuſq; & conuiuia. quo demũ inſtante, vt in Poloniam ad regnandum mitteretur, Pragam Venceslaus deliberandi gratia reuertitur, ſed ex tuſſi & pituita quæ moleſta acceſſerat, finem vitæ appropinquare præſentiens, ad deliberandum ſe de regno Dei, quod intra nos eſt dum adhuc viuimus, dedit. Accerſitis igitur vti diuus Iacobus admonet, presbyteris Eccleſiæ, vt orarent ſuper ſe, vngentes oleo in nomine Domini, & ita obſecratio fieri, vt ſaluum ipſum peccatis remiſſis redderet. Vocat dein filium quoque, paucíſque eum coram Ioanne Pragenſi, & Theodorico Olomucenſi Præſulibus, in hunc modum appellat: *Vnum ego tantum fili mi*, ait, *regnum à patre meo accepi, atque illud ipſum lacerum: nunc duo tibi regna ſatis florentia relinquo, & ſi Deum timueris, bonorumque conſilio parueris, in eo dein flore tibi & ſtatu haud dubie permanſura; alioquin breui ruitura, ſi malorum, ſtultorumque perſuaſionibus, qui niſi noxia ſuadere neſciunt, auſcultaueris, aut ſi tibi placens, tuæ tantum prudentiæ innitaris, cum*

Crapulæ aſſueuit filius regius in Hungaria.

Anno 1303. Erepto e manibus Hungarorum filio cum exercitu contendit in Boiemiam Venceslaus.

Venceslaus filium in Boemiam reducit.

Otho dux Bauariæ rex Hungariæ nominatur.

Venceslaus & coronam & ius Hungaricum à filio in Othonem precario confert.

Iudæorum ſacroſanctorũ ſcelus in Chriſtianum, pari carnificina eorum expiatum.

Catholicus Venceslaus rure degit.

Sunt qui phthiſi contabefactum dicunt.

Morituri regis ad filium parenesis.

Voluptatibus iunior Venceslaus deditus.

nemo

nemo mortalium horis omnibus ſapiat: porro ſtultitiæ comes eſt inſœlicitas & calamitas, à quibus, mi fili, vt eruaris, cole & ſectare diſciplinam prudentium, qui te docere queant iuſtitiam, & iudicium, & æquitatem. Nam iis artibus, plus quam vllis armis, non ſolum parta regna ſeruantur, ſed noua inſuper acquiruntur. Commendo tibi, fili mi, vxorem meam, nouercam tuam, imo matrem potius: cui vltra dotem, viginti præterea millia aureum nummum dari volo: fac in hoc quoque vltimam voluntatem meam vt adimpleas: valeque illi dicto, & omnibus circumſtantibus, rurſus ad deprecandum Deum cum presbyteris ſe cōuertit, orans vſque ad extremam vitæ horam. Ac mortuus, quemadmodum iuſſit, in aula regia, quod cœnobium ipſe ædificauit, conditus eſt. Funus eius omnibus ordinibus atque ætatibus ingenti luctu proſequentibus.

Coniugem filio commendat.

Venceslaus rex mortuus tabe Anno 1305. 24. Iunii ætatis 33.

a *Premislaus Poſnaniæ, ſiue maioris Poloniæ princeps ex teſtamēto Henrici Vratislauienſis principis qui Leſconi ſucceſſerat, hos duos principatus contra Griffinam obtinuerat.*

b *Otho longus Marchio prius gubernator regni Bohemiæ.*

c *Ex Vrſina familia opera Alexij Iuris Canonici Doctoris magnati nupſiſſe Iuditham auctor eſt Pius Pontifex.*

d *Meſcingus Pomeranorum Dux regionem teſtamento legarat Premyslao, quod vicinos Marchiones male habebat.*

e *Andreas Hieroſolymitanus rex Hungariæ, Damiatæ reuerſus è filia Marchionis Eſtenſis ſuſcepit filium Stephanū, qui è Tomaſina* Maurocena *Veneta Andream hunc Venetum regem Hungariæ genuit. Carolus Robertus natus Carolo Martello, hic Carolo Claudo cui ſoror Ladislai Cuni Maria coniunx fuerat.*

f *Pontifici ius non datur in reges Hungariæ conſtituendos.*

g *Hungari numinis loco habent ſacram regum ſuorum coronam.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER NOVEMDECIMVS.

SVMMA LIBRI DECIMI NONI.

Venceslaus Iunior VII. Bohemiæ rex. Vix ſedecim annorum cum regnare incepit. Lugubrem habitum cito deponit. increpatur à Dobiſſio gubernatore. in arces ab vrbe ſecedit. æqualibus colludit & compotat. Regnum Hungariæ oblatum. conſentit. Captus Otho Bauarus rex Hungariæ à præfecto Transſyluaniæ. abdicat ſe regno. Carolus rerum potitur in Hungaria. Oppignoratas arces vi extorquet Venceslaus. Bona Marchioni in Miſnia vendit. Ducit Violam Ducis Teſchini filiam. Annam ſororem locat Henrico Carinthiæ duci. Vrgetur ad occupandum hæreditarium Poloniæ regnum. Vradislaus Loktecus ab exilio Hungarico reuerſus, arces in Polonia occupat. Conſcribitur exercitus contra Polonos. Venceslaus à ſicario Olomuzii interficitur. Conradus Thuringus in ſcalis diſcerptus. Mala Venceslai educatio. Regum apud Perſas inſtitutio.

Interregnum.

Comitia cruenta. Bechinus à Cruſsina interfectus. Henricus Carinthus ratione coniugis occupat regnum. Pellitur à Cæſare. Subſtituitur Rudolphus dictus Mitis Cæſaris Alberti filius. Ducit Elizabetham Polonam viduam Venceslai ſenioris. Auaritiæ deditus Rudolphus mercaturam exercet Cuthnæ. Excuſat factum. Contumaces Barones ad officium cogit. Zuicouiam obſidet Henricus Roſenſis, Hoditium ipſe Rudolphus. Moritur in caſtris Rudolphus aluiprolunio. Repetunt ius Anna & Elizabeth. Vincit factio aduerſa. Fridericus dictus Pulcher frater Rudolphi Cæſaris Alberti filius. Cæſar filium deducit in Bohemiam. Cuthnæ exercitus cæſus: deducitur in hyberna. Regina ſenior in Cæſaris clientelam ſeſe tradit. Cæſar à nepote Iohanne interficitur. Henricus Carinthus interrex abſque æmulo. Præſidia Germanica ex oppidis reginæ eiicit. Henricus comes Lucenburgenſis Cæſar creatus. Pontifex Adamitas Lugduni delet. Henricus non rex, ſed adminiſtrator conuaſat omnia & in Carinthiam ablegat. Pragenſes cum Cuthnenſibus fauent Henrico præ cæteris lucri gratia. Henricus odium ſibi accerſit. Tribunal erigit, citatis proceribus & condemnatis inſontibus. Vitam promercantur, ductis Pragenſium ciuium filiabus in vxores. Diffidentia inter Henricum & proceres. Patrio præſidio ſe munit Henricus. Elizabetham coniugis ſororem Baroni à Quercu deſponſare vult. Recuſat virgo. Carceri Vuiſſegradi

includitur. Nymburgum euadit. Ciuibus eius oppidi minatur Henricus niſi puellam dediderint. Roſembergius & Vuartembergius præſidio oppidum muniunt. Cohors prætoria Henrici Carinthiі ob inſolentiam Pragæ multata. Petit Henricus opem à Marchione Miſniæ. Mittitur Hoſfenſteinius, qui in aditu arcis ſternitur & capitur. Marchio ſiniſtro pugnæ exitu territus domum reuertitur. Cuthnenſes deficiunt ab Henrico, alium poſtulantes regem. Nymburgi conuentus. Legatio ad Cæſarem Henricum pro rege decreta. Damnatur iudicio principum Henricus, quod triennio feudum regni Bohemiæ à Cæſare non petiuerit. Fratrem Vualramum offert Cæſar. Bohemi filium flagitant. Scrupuloſus Cæſar. Moguntinus Cæſari perſuadet dandum filium. Spiram puella adducitur. Iohannes accerſitus, amore puellæ exardeſcit. Colonienſis Archiepiſcopus coniungit. Nuptiæ celebratæ. feudum etiam traditum. Splendido comitatu Iohannes in Bohemiam proficiſcitur. Henricus Pragam & Cuthnam munit. Oppugnatur Cuthna, poſt Praga. Irritata Miſnenſium præſidiariorum prædatoribus ſeſe dedit. Henricus & Marchio diſcedendi poteſtate impetrata domos quiſque ſuas repetunt. Ioanni liberum relinquitur regnum.

Ætas Venceſlai gubernationi nondũ matura.

Moderator Bechina.

Luctum veſtibus mutatis deponit prius quam aulici rex.

ANNVM Venceſlaus ſedecimum agebat cum patri in regno Boiemiæ ſuccederet, quæ ſane ætas ad regendum adhuc quam ad regnandum aptior, niſi quod adoleſcentes, vbi ſe reges eſſe ſentiunt, regere quam regi malunt. Rector vitæ eius à parente Dobeſſius à Bechina inter præcipuos additus fuit: qui vt vidit regem inſignia mœroris ante tempus exuiſſe (nam Optimates etiamtum atrati incedebant) improbare cœpit tam intempeſtiuam veſtis mutationẽ, rurſuſq; eum ad luctuoſum habitum inuitabat. Ad hæc nihil iuuenis ſeni reſpondit, ne palam cenſuram illius contempſiſſe videretur, ſed protinus ab oculis eius, atque à tota vrbe ſe procul remouens, ad arcem quandam ſecluſiorem cum nouis illis induuiis proficiſcitur: ibique lætos cum æqualibus, & à ſeuerioribus arbitris liberos dies per conuiuia & compotationes, quibus in Hungaria inſueuerat, conſumebat. Non defuerant ſibi compotores, ſed captato temulentiæ tempore, alius aliud quod placebat à rege parum ſobrio impetrabat: quidam etiam agros & pagos. Aucta mox lætitia ex aduentu hoſpitum ab Hungaria, qui in eandem arcem ex inſperato ſuperuenerant ſalutatum Venceslaum, eique de regno Hungariæ gratulatum, quod ad eum per captiuitatem Othonis reuerſum eſſe volebant. (a Captus autem Ottho erat à præfecto Tranſyluano, & in arcem illius concluſus, vt inde nè exiret, niſi reſtituta corona Hungariæ, quam in poteſtate ſua haberet.) Sed ea lætitia Venceslao cum poculis euanuit, Carolo interim regnũ Hungariæ occupante. Ibat rex venatum, & illo itinere arcem ſuam, ſed ab alio poſſeſſam, præteribat. Applicat ſe vnus & alter ex comitibus, atque vterque cum dolore in aures inſuſurrat, querens quod tam nobili arce rex careat, & alius illam priuatus obtineat, pro qua nullam, aut viliſſimam dederit pecuniam. Rex dicta eorum tunc diſſimulans, reuerſus domum, ollas complures afferri, & in ordinem diſponi locarique iubet, ac in conſpectu illorum amborum comitum, vnamquamque nomine illius ciens, qui arcem oppigneratam ſibi haberet, ſingulas bacillo confringebat, inſultans: *Redde regi quod regium eſt, alioqui tergiuerſanti caput ad hunc modum comminuetur.* Hæc quidem rex, clam eſſe cupiebat, ſed quod duo ſciunt, ſciunt tres, mox quatuor, dein omnes ſciunt, & prout quemque res afficit, in bonam aut malam accipiunt partem. Nihilominus rex ludicrum hoc in ſerium vertit, occupatoribus duabus arcibus ademptis, alteri Gradecam cum oppido lauto ad Albim ſito, alteri quam Zuicouiam appellant: ſed inuicem Hermanno Marchioni Brandemburgenſi, totam in Miſnia regionem, quam nuper magno ære parens redemit, abalienauit. Conſultatum hinc de vxore iuueni danda, ex ea domo, quę regiæ maieſtati reſponderet. At ille forma captus filiæ ducis ſui Teſnienſis, ſine longa deliberatione & pompa nuptias cum Viola, id puellæ vocabulũ erat, peragit. Sororem deinde ſuam Annam nomine, Henrico principi Carinthiæ in matrimonium elocat, inſtantibus proceribus, nè puella nubilis plus æquo in cœlibatu permaneret. Cæterum nullus erat, qui hanc eius nimis ſegnem negligentiam, vel in primis non incuſaret, quod adire Polonos crebrius monitus, & apud illos regnum legibus illorum iure neglexerit, cum id commode, abſque vlla difficultate & periculo facere poſſet, nullis tum motibus illic exiſtentibus, quos paulo poſt Vladislaus, quem ex Polonia pulſum, ſupra commemorauimus excitauit, dum à longo exilio in fidem Polonorum, tanquam popularium ſuorum confugit, & Boiemos vt externos, ac Polonis velut alienis infenſos inſimulat, per quę tantus breui in illum fauor emicuit, vt oppida aliquot in quibus præ-

Rex ebrioſus diſtribuit omnia petentib.

Iuuenum conſilia.

Repetit regias arces non ſoluta pecunia.

Miſniæ portionem vendit.

Violam Ducis Teſchinenſis filiam vxorem ducit.

Annam ſororẽ deſpondet Henrico Carinthio.

Ad Poloniæ regnum ineundum vix impellitur.

Vladislaus Loktenus Redux in Poloniam.

ſidia

[illegible] non erant, [illegible] ſponte portas illi aperirent, ac magnus præterea [illegible] numerus quotidie accurreret. Henricus a [illegible] qui Poloniæ præfuit, [illegible] in Boiemiam miſſis nuncijs ſubſidia depoſtulabat, vbi nulla apparuerunt, [illegible] ad regem, oramque expoſuit, quo in periculo ſita eſſet res Polonica, [illegible] tamen omnem adhuc [illegible] facile poſſe, cum Sandomiriam, Cuyauiam, & ipſam regiam [illegible] Cracouiam obtineat, modo per tempus ſuccurratur. Omni autem ope & nixu eſſe [illegible]endum, conandumque, ne regnum paternum turpiſſime amittatur. Tacitus iſta ex Henrico audiuit. at poſtquam cæteri quoque proceres, & inter illos malæ fidei poſſeſſores, expeditionem in Poloniam ſtatim faciendam ſuaderent, libere exclamauit: *Reſtituite*, inquit, *nobis equum, ſi cupitis vt in Poloniam equo vehamur. Nunc enim præter ſellam [illegible] male ſartam, malé[illegible] tectam, quid aliud nobis reliquiſtis? [illegible] vt ne aulam quidem ex [illegible] alere, nedum militem ſcribere queamus.* Antequam latius indignatio ſerperet, excipit Henricus, ſeq; pro omnibus ſponſore facit, daturum [illegible] pro virili ſua eſſe operam, ne miles regni deficiat. Scripta confeſtim ex Boiemis duodecim, ex Morauis autem [illegible] millia hominum. Tum rex accerſito Henrico ex Carinthia, cui nuper ſororem deſponſauerat, eiq; cura regni adminiſtrandi, dum ipſe abeſſet, commiſſa, pergit ire in Morauiam, vt in vnum contrahat omnes copias, diuertitq; Olomutium in domum ſuburbanam, quæ Decani vocabatur, ad captandam auram frigidiorem: erat enim dies æſtatis calidiſſima. Ibi exutis vſq; ad tunicam lineam veſtibus omnibus, dum extra cubiculum ſolus per conclaue ambulat, repẽte neſcio quis in eum irruit, nudumque & inermem adoleſcentẽ tribus lethalibus vulneribus confodit. Cum gladio cruento, Conradus quidam natione Duringus in ſcalis comprehenſus eſt, ſed is ab aulicis antea diſcerptus eſt quam vt vel agnoſcere parricidium, vel ædere autores, conſciosque cædis poſſet. Sic periit Venceslaus rex, qui duobus tantummodo annis ab obitu patris regnauit, vltima ſoboles, quatenus ad virilem ſtirpem attinet, Principum regumq; Boiemiæ, qui genus originemq; ſuam, ad Premiſlaum Boiemiæ primum principem referunt. Id quod futurum, tanquam vates idem Premiſlaus ſub hac verborum ambage denunciauerat, fore inquiens, vt tum genus regum Boiemię deficeret, cum nepos aui ſui cædem vlciſceretur, quod breui poſt accidit, vt Ioannes, qui ex filia O[illegible] Rudolphio in prælio occiſi, nepos erat, viciſſim Albertũ Rudolphi filiũ interficiens, auum vltus fuerit, vt ſuo mox loco dicetur. Cæterũ mors Venceslai, quia nimis immatura, quia liberis orba, quia magno cum ſcelere violenta, iis etiam miſerabilis fuit, qui [illegible] eius adoleſcẽtia offendebantur. Non enim ſic naturæ illam, vt malæ educationi, imputabant, rectius videlicet ſine liuore de iuuene iudicantes, cui quidẽ multa ſigna generoſæ indolis inerant, ad meliorem frugẽ haud dubie euaſura, ſi robuſtior ætas acceſſiſſet, & pro molli illa & delicata priore educatione, ſeuerior diſciplina animũ ſubiiſſet, quanquam negari haud poteſt, quin ad rem plurimũ referat, a teneris conſueſcere bonis moribus. Quare optimo iure laudandi Perſæ, qui à prima ſtatim ætate, quæ diſciplinarum [illegible] eſt, regũ ſuorum vitã optime inſtituunt, adhibitis quatuor viris optimis. Quorum [illegible] eſt prudẽtiſſimus, qui Dei cultũ docet, ac regia placita. Alter iuſtiſſimus, [illegible] cõmonefaciens, vt in omni vita rex veritatem & æquitatẽ cuſtodiat. Tertius temperantiſſimus, vetans ne voluptatibus ſeruiat ſed liber viuat vti regẽ decet, omnium [illegible] cupiditatũ ardore reſtincto. Quartus deniq; fortiſſimus, fortia facta nemini cedentia, nulli metui aut labori, dolorique ſuccumbentia, ſemper inuicta, (nam hoc proprium fortitudinis) cõmemorat. Digna ſane imitatione, hæc Perſarũ proſus regia educatio. Porro Boiemi hærede regni amiſſo Pragam in domum epiſcopi, ad [illegible] comitiorum coeunt, ſummaq; contentione de rege eligendo certat, aliis peregrinum regem penitus aſpernantibus, aliis inter Rudolphum Cæſaris Alberti filium, & Henricum e Carinthia, qui præſens aderat, variantibus. Tam diuerſas voluntates [illegible] Hlaretarei [illegible] regni Boiemiæ (vt vocant) Camerarius: [illegible] *non alium* [illegible] *libet, regiaq; progenies in Boiemia plane defecit, [illegible] ad* [illegible] *ex ruſtico, primus in Boiemia factus eſt princeps,* [illegible] Hæc vt contumelioſius dicta, ſtatim reiecta [illegible] que ſerio promere de rege [illegible] ſentẽtiam. Is cum prius Rudolphum [illegible] Fridericum. Quo audito Cruſsina Lychtenburgius, [illegible] *Germanos*, quippe a Germanis oriundos, [illegible] Thobias [illegible] Poſtero die [illegible], [illegible] Henrici vxor, & Elizabeth nondum cuiquã deſponſa, [illegible]

[illegible] et proceres [illegible] Venceslaum Rex.

Promittunt Boiemi auxilia in Poloniam.

[illegible] etiam Rex Olomutii [illegible] Albertus Cæſare [illegible] annum ſextum annum explens 1307.

Extincta Regũ Boiemiæ ſtirpe antiqua.

Explicatio ænigmatis quod de perpetua ſucceſsione principum Boiemiæ [illegible] natus erat Premiſlaus.

Deploratur immatura Venceslai mors.

Perſarum in Regum liberis educandis [illegible]

[illegible] Prudentia, Iuſtitia, Temperantia, Fortitudo.

Comitia cruenta de eligendo Rege.

Rudolphus [illegible]

Henricus Carinthius regnum administrat a vxorio nomine. Albertus Cæsar cum Rudolpho filio Boiemiæ regnum occupat.

ingrediuntur, orantque ſui haberi rationem, ne velut alienæ a regno prætereantur [illegible] ad Henricum propter Annam regimen tunc defertur. Quod ille tamen diu [illegible] haud potuit, Cæſare acriter inſtante, ne filius ſuus, qui priores partes in [illegible] rat, poſteriores in regno acquirendo ferret. Itaque duobus exercitibus celeriter [illegible] paratis, vno ab ſe altero a filio: ipſe Lunam oppidum a plaga occidentali, filius [illegible] tali Iglauiam occupat, & vterque opinione celerius Pragæ appropinquat, H[illegible] uentum eorum non expectante, nec ſolito itinere, ſed per Bauariam domum [illegible] re reuertente. Pragam ingreſſo Rudolpho, vt multorum obſequia nobilium [illegible] nouum ſalutantium præſto erant, ita non pauci primores data opera ab [illegible] erant, inter quos Ioannes Pragenſis præſul, qui totus Henrici erat, oculorum [illegible] nem excuſabat, Vilhelmus autem a Valdeco, & Bauarus Stracenicenſis, atque [illegible] arces regias tenebant, nullam abſentiæ cauſam afferebant, dolorem eius rei [illegible] dolpho premente, ne acerbitate aliqua regni initia inquinaret. Imo ad conciliandos Boiemorum animos muliebri quoque gratia vſus eſt, ducta in vxorē Eliſabetha, quam Venceſlaus ſenior viduam reliquerat, apud omnes ordines, propter modeſtiam [illegible] multum gratioſam. Accedebat præterea nonnulla commendatio ex oppidis, quæ [illegible] tis nomine in Boiemia, & munita, & ſatis fructuoſa poſſidebat. Nam ad [illegible] vſque ad reprehenſionem fuiſſe Rudolphum narrant, datum vitio, quod [illegible] nem in montibus Cuthnenſibus, vbi tunc operarum maxima frequentia aderat, exerceret, vinum, ſal, ordeum, triticum, vnde non panes modo, ſed [illegible] po-tus, quem vulgo Cereuiſiam vocant, coqueretur, illo ex Auſtria [illegible] uehendo, pretiaque rebus promercalibus ex arbitrio ſuo conſtituendo, [illegible] genere mercaturæ monopolium ſibi vindicando. Hanc vero calumniam, illa ratione ille refellebat: *Se non auiditate animi, ſed neceſſitate compulſum, [illegible] vt hoc, quo inſtituerat modo, ſummam ærarii inopiam ſubleuaret, [illegible] bita per vtrumque Venceſlaum contracta dolens. Quam adeo [illegible] rem videri, quam ſi nouis & crebris tributis pauperes homines oneraret*: dictaque [illegible] comprobat, ſtatuens, vt duo millia aureum in illis ipſis montibus, ebdomatim ære alieno diſſoluendo attribuerentur. Sed id minime ferendum ratus, tam obſtinato animo nonnullos detrectare imperium ſuum, vt in conuentum omnium etiam procerum vocati, nollent apparere. Quorum præfractior, cum Bauarus exiſteret, quia plura aliis bona regia obtinebat, inter quæ arcem primum eius regiam, quam Zuicouiam appellant, oppugnari placuit, eaque oppugnatio Henrico Roſenſi commendata fuit. Ipſe deinde Rudolphus oppidum Horaſditium, in quo Bauarus inerat, obſidet, ac magna repente vi obſeſſum adoritur, ſed cum multis vulneribus & militum pernicie. Itaque [illegible] viſum, machinis oppidum, & operibus aggredi. Quæ opera dum fiunt parantque, Rudolphus in ſtatiuis ex nimio eſu fructuum æſtiuorum, fluore ventris corripitur. Aduolat mox Henricus Roſenſis, ingreſſuſque regium tabernaculum, quiete regi & curatione opus eſſe dicit, id vero commodius ei contingere non poſſe, niſi quam primum Pragam redeat. Se interim operam daturum, vt tam arcis, quam oppidi obſidio continuetur, donec vtrumque captum fuerit. Sed non potuit perſuaderi, vt ab obſidione diſcederet, maluitque in tabernaculo ex diſſenteria mori, cum vnum dumtaxat annum in Boiemia regnaret. Mortuo ſtatim annulo [illegible] que ſigno literæ obſignatæ ſunt, quibus data a rege fide, Bauarus ad colloquium [illegible] tur. Qui nullam fraudem ſuſpectans, in tabernaculum regis ve[illegible] obtinuit, vt præter lectulum in quo rex iacebat, modicam portionem [illegible] aliud videri poſſet erit. Ibi Henricus [illegible] tem ſe regis tanquam adhuc viuentis [illegible] ſimulans, petit a Bauaro arcem Z[illegible] reddita, cætera pro voto B[illegible] gullantur. Accepit conditionem [illegible] [illegible] artifici Henrici [illegible], cæterum oppidum integrum [illegible] Corpus Rudolphi [illegible] in arce P[illegible] relictam [illegible] propter quod Rudolphus caput diua [illegible] templo diui Viti [illegible] to in Auſtriam tranſtulerit. Ingenti [illegible] filius Annæ quæ Henrico nupta fuit, legibus [illegible] non e[illegible]bus, primam ſororibus in ſucceſſione regni [illegible] niſæ repetunt, atque eo marito regnum acquirere [illegible] pater [illegible] regnum illis dederit. Sententiam [illegible] Pragenſes cum conſulto, Friderico, qui filius [illegible] nixe ſtudebant, quod vicinior Boiemiæ, [illegible]

Rudolphus interea paucis primatum acceptus.

Rudolphus ducit Venceslai Senioris Regis viduam coniugem.

Sordidis quæstibus Rudolphus addictus ſuam tamen auaritiam ſpecioſo prætextu celat.

Debita contracta diſſoluit.

Bauarum Stracenicenſem oppugnat eeu contumacem Rudolphus.

Rudolphus in caſtris moritur. An. 1307. non ſuum expleuit annum.

Extorquentur arces Bauaro. [illegible] Fridericus [illegible]

Comitia prætoria repetita. [illegible] facit Anna marito [illegible]

ſione Cæſar, vt cognouit, rurſus filio ſuo ad regnum conſequendum opus eſſe bello, cogit repente copias, introgreſſuſque Boiemiam, inter montes Cuthnenſes & oppidum Coloniam caſtra ponit, ſperās vtroq; loco ſe facile potiri poſſe, ac imprimis montibus, quo in loco municipium, nec mœnibus, nec muris cinctum erat. At enim incolæ vndique ex finitimis nationibus mixti, qui Argentarias frequentauerant, ſe ſuaque foſſa & vallo, loriciſq; egregie munierant, præſidiumque validiſſimū in cœnobio iuxta ſito, ab Henrico à Lyppa, & Ioanne Vartembergo impoſitum habebant. Illi vero ambo cum turmis equitum loca cuncta infeſta faciebant, ad quæ Germani pabulatum ire ſolebant. Quibus rebus illi irritati, ſignum inuadendi Cuthnenſes proponi exigūt, quo propoſito, magno illos conatu inuadunt: cōtra illi, tum munitionibus, tum viribus ſtrenue ſe defendunt, & ad extremum, interfectis paulo minus tercentis militibus, retro in caſtra cedere cogūt. Haud multo diſparem fortunam in oppugnanda Colonia experti, audaciam inde inſultandi remiſerunt, hyemſq; iam appetebat, obſidioni tolerandę valde incommoda.

Aduerſo ſucceſſu pugnant Cæſariani.

Cæſari de hybernis cogitanti præter ſpem euenit, vt eum nurus Elizabeth adiret, ſeque ipſam, tanquam viduam poſt mortem filii Cæſaris relictam, & oppida dotalia in tutelam ſoceri traderet.

Rudolphi vidua Alberto Cæſari ſeſe dedit.

Lætus ille admodū tam ſibi tempeſtiue oblata occaſione, maiorem copiarū partem in Boiemia relinquit, illamque in hyberna oppidatim deducit, vſurus opera eius ad vernum tempus futurum. *Sed homo* (dici ſolet) *cogitat, cæterum ipſe Deus plerumque aliter cogitata diſponit*, vt tum Alberto accidit, qui in ipſo reditus ſui procinctu, de medio in itinere ſublatus eſt, à quo minime omnium expectabat. [c] Erat ei ex fratre nepos Ioannes nomine, frater autem Alberti, Rudolphus vocabatur, cui olim filia Othogari Agnes deſponſa fuit, cum inter eundem Othogarū & Cæſarem Rudolphū pax & affinitas, de qua dictū eſt, cōciliaretur.

Anno 1308. Calendis Maii.

Ita idem Ioannes ipſi quoque Othogaro nepos ex filia fuit. Is adeo Ioannes patre ſuo Rudolpho mortuo, patruum ſuum Albertum cum aſſiduo aſſectaretur, deprecans, vt vel in quamcumque patrimonii ſui ſortem admitteretur, ne tam miſere egeret, fruſtra ſemper, ac poſtremo cum ludo habitus, hoc facinus patrare auſus eſt, vt ſuis manibus patruum, eundemq; Cæſarem transfoderet, quem tamen eius facti, adeo mox pœnituit, vt ſe non mundo ſolum, verum etiam libertate abdicaret, viuens in heremo ad patris heremitæ præſcriptum. Cæſo Alberto, Henricus armatis ſuæ gentis ſtipatus (ad quatuor millia eum comitabantur) Pragam cum vxore reuerſus, interceptum ſibi per Albertum regnum denuo recuperauit, ac iam ſine æmulo regnare cœpit: quoniam Fridericus à morte patris, multo magis imperium, quam regnum Boiemiæ ambiebat.

Henricus interrex.

Sed hybernabant adhuc in oppidis reginæ nuper ab Alberto in Boiemia relicti milites, aut potius latrones inſignes, diebus noctibuſque per inuia & peruia graſſantes. Huic rei tam infami & noxiæ, quam primum abolendæ, nihil aliud Henricus præuertendum exiſtimauit, ac ſuos ſtatim armatos comites extruſit, qui vna cum globis Boiemorum latrones illos inſectarentur, comprehenſoſq; condignis afficerent pœnis, quod illi quidem ſtrenue executi ſunt.

Milites Præſidiarios Alberti regno eiecit.

Eodem tempore Henricus Lucemburgæ Comes, Friderico Auſtriæ principi in comitiis antelatus, Imperator à Germanis principibus eligitur. Ita [d] Clemente Rom. pontifice electionē ratam habente, vt primo quoq; tempore Cæſar delectus in Italiam tranſcenderet, Gallo videlicet Pontifici, ſua Gallia, plus quam Italia tunc inquieta arridebat, voluitque illam per Cæſarem potius, quam per ſe pacari.

Henricus Comes Lucemburgenſis Imperator appellatus. An. 1308. Cal. Decembr. alias 15. Nouemb.

Nec ipſe tamen ſegne ocium Lugduni tum habitans, tranſegit, intentus cum toto Cardinalium cætu, delendis reliquiis ſpurciſſimæ Hæreſis, cuius originem ad Dulcinum, & Margaretam, lenones Nouarienſes referunt. Ex eorum doctrina coibant multa nocte in abditum promiſcue viri mulierеſq; cum ſacrificulis ſuis, diuinas quidē laudes ritu Chriſtiano cantantibus, ſed mox lucernis extinctis, fœdis illas factis fœdantibus, dum ad hoc verbū à ſacrificulo promulgatum: [e] *Creſcite & multiplicamini*, in omnem mares fœminæq; libidinē prolaberentur.

Dulcinus Hæreſiarcha.

Intra Alpes potiſſimum hæc tam horrenda, tamq; peſtilens, & pernicioſa ſecta inualuerat, flagitioſorumq; aures ita occluſerat, vt nullam ſani paſtoris vocē ſalutarem admitterent. Ergo medicamentum illis de ſententia Clementis poſtquam anathemati eius illuderent & inſultarent, tale adhibitum, quale adhiberi ſolet eis, quorum ſalus deſperanda eſt, vt alii inedia, alii frigore, alii armis opprimerentur, authores ipſi membratim dilacerarentur, ac pleriq; igne, cum ipſis oſſibus comburerentur, quorum etiam cineres diſperſi ne quid vſquam reliquiarum ſupereſſet. Sed ne hac quidē induſtria cinerem illum immundum Clemens abolere potuit, quin duo dein tempore prunas in Boiemia redaccenderent in ſinu illorum, qui ſe Fratricellos cognominat. Porro

Reliquiæ Adamitarum in Boiemia.

O

Digitized by Google

Hẽricus interrex nõ ſatu confirmatus in regno prædas duobus agit.

Henricus, velut adhuc de regno aliquãdiu retinẽdo dubius, cautus agere, multos procerũ vtriuſq; ordinis ſuſpectos habere, pecuniã ex argẽtariis permagnã cõficere, illamque in Carinthiã ſuam trãſmittere, cum grandi detrimento regni, & iniuria eorũ, quorũ debita ex illis officinis à rege diſſoluẽda erant. Regẽ autẽ Henricũ vocamus, nõ quia redimitus regia corona fuerit, quo ne quidẽ aſpirauit, ſed quia regnũ Boiemiæ adminiſtrauit ex vſu ſuo, ciuili ordine in hoc ei ſupparaſitãte, & in primis ciuibus Pragenſib. & Cuthnenſib. Illas namq; ambas ciuitates pręter alias amicas habuit, Pragã, quod ad ſpolia argẽti muſſitaret, quoties proceres inter ſe de hoc cõmurmurarent: Cuthnã propter

Cuthna & Pragam nationum & prædæ ſocii.

ſpoliorũ ſocietatẽ, quam Ruthardus Cuthnẽlis, Hẽrico cum ſua factione addictus exercuit, breui tẽpore ad maiores, quam ad priuatas opes euectus. Ex qua fortuna & facietate ferox factus, auſus eſt in cœnobiũ Sedlicenſe, Cuthnis proximũ, quo nobiliores cõplures aduerſæ partis cõuenerant, impetũ cum ſuis facere, aliquot eorũ captiuos ſecum Cuthnas abſtrahere. Acceſſit nobilitati dolor ingens, cum Ruthardũ violẽtiæ reum ab Henrico videret abſolutũ. Hinc odiũ Henrici incendi, pax inter ordines turbari, totum deniq; regnũ ſuſpicionib. & ſeditionibus, ad mutuas vſq; rapinas deſcẽdentibus exagitari. Quorũ motuũ ſedandorũ, conuentũ Henricus omnibus ordinibus Pragã edicit, i-

Conuẽtus Pragam ab Henrico indictus.

biq; nouam crudelitatis ſcænã aduerſus Proceres, rationib. ſuis contrariis inſtruit. Cænaculũ grãde ſeorſim à Palatio, quo multitudo coibat ſibi exornat, adponitq; Tribunal, tanquã ex illo ius nonnullis priuatis dicturus, ſoloſq; in conſiliũ adhibet fraudis cõſcios Iudices: deinde nomina procerũ ſibi inuiſa citat, nec cuiquã eorũ dicendi poteſtatẽ facit, ſed cauſa indicta ad ſuũ, ſuorumq; præiudiciũ, hunc de cõtumacia, illũ de contume-

Indicta cauſa multos proceres damnat Henricus.

lia, aliũ de maieſtate læſa dãnat, iubetq; ſingulos in proximũ cubiculũ diſcedere, in quo apparitores præſto erant vincula, picẽ, laqueos ad terrorẽ oſtentãtes: ſumptũ tamẽ præſens quoq; ſuppliciũ de quibuſdã in loco ſecluſiore, ne mors eorũ ſubito facinus vulgaret. At quos incolumes præſtitit, eos ſub cuſtodia Pragenſiũ in carcere attinẽdos iniunxit. Nomina illorũ clariora, ſed vſitatis patriæ vocabulis dicenda, *hæc ſunt: Henricus* à Lyppa, regni Camerarius: Petrus Cancellarius: Ioannes magiſtratu Straconicẽſi prǽditus, tum alii proceres, Ianus Vartẽbergus Reymundus Lychtenburgus, Vlricus Rycia-

Nuptiis plebeiorum vitam mercantur Barones.

nus, quib. non ante clauſtra quibus occluſi erãt laxantur, quàm ſe nuptiis plebeis (tanta Pragenſes ambitio occupauerat) redimerẽt. Ergo Henrici filia, Iudici Pragẽſi pacta eſt. Viciſſim Lychtẽburgus, Iacobi a Turri, ciuis Pragenſis filiã ducere in matrimoniũ coactus eſt. Ac tum deinde poſt eiuſmodi affinitatẽ contractã, cæteri quoq; carcere emiſſi, vnã omnes dabãt operã, ne ſe amplius Hẽrico principi crederẽt, neve vllã exiſtimatio-

Omnia perfidia plena.

nis ſuæ partẽ ei cõmitterent, quod quidẽ mutuũ fiebat. Nã neq; princeps illis, neq; poſt-

Carinthios Prætoriana cohorti allegit.

hác Pragẽſibus fidebat, ſed nouis præſidiis ex Carinthia cõparatis, ſe aulamq; ſuã cõtra inſidias belle munierat, de hoc interim vehemẽter ſollicitus, quonã pacto occurreret, ne Elizabeth vxoris ſuę ſoror, quam Boiemi velut adhuc innuptã legitimã regni hęredẽ cierẽt, cuiquã externorũ principũ in matrimoniũ collocaretur: æmulũ videlicet regni ſe olim fortiorẽ metuebat. Sollicito in mentẽ tandẽ venit, vt illa marito cõiungeret, qui

Henricus ſororem coniugis imparis connubio iungere conatur, ſed tergiuerſatur Elizabeth, ea propter carceri traditur.

regnũ petere erubeſceret. Mox cõmunicato cum vxore cõſilio, Hinco à Quercu, iuuenis nobilitate & opibus clarus, ſponſus puellæ deligitur: reliquũ erat, vt animus & volũtas puellę ipſius exploraretur. In arce Pragenſi apud diuũ Georgiũ, in cõtubernio virginũ veſtaliũ Elizabeth cõtubernalis erat, virgo ſane inter virgines cõmodiſſimo in loco. Hanc Hẽricus ducta ſecũ vxore, adire nõ eſt grauatus, & dũ alios familiares, puellareſq; ſerit ſermones, matrimonii quoq; facit mentionẽ, nominatq; maritũ quẽ ei dare vellet, nempe Hinconẽ. Tum virgo generoſa, memor generis regii, *vtinã*, inquit, *prius cum honore vitam præſentẽ amittã, quam vt impares nuptias ſubeã.* Vrget Henricus obſtinatã preſſius, blãditiis, promiſſis, deinde terrore etiã carceris, niſi rigidũ flectat animũ. In carcerẽ alterius arcis quam Vicegradenſem vocãt ire, quam ab inſtituto dimoueri maluit. In

Effugit carcerem.

ea arce frater virginis, ſed nothus, prępoſitũ agebat. Huius cura & opera virgo cuſtodes fruſtrata, inde Nymburgam auecta eſt. Vicus tenuis antehac Nymburga erat, dein be-

Nymburgenſes fidiſſimi Elizabethæ.

neficio & liberalitate Venceslai regis, ipſius Elizabeth parẽtis, mœnib. & turribus aucta, ius ciuitatis obtinuit. Quare etiã virgo maiore fiducia, Nymburgenſib. perinde atq; ſuis ciuibus ſalutẽ cõmendabat ſuã. Quo Henricus cõperto, magnũ ciuibus malũ minatur,

Confirmãtur à procerib. Nymburgenſes.

ni confeſtim ad ſe virginẽ reuehant. Metu ex hac denunciatione Nymburgenſib. perculſis, Henricus Lyppẽſis, cum Iano Vartẽbergo tẽpeſtiuo interuẽtu ſubueniunt, aduerſus omnia illos tũ preſentia, tũ futura incõmoda, quæcunq; eis à tyranno accidere poſſẽt, ingenti propoſita ſpe cõfirmantes, ac mox præſidiũ ciuitati relinquẽtes ſuis impẽſis alendũ. Multa interim ſcelera Pragę per libidinẽ & licentiã eius cohortis, quã nuper ex Ca-

Digitized by Google

rinthia princeps ſibi aſciuit, fiebant, licentiam militum, non tribuno, non principe reprimente, donec concurſu plebis Pragenſis in illos facto, bene multi eorum ceciderũt, & reliquos a maleficiis occaſu ſuo abſterruerunt.

Inſolentia Prætorianorum Henrici.

Tum deinde princeps, præſentibus deteriora metuens, non procraſtinat ad Marchionem Miſnenſem neceſſarium ſuum mittere, vt conductis ſtipe equitibus, Pragam cum illis mature veniat.

A Marchione Miſnenſe auxiliares copias petit Henricus.

Armat continuo ille quingentos equites, additoque illis Henrico à Hanfenſteyno præfecto, eum præire in arcem Pragenſem iubet, ipſe protinus ſubſecuturus. Quem vbi arci appropinquare Ianus Vartembergius ab exploratoribus cognouit, obuiam ei occultus prodire feſtinauit, vt hoſpitem ante arcem ita exciperet, ne in illam peruenire poſſet. Affuitque votis fortuna, quæ præfectum ei in loco arci coniuncto, quem Hradczianam vocant, obtulit. In illoque ita cominus eſt pugnatum, vt alius alii auxilio eſſe nequiret, ſed pro ſe quiſque, id quod quiſque potuit, ædebat, ſpectare Henrico principe, nec tamen auſo laborantibus ſuis ſuccurrere, metu inſidiarum, & amittendæ arcis. Captus in prælio præfectus, & Nymburgam abductus eſt, ac præterea pauci viui intercepti.

Miſnenſes copia deleta capto præfecto.

Hac victoria procerum, miro Henricus dolore incenſus fuit, auctaque doloris flamma, poſtquam cognouit, Marchionem cæde ſuorum perterritum, retro in Miſniam cum reliquis copiis reuertiſſe, nimirũ vehementiſſime indignabatur, non modo ſe oleum, quod dicitur, & operam perdidiſſe, ſed quod pene ab omnibus ordinibus deſertus eſſe videretur. Nam paulatim Cuthnenſes quoque ab illo deficiebant, & vna cum aliis, permutationem præſentis ſtatus nimirum turbulenti, qui iam tertium duraret annum, cõcordi gemitu poſcebant: deinde in conuentu Nymburgenſi, palam etiam apertis vocibus, alium magis idoneum regem flagitabant.

Cuthnenſes deficiunt a Rege.

Ioanne denique præſule Pragenſi non diſſentiente, quando intellexit vota omnium & ſuffragia huc inclinari, vt Ioannes Lucemburgenſis, Henrici Cæſaris filius, ad regnum Boiemiæ rex poſtularetur, hac conditione, ſi Elizabethã regni hæredẽ in matrimonium acciperet.

Conuentu Nymburgenſi eligitur Rex Ioannes Henrici Cæſaris filius.

Oratores ad hanc rem cum Cæſare agendam delecti, Henricus Sedlicenſis, Conradus Braſlauienſis, Ioannes Plaſſenſis Abbates, tum ex proceribus Ianus Vartembergus, Vilhelmus à leporibus, Bohuſlaus à mirica, quibus adiuncti erant Pragenſes & Cuthnenſes legati. Ii Francfordiam veniẽtes, cum ad Cæſarem eſſent deducti, & Conradus Abbas totum primo regni ſtatum, dein poſtulata Boiemorum accurate expoſuiſſet, poſtremo ſupplex oraſſet, vt Cæſar Boiemos, qui ſe, fortunaſque ſuas omnes poteſtati illius permiſiſſent, defenſione ſua & cura dignos, vna cum virgine regni hærede duceret, ita vt liberari à dominatu Henrici importuno poſſent.

Decernitur ſplendida legatio ad Cæſarem Francofordiã. Summa petitionis Boiemorũ.

Poſt hæc dicta legati ex conclaui ſecedere iuſſi, expectabant ad poſtulata reſponſum. Interfuerant tunc conſilio Cæſaris Moguntinus & Colonienſis Archiepiſcopi, cum nonnullis aliis Epiſcopis, & præterea Rudolphus Rheni Palatinus, & Bertoldus Bauariæ princeps; multi enim proceres nobilitatis, vna omnes eademque ſententia Henricum Carinthium damnantes, tanquam iuris Cæſarei tranſgreſſorem, quod abſque authoritate Cæſaris regnum Boiemiæ imperio obnoxium occupauerit, iamque non vnum annum, ſed plus triennium labi paſſus fuerit, ex quo poſſeſſionem regni a Cæſare, more aliorum Germaniæ principum non popoſcerit. Ob quam noxam Cæſari vacare regnum Boiemiæ eique futuro ſucceſſori, qui puellam regni hæredem duxerit vxorem.

Decretum electorũ aliorumque principum contra Henricum interregẽ.

Erat Cæſari frater, Valramum nominabant, hunc Cæſar puellæ ſponſum deſtinabat, quæ deſtinatio legatis Boiemorum non adeo grata erat, quoniam gratior fratre, ante oculos eorum filius Cæſaris obuerſabatur.

Cæſar fratrem Valramũ Boiemis loco filii offert.

Cæterum nihil minus Cæſar volebat, quam vnicum filium, eumque adhuc adoleſcentem, ignotis nuptiis innectere, multiſque inſuper periculis, quæ tum ab æmulo Henrico, tum ab ipſo regno ſeditionibus diſcordi imminerent, temere obiicere. Accedebat ad has difficulates, quod ſponſa duobus annis grandior ætate fuit quam ſponſus, qui annum nondum ſedecim implebat.

Ætas tam Ioannis quam Elizabethæ.

Aduerſus hanc Cæſaris voluntatem, cæteris pugnare non auſis, Petrus Moguntinus Archiepiſcopus os ſuum aperiens: *Quum liceat*, inquit, *Cæſar pro ſuo quemq; ſenſu, ac ratione in conſiliis loqui, nullam ego adhuc cauſam audio, quamobrem conditionem à Boiemis oblatam reſpuere debeas. Regnum filio tuo offerunt (ſi recte exiſtimare vis) dignitate, fama, re tantum, quantum nullum eſt in Germania, adeo vt nuper Albertus Cæſar, totis imperii viribus pro illo, cum hoc ipſo Henrico æmulo contenderit, vt illud filio ſuo Rudolpho aſſereret, ſummaque dignum gloria duceret, quod eundem filium in Boiemia regnantem videret: quo mortuo, alteram rurſus expeditionem pro Friderico altero filio inſtaurauit; eamque quid interruperit, nouimus omnes qui cædem impiam Alberti luximus. Sed ne quidem ignoramus quantum in hodiernum diem, idem Fridericus Alberti Cæſaris filius ſatagat, dummodo regnum*

Oratio Moguntini pro Boiemis filiu fratri Cæſaris præferentibus.

Google

illud inclytum conſequatur. Sed ne id fiat obſiſtunt Boiemi, qui hanc regnandi gloriam filio tuo reſeruant, tanto magis abs te extollendo, quanto tibi vnicus ille ſupereſt, in quem iure ipſo naturæ debeas omnes honores, dignitateſque congerere. Quid autem æmulus in Boiemia poſſit, ſtrages eorum qui ex Miſnia venerunt ab Iano Vartembergo, qui hic adeſt, in conſpectu Henrici facta ſatis declarat. Neutiquam vero licet has nuptias ignotas appellare, vbi tanta claritudine natalium ſponſa reſplendeat, vt patrem regem, ipſam matrem Cæſaris Rodolphi filiam inter parentes ſuos numeret. Nam anni nunquam niſi in nuptiis repudioſis numerantur. Si virtute præter regnum, & forma pudoreque ſponſa dotata eſt, ſemper iuuenis durabit, ſemperque iuueni bene morato placebit. Quare magis hoc referre video, vt puella coram ſiſtatur, quæ (quod dicitur) vſque ab vnguiculis, à te Cæſar, filioque tuo perſpici queat.

Perſuadet Cæſari Moguntinus.

Mutat Cæſar mentem voluntatemque ſuam, ac tranſit in ſententiam Moguntini, Spiramque Boiemis locum conſtituit, ad quem puellam adducant.

Emendicato mundo muliebri & ſumptu itineri faciendo Elizabeth Spiram deducitur.

Nullum puella mundum muliebrem, nullumque viaticum habebat, quo inſtructa, ornataque in tam longam viam ſe dare, atque ex dignitate ſua ante conſpectum Cæſaris apparere poſſet. Itum ſuper hac re in conſultationem à tota factione, quæſitaque ab omnibus ratio, qua præſens inopia ſubleuaretur, ventumque ad conferenda ſymbola eſt: Præſul Pragenſis equum candidum tolutim gradientem, & duos argenteos cyathos bene inauratos dono puellæ mittit. Henricus à Lyppa rarum monile: Vartembergus torquem aureum: alii deinceps veſtes purpureas, alii holoſericas, & omnes pro viatico pecunias de ſuo conferunt, aut mutuo à mercatoribus accipiunt. Mox legati quam poſſunt tacite & occulte iter cum reginula arripiunt, Spiramque nullo per viam obſtante perueniunt. Cæſar conſpecta puella, hilarem vultum præferens, illam mediam humaniſſime complectitur, ac continuo ad Auguſtam deducit, Auguſtæ vxoris calculo nutum retenturus, aut remiſſurus. Ambo dein parentes pariter Ioannem filium accerſunt, eumque rogant, an ei ſponſa placeret, quo annuente, illam ei ſtatim, auſpice Ioanne Colonienſi Archiepiſcopo deſpondent.

Ioannes dotis Elizabeth habe[t] eodem regni Boiemiæ.

Nuptiæ ibidem Spiræ, ſimulque ſolemnia principatus, quæ fieri per vexillorum traditionem ſolent à Cæſare celebrata: inde Germaniæ Præſulibus, hinc principibus ac proceribus thronum illius circumſtantibus. Ex quibus comites itineris in Boiemiam filio additi, Petrus Moguntinus, Philippus Eychſtenſis Antiſtites, tum Rheni Palatinus, & Rudolphus Bauariæ Princeps, dein Ludouicus ab Oetingo, & Bertoldus à Hennebergo Comites. Abbas præterea Fuldenſis, & Præfectus Norembergæ.

Magno comitatu Boiemiam Ioannes petit.

At Henricus regni incubator, præter Fridericum Miſniæ Marchionem, & quos ex Carinthia contraxit milites, nullum aliud externum præſidium habuit, ſed adhibita diligentia ad perquirendum, Pragæ & Cuthnis, qui eſſent ſuarum partium, itemque aduerſariorum, iſtis expulſis, illos denuo iurare in ſua verba iuſſit, fidem erga ſe ſeruaturos, atque vtramque ciuitatem, quo melius potuit modo communiuit.

Henricus in ſua fidē adigit multos inuitos.

Ioannis copiæ omnes Egram conuenere, in eoque oppido ab vtriſque deliberatum, vtrum conducibilius videretur, Pragam ne gentis caput, an Cuthnas Henrici Gazam, primum oppugnare: cum viſum eſſet præſtare, vt ante omnia Henricus argenteo theſauro ſpoliaretur, pergunt infeſto agmine Cuthnas verſus ire.

Cuthna oppugnatur.

Cuthnenſes viribus fidentes propter operarum frequentiam, ante munitiones progreſſi, aciem oſtentant, ſed male pugnant. ad primum namque concurſum, multitudo ad operandum, quam ad præliandum aptior, ab exercito milite fracta eſt, & in fugam verſa. Inde appellati, vt ſalute & fortunis integris deditionem facerent, facturos ſe reſponderunt, cum primum à Ioanne Praga recepta fuerit.

Cuthnenſes Pragenſium fortunam ſequuturos ſe pollicentur.

Conuerſa igitur agmina ad Pragam obſidendam, quam Henricus cum Friderico, diuiſis inter ſe præſidiis tuendam ſuſceperat, & modo ille, modo iſte eruptionem in caſtra Ioannis per occaſionem faciebat, interdiu, quoties aduerſarii in opere eſſent, noctu vero, quoties in ſtationibus male vigilaſſent. Cæterum in aciem, quanquam non ſemel inuitati, deſcendere noluerunt.

Praga obſidetur.

Eam defendit Marchio Miſniæ cum Henrico.

Obſidione diutius perſeuerante, partim fames ex inopia pabuli, partim algus ex autumno præcipiti, Germanos præſertim qui tenuiter veſtiti erant, vexare cœperunt, ita vt moleſtiſſime ferrent obſidionis moram peterentque celerem vrbis oppugnationem, aut inde diſceſſum. Sed Ioannes à ducibus agminum edoctus, quanta militum ſtrage victoriam neceſſe eſſet conſtare, ab oppugnando abhorrebat, cum in magna moleſtiā caſus apud obſeſſos talis ſe obtulit.

Fortuito tumultu excitato Ioannis vrbem occupandam tradit.

Lixa quidam Friderici Marchionis, pridem forte argenti maſſam in latrina reperit, qua re in vulgus ædita, certatim à Miſnenſibus ad ſcrutanda ſordida eiuſmodi loca per domos locupletum concurritur. Nimirum fores elam-

res clauſæ, nihil familia ad arcendum impetum oppoſita adiuuabant: cuncta vis latronum perrumpebat, & per omes ædificiorum latebras vagata, veterem, vt ille dixit, cum tota ærugine follem inde auferebat. Hæc adeo tam acerba, tamq; indigna direptio, cauſam ſpoliatis ciuibus præbuit, vt ciuitatem Ioanni proderent. Signum irrumpendi per portam, quæ in longam vrbis ducit plateam, hoc datum, vt ad tertium pulſum tintinnabuli maioris, quando ad ædem diuæ Virginis, in Læta curia illud pulſaretur, Ioannes cum armatis præſto eſſet, inuenturus portã illam diluculo ſtatim patefactam: id quod ita factum fuit, primuſque per illam Henricus à Lyppa ingreſſus, agmina antecedebat, pacatum Ioannis introitum fide interpoſita ſua ciuibus pollicens, qui poſitis armis pacẽ amplexi fuerint. Multi ad hanc vocem extemplo arma proiecere: nonnulli illa pro Ioanne contra Henricum continuerunt, ſi is de arce ſancti Viti, in quam cum Marchione confugerat, noluiſſet cedere. Interimq; ad expellendum præſidium Henrici, quod ad pontem Pragenſem, in domo quam Hoſpitalem vocant diſpoſuerat, auxilium Henrico Lyppenſi præſtiterunt. Sed cum perditi illi qui in præſidio erant deſperata ſalute domum hoſpitalem & ipſum templum ſe incenſuros, niſi dimitterentur incolumes, minitarentur, dimitti illos, quia nec bene, nec male cuiquam facere poſſe videbantur, placuit. Amiſſa Praga Henricus de commeatu libere abeundi, vnà cum Marchione ad Ioannem mittit, polliceturq;, ſi datus ille ſibi fuerit, ſe arce decedere, omniaque inde præſidia ſecum abducere, ac in ſuam Carinthiam pacate redire velle. Quo dato, Henricoque abeunnte, Ioannes ſine vllo amplius æmulo toto Boiemiæ regno potitus eſt.

Ioannes Pra[illegible] potitur.

Deiecti præ[illegible] diarii ex H[illegible] tali.

Data Henrico diſcedendi po[illegible] teſtas.

Rudolphus Imperator

Albertus Imperator — *Rudolphus dux Sueuiæ* — *Agnes Ottocari V. regis Bohemiæ filia.*

Rodolphus Interrex Bohemiæ. — *Fridericus pulcher* — *Ioannes parricida Alberti, eo quod ceu prodigo paterni ducatus Sueuiæ poſſeſſionem ademerat.*

a *Peragrabat totum regnum vt ſe regem conſpicuum oſtentaret. A Ladislao Transſyluaniæ Vayuoda captus, in regno abdicare coactus eſt, etiam corona reſtituta.*

b *Germani non abfuiſſe veneni indicia affirmant vel fraude in cubili eſſe obtruncatum aſſerunt.*

c *Cæſar interfectus à nepote Ioanne ex fratre Rudolpho inter Riſam Arulamque amnes non procul à Kunisfeldia Monaſterio. Quem Henricus Septimus Cæſar Piſas relegauit in Eremitanorum cœnobium tanquam ad perpetuos carceres habitu monaſtico aſſumpto.*

d *Clemens V. Burdegalenſis Gallus, Vaſco, ſedem Auinionem in Galliam tranſtulit.*

e *Adamitas pontifex delet concilio Viennæ Allobrogum coacto Anno 1311.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER VIGESIMVS.

SVMMA LIBRI VIGESIMI.

Ioannes Henrici ſeptimi Cæſaris filius VIII. Bohemiæ rex. Inauguratur Pragæ cum regina à Moguntino. Ad concordiam exhortatur Moguntinus, & nomine regio veniam largitur omnibus aduerſariis. Monet ſui quoque regem officii. Latronibus vias tutas reddit. Morauiam purgat prædatoribus, arcibus quibuſdam funditus euerſis. Securitas reſtituta agricolis. Iohannes vicarius Cæſaris per Germaniam. Matthæus Comes Trincinienſis in Hungaria Morauiam vaſtat. Reprimitur à Iohanne, & ad pacem petendam cogitur. A Boleslao duce Vratislauienſe Oppouiam emit. Naſcitur regi filius Venceslaus, poſt Carolus dictus. Plurimum cum Germanis conſultat: illis magiſtratus confert ſuccenſentibus Boiemis. Reſpondet ingenioſe. Iohannes indicit conuentum Norinbergæ vice patris. Auxilia decernuntur in Italia contra Robertum regem Neapolitanum. Ipſe expeditionem ſuſcipit: in itinere patrem ſublatum veneno in eucharistia propinato accipit. Pergit cum Balduino Treuirenſium Archiepiſcopo Mediolanum. à Matthæo Vicecomite beni-

gne accipitur. Hic diſſuadet vltionem necis Cæſarianæ. Duo Imperatores: Fridericus Auſtriæ dux, & Ludouicus Bauariæ dux. Magnum imperii hinc detrimentum. Bohemi apud Iohannem repetunt priſtinas de præfectis Germanis querimonias. Subſtituuntur Bohemi paruo regis lucro. Ioannes indignabundus ſecedit Lucemburgum. Abſente rege opes corradit & cumulat Lyppanus. Reginæ ditiones illi quoque creduntur. Epiſcopus ad Pontificem Auenionem profectus, diuertit ad regem. detegit Henrici perfidiam. Reuertitur rex in Boiemiam. Capitur Henricus. Fugiunt complices. Dimiſſionem Henrici minis additis vrgent. Roſenſi concedit Violam Venceslai coniugem, vt ſibi ſe coniungat. Reginæ ſenioris oppida capiuntur. Vartembergus perit. Setdislaus à Stellis veniam ſupplex poſcit. Vere nouo in Lanſteinum arma conuerſa. intercedit ſpirans minas Petrus Roſenſis. minus gratum accipit reſponſum. Abalienatus etiam Roſenſis, quapropter vterque ſe Friderico Auſtrio dedunt, rege valedicto. Rex auxilia Germanica accerſit. Moguntinus partibus euocatis arbitrum agit, & feliciter componit diſſidia. Rex Lucemburgum proficiſcitur. Ludouicus ad Neuaium ſternit Fridericum Auſtrium. idem Iohanni partem Marchionatus Brandeburgi (abſque liberis mortuus erat Vuoldemarus) pollicetur, ſi ſe in prælis non deſerat. Fridericus Mildorfi capitur. Henricum fratrem Iohannes capit. Magno ære redemptum dimittit. Ludouicus ſexaginta Bohemos nobiles ob rem ſtrenue geſtam ornat. Solam Budiſſinam regi concedit gratis, pignori prius apud Marchionem depoſitam. Filio ſuo Marchiam aſſignat. Rex Gorlizium præterea in Luſatia ſibi occupat. Aemulatio domi inter reginas. Calidam ſuffundit Henricus. Iohannes magiſtratibus conſtitutis filium Venceslaum in Gallias educandũ abducit. Carolus hic vocatur. Regina Iohannem tertium filium enixa. Premislaus medius vita exceſſerat. Regina nullis regni negotiis ſe immiſcet. Concitat Bohemiam Iohannes permutatione Bohemiæ cum Palatinatu. Ludouicus Cæſar apud Bohemos irritum facit hunc contractum, & reconciliat ſuis Iohannem. Reginam ſeniorem in Morauiam ablegat permutatis ditionibus. Clauſtrum reginæ in Suburbanis Brunnæ tila condit. Rex noctu amoribus indulgens vagatur, & parum abfuit, quin occideretur. Conuiuiis & compotationibus vacat, & ludis equeſtribus. Dulcianos fratres quatuordecim exurit. Bellum Lithuanicũ ſuſcipit. Vernerus Magiſter Pruſſiæ inuitat. Maſſouiam, Pomeraniam, omniaque parta bello Magiſtro donat. Oculum rex in Lithuania amittit. Vladislaus Loktecus à Pontifice regni diadema obtinet, ſoluto denario Diui Petri. Inter Cæſares & Pontifices ferales diſſenſiones. Coniugia contracta à rege Iohanne. Maria ſoror Carolo regi Galliæ. Philippi Valeſii ſoror Blanca Carolo deſponſata Bohemo. Margaretham Henrico Bauaro, Iudithiam filias Marchioni Miſniæ tradit. Iohanni filio iuniori procatur heredem principis Carinthiæ filiam cum ſpe ſucceſſionis. Redit Lucemburgam. Male excipitur à Metenſi & Leodienſe Epiſcopis, & in Bauaria mulctatur. Regina è Bauaria reuerſa & ipſo rege ſplendidius excipitur, quod regem male habet. Iudith filiam regina Dreſdam ducit ad ſponſum Marchionem Fridericum Miſniæ. Delatores accuſant reginam quaſi tributa impedientem. Reginæ arces oppignorat rex. Præpoſitum Vuiſſegradenſem capit. Carinthiam filii hereditatem mortuo Henrico occupat. Vocatur in Italiam à Brixianis aduerſus Ludouicum Cæſarem a Pontifice excommunicatum. Suſcipit eorum patrocinium promiſſo ſtipendio. Præpoſitus carcerem effugit. Epiſcopo & Miſniæ Marchione deprecatoribus reconciliatur. & Epiſcopatu Olomuzenſi donatur.

Ioannes Lucemburgenſis VIII. Rex Bojemiæ.

Coronantur Rex & Regina à Moguntino.

NE quid eius, quod ad conſummandũ regium in Boiemia decus Ioanni deeſſet, Petrus Moguntinus, qui iuueni per viam ceu tutor & rector à Cæſare attributus fuerat, ante diſceſſum ex Boiemia ſuum, diem omnibus ordinibus edicit, ad quem Pragam ad coronãdum, tum regem, tum reginam conueniant. Dies purificationi diuæ Virginis conſecratus fuit, quo die ipſe Archiepiſcopus ſuffragantib. ſibi Ioanne Pragenſi, & Petro Lomnicio Olomucẽſi Præſulibus, manibus ſuis caput vtriuſq; regio diademate redimiuit, habuitq; orationem aut potius deprecationem, loco & tempori accommodatiſſimam, qua tam ſingulos, quam vniuerſos magnopere orabat, ne ſimultatibus inter ſe & factionibus diſtraherentur, neve diuerſa à rege ſuo ipſi ſeorſum ſibi conſilia haberent, ſed cum oporteat aliquam inter regem & illi ſubiectos, regni adminiſtrandi eſſe ſocietatem, vt ad communẽ regni vtilitatẽ prouehendam, communi ſtudio voluntateq; & conſilio cum rege conſpirarent, non ignorantes quam tutiſſima ſit mutua defenſio, quæ tamen niſi mutuò de regno & inter ipſos conſenſu non conſtaret. Quare ſi quid adhuc diſſenſionũ offenſionumq;, vel priuatim vel publice contractarũ ſupereſſet, omnem illarũ dolorem ex memoria vt deponerent, & in priſtinam concordiam redirent, vehementer deprecari. Hoc vero nomine regis, aduerſæ quoq; factionis ordinibus ſignificare, quod ipſe rex illis omnium iniuriarũ per tumultum ſibi præſentem illatarũ, plenam gratiam faciat. Ter magna voce exclamant,

Exhortatio ad colendam concordiam.

viuat

viuat rex Ioannes. Idem dein Petrus regem etiam ſeorſum hortatus eſt, vt quemadmodum & paternæ magnitudini & dignitati ſuæ in regali iam faſtigio collocatæ, conueniret, ita regnum, curarũ licet & moleſtiarũ plenum, forti ac magno animo capeſſeret, idque in primis caueret, ne vllum ſubditis ſignum oſtẽderet, tanquam impar eſſe propter ætatem ſuſcepto oneri videretur, ſed ſi qua tempeſtas grauior ingrueret, ad parentẽ velut ad ſacram ancoram confugeret. Poſt hæc diſceſſit, relicta parte equitum quos rex ſibi delegit, vt ſecum manerent quoad à latrociniis quoq; regnum purgatũ ſibi, pacatumque redderet: nam tanta vis latronum ea tempeſtate Henrici contemptu inoleuerat, vt numero equitũ peditumq;, non itinera ſolum ad excipiendos quoſcunq; viatores compleret, ſed loca præterea tenebant validis præſidiis firmata, ex quibus aperta vi agros, etiam & vicos incurſabant. Contra illos haud puduit, iuuenẽ regem ſuo auſpicio expeditionẽ ſumere vnam domi, qua veſtigiis prædonũ inſiſtens, omnia illorũ latibula perluſtrauit, indeq; per milites extractos, igne, cæde, laqueo puniuit, dirutis ſimul vſque ad ſolum latebris. Alteram in Morauiam crebrioribus adhuc maleficiis, magiſq; arduis impeditam, quia ne hi quidem in illa ab iniuriis & deprædationibus abſtinebant, qui altas occupabant arces. Ex quibus arx Iani à Boskouice, quam Vngerſperg cognominabant, expugnata, ac ſtatim demolita, dein ad ſimilem modum arx Drahotuſa: Tum arx Deblina, ad quam nullus machinis, ſed tantum cuniculis patebat aditus, cum Friderico poſſeſſore intercepta, æqualem ruinam ſuſtinuit. Ipſi vero poſſeſſori quia ſerius deditionem fecerat, caput gladio ademptũ. Tali pœna, tamq; præſenti, cæteri in Boiemia & Morauia perterriti, male facere paſſim deſinebant. Qua ſane re non hominũ tantum ſaluti & ſecuritati, ſed agrorum inſuper, vinearumq; culturæ proſpectũ. Vtraque enim inculta vaſtaque iacebant, dedignantibus colonis aliis arare, ſerere, vineas colere, vnde caritas annonæ in regno frequens, & in populo fames, vinique penuria oriebantur, quæ mala omnia rex ſuſtulit, latrociniis interceptis. Per hæc diſciplinæ quoque militari probe conſulens, dum eiuſmodi armorum exercitio, legitimum olim cum hoſtibus præludit bellum. Atque hæc adeo parenti Cæſari grata acciderunt, vt profecturus in Italiam coronæ imperialis ſumendæ gratia, vicariũ imperii in Germanos filium ſubſtituerit. Hac namque lege Henrici electio à Clemente Pontifice fuit confirmata, *vt intra biennium Romam peteret de more coronandus.* Cum igitur tempus illud iam in foribus adeſſet, tranſgreſſus Taurinos montes, multa apud Inſubres, & mox in tota Lombardia, rei bellicæ præclara facinora, aduerſus Guelpham factionem, quæ nimio plus inualuerat, ædidit. Venienſque Romam, à tribus Cardinalibus ex Gallia a Clemente miſſis, coronatus eſt, Ioanne interim pacate imperium in Germania adminiſtrante, & Boiemia. At in Morauia Comes Trencinenſis Matthæus, quietas res eſſe non ſinebat, priuatis opibus Morauos diuexans. Magna ſiquidem auctoritate apud Hungaros, propter ſummum poſt regem magiſtratum Matthæus erat, ſed tanta idem audacia & ſtulta arrogantia præditus, vt rege etiam ſuo Carolo ſpreto, auderet clientes ſuos ad populandum Morauiam dimittere, vicinitate maxime fretus, quæ hanc ei ad maleficia cõmoditatẽ præbebat, vt ſubitus quando vellet Morauis ſuperueniret, atq; illata iniuria ſubitus item Trencinium rediret. Huius ferociam vt compeſceret Ioannes rex, tumultuaria raptim manu collecta, Brodam in Morauiam iter feſtinauit, eoque in oppido copiis auctis, Trencinio appropinquabat, cum ei in via Matthæus turmis Hungarorum plurimis ſtipatus occurrit, clamoreq; ingenti ſublato, cornua regis circumfundit premitq; adeo acriter, vt cornua titubare cœperint. Sed affuit mox Henricus a Lyppa cum præſidio ſuo, confirmata rurſus acie, timorem acceptum hoſti reddit, illumq; ad fugam conuertit, fugientem inſecutus vſque ad Vagum fluuium, quem tranſire rex vetuit, ne omnium Hungarorum animos ad bellum concitaret. Interfecti in hoc prælio ex Hungaris centũ quinquaginta, pauloq; minus capti, nimirũ centum & triginta, cum ex Boiemis vltra viginti numero nõ fuerint deſiderati. Poſt male rem geſtã Matthæus tandẽ reſipiſcere cœpit, ſeq; ad compoſitionẽ controuerſiarum obtulit, quæ cum tam ſubito componi nequirent, induciæ in annum factæ. Regem adhuc in Morauia ſubſiſtentem, Boleſlaus Vratiſlauiæ Dux, qui Oppauiã præterea in Sleſia obtinebat, adiit, inuitans illum de eadẽ Oppauia ad pactionẽ, dena millia aureũm nummũ Boleſlao adnumerata, vt de iure ſuo cederet. Inter læta quoq; acceptum, quod regina filium regi, quem nominari Venceſlaum voluit, (poſtea Carolus eſt vocatus) enixa fuerit. Senſim inde rex in Boiemia ſuo arbitrio regnare, non omnia ad conſilium procerũ referre, cum Germanis conſultare, illoſq; pariter atque Boiemos magiſtratibus præfecturiſque arcium, & aliis

Monet rex … officii Magnatium.

Prima regis expeditio aduerſus graſſatores publicos.

Arces in Morauia prædatoria ſolo æquata.

Interregni incommoda.

Iohannes … rius patris in Imperio.

Cæſaris Henrici in Italiam profectio.

Turrianis pulſis Vicecomites Mediolano præficit.

Henricus Romæ coronatur anno 1311 aut 1312. Calend. Augusti vel 3. Cal. Iulii.

Matthæus Comes Threncinenſis Morauiam populatur.

Iohannes ſeſe illi opponit.

Boleſlaus Ligniciæ & Brega Princeps.

Henricus Pobaeſi filius.

Oppauiam rex mercatur.

Carolus Regi natus filius.

Rex Germanos Boiemis præfert.

Digitized by Google

Diluit ſuſpicionei.

in regno honoribus ornare, inuitis Boiemis ac multum repugnantibus. Sed præualebat rex, cum diceret, à patre ſibi ex Germania eſſe ſubmiſſos viros illos, quos in aula viderent omnes nobilitate inſignes, quorum dignitatis niſi haberet rationem, vereri ſe ne patentem offenderet, præſertim cum agat vicarium Imperii, in quo munere obeundo, ſua referre, ne quam à ſe temere nationem alienet. Ac tunc oſtendit illis literas à Cæſare ad ſe miſſas, quibus mandatum inierat, vt principum Germaniæ conuentum Norembergam indiceret, in quo de auxilio Cæſari in Italiam aduerſus [b] Robertum Neapolitanũ regem ferendo deliberaretur. Robertus enim Cæſaris potentiam formidans, miſſis duobus equitum millibus ſubſidio Florentinis, totam contra illum Hetruriam cõmouerat, ſeq; ducem ibi Guelphæ factionis conſtituerat. Qui Norembergam in vnũ conuenerant, vna omnium ſententia fuit, vt delectus militum per Germaniam haberetur, qualem rex domi quoque habuit, & vna cum patruo ſuo Treuerenſi Archiepiſcopo, Cæſari ſuppetias laturus, per Taurinos ſaltus tranſibat. Quibus nondum ſuperatis, triſtiſſimus vtriq; nuncius obuius fit, Regi patrem, Archiepiſcopo fratrem veneno per Monachum ad altare in calice propinato, extinctum eſſe annuncians: huiuſq; parricidii autores Florẽtinos accuſabat. Aderãt proxime Bauariæ princeps, & Marchio Brandenburgus cum ſuis copiis, auditoq; caſu luctuoſo, domum vterq; reuertebatur. At rex cum patruo iter Mediolanum vſq; proſequuti, à Matthęo Vicecomite, quem Henricus Cæſar Mediolano præfecerat, vti hoſpites exoptatiſſimi, opportuniſſimiq; liberaliſſime excepti ſunt: nam præbitus omnibus etiam militibus commeatus gratuitus, quorũ mox opera Mediolani opes belle confirmatæ ſunt. Vacillabant namq; Crema, Brixia, Cremona, & quædam alia vicina oppida metu Guelphorum, alte criſtas poſt occaſum Cæſaris erigentium, ſed conſpecto Cæſaris filio, tanquam pater denuo reuixiſſet, ab omni timore ſe recreabant, & cum Mediolanenſibus pari mente conſentiebãt. Confert dein rex & patruus cum Matthæo, de vlciſcenda Cæſaris morte aduerſus Florentinos conſilia, eamq; cauſam, cur in Italiam venerint, ſolam eſſe oſtendunt. A quo difficultate, & quaſi deſperatione, vt Florentini ab alio quam à futuro Cæſare in poteſtatẽ redigerentur, cognita, per aliam viam reuerſi ſunt in patriam ſuam. In qua Cæſarem iam dictum à tribus ſuffragatoribus, Colonienſi, Palatino, Saxone, ipſum Fridericum Auſtriæ principem inuenerũt. Ergo ipſi etiam ambo cum Moguntino & Brandenburgo Marchione, ad Ludouicum Bauariæ principem Cæſaris nomen deferũt. Qua ex re, cruenta inter duos Cæſares prælia, & alterius tandem pernicioſius conſecutus eſt exitus. Porro Boiemi regem domi nacti, interceptam nuper de ſummouenda à regno nobilitate externa actionẽ, Henrico à Lyppa actore reſumunt, cum rege agentes, vt ne peregrinam ex Germania nationẽ in Boiemiam inducere perſeueret: mores enim hominũ vt plantas ad regionis habitũ reſpondere, & vbi eiuſdẽ generis plantatæ fuerint, ibi multo melius inter illas quam inter generibus diuerſas conuenire, adeo vi quadam naturæ ſimile gaudere ſimili, contra moribus diſsimiles ſic inter ſe diſsidere, vt ne via quidem eadem ambulare velint. Non ea vero cauſa dici iſta à Boiemis, quaſi tam agreſti odio in Germanos laborarent, vt nullũ illis in Boiemia reliquum manendi locum eſſe cupiant: imo quoties illis libet, libere veniant, ſed vt hoſpites, atque item vt hoſpites abeant, non autem ſe cum vernaculis & domeſticis in magiſtratibus & præfecturis arcium, aliiſq; publicis in regno honoribus commiſceant, cum nullum in regno domicilium habeant, ſed ſicut æſtiuæ aues ſtatim autumno poſt collectam meſſem, ſic iſti poſt corraſas vndique ex Boiemia opes receſſum circumſpiciunt, quia commodo tantum ſuo ſeruiunt. At quibus patria eſt Boiemia, illos neceſſario ex ingenita in patriam caritate ſic affectos eſſe oportere, vt non ſolum illam non deſerant aut deſpolient, ſed vitam quoque pro illa ſuam, quando opus fuerit, libenter profundant. Ad quos igitur periculum proprie pertinet, nonne æquiſsime etiam ad illos magiſtratus pertinebunt, qui aliquam vel dignitatem, vel vtilitatem afferunt? Quamobrem vna omnes voce rogare, vt ne vetuſtiſsimũ morem in magiſtratibus & præfecturis mandandis, nouis legibus mutare in animum induceret. Moleſta regis auribus hæc oratio fuit, vt quam ex inuidia & odio in Germanos profectam intelligebat, recordans tamen, quam ægre ſtatum per ſeditiones & coniurationes turbulentum compoſuerit, ne quid noui rurſus per nouum tumultum nouaretur, nobiliſsimos quos ex Germanis in aula habuit, Vdalricum videlicet, Bertoldumque & Dyttenonem Comites, inuitus inuitos à ſe dimiſit. Duæ ſummæ præfecturæ, altera in Boiemia ad Henricũ Lyppam, altera in Morauia ad Ianum Vartembergum tranſlatæ. Initia vtriuſque perpulchra, ac regi ſatis probata, cum functione vtrum-

Iohannes Rex bello Italico ſe accingit.

Bonconuenti oppido Hetruriæ obiit 2. Auguſti 1313. Piſis ſepultus.

Mediolanenſes cum Vicipus Ioanni à Cæſaris morte ſe tradunt.

Duo Cæſares Fridericus Auſtrius & Ludouicus Bauarus Anno 1314.

Boiemi poſtulant extorres abigi omnes Germanos.

Auaritia præfectorum Germanorum.

Indigenis non aduenis magiſtratus conferendos.

Summa dignitates duæ tam in Boiemia quã Morauia Boiemis traditæ.

que ſua in officio ſibi delegato, ſine vlla auaritionis ſuſpicione videret defungi. Cæterum dictum iam explotaciſſime, magiſtratum indicare virum, ſuo vtriq; tempore, cum videlicet robur iam acceperit, vt quod libeat, idem liceat, quemadmodum in vtriuſq; magiſtratu apparuit. Nam tanta breui in Boiemia vectigalium regiorũ præſertim in montibus Cuthnenſibus ex venis metallicis facta eſt diminutio, vt vbrante Germanus præfectus in ſingulas ebdomades argenti minimum quingentas libras regi appendiſſet, ibi Henricus Boiemus nec tertiam illarum partem fiſco inferebat. Suo item modo Vartembergus Moranos quæſtui habuit, pupillo paruo ære, magnis paternis hæreditatibus euertens, cauſas diuendens, raroq; aliter niſi munere corruptus iudicans.

Petrus Germanus rem administrans Bohemus

Quarum rerum indignatione commotus rex, ſecedendum ſibi ad Lucemburgam, natale ſolum ſuum per ſpeciem inuiſendi, curandiq; patrimonii exiſtimauit.

Iohannes Lucemburgam migrat.

Illo abſente multo auidius audaciuſq; Henricus in bona regia inuolabat, prædamque illorum in domũ ſuam conuertebat, in caſſum Præſule Ioanne obmurmurante, quem rex in conſilium reginæ, pariter auaritiam Henrici execranti, addiderat. Quin imo ipſe Henricus, quo maiore fulciretur authoritate, adeo viduam reginam ſeniorem Venceslai quondam vxorem ſibi conciliauit, vt omnia illius oppida dotalia ſuo arbitrio adminiſtraret.

Henricus à Lipa gubernat arces reginæ ſenioris viduæ.

Mox etiam Præſuli rabulam quempiam oppoſuit, qui illum ad curiam Pontificiam in ius præſentem vocaret, vt ita regina conſultore quoq; careret. Sed præſul Auinionem petens, vbi Pontifex ſedem ſibi collocauerat, ex itinere ad regem deflexit, venturaque ei pericula expoſuit, ſi paulo diutius reditum ſuum in Boiemiam differret.

Epiſcopus Auinionẽ citatur.

Redit rex in Boemiam.

Vix tandem ille à patria auulſus, non Pragam, ſed Cubitum, in quod oppidum regina, metu Henrici diuerterat, ſe confert. Ibiq; a bene multis proceribus aditur, hortantibus vt Pragam ſtatim conuentum edicat, ad quem Henricus tanquam ſummus magiſtratus, cum veniſſet, induſtria Vilhelmi a Leporibus captus eſt, & in vincula, duodecim cuſtodibus appoſitis, coniectus.

Henricus Lipæus captus

Fit continuo inde affinium Henrici fuga, qui poſtquam Bredam, quarto à Praga lapide ſemotam, conuenerunt, literas minarum plenas ad regẽ dederunt, niſi ex templo Henricus carcere emiſſus foret, nominatimq; ſua quiſque manu ſe ſubſcripſit, ex affinibus Berco, & Henricus vterq; à Quercu, & complures alii ex eodem ſtemmate, titulo duntaxat diuerſi: dein ex cognatis, Sedislaus à Stellis, Vilhelmus Lantſteinus, Benedictus Vartembergus.

Complices è fuga regi minantur.

At rex minarum inſolens, delectũ haberi iubet, ac interim Petrum Roſenſem nuptiis Violæ viduæ iunioris, quam Venceslao regi Olomucii occiſo nupſiſſe diximus, addita honeſta dote ſibi obligat, rupto priore vinculo, quo Henrico captiuo innexus erat per ſponſalia cum filia ipſius contracta.

Violam regis Venceslai in morem [illegible] Petro Roſenſi tradit rex.

Roſenſi itaq; milite rex inſuper auctus, improuiſam in agros alterius reginæ, quæ Henrico fauebat, excurſionẽ facit, eoſq; late depopulatur, ac tria oppida dotalia, Iaromiriũ, Policiam, Mutham ad deditionẽ ſibi faciendam perpulit. Hradecium, quo in oppido ipſa morabatur, oppugnare ſuperſedit, ſed in loco vicino quem Caſtellũ appellant, præſidium imponit, cuius metu regina in officio contineretur.

Reginæ ſenioris viduæ oppida capta.

Huic auxilio Ianus Vartembergus ex Morauia protinus ſuperuenit, audaciq; nimis impetu præſidium adortus, ab vno ex illorum numero telo emiſſo ictus, cecidit mortuus, non alio Henrici dolore, quam ſi alteram manum amiſiſſet.

Vartembergus factionis Lipanæ occumbit.

Ibat porro rex cum ſuo agmine aduerſus Sedislaũ Sterembergenſem, bene animatum antequam dominũ ſuum armatum videret, quo conſpecto, mutatum ſubito in metum, ne omnia quæ in præſens poſſideret, paulo poſt vna cum ipſa forte vita perderet, ſi contra torrentem diutius niteretur, adeoq; inde fractum, vt conſilia audacia cum ipſis armis abiecerit, togatuſq; cum omnibus affinibus & cognatis ſuis, quos penes ſe habebat, ante regem apparuerit, illumq; genu nixus, de ſua ſuorumq; ſalute & fortunis ſupplex obſecrauit, & ſalua omnia impetrauit.

Sedislaus à Stellis regi fit ſupplex.

Hinc ſtatim rex in Morauiam iter cõuertit ad ſedandos ibi motus, Iani morte ſuſcitatos, quibus facile compoſitis, Pragam remeauit, diſtributo per hiberna milite. Vere nouo datur negocium vni ex præfectis militiæ, Venceslao Horreſſouio cognomine, vt militem ex hybernis in caſtra reducat, illaq; aduerſus Vilhelmum Lantſteynum diſſimulato itinere moueat. Ille circumducto, quà viſum erat agmine, repente in bona Vilhelmi incurſat, agros effuſe vaſtat, colonos & pecora abigit, prædamq; omnem inter milites diſtribuit.

Venceslaus Horreſſouius exercitum ducit contra Lantſteinium.

Vilhelmus ſubito impetu, ſuorumque incommodo conſternatus, à Petro Roſenſi cognato ſuo conſilium & opem implorat: vadit ille Pragam, & de reconciliando regi Vilhelmo inſtatiore illo more agit, quo agere ſolent, qui magnifici appellari gaudent, vt extorquere potius veniam, quam impetrare videantur. Cui rex ita reſpondiſſe fertur, *Roſa, Roſa,* inquit, *multas tu etiam ſpinas retines, ſed caue tibi, ne dum alios pungere paras, ipſe ab illis pun-*

Petrus Roſenſis prò reo [illegible] in [illegible] gratia.

Digitized by Google

gare, nihil enim indignum vt tu autumas, Vilhelmus tuus ſuſtinet, qui regi ſuo factus eſt rebellis. Eum tamen pœnis etiam maioribus dignum, hac lege tibi condonamus; ſi tu arces, quas regias occupas, nobis reſtituis. Deliberare vt intra triduum liceat, mora impetrata per internuncium reſpondet: *Si quæ poſſideat, illa obtinere ac tueri; interimque nec Vilhelmum ſubſidijs deſtitutum velle deſerere.* Mittitque ſine cunctatione auxiliares ei copias, ac ſe in Auſtriam, aliorum quoque nomine, ad Fridericum Auſtriæ principem contulit; quos omnes vna ſecum ei in clientelam rege ſpreto tradidit. Ita rex compulſus & ipſe patrocinia quibus tutior eſſet, apud ſuos in Germania quærebat. Veneruntque Pragam Petrus Moguntinus, & Balduinus Treuerenſis Archiepiſcopi cum ſexcentis equis cataphractis, & aliquot numero præterea cohortes Germanorum lancearias poſt ſe trahentes. Cunctis expectatione ſuſpenſis, quorſum rex cum pontificibus copias verterent: Ibi Pontifices munere Pontificio facinus digniſſimum faciunt, dum verba Domini ſui repetunt: *Pacem do vobis, pacem meam relinquo vobis*, atque ex illis verbis tam ipſi regi, quam omnibus ordinibus ſignificant, ſe Pragam, non vt bellatores, ſed vt pacis arbitros inſtituiſſe; ac mox partibus fide publica data denunciant, vt libere ad dicendam quiſque cauſam ſuam Pragam conueniant. Quod vbi factum eſt, pars regi aduerſa palam arbitris indicat, ſe nihil plane agere velle, antequam Henricus vinculis exoluatur, quibus vinctus eſt cauſa indicta, & nec dum aperte conuictus. Contra rex pertinaciſſime tendebat, ne maieſtatis reus, manifeſto per factionem facinoris conſciam, de manibus ſibi eriperetur. Tali tandem arbitrio poſt multorum dierum contentionem, hic tam difficilis nodus expeditus eſt, vt Henricus à carcere liber fieret, cum arces ſex, & totidem viros nobiles arcium præfectos regi daret obſides, cætera mutua facilitate compoſita. Reuertentibus vnde venerant pontificibus, nullo pacto rex potuit à regina retineri, quin ipſe quoque vna profectus ad Lucemburgam, quæ eum velut Cæcias nubes ad ſe trahebat, ſecederet. Euenitque vt regina diuinabat fore, vt recens conſtituta, breui dilaberentur fultore abſente. Nec enim inter ipſos ordines, nec cum rege eis bene conueniebat, quod animi tantum & voluptatis cauſa abeſſet. Ergo talia rurſus in regno fiebant, qualia fieri ſolent vbi dominus non adeſt domi. Inter hæc Ludouico Cæſari cum æmulo ſuo Friderico, complura ac varia prælia intercedebant, dum victus nouam ſemper inſtaurat pugnam, quarum maxima fuit, quæ in Sueuia ad flumen Neccarum eſt commiſſa, in qua duodecim nobilitate inſignes Comites, & centum ac quadraginta equeſtris ordinis milites ſunt capti. Interfecti autem equi mille & quingenti, victoria ad Ludouicum inclinante, cæterum æquis manibus prælium diremptum. Ergo denuo vires vtrinq; quantas nunquam antea redintegrant, hac mente, vt finē tandem bellis faciant alterius occaſu. Magnam Ludouicus futuræ etiam victoriæ ſpem in Ioanne reponebat, ſi eum in commilitium pertraxiſſet, qua de re cogitāti tempeſtiue ſe offert mors e Valdemari Brandenburgenſis Marchionis, qui ſine liberis deceſſerat, vacuamque per hæc Cæſari ſucceſſionem bonorum reliquerat. Horum bonam partem Ludouicus ſe attributurum Ioanni promittit, ſi opera eius adiutus, Cæſaream dignitatem retinuerit. Ioannes ad belligerandum promptus, conditionem accipit, rediensque ex Lucemburga in Boiemiam, delectum aduerſus Germanos decernit, habetq; tanto omnium conſenſu, vt magnus Procerum numerus, tum ex Boiemia, tum ex Morauia ſuo ſumptu caſtra regis ſequutus fuerit, vſque ad locum pugnæ iuxta oppidum Mildorfium deſtinatum. Eo videlicet fortuna duos Cæſares de Imperio aliquoties inter ſe contendentes, ad extremū contraxerat, vt ludum in illis ſuum à meridie vſq; ad veſperū oſtenderet: tamdiu namque incerto Marte pugnantes, ſurſum deorſumq; vtrumq; iactauit, donec ad Fridericum capiendum, occidendumque Ludouico traderet. Cœpit in eodem prælio Ioannes quoque rex, Friderici fratrem germanum Henricum nomine, ſecumque eum in Boiemiam abduxit cuſtodia attinendum, quem poſtea deprecatore Carolo rege Hungarorum, æſtimatum triginta millibus aureūm, ac Znoyma ſibi reddita, quam dotis pignore principes Auſtriæ poſſidebant, in eandem Auſtriam incolumem remiſit. Porro Ludouicus eius diei victoria tam inſigni lætus, poſtero die amplius ſexaginta nobilium proceres, Boiemos Morauoſque ad ſe nominatim euocat, Baltheiſque & alijs militaribus donis virtutis ergo ſingulos exornat. Erga regem vero periculi tam ſecurus, magnifici promiſſi immemor, Budiſinam duntaxat, quam Marchio dudum oppignoratam tenebat, ſine precio ei reſtituit. Cæterum totam Brandenburgenſem ditionem ad filium ſuum Ludouicum tranſtulit. Atqui rex ſola Budiſſina non contentus, Gorlitium præterea & alia oppida in Luſatia, quæ ſuperior appellatur, nuper

à regno

Tota Lyppana factio Friderico Duci Auſtriæ ſe dedit.

Archiepiſcopi Germani arbitros agunt inter Regem & proceres Boiemos.

Transactum.

Redit Rex Lucemburgam.

Diſcordia Boiemis inter ſe. Bellum iter[illegible] inter Auſtriacum & Bauarum. Anno 1326.

Conflictus æmulorum Cæſarū ad Eslingam.

Iohannes Rex Ludouico fauet

Anno 1322. die Michaelis inter Mildorff & Ottingen.

Boiemis ob rē ſtrenuē geſtam Ludouicus Cæſar muneribus ornat.

Pactam Brandeburgenſem Marchiam Cæſar Iohanni denegat.

Ludouicum filium Marchionatu Brandeburgenſi donat Cæſar.

Luſatiæ oppida recipit Ioannes.

à regno abalienata, ſuo milite recuperauit, moleſte quidem Cæſare ferente, ſed moleſtiam illam tamen deuorante, tanquam fraudis in regem commiſſæ ſibi conſcio. In Boiemia rurſus ſimultates non viriles modo, verum etiam muliebres ex æmulatione ac mutuo liuore pullulare cœperunt, maligne reginis inter ſe æmulantibus, dum vidua regiæ loco cedere dedignatur: & vxor regis non ſuſtinet, vt partes ſibi æquas æmula vindicet. Hæc mariti fiducia, & regni hæreditate nitebatur: illam Henricus a Lyppa vt pupillam oculi cuſtodiendam tuendamque receperat. Occupat Henricus apud aures regis patulas & credulas, inſidias in reginam Elizabeth intendere, eam inſimulans nouarum rerum eſſe cupidam, ac iam pridem hoc agere, vt filium Carolum, quantumuis in tenera adhuc ſit ætate, nutriendum det ſuæ factionis proceribus, vt domi regem ſemper habeant, poſtquam ipſe Ioannes Lucembergam regno præferat. In receſſu Cubitenſi regina cum filiis Venceſlao, aliàs Carolo, & præterea nuper nato Premiſlao, qui paulo poſt infans obiit, fuerat, cum rex non ita vti ſolebat, placido vultu, ſermoneque coram ibi ſe repræſentaret, ſeorſum a regina, & cœnaret, & ſeccubaret, multū illa mirante, & quod acerbiſſimum omnium erat, cauſam eiuſmodi immutationis explorare à nemine queunte, qui tunc cum rege aderant. Diſcedens rex, maiorem natu filium Venceſlaum Pragam ſecum auexit, & conſtituto ibi Petro Roſenſi, regni Camerario, ac Henrico à Lyppa ſubcamerario, (inſueſcendum enim iam vocabulis eſt, præſertim magiſtratus denotantibus, qui in regno ſunt ambitioſi) inde porro Lucemburgam, & deinde in Galliam ad regem [c] Carolum ex ſorore nepotem, petrexit, cui filium Venceſlaum annum ſeptimum auſpicantem, alendum in aula regia commendauit, vt à pueris ſtatim Gallicis moribus innutriretur. Carolus approbata indole, cognati pueri confirmare illum à præſule ritu ſolemni, ac nomen ſuum ferre iuſſit, ergaque illum eodem modo affectus fuit, quo pater erga filium affici ſolet, nec alio deinceps nomine, quam Caroli nominatus eſt. Regina è Cubito, Melnicum dotale oppidum prægnans conceſſit, ibidemque tertium filiolum, nomine Ioannem enixa eſt. Ac, niſi in ſumma neceſſitate, curam aliquam regni non attigit, quanquam cottidie fere accederent, qui de negligentia, auaritia, violentia magiſtratus, quos rex inſtituit, accuſarent, cum magna regis inuidia, quod dum ipſi domi, opibus per lites & calumnias atteruntur, interea ille apud Lucemburgos intempeſtiuis conuiuiis & choræis operam daret. Sed longe omnium maximum odium ſibi ab omnibus ordinibus conflauit, inchoata cum Ludouico permutatione, qua regnum, pro Bauariæ principatu, quem [f] Palatini Rheni poſſidere ſolent, commutare voluit, vt eo vicinior Lucemburgæ habitaret. At Boiemi in deteriorem partem interpretati ſunt, quaſi illos rex vendere Germanis ac prodere cuperet. Ergo omnes in vnum conſpirant, vt pereant potius, quam non perdant illos qui ad exitium patriæ eorum immineant. Atque hæc turba maior viſa, quam vt pacari, vel ipſo rege præſente potuerit: & niſi pacata eſſet, ſpes de retinendo ei regno decollabat. Præ hac cura rex omiſſis ſuis omnibus deliciis, veſtigandum ſibi Cæſarem deſumpſit. Euenitque ex ſententia, vt ille in Bauaria prope fines Boiemiæ inueniretur, tamque facilem ſe ad preces regis præberet, vt montes tranſcendere, & in oppidum proximum quod Luticium Boiemi vocant, ſe conferre non grauaretur. Illic in maxima Boiemorum frequentia, regem illorum de tam graui ſuſpicione, qualem de illo haberent, teſtimonio ſuo expurgat, pactionemque illis, quam cum rege inire cœperat, ſcriptam oſtendit, in qua diſerte aperteque appoſitum erat, ita illam ratam & firmam fore, ſi communi Boiemorum aſſenſu confirmata fuerit. Id poſtquam non eſt factum, nec vt fiat, Boiemi contendere videantur, ſe quoque quod pactum erat irritum habere dicebat. Et ante omnium oculos paginam oſtenſam diſcerpit, atq; hoc modo Boiemos cum rege in priſtinam beneuolentiam reducit. Qui vt Pragam venit, de reginis quoque hanc ſuſcepit cogitationem, quemadmodū lites inter illas dirimeret, nulluſq; modus aptior occurrebat, quam vt illas longinquioribus locorum interuallis diſiungeret. Igitur reginæ viduæ, cui Elizabeth item nomen erat, obtrudit, tam pecuniam præſentem, quam bonorum prætérea in Morauia, circum Brunnam nonnullorum poſſeſſionem, ſi illa viciſſim Hradecio & aliis in Boiemia oppidis ad dotē pertinentibus decederet. Non reſpuit conditionē vidua, iamdudum anxia & feſſa curis atq; calumniis, quas inuidia illorum oppidorum magna ex parte ſuſtinuit, inſpicere tamen antea voluit, quoſnam rex ei agros & colonos in Morauia aſſignare deſtinaret. Qui poſtquam haud diſplicebant, impetrauit præterea locum in ſuburbano Brunnenſi ad ædificandum templum & domicilium, intra quod virgines ſectæ Ciſtercienſis, vna ſecum concluderentur. Ho-

Muliebres de primatu Reginarum contentiones.

Henricus reginam accuſat regi.

Rex offenſo in Reginam animo.

Iohannes magiſtratibus regni conſtitutis in Galliā cum filio contendit.

Venceſlaus Caroli nomen adeptus in Gallia.

Tertium filiū Ioannem peperit Regina.

Querelæ in Boiemia contra præfectorū tyrannidem.

Turba in Boiemia è ſiniſtra rumore.

Hanc prouinciam Boiemia permutare Ioannes voluit ob patrii ſoli vicinitatem.

Cæſare interceſſore pacata turba.

Diſſenſiones inter reginas tolluntur longiori interuallo à ſe inuicem ſtatutis.

Venceſlas ſenior Vidua regina arcet dotalibus bonis in Morauia permutat.

Clauſtrum reginæ in ſuburbanis Brunnæ condit.

dieque clauſtrum reginæ,ac bene dotatum appellatur. Non eodem pacto rex de ſe ſollicitus,quemadmodum in ſuſpecta adhuc vrbe fauorem ſibi ciuium, nobiliumque retinere, vita nimirum moribuſque & grauitate, ſed ad leuitates amatorias, & ad mores externos traductus, intemperantius interdum cum periculo ſalutis viuebat. Quippe parum ſemel abfuit, quin nocte quadam amorem cum vno clientulo ſectatus, a cuſtode vigilium occideretur.

Gula & luxui deditus Ioannes.

Saluti fuit vox, qua agnitus incolumis manſit. Celebre autem ei fuerat, maiorem noctis partem in comeſſationibus exigere, alternoque iuuenum, puellarumque accubitu diſcumbere,alterna etiam poculorum inuitatione, ad alterius ſitim perpotare, & ante potum, alternatim quoque nouas verborum facetias adhibere.Inerat & peregrinus habitus in nutriendis comis,in calciandis pedibus roſtratis calceis,in veſtiendo corpore palliolis, vix dimidias nates tegentibus. Crebra dein ludorum quos mutuo concurſu equites haſtati ludere ſolent,ſpectacula,in quę magni ſumptus rapinis aliquoties comparati inſumebantur:

Equeſtres Ludi.

quoniam crebro magnos hoſpites rex ad illa ſpectanda inuitabat, ipſe quoque ſpectari cupiens, donec cum equo & haſta in terram prolapſus, luxatum longo tempore humerum geſtaret. Sed hoc interim laude dignum, quod nocturnis peruigilationibus, ritu Dulcianorum fraterculorum,de quibus ſupra commemorauimus, Pragæ occulte fieri incipientibus, in ipſo ſtatim introitu obſtiterit, exuſtiſque quatuordecim viris mulieribuſque, hac dulcedine corruptelaque deprauatis,reliquis eum metum iniecerit,vt Bacchanalia facere deſinerent,contenti poſthac religione incorrupta à patribus accepta.

Dulcianos fratres exurit.

Bellum Ioannis contra Lithuanos in Pruſsia, Anno 1329.

Vernerus Orſela 15. Magiſter.

Dobrina & Vladislauia expugnata.

Cuiuſmodi religionis propugnandæ cauſa,expeditionē in Pruſſiam promptiſſime ſuſcepit,rogatus à Vernero Pruſſiæ Magiſtro, ne Prutenos, iam olim ab Othogaro clientelæ nomine regibus Boiemiæ addictos,auxilio deſtitutos relinqueret contra Lithuanos gentem impiam, & Prutenis magis quam aliis vicinis infeſtam,poſteaquam cum principe Poloniæ affinitatem inierit.Rex igitur Pruſſiam ingreſſus, oppidum & arcem Dobrinam præſidiis Polonorum munitam, vi & machinis expugnat,ac totam circum regionem cum Vladislauienſi ditione in poteſtatem redigit, atq; vtraque donat Magiſtrū Pruſſiæ. A quo deinde in Mazouiam deductus,& illam facile ſubigit, Vanceconæ Mazouiæ Duce ſe dedente, quem ſtatim etiam cum Magiſtro Pruſſiæ fœdere coniungit, ducitq; ſecum in Lithuaniam,

Venceslaus Dux Maſouiæ ſe Ioanni tanquam legitimo Poloniæ regi ſubiicit.

Lithuaniæ deſcriptio.

terram vaſtam,paluſtrem,nemoroſam,in qua populus terræ ſuæ ſimilis,nimirum ſilueſtris & crudus,ac ferus potius quā ferox, quando cum feris latere in ſyluis melius quam pugnare cominus acie nouit:ex inſidiis tantū feroculus,vita & victu miſer: atrum namque panem miſere vorat, bibitq; aquam in ſumma vini triticiq; penuria & pecuniæ inopia:nullum enim in Lithuania metallum,& iccirco cum nullum quoq; precium operæ eſſet,quamobrem diutius ibi moraretur rex, gente tam ignaua & infœlici (vt tum erat) deſpecta,exercitum in Pruſſiam ad lætiora paſcua reducebat,iuſſis per viam incendi pagis & vicis (quos etiam rariſſimos Lithuani habent) dolore videlicet accenſus, quod alterum illum oculum ex graui & nebuloſo aere ibi amiſerit.

Oculum in Lithuania Ioannes amiſit.

Pomeraniam Crucigeris Ioannes tradit.

Vladislaus Loktecus nomen & dignitatem regiam à Pontifice impetrat pacto tributo Petrino.

In hoc prætèrea Vernero gratificatus, quod Pomeraniam Polonis ademptam, perinde ac ſi empta à ſe eſſet, diplomate ſuo regio ei confirmauit, querenteq; Vladislao Lokteco, principe Poloniæ de iniuria ſibi illata,ſic reſpondit: *Se Poloniæ regem eſſe, Illum autem duntaxat principem, plus vero dignitatem regiam quam principalem in iure ſuo vindicando pollere.* Perſtrictus hac voce Vladislaus ſapere cœpit, vt de reuocanda in Poloniam regia corona protinus ageret,non apud Cæſarem, ſed in curia Romani pontificis. Adeo enim Ludouico Bauaro imperante, res præpoſtero ordine ibant, vt Cæſar pſeudopontifices, pontifex autem quos vellet, reges crearet. Hoc tamen pacto intercedente, pontifex g Regium decus Polono reſtituit, vt viciſſim ille vectigal intermiſſum quotannis pontifici penderet: *Denarium ſancti Petri*, in hunc diem Poloni appellant.

Carolus ſimplex.

Philippus VI.

Matrimonia contracta inter filios & filias Ioannis.

Domum reuerſus,ad nuptias glutinandas, affinitateſque propagandas animum adiecit, orſus à Carolo Rege Galliæ, cui ſororem ſuam nomine Mariam, quam Pragæ regina educabat, connubio iunxit, cum idem Carolus paulo ante ſororem Philippi Comitis Valeſiæ, qui in regno Galliæ ipſi poſtea regi Carolo ſucceſſit, filio Ioannis item Carolo deſpondiſſet. nomen puellæ Blanca erat. Dein Henrico Bauariæ principi, Margaretham filiam in matrimonium elocauit.Et cum Friderico Miſniæ Marchione alterius filiæ nuptias, Iudith vocabulo,quia nondum erat nubilis, paciſcitur.

Ioanni copulatur Carinthiæ hæres.

Filio autem Ioanni, ætate Carolo teneriori, filiam Carinthiæ principis, cum ſpe ſucceſsionis in Carinthiam procatus eſt. Nam pater ſenex & valetudinarius erat, nec niſi vnica filia patri hæres ſupererat. Iſtis negociis peractis, rex indicto per regnum acerbiſsimo tributo, rurſus ad receſ-

Digitized by Google

ſeceſſum ſuum Lucemburgenſem ſe transfert. Cæterum non eadem illum qua alias quiete & amœnitate tranſigit, interpellantibus ocium eius Metenſe & Leodienſe præſulibus, iniuriam à Lucemburgis per incurſiones hoſtiles acceptam vltum euntibus. Audax in rebus trepidis Rex fuit, audacemq; fortuna adiuuabat: qua fiſus, domeſticas tantum vires aduerſariis ſuis opponit, & in omnibus tumultuariis prælijs ſuperior euadit. Nam neutra pars ad confligendum iuſta acie deſcendere in campum properabat. Induciis demum conciliatis, pauſa dimicandi facta, intra quas Præſules quatuor contra Ioannem conſpirant, inſidiiſque per viam Bauariq; poſitis, illum improuidum adoriuntur, atq; ita male accipiunt, vt ſedecim tantummodo equitibus comitatus in Boiemiam redierit, non admodum gratus Boiemis hoſpes, quoniam rurſus illos graui tributo prægrauabat, vt iacturam rerum factam ſarciret. Cæterum Regina, quæ eodem tempore ex Bauaria ab Henrico Genero, & filia ſua Pragam reuertebatur, non à ciuiū modo, ſed à nobilitatis quoq; ſplendidioris frequētia, officioſiſſime eſt ante vrbis mœnia excepta, atq; eodem officio in palatium deducta, Rege indignante, quod vxori maiorem quam ſibi honorem Boiemi haberent. Denuo itaque nouandarum rerum ſuſpicio, quæ conſenuiſſe videbatur, recrudeſcere cœptabat. Inter quæ ad Regem & Reginam à Friderico Miſniæ principe, honorificentiſſima legatio allegata fuit, quæ filiam illorum Iudith principis ſponſam in Miſniam adduceret, nihil obſtante, quod nondum propter ætatem viro ſit habilis, at ſatis eandem habilem eſſe ad educandum more Miſnio, quod vt fieret, magnopere principem expetere. Impetrauit Regina, vt filiā ad oppidum Miſniæ quod Dreſdnam vocant, finibus Boiemiæ proximum, deduceret, manſitq; ibidem aliquamdiu, Friderico Reginam matrem apud ſe retinente. Qua abſente, delatores ſuſpicioſas Regis aures tunc ſibi vacuas adepti, per Reginam & Ioannem Viſegradi præpoſitum, Reginæ fratrem nothum, ac regni Cancellarium ſtare calumniātur, quo minus tributum Regi ad tempus tribuatur, atque iam plane dari à multis detrectetur. Rex ad credendum facillimus, nonnulla Reginæ bona dotalia, pro quanta poteſt pecuniæ ſumma creditoribus pignori opponit, illamq; ſummam loco tributi ad fiſcum ſuum applicat: Ioannem vero in cuſtodia habitum, magiſtratu regni, & Præpoſitura Viſegradenſi ſpoliat, ac ne ex vinculis quidem cauſam eum dicere permittit, ad Carinthiam pergere feſtinans, vt poſſeſſionem eius Ioanni filio ſuo acquireret. Deceſſerat enim Henricus, cuius filia Ioāni cum ipſa Carinthia deſponſa erat. Ibi adhuc ſubſiſtētem legati Brixiani ex Gallia Ciſalpina adeunt, commemorantes deditionem quā Henrico Cæſari, Ioannis Regis patri nuper fecerint, in qua non ſolum in fidem Cæſaris, ſed in clientelam quoq; domus Lucemburgenſis ſe tradiderint. Cuius hæres cūm ſit Rex, ad illum tanquam ad patronum ſe bona fiducia confugere, optimeq; ſperare, ſe patrocinio illius deſtitutum non iri. Præſertim aduerſus Bauarum, omnibus diris à Ioanne Pontifice deuotum: obtuleruntq; literas ab eodem Pontifice ad Regem datas, in quibus ſcriptum erat, *Ludouicum in diſſenſione principum à quibuſdam electum, nunquā fuiſſe legitimum Cæſarem, cum nunquam fuerit electio eius per ſedem Apoſtolicam confirmata: multo minus hodie pro tali habendum, quem illa ipſa ſedes, ambitus & inobedientia ita damnauerit, vt ab eius iuriſdictione Ioannem Regem, & cæteros item Reges atque principes, populoſq; Chriſtianos liberos fecerit.* Ad extremum denique hoc adiecerunt, quod omnium libentiſſime Rex bellicoſus audiuit, de ſtipendio militi in ſingulos menſes expendendo, Brixiæ & aliis municipiis ſocietate belli fœderatis curæ fore. Ergo promptiſſime etiam legatis reſpōdit: *Nihil plane eſſe dubitandum, quin Brixiam armatus in tempore veniat, omniaq; faciat, quæ bonum patronum facere fidis clientibus oportet.* Indeq; continuo in Boiemiam ad delectum habendum remeat, in quem alacriter milites Boiemi nomina dabant, ſimulatq; intellexerunt, non ex fiſco Regis vacuo, ſed ab Italis bene nummatis mercedem militiæ expectandam eſſe. Paucis ante diebus quam Rex Pragam veniſſet, Præpoſitus Viſegradenſis manus cuſtodum euaſit, & in Miſniam ad Fridericum Marchionem ſupplex conceſſit, non aliud ſupplicans, quam vt ope eius à Rege impetraret cauſæ cognitionē, de qua falſo inſimularetur. Forte eodem tempore quo Fridericus cōmendaticias mitteret litteras, Ioannes Præſul Pragenſis poſt longas in curia Senatus Romani Pontificis comperendinationes, Pragam ingenti totius ordinis ſacerdotalis plauſu redibat, quia victor euaſerat. Sed & ipſe Rex ſucceſſui eius atq; reditui gratulabatur, hancq; gratę erga eum mentis ſignificationem dedit, quod cum idem quod Fridericus peteret, vt Prępoſitus audiretur, & prætera innocentiam illius ex moribus virtuteq; & prudentia approbaret, noluit amplius cauſam cognoſcere, ſed quemadmodum prius illum inaudi-

Epiſcopi Ioanni negocium faceſſunt.

Male accipitur Rex in itinere Bohemiam repetens.

Regina à filia Bauarica reuerſa ſplendidius ipſo rege excipitur.

Regina Iudith filiam nondum viro aptā Marchioni in Miſniam adducit.

Calumnia regnant in aulis. Defertur Regina & frater ſpurius.

Pignori deponuntur arces Reginæ.

Cancellarius capitur.

Brixiani Guelphæ factionis patrocinium Regis Ioannis expetunt.

Ioannes 22. Papa implacabili flagrat aduerſus Ludouicum Cæſarem odio.

Suſcipit pacto ſtipendio protectionē Brixianorum.

Cancellarius regni carcere profugus interceſſione Marchionis Miſniæ cauſa poſtulat cognitionem.

Epiſcopi Pragenſis teſtimonio de innocentia abſoluitur Cancellarius.

P

eum damnauerat, ita rurſus inauditum abſoluit, illiq; ſuum magiſtratum, ſuamq; Præpoſituram reſtituit, & maiora ſe olim daturum pollicitus eſt, quod quidem & præſtitit. Poſteaquam Conradus Olomucenſis Epiſcopus primum, deinde Hynco a Quercu, vterq; fama integra & celebri præſidens, naturæ tandem conceſſiſſent, id ſedulo poſt mortem illorum apud Romanum Pontificem, & in collegio ſacerdotum Olomucenſium, agens, ne quis, præter Ioannem alius Hynconi ſuccederet.

Donatur Olomuzenſi Epiſcopatu.

a *Hic Matthæus Petri filius etiam contra Regem ſuum Carolum multa molitus arcibus regis occupatis. Tam acriter dimicatum vt à Tatharica vaſtatione nihil Hungaris calamitoſius accidiſſe dicant, licet victoria cruenta Carolus ſit potitus.*

b *Robertus Caroli II. Regis Neapoli filius, Martelli frater, Dux Calabriæ poſtea Rex a morte fratris Gibellino nomini infeſtiſsimus, caput factionis Guelphæ totam Italiam armis & cruore repleuerat. Hos compeſcere voluit Henricus.*

c *Voldemarus vltimus ex Alberti Vrſi & comitum Aſcaniæ familia, licet quibuſdam ſuæ gentis ſucceſſoribus prouinciam legarat, tamen quia non interceſſerat auctoritas Cæſarea tanquam feudum, Ludouicus filio cognomini conceſsit.*

d *Captus triennium in carcere detentus Fridericus, poſt liber obijt anno 1330. 13. Ianuarij. Henricus quoq; dictus Comis Alberti F. captus & liberatus.*

e *Carolus habuit coniugem Mariam filiam Henrici VII. Cæſaris ſororem Ioannis.*

f *Electorem Rudolphum Rheni Palatinum fratrem, quod calculo ſuo ſe præterito Fridericum Ducem Auſtriæ Imperatorē nominarat, tota ditione expulit, & in Anglia exulem mori compulit.*

g *Poloni coronatum aſſerunt Vladislaum longe ante: nimirum anno 1320.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER VIGESIMVS PRIMVS.

SVMMA LIBRI VICESIMI PRIMI.

Bellum in Italia: Brixiani, Bergomates auxilio Iohannis oppugnant. Captum à Iohanne Bergomum. Roccam arcem illic condit. Cremenſes pari modo ſe dedunt. Beltrandus Pontificius legatus vrbes expugnandas & poſsidendas Iohanni defert. Mutina cum Regio ſe dedit & Parma. Lucenſes eijciunt Florentinos admiſsis Bohemis. Papia regi ſe ſubijcit. Encomia Iohannis in Italia. Ludouicus Cæſar Iohannem in conuentu imperij accuſat. Treuirenſis patruus impedit, quo minus declaretur rebellis. Cæſar vicinos Marchionem Miſniæ & Ducem Auſtriæ contra Iohannem inſtigat. Marchio Miſniæ filiam regi remittit, ducta Cæſaris filia. Otho Carinthiam poſtulat. Carolus è Gallijs reuocatus, magna Gallica nobilitate comitatus, ſummæ rerum Italicarum præficitur. Dux Allobrogum affinis Carolo ceu inſpector morum additus. Reuerſus Iohannes demulcet Cæſarem. Miſnium Gorlizio & Luſatia eijcit. Filiam illi pactam Iohanni regi Galliæ deſpondet. Otho Auſtrius quinquaginta millibus hominum Iohannem inuadit. Negligentia Othonis ſupina dilabitur exercitus. Iohannes ad populationes conuerſus, damna dat Auſtriacis. Antipapa a Cæſare creatus à Bonifacio Piſano mittitur Papæ Auenionem. Culpa in Iohannem reijcitur. Carolo venenum Papiæ propinatum, Vicecomite auctore. Congrediuntur in pugna Etruſci & Vicecomes cum Carolo. Clades immenſa. victor Carolus. Iohannes pergit in Italiam. Otho Auſtrius amiſſa recuperat intra ſeptimum menſem. Carolus cum patre in Bohemiam reuerſus. Marchio fit Morauiæ præſtito iuſiurando vt vaſallus. Rex petit Lucemburgum: dehinc Auenionem Pontificem Cæſari placaturus. Actum agit. Vtrique infenſus Cæſar Ludouicus. Moritur Regina Elizabeth ſeptem liberis relictis. Falſam monetam cudit Iohannes. Redit in Lithuanicum bellum irrito euentu ob aeris humiditatem. Vaſtat Poloniam. Cracouiam obſidet. Pax 40000. aureorum à Polono redemta. Omnes propemodum Sileſiæ duces in verba Iohannis iurant. Vladislaus Polonus ad Carolum Hungarum fugit ob auxilia. Carolus interea domi rem bene adminiſtrat. Carolus rex Hungariæ arbiter inter Bohemum & Polonum affines. Carolus Hungariæ rex Iohannis prius ſororem habuerat coniugem, modo Vladislai Poloni. Tranſactum inter reges. Regia munera Bohemo ab Hungaro data. Soluit Bohemo pecuniam Polonus & cedit Sileſia tota. Iohannes non vſurpet titulum regis Poloniæ, nec poſt hac tributum exigat vilum.

Digitized by Google

Cæſaris inſtinctu Carinthia mulier Ioannem maritum impotentiæ inſimulat. Nubit Cæſaris filio Ludouico, & dotem repoſcit. Filius Cæſaris contra Iohannem in Carinthia. tranſigitur. Ioannes Carinthia & coniuge cadit, comitatu Tirolenſi contentus. E concubina hic Ioannes filium genuerat. Carolus militatum in Italiam proficiſcitur. Ducit Rex Beatricem Borboniam. Vectigal nouum in Bohemia inſtituit. Archiuum Bohemici regni inſtituit. Carthuſianorum coloniam deducit Pragam. Venceſlaus è Beatrice natus: huic Lucemburgenſis tradita prouincia, qui à coniuge dux Brabantiæ factus. Carolus Marchio Morauiæ Imperator deſignatus contra Ludouicum Bauarum. Bonnæ coronatur. Imperitia medici Hebræi & altero oculorum priuatur Ioannes Rex, priore in Lithuania amiſſo. Diſſimulat cæcitatem. Auxilia fert Regi Gallorum contra Anglos, Carolo quoque filio vſus comite. Ceduntur Galli ab Anglis. Iohannes in acie prælians occumbit. Cadauer Lucemburgæ ſepultum. Dies Ruffi Bohemis nefaſtus. Comparatio Iohannis cum Ottogaro ob ſimilem eodem die vitæ exitum.

Regis Ioannis apparatus in Italiam.
Anno 1332.
Brixiani Bergomates obſidione cingunt.

REx igitur decem millibus armatorum in Boiemia, & tribus millibus in Carinthia contractis, alpibuſq; ſine vllo ſuorum diſcrimine ſuperatis, Brixianos metu ſuſpenſos, ita aduentu ſuo in Bergomates illorum hoſtes animauit, vt bellum illis vltro inferre, vrbemq; illorum ductu regio obſidere auderent, cum antea ne mœnibus quidē egredi, ad arcendas Bergomatium populationes ſatis animi haberent: Tantum inualuerat factio Gibellina, quam Vicecomites Mediolanenſes cum Bergomatibus in gratiam Cæſaris, contra Brixianos Guelphorū fautores excitauerant. Male Bergomum rebus ad tolerandam obſidionem neceſſariis inſtructum erat, quia nihil minus quam obſidium expectabat, præcipue ab his, qui ante Regis Boiemiæ aduentum, longe inferiores factione apparebant. Affuit tamen auxiliatrix factio, ſed vno tantum prælio extra portas cum Rege infœliciter commiſſo adeo ſuccubuit, vt iterum ad ferendum obſeſſis auxiliū non rediret. Bergomates à ſociis deſerti, conſilium ſe dedendi capiunt, hac conditione, ſi Rex deditos ſuæ ditionis faciat, non autem vt illos Brixianis ſubiiciat. Quibus ille reſpondit: *Non in hoc ſe ad Italiam veniſſe, vt ſeruitutem ciuitatibus Italiæ à ſe in fidem ſuam receptis imponat, ſed vt illas à factionibus & ſeditionibus liberet, ſublatis inde Gibellinorum & Guelphorum barbaris atq; exitialibus vocabulis.* Tum illi a Rege impetrato, vt præſidium Gibellinorum incolume à mœnibus dimittere liceat portas Regi aperiūt, ſeq; illi cum bonis omnibus dedunt, atq; ille extemplo nouam ibi arcem condit, quam hactenus Bergomates Rocham appellant. Inde exercitus a Brixianis Cremam deductus (nam & illa infeſtam ſe Brixiæ exhibebat) iccirco agri oppidi illius infeſtiſſime à Boiemis populati, multæq; ciuium villæ magnifice extructæ, ſolo adæquatæ. Qua deformitate & calamitate permoti Cremenſes, ſimiliter atq; Bergomates deditionem Regi faciunt. Quod vbi Beltrandus, Romani Pontificis copiarum Dux, qui eo tempore Bononiæ erat, cognouit, Regem tanto ſucceſſu factionem Gibellinam a Cæſare totis viribus ſtantem proſternere, illamq; ſub ius ac poteſtatem ſuam ſubiungere, non differt, Regi nomine Pontificis ingentia præmia, & interim vrbium quas expugnaret poſſeſſionem polliceri: Eaſq; vrbes nominat, Mutinam, Rhegium, Parmam, ſimulq; ſuam operam cum Pontificis copiis ad illas expugnādas offert, dummodo Rex per tempus oppugnatum illas veniat. Venit & ad Mutinam, cum ſuis caſtris Beltrandi caſtra coniunxit, ſuperatiſq; munitionibus, quas Mutinenſes obiecerant, vtraq; caſtra muros iuxta poſuit, ſcalaſq; apparatas habuit. Hoſtis tā propinquus, diuerſe animos obſeſſorum trahebat, pro diuerſitate videlicet factionum, quarum Gibellina hortabatur ne animo deficerent, contra Guelphia ſuadebat, ne dubiam belli aleam ſubirent, cum certum haberent Regię clementiæ atq; liberalitatis documentum. Atq; hæc ſententia obtinuit, vt ſe cum vrbe ſua Regis fidei permitterēt. Promotus hinc ad Rhegienſes exercitus, qui ſimulatq; ſigna Regis Boiemiæ conſpexerunt, eiectis Gibellinis, Regem intra mœnia receperunt. Petenti Parmam, turma equitum ad nouiſſimum agmen ſe oſtendit, carpere aliquid de illo ſatagens: ſed nec primum impetū Regiorum equitum ſuſtinere auſa fuit, in fugam ſtatim conuerſa. Pertinacius ad mœnia eruptio Parmenſium ingruebat, prælium cum Boiemis iniens, cæterum maiore audacia quam vi, ac tāta ſuorum clade, vt neceſſariam deditionem facere coacti fuerint. Gibellini omnes Parma expulſi. Inter hæc Regi nunciatur, Lucam Ætruriç vrbem, cupere imperio Regis parere, ſed quo minus voto ſatisfaciant, obſtare illis Florentinos, qui præſidio firmo vrbem in poteſtate ſua teneant. Rex cognita Lucenſium voluntate, co-

Bergomates cū Mediolanenſib. Cæſaris partes ſequuti.
Bergomum ſe dedit.
Quo conſilio Italiam Ioannes adierit.
Arx Bergomi à Ioanne extructa.
Cremēſes Bergomatū ſequuti veſtigia.
Beltramus Baucius.
Ioannes Pontificis copiis ſe coniungit.
Mutina ſe dedit & Rhegiū.
Parma quoq;

Digitized by Google

pias vrbi admouet, machinaſq; & tormenta, ac ſaxa muralia, ad incutiendum Florentinis terrorem oſtentat. Ita autem diuiſas inter ſe ſtationes obieſſi habebant, vt Lucenſes partem vrbis quæ munitiſſima videbatur obtinerent, Florentini vero eam, quæ infirmior apparebat. quam dum acriter defendunt cuncti in hoſtes ibi magno tumultu oppugnantes intenti, Lucenſes ex altera parte ſcalis poſitis, murum aſcendendi Boiemis poteſtatem faciunt, & à tergo vna cum illis Florentinos aggrediuntur, cædemq; illorũ inſignem ædunt, antequam Rex mœnia ingreſſus, arma proiiciẽtibus parcere iuberet. Acceſſit hinc ſua ſponte Papia ad imperium Regis. Dum iſta in Italia a Rege, magno illius præconio geruntur, (Nam alii authorem libertatis, alii depulſorem ciuilium ſeditionum, omnes non Tyrannum, ſed verum patronum prædicabant, Cæſar Bauarus, vltra ſolitum ſibi morem excandeſcens, Regem vt perduellem appetebat, queſtus apud Germaniæ principes, quod ille ſibi imperium in Italia vſurparet, voluitq; vt hoſtis palã declararetur. Cuius querelam Balduinus Treuerenſis Archiepiſcopus Regis patruus magna tunc inter principes authoritate, quod Spirenſem præterea Epiſcopum ageret, & vicem Moguntini Archiepiſcopi implebat, ſic interpellauit: *Nihil in hoc peccaſſe patruelem ſuum, quod Brixianis rogatus per memoriam Henrici Cæſaris patris ſui, qui illam ciuitatem compluribus beneficiis deuinctam habuit, tuendam ſuſceperit contra Bergomates & Cremenſes, quæ municipia, neque Papam neque Cæſarem dominum agnoſcerẽt, ſed ob id quoque gratia potius quam inuidia dignum videri, quod nonnullas in Lombardia ciuitates, quæ legitimis dominis deſtitutis Tyrannos ſibi aſciuerant, à Tyrannide in libertatem vindicauerit.* Ergo Cæſar cum id obtinere quod cupiebat non poſſet, alia via Regem adoritur, inimicos illi principes, regno illius vicinos comparans, [a] Fridericum Miſniæ, & [b] Othonem Auſtriæ. Apud illum tantum promouit, vt filiam ille Regi in Boiemiam remitteret, quam ſibi adhuc inmaturam deſponderat, in locum eius filia Cæſaris ducta vxore. Sed & Othonem paulo poſt huc perduxit, vt Regi negocium de Carinthia faceret, quaſi Henricus illam non potuerit in Ioannem filium Regis ſine aſſenſu Cæſaris per ſponſalia transferre. Quæ vbi Regi in Italiam ſunt nunciata, ex lætitia in triſtitiam mutatus, mittit continuo in Galliam pro filio Carolo, vt ei exercitum tradat, vrbibuſque quas receperat, præficiat. Nec Carolus diu in itinere moratus, Papiam ad patrem venit, multa nobilitate Gallica comitatus. Iam enim Philippus, cuius * filia Carolo deſponſa fuit, in Gallia regnabat. Hinc plerique Galli nobiliores, tum ſtudio demerendi Regem ſuum, tum etiam officio in Carolum tanquam Regis generum, illum in Italiam proſequebãtur. Cura iuuenis ante diſceſſum patris, Allobrogum Principi ceu cognato, & in militia exercito demãdata Sedecimum tum annum Carolus agebat. Reuerſus in Boiemiam Rex, diſſimulata indignatione, tranquillas ad Cæſarem dat literas, quibus exiſtimationem dignitatemq; ſuam Cæſari commendat, ſimulq; ei demonſtrat, quem in ſtatum Lombardiam reſtituerit, non ambitione ductus, vt maieſtatem Cæſaris apud Italos conturbaret, quemadmodum nonnulli peruerſe loquuntur, ſed vt rationes eius ibidem confirmaret: cuius rei teſtem eſſe Vicecomitem Mediolanenſem cui ipſe Cæſar præter alios in Italia fidem habere ſoleat. Reſponſoq; non expectato, quantum militum in ſumma fiſci inanitate cogere poteſt, aduerſus Fridericũ Miſnenſem cauſa vlciſcendæ ignominiæ cogit, improuiſuſq; ad oppidum Gorlitium in Luſatia ſitum, quo tũc Fridericus potiebatur, adeſt, primoq; illud aduentu capit, non auſa multitudine incondita & inermi diu repugnare: capit mox & arcem firmiter munitam corrupto præfecto arcis: deniq; vno tumultuario prælio cum Friderico fœliciter facto, quicquid per oppignorationem alienatum in Luſatia ſuperiore fuit, id totum recuperauit, filiamque Iudith ſibi redditam, [illegible] generо multis paraſangis dignitate & opibus Fridericũ illum ſuperantem [illegible] fuit, nẽpe Ioanni Regis Philippi filio, qui poſtea in regno Galliæ patri ſucceſſit. Porro Othonem nihil tunc moratur, quo minus hoſtẽ Regis ex profeſſo ageret, niſi quod auxilia ex Hungaria & Polonia quæ ſibi Cæſar comparauerat, nondũ præſto erãt, vbi de in Auſtriæ appropinquare illa audiuit, ad populãdos fines tam Boiemię quã Morauiæ ſuos immiſit. Duplicauit belli terror, tum Boiemos tum Morauos, non ſolum milites ſcribere ſed dare etiam tributum, quod nuper vt intolerandum ferre detrectabant, cogit, vt tanto iuſtior exercitus conflari poſſet. Quo vtrinq; conflato & in vno caſtra contracto, occupat Rex locum in Auſtria ad oppidum Laua poſitum citra Danubium. At Otho vltra Danubiũ copias ſuas, per omnes cœnobii Neumburgẽſis agros propter illarum multitudinem extenderat. Quippe ſoli Hungari cum Polonis [illegible] millia hominũ impleſſe dicebantur. [illegible] maiori cunctis fuit miraculo. Othonem [illegible] incredibili turba circumdatum, [illegible] Danubium tantiſper diſtuliſſe, dũ primum Palum, deinde

Luca Florentinorum odio Boiemus ſe ſubiicit.

Papia Regem Bohemũ agnoſcit.

Præconia Regis Ioannis.

Rebellem Ludouicus Cæſar Ioannem Regẽ declarat.

Treuirenſis defenſionem nepotis ſuſcipit.

Cæſar Miſnenſem & Auſtriũ vicinos inſtigat aduerſus Ioannem.

Ioannes rebus Italicis filio Carolo creditis domũ reuertitur.

** Supra fuerat dicta, folio 194. Philippus Valerius Rex Galliæ.*

Excuſat ſe apud Cæſarem Rex.

Rex Ioãnes vlciſcitur contumeliam a Miſnio ſibi illatam capto Gorlitio.

Ioanni II Regi Galliarum [illegible] deſpondet.

Otho dux Auſtriæ ingentem exercitum ex Hungaris & Polonis conflat.

deinde Hungari retro vnde venerant metu, an tædio abirent, Othone interim deſtituto. Rex neminem habens cum quo acie congrederetur, facit impetum in bona Othonis cis Danubium ſita, & amplius quadraginta loca vi capit. Quæ illorum munitiora erant, illis Benedictum à Vartemberg, & duos Henrici à Lippa pridẽ mortui filios, Henricum & Ioannem præfecit, cætera militi in prædam dedit. Hæc vt non minus Cæſari quam Othoni grauia acciderunt, grauius tamen Cæſar accepit, quod hoc ipſo tempore Bonifacius Piſanus Comes, rem gratam Ioanni Pontifici facturus, [c] Pſeudopapam, quem Cæſar ſuo arbitrio conſtituerat, ac locum habitandi ei Piſis aſſignauerat, captum Auinionem perduxerit, in carcere tædio vitæ necandum. Nam eam quoque rem Ioanni Regi Cæſar acceptam ferebat, inquiens: *Nunquam facinus tantum Piſanum Comitem auſurum fuiſſe, ſi non Ioannis exercitu, quem in Italia reliquerat, auxilio fretus foret.* Bene autem ac feliciter Carolus patris in Italia vicarius res gerebat, pace & bello: in vtroque tempore prouidus & ſtrenuus aduerſus inſidiatores & bellatores. Inſidiæ ei dum adhuc Papiæ ſe contineret concinnatæ erant, vt clandeſtino veneno de vita tolleretur. Veneficus mutum ſe eſſe fingebat, & per hoc quaſi naturæ vitium, facile ſe in aulam, dein per operas ſuas, quas quottidie promptiſſimas cocis prꝺſtabat, in coquinam ſe inſinuauit. Paſchæ dies, & feſto & epulis celebris erat, cum ille cibis maturius venenum infunderet, quam Carolus à ſolemni ſacro rediens ad prandiũ diſcumberet. Aulici famis impatientes ad ſumendum ientaculum à ſacris ſe abducunt, & omnes qui ſeorſum ientarunt, mórtui à Carolo reperti ſunt, inter quos præcipui Ioannes à Quercu, quem pater aulæ Caroli magiſtrum attribuerat, & Ioannes ab alta Eccleſia, cibi, ſicut Symon etiam à Ceycla poculi adminiſter. Non potuit hac re Carolus non commoueri, eo magis, quod nullum talem in hoſpitio ſuo obuerſari oculis viderat, in quem tam nefarii & abominabilis criminis ſuſpicio caderet. Migrat inde protinus in aliam domum, aliudque prandium ſibi adornari iubet. Inter prandendum illò quoque veneficus ille ſeſe ingeſſerat. Carolus viſo adoleſcente in peregrinum modum detonſo, quis nam ſit interrogat. Mutum eſſe aulici reſpondent, & ſatis diu in aula officioſiſſime diuerſatum. *Capiatur*, inquit, *confeſtim, quiſquis ille eſt, ac quæſtioni & tormentis ſubyciatur, donec exploratum habeamus vere an ficte ſit elinguis.* Tortus fari cœpit, authoremque tanti ſceleris Vicecomitem Mediolanenſem eſſe prodidit. [d] Vicecomes ab inſidiis falſus, ad vim apertam animum vertit, Inſubriam & quicquid in Lombardia reliquum Cæſar habebat, vna cum Marchione Ferrariæ, dein Tuſcos non minus quam Florentinos ob amiſſam Lucam furentes, in arma concitans, eiſque locum ad arcem S. Fœlicis, non longe à Mutina diſtantem oſtendens, ad quem armati omnes conuenirent. Parmæ tunc Carolus cum ſuis copiis à patre ſibi relictis erat, ibique maiora indies paterna ſubſidia expectabat, ſed partim locorum diſtantia, magis adhuc in maximis oneribus quibus Boiemi premebantur, ſumma æris difficultas impedimento patri fuerunt, quo minus cum ſubſidio promiſſo maturare potuerit: inſtantibus hoſtibus, ac iam per internuncios id agentibus, vt Mutinenſes ad deditionem, aut ſeditionem perducerent. Conſultat per tempus cum ſuis de ſumma rerum Carolus. Erant qui cenſebant, omnino expectanda eſſe paterna auxilia, ne ſi quid grauius in prælio intempeſtiuo accidiſſet, grauem culpam ſuſtinerent omnes. Porro alii dicebant, præſtare per virtutem in prælio belli fortunam qualemcumque experiri, quam Mutinam ope deſertam hoſtibus prodere. Atque horum ſententiam Carolus approbauit: Videbat enim cottidie copias ſuas augeri voluntariis Italorum agminibus, vltro, velut ad referendum gratiam adfluentibus, quod ita libere Italos haberet, vt in omnibus ciuitatibus quibus præfuit, ſuo illos iure, ſuiſque legibus viuere fineret. Ne igitur tam erga ſe gratos per ignauiam, imbelliamque deſtituiſſe videretur, preſertim auctus Germano equite, quem ſibi propatruus Treuerenſis Archiepiſcopus ſubmiſerat, tollere ſigna, & contra hoſtes illa ferre ſigniferos iubet. Subſequitur ipſe anteſignanos iuſta acie, ſed hoſtibus longe numero impari. Dato vtrinque pugnæ ſigno, concurrũt equites pari vtrinq; impetu & audacia ſatiſque diu certamen inter ſe contractum exæquant, quod quidem ita acre inciderat, vt ſub Carolo alter iam equus confoſſus iaceret. In tertio tandem Germanis equitibus adnitentibus, turmas Italorum diſpulit & protriuit, capto Æſtenſe Marchione. Quod vbi Tuſcæ phalanges conſpexere laxatis ordinibus effuſa inde fuga effugerunt. Cæteri pedites dentatis Boiemorum ſcutis, rhediſque & carris circumdati, amplius ſexies mille capti ſunt, & præterea mille equites. [e] Hæc tam celebris Caroli apud Lombardos victoria, die feſto diuæ Catharinæ celebrata fuit, cum iam pater eius in itinere

Diſdiffium militis Othonis.
Vrede capiſta Auſtria.
Nicolaus Antipapa.
Carolus rite ſuo in Italia munere perfungitur.
Venenum Carolo a Vicecomite initructũ irritu cacnim.
Conſpiratio tyrannorũ Lombardiæ aduerſus Carolum.
In ſumma diffcultate Carolus conſtituitur. Mutinenſes ſolicitantur ad deditionem.
Diuerſa de pugna ineunda ſententia.
Carolus acceptus Italis.
Auxilia ſurrogat Treuerẽſis.
Marchio Eſtenſis captus.
Victoria celebris.

Digitized by Google

Rex certior factus de victoria pergit.

eſſet quod poſt victoriam quoq; continuauit, vt & filio ſucceſſum gratularetur, & militibus pro exhibita ſtrenua opera dignam referret gratiam. deniq; vt præſens ex dignitate & conditione cuiuſq; preciũ captiuis ſtatueret, quos dimittendos cenſuiſſet. Quæ

Otto per Regis abſentiã amiſſa recuperat.

dum ille Parmam veniens agit, interim Otho in Auſtria, nullo fere negocio ſua recuperat omnia. Tanta fuit ſocordia & negligẽtia præfectorum, quos vt diximus, Rex bonis in Auſtria partis præfecerat, vt cuncti ſimul ab Othonianis interciperentur, nec aliter in libertatem rurſus aſſeri potuerunt, niſi arcibus nobilioribus Othoni reſtitutis, poſt menſem ſeptimum quam capti erant. Tandiu videlicet, Rex in pacandis conſtituẽdiſq; rebus Italicis, animum Parmæ occupauerat, datiſq; per alias quoq; ciuitates magiſtra-

Redit Rex cum Carolo filio in Boiemiam.

tibus, qui omnes in verba ſua iurabant, vna tandem cum filio Carolo Pragam redierat. Nec enim ſatis tutum videbatur, ſalutem adoleſcentis optimæ indolis, tot & tantis Ita-

Multarum linguarum Carolus peritus, Boemis vero gratiſſimus.

lorum factionibus mutuiſq; inter ipſos ſeditionibus diutius ibi committere. Nullus autem ordo in Boiemia erat, quem non mirifico gaudio Caroli in patriã reditus afficeret, propter eximias eius animi corporiſq; dotes, decora in corpore formæ dignitas, commoda proceritas, virilis firmitas membrorũ: Ingenium liberale, come, & totum ad demerẽdos homines expoſitum, ſine vllo interprete, ſiue Latine, ſiue Italice, ſiue Gallice, ſiue Germanice, ſiue Boiemice ſermocinandũ eſſet. Iccirco etiã nullũ cuiuſq; ei officiũ defuit, & reuerentia pene maior, quã parenti ſuperfuit: quibus ille irritatus, ex Boiemia

Marchio Morauiæ creatus Carolus.

eum in Morauiã cum vxore Blancha amandauit, & non prius Marchionis ibi perſonã gerere permiſit, quam fidei ſacramentũ præſtaret, quale præſtare conſueuit, qui vulgo nunc Vaſallus appellatur. Ac mox cura iſta liberatus, ære q; ex Iudæis & Chriſtianis ſuis artibus extorto, peregre rurſus ad ſuos Lucemburgenſes, ad quos perpetuo ſua illũ tra-

Ioannes Cæſari Pontificem cõciliare ſtudet ſed actum agit.

hebat voluptas, profectus eſt. Inde porro Auinionem in Gallias Ludouici Cæſaris gratia, poſt tot minas & iniurias illatas rogantis, vt inter ſe & Romanum Pontificem Rex pacificatorem ageret. Sed adeo induruerat Pontifex aduerſus Cæſarem, quem veteratorem nuncupabat, vt nulla prorſus ratione à rigore ſententiæ latæ flecti potuerit. Ergo vtrumq; Cęſar odio & bello vndecunq; commoto perſequebatur, quaſi Pontifex cum

Regina vivis excedit.

Rege in perniciem ſuam ex compoſito colluſiſſet. Dum Rex abeſt, Elizabeth Regina magno Boiemorum luctu extincta fuit, quippe haud ſecus illam Boiemi atq; matrẽ obſeruabant: quoniam omnibus ad ſe confugientibus matris affectionem exhibebat, ſeq;

Liberi Regis.

ad moderandam mariti vehementiam ſæpiſſime interponebat. Tres filios & quatuor filias enixa eſt: E filiis Premyſlaus infans mortuus, Carolus & Ioãnes ſuperſtites ſuperfuerunt. Viduus igitur Rex Pragam reuertitur, poſt exhauſtum omne viaticum peregrinationibus, conuiuiis, ludis, ſpectaculis, quæ ſine modo vbiq; locorum ædebat. Sed

Monetã adulterinam cudit Rex.

poſtquam domi quoq; ærariũ vacuum repperit, ad improbam monetam cudendam animum adiecit. Monetarium apponẽs, qui ex veteribus bonis nummis, nouos malos

Spoliat templorum theſauros.

recuderet, puſillo illis argento ſuperinducto, cætera plane æreos. Argentum porro ad nummularii officinã, dum è templis paſſim auferret mutuari ſe dicebat, nec vnquam mutuum reddebat, velamentumque huius ſacrilegii hoc illi erat, quod diceret ſacro

Bellũ Lithuanicum ſecundũ.

eiuſmodi argento aduerſus profanos Lithuanos ſe abuti. Nam rurſus tunc Magiſter Pruſſiæ contra illos, atque item contra Polonos opem Regis imploratum venerat. Sed nullum operæ in Lithuania precium factum, quoniam hyems rigidior inciderat, quã vt poſſet ad ſuſtinendum equitem paluſtria iſthic loca gelu aſtringere, ne cum equo hauriretur eques: caſtellum tamen idoneo loco ædificari, præſidioque illud muniri ad coercendas Lithuanorum incurſiones placuit. [f] In Pomeraniam deinde exercitus ducebatur, vt ea loca, quæ a Vladiſlao Lokteco Poloniæ Rege ibi intercepta erant, rurſus reciperet, denuoq; illa Magiſtro Pruſſiæ reſtitueret. Quo facto ad populandam Poloniam, Rex ſe cum Boiemis Pruteniſque conuertit, vlturus incommoda, quæ nuper in Sleſia euaſtatis circũ Oppauiam agris à Polonis accepit. Viciſſim igitur agros circũ Poſnaniã omni clade peruaſtat, ſine vlla ſuorum noxa, quia nemo illi occurrere auſus fuit, ne tũ quidem, cum ipſam Cracouiã Regni caput obſideret, ea pertinacia, vt iuraret, nõ antea ſe ab illa receſſurum, quã portam eius manu ſua cõtingeret, durauitq; in obſidione in tanta frumenti inopia, vt panis buccellatim inter milites helluones diſtri-

Polonus pacem mercatur a Bohemo.

bueretur, quoad tandẽ Rex Polonus inducias hac conditione impetrauit, vt intra certum diem quadragies mille aureum nummum repręſentaret. Inde in Sleſiam itum, diſ-

Sleſiæ principes Polonorum principum ſoboles.

ſidio principum inquietã. Pars enim maior illorum Regem Poloniæ reſpiciebat, quoniã indidẽ ex Polonia omnes fere Sleſiæ principes originem ducebant, & quemadmodum ipſi Poloni ita Sleſia quoq; ab ipſis Polonia tunc cognominabatur. Diſſentiebant

autem

Digitized by Google

autem inter ſe, quod nonnulli eorum ob imbecillitatem potentiæ Regis Poloniæ ab illo, velut à caduco pariete ad Regem Boiemiæ, tanquam ad murum firmiorem inclinãdum cenſerent: iamq; ex illis Opolienſis, Teſnenſis, Lignicenſis, Brigenſis, per volũtariam deditionem eidẽ Regi mancipio addicti erant. Noluit itaq; Rex de Sleſia exercitũ deducere, niſi etiam reliquos principes vi, aut metu in ſuam redigeret poteſtatẽ. Hi autem reliqui principes fuerant, qui in verba Regis Boiemiæ in vrbe Vratiſlauienſi iurarunt, Henricus Glogouiæ Dux, Ioannes Stinauiæ, Vladiſlaus Coſlouiæ, Ioannes Oſuitenſis, Conradus Oleſnicenſis, poſtremo Dux Zaganenſis, & Minſterbergẽſis. Ex hac tot principum ſubita abalienatione, tantus metus tantaq; deſperatio Regi Poloniæ iniecta eſt, vt rebus ſuis diffidens, ad Carolum Regem Hungarorum confugerit petitum cõtra Boiemos auxilium, ſi quid illi ante tempus interturbaſſent.

Sileſii principes omnes Ioanni & Regibus Boiemiæ ſe dedũt. Anno 1337 feſto Palmarum Vratislauiæ fidelitatis ſacramentum præſtiterunt.

Interea Carolus filius Regis, bene ab omnibus hominum ordinibus in Boiemia audiebat, quod abſente parẽte, talem ſe in adminiſtrando regno geſſerit, vt non ſolum à nemine accuſari, ſed nunquam ſatis ab omnibus laudari potuerit, adeo numeros omnes recte adminiſtrandi implebat, omnium commodis ſeruiens, ab omnibus acerbiſſimam illam exactionem ſubmouens, nullum ipſe æs alienum contrahens, factiones & diſcordias ordinum vbique ſedans, Regnum deniq; totum à latrociniis purgãs, atq; in primis cum Ioanne Epiſcopo Pragenſi prouidens, vt religio in eodem regno incorrupta ſeruaretur. Cuius quidẽ rei Epiſcopus exactiſſimũ ſe præbuit cuſtodem, ſicut Epiſcopatus prętera ſui magnificẽtiſſimum amplificatorẽ. Nam duas illi arces, quarum alteri Herſteynã, alteri Vulturia vocabulum, de bonis patrimonii ſui redemptas, attribuit. In arce vero Raudnicia, præter alia noua opera, templum diuę Virginis cum collegio ſacerdotum, & iuxta Ptochotrophium excitauit, atq; ita vtrumq; prædiis & agris inſtruxit, vt tam ſacerdotibus, quã egenis neceſſaria ad victum abunde ſuppeditarent.

Carolus ſummam ob rectam adminiſtrationem apud Boiemos laudem adipiſcitur.

Epiſcopus Pragenſis auget Eccleſiæ ſuæ reditus.

Porro Carolus vſque ad fines Boiemiæ patri obuiam prodiit, lætoque tunc illius vultu exceptus eſt, quem tamen mox ille immutauit, ſimul atq; cognouit multo meliore fama eſſe filium quam patrem apud Boiemos. Rurſus igitur à ſe, vt ſuſpectum de regno affectando remouendum, & quod vix in naturam patris cadit, filium periculis vitæ obiiciendũ putauit.

Suſpectus patri de ambitu filius Carolus.

Hæc cogitanti, ſuperuenerunt ex Pannonia oratores à [g] Carolo Rege miſſi, quorum Pontifex Agrienſis princeps fuerat, orantes, vt cauſa dirimendarum ſimultatum, quæ inter ipſum & Loctecum Poloniæ Regem intercederent, venire in Pannoniam non grauaretur, vtrique videlicet Regi ipſe Carolus affinis erat. Nam Ioannis prius ſororem in matrimonio habuit, qua intra annum ex partu mortua, filiã dein Lotecci ſuperduxit. Vnde pari vtrumque affinem beneuolentia complecti videbatur, eoque promptius Ioannes vna cum filio Carolo, quo inuitabatur, profectus eſt, reperitque ibidem Loctecum cum filio ſuo Caſymiro arbitrio Caroli ſe ſubmittentem. Atque ille auro & argento, arbitris ad perſuadendum appoſitiſſimis, ita rem tranſegit, ſtatuens, vt Loctecus ſummam pecuniæ Ioanni debitam in ſolidum ſtatim adnumeraret, atque de tota Sleſia eidem cum omnibus ducibus concederet. Ioannes viciſſim ne amplius titulum Regis Polonię vſurparet, neue vllo poſthac tributo Loctecum cum poſteritate ſua oneraret.

Pax inter Reges Boiemiæ & Poloniæ ſancita à Carolo Hungariæ Rege.

Huiuſque libertatis redimendæ gratia Carolus de fiſco ſuo, quingentas auri puri libras appendit, quibus gutturnio cum pelue acceſſit pondo ducentarum librarum, & inſuper quinquaginta crateres belle inaurati, gemmaque precioſa ex qua bibitur. gemmatum item alueolum, in quo ſimulachrum pugnæ latrunculis ludimus, adiectæ liberaliſſime fuere Sed neque filius Ioannis Carolus indonatus abiit. dona erant quæ ſecum abſtulit, equi nobiliores auratis frenis, faleris, ſellis inſtrati, ipſe aureo Balteo, cum aurea item pharetra præcinctus, ornamenta ſtrenui militis in Morauiam referebat: neq; enim illũ parens in Boiemiam adire paſſus eſt. Sed breui poſt in expeditionem eum Bauaricam ablegauit, Ludouico Cæſare rurſus de Carinthia apud Bauaros ſuos turbas ciente, dum ex alia in aliam impietatem indecenter ruit.

Precioſiſſimis muneribus donati Reges à Pannone.

[h] Supra memorauimus, legitimum matrimonium inter Ioannem filium Regis Boiemiæ, & filiam Henrici Carinthiæ principis contractum fuiſſe, ipſam Carinthiam dotis nomine matrimonio acceſſiſſe. Hanc vt interuerteret Cæſar, induxit maritam mulierem, vt virum de impotentia virium inſimularet, ab illoque diuerteret, offerens ei poſt diuortium factum filii ſui Ludouici nuptias. Nihil impudentius muliere petulante, accuſat quoquomodo poteſt inſontem maritum, illumq; mox deſerit, & dotem repetit Cęſaris viribus, quibus ille Ludouicum filium præfecit, quemadmodum Rex ſuis copiis Carolum. Qui non longe à Ratisbona hoſtem inueniens, loco munitiſſimo caſtra poſuit, quæ carris præterea, ſoſ-

Author diuortii Cæſar inter cõiuges.

Carolus bello Bauarico cõtra Cæſarem à patre præfectus.

Acies bene inſtructa a Carolo.

ſiſq; & lorica præmuniit, vt eo facilius multitudini reſiſteret, ne inuitus alieno tempore pugnam iniret, quanquam ad dimicandum ita paratus, vt cum hoſtes in pabulatores tantum facere impetum ſoliti eſſent, ipſe prior aciem pro caſtris inſtructam, illis vno, altero, tertio die oſtendit quiete ſemper ſtantibus, certaminis ne periculo commotis, quia cum loco etiam impedito ſibi pugnandum videbant, an quia conſilium Auſtriæ Principis illis placebat, conſulentis, vt cum integro adhuc exercitu ipſum caput potius, nempe Regem Ioannem de improuiſo peterent. Nec enim niſi capite contrito malorum finem fore. Traiecto igitur Danubio, ne Carolus abeuntes inſequi poſſet, partim aqua partim terra Lincium ſe conferunt, vt inde per montes ſe in Boiemiam inſinuent.

In Boiemia Cæſariani caſi, in Carinthia bellum ſuſcitãt.

Pax facta.

Sed nunquã non Ioannes ad arma cum ſuis accinctus erat. Itaq; nondum montes trãſgreſſos, in turpem fugam hoſtes compulit: qui in plano rurſus coacti in Carinthiã tendebant, in qua iam Carolus aderat, Ioanni fratri ſuo ſuppetias laturus. Hic demum ad manus ventum atroci & ambiguo prælio, ex quo tamen pax inter Cæſarem & Regem conſecuta eſt, hac lege, vt filius Cæſaris ſibi Carinthiam haberet, quando vxorem quoque alienam habuit: & Ioannes Regis filius in ſolatium ademptæ ſibi coniugis, vt eam regionem quæ Tyrolis nuncupatur, obtineret.

Ioannes contẽtus Comitatu Tyrolenſi.

Carolus militat in Italia.

Idem mox Ioannes procreato ex concubina filiolo, calumniam vxoris de impotentia apertiſſime confutauit. Cæterum Carolus in Italiam ſolitis tunc ſeditionibus tumultuantem, ſe contulit, ſtipendioque illic potius, vt Dux tamen meruit, quam vt domi ſine armis priuatus viuens paterno conſpectui ingratus appareret, nouis præſertim nuptiis patre irretito,

Ioannes Beatricem Borboniam coniugem ducit.

Vngelt vectigal nouum.

quas ſumptuoſiſſimas cum Beatrice filia principis Borboniæ in Gallia concelebrauit. Rurſuſque ad extorquendas pecunias deflexus, nouum in Boiemiam vectigal inuexit, nullo rerum promercalium genere omiſſo, cui non tributi aliquid imponeret: vocauitque Germano vocabulo, nam Boiemum non inueniebat, Vngelt, quod vacuum pecunia faceret marſupium.

Archiuum Regni inſtituit.

Carthuſienſes ſodales Pragam inuehit.

Sed hoc eius factum Boiemi in hunc diem laudibus prouehunt, quod Tabularia in regno inſtituerit, in quibus tabulæ, hoc eſt, actus publici, inſtrumentaque & literæ emptionum, venditionumque continentur, vt ſecura ſuorum bonorum cuilibet liberaq; & perpetua eſſet poſſeſſio, quippe ſummi magiſtratus tabulis cuſtodes adhibentur. Tactus aliquando tandem etiam religione, miratuſque vitam Carthuſienſium aſperam, per quam corpora caſtigarent, in poteſtatemque redigerent ſuam, ne in ſenſum reprobum caderent, Carthuſianos nunquã antea in Boiemia viſos, Pragam cõdito illis templo, & bene dotato adduxit.

Venceslaus Ioannis F.

Quo tempore Beatrix vxor filium ei peperit, cui ipſe nomen Venceslai indidit, atq; ei ſtatim Lucemburgam pro portione hæreditatis attribuit. [i] Qui deinde vxore de Brabantia ducta, factus eſt Brabantiæ princeps.

Ludouicus Cæſar phagedana laborat.

Ludouico abrogatum a Pontifice imperiũ.

At Carolo ſors vltra vota etiam fortunata ſe obtulit. Laborabat Cæſar Ludouicus pedum vlceribus, quæ cancer ſenſim rodebat, carnes ſurarum pauxillatim deuorans, nec vllis medicamentis cedens, quemadmodum nec ipſe de impietate ſua cedebat, licet à tertio iam Romano Pontifice ad pietatem recipiendam paterne inuitatus. Ergo Clemens huius nominis ſextus Pontifex, cum animaduerteret Cæſarem longa quiete ſibi aliiſque inutili opus habere, nec vlli amplius multum nocere poſſe, non expectata illius morte, Carolum Ioannis filium, miſſo de latere in Germaniam legato, Cęſarem ab Electoribus principibus deſignari impetrat.

Ioannes xxij. Benedictus x. Clemens vij.

Carolus IIII. Rex Romanorũ deſignatus. Anno 1346.

Conuenerant Francfordiam Electores, excepto Marchione Brandemburgo, nempe filio Cæſaris, & [k] Antiſtite Moguntino, quẽ Romanus Põtifex, quia eidem Cæſari adhærebat, exaugurauit, cæteri omnes vna cum Rege Boiemiæ Ioanne, cui tunc oculus, quem ſolum reliquum habebat, vehementer doluit, atq; ii vna voce Carolum diu renitentem, Regem Romanorum conſalutarũt: & quando non ſatis tuto adiri locus poſſet, quem [l] Aquiſgranum vocant, Bonnam Coloniam Agrippinæ vicinam Electores deflexerunt, ibiq; Carolum ſolemni more coronarunt. Is cum patre in Boiemiam reuerſus, non aliter illi, quam olim priuatus omnia officia exhibuit, ad nutumque illius ſemper ei præſto fuit.

Iudæus medicus Regem Ioannem & altero oculo priuat ipſo cæcitatem ægre diſſimulante.

Iudæi medici principibus & populo pernitioſi.

Philippus VI.

Dabat tunc operam medicis pater, ac maxime Hebræo cuidã, ex Arabia ſe aduentaſſe, & ante alios medicinæ ſcientiam in oculis curandis ſe tenere iactanti. Atque ille cura ſua ex cæcutiente Regem plane cæcum efficit: nihil autem minus Rex, quam cæcus eſſe videri voluit. Ad cęcitatem itaq; diſſimulandam, ludicra haſtatorum, quibus inprimis delectabatur, ſæpius etiam quam integris oculis ſolebat, ſpectare ſibi permiſit, & nunc iſtum, nunc alium, quem in ſpectaculo ſuperiorem euaſiſſe ex nomenclatore audiuit, nominatim magna voce laudabat. Philippus Galliarum Rex ignarus caſus Ioannis, poſt aduerſam pugnam in portu Flandriæ, a claſſe Edouardi Angliæ Regis acceptam, (plus enim quam triginta Gallorum

lorum millia occiſa eſſe referuntur) miſit in Boiemiam ad eundẽ Ioannem & prętereà ad Carolũ tanquam generũ ſuum, auxilia contra Britannos petitũ. Aderat Ioãni parata excuſatio, dein amicorum omnium acceſſerat adhortatio, ne ſe in vllã, nedum in tam longinquam daret peregrinationem, poſſe vicẽ eius Carolum implere, & tam pro patre, quam pro ſe Philippo ſocero ſuo ſatisfacere. Excanduit vehementer ad hęc Ioãnes: *Et vos* (inquiens) *me adeo cæcum facitis, vt viam in Gallias à me ſæpiſſime tritam inuenire neſciam, Mihi, mihi inquam ipſi, vel toto orbe diſſuadente, illo eundum & pro amiciſſimo mihi Rege meá manu dimicandum eſt.* Edicitq; è veſtigio ad diem certum militibus profectionem. In qua Carolus patrẽ auctis ex Germania viribus comitatus eſt. Edoardus Anglię Rex, cognito Boiemorum & Germanorum aduentu, ab obſidione Luteciæ Pariſiorum diſcedit, lenteq; ac paulatim exercitum per Galliam populabundus ducit, prælium cum aduerſariis non commiſſurus, niſi per occaſionem ſibi tempeſtiue oblatam. Circummiſſis itaq; exploratoribus, vbi comperit Gallum multitudine equitum, quam ſe robuſtiorem eſſe, locum in conualle quadam nemoribus circumfuſa, eoq; ad pugnam equiti ineptum occupat, aciemq; in illo dirigit, oppoſitis in fronte ſedecim millibus ex delectis ſagittariis. Galli valle illa conſpecta, à deſcenſu eius periculoſo abhorrebant, locaq; ſuperiora tenebant. At Ioannes Rex, qui vt nihil vidit, ita vaniora omnia minuſq; eſſe pernicioſa, quam dicerentur exiſtimans, ſuos multis verbis ad deſcendendũ in hoſtes, ritu inquiens ferarum per metum, velut fouea concluſos confirmauit, ſeque in primo ordine conſtitui exorauit. Non longe à patre Carolus aberat, & cum illo Adolphus Lotharingiæ princeps, ac Ludouicus Comes Flandriæ, vnaq; cum Rege aditum in hoſtes, deiecto illorum de itineribus obſeſſis præſidio, patefecerũt. Telis deinde vndiq; circumuolantibus, ac pleriſq; ante manum conſertam eminus cadentibus, cæteri regreſſum, quam vlteriorem progreſſum reſpiciebant. Admonitus & Rex vt retrocederet: reſpondit: *Terga ne hoſti Boiemiæ Rex oſtendet? Dij tam ingloriam à me auertite famam, aut ego hodie victor euadam, aut letho inſigni regie cadam*, id quod poſtremũ ei obtigit. Ceciderunt autẽ cum eo ex Proceribus, Henricus Petri Roſenſis filius, & Ianus Lichtẽbergus, ac præterea ex equeſtri ordine ſtrenuiſſimus quiſq;. Egræ vero Carolus, Lotharingo & Flandro circum ſe occiſis, & ipſe iam ſaucius euaſit. Huic Rex Angliæ, corpus patris ad ſepeliendum vbicunq; placeret tradidit. Placuit Lucemburga, illoq; & illatus, & Regia pompa conditus eſt, Boiemis diem diui Ruffi, quo die pugna fuit, vt triſti omine infamem execrantibus, qui alterum videlicet iam Regem bellicoſiſſimum illis abſtulerit, prius Othogarum, nunc Ioannem. Quanquam non defuerant, qui illa neſcio cui fatali legi attribuerent, quæ vt vitæ ſimili vtrumque alligauerit, ita per mortem quoq; ſimilem illos coniunxerit. Pariter enim vterq; laudis ex bellica virtute appetens erat, pariq; audacia in periculis confidens. pariter item mortem pro gloria contemnẽs, nec niſi in vltimo bellorum actu vterq; à fortuna deſtitutus.

Rex Galliæ auxilia poſcit Bohemica aduerſus Anglos.

Ioannes cæcus nequicquã reluctãtibus ſuis ipſe profectionẽ in Galliam inſtituit.

Carolus comes expeditionis patris in Galliã.

Edoardus VI. Rex Angliæ cautus.

Ioannes Rex temerarius.

Ludouicus Vltimus comes Flandriæ.

Pugna ad Creſſiacum flos nobilitatis Galliæ perit. Anno 1346. 26. Auguſti.

Ioannes Lucẽburgi ſepultus.

Comparatio Regum Ottocari & Ioannis eodem mortis genere.

a *Fridericus deſignatus Cæſar contra Carolum.*

b *Ottho venuſtus Alberti Cæſaris filius dux Carinthiæ & Auſtriæ.*

c *Petrum Coruatium Reatinum Franciſcanum Pontificem Romæ crearat Ludouicus Cæſar, nomine Nicolai quarti tradito. Eum Corbanenſem alij nominant. Hic Ioanni Papæ 22. Auenionem deductus à Piſanis, triennio poſt culpa deprecata honeſto obijt carcere. Hic Ludouicum Romæ coronauit Anno 1328. die Pentecoſtes.*

d *Vicecomitibus ſe coniunxerat & Robertus Rex cum Scaligeris, Carrarijs, Paſſerinis, & Eſtenſi Marchione cum Populo Florentino.*

e *Referunt hiſtorici infœliciter tunc præliatum, Boemos tota pene Italia reiectos ſolum Parmã, Mutinam & Regium tenuiſſe.*

f *A ſtrage Crucigerorum auertiſſe quidem Bohemos & Sileſios in maiorem Poloniam irrumpentes Regem Vladiſlaum, ait ſcriptor Polonus: at quæ noſter narrat Cachinno omnia excipit.*

g *Carolum Regem Hungariæ arbitrum fuiſſe conſentiunt omnes, ſed Bonfinius & Crommerus Caſimirum affuiſſe dicunt, quia Loktecus obierat, anno 1333. Hæc geſta ſunt anno 1335. in arce Vuiſſegrado Hungariæ.*

h *Extincta ſtirpe ducum Carinthiæ, Ioannes Henricus filius Regis Ioannis, Margaretham hæredem duxerat Henrici filiam, quæ pertæſa mariti de frigiditate eum accuſans, eo repudiato Ludouico Marchioni Cæſaris filio nubit, è quo Menhardum ſuſcepit: at vtroq; mortuo tertium nupſit Rudolpho Alberti II. filio, & ita ducatum cum Comitatu Tirolis Auſtriæ tradidit, Anno 1360. Conſtituit gymnaſium Viennæ à patre Alberto inchoatum, & à fratre Alberto abſolutum.*

i *Venceſlaus duxit filiam Ioannis tertij ducis Brabantiæ, qui cum Ludouico Comite Flandriæ affine de Ducatu certans, vitam quoq; amiſit. Vilhelmus Ludonici Cæſaris filius factus Hollandiæ Comes, circa annum 1343. Huic ſine prole ex teſtamento ſucceſsit Albertus frater, cuius filiæ duæ Hollandiæ, Phriſiæ, Zelandiæ, Hannoniæ hæredes nupſerunt Ioanni duci Burgũdiæ, & Venceſlao Ioannis filio duci Lucemburgi & Brabantiæ. Nati erant tam Vilhelmus quam Albertus dux Straubingenſis ex Margaretha Vilhelmi III. Comitis Hollandiæ filia, licet hanc Ioannam dicant Venceſlao Regi Caroli filiæ nupſiſſe. Erratum in Venceſlai nomine.*

k *Henricus à Virnberg Epiſcopus Moguntinus Carolo non ſuffragatus licet illi Pontifex Gerlacũ Naſſouiæ Comitem ſubſtitueret.*

l *Excluſus fuit Aquiſgrano licet cum Electoribus adueniret Carolus.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER VIGESIMUS SECVNDVS.

SVMMA LIBRI VIGESIMI SECVNDI.

Carolus IX. Rex Bohemiæ, idem & Imperator ex Bohemis primus. Pietas Caroli erga Deum, propinquos & religioſos ordines. Iohannem fratrem pulſum comitatu Tiroli Morauiæ Marchionem conſtituit. Templa extruit, prouentus adijcit. Archiepiſcopalem ſedem Pragæ inſtituit. Ab eo coronatur Pragæ cum Blanca coniuge. Redimit arces. Dignos & fideles reditibus percipiẽdis præficit. Hiſtoria Theodori Monachi boni œconomi. Ad Magdeburgenſem à Mindenſi euectus Archiepiſcopatum. Carolus vlciſcitur eiectionem fratris è Carinthia. Ludouico in Marchia exurgit æmulus Valdemarus, qui finxit nomen Valdemari vita functi. Megalburgenſes comites in Ducalem prouecti dignitatem, vt fauerent Valdemaro perſonato. Ludouicus confugit ad Danos. Hi male accepti à Megalburgenſibus. Valdemarus ſuppoſititius ſtrenue rem gerit. Extrema tentantur à Ludouico contra Valdemarum. Huic auxilia mittit Carolus. Non pugnatur. Ludouicus fratri Romulo reſignat Marchiam, ipſe Bauaria contentus. Carolus Imperator perluſtrat Germaniam. Annam Palatini coniugem ducit vxorem. Conuentus imperij Herbipoli, vbi decreta in Italiam pro inauguratione profectio. Ludouicus conatur Cæſarem arcere tranſitu. Palatinus litem dirimit. Clinodia Imperij Carolo reſtituit Ludouicus: ipſe vero inueſtitur Marchia Brandeburgica, comeſque eſt Cæſari inaugurando in Italiam. Mediolani adſunt legati Lombardiæ. Accipit coronam ferream. Piſis obuiam veniunt Etruſci. Romæ accipitur ſplendide. Arrogantia Senatorum vrbis Romæ & Scribæ, qui Auguſtum ſe vocitabat. Hunc captum Pontifici mittit Auenionem. Coronatur cum Auguſta. Oblatam à ciuibus vrbem tenuit: Pontifici vt ſint obedientes edicit. Leges conſtituit opera Bartholi de Saxoferrato. Inuitatur, domum petiturus, à Gambacurtis Piſas. Coniuratio in necem Caroli perfidioſa. Conſpiratio ſedata conſcijs partim interfectis, partim ære mulctatis. E multatitia pecunia militibus congiaria proceribus munera conceſſa. S. Viti reliquias à Papienſibus impetrat. Terræmotus in Alpibus. Damna ſarcit Carolus. Splendidam & pompoſam ab Italica reuerſione Carolus habet aulam tam exteris quam domeſticis principibus frequentatam. Lithomyſlenſem Epiſcopatum condidit. Nouam Pragam ædificat. Principes auguſta palatia extruunt. Viſſegradum nouo cingit muro. Monachos aduehit. noua ſacerdotum collegia inſtituit. Turris ad pontem Pragæ illius ſumptu ædificata. Regnum in duodecim diuidit regiones additis præfectis. In deſertores fidei Catholicæ ſeuera decreta. Anna Suidnicenſis tertia coniunx. Salisburgum in Bauaria dos prioris coniugis. Dux Saxoniæ ad Hieroſolymitanum bellum hortatur Carolum. Reſponſum heroicum. Græcorum Cæſar prius eliminandus. Sanctio Carolina in Imperio decreta. Pœna graſſatoribus conſtituta. Domi ſeſquiennis Venceſlaus coronatur. Locupletat Carolus iam de hærede certus Boiemiam. Carleſteinum ædificat duobus cuſtodibus adiectis è procerum & nobilium ordine. Arces in confiniis emit. Marchiam Brandenburgenſem emit ab Otthone, & à regno incorporat. Leges condit & deſcribi iubet. Ipſemet ius dicit. Hiſtoria de ſacerdote. Pœnæ talionis exemplum. Vocatur in Germaniam. Legatis theſauros oſtentat. Bellum in Italia prorogatum ob quartas nuptias. Carolus Cracouiæ nuptiis celebratis ducit Elizabetham Stetinenſis Ducis filiam. Ex hac Sigiſmundus prodijt. Caroli geſta in Italia ſecunda vice. Corpus diui Sigiſmundi aduectum. Moritur Ioannes Marchio Morauiæ Caroli frater. Marchionatus æqua portione filiis diuiſa. Laus Archiepiſcopi

Erneſti.

Erneſti mortui. Succeſſor Olomuzenſis Epiſcopus poſtea Cardinalis. Cruciati contra Lithuanos. Crucigeri Argentinam obſident. Mature aduolat Carolus. Iurgium inter ciues Argentinenſes & Cæſarianos milites. Iohanna comitis Hollandiæ filia Venceſlao nubit. Pretio corrupti Electores Venceſlaum Romanorum Regem pronunciant. Cæſar reditus Imperij aſſignat Electoribus loco ſtipulatæ pecuniæ. Sigiſmundus quinquennis Marchio fit Brandeburgenſis. Mater illi procurat Mariam Ludouici Regis Hungariæ filiam hæredem. Conueniunt Reginæ Tymaniæ & paciſcuntur nuptias. Sigiſmundus in Hungaria educatur, vt moribus aſſueſiat & linguam diſcat. Iohanni filiorum minimo Luſatia aſſignatur. Lex de Reginis viduis ſi imparibus nupſerint. Murus per montem Petri dictus Pragæ. Conatur Danubium Vultauiæ coniungere. Exhortatoria ad filium ante mortem.

OMNES facile ante ſe in Boiemia Reges [a] Carolus præceſſit, non ſolum dignitate, quam nouam in regnum cum Cæſareis inſignibus primus ipſe inuexit, ſed etiam gratia & fauore apud cunctas viciniores nationes, propter eximias ſuas ac vere Regias virtutes. Atq; vt à pietate incipiamus, qua à prima ſtatim pueritia ita imbutus eſt, vt perpetuo illam dein vitæ tēpore cuſtodierit tanto ſtudio, vt primus Cæſarum nonnulla Euangelia, etiam ſcripto interpretatus ſit. Regnū vero ingreſſus, non aliunde regnādi auſpicium, quam ab operibus pietatis cœpit. Ioannem enim fratrem ſuum à Ludouico Marchione Brandemburgenſi, per ſummam vim & iniuriam ex Tiroli regione pulſum, Morauiæ confeſtim vt Marchionem præfecit: veteri Pragenſi templo, cui & decor & amplitudo deeſſe videbatur, noua fundamenta circumpoſuit, decimamq; argenti partem ex mōtibus Cuthnenſibus prouenientem, pro ædificio futuro aſſignauit. Intereaq; viginti quatuor miniſtros templo aſſiduos, quos ideo Manſionarios vocabat, conſtituit, illiſq; largos ſumptus deſtinauit, vt die noctuq; Deo hymnos & laudes pſallerent, cum paulo ante opibus adhuc priuatis, ſacellum elegantiſſimum, in eadem arce Pragēſi, permiſſu patris, ſub titulo Omniū ſanctorum ædificauerit, lecto in id deſcriptoq; cœtu ſacerdotū honeſtiſſimo. Et ad cumulandam Eccleſiaſticam Pragæ dignitatem, Epiſcopum Pragenſem nomine Arneſtum in contumeliam metropolitis Mogūtini, qui Carolo aduerſas partes fouerat, Archiepiſcopum à Clemēte Romano Pontifice creari, ac ſcholas inſuper publicas inſtar Parriſienſium erigi procurauit. Mox deinde ab Archiepiſcopo ſuo, vna cū vxore Blanca coronari, corona quam ex auro & vnionibus fieri iuſſit precioſiſſimam, in maxima hoſpitum clariſſimorum celebritate voluit, atq; omnes hoſpites magnifico epularū apparatu & inſigniores pręterea muneribus proſequutus eſt. Sic enim ad liberalitatē propenſus erat, vt ſæpius etiam vltro ad accipiendū prouocaret eos, quos munificentia ſua dignos putauit, cum interim ſubditos nullo tributo, niſi iure ſibi debito oneraret, illudque receptum non in ſumptus ſuperuacaneos & inutiles, ſed ad redimendas arces à parente proceribus obligatas conuerteret, vt tum fecit, cum aurum coronarium in ipſa coronatione accepit, totum id ad creditores, qui arces poſſidebant, transferens, vt ex ſuis potius, quā ex alienis fructibus & cenſibus viueret. Hinc in re familiari conſtituenda valde prouidus, ne quem arcibus, vectigalibus, aurariis, argentariiſque, agris deniq; ſuis procurandis præficeret, niſi eum qui diligenter, perſpecte, vtiliter fungi ſciret officio ſuo, ne quid per vllam ſocordiam aut imprudētiam eorum omitteret, quæ ad tuendam rem familiarem, eandemq; amplificandam deſeruirent. Horum ſolertiſſimus habitus eſt Theodoricus profeſſione Monachus, qui Monaſterium Ciſtercienſe, in quo œconomus fuit, plurimis debitis multo tempore impeditum atq; exinanitum, ſic ſua diſpenſatione expeditum, refertumque reddiderit, vt nunquam antea vberius fuerit. Hunc Carolus ad ſe accerſitum, adeo tenui arci præfecit, vt qui prius illi præfuerunt, ex annuis illius prouentibus nec ſe ipſos, nec familiam alere potuerint, ſed neceſſe erat ex vicinis arcibus commeatum ſuppeditare. At Theodoricus breui oſtendit, in ſterili quoq; arce, nihil æque copiæ, largitatiq; frugum & pabulorum conferre, ac ipſum præfectum, ſi laborem, ſedulitatemq; & curam propriam, non autem alienā fidel ter adhibuerit. Ac vide hominis ſolertiā: dedita opera Carolus ad arcē illam cum ſatis frequēti comitatu improuiſus venerat, pręmiſſo indagatore qui penum Theodorici exploraret, in quo ſumma inerat penuria. ei Rex adueniēs iniungit, vt pro domeſtica copia ſubitū appararet ientaculū, gallinas ille & anaticulas ex chorte obuias, pro menſa Regia obſonat. Cæterū vt ventres pręterea tam multos eadē celeritate impleat, hoc ſubito excogi-

Carolus xxxj. ætatis anno regnum Boiemiæ init.

Pius erga Deū.

Ioannem fratrē Morauiæ Marchionem creat.

Aedes ſacras ædificat.

Epiſcopatum in Archiepiſcopatum euchit & gymnaſium cōdit An. 1370.

Erneſtus I. Archiepiſcopus Pragæ.

A ſuo coronatur Archiepiſcopo Rex.

Liberalis.

Redimit arces pignori datas.

Bonus œconomus.

Theodoricus monachus induſtria in adminiſtratione rei familiaris.

Lepida hiſtoria.

tat, vt gregem ſuum, proxime arcem ſe paſcentem inuadat, nihil à ſingulis ſuibus præter aures & caudas, tanquam membra coco ad celeriter coquendum habilia detruncans, illaq; varie condiri, ac large hoſpitibus omnibus apponi iubens. Admirante Rege vnde tantum petitæ offæ, & inexpectatæ? oſtendit illi Theodericus truncas ſues, abſq; vllo totius gregis detrimento offas illas inſtruxiſſe. Atq; ille vultu læto ſubridens, *Serue, inquit, bone, quia in pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam.* Fecitq; eum ſtatim ærarii quæſtorem, tanto rerum ſuarum quæſtu, vt ex eo redundaret, non ſolum ad liberandas arces æri alieno obnoxias, ſed ad nouas etiam comparandas & condendas. eiuſq; erga ſe meriti ſuo tempore Carolus memor, Theodericũ primo Mindenſem, deinde Magdeburgenſem creat Pontificem.

Theodoricus monachus ærario præficitur, poſtea ad Epiſcopalem dignitatem euectus.

Subit tandem memoria quoque vlciſcendæ iniuriæ, quam Ioãni fratri ex Tyroli contra fœdera pulſo, Ludouicus Marchio Brandenburgẽſis intulit. Sed hæc vltio regionem ipſam potius, & incolas, qui congredi audebant, (nã Marchio aberat) perſecuta eſt, ferro, igne, cæde, vt cæſis in illa nuper Boiemis ſanguine viciſſim Germanorum parentaretur.

Bellum contra Ludouicũ Marchionem Brandeburgicum.

Cæterum aduerſus ipſum Marchionem, qui rebellis eſſe, Germaniamq; turbare contra Carolum non ceſſabat, alia ratio eſt inita. Nec enim iam dignum illum eſſe Carolus iudicauit, cum quo ipſe contẽderet, ſed æmulum illi excitauit, qui ſe [b] Valdemarum Marchionem, cuius nomẽ apud Brandemburgenſes valde gratioſum erat, diceret, rumoremq; de morte ſua ſparſum, non ſolum peregrinatione ſua longinqua, ſed ætate, formaq; & ſtatura inſuper refelleret. Nam iis omnibus haud diſſimilis in Valdemarum fuit: deniq; à Brandemburgenſibus, non alius quã legitimus Valdemarus creditus, tantoq; vulgi fauore qua ibat exceptus, vt ei complura caſtella & municipia ſua ſponte aperirent.

Valdemarus ſuppoſititius Marchio.

Anno 1349.

Acceſſit mox frequens nobilitas, poſtquam Albertus & Ioannes Comites Megapolienſes Praga domum reuerſi ſunt, cum ampliore quam exierant dignitate: ambos enim Carolus ad principalem honorem extulit, vnam hanc beneficii gratiam tacite exigens, vt Valdemaro in aſſerenda, quam vocant Marchia adiutores ſe præberent, quod quidem Albertus ſedulo præſtabat, tamq; grauis Ludouico Marchioni ingruebat, vt extremum ille à Rege Daniæ affine ſuo auxiliũ cogeretur implorare.

Comites Mekelburgenſes in principum ordinem aſciti.

Danus, traiecto claſſe mari, Vandaliam Alberti, iuxta mare ſitã, late peruaſtare incipit, ſed occurrit illi per tempus Albertus, magnaq; cum ſtrage alios Danorum cędendo, alios mergendo, ad claſſem illum redire, & inde fugere compellit.

Daniæ Rex Ludouicum Marchionẽ iuuat contra Mekelburgenſem.

Nec Valdemarus in Marchia feriatur, vel in recipiendis, vel in præſidiis firmãdis, quas recepit arcibus & oppidis occupatus, plane belliſſime Marchionem eum, qui fingebatur, ſe ſimulans. Id vero Ludouico grauiſſimum ad tolerandum erat, quod ipſorum etiã principum, ille (vt ipſe dicebat) nebulo, mentes, oculoſq; adeo hebetaret, vt nec iudicium, nec veritas apud eos valeret. Cuius igitur diſcrimini ſe offerre, quam tale ludibrium diutius ferre, deſtinauit: atq; omnes copias, quas ex Bauaria, Carinthia, Styria, & aliis mediterraneis locis, tum etiam ex maritimis ciuitatibus cogere potuit, ad oppidũ Francfortum contraxit.

Ludouicus extrema contra Valdemarum tentat.

Faſcinum obduxit oculos Valdemarus.

Quibus ne Valdemarus ſuccumberet, aperte tãdem Carolus, nihil ſibi ad celeritatem opis ferendæ reliquum fecit. Habuitq; in caſtris ſuis Archiepiſcopum Magdeburgenſem, Rudolphum Saxoniæ, & Albertum Megapolẽſem principes, ac Comitem Anholtum.

Opem fert Carolus Valdemaro.

Caſtra vtraq; vno minus milliari à ſe diſtabãt, prompto ad congrediendum Ludouico, ſi Duces militiæ eius ad diſſuadendam pugnam obuiã non proceſſiſſent, quaſi miſeratione permoti, futuræ tot vtrinq; nobilium, in tanto vtriuſq; exercitus apparatu, cædis, eiuſq;, quod omnium indigniſſimũ eſt, ob vnius Latrunculi impudentem audaciam ſubeundæ, quem alia paulo poſt ventura pœna illo digna maneret. Sed hæc duces, Carolo gratificantes, à quo erant corrupti, dicebant, qui iure ſuæ ipſius conſcientiæ metuebat, ne ipſe reus apud Deum eius ſanguinis efficeretur, quicunque in prælio, ſi ad manus vẽtum eſſet, funderetur.

Detrectat pugnam Carolus ne reus agatur ſanguinis effuſi ob defenſionẽ perſonati Marchionis.

Tanquam huiuſce prælii autor Ludouicus de tanta ſpe, quantam animo concepit, præter opinionem deiectus, ſententiam retinendi per ſe Marchionatus mutat, illumq; ad fratrem ſuum Romulum, ita nominatum, quia Romæ natus erat, transfert, ipſe in Bauariam reuerſus.

Ludouicus Marchio bellorum pertæſus, fratri Ludouico Romano quod Romæ eſſet matre coronata in lucem editus reſignat Marchiam.

At Carolus ſuperiorem, inferioremq; Germaniam peragrans, ab omnibus Imperialibus ciuitatibus, magno cum honore & lætitia propter ſingularem eius humanitatem, comitatemq;, & ſummam in rebus ſtatuendis, diſcernendiſq; integritatem, atque æquitatem excipiebatur, debitumq; ſibi ab illis ſacramentum, quemadmodum paulo ante ab ipſis quoq; principibus accipiebat.

Germaniã peragrat poſtulato iuramento.

Deflectẽs inde ad Palatinum Rheni principem, viduitatis ibi oblitus, cũ Anna eius filia matrimoniũ contrahit, atq; ibidem apud ſocerum nuptias concelebrat, promulgato ad cæteros principes omnes edicto, vt Herbipolim ad

Carolus ducit Annam vel Agnetem Rudolphi iunioris Palatini filiã.

Digitized by Google

Profectio ad coronationem inſtituta.

ſim ad diem certum conuenirent. In conuentu de expeditione in Italiam facienda, coronæ Cæſareæ induendæ gratia, actum & concluſum eſt, vt poſt menſem ſextum primo vere illa iniretur. Hic rurſus inquietus Ludouicus, vt impediat Carolo tranſitum per ſuas prouincias in Italiam, ſubſeſſores viarum comparat, quaſi illi manu inſidioſa Carolo repugnare poſſent, quem ipſe robuſtiſſimo exercitu laceſſere ſuperſedit. Hanc igitur eius nimis pertinacem aduerſus potentiorem ſe rebellionem, Palatinus tandem authoritate ſua, tanquam ætate maior gentilis (ex eadem enim gente & familia Palatini cum principibus Bauariæ ſunt) hoc conſilio ſedauit.

Opera Palatini Ludouicus Marchio Cæſari recõciliatur.

Clinodia Imperii Carolo tradita.

Conſueuerãt Cæſares inſignia Cæſarum cum ſanctis quibuſdam reliquiis apud ſucceſſores deponere, quæ tunc omnia Ludouicus poſt obitum patris in ſua poteſtate habuit. Gladius magni Caroli erat, Lancea Chriſti, dextra portio S. Crucis, cum vno clauo & mappa, qua vltima menſa Domini ſtrata fuit, non magni videlicet cuncta precii apud talium rerum contemptores: at apud Chriſtianiſſimum Carolum in tanto precio poſita, quanto nulla res profana vel precioſiſſima.

Marchionatus inueſtitur Brãdeburgenſis.

Proin conſilium Palatini fuit, vt Ludouicus nactus reliquiarum tantum æſtimatorem, illas pro redimenda pace, quietaq; Marchionatus Brandenburgenſis poſſeſſione permutaret: quod vbi ille fecit, Carolus ſine vlla cunctatione illum veſtibus Marchionis, & ornamentis ſolemniter inueſtiit, comitemq; in Italiam cum ipſo Palatino ſocero ſuo habuit.

Mediolani coronam accipit ferream.

Anno 1354. 6. Ianuarii.

Cum Mediolanum veniſſet, ferreamq; ibi ex more coronam induiſſet, præſto ei fuerant omnes Lombardiæ principes, & ciuitatum magis inſignium ciues, ingenti alacritate in verba eius iurantes, vt quem pleriq; ab ipſa adoleſcentia nouerant, egregie Lombardiam paterno adhuc auſpicio adminiſtrantem tam virum quam adoleſcentem, Cæſarem quam priuatum, ſua iam quam olim aliena authoritate melius adminiſtraturum ſperabant, manſitq; complures Mediolani dies à Vicecomitibus laute cum ſuis habitus. Inde Piſas ſe contulit, adfluẽtibus vndiq; ex Ætruria legatis, qui ſe imperata facturos obedienter dicerent, extra Florentinos, qui neſcio quam immunitatem & libertatem prætendebant. Horum agros milites prætereuntes, intactos non relinquebant: cum aliis in locis vſq; ad ipſam Vrbem, ab omni maleficio ſibi temperarent.

Carolus Romã venit.

Proſtrata Romæ Pontificia auctoritas Vrſinis & Columniis factiones alentibus.

Nicolaus Auguſtum ſe dicit & inſtauratorem Romani Imperii.

Vrbem Carolo ingredienti, populus Romanus vniuerſus lætiſſimus occurrit, eo obſequio, quod præſtari nonniſi legitimis dominis ſolet. Nam ita iam Romæ ſummus Pontifex propter diuturnam ſui abſentiam faſtiditus iacebat, vt eo contempto, plebs ſibi Romana deligeret, qui Regia poteſtate ciues regerent. Auſus deniq; publicus illorum ſcriba Tyrannum apud illos agere cum hoc titulo inſolentiſſimo: *Nicolaus ſeuerus & clemens, libertatis, pacis, iuſticiæq; Tribunus, ac ſacræ Romanæ reipublicæ liberator illuſtris.* Quanquam hunc illuſtrem liberatorem Carolus deinde captum in Gallias ad Pontificem deduci iuſſerit. Tum vero à duobus c Cardinalibus Romam ad coronandum miſſis, vna cum vxore Anna coronatus, & Auguſtus appellatus eſt. Inſtãt Romani, vt Auguſtus vrbem Auguſtam, tanquam hęreditatem ſuam iure inuadat, aut Romanos in antiquum ſtatum reſtituat. Deliberaturũ ſe ille reſpõdet, Vrbeq; per venandi ſimulationem egreſſus, in caſtra tetendit, ſeueriſſimum inde mandatum dans, vt finem tandem Romani mutandis innouandiſq; dominis imponant, memores ſacramẽti apud Romanum Pontificem ſemel depoſiti: illud ſi violatum iuerint, aut ſi Legato etiã Pontificis rebelles fuerint, perfidiam ſe illorum armis perſecuturum minitatur.

Romanos in Pontificia confirmat fidelitate.

Similes minæ Præfectis renunciatæ, quos Cæſar Bauarus per Æmiliam & Picenum regionibus Pontificis præfecit, ſi ciuitates Pontifici ſuas vltro non reddidiſſent. Paruerunt cæteri præter Ordelaphos, qui de Ceſena & Foroliuio à milite deturbati ſunt.

Bartolus de Saxoferrato Iureconſultus eximius.

Conſtitutis ad pręſens in Italia rebus Carolus, vel armis vel iure, non ſine Bartolo Saxiferrato, iuris illa ætate peritiſſimo, quem in aula ſua liberaliter habuit. Ac iam à ſe dimiſſis auxiliaribus copiis omnibus, diſceſſum inde cum Boiemis & Morauis parans, magnis precibus a Franciſco, cui Gambacurta cognomen, ex familia Piſanorum validiſſima, rogatur, vt Piſas ad diuerticulum ſibi notum, & nuper haud ingratum diuertat.

Inuitatur Piſas a Franciſco Gambacurta.

Nihil mali ſuſpicans, Piſas remeat, & in domo Prætoria publico hoſpitio accipitur, cum ſumma eorum qui cum Franciſco conſpirauerant perfidia, qua mox ad opprimendum hoſpitem Cæſarem vſi ſunt.

Inſidiæ Vitæ Cæſaris ſtructa.

primo ignem multa nocte Prætorio ſubdiderunt, cuius magnitudine prope fuit, vt Cæſar cum Anna coniuge amburerετur, oportune Regiæ cuſtodiæ aſſueti, ambos pene ſeminudos ſubductos, in alium ſecuriorem locum deduxerunt. Nocturna fraude non ſuccedente, poſtera ſtatim luce palam cum armatis in forum deſcendunt, & ad popularem tumultum concitandum exclamant. Cæſarem non vt hoſpitem, ſed vt manifeſtum incẽdiarium vrbem ſubiiſſe, vt illam combuſtam Flo-

Digitized by Google

Armis appetũt Piſani Cæſarẽ. Pontem Boiemi occupant.

rentinis hoſtibus tradat, ſi ipſi tempus tradendi illum non acceperint. Diſcluſis ponte fluminis hoſpiciis Boiemi & Moraui, qui cum Cęſare venerant, tenebantur, eaque res longe maximam dimicationem attulit, dum Piſani tranſitum pontis Boiemis prohibere, & illi viciſſim illum vi ſuperare conantur, vt domino & Regi ſuo, obſidione in hoſpitio Ioannis Epiſcopi Olomucenſis (quo Arneſtus quoque Archiepiſcopus confugerat) laboranti, ſuccurrant. Pro Piſanis multitudo erat, ſed incompoſita, & inordinata. At Boiemis quantum de numero detrahebatur, tantum animi virtus, nobilitaſque & vſus militiæ ſupplebat (maior enim illorum pars ex proceribus & equeſtri ordine conſtabat) equeſtri deniq; procella victoria parta eſt, Piſanorum multo ſanguine ex vtraque pontis parte cadentium antequam Franciſcus caperetur, & [illegible] ceteri per tecta & templa diſſiparentur, vetante Cæſare diſſipatos inſequi, ſed [illegible] Franciſco torqueri iuſſo, vt conſcios æderet, atque authores tanti ſceleris [illegible] Auto-

Piſani caſi. Franciſcus captus.

Florentini inſidiarum architecti.

Præmia proceribus data.

res Florentinos nominauit, ac ſatis multos conſcios. Sed de ſex tantum [illegible] ſupplicium ſumptum, reliquis vita condonata, non gratuito, ſed [illegible] ex quo militibus donatiuum diſtribuit, cum antea Czenconem Lyppenſem, [illegible] Gradecēſem, Benedictum Colouratũ proceres Boiemos, mox item Morauos, Zdenconem & Benedictum Lomnicios, Smilonem Dubrauitium, Vilhelmum [illegible] baltheo militari cinxiſſet, torquibuſque aureis illos adornaſſet. Sacrarum reliquiarum

Reliquias S. Viti a Ticinenſibus impetrat.

inter iſta non immemor, ſed cum audiſſet, corpus diui Viti a Regibus quondam Lombardiæ ſepultum Papiæ iacere, Oratores ſuos ad Senatum Papienſem mittere haud procraſtinauit, qui vehementer illum, etiam atque etiam orarent, vt honoris ſui gratia, corpus illud ſibi donaret. Hoc ſibi gratius nihil fieri poſſe, quam vt integrum corpus eius ſalutariſſequatur, quem Boiemi pro numine tutelari colant. Facile Papienſes voto Cæ-

Terramotus circa Alpes.

ſaris ſubſcripſerunt. Cui per Alpes tranſeunti, maior etiam quam rumor erat, ædificiorum ſtrages ex terræ motu facta, oculis occurrebat, ruinis, rudentibuſque paſſim obuiam iacentibus, quæ ſacra, profanaque loca miſere cum ipſis etiam hominibus proſtrata ſuggerebant. Aderant & ſuperſtites multi, caſum ſuum magno cum gemitu deplorantes. Horum alios conſolando, alios opem illis pollicendo, alios ſubſidium ſtatim

Magnificentiæ ſtudet Carolus ex Italia reuerſus.

eis ferendo Carolus confirmabat. Venienſque Pragam, nouum velut genus vitæ inſtituit, ſplendidius videlicet quam antea, tum a ſumptu, tum a cultu, & ab omni apparatu, non qui ambitionis, ſed maieſtatis potius terminos prolataret, quæ cum a magnitudine nomen deducat, magnum honorem, magnamq; reuerentiam requirit, vt conſpicua, & monſtrabilis habeatur, quod ſane abſque ornatu, cultuque tam rerum quam

Aula ſplendida tam præſulibus quam principib. referta.

hominum magnifico contingere haud poteſt. Ergo eius hoc præcipuum ornamentum fuit, vt in aula ſua ornatiſſimos principes haberet aſſiduos. Ex domeſticis Archiepiſcopum cum Olomucenſi, & quem nuper creauerat Lytomyſlienſi Pontificibus, quibus mox Brandemburgenſem & Miſnenſem Præſulem adiecit, vt Archiepiſcopum Pra-

Saxoniæ Dux domum extruit Pragæ.

genſem reſpicerent. Ipſe vero Saxoniæ Dux occupata iuxta pontem Pragenſem, de conſenſu Caroli, area, domum ſibi a fundamentis excitauit, præter cætera, viuariis vitreis, vſque ad ſupremam contignationem ſubductis, vt piſces in illis natantes, com-

Dux Burgundiæ idem ſtudet.

modius a prætereuntibus conſpici poſſent, adornatam. Fridericus item Burgundiæ princeps domum ſibi inſignem Pragæ ædificauit, cui ſacellum diui Martini coniunxit. Nonnulli autem Ducum ædificatas domos mercabantur, vt in ſuo potius, quam in alieno Pragam ſæpiſſime venientes, habitarent cum eo Cæſare, qui cum illis [illegible] coſque qui venationes & conuiuia, non minore familiaritate quam liberalitate & comitate exercebat: omnes enim iucunde & honorifice appellabat, largitor bonorum in illos & [illegible]rum. Ad hæc quantum ipſe magnificus in excitandis operibus magnis ſumptibus vel ſola Praga abunde poteſt declarare, cuius magnitudine non contentus, al-

Carolus nouã Pragam condit.

teram [illegible] Pragam de integro condidit, dimiſis areis, poſitiſque domorum de ſuo [illegible], vt ad illas plateæ, vicique & forum dirigerentur, vocauitque nouam ciuitatem, nouam illam templis, nouiſque ſacerdotiis, & omnibus rebus vitæ neceſſariis inſtruens.

Monachorum contubernia ad[illegible] D. Hieronymo. [illegible] D. Hieronymũ Veneratus eſt Carolus. Collegium Carolinum.

Nam & quos vocant Canonicos regulares. & Carmelitas, & Ambroſianos, & Auguſtinianos per ſingula contubernia diſtributos in illam inuexit. Legit item ſeorſim contubernales, qui ſe Sclauos cognominabant, authorem religionis ſuæ diuum Hieronymum [illegible], qui in hoc nomine Carolus peculiariter veneratus eſt, quod in Illiria [illegible], unde Boiemi originem trahunt. Mox ſub nomine Caroli collegium præterea [illegible] conſtituit, & alterum ad diuum Apollinarem, ex doctoribus ſacerdotibus, qui alios quoque ſacras literas docere poſſent. Ab vtroque non longe [illegible]

arx Vi-

arx Vicegradenſis, quã ille denuo muro, propugnaculis, crebris turribus cinxit. Quanquam vna illa turris quam ponti Pragenſi ſuperpoſuit, facile alias vincat omnes, decore, elegantia, artificio. In hoc vero maxime etiam ſalutarem ſubditis dixeris, quod in tanto prædonum, latronũmque metu vbique ſcatentium, hanc ſalutis omnium inierit rationem, vt Regnum in duodecim [d] regiones diuiſerit, ſingulísque idoneos viros præfecerit, inter alias iuriſdictiones permiſſa illis poteſtate inquirendi, & puniendi quoslibet latrones. Ipſe adeo illis infeſtus, vt ſæpius de via ad receptacula illorum deflecteret, nec niſi loco expugnato, ad ſolumque diruto, ipſis vero raptoribus, tum nobilibus tum ignobilibus in ſublime per arbores ſuſpenſis, inde abierit. Sanxit præterea graues in eos pœnas, qui à regula Catholicæ fidei, viaque deuiarent, commotus reditu Dulcianorum hæreticorum, & flagratorum, qui flagris dorſa cædunt, intus vitiis intercutaneis bulliunt. Ne igitur vtrique ſanctum gregem ſua contagione pollucrent, partem eorum igne combuſſit: cæteros de ſententia Arneſti Archiepiſcopi perpetuo exilio relegauit. Eiuſdem Archiepiſcopi auſpicio, ad tertia matrimonii vota tranſiit, aſſumpta in vxorem Anna, [e] Ducis Suidnicenſis filia, quæ ei Suidnicium in Luſacia, cum toto territorio pro dote attulit. Bene autem & prior Anna venerat dotata, compluresin Bauaria arces, oppidaque, & inter illa Saliſpachum marito relinquens, cum vna filiola, quam poſtea Carolus principi Auſtriæ elocauit. Opportunitas pleriſque principibus adeſſe viſa eſt faciendæ expeditionis in Aſiam, ad recuperanda loca Sarracenorum manu Chriſtianis adempta, propterea quod hoſtium tũc vim maximam peſtis exhauſerat. Aliorum igitur inſtinctu Princeps Saxoniæ, qui Carolum familiarius coluit, in hunc modum eum blande compellat. *Ab hinc*, inquiens, *annis amplius centum nullus Cæſar extitit, cui tanta facultas recipiendæ Hieroſolymæ oblata fuerit, quanta tibi Cæſar adeſt. Singulis enim priorum aliquid defuiſſe, alia quidem aliis, cæterum omnibus pecuniæ, quæ ſunt nerui belli. At te non ſolum ſtipendiario ære abundare videmus, ſed validiſsimarum præterea gentium præſidiis inſtructiſsimum eſſe: quippe cognatione Galliæ Regem, affinitate Pannoniæ attingere, cum Polonis amicitia & fœdere cohærere, Boiemis autem Germaniſque & Italis cum poteſtate & imperio præeſſe: ita vt nemo dubitare debeat, ſi ad hanc tantam facultatem ſe voluntas proficiſcendi in Aſiam adiunxerit tua quin illam proſperi ſucceſſus proſequuturi ſint.* Ad hæc Carolus ait: *Quoniam id accidit, quod mihi iam pridem maxime optatum fuit, vt vobiſcum de expeditione tranſmarina conferrem, quæ vtique ſuſceptu, quam confectu multo facilior eſt, vt ſatis ex aliorum Cæſarum euentibus, qui ante me hanc fortunam tentarunt, liquet, quibus videlicet hoc euenit, vt poſt multa etiam ſecunda prælia facta, poſtque multas receptas vrbes, quæ ſine magnis viribus & opibus contingere non potuerunt, ad extremum tamen alij eorum à militibus per ſeditiones tumultuantibus deſerti ſunt, alij vix cum decima exercitus parte domum reuertebantur: Fridericus vero Cæſar ibidem perierit. Omnes denique bona in oriente parta, cito amiſerint, hoſtibus ſtatim à diſceſſu Cæſarum illa recuperantibus, cum miſerando Chriſtianorum exitio, quos in præſidiis relictos, vis & furor hoſtilis immaniſsime interficiebat. Sed nec hodie alium futurum exitum ſe videre, etiamſi Hieroſolyma recepta fuerit, quam vt illa manibus protinus elabatur, ſi ne proximo non aderit, qui illam cum imperio tueatur. Nam qui modo imperat Græculus, ex eadem qua plerique maiores ſui perfidia aduerſus Latinos conflatus eſt, vt eos mendaciis & fallaciis inſidioſiſsime fallat, idemque hanc iam fraudem commiſit* ([f] Ioanni Palæologo nomen fuit) *vt locum in Europa Turcis, ad inhabitandum primus tradiderit. Quis igitur prudens mihi ſuadeat, vt me, oueſque meas lupo credam? Sed fortaſſe ex re magis fuerit, vt prius deliberemus, quo modo lupum iſtum Aquila fuget & abigat, vt ſola imperium Græcum & Latinum obtineat. Nihil enim opus eſſe, vt duo, ſed vt Cæſar imperet vnus.* Ita præſens iſta deliberatio in aliud tempus dilata fuit. Et Carolus cum iis qui aderant principibus, in Germaniam profectus eſt ad componendam confirmandamque pacem, quam principum ambitio, publicanorumque auaritia turbauerat. Eo vſque namque ambitio illorum, etiam principum qui ſe Electores vocant, exarſerat, vt primum ſibi quiſque locum, præcipuamque authoritatem in eligendo, aſſidendoque vindicaret, nedum vt alius alium in honore deferendo præueniret, vnde ſimultates inter illos, & aliquoties cædes ex domeſtico illo diſſidio ſuſcitabantur. Approbante igitur ſenatu principum frequentiſſimo, decretum Carolus promulgauit, quo gradus, poteſtaſque principum & aliorum ordinum ita diſcreuit, vt nullus de iure ſuo, tanquam imminuto queri potuerit, ſed contra potius, vt tenuiores cum potentioribus ſe quodammodo æquari gauiſi fuerint. Sic item vetera Cæſarum de eligendo Rege Romanorum placita renouauit, vt in hodiernum diem Carolina ſanctio, de mandandis ſuffragiis, ſola apud principes vireat, vigeatque. Sedata

Vicegradũ reparatum.
Turris ad pontem Pragenſem.
Flagellatorũ delet ſectam.
Catharina Rudolphi IIII. Ducis Auſtriæ Vxor.
Rudolphus Dux Saxoniæ ad Bellum Vltramarinũ Carolum exhortatur.
Olim quod Vulpes ægroto catulo, reſpondit, quia me Veſtigia terrent omnia aduerſum ſpectãtia nulla retrorſum.
Anno 1364.
Græci Cæſares prius domandi et aquila integrare ſtuuatur.
Conuentus dicitur celebratus in Vrbe Moteſtæ.
Lex Carolina ſiue Aurea Bulla inſtituta.
Norimbergæ promulgata, Anno 1356. 10. Ianuarii.

Auaricia exactorum telonii coercita.

Nobili caſu licentia frenum iniectum.

Reuerſus in Boemiam Venceslaum filium coronat.

Seſquiennis Venceslaus coronatur.

Puſtimirium moniálium cœnobium ab Epiſcopo Olomucenſi extructum.

Ioannes Vlaſſinius Epiſcopus Olomucenſis.

Educationi Venceslai animum adiicit.

Auget Regnũ Boiemiæ.

Karolſteynum aſſeruanda corona ædificat.

Scripto comprehendit iura Boiemica.

Pœna talionis ſententia lata & confirmata à Carolo.

deinde ab eodem contentio fuit, quę inter ciues mercatores, & publicanos in hoſtilem modum vſq; ad arma creuerat, erepta ſane publicanis nimia in augendis, per Rhenum & Danubium vectigalibus cupiditate, ac mercatoribus reſtituta priſtina illorum nauli ſoluendi conſuetudine. Prætèr hæc ciues nobilitatem quoq; de hac re accuſabāt, quod per ſpeciem militaris militiæ, latrociniis ſæpius operaretur, bellum pro egeſtate vel libidine quiſq; ſua ciuibus indicendo, illoſq; in captiuitatem abducendo, aut fidem illorum hac lege aſtringendo, vt ſe certo loco cum ingenti pecunia ſiſterent, quaſi prædones & fures, iuſtum cuiquam bellum denunciare & indicere poſſent. Factum contra omnes tales, qui iuris cognitione neglecta, ad ſocietatem maleficii conſpiraſſent, tanquā contra graſſatores capitale edictum, in quo diſerte adſcriptum: *Nemini fidem datam in bello, niſi iuſto & legitimo hoſti, conſeruandam eſſe.* Hæc atq; alia omnibus ordinibus non ingrata, cum per Germaniam, quam totam illo anno Carolus obiit, ſolerter conſtituiſſet, atq; cunctos ad tranquillitatem & concordiam Germanos redigiſſet, domum patriam cum laude & gratia repedauit: viſoq; Venceslao filiolo, quem ei anno priore vxor Anna peperit, cogitare in animo cœpit, vt illum mature Regni conſortem faceret. Huiuſq; conſilii Arneſtum Archiepiſcopum, cui ſummam rerum omnium fidem habebat, participem facit. Probat ille rem, ſed de tempore nonnihil addubitat, an in ipſa infantia, antequam ſe Regem eſſe ſentiat, vti Rex coronari debeat? Annuentibus deinde cęteris primoribus, nihilque referre dicentibus, vtrum infans, an adultus filius ſit, quem pater ſuperſtes in conſortium regni vocet, Arneſtus Venceslaum non plus quam ſeſquiannum agentem vngit & coronat, Ioanne Olomucenſi Præſule aſſiſtēte, nec diu poſt ſuperſtite, quam in Morauia cœnobium, Puſtimirium vocant, virginibus fuſco flammeo velatis, ſuo ſumptu abſoluiſſet, in quo mortuus condi, humariq; voluit. In huius locum Ioannes e familia Vlaſſinia, ſuffragio maxime Caroli ſuffectus eſt. Nam idem Carolus ſacello illum in arce Pragenſi, omnium ſanctorum dicto, nuper præpoſuerat, tanquam ſibi in primis probatum. Cæterum aſſequutus quod exoptabat, vt Venceslaum filium (nam Sigiſmundum necdum habebat) Regem videret, cum primum per ætatem licuit, teneram illius pueritiam virtutis præceptis formandam, præſtantiſſimis præceptoribus tradidit. Ipſe quoque aliquanto magis acrem quam prius curam ad ornādum, ſtabiliendumque Regni ſtatum adhibuit, poſtquam certus erat, quod regnum cui vellet relicturus eſſet. Non enim ſolum de ædificiis in illo continuandis, ſed etiam de finibus prolatandis, legibuſque inſuper ac magiſtratibus, iudiciiſque legitimis inſtituendis, ſollicitus erat. Et inter prima, vt precioſiſſimus regni theſaurus, nempe ipſa corona, & ſanctæ reliquiæ, in loco maxime firmo, munitoque ſeruarentur, cuſtodiæ illorum cauſa arcem de nomine ſuo Karolſteynam appellatam, tertio à Praga lapide intra montes ædificauit: addiditque illi duos cuſtodes, vnum ex proceribus, alterum ex equeſtri ordine, grauiſſimo ſacramento adſtrictos, ne receptam cuſtodiam negligenter haberent. In propagandis porro finibus, hac vſus eſt ſedulitate iuxta ac æquitate, vt in nullius bona & fortunas ſui commodi cauſa, impetum per vim faceret, ſed ſi qua arx aut municipium, ſiue in Luſatia, ſiue in Miſnia, aut in Bauaria fuerant venalia, quæ cum regno Boiemiæ cohęrerent, illa ſtatim vt à venditore iuſto precio redimeret, operam nauauit. Nam & Brandenburgenſem poſtremo Marchiam ab g Othone Marchione grandi pecunia emit, propriamque Regibus Boiemiæ authoritate Cæſarea dicauit, interdicta eius alienatione, atque omnium finium regni diminutione, iuriſiurādi religione & infamiæ metu. Hoc quoque cum pulchre calleret, iuſticia regnante firmari opes regni, contínerique, ad ius patriæ deſcribendum, legeſque neceſſarias condendas ſe tranſtulit, ne Iudices arbitria capitis ſui, quemadmodum vſu hactenus venerat, pro iure haberent: quippe arbitria ſæpiſſime variantur, ius autem ſcriptum vna ſemper eademque voce loquitur, iuſte diſtribuens cuique quod ſuum eſt. Adhibitis igitur iis, quorum de iuſticia magna erat opinio, conſtitutiones non ſatis probatas retractauit, & alias ſubſtituit, quæ ſummam æquitatem continerent, redactis ad duo genera publicis iudiciis, equeſtris ac procerum ordinis, iudicibuſque de illo genere delectis, ac præcipue magiſtratibus, qui domi foriſque præter ſplendorem, ius bonumque cum pietate & religione colerent. Aſſuitque ſubinde iuri dicendo, ipſeque illud dixit, non minore æquitate quam ſeueritate. Pro tribunali ſedente, ſacerdos quiſpiam vtroq; oculo à viro quodam nobili patrono ſuo priuatus, propterea quod illum erroris in religione arguiſſet, iniuriam querebatur ſuam. Non ibat inficias Zahora, id nobili huic cognomen erat, ſed per animi impetum, quem tunc in poteſtate non habuiſſet, facinus admiſſum excuſabat, offere-

offerebatque pecuniam pro ſatisfactione, arbitrio iudicum æſtimandam. Interpellauit dicentem Carolus, atque hanc tulit ſententiam: *Non poſſe in hoc caſu ſatisfactionem ſibi abſque talione conſtare, quando cæco in integrum reſtitui oculi nequeant, ſed oportere Zahoram pariter atque ſacerdotem perdere oculos ſuos, neque enim aliter ius eſſet æquabile.* Inter hæc principes Germani dolentes vicem patriæ, quam velut viduam factam eſſe videbant, cum Cæſarem non haberet in conſpectu, complexuque ſuo Carolum adeunt, vt iam ſaltem inuiſat Germaniam, & illam præſentia conſoletur ſua, poſtquam Boiemis Regem dederit filium ſuum. Conſentaneũ enim videri, vt Rex in Regno, Cæſar autem in Imperio reſideat. Paucis illos Carolus abſoluit, inquiens, *Vt nunc ſilentio tranſeam, natale mihi ſolum eſſe Boemiam: nam Pragæ natus ſum, quæ quantum mihi auri & argenti ſuppeditet, venite & videte.* Et eductos in Gazophylacium, maſſas auri atque argenti nondum ſignati illis oſtendit, & rogat, poteſtne mihi fiſcus in Germania imperialis tantam, quantam regius in Boiemia, copiam metalli exhibere? Quibus muſſantibus: *Nonne igitur,* inquit, *& mihi & vobis magis expedit, me hic paternis cum commodo etiam veſtro bonis perfrui, quam ibi mutuam exercere deplumationem? Nec enim aliter fieri poſſe, quam vt Aquila, quam ad vos aduolantem belle noſtis deplumare, illa viciſſim, vt veſtras euellat alas, quæ ægre interdum nonnullis renaſcuntur. Quin potius hoc in præſentia agimus, vt concordia vtrinque, & in Boemia, & in Germania noſtras fulciamus opes, quo facilius malum vndecunque veniens arcere mutua ope valeamus.* Facitque mox illos certiores de tumultu Italico, quem Vicecomites Mediolanenſes cõtra ſe, & contra Vrbanũ Romanũ Pontificem cõcitaſſent, quorum elatos ſpiritus compeſcere in animo habere aiebat: ideoque præſentes ſtatim poſcere incipit, vt ad tempus ſibi præſto ſint. Illi enimuero ſe oſtendunt, quod Cæſar iuſſerit eſſe facturos: ſed eam profectionem aliquanto ſerius proſequutus eſt, propter nouas denuo cum quarta iam [h] vxore contractas nuptias. Vxori nomen Elizabeth, quæ Ludouici Regis Hungariæ conſobrina, & Caſymiri Poloniæ Regis neptis fuit: aderatque Rex vterque nuptiis, ex quibus Sigiſmundus filius ei prognatus eſt, poſtquam ex Italia rediit: in qua Legatus Romani Pontificis, maiore ex parte Vicecomites iam domuerat. Ipſe præterea tamen ad officium ſuum redactos, ingenti pecunia eoſdem mulctauit, Piſanis Lucam, Florentinis Miniate oppidum ademit, ſibi illa vendicans, & ex hoc itinere. * Aganum diuertens, vbi præter reliquias diui Mauritii, corpus inſuper Sigiſmundi Burgundiæ Regis multis inclytum miraculis iacere cognouit. ibi inſtat oppidanos pro illo poſcere, tanquam populari ſuo, propter linguæ Vandalicæ commercium, nec deſtitit incœpto, quam illud impetrat, ſecumq; Pragã cum maxima omniũ veneratione apportat. Deceſſit tunc apud Morauos Ioãnes Caroli frater Marchio Morauiæ, cum mirifica laude bene adminiſtrati officii, adeo vt poſt mortem quoque eius Moraui omnes gratiſſima illud memoria celebrarent, ſibique optarent talem futurum adminiſtratorem. At Carolus accerſitis Iodoco & Procopio, ambobus fratris ſui filiis, pleniſſimam illis pietatem, qualem videlicet pater, non tantum patruus ſolet, exhibuit, ex æquã parte Morauiam æquabiliter inter illos diuidens. Paulo poſt item obiit Arneſtus Archiepiſcopus, ſimiliter officio ſuo optime functus, dum ſedulo docet, aut ſacerdotibus præſcribit, quemadmodum illos oporteat in domo Dei verſari cum timore & diſciplina: quibus neglectis, doctores ſimul atque diſcipulos cum ipſa religione penitus ruere. Leges quas ſuper hac re ſcripſit, in hunc diem Inſtituta Arneſti nominantur, Multaque inſuper alia eius pia opera memorantur. Nam Valetudinarium languentibus in oppidis ſuis, vnum Brodæ, alterum Pribrami, tertium Libaui conſtituit, ampliterque dotauit: & adhuc amplius quatuor cœnobia, inductis in illa contubernalibus, qui ſe Canonicos regulares nuncupant, alios eorum Sackam, alios Rokizanam, alios Iaromirium, alios Glatium, apud quos ſepulturam ſibi delegit. Ad eiuſdem ſedem Carolus Ioannem Epiſcopum Olomucenſem tranſtulit, quem deinde Vrbanus Pontifex in Senatum Purpuratorum allegit: deditque viciſſim Olomucenſibus Epiſcopum Ioannem item nomine, quem ciebat Cancellarium ſuum, ac tum idem præſulem agebat Lvthomvslienſem. Adoleſcebat ſenſim Venceslaus ad ætatem paulo fortiorem læto parente, ſummamque dante operam, vt filium non ſolum ad vitæ ſuæ rationes, ſed etiam ad Imperii ſucceſſionem traduceret. Itaque tempeſtiue illum grauioribus rebus, conſiliiſque & aliis regni curis admouebat, vt bene conſulta audire, laboreſque ferre conſueſceret. At illo ex ſeriis negociis, non aliud quam tædium referente, ac mox ad leuia & nugatoria cum æqualibus delabente, maritali illum capiſtro illigandum ex re duxit. Forte id temporis conglobata promiſcuã

Præſentiã Caroli requirunt Germani.

Opulẽtior Rex Boiemiæ ipſo Imperatore.

Conſultius iudicat in Boiemia viuere.

Vicecomites Pontifici ſe opponunt.

Vrbanus V. P. M. Lemouix Monachus.

Sigiſmundus natus, Anno 1362.

Secundus Caroli in Italiam ingreſſus pro Pontifice Vrbano.

** Nunc ſanctus Mauritius in Valeſiis nõ procul Seduno Sacras reliquias in Bohemiam vehit.*

Mors Ioannis fratris Marchionis Morauiæ: eius Epitaphium ad Diui Thomã Brũnæ. Eius filiis à Carolo diuiditur Morauia.

Mors Erneſti Archiepiſcopi.

Leges ſacerdotibus cõſtituit.

Beneficus in pauperes & religioſos.

Ioannes primo Olomuzenſis II. Archiepiſcopus Pragæ, poſt Cardinalis.

Regimini conſuefacit filium Carolus.

Cruciata pro

Ordine Theutonico aduerſum Lithuanos. Germaniā populatur. Anno 1365. Incola Angli vocabant ad 40000. fuiſſe memorant. Carolus illis ſe opponit.

armatorum multorum multitudo, vt [k] Vincirco Pruſſiæ Magiſtro, contra perfidos Lithuanos iam diu mutuis cladibus certanti, opem ferret, crucem induerat, ingentiquè agmine per Alſatiam tranſibat, vbi ſeditione orta, ac mox in exitium Alſatiorum verſa, quam datura erat hoſtibus, eam hoſpitibus calamitatem attulit, vberrimos illorū agros late deuaſtando. Sed nihil horum adeo Carolum terruit, quam quod Argentinam egregie munitam vrbem obſidere auſi fuerint. Quanta itaq; celeritate poteſt, ad liberādam illam pergere, vna cum filio Venceslao feſtinat. Quorum aduentu colluuies illa cognito, relinquit obſidionem, atque rurſus ad populandos agros ſe conuertit. Carolo prope mœnia in caſtris commorante, ad quæ ciues frequentes ventitabant, quorum vnus ferocior, militem quendam Cæſaris de via ſibi decedere dedignantem, in lutum

Ioannes à Lichtenberg Epiſcopus Argētorati.

prouoluit, tantus ſubito ad hoc facinus in caſtris tumultus extitit, vt niſi Pontifex Argentinus opportune tunc deprecator affuiſſet, pereundum ciuibus omnibus qui in caſtris aderant, fuerat, reus tamen audaciæ ſupplicium pro omnibus ſuſtinere coactus eſt. Inde caſtra Colmariam verſus mota, quo in loco adeſſe hoſtem exploratores miſſi renunciarunt. Sed rurſus turba maleficij ſibi conſcia, vindicem Carolum nō expectauit

Dilabitur exercitus.

dum propius accederet, ſed inſtante metu, ſic diſſipata & diſiecta eſt, vt nunquā recolligi potuerit. Quo ſucceſſu Carolus delectatus immorandum ſibi paulo diutius, ſed dimiſſo exercitu, apud Germanos exiſtimauit, Rhenanas vrbes, & inferioris Germaniæ

Venceslaus ducit Ioannam filiam Alberti Bauariæ Ducis comitis Holandiæ.

regiones ocioſe peragrans, quoad in Holandiam peruenit, hoſpitio à Comite eiuſdem prouinciæ per multam gratulationem & lætiticiam ſuſceptus. Ibi tandem negociū Venceslao gratum peragendum reperit, peregitq; vt filia Comitis, Ioannam nominabant, quæ Venceslao cordi erat, matrimonio eidem coniungeretur. Hoc negocio confecto,

Succeſſorem Venceslaum declarari petit.

differre vltra tempus prenſandi, ſuffragiaq; pro Venceslao colligendi non potuit, ſumpto initio ab his ſuffragatoribus, apud quos gratia & authoritate plurimū valebat: dein & ad alios, labori non parcens excurrebat, vt omnium voluntates exploratas haberet:

Pecunia impetrat. Venceslaus coronatur Rex Romanorum. Anno 1376. 12. Iunij, ætatis 15.

quibus ſatis perſpectis, nulla videlicet ratione alia ſe illas, niſi grandi pecunia adnumerata, expugnare poſſe, in ſingulos Electores Principes cētum millia aureum nummum ſe daturū ſpopondit. atq; ita impetrauit, vt Venceslaus à Friderico Archiepiſcopo Colonienſi, Aquiſgrani loco ſolito in Regem Romanorum coronaretur. Cæterum cum tantam ſummam diſſoluere ad diem non valeret, cum maximo Imperij detrimento,

Carolus vectigalibus publicis diuenditis Electoribus ſatisfacit.

publica vectigalia Imperatoribus ad ſubſidia relicta, ipſis principibus nō tam oppignorauit, quam perpetuo abalienauit, propter nihili filium, vt res poſtea declarauit, niſi quod ſuus cuique charus eſt. Quintum annum Sigiſmundus alter Caroli filius tunc agebat, cum illi parens Marchiam Brandenburgenſem attribueret, ne fraternas olim opes reſpicere, ſed ſuis potius abſq; moleſtia gaudere poſſet.

Sigiſmundo Marchia Brādeburgenſis aſſignata. Sigiſmundo mater Elizabetha precatur. Mariam Ludouici Regis Hungariæ filiam hæredem.

Vxore quidem Elizabeth, quæ mater Sigiſmundi erat, factum haud improbante, interim tamē mediante, vt filius quoq; ſuus in faſtigio ſublimiore collocaretur. quod ſane vno hoc modo fieri poſſe videbatur, ſi filia Ludouici Regis Hungariæ, cui Maria vocabulum, filio ſuo Sigiſmundo deſponderetur: nullo enim hærede virilis ſexus extante, ſucceſſionem Regni Hungariæ ad ſponſam deuolutum iri. Magnis igitur precibus [l] matrem Ludouici cognatam ſuam, & ipſam Elizabeth vocatam, in oppidum Ternauiam prope Morauiam ſitum, ad colloquium familiare inuitat, valdeq; familiariter à cognata accipitur. deniq; familiariſſimo tractatu, per vtrāq; ſponſalia cupita tranſiguntur, ratā tranſactionē, tum Carolo tum Ludouico habētibus.

Sigiſmundus in Hungaria educatur. Ioannes filius Marchia Luſatiæ donatur. Lex de viduis Reginis.

Miſſus nō multo poſt in Hungariā Sigiſmundus, vt à teneris ſtatim ſermonem Hungaricum, vſumq; militiæ perdiſceret. Ac ne Ioannes natu minimus filius præteritus à parente videretur, Gorlitium illi atque alias in ſuperiore Luſatia vrbes ad poſſidendum, fruendumq; aſſignauit. Sanxit poſtremo legem, de viduis Reginis, [illegible] nuptiis, quas decoris quondam & maieſtatis obliteæ, imparem[illegible]bant, vt ſi poſthac vidua Regina alij cuiuis, aut Regi, aut Principi nupta fuerit, præter dotem, vt exilio inſuper mulctaretur.

[illegible] ædificia Pragæ extructa.

Cæterum in ordinanda excolendaq; Praga, nullum ſibi finem facere potuit, adeo vt in illa quædam opera magnificentiæ magis commendandæ, quam vſus gratia excitauerit. Nam quam vtilitatem affert murus ille ſterilis qui in hūc diem iugum Petrini montis longiſſimo ſpacio premit? Quanquam dicant aliqui, venationibus, feriſque animalibus includendis locum illum a Carolo deſtinatum fuiſſe.

Memorandum ceptum de Danubij cum Vultauia vulgo Moldauia coniungenda.

At hoc omnium vtiliſſimum opus toti regno futurum erat, ſi abſolutum fuiſſet, quod in finibus Bauariæ, qua parte Vultauia fluuius qui Pragam interfluit, ortum habet, inchoauit, miſſis libratoribus, qui locum idoneum per libellam inuenerunt, in quo Danubius cum Vultauia commiſſus, omnes ex Italia & Germania aduectas merces Pragam tranſ-

mittere

mittere poſſent. Apparent etiamnum tanti conatus veſtigia, ſed irrito effectu, vicinis nouum opus prohibentibus, ne in iacturam illorum Danubius auerteretur. Ætate dein ſimul cum valetudine aggrauante, vocat ad ſe Venceslaum, paulo ſocordius madidiuſque viuentem, eumque Ioanne Archiepiſcopo coram pluribus compellat, quorum verborum hæc ſumma erat, *Vt ſuſceptam perſonam ſane magnam & difficilem magnanimiter gereret, in hoc vero magnum atque imperio dignum elucere animum, ſi nullis facile difficultatibus ſuccumbat, ſed vltro etiam occurrat negociis. Ex quibus tamen quæ difficillima videri poterant, illa Dei benignitate, operaque ſua eſſe ſublata, pacem in Italia, pacem in Germania, pacem circum vndique apud vicinos Reges & Principes vigere, affinitatibus aut fœdere conciliatos: domi vero tanta rerum omnium copia regnum inſtructum eſſe, quanta ab origine non fuerit inſtructius, vt iam vel leui cura atque induſtria adhibita, omnia iſta in ſtatu ſuo æquabili contineri queant: contra peſſum itura per negligentiam & ignauiam, vtpote vitia ad perdenda imperia inuenta, quod vel notiſſimo Sardanapali exemplo ſatis liquet, cuius, & talium ſimilium via domino abominatio eſt, velut impiorum. Tu vero,* inquit, *fili mi, tanquam veræ pietatis alumnus, diligenter cauebis, ne incidas in ocioſas & improbas voluptates, ne ve te dederis ad aſſiduas commeſſationes & perpotationes. Luxurioſa enim res, vt Salomon ait, vinum eſt, & tumultuoſa ebrietas, ac nemini magis quam principibus turpis & dedecoroſa, vt quæ faciat impotes ſui Principes, & propinet omnibus deridendos, vſque ad contemptum: cuius ea vis eſt, vt dominis in ſubditos authoritatem adimat: qua adempta, perit ſimul obediendi parendique obſequium, præſertim ſi crudelitas acceſſerit, quæ fere vinolentiam conſequitur. Omni igitur ratione immoderatus vini vſus, non ſecus atque altera imperij labes tibi erit vitandus. Nam de cætero quod vitam tuam, quam hactenus egiſti, merito accuſem non habeo, cum audiam laudari ab omnibus humanitatem, comitatem, adeundique & audiendi facilitatem tuam, atque alia faſtigio minime contraria, pro quibus videlicet ego me ſponſorem pro te Electoribus dedi, te in rebus gerendis talem futurum Cæſarem, qualem maxime optarent. Næ tu igitur magna me ſolicitudine liberaueris, ſi ab hac ſponſione fidem meam exolueris, mutata in paucis ſic vita tua, vt ne minimam quidem rem quiſquam poſſit vllam reprehendere.* Promittentem dicto paterno audientem futurum à ſe dimiſit, atque intra breues dies vltimum vitæ cum ſumma gloria actæ, finem clauſit, Pragæ in templo diui Viti conditus.

Admonet filiũ Venceslaũ præſente Archiepiſcopo.

In principibus omnia vitia magis conſpicua.

Carolus mortuus, Anno 1378 27. Martij.

a *Carolus IX. Rex Boiemiæ, idem & Romanorum Imperator omnibus anteferendus.*

b *Valdemarus ſuppoſititius Marchio finxerat ſe religionis cauſa profectũ rediiſſe. Ita plurimos fefellit indigenas mentitus nomen Valdemari. Magno non modo plebis verumetiam procerum applauſu exceptus. Adiutus à Carolo Ducibus Saxoniæ & Anhaltinis. Eum tamen Voldemarus Rex Daniæ omni priuatum ditione nouennio poſt exilio multauit.*

c *Petrus Bertrandus Gallus & Aegidius de Albernotijs Legati Innocentij VI. Anno 1355. die Paſchæ.*

d *Duodecim regionum ſingulis annuatim præſunt Capitanei, Baro vnus, alter ex ordine equeſtri, qui lites minores cognoſcunt inter ſubditos diuerſorum dominiorum. 2. Si qui emergant latrones licet ijs conuocare vicinam ſibiq; ſubiectam nobilitatẽ ad graſſatores comprehendẽdos. 3. Bello fortuito incumbente quilibet ad ſuum ſe recipit præfectum. Sola Hrádecerſis Regio quia dos Reginæ Burgrauiæ habet ob eam amplitudinem.*

e *Boleslai Suidnicenſis filiam Annam ducit vxorem, alij dicunt fuiſſe filiam Henrici Iurcenſis fratris Bulconis.*

f *Ioannes hic Andronici filius in contumeliam Cantacuzeni ſoceri fœdus cum Amurathe Turca primus iniit, ſe & regnum promiſſo tributo, filio Theodoro dato obſide in Turcarum fidem tradidit. Hoc initium eſt ſeruitutis, qua ſubiecti fuere poſtea Bizantini Imperatores Regibus Turcis.*

g *Otho ſucceſſerat Ludonico Bauaro fratri frater. In coniugem filiam Annam Carolus dederat, cum Sobole caruiſſet ademit illi Marchiam, Anno 1373.*

h *Carolus ducit Elizabetham filiam Boguslai Ducis Stettinenſis neptem Caſymiri. Nuptiæ ſplẽdidiſſimæ Cracouiæ celebratæ præſentibus Rege Hungariæ Ludouico, Daniæ Sigiſmundo, Cypri Petro cum multis principibus, Anno 1363. in Bachanalibus.*

i *Iohannes quondam Marchio princeps Illuſtriſſimus*
Qui Caroli quarti Cæſaris maximi frater fuit Germanus,
Quorum genitor Ioannes cæcus princeps Sereniſſimus,
Bohemiæ & Poloniæ regnorum Rex fortiſſimus,

Auus autem eorum Henricus ſeptimus
Qui Imperator erat Chriſtianiſſimus
Huius ſancti templi fundator primus.
Iam pace fruens cum ſuperis: hic comperiatur ſepultus.
Iodocus quondam Romanorum Rex inuictus
Semper Morauiæ, Brandeburgiæ Marchio princeps Catholicus
Primogenitus fundatoris primi huius templi,
Et conſobrinus Sigiſmundi quondam Imperatoris Maximi
Huius ſancti templi liberalis reſtaurator
Et multorum in eo beneficiorum largiſſimus inſtitutor.
Cuius anima cum Chriſto perpetua fungitur pace,
Quamuis ipſe hic ſepultus quieſcit corpore.

k *Vinrichus à Knippenrod XVIIII. Magiſter Pruſſiæ, ſub quo Keiſtuttus Dux Lithuaniæ captus.*

l *Bonfinius dicit, coniugem Caroli coniugem Ludouici petijſſe. Hungara Elizabeth, Loktici filia. At Caroli Elizabetha quoque ex altera filia Loktici prognata.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER VIGESIMVS TERTIVS.

SVMMA LIBRI VIGESIMI TERTII.

Venceſlaus X Rex Boiemiæ & Imperator Rom. Prodigioſa omnia tam in baptiſmo quam coronatione Venceſlai religionis peſſundatæ præſagia. Oſcitantia regis dat licentiam graſſatoribus & prædonibus libere impuneque vagandi. Tres latronum arces deſtruit. Hungari populantur Morauiam: ſed profligantur à Iodoco Marchione. Germani poſcunt Venceſlaum res imperij compoſitum eat. Inepte reſpondet Clemo Bauarus inſurgit contra Venceſlaum. Pellitur trans montes, damnaque accepta reſarciuntur Bauaria viciſſim vaſtata à Sulcone Chotiſſo menſæ præpoſito. Bauarus is in Italia moritur. Vicecomes dux Mediolani à Venceſlao creatur acceptis centum millibus aureorum. Bombardarum ſub Venceſlao inuentum. Obſcœnis amoribus Rex indulget. Vxori conquerenti impudice reſpondet. Aquis mergit Reginæ confeſſorem, quod ſecreta noluit reuelare. Moritur ipſa quoque præ mærore Regina. Balnea extruit doloſa ad necandos aduerſarios. Carnifex Regis compater & comes aſſiduus. Arcem rex Cunratice dictam extruit. Captus Rex inaudito prius exemplo & carceri includitur fœdo. Balneum admiſſus ſeruili habitu à balneatrice remigio liberatur. Hanuſſius dux Ratiborienſis ſæuitiæ Regiæ miniſter Carlſteino præficitur. Tres proceres necat. Sigiſmundus Rex Hungariæ Marchiam Brandeburgenſem patruelibus pigneri deponit. Secundo Rex capitur conſentientibus Sigiſmundo & Iodoco. Praga clam Grumloutam, hinc Viennam deducitur ad Albertum principem Auſtriæ, poſt etiam Imperatorem. Iohannes frater & Procopius vindices Regis. Non reperitur in Boiemia. Euadit carcere Viennenſi ope piſcatoris. Viſſegradum occupat. Plectit Pragenſes. Piſcatorem equeſtri ornat dignitate ob reſtitutam libertatem. Sophiam Palatini filiam ducit vxorem. Zyto Venceſlaius Magus artificioſus. Eius præſtigiæ. Luit pœnam, à Diabolo ſublatus. Bonifacius Papa Iubilæum inſtituit. Pragæ quoque celebrari permittit ritu Romano Pontifex Iohannes Huſſus. Lis inter ſtudioſos Germanos & Boiemos de ſuffragijs & votis. Superiores Boiemi, 24000 intra octiduum ſtudioſorum Germanorum diſcedunt. Huſſus contra indulgentias. Sacerdotum luxum & ambitionem reprehendit. Sulco Monachus aſtutus & facetus. Viclephi Alithia ſuggerit fomitem Huſſo. Summa eius libri. Comburuntur 200 exemplaria ab Archiepiſcopo Sbinkone. Secedit Huſſus in pagum. Hieronymus collega Huſſi in ſchola acer diſputator. Sectio. Senatus pro Doctoribus Germanis: plebs pro Hieronymo tanquam populari ſuo. Archiepiſcopus in Hungariam petitum à Sigiſmundo auxilia ſedandorum motuum proficiſcitur. Poſonij vita functus. Albicus homo ſordidus illi ſuccedit. Reuertitur Huſſus. Cruciata diuulgata à pontifice contra Ladiſlaum Regem Neapolitanum. Conuellit eas indulgentias Huſſus magno populi applauſu. Tres anteſignani capti poſtridie capite plexi. Honorifice tanquam martyres à ſuis ſepeliuntur. Venceſlaus conflagrationem Viſſegradi ſuperſtite cella vinaria nihili facit. Robertus Palatinus Venceſlao remoto in Imperio ſurrogatur. Sigiſmundus

illo mor-

Illo mortuo Cæſar nominatur. Votum ſibimet ipſe dedit. Potiorem Europæ portionem peragrat inuitatum ad concilium Conſtantienſe. Huſſus ſub publica fide Conſtantiam venit, tum etiam Hieronymus. Petrus ſcribit ad Iacobellum de vſu calicis in Euchariſtia. Prægrauatur Huſſus. Calixtini contra concilij decreta etiam infantes ſacræ cœnæ participes faciunt. Albicus emptum à Rege Archiepiſcopatum, vendit Vueſtphalo ſubcamerario. Infenſus initio, Calixtinis poſt multum de feruore remiſit. Nicolaus à Huſſinez palam templa petit Calixtinis. à Rege malum reſponſum. Secedunt in montem Thabor. 40000. hominum illic cœnam adminiſtrant. De nouo Rege adducendo deliberatum. Coranda obſtat indignante Nicolao, ei à Rege ſtructæ inſidiæ. Oppatouitiam Monaſterium ſpoliat Monachis trucidatis. Spreta ſenatus Pragenſis auctoritas. Ziſco Pragam venit. Occaſio qua emerſit. Senatus Pragenſis trucidatur. Perculſus rex enormi facinore ex ira in apoplexiam incidit & moritur.

VENCESLAVS Norbergę natus, & aqua luſtrali tinctus eſt. accidítque vt eandem aquam, adhuc infans lotio ſuo reſpergeret, ſicut alui fimo ipſam aram in qua nondum bimulus coronabatur, coinquinauit, vtrumq; peritiores inter prodigia retulere, portendi per hæc dicentes, futuram, quæ ſub hoc Rege euenit, ſacrorum fontiū, altariumq; contaminationem & violationem. [a] Hic igitur Venceſlaus Carolo parente ſolemnibus exequiis funerato, poſtquam Regimen in Boiemos ſuſcepit, initio ſtatim adeo diſſolute illud auſpicatus eſt, vt nullā neque legum neq; iudiciorum curam habuerit. Ex quo velut iuſtitio, & impunitate facinorum inde conſequente, latrocinia & rapinæ, mala nuper intercepta, rurſus per vias publicas cooriri cœpta, ingentem rerum iacturam, præſertim mercatoribus, Pragā tanquam ad celeberrimum emporium confluentibus, afferebant. Non enim pedites modo, ſed etiam equites itinera obſidebāt, maleficiis nobilitate quoq; obnoxia. Aduerſus hāc tandem nobilitatem, velut è ſopore à ſuis excitatus, manum militarem colligit, caputq; illi duræ ceruicis præponit, quod flecti non poterat, niſi latronibus expugnatis, & locis illorum euerſis. Tres tunc arces è ſaxo ſtructæ ad fundamentum ſunt dirutæ, quas Boiemi, Zleby, Zbieroh, Rohozecz, vocant. [b] Nec Moraui hoc ipſo fere tempore ſibi contra Hungaros populatores defuerunt, magna vi, per abſentiam Regis ſui Ludouici Morauiæ fines tranſgreſſos: qua parte Broda & Hradiſſtie oppida iacent, ibiq; totam illam regionem igne & ſpoliis vaſtantes. Propere Iodocus & Procopius Marchiones, ad vindicandam iniuriam arma arripiunt, & cæteros alibi pari feſtinatione à proceribus armatos admouēt, vt itinera omnia occupent, quibus hoſtis intercludi queat. Cōueniunt alii Cremſirium, vbi copiæ Ioannis Pontificis erant, alii ſe ad vicum Malenouicium occulti conferunt, ipſi Marchiones Korycanam oppidulū inſident, ac mox pariter omnes hoſtium copias circumeunt. Illi deſperata fuga acerrime Morauos incurrunt, ſed à condenſatis illorum aciebus ſine vlla ordinum perturbatione excipiuntur, orto vtrinq; cruento prælio, Hungarorum amplius quatuor millia occiduntur, ac paulo minus capiuntur. Captiuos omnes Iodocus nobilitati ſtrenue dimicanti diſtribuit, cæſorum autem ſpolia militi, cæterum interceptas res quibus erant ablatę, Morauis reſtituit. Sane plaga hæc odioſa fuit, ſed quoniam culpa Hungarorum contracta fuerat, Ludouicus illam diſſimulanter præterire ſiuit. Obiit tunc Ioānes Archiepiſcopus Pragenſis, authoritate apud Venceslaum plurimum pollens. Vni enim huic tantum bene monenti libenter auſcultabat, modumq; aliquem cupiditatibus ſuis illo interueniente ſtatuebat, cæteris omnibus contēptui habitis: proin nimis immature illi de medio ſublatus eſt, cū antea de loco quem obtinebat, fortunis ampliando lautiſſime meritus fuerit. Huic Sbinco à Leporibus è familia procerum ſucceſſit. Expectabāt Germani principes dum Venceslaus officio ſuo prouocatus, Germaniam inuiſeret, atq; in illa, vt par erat, imperialia munera obiret. Quo nimis diu ceſſante, edendoque ac bibendo ocium in Boiemia conterente, qui miſſi ab aliis principibus Pragā venerunt, ſalutem ei & gratulationem de incolumitate afferunt, & ſalutem ab illo rebus ſuis expetunt per aduentum illius in Germaniam. Inconſultis ille omnibus qui coram aderant, de cerebro ſuo inconſideratiſſime reſpondet: *Se quæ peragenda ſibi in Germania fuerant, pridem omnia negocia confeciſſe, Regno Romanorum legitime ibi inito, nec in præſens videre ſupereſſe quicquam, quod è re ſua iſtic agat. Si quis princeps eſt, qui opera ſua indigeat, cur ille ad Regem ſuum potius non veniat, quam Rex ad illum?* Contempti ad hunc modū principes, quoad poterāt contemptum reddebant, atq; ex iis vnus cui Clemo cognomen, Princeps Bauariæ, vſque

Venceslaus X. Rex Boemiæ & idē Romanorum Imperator. Anno 1361. 17. Martii vel 28. Septembris.

Ignauia Venceslai latronibus feneſtram prædandi aperit.

Receptus latronum euerſi.

Iodocus Marchio profligat Hungaros.

Rectore deſtitutus Venceslaus.

Sbinco III. Archiepiſcopus Pragæ.

Euocatur in Germaniam. Stolidū hominis reſponſum.

Rupertus Princeps Bauariæ Boiemiam infeſtat.

Digitized by Google

ad æmulationem imperii aſpirare auſus eſt, res Venceslai, cum in Boiemia, tum in Italia turbare cœptans. Sed illum Venceslaus propter egeſtatem adeo deſpexit, vt non alias illi opes ac vires quam Cameræ (vt vocant) ſuæ, in qua monaſteria item cenſentur, obiiceret, negocio dato Sulconi Choteſſouienſi præpoſito, vt militem armaret, & cum illo ad fines Boiémiæ Bauariam verſus ire feſtinaret, vt inde hoſtem primum expelleret. Septem millia peditũ ſub ſignis habuit. Mox Sbinco Archiepiſcopus libera ſua voluntate tria equitum millia ei adiunxit, cum quibus copiis Sulco fugientem Bauarũ vltra montes perſecutus eſt, longeq; maiora acceptis detrimẽta in Bauaria retulit, ac cum multis ſpoliis domum ouans reuertebatur. Conuerſus in Italiam Bauarus, à Florẽtinis mercede conductus, cum Vicecomitem Mediolanenſem (Ioanni Galeatio nomen erat) ab officio in Venceslaum tanquã Regem Romanorũ auertere conaretur, ibi quoq; voto ſuo fruſtratus, incepto deſiſtere coactus eſt, nec multo poſt mortẽ obiit. At Galeatius miſſo ad Venceslaum oratore, Petro Philargi Mediolanẽſi Archiepiſcopo, & cum illo centum millia aureum nummum, pro veteri titulo Vicecomitis nouum impetrauit, vt deinceps Mediolanenſis Dux appellaretur. Hoc quoque tempore, nouum in Germania machinarum genus inuentum, quas Bombardas cognominant. Cura externa de animo poſita, quo ſecuriorem ſe eſſe videret, eo deſidia & inertia maior, atq; libido intemperantior ipſum inuaſit, ſic vt ne à fœdis quidem luſtris, nedum à thoris alienis abſtineret, imo ſæpius in lupanari quam in adulterio deprehenſus, adeo proſtitutis amoribus delectatum ferunt. A b hac turpitudine Ioanna vxor maritum dehortari conata, offenſionem tãtam ſubiit, vt audiret minantem, ſe quoque in lupanar ab illo trãſferendam eſſe, ſi hac dehortatione non ſuperſederet. Ac paulo poſt ira adhuc flagrante, accerſit Ioannem ſacerdotem, audire Reginam ſolitum, quoties delicta fidelibus auribus committeret. Quæ quidem delicta Rex ab eo, dum authoritate, minis, carcere fruſtra explorat, victus iracundia, Ioannem de Ponte Pragenſi deiici, ac ſubmergi iubet. Quam vero ſanctus & innocens ſacerdos ille fuerit, ipſe fluuius oſtendit, ita de repente arefactus, vt corpus nudaret ſubmerſi, in ſtatuque illo triduum permanens, donec ſubmerſus ad ſanctum Vitum ſepeliretur, vbi in hunc diem, quicumq; ſepulchro temere inſultauerit, immunis ab infamia non euadit. Mortua deinde Regina quoq; ex mœſticia & dolore fuit, quem ex iniquiſſima Regis ſuſpicione, cum maximo animi cruciatu tolerauit. At Rex alia occultiora naufragia aduerſus ſuos aduerſarios excogitauit, extructo ſub arce Vicegradenſi in ripa Vultauiæ balneo (nam ſępiſſime balneis vtebatur) machinoſo, in quo tabulæ pauimenti certa ſui parte ita leuiter coagmentatæ fuerunt, vt vel vno pede proculcatæ facile laxarentur. quos igitur ex iis qui ad lauacra inuitati erant, perdere volebat, per hanc rimam ruinamq; præcipites in flumen dabat. Adeo natura ferus & ſanguinarius, vt aſſiduum penes ſe Carnificem haberet, quem vulgari vocabulo compatrem familiariter appellabat, quia filium eius de fonte ſacro leuauit: & tam proximum ſibi adhibuit, vt aliquoties vno eodemq; equo ſecum vehi illum paſſus fuerit, deſilientemq; rapi ad pœnas, quos iuſſerat, ſpectauerit. Nulli interim ordini ſatis fidens, & nũc Boiemos Germanis, nunc rurſus Germanos Boiemis anteferens, Pragæ pręſertim, in qua paucos in ſenatu Boiemos reliquit. Ac poſtremo nec arci Vicegradẽſi ſalutẽ ſuam valde credere voluit, perturbatus tumultu à plebe cõtra Iudæos excitato, quem Rex cum omnibus ſuis nullo modo ſedare potuit. Seorſum igitur à Praga ſpacio vnius miliaris, nouam ſibi arcem vocabulo Cunratice bene firmam ædificauit, ad quã in quouis plebis vrbanæ motu, tanquam ad aſylum excurrere poſſet, ſed non minus ſibi cauent, qui timent, quam is qui timeri vult, & ſæpe multi præualent aduerſus vnum, quemadmodum in Venceslao tunc vſu venit, qui quantumuis ſibi cautus eſſe videbatur, tamen à ſuis captus eſt, qui in illum, tam ex plebe quam nobilitate conſpirauerant, cæde recenti irritati, qua pridie duo ciues Pragenſes, & duos ex Procerum ordine, Giroſſium, & Hroskam, occidi gladio iuſſit. Captum igitur, quod nulli vnquam Regum ante contigit, in carcerem publicum, in quem ſupplicio afficiendi paſſim coniiciebantur, detruſerunt, & menſes ibi quatuor in fœtore & ſquallore miſeris modis habuerunt. Exoratus deinde multis Regis ſui precibus ſenatus Pragenſis, vt loco illo tantiſper ei egredi, dum illuuiem & ſordes balnei lauacro elueret, liceret: deducendum eum in ſeruili habitu quatuor publicis cuſtodibus ad balneum iuxta Vultauiam in veteri Praga poſitum, commiſerunt, ita vt duo ex illis ſimul lauarent, & duo veſtes obſeruarent quas exuerat. Morem hunc Boiemi in Balneis retinent, vt viri, iuxta ac fœminæ in illis omnia miniſteria obeant, aquam ſuppeditent, capita lauent, corpora defricent.

Harum

Sulcho Bauariam vice verſa populatur.

Bauarus operã Florentinis locat.

Vicecomitem Ducem Mediolanenſem cum hæredib. in imperii detrimentum creat accepta magna vi pecuniæ.

Bombarda.

Publicis ſcortis oblectatus Rex.

Reginæ monenti minatur.

Mergit Reginæ confeſſorem ſecreta detegere recuſantem.

Balneum fraudulentum.

Crudelis Rex Comitẽ adiungit ſibi carnificem.

Nihil Regi vſpiam tutum.

Cunratice arcẽ extruit præſidiariam.

Rex capitur inaudito exẽplo.

Balneum impetrat.

Boemorũ Balneorum mos.

Harum vna adlubeſcente, vt ſermone ſaltem eius perfrui poſſet, diutius calore balnei torrebatur, ſecedenſque refrigerandi cauſa extra hypocauſtum, conſpicatur lembunculum piſcatorium cum remo in ripa vacuum, & mulierem interrogat, an remigare tantum ſciret, quantum remigio ad traiiciendum in alteram ripam opus eſſet. Qua annuente, abdit ſe in lembum, ac repente ab oculis cuſtodum elabitur, venitque per deuia nudus cum nuda ad nouam illam ſuam arcem, præfecto arcis multũ admirante domini ſui fortunam. Iubet ille veſtes promi, cœnamque parari, ac ſtatim centum aureos nummos ſibi afferri, quos Suſannæ (ſic enim mulier vocabatur) nauli nomine in manus tradit, illamq; non ad menſam ſolum, verum etiam ad lectum ſibi adiungit. Inde haud multo ſecus poſt carcerem efferatus, atq; efferari ſolent indomitæ feræ caueis incluſæ, non tractari, non demulceri, non alloquio, niſi vnius Suſannæ molliri facilis, donec in arcem, quam Boiemi Ziebrak dicunt, longius a Praga diſtantem, eoq; metu Pragenſiũ magis liberam, cõcederet. Ibi epulare conuiuium inſtauratum, & ſcena crudelitatis renouata, dum ruſus per compatrem ſuum carnificinã exercet in eos, quos ſuſpectos vel inuiſos habuit. Nec minore atrocitate Hanuſſius Ratiborienſis dux graſſatus eſt, quem ex Sleſia reuocatum, ideo arci Carloſteynæ præpoſuit, quia mire appoſitus erat ad ſæuitiam Regis inſidioſam. Huius opera Stracouicenſis, Opocenſis, Martinicẽſis ex procerum ordine, ad arcem per reconciliationem ſimulatam inuitati, crudeliter ibidem necati ſunt. Iam tum Sigiſmundus Venceſlai frater Regno Hungariæ potitus erat, Carolo Neapolitano, quem nonnulli Hungari induxerant, inde expulſo, cum tanta præter operam impenſa, vt cum ſumere pecuniam fœnore a nullo poſſet, Marchionatum Brandenburgẽſem Iodoco & Procopio patruelibus ſuis dare in pignus coactus fuerit. Is quidem Sigiſmundus cum priore captiuitate in fortunas fratris ſpe & mente oculos defixos haberet, placuit coniuratis, vt ex voluntate eius ſtatuerent de iniiciẽda iterum manu in Venceſlaum. Quo non improbante facinus, & præterea Iodoco Marchione Morauiæ eadem clam ſentiente, (nam Procopius abſens Brandenburgæ erat) coniurati ſuo ibi tempore, dum Venceſlaus iuxta Beraunam, in prædio regio cum paucis deliciatur, in eum inuadunt, captumq; in arcem Pragenſem pertrahũt in turri, ſub diligentioribus quam prius cuſtodibus aſſeruandum. Sed ne huic quidem cuſtodiæ fidei ſatis habitũ propter loci celebritatem. Inde igitur Crumlouiam ad Henricũ Roſenſem abductus fuit atq; ille Viennam extra regnum tacite tranſportandum curauit, vbi Albertus Auſtriæ princeps habitabat, quem deinceps Sigiſmundus elocata ei filia generũ habuit. Ab iſto in latebras turris cuiuſdam [c] Viennenſis, ita abſtruſus eſt, vt inueniri niſi à conſciis nõ potuerit. Nã Ioannes frater Venceſlai, & Procopius patruelis, cum ad vindicandum Regẽ in libertatem, copias ille in Luſacia, hic in Marchia Brandeburgenſi comparaſſent, atq; ambo Pragam veniſſent, captiuo ibi non reperto, inſiſtebãt veſtigiis Crumlouiam tendentes. Sed eis Henricus Roſenſis cum valida armatorum manu occurrere nõ longe a Buduicio parabat. Quod vbi compertum ſimulq; certũ habuerunt, Regẽ apud Boiemos in cuſtodia nõ attineri, progreſſu omiſſo, retro ceſſerunt. Ita Venceſlaus ab omnibus deſertus eſſe videbatur, ſuo vero iudicio etiã inter deſperatos numeratus. Erat ſenex quiſpiã piſcator, qui pietate ductus frequenter miſeros carcere incluſos cũ ientaculo piſciculorum a ſe captorũ reuiſebat. Hunc Venceſlaus prope fenestram admotum grãdibus promiſſis onerat, ſi opera eius carcerem fruſtraretur. Reſpondet ille, *ſe niſi excuſſum non intromitti, ne vna cum cibo inſtrumẽta ſecum ferret, quorũ præſidio captiui queãt elabi. Mihi quidẽ Zona duntaxat ſerica opus eſt hac longitudine, & hac craſſitudine.* atq; vtrumq; piſcatori indicat. *eam tu facile vel excuſſus celare poteris ſi ſub veſte ad nudum corpus præcinctus fueris.* Recipit ad ſe negociũ piſcator, & paulo poſt Zonam affert: tum Venceſlaus paratã illum nauiculã habere iubet, qua Danubiũ traiiciat. Illoq; traiecto, *multis,* inquit, *peccatis meis ego in hanc alterã, mi ſenex, ærumnã incidi ſed iterum per alterã mihi diuinitus nauiculam oblatam, ſalutẽ me recuperaſſe video. Dignus ergo & tu alter nauta, qui dignũ a me operæ pretium accipias, ſed in loco ſuo, ad quem vt me deducas opus facto eſt, ac ne diutius qui ſim heres Regno Boiemiæ ſum, cæterum per viam tuum me ſocium eſſe aſſimulabo, & tu ne me aliter nominis aut honeſtes, caueto.* In via porro hæc fuerat expiſcatus: Sigiſmundum rebus Hungaricis impeditum, nondum in Boiemiam ad capeſcendum regnum veniſſe, Pragæ autem alteram arcem a nobilitate, alteram quæ Vicegradenſis dicitur, à Pragenſibus teneri, eiq; Lanium quendã præpoſitum eſſe. In hanc Venceſlaus mendici prepemodum habitu, cum piſcatore ſuo ſe inſinuat, occluſaq; manu ſua porta, ac perſona detecta, exclamat: *Qui Regius eſt, ad auxilium Regi ſuo ferendũ accurrat.* Plures quã

In Pratis ex balneo ... lembo trans amnem traiicit & ... deſertam ... hebdomade. Gratiam habet balneatrici.

Metu Pragenſium longius ab vrbe ſecedit.

Dux Ratiborius miniſter crudelitatis Regiæ.

Carolus paruus Andreæ Regis Neapolis filius a Vngaris interfectus. An. 1385.

Sigiſmundus Rex Hungariæ patruelib. Marchionatum pignori deponit.

Iterum ... capitur Venceſlaus fratre & patruelibus alteris conſentientibus Viennã è turri Pragenſi deportatur.

Ioannes frater Venceſlai & Procopius patruelis liberationẽ moliuntur.

Euadit e carcere Viennenſi opera piſcatoris ...

... ſe aperit Venceſlaus.

Vicegradũ habitu mendici ingreditur.

viginti præſto fuerunt, iniectaq; perfecto cathena, vinctum illum Regi tradiderũt. Iubet ille annulum detrahi de digito, illoq; ſignari literas, quas ad magiſtratum Pragẽſem nomine præfecti compoſuerat, vt aliqui eorum in arce conſiliandi gratia propere apparerent, quorum ille neminem reſtituit incolumem.

Piſcator equeſtri ornatus dignitate.

Piſcatori vero hanc gratiam retulit, vt illum in ordinem equeſtrem adſcriberet, cum cenſu equeſtri, quo ſe vxoremq; ſuam & liberos Vienna Pragam translatos, honeſte aleret. Ad leuandam autem inuidiam, confirmandaſq; in poſterum & tuendas opes ſuas, affinitatem cum principe Bauariæ, quem Palatinum vocant, iniit, ducta in vxorem filia eius, quam Sophiam nominabant.

Sophiam Ioannis Stephani Fibulati filiã principis Bauariæ filiam ducit vxorem.

Nouus porro ſocer, vbi generum ludicris ſpectaculis, & magicis præſtigiis delectari cognouit, plenum ludionum & præſtigiatorũ plauſtrum ſecum Pragam aduexit. Ibi dum præſtantiſſimus artificum ludibria artis ad permulcendos oculos explicat,

Ziito Venceslai Magus.

adeſt inter ſpectatores Ziito Venceslai magus, ore vſque ad aures dehiſcente, accedenſq; propius, artificem illum Palatini cum omni apparatu ſubito deuorat, ſolos duntaxat calceos, quia luto obliti videbantur expuens, ſeceſſumq; inde petens, ventrem inſolita eſca grauem, in ſolium aqua plenum exonerat, præſtigiatoremq; adhuc madidum ſpectatoribus reſtituit paſſim deridendum, adeo vt cæteri quoq; eius ſocii a ludo deſiſterent. Ipſe vero artem ſuam oſtentans, nunc ſua, nunc aliena facie, ſtaturaq;, modo item in purpura & ſerico, ac confeſtim in lana & panno ſordido Regi ſe offerebat, ambulantemq; in ſolido ipſe in eodem ſolido tanquam in aqua adnauigabat, & aliquoties Regem equis rhedariis vectum, idem gallis gallinaceis ad epirhedium ſuum illigatis ſubſequebatur. Conuiuas præterea Regis varie ludebat, interdum manus eorum, ne illas ad patinas porrigere valerẽt, in pedes boum, interdum in vngulas equorum transformãs, & aliquoties fronti illorũ cornua ceruorũ latiſſima adiiciens, quoties videlicet è feneſtris ad ſubitum ſpectaculum proſpicerẽt, ne rurſus caput & ora ad menſam referre poſſent, antequam ipſe vino dapibuſq; illorum ſe ingurgitaſſet. Atque vt oſtenderet, ſe pecuniam quoq; pro vſu ſuo facile conflare poſſe, triginta ſues bene ſaginatas, ex

Sues piſtori vẽdit.

manipulis graminum procreat, illaſq; paſtum, proxime ſues piſtoris parci, ſed locupletis extrudit, proponitq; venales, quo piſtor vult precio: hoc tantum emptorem admonens, ne gregem nouum ad flumen lotum propellat. Qua ille monitione neglecta, cernit in flumine manipulos fluitare, ſuibus ſubmerſis, ita vt neq; ſtraminibus, neq; ſuibus potiri potuerit. Nihilominus precium datum recuperare parat, diuq; venditore quæſito, atq; in taberna vinaria tandem reperto, in qua porrectis pedibus in ſcamno recubabat ſtomachabundus alterum pedem excitandi cauſa inuadit, cumq; à corpore protinus cum coxendice auellit, clare Ziitone quiritante, & obtorto collo piſtorem ad Iudicem trahente. Quid faceret piſtor, in manifeſto deprehenſus, vt ſibi videbatur, facinore, niſi vt damnum damno adderet, atq; de hac inſuper iniuria cum Ziitone decideret.

Prouerbium.

Exitus vitæ Zytonis funeſtus.

Vſurpant ad hoc vſq; tempus Boiemi, vt malam emptionẽ exprobraturi, vice prouerbii dicant: *Lucrum facies, quantum Michael in ſuibus*: piſtori namq; illi Michael nomen erat. Cæterum Ziito impoſtor ad extremum à Cacodæmone ſuperſtes, cum corpore & anima de medio hominũ ſublatus fuit: iniecitq; Venceslao curam de religioſis deinceps ac magis ſeriis rebus cogitandi.

Ludi ſeculares Romani in Iubilaeum à Bonifacio VIII. Papa commutati. 1400. Iubilaeum à Bonifacio IX. Papa, vt Pragæ celebraretur impetratum.

Annus forte tunc Milleſimus quadringenteſimus à natali die Domini numerabatur, ludis quondam ſecularibus deſtinatus, quando vno ſeculo, hoc eſt centum annis ſemel Romani illos pro ſalute ſuorum ædebant. Romanis deinde Pontificibus meliore auſpicio, in Iubileum commutatus eſt, vt in eo omnium peccatorum eſſet remiſſio: Hoc deniq; nomine à Bonifacio Pontifice Romæ iniciatus fuit. Cuius vt Pragæ quoque Venceslaus eſſet particeps, à Bonifacio impetrauit, vt ad Romanum modum domi illum conſecratum haberet, celebrauitq; magna religione, ac mira hominum multitudine, quæ non Iubilei ſolum, verum etiam reliquiarum venerandarum gratia Pragam confluxerat. Hactenuſq; recepta ſemel ab ſede Apoſtolica, à Boiemis Chriſtiana religio cum omnibus ceremoniis inuiolata, incuſſaq; in Boiemia

Ioannes Huſſus contra indulgentias.

Debacchatur in Germanos & ſacerdotes.

perdurauit. Senſim inde vacillare & labaſcere ſimul atq; Ioannes Hus, quod vocabulũ anſerem ſonat, ſtrepere inter olores, eorumq; ſuauem cantum ſtrepitu ſuo, propter inualeſcẽtem factionem ſuperare cœpit. Popularem enim cauſam inter populares ſuos agendam ſuſcepit aduerſus Germanos, & aduerſus ſacerdotes, quibus vtriſq; Boiemi non valde propicii erant, & ipſe quanquam ſacerdos, capitalis nuper inimicus vtriſque factus, dum impatientiſſime fert, in honore cuiuſdam ſacerdotii prælatum ſibi fuiſſe Germanicæ nationis candidatum, ſuffragio Germanorum, & fauore primorum ſacerdotum.

Ius de plurali-

Sic videlicet Carolus ab inſtitutione Pragenſis Gymnaſii conſtituerat, *vt in ferendis*

Digitized by Google

rendis ſuffragiis Germani tres voces, Boiemi quartam haberent, quoniam pauciſſimi Boiemorum tunc operam literis nauabant: poſtremo tamen diplomate ſic concluſit, vt mos Parrhiſienſis Gymnaſii Pragæ item ſeruaretur. Exclamat Hus, morem hunc in Gallia retineri, vt externi ſuffragio ſimplici, domeſtici autem triplici perfungantur. Ad regem prouocant Germani, atque vtraque interim pars iudicem muneribus corrumpere non ceſſat, adeo vt rex ſibi dicere permiſerit, *vnde mihi hic tam beatus anſer natus, qui tot ſubinde aurea argenteaque oua mihi excludit?* Lata denique ſententia ſecundum Anſerem cum tanta Germanorum indignatione, vt plus quam viginti quatuor millia ſcholaſticorum intra octo dies Praga exceſſerint, deteſtantibus artificum collegiis Anſerem, cuius opera fieret, vt labor illorum recideret ad tenue precium, cum non adeſſent emptores.

[Marg.: Lite Veterum in Academia. — Iudex auro corruptus. — Scholaſtici Germani Pragam deſerunt. Anno 1408. Colonia Pragæ est Lypſia, vt illa Lutetia.]

Hac re tam inſigni deſignata, vertit hinc roſtrum inquietum Hus, ad vellicandas Iubilei condonationes, quas Indulgentias vocant, taxandoſque ſacerdotes de auaritia, luxu, ambitione, ſine vllo diſcrimine ſontes inſonteſque, vt omnibus vbique inuidiam conflaret, ac præcipue in aula regia, ad quam cum Sulco præpoſitus Choteſſouiæ, ſtipatus equitum peditumque caterua incedebat, rege ad menſam diſcumbente, qui adſtabant, vt regis animum incenderent, *Videſne*, inquiunt, *Rex, quanto ſuperbius, quam etiam tu, Monachus iſte progrediatur? Quin tu pompam illo indignam detrahis, & ad te, quem decet, illam reuocas.* Sulconem ingreſſum rex interrogat, *cuiuſnam hoc tam frequens eſſet ſatellitium?* vt ſi ſuum reſponderet, mulctaretur. Non defuit ratio illi reſpondendi: *Quemadmodum*, inquit, *tuus ego ſum o Rex, ſic iſti omnes tui ſunt, id quod nuper in bello Bauarico ſatis declararunt, ſed & hodie mecum in hoc apparent, vt ornamento tibi ſint, & ſi opus fuerit contra quoſcumque auxilio.* Stabat in menſa regis patera aurea vino plena, ad eam rex manu porrecta, *præbibo*, inquit, *tibi Sulco, hanc pateram, vt tu reliquum exhauſtas, inſuperque eandem pateram tibi habeas, pignus erga te beneuolentiæ meæ.* Quo viſo, auditoque, inuidia Huſitæ rumpebantur.

[Marg.: Sulco præpoſitus magno comitatu ſtipatus aulam frequentat. — Applaudit monacho rex.]

At magiſter eorum Hus quotidie inſolentior fieri, maxime vbi nactus eſt libellum Vicleffi hæretici, in Anglia damnati, cuius titulus eſt Alythia, per antiphraſim videlicet, quia verum minime dicat, ſicut Lucum nos, & Parcas nominamus, quod neque ille luceat, neque iſtæ parcant, ſed potius ad interitum omnium feſtinent, ita libellus ille ruinam & interitum omnium in Eccleſia rituum, atque cerimoniarum continet, à capite proſternendo orſus, dum ſummo pontifici authoritatem ſuam adimit, illumque in ordinem aliorum ſacerdotum redigit. Imo inter ipſos quoque ſacerdotes omnem turbat ordinem, omnibuſque bonis illos ſpoliat, eleemoſyna tantum contentos eſſe volens: monachos vero haud ſecus atque dæmonis figmenta vitandos: nihil enim eſſe vota, nihil pudicitiæ, continentiæque vincula, nihil diſciplinam tolerantiæ & innocentiæ, niſi mera hominum commenta. Confeſſiones autem auriculares, ſatisfactioneſque, tum extremas languentium inunctiones, & pro defunctis poſtulationes, ad ſolum quæſtum ſacrificulorum pertinere, quemadmodum ad ambitionem ſacrarum veſtium ornatum. Et cætera quæ commemorare piget, inter quæ & illud, quod liberam cuique verbi diuini annunciationem concedit, cum in Eccleſia alios quidem Deus poſuit Euangeliſtas, alios Prophetas, alios doctores, ne omnes omnia eſſent.

[Marg.: Alythia liber Vicleffi Huſſum confirmat. — Summa doctrinæ Vicleffianæ. — De pontifice, de ſacerdotibus & monachis. — Confeſſio auricularis. — Prædicatio Verbi cuiuis conceſſa.]

Hunc igitur (vt diximus) libellum Hus aſſecutus, multa aliter, quam catholica docet Eccleſia in aures vulgi ad res nouas arrectas detonabat, ſuſq; deque faciens obnunciationes quæ per magiſtratus ſacerdotum fiebant, donec ipſe Sbinco Archiepiſcopus, vir magni animi Pragam deſcendit, vulgatoque regio edicto, omnes citari iuſſit, qui deſcriptum Vicleffi librum penes ſe haberent. Amplius ducenti fuerant allati, atque in tanta æſtimatione habiti, vt maior illorum numerus fibulis argenteis, inauratiſque infibularentur, cæterum ad vnum omnes igne conſumpti. Ipſi Hus concionibus interdictum. Atque ille Praga diſcedens, in pago Huſinecz vnde oriundus erat, veteri domino ſuo permittente, ſermones quos cœperat in magno cœtu hominum ſermocinabatur, glorians *ſe eiuſmodi colaphum Romanæ Eccleſiæ impacturum, vt liuorem eius, ne poſt centum quidem annos aboleat.* Interim Pragæ Hieronymus & ipſe liberalium artium Magiſter, atque ipſius Hus collega & ſectaneus, communem ſectam contra Germanos doctores, qui ibi remanſerant, crebris diſputationibus propugnare, multis bilem concire, alios argumentis & oratione tenere: nam & acutus, & diſertus habebatur, eandemq; in ſcholis, quam Hus in templis palmam ab auditoribus obtinebat. Fieri autem non potuit, quin multa in propatulum emanarent, quæ inter parietes diſſerebantur, quibus vulgo cognitis pro captu quiſque ſuo, aut has, aut

[Marg.: Sbinco volumina Vicleſi palam exurit. — Huſſus pulſus in pago concionatur. — Hieronymus collega Iohannis Hus. — Hieronymus facundus & doctus.]

R

illas partes fouebant: tanta poſtremo contentione, vt partium ſtudio plebs vrbana di-

Scinditur ſtudia in contraria vulgus.

uiſa, mutuis inter ſe pugnis, plagiſque interdum & ſaxis concurreret. Senatoribus vrbis à doctoribus Germanis, plebe autem à Hieronymo, vt corporis ſui membro (Pragæ enim natus erat) ſtante. Quæ omnia Venceslaus cum ſine cura haberet, Subinco Archiepiſcopus, vt malis impendentibus obuiam tempeſtiue iret, in Hungariam ad Sigiſ-

Sbinco à Sigiſmundo contra Huſſi turbas auxilia petiturus moritur.

mundum regem ſe recipiebat, vt ab eo conſilium & auxilium, periclitanti in patria religioni imploraret. Venitque Poſonium ad fines Hungariæ, vbi finem vitæ quoque ſuæ fecit, veneno (vt ferunt) potionatus: corpus eius Pragam referendum, & in conditorio familiæ condendum affines & cognati curarunt. Præclariſſimo Antiſtiti Venceslao fauente, ſordidiſſimus eſt ſuffectus, Magiſtrum Albicum cognominabant, arte

Ad ſordes auaras Archiepiſcopus Albicus vnicum extrema auaritia baratrũ Pio pontifice dicitur.

Medicum ac prorſus digniorem, qui pharmacopolis, quam Pontificibus adnumeraretur, vt qui ita ingenio auido, & ad rem attento fuit, vt minutiſſimarum quoque rerum diligentiam, curamque non omitteret, ipſe clauem à penu & à cella vinaria ſibi retinere, vinique promam anum abſtemiam præficere, & domi quaſi cauponam & macellum inſtituere, dum vina meratiora, eduliaque ex piſcibus, auibus, feris lautiora ære commutat, ſeque ad menſam aridam & ſordidam cum familia pauca & abiecta reuocat. Quis enim paulo honeſtior ei libenter famularetur, qui ab alendis equis, tanquam ſumptuoſis, propterea quod noctu etiam vorarent, ita auerſus erat, vt palam prædicaret, ſe multo patientius ſerræ ſtridorem ferre poſſe quam audire equos per noctem

Nihili fit Epiſcopus.

dentibus hordeum confringentes. Ob quæ in tantum venit contemptum, vt non mi-

Redit Pragam Huſſus.

nus ſuis, quàm aduerſariis eſſet deſpectui. Quin neque illis amiſſa authoritate & æſtimatione prodeſſe, neque iſtis ſine vllis viribus nocere poſſet. Audacter igitur Hus Pragam ad nidum reuolat, vt in illo alas maiores, quam in nido natali extendat. & aderat

Ioannes 23. Papa.

rurſus noua occaſio creſcendi, quam per nouas indulgentias Ioannes Romanus Pontifex ad Boiemiam miſſas offerebat, pollicens plenam delictorum condonationem iis, à quibus latum auxilium aduerſus [d] Ladislaum regem Neapolitanum, Romanæ Eccleſiæ rebellem fuiſſet. Id vero Hus ambabus iam buccis (vt Satyricus dixit) ſclopo tumidis intendebat rumpere, totaſque iam plane indulgentias cum poteſtate Pontificia abrogare, factione plebeia fretus, quam ſic addictam ſibi habuit, vt tres vno die condicionis extremæ homines, in tribus templis, cum quiſque eorum in ſuo templo recitari, pro concione decretum Pontificis audiſſet, clamore magno reci-

Papa dicitur Antichriſtus quod crucem cõtra Chriſtianos prædicet.

tanti obſtrepere auſus fuerit, palam vociferans, *Romanum Pontificem eſſe Antichriſtum, qui crucem aduerſus regem Chriſtianum decreuerit.* Omnes hi tres comprehenſi, & in carcerem continuo detruſi ſunt iubente ſenatu, qui maiore ex parte è viris Germanis conſtabat,

Comprehenſi vociferatores.

quibus Venceslaus, tanquam in religione conſtantioribus, plus quam Boiemis fidebat. Adeſt repente ipſe Hus, & cum eo turba, minimum ſecum caudam trahens duûm mil-

Plebs captiuos relaxari vult.

lium hominum, aditum in curiam poſtulantium. Renunciat ſenatus, non eſſe locum in curia tantæ multitudinis capacem, ſed ſi quid agere apud ſenatum Hus velit, actionem ei non denegari, modo quo decet numero comitatus veniat. Poſtquam venit, non aliud poſtulauit, quam vt ne quid grauius in iuuenes captos conſulerent. omnem enim illorum culpam in eleuandis indulgentiis in ſe transferre, qui illos talia loqui docuerit, nec abnuere pœnam pro illis ſubire, ſi pœna dignus eſt, qui vera dicit. Reſpondet ſenatus: *Irent cum bona pace in viam quiſque ſuam ſibiq. perſuadeant, nihil temere ſenatum in captos acturum.* Initaque deliberatione, & ante oculos edicto propoſito, quod pridem ſub pœna capitis in audaces & præfractos promulgarunt, qui gloria præcellentes non verentur

Capite dederunt pœnas. Martyres habiti.

conuitiis inceſſere, poſtridie mane carcere cum præſidio armato eductos gladio percuti iuſſerunt. Corporibus adhuc iacentibus, accurrit mulier quæpiam, & ſingulos inuoluit ſindone munda, eamq; continuo libitinarii cum choro ſcholaſticorũ inſecuti, extulerunt illos ad templũ Bethlehẽ, vbi Hus concionatorem agebat, præcinentes: *Iſti ſunt ſancti, qui pro teſtamento Dei ſua corpora tradiderunt.* Ac illo quidẽ die Hus cõcione abſtinuit, ſed poſtea non ceſſauit mortem illorũ deplorare, inuidia maiore quam vt illam

Brutum animal Rex.

ſedare poſſent ſenatores. Nam quæ tunc regis cura fuerit, inde licet æſtimare: Venerat Praga ad illũ nuncius, nuncians arcem Vicegradenſem incendio fere totam eſſe con-

Rex & Epiſcopus dignum patella operculũ.

ſumptã: *etiamne*, inquit, *cella vinaria exuſta eſt?* vt incolumẽ audiit: *Ardeat*, inquit, *vel denuo arx, totaq. pereat, dummodo ſalua nobis cellam ſiſtat cum vino noſtro Rhenano.* Tantundẽ ſpei ſacerdotib. iniuriam paſſim ab Huſſitis ſuſtinẽtibus, in Albico erat, homine perinde offici ſui negligẽtiſſimo, ac lucri tantũ auidiſſimo, cuius amittendi metu, ab omnibus arduis negociis valde abſtinebat, natura alias meticuloſiſſimus, quanquam adhuc metuenda

haud

haud inſtabant, nondum à quoquam facta mentione de communione ſub vtraque ſpecie, quæ deinde controuerſia, ſurſum ac deorſum cuncta apud Boiemos miſcuit. Dum in hoc ſtatu res in Boiemia eſſent, Germani iam pridē Roberto Bauaro amiſſo, quem Venceslao ſuperſtiti ſurrogauerant, rurſus ad alium eidem ſurrogandum animos adiiciunt. Moguntino comitia Electoribus indicente, ad quæ cum Sigiſmundus rex Hungariæ, tanquam Marchio Brandeburgenſis, qui vnus Electorum habetur, veniſſet, dignitatiſque regiæ gratia, primus ſententiam eſſet rogatus de Cæſare nominando, ſe ipſe nominauit, *Me*, inquiens, *ego noui, alios non itidem, an æque mecum imperio orbis digni ſint, præſertim in tanto rerum motu, quo Italia quoq; Schiſmate ibi durante plurimum laborat*.

Sigiſmundus Rex Vngariæ ſibimet calculum in electione dat.

Mirati hanc tam liberam & apertam Sigiſmundi vocem cæteri Electores, communiq; aſſenſu illam approbantes, ipſum Sigiſmundum Venceslai fratrem, Cæſarem conſalutant.

Sigiſmundus Imperator ſalutatus.

Anno 1411.

Qui vt oſtenderet, non tam ſe honoris ambitioſum, quam laboris pro republica Chriſtiana ſubeundi cupidum eſſe, vt illam videlicet in priſtinū ſtatum erroribus & ſchiſmate ſublatis reduceret, laborioſiſſimam peregrinationem obiit, qua magnam partem Europæ peragrauit. Dum Italos, Gallos, Hiſpanos, Britannos, & alias nationes ad conciliū Conſtantiæ in Germania celebrandum contrahit. ad quod accerſitus Hus, tametſi Romam antea citatus ire noluerit, fide tamen publica à concilio accepta, ipſe primum, deinde Hieronymus eius conſectaneus Conſtantiam venit.

Itinera pro cogendo concilio à Sigiſmundo ſuſcepta.

Concilium Conſtantienſe.

Quibus abſentibus, nihilominus diſcipuli eorū, diſciplinam quam receperāt, arcte tenebant, accurateq; illam apud Pragenſes defendebant, quotidie noui aliquid de ſuo adiicientes. Tandem Petrus quidam Miſnenſis, quaſi magnum quiddam, & abſtruſum, ac non lippis notum & tonſoribus inueniſſet, geſtiens ad Iacobellum popularem ſuum, qui Pragæ ad ſanctum Michaelem Euangelium annunciabat, acceſſit, eiq; verba Ioannis Euangeliſtæ ex Cap. 6. deſcripta perlegit, quæ ſic ſe habent: *Niſi ederitis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis. Videſne*, inquiens, *quanto in errore verſetur nunc Eccleſia, quæ alterā Euchariſtiæ partem, ſine qua vita non eſt, plebi adimat*.

Lis à Petro Miſnenſe per Iacobellum de vtraque ſacramenti ſpecie mota.

Cum nugator ille potius tota errauerit via, qui verba illa Domini de ſacramento altaris, quod in vltima demum cœna inſtitutum fuit, interpretatus ſit, veritate aliter ſe habente. De ſe namque ipſo Dominus apud Ioannem loquitur, deq; verbo ſuo, quod caro factum eſt, datq; vitam omnibus in ſe credentibus. Sed in tanta errorū caligine, quæ late diffundebatur, facile erat, vt ſtellæ erraticæ iter ſuis oſtenderent deuium. Nam ſi rectam inſtitiſſent viam, nunquam illis Hus à carcere reſcripſiſſet, *Illos tandē reperiſſe poculū, quod ſibi mortem acceleraret*: iam enim de capite in concilio decernebat, & inter alia, quæ ei obiiciebantur, quo celerius damnaretur, hic etiam articulus de calice eum prægrauabat, quaſi illo autore propinatus.

Profeſſio calicis Huſſo mortem accelerat.

Sed & ille Theologus Germanus vaticinari viſus, qui Iacobello huius potius primo exprobrauit: *Non tu*, inquiens, *calicem ſalutis, ſed cyathum furoris, & poculum ruinæ Boiemis ſuppeditaſti, vt illo hauſto furiant, vomant, inſaniant, & mutuis ad extremum prælus inter ſe dimicent*, quod paulo poſt ita contigit.

Omen de poculo ſacro.

Vetante enim concilio Boiemis vſum calicis, dein etiam execrante eos, qui aduerſus vetita ire auderent, tantum abfuit vt incœpto abſtinerent, vt pro irritamento potius concilii decreta habuerint, non ſolum ad inſtitutū ſuum continuandū, ſed etiam ad illud vndecunq; augendum. Itaq; cum initio tantū qui matura eſſent ætate, calicem delibarent, poſt hanc execrationē, ſine vllo diſcrimine, pueri puellæq; rationis nondum capaces deducebantur: poſtremo infantes adhuc lactantes, ad deguſtandum à nutricibus portabantur in omnia templa Calixtinorū, ſic videlicet ſe nouæ ſectæ ſacrificuli cognominabāt. Albicus præſul cernēs ſacerdotes ſuos templis expelli, & Calixtinos ſubſtitui, verenſq; niſi per tempus Pontificatū venderet, quem de rege emerat, ne iacturam precii cum amiſſione ipſius Pontificatus faceret, Conrado illū Beſtuallo, quem rex ſubcamerariū, vt vocant, conſtituerat, vendidit.

Albicus Epiſcopatum Conrado Veſſphalo ſubcamerario vendit.

Cōradus Veſtphalus V. Archiepiſcop. Pragæ ex Epiſcopo Olomucenſe.

Quippe ſolebat rex à Boiemis poſtquā offenſus eſt, externos quoq; & humili genere prognatos, ad nōnulla officia ſublimare. Sed nec pontificem ab initio ipſum Conradū improbares, adeo contra præuaricatores & defectores incaluerat, mox tamen eo vſq; intepuit, vt bona inſuper Pontificatus fere omnia, eodem quo Albicus metu, ac vitio auaritiæ victus, profanis vili precio oppignorauerit. Contra hunc, qui (vt dixi initio) vehementer Calixtinorū conatibus obſiſtebat, illi ipſi Calixtini, Nicolaum ab Huſynecz actorem ſubornant, vt apud regem ageret, quo illis liceret plura loca ſacra occupare, in quibus commode pro multitudine populi calix diſtribui poſſet.

Ampliora petunt Calixtini templa.

Reſpondet rex ei, *quantumuis tenuiter filum torqueas, nequaquam mihi tamen adeo hebetes oculi ſunt, vt vel tenuiſſime deducta fila haud cernam, non vnde tu, quemadmodum fortaſſe ſperas, telam texas, ſed laqueum collo in-*

Minax reſponſum Nicolao datum.

Digitized by Google

duas, ſi vere, vti cœpiſti, perſeueraueris. Nicolaus, qui noſſet regem non fruſtra minatū, repente ſe è conſpectu illius ſubducit & ad ſuos reuertens, malum, quod non minus ſibi, quam illis immineret, ſi obuiam illi communi conſilio itum non fuerit, expromit. Iuſſus ſententiam ſuam dicere, ſibi ſeceſſione opus eſſe videri, quæ locum multitudini, tum amplum, tum ſatis tutum ad peragenda ipſorum, & participanda myſteria præbeat, qualem ſe offert mons Tabor, quintum a Praga lapidem diſtans, in quo nunc municipium eodem vocabulo ſitum eſt. Ferunt ex viris, mulieribuſque & pueris turba miſcellanea, ad quadraginta millia hominum illo confluxiſſe, menſaſque trecentas circum appoſitas fuiſſe, vino & calicibus inſtructas. factamq; ibidem mentionem Regis noui creandi, à ceremoniis ipſorum minimè diſſentientis, ſed illam mox præuaricator, Coranda cognomine, eiuſmodi verbis diſcuſſit. *Regem*, inquit. *habemus, & non habemus: vocabulo quidem Rex eſt, qui modo regnat, poteſtate autem tantidem valet, quanti pictum in pariete ſimulachrum. Idque vtrumque rationibus noſtris maxime conducit, ſi modo confirmare ſectam noſtram, atque corroborare cupimus. Primum enim ex titulo regis Romanorum magnum robur nobis accedit aduerſus factionem Romanam, quæ nihil contra Boiemos attentare audet, quoad videt regem ſtare à religione ipſius. Nobis autem quantulum obeſſe poteſt rex, qui viuens mortuus eſt? At ſi nobis ex priuatis rex aliquis exiſtat, & interim aliquid vel domi, vel foris ingruat, talis, neque rebus ſuis, neque noſtris, propter virium imbecillitatem conſulere poterit.* Non erat grata Nicolao iſta oratio, ſed quid vnus aduerſus omnes, qui verba Corandæ cōprobabant? Et ante alios rex, tametſi dicta in ſe contumelioſa inerant, Corandam tamen laudauit, quemadmodum ſcilicet Dominus ille in Euangelio diſpenſatorem iniquitatis, quod prudenter feciſſet. Nicolao vero etiam diligenter quæſito, potiri nequiuit, ipſa nobilitate ſenſim iam conſilia ſua cum præuaricatoribus & plebe infecta commiſcente, ne alii alios auxilio deſtituerent. Atque hac item ratione elapſus eſt alter nobilis latro, à rege ad ſupplicium deſtinatus propter ſummam eius perfidiam, crudelitatemque & ſacrilegium. Ingreſſus monaſterium quod Oppatouitium appellant, hoſpitioque cum tribus comitibus à Petro Abbate benigne exceptus, tres mox alios induxit, ac deinde viginti ſimul prædones, dato illis negocio, vt obuios quoſque monachos trucidarent: adhibita inſuper ſeni Abbati crudeliſſima tormenta, vt theſauros Monaſterii proderet. at ille nullum omnino verbum per cruciatum emiſit, qua re exaſperatus immanis hoſpes, in omnia loca occluſa inuadit, armaria refringit, ciſtas recludit, & quicquid in illis aureæ, argenteæque monetæ inerat, id totum diripit. Mox donario per quam opulento impias manus admouet, ſignaque inde & calices, & cruces, atque alia huiuſmodi vtenſilia ex auro & gemmis precioſa, plauſtris imponit, ſecumque auecta domum aſportat ſuam. Trigeſies ſeſtercium æſtimata fuerunt bona illa ablata. ipſi quoque Abbati vitam abſtulerunt. Aderat omnino regi illa voluntas, vt tot ſcelera & facinora protinus vindicaret, ſed in ſeditionibus, & magnis factionibus, ne ipſi quidem reges quæ voluunt præſtare ſemper poſſunt. In tantū autem Huſſitarum factio Pragæ contra Senatum inualuerat, vt quod dici ſolet, vbi res præpoſtere geritur, plauſtrum ibi bouem traheret, adeo videlicet imbecilla erat Senatus authoritas, & valentiſſima populi audacia: cuius audax Apoſtata ſignifer fuit, ſignum calicis per vicos & plateas præferēs, turbamq; antegrediens, & interim obſeruans calicis contemptores aut irriſores. Venerat id temporis Pragam Ziſco, malum patriæ fatale, ſed hactenus bene reconditum, ne male facere poſſet. Natus in Boiemia loco quidem equeſtri, ſed re & cenſu tenui, quales non facile emergunt, niſi omnes difficultates audacter ſuperauerint, iuxta illud dictum: *Aude aliquid, ſi vis eſſe aliquid.* Is Ziſco quod monoculus ſonat, cum in noua ciuitate apud hoſpitem diuertiſſet, anxium & ſollicitum cauſam præſentis curæ eius interrogat. Illo reſpondēte, *Iuſſi*, inquit, *ſumus, arma quæ habemus, omnia in arcem ad regem deferre: ſi iuſſa facimus, præſidio domeſtico in ſeditione inteſtina nos nudamus, ſin imperium detrectamus, veremur ne armatos regios in nos concitemus.* Ad hæc Ziſco, *bonum habe animum hoſpes, adeſt mihi conſilium ad liberandum vos cura iſta, ſi vnuſquiſque veſtrum arma induerit ſua, ſeque regi coram in armis repræſentauerit, non audebit ille poſtulare vt arma exuatis, ſed gratus præterea erit, vt armati inde quam primum diſcedatis.* Atque ita res cecidit, eademque Ziſconem Pragenſibus mirifice commendauit, ad omnem occaſionem bene de illis merendi intentum. Incedebat Apoſtata, de quo ſtatim dictum eſt, cum pompa ſacrorum per forum iuxta domum prætoriam, in cuius veſtibulo accenſus prætoris ſedebat, calici non aſſurgens, neque caput denudans: quod vbi animaduertit Ziſco, comprehendi accenſum iubet, fugam ille in domum

cœptat,

Ad montem Tabor vt beexcedunt Calixtini.

Coranda impedit noui regis electionem.

Vafrum conſilium.

Nobiles ſe Huſſitis ſocios faciunt.

Monachi interempti, direpta opes monaſterii Oppatouicenſis.

Rex imbellis.

Proſtrata Regis & Senatus authoritas.

Ziſconis genus & origo Nomen vnde.

Quibus artibus euexerit res ſuas Ziſco.

Conſilium Ziſconis bene ſuceeſſit.

cœptat, ſed in veſtibulo adhuc corripitur. Adeſt confeſtim Nicolaus Prætor, rogatque, quid ſibi velit hic impetus? hæc vis? an ſe, an præſentem Senatũ non habeant? ad quem ſine tumultu querimonias deferant? At illi prætorem per contumeliam Germanum appellant, calicisque oſorem, & vna cum accenſo multis ibidem vulneribus cõfodiunt. Irrumpunt deinde in curiam, & cæteris quoque Senatoribus manus iniiciunt, deorſum illos de feneſtris præcipitantes, gladiiſque & pilis, atque telis excipientes. Pulſo inde regni etiam Camerario, qui cum trecentis equitibus ad comprimendum motum accurrerat. Prandebat tunc rex, cum ei tam atrocis rei nuncius de improuiſo ſuperuenit, ad quem ille conſternatus, à menſa ſurgebat. Ibi adſtans Prægustator, *triduo*, inquit, *ante hoc ego futurum eſſe ſciebam.* Arripit per capillos Prægustatorem rex, illumq; ante pedes ſuos proſternit, pugione occiſurus, tanquam tanti facinoris cõſcium. Qui circumſteterant, ægre pugionem extorſerunt, admonẽtes, ne cæde adminiſtri rex maieſtatem ſuam coinquinaret. Qui ſtatim Apoplexia inter manus adhuc illorum tangitur, & non poſt multos dies moritur. Corpori ne Huſſitæ illuderent, Sophia regina clam illud noctu, ſine vllo exequiarum honore in aula regia, quemadmodum ſuperſtes exoptabat, ſepeliendum curauit. Nam reliquis Monaſteriis cultu & ſplendore aula regia anteibat.

Iudex Vrbanus à Ziſcone confoſſus.

Curia direpta Senat rib. iugulatis.

Rex Venceſlaus excandeſcens apoplexia obit anno 1418. Ætatis 57.

a *Addunt Germani ædem parochialem ad S. Sebaldum cum aqua pro baptiſmate caleſieret conflagraſſe: Mater puerperio extincta.*

b *Excurſionis huius nulla apud Hungaros mentio niſi viuo adhuc Carolo. Id ex auctoritate regis Ludouici bellum indicentis, quarum inimicitiarum etiam Poloni meminerunt ante ductam Elizabetham Cracouiæ, vbi pax confecta.*

c *Splendida Viennæ domus quam regiam & iam Pragenſem nominant, quod illic fuerit detentus Venceslaus. Nunc Salinæ eo loci, & præfectus Salis inhabitat.*

d *Ladislaus hic erat contra Sigiſmundum in regnum Hungariæ accitus, ſed Iadera Dalmatiæ reuerſus ſuum regnum pacauit. pro incredibili prudentia & magnanimitate formidoloſus eſſe cepit Pontifici Romano. viceſimo regni anno Romanos contra Bonifacium Pont. incitauit. Gregorius Papa, dum abeſſet Romam occupauit ideo, regni titulo priuatus, bellis Pontifices exercuit.*

e *Rupertus Rheni Palatinus Cæſar deſignatus Anno* 1400. *Florentinis mercede ſuam condixit operam contra Galeacium Mediolanenſem. conatu irrito obiit* 1410.

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER VIGESIMVS QVARTVS.

SVMMA LIBRI VIGESIMI QVARTI.

Interregnum.

Ob religionem bellum indictum. Aeneæ Syluii de auguſtis Boiemiæ templis teſtimonium. Huſſus cum Hieronymo Conſtantiæ exuſti. Cohortatio concilii ad Boiemos. Contumelioſe reſpondent. Graſſantur in monaſteria & ædes ſacras. Regina è Viſſegrado in Venceslai arcem fugit. Minor Praga mordicus veterem propugnat religionem. Muniunt ſeſe. Conſultatio de arcibus ſolo æquandis, nomine regio explodendo ſe, & populari ſtatu ſurrogando. Viſſegradum dedit. Minor Praga oppugnatur. Domum Saxonum ad Pontem occupant, & Archiepiſcopalem. Regina euadit. Arx Venceslai repulit Pragenſes. Induciæ quadrimeſtres. Minorem Pragam occupant. Foſſores Cuthnenſes ſcrobibus multos Thaboritarum præcipites dant. Sigiſmundus Boiemis diem dicit Brunnæ. Aduenit etiam regina. Pragenſes ſoli Brunnam cum Pompa ingreſſi. Priuatis ædibus ſacra ſuo more celebrant. Petitio Pragenſium & ad eas Sigiſmundi reſponſum. Vratislauiam tranſit Sigiſmundus, illic de ciue Huſſita ſumptum ſupplicium. Cruciata promulgata contra Boiemos. Denunciatio vltimi diei. Aſyla Taboritarum quinque vrbes. Ziſco Pelſinæ monaſteria populatur. Monachis infeſtus eo quod ſorori vitium obtuliſſent. Pelſinæ obſidentur Taboritæ. Incolumes deditione facta dimittuntur. Pactum Sigiſmundi cum Sophia regina de ſtipendiis militum. Mikeſinus Ziſconem pellit. Nullus dux Taboritarum. Vanceco ſacrificulus Taboritarum Auſtium capit. Arcem Hradiſtiam demolitur. Seſemam Pominum crudeliter necat. Quatuor foris capitaneos eligunt: domi Pragenſes quoq; totidem. Apoſtata monachus auctor pellendorum calicis oſorum.

Apocalypſin interpretatur: Sigiſmundum ſuggillat. Pelluntur vrbe Romanenſes. Vartembergius arcis præfectus nomen illis dat. Viſſegradenſes Pragenſibus infecti. Vartembergius arcem regiis miniſtris tradit. Perfidiæ accuſatur à Taboritis. Cœnobia in agris ſuccenduntur. Arx Rabi. Ziſco equitatu vtitur. Sigiſmundus cum exercitu Cuthnam. Vocat Pragenſes. Ii mandata contemnunt. Aduerſum Thaboritarum auxilia. Orebitas ad Lipniciam Sigiſmundus delet. Ad Pragam caſtra poſita. Thaboritæ in vrbem admiſſi. Inſolentia mulierum Thaboritarum Pragæ perpetrata. Horum Michalco ſtragem edit. Damnum penſant ſuccenſis duobus monaſteriis præcipuis. Supplementis aucti. Taboritæ Sigiſmundum cenſent adoriendum. Hic Boleslauiam ſecedit. Ambiunt functiones magiſtratus in vrbe Pragenſi Taboritæ. Extorquent vi. Noui præfecti inſtituti. Vetus religio exploſa. Vtramque arcem oppugnant. Arx commeatu accepto deditionem recuſat. Vrbes quædam receptæ aſtu. Chodones mulctat Suambergius. A Thaboritis male acceptus Roſenſis. Hradecium reginæ à Thaboritis occupatum fruſtra recipere tentat Sigiſmundus. 150000. hominum aduerſus Pragenſes. Sigiſmundus arcem Pragenſem ingreditur. Tripartito exercitu oppugnat Pragenſes. Cædit Ziſco Germanos ad furcas Pragenſes. Pertæſi belli Germani ſpe omni abiecta. Induciæ diutiſſimæ pactæ. Quatuor religionis capita, quæ Compactata dicunt rata haberi volunt Bohemi. Eorundem refutatio & reſponſum prorogatum. Coronatio Sigiſmundi celebrata Pragæ. Militi ſtipendia è ſacris conflatis ſoluta: hinc iocus in Sigiſmundum. Conuentus habiti Cuthnæ.

Sacrum Interregnum.

INTERREGNVM ſequitur, quod impia facta, à religione læſa impie profecta, & plus quam ciuilia bella continet, qualia videlicet Gigantea fuiſſe feruntur, in quibus non cum hominibus modo, verũ etiam cum diis, eorumq; ſedibus pugnabatur. Vix enim in hunc diem monaſterium paulo nobilius integrum in Boiemia inuenias, cum tot & tanta, tamq; magnifice exſtructa & adornata habuerit, vt cum quouis regno, de ſplendore & multitudine illorum certare potuerit. Sed ne teſtimonium noſtrum velut domeſticũ, cuipiam leuius eſſe videatur, dabimus externum graue, & fide dignum, nempe Æneæ Siluii, qui poſtea Rom. Pontifex fuit. Eius verba hæc ſunt: *Nullum ego regnum ætate noſtra, tota Europa, tam frequentibus, tam auguſtis, tam ornatis templis dotatum fuiſſe, quam Boiemicum reor. Templa in cælum erecta, longitudine atq; amplitudine mirabili fornicibus tegebantur lapideis, altaria in ſublimi poſita, auro & argento, quo ſanctorũ reliquiæ tegebantur onuſta, ſacerdotum veſtes margaritis tectæ, ornatus omnis diues, precioſiſſima ſupellex, feneſtræ altæ, atque ampliſſimæ conſpicuo vitro & admirabili opere, lucem præbebant.* Neq; hæc tantum in oppidis atque vrbibus, ſed in villis quoq; admirari licebat. Nunc igitur ruinam illorum, nihilo mirabilem minus, at magis profecto miſerandã, ſtilo celeri percurremus, nec enim in re calamitoſa diutius immorari iuuat.

Pii Pontificis de Auguſtis Boemia templis teſtimoniũ.

Huſſus & Hieronymus cremati An. 1415. 6. Iulii.

Ab obitu ſtatim Venceslai cum iam Hus & Hieronymus exuſti eſſent, concilium Conſtantienſe literas hortatorias ad Boiemos ſcripſerat, vt ſchiſmate impio tandẽ poſito ad vnam verã catholicam redirent Eccleſiam. Quibus acceptis non Boiemi ſoli, ſed cum illis Moraui quoq; Pragam cõueniunt, ac de cõmuni conſilio totius factionis ad quam multi iam Procerum nomina dederant, concilio reſpondent cõtumelioſe quaſi iniuſto iudicio viros inſontes, dum monachis accuſatorib. & teſtibus gratificatur, cõdemnaſſet, in magnum Boiemorum contemptum, cuius tam propere obliuiſci nequeant.

Inuitantur Boiemi a concilio ad reſipiſcentiã. reſpondent contumelioſe.

Direpta monaſteria & ſuccenſa.

Facta monachorum inter Huſſitas mentione, ruit turba incondita & temulenta in monaſteria Prædicatorum & Cartuſienſium, quos vtroſque velut præcipuos ipſius Hus delatores ſuſpectos habuit, bona monaſterii rapit, monachos tundit, ædificia ſternit, poſtremo vtriſque ignem ſubiicit.

Templa Romana expilantur.

Regina ſe ſubducit.

Ac mox vertit impetum in templa, ritum Romanum in omnibus ceremoniis retinentia, in quibus nudat altaria, confringit organa, delet imagines, pellit foras paſtores, & in locum illorum fures & latrones ſubſtituit. Transtulerat ſe regina Sophia de arce Vicegradenſi in arcem diui Venceslai à tumultibus plebeiis aliquanto ſedatiorem, quia minoris Pragæ oppidani huic arci ſubiecti, haud dum conſilia ſua, cum veteri & noua Praga conſociauerant, ſed antiquam mordicus tenebant religionem.

Muniuntur minoris Pragæ loca.

Vt igitur cum ipſa regina illi quoq; magis in tuto ab hoſtili inſultu eſſent, ſuaſore Vdalrico Roſenſe, præſidia locis idoneis imponuntur, vt ad templum diui Thomæ, ad domum Archiepiſcopi ad domumq; Saxonum, cum forte Pragenſes à Calixtinis inuitati, rurſus ad montem ſecederent, quo maxima hominum multitudo conuenerat,

Cõiuratio Thaboritarum cum Pragenſibus.

qui deinde omnes Thaboritæ cognominati ſunt, ii quaſi Pragenſium vicem dolerent, quod libere domi calicem attrectare non auderent, obſeſſi a duabus arcibus regiis capiti il-

piti illorum impendentibus, ad demoliendas illas, ſimulque tollendum in Boiemia regium nomen, & pro illo ſtatum popularem conſtituendum, vt tandem vere liberi ſint, operam ſuam pollicentur. Talibus verbis perſuaſi, redeunt cum Thaboritis Pragam, ductoreq; Nicolao Huſentio arcem Vicegradum maiore vi adoriuntur, quam vt præſidium regium ei poſſet reſiſtere, qua per deditionem recepta, ad minorem Pragam oppugnandam, Ziſcone præterea ſibi adiuncto conuertuntur.

Vicegrado occupato, Pragã minorem inuadunt.

Domus Saxonũ, quæ pontem tutabatur, aditumq; prohibebat, impetum illorum prima excepit, diuq; illum ſuſtinuit ope Bombardarum, quod genus machinarum, vt nouum, ita terribile, ac omnium maxime exitiabile apparuit. Eius metu oppugnatione in noctem dilata, per quam tela certo ictu dirigi non poterant, Thaboritæ propius domum accedentes, pugnam cominus gladiis conſerunt, euaduntq;, ſed non abſque ſuorum ſanguine ſuperiores.

Domus Saxonum occupatur, eius fortunam Praga minor ſequitur.

Eadem fortuna ad templum, & ad domum Archiepiſcopi fuit, cædibus omnia fœdans, donec vtrumque præſidium diſſiparetur, & quæ cuique patebat ad arcem via confugeret. Regina caſu ſuorum territa, arcique diffiſa, inde ſe cum Vdalrico ad loca ſecuriora ſubducit. Inſtant Thaboritæ contendere, dieq; noctuq; pugnare, vt arce potiantur, ſed feliciore defenſorum cõtentione, ab illa retro in minorem Pragam repelluntur, quam deinde vtriq; maximis incommodis affligunt, dum pro poſſeſſione eius acerbiſſime certant, Sigiſmundo occulte ſubſidia arci ſubmittente.

Reſiſtit arx Praga.

Interuẽtu tandem procerum nonnullorum, tantæ cladi domeſticæ grauiter indolentium, factæ ſunt ad quatuor menſes inter præfectos arcis & Pragenſes induciæ in hanc legem, vt ne præfecti communionẽ vtriuſque ſpeciei interturbent, atq; è diuerſo Pragenſes ne ſacerdotes, veterem ritum obſeruantes, ſuis ſedibus, neve monachos & ſanctimoniales monaſteriis expellant, & in primis vt Vicegradum reſtituant.

Quadrimeſtres induciæ quo pacto.

Quo facto Pragæ rixandi, mutuiſq; cædibus ſæuiendi pauſa aliquantiſper fuit, ſed foris Thaboritæ nullam intercapedinem nocendi faciebant, nec vlla ipſi inuicem quiete perfruebãtur. Montanis præcipue, quorum maximus numerus in montibus Cuthnis metalla mercede fodiebant, illis venatorum more inſultantibus, dum omnibus viis eos indagant, captant, captoſq; in altos puteos coniiciunt, breui tempore amplius mille ſexcentos.

Cuthnenſes Thaboritas mulctant.

Antequam igitur induciæ præteruolarent, dat Sigiſmundus Cæſar è Conſtantia ad omnes in Boiemia ordines literas, vt in Morauia Brunnæ in conſpectu ſuo appareant: nondum enim maturum videbatur, vt in Boiemiam ad capeſcendum regnum iret. Conueniunt tam multi, vt vix vllo alio tempore Brunna tot hoſpitibus completa fuerit. Aderat & Sophia regina.

Conuentum Brunnæ Cæſar edicit.

Pragenſes ſeorſum ab aliis vrbem ingreſſi ſunt, vt parum tempeſtiuam ambitionem, domino ſuo præſente, tubis, fiſtulis, tympanis præcedentibus oſtenderent: ſequebantur ſacerdotes præuaricatione inſignes, ad quorum aduentum ſacris in omnibus templis à legato Romani Pontificis interdicitur, nihilominus illi in diuerſoriis ſuis orgia concelebrant, calicem aliter quam conuenit propinant, donec mitterentur qui dicerent, non iccirco euocatos eſſe, vt ex domibus profanis noua templa conſtituant, ſacraque in illis ſua peragant, quæ niſi facere intermiſerint, audituros ſtatim tale aliquid, quale vetus ſonat hoc prouerbium: *Foras Canes, non amplius Antiſtheria.*

Pragenſes ſacra ſua Brunnæ priuatis ædibus peragũt.

Tertio die ad Sigiſmundum Pragenſes admiſſi, fauſta omnia vt domino ſuo precarentur, ſibique gratiam eius & fauorem multis verbis conciliare ſtudent, vocantq; ad regni poſſeſſionem accipiendam vt Pragam veniat. Dein queribundi mortem ipſius Hus deplorant, querentes indigniſſimo ſupplicio de medio cum ipſo Hieronymo ſublatum eſſe. Poſtremo communionem vtriuſque ſpeciei ſuper cætera ſacramenta extollunt.

Pragenſium ad Cæſarem oratio.

Sigiſmundus, qui in ore habere ſolebat, *Neſcit regnare, qui neſcit diſſimulare*, læta facie renidens: *Superſedete iſtis*, inquit, *chari Boiemi, nihil ad rem in præſens pertinentibus, quæ non hic Brunnæ, ſed potius Conſtantiæ dicenda erant, vbi Concilium adfuit, quod vobis reſpondere ad querelas iſtas poterat: cæterum quod ad regni ſucceſſionem attinet, ſatis ad tempus veniam, illamque iure meo capiam. Interim iubeo, vt columnas, vt cathenas, & alia platearum vincula atque impedimenta de vicis omnibus auferatis, vtque ab iniuriis monachis & monaſteriis inferendis abſtineatis.*

Reſpondit Cæſar.

Quæ vbi ſe facturos receperunt, commutatis quibuſdam in Boiemia magiſtratibus, & pro Huſſitis rurſus in locum repoſitis, qui Romanam colebant religionem, flexit hinc iter in Sleſiam, Vratiſlauienſes inuiſurus. Erat ibi ciuis quiſpiam Pragenſis rerum ſuarum ſatagens, quarum cauſa Vratiſlauiam venerat: is apud legatum Romani Pontificis, tanquam Huſſita, & concilii Conſtantienſis calumniator delatus pertrahitur ad cauſæ dictionẽ. Fatetur ille, diſcipulũ ſe eſſe ipſius Hus, diſciplinamq; eius vehementer approbare, nec vllo mortis ſupplicio adduci poſſe, vt Huſſita eſſe deſinat, traditur carnifici-

Sigiſmundus Vratiſlauiam profectus.

Digitized by Google

Supplicium de Huſsita ſumptum.

Cruciata in Boiemos.

bus, & cum maiore Sigiſmundi, quam legati inuidia, equis per ciuitatem tractus ad rogum comburendus deducitur. Inde continuo deliberari cœptum, quomodo Sigiſmundus militiam, quam vulgo vocant Cruciatam, aduerſus tam pertinaces Boiemos excitaret, conflaretq́;.

Metu extremi diei dementantur Thaboritæ.

Noua interim inſania Thaboritas inuaſit, præuaricatoribus ſtupidos illorum animos falſa doctrina infatuantibus, quaſi iam vltimus immineret dies, impiis ad interitum, piis autem, quales ipſi ſe eſſe fingebant, ad ſalutem. Saluari autem non poſſe, ne pios quidem, niſi in quinq; ciuitatibus, nominabantq; ciuitates, Pelſinam, Launam, Slanam, Glatouiam, Zatium. Primam Solem, alteram Lunã, tertiam Stellam, quartam Auroram, quintam Segor cognominabant: cæteras vero omnes cum vicis, pagis, arcibus, hiatu terræ peſſum ituras denunciabant. Ad quam denunciationem mirificus ex Boiemia, Morauiaq;, virorum & mulierum cum liberis concurſus in illas ciuitates fuit, aliis vltro bona ſua donantibus, aliis vili precio diſtrahentibus, certaſque res pro vaniſſima ſpe permutantibus, vt quæ pleroſq; eo perduxit, vt ad extremum propter famem & ſitim, rerumq; omnium inopiam viribus ac vita deficerent.

Ziſco Coranda comite Pelſinã decipit.

Ipſe Ziſco, antecurſore Coranda vaferrimo præuaricatore, Pelſinam ſe per familiarem ſermonem inſinuauit, mox eodẽ intromiſit Brenconem à Swihow, & Ianum Valcunum, Thaboritarum ductores. hi paucis exceptis, qui ſtudium ſectæ eorum præ ſe ferebant, cæteros ciues ſibi hoſtes deſtinant, pecunias illis imperant: renuentes dare hoſtiliter diripiunt. Inſtinctore deinde Coranda, contra initum cum regina fœdus, monachos extrudunt, monaſteriaque ciuitatis omnibus rebus deſpoliant.

Ziſco monachomaſtix.

Infeſtiſsimus namque Ziſco monachis erat, propterea quod ſorori ſuæ flammeo velatæ neſcio quis cucullatus, vitium obtuliſſe dicebatur. Sed prætextum hoc potius ad velandam auaritiam, propter quam ſe ad rapinas & ſpolia dederat, fuit. Nec enim adeo ſtultus erat, vt non intelligeret ob vnius ſcelerati culpam, nequaquam inſontes quoque eſſe plectendos.

Pactum Cæſaris cum regina pro defenſione regni.

Cogitantibus ciuibus de pellendis vrbe ſacrilegis, Bohuſlaus Suambergenſis cum copiis a regina comparatis ſuperuenit. Ad hunc videlicet modum Sigiſmundo, cum Sophia Brunnæ conuenerat, vt quas ipſa haberet opes, per Venceslaum maritum coaceruatas, illas pro tutela regni in militem erogaret, atque interim ex vectigalibus publicis iacturam ſarciret.

Recuperata Pelſina.

Obſeſsi Thaboritæ, quanquam adeſſent capita eorum ferociſsima, intra paucos tamen dies tranſigunt, vt liceat illis ſine maleficio abire. Dum abeunt in alias copias, prope Sudomirium incidunt, quas Mikeſsius monetæ in montibus Cuthnis præfectus, & Petrus à ſtellis magiſter tunc Straconicenſis duxere, prælio parati: ſed nec aduerſarii certamen detrectauere, occupato ad piſcinam loco, ne ab equite circumfunderentur,

Huſsi profligatique Thaboritæ.

ſed aduerſa fronte, vt concurrerent, vtriſque pugnæ intentis, & obſtinatiſsime cum ambarum partium clade præliantibus, Brenco cum Mikeſsio congreſſus interficitur, & multi iuxta cadunt, pars fatigati cedunt. Ziſco animaduertens reſiſti non poſſe, admotis equo calcaribus dat ſe in fugam, inſequentes pernicitate equi fruſtratur. Elapſi & Thaboritarum nonnulli, plures tamen quam ſexaginta capti ſunt, quos Mikeſſius ad montes Cuthnenſes (vbi calamitatis eorum hoſpitium fuerat) pertraxit.

Acephalon agmen Thaboritarum.

Et quoniam nullum adhuc certum ducem Thaboritæ habebant, quiſque pro audacia ſua dux erat, & inter illos maxime apoſtatæ, & præuaricatores, qui cætus hominum ſermone ſeditioſo facile congregabant, iidem etiã ſæpiſſime turbas quo libuit, ducebant.

Vanceco dux Thaboritarum Auſtium capit.

Huius farinæ erat Vanceco Thaboritarũ ſacrificulus nugaciſſimus, audaciſſimuſq;, qui contracta in ſyluã per dies Saturnales multitudine, prima die quadrageſimæ, dum adhuc oppidani crapulam heſternam non edormiuiſſent, oppidum Seſemi muro cinctũ, quod Auſtii vocant, aſſultu intercepit, oppidanis ſero ſe dedentibus, & nonnullis ſe de muro proiicientibus, ne religionem mutarent. Vrgent victores ſucceſſum, accreſcente præſertim cotidie manu armata, & ipſam quoque arcem Seſemi, Hradiſſtie dictam, inuadunt atque expugnant, captique ſitu loci ad muniendum appoſiti (nam muri adhuc veteris ibi oppidi extabant) nouum eodem loci oppidum condunt translatis iſthuc ex Auſtii, quod incendi placuit, habitatoribus, non ſine magno fidelium accolarum incommodo, vt paulo poſt reipſa declaratum fuit.

Crudeli modo Seſemus necatus.

Ipſe autem Seſemus à feris illis & immanibus ruſticis interceptus, humique proſtratus, flagellis ruſticanis in modum manipuli flagellabatur, ad ſingulos ictus vociferantibus, *Non vltra inſultabis Huſſitis*, mox deinde manibus truncatus, ac demum flammis exuſtus eſt. Venit tandẽ illis in mentem de Ducibus, cum turbam vndiq; affluentem circumſpicerent, vt certos aliquot ſibi deligerent, quorum ductu bella gererent: nam vnum ducem omnes abnuebant, ne in ſuperbiam elatus, impotentius, quam cõueniret, fratres ſuos regeret, fratres

videli-

Quatuor duces creati apud Thaboritas totidē apud Pragenſes.

videlicet ſe cognominabant, quaſi fraternū nomen locum in latrocinio haberet. Quatuor igitur duces, ipſi capitaneos appellabant, ſibi crearunt, Ziſconem, Nicolaum Hus, Zbinconem a Bochouo, & Chualum à Rzepice. Totidem capita Pragenſes ſibi conſtituerant, duo in veteri, & duo in noua ciuitate, vtrinque præterea quadraginta ciues adiecti, vt eorum conſilio res à capitibus adminiſtrarentur, data vltro citroque fide per iuſiurandū, illos fideliter ſe in officiis geſturos, & Pragenſes obedienter illis parituros. Cæterum vnus apoſtata magis, quam omnes iſti, plebis animos quo voluit inuertebat, non quod ſapientiæ illi aliquid ſupereſſet, ſed plus ſatis ei eloquentiæ & licentię, quibus vulgus delectatur, inerat, atque inde miram ſibi faciebat audientiam, cum in noua ciuitate ad ædem diuæ Virginis ſermocinaretur, Apocalypſin tunc interpretans, ex eaq; ad Sigiſmundum Cæſarem retorquens, quicquid ibi de ruſo Dracone narratur, indignatus ob edictum in Boiemiam ex Sleſia tranſmiſſum, quo Huſſitæ & Thaboritæ prægrauabantur. Vt igitur hi potius, qui inſtituta Romana ſectabantur, Pragæ opprimerentur, autor fit depellendi inde omnes calicis illorum oſores. Pulſi partim ad arcem Vicegradum, partim ad arcem Diui Venceſlai, cui Czenco Vartembergus, regni ſummus præfectus præfuit, cum omnibus ſuis fortunis cōfugiunt. Furit monachus apoſtata, furibundamq; turbam ad oppugnandas arces incitat. Czenco arci ſuæ metuens, aut metum ſimulans, cum vrgeretur ad calicis communionem, & ad ſocietatem cum Pragenſibus ineundam, conditionem amplexus, ſtatim expulit de arce omnes, qui ex Romana factione ad ſe perfugerant, rebus illorum interceptis. At Vicegradenſes non ſolum terrore Pragenſium non terreri, ſed omnes quoque illorum impetus audacter ſuſtinere, factaque aliquoties in ſubeuntes, domoſque eorum eruptione, tam in corpore, quam in bonis, peſſime illos mulctare, donec ab obſidione penitus ſubmouerentur. Hic tum Czenconem ſubiit pœnitentia facti ſui aduerſus officium ſuum commiſſi, quod præfectus exiſtens, regiam arcem occupauerit, qualem dolorē cum ferre longius non poſſet, ad Sigiſmundū quendam intimū ſuum allegat, qui errori veniam precetur, & vbi exorauerit, polliceatur Czenconem, cui rex, & quando iuſſerit, ei arcem reſtituturum. Miſſi continuo Vilhelmus Lepus, & Arneſtus Flaſca, qui arcem regio nomine reciperent, qua recepta, Pragenſes Czenconem infidelitatis crimine inſimulant, vexillumq; eius, quod in domo prætoria honoris cauſa ſuſpenderant, inde ad locum inhoneſtum detrahunt & dilacerant. Hæc dum Pragæ fiunt, maiora iis foris Thaboritæ deſignabant, præcipue in Bechinenſi & Pelſinenſi regionibus, ferro & igne templa, caſtella, arces, monaſteria deuaſtātes, inter quæ Nepomucēſe, Cladronenſe, Milewcenſe, Hradiſſtienſe combuſta ſunt, cum pleriſq; monachis, ac multi præterea mortales occiſi. Arx deinde firmiſſima Rabi vocabulo expugnata, in quam multas opes vicini congeſſerant, ſperantes tuto ſe illas loco credere, quæ omnia a Thaboritis direpta, & fœde diſtracta ſunt. Septem inſuper monachi, qui depoſitos ibi monaſteriorū theſauros cuſtodiebant, igne conſumpti fuerunt, ſubditę poſtremo arci quoq; faces. Ad arcem Woſyce, quam præſidium regium obtinebat, præter alia ſpolia multi etiam equi, multaq; arma intercepta ſunt, occiſis in oppido equitibus, incautius ibi in die Paraſceues agitantibus. Equos ſtatim Ziſco ſuis diſtribuit, & ab hoc tempore armato equite in acie vſus eſt, iuſſitq; arcem illam dirui, ne rurſus receptaculum eſſet regiorum. Sigiſmundus Cæſar malum in Boiemia non minui, ſed indies augeri cernens, ipſemet adire Boiemos conſtituit, vulgatiſſimum illud dictum vſurpans, *Præſentia hominis, præſentia leonis*: ſi quis tamen præſentiam leone dignam aduenienss exhibuerit, cuiuſmodi perſonam Sigiſmundus geſtare, vtinā tam fœliciter, quam animoſe ante alios nouerat. Coacto igitur exercitu, & auxiliis poſt ſe magnis in ſubſidium relictis, ſi illo exercitu rem ſuam conficere non poſſet, vt Pragæ rex coronaretur, peruenit ad montes Cuthnenſes, caſtriſq; ibi poſitis euocat Pragenſes, coramq; grauiter cum illis expoſtulat, quod in vicis & plateis vtriuſq; ciuitatis, columnas cum ipſis cathenis repoſuerint, quas niſi ſtatim amolirentur, machinaſq; & arma ex noua ciuitate in arcem Vicegradum, ex veteri autem in alterā arcem conueherent, pro rebellibus ſe illos habiturū. Rogant, vt liceat ciuibus aliis iſta renunciari. Quo illi audito, cathenas & alia obſtātia duplicant, noua munimēta extruunt, arma plura excudūt, foſſam ab arce Vicegradenſi cum mulieribus & pueris fodiunt, ne tot detrimēta, quod paulo ante per excurſiones ab aduerſariis ſuſtineant. Mittuntq; præterea ad Thaboritas auxiliū petitū, vt ſi illo opus fuerit, per tempus ſuccurrāt: ſimulque promittunt operam ſe daturos, vt in iis quoq; dogmatibus, de quibus modo diſſentiunt, inter illos conueniat, nihil dubitantes, quin tanto violentius contra vim

Monachus apoſtata tribunus plebis.

Pelluntur calicis hoſtes.

Arcis præfectus conniuet.

Reſiſtit Vicegradum.

Arcem Cæſariani reſtituit Vartembergus.

Ruina cœnobiorum & arcium.

Ziſco equitatū inſtituit.

Cæſar in Boemiam.

Rebelles & contumaces Pragenſes.

Digitized by Google

Cæſaris ſtare, iamq; recepta dogmata defendere valebunt, quanto concordia vtrinque & conſpiratio maior interceſſerit. Vniuerſi Thaboritæ, vno (vt dicitur) ore, auxilium Pragenſibus decreuerunt.

Thaboritæ Pragenſib. auxilia promittunt.

Cum adhuc Sigiſmundus in caſtris ſuis ſe contineret, factus à Cuthnenſibus certior, ingentem promiſcuorum hominum multitudinē ad montem non longe ab arce Lypnicia iacentem, conueniſſe, vt orgia ſua cum ſacrificulis ſuis celebrarent, eumq; montem ab illis Oreb, & ipſos Orebitas cognominari, quorum bona pars ex eo numero eſſet, qui paulo ante carbones mineris conflandis ad officinas ſuppeditare ſoliti fuerunt: nunc ſub prætextu nouæ religionis rapto viuere, quam labori operam dare malle, per quæ officinæ desererentur, & perfidorum cætus inualeſceret.

Hungari Orebitas diſſipant.

Extrudit continuo Sigiſmundus aliquot equeſtres Hungarorum turmas, quæ turbam fanaticam diſturbarent, & quos poſſent, comprehenderent, aut occiderent. Sed eques in montibus & ſyluis parum nocere pediti potuit. Itaq; cum paucis aliis ſacrificulo, qui pro more illorum ſolito, corpus Chriſti in ſtipite affixum turbis præferebat, ex arcu interfecto, cæteri notis ſibi diuerticulis elapſi ſunt. Atq; hinc Sigiſmundus auctis copiis, Pragam propius caſtra admouit.

Pragam Cæſar obſidet.

Alio item itinere Thaboritæ ingenti audacia Pragenſibus opem ferre celerabant, nihil territi, quod illis ad oppidum Beneſſum, Petrus à Stellis cum cohortibus & turmis multis occurreret, ſed inſtructi ad dimicandum vltro aciem aduerſariis oſtentabant, illoſq; ad pugnam laceſſebant. quibus decertare non audentibus, monaſterium oppidi cum aliis ædificiis compluribus incendunt, rectaq; Pragam, corpore Chriſti prælato, ire pergunt, effuſis obuiam cum lætitia Pragenſibus, ad ſimilem modum cum corpore Chriſti in ordinem compoſitis.

Ingreſſi Pragā Thaboritæ.

Poſt datam acceptamque ſalutem, Thaboritarum primores per domos vino frumentoque & alio commeatu refertiſſimas, ex quibus videlicet ante aduentum illorum ſubito deturbati fuerāt omnes, qui religionem incorruptam profitebantur, in hoſpitia deducti ſunt, præbitæ cæteris quoque copiæ, qui extra portam, quam Poricenſem appellant, per tentoria ſparſi erant. Sed & mulieribus Thaboritarum caſtra perpetuo aſſectantibus, xenia frequenter ad monaſterium diui Ambroſii, ad quod expulſis monachis diuerterant, mittebantur.

Effrenis Thaboritarum vtriuſque ſexus licentia.

Vtrique deinde hoſpitalium beneficiorum immemores, moleſti Pragenſibus eſſe incipiebant, viri barbas ciuium violenter abſcindentes, nexus capillorum cum ipſis capillis virginibus amputantes, matronis pepla de capitibus palam detrahentes: illorum vero fœminæ impetum in monaſterium diuæ Catharinæ, in quo virgines Deo conſecratæ inerant, facientes, illudque ſuis manibus demolientes, antequam præfecti eorum tantam licentiam coercerent. Sigiſmundus traiecto Vultauia flumine, ad locum, quem incolæ Bruſcam vocant, arci S. Venceslai vicinum, caſtra metatus, Saxonum aduentum, qui in itinere erant, expectare ibi deſtinans. Ei exploratores renunciant, poſt diſceſſum ſuum in alteram fluminis partem, Thaboritas extra portam degentes, ſtudium, diligentiamque in vigiliis obeundis adeo remiſiſſe, vt multi illorum cum præfectis ſuis in vrbe pernoctent, dat negocium Michalconi per vadum fluminis ei notum, incompoſitos diſtractoſque aſſiliendi.

Michalco ſtragem Thaboritarum edit.

Noctu is incedens, quadrato agmine ante lucem ſemiſomnes inuadit, occurrentes interficit, carros euertit, pluresque illorum ſecum abducit, metu inſidiarum non auſis inſequi Thaboritis. At die illuceſcente, detrimentum acceptum protinus compenſant, duobus monaſteriis inſignibus Strahouienſi & Breunouienſi exuſtis, & inde abductis Pragam vndecim monachis, vt haberent quos riderent, & impie vexarent.

Penſatur ſuccenſione monaſteriorum.

Inter hæc alii quoque Thaboritæ, qui Zatium, Launam, Slanam diuerterant, metuentes ne extra illas ciuitates hiatu terræ abſorberentur, congregant ſe in vnum locum, quem eis præuaricatores per ſpeciem ſacrificii cōſtituerant. Ad quem armati ſicut ſolebant, poſtquam conueniſſent, aduocata concione, concionator docet tempus poſtulare, vt fratribus pro lege Dei & communi ipſorum religione, Pragæ cum periculo decertantibus, ſubueniant, duces copiarū deligant, diem profectioni pronuncient. Quæ cum omnia ſtatim faciunt, & quinque ductores ſibi eligunt, quorū vnus præuaricator Petrus nomine erat. Huius ductu, tanquam religioſioris ſcilicet monaſterium Porta Apoſtolorum vocatum, in via expugnant, & cum egregia bibliotheca illud exurunt, cætera ſpolia inter ſe partientes.

Confluunt Pragam cæteri Thaboritarū ſocii.

Vbi Pragam ventum eſt, placuit acceſſione tantarum virium ipſum Cæſarem adoriri: quo ille cognito, caſtra inde Boleſlauiam mouit, copias vndique maiores contrahens.

Retrocedit Boleſlauiam Cæſar.

Poſtridie Thaboritæ ad Pragenſes referunt, ſatis clareſcere, multos adhuc in vrbe reſtare, qui Sigiſmundo faueant, eique conſilia vrbana prodant, non recte ad hæc vigilantibus quos haberent præfectis, nec ita vt oportet per ſingulas domos explorantibus, aduerſariine an religioni illorum conſen-

conſentientes illas inhabitent? Proin conuenire, vt noui præfecti, nō ſolum ex Pragenſibus, ſed ex Thaboritis quoque vrbi præficiantur, qui omnia de conſilio communi agant. Res inſolens videbatur, vt aduenæ & hoſpites tantum, quantum incolæ & ciues in vrbe pollerent, factum tamen eſt, vt cauſam obtinerent, qui viribus præualebant. Nouis præfectis conſtitutis, quicquid veteris religionis Catholicæ Pragæ ſuperfuit, id exploſum & eiectum eſt, inductis præuaricatoribus, quos Thaboritæ approbabāt. Sed vtriſque arces moleſtiſſimæ erant, quæ ſe regiis opportuniſſimas præbebant, & ad Pragenſes de ſuperiore loco inuadendos, & ad Thaboritas, ſi quid mouiſſent, compeſcendos. Aduerſus tales regiorum impetus interpellandos, Thaboritæ mulieribus iniungunt, vt è regione Vicegradi, foſſam à monaſterio Slouano vſque ad ædem S. Catharinæ ducant. Ipſi cuſtodias armatas in Slouano, in Karlowo, & ad S. Apollinarem diſponunt. Arcem verò alteram maiorem cum Pragenſibus trinis caſtris obſident, ne obſeſſis ſubſidio veniri, neúe commeatus ſupportari poſſet. Thaboritæ & Pragenſes in Pohorcelicio, Zacenſes & Launenſes in Strahouia collocati, & ex iis mixti, tumulum Bruſcam occupare iuſſi. Summa rerum, quæ ad defenſionem pertinent, facultas incluſis aderat, præter annonam, qua durante, non ſolùm arcem, ſed ne Hradczanam quidem vicum arci adnexum, vlla vi expugnare poterant, fame dein ita premente, vt nudis herbis, aut equina carne, abſque panibus illam leuare cogerentur. Propè erat vt arcem hoſtibus dederent, niſi miſeris ſuccurrerent ii, qui in Vicegrado erant, farina clam ſuppeditata, donec Sigiſmundus cum ſuis copiis aduentens, leuique inito prælio, abunde commeatum ſubminiſtraret, ſeque Slanam inde conferret, quam Vilhelmus à Leporibus occupato cum aliquot globis colle proximo, dum affingit pacata inter Cæſarem & Pragenſes eſſe omnia, recepit, nihilque præterea niſi metum vicinis Launenſibus iniicere cogitans, aſſecutus eſt aſſultu ſuo, vt Launæ quoque ciuitatis potiretur, plebe ei portas aperiente, inuitis decurionibus. Strenuam eodem tempore operam Boɦuslaus Schuambergius in regione Pelſinenſi nauauit aduerſus Chodones (ruſtici ita limitanei vocantur) occiſis ex eorum numero amplius trecentis: & presbytero illorum cum equo & armis comprehenſo, quem Pelſinam deductum pyra extructa cremari iuſſit, perſonantibus ad ignem tympanis. At Vlrico Roſenſi, qui nuper ad calicem deſciuerat ac poſtea ad panem viuum redierat, aduerſum prælium, contra Thaboritas montem Hradiſſitie incolentes, cecidit, vt in quo pulſus fugatuſque & impedimentis exutus fuit, à Nicolao Hus, qui cum quadringentis equitibus Pragæ elapſus, ſubſidio ad tempus Thaboritis ſuperuenit. Ab hac clade pellit ex bonis ſuis Roſenſis omnes, qui aliam quam Romanam religionem profiterentur. Captum etiam ab aduerſariis tunc fuit, ſed multorum oppidanorum, calicem appetentium voluntate, oppidum reginæ Hradecium, quod Sigiſmundus in ſuam tutelam ſuſceperat. Hinc maior ex amiſſione illius dolor, & recuperandi deſiderium. Nihil igitur cunctatus Sigiſmundus, delectis ex Boiemis & Morauis decem millibus hominum, iubet illos oppidum aggredi. Id, cum illi ſummo conatu facerent, oppidum tamen recipere non poterant, reuocati ad oppugnandam Pragam, caput regni. Iam enim vndique ex omnibus Chriſtianis regnis, in quibus à Romano pontifice, crux cōtra perfidos Boiemos propoſita erat, copiæ conuenerant, quarum numerus ad centum & quinquaginta millia armatorū impleſſe dicitur, qui campos omnes Bruſcæ ſubiectos, vſque ad viuarium includendis ceruis deſtinatum, tentoriis ſuis compleuerunt. Ipſe vero Sigiſmundus arcem tandem Sancti Venceslai, cum Alberto Auſtriæ Principe genero ſuo, cumque Bauariæ & Saxoniæ principibus, ac Patriarcha Aquileienſi, ingreſſus eſt, choro cum ſacerdotum (nam Archiepiſcopus aberat) cum gaudio excipiente. Poſt deliberationem inde mox cum principibus factam, partitur vltra citraq; flumen Vultauiam per loca oppugnationi appoſita, copias, ac leuibus pugnis præludit prælium. Inter quæ ei ſuggeritur, ſi collem, ſub quo veteris Pragæ furca conſtituta eſt, firmo præſidio occupauerit, poſſe, velut ex tertia arce prohiberi, ne vllus Pragam commeatus inferri queat. Id vero conſilium protinus Ziſconi fuit proditum atq; ille feſtinans cum expedito agmine iugum collis capit, propugnacula erigit, foſſam circumfodit, ſepibus illam ſepit, ac ſe præſidem ibi defenſoremq; conſtituit. Dato à Sigiſmundo ad inuadendam Pragam ſigno, ex tribus locis fit irruptio. Ex arcē maiore in minorem Pragam, ad expugnandam domū Saxonū, quam validiſſimo præſidio munierant Pragenſes. Ex arce item Vicegradenſi in nouam ciuitatem, & in veterē ex campo hoſpitali. Miſnenſes cum Saxonibus collē Ziſconis adoriri iuſſi, magno illum & forti impetu in conſpectu Sigiſmundi adorti ſunt,

Noui Pragæ præfecti conſtituti.

Religio Romana exploſa.

Arcem ſuperiorem obſident.

Annona præſidiariis ſuppeditata.

Cæſari reſtituta Vrbes.

Schuambergius Chodones ſternit.

Vlricus Roſenſis à Thaboritis caſus.

Hradecium in poteſtatē Thaboritarum venit.

Martinus V. P.M.

Ingens exercitus cōtra Thaboritas.

Deliberatio de bello gerendo.

Tribus locis Pragenſes adortus Cæſar.

Memorabili ſtrage Ziſco Germanos fudit ad furcas Pragenſes.

per foſſas & ſepes, vſque ad propugnacula tranſilientes, vbi duas quoque mulieres, pilis armatas obuias habuerunt, quæ mori, quam loco cedere maluerunt. Ibidem Ziſco ingens periculum adiit, pene ab equitibus oppreſſus, ſi non ruſtici ipſius cum flagellis præferratis illos ſubmouiſſent. Quo diſcrimine cognito ſacrificulus quidam arripit corpus Chriſti, inſigne Thaboritarum belli, claſſicum campanula canit, ac mox turbam poſt ſe multam trahens, ad collem perducit. Illa viſa Germani diutius retineri in oppugnando, quanquam Sigiſmundus ſubſidia laborantibus ſemper ſubmitteret, non potuerũt, quin retrocederet cum magno malo ſuo, alii ex colle metu præcipitati, plures in fuga interfecti, inſultantibus Thaboritis perinde quaſi Antichriſti militibus. Ac ſe continuo ad labores referentibus, vt ſi prælium redintegraretur, foſſas altiores, latioreſque & plures quam prius munitiones haberent. At Germani male accepti, nihil niſi diſceſſum meditabantur: nullo enim in loco valde proſpere eis ſucceſſit. Nam in quo vel ſuperiores eſſe videbantur, id carius eis conſtitit, vel vnius viri nobilis cæde, quam victoria aduerſus multos ruſticos valebat. Quibus rebus omnibus Sigiſmundus commotus & anxius, cum velut in ſalebra hæreret, accipit eandem belli execrationem apud pleroſque ex aduerſa parte verſari, qui ſuam, ſuorumque calamitatem miſerarentur, & cuperent ſagum toga mutare. Tentat, ſi aliter finiri bellum, nequeat, vt induciæ ſaltem ad longius tempus fiant. At illi inducias quoque alia conditione facere abiurant, quam vt prius quatuor religionis capita rata habeat & confirmet.

Diſcedendi animus Germanis.

Induciæ firmantur approbatis quatuor capitibus.

Primum erat, vt verbum Dei per regnum Boiemiæ libere abſque cuiuſquam interpellatione a ſacerdotibus annuncietur.

Secundum, vt item libere ſacramentum Euchariſtiæ ſub vtraq; ſpecie, panis videlicet ac vini, omnibus Chriſti fidelibus peccato mortali haud obnoxiis, miniſtretur.

Tertium, vt à Clero, bonorum externorum poſſeſſio, & in iis iuriſdictio auferatur, & ordo illorum, vt ad vitam Euangelicam & Apoſtolicam redigatur.

Quartum, vt omnia peccata mortalia, ac præcipue publica, & alia legi Dei contraria vitia, in quouis ſtatu, rite & cum ratione, per eos, ad quos pertinet, corrigantur & prohibeantur.

Refutatio quatuor articulorũ Cæſari ad approbandũ propoſitorum.

Author Cæſarem theologum facit. ſed intempeſtiue.

Perlectis Sigiſmundus capitibus, *Latet*, inquit, *anguis in herba, plenus veneno inſanabili. An ignoramus, alios præterquam ſacerdotes in regno extare concionatores, vt Sutores, Caupones, Stabularios, quare non libertas hic, ſed ſumma concionandi licentia quæritur. Deinde vtramque Euchariſtiæ ſpeciem requirunt, quaſi nos corpus ſine ſanguine accipiamus, cum Dominus panem viuum, quem ſumimus, ſe nominet. Viuere autem corpus abſque ſanguine nequit, ſed manet cadauer, quod nec ſibi, nec aliis prodeſt. Ac videte aliam inſuper in verbis fraudem, qua infantibus illi lenocinantur, quibus calicem propinant, dicentes, non eſſe eos peccato mortali obnoxios, ideoque communione Euchariſtiæ dignos, cum Apoſtolus diſerte ſcribat, probet autem ſeipſum homo, & infantes hoc facere nequeant. Nam in hoc, vt bona à clero tollantur, ſacrilegi ſuis rebus, non autem religioni conſulunt; metuentes, ac merito, ne rapta & ablata ex camera noſtra, atq; aliis templis cogantur reſtituere, itaq; malunt etiam illa quæ Deo conſecrata ſunt, in vſum ſuum vertere. tam ſcilicet pij ſunt. Nam illud poſtremo de corrigendis peccatis nugaciſſimum. Qui enim fieri poteſt, vt auctores delictorum, iidem fiant errorum cenſores? cum omnibus notum ſit, quanta inter vitioſos concordia exiſtat. Proinde, ne nos fallant animi perfidorum ſub vulpe latentes, ſi placet differamus in præſentia reſponſum ad capita oblata, illiſq; interim renunciemus, nos cum maturo conſilio deliberare, ac ſuo tempore ad omnia illis reſpondere velle: Nunc autem rebus omnibus coronationem noſtram anteuertere.* Placet placet, exclamant Germani domuitionem parantes, feſtinanteſque vt interim tempus cæteris controuerſiis prolatandis promoueatur, ac ſtatim dies præſtituatur, diademati induendo. Ita vltro induciæ oblatæ, & Sigiſmundus rex in Boiemia Pragæ coronatus, & inunctus eſt, magnamque vim à coronatione protinus auri argentique de templis omnibus abſtulit, vt ſtipendium conductis militibus exolueret, ſe obligans ad reſtituendum ablatum, cum primum lætior fortuna arriſiſſet. Nihiloſecius Thaboritæ regem inſectari, ac dicere, *Vtri tandem maiores hæretici, illine qui pictas & ligneas, an qui aureas & argenteas imagines è templis exigerent? & ad conflandam monetam igne adurerent?* Rex paululum in arce Pragenſi moratus, dum præſidia cum commeatu vtriq; arci adauget, inde ad montes Cuthnenſes, procerum & equeſtrium ordine comitantibus tetendit, atque ibidem in conuentu celebri pacis fœdus publicum, ad quod ſe per ſui abſentiam componant, cum Boiemis ferit. Cętera ſuo loco dicenda reſeruabuntur, nunc Sigiſmundum totum à pueritia repræſentabimus, quomodo videlicet ad alia quoque regna peruenerit.

Prorogata ratificatio.

Corona Sigiſmundus Pragæ redimitus. Anno 1420.

Scomma in Cæſarem ſacris militi ſtipendium numerantem.

Fœdus publicum.

HISTO-

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER VIGESIMVS QVINTVS.

SVMMA LIBRI VIGESIMI QVINTI.

Sigiſmundus XI. rex Boiemiæ idem Imperator & rex Hungariæ. Totus hic liber per digreſſionem vitam, educationem, & geſta Sigiſmundi continet. Sigiſmundus primum Marchia Brandeburgenſe à patre donatus. Eundem Ludouicus rex Hungariæ generum adſciuit deſponſata Maria filia cum regni ſucceſſione. Ablegatur in Poloniam, cum iuraſſent in illius verba. Plexis contumacibus Semouitum Maſouiæ ducem rebellem inuadit. Rebus necdum confectis Ludouico mortuo ad regnum Hungariæ capeſſendum abit. Carolus rex Neapolis Andreæ filius iam Hungariam occupauerat. Hic matrem cum filia reginas capit. Coronatur Albæ inuitis aſpectantibus reginis. A Blaſio Forgacio Carolus iuſſu Palatini & reginæ ſenioris interficitur. Reuocatur è Boiemia Sigiſmundus. Exercitum conſcribit. Caroli necem vlciſcitur Croatiæ Banus, cædis auctoribus peremptis, regina vndis ſubmerſa. Mariam abducit in Croatiam. Sigiſmundus cum Iodoco patruele exercitum ducit in Hungariam. Lætum omen puerorum obuiam venientium. Origo familiæ OrZagiorum in Hungaria. Banus Mariam liberam dimittit. Coronatur rex Hungariæ Sigiſmundus. Vltum Bani iniurias in Croatiam mouet caſtra. Fugit is in Boſnam. Illic captus carnifici traditur pœna proditoribus conſueta puniendus. Ius Polonicum Vilhelmo duci Auſtriæ ſponſo Heduigis filiæ quoque Ludouici, ſponte reſignat. Ea tandem Iagelloni Lithuaniæ Duci in Vladislaum Chriſtianum mutato per baptiſmum nubit. Triginta duos nobiles perduelles Budæ ſecuri percutit. Stephanus Moldaniæ Vayuoda debellatus. Alexandrum Dacorum Vayuodam rebellem vincit. Hungaris eo bello primum innotuere Turci. Nicod expugnatum & munitum. Regina Maria moritur. Vladislaus Polonus affectat regnum Hungariæ ſuperſtite coniuge ſua ſorore Mariæ. Reprimitur eius conatus ab Archiepiſcopo Strigonienſe. Turci Mœſiam populantur duce BaiaZetho Amuratis filio. Superbum reſponſum legatis Sigiſmundi à Turcis datum. Clades Sigiſmundi ad Nicopolim Gallorum ſuperbia accepta. Conuentus Hungarorum in Hatuam. Rex Sigiſmundus capitur arcique Sokles includitur. Ladislaus Caroli cæſi filius ad regnum vocatur. Baiazethus Turcus à Tamerlane Scytha captus, & pro ludibrio circumductus. Ladislaus audita Sigiſmundi liberatione, Iadra Venetis vendita domum redit Neapolim. Sigiſmundus è carcere Morauiam petit. Literas Budam ad ſtatus Pannoniæ mandat. Armatus in Hungariam proficiſcitur. Parcit rebellibus, donec Vayuodam Tranſyluanum in caſſes deducit. Eundem iugulari facit. Venetos ære mulctat. Hermanni Ciliæ comitis filiam vxorem ducit. Imperator Francfordiæ declaratur. Benemeritus de eccleſia Sigiſmundus indicto concilio Conſtantienſi, cui triennium ipſemet affuit: Baſilienſi vero præfuit. Monet Germanos vt liberos linguæ Latinæ aſſuefaciant. Honorem doctis habuit. Hiſtoria Georgii Fiſcellini legum Doctoris. Liberalitatis exemplum. Legati Concilii Egræ conueniunt Boiemos. Procopius cum legatis diſputat: acta concilio tranſmittuntur. Venetos Foroiulio & Taruiſio exuit. Florentini fruſtra impediunt Arni tranſitum Pontificem adeuntem. Senis ſex menſes conſumit. Romæ ab Eugenio papa coronatur. GonZagam Marchionem Mantuæ creat. Reuerſus contra Mahometem Turcam exercitum ducit. Pippus Florentinus Dux ſtrenuus & acer. Poſtulatus à Germanis omnia illic reddit pacata. Ericum regem Romæ Sleſuicenſibus Comitibus conciliat. Auxilia petit contra Boiemos. Nihil iiſdem proficit. Ziſco non Imperatori, ſed latroni comparatur.

SIGISMVNDO adhuc impuberi Carolus pater, Marchiam Brandemburgenſem, quam ab Othone, poſtremo illius Marchione emerat, dono dedit, mira indole animi, ingeniique eius captus. Eandem ſecutus Ludouicus Pannoniæ rex generum ſibi, regnique ſucceſſorem aſciuit, deſponſa ei filia nondum nubili, cui Mariæ nomen, ſed nec ſponſus etiam tum quartodecimum annum attigit, quem tamen ſocer penes ſe retinuit, vt ſermone & conſuetudine Hungarorum imbueretur, paulo poſt ad regnum Poloniæ, quod non cum magna voluptate rexit, eum tranſtulit, euocatis in Pannoniam ad vetus Solium (arci hoc, cum oppido vocabulum) Pontificibus & proceribus Polonis, ibiq; compulſis [a] vt in nomen Sigiſmun-

Sigiſmundus XI. Rex Boiemiæ idem & Rom. imperator.

Vita Sigiſmundi, vide lib. 22.

In Hungaria educatur. Ludouici filiam ducit.

Sita in montanis metallicis.

di tanquam regis ſui iurarent. Eunte Sigiſmundo in Poloniam, non ſatis pacatam, mandat Ludouicus, vt rebelles in illa coerceat, & contumaces ad officium reducat, quod mandatum ille ſtrenue exequitur, pleraſque arces & oppida breui temporis ſpacio expugnans, ac mox copias ex Polonia in Maſſouiam traducens, in qua ducem agebat Semouitus, ipſi etiam Ludouico ſemper contumaciſſimus: nunquam enim ad obſequiũ etiam accerſitus venire voluit, & idem tamen adeo inaudax, vt Sigiſmundo occurrere nullo in loco auderet, ſed ſpectatorem ſe tantum exhibuit dum vaſtarentur agri, gregeſque equarum, boumque abigerentur, vici & caſtella diriperentur. Perſeuerabat etiamtum in populanda Maſouia Sigiſmundus, cum repente aduolat nuncius de morte

Obiit 13. Septemb. 1382.

Ludouici, qui Ternauiæ obierat, & ab obitu eius regnum Hungariæ in filiam eius Mariam reciderat, quæ Sigiſmundo, vt ſtatim diximus, deſponſa fuit. Non videbatur tanti eſſe regnum Poloniæ, vt illius gratia perderet Hungariam. Itaque non expectato, dum in Polonia rebus pacatis rex coronaretur, feſtinat ad Hungaros, ſed nimis lente. Iam e-

Vitus Epiſcopus Zagrabiæ Carolus parsous ab aduerſa factione æmulus regni Pannonici declaratur.

nim Carolus Andreæ filius, à nonnullis Hungaris, ac præcipue à Zagrabienſi Epiſcopo è regno Siciliæ euocatus, claſſe Segniam appulerat, & inde Zagrabiam profectus Budam tranſiit, quaſi futurus ſorori, non conſiliarius modo, ſed etiam auxiliarius amicus, ſed reipſa alius apparuit. Nam in arcem Budenſem admiſſus, illam occupauit, & vtramque reginam, matrem videlicet ac filiam, præ metu ex arce fugientes, a fuga retraxit, Albamque regalem ſecum ire coegit, vt ſolennibus ſacris intereſſent, quibus ibi conſecrandus erat in regẽ Hungariæ, quo peracto rurſus Budam cum nouo rege ſunt reductæ. Senior regina, vt vidit ſe cum filia eſſe fraude deceptã, ad fraudẽ retaliandam con-

Nicolaus Gara Palatinus Hungariæ Forgaſſio vſus ſicario Carolũ interimunt, anno 1385.

uertit animum, communicatoque conſilio cum Nicolao Palatino, & Blaſio Forgaſſio, per ſpeciem ſecreti colloquii, Carolum inſidiis circumueniunt, ac vita ſpoliant. Miſſo ſtatim qui acciret Sigiſmundum, vt ad capeſcendum regnum quantum poſſet, acceleraret, ſed non ſine validis viribus. Dum igitur ipſe in Marchia ſua militem ſcribit, & in Boiemia apud Venceslaum fratrem, tum in Morauia quoque apud Iodocum & Procopium patrueles auxilia contrahit, Ianus Croatiæ Banus (præfecturæ id vocabulum honoratiſſimæ) in omnes vindicandæ cædis Caroli occaſiones intentus reginas animi gratia Buda ad vicinum vicum, Diaco cognominatum, egreſſas, in via cum ſuis turmis

Regiis manibus Palatini & reginæ nece litatum.

aſſilit, & primo Forgaſſium haſta equo deturbat, ac enſe caput eidem adimit, dein Palatinum equo deſilientem lethaliter telo vulnerat, ſimiliterque ei caput iuxta reginarum carpentum amputat. Poſtremo ipſum carpentum, cum ipſis reginis in terram prouoluit, rogantemque Eliſabeth matrem per Ludouici regis mariti ſui beneficia, quę

Regina ſenior Eliſabetha amne mergitur.

in Banum contulit, ex humili domo ad ſummam illum præfecturam ſubuehens, ne quid in exitium ſuum, filiæque ſuæ moliretur, extractam de carpento in proximo flumine demerſit, Mariam autem in Croatiam, arce claudendam, cuſtodiendamq; auexit. Hæc audita, Sigiſmundum acerrimo dolore affecerunt, cuius aculeo extimulatus, toto animi impetu ad proſequendum in Hungariam iter ferebatur, Iodoco patruele eum comitante. Cum fines Hungariæ attigiſſent, occurrit illis globus puerorum ritu gentili ſagatus, cum ſignifero adultiore. Interrogat Hungarice Sigiſmundus: *Quænam*

Orzagh regnũ ſignificat, ac ſi totum regnum auxilia hoſtibus profligandis eſſet collaturum.

hæc militia? & cuius ſunt iſti milites? reſpondit ſignifer. *En tibi præſens adeſt Orſak, qui tecum o rex militet contra hoſtes tuos. Accipio,* inquit, *omen, & ita ſpero fore, vt à me ſtet Orſak,* quod apud Hungaros ſonat, concilium vniuerſi populi, quemadmodum paulo mox accidit, Budam ingreſſo, vt ei omnes ibi ordines præſto eſſent, rogarentque, vt illorum obſequio ad omnes ſuos conatus vteretur. Huic ſignifero, vbi ætas illi validior acceſſit, hanc retulit gratiam, vt illum in loco ignobili, & in egeſtate natum ad equeſtrem gradum, & mox ad tantas diuitias prouexerit, quibus cum proceribus Hunga-

** Extincta Vltimo Barone Chriſtophoro tota ea ſtirps An. 1567.*

riæ certauit, Orſak illi cognomine indito, quo in hanc diem familia illa gloriatur.* At Banus aduentu Sigiſmundi territus, à regina iuſiurandum exigit, de non vlciſcenda à ſe illata iniuria, quo dato, dimittit Budã incolumem. Nactus ſponſam Sigiſmundus, nõ vltra diſtulit, quin è veſtigio & nuptias celebraret, & coronam regiam, quam Hungari ſanctam vocant, aſſumeret: nam vtrumque prius dilatũ fuit ſocrus ambitione, quæ

Sigiſmundus Rex Hungariæ ſalutatus. Anno 1386.

ipſa filiæ nomine regnare, quaſi nondum connubio maturæ, quam alium pati regem, vel ipſum etiam generum ſuum maluit. Coronam Albæ, loco ſolito, de manu Archiepiſcopi Strigonienſis accepit, nuptias Budæ apparauit, apparatu pro liberalitate ſua lautiſſimo. Præter epulum enim, donatiuum militi, & congiarium populo addidit, ac militem inde ſtatim, ad repetendam de parricida & proditore debitam pœnam in Croatiam duxit, obſeditque Banum in arce munitiſſima, adhibitis tormentis Bombarda-

Digitized by Google

Banum Croatiæ Reginæ ſocrus parricidã Sigiſmundus perſequutur.

Supplicium Bani Croatiæ.

bardarum, quas antehac Banus non erat expertus. Sed vbi vidit tantam muri ruinam tamẽ repente ex ferreis globis factam, deſperata arcis defenſione, per noctem transfugit in ſtationem Tranſyluani Palatini, eiuſq; ope Sauam flumen traiecit, ac ſe in vicinum Boſnæ regnum ſubduxit. Nec tamen obſidium Sigiſmundus prius omiſit, quam arcem caperet ac diriperet, nec prius perfugam inſtitit perſequi, quam Croatiam ad officium redire compulit. Quibus rebus confectis, ad Boſnam ditioni ſuæ ſubiectam, indagatores præmittit, qui indagent vbinam Banus deliteſcat. Inuentus eſt in arce, quam Dobor appellant, in qua pariter obſeſſus, pariterque dum premeretur, fugam meditatus & conatus, ſed nõn pari euentu: quippe in regios incidit, & ab illis ad regem pertrahebatur, dedignantem ſocrus ſuæ reginæ interfectorem aſpicere, ſed iubentem illum tradi carnifici ad ſupplicium mortis ſæuiſſimum, cuiuſmodi eſt in proditores conſtitutum.

Ius Polonicum Vilhelmo Auſtrio concedit Sigiſmundus.

Heduigis ſpretis nuptiis Auſtrii, Iagelloni Lithuano nubit.

Iagello baptizatus Lithuaniam Poloniæ adiicit.

Expeditio Sigiſmundi in Valachiam.

Hinc à compluribus exhortabatur, vt regnum Poloniæ repeteret, vnaq; cum regno Hungariæ illud ſibi coniungeret, quando Polonos ſacramento ſibi obligatos pridem habeat. At Sigiſmundus non auarus homo, cum ſciret alteram Ludouici regis filiam iuniorem, cui Heduigis nomen, quam Auia apud Polonos educauerat, pactam eſſe [b] Vilhelmo, Leopoldi Auſtriæ principis filio, cui domui bene fauebat Sigiſmundus, vt ex qua generum ſibi poſthac delegit, ius omne quod ſibi ad regnum Poloniæ fuit, id ad Vilhelmum traduxit, geſſitque ſe is aliquandiu pro rege dum puella adoleſcebat. Verum adultam Poloni, Iagello Lithuaniæ principi in matrimonium collocauerunt, addito in dotem regno, ſi exuta impietate, Chriſtianiſmum per baptiſmum induere, Lithuaniamque ad Poloniam adiungere vellet. Iagellus quantumuis crudo adhuc videretur eſſe ingenio, ad ſplendorem tamen regii faſtigii adeo incaluit, vt conditionem ſtatim reciperet, matrimonium iniret, Lithuaniam daret Poloniæ regibus, baptiſmo tingeretur. Vnde nomen ei Vladiſlao inditum. Porro Sigiſmundus ſummo ſtudio annitebatur, ad reuocandos tam domeſticos, quam externos ad obſequium, qui ſub muliebri regno iugum excuſſerant. Nam domi in oppido Budenſi, duos & triginta primores nobiles gladio percuti iuſſit. Mox in Moldauiam (portio Daciæ eſt) aduerſus Stephanum Veyuodam, ſic aulæ principalis dominum, Getico vocabulo appellant, arma corripuit. Altiſſimi montes ab Hungaria Moldauiam circumuallant, iis confiſus Stephanus, omnes viarum aditus milite, ſagittis, aut ſaxis inſtructo præcluſit, ſi quicquam imperatori ad omnia fortiter audenda promptiſſimo, virtutiq; militum ei reſpondentium, clauſum eſſe poteſt. Superatis igitur montibus paruo admodum nonnullorum detrimento intercedente, cætera in expedito erant, Moldauis ad fugam, non ad præliũ animatis: ipſo denique Stephano ad clementiam regis confugiente, pollicenteq; ſe facturum quicquid imperauerit. Imperat ei maius, quam ante tributum, ſacramentumq; ab illo fidelitatis accipit. Et victor Budam talis reuertitur, qui ſe ſcire diceret, *parcere ſubiectis, & debellare ſuperbos.*

Stephanus Vayuoda in gratiam receptus.

Tranſalpinum bellum contra Alexandrum.

Turci Valachos iuuant.

Nicopolis inferioris ad ripam Iſtri expugnatio.

Iohannes Kaniſa Polonorum ingreſſum prohibet.

Bazaithes Amurathi ſucceſſit.

Dacicum deinde bellum ſubſequutum eſt, mole grauius, quanto Dacia multitudine Valachorum Moldauiam prægrauat. Alexander illic Vayuoda erat, & ipſe fidei ac obedientiæ immemor, ſuſtulit contra regem animos, pro domino illum agnoſcere nolens. Itaque vaſtare fines regni, & exultare in excurſionibus, quibus agros regios perſultabat. Tam inſolentem iniuriam Sigiſmundus vindicandam ratus, ducit trans Alpes exercitum, cum machinis & tormentis, non pugnæ ſolum, verumetiam obſidioni comparatis, atque vtrunq; ei agendum obtigit, parato Veyuoda, & pugnare, & obſideri, nimirum freto Turcarũ aliquot turmis, quas in ſubſidium ex Thracia euocauerat, quam tunc recens Turcæ adepti ſunt duce Amurate. Prælio inito vicit Sigiſmundus, Hungariq; tum primum virtutis ſuæ famam contra Turcas illuſtrarunt. Obſidio illos ad oppidum [c] Nicod, diutius remorata eſt, ac niſi bombardę affuiſſent, fruſtrata obſeſſores fuiſſet. Receptum oppidum præſidio validiſſimo teneri, & melius adhuc, quam prius muniri placuit, ne illo Veyuoda potius rurſus inſoleſceret. Lætitiam huius victoriæ mors reginæ Mariæ turbauit, nec minus Vladiſlaus, nouus Poloniæ rex, qui vxoris ſuæ nomine, velut ſuperſtitis, regni Hungariæ hæreditatem adire magnis viribus conabatur. Sed ab introitu in Hungariam Ioannes Archiepiſcopus Strigonienſis, cui tutela regni abſente rege commiſſa erat, illum arcuit, donec Sigiſmundus cum copiis ſuis rediret, & Polonus ab incepto deſineret. Paulatim inde Turcæ Mœſiam ſuperiorem inferioremque, quas Bulgariam & Seruiam appellant, atque alia inſuper regni membra lacerare cœperunt, duce Bazahite qui Amurathi ſucceſſit, finium imperii ſui promouen-

dorum cupidiſſimo, ad quem cum legati à Sigiſmundo veniſſent, iniuriam querentes, quod a nemine Hungarorum laceſſitus in aliena inuadit, Bulgaros infeſtans regno Hungariæ ſubiectos. Sed quod ius apud Barbaros? Iubet in parietibus ſuſpendi diuerſi generis arma, tela, ſagittas, acynaces, clypeos, ſariſſas, atque ad conſpectum illorum legatis admiſſis: *Dum*, inquit, *iſta, quæ cernitis, nobis ſuperſunt, ſupereſt ius quoque non ad Bulgariam modo, ſed ad Croatiam, Dalmatiam, & ipſam Hungariam.* Hæc igitur domum abeuntes, renunciate Regi veſtro. At illi horrendum præterea belli apparatum, & tantam multitudinem pugnantium, quantam nunquam alias oculis ſuis vidiſſent, renuntiant. Commotus his Sigiſmundus, auget copias ex Gallia, Anglia, Lucemburga, tum præmiis, tum precibus ad hæc multi voluntarii arma ſumpſerunt, inter quos fuit à Ioannes princeps Burgundiæ, qui tactus amore religionis, vna cum ſuis Burgundis, omnia contra impios hoſtes, pro Chriſtianis experiri paratus venerat. Ad Nicopolim Sigiſmundo Bazahites occurrit. Ibi dum Galli glorioſum ducunt, prælium ante alios inire, non expectatis cæteris agminibus, aciem Turcarum ingenti impetu adoriuntur, coguntque parum retrocedere. At Turcæ ad arcus conuerſi, equos Gallorum telis transfodiunt, deſiliunt illi ab equis, vt pedites cum pedeſtribus copiis certamen experiantur. Equi Gallorum cum ſellis vacuis in caſtra recurrentes, errorem Vngaris obiiciunt, Gallorum quaſi equites omnes à Turcis eſſent occiſi: voluit [e] Sigiſmundus celeri equo aduolans, hunc errorem ſuis demere & ad pugnam illos ex fuga retrahere, ſed poſtquam nihil profecit, equo delabens mutat veſtem, ſeque in cymbam qua commeatus Danubio aduectus erat, ſeruili habitu condit, & illa nauigatione captiuitatem euadit, in quam princeps Burgundiæ incidit, multo poſtea auro redemptus, cum paucis Gallis nobilioribus, qui ſuperſtites reperti ſunt. Raro autem vnum ſolum malum ingruit, ſed mala pleraque malis ſuccedunt, qualiter tunc Sigiſmundo vſu venit, in quo cum nulla male geſtæ rei culpa reſideret, ſed in ipſis potius Hungaris, non prælium, ſed fugam perſequentibus, illi tamen nihil fortunæ, ſed totum caſum infœlicem Regi aſſignabant, tantaque in eum flagrabant inſania, propter cæſos nuper Budæ proceres, vt ardere omnia bello inteſtino, quam illum regnare mallent. Indicto igitur ſibi conuentu in campo, quem Hatwan nominant, ritu fero & barbaro, ad concilium armati conueniunt, iactantes ſe de ſumma regni acturos, quo pacto illud à nouis hoſtibus tueantur, opuſque eſſe ad hanc actionem præſentia quoque Regis. Cum ille veniſſet, capita conſpirationis aſſidentem propius circumſtant, ex iis alii pugnam ei aduerſam exprobrant, alii cognatos & affines gladio carnificis interemptos ab eodem repetunt, quidam in barbam inuolant, piloſque ei vellunt, & ad extremum captiuum Regem ſuum capiunt, traduntque carcerandum in arce cui Soclos vocabulum, [f] duobus fratribus, ob necem paternam Regi infeſtiſſimis. Atque interim Ladiſlaum, Caroli, pridem in Hungaria cæſi, filium ad regnum inuitant, diu tergiuerſantem, quod ei ſæpius interitus patris acerbiſſimus ob oculos verſaretur.

Superbum orationis dant Turci reſponſum.

Bellum ad Nicopolim infeliciter geſtum. Anno 1395. 29. Septemb.

Armatis comitiis Sigiſmundus carceri traditur.

Ladislaus Rex Neapolis inuitatur ad regnū contra Sigiſmundum.

Sed nequeo mihi temperare, quo minus Bazahitis quoque caſum hic ſtrictim percurram, qui tanto ſucceſſu apud Turcas regnabat, vt breui tempore omnem Thraciam, Theſſaliam, Macedoniam, Phocidemque & Bœotiam regno ſuo adiiceret, ac iam ad imperium Conſtantinopolitanum, obſeſſa vrbe tenderet, cum ei impotens & volubilis fortuna, hoſtem alium quem minime expectabat, imo quem maxime deſpiciebat, repente obiicit. Tamerlanes ei nomen erat, paulo ante gregarius, & ignobilis miles, tunc ducem agens Thartarorum, gentis etiam apud Turcas contemptiſſimæ, ſed numerus profecto non erat contēnendus, quippe duodecies centum millia hominum in exercitu habuiſſe dicitur, ac multa iam ſecunda prælia contra multos feciſſe, non ætati, non ſexui parcens, terror enim gētium, & haberi, & vocari gaudebat, ſed nullam tamen pugnam eius, cum prælio Turcarum comparaueris, vt in quo, ad ducenta millia illorū cæſa eſſe feruntur. Captus Bazahites, in poteſtatem victoris viuus peruenit, ab eodemq; aurea cathena cathenatus, & pro ſcabello habitus, quoties ſellam conſcenderet, nec ſecus atque canis ſub menſa de reliquiis cœnæ nutritus, ac ne quid ad contumeliam ſuperbiſſimo quondam deeſſet, cauea incluſum, quocunque iter faceret, circumduci iuſſit. Tandem Ladiſlaus, vbi cognouit, continuo tenore, nomen ſuum in Hungaria celebrari, inſigniaque ſua in vexillis oppidatim circumferri, ex Neapoli remis veliſque ad Dalmatiam aduolat, in eaque oppidum Iaderam obſidione eximit, ac mox rumore accepto, Sigiſmundum fruſtratis vinculis elapſum eſſe vendita Iadera Venetis, Neapolim reuolat, nec falſus rumor de Sigiſmundo fuerat. Vt enim ſemel alloquendi vi-

Baiacethes Turca à Tamerlane Schytha victus. cui au rea fulmen belli dicaretur. Gracinda Nar. Anno 1397.

Ladislaus Iadera vendita repetit Neapolim.

Inficias eunt annales Hungari.

Sigiſmundus ope viduæ effugit in Morauiam.

di viduam, quæ mater illorum fratrum, quorum meminimus erat, poteſtatem adeptus eſt, à ſe illam prius non dimiſit, quam aureis dictis, ingentibuſque promiſſis blande extorqueret, vt mater cum filiis ad ſe liberandum, furtiuiſque itineribus in Morauiam deducendum conſpirarent. Ex Morauia datis continuo Budam ad præfectos literis, illos hortatur, eandem, quam hactenus, vt in poſterum etiam darent operam, ne Buda in alienas manus veniat, ſpondetque cum illis, tum imprimis Ioanni Strigonienſi Archiepiſcopo, ſe breui adfore cum Iodoco & Procopio Morauiæ Marchionibus. Strigonienſis de aduentu regis certior factus, multos ad officium reuocat, magnaſque copias circum Ternauiam contrahit, quibus rex comitatus, ſecurior Budam ingrederetur.

Redit Sigiſmundus in Vngariam.

Ingens dein apud coniuratos metus, ne pœnas defectionis luerent: contra Sigiſmundo tam ſe clementem omnibus exhibente, vt vltro ad experiendam lenitatem ſuam, defectores inuitaret, qui paruerunt venia donati. Contumacium plurimi, bonis mulctati, in nullius tamen corpus ſæuitum, hamum videlicet iſtum cruentum Rex adhuc ſuſpenſum tenebat, vt illo vaſtũ piſcem cuncta in regno vaſtantẽ facilius caperet. g Is erat Tranſſyluanus præfectus, non paucioribus agminibus, quam ipſe rex ſtipatus, ideoque ſatis à vi aperta tutus. Ad hunc ineſcandum & intra parietes excluſo ſatellitio attrahendum, ars fuit adhibita, qua ſuccedente, caput illi amputatum eſt, & ad tumultum ſedandum, corpus in plateam proiectum, ne fruſtra ſatellites pro mortuo contenderent. Nullus poſthac Hungarorum tam audax fuit, qui coniurare in regem auderet.

Parcit rebellibus.

Sigiſmundus Venetis mulctatis ſecundo fit coniunx.

Sigiſmundus Cæſar Rom. electus, anno 1410.

Mulctauit & Venetos loca quædam in Dalmatia contrectantes, clade & ære, quo deinde Marchiam Brandeburgenſem redemit, ac mox nuptias cum Barbara Hermanni Ciliæ Comitis filia, cultu, ornatu, ſumptu, munerumque magnificentia ſplendidiſſimas celebrauit: inde porro ad altiorem gradum conſcendit Cæſar ab Electoribus Francfordiæ declaratus. In qua dignitate multa & præclara geſſit, Cæſare digniſſima, ſed hoc omnium præclariſſimũ, quod eccleſiam Catholicam amplius triginta annos ſchiſmate ſciſſam, diuiſamq;, ita vt vno eodemq; tempore tres Pſeudopontifices extarent, Ioannes, Gregorius, h Benedictus, per concilium ſua opera & induſtria contractum ad vnitatem tandem redegerit, vno legitime electo, Othone Columnio, cui dein Martino nomen.

Martinus V.

Tantumque ei ſtudium in vindicanda, augendaque pietate fuit, vt concilio Conſtantienſi aſſiduus, totum fere triennium adfuerit. Præfuit mox & Baſilienſi, quo maior ei authoritas & libertas, libere loquendi, agendique accederet. Venerat illo Boiemus quidam, palam queri auſus quod à damnatione ipſius Hus, ſimul extincta eſſet libertas dicendi de religione, quæ de illa quiſque ſentiret. Huius querelam Sigiſmundus tali reſponſo confutare ſatis habuit: *Heus tu, an parum adhuc tibi liber eſſe videris? qui iſta non palam modo, verumetiam impune iactes in contumeliam concilii?*

Acutum Sigiſmundi reſponſum.

Et cum ipſe peritus eſſet multarum linguarum, & inter illas ſermonis quoque Latini, quo tunc in concilio cauſæ omnes agebantur, vt nullos magis, quam Germaniæ principes, illius rudes eſſe animaduertit (fere enim ad ſingula verba Latina interprete indigebant) adhortari illos cœpit, vt ſaltem liberos ſuos, bonis literis præceptoribus erudiendos traderent, ne inter idiotas, & illiteratos, non ſatis nobilitati decora vocabula numerarentur.

Hortatur Germanos principes ad Latinæ linguæ ſtudiũ.

Georgius Fiſcellinus.

Hiſtoria Sigiſmundi moralis.

Quantum vero honoris doctis habuerit, vel vno hoc exemplo clare liquet: Habuit in aula ſua iureconſultum Georgium, cognomine Fiſcellinum, quem paulo ante ad ordinem equeſtrem prouexerat, eundemque militem (vt vocant) auratum fecerat. Is cæteris, vt in conſilio fit, in partes deliberandi gratia per ordinem quiſque ſuum diſcedentibus, & ipſe diſceſſurus, anceps hærebat, ad doctorefne iuriſconſultos, an ad equeſtrem ordinem diſcederet, ad equites poſtremo velut honorificentiores ſe contulit. Quod intuens Sigiſmundus: *Ne tu*, inquit, *Georgi nimis ridiculus es, qui militiam literis anteponis, cum ſcias ex idiotis, me, vel ſexcentos vno die equites creare poſſe: at ex eodem genere, ne vnum quidem doctorem.* Adnectam liberalitatis quoque exemplum. Quadraginta millia aureûm nummûm ex Pannonia in hanc ipſam Baſileam, die quadam allata ei fuerant, ac tum reddita, cum iret cubitum. Excitatus non ſemel à ſomno, ſecumque cogitans, cuinam potiſsimum vſui aurum illud deſtinaret, mane ad ſe viros aliquot ingenio & doctrina præſtantes vocat, quorum ſtudio & opera concilii res non feriabantur, iubenſque ſinum quemque ſuum pandere, vim auri illius maiorem apud illos abſcondit.

Liberalis in viros doctos.

Legatio Baſilienſis concilii ad Boiemos decreta.

Idem author fuit legationis mittendæ ex hoc concilio in Boiemiam ad pertentandos adhuc Boiemorum animos, ſi qua ratione adduci poſſent, vt ad ſanitatem reuerterentur. Legati cum Egram ciuitatem in finibus Boiemiæ ſitam peruenìſſent, ſimulque accepiſſent, Pragam factionibus & diſſenſioni-

Digitized by Google

bus ſolitis agitari, non ſolum ex ſua ipſorum ſecuritate, ſed etiam ex concilii dignitate, rati fore, vt vocatis ad ſe Pragenſibus, ibidem Egræ, tanquam loco pacato tutoque & quaſi medio, ideoq; vtriuſque partis colloquio maxime appoſito, religionis negocium iuxta concilii præſcriptum tractarent. Venerunt Pragenſes, & vna cum illis Procopius Thaboritarum inſignis apoſtata & ductor, audiuerúntque concilii poſtulata, quæ omnia ad concordiam continendam, & ſchiſmata, ac diſſenſiones cohercendas tendebant. Prouocant ſtatim aduerſarii ad diſputationem de ſcripturis, quaſi de illis inter ipſos conuenirer, cum palam voce alia, Thaboritæ, alia Calixtini loquerentur. Ille impudentiſſime, iuxta ac imperitiſſime meris ſcripturarum commentis, expoſitionumq; earum mendaciis veritati obſtrepebat. Calixtini etſi modeſtius agerent, tamen ea agnoſcere, per quæ reuincebantur, noluerunt, ſacras literas ad defenſionem ſui inſtituti violenter trahentes, vtrique denique in cæca & obſtinata pertinacia permanentes. Hoc tamen legatorum humanitas & comitas obtinuit, vt dogmata vtrique ſua concilio deſcripta mitterent, & interim pacis inter ſe fœdera ſeruarent. Finita Baſilienſi Synodo, quam pontifex Eugenius Martino ſuccedens, ægre ratam habuit, quoniam ipſe illi non interfuit, etiamſi accitus fuerit, Sigiſmundus Romam profectionem cum duodecim equitum, & octo peditum millibus parat, vt coronam Imperii à legitimo tandem pontifice accipiat. Introgreſſus Italiam, Venetis, qui cum Philippo duce Mediolanenſium, cui ipſe fauebat, bellum gerebant, ſubito impetu forum Iulium adimit, & Teruiſum expugnat: nec vltra moratus, iter deſtinatum pacato inde agmine continuat, Senas properans à Florentinis oppugnatas. At Florentini aduentu Cæſaris perculſi, tranſitum Arni, ne illum traiicere queat, impedire parant. Eugenio quoque Pontifice qui Venetus erat, perſuaſo, vt ſubſidiarias illis copias cum Nicolao Tolentinate, copiarum duce, ſubmitteret. Hic attentior ad rapinas & ad excurſiones in agros Senenſium faciendas, traiiciendi flumen, Senaſq; perueniendi, facultatem Cæſari dedit. Reuocat ſubito pontifex Nicolaum, ſolutaq; militia, pacem diuulgat, & Cæſarem verbis benigniſſimis Romam inuitat, qui tamen Senis ad ſextum fere menſem ſubſtitit, id potiſſimum agens, vt bellum componeret: quo non ſuccedente, rem per inducias tranſegit, venitq; Romam populo Romano expectatiſſimus. Sed & Pontifex multum officioſus apparuit, vt qui Cæſarem è Vaticano, vbi coronam acceperat, vſq; ad pontem Hadriani comitatus fuerit. Roma digreſſus, Ariminum, Ferrariamq; & Mantuam deflexit, præterito Mediolano, quoniam Philippus eunti Romam cum auxilio, quemadmodum ſpoponderat, nullibi per viam occurrit. Mantuæ autem Ioannem Franciſcum Gonzagam, qui Domini tantum titulo vrbi dominabatur, ad Marchionalem dignitatem euexit. Domumq; reuerſus, nouas rurſus copias aduerſus Mahometem Bazahitis filium comparauit, qui Boſnam per ſuos crudeliſsime infeſtabat. Ipſe ſibi regiam Adrianopoli conſtituit, ad occurrendum opportunam, ſi quid grauius, vel a Conſtantinopolitano Cæſare, vel à rege Hungariæ ingrueret quippe locum fere medium inter vtrorumq; fines obtinente. Boſnenſibus igitur Sigiſmundo opem laturo, Satrapæ a Mahomete cum agminibus Turcarum miſsi obuiam ſe offerunt, partim fugam ſimulantes, & mox promptius reſiſtentes partim cominus ſtatim congredientes: atque in vtroq; caſu inſtantibus Hungaris impares, id quod vno & altero prælio patuit. Nam anguſtiæ loci, totis confligi viribus non patiebantur, & Sigiſmundus non ſolum pugnæ ineundæ, ſed locis quoque compluribus rurſus in poteſtatem recipiendis, occupatus erat. Quæ mox omnia firmiſſimis præſidiis confirmauit commeatibus vndique aduectis, & ante diſceſſum ſuum Turcis inde exturbatis. Sed deerat præfectus ad quem rege abſente, cæteri omnes reſpicerent, qui prouinciam ab incurſione Barbarorum tueri debebant, cum ecce tibi Pippus adeſt, è Florentia aduolans, vetus copiarum Sigiſmundi dux contra Turcas, ac ipſis quoque Hungaris probatus ob induſtriam, qua plus quam viribus excelluit, illiuſque ſtudio plerunque victor abiit. Atque hæc ſane felix induſtria, in præſenti quoque præfectura eum proſequuta eſt, vt ſæpius in Boſna vinceret, quam ipſe hoſti cederet. Et cum hoc ipſo tempore a Germanis præterea deſideraretur præſentia Cæſaris, vt eius authoritate & conſpectu, lites, controuerſiæque & bellorum terrores inter principes & vrbes, quæ ſe liberas appellarent, nec alii, quam Cæſari eſſe ſubiectas dicerent, tollerentur. Ne has quidem fraudare deſiderio eorum voluit. Adueniens igitur omnes conuentus, quos per Germaniam indixit, celeriter obiuit, publicas principum controuerſias cognouit, illaſque ſumma æquitate diiudicauit, vrbes præſertim maritimas, armis tumultuantes ſedauit, ipſum denique regem Danorum[k] Ericum, diu cum princi-

Diſputatio Egræ inſtituta nullo fructu.

Acta colloquii ſynodo offeruntur.

Expeditio Sigiſmundi in Italiam anno 1431.

Philippus Maria Vicecomes dux Mediolani.

Veneti, Pontifex, Florentini contra Cæſarem & Mediolanenſes.

Sigiſmundus Romæ ab Eugenio imperator ſalutatur die Pentecoſtes.

Gonzagæ fiunt Marchiones Mantuæ anno 1433.

Philippus Florentinus auſpiciis Sigiſmundi Turcas cladibus afficit.

Germaniam pacatam reddit.

ſcipibus Sleſwicenſibus contendentem, in pace continuit, ſui interim non immemor, vt ſe, cauſamque ſuam illis contra Boiemos rebelles accuratiſſime commendaret. Nec dum enim rex Boiemiæ creatus erat, hæreticis ei contumelioſius inſultantibus, omnique virium conatu prohibentibus, ne aliter hæreditatem regni adire poſſet, niſi hæreſi prius illorum confirmata. Ad tantam Boiemorum inſolentiam reprimendam, Germani operam ſuam & impenſas perbenigne ſunt polliciti, ac reipſa abunde præſtiterunt, ſed quod dicitur, & oleum & operam perdiderunt, quemadmodum ſupra commemorauimus. Nihil enim ex illorum præſtanti auxilio, Sigiſmundus aliud conſecutus eſt, quam vt Pragæ rex coronaretur. Cæterum bella, prioribus etiam immaniora ſunt ei relicta, quippe non aliunde ad immanitatem procliuior, quam ab hæreſi prolapſus, vt quæ non ſolum cum hominibus, ſed cum ipſo quoque Deo, inſtar Gigantum, quibus nihil immanius pugnare ſolet. Minime itaque mirũ, ſi nec homines, nec Deum reuereretur, ſed vt ſerpens bellua, quam etiam Hannibal Italiam vaſtaturus vidiſſe fertur, quicquid obuium eſt, ſacrum, profanumque impie proteret. Quanquam ad Hannibalem ex bellica laude Ziſco aſpirare nequeat, veruntamen ad Viriathum qui Hiſpaniam, ad Athenionem qui Siciliam, ad Spartacum qui Campaniam, inſignibus latrociniis euaſtabant, proxime accedit. Sed iam tempus eſt, vt ad interruptam de bellis Thaboritarum contra Sigiſmundum narrationem, dum peculiari libello vitam eiuſdem Sigiſmundi deſcribimus, reuertamur, peculiariter etiam reliqua eius geſta ſubnectentes.

Anno 1424.

Sigiſmundus auxilio Germanicis Boiemico diademate cingitur.

Pernicioſa ob religionem bella.

Ziſca latronibus, non, cum Imperatorib. exæquandus.

a *Iurarunt Poloni in verba Sigiſmundi 14. annos nati Zolii, anno 1382. ſub finem Iulii. Profectus in Poloniam Coſminum, Nabyſſice, Coſminecium expugnauit. Zemouitum Iohannis fratrem Maſouiæ ducem imperium detrectantem eſt aggreſſus. Sed mors Ludouici conatibus obſtitit.*

b *Vilhelmus Leopoldi filius, qui ad Sempachum ab Heluetiis eſt interfectus, anno 1387. 9. Iulii.*

c *Ambæ Nicopoles interiecto Iſtro maior & minor Traiani & Hadriani victoriis celebres contra Dacos.*

d *Philippi Audacis filius nepos Caroli ſexti regis Gallorum, auctor ſocietatis Aurei velleris.*

e *Rex caſtris exutus Conſtantinopolim fugit, hinc Rhodum, poſtea per Dalmatiam delatus domum. Et Froſſardus vetus Gallicæ ſcriptor hiſtoriæ, ſuis popularibus cladis acceptæ culpam tribuit.*

f *Nicolai & Iohanni filiis Ladislai Gazæ Palatini à Bano Croatiæ interfecti.*

g *Stephanus Vayuoda Tranſſyluanus Ladislai F. ob crimina læſæ Maieſtatis obtruncatus in Sclauonico conuentu.*

h *Pſeudopontifices.*
Petrus de Luna dicebatur Benedictus XIII.
Angelus Carrarius Venetus Gregorius XII.
Balthaſſar Coſſa Iohannes XXIII.

i *Bellum Boſnenſe Hernoiæ Spalethi Ducis defectione ortum, auxiliante Mahomete Turca, qui poſtea Ikachum Boſnæ præfecit à Nicolao Macedonio monomachia obtruncatum.*

k *Pomeraniæ dux Ericus rex Daniæ factus contra ciuitates & Henricum Holſatiæ Ducem bellum geſſit. Sigiſmundo arbitro vicit rex. cum Sleſuicenſem Ducatum Daniæ adiicere cen feudum ſuum vellet. Hic poſtea Hieroſolymam religionis ergo profectus eſt.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER VIGESIMVS SEXTVS.

SVMMA LIBRI VIGESIMI SEXTI.

Contentiones inter Pragenſes & Thaboritas de ritibus Eccleſiaſticis. Thaboritæ gradus & honores in ſcholis tribui ſolitos antiquari petunt. Pragenſes omnes ritus Romanos obſeruant ſolo calice adiuncto. Diſtichon in calicem Boiemorum. Thaboritæ minitantur diſceſſum ex vrbe. Apoſtata ſummum in curia locum occupat. Nouum ſenatum priore abrogato inſtituit.

Digitized by Google

Dat poteſtatem diripiendi Monaſteria. Aulam regiam expugnat ſacris veſtibus ludibrio habitis. Ebrii viſſegradum inuadunt. Plurimi ex eis cæduntur. Thaboritæ Pragam deſerunt. Caſtra metantur. Duce Ziſcone Riczianum expugnant. Vndecim ſacerdotes flammis abſumpti. Vlrici Roſenſis ditiones expilantur. caupo ſacræ ſcripturæ contortor. Concionis eius ſumma. Rex alia ex parte in ſuam plebem graſſatur. Viſſegradum obſident Thaboritæ. Arci præeſt Ioannes Bizkouitius. Alimonia obſeſſi deſtituuntur. Cæſar impeditur quo minus opem ferat. Henricus à Crauor præfectus Moraniæ cæditur à ruſticis flagellatoribus. Rex ſecedit Cuthnas diſſimulans mærorem ex ſiniſtro prælio. Viſſegradum capiunt Thaboritæ. Regem æmulum accerſunt. Polonus Vladislaus recuſat. Vitoldus Dux Lithuaniæ accipit. Sigiſmundum Korybutum patruelem vicarium præmittit. Tandem domum reuert tur neminem ex potioribus procerum ſuffragatorem cernens. Noua his ſacerdotum vtriuſque ſectæ de ritibus & habitibus ſacris contentio. Egrediuntur vrbe Thaboritæ. Coniugis horam prædatrices & locos muliebribus perueſtigant. Fulſteinius nouæ arcis præfectus oppugnatur à Pragenſibus. Dedit ſe. Arx flammis abſumpta. Rex prouocatus non audet congredi: fugit in Moraniam. Ziſco Pelſinam vexat. Induciæ. Conſulitur rex Brunnæ moratus. Ziſco ad Rabum altero quoque priuatur oculo. Flaſca Thaboritas cadit, Hromanda præfecto & tribus presbyteris combuſtis. Noui Thaboritæ ad Straſnizium in Morauia emergunt. Velegradum ſpoliant: abbatiam ſuccedunt. Epiſcopus Olomuzenſis auxiliaribus Hungaris a Sigiſmundo miſſis omnes peſſundat. Adamitæ dicti fuere. Et hos Ziſco comprehenſos exurit. Ziſco cum Pragenſibus Chumolouiam obſidet. Crudelitas ea vrbe patrata. Zacium, Slauam, Veronam, Brodam, occidunt, nemini parcunt. Cæteri metu perculſi ſeſe dedunt. Archiepiſcopus Vueſtphalus nomen dat Thaboritis. Ad Iaromirium cæduntur: poſt deditos fide violata, peſſime tractant. Cuhnenſes exorant Pragenſes, vt ſibi parcatur. Arcem Pragenſes obſident. Induciæ, quibus exactis arce potiuntur: templa euertunt, Caroli monumento intacto. Cæduntur à Marchione Miſnenſe Pragenſes. Czaslauia conuentus de eligendo alio rege. Vitholdus accerſi placuit. Morani dubii. Ziſco nullum vult regem. Legati ad Vitoldum miſſi. Oppauiæ à Duce capti, Norbergam Cæſari mittuntur. Crux promulgata aduerſus Bohemos. Pragenſes irati Carlſteinium obſident. Iocus præfecti de hirco. Eluditur Pragenſium conatus. Viginti millia Sileſii irrumpunt in Bohemiam. Damnis datis non viſo hoſte domum repetunt. Craſſina verſatur in periculo, quod non perſequitur Sileſios. Principes, Electores ipſimet in Boiemos arma expediunt. Retrocedunt & illi re infecta. Sigiſmundus ſuis copiis domare vult Taboritas. Albertus dux Auſtriæ gener aſcitus. Friderico Marchioni Cæſar dono dat totam ditionem Brandeburgenſem, è Comite Ducem creat. Cuthnæ Cæſar caſtra locat. Adeſt Ziſco. Rex magnam accipit cladem. Fugit Ziſco. Brodam vſque veſtigiis fugientium inſiſtit. In Cuthnenſes ſæuitum. Iglaniam non tentat Ziſco. Euantium Miglizium in Morauia capit. Cremſirium reſiſtit cum Epiſcopo. Redit in Bohemiam. Paciſcitur cum Ziſcone Sigiſmundus, pollicitus Vicarii dignitatem in regno. Peſte obit Ziſco. Teſtamentum eius de pelle tympano obducenda.

E Boemia repetit Hungariã Sigiſmundus.

POST aſſumptam Pragæ coronam Sigiſmundus, inde Cuthnas diſcedens, fœdus ibi cum ſuis de regno, Chriſtianaque religione tuenda percuſſit, mandauitque, vt conſilia belli communiter tractarent, dum ipſe in Hungariam ad reparandas vires concedit. Interibi Pragæ nulla impiis pax, aſſiduo inter ſe, etiamſi alia deeſſent, de ritibus ſcholaſticis aut eccleſiaſticis contendentibus. Nam Thaboritæ nihil horum ferre poterant, vt ſe quiſquam, qui populum doceret, *Artium Magiſtrum*, aut *Ciuilis Canonicique iuris doctorem* appellaret, quod eiuſmodi vocabula, doctrinam à lege diuina prorſus alienam præ ſe ferrent. Dein vt quis ſanctorum patrum ſcripta, tanquam authentica citaret, aut vllum aliud, quam veteris & noui teſtamenti verbum in ore haberet, nec alias veſtes Miſſam celebraturus, quam ſuas, non verticem raſum, non manus chriſmate vnctas, non calices argenteos aureoſque, ſed obuios quoſque ſiue luteos, ſiue ligneos ad quem videlicet modum Apoſtoli vſurparunt, qui eodem habitu Miſſam, quo cœnam cotidianam inibant, eandemque ſine vllis cerimoniis, quemadmodum & baptiſmum ſine ſale & oleo conficiebant, nullas imagines, nulla organa muſica, nullas aquæ aſperſiones, nullas auriculares confeſſiones, nullum euchariſtiæ, aut mortuorum hominum cultum nouerant. Ad hanc regulam Pragenſium quoque ſacerdotes eſſe dirigendos clamabant. Contra illi ritum eccleſiæ veterem ſtrenue defendebant, ac pro ſolo calice obtinendo ſolliciti erant, paſſimque illum in parietibus, in vexillis, in templis pingebant, vt haud inſcite quidam adſcripſerit:

Contentiones in ſcholis & eccleſia Pragenſi.

Thaboritarum dogmata.

Pragenſium dogmata.

Tot

Digitized by Google

Tot pingit calices Boemorum terra per vrbes,
Vt credas Bacchi numina ſola coli.

Scomma in pictos Boemorum calices.

Concionator Thaboritæ nouum Senatum inſtituit.

Ergo dum ſe Thaboritæ a Pragenſi ſenatu contemni vident, diſceſſum inde minantur. Adeſt continuo apoſtata ille, qui ad diuam Virginem in arena, concionibus ſuis populum tenebat, & magna caterua ſtipatus, intrat in domum prætoriam, occupatque honoratiſſimum ſubſellium, iam hoc inſolentiæ plenum fuit, iſtud vero facinus etiam audaciſſimum, quod ſigilla ſibi, quod claues reddi, perinde ac princeps ſenatus eſſet, iuſſerit, nouumque ſenatum pro arbitrio Thaboritarū, tam in vetere quam in noua vrbe inſtituerit. Qui quidem ſenatus, vt ſibi ex ſuis, externiſque amicos conciliaret, Pragenſibus monaſterium Zderalienſe, Thaboritis autem monaſterium diui Clementis diripiendum, demoliendumque permittit. Ad diui Clementis viginti ſex demolitores ruina muri oppreſſi ſunt. Qua clade nihil exterriti, Coranda ductore, ſub ſignis & vexillis ad aulam regiam, omnium in Boiemia ſplendidiſſimum monaſterium, hoſtiliter expugnandum vadunt, facileque expugnant, quia nemo illic erat, qui propugnaret. Nam monachi, qui ſui cædem futuram ſenſerant, ſi aduentum hoſtium expectaſſent, loco illo, rerum omnium copioſiſſimo relicto, fuga ſaluti ſuæ conſuluerunt, putantes copia illa contentos hoſtes, in ipſum monaſterium elegantiſſimum non ſæuituros. At illi fortunis omnibus, aut interceptis, aut corruptis, poſtremo ignem ædificiis aliquot in locis ſubdiderunt, buſtumque ex Baſilica fecerunt. Ac tum demum ex vino in cellis hauſto temulenti, veſtibuſque ſacris per ludibrium induti, quaſi ſtrenue re geſta, cantantes iubilanteſque Pragam reuertebantur. Duranteque adhuc furore, arcem Vicegradum noctu aggrediuntur. Sobrii illam, & ad omnes impetus vigilantes obtinebant, ii vt veſaniam madidorum incenderent magis, metum ſimulant, nullum in ſtationibus, nullum pro muris excubitorem oſtendunt, ſed patiuntur illos vſque ad portam arcis ſubire, quam vbi excindere parant, alii ſaxa ex muro prouoluunt, alii porta aperta impreſſionem faciunt, temulentoſque velut pecora trucidant aut fugant. Cæſorum octoginta notabiliores, ab amicis intra vrbem funerati ſunt. Poſt hæc Thaboritæ vaſa colligunt, & agminatim Praga abeunt, querentes de Pragenſibus ſacerdotibus, quod impedimento eſſent, quo minus in vnam coirent ſuperſtitionem, egreſſique vrbem, Ziſconem ſummum agminis ducem conſtituunt, vnanimiter malo cum illo cogitantes, fœduſque paciſcentes aduerſus ſacerdotes & populum Dei, qui eccleſiam Catholicam vti matrem agnoſcebant, volentes illam ita diſperdere in regno Boiemiæ, vt ne nomen quidem Catholicorum amplius memoraretur, ſed Thaboritæ, vbique locorum vt caput ſuum cum Synagogis ſuis extollerent. Hoc igitur animo progredientes, caſtellum Riczianum, in quo multi inerant Catholici viri mulieresque, obuium habuerunt, datoque ad expugnandum ſigno, breui illud capiunt, in ipſos captos pro libidine ſua deſæuientes. Inter illos vndecim ſacerdotes erant, cuncta ſe facturos promittentes, quæ Ziſca iuberet, calicem ſe propinaturos, ritum Thaboritarum ſuſcepturos, militiam cum illo obituros: at ille vinctos in vaporarium deduci, & omnes comburi mandat. Nactus deinde in arce Pribenicia Hermannum monachum, qui ſe Epiſcopum ſuffraganeum cognominabat, quanquam Thaboritarum nonnullos conſecrauerit, quia tamen metu adactus id feciſſe videbatur, pertractum ad piſcinam ſubmerſit. In oppido autem Vodnana, quotquot ſacerdotes reperit, viuos in fornacem calcariam proiecit. Vertit hinc iter ad peruaſtanda Vlrici Roſenſis bona, quod ille, præter alios Thaboritis aduerſaretur. Huius rei pœnas coloni cædibus, eorumque pagi & vici incendiis luerunt. Receptum præterea ibi oppidum Prachatice violenter, in quo CXXXV. oppidani in platea occurrentes, flagellis Thaboritarum ferratis contuſi, obtritique ſunt, gloriantium, aream Domini ſe purgare. Confugerant ad ſacrarium cum ſacerdotibus LXXXV. viri inermes, manus in cœlum tendentes, voceque flebili ſupplicantes, vt eis tempus viuendi, pœnitendiq; prorogaretur, ſimulque pollicentes, eadem ſe dogmata cum Ziſcone profeſſuros. Reſpondit ille, *tempus vltionis, non autem miſericordiæ inſtare*, admotiſque malleolis & ſarmentis, incendium ſuſcitat, quo deflagrarunt ad vnum omnes. Paulo ante vero concionatores Thaboritæ, conciones prorſus ſanguinarias de vltione habebant, autore quodam Venceſlao caupone, qui plura cæteris, de lege noua, veterique memoriter narrare, & ad id, quod Thaboritis placebat, detorquere ſolebat. Is iam in hoc ipſorum præſenti ſeculo conſummationem inſtare aſſeuerabat, in qua Chriſtus occulte ſicut fur

Splendidiſſima monaſteria flammis abſumpta.

Thaboritæ ad Vicegradū ſtrenue ſepulti trucidantur.

Thaboritæ duce Ziſca cum exercitu diſcurrunt.

Riczianum expugnatur.

Suffraganeum Ziſcha aquis ſuffocat.

Direptis Vlrici Roſenſis bona.

Prachatice direptum.

Sacerdotes cremati.

Venceſlaus caupo concionator auditores ad vindictam extimulat.

venturus eſſet, ad regnum ſuum, hic in terris reparandum inſtaurandumque, pro quo oramus cottidie, *Adueniat regnum tuum, & in hoc aduentu*, inquit, *non erit tempus gratiæ ſed vltionis & retributionis, & igne & gladio, aduerſus legis Chriſti aduerſarios, quos neceſſe eſt perire, ſeptem illis plagis nouiſſimis in Apocalypſi commemoratis.* Thaboritas autem eſſe angelos ad illas exequendas à Deo miſſos. *Maledictus itaque ille, qui manus ſuas in ſanguine peccatoris non lauerit, illaſque cæde impiorum non ſanctificauerit, ſiue ille ſacerdos, ſiue vnus è plebe fuerit.* Sic rurſus ad deſolandas euertendaſque villas, pagos, vicos, ciuitates, ſuos animabat, Scriptum eſſe inquiens, quod hoc ipſo vindictæ tempore, qui in Iudæa ſunt, fugere debent ad montes, ad quos tandem? niſi ad eos, in quibus fideles Thaboritæ habitant, ſecuri à plagis quæ manent illos, qui vicos, caſtellaq; & vrbes, extra quinq; duntaxat, non deſeruerint, deſtruxerint, combuſſerint, quando in illas amplius nec Dominus, nec Deus, aut quiſquam alius ingredietur, idque breui futurum eſſe dicebat, rurſus ſcriptura atteſtante, & adhuc puſillum, & nõ erit peccator, quæres locũ eius & non inuenies, manſueti autem, quales ſe dici volebant, cum omnibus feris eſſent ferociores, hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis. Quid itaq; mirum, ſi ſub tam impiis ac plane belluinis rectoribus, templorum, oppidorumq; incendia, agrorum deuaſtationes, hominum cædes, cariſſimarum rerum direptiones, & alias miſerrimas calamitates, miſera Boiemia ſuſtinuerit? His malis velut quidam ærumnarum cumulus acceſſit, quod à rege quoque ſuo vaſtabatur, poſtquam male ſani, diæta curari nolebant, ad Chirurgiam illo deſcendente. Oberrabat autem rex tunc è Pannonia cum Hungaris rediens, circum Czaslauiam, Coloniam, Nymburgam, Litomeritium, & alias ciuitates, fidem ei ſeruantes, ac interim vires maiores vndecunque potuit colligebat aduerſus Pragenſes, qui Zatcenſibus, Launenſibus, Slanenſibus ſibi adiunctis, arcem Vicegradum ab omni parte obſederant, vt obſeſſos à commeatu excluderent, ſed deerat illis, cuius authoritate imperioque rem gererent. Itaque celeriter ad Hinconem Cruſſinam, & Victorinum à Kunſtat, nuncios mittunt, ſimulque Thaboritas rogant, vt ſubſidio veniant, quibus venire aſpernantibus, Cruſſina & Kunſtat cum Orebitis affuere, omniumque conſenſu præfectura belli ad vtrumque delata eſt. Qua illi ſuſcepta, locum caſtris propius arcem in valle vinearum, vnde ad diuum Pancratium aſcẽditur, delegerunt foſſaque illum & vallo circum munierunt. Nam & arx magnam munitionem continebat, non opere ſolum, verumetiam virtute defenſorum, quibus Ianus Bozkouitius ex Morauia præfuit. Itaq; ex arce, in opere diſtentas eruptiones, crebraq; ſed minuta intercedebant prælia, ex quibus modo hi, nonnunquam illi ſuperiores diſcedebant. Adhibitæ dein ad murum arcis concutiendum, vna & altera baliſtæ, quibus maiora ſaxa iaciuntur, ſed totidem ex arce bombardæ appoſitæ, vna cum baliſtis diſturbatis, tortorem quoque occiderunt. Eodem tempore, ab altera arce telum ex maiore bombarda in veterem Pragam iactum, vno ictu quinque homines interfecit, inter quos mulier prægnans erat, cuius fœtus ventre euolutus, tantiſper fuit ſuperſtes, dum tingeretur. Obſidione diu perſeuerante, ſcribunt obſeſſi ad regem, qui tunc Beronæ erat, tertio à Praga lapide, inopia commeatus ſe laborare, qui niſi intra menſem ſuppeditatus fuerit, actum de ſe iri. Reſcribit per eundem tabellarium rex, non commeatum modo, ſed obſidionis inſuper ſolutionem illis adfore, ſi ad tertiam hebdomadem fortunam præſentem fortiter tolerauerint, ac mox in Morauiam ſuos extrudit, qui præſidi Morauiæ dicant, vt imperio regis nobilitatem & plebem armet, atque ſine vlla dilatione obſeſſis ſuccurrat. Ipſe Lythomiritium feſtinat, vt naues inde Beronam curribus auehat, quibus vti poſſet ad commeatum in arcem tranſportandum. Sed adeo omnia loca per terram & aquam ſtationibus obſeſſa, aut cathenis impedita erant, vt omnis conatus fruſtra caderet. Prætererat iam ſeſquimenſis, ipſique obſeſſi conſumpto omni frumento, equina tantum carne, non cuiuis ſalutari, vitam ſuſtentabant. Illa quoque deficiente, inducias cum Pragenſibus ineunt, hac lege, *vt ſi ad feſtum diem omnium Sanctorum ad horam quindecimam rex ipſis auxilium non attulerit, ſe illis arcem bona fide tradituros.* Quo rex cognito, ad arcem nouam, vno milliari à Vicegrado diſtantem pridie eius diei, quæ præſtituta deditioni erat, cũ ſuis copiis venit, ſed placuit in craſtinũ differri profectionem, vt illis quoque ſignificare per literas poſſet, qui in altera arce præſidia habebant, quid facto opus eſſet. Scriptũ inerat, *vt diſtinendæ manus hoſtium cauſa, bene mane impetum in domum Saxonum facerent, illamque expugnarent, aut incenderent. Nam ſe quoque tempeſtiue venturum, Pragenſeſque aggreſſurum eſſe.* Has literas in itinere cum Pragenſes forte intercepiſſent, conſiliumque regis cognouiſſent, nouam, veteremque &

Senſus ſcripturæ deprauatur.

Sigiſmundus vltioni intentus.

Vicegradum Pragenſes obſident ducibus Cruſſina & Kunſtadio.

Ianus Bozcouitius Vicegradi præfectus.

Laborant victus penuria Vicegradenſes.

Auxilia cogit Sigiſmundus.

Paciſcuntur Vicegradenſes cum Pragenſibus.

Litera Sigiſmundi intercepta.

Conſilia prodita.

Digitized by Google

minorem Pragam cum manu delecta occupant, totamque noctem in armis excubant, aduentum regis expectantes. Qui tametſi ſerius, quam oportuit, vix duabus horis apparuerit, obſeſſi tamen ab eruptione contra Pragenſes ſibi temperabant, ne fidem illis datam violarent. Appropinquante rege, munitionibus extra portam magnis operibus excitatis, denſiſque flagellantium ſtationibus inſtructis, Henricus à Crauat Morauiæ præfectus regem adit, à pugna illius diei eum dehortaturus, quando nulla ex arce Vicegradenſi ſubſidia adeſſe videret, inquiens: *Noui ego rex, flagelliferos iſtos ruſticos, ac nimis metuo, ne multum vapulemus, ſi intempeſtiuam cum illis pugnam inîuerimus.* Commotus hoc dicto rex: *Et ego*, inquit, *noui, vos Morauos eſſe meticuloſos, non ideo tamen deterrebor, quo minus ruſticos illos cum fortibus viris hodie aggrediar.* Tum Henricus & præterea duodecim inſignes Morauiæ proceres, equis deſilientes. *Hic dies*, inquiunt, *teſtis erit cuiuſque fortitudinis & metus, prout quiſque ſtrenue pugnauerit, aut turpiter fugerit*: vaduntque in primam aciem ad congrediendum cum hoſtibus, in qua vitam prius omnes amittunt fortiſſime dimicantes quam loco demigrant, cæteris vndique fugientibus extra quadringentos, qui vna deſiderati ſunt, & inſepulti relicti, prohibentibus hæreticis ſepeliri orthodoxos. Mox arcem ingreſſi, prophanarunt in illa templa, vaſtauerunt altaria, polluerunt palatia, denique deſertam reliquerunt in pomorum cuſtodiam. Rege cum Hungaris ad nouam arcem confugiente, & inde ad montes Cuthnenſes ſe conferente, vbi ad diſſimulandum ex clade accepta dolorem, capiti ſertum viride impoſuit, lætaque facie, conuiuium cum honoratioribus iniit, dein equites miſit, qui ad prædas agendas, ex bonis Victorini Kunſtat, & fratris eius, qui ſocietatem belli cum Pragenſibus & Thaboritis confirmarunt, excurrerent. Ac ne ſimili inopia annonæ, quali prius ſui, in altera Pragenſi arce conflictarentur, copioſiſſimo illos commeatu inſtruxit. At Pragenſes cum Thaboritis, in mutandis, nouandiſq; rebus inquieti, de rege nouo deliberant, quem Sigiſmundo æmulum opponant, maior factio in Polonum inclinabat, equeſtribus copiis potentem, & Sigiſmundo non valde amicum: contra Nicolaus Hus cum quibuſdam Thaboritis pugnabat, ne extra Boiemiam rex quæreretur, ignarus conſuetudinum regni, ac præcipue ipſorum religionis, cuius conſeruandæ gratia alio rege opus ſit. Vicit frequentior numerus miſſique legati ſunt ad regem Poloniæ, qui regnum præterea Boiemiæ ad illum deferrent. Quibus ille breuibus reſpondet: *Se regno, quod in præſens habebat, contentum eſſe, vtinamque vni illi ſatisfacere queat. Cæterum regno Boiemiæ, quod ſciat ab eccleſia propter hæreſin condemnatum eſſe, nihil ſe egere.* Vadunt illi ad Vitoldum Lithuaniæ ducem, non ita religioſo ſtomacho præditum, vt regnum propter crudam nonnullorum religionem concoquere non poſſet, oblatum illud ſibi prompte ſuſcepit ac protinus cum ipſis legatis Sigiſmundum Koryburhum affinem ſuum ire in Boiemiam ad accipiendam regni poſſeſſionem iubet, additis ei delectis equitum turmis. Eum Pragenſes & Thaboritarum complures læti excipiunt, gaudentes de equeſtrium copiarum acceſſione. Cæterum [a] Koryburhus, cum nullos præterea ordines inſigniores adeſſe videret, qui comitiis indictis Vitoldum regem Boiemiæ declararent, non diu Pragæ moratus eſt, ſed retro, vnde venit, abiit. Rurſus altercantibus de ceremoniis Thaboritis, cum viderent Pragenſium ſacrificulos ritu veteri ſacris veſtibus ornatos ſacra facere, corpus Chriſti manibus attollere, illudque cerauos venerari, qua in re impedienda, multo adhuc magis Thaboritæ mulieres quam viri moleſtæ erant, tum procacius illudentes, tum impudentius incurſantes, vt ſacrificuli depoſito alieno, ad ſuum redirent veſtitum, & ita demum calicem propinarent. Id cum impatientius ferrent Pragenſes, diſcedunt vrbe Thaboritæ, ad populandos aduerſariorum pagos & vicos, cum mulieribus, ſicut prædarum, ita latrocinii participibus. Nam quod ad ſpoliandum ſuum ſexum attinuerat, has ſibi plerunque partes ſine viris aſſumebant, ſcrutantes in nudo etiam corpore, locos muliebres, ne quid in illis auri aut argenti abſtruderetur. Sed abeuntibus etiam Thaboritis, Pragenſes non omiſerunt arcem Vicegrado vicinam, propter crebras excurſiones in eos, qui Pragam cōmeabant, aut inde migrabant, cum exercitu & machinis oppugnare. Fulſteinus arci, cum bene firmo præſidio præfuit, atq; illam egregre longo tempore tutatus eſt, expectans regium ſubſidium aduerſus tantam Pragenſium vim, cui ſe longe imparem cognoſcebat. Quo nimis diu tardante, oblatam ſibi à Pragenſibus conditionem recepit, vt ſi arcem illis per deditionem traderet, incolumis cum omnibus militibus, rebuſq; inſuper ſuis ſaluis, ad ſua rediret. Præmittere ille currus ſeculis oneratos incipit, cum repente turba Pragenſium incon-

Morauiæ præfectus timiditatis inſimulatus.

Caſus Sigiſmundi exercitus.

Arx vaſtata.

Diſſimulat cladem Sigiſmundus.

Vladislaus rex Poloniæ Sigiſmundo in Bohemico regno opponitur.

Anno 1421.

Oblatum regnū repudiat.

Vitoldus dux Lithuaniæ miſſo Koributho ſuſcipit.

Lis de ritibus ſacris inter Pragenſes & Thaboritas.

Fulſteinus nouam arcem tradit Pragenſib.

dita, in illas velut in prædam ſuam inuolat, clauditur continuo arx, nulla prorſus deim excuſatione admiſſa, cum Fulſteinus diceret, *perfidis nihil eſſe credendum.* Hoc dicto irritati, ſubeunt muros, ſcalas admouent, conſcenſum magno conatu parant, ſed tanta vi & clade repelluntur, vt amplius ducenti ex illis caderent, occiderenturq;. Mox ad cuniculum fodiendum verſi, tanquam aditum illis in arcem ſubterraneo itinere ſecuriorē præbiturum: ſed ibi quoq; Fulſteino ad omnia vigilante, clades eos excepit, octodecim foſſoribus oppreſſis, ac cuniculo penitus obruto. Denuo igitur de arce dedenda agunt, iurantes, fidem, quam dederūt, ſe inuiolatam ſeruaturos, ita videlicet, vt omnibus cum ipſo præfecto equitibus liceat, cum equis & armis, ac ſimiliter pedites armatos libere, quo quiſque voluerit, diſcedĕre. Pragenſes arcem ingreſſi, ſolito tunc ſibi more in ſacra prophanaque impetum faciunt, & poſtremo ignem arci ſubiiciunt. Interea temporis

Ziſco monaſteriis inuertendis incumbit.

Ziſco, monaſteriorum vaſtator & euĕrſor, in Pelſinenſi regione verſabatur, ibiq; Chotieſſouiam, & Cladronam, Plaſſoniam, tria bene peculiata monaſteria, pulſis inde regiis præſidiis expugnauit, & quartum in oppido Rokyezana euertit, omiſſaque oppugnatione oppidi, quod Miſam vocant, arcem Bohuſii Swambergi, cui Craſtikow vocabulum, inuadit, ac vi recipit, cum ſex continuas horas circa oppugnationem vnius turris conſumpſiſſet. Hinc Tachouiam profectus, ſuburbio oppidi potitur, illoq; mox ab oppidanis incenſo, magnam equorum plauſtrorumque iacturam facit. Et quoniam imploratus rex, qui tum in Boiemia erat, in auxilium ciuibus aduentabat, non eſt auſus aduentum eius expectare, ſed relicta obſidione, Pragam auxilia petitum miſit, quibus regem de campo cedere, & ad mœnia velut illius latebras fugere cogeret. Rex tum Cladronam oppugnabat, auidus recuperandi illius monaſterii de manibus Thaboritarum, cum certior fit, Ziſconem equeſtribus & pedeſtribus copiis inſtructum appropinquare, vt acie cum rege congrediatur, ſatis intempeſtiuo regi tempore, quare etiam nocte inſequenti rex caſtra ſua incendit, & ad Morauiam verſus iter facere cœpit.

Rex fugit ab exercitu Ziſconis.

Pelſinam Ziſco oppugnat.

Tum Ziſco ad capiendam Pelſinam ſe cum omnibus viribus contulit, potiri ſe magnitudine copiarum ciuitate, circum vndique obſeſſa, poſſe ſperans, auxitque ſpem captum ſuburbium cum molis frumentariis. Sed præter ciues, magnus nobilitatis numerus aderat, qui Pelſinam, tanquam in tutiſſimum ſalutis receptum confugerant, ibique vitam ſuam tutari deſtinauerant. Quod quidem ſtrenue executi ſunt, eo redactis hoſtibus poſt cæſum Pragenſium præfectum, vt priores facerent induciarum mentionem, intra quas Pelſinenſes, aut quatuor illis capitibus à Pragenſibus & Thaboritis deſcriptis ſubſcriberent, de caliceque biberent, aut nouum, & multo grauius bellum futurum expectarent.

Pelſinenſes auxilia regia implorant.

Plane ſe ad vtrumque, & per tempus reſponſuros Pelſinenſes receperunt. Nec morati ad regem de corpore ſuo Brunnam legant, qui rem geſtam illi explicent, & ſententiam ciuium de retinenda veteri religione exponant, implorentque ab illo tranſactis induciis, ſi Ziſco redierit, ſubſidium. Qui quidem Ziſco tunc grauiter videlicet ferens, arcem Rabii, quam nuper occupauerat, ſibi ab aduerſariis eſſe interceptam, ad eam recuperandam cum ſuis Thaboritis deflexit, caſtriſque è regione arcis collocatis, & militibus ad illam oppugnandam ordinatis, ipſe ad arborem pyrum ſubſtitit, vt militum operam

Alter oculus Ziſconi excuſſus.

ſpeculaṙetur, qui ex arce telorum multitudine repugnabant. Forte euenit, vt vnus illorum ex bombarda tela torquens, pyrum illam adeo concuteret, vt fruſtillatim diſſiliret, ac fortuna ita volente, alterum Ziſconi oculum quem reliquum ſanum obtinebat, paruo fruſtulo eriperet. Videlicet cum ipſa cæca eſſet, alumnum quoq; cæcum habere voluit, nimirum cæcorum ducem. Per id fere tempus aduerſam illi quoq; Thaboritæ fortunam ſenſerunt, qui Chotiborium & Prelauczium oppida, firmis præſidiis & munitionibus tenebant, ac magnis incommodis Cuthnenſes ac Chrudimenſes vexabant, à magiſtro monetę, cui Flaſca cognomen, expugnati, partimq; in loco cęſi, partim captiui

Male actum cum Thaboritis.

abducti. In Chotiborio amplius mille ceciderunt, pręfectuſque eorum Hromada, cum tribus presbyteris ſacrarum veſtium illuſoribus, Chrudimam pertracti, in medio foro combuſti ſunt. Cuthnenſes vero, quos Prelautzii viuos comprehenderunt, numerus illorum fuit ducenti viginti quinque viri, hos omnes in puteis ſuffocauerunt.

Thaboritarum dogma in Morauiam peruaſit.

Ad eam vſq; diem Morauia intacta ab hæreſi & factionibus Thaboritarum fuit, in ſeceſſu tandem inſulæ, quam ſibi Mora fluuius non longe ab arce Straſnicia fecit, noui emerſere Thaboritæ, errores veteres ab externis Piccardis mutuatos innouantes, *ne quis ante ſacramentum altaris venerabundus procidat, cum ibi corpus Chriſti minime adſit, vt pote in cœlum cum carne & anima tranſlatum, ſed panis duntaxat & vinum remanet, quale ſumere quiſque de plebe ſuis manibus poteſt: nec enim presbyteri manus, quam idiota dignior*, & alias prætera voces

ces

Digitized by Google

ces blaſphemas illoto ore contra verum corpus Chriſti expuentes, vomenteſq;. Hi magno breui numero aucti, ne ſteriliorem aliis Thaboritis religionem colere viderentur, certatim ad diripiendum atq; euaſtandum nobile & opulentum in proximo monaſterium, quod Velegradum appellant, proſiliunt, cuius ſpoliis non contēti, Abbatem præterea, opinione hominum virum ſanctum, cum ſeptem aliis ſodalibus flammis exurūt, ablatiſq; rebus, quas inuenerant, ad inſulam reuertuntur.

Velegradū Monasterium Thaboritæ ſpoliant & incendunt.

Iohannes tunc Pontificem in Morauia agebat, Ferreus cognominatus: poſtquam enim præſidio religionis tutum ſe eſſe non videbat, ferro & armis ad retundēdam impiorum vim, vti ſolitus erat. Is ſecum multis in Morauia & in Auſtria conſentientibus, inſulam illam aggreditur, quam non modo Thaboritæ, ſed vicina quoq; nobilitas, ſectæ nouæ fauēs, ita propugnabat, vt expugnari non potuerit: quo rex accepto, ſex millia equitum ex Hungaria in Morauiam ſubmittit, præcipitq; vt Petri Straſnicii, Haſconis Oſtrouienſis, Boczeconis iunioris à Kunſtat, qui præcipui fautores habebantur, bona quam latiſſime populentur.

Iohannes ... ordine epiſcopus trigeſimus ſecundus Olmuzenſis.

Hoc demum terrore perculſus impiorum cætus, deſerta inſula diſſipatur, maiore ex parte in Boiemiam dilapſus, vbi Piccardorum vocabulum retinuit, eorum, qui Curios ſimulāt, & bacchanalia viuunt, ſi tamen vnquam eiuſmodi bacchanalia extiterunt, vt in illis viri mulieréſq; nudi perpetuo incederent, ipſi Adamitas ſe cognominabant, ab Adamo, qui in ſtatu innocentiæ cum Eua ita ambulauerit, in eodem ſtatu ſe ſtare dicentes, quoniam legem Dei non tranſgrediantur, ſicut ille tranſgreſſus, vt opus ſit veſtibus, ſed illam defendant, vt iure optimo naturæ opus implere debeant, de liberis procreandis, de quacunq; placeret muliere, ſine vllo delectu.

Delentur Thaboritæ in Morauia.

Adamitæ.

Promiſcui concubitus Adamitarum.

Qui ex iis continentiores, matrimoniiq; tenaciores videri volebant, nihilominus hanc licentiam vſurparunt, vt vxor quouis in loco ſacro aut profano, item clauſo aut aperto, marito poſtulanti debitum redderet, diuortiumq; ferre cogeretur, ſi vir fœcundus, ipſa autem ſterilis aut ſenex eſſe comprobaretur. Quis non miretur, Ziſconem in maximis ſceleribus verſantem, omniaque alia enormia admiſſa tolerantem, hanc tamen plus quam Cynicam obſcœnitatem ſuſtinere non potuiſſe, adeo vt cæcus iam factus cum audiſſet, quinquaginta viros fœminaſq;, & inter has duos presbyteros de cœtu illo comprehenſos eſſe, ad pagum Klokot dictu, in medium prodierit, comburiq; omnes iuſſerit: deinde inito cum Pragenſibus belli conſilio, placuit, ne quam bene gerendæ rei occaſionem, rege abſente omitterēt, præſertim in ciuitatibus oppugnandis & ad calicem redigendis, quæ præſidio regio tenerentur.

Adamitas & Ziſco deteſtatur, multos eorum exurit.

Primo igitur vadunt ad expugnandam Chomutouiam, auxiliis Miſnenſium refertam, magnaque ſuorum cæde illius potiuntur, vnde in ſæuitiā efferati, ad tria millia ciuium, aduenarum, presbyterorum, Iudæorum in illa interfecerunt. Sæuitum præterea à mulieribus Thaboritis in matresfamilias & puellas, quas promiſſa ſalute extra ciuitatem eductas, ſpoliis & igne in tuguriis vinearum ſuccenſo, ita vt ne prægnantibus quidem parcerent, combuſſerunt.

Chomutouia expugnata.

Mulierū Thaboritarum crudelitas.

Inde Zatzium & Slanam itum, vt reliquias aduerſariorum calicis ex vtraque ciuitate expellerent. Quo confecto, Brunam adoriuntur, in quam complures Pragenſium exules cum xxxvij ſacerdotibus & monachis, ac tribus inſuper artium liberalium magiſtris ſe incluſerant dum præſidio & mœnib. fidunt, ſed breui expugnati, omnes ab igne conſumpti ſunt, præfectus autem vrbis, de turri, in quā perfugerat, proiectus.

Brunna exuſta.

Firmo item Germanorum præſidio a rege impoſito, Broda occupata erat, foſſiſque & mœnibus cincta, ſed aderant Pragenſibus machinę & tormenta, Ziſconis vero militibus ea audacia, vt ſpretis vulneribus & cædibus, peruia ſibi facerent etiam, quæ erant inuia. Tranſcenſis itaque mœnibus, portiſque reſeratis, obuios quoſque in plateis aut in foro flagellatores flagellis concidunt, templum quo Germani confugerant inflammant, quorum plures quam ducentos flamma illa exhauſit.

Broda cremata.

Hoc terrore conſternati Melnicenſes, Caurimenſes, Nymburgenſes, Colonienſes, Cziaslauienſes, miſſis ad Pragenſes oratoribus, pacem orabant, ſeque ad quatuor illa capita Pragenſium ſeruanda, & ad calicem propinandum atque bibendum obligarunt.

Reliquæ Vrbes ſeſe dedunt.

Cæterum nihil lætius à Pragenſibus acceptum, quam quod Weſtphalus ille Conradus, qui ſe pro archiepiſcopo gerebat, manus quoque ſuas illis dederit ſeque fidei illorum commendauerit.

Archiepiſcopus Weſtphalus in partes tranſit Pragenſium.

Certiores mox facti, Iaromirium oppidum, Morauiam verſus ſitum, diligentiſſime tum a Boiemis, tum a Morauis, ſub præfecto Morauo ex familia procerum Boskouitia, muniri: eo exercitus ducunt, & mœnia ingenti ac pertinaci impetu inuadunt, quippe ab ortu ſolis vſque ad meridiem illum continuarunt, tanta ſuorum occidione, vt Pragenſium plus minus ſeptingenti, Thaboritarum autem noningenti deſiderati fuerint. Minus poſthac feroculi ad circumuallandum oppidum ſe dederūt,

Digitized by Google

mox ad colloquium obſeſſos inuitarunt, Pragenſium loquente præfecto, futuram ſtatim obuijs ſalutionem, ſi quatuor capita agnoſcere voluerint. *Nihil nobis*, reſpondent, *cum veſtris capitibus errore plenis, nos vnum eccleſiæ caput, ſicut vnum regem noſtrum agnoſcimus. Cæterum ſi liceat viris mulieribuſq́; cum ipſis pueris incolumibus exire, & tantum cuilibet recularum ſecum auferre, quantum dorſo geſtare queat, de ciuitate ſe Pragenſibus, non autem Thaboritis conceſſuros.* Obſtringunt fidem ita ſe facturos, ſed perfidi non faciunt.

Poſt ſeſe dedi...

Nam ipſum præfectum Pragam captiuum deduci iubent, viros mulieresque etiam ipſis veſtibus deſpoliant, ac plures virgines nudatas in flumine ſubmergunt.

Filtin Moranis ...iuntur.

Dein alias in tranſitu ciuitates Moranis vicinas metu aut vi accipiunt, nempe Mutham, Policzkam, Curiam, Trunnouiam, in quibus omnibus monaſteria demoliuntur, monachos deprehenſos exurunt, iterque porro dirigunt ad recipiendos montes Cuthnenſes, eorumque oppidum opprimendum, ſed tempeſtiue montani ab omni parte ſe deſtitutos videntes,

Cuthnenſibus parcunt Pragenſes.

illis occurrunt, rogantque Pragenſes, ne argentarias, regni totius Gazam peſſundatum eant, vnde ſibi regnoque plus quam inimicis noceant. Inſtant Thaboritæ ad exitium illorum, criminidates, nullibi locorum plures eorum fratres turpiſſima morte interiiſſe, quam in montium puteis. At illi orate Pragenſes perſeuerant, vt totius regni vtilitati, quam priuato aliquorum odio magis conſulant, ſpaciumque ſibi deliberandi dent ad manendum, aut ſecure emigrandum, prout vetus aut noua religio cuique ipſorum cordi fuerit. Iterum fidei promiſſa intercellerunt, iterumque perfide violata ſunt, retractis violenter qui inde abibant, & pleriſque auribus aut nare mutilatis.

Arx Pragenſis ſuperior obſidetur.

Tot rerum ſucceſſibus Pragenſes erecti, moleſtiſſime ferebant, vnam ſolam Pragæ adhuc ſupereſſe arcem, quæ ſupra caput illis immineret, velut iugum minitans. Ad illud igitur excutiendum, arcis oppugnationem decernunt, mox illam ebituri, ſi non anteuertiſſent, de induciis tranſigere. Qui præpoſiti à Rege arci erant, ex vtroque ordine, procerum, equeſtriumque, ij perſpicientes, arcem ſe contra tantam multitudinis vim tueri non poſſe, & periculum inſtare, ſi impetu capta eſſet, ne ad eum modum, ad quem Vicegradum fœdiſſime cum ipſis templis demoliretur, eiuſmodi tranſactionem inierunt, *vt à*

Induciæ pactæ.

feſto Vrbani die, vſque ad tertiam hebdomadem vtrinque durarent induciæ, intra quas nemo arcem ex vrbe, niſi admiſſus ingrederetur, nec item ex arce in vrbem, & ſi interea temporis rex adueniat, vt nec ille recipiatur, niſi tribus millibus equitum fuerit ſtipatus. Die induciarũ inſtante nec in Boiemia rege apparente, dum externa quærit auxilia, quæ plerunq; tarde inueniuntur,

Arx Pragenſibus tradita, nõ intacta à furore populi manſit.

Pragenſes incredibili lætitia arce potiuntur, illiq; centum ex veteri, & rurſus centum ex noua Praga cuſtodes præponunt, inuiolatamque relinquunt, quod quidem vehementer diſplicuit Ioanni apoſtatæ, qui vnus plus multiloquio apud plebem quam tota Praga imperio potuit. Signo itaque ſolito per tintinnabulum dato, multitudinem quantam vult breui contrahit, illamque in arcem rapit, vt eam ſpoliet omnibus ornamẽtis, quibus exornata præſertim ad ædem Diui Viti erat. Intromiſſa turba, portis perfractis, cum aris, cum ſimulachris, cum imaginibus precio & arte nobilibus atrox prælium init. Nihil enim intactum, nihil incorruptum reliquit. Admoliri dein templo manus iubet, a Carolo Cæſare (vti diximus) elegãtiſſime ædificato. Sed hic rixa inter ipſos,

Caroli templũ incolume ſeruatum.

qui iuſſa capeſcere debebant, orta, ſaluti templo fuit, vt in memoriam Caroli de regno optime meriti, incolume permaneret. Apoſtata vbi videt cupiditati ſuæ non fieri ſatis, furorem in ſimulachrum aſelli, cui Chriſtus manu in cœlum ſublata inſidebat, effudit, fruſtatim illud comminuens, dum prius illi Miſnam verſus conuerſo, ſcurriliter inſultaſſet, inquiens:

Miſnẽſes illuſi.

Tu ſi es Chriſtus, benedic Miſnenſibus, & adſis illis ſubſidio. Sed non longo aberant Miſnenſes, qui pro eiuſmodi benedictis Pragenſibus malefacta referrent. In eam ſpem Pragenſes venerant, ſe eadem facilitate fortunaque ciuitates a plaga occidentali, qua nuper ab orientali recepturos. Magnis igitur copiis coactis, & præterea

Occidentalem Boiemiam inuadũt Pragenſes.

Zatzenſibus, Slanenſibus, Launenſibus ſibi adiunctis, Belinam ciuitatem bene munitam, oppugnatum vadunt, quam ſine labore ſineque vulnere per proditionem accipiunt: cognitoque, Pontem ciuitatem vna cum arce valentiſſimo Miſnenſium præſidio eſſe prouiſam (nam Rex Sigiſmundus Pontem & Auſtiam ciuitates Marchioni Miſnenſi tuendas, interimque fruendas dederat) augent vires, præſertim equeſtres, vt ſi ad pugnam veniretur, repugnare commodius poſſent. Ponti appropinquantes, maiorem arci terrorem quam ciuitati iniecerunt, defenſoribus in arce adeo nutantibus, vt deditionem facere parati eſſent, ſi illã Pragenſes æqua conditione recipere voluiſſent. Mox viſis Marchionis antecurſoribus, & non paruo puluere, quem vicini Ponteſiani, Chuatus, Decimus, Nicolaus Chudobius cum ſuis cohortibus excitabant ad ferendum

obſeſſis

obſeſſis auxilium properantes, alacritatem non defendendi ſolum, ſed pugnandi quoque induerunt. Initaq; eſt vtrinq; pugna, ſine vlla partium dilatione, niſi quod Boiemi valde Miſnenſes contemnebant. Simul atque congreſſi ſunt, tantus ſubito ad primum impetum pauor aciem Pragenſium inceſſit, vt poſt cædem paucorum non ſenſim cederent, ſed effuſo curſu fugerent omnes: in qua fuga haud ſecus atque pecora trucidabantur ſine vllo vindictæ ſolatio, poteratque deleri perſequendo totus Pragenſium exercitus, ſi Marchio inſidias non timuiſſet.

Magna ſtragè affecti Pragenſes ad pontem.

In hoc deinde omnes ordines vna mente cõſenſere, vt data fide publica, vtriuſque factionis fautoribus, Morauis quoque accerſitis, Czjaslauiam conuenirent, de ſumma rerum conſultaturi, fuitq; conſultatio iſta in Regem contumelioſiſſima, quaſi tam magnanimus rex, quam erat Sigiſmundus, vlla contumelia de ſtatu ſuo deterreri potuerit. Maior tamen Boiemorum pars cum Pragenſibus contra eum cenſuit, vt regnum ei abrogaretur, ac legati rurſus ad Vitoldum mitterentur, qui eum Regem ſalutarent, & vt in regnum mature veniat, inuitarent, tametſi Moraui extra paucos indignum ſibi videri dicerent, vt fidem Sigiſmundo, tanquam hæredi datam, mutare, ac ſe nouo ſacramento Vitoldo, quem nunquam viderint, obligare deberẽt.

Czjaslauiam conuentus tam Boiemorũ quã Morauorum de nouo rege.

Nam Ziſco nullum potius, quam aliquem regem volebat, quod diceret, nihil opus eſſe rege libero populo. Nihilo ſecius clam ſubmiſſi, qui in Lithuaniam ad Vitoldum irent, atque ii in via qua Oppauiam ambulatur, à Iohanne Oppauiẽſium duce intercepti, ad Sigiſmundum abducuntur, qui celeberrimum principum conuẽtum Norbergæ celebrabat, legato Romani Pontificis præſente, ac denuo vexillum crucis contra hæreticos Boiemos erigente.

Vitoldus Lithuanus ſolicitatur.

Legati capti.

Crucis teſſera cõtra Boiemos.

Quo facto irritati magis quàm perterriti Pragenſes, arcem in Boiemia nobiliſſimam, in qua regia corona aſſeruatur, Caroloſteynam vocant, à Carolo videlicet conditam, cum xxiiij. millibus armatorum circumſident, quadrifariam copiis, ex eo numero per ſex millia hominum diſtributis, & ad ſingulas ſtationes ſagittariis atque machinis diſpoſitis.

Caroloſtenium obſidetur a Pragenſibus Duce Koributho.

Sagittarii vt tela & miſſilia in propugnatores continenter iacerent ex machinis, vt muri & munitiones quaterentur, atq; ignei globi ex eiſdem emiſſi, vt pauimenta & tecta incenderent. Sed intolerantiſſima omniũ graueolentia fuit, quam proiectis in arcem vaſis, cadaueribus & humanis excrementis plenis, tantam obſeſſis nauſeam concitarunt, vt præ grauitate odoris, aliis dentes nutarent, aliis plane deciderent.

Obſidionis incommoda.

Et quia obſidio ad ſex menſes durauerat, inſtabat ad extremum fames, quam frumento conſumpto, pecore reliquo & equis interfectis ſuſtentabant, cum tamen animum in omnibus iſtis difficultatibus retinuerunt, vt mori potius, quam vllam ignominiam accipere (multi enim nobiles viri inerant) parati eſſent. Quacunque igitur ratione prouideri malis potuit, fortiſſime occurrebãt, obſidionemq; patientiſſime patiebantur.

Strategema obſeſſorum.

Deniq; oſtentatione præterea inani Pragenſes ludebant, quaſi enim cibo etiam lautiore abundarent, præfectus arcis hircum, qui vnicus ſuperfuerat, exutum pelle medium diuidit, cruoreq; pulchre macerat, inſperſis deſuper pilis damæ, ex tomento ſellæ detractis, ac protinus partem illam ad ciuem Pragenſem, qui præfecturam militarem gerebat, mittit, qui ſuo nomine diceret, ſe recens captam damulam libenter cum illo partiri. Is, cum aliis perſuaſus, habere obſeſſos tranſitum aliquem ſubterraneum, qui illis venandi quoque facultatem præbeat, hortantibus in primis ſellulariis opificibus, qui propter mollitiem animi, neq; frigus diutius, neq; laborem ferre poterant, obſidionem in die Martini ſoluit.

Re infecta Pragenſes ſoluunt.

Primo vere Sleſitę, quorum numerus circiter viginti millia hominum erat, à Sigiſmundo rege ad arma contra Boiemos excitati, Glacenſi itinere in Boiemiam ingreſſi, agros & pagos circum Nachodam, Chrudimã, Hradecium latiſſime populantur: nam oppida munitiora aggredi non audebant. Cæterum hoc iam ſæuitiæ illorum, non autem militiæ ſpecimen, quod obuios inermes, alios auribus truncarent, alios nare mutilarent, quoſdam altero oculo eluſcarent, nonnullos item manu altera mancos facerent.

Sleſitæ Regis iuſſu Boiemiã inuadunt.

Tyrannice agunt.

Vocant Cruſſinam magna mercede Pragẽſes, vt exercitum illorum contra tam importunos hoſtes ducat, illoſque pro merito caſtiget. Nec Thaboritæ cunctabantur, ſed neutri ſunt aſſequuti Sleſitas, metu reditum in Sleſiam feſtinantes. In illam quoque perſequi illos vtrique contendebãt, prohibentemque Cruſſinam nihil propius fuit, quam vt lapidarent, quaſi per proditionem illius ſtaret, quo minus totam Sleſiam in poteſtatem ſuam ſubiicerent, cum ille pacatis aliquantiſper illorum animis literas profert, Praga ad ſe miſſas, quibus iubebatur, vt pulſis ex Boiemia Sleſitis, Pragam reuerti cum exercitu maturaret: non enim longe abeſſe Germanos, & alios externos principes ad exitium Boiemorum imminentes, nec aliud illos morari, niſi Cæſarem Sigiſmundum in habendo ſuarum gentium delectu adhuc

Cruſſina dux in periculo.

Digitized by Google

Tota Germania ad excindẽdos Boiemos ſe armat. occupatum. Sed eius quoque moræ vbi Principes pertæduiſſet, fiducia multitudinis, quam armatam trahebant, Egram perueniunt, Iohannes Moguntinus, Theodoricus Coloniẽſis Archiepiſcopi, Palatinus Rheni, Fridericus Saxo, omnes iſti Electores imperii: dein Ludouicus Bauariæ princeps, Pontifex Herbipolenſis cum Franconibus, Comes Flandriæ à Naſſau, & præterea alii plurimi dignitate nobilitateque & opibus inſignes viri, Boiemiam ingreſſi, tantum ſui agreſtibus hominibus terrorem fecerunt, vt relictis agris, aut in montes & ſyluas, aut in ciuitates validiores confugerent: verũ illi nemini qui ſe Catholicum eſſe dixerat nocebant, cæterum Calixtinos male accipiebant. *Zateczium oppugnatum à Germanis.* Verſi deinde omnes ad oppugnandum Zateczium, quo ſe cum ciuibus ſex delecta armatorum millia & quadringenti equites concluſerant, trinis mœnia caſtris obſident. Apud Slanenſes in loco propinquo copiæ Pragenſium erant, ſed in conſpectum hoſtium ſine Ziſcone venire noluerunt, ne ſe temere in ancipitem cum Germanis plurimum tunc robore præſtantibus dimicationem darent, eo celerius Ziſco celerabat, vt ſe cum Pragenſibus coniungeret. Interim Germanis non valde ſuccedebant impetus, quos ferocius, tum per pedites tum per equites mœnibus propius adequitantes faciebant, adeo vt obſeſſi vna eruptione ſexaginta Germanos neci darent, & totidem captos in ciuitatem abducerẽt, cum illi ne vnum quidem ex Boiemis cepiſſent, & paucos ſauciaſſent. Præcurrebant alii ſuper alios nuncii, Ziſconem cum terribilibus ſuis agminib. aduentare nunciantes, ad quos tum nuncios Germani noluerunt videri, quaſi metu illorum commouerentur: *Panico terrore perculſi Germani terga vertunt.* ſed poſtquam ſimul fere omnia in caſtris eorum tentoria ardere cœpiſſent, quod quidem Zateczenſes diuinitus, Germani autem fraude Boiemorum proditioneque accidiſſe interpretabantur, omiſſa obſidione, nimis intempeſtiue, ne dicam timide, retroceſſerunt. Ex qua re Sigiſmundus ingentem accepit dolorem, ad nihilum videlicet recidiſſe tantum belli apparatum. Sed quæ fuit altitudo animi eius, vt nullis vnquam periculis ſuccumberet, gerere incœptum bellum, illudque continuare, vel cum ſuis tantum copiis (ſexaginta millia erant) conſtituit. Adiutores ſibi aſciuit, Albertum Principem Auſtriæ, cui paulo ante filiam ſuam in matrimonium collocauerat, & Fridericum [b] Brandeburgenſem Marchionem, cui totam illam Marchiam dono dederat, atque ex comite ducem eundem creauit, propterea quod in re militari præſtantiſſimus habebatur. Cum iis igitur, vniuerſum agmen ſuum montibus Cuthnenſibus admouit, *Cuthna à Rege oppugnata.* à quo loco vno tantummodo milliari Ziſco cum Pragenſibus abfuerat. Cuthnenſes, Rege viſo, illi ſe permittunt relictis Pragenſibus, qui mox tamen cum Ziſcone montibus appropinquabant, caſtraque è regione caſtris regiis poſuerũt, equeſtri prælio eo die leui facto. Similiter & aliis diebus peditibus quoque interiectis pugnabant, quali in pugna ducenti Pragenſium à Cuthnenſibus è puteis emergentibus interfecti ſunt. Præſtare igitur videbatur in aciem deſcendere, quam ſic carpi per partes, diminuique. Magnæ vtrinque copiæ aderant, quæ non paruam vtriſque ſolicitudinem iniecerunt, acies apte ordinandi. Sigiſmundo in equitum vi ac numero ſpes *Strategema militare.* victoriæ poſita erat, illorumque frequentiam vt adaugeret, bobus, quorum greges ſecum ex Hungaria adduxerat, poſt aciem collocatis, in ſpeciem equorum viſus eſt. Auxit & Ziſco carrorum plauſtrorumque numerum, quibus ſuos circundedit, ne ab equite circumfunderentur, protererenturque. Verſæ inde adhortationes ad milites, poſt quas dato ſigno concurritur, vtrinque tam infeſtis animis, vt ad tres perpetuas horas anceps ſtaret prælium, cum inſigni vtriuſque partis clade. Cum interim cæco Ziſconi indicatur, non eſſe omnes equites, quos Sigiſmundus in acie oſtentaret, ſed boues quoque plurimos ibi adeſſe. Iubet ille omnes ſuos ab vltimis etiam ſubſidiis cum ſagittis & flagellis euocari, plauſtriſque à lateribus prouolutis, in ipſos equites emitti. Is nouus terror additus, vertit retro equites Hungaros, quibus turbatis, peditum mox acies vſque ad caſtra impulſa fuit. Rex abiecta ſpe fortunæ melioris, ſi vel aciem poſtero die inſtauraret, extinctis nocte ignibus inde diſcedit. Pergit Ziſco cum Thaboritis abeuntem ſequi Brodam vſque, quam Teutonicam cognominant, vbi complures Hungari ſunt ſubmerſi, dum omiſſo præ trepidatione pontis tranſitu, flumen aquis tunc redundans traiicere feſtinant. Fœde item in Cuthnenſes, ira defectionis ſtimulante, à Pragenſibus eſt ſæuitum. *Ziſco in Morauiam.* Porro Ziſconi, cum ſciret Brodæ vicinam eſſe Morauiam, iter proſequi in illam placuit, vt apud Morauos quoque nomẽ ſibi & opes faceret. Propinquanti Iglauiæ, plenis repente portis effuſi oppidani in Thaboritas impetum faciũt, ſed leui inito certamine, ſtatim intra mœnia compelluntur, à quibus oppugnandis Ziſco ad interiorem Morauiam properans abſtinuit, & inde abiens, in via multos ſectæ

iampridem

iampridem Huſſitarum aſſectatores obuios habuit, qui eum cum la[illegible] excipiebant, eique ſe in tutelam tradebant. Cæterum vrbes & oppida validiora [illegible] riebat. Itaque declinatis vrbibus, Euantium oppidum, dein Miglitum, [illegible] ris & foſſis cinctum vi recipit, non incruenta victoria, niſi quod apud Th[illegible] lo maior hominum, quam pecorum iactura. Rurſus poſt hæc à pagis & vicis benigne ac ſibi obnoxie acceptus eſt, donec Cremſirium perueniret, quod pont[illegible] cenſis præſidio nobilitatis vicinæ, cuius ſibi fidem iure (vt vocant) feudi ad[illegible] habet, bene firmauerat, ita vt aculeus ferociæ Ziſconis, dum nullo aſſultu oppid[illegible] re poteſt, hactenus retunderetur, vt diceret: *Non tam lenem ſibi in Morauia, qua[illegible] Boiemia ſpirare auram*, inſcenſoque curru, temonem Boiemiam verſus conuerti iuſſit. In qua denuo cum Pragenſibus coniunctus, ſpoliis ferroque, & flammis ac cædibus cuncta miſcebat, inter eos, qui diuerſa ab vtriſque ſentirent. [c] Quæ ſecum maximo cum animi dolore Sigiſmundus reputans, ſeque imparem hoſtibus, non vno experimento cognoſcens, ſubire tandem (iuxta ſuum prouerbium) perticam, quam tranſilire non poterat, ſtatuit, vt leui damno honeſtatis detractæ, ingentem vtilitatem patriæ rependeret. Allegat igitur occulte ad Ziſconem, qui ei mentem ſuam declararent, ſibi in animo videlicet eſſe, poſteaquam ille cotidie imperii & regni Hungariæ curis diſtineatur, vt Ziſconem pro ſe vicarium atque adminiſtrum in regno Boiemiæ præficiat, ſi is ad obſequium regium, cæteros ordines cum ciuitatibus hactenus contumacibus adigat. Applauſit Cyclops tam lauto bolo, ſed hic demum ſuppuduit fortunam tantum illi indulſiſſe, vt nimia indulgentia ad participatum regiæ poteſtatis aſpirare ſibi permiſerit, idque antequam conficeretur, tactum prius Ziſconem vlcere peſtilenti, extinxit, ſed haud inteſtatum. Teſtamentum fuit rebus geſtis dignum, vt fratres, ſic enim Thaboritas compellabat, poſt mortem ſuam ſibi pellem detraherent, in vſum tympani, quo in acie vterentur, ad propellendos ſtrepitu illius hoſtes, præcipue Germanos: quaſi eadem vis illius foret, quæ fuit oris Meduſæ, cuius aſpectu homines in lapides vertebantur: corpus vero ſuum, vt inſepultum relinquerent, volucribus & feris deuorandum. Sed quando nec poſt interitum Ziſconis bellorum motus in Boiemia ceſſarunt, quam calamitoſi illi deinceps non Boiemiæ ſolum, ſed etiam viciniis prouinciis fuerint, non eſt prætermittendum, vt vel inde liqueat, nullum periculoſius crudeliuſque & pertinacius bellum geri, quam quod hæretici ſuſcitarint.

a *Koributhus redit. Imo ſat magno operæprecio facto ſecunda vice ingreſſum ferunt, & vix non Regem creatum ſcriptores Poloni.*

b *Friderico comiti à Zollern Burggrauio Norinbergenſi vendidit Marchiam Brandeburgenſem Sigiſmundus cum dignitate electorali quadringentis millibus aureorum. Hinc propago Marchionum Brandeburgenſium, qui modo rerum potiuntur. Eos Otho Columnius Papa Martinus V. gentilis in ſuam cooptatos familiam eſſe voluit.*

c *Huc res Imperatoris redacta fuerat, vt Cæſar Auguſtus, quem non modo Italia, Gallia, & Germania, ſed tota Europa veneratur, homini ignobili, ſenicæco, prophano, ſacrilego, hæreſiarchæ, & omnium ſcelerum auctori, ſi Boiemiæ titulo potiri velit, ſupplicare cogeretur. Monſtrum feritatis, quod humana manus conficere nequiuit, Dei digitus è medio ſuſtulit. Bonfinius ex Syluio.*

Gediminus dux Lithuaniæ.

- *Olgerdus, hic duodecim filios genuit, è quibus*
  - *Iagellus poſtea Vladiſlaus rex Poloniæ.*
  - *Korybuthus à Vitoldo in Boiemiam miſſus.*
- *Keiſtutus habuit ſex filios, quorum vnus*
  - *Vitoldus Dux, rex Boiemiæ nominatus.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER VIGESIMVS SEPTIMVS.

SVMMA LIBRI VIGESIMI SEPTIMI.

A Ziſconis morte Orphanos ſe Thaboritæ nominant. Duo Procopij duces ſuffecti, Tonſus & Minor. Campis non mœnibus fidunt. Lithomyſlium occupant. Slauenſes Pragenſium confœderatos expugnant. Pragam inuadentes repelluntur. Factio diuerſa: alia ſe Thaboritas antiquo nomine, alia Orphanos nominarunt. 12000 Germanorum cadunt ad Auſtium oppidum. Pelſina illis reſiſtit. Decimeſtris irritaq́; ſoluitur obſidio. Elogium Pelſinenſibus à Sigiſmundo Cæſare tributum. Rhetium in Auſtria expugnat capto comite Hardegko. Bauaros Thaboritæ cædunt. Miſniæ Marchionem profligant. Miſniam, Marchiam, Luſatiam, Sileſiamq́; populantur. Inſignes imperij vrbes ſe muniunt, aliæ pacem petunt. Inſoleſcunt Thaboritæ rebus ſecundis. Ad Caurimum & Brodam ad internecionem cæduntur, à quibuſdam proceribus vtroque Procopio extincto. Sigiſmundus ad Boiemos pacificatorias ſcribit literas. Legati Budam mittuntur Regem poſcentes. Donati ſunt legati. Euocantur Boiemi Iglauiam. Quibus conditionibus calicis vſus ſit conceſſus à concilij Baſilienſis delegatis. Omnes Boiemorum petitiones ratas habet Sigiſmundus. Gratus ob id populo. Coronatur Regina. Tollitur è medio excommunicatio à præſule Conſtantienſe. Aſpirat Rokizanus ad Archiepiſcopatum. Spe excidit: tum ad ingenium redit. Monachos ſugillat. Rex reuocat ſacerdotes Catholicos. Turbas mouet Rokizanus. Hradezium abit. Chriſtannus Archiepiſcopo ſubſtituitur. Bellum Turcicum Alberto duci Auſtriæ in Hungaria commiſſum. Boiemi dant nomina. Pauci reuertuntur ſuperſtites. Rex plus Romanis quam Thaboritis fauet. Rohozius rebellis cum perduellibus furcæ ſupplicium ſubit. Conuentus principum Imperij Ratiſbonæ habitus. Pax firmata in Imperio. Itinera quoq́; ſecura reddit. Querelam inſtituit de fiſci imperialis pecunia. Reuerſus ſacras ſarcit ædes. De ſucceſſore conſultat. Albertum nominat generum. Regina Vladiſlaum Polonum ambit. Hungaris optime conſultum volens. Praga diſcedit hilaritatem vultu ſimulans. Barbaræ coniugi cuſtodes addit. Cilienſis frater mature fuga ſibi conſulit. Albertum hæredem inſtituit. Znoymæ moritur, Varadini ſepultus.

Poſteri Ziſconis Orphanos ſe nominarunt.

Procopius maior, qui & Raſus, Procopius minor, ſucceſſores in locum Ziſconis creati.

Campis oblectantur Thaboritæ.

Rapto viuere aſſueti.

Lythomyslium occupant & Slanam.

Calixtinos comburunt.

Diuiſi Thaboritæ ab Orphanis.

QVANTVM Ziſconem Thaboritæ dilexerint, teſtimonio ſit, quod illo mortuo ſe Orphanos, velut amiſſo parente cognominarũt, nec vnum poſthac ducem ſibi præeſſe, tanquam neminem illi parem, voluerunt, ſed honorem illum inter plures diſtribuerunt, quorum inſigniores duo Procopii erant, alter maior & Tonſus dictus, quia quondam presbyter, in morem ſacerdotum attondebatur: alter minor, ex modica ſtatura nuncupatus, & ipſe præuaricator, amboque omnium bipedum nequiſſimi truculentiſſimiq́;, prorſus quaſi nefas eſſet, truci Ziſconi, alios quàm immaniſſimos latrones ſuccedere. Nulla autem mœnia temere Orphani iſti ſubibant, ſed perpetuo in agris aut montibus vitam ſub tentoriis feram agreſtemq́; degebant, vna cum vxoribus & liberis, quos ſecum in plauſtris circumuehebant, rapto viuentes, ſi vltro commeatus aduectus à colonis non fuiſſet, tametſi raro quieti erant, præda & rapinis illos ſemper ſolicitantibus, quas ſub ſpecie tuendæ ſuæ religionis vndecunq́; collibuit raptabant. Nec Pragenſibus, belli alias ſociis, parcentes, quia in expeditionibus priores ſibi partes vendicabant, & nondum omnes ceremonias ab illis damnatas depoſuerant. Aggreſſi igitur Lythomyslium, quod Pragenſes Epiſcopo Lythomyslenſi ademerant, illud in ditionem ſuam recipiunt. Mox Slanam Pragenſibus fœderatam expugnant, plurimis oppidanis cæſis. Decurionibus vero atque ſacerdotibus etiam Calixtinis, & quicunque ex nobilitate inerant, ſimul vinctis, & in forum pertractis, vbi menſæ lanioniæ & officinæ ſtabant, igne illis ſubdito, ibi vinctos comburunt omnes. Pragæ inde inſidiati, nocte quadam tempeſtuoſa illam inuadunt, ſed ne tum quidem in tempore, à Pragenſibus videlicet bene vigilantibus turpiter à mœnibus repulſi. Hic dum alii in alios culpam ingerunt, in duas partes ſcinduntur, alteri nouum Orphanorum vocabulum retinent, alteri vetus Thaboritarum vſurpant, diuerſique vadunt ad laniandam, lacerandamq́; miſeram Boiemiam. Sed rurſus paulo poſt in-

Digitized by Google

Auſtium Sedique inuadunt.

poſt inter ſe & cum Pragenſibus, qui in oppugnatione oppidi Auſtiæ erant, de quo (vt diximus) Sigiſmundus Marchioni Miſnenſi ad tempus conceſſerat, in vnum coeunt, tanta multitudine, vt præfectus oppido admirabundus exclamauerit: *Quo mihi tot canes, ad circumrodendum tam exiguum os?* quippe puſillum oppidum erat. Et quanquam egregie munitum, multo tamen maiore hominum præſidio indigebat, quale ſtatim Marchio ſubmiſit, inſigni Saxonum numero & robore: quos Thaboritæ propius oppidum accedere non ſunt paſſi, ſed obuiam ad pagum Preslice procedentes, manus cum illis conſerunt. Fit magna contentione prælium cruentum, duratque aliquandiu pari contentione, donec ſimul coorti vniuerſi Orphani, Thaboritæ, Pragenſes tantam Germanorum cædem faciunt, quantam hactenus nullo in prælio, plus quam duodecim millia cæſa feruntur. Captum mox oppidum, atque in illo omnes ad internecionem occiſi, ipſumque concrematum habitatore totum triennium caruit. Si tunc itum in Miſniam fuiſſet, actum de illa erat, adeo terror, fuga, deſperatio, Miſnenſes inuaſerat. Sed interpellarunt iter Pragenſes, dicendo, *prius domeſticos, quam externos hoſtes eſſe ſubdomandos*, ſupereſſe Pelſinenſes, qui pertinacia ſua indigniſſime calicem detrectent, eorumque vrbis authoritate, Myſam, Clatouiam, Domaslitium in eadem pertinacia contineri, cum ſummo omnium ipſorum dedecore, quibus vna ciuitas tam diu repugnaret. Pelſinenſes, qui aſſidue ſuſpectam a Thaboritis obſidionem habebant, pecus, frumentumque vnde panis, vnde etiam potus fieret, atque alia tuendis mœnibus neceſſaria, large prouiderant, quodque horum maximum, pro religione mori parati erant. Itaque alacri & conſtanti animo, quæ difficillima obſidionis habentur tolerabãt, nimirum tres hoſtium indomitorum exercitus, vim ingentem tormentorum, crebras oppugnationes, aduerſus quas difficultates ſolatio fuit, quod crebris inuicem eruptionibus, malum hoſtibus pro malo reddebant, hoc præſertim læti prælio, quo victores Camelum illis, quem ſecum velut nouum in Boiemia ſpectaculum circumducebant, vi ereptum in ciuitatem pertraxerant, occiſis non minus trecentis in ea violentia Thaboritis. At illi exaſperati, negant ſe prius, quam capta ciuitate, receptoque Camelo inde abituros, & cum aſſequi quod propoſuerãt tempore idoneo nequiſſent, conſilium capiunt, hyemando continuare obſidionem, atque ſtatim hybernacula ædificari cœpta: decretumq; vt pars exercitus Clatouiam, quæ pronæ voluntatis eſſe dicebatur, ad accipiendas Pragenſium ceremonias mitteretur. Qui miſſi erant, fœdere ciuitatem in amicitiam receperunt: mox & Domaslicium. Nam Myſa iiſdem legibus Pribiconi Clenouienſi ſe dediderat: tanto validius vrgebant Pragenſes, ne ſoli Pelſinenſes plus ſapere quam cæteræ in regno ciuitates vellent, ſed darent tandem manus calici, & bona pace rebus ſuis ſaluis fruerentur. Reſpondent illi, haud nos, inquiunt, à vobis, ſed vos a nobis receſſiſtis, proin multo æquius fuerit, vt vos eo redeatis, vnde deſcire non oportuit. Vtriq; deinde in magnis annonę verſabantur anguſtiis. Nam obſeſſi, dum de pleno ſine modo promunt, nihil de hyberna obſidione cogitantes, ſeram in fundo inſtituere parſimoniam. Ipſos item obſidentes, horrea in pagis viciſq; frumento exinanita, non multum adiuuabant. Quam illi inopiam non tolerantes, decimo exacto mẽſe cum ea ignominia à mœnibus receſſerũt, vt in hunc diem Pelſinenſes glorientur, ſe à Cæſare Sigiſmundo habere diploma laudis, & gratiæ plenum, in quo ſit ad contemptum hoſtiũ hoc epiphonema adiectum, *vt hoc nomen, Pelſina, in faucibus hæreticorum perpetuo amareſcat.* Hinc ad externa bella intenti, ex quibus vberiorem fructum ſperabant, Rhetiũ in Auſtria totum triduum, contempto omni periculo ac labore oppugnãt, & tam arcem quã oppidum expugnant, capto in arce Comite ab Hardeco Huſſitis infeſtiſſimo: illũ Pragenſibus viuum dant, vt de eo ſtatuant quod videretur. Qui Pragam miſſum in carcere habuerunt, quoad animam exſpiraret, cæteros quos ceperant, paſſim occidebant, incenſiſq; ædificiis, agros Auſtralium late vaſtabant, ingentiq; præda potiebantur. Inter hæc, caſtra rumor peruadit. Bauaros Hercyniam ſyluam tranſgreſſos, tendere ad inuadendam Tachoniam, præſidio Thaboritarum cuſtoditam. Non potuit miles iſta audiens in Auſtria diutius retineri, ſed ad ferendum ſuis ſubſidium magnis itineribus properabat. Bauari, appropinquantibus Thaboritis cum nihil citra ſyluas tutum ſibi iudicarent, obſidione omiſſa, in illas rurſus ſe penetrant, ſed impeditiore quam prius via, carris præcipue deducendis, quorum longum ordinẽ trahebant: & quo feſtinantius in arcto, eo tardius proficiſcebãtur, alii alios modo alio impediẽtes. A tergo hærebãt Thaboritæ, aſſecutiq; in medio ſyluæ carros, illos extra paucos cũ omnib. rebus retrahunt, & præterea ſeptingentos Bauaros capiunt, quos nudatos flagellis & clauis verberãdos

Germanorum 12 millia cæſa ad Auſtium.

Domeſticos hoſtes primo ſubigendos cenſent.

Pelſinenſes ad obſidionem ſe muniunt.

Camelũ Thaboritis eripiunt.

Diſceditur à Pelſina obſidione.

Encomiũ Pelſinenſibus à Sigiſmundo traditum.

Rhetiũ in Auſtria expugnãt, comite Hardecio capto.

Auſtriã Huſſitæ inuadunt.

Bauari peſſime mulctati.

Digitized by Google

Miſniam petūt Thaboritæ.

ſubiiciunt. Et inde pergunt in Miſniam à plaga nuper accepta nondum [illegible], Itaque tantus ſubito tremor Miſnenſes apprehendit, vt caſtella & ple[illegible] arces poſt ſe vacuas relinquerent, fugaque ſibi ſalutem quærerent. Ad oppidum dein Piarnum, muros armatis completos eſſe Thaboritæ vident: ponuntq; iuxta caſtra, ac ſtatim ſe ad oppugnationem expediunt, parſq; arcem, pars oppidum vno impetu aſſiliunt, nec oppugnare vtraq; deſiſtunt, quam vtrumq; recipiunt, ſuo more poſt ſpolia & cædes, ædificia quoque inflammantes. Ab hac expugnatione propoſito quo venerant vltra pergebant, totius illius terræ populatores: ac decimo demum die explorant, Marchionem Miſniæ non longe à Lipſia in oppido Grimme, aduentum Boiemorum expectare, continuantq; ad illum iter quadrato agmine, vt obuiam forſan venienti acie occurrant. At ille ante præmiſſo equitatu hoc potius expectabat, vt præfectus equitum turmis oſtenſis, à terrore ſubditos liberaret & hoſtes infeſtos retrocedere cogeret. Secus res accidit, ipſe namque coactus eſt, amiſſis in prælio tumultuario plurimis equitibus, retro fugere, manentibus in campo Thaboritis vnum & alterum diem, ſi forte auctis ille viribus ad dimicandum redire vellet. Vbi nullus in conſpectum venit, rurſus ad populandos euaſtandoſque cum oppidis agros, non in Miſnia ſolum, verum etiam in Marchia, Luſatiaque & Sleſia reuertebantur. In quibus omnibus prouinciis ſeptuaginta fere caſtella & oppida, in portis ſuis ac mœnibus, ſigna armaque Thaboritarum viderunt. Tanto metu inſignium quoque vrbium, vt Erffordia, Magdeburgum, Brunſuicum, Luneburgum, nouis aduerſus illos munitionibus & propugnaculis ſe communirent. Norberga vero & Bamberga, dato ſtipendio, pacem ab illis redemerint. Quibus rebus inflati Thaboritæ, quotidie inſolentius agere, nobilitatem contemnere, Pragenſes parnipendere, ſimultates inter nouam & veterem Pragam diſſeminare, vbiq; religionem deprimere, denique regimen totius regni vſurpare: qui digniores erant, vt porcos paſcerent quam homines regerent, vtpote omnes fere apoſtatę omnibus ſceleribus contaminati, aut præuaricatores male conciliati: nam alios magis præcipuos rectores non habebant. Eaque indignitas non minus quam ſolitudo terrę & vaſtitas ſaniores aliquando tandem ordines commouit, vt de ſomno ſurgerent, & ad abolendas eiuſmodi peſtes vigilarent. Aut, quod verius eſt, tempus vltionis iam aduenerat, vt redderet illis iniquitatem ipſorum, & in malicia eorum diſperderet illos Dominus Deus noſter: Redderet inquam, vicem eis iuxta opera manuum ſuarum, cædem pro cæde, ignem pro igne, malum denique pro malo. Vltores autem primarii è proceribus nobilitatis erant Menardus à noua domo, Ptaczko, & duo Alexiones, Sternbergius, & Wreſſiouius, dein Pragenſes & Pelſinenſes. Ij Thaboritas, inter Brodam & Caurimam planiciem latiſſimam aſſecuti, locum pro ſe ad pugnam aptum eſſe cenſebant, quoniam equitatu abundarent, ideoque & à fronte, & à lateribus & à tergo perſultabant, vt hoſtes multitudine carrorum circumdatos, ad certamẽ apertum eliciant, ad quod non celerabant. Qui vltimos circuibant currus, animaduertũt illos non ſatis inter ſe cathenis cohærere, nec multo præſidio firmos eſſe: impetum illuc magna vi faciunt, interruptaq; carrorum ſerie, cædem peditum nil minus in eum locum, quam equitum aſſultum expectantium, inſignem ædunt. Quod vbi Procopius minor conſpexit, in medium certaminis diſcrimen, cum aliquot globis ſe transfert, ſed cum ſtatim nouum equitum robur excipit, ac tam vehementer premit, vt & ipſe pugnans caderet, & qui ſuperfuerant, fugam capeſſerẽt. Qui tamẽ rurſus mox collecti, pugnã cum Procopio maiore, totius exercitus duce inſtaurarũt, pugnaruntq; vna cum aliis acerrime, donec Czapco, equitum illorum, ſed malæ fidei præfectus pugnãtes deſereret, acieſq; pedeſtris labeſcere inciperet. Cæterum Procopius vt decebat ſtrenuũ ac deſperatum monachum, in deſperatione ſalutis mortẽ vitæ prætulit, occidiq; ſe paſſus eſt, ne viuus in manus inimicorũ cruciandus veniret. Mox reliqui deditionẽ obtulerunt, quorum nõ paruus numerus reſtabat, partim indomitorum illorum Orphanorum, partim eorum qui ex pagis coacti, ad pugnã pertracti fuerant. Iubent itaq; victores pronunciari, *nondum bellum eſſe profligatum equitibus ſuperſtitibus, qui cum Czapcone Coloniam profugiſſent: ad hanc expugnandam, qui dare nomina vellent, ij in proxima horrea ſecederent*, hac arte diſcretos cum ipſis horreis milites cremant omnes, qui militiã appetebant, paganos autem ruſticos in ſeruitutem redigũt. Atque ita exercitus ille Diis hominibuſq; inuiſus, atq; infeſtus, eiſdem Diis hominibuſq; plaudẽtibus deletus eſt: apparuitq; Boiemos, niſi à Boiemis, vel ipſo Sigiſmundo teſte, non facile ſubdomari poſſe. Ab hoc poſt victoriam confeſtim datæ ad Boiemos literæ, *vt ſublatis de medio impijs hominibus, ad pietatem & pacem regni conciliandam ſe conuerterent.*

Marchio Miſniæ à Thaboritis cæſus.

Luſatiam & Sleſiam populantur.

Vrbes imperii pecunia pacem redimunt.

Succeſſu rerum proſpero inſolentes facti Thaboritæ.

Coniuratio aduerſus Thaboritas procerum.

Ad internecionem ducibus deleti Thaboritæ.

Boiemos ſoli Boiemi domare poſſunt.

Edictum pacis promulgatum.

rent. Satis belligeratum eſſe cum irrecuperabili totius patriæ damno, cum tamen nulla digna cauſa, tam exitiali bello in eum diem prætendi queat, ſi quid eſt, quod ipſe peccauerit, ſe correcturum eſſe, idem ipſi quoque faciant, Regemq́; tandem ſuum cum bona fide agnoſcant, recipiantque. Quibus perlectis, conuentum ſibi Morauiſque Pragam indicunt, ad quem in magna frequentia omnes ordines conueniunt, ſatis inter ſe quoq; conuenientes, vt finis aliquãdo bellorum conſtitueretur, ſed de conditionibus diſſentientes, quibuſnam recipi in regnum Rex, & ad ſedem ſuam reponi deberet. Metuebat ſibi videlicet aduerſa factio, ne à Rege opprimeretur, niſi per tempus rebus ſuis prouideret. Decretum poſtremo, vt Rege propius regnum accedẽte, de hoc coram ab vniuerſis ordinibus ageretur. Interim Budam miſſi honoratiſſimi, qui fundamenta pacis iacta eſſe docerẽt, ſed opus eſſe pręſente architecto, qui pacem conſummaret. Rex ſexaginta millia aureum nummum legatis, & præterea equos & boues plurimos largitus eſt, iuſſitq; renunciari, ſe breui Iglauię, ad limites Boiemiæ præſto futurum eſſe, illic, quorum intererit, vt appareant. Venitque ille ad diem, ſecum præſulem Conſtantienſem, & quoſdam alios oratores, authoritate concilii Baſilienſis comprobatos, adducens. Ibi cum Boiemi nullam inire pacem, nec aliter Regem agnoſcere vellent, niſi illis communionem vtriuſq; ſpeciei confirmaret, Oratores de ſententia patrum promulgant, hac lege illis quod exigunt concedi, vt iis demum illa vti liceat, qui pacem & vnitatem eccleſiæ amplectentes, vſu illam longo vſurparunt, qui rationis compotes fuerint, qui reliquos Catholicæ eccleſiæ ritus cuſtodierint, eamq; ſecum fidem attulerint, vt credant, tam ſub ſpecie panis, quam ſub ſpecie vini, totum & integrũ Chriſtum contineri. Petebant inſuper Pragenſes, ne exules Pragam reſtituerentur, ne ad monaſteria inſtauranda compellerentur, ne alius illis, quam magiſter Rokiczanus, qui primas inter cõcionatores illorum obtinebat, Archiepiſcopus præficeretur. Nihil tum Sigiſmundo facilius ad ſubſcribendum omnium votis, vt omnes lucrifaceret, fuit. Secuta rerum mira in Sigiſmundo mutatio: quem enim paulo ante peius angue oderant, quem conuitiis atq; calumniis lacerauerant, pulſumq; in vltimas terras videre concupiſcebant, hunc Pragam venientem effuſa obuiam tota vrbe, cum frequentiſſima nobilitate, vt legitimum regni hæredem, vt Dominum ac Regem ſuum fauſtis ominibus ſalutabant, magnoque certatim ſtudio in verba eius denuo iurabant, ac læti interfuerant, cum Barbaram vxorem eius, Præſul Conſtantienſis corona Regia coronaret, cum idem omnes execrationes tolleret, quibus Pragenſes deuoti fuerant, cumque Rokiczanus obedientiam eccleſiæ Romanæ præſtaret, quaſi Archiepiſcopus futurus, qui parum abfuit, quin mox interturbaſſet omnia. Solenne ſacrũ faciebat legatis coram, illoq; peracto, temperare ſibi haud valuit, quin vetere ſuo inſtituto, idiotæ cuidam ſacramentũ ex calice offerret fruſtra Polomaro legato reclamante. Sedata res fuit per alios inquientes, propter vnum pactorum conuentorumq; violatorem, communem concordiam non eſſe rumpendam. Ex eo tamen tempore Rokiczanus de perfidia ſuſpectus haberi, negociumq; eius de Archiepiſcopatu confirmando de die in diem prolatari, vt ad extremum fumi inſtar euaneſceret. Senſit hoc callidus ille, punicaq; inuicem religione, datam Eccleſiæ Romanæ fidem ſeruabat, in pauciſſimis illi obſequens, cætera ſibi arrogans audacius & impudentius, quam diſciplina habet eccleſiaſtica, petulans in primis aduerſus monachos, quos ſenſim Pragam Sigiſmũdus reducebat, vt ſana doctrina ægros curarent, remq; diuinã ſolito more facerent: hos ille, *organa dæmonis, ad obtundendam veritatem, ab eodem dæmone immiſſa* nominabat, pellendoſque protinus cenſebat. At eoſdem Sigiſmundus non modo ſibi tuendos, verum etiam augendos, ſicut alios quoque Romanæ profeſſionis ſacerdotes, qui pauci numero ſuperfuerant, profanatis paſſim templis profugi, ſuſceperat, nec vllo pacto templa eiuſmodi ingredi voluit, niſi denuo fuiſſent a Philiberto, hoc nomine erat Præſul Conſtantienſis, inaugurata, altaria cum ornatu ſuo reſtituta, fontes baptiſmi conſtituti, imagines repoſitæ. Quæ Rokyczanus grauiſſime ferens pro concione ſuã vulgari, *Videtiſne*, inquit, *viri Boiemi, quanã fide Rex nobiſcum tranſegerit, quoue fauore nos proſequatur? tanto nimirum, vt ne templo quidem communi nobiſcum quaſi cum profanis vtĩ ſuſtineat, conuenta & pactiones in concilio Baſilienſi pactas nobis exhibuit, & præterea fidem ſuam obſtrinxit, ne nos extra præſcripta à calice detorqueat, Verum ille non ſolum conuenta turbat, ſed etiam calicem extorquere nobis parat, dum ſtudet pellendis noſtratibus ſacerdotibus, & inducendis monachis religioni noſtræ hoſtibus capitaliſſimis. Cæterum hoc illius ſtudium, cum magno ipſius malo fuerit, ſi viri eſtis, quemadmodum hactenus fuiſtis.* Hæc ſtatim ad Regem perlata ſunt, nihil aliud reſpondentem, quam vt *Rokiczanus potius caueat, ne malum*

Conuentus Pragæ.

In Boiemiam Sigiſmundus euocatus.

Iglavienſis conuentus.

Calicis vſus qua lege Boiemis conceſſus.

Annuit Pragenſium petitionibus Sigiſmundus.

Praga excipitur Sigiſmundus Regina coronatur. Ann. 1436. 24. Auguſti.

Rokiczano ſpes facta ac Archiepiſcopatu.

Rokiczanus Laico præbet calicem.

Epiſcopatum promiſſum euanuit.

Monachos infectatur Rokiczanus.

Repurgata tẽpla Sigiſmundus ingreditur.

Infectatur Sigiſmundũ Rokiczanus.

Digitized by Google

Fugit Praga Rokiczanus.

ſibi ante tempus accerſat. Ita clam ſe ille Praga ſubduxit,& Hradecium cõtulit, quo in oppido moratus eſt aliquot annis. Pulſi inſuper Praga alii quoque ſeditioſi ſacerdotes,qui Rokiczanum,vt Archiepiſcopum affectabantur,& Criſtannus interea presbyter Pragæ delectus eſt, qui res ſacras, dum legitimus creatur Archiepiſcopus, adminiſtraret.

Criſtannus ſubſtitutus Archiepiſcopo.

Adhibitum mox conſilium de amouenda ſentina hominum ex tumultibus domeſticis ſe alentium,promiſſo largo illis ſtipendio,qui in Hungariam ſtipẽdium contra Turcas facerent,quam tunc expeditionem Albertus,Sigiſmundi gener ſibi ſumpſerat,primoque prælii impetu in fugam verſus,ac ſtatim reſumpto animo rurſus collectus, magno vtriuſque exercitus ſanguine victor euaſit,ibi plures Boiemi occiſi ſunt, quam domum reuerſi,non ſine quadam Sigiſmundi inuidia, quam tum auxit, cum aduerſæ factioni ad querelam, quaſi vni parti plus, quam alteri faueret,cum vtriſq; parem conditionem pari ſacramento promiſerit, ita reſpondere ſibi permiſit. *Si quis habens ſponſam, cum altera contrahat ſponſalia, per eandem, quam prius obligationem, vtri illarum plus debebit? priori an poſteriori? nonne, vt omnia iura habent, priori? Prius igitur ego Romanæ ſponſæ, quam Boiemæ, fidem obligaui meam, & tamen in vtraq; ita mihi à promiſsis conſto, vt neutra de me queri iure poſsit.*

Boiemi milites Turcico exercitui obiecti.

Romanis plus quam Boiemis fauet Sigiſmundus.

Erat inter proceres Rohacius quidam cognomine, acerrimus ſectæ nouæ propugnator. hic dicto iſto offenſus, atq; maxime fretus propugnaculo arcis, quam ſibi recens in loco(vt exiſtimabat) munitiſſimo excitauerat, appellauitq; mõtem Syon, quaſi à nullo commoueri poſſet,Sigiſmundum Cæſarem,ac dominum ſuum,modis omnibus laceſſere cœpit, contitiis, rapinis, dum in greges boum, & dolia vini, quæ ex Hungaria in Boiemiam Cæſari aduehebantur,inſilit, dum terrore & minis exilium minatur. Huius quidem dementiam, ſatis diu Cæſar contempſit ac riſit, & quali erat aduerſus inſolentes & contumaces patientia, curare illius inſaniam per affines & cognatos ſtuduit:poſtquam ne hac quidẽ cura potuit curari, medicos ei appoſuit, milites armatos,dato illis mandato,ne ab arce oppugnanda,niſi illa expugnata,Rohacioq; capto redirent.

Arx montis Sytonis à Rohacio extructa expugnatur à Sigiſmũdi milite.

Arduo loco arx ſita erat,altiſq; foſſis,& muris ſublimibus munita,ac plane expugnatu difficilis,etiamſi pauci defenſores affuiſſent. Sed aderant cũ Rohacio frequẽtes,& indies ei accreſcebant per portulam quandam, quæ ſecretum aditum ad flumen ſubter arcem fluens dabat. Qua re breui animaduerſa,miſſa eſt ad flumen ſtatio militũ, quæ iter illud intercluderet. Nec interim omiſſa arcis oppugnatio ab vlla parte, qua modo potuit oppugnari, vbiq; locorum forti manu reſiſtentibus, qui arcem defendebant,ac maiora damna,quam accipiebant, oppugnatoribus dantibus. Quæ vbi Cæſar intellexit,complura ſuis ænea tormenta ſubmiſit, quibus munitiones arcis, muriq; deiicerentur. Illis bona ex parte proſtratis, aderant obſeſſi, qui ruinas & rimas quibus potuerunt rebus obſtruebant, trabibus, arborum truncis, cadis exſiccatis. Contra obſeſſores tela feruefacta comparabant, quæ in opus ligneum immiſſa, ignem celeriter dederunt,illumq; in totam fere arcem vento afflante diſtulerunt. Fit concurſus vndique ad reſtinguendam flammã,ipſeq; Rohacius,omiſſo,quod ſumebat, prandio, inter ſuos præſens occurſabat,nec cum igne modo,ſed magis etiam cum armato milite,pro vallo pugnabat. In eaq; pugna cum cupidius inſtat,capitur, cæteri in fugam cõiecti, ſed mox cum ipſa arce recepti,Pragam ad Cæſarem deducuntur.

Supplicium de Rohacio ſumptum.

Qui vt contemptum maieſtatis ſuæ,contemptu nobilitatis,quam Rohacius iactabat, vlciſceretur, furcam trium tabulatorum erigi iubet,ac ſummo loco Rohacium ſuſpendi, vt coruos paſceret: medio ſacerdotem eius,qui de ſecta Thaboritarum fuit:infimo, reliquos latrones circiter ſeptuaginta,eoq; ſupplicio tantum cæteris metum incuſſit,vt tam inſolenter deinceps latrocinari nemo auderet. Venerant tunc ad illum Pragam, nonnulli ex Germania principes,qua gratulatum illi de rebus feliciter tandem in Boiemia geſtis, qua etiam rogatum,vt copiam ſui principibus Germaniæ faceret: multas enim controuerſas res extare dicebant,quæ componi niſi præſente Cæſare nequeant. Grandior natu Cæſar erat, ſed neq; ætatem,neq; valetudines quæ ſenectã comitantur, excuſationi ſibi eſſe voluit, quo minus ſuo munere in obeũdis,tum regnorum,tum imperii negociis ſtudioſiſſime fungeretur. Itaq; ad illorum votum,Ratisbonæ,propinqua finibus Boiemiæ vrbe,conuentum omnibus ordinibus indicit. Auditq; iſthic benigne ſingulos ordines,quæ quiſq; ad ſe refert,tranſigitq; controuerſias iure æquiſſimo,& in poſterum prouidet, vt pax diuturna perduret, ſublatis inter principes odiis priuatis, in malum publicum erumpentibus,& ambitionibus pernicioſis,ex quibus, dũ alter cedere alteri, ſeq; intra pellem ſuã continere non ſuſtinet,ſed vnuſquiſq; primus haberi vult,ſimultates & ſeditiones, atq; ex iis magni ſæpius motus in Germania oriebantur. Itinerum quoq; ibidem cura habita,vt à

Conuentũ imperii Ratisbonæ edicit.

Acta conuẽtus.

ta, vt à graſſatoribus eſſent ſecura, diſpoſitis per ditionem cuiuſque principis deductoribus, qui viatores ad locum deſtinatum tuto deducerent. Laudauit poſtremo in eodē concilio, Romanorum veteres cenſores, quibus cura morum, ac diſciplinæ Romanæ tradita fuit, tantaq; poteſtas addita, vt in Senatum legere, Senatu rurſus amouere, equitibus parum dignis equos adimere, plebeios ærarios facere, aut infamia notare. principem denique a vita ipſius deſcribere liceret, tanquam ſine moribus & legibus ne principibus quidem conſtare ſua officia poſſent, quibus titubantibus facile Reſpublicas ruere. Se quidem promptum eſſe ad reddendam vitæ imperiique ſui rationem, cenſuramque ſubeundam, ſi quid in illo ſecus ac oportuit, geſſerit, modo illi viciſſim redderent iuriſdictionis nimis latæ, licenterque vſurpatæ, & bonorum ab imperio abalienatorum, quæ ſe neſcire dicebat, quali titulo illa poſſiderent. Sed valde ſe ſcire, nihil imperio eſſe ſpoliatius, nihil egentius, adeo, vt qui ſibi ex Germanis principibus ſucceſſurus eſſet, qui præter patrimonium nihil aliud habuerit, apud eum non imperium, ſed potius ſeruitium ſit futurum. Non tam grata omnibus, quam vera eſſe, quę dicebantur, inde apparuit, quod omnes quidem ſermonem approbabant, ſed potentiores, qui aderant vehementer intercedebant, ne quid in iacturam abſentium, intempeſtiua deliberatione præiudicaretur, obtinueruntq;, vt in aliud tempus cōcilium, ad quod Cæſarem venturum non expectabant, præſens conſultatio transferretur. E Ratisbona igitur Cęſar, Pragam recta cum Philiberto Præſule, quo religionis in Boiemia reſtaurandæ conſultore vtebatur, remeat, augetque magno cum ſtudio rem diuinam, & ab exilio ſacerdotes reuocat, eos præcipue, qui templo diui Venceslai, in quo cathedra Archiepiſcopi continetur, erant conſecrati. In hos annua, ſex millia aureum nummum, de fiſco ſuo (nam bona eorum omnia tunc direpta fuerant) diſtribui iuſſit. Sed & aliorum in aliis templis degentium inopiam, pro conditione cuiuſque de ære ſuo ſubleuauit, frementibus præ inuidia præuaricatoribus, & id clam palamque agentibus, vt nouum Cæſari odium concitarent, ſi non valetudo illum præoccupaſſet, per quam factum fuit, vt nulli amplius negocio maiori animum accommodaret, ſed medicis tantum & amicis operam dabat, de ſucceſſore Alberto, cum illis diſſerens. At Barbara Cæſaris coniunx ſuperſtite adhuc viro, Boiemiæ & Hungariæ regnis, quæ in dote ſua numerabat, non ſucceſſorem modo, ſed ſibi etiam maritum, eumque iuuenem petulanter ambiebat nempe Vladislaum Poloniæ Regem, quem tanta regnorum dote perſuaſum iri ſperabat, vt cum anu matrimonium iniret. Accendebant ſpem Vlricus Ciliæ Comes, Barbaræ frater, ſorori aſſentiens, & complures Boiemiæ diuerſæ factionis Proceres, qui Polonum Germano præferebant. Quod vbi Sigiſmundus intellexit, ſenſitque tum Hungaros, tum Boiemos ſaniores, magno cum dolore accipere, id à matre agi idque parari, vt filiæ ſuæ Alberto deſponſæ, ſpem regnorum, in quæ adoleuerat, eriperet, vocatis ad ſe Hungaris, conſilium eis ſuum de diſceſſu ex Boiemia aperit, metuere ſe inquiens, ne poſt obitum ſuum, quem imminere præſentiat, Boiemi eos in Boiemia nactos, tanquā ſibi ob religionem infeſtiſſimos, vita & rebus omnibus deſpolient. Tanti autem ſe facere Hungaros, quorum fidem erga ſe exploratam habeat, vt ſalutem illorum ſua ſalute poſteriorem non duceret, eiuſq; rei cauſa, & ſe, & illos, ab impendēti periculo. quam maturrime velle ſubducere, iubetq; poſt tertium diem in procinctu eſſe. Sparſo interim rumore, medicos loci mutationem ægroto ſuadere, ſi priſtinam ſanitatem recuperare cuperet: ad diem ſuis dictum, cum iam arcem Pragenſem bono præſidio bene firmaſſet, a Philibertoq; Præſule obtinuiſſet, vt in eadem ad certum tempus remaneret, capillum canum, barbamq; promiſſam de induſtria comit, ſertoq; viridi caput, quod crebro hilaris facere ſolebat, adornat, & ita lecticam vndiq; apertam, vt ab omnibus aſpici, ipſeq; omnes ſpectare poſſet, conſcendit, & per mediam ſicut iuſſerat vrbem deportatur, præter Hungaros & nonnullos ex Boiemia proceres, coniuge inſuper ipſa, & Comite Ciliæ illum comitantibus vſq; Znoymam Morauiæ ciuitatē: in qua labore itineris, & morbo feſſus tandem ſubſtitit. Ibi Barbaræ coniugi cuſtodes additi: Vlricus autem Comes, ante ingreſſum elapſus, carcerem vitauit. Adfuit mox Albertus gener, cum quo multa ſecreto locutus ſocer, vocauit poſt Morauos, Boiemos, Hungaros in conclaue ſuum, palam indicās, *mortem in foribus adeſſe, tempuſq; vrgere, vt in medium tempeſtiue conſulant, quemadmodum regna inter ſe pacata retineāt, ipſiq; bona pace in illis perfruantur, quod quidem nulla ratione alia fieri commodius queat, quam ſi in vnum Regem conſentiant, qui & regnare eſſet idoneus, & pacem tueri, conſilio atque opibus poſſet, qualem Dei munere Albertum haberent, vtroq; regno, etiamſi gener non eſſet, digniſſimum. Nunc vero hac neceſſitudine et-*

Viæ ſecuritas reddita.

Cenſoria apud Romanos poteſtas laudata à Sigiſmundo.

Fiſcus imperii egens.

Reſtituit cultū ſacrum in Boiemia.

Barbara Ciliēſis Regina ambit Vladislai Poloni nuptias.

Artes Barbaræ eluduntur.

Laudat Hungaros.

Pragam deſerit Sigiſmundus.

Imperatrix cuſtodiæ tradita.

Albertum Datum Auſtria

Digitized by Google

ſuum generum hæredem cõſtituit.

Moritur Sigiſmundus Znoymæ Varadini ſepultus 9. Decembris, anno 1437. ætatis 70. Regnorũ Hungariæ 51. Romanorum 27. Boiemiæ 17.

cedente plane nefas eſſe præterire eum, qui vtriuſque regni hæredem in matrimonio obtineat. Sic ſe ante quinquaginta annos regnum Hungariæ, ducta Maria hærede aſſecutum fuiſſe. Sic item Ioannem auum ſuum in regno Boiemiæ ſucceſſiſſe iure vxoris ſuæ, cui, vt nunc filiæ, Eliſabeth nomẽ fuerit. Sic etiam in præſens ſperare, quod non ad alium, quam oportet, honorem hæreditatis ſint tranſlaturi. Annuentibus vltimæ voluntati, qui circumſteterant, illamq; referre ad ſuos pollicentibus, æquiſſimo inde animo vita exceſſit. Princeps liberaliſſimus, humaniſſimus, prouidentiſſimus, qui tamen meliore in omnia ingenio atq; animo, quam fortuna & fœlicitate vſus ſit. Corpus eius Varadinum quemadmodum ſuperſtes iniunxerat elatum, proſequente inter alios, funus, Barbara vxore captiua, ne quid eo temporis ſpacio per eam nouaretur.

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER VIGESIMVS OCTAVVS.

SVMMA LIBRI VIGESIMI OCTAVI.

Budæ inteſtinæ diſſenſiones ciuium Germanorum & Hungarorum tempore interregni. Albertus Dux Auſtriæ gener Sigiſmundi XII. Rex Boiemiæ, qui & Hungariæ Rex & Imperator. Coronatur Rex Hungariæ Albæ. Boiemiam petit, quæ Caſmirum Poloniæ regem 13. annorum elegerat. Vi arcem Pragenſem ingreditur. Coronatur cum coniuge etiam inuitis Huſſitis à Caſmiro ſtantibus, & equitatu Polonico inſtructis. Cæſar quoq; deſignatus. Hungari impedire conantur. Pacantur à Friderico Styriæ principe. Aquiſgrani coronam accipit. Polonis minitatur. In Boiemia Ptaſconem Polonicæ factionis Praga pellit. Georgius Podiebradius aliquot turmas Alberti profligat. Morauiam imperata facere cogit. Exercitus Alberti contra Ptaſconem & Polonos. Abſque pugna diſcedunt fame coacti. Caſimirus Sileſiam vaſtat. Marchio Miſnenſis domum reuerſus, Boiemos ſibi inſidijs ſtructis occurrentes conficit. Fridericus Marchio Sileſiæ præfectus peſſime mulctat Polonos. Legatus Pontificius non pacem, ſed inducias impetrat. Molitur Albertus bellum Turcicum pro Deſpota Raſciæ pugnaturus. Alui profluuio moritur. Regina Barbara libera Hradezium in Boiemiam ſe confert. Ladiſlaus Poſthumus Alberto natus. Coronatur quadrimeſtris infans rex Hungariæ. Filium cum corona Friderico Cæſari mater tradit. Hungari Ladiſlaum regem Poloniæ petunt: Boiemi Albertum Bauarum. Vladiſlaus accipit conditionem. Corona ſurrepta ſancti Stephani: Corona ex imagine ablata coronatur: Bauarus repudium dat Boiemis. Fridericum Cæſarem poſcunt. Non vult regnum abalienare à nepote legitimo hærede. Concedit Boiemis regni adminiſtrationem. Maynardus & Ptaſco gubernatores diuerſæ religionis & factionis. Elizabeth regina Hungariæ contra Vladiſlaum inſurgit auxiliatore Vlrico Ciliæ Comite. Ioannes à Brandeſio Giſcra miles ſtrenuus. Præeſt vrbibus metallicis. Regina moritur. Et Ptaſco in Boiemia. Maynardus ſolus rerum potitur. A Thaboritis Georgius Podiebradius illi ſurrogatur, qui Pragam proditione occupat. Maynardus Podiebradum captiuus adducitur. Georgius ſenatum conſtituit, regiam vſurpat auctoritatem. Zdenco Sternbergius arci præficitur nomine Maynardi, qui paulo poſt mortuus. Georgius repetit Ladiſlaum à Friderico Cæſare. Hic excuſat ætatem regendo minus idoneam. Indoles liberalis Ladiſlai ſeptennis in remunerando Giſcra. Iohannis Hunnyadis genus. Prælia feliciter contra Amurathem geſta. Decennales induciæ pactæ cum Turcis, poſt ruptæ auctoritate Pontificis per Iulianum Cardinalem. Cardinalis alter claſſe in mari Aegeo petit Turcas. Deſpota violationem illicitam fæderum clamitat. Dracula bellum diſſuadet. Clades Varnenſis Rege & Cardinale pereuntibus. Ladiſlaum Hungari repetunt à Friderico. Et hic ætas impedit. Hunnyades regni gubernator eligitur. Ladiſlaum Fridericus inaugurandus Romæ ſecum abducit in Italiam. Alberto fratri curam illius committit. Togatus & inermis proficiſcitur Cæſar. Veneti honorifice eum excipiunt. Abacus vitreus à Morione præcipitatus. Senis ſponſam Leonoram excipit. Romæ copulatur cum coniuge. Neapoli nuptiæ celebratæ. Reuerſus experitur bellum Auſtrium duce Vlrico Ezingero. Præſides Auſtriæ ab hoc mutati. Oppugnatur Nouaciuitas. Podiebradius in Boiemia promulgatur gubernator à Thaboritis. Barbara Regina moritur Saducæa prorſus. Hæres Georgius. Vi vrbes cogit ad parendum. Cæſar Ladiſlaum tradit Ciliæ Comiti, interceſſoribus principibus quibuſdam Germaniæ. Ladiſlaus Dux Auſtriæ declaratur. Iurat primus omnium Cilienſis. Georgius de rege deliberat.

Digitized by Google

liberat. Sibi cautum vult Georgius à Ladiſlao. Articuli Ladiſlao proponendi. Ladiſlaus Poſonij in Hungaria tanquam Rex dignitates diſtribuit, officia confert. Smiriʒius regem præmonens de cauendis inſidijs capitis ſubit ſupplicium. Vlricus Cilienſis Vienna pellitur, Eʒingeri artibus tam ſublimi deiectus gradu.

IVSTIS omnibus defuncto Cæſari perſolutis, placuit Hungaris luctum mature poni, & ab inferiis ad feſtum coronationis diem Albertum conuerti, priuſquam latius tumultus ſerperet, quem inter ſe Germani atq; Hungari Budam incolentes ex æmulatione conciuerant, dum alteri priores partes alteris ſibi in ciuitate vindicāt. Sed vt plures numero Hungari erant, ita vi maiore inſtabant, primum rapinis, mox cædibus in Germanos, qui ibi domicilia, aut domos conductas negociandi gratia habebant, quorum ſtragem ingentem menſe Decembri ediderunt. Ergo kalendis ſtatim Ianuariis, ſolennia Regis, Reginæq; ad locum ſolitum, quem Albam Regalem vocant, promulgata, & magna omnium ordinum frequentia celebrata. Compoſitis deinde Budæ rebus, & præfectis ac magiſtratibus per regnum conſtitutis Albertus in Boiemiam accelerabat, vt electionem ibi de ſe factam, præſens comprobaret, confirmaretq;, contra omnes, qui ab illa non ſolum diſſentiebant, ſed alium iam ſibi Regem, plane puerum, delegerant, Caſimirum videlicet regis Poloniæ fratrem, nondum tredecimū annum implētem, vt nō tam Regem ſibi, quam ęmulum Alberto quæſiſſe viderentur. Sed in Alberto tantus animi vigor erat, vt nulli inimicorum terrori ſuccumberet: itaq; in arcem Pragenſem, quam ſuam eſſe ſciebat, cum paucis turmis & cohortibus ſe contulit, magnoq; fauore factionis ſuæ procerum exceptus eſt. Nec Pragenſes alieni apparebant, quanquam diu peterent, vt quædam noua, & parum licita, priuſquam Rex coronaretur, illis diplomate roboraret, tamen nō alia, quam ea, in quæ antehac ſocer Sigiſmundus conſenſerat, rata habuit. Horum igitur, & qui ex nobilitate aderant, procerum aſſenſu, Regium diadema vna cū coniuge, nulla amplius interpoſita mora induit, incaſſum reclamantibus Henrico Ptaſcone, Alexio Sternbergio, Georgio Podiebradio, & aliis ſectam Thaboritarum tunc ſectantibus, qui à Caſimiro ſtabant, eiuſque nomine duo millia equitum Polonorum ſubſidio ſibi miſſa habebant. At interim fortuna propitia, imperialem præterea coronam ipſi Alberto in cōuentu Francfordienſi per ſuffragatores principes adornabat, ſuffragiis in eum inclinatis, vt ſicut in regnis, ita in Imperio Cæſari Sigiſmundo ſuccederet. Huic fortunæ Hungari præpedimentum obiiciebant, dicendo, quod Albertus illis ſpoponderit, ſe ad imperium Romanorum non aſpiraturum, cum intelligat ſatis ſuperque negociorum ſibi ſuperfuturum, vt regna per vxorem hæreditaria ſalua integraq; retineat, quod fieri niſi per aſſiduam ſui in illis præſentiam nequeat. Sed illud obſtaculum Fridericus Alberti patruelis, Styriæ tunc princeps, Hungariſque vicinus facile amouit, vt affini ad imperium aditus pateret. Atque ille non cunctatus Principes adire, vt de veteri conſuetudine in Germania locis ſuis Imperium iniret, Aquiſgrani miro omnium Electorum gaudio & gratulatione, Imperii corona redimitus eſt. Promiſſa eidem auxilia, contra hoſtes domeſticos, ſimulque miſſi ad Regem Poloniæ, qui regno ipſius denunciarent periculum, ſi ab alieno inuadendo non abſtinuerit. Contractis in Germania, quantum celeritas paſſa eſt, copiis, Pragam reuerſus, Ptaſconem Pragenſibus fiducia Polonorum, quorum numerus auctus erat, inſultātem, ab illa repulit, fugereq; vſq; ad oppidum Coloniam coegit, ita mœnibus incluſum, vt inde egredi, apertoq; marte decernere nō auderet. Proxime eum locum Georgius à Cunſtat arcem Podiebradam habebat, valido equitum præſidio munitam. Is vbi obſeruauit, Alberti alam equeſtrem licentius vagari longiuſq;, impetum in illam cum ſuis facit, circumuentamq; fere totam concidit, atq; illic primum notus magis, magiſq; inter ſuos clarus haberi cœptus. Ceterū adfuit mox Alberto copia, vnde acceptum detrimētum reſarciret, Friderico Saxonum Duce cum frequentibus equitum turmis ſuperueniente. Nam Auſtriacos ſuos, adiunctis eis Hungaris, ad euaſtandam Morauiam, rebelleſque in illa, & perfidos ſubdomandos præmiſerat. Amplius quingenti in Morauia direpti & incenſi ſunt, multique perfidorum neci dati, & ad extremum omnes in Morauia cōtumaces ferre iugum, Albertumq; Regem ſuum ſalutare coacti fuerūt. Ipſo interea cœptam in Boiemia rem aduerſus Ptaſconem perſequēte, qui cum ſua factione & quatuordecim Polonorum millibus, ad oppidum Thabor, loco & reliquiis Thaboritarum fiſus, ſe contulerat. Ab eo oppido non longius,

Lis inter Germanos & Hūgaros Buda.

Anno 1438. Albertus Rex Hungariæ proclamatus, eodē anno Boiemiæ Rex & Imperator dictus.

Boiemi ad Caſimirum Vladulai filium, & Vladislai fratrem inclinant.

Albertus Auſtrius XII rex Boiemiæ, idem Imperator Romanorū ſalutatus 4. Maii, anno 1438. alii 30. Iunii.

Hungari decus imperii Alberto non concedunt.

Poloni cum ſua factione in Boiemia profligati.

Georgius Podiebradius fudit Albertum.

Morani domiti.

Poloni Thabor oppidum occupant.

quam vt tela vitari potuerint, Albertus caſtra munit, in illa ſubito equitatus Polonorũ aſſilit, ſed eadem velocitate grauis armaturæ equite contra ſe, cum ſagittariis ruente, reſilit, idq; quum ſæpius facit maiore cum oſtentatione, quam periculo, inſolentiæ Albertus inſolens, hoſtibus inſtructam aciem oſtendit, vt ſe quam primum omnium illorum moleſtia expediat, manetq; inſtructus vltra meridiem, poſt rurſus in caſtra ſe recepit, mirabundus, non quod Poloni, vagæ & fugaci militiæ dediti, ſed quod Praſco cum Thaboritis acie pugnare ſoliti, pugnã detrectauerint. Vbi comperit, noua illum, valentioraque ex Polonia auxilia expectare, quæ ventura cum Vladislao Rege Poloniæ Caſimiri fratre dicebantur, ænea tormenta, propius ſtationes Polonorum cum oppido coniunctas, admouet, magnaq; clade Polonos, qui intra mœnia recipi nequibant, afficit. Vrgebat præterea fames vtrunq; exercitum, magis autem Albertum, in cuius exercitu ad triginta millia hominum erant, ita vt relictis ieiunis caſtris, Pragam ſe referre cogeretur. Dilapſi ſtatim eadem ratione obſeſſi in ſuas quiſque ſedes, inter quos maxime miſerabile Polonorum agmen viſebatur, fame, ſiti, machinis enectum lacerumq; & amiſſis plurimis equis, pedeſtre magis quam equeſtre incedens, domumq; cũ mœſtitia & rerum omnium inopia repetens. Quod vbi Poloniç Rex, qui iam in Sleſiã, vſq; ad oppidum Oppauiam, cum nouo exercitu peruenerat, cognouit, imparem videlicet ſe, poſt ſuorum caſum, potentiæ Alberti futurũ, abiecta ſpe regni, in Boiemia pro Caſimiro fratre aſſequendi, Sleſiam qua redibat, hoſtili modo peruaſtat. Porro Albertus cum partem copiarum, inter quas Fridericum quoq; Ducem Saxonum dimitteret, partem ſibi retineret, Gorlitzium in Luſatia, dein Vratislauiam in Sleſia tetendit, vbi ei Albertus Marchio Brandeburgenſis, vir bellicoſiſſimus præſto fuit, quem mox vindicem iniuriæ per Polonum illatæ, totiq; Sleſiæ tuendæ præfectum conſtituit, lætuſque ei narrauit victoriam Friderici ducis contra inſidiatores Boiemos, reuertenti inſidiantes, cũ non contemnendo agmine, cuius ductores è Proceribus erãt, Holitius iunior, Petrus Zwireticius, Abſalon Swogiſſius. Ciues deinde Launẽſes & Zatecẽſes, cũ quibus Fridericũ fortiter, inter Pontem oppidũ, & Biliniã pugnaſſe, adiutore Iacobo Bilinenſi, cuius curæ Albertus Rex mandauerat, vt Ducem vltra montes Miſnenſes, bene comitatus deduceret, in eaque pugna ſexcẽtos inſidiatores occidiſſe, & quingentos viuos cepiſſe, ſecumq; in Saxoniam abduxiſſe. Atq; hæc ideo narrauiſſe Albertus videbatur, vt Marchionem aduerſus Polonos exacueret, ſine cote ſatis per ſe aſperum, ita vt Poloni aciem eius nunquam retundere valuerint, maliſq; tandem fatigati, pacem vltro petierint, cuius arbiter Alphonſus Burgenſis, ex Hiſpania Epiſcopus à Romano Pontifice miſſus fuerat, ſed infecta pace inducias tantum parum longiores conciliauit: Alberto ex dignitate eſſe imperii non exiſtimante, vt tam inſolenter, quam eſt factum à Polonis, imperii maieſtas, minimeq; ab illa denunciatæ contemneretur. Habuit itaq; in animo bellum Polonicum alio tempore gerere, nam tunc ei ab Amurathe Turca grauius impendebat, Seruiam, Raſciamque, Georgii Deſpoti regiones, qui ſub tutela Regum Hungariæ viuebat, late populante, oppidaque in illis diripiente, ac iam Synderouiam arcem quarto lapide a Tauruno, quam Albam Græcam vocant, diſſitam, arcem prorſus firmiſſimam obſidente. Reliquerat in illa Georgius parens Stephanum filium, interea dum ipſe ad Hungaros proficiſcitur opem imploraturus, qua filium à metu, arcem à periculo liberare poſſet. Non deerant Hungari, nec ipſe Albertus Rex: nam vt in bellis audax, ita etiam promptus erat, ſed quantumuis ad ferendum auxilium properarent prius tamen Turca arcem cepit, Stephanumq; candente ignitoque ferro viſu priuauit. Sic re infecta Budam reditum, ibique Barbara Regina Sigiſmundi vxore è cuſtodia emiſſa, intercedẽte de oppidis regni dotalibus tranſactione, vt nomine illorum, duodecim millia aureum nummum quotannis acciperet, inde in Boiemiam ad oppidũ ſuũ Hradecium ſe contulit, Alberto etiã tum Budæ cõmorante, donec ex immodico peponum eſu læuorem inteſtinorum, quem dyſenteriam vocant, ſibi contraheret. Suadebant Medici, vt in eodem loco conquieſceret, quoniam omnis agitatio inteſtina exulceraret, at ille mutationem loci, genitaliſq; ſoli auram, plus quam curam omnium medicorum profore ſibi aiebat. Iter igitur ingreſſus, vt Viennam peteret, haud procul à Strigonio, in pago quem Longum cognominant, vltimum reddidit ſpiritum, cum nondum toto biennio imperaſſet. Magnus plane futurus Imperator, ſi vita longior cõtigiſſet, qui tam breui temporis ſpacio, tam multa & præclara geſſerit. Exequiæ illi ab vxore Elizabeth prægnante, Regio apparatu, in Baſilica Albæ Regalis celebratæ, ibique corpus conditum Boiemi morte Alberti cognita, alii læto illam animo, alii cum mœrore

Detrectant Poloni pugnam.

Vladislaus fratri Caſimiro auxilia adducit.

Dilapſi inedia vterque exercitus.

Sileſia vaſtata à Vladislao.

Albertus Marchio Brandenburgi Sleſiæ præficitur.

Inſidias Boiemorum effugit Miſnia Marchio.

Marchio Brandenburgenſis Polonis grauis.

Amurathes Turca Raſciã inuadit.

Deſpota auxilia Hungarica implorat.

Immanis ſæuitia Amurathis

Tranſigit Cæſar cum Regina ſeniore.

Albertus Cæſar fluxu alui extinctus, anno 1439. 27. Octobris.

mœrore accipiunt, ſolliciti de ſucceſſore in tanta religionis diſcordia, ne ad illum videlicet, ad quem minime oporteret, regnum tranſiret, cum inter has curas nuncius ex Hungaria aduolat, nuncians Reginam Elizabeth marem enixam eſſe, & perinde regni Boiemiæ hæredem, vt iam non ſit opus alium Regem quærere, cum domi illum natum habeant, puero nomen mater Ladislao indidit, ac ſtatim intra quartum menſem, inungi, & coronari eum, ab Archiepiſcopo Strigonienſi, in loco ſolito procurauit. Sublata clam corona Regia, ne in poteſtatem Hungarorum, nouis rebus ſtudentium, rediret, eamque vna cum infante, ad Fridericum infantis patruum, quem hoc ipſo tempore Germaniæ Principes Regem Romanorum declarauerant, aſſeruandam, cuſtodiendamque miſit. At Hungari pariter atque Boiemi per factiones diſtracti, illi Vladislaum Poloniæ Regem, iſti Albertum Bauariæ principem, qui à pueris apud Venceslaum Regem in aula educatus fuit, ad regnum ſuſcipiendum inuitabant, quod dicerent, temporibus non conuenire, nec regnis vtile eſſe expectare, dum infans Rex adoleſceret, quando ſupra caput cottidie pericula imminerent, quæ Regem ætate virum requirāt. Ac Vladislaus quidem rapto agmine, citus in Hungariam venit, ſtudioq; partium Budam ſtatim receptus, id ante alia egit, vt celerrime Rex Hungariæ coronaretur. Data igitur fide publica Ladislao Bano, ſub cuius tutela, arx Vicegradenſis cum ipſa corona Regia fuerat, vt ſecure Budam veniat, à ſe prius non dimittit, quam de arce concederet illis, quos reportandæ in Albam Regalem coronæ ſubmiſerant. Afferunt illi arcam ſignis Pontificum atque procerum obſignatam, cæterum corona vacuam. Qua re vehementiſſime perculſi, turbatique omnes ordines, ambigunt quidnam facere debeāt, perſuaſum habentes, Regem Hungariæ, niſi corona illa ſancta coronari non poſſe. Exclamat mox non nemo præſulum, viſa inter reliquias corona aurea, capiti diui Stephani Regis impoſita: *En adeſt, quam quæritis; Regis ſancti, corona ſancta, ad hoc quod gerimus nobis tempeſtiue oblata.* Cunctis læta voce ſucclamantibus, *recte; recte*, tollitur illa, & ad caput Vladislai transfertur, Rexque ſtatim idem conſalutatur. Albertus vero Bauariæ princeps, præter omnium opinionem, regnum ſibi Boiemiæ delatum deprecatus eſt, *morique ſe malle reſpondit, quam eo modo, quo Boiemi vellent, regnare.* Volebant autem, vt communionem vtriuſque ſpeciei non ſolum approbaret, ſed omnibus etiam opibus & potentia ſua aduerſus quoſcunque aduerſarios protegeret. Item, vt Magiſtrum Rokiczanum, veritatis præuaricatorem, patrocinio ſuo tutum præſtaret. Dein vt bona templis & ſacerdotibus erepta, ne repeteret. Ab illo per bona verba ablegati, nouam denuo Pragæ deliberationem ineunt, legatoſque rurſus decernunt, qui eant ad Fridericum Romanorum regem, petitum, vt tutorio Ladislai nomine, regnum Boiemiæ tuendum, regendumque ſuſciperet. Inter legatos Ptaſco erat, Ladislao ob memoriam Alberti parentis non amicus. Is nactus facultatem ſeorſum alloquendi Friderici, ei ſuadet, vt ipſe regem Boiemiæ ſemet conſtituat, tanquam princeps Auſtriæ ſenior, id quod ei antiquo fœdere inter Boiemos & domum Auſtriacam, de ſucceſſione regni icto, liceret. Ad quæ Fridericus: *Alij, inquit, viderint, quid illis aduerſus ſanguinem ſuum liceat: ſe nihil in filium patruelis facere poſſe, quo ius neceſſitudinis, officiumque ſuum expleat; niſi vt illi paterna regna pro virili conſeruet ac reſtituat, ne dum vt aliquid adimat.* Cæteris dein legatis reſpondet, *Nec tutelam regni ſe recipere, ſed curam illam Boiemis delegare, qui vt regni commoda, incommodaque notiora habeant, ita vtriſque ſe melius conſulere poſſe, relaturi olim à domino ſuo bene aut ſecus adminiſtratæ tutelæ, gratiam aut odium.* Hinc duo Proceres deſignati, Meynardus & Ptaſco, caput vterque ſuæ factionis, qui Conſulari poteſtate regni negocia adminiſtrarent, gubernarentque. Inter hæc mater Ladislai Eliſabeth, dum regnum Hungariæ filio retinere ſtudet, multa hoſtilia à Vladislao occupatore perfert, & viciſſim illi infert non diſpari euentu, ac tam animo conſtanti, vt cum in prælio quodam acerrimo, factio aduerſa opera Ioannis Hunniadis, pulſo fugatoque Ladislao Bano ſuperior euaſerit, non minus tamen intentam, quam prius continuauerit militiam: haud ſine Vlrico Ciliæ comite, auunculo ſuo, cuius conſilio arces deinde, & oppida nobiliora præſidiis Boiemorum firmauit. Inter præſides Boiemos, manu & bello præſtantiſſimus, Ioannes à Brandeſio, Giſera cognomine, erat. Hic cum toti territorio Biſtricienſi, in quo Aurariæ, Argentariæque in hunc diem, large aurum argentumq; ſuppeditant, præpoſitus fuiſſet, non ſolum ea ſalua, quæ accepit, præſtitit, ſed plura etiam numero municipia, quam quot tenebat aduerſariis vi eripuit, Polonos crebris præliis fudit, ipſum Hunniadem caſtris bis exuit, tanto denique terrori Hungaris fuerat, vt authore ipſo quoq; Vladislao, pacis conditiones cū Regina Elizabeth inire non abnuerit;

Poſthumus Alberto filius Ladislaus naſcitur à Dionyſio Strigonienſe Cardinale coronatur, 22. Februarii, anno 1440.

Fridericus Roman. Imperator, anno 1440. 30. Martii.

Vngari Vladislaum Polonū; Boiemi Albertum Bauarum Regem poſcūt.

Vladislaus rex Polonia in Hūgariam contendit.

Furtū Regia corona ab Elizabetha ſublata.

Vladislaus S. Stephani cingitur corona.

Repudiat Bauarus regnum Boiemiæ oblatum.

Boiemi regnum Frederico Cæſari deferunt.

Saluum id Ladislao patrueli eſſe vult Cæſar.

Meynardus & Ptaſco conſules.

Bella inter Reginam & Vladislaum Regē.

Iohannes à Brandeſio Giſera Reginæ partes impigrè defendit.

Digitized by Google

Iulianus Cardinalis pro arbitro ſe gerit.

Miſſus legatus de latere Iulianus Cardinalis, qui rem inter partes controuerſam componeret, dabatq; ille ſedulam operam, aliquoties è Buda, Iaurinum vbi Regina inerat, & inde rurſus Budam ad Vladiſlaum cõmeans, cum repente grauiſſimus inteſtinorum morbus Reginam corripit, ac tertio die eandem extinguit. Placuit in eodem cum marito Alberto cõditorio, illam condi. Solus per idem tempus, Praſcone collega per mortem ſublato, Meynardus in Boiemia ſummæ rerum præfuit, magna cum inuidia diuerſæ partis, quæ Meynardum cauſa religionis Romanæ, ſemper male oderat, eoq; minus æquo animo ferebat, vnũ illum omnes honore & authoritate anteire, Pragamq; in poteſtate habere, quę ipſorũ ſectæ caput eſſet, quo diminuto, capitis omnium diminutionem conſequutum iri, ſi non primo quoq; tempore periculo occurſum fuerit. Inſtruũt mox Rokiczanum, & alios ſeditioſos Pragæ ſacerdotes, idoneis ad concitandam plebẽ aduerſus Meynardum conſiliis, quaſi ad hoc magiſtratum gerentem, non vt communi regni tranquillitati cõſulat, ſed vt extollat ſuam factionem, & ipſorum deprimat. Congregantur deinde pleriq; eorum cum Thaboritis ad Cuthnas, ibiq; Georgium Podiebradium, totius Gradicenſis regionis præfectum pronunciant, ac tacite inter ſe conſpirant ad recipiendam Pragam, tacitos in illa ſe proditores habere dicentes, nec falſo, inerant enim, & vti cum Georgio conuenerãt, appropinquanti paulo ante lucem mœnibus, caſulã longius ab aliis ædificiis ſemotam accendunt, portamque inde ſtatim reſerant, per quam Georgius intra vrbem veterem receptus eſt cum ſexcentis fere equitibus, Symbolum ſuccinentibus, Cunſtat eia Cunſtat, vt ſui adeſſe ſuos ſcirent, nihil mali metuentes: apud cæteros rei ignaros trepidatio fuit, cum paucorum cæde, qui armis ſumptis reſiſtere cœptabant, alias nemini nocitum. In hoc tumultu Meynardus nullius culpæ reus capitur, & cum indigna captiuitate Podiebradium abducitur, vt Georgius Praga ſolus libere potiretur, tanta potentia, vt Senatum Pragæ ſua authoritate conſtitueret, quod munus antea regium fuerat. Dedit mox Meynardo quoque ſucceſſorem Zdenconem Sterenbergium, vt ſummum in arce Pragẽſi ageret præfectum, ipſe tamen Pragam in poteſtate ſua habere voluit. Mors denique Meynardi, quæ paulo poſt ſubſequuta fuit, nõ caruit veneni, vndecunq; dati, ſuſpicione. Hinc multũ creſcere Georgius, multaq; ſibi vendicare, imo cuncta ſimul in ſe trahere, nemine iam extante, qui voluntati eius palam obſiſtere auderet, maxime poſteaquam legati ad Fridericum miſſi, vt Ladiſlaum in Boiemiam adducerent, tanquam nullibi locorum melius quam in regno ſuo nutriendum, non impetrarunt quod petebant, Friderico ſe excuſante, ob nimis teneram pupilli ætatem, quam etiam accerſito in cõſpectum puero, nondũ ſeptimum annum agente, coram indicauit. Aderat tunc Giſcra, Viennam ex Hungaria ad Fridericum euocatus, viſoq; Ladiſlao, eum vti Regem ſuum reuerenter ſalutat, ac more dein militari, vulnera & cicatrices oſtentat, quæ ipſius gratia apud Hungaros rebelles ſe accepiſſe iactabat, tandem ſubridẽs: *Ecquæ ſpes*, inquit, *præmii laborum meorum apud te, mi Rex, vnquam erit? Ecquid ſtipendij nomine militi tuo fideli aliquando retribues?* Tacitus ille, diſpenſatorem Friderici prope aſtantem adiens ſacculũ, vnde ſtipem mendicis depromebat, de collo ei detrahit, inuentoſq; in illo ſex tantummodo nummos, eos Giſcrę dono dat, inquiens, *non ſe plures in præſentia habere.* Hac voce atq; dono, quamuis exiguo, pariter Giſcra exultans, quia parem ſibi laudẽ vendicabat, & dediſſe quod habes, & dare plura voluiſſe ſi haberes, acceptos æreos nummos auro incluſit, aureaq; zona è collo ſuſpendit, vt conſpicua eſſet omnibus intuentibus, tam prona adhuc pueri Regis, erga bene meritos, referendæ gratiæ voluntas, rediitq; lætus in Hungariam, ad exequenda officia ſibi demandata. Hungaris interim bello Turcico occupatis, ac ſæpius in illo, ductore Hunniade victoribus, quam victis. Dacus hic, nunc Valachos appellant, natione fuit haud claro genere ortus, ſed factis per arma clariſſimus, vt qui primum Hungaros docuerit, quomodo Turcæ acie frangi ſuperarique debeant. Eiuſdem opera factum, vt bonam partem Myſiæ, quam Raſciam vocant, ab Amurathe interceptam recuperauerint. Sed cum rurſus ille excurſionibus in Thraciam circum Conſtantinopolim peractis, Myſiæ inſtaret, aderat iam & Vladiſlaus, cum Polonis, & Hungaris hoſti occurſurus, peruenitq; in Raſciam, vſq; ad oppidum Sophiam, præſidio Turcarum obſeſſum, quod quidem breui expugnauit, & incendit. Vltraque ſenſim progredientis, Hunniade agmen cogente, videt à tergo ſubitum Turcarum aduentum, recta impetum in nouiſſimum agmen facientem, accurrit ſtatim Hunniadi ſubſidio cum omni equitatu, iubẽs pedeſtres copias cum curribus mox ſubſequi. Certatur vtrinque atrociſſime, Amurathe quanuis abſente, ſed præſens erat Orientis præfectus affinitate ei innexus, cui Turcæ non

Regina Elizabeth mors.

Meynardus collega mortuo rerum in Boiemia potitur.

Odium in Meynardum excitatum.

Georgius Podiebradius Meynardo opponitur.

Georgius Praga potitur.

Meynardus captiuus abducitur, poſt mortuus.

Georgius Pragæ magiſtratus inſtituit.

Ladiſlaus Boiemis poſtulatus à Friderico negatur.

Lepida præclaræ indolis in Ladiſlao hiſtoria.

Giſcra fidus Ladiſlai ſatelles.

Iohannes Hunniades.

Sophia Turcis erepta.

Vrbs à templo Iuſtiniani Cæſaris nomen accepit.

Scrabadenus Baſſa ductor copiarum Tur-

cæ non minus quàm imperatori ſuo parebant. Illo grauiter in agmine icto, atq; inde excedente, & ſtatim moriente, non certamen, ſed cædes & fuga hoſtium conſequebatur. Sex millia illorum in acie cæſa, & nouem ſigna ablata eſſe narrantur, tantumque metum Amurathi incuſiſſe, vt pacem vltro peteret, vltroque ſe offerret ad reſtituendas Georgio Deſpoto omnes quas in Raſcia receperat arces, & prætèrea duos eius filios quos luminibus priuauit. Eaque conditione accepta, in decem annos induciæ, iureiurando vtrinque interueniente, confirmatæ ſunt. Ac magno paulo poſt Hungarorum malo interturbatæ, Romano Pōtifice fœdus cum hoſte Chriſtiani nominis ſede incōſulta ictum, non approbante. Spem videlicet ille ex hac victoria multo futuram maiorem conceperat, ſi hoſti adhuc ex recenti caſu trepidanti, inſtaret. Igitur continuo Iulianum Cardinalem in Hungariam mittit, qui Vladiſlaum à iuramento abſoluat, Hungaroſq; ad inſtaurandum bellum animet, præſenti, quod ſecum adducebat, auxilio, ex militibus cruce ſignatis collecto. Præfecerat idem præterea Pontifex alterum Cardinalem Franciſcum, affinem ſuum, claſſi, quam in mari habuit, ne Turca ex Aſia in Europam copias traiicere poſſet, Vladiſlao ad arma reſumenda inclinante. Deſpotus intercedere parat, inquiens: Non conuenire Chriſtiano Regi conuenta turbare, fidē fallere, iuriſiurandi religionem violare, quorum omnium vindex afforet Deus. Sed nihil magis profecit, quam Dracula Valachiæ dominus, diſſuadens, ne cum tantulo Polonorum Hungarorumq; exercitu, aduerſus ingentes Amurathis copias progrederetur: compertum enim ſe habere aiebat, plus quam centum millia Turcarum ex Aſia, per Boſphorum Thracium, fruſtrato Cardinale Franciſco eſſe tranſuecta, præter eum numerum, quem in Europa, nulla parte minorem obtineret. At cum Hunniades, numerū Turcarū, præ viribus Hungarorum valde cōtemneret, atq; diceret, apud Turcas extra paucos, cęteram ineſſe turbā muliebrem, ab Hūgaris autem ſtare virorum robur, iubet Rex agmina progredi, antecurſore Hunniade cum denſis equitum turmis, ingreſſuſq; Bulgariam, ibat Nicopolim oppugnatum ac mox ad famam hoſtium aduentantium, apud caſtellum lacumq; Varna dictum, ſubſtitit, caſtraq; ibi carris circumdatis metatus eſt. Hunniades acie tripliciter inſtructa, dextrū cornu Varadiēſi, Agrienſiq; Epiſcopis, & Franconi Bano cum cęteris Hungaris dedit: ſiniſtrum Iuliano legato, cum omnibus externis auxiliis attribuit: in medio Regem cum Polonis collocauit. Ipſe in vtroq; cornu, cum equite quem habebat concurſabat, impetum hoſtium ſuſtinens retundenſq;, eo primum ſucceſſu, vt in fugā obuios hoſtes verteret. Qua re cōſternatus Amurathes, ac mox indignatus, quod tā pauci aduerſarii, tātæ ſuorū multitudinis non ſolū conſpectum ferre, verumetiā cum illa pugnare auderent, acerrimè ignauiam ſuorū increpat, miniſq; & conuitiis ad pugnam reuocat. Quo dedecore accenſi, intolerandam vniuerſi, in totam Regis aciem impreſſionem faciunt, occiſiſq; viuos, ſauciis integros, feſſis recentes viribus ſubminiſtrant, quod ab altera parte fieri propter paucitatem non potuit. Ita nimium ac diu vrgentibus hoſtibus, initium fugæ in dextro Hungarorum cornu cœptum, in ſiniſtro dein conſecutum, quando ipſe quoq; Hunniades victoria deſperata cum decem millibus equitum ex acie ſe ſubduxerat, vetus illud vſurpans, *vir fugiens iterum pugnabit*, præſertim viribus totis haud deſtitutus. At in media acie, Regis magnanimi, ac nullo pacto cedere, ſuoſq; deſerere volentis, totæ à Turcis profligatæ ſunt copiæ cum ipſo Rege. Iulianus vero legatus in fuga non ſolum ingloria, ſed etiam miſera morte periit, à latrunculis deſpoliatus, interfectuſq;, ac nudus eſca feris, volucribuſquē cœli relictus. Adeo autem cruenta vtrinq; hæc Varnenſis victoria fuit, vt ipſe etiam victor maiorem ex illa mœſtitiam, quam lætitiam præ ſe tulerit, dicens: *Nolle hoc euentu ſæpius vincere.* Hungari Rege, quem in regnum intruſerant amiſſo, ad legitimum tādem poſt varia in comitiis ſtudia & certamina redeunt. Mittuntq; ex corpore ſuo primora capita ad Fridericum Cæſarem, qui ab illo Ladiſlaum, vna cum ipſa regni Hungariæ corona repoſcāt. Fridericus collaudatis Hungaris, quod aliquādo reſipuiſſent, quodq; Regem, quem preteriri non oportuit, ad regnum reuocarent, de corona plane diſſimulat, ſed hoc tantum, quod ad Ladiſlaum attinet, reſpondet: *Puerum adhuc eſſe, nec alia in præſens re egere, quam fideli tutela, tutorem autem quemnam magis idoneum inueniri poſſe, quam agnatum atque gentilem pupilli, & præterea Cæſarem? Expectarent itaque parumper, dum ille adoleſceret, atque interim bona fide regni negocia curarent.* Deligunt confeſtim illi Ianū Hunniadem regni gubernatorem, nec ideo tamen deſinunt Regis præſentiā requirere, non iam precibus, ſed armorum terrore, quem Hunniades contractis duodecim millibus equitum, ſatis terribilem Friderico infeſta populatione incuſſit, vt ſaltem corona potiri

...cicarum, alii Caramanus Aſia præfectus.

Segedini pax ſolenni ritu inter Vladiſlaum & Amurathē confecta.

Franciſcus Cardinalis Florentinus Latina claſſis præfectus Amurathem contra Germanos profectum aſſerebat.

Violatum fœdus, cum Amurathe ictū fruſtra reclamantib. multis, Romano pontifice impellente.

Exercitus Regius ad Varnā peruenit.

Ingentes Amurathis copiæ.

Hunniades fugit.

Clades Varnēſis anno 1444. pridie D. Martini, Regni anno quarto Rex in acie occūbit & Iulianus Cardinalis ob commiſſum ingens ab violata fidei piaculum victimā ſibi denouere Deus voluit regnum.

Poſcunt Hūgari Ladiſlaum Regem nōdum quinquennem.

Hunniades Regni gubernator conſtituitur anno 1445. feſto Pentecoſtes.

poſſet, ſed non aliud aſſecutus eſt, niſi Cæſaris indignationem, quam breui poſt, re feliciter in Seruia aduerſus Turcarum præſidia geſta, in gratiam vertit, ſibiq; beneuolentiã Cæſaris reconciliauit. Vrgentibus deinde Fridericum, tum Hungaris, tum Boiemis, tum etiam Auſtriacis, atque omnibus vim minitantibus, niſi illis dominum ſuum reſtitueret, qui ſuis libere dominaretur. Hoc ad extremum conſilio fruſtratus eſt omnes, quo decreuit ſecum puerum adducere in Italiam, quã coronæ Cæſareæ ſumẽdæ cauſa petebat. Nec ſecus deſtinauit, ac fecit, atq; ita ſe à moleſtia omniũ liberauit, qui ſibi extorquere Ladiſlaum laborabãt. Erat inter comites Friderici Albertus frater eius. Huic cura Ladiſlai commendata fuit toto illo itinere, quod Fridericus Italiam ingreſſurus, nouo more inermis & pacato agmine, non autem cum exercitu, vt alii Cæſares & terrore inibat, imo togatum quoq; agmen ita per viam diſtribuerat, vt alii antecederent, alii ſubſequerentur, ne cui multitudo grauis aut formidabilis exiſteret. Quare etiam aduentus eius lætus omnibus & gratus fuit. Veneti eum primum magna cum reuerentia ac lauticia exceperũt, prorſus hoſpitaliſſime, officioſiſſimeq;: inde diſceſſuro Abacum ex vitro elegantiſſimo concinnatum, exornatumq; donaturi erant, illumq; inter alias ex auro, argentoq; & gemmis diuitias, quas illuſtrioribus hoſpitibus ſolent oſtentare, ſepoſuerãt, quo Fridericus ab iis deductus, gemmas & alia precioſiora in manus ſumit, & quæ magis ex iis placẽt, magis laudat. Cumq; illi Abacum ſuum vitreum, verbis magnificis extollere non deſinunt, annuit morioni ſuo, vt menſam reponendis vitris appoſitam commoueat, qua commota, prouoluuntur vitra, & confringuntur, arridente Cæſare, ac dicente: *nunquam aurea vel argentea vaſa ad tam leuem caſum ita fuiſſent comminuta*. Quo dicto, pro vitreis, aurea à Venetis munera extorſit. Dehinc Senas profectus eſt, quo Leonora ſponſa, Regis Portugalliæ filia, ex ſorore Alphonſi Regis Neapolitanorum prognata, ei aducta ex Hiſpania fuit, nihil prætermittentibus Senenſibus, quæ ad inſtauranda, denuoq; celebranda ſponſalia, cum omni rerum copia, ſplendoreq; & magnificentia pertinere putabant. Romam inde cum ſponſa ingreſſus, ad ſcalas ſancti Petri, Nicolaum Romanũ Pontificem obuium habuit, a quo in templum introductus, ſolẽni more copula matrimonii cum noua nupta copulatus fuit. Ac mox vterq; eorum Imperatoria corona donatus, nuptiis Neapolim dilatis, quas Alphonſus Rex tanto apparatu, tantaq; pompa apparauit, quãtam illa ætas apud nullum alium Regem viderat. Inter cætera lautiſſima, venationem exhibuit, fixis paſſim in campis tentoriis, in quibus amplius triginta millia hominum diſcubuere, fontibus è vario vini genere affatim ad menſam affluentibus. Reuertentem cum bona pace ab externis regionibus Cæſarem, domi bellum Auſtriacum excepit, Ladiſlai gratia, quem Cæſar à ſe dimittere, fideique aliorum committere noluit. Ad duodecim millia militum Auſtria armauerat, Vlrico Eyncingero belli incentore, ſicut idem primus etiam author fuit, vt abſente Friderico præſides Auſtriæ mutarentur, in quorum locum non alii, atq; illi, qui in verba Ladiſlai iurarent, ſubſtituerentur. Ipſius deniq; opera Vlricus Ciliç Comes, qui Viennæ, vrbi in Auſtria primariæ præfuit, in partes Ladiſlai pertractus eſt ſubſcripſitq;, vt confeſtim ad Fridericum irent, qui denunciarent, vi ſe Ladiſlaum recepturos, niſi vltro illis redderetur. Cæſare ſua conſuetudine ſuſpenſum, incertumq; reſponſum dante, Nouam ciuitatem, quæ ſecundas poſt Viennam ſibi partes vendicat, oppugnare adoriuntur, vocatis in ſocietatem oppugnationis Boiemis. Ex quibus Hẽricus Roſenſis iunior cum ducentis tantum equitibus, & octingẽtis peditibus ſocium ſe illis exhibuit, cæteris domi, ad ea quæ à Georgio Podiebradio fiebant intentis. Maxime poſteaquam ille, quod diu concupierat, per factionem ſuam, & Pragenſes, Thaboritaſq; aſſecutus eſt, vt regni gubernator pronunciaretur. Acceſſerunt ad eundem pleraque alia oppida, & in primis ipſius Barbaræ Reginæ dotalia, quæ tunc recens Hradecii deceſſerat, mulier prorſus Sadducea Epicureaque. Cum Epicuro enim ſummum bonum in voluptate ponebat. Similiterque atque Sadducei de immortalitate animæ nihil plane credebat, ſed tam ſuperos quam inferos ridebat. Huic ad laſciuiam comprimendam cum à viris matroniſque honeſtioribus turtur auis proponeretur, quæ marito mortuo iterum nubere neſciret, abſterſo omni pudore, ſolita eſt reſpondere: *Et quid mihi cum aue monticola & ſolitaria? Cur non potius columbas & paſſeres domi ob oculos quotidie obuerſantes mihi proponitis? quarum auium oſcula & amores nunquam ceſſant.* Hæc tamen vt Pragæ in conditorio regum ſepeliretur, Georgius ſacerdotes Pragenſes coegit. Ac promus vi maiore militũ addita, Buduicenſes, Slanenſes, Launenſes parere ſibi vti gubernatori dedignantes facere imperata compulit. Senſim inde & nobilitas aduerſa potentiæ Georgii ſuccumbere co-

Fridericus in Italiam profectus. Ladiſlaũ ſecum abducit.

Veneti magnifice excipiunt Fridericum.

Abacus vitreus ex induſtria precipitatus.

Leonora Eduardi Luſitaniæ Regis filia coniux Friderici.

Nicolaus Papa V. Fridericũ corona & coniugem cingit. anno 1451. 17. Martii

Nuptiæ Neapoli regio apparatu.

Repetitur Ladiſlaus ab Auſtriis.

Nouam ciuitatem Auſtrii oppugnant.

Georgius Podiebradius Boemiæ gubernator.

Barbara Sigiſmundi vidua atheiſtina.

[illegible]

Cogit obſequi vrbes Boemiae Georgius.

bere cœpit, in eum finem tamen, vt in hoc magiſtratu daret operam, ne diutius regnũ Ladislao rege careat. Durabat interim Nouę ciuitatis in Auſtria oppugnatio, foſſa, propugnaculis, ac robuſtiſſimo præſidio ſe tuentis, ſed de fame ſolicitus erat Fridericus, ne illa tandē expugnaret ciuitatē. Quo faciliorem etiã ſe exorabilioremq; præbuit Carolo Badenſi Marchioni, & Sigiſmundo Salſpurgenſi Archiepiſcopo, qui in iſtam partis vtriuſq; pacificationem ſe interpoſuerant.

Soluta Nouæ ciuitatis obſidio.

Pax ita tranſacta, vt Cæſar Ladislaum de ſua poteſtate dimiſſum tutelæ Vlrici Comitis tanquam auunculi tantiſper crederet, dùm in concilio Viennæ breui futuro, melius de tutela illius cum Boiemis & Hungaris deliberaretur, interimq; Ladislaum extra Viennam commorari, vt priuatum adhuc, oportere.

Auſtriis redditur Ladislaus.

Nondum pacificatores Auſtriæ fines egreſſi ſunt, cum Vlricus Comes præter pacta Ladislaum Viennam inducit, poſitaq; ſede principali, in illa eum, aſſentientibus omnibus Auſtriacis, collocat, vt tanquam princeps Auſtriæ fidei iuramentum à ſibi ſubiectis exigat, quorum primus ipſe Comes, depoſito tutoris nomine, iurauit rectorem omnium videlicet, quàm vnius Ladislai tutorē agere maluit.

Georgius de reducendo Ladiſlao in Boiemiã deliberat, vel nouo eligendo.

Qua re Georgius cognita, non procraſtinauit illam ad omnes ordines referre, quos Pragam edicto ſeuero frequentes coegit, aperienſq; os ſuum: *Adeſſe opportunitatem, diu fruſtra de adducendo in regnum Ladiſlao quæſitam*, dicebat. *Si igitur Ladiſlaus etiamnum puer placeat, aut ſi expediat, vnũ in regnis duobus regnare, quorum vtrumq; regis ſui præſentiam ob calamitates acceptas deſideret, prudenter conſultandum eſſe, atq; per tempus ſtatuendum, quid maxime regno conducat.* Quo dicto rogat ſententias a ſua factione auſpicans, quæ domi regem eſſe legendum cenſebat. Ex aduerſa parte dicebatur: *nihil minus conuenire omnibus ordinibus, quam non conſtare ſibi in petitionis honeſta perpetuitate: crebro à Friderico petitum fuiſſe, vt nobis regem noſtrum reſtitueret. Niſi in præſens item faciamus, leuitatis crimen & inconſtantiæ non euademus.* In hanc ſententiam diſceſſum.

Decretum fit de aduocando Ladislao.

Rurſus inde Georgius: *Solent*, inquit, *ij, qui ad pauca reſpiciunt, in multis ſæpius oberrare: id ne nobis contingat, mature prouidendum eſſe, ne hoc ſolum videlicet agamus, vt quamprimum habeamus regem, ſed vt rebus quoque noſtris ſobrie conſulamus, ne de religione ſtatuq; noſtro, & libertatibus, ac maxime de calice periclitemur. Proinſibi ex re videri, vt per capita deſcribantur, atque Ladiſlao offerantur ea, quæ nobis ab eo ſeruari, & confirmari inſtum eſſe duxerimus.*

Conditiones Ladislao proponendæ.

Ne qua noua mox de capitibus illis contentio ſuſcitaretur per quam aduentus regis impediri poſſet, conceſſum eſt, vt ſcriberent, quod iuſtum exiſtimarent, ne tamen Ladislao prius ſcripta redderent, quam in Boiemiam veniret.

Hungaros primum inuiſit Ladiſlaus.

Cuncta apud Ladislaũ ex arbitrio Comitis gerebantur, inter quæ hoc quoque vt Ladislaus ad Hungaros, apud quos & natus, & iam rex coronatus erat, primum diuerteret, auſpicia regni auſpicaturus, quem tamen longius progredi, quam Poſonium non eſt paſſus: ſed ibi regiis negociis in magiſtratibus mutandis, & cæteris proprie ad Regem pertinentibus confectis, curaque regni Iano Hunniadi commendata, rurſus Viennam illum retraxit, ſignificans inde Georgio Podiebradio, ad quem diem Ladislaus finibus Boiemiæ appropinquare vellet, vt regnum quoque Boiemiæ ineat.

Iani Smiritii litera ad regem ſcripta per comitem Podiebradio traduntur.

Quo intellecto Ianus Smiritius, procerũ haud poſtremus, conſiliorũq; vtriuſq; factionis cõſcius, dat literas ad Ladislaũ ſua manu in hanc ſententiam ſcriptas: [a] *Placet vt in regnũ quamprimum venias, ſed non ſine copijs & armis, ſi modo regnare in Boemia cupis, & viuere.* Has literas Ladislaus puerili videlicet animo Comiti tradidit: illeque perlectas, ad Georgium in Boiemiam remittit. Nec is moratus illas in concilium procerum, in quo Smiritius quoque aderat, ſecum affert, ſuppreſſoque authoris nomine, ſenſum illarum cum magna indignatione recitat. Omnibus ſupplicium eum meritum, quiſquis literas ſcripſerit, cenſentibus, rogat ſeorſum Georgius Smiritii ſententiam, illo reſpondente ſimpliciter, tanquam facti huius ignaro: *Quid aliud hac in re cenſeam, quam quod cæteri omnes.* Obtrudit illi literas, iubetque ſignum & manum agnoſcere, ac ſtatim eodem die ſupplicio capitali afficit: de alieno cautius quam de ſuo capite curioſum.

Capitis ſupplicio Smiritius affectus.

Vidit iſta Ramnuſia illa Nemeſis, quæ inſolentiam fortunæ arrogantiamque punire ſolet, ipſumque Comitem, qui literas prodidit, repente de ſtatu illo ſuo florentiſſimo ita deiecit, vt ei adnitenti Eyncigero, aula omnibuſque aulicis honoribus, & ipſa Vienna vrbe interdiceretur: & niſi ab Alberto Marchione Brandeburgenſi ad portam vſque vrbis deductus fuiſſet, lapidatus erat.

Vlricus Cilienſis Comes aula & Vienna vrbe pellitur.

In exilium ad paternum ſolum proficiſcentem, quatuor tantum equites comitati ſunt, cũ alias frequentiore ſatellitio quam ipſe rex cingeretur. Tanto intentius Auſtriaci curabant, vt illo abſente maximo hominum equorumque apparatu Ladislaum in Boiemiam deducerent.

Digitized by Google

a *Smiriſthai epiſtolæ exemplum ex Syluio Bonfinius:*

Venturum te quamprimum in regnum tuum probo, ſi modo veneris imperaturus, non pariturus: inermem impotentemque te intrare non laudo niſi bicipitem te forte mater pepererit, vt ex duobus vnum Viennæ apud amicos dimittas, alterum dubiæ Boiemorum fidei caput temere credas: vale.

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER VIGESIMVS NONVS.

SVMMA LIBRI VIGESIMI NONI.

Ladiſlaus ad regni fines à Bohemis excipitur. Annuit eorum poſtulatis. Aſpernatur Rokizanum, alios ſacerdotes veneratus. Ladiſlaus coronatur ab Archiepiſcopo & Cardinale Strigonienſe. Ladiſlaus Alberti Auſtriæ filius XIII. Rex Boiemiæ & Hungariæ. Ambit Rokizana Epiſcopatum. Georgius legatos ea propter Romam mittit. Anceps à Pontifice reſponſum datum. Iohannes Capiſtranus Monachus Italus mittitur à Pontifice in Boiemiam. Olomuzy concionatur & per interpretes dicta explicantur. Contra Rokizanum diſſerit de vtraque ſpecie ſacramenti. Venceſlaum Bozkonicium cum 2000 Subditorum conuertit. Huius filius Prothaſius Epiſcopus fit Olomuzenſis. Prouocatur Capiſtranus à Rokizana ad diſputationem. Loca ſuſpecta. Roſenſis Capiſtranum receptum ſtatim iuſſu Gregorij dimittit. Ad conuicia conuerſus Rokizanus. Domi pro Archiepiſcopo habetur. Celebrat diem Praga Georgio prodita. Contemnitur ipſius proceſſio à rege. Is ſacrificum Huſſitam ab ara remotum præcipitem dari iubet. Vratiſlauiam rex cum Georgio petit. Sororem Caſimiro Polonico deſponſat. Reconciliatur regi Ciliæ comes. Triumuiratus. Eczingerus profugus ad Cæſarem tranſit. Expugnatio Conſtantinopolis. In Hungariam ſe parat Turca. Hungari regis poſtulant præſentiam. Aemulatio inter Ciliæ comitem & Hunnyadem. Colloquium in Hungaria aperto campo pollicetur Hunnyades. Calixtus Pontifex de ſubſidijs interpellatur. Belgradé oppugnatum. Laus militis Boiemi. Victores paulo poſt tam Hunnyades quam Capiſtranus humanis cedunt rebus. Ladiſlaus & Matthias Hunnyades filij. Comes Ciliæ Belgradi interfectus. Diſſimulat rex dolorem. Solatur viduam Hunnyadis. Conſilium Hungarorum aduerſus Hunniades. Giſcra Ladiſlaum & aſſeclas capit. Ladiſlaus ſecuri percuſſus. Matthias Viennam captiuus deducitur, reliqui fractis carceribus euadunt. Octodecim annorum rex de coniugio cogitat. Magdalena regis Gallorum filia præ cæteris electa. De loco nuptiarũ diſceptatio. Lis inter Ladiſlaum & Cæſarẽ de Auſtria, compoſita. Georgius regem conuenturus Viennã ingredi non vult. Metu offenſionis rex progreditur, in tentorio colloquuntur quatriduum. Pollicetur rex nuptias ſe Pragæ habiturum. Aſtrologus mala ominatur. Legati pro ſponſa in Galliam. Helcekus ſecretarius regius quæſtioni ſubiectus à Georgio, ſecreta regis pandit. Inuitantur principes plurimi ad nuptias. Bonum è Gallia de ſponſa accipit reſponſum. Gubernator ſumptus metuit. Rokizana ſectæ ſuæ abolitionem tot præſentibus vel affuturis magnatibus veretur. Triginta ſex horis à quo laborare cœpit, moritur Ladiſlaus. Rege ſepulto regimen gubernationis Georgius ſuppoſititijs petit Regis literis. Matthiam euocat Pragam. Reuocantur è Gallijs oratores. Suambergius conſulit Gallo, vt ambiat pro alterutro filiorum regnum Boiemiæ.

Ladiſlaus Alberti Cæſaris filius xiii. rex Boiemiæ.

LADISLAO nobilitas Boiemorum cum Pragenſibus ad fines Boiemiæ obuiam progreſſa, iuramentum ei de more offert, quo præſtito, capita dein libertatum ab omnibus ordinibus miſſa exhibet, ſubmiſſe orando, vt illa de regia clementia & liberalitate rata habere & approbare dignaretur. Benigne reſpondet adoleſcens, ſe, quæ pater auuſq; ſuus Boiemis indulſerint, cuncta illis integra præſtare & confirmare velle, ita vt de ſe nemo iuſte queri poſſit. Agunt gratias Boiemi, gratulabundiq; Regem comitantur ad ſedem regiam, omni commeatu inſtructiſſimam, vt tanto lautius hoſpites, qui ad ſolennem coronationis diem inuitati erant, acciperētur. In ipſo introitu vrbis Magiſter Rokyczanus cum ſuis obli... gratia in conſpectum prodiit, Regemq; ſalutauit, ſed cum Rex valde frigide reſalutauit. At occurrēte ex arce Pragenſi ſacerdotum cœtu cum ſanctis reliquiis, ipſos ſacerdotes hilari ore af-

Ingreſſus Ladiſlaus in Boiemiam.

Huſſitis nullus à rege honor habitus.

ore affatus eſt, reliquias vero veneratus & oſculatus, haud æquo animo ferente aduerſa factione. Quæ factio nihilominus tamen poſt acceptum ſtatim diadema, quod Ladiſlai capiti Dionyſius Strigonienſis Cardinalis impoſuit, Regem adiit, per Georgium, illum promiſſorum admonens, quorum non vltimum eſſet, de corroborando Rokyczani Archiepiſcopatu. Dat ille negocium Georgio vt protinus curet, vt legatio Romã ad conficiendam rem mittatur. Qui miſſi erant, retulerunt, *Pontificem Romanum decreuiſſe legatum ſuum in Boiemiam legare, qui præſens inſpiciat, an pacta concilij Baſilienſis à ſacerdotibus ſeruentur: illo comperto, facturum officium ſuum, vt Boiemis Archiepiſcopum conſtituat, non qui hunc honorem ambiat, ſed qui dignus officio illo exiſtimabitur.*

Coronam accipit Ladulaus anno 1452. die Simonis & Iudæ.

Vrgent Rokiczana præſulatum.

Optimam ea tempeſtate famam in concionibus ad populum faciendis Iohannes Capiſtranus, natione Italus, profeſſione Franciſcanus Minoris ordinis obtinuit, ſumma homini dicendi facultas, incredibilis memoria, vitæ ſanctitas rara, mirumq; ſtudium in vitiis inſectandis, & corrigendis erroribus. Hunc allegare Boiemis, qui cuncta apud illos exploraret, quique cõcionibus ſuis deuios in viam reduceret, Pontifici Romano ſumme placuit. Ante ille tamen in Morauiam diuertit, manſitque Olomucii apud ſodales ſuos haud paruo tempore, docens populum tanta celebritate frequentem, vt illum vel capaciſſimum templum non caperet, ſed neceſſe habuerit in foro ſermocinari, duobus ſemper aſſiſtentibus interpretibus, altero Boiemo, altero Germano, qui ea, quæ Latine diceret, vernacula lingua pronunciarent.

Iohannes Capiſtranus a Nicolao V. P. M. Boiemis conuertẽdis deſtinatus.

Dicebat autem contra Rokyczanum, communionem vtriuſque ſpeciei, quod ad idiotas attinet, non eſſe ex veritate pręcepti Euangelici: nec licere cuiquam ritum ab eccleſia cum bona ratione introductum auſu temerario mutare. Quæ audiens Venceslaus à Boſcouicze, inter proceres Morauiæ magnæ authoritatis, vale Huſſitis dicto, rurſus veritatem Romanę ſedis cum duobus ſubditorum millibus amplexus eſt. Huius poſtea filius nomine Prothaſius omnibus ad vnum ſuffragiis Pontifex Olomucenſis declaratus fuit. Rokyczanus irritatus, tam multa apud Morauos Capiſtranum poſſe, vt ipſos quoque proceres quo velit ſermonibus ſuis ducat & impellat, ad diſputationem eum prouocat, definitis certis quibuſdam locis, ſibi valde idoneis.

Summa doctrinæ Capiſtrani quam profeſſus eſt Olomucii.

Venceslaus à Boſcouicz in viã reductus a Capiſtrano.

Prothaſius Epiſcopus Olomucii 37.

Rokyczanus diſputatione Capiſtrano offert.

Contra Capiſtranus Olomucium illum aut Brunnam inuitabat, tanquã ad ciuitates vtrique accommodatiſſimas. Illo tergiuerſante, iter in Boiemiam tetendit, venitque Crumlouiam, Procerum Roſenſium oppidum, & inde mox abit, vbi percepit literas à Georgio gubernatore ad Vlricum Roſenſem eſſe ſcriptas, ne oppido reciperetur. Cæterum à regiis ciuitatibus, Pelſina, Ponte, Cadana cupidiſſime honorificentiſſimeque fuit exceptus, & pro ſancto ab omnibus viris probis habitus, quoniam ſancta inculpataq; & diceret & faceret. Ergo cum aliter illi Rokyczanus nocere haud poſſet, ad calumnias conuerſus, profeſſionem monachi ei quaſi probrum obiectabat, *hypocritam, ſeductoremque populi, & pacis interturbatorem* appellabat.

Probris Capiſtranum inſectatur Rokyczanus.

Ipſe interim Pragæ fretus potentia gubernatoris, authoritatem ſibi Archiepiſcopi inter ſuos omnimodo vſurpabat. Pro quo beneficio, vt gratiam illi referret, honoremque inuicem illius apud Pragenſes amplificaret, diem eum, quo ille Praga per proditionem potitus eſt, alio tamen palam feſtiuitatis titulo inducto, feſtum & celebrem indicit, mandatque omnibus ſacerdotibus, vt poſtridie mane ad ineundam ſolennem proceſſionem præſto ſint omnes. Geſtat ipſe (dum per plateas veteris, nouæque ciuitatis proceditur) diuinam euchariſtiam, veniens que ad portam, qua Georgius in vrbem clam intromiſſus eſt, hymnum victoriæ, *Te Deum laudamus*, canere incipit, deflectitque inde ad domum regiã, proſpectante Rege è feneſtra, ſed neque caput nudante, aut inclinante, aut vllum alium honorem ſolitum habente, adeo vt ſui quoque illum tanti contemptus arguerent.

Dies occupata Praga fit ſolennis.

Quibus ille: *An ego, inquit, vobis tam venerandum omnibus Chriſtianis ſacramentum contemnere videor, quem cotidie illud per rem diuinam cernuum, poſtratumque adorare cernitis? Sed non erat hic venerationi eiuſmodi locus, ne dum Chriſti corpus honoro, ſimul approbare ſacrilegum ſacerdotem putarer.* Cæterum altius hæc res parti alteri adhæſit, quam vt euelli vel probabili excuſatione potuerit.

Rex nullũ honorẽ defert ſacrificulo Huſſitarum.

Nec minorem paulo poſt inuidiam ſibi mouit, dato præſidi aulicorum mandato, vt ſacrificulum factionis Rokyczanæ, qui locum ſacrificandi in eo ſacello, in quo Rex ſacris adeſſe ſolebat, occupauerat, nec idem cedere legitimo ſacellano volebat, abſtractum ab aris de proxima rupe præcipitaret, quãquam ille ſaluti ſuæ fuga conſuluerit: durauit tamen inuidia apud Pragenſes, vt non multum dolerent de diſceſſu illius, quem in Sleſiam ad exigenda à Ducibus Sleſiæ debita regibus officia parabat. Conſtituto igitur Pragæ in vtraque ciuitate per ſemet, vt moris erat, ſenatu præſidibuſque regno duobus præpoſitis, Sbincone Lepore, & Henrico

Huſſitam ſacerdotẽ rex ab ara deturbari iubet.

Magiſtratibus Boiemorum cõſtitutis in Sileſiam pergit Ladislaus.

Anno 1454. ſexta Decemb.

Caſimiro regi Poloniæ pacta ſoror Ladiſlai.

Vlricus Ciliæ comes fortuna in melius mutata redux dignitati priſtinæ reſtituitur.

Strazio, cum Georgio gubernatore Vratiſlauiam profectus eſt, vbi prætereà ſponſalia conſummauit, deſponſa Elizabeth ſorore ſua Caſymiro Regi Poloniæ quā vt ad diem, qualiter oportuit adornatam, in Poloniam mitteret. De Sleſia in Auſtriam ſe tranſtulit, Comite Ciliæ ad omnem occaſionem vigilante, per quam reconciliari Ladislao poſſet. Cui fortuna ſemper mutabilis adeo non eſt aduerſata, vt neſcias, contumelioſius ne eum paulo ante Vienna eiecerit, an glorioſius reduxerit. Quatuor clientuli eiectum comitabantur, reducem mille equites, phaleris, armis, auro, argento cōſpicui deducebāt. Ipſe Rex cum proceribus venienti obuiam extra vrbem factus, honorem vt auunculo habuit, reſtitutumq; in priſtinum dignitatis gradum, gubernatorem Auſtriæ conſtituit. Vnde rurſus inter triumuiros, Hunniadem, Podiebradium, Comitem, inita ſocietas plus valuit, quam iuuenis Regis imperium. In hoc fortunæ ludibrio Eyncingerus tempeſtiuiter cum amicis elapſus, quod vix ſperandum erat, id induſtria ſua aſſecutus eſt, vt apud Cæſarem, quem grauiſſime offenderat, rurſus ſe in gratiam reponeret, ne ſibi, etiamſi vellet, aduerſarius nocere poſſet. Funeſtiſſimum hoc tempus atque infauſtiſſimum Chriſtianis, expugnata à Mahometo Amurathis filio, Conſtantinopoli incidit, adeo vt in præſens quoq; animus horreat, recordatione tam luctuoſi funeris, quo tot Chriſtianorum in tanta [a] vrbe millia cædibus Turcarū funerata, aut inſepulta fuerunt.

Conſtantinopolis capta.

Dum enim omni ſæuitiæ genere in omnes, ſpurcus ille & immanis hoſtis deſæuit, nullum pietati, nullum miſericordiæ, nullum precibus inermium, ſeq; vltro dedētium locum relinquens, ſed paſſim vt quemque ſors obtulerat, ſine vllo militum populique diſcrimine ſternens, pueros puellaſque rapiens, & inter raptus ætate illarum abutens, ſacras virgines inceſtans, honeſtas matronas ludibrio habens, ſeque & ſues, quibus ciuitatem in prædam dedit, ad omne libidinis ſanguiniſque facinus impellens. Hoc interim dolo in delenda quoque nobilitate vſus, vt palam pronunciaret, *Nobilibus fieri poteſtatem pecunia redimendi ſalutē, libertatemq; ſuam.* Quo illi lenocinio illecti, ex latibulis in apertum prodibant, captique, & ad Mahometum adducti, in conſpectu eius crudeliſſime trucidabantur. [b] Allatum poſtremo & caput Conſtantini Imperatoris, intra portas oppreſſi ei fuit, quo ille viſo, haſta illud affigi, & ad terrorem Chriſtianorum per omnia caſtra circumferri iuſſit. Vertit deinde ab hominibus ad numina violandā rabiē, aliorum enim aras diruit, aliorum oſſa & reliquias canibus ſuibuſque obiecit, aliorum imagines luto & ſtercore fœdauit.

Immanis rabies Turcarum tam in res ſacras quā profanas.

Templa vero illorum adeo profanauit, vt lupanaria meretricum in illis & ſtabula equorum conſtitueret. Id porro omnium acerbiſſimum atque impiiſſimum, quod cum ipſi Chriſto, à quo Chriſtiani cenſentur, aliter illudere Turcæ neſcirent, ſublato è templo Sophię illius ſimulachro in formam crucis transformato, omnibus illud modis, quibus quondam impia gens Iudæorum, illudendum ſuſceperunt, denuo Chriſtum, quantum in illis fuit, patibulo affigentes, addito furcæ elogio: *Hic eſt Chriſtianorum Deus.* Agnoſcimus libenter, ô impii, Chriſtum eſſe Deum & Dominum noſtrum, ſimulq; confitemur, tam miſerandam tantæ vrbis ruinam ſecundum peccata maiorum noſtrorum contigiſſe, dum viam diſciplinamque Domini non tenerēt, nec vnitatem eccleſiæ Chriſti ſeruarent, ſed vana animi elatione & ambitione inflati, illam temere ſcinderent, ſibimet mercenarium pro legitimo paſtorem conſtituentes, cum quo extra paſcua tota via errarent.

Apparat⁹ Mahometis in Hūgariam.

Regem ſuū vocant Hungari.

Ab hoc ſucceſſu Mahometes in Hungariam expeditionem plus quam biennium apparare cœpit, quo magis inſtructus ab omnibus rebus ad bellum pertinentibus eſſet, Hungaris crebro ad Ladislaum Viennam concurſantibus, petitum vt Budam reuiſat, rebuſque ſuis & regni conſulat, præſertim magnis impendentibus & periculoſis motibus, vt omnes intelligant, ſalutem fortunaſque & liberos ipſorum Regi ſuo eſſe chariſſimas. Liberaliter legatis per Comitem reſponſum: *Affuturum breui regem, ipſumque communiter cum illis regni negocia veteri regum conſuetudine curaturum.*

Simultates inter Comitem et Hunniadem.

Nam ſi quis alius plurimum, plus adhuc Cilię Comes cupiebat, vt Hunniade de gubernatione deiecto, regimen ad Regem perueniret, quem ipſe Comes regebat. Facile autē Comiti erat, dare verba iuueni Regi, ſed difficile annoſa vulpis, qualis Hunniades erat, laqueo capi ſolet. In hanc autem ſuſpicionem apud Regem Comes Hunniadem adduxerat, vt ſuſpectus haberetur tanquam regni æmulus.

Patula ſuſurronibus regia aures.

Quippe ſine Regis imperio in arces & oppida regia inuaſerat, vectigalia regni vſurpauerat, homines, arma, equos in poteſtate ſua habuit, ac ſolo nomine excepto, Regem potētia gerebat. Ne igitur Ladislaus velut pictus adumbratuſq; rex Hungariam introiret, ſuadebat ei Comes, vt prius Hūniadem ſub colore aliquo Viennam euocaret, euocatumq; caperet, atq; in carcerē conijceret. Rara in aulis taciturnitas inter tot linguaces, qui linguam

gnam ſuam felicioribus libenter venditant. Ab iis Hunniades de inſidiis certior factus, cum accepiſſet literas euocatorias, reſcripſit, ſe intra regnum obedienter Regi appariturum, vltra fines progredi non eſſe obnoxium. Ergo rurſus vt ad fines appareat vocatur. Venit duobus millibus equitum delectorum ſtipatus, obtulitque in campo colloquium. At Comes eum in caſtellum, quod præſidio munierat, pertrahere conabatur, nobilitatem & cum Rege cognationem obtendens: contra Hunniades magiſtratum ſuum ei opponens, cui Comes quoq; in Hungaria cedere loco cogeretur. Ita per rixam & mutuum metum re infecta vtrinq; diſceſſum. Mox Hunniades de conſilio amicorũ arces nonnullas Regi ſua ſponte reſtituit, atq; cum illo de ſecuritate pepigit, antequam Budam introiit. Budę de nulla re prius crebriuſq; quam de bello Turcico conſultatum fuit, accurrentibus aliis poſt alios nunciis, terribilia de copiis Mahometis eiuſq; minis nunciantib. quo modo videlicet regno Hungariæ par exitium atq; imperio Conſtantinopolitano interminaretur, paratamq; ſe iam victoriam habere iactaret. Factum ſenatuſconſultum, vt *oratores ad Romanum Pontificem* (Calixtus Pontifex erat) *mitterentur oratum, vt curam adhortandi Chriſtianos Principes ad ferenda contra Turcas auxilia ſua authoritate ſuſciperet, quando Hungarorum precibus clauſas illi aures haberent. ſpe tantum & vanis promiſſis Hungaros lactantes.* Nihil in Calixto defuit: nam ipſe cõtinuo ſedecim triremes, quibus maritima hoſtium vexarentur, aduerſus Turcas tranſmiſit, & Caruaiam S. Angeli Cardinalem in Hungariam ire iuſſit, qui vna cum Capiſtrano ad commouendam miſerationem ad vnguem facto, quantum numerum poſſent militum cruce ſignatorum conflarent. Eorum pars vix tertia armis militaribus inſtructa fuit, cætera turba, vt mos in Hungaria habet, falces, & ſudes portabat. Vis autem tota in exercitu regis erat, quem ſibi raptim ex regnis ſuis cõtraxerat, cui Huniadem præfecit, ſed nihil cum Turcis ſimile, qui omnes circum Bellegradum, à veteribus Taururum appellatum, campos & agros innumerabilibus copiis compleuerant. Non eo tamen territi, quia pauci erãt, ferre obſidionem fortiſſimo animo Huniades & Capiſtranus, qui ſuis cruciferis ſignũ crucis præferebat, decreuerunt. Nam Rex conſilio eiuſdem Huniadis Budæ ſubſtiterat. Idem paulo poſt ſuaſu Comitis per ſpeciem venationis Buda elapſus, Viennam ad locum tutiorem ſe contulit Mahomethes, quia primo impetu quemadmodum ſperauerat Bellegradum non cepit, ſed præter caſtra nauium quoque ſtationem, quam in Danubio habuit, vt ab obſeſſis peti turbarique vidit, dentibus infrendens gemitu, tantulum oppidulum ſibi ad cætera quæ conceperat peragenda impedimento fore, admoueri mœnibus ænea tormenta, quorum neque plura neque maiora vnquam alias habuiſſe dicitur, iuſſit, muroſque & turres ſterni, diruiq;. Deinde per ſtrata ruinis, tota ſuorum mole aggredi obſeſſos impellit. Ingens mali vis Chriſtianos vrgebat, multitudine Turcarum nimis premente: ſed mirum dictu, quod pauci nulli malo cedebãt, pręſertim cum oppugnatio per diem noctemq; continuata fuerit, ſed illam Chriſtiani tam ſtrenuo atq; cõſtanti animo cum Huniade & Capiſtrano ducibus ſuis, egregie munera ducum pro functione vterq; ſua fungentibus, ſuſtinuerũt, vt ad extremum hoſtes maxima ſtrage proſtratos à mœnibus repellerent. Inter autem duces reddendus eſt militi quoq; Boiemo debitus gloriæ titulus, qui cum vidiſſet Turcam cum ſigno vexilloque Turcico murum iam conſcendiſſe, eoq; metu pleroſq; militum perculſos, fugam in arcem paraſſe, complexus lucta Turcam, rogat Capiſtranum inferius ſtantem. *Si*, inquit, *ſponte mea cum cane iſto me de muro præcipitauero, illi commoriturus, quid de anima mea cenſes futurum?* Illo reſpondente, *Saluam ſine dubio fore*: eiecit ſe protinus & Turcam, morteq; hoſtis & ſua vitam ſociis incolumem reliquit, ita vt perſequi quoq; Turcas fugientes, rebuſque illos ſuis ſpoliare auderent, quæ ab igne manſerunt integræ. Tanta namque poſt rem male geſtam Mahometis animum deſperatio inuaſit, vt caſtris, quę facile tueri poterat, ignem ſubiicere indeque fugere maluerit: illum inter alios inſequente ſignifero cum ſigno crucis, quod ſignum ille nuper contumelioſiſſime tractauerat, vt maiore viciſſim contumelia ipſe cõfunderetur. Memor enim Dominus erat opprobriorum eorum, quæ ab inſipiente fiunt tota die. Sed nec amplius idem cladis ignominiæque ſuæ obliuiſci potuit, quin ad mentionem illius barbam manu demulcens, & caput quaſſans, pugnam diemque fuerit deteſtatus, qua cum Chriſtianis certamen ad Bellegradum inierat, & plus quam centum ænea tormenta raræ magnitudinis illis reliquerat. Certe, quæ ex iis Budam aduecta in arce vſque ad Ludouici Regis obitum iacebãt, facile certare de magnitudine cum aliis huius ætatis, ac vincere illa poterant. Modico poſt hanc victoriam interiecto tempore, glorioſi victores, quemadmodum in vita ſe

Gubernator à rege euocatus regni limites excedere non vult.

Eluduntur inſidiæ Ciliensis.

Rex Ladislaus Budam venit Anno 1456. 13. Februarii.

Calixtus III. pontifex in bellum Turcicum Chriſtianos Principes accendit.

Alba Græca vel Nandor alba à Mahomete oppugnata defenſorib. Huniade & Capiſtrano 13. Iunii anno 1456.

Boiemi militis virtus.

Mahometes repulſus à Belgradi obſidione.

Digitized by Google

Iohannes Huniades obiit 10. Septembris.

Capiſtranus 26. Octobris: ille in Alba Trãſſyluanica, hic Vylaci ſepultus.

dilexerunt, ita in morte non ſunt ſeparati. Prior Huniades, procurante funus eius Capiſtrano obiit: mox ipſe Capiſtranus in choro ſuorum ſodaliũ, inter hymnos Deo decantatos, ſenilem emiſit ſpiritum. Porro Huniades duos ſuperſtites filios reliquit, Ladiſlaum atque Matthiam, Ladiſlaumq; Bellegrado cum firmiſſimo militum præſidio præfecit. Is Regem Ladiſlaum cognoſcendi loci pugnæq; cum Turcis initæ auidum illo veniẽtem cum purpuratis & aliis inſignioribus aulicis intromiſit, cæteram turbam

Ladiſlaus Albam Græcam intromiſit.

Simultates paternæ in liberis conſpicuæ.

Læſa fit furor ſæpius patiẽtia.

Comes Ciliæ obtruncatus.

Abſoluuntur Regis ſententia ſicarii.

(ad quatuor millia hominum erant) tentoria extra mœnia tendere iuſſit, Comite indignante, quod ſuum militem intra oppidum contineret, regium autem foras extruderet, vnde vetus inter eos ſimultas paternaq; offenſio recruduit, ita vt vterque ad primã occaſionem ad omne facinus videretur eſſe paratiſſimus. Forte Comes dum cubiculũ egreditur, obuiam fit Ladiſlao Huniadi iræ impatienti, ſed nec ipſe illius continens: ſubito igitur poſt rixam ad gladios, Comes duos Ladiſlao digitos amputat, Ladiſlaus Comitem loricatũ fruſtra ferit, donec illum accurrentes Hungari crudeliter interficiunt. Nullus magis acerbus caſus Regi contingere potuit, tam alta in iuuene tamen animi moderatio fuit, vt ſummum illum dolorem intra ſe penitus contineret, mœſtitiamque nec in vultu oſtenderet, nec proderet gemitu, deniq; non dubitauit (quoniam ita Hungaris videretur) Comitem, qui loricatus inter togatos incedere auſus fuerit, iure cæſum profiteri. Cæterum omnem exequiarum honorem auunculo habuit, iuſſitq; funus Ciliam efferri, vt in maiorum ſuorum conditorio conderetur. Nec vltra Bellegradi moratus, Budam reuertebatur, comitantibus eum Ladiſlao & Matthia fratribus vſq; ad ar-

Viduam Hunniadianã conſolatur rex.

cem Hunniadam, in qua mater eorum vidua mœrore anxia deliteſcebat. Mira rurſus animi indoles in tam tenera Regis ætate emicuit, poſtquam arcem ingreſſus, omnia ibi luctu plena, ipſamque viduam lacrymabundam, ac veſte lugubri indutam vidit, quanquam ipſe ſatis mœſtus, reuocare tamen illam à mœrore ad lætitiam incipit. *Eam*, inquiens, *mortem eſſe dolendam & deflendam, quæ vitam penitus auferat, non vero illam, quæ nos*

Patrocinium ſuſcipit rex liberorum.

ad meliorem vitam transferat. Maritus, inquit, *tuus vtiq; etiamnum viuit, & cum Chriſto proculdubio regnat, qui pro Chriſto tot ſe periculis obiecit, maxima interim ſolatia tibi relinquens, Ladiſlaum iſtum & Matthiam filios, quibus quoties volueris refici poteris: anteuertant igitur luctibus gaudia quibus maritus fruitur, vt ſimul cum illo gaudere videamur, ac protinus funebris iſte habitus deponatur:* mandatque aurum, purpuram, ſericum afferri, & per totum Gynæceum

Fratres Hunniades regem Budam deducunt.

diſtribui. Mutata veſte læti omnes ad epulas & conuiuia dilabuntur. Quibus rebus vehemẽter exhilarati, ſuiq; velut iam valde ſecuri Hunniades, Budam ambo regem proſequuntur. Ibi Regem, qui à conſilio ex ipſis Hungaris quoque præcipui erant, circumſiſtunt, audaciamq; Ladiſlai commemorant, indignamq; Comitis atq; crudelem mortem deplorant, & ſi inulta diutius manſerit, quonam euaſura ſit oſtendunt, ante oculos faſtum Ladiſlai ambitumq;, inceſſum, & clientium apparatum proponentes, quo potentiam Regis iam complecteretur, nomen tantum remitteret, quod auidiſſime con-

Conſilium de Ladiſlao interficiendo.

Ladiſlai Garæ filiam ducturus erat Ladiſlaus.

Giſcra Ladiſlaum capit & complices.

Capite plexus Ladiſlaus Hũniades ætatis anno 26.

cupiſceret. Ad quæ Rex: *Viderent, ne quid ipſe regnumq; detrimenti caperet, ſibi eam facultatem non adeſſe, vt æmulum maiore factione ſubnixum in poteſtatem ſuam redigat, quando nullos ad manum armatos habeat. Bonum animum habe Rex*, inquit Palatinus regni, Ladiſlaus Garai cognominatus, *cuncta adſunt, poſtquam Giſcra adeſt, qui ex altera Danubij ripa in oppido Peſtho diuerſabatur*, præpoſitus ei numero externorum, qui Regem in itinere comitabãtur. Hic admonitus vt occultus cum fortiſſimis in arcem penetraret, in veſtibulo arcis Ladiſlaum Hunniadem comprehendit, & cum eodem Epiſcopum Varadiẽſem, Sebaſtianum Roſgonium, Ladiſlaum Caniſium, & quoſdam alios ex eadem factione proceres. De Hunniade capitale ſumptum ſupplicium, Carnifice ſucclamante: *Sic perire illos, qui ſuis dominis ſunt rebelles.* Cæteri in carceres coniecti, quibus ruptis breui poſt in-

Matthias Viẽnam in carcerẽ detruſus duodecim annos natus.

de euaſere omnes. At Matthias adoleſcens Ladiſlai frater, adhibitis cuſtodibus, Viennam cum Rege adductus eſt, ibiq; ſub cuſtodia habitus. Duodeuigeſimum ætatis annum Rex attingere inchoabat, matrimonio ſatis habilem, de quo mature conciliando ſæpius alias inter ſe Hungari, Boiemi, Auſtriaci diſſerebant: tum vero in concilium

Deliberatio de regio coniugio.

Viennam coacti, ſententiam ſuam regi palam aperuerunt, placere omnibus dicentes, vt Rex ducat vxorem, hoc ſolum ſcilicet ac maxime neceſſarium reſtare ad conſummandam regnorum fœlicitatem, vt videãt ex Rege ſuo liberos procreatos, qui ius ſuccedendi legitimum in regno habeant. Quo audito Rex, haud ſane alienus à re vxoria, iubet illos hanc quoq; ſententiam promere, quænam ei ſponſa, & ex qua domo eſſet eligenda, vt eo melius ſecum de matrimonio deliberare poſſet. Vna rurſus voce omnes

Magdalena, alius Margare-

nobilitatem, formam, opes, Magdalenæ Regis Galliarum filiæ prædicare, nec aliam di-

gniorem

Digitized by Google

gniorem connubio nobiliſſimi Regis oſtentare, nihil dubitante Rege, quin illam cæteris præferret, ſed maximè ambigebatur de loco nuptiis legendo. Hungari Budam, Boiemi Pragam, Auſtriaci Viennam appoſitiſſimam ad eam celebritatẽ peragendam eſſe contendebant, qua in re non ſatis conuenientibus, in aliud tempus dilata fuit conſultatio. Interim grauiſſima inter Fridericum Cæſarem & Ladislaum Regem diſſenſio amiciſſimè cum ingenti Auſtriæ commodo & vtilitate compoſita fuerat. Quæ Georgius Gubernator audiens, cum octingentis expeditis equitibus in Auſtriam ire properat, habere ſe arcana, inquiens, nemini niſi Regi credenda. Iuſſus traiicere Danubium, atque vrbem ingredi, vt corám quæ vellet, Regi in aurem diceret, Viennam ſibi ſuſpectam eſſe reſpondit. Feruntq; inde ei ortam ſuſpicionem fuiſſe, quod clanculum inaudiuerit, chirographa poſt interitum Ladislai Hunniadis non pauca eorum eſſe reperta, qui cœpta conſiliaq; aduerſus Regem eiuſdem Ladislai approbabant, inter quæ Georgii quoque chirographum extare aiebant. Veritus itaque ne inauditus, indictaq; cauſa, aut inimicorum ſuorum factione, quorum pleriqꝫ tunc in aula Regis erant, periculum aliquod adiret, ex tuto alloqui Regem deſtinauerat. Id vero maxime indignum cunctis videri, exigere à rege, vt contra maieſtatem ſuam extra mœnia ad ſubditum ſuum prodeat, nugas fortaſſe illius auditurus. Rex nihilominus authoritate gubernatoris, quam ſibi in Boiemia apud factionem potentiorem conciliauerat, motus, ſepoſito dignitatis reſpectu, ſeruire tempori in animum induxit, ſibique tentorium non procul à Gubernatore conſtitui iuſſit. Ad tria fere millia equitum Regem proſequebantur, ſed inermia, colloquiumque in diem quartum protractum eſt, pernoctante rege ſemper in vrbe. Ac cæteris quidem diebus, ſermoni vtrinque habito, duo ex conſilio regis teſtes affuerant. Quarto, excluſis omnibus arbitris, quid inter ſe collocuti fuerint, id ſcilicet ipſi nouerant. Verum quia vultu vterque turbido & indignationis manifeſto ex tentorio diſceſſerant, ex ea re ſtatim innotuit, Gubernatorem cum Rege egiſſe de nuptiis in Boiemia celebrandis, & poſtquàm non impetrauit, indignabũdum minabundumque abiiſſe. Pœnitentia mox rex ductus, quod illum male animatũ, qui ipſas quoque nuptias impedire poſſet, à ſe dimiſiſſet, reuocari illum mandat, & ſi pertinax in propoſito abeundi fuerit, polliceri aduentum ſuum Pragam, ibidemque nuptias celebraturum. Introeunti cum inſigni pompa equeſtrium pedeſtriumque copiarum Pragam, Nicolaus quidam ex eorum numero, qui pronunciandi ſcientiam ex decretis aſtrorum profitentur, male fauſtum ingreſſum planeque ſtellæ crinitæ regibus horrendæ, quæ eodem anno apparuit, congruentem pronunciauit, quale vaticiniũ apud paucos curam, apud reliquos riſum, velut vanitate plenum excitauit. Omniſque ſolicitudo omnium, ac maxime regis intenta fuit in apparatum nuptiarum, vt quam ſplendidiſſime atque ornatiſſime illæ quamprimum adornarentur. Ac ſine mora decretum vt legati ad Carolum Galliæ regem pro adducenda in Boiemiam ſponſa omni rerũ copia inſtructi proficiſcantur. In ea legatione primas partes tenuerunt Vdalricus Patauinus Epiſcopus, & alter quidam ex Hungaria Epiſcopus, tertius Zdenco Sterenbergius, magnificentia clarus. Iis additi ſeptingenti equites, vno colore veſtiti, matronæ ac virgines gemmis vnionibusque exornatæ. Quadrigæ auratæ, atque octoginta equi candidi, & præterea alia dona, & dante & accipiente digna, ſponſæ miſſa ſunt. Iniunxérat item Rex Helcelio, quem à ſecretis intimum habuit, vt Zdenconi quadraginta millia auri pro viatico adnumeraret. At ille à Gubernatore, cui haud bene cum Zdencone conueniebat, perſuaſus, viginti tantum millia repræſentauit, quam ſummam Zdenco ne attingere quidem voluit, ſed ſtomachabundus regem adiens, aut integrum viaticum aut nullum repetebat. *Ita profecto*, inquit, Rex, *iuſſeram, vt tibi in ſolidum ſumma redderetur; ſed pereat Helcelius, ſi quid de illa defraudauit, tibi ne quid deſit curabimus.* Interim Helcelius iratum metuens regem, in alienas incidit manus, regeque inſcio tortus, occultiora quædam regis conſilia Georgio prodere coactus fuit. Delecti mox & alii legati, qui hoſpites ad nuptias inuitarent, Cæſarem in primis cum coniuge Leonora, dein regem Poloniæ, qui vnam, & Vilhelmum principem Saxoniæ, qui alteram Ladislai regis ſororem in matrimonio habuit, poſtea Bauariæ Rhenique principes & Marchiones Brandeburgenſes vocati. Trabeſque & aſſeres Pragam conuecti, vt ex illis theatrum & orcheſtra extrueretur, in quibus ludos ſpectaret, & cum tripudiis ſubſultarent. Allatæ etiam tunc ex Gallia literæ, ſignificantes, quàm ampliſſimo honore, quantaque liberalitate opulentiſſimus Rex legatos Boiemos tractaret. Ad hæc tantam ibi adeſſe principum illuſtrium frequentiam, quantam antea nunquam vidiſſent,

tha, Caroli VII regis Galliæ filia ſponſa regi eligitur.

Georgius gubernator non niſi data fide publica regem extra Viennam cõpellare vult.

Colloquium regis cum gubernatore.

Offenſum gubernatorẽ Ladislaus placat.

Ladislaus in Boiemiam.

Aſtrologi praeſagium.

Legatio in Galliam pro ſponſa.

Munera ſplendida.

Helcelius [illegible] viatici numerati iuſſu gubernatoris.

Coniuges inuitantur ad nuptias.

Boiemi in Gallia benigne excepti.

Digitized by Google

horumque maiorem partem in Boiemiam venturam. Hic demum animo fluctuari Gubernator ac ſero perpendere, infinitas in hoſpites non ſine graui onere regni futuras impēſas. At Rokyczanus aliud magis periculū vereri, ne ſcilicet tot Chriſtiani principes, ad abolendas Boiemorum ſectas tanto ſtudio Pragam venire feſtinarent.

Male ſibi metuit Rokyczanus ob aduentum tot principum.

Inter hæc ſubito languore tentari rex, ipſeque de recuperanda ſalute modicam ſpem habere, vt ex verbis eius patuit. Nam cum Hinco a Vetouia, vnus de conſiliariis, regi ad feneſtram ſtanti, nondum abſterſis lacrymis interueniſſet, ac mœroris cauſam requiſiuiſſet, non ſine gemitu reſpondiſſe dicitur, *mortem ſibi certam inſtare.* ne quam tamen cæteris ſuſpicionem infirmitatis daret, more ſolito cœnauiſſe, & cum purpuratis ſatis hilares ſermones in multam noctem miſcuiſſe. Eunti deinde in cubiculū, rappulas, cuiuſmodi cibi auidiſſimus erat, oblatas fuiſſe, a quarum eſu totam noctem cruciatu doloribuſque vigilem exegiſſe, nihil amplius medicis proficientibus, donec poſt ſex & triginta horas, quam ægrotare cœpit, ſanctam innocentemque animam Deo Optimo traderet.

Ladislaus Rex moritur Pragæ anno 1458. 23. Nouembris, ætatis 18.

Cruditatene an veneno extinctus fuerit, illo ſtatim tempore inter medicos variatum fuit, quibuſdam illam accuſantibus, cæteris manifeſta veneni ſigna ſe reprehendiſſe fatentibus: ſed quis incerta audeat pro certis affirmare? Illud palam fuit, etiam ab iis qui ſuſpecti habebantur, mœrore triſti completam fuiſſe domum in qua funus iacuit, quippe in vrbe, non autem in arce obiit, in qua deinde regia pompa elatus, iuxta Carolum Cæſarem proauum ſuum, tanto ploratu eiulatuque conditus eſt, vt totum templum Diui Venceslai lamentis & planctibus perſonaret.

Luctus ingens ab regis morte.

Maxima pars immaturam inexpectatamque adoleſcentis adhuc regis mortem deplorabant. Multos regni quoq; ipſius miſeratio ſubiit, quod deſertum certo hærede ad nouas rurſus calamitates expoſitum cernebant. Aduenæ vero omnes communem reipublicæ Chriſtianæ fortunam quaſi vna cum Ladislao intercidiſſet, ante alia dolebant, vt qui cognitum haberēt, tot & tantos principes non tam ad ornandas ſua præſentia nuptias, quam ad conſultandum de expeditione contra Turcas ſuſcipiēda venturos fuiſſe. Hæc igitur omnia crudele mortis fatum diſturbaſſe, tantamq; ſpem & certiſſima regni Galliæ præſidia ad nihilum adduxiſſe, victi dolore tantum non impie querebantur. Porro gubernator funerato rege ab exequiis, eodem confeſtim die omnes ordines in domum regiam ſeu vocat, & ad illos refert, magiſtratum ſuum per obitum regis, qui in diem Clementis inciderat, non eſſe extinctum, quoniam ita ſibi à rege mandatum fuerat, vt in adminiſtrando regno vſque ad Pentecoſten perduraret.

Prorogari petit Georgius poteſtatem gubernandi.

Subticentibus aliis, Pragenſes ſine vlla dubitatione gubernationi eius ſe commiſerunt, deinde amici & fautores, cæterorū ſilentium pro approbatione acceptum. Et quis armatis circumſepto aperte contradiceret? Idem Gubernator ea hora qua rex emiſit ſpiritum, detracto ei annulo literas Viennam ad Matthiam Hunniadem ſcripſit, vt cum ſub ſpe libertatis aſſequendæ Pragam el ceret. Quippe hac conditione alligatus erat, *ne liber fieret, niſi rex ipſe manu ſua ei obiita, liberum pronunciaret.* Proin facile eiuſmodi illecebra iuuenis illectus, Pragam cum deductoribus venit, ad nouam cuſtodiam illum deducentibus, ex qua (niſi magno precio ſe redimeret) exeundi poteſtas non aderat.

Matthias à Georgio Pragā vocatur.

Miſſi præterea in Galliam ad legatos nuncii, qui illos domum, ſiue negocium confectum, ſiue adhuc infectum fuerit, reuocarent, ſponſa in Gallia relicta. Hoc nuntio prorſus inexpectato, vehementer tota regio conturbata fuit. Quippe cuncta, quorum gratia legati venerant, melius etiam quam ſperauerant, cum rege Galliæ tranſegerunt. Omnes denique iam in procinctu erant, tanquam poſtridie abituri, qui ſponſam in Boiemiam deducere debebant, ingens is & illuſtris comitatus fuerat.

Reuocatiora- tores in Galliā profecti.

In hac omnium rerum confuſione Zdenco Sterenbergius ſumpta audacia regem Galliæ adit, ſecum afferre dicens, quibus præſens iſta eius animi ægritudo ſanari queat, promere iuſſus remedia: *Da*, inquit, *alterum ex filiis regem nobis Boiemiæ atque Hungariæ, poſtquam regnum vtrumque hærede careat: longe maiora per hæc quam perdidiſti aſſequi poteris.* Demulctus iſtis, & plane perſuaſus rex, legatos ſuper hac re in Boiemiam mittere non procraſtinauit.

Galliæ rex ambit regnum Boiemiæ, perſuaſus a Sterenbergio.

a *Conſtantinopolis à Mohomete 2. Turcarum Imperatore expugnata anno 1453. 29. Maii, ab vrbe à Conſtantino condita anno 1122. & menſe tertio.*

b *Flauius Conſtantinus XV. Palæologus Manuelis iunioris filius, in quo deſiit imperium Orientis.*

c *Nicolaus V. mortuus dicitur reliquiſſe in bellum Turcicum 1200000. aureorum.*

HISTO-

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER TRIGESIMVS.

SVMMA LIBRI TRIGESIMI.

[illegible] Boiemiæ multi & potentes. Cæſar fratri vel patrueli deſtinarat. Caſ[illegible] Saxo ratione coniugum ſororum id ſibi vendicant. Rex Galliæ magni[illegible] Galli neq; alii, niſi rege iam electo. Electio in prætorio Pragenſi. Con[illegible] acclamatum prius quam de electione inchoatum. Et Matthias Hunnya[illegible] Georgius a Kunſtat Podiebradius XIIII. Boiemiæ rex. Matthiæ Ca[illegible] coniugem. Sollicitus interim de coronatione ſede Archiepiſcopali vacante, & Olom[illegible] confirmato. Georgius præſtito Pontifici iuramento ab Epiſcopis Hungaris coro[illegible]. Morauia Georgium regem agnoſcit. Iglauia Huſſitam vrbe exclu[illegible] menſes. Cæſar intercedit. Hinco à Vuetouia contumax regi de[illegible] arx ſolo æquata. Sileſii & Luſatii tergiuerſantur regi parum Catholico obedire. [illegible] rex populatur. Caſmirus rex Poloniæ pontificis iuſſu arbitrum agit. [illegible] Georgius principes Germanos feudum petentes Egræ. Hortantur principes regem [illegible] eccleſiæ Romanæ. Pollicetur. Rex filiam nouennem Alberto principi [illegible] deſpondet. Mittitur in Miſniam ne religioni huic conſueſcat. Legatos Georgius decernit [illegible] rata habeat pacta concilii Baſilienſis. Mittit Pontifex proprios in Boiemiam legatos. Non admittuntur à rege ob negatam confirmationem Compactatorum, vnde regis dignitas [illegible] ſuæ ſectæ pendebat auctoritas. Triennium Vratiſlauienſibus indulgetur antequam Georgium [illegible]. Venceslaus adminiſtrator Archiepiſcopatus Pragenſis. Hinc noua iurgia. Ex[illegible] Monachos. Fantinus de Valle Pontificius legatus ad conuentum regni. Petit [illegible] cauſa religionis. Fert diuerſum quam expectauerat. [illegible] natum. Iodocus [illegible] pro aduerſaria parte perorat. Fantinus audiri vult in ſenatu. Oratio [illegible] iuramenti admonet: tum Rokyzano ſacris interdicit. Poſtridie [illegible] in carcerem deducitur cum regni Cancell[illegible] conſulunt. Ludouicus [illegible] Fantino dimiſſionem impetrat: hic moritur Ratiſbonæ. Pontifex telum excommunicationis inhibet ad petitionem Cæſaris. Eripit Georgius Cæſ[illegible] captiuitate. Donatus ea propter ære, & filii principes creati Munſterbergenſes. [illegible] Georgio Praga[illegible]. [illegible] Morauia Rokyzana ſacerdotes inſtituit. Pontifex Vratiſlauienſes in ſuam protectionem ſuſcipit, abſoluitque a iuramento. Georgius flocci pendit. Matthiam regem Hungariæ pontifex [illegible] contra Georgium. Paulus II. pontifex abrogatum regnum [illegible] Matthiæ confert [illegible] Friderico Cæſare. Catholici [illegible] ſunt. Z[illegible] oppugnat Georgius. M[illegible] Matthiam [illegible] rienſes [illegible] Munſterbergam [illegible] Sileſii. Gradiſch[illegible] Georgio. M[illegible] Polliam [illegible] Brunam vſque. Acies Georgii & Matthiæ inter Statium & L[illegible]. Miſ[illegible] tumultuantur. Retrocedit Georgius. Matthias Trebitii [illegible]. Capitur ab Hungaris V[illegible]. Budam deducitur. M[illegible] in B[illegible] ægre ſe expedit. Rex Georgius pontifici vult reconciliari. Obſtat Rok[illegible]. Georgius Matthiæ duellum vel iuſtam pugnam offert. Vtrumque accipit Matthias. [illegible] Pragæ indicto, timorem regi incutiunt. Abalienati ad Matthiam [illegible] Georgius. Impedit Rokizanus, quem rex repellit. Spoliat rex Mo[illegible] ſollicitus. Rex minus gratum accipit reſponſum. Liberis [illegible]. [illegible] primo, poſt etiam rex, vterque moriuntur.

[illegible] tore, quam tum ambitu comitia regis creandi in Boiemia caluerunt, adeo multi magniq; competitores [illegible] Cæſar in petitione ſua, ius, quod nunc feudatarium [illegible] neglectum & contemptum prætendebat. Ma[illegible] Auſtriæ ducibus ex antiquo fœdere [illegible] principes iſto, regnum illud [illegible] tentabat. Caſymirus Poloniæ rex, cui ſoror Ladiſlai nupta

erat, & [illegible] Saxoniæ dux, qui alteram ſororem [illegible] habuit, regni [illegible] iure ſucceſſionis pertinere dicebant. [illegible] ambitioſa petitione, ſed auro & opibus [illegible] cæter præſtabat, ſpondens omnia regni [illegible] ſuo ære ſe [illegible] gno aliena a ſuo Marte recuperaturum, & ad annum vſque [illegible] tributum a quoquam exacturum. Si admiſſi & in comitia [illegible] ſent, opinio erat, ablaturos [illegible] ſuff. agiorum calculum [illegible] natori prouidentia, ad cauendum, ne prius vlli oratores [illegible] rex futurus deligeretur. Locus eligendo regi in domo [illegible] tus, cohortibus armatis circumdatus, in eum antequam [illegible] ligiosis templum [illegible] ingreſſi, concionantem audiuere [illegible] regem [illegible] omnium Germanum declararent, exp[illegible] Germani in Boiemos, tam [illegible] delicet, vt ſi poſſent, hodie potius quam [illegible] omnes [illegible] noſtra, in [illegible] culpa, niſi quia veritatem agnouimus [illegible] vocant, & nos per contumeliam hæreticos, vt ita nos traducant [illegible] tant in nobis conflent apud cætus piorum inuidiam, vt quaſi impii & [illegible] riti a ſedibus conſiliiſque eorum abigamur. Sed ſi nos Boiemos [illegible] nulla tanti ignominia erit, vt propter illam a maioribus acceptam [illegible] partam religionem prodamus. Et quis tandem melior eius cuſtos [illegible] qui in ipſa religione natus educatuſque, & qui ad eandem defendendam [illegible] paratuſque [illegible] nempe ipſe Gubernator, conſiliis & armis iuxta conſpicuus, iam pridem omnibus domi militiæque ſatis notus. Aut hunc regem [illegible] ſe, aut ſi nemo inter Boiemos tanto faſtigio dignus cenſeatur, [illegible] cim Iudices aſſumendos, qui populum Boiemum æquo iure gub[illegible] prætorium [illegible] & tam foris quam intus prius acclamatum, [illegible] *rex Georgius.* Eodem fere tempore apud Hungaros inter [illegible] Mathias Huniadis filius opera & contentione Michaelis [illegible] armati rex Hungariæ declaratus fuit. Hinc Georgius, [illegible] adhibet, ad quam præter vxorem & filiam Catharinam, [illegible] erit, [illegible] ebroque ad hilaritatem & epulas conuiuam inuitans. *Tandem* [illegible] *te a d[illegible]ero, & ab hac captiuitate liberauero, ita vt ad regnum [illegible]* *premi[illegible]. Magnas,* inquit, *res magni præmis ſignificet.* Interpellat [illegible] inquit, *ſed amicitia potius & concordia per affinitatem [illegible]* *[illegible] hanc tibi d[illegible] mea [illegible]* [illegible] ſponſaliaque protinus iure legitimo confecta. [illegible] [illegible] anxia [illegible], propter [illegible] quod [illegible] [illegible] Prothaſius qui ad Olomuc[illegible] [illegible] [illegible] Epiſcopus a Romano Pontifice [illegible]. Solenne [illegible] [illegible] diplomatibus [illegible] rex B[illegible] [illegible], aut Epiſcopo Olomucenſi, ſi [illegible] non adeſſet, [illegible] [illegible] Ac [illegible] cura fuit, quod [illegible] Epiſcopus [illegible] gnum, a præſentia [illegible] dicebantur, [illegible] quam [illegible] Georgius [illegible] ſe ferre [illegible] [illegible] Chriſtianorum [illegible] a Romano Pontifice Calixto [illegible], [illegible] ex Hungaria [illegible] duo Epiſcopi, Iaurinus & Va[illegible] in Boiemiam, qui [illegible] gererent. Affuit & Prothaſius Olomucenſis electus, [illegible] liberet. Iuramentum Latine [illegible] palam. [illegible] Georgio per regni Cancellarium, [illegible] in [illegible], [illegible] in omnia [illegible] verba, quæ [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

nius quam prius tractans, & facilius ad magiſtratus admittens eos, qui Romanæ eſſent religionis. Eandem opinionem ſecuta apud Morauos pleraque nobilitas antea non ſatis illi propter religionem æqua, venienti in Morauiam, vt mos habet ad accipiẽdam illius poſſeſſionem, officioſe occurrit, Regemq; ſalutauit, ac ſe imperio eius commiſit. Ciuitates præterea Morauiæ primores, Olomucium, Brunna, Znoyma, Noua ciuitas, Graditium, Huſſitis ſemper inimiciſſimæ, portas ei aperuerunt, extra Iglauiam ciuitatem, quæ claudere auſa fuit, nolens fidem ſuam à fide Catholica alieno, vt dicebat, credere. Excanduit vehementer Georgius, & cum his copiis quas ſecum habuit obſideri Iglauiam ciuitatem ſtatim iuſſit, quas cum Iglauienſes prẹſidio Auſtralium muniti contemnerent, validiora ex Boemia auxilia ſuis ſubmiſit, durauitque obſidio ad quartum vſque menſem, Friderico Cæſare deinceps ſe interponente, vt illam tranſactione diſſolueret, qua Georgius bene contentus fuit. Maiore inde impetu in eadem Morauia Hinconem à Wetouia, qui nullis minis nulloque terrore adduci potuit, vt obedientiam Chriſtianis regibus ſolitam Georgio vellet exhibere, aggreſſus eſt, atque totos decem menſes vano conatu propter ſitum arcis & ſtrenuam illorum operam, qui in arce (Corenſteynam appellabant) cum Hincone ſe tuebantur, poſtremo deditione magis quam vi expugnata & mox demolita fuit, Hincone per tempus elapſo. a Sed maxime rebelles & contumaces aduerſus Georgium animos Sleſia atque Luſatia extulerat, Principibus Sleſiæ cum ipſa Vratislauia vrbe inſigni, cumque Suidnitio: dein & in Luſatia aliis quibuſdam ciuitatibus, ſumma cum pietate fideque & conſtantia Romanæ Eccleſiæ adhærentibus, viciſſimque conſtantiſſime Romanis Pontificibus illis patrocinantibus apud omnes Chriſtianos principes. Ii cum preſſius tum à Georgio tum à regno Boiemiæ ad officium regis debitum exhibendum vrgerentur, ita ſibi reſpondere permiſerunt: *Si Georgius ſe regnumque ſuum in ſtatu regio aſſeruare, ſubditosque ſibi dicto audientes habere cupiat, eo intendat animum, vt ipſe obedientiam, quam paulo ante Pio Romano Pontifici, qui Calixto ſucceſſit, per legatos obtulit, adimpleat, omnia ei abſque vlla dubitatione pro voto ſucceſſura apud omnes qui ad regnum pertinent. Vnde namque tot mala, quæ fiunt & quotidie inſtant, niſi ex inobedientia & contemptu religionis Romanæ conſtantur? à qua illis, ſalua ipſorum conſcientia, ſaluoque honore, nullo pacto diſcedere liceat, ne de albo principum ciuitatumque Chriſtianarum velut impii deleantur.* Vrgebat porro ille eo acrius, quo ſe contumacius Sleſitæ gerebant, ac iam plerosque metu armorum imperata facere coegerat. Sed nec Romanus Pontifex curam ſolicitandi vicinos, ac præcipue Caſymirum Regem Poloniæ remiſit, ne Sleſitas pro religione Chriſtiana certantes auxilio deſtitutos relinqueret. Qua in re Pontifici Rex ſtudium ſuum tunc probauit, dum ſine armis conſilio litem ad tempus componit. Quo vix tranſacto, armat Georgius copias, ducitque illas ad obſidendam Vratislauiam, ſed non adeo, vt rebatur, expugnatu facilem. Itaque non diu ibi moratus, ſuburbanis ædificiis ferro & flamma, dein agris populatione cum inſigni Vratislauienſium detrimento vaſtatis, Pragam redit, aliam inſuper viam contra aduerſarios ſibi muniens, coniunctione videlicet Germaniẹ principum per mutuam beneuolentiam, amicitiamque & affinitatem. Aderatque mirifica occaſio, frequentibus tunc principibus, Egram ad fines Boiemiæ conuenientibus, atque illis præſertim, qui arces & oppida à regno Boiemiæ iure, (quod vocant) feudatario poſſidebant, inter quos tres Electores imperii erant, Ludouicus Bauariæ, Fridericus Saxoniæ princeps, & Marchio Brandeburgenſis, qui Pragam non ſatis per religionem pacatam venire grauabantur, rogabantque Georgium, vt Egram ciuitatem ſuam ingredi ne dedignaretur, quorum ille precibus libenter acquieuit, habuitque hoſpites Egræ lautiſſime. Rerum quas ibi gerebant ſumma in hoc conſiſtebat, *vt Rex, ſi dignitatem ſuam incolumem retinere cuperet, à Romana Eccleſia ne diſcederet, à qua ipſi omnes cum toto imperio penderent, ſed quemadmodum ſemel iurauit, ita deinceps obedientiam Romano Pontifici, reuerentiamque cum vniuerſis ſuis ſubditis perpetuo vt exhiberet, cætera illi expedita fore, ad eaque expedienda conſilia ſtudiaque ſua, & opes ſe polliceri.* Grato animo a Georgio accepta, pollicente viciſſim ſe ita facturum vt ſuaderent. Ibi dein affinitas cum Alberto Principe Miſniæ, Ducis Saxoniæ Friderici filio, per filiam Georgii nondum nubilem, contracta: nonum enim duntaxat annum agebat, ſed ne à teneris ſtatim hæreſi aliqua imbueretur, translata ante tempus in Miſniam fuit. Georgius memor eorum quæ ſibi à Principibus Electoribus dicta erant, oratores ad Romanum Pontificem Pium delegit, obedientiam ei renouaturos, & ſimul petituros, vt pacta concilii Baſilienſis ab eo confirmarentur. Legatione functos collaudat ore ſuo Pontifex, quod rex eorum portam

Morauia Georgium dominum agnoſcit, excepta Iglauia oppido.

Iglauia a Georgio obſeſſa.

Intercedit Cæſar.

Hinco a Vuetouia regi rebellis.

Reſponſum Georgio regi à Sleſitis datum.

Pontifex regem Poloniæ inſtigat contra Georgium.

Vratislauia fruſtra obſeſſa Georgius Rex populatur ſuburbia.

Principes imperii ratione oppidorum accipiunt feudum a Georgio tanquam legitimo Rege Boiemiæ.

Hortantur Georgium principes ad reſipiſcẽtiam.

Georgii filia Alberto Saxoniæ Duci filio pacta.

Legati ad Pontificem a Georgio miſſi.

Domini videatur inquirere, per quam iuſti intrarent, & ſine qua iter ad cœlum non pa-

Decreti concilii Baſilienſis de cæna Domini explicatio.

teret. Cæterum quod ad pacta, & ad communionem vtriuſque ſpeciei idiotis communicandam attineret, de hac concilium Baſilienſe verbis diſertis definiſſe, *illam non eſſe de neceſſitate ſalutis, nec aliis conceſſam, niſi iis, qui in vſu eius & vſurpatione ætate iam matura fuiſſent, quique à cæteris ritibus & ceremoniis ab eccleſia Catholica inſtitutis non diſcrepaſſent*, contra præſcriptum concilii non videri æquum quicquam aliud concedi, ſed conandum Boiemis eſſe, ne plus pars eorum ſapere velit, quam totus fere orbis Chriſtianus. Ac ne quid ad declarandam pactorum illorum ſententiam deſideretur, miſſurum ſe in Boiemiam oratores ſuos, qui mandata ſua perferant, & ita vt ſe res habet, totum negotium exponant, denique operam, vt cum bona potius gratia, cauſa Vratislauienſium, quam

Legati Pontificii in Boiemiã miſſi nõ auditi.

cum mala componatur. Miſſi cum pleno mandato Hieronymus Archiepiſcopus Cretenſis, & Franciſcus Toletanus ſacrarum literarum profeſſor. Eos Georgius, ne loqui quidem paſſus eſt de pactis concilii, quæ Boiemi Compactata vocant, poſtquam à ſuis oratoribus comperit, illa à pontifice non eſſe comprobata. Vnde omnis exiſtimationis dignitatiſque ſuæ incolumitatem ſperabat. Nam ſi pontifex illa rata habuiſſet, regis quoque ſectam ratificaſſe videbatur: aliter igitur ſpem cecidiſſe cum magno videlicet animi dolore accepit: facile tamen permiſit, vt ſe illi Vratislauiam conferrent, atque in eam pacificationem darent, quæ ſalua regis maieſtate tolerari poſſit, quam indu-

Tentatur conciliatio cum Vratislauienſib. Triennii induciæ inter regem & Vratislauienſes cõſtitutæ. Venceslao Pragenſi Decano Archiepiſcopatus adminiſtratio à Pontifice tradita. Regi iuramentum obiicitur.

ſtria ſua & authoritate, ita ex ſententia vtriuſque partis confecerunt, vt induciæ præterea triennii Vratislauienſibus conceſſæ eſſent, priuſquam in verba Georgii iurarent. Redierat eodem tempore ex curia Romana Venceslaus eccleſiæ Pragenſis Decanus, cum literis pontificiis, quibus ſua ſponte Pius curam adminiſtrandi Archiepiſcopatus Pragenſis ad eum deferebat. Hinc rurſus indignatio in Pontificem adeo ſuccenſa, vt clamore & conuitio tota Praga iactaretur: inflammatore Rokiczano, cuius item mox opera concurſus ad regem factus, fidem illius implorantium, ne pateretur communem ſibi cum ipſis religionem proculcari ab antichriſto, ſic ſcilicet pontificem Romanum cognominabat Rokiczanus. Aderat Zdenco Sterenbergius cum nonnullis ex nobilitate catholica Proceribus nouo adminiſtro, illiuſque cauſam ſumma dicendi facultate, ſummoque ſtudio, & tanta contentione agebat, vt auſus fuerit regi, intercedere actioni illamque impedire paranti, iuſiurandum obiicere, quo ſe ad defendendam religionem Romanam, illique addictos obligauerit. Rex offenſionem male ſimulans: *Fateor*, inquit, *ita eſſe, vt dicis, ſed fateare & tu promiſſa mea tibi bene cognita, quæ alteri parti promiſerim, illa me quoque ſcias integra & inuiolata ſeruare velle.* Atque ita Rokiczanus præ-

Venceslaus à Rokiczano compeſcitur.

ualuit aduerſus Venceslaum, vt ille Pragæ adminiſtraret omnia, iſte fere nihil. Nam cum ad hunc ipſum Venceslaum queſtum veniſſent ſodales Franciſcani, templo, cui Rokiczanus præfuit, vicini, querentes contumeliam ſibi iniuriamque ab eo in omnibus ſuis concionibus inferri: admonuit Rokiczanum Venceslaus, vt a contumeliis abſtineret. At ille exagitatus querela, multo deinceps quam prius, magis inſolentiuſque ad vexandos miſeros fraterculos, cum ſua adminiſtratione incubuit, vetans ne

Rokiczanus omnia Pragæ pro arbitrio gerit.

præter præſcriptum ſuum ſermocinarentur, ne ægrotos cum ſacramento Euchariſtiæ ſub vna ſpecie viſitarent, ne mortuos a calice abhorrentes ſepelirent. Itaque multi ſine viatico decedebant, & ad ſepeliendum extra portas ciuitatis efferebantur. Diſpoſuit idem in omnibus domibus, qui perſcrutarentur, ſi quem inuenirent inquilinum à ſecta illorum diſſentientem, vt eum vrbe exturbarent. Nec iniuriam paſſis vllum propius quam Romæ perfugium: quippe ſolius Romani pontificis cenſuram Georgius aliquantiſper reuerebatur. Sed hunc quoque metum exuit, poſtquam Fantinus de

Conuentus Pragæ, quo mẽtem ſuam Georgius aperit contra Fantinum de Valle legatũ Pontificium, anno 1462. menſe Iulio. Compactata à concilio Baſilienſi Boiemis conceſſa. Inuehitur Rex in Pontificem.

Valle, orator Pontificis Pragam, ad conuentum a Georgio omnibus prouinciis ad regnum reſpicientibus indictum veniſſet, vt certum apertumque ab eodem Georgio reſponſum referret, an ſibi conſtare in eo quod per legatos promiſerit, velit, *ſtudium videlicet obedientiam, & reditum ad vnitatem eccleſiæ Catholicæ.* In frequentiſſimo omnium ordinum conuentu aſſidente ſibi coniuge, & liberis circumſtantibus, Georgius ipſe ore ſuo infit dicere: *Quo modo legatos de concilio illorum ad Romanum pontificem miſerit, qui honorifice ab illo dictis bonis rem prorſus iuſtam peterent, vt nobis Boiemis, compactata à concilio Baſilienſi conceſſa confirmaret. Quid ille rei vnctari iuſſerit, animos, dum ipſi [illegible] ordine omnia exponebat, aduertite*: legatis auditis, iam diu ira æſtuans Georgius [illegible], *Quis*, inquit, *dici poteſt de impudentia iſtius Pontificis? quem non pudet, acta concilii [illegible] irrita velle facere, quæ Eugenius Papa non temere, ſed de ſententia omnium patrum, qui in*

conci-

concilio aderant, rite nobis comprobauis? Nec lenitate ſua contentus obiicit nobis iuramentum, quo iurauimus hæreticam prauitatem velle abiicere, & omnes hæreſes de regno noſtro tollere. Nunquam nobis hæretici, qui vere digni hoc nomine ſunt, cordi fuere, nec hodie ſunt. Sed tantum abeſt vt eos qui compactata, & communionem vtriuſque ſpeciei obſeruant, pro hæreticis habeamus, vt libentiſſime nos inter illos tanquam Chriſtianos, illæſo (vt credimus) noſtro iuramento, vna cum coniuge & liberis numeremus. Si igitur Papa, vt cœpit, Compactata oppugnare perrexerit, ſcire ex vobis cupimus, num propugnare nobiſcum illa volueritis? Exclamat factio regia, *volumus.* Ab altera parte Iodocus è familia Roſenſium Epiſcopus Vratislauienſis aliorum quoque nomine, reſpondit: *Quod ad regni gloriam, & communem vtilitatem attineret, omnium ipſorum in tuendo, & regno & rege promptam adeſſe voluntatem, ſed quod alienam religionem tueri debeant, nec ſe teneri, nec ſibi videri tutelam eiuſmodi ſalutarem. Et quid,* ait rex, *de Compactatis?* Excipit Iodocus: *Qui illis egent, ij ſibi illa defendant, nos illorum nihil indigemus, præſertim cum Pontifex illa penitus abrogat. Vtinamque ait, & tu rex ſine illis, candidam ſimplicemque obedientiam eccleſiæ Romanæ præſtares.* Nullo reſponſo ille reddito, ſurgit, & poſtero die ad horam redire iubet omnes.

Huſſitæ non ſunt hæretici.

Iodoci Roſenbergii Epiſcopi Vratislauienſis oratio in conſeſſu habita.

Conuenientibus, mittit pro Fantino oratore Pontificis, quem ſeuero vultu excipit: rogat ille indignabundū, vt ſibi ea libertate ſecuritateque mandata Pontificis perorare liceat, qua Boiemis oratoribus licuit apud Romanum pontificem, alioqui ſilere, quam loqui malle. *Audiemus,* inquit rex, *te, vti oratorem pontificis, & procuratorem noſtrum:* cupiens explorare Fantinus, cuiuſmodi eſſet procurator regius, interpellat ille, *craſ ſe indicaturum ei.* Ergo ore intrepido Fantinus, à ſalute & benedictione Apoſtolica incipit, bonis dictis tam Morauos quam Boiemos compellans, qui obedientiam debitumque honorem Eccleſiæ catholicæ retinerent. Alios deinde, ad hoc ipſum ſtudium, ad eundemque conſenſum adhortans hoc argumento, quod dicat Dominus, Omne regnū in ſe diuiſum ſtare diu non poſſe. Enumerat poſtea beneficia à Pontificibus in Boiemos profecta, quorum maximum eſſet ipſa religio, quæ authoritate Romani pontificis per Cyrillum & Methudium Epiſcopos, primum fuit introducta. Mox ab eccleſia Romana confirmata, & ad ſummum vſque honoris faſtigium ita perducta, vt ipſis quoque regibus in Boiemiam aditus pateret, qui vtique legitime non coronantur, niſi de ſententia Romani pontificis. Nihil autem in præſens illum aliud a Boiemis exigere, quam vt facta verbis reſpondeant, quæ Boiemorum legati in curia Romana loquuti ſunt, ſimplici atque aperto animo, regis regnique obedientiam Pio pontifici offerentes.

Fantini oratio publico conuentu ad Boiemos habita.

Pontifices & religionis & regii ſplendoris in Boiemia auctores.

Excuſat ad extremum pontificem, cur non approbauerit Compactata, impedimenti cauſas allegando, idque plurimis verbis, ſed iſta erant, quæ Boiemos maxime offendebant, cum diceret, conceſſa ex pacto concilii, nunquam illos aſſeruaſſe, ſed inconceſſa, ac plane hæretica mordicus adhuc retinere, in hoc videlicet, quod plerique affirment plus ineſſe gratiæ in ſacramento duplici, quam ſimplici, dein quod ſub ſpecie panis tantū corpus, & ſub ſpecie vini duntaxat ſanguis contineatur, quodque poſt verba conſecrationis panis remaneat, & vinum, non autem corpus & ſanguis Chriſti. Quæ omnia in Conſtantienſi & Baſilienſi conciliis, euidentiſſimis rationibus dicebat eſſe confutata.

Cauſa quo minus approbet Pontifex compactata.

Vnum hoc ex mandatis dicendum adhuc ſupereſſe ait, Romanum pontificem, Rokiczano interdicere manibus ſacris, & aliis quibuslibet functionibus ſacerdotalibus tantiſper, dum reſipiſcat, & ad vnitatem Eccleſiæ, à qua ſacerdotium habet, redeat. Ad quæ omnia benignum ſcilicet a rege ſe reſponſum petere. Iuſſus cras ad eundem locum reuerti: id vero ne faceret, fautorum prudens quiſque diſſuadebat. Sed tantus Fantino animi vigor, tamque imperterritus aderat, vt vitam potius, quam mandatam ſibi a pontifice legationem deſerere præoptaret. Venienti in conſpectum regis crimini datum, quod & præuaricator, & acerrimus diſſuaſor, vna cum Procopio regni Cancellario Romæ fuerit, ne Compactata ratificarentur. Cancellarius in domo ſua ſub cuſtodibus habitus. Fantinus in prætorium abductus, & de nocte in carcerem raptus. Eodem die Epiſcopo Vratislauienſi, & Zdencone Sterenbergio Praga ſe ſubducentibus, ne periculoſis dignitati ſuæ implicarentur conſiliis. Subſtitit autem ibidem Prothaſius Olomucenſis Epiſcopus cognatione regi iunctus, cuius fiducia, adiuncto ſibi Ioanne Roſenſi, enixe laborabat, vt Fantinum carcere eximeret, ſed laterem vt dicitur, lauit. Amplius tres menſes in carcere Pragenſi fuit, atque ægre inde, Ludouico Bauariæ principe deprecatore abſtractus. Mox Ratisbonæ mortuus, ex veneno (vt dicebat) tabifico. Quo minus autem Pius Pontifex, vti cœperat, cenſuris & execrationibus propter violatum ius gentium fulminare in Georgium perſeueraret, obſtitit

Sacris Rokiczano à legato interdictum.

Fantinus liberatus Ratisbonæ moritur.

Fridericus Cæſar à Viennenſibus in arce obſidetur, ciuibus auxiliante Alberto fratre Friderici. Sed ope Georgii liberatus Cæſar.

precibus Fridericus Cæſar, beneficio recenti Georgio deuinctus. ᵃ Obſidebatur Cæſar Viennæ in arce cum Leonora coniuge, & Maximiliano filio à ciuibus & fratre ſuo Alberto: cui Georgius ſubſidia ad ſe tuendum ſubmiſerat: poſtquam vero eum præualere vidit, milites ſuos reuocauit. Ipſeque in Auſtriam cum octo millibus armatorum profectus eſt, arte tamen magis, quam viribus negocium confecit. Sequeſtri enim perſonam inter partes ſuſcipiens, Cæſarem ad colloquium euocauit, atque ita eum cum vxore & filio de manibus obſidentium eripuit, & in tuto collocauit. Huius operæ pre-

Georgii filii principes creati, anno 1463.

Statua Regis Georgii.

cium quadraginta millia auri à Cæſare abſtulit, & pro auctario, Victorino, Henrico, Hinconi filiis Georgii, honos præterea principalis habitus, delata ad eos principum dignitate. Pragæ item Georgio ſtatua lapidea cum enſe & calice inaurato, honoris gratia

Rokiczanus Proſtanna ſacerdotes creat.

a Rokiczano & Pragenſibus, in editiſſimo templi foro imminentis, loco poſita. Sed & Rokiczano iuriſdictio amplificata, vt poſſet in Morauia quoque ſacerdotes ſuæ ſectæ conſtituere, id quod Proſtanni primum fecit, ac deinceps in aliis locis. Cum igitur ad morem (vt dici ſolet) Mandrabuli, res in Boiemia procederet, indies ſcilicet in peius religione Chriſtiana labante, non amplius Pontifex Romanus expectandum ratus, dum meliora, vt Cæſar ſperabat, ſuccederent, Vratiſlauienſes & Namyſlauienſes, quibus Georgius infeſtiſſimus erat, palam in ſuam tutelam & protectionem recipit, atque ab omni illos vinculo fidei Georgio datæ abſoluit, prohibetque edicto, neu quis illis dicto aut

Pontifex abſoluit Vratiſlauienſes a fidei ſacramento Regi debito.

facto noceat, neue contra illos arma cum hæreticis ferat. Qui aliter fecerit, Pontificem & Senatum Cardinalium decernere, eum contra rempublicam Chriſtianam facturum, pœnaſque olim debitas luiturum. Deridens iſta Georgius: *Nos inquit, perfidos interim Vratiſlauienſes pro merito illorum puniemus: poſt viderit Pontifex quando velit, vel à quo debitas ſibi pœnas exigere*: & pleraque alia contemptim de Pontifice loqui, cum fideret

Pontificem aſpernatur Rex.

Matthias rex Hungariæ à Pontifice Georgio opponitur

viribus ſuis, & principum vicinorum fœderibus: ignarus quod Pontifex, Matthiam Hungariæ regem ab ipſo auerterat, diſturbatis omnibus ſponſionibus & veteribus obligationibus, quę per affinitatem, vel aliter interceſſerant, inquiens, *non obligari Chriſtianum Regem, vt fidem ei ſeruet, qui Deo & eccleſiæ fidem non ſeruaret*. Matthias igitur ſuſcepto

Paulus II. pontifex M. vehementius in Georgium, cum proſcribit, anno 1466.

Vratiſlauienſium patrocinio, illos aduerſus Georgium ſtrenue tutatus eſt. Moritur inter hæc Pius Pontifex Anconæ, vbi claſſe comparata, obire ipſe per ſe bellū Turcicum deſtinauerat: in locum eius Paulus Venetus ſuffectus. Longe acrior, acerbiorq; in Georgium apparuit interdictis, cenſuris, execrationibus in eum deſæuiens, poſtremo anathemate eundem feriens abrogata ei Regia dignitate, Regiſque Boiemiæ titulo ad Matthiam Regem Hungariæ, conniuente ipſo quoque Cæſare, translato. Magna hinc malorum (vt dicitur) Panegyris conſecuta, cum perpetuo velut tenore malum malo ſuccederet, aliis poſt alios à Georgio ad Matthiam deficientibus. Conuenerant in vnum locum primores viri ex proceribus, qui Catholici cognominantur, Ioannes Roſenſis,

Proceres Boiemi Regem ad obedientiam Romanæ ſedis reducere conantur.

Zdenco Sterenbergus, Ioannes & Vlricus fratres germani à Leporibus, Henricus à Plauen, Bohuslaus Suambergius, Henricus à Noua domo, Vilhelmus ab Ilburga, Dipoldus Wiſſenburgus, Buryanus Guttſteynus, & Dobrohoſtius, atque plerique alii nobilitate, & opibus inſignes. Ii poſt longam conſultationem, literas ad Georgium dederunt, adhortantes eum, vt omiſſis malis conſultoribus, rationes tandem ſuas ad pietatem, quam Romana eccleſia colit, animo ſincero adiungeret, quam primumque in gratiam cum Romano Pontifice rediret, ſi otio dignitatique ſuæ, ſi ipſorum fortunis & ſaluti optime conſultum velit. Poſtquam nec adhortando, nec rogando, abſtrahi eum à

Fœdus percutiunt contra Regem.

perſuaſionibus Rokiczani poſſe vidiſſent, cum Pelſinenſibus, & Buduicenſibus, qui religionem Romanam gratiæ regis prætulerant ſe coniunxerunt. Zdenconem cæteris omnibus peius oderat Georgius, quoniam lingua & manu audax, & dicere verum cuiuis promptus erat. Huius aliquot ſimul arces ſine vlla belli denunciatione oppugnan-

Rex Sternbergii arces inuadit.

das ſuſcipit, Sterenbergiam, ad quam Victorinus Georgii filius caſtra habuit, Konopiſtiam, Raudnitiam, Leſtnam, Coſteliciam, inuitatus occaſione, quia Zdenco aberat Viennæ apud Cæſarem negocium ſuum procurans. Sed confeſtim ad hunc nuncium

Morauia ad Matthiam deficit.

ad fines Boiemiæ Iglauiam reuolauit, quæ ciuitas, ſicut aliæ in Morauia ciuitates, Olomucium, Brunna, Znoyma à Georgio decidentes, ad fidem & imperium regis Matthię ſe applicuit. Ibi Zdenco nactus milites Matthiæ, & mox amicorum ſuorum auxilia, effuſe bona regis circum Chotieboriam, Czaslauiam, & montes Cuthnenſes populatur, vt damnorum acceptorum vicem illi redderet. Nec cæteri ex eius factione proceres, in

Sternbergius regios agros populatur.

Pelſinenſi, Bechinenſi, Prachenſi regionibus, a vaſtandis regiis agris, ſpoliandiſque & pellendis colonis ceſſabant. Ex qua calamitate, magna breui annonæ caritas ſubſecuta eſt.

[illegible] D[illegible] arcium obſidio ex quibus Raudnit[illegible] a vi expugnata, opp[illegible]q; [illegible]. Coſteleſia vero arx etiam demolita. Interim nihil minus exp[illegible], quam quod in [illegible], à Vratiſlauienſibus, Niſenſibus, Buduinenſibus, oppugnari debuerit [illegible] Munſterbergum, vnde titulū Principis filii regis deducebāt, vt M[illegible] Duces appellarentur, delectu ex iis, qui ad manus erant militib. [illegible] Henricum filium cum illis [illegible] oppugnatores mittit. Sed illi aduentum [illegible] expectantes, [illegible] inde feſtinabant, vt aliquot machinas in caſtris relinquerent. [illegible] Henricus ad oppidū Frankenſteynum, illudq. capt[illegible] [illegible] oppidū Epiſcopi Vratiſlauienſis Paſcouo, totum diripuit, eaq; rapina ſtipendium militi[illegible] quo vellet, permiſit. Ipſe Oppauiam deflexit, quam non diu ante pater [illegible] tranſactionem adeptus fuerat. Sed cum Matthias [illegible] tanta cupiditate in Morauiam videretur, vt ad expugnandam Graditiam ciuitatē, quæ ſola ex [illegible] regi fidem Georgio mutare noluit, ipſe cum Hungaris ſuis venire non grauaretur, robuſtiſſimū Georgius ciuibus veteranorum militum ſubſidium per tempus ſubmiſit, addidit q; Victorino filio quinq; millia armatorum, cum quibus in locis opportunis excubaret, ne quid improuiſum accidere poſſit iis, qui partes regis ſequerentur. Matthias ab altera oppidi parte caſtra ſua in pratis collocauerat, ab altera, occupatis ſuburbanis ædificiis mandat. proxime mœnia aggerem excitari, caſtellaq; erigi, quoniam circumuallari propter Moram fluuium oppidum non poterat, [illegible] ab omnibus inſultibus ęgregie munitum. Conſilium igitur erat, fame illud in poteſtatem redigere. Sed ea veteranorum virtus atq; præſtantia animi fuit, vt auderent acie intra oppidum inſtructa, in caſtra regia erumpere, prælium q; tam ſtrenuum inire, vt Matthiam, quod ei nunquam antea contigerat, in fugam verterent. nullibi in via ſubſiſtentem priuſquam Brodam oppidum penetraret. Miro gaudio Georgius ad hæc [illegible] At Matthias modica interpoſita mora, rurſus exercitū, ſed iam [illegible] eumq; in Auſtriam, vbi arx vocabulo Stosko, Morauiæ & [illegible] adducit. In eandē Auſtriam ad oppidū Lauam Georgius copias [illegible] Monenſis Princeps auxilio mille equitū ei adauxit, Cæſare [illegible] diſſimulationem commorante, nec ſegniter [illegible] Sed dum [illegible] propius accedere, [illegible] mittere [illegible] in caſtris Georgii exoritur, Boiemis ex veteri [illegible] bus [illegible] tantam petulantiā ferre poſſent. V[illegible] tum [illegible] priuſquam ferro cum iis, quibus [illegible] decerneret, maior [illegible] a rege venia diſcedere maluit. Sequuti [illegible] alii, qui & ipſe pertæſus [illegible] caſtra, in Boiemiam redibat, [illegible] no filio cum ſatis valida manu relicto, qua Morauiam tutaretur. Quem vt Matth[illegible] Trebicenſe cœnobium in oppido T[illegible] ſibi delegiſſe, [illegible] uertit, [illegible] obſidione premit. [illegible] auxilium, [illegible] comparato, [illegible] cum Hungaris æquo ſucceſſu commi[illegible] bellicredere vellet. Incenſo [illegible] oppido, [illegible] in Hungariam regreditur, [illegible] Crumlouium [illegible] habuit, in manus Hungar[illegible]

[illegible]

præ[illegible]terum, vt doctoris partes inter doctiſſimos ille ſuſcipiat, qui ſit literarum omnium ignarus. Alterum [illegible] tam abſurdum, regem Chriſtiano more vnctum, ætate ingraueſcente primum imbui velle C[illegible] religionis elementis. Tertium reſtat, vt dicas tui expurgandi cauſa te cupere vt publice [illegible]. Quid hic opus verbis? ſatis ſuperque ab omni infamia purgatus eris, ſi reipſa ob[illegible] promiſſam Romano Pontifici, Romanæque eccleſiæ præſtiteris, quam nullus hactenus re[illegible] ſuperauit, nec vnquam ſuperabit. Quanto liberius, tanto gratius [illegible] erat, ſed effecta vt careret, veterator ille maximus obſtitit Rokiczanus.

Obſtat Rokiczanus.

Porro Matthia rege in propoſito nocendi, regnique Boiemiæ potiundi perſiſtente, dolore [illegible] non ferens Georgius, ſed magis ſuis (vti dicebat) ne velut pecora trucidarentur & ſpoliarentur, quam ſaluti ſuæ conſulens, prouocat Matthiam ad ſingulare certamen, hanc ei conditionem proponens, vt inter duos exercitus ad ſpectandum contractos, paribus armis, pariter induti, cancelliſque anguſtioribus ſepti, propterea quod ipſe [illegible] abdomine grauis, procurſare longius nequeat, ipſorum ſolum capite decernerent, & [illegible] vicerit, [illegible] vt victoria ex arbitrio ſuo vteretur. Aut ſi malit acie confligere, deligatur locus idoneus, ad quem exercitus conueniat, quatridui ſpacio vtrinque concesso, vt liberum ſit, vtrique ſine alterius impedimento locum adire, & inde abire. Cæterum inprimis neceſſe eſſe, ne ex acie alteruter rex ante prælium initum diffugiat.

[illegible] ad ſingulare certamen Matthiam [illegible] ad iuſtam aciem.

Conditiones [illegible]

Ad quæ Matthias, *ſe prouocationi libenter annuere, illamque obire pro Chriſtiana religione ex animo velle*, legatis reſpondit, *ſed ita vt Chriſtianum regem decet, in loco non anguſto, ſed ad pugnam ap[illegible], deinde armatus militaribus armis, vt cum armato militari more congrediatur. Hæc ſi conditio placet, ſe locum vtrique commodum breui nominaturum. Nam quod nimis arroganter aciem Georgius iactat, vidit ille*, ait, *aliquoties Matthiam & exercitum ipſius, a conſpectu eius haud fugientem, quemadmodum ille nondum hoſte viſo ex Auſtria turpiſſime fugerit.* Atque hæc [illegible] potius, quam piamenta erant.

Vicit Georgium Matthias.

Cæterum Georgium maxime terruit, cum in conuentu Pragam a ſe indicto, miram nobilitatis infrequentiam vidiſſet. Splendidiſſimus enim quiſque validiſſimuſque alienus a Georgio fuit, aut Matthiam aperte fouebat, & quæ tunc nobilitas conuenerat, pleraque non tam fauore in regem, quam ſpe præmiorum & prædarum in officio continebatur. Denique haud aliud illi magis fidum, quam ciuitates, eandem cum illo ſectam affectantes, fuerat. Sed vt in illis vis inerat, ita dignitas abfuit, cuius iacturam tum primum ſentire cœpit, poſtquam ad animũ reuocauit, quid domi amiſerit, quos foris principes a ſe abalienauerit, quas prouincias a regno auulſerit, nempe Lucemburgiam, Sleſiã, Luſatiam, & maiore ex parte Morauiam, ac ſolũ ſibi Boiemiam (quid aliud? quam caput membris abſciſſis deforme) reliquerit.

Conuentus Pragæ ſolito minus frequens.

Sero ſapere incipit Georgius.

Sedantem cum qui tum forte aderat, Rokiczanum, vt bono firmoque animo [illegible] virum fortem agere perſeueraret, infeſto tandem ſermone a ſe [illegible] [illegible] atque impotens illius magiſterium. Rurſus tamen illi obſequens, Mo[illegible] S. Crucis in vetere Praga, ad ripam Vultauæ ſitum, theſauris magni precii expoliauit. Quo lucro inuitatus, cupiditatis oculos ad aliorum quoque Monaſteriorum bona adiecit, partim vt illa ſuis donaret, partim vt ipſe frueretur. [illegible] autem curas alias, valde eum anxium habuit regni ſucceſſor, quiſnam ille futurus poſt mortem ſuam eſſet, vnuſne e filiis, quod omnium maxime deſiderabat, an externus aliquis nihil ad ſe pertinens. Hunc ſcrupulum vt ſibi de animo eximeret, tum forte etiam corpore imbecillior, vocat ad ſe primores ex omnibus ordinibus, & illis coram: *Sentio*, inquit, *finem vitæ, quem mihi natura conſtituit, appropinquare. Nollem autem, quantum in me ſitum eſt libenter committere, vt poſt obitum meum, ipſum regnum in aliquod diſcrimen adduceretur, propter dubium regni ſucceſſorem. Proinde ſcire aueo, quidnam in hac cauſa agere, quemve regem vobis legare deſtinaueritis?* Reſpondentibus nullam, ipſo rege ſuperſtite, ſucceſſoris faciendam eſſe mentionem, inſtabat auidius, donec ab illis extorqueret, non admodum ſibi gratam ſententiam, qua ſe dicerent ſentire, *apud Polonos regem eſſe quærendum, cum quibus & lingua conuenirent, & moribus non multum diſſentirent. Adeſſe præterea vires Polonis, quibus regnum Boiemiæ tutari poſſent.* Georgius ea ſpe, quam velut certam de ſucceſſione ſuorum conceperat, deiectus, in rem ſuam aliena conuertere, arces oppidaque regni, & aliorum bona filiis ſuis attribuere, omne argentum [illegible] Cuthnenſibus, quos *loculum ſuum* cognominabat, in arcem Pod[illegible] [illegible], id denique agere, vt dites atq; opulentos filios relinqueret. Prius tamen [illegible], omnium malorum architectum mors oppreſſit, quam Georgius [illegible]. De ſepultura contentio ſuborta, quibuſdam vetantibus, ne ad ædem diui Viti [illegible] religionis

[illegible] Sollicitus ſub vita finem de ſucceſſore Georgius.

Non gratum accipit reſponſum [illegible] ſucceſſorem [illegible] 22. Martii.

ligioni deuotam ſepeliretur: ſed vicit factio valentior, vt in illa ipſa æde, iuxta regum conditoria conderetur.

a *Principes & ordines Sileſiæ, Lignitii 22. Martii contra Georgium fœdus fecerunt, quod Vratiſlauiæ 10. Aprilis renouatum eſt.*

b *Lis erat inter fratrueles Albertum & Sigiſmundum de portione Ladiſlai in Auſtria, quam Fridericus occupauerat. Hinc origo belli quod morte Alberti diremptum.*

c *Turrim mancam ſeu mutilam adhuc dicunt perduellium carcerem. At qui non indigne tractatum Bonfinius aſſerit.*

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER TRIGESIMVS PRIMVS.

SVMMA LIBRI TRIGESIMI PRIMI.

Comitia Cuthnæ præter morem, quia Praga ſuſpecta fuit. Proceres plurimi Matthiam regem poſcunt. Vincit Vladislaus Polonus ſuffragiorum numero. Vladislaus Caſimiri regis Poloniæ filius XV. Boiemiæ rex. Matthias repulſam paſſus vi adoritur regnum. Coronatur Vladislaus à Polonis Epiſcopis. Virum ſe præbet Vladislaus. Non confligitur. Vladislaus feudum accipit à Cæſare. E ſorore Ladislai natus Vladislaus idcirco Cæſaris cognatus. Reuerſus probam cudit monetam. Cæſarem Matthias oppugnat, quod Vladislaum inueſtiuerit. Extorquet à Cæſare regalia Boiemiæ: at in tuto collocatus nihil præſtat. Vratislauienſes Matthiæ renouant iuramentũ contra Vladislaum legitimum regem. Caſimirus Polonus cum Vladislao filio hoſtem Matthiam declarant. Vterq; exercitus ad Vratislauiam caſtra locat. Primo impetu velitares Hungari ad vrbem repelluntur. Vratislauiæ erat Matthias. Polonis captiuis replentur carceres Vratislauienſium. Matthias Poſnaniam vſq; prædatores mittit exercitus. Reges coacti accipiunt à Matthia bienny inducias. Venefici à Matthia ſubornati in necem Vladislai. Seditio Pragenſium mota aduerſus Senatores. Inuehuntur concionatores Apoſtatæ in regem. Hic Bacchanalia cum Pragenſibus celebrans duriter ab iiſdem ſacerdotibus reprehenditur. Conuentus Pragæ. Filii regis Georgy repetunt pecuniam in vſus publicos erogatam. Indictum tributum. Conſpiratio aduerſus regem quod Huſsitis minus eſſet propitius. Cedit Pragenſium furori Cuthnas. Sutorem Polonum capit. Eripitur à comilitonibus. Virulentos concionatorum Carlſteino includit. Interceſſione Varadienſis Epiſcopi dimittuntur. Congreſſus Matthiæ cum Vladislao Olomuzy. Splendidus Matthias. Tranſigitur inter reges tam de ditionibus quam de ſucceſſione. Turbulenti Pragenſes. Senatoribus necatis curiam cruentarunt, qui Romanis fauebant. Rex placatur interceſſione filiorum Georgy. Senatum de integro à rege conſtitui petunt. Durius excipiuntur à rege: qui miteſcit precibus Podiebrady. Dantur Senatores noui. Veteres ſenatores elapſi reuertuntur. Caudula ex eis vix ad regis latera tutus. Sagitta emiſſa in regem. Seditione à plebe mota. Placatur vulgus benignis verbis. Fugit rex in arcem Pragenſem, eam ornat ædificiis pro perpetua regum ſede. Multis periculis expoſitus rex. Matthias auidus coniungendi Hungaris Boiemos. Secundo conueniunt reges Iglauiæ. Satisfactum de damnis vtrobique acceptis. Inops Vladislaus ob ademptam Sileſiam & Morauiam. Bellum inter Cæſarem & Matthiam. Vienna potitus Matthias. Illic apoplexia moritur. Beatrix regina gubernat. Datur illi mariti eligendi poteſtas. Vladislaum eligit. Aduerſa factio fratrem Vladislai Albertum. Corrumpit auro milites Beatrix. Proclamatur Vladislaus. Pater Alberto fauet contra Vladislaum. Pietate motus caſtris contra fratrem adeſſe noluit Vladislaus. Cæditur Albertus cum Polonis. Poſtea & Ioannes nothus Matthiæ præda militibus opima obtigit. Viennam Vladislaus Friderico reſtituit. Maximilianus in Hungariam cum exercitu profectus Albam diripit: templo intacto & milite à præda repulſo. Ad Budam Maximilianus profligatus. Coronam accipit Vladislaus Pragæ. Matthiæ vexillum à ſepulchro ablatum illi in manus traditur. Munera à proceribus regi nouo oblata. Beatricem ſpernit. Citatur Romam. Auro redimit aliam ducendi poteſtatem. Vladislaus ducit Annam Gandalam. Turca ad Sabaziam ab Hungaris profligatur, ita tota Boſna recepta. Apud omnes ordines Pragæ magna confuſio. Auguſtinus Epiſcopus titularis ſectæ Pragenſium. Mors fœda. Et Cuthnæ furum præfectorum magna copia, hinc ſeditiones & crebra opificum laniena.

Digitized by Google

Cuthnæ inaudito exemplo Regalia comitia habita.

Factio Matthiæ, ſed vicit Polonica.

Vladiſlaus XV, rex Boiemiæ Caſimiri regis Poloniæ F. Rex renunciatus 25. Maii 1471. ab Epiſcopis Nicolao Camenecenſe, Vincentio Enenſe, Paulo Baodecenſe coronatus ſex 15. ætatis anno.

Matthias repulſam paſſus vaſtat Boiemiam.

Animoſus Vladiſlaus.

Fridericus Cæſar Vladiſlaū Regem Boiemiæ confirmat. Hoc anno 1477 factum narrat Polonus ſcriptor.

Cæſar Vladiſlao ſanguinis propinquitate iunctus.

Matthias à Cæſare extorquet inueſtituram Boiemiæ.

SOLENNE erat, vt comitia Regis creandi Pragæ celebrarētur, ſed in tam variis omnium tunc ordinum voluntatibus, ac Pragam valde ſuſpectam habentibus, placuit comitia ad mōtes Cuthnenſes transferri, data omnibus fide publica, vt quiſque ad illa libere veniret ac rediret, ſummaque cum libertate ſuffragia peragerent. Ioannes Ruſenſis, Zdenco Sterenbergius, Henricus a noua domo, conſentiſſima ſuffragatione Matthiam iuuabant. Sed maior numerus Vladiſlaum, Caſimiri Poloniæ Regis filium, etiam tum adoleſcentem, nullarumque partium factionibus per ætatem infectum, Regem poſcebant, numeroq; præualuerunt. Septem millia equitum, & duo peditum Polonorum iuuenem comitati ſunt, lateri eius ex eadem Polonia Epiſcopis adhærentibus, qui eum ſimulatque Pragam venerunt, ſtatim inungerent, & coronarent. Matthias, vt ſe præteritum cognouit, armis ruſtica in Boiemos debacchatur, vi regno potiri, quando aliter non poterat, cupiens. Sed nihilominus eius parem vim Boiemi cum Rege ſuo oppoſuerunt: qui Rex adeò animo ſummo ſtatim apparuit, vt cum adeſſe Matthias cum multis agminibus diceretur, & ille vix duntaxat armatorum millia circum ſe haberet, ſuadentibus cæteris tempeſtiuam ac ſecuram fugam, reſpondens ille. *Nondum,* inquit, *video, quem fugiam, nec me terret multitudo, cum ſæpius aſpiciam vnum accipitrem multas fugare columbas.* Itaque lentim progrediens, cum locum caſtris delegit, quem Matthias oppugnare non fuit auſus, ſed deflectens ad loca eorum, quos ſibi aduerſari maxime accepit, illa hoſtiliter deprædatus eſt. Abiensq; minitabatur breui ſe in Boiemiam rediturum vt melius caſtiget rebelles. At Vladiſlaus ne interim omitteret reddere Cæſari, quæ Cæſaris ſunt, ſed ab omni parte, vt firmum ſtabileque regnum haberet, Viennam ad Fridericum Cæſarem profectus eſt, vt de manu eius, vexilla regni, prouinciarumque ad regnum pertinentium, tanquam Elector Imperii ſumeret. Quæ res ſumma cum dignitate, parique celeritate confecta fuit, ita vt facile omnibus appareret, habitam fuiſſe rationem cognationis, quæ Cæſari cum Vladiſlao intercedebat, cuius mater e domo Auſtriaca, Ladiſlai regis ſoror fuerat. Vladiſlaus domum reuertens, Cuthnas diuertit, ibique nouam cudi monetam iuſſit, omnibus probatam, a pondere & valore. Cæterum quam grauiſſime factum Cæſaris Matthias rex tulerit, vaſtatione & incendiis in Auſtriam & Stiriam perpetratis aperte declarauit, a maleficiis non prius militem reprimens, quam extorqueret à Cæſare, vt ei quoque regalia de regno Boiemiæ, & certam quandam pecuniam ſe daturum promitteret, ſed neutrum poſtea præſtitit. ᵃInterim, præcipue a Vladiſlao in Vratislauienſes ira, quod ſe iam legitime regnante, ſacramentum ſuum Matthiæ renouauerant in ſui contumeliam. Sic enim Caſimirus quoque Vladiſlai parens interpretabatur, authorque fuit, vt filius ad illam vlciſcendam, vna cum patre incumberet: vtrique enim communis hoſtis Matthias erat. In exercitu Poloniæ Regis, Poloni, Lithuani, Tarthari erant, quorum omniū numerus ad ſexaginta millia hominum explebat, ſtatiuaque prope Olauiam tenuit, expectans Vladiſlai aduentum, qui circiter viginti millia Boiemorum, maiore ex parte peditum adducebat. Forte, aut data opera, pabulatores Poloni propius Vratislauiam, in qua Matthias ipſe aderat, pabulatum acceſſerant: qualem inſolentiam Rex non tolerās, iubet populatoribus occurri. At Poloni re tentata quidem certamine in caſtra refugiunt, nimis auide Hungaris eos inſequentibus, ſeq; Tartaris & Lithuanis, quos Caſimirus cum aulicis quibuſdam, & vexillo ſuo ſubſidio miſerat, immiſcentibus: qui ſicut numero, ita vi ſuperiores, in fugam perſecutores Hungaros vertunt, inſtantq; fugientium tergis, & cædūt, ac paucos ex iis nobiliores capiunt, ad mille omnino deſiderati feruntur. Atq; hactenus fortuna ſecunda Polonis adfuit. Superueniente mox Vladiſlao, vtraq; caſtra ab Olauia ſunt Vratislauiam verſus promota, non tamen mœnibus coniuncta, quoniam Matthias rex tormentis & machinis longe ſuperabat. Rarus igitur dies interceſſit, quo non eruptio ex vrbe in Polonos fieret, quorum caſtra non foſſa, non vallo, nec diligentibus vigiliis muniebantur, licenterque ab ſignis & ordinibus per agros prædæ gratia vagabantur, ideoque multi negotio paſſim intercipiebantur, tanta frequentia, vt captiuis Polonorum Vratislauienſes tota ergaſtula, omneſque turres complerent. Ex quo ita aucta eſt Matthiæ audacia, vt auderet interea dum Polonus Vratislauiam oppugnat, ad maiorem Poloniam infeſtandam ex Glogouienſi & Opolienſi regionibus ſubmittere numerum, qui vſque ad ciuitatem Poſnanienſem ſpoliis & incendiis fœdauit omnia. In vtroque tandem exercitu, Boiemorū & Polonorum, commeatus inopia, fames, dyſenteria, poſtremo lues

Bellū Vladiſlai regis Boiemiæ & Caſimiri regis Poloniæ aduerſus Matthiā in Sileſia geſtū, anno 1473.

Matthias à Polonis fugatus.

Vladiſlaus patri ſe coniunxit 24. Octob.

Poloni carceres Vratislauienſes replent.

Stradienſem regionem cum maiori Polonia vaſtat Matthias.

mo [illegible] vt rex vtrumq; non quia volebat, ſed quia Matthias offerebat cōditiones accipere cogeretur. Induciis duorū annorū impetratis, Vladiſlaus Pragam reuertitur, inſidias in caput ſuum a veneficis inſtitutas reperit, comprehenſis duobus, altero Pragenſi, altero Cuthnenſi ciuibus, regi Mathiæ addictis, qui venenū ex Venetiis Pragā attuliſſe conuincebantur: de altero in arce Carloſteyna ſuppliciū ſumptum, alter Pragæ in arce mortuus, ſuppreſſo in eum iudicio, a quo ſubornati ad hoc facinus erant. In tanto autē odio, inuidiaq; & infamia tunc temporis Senatus vtriuſq; Pragæ apud populū fuit, eo cauſantem, quod nulla in iudiciis religio, nullæ leges, nulla iuſtitia ſeruaretur, ſed cupiditas ſola, & auaritia in illis regnaret, modo vndecunq; appareat corruptor, & iudicū emptor, cum interea nemo ſenatorum vel nocentiſſimus, reus peragaretur, & plerique eorum modo egentes, repente dites facti, cum tanta, inquam, inuidia ante oculos obuerſarentur, vt idē populus primum nouæ Pragæ, hanc ſibi licentiam in Senatores ſuos permiſerint, vt bonam illorū partē de magiſtratu proturbarent, partim etiam ære mulctarent, atque omnes ſolum protinus vertere coegerunt. Mox imitata vetus Praga, eundem per omnia cum Senatu ſuo ludum luſit, niſi quod præterea duos ex iis capitali pœna dediſſet, ſi non rex interuentu ſuorum, illos a damnationis periculo ſubtraxiſſet, caſtigato vtriuſq; vrbis populo, quod iudicia ſibi temere ſumeret, non ad multitudinē, ſed ad regem pertinentia. Sed apud indomitam turbam perfidi apoſtatæ ſeditioſa vox, plus quam regis autoritas valebat, quoniam nimia regi probitas, nimiaq; patientia nocerat: qui apoſtatæ abuſi, cum nihil plane haberent quod ei vitio dare poſſent, in concionibus gentis vocabulum, quaſi probrū ei obiectabant, Polonum per contumeliam vocitantes, ablegandumq; rurſus ad Polonos vociferantes, vt cum illis Romanā colat religionem, quando Boiemū calicem bibere abnuit. Proxime inſtabant dies carniſpriuii adipales, non tam dapibus, quam tripudiis & vſurpatis [illegible] celebres, ad hos dies Vladiſlaus in domū ſuam regiam ciues Pragenſes cum ipſorū coniugibus frequentes inuitat, & totum iiſdem triduum epulas in cōſpectu ſuo præbet, ad hilaritatē prouocat, ſimulq; choreas & tripudia obit. Nihil minus opinans, quam vt publica eiuſmodi gaudia, in [illegible] ſui contumeliam a præuaricatoribus trahi deberent: at illi odio in regē inflammati, maxima voce, *Videte*, inquiunt, *fructus religionis, quam rex veſter adorat, petulantiæ [illegible], luxuriæ, [illegible] num plenus: ac retinete diutius talem regem, vt ſuper vos pluat ignis, ſulphur, [illegible]*. Atq; hæc tam importuna, tamq; inſolens cenſura, magis Pragenſibus quam regi acerba fuit: quippe illi expellendos ſtatim vrbe huiuſmodi nebulones, qui de virtute loquuti turpius ipſi multo viuerent, cenſuerant: contra rex, ne id in [illegible] fieret interceſſit, ac ſatis monere illos habuit, vt deinceps ori ſuo adponerent cuſtodiam. Non inficete tunc[d] Bohuſlaus Haſſiſteynius, genere & doctrina præcellens, luſit Pragenſes, poſtquam in arce ſua illos audiuit lupanar publico incendiſſe. Hoc non eſt, inquit, tollere vitia Veneris, ſed totam vrbem malo Veneris ardore implere, ex vno igne, ſcintillis per ſingulas domos concitatis. Poſt hæc Vladiſlaus [illegible] dinibus, & [illegible] quoq; Georgii Pragam ſuadens, ad quē cum illi non [illegible], tranſtulit illum in aliud tempus, quo Victorinus & Hinco aſſuere, debita a regno exigentes, quæ ſibi patris nomine deberi iactabant, prolatis tabulis & ſyngraphis, quibus ſe pecuniam mutuam dediſſe oſtendebant. Et quanquā ſatis cōſtaret, omnes filios Georgii [illegible] regio victas [illegible] pacis tamen & cōcordiæ cauſa placuit, vt diſſoluendis debitis [illegible] certum conſtitueretur. In eodē conuentu ab iis, quos ad perturbandum regnum [illegible] atq; mali mores ſtimulabant, ſecretū componendæ nouæ aduerſus regem [illegible], in domo, quam Collegii vocant, quæſitum, [illegible] medium pactis [illegible] concilii Baſilienſis, de communione vtriuſq; ſpeciei, quaſi illa per regē [illegible], qui totum ſe a calice ſeditioſo auerterat, Romanam ſectatus religionem. Interea [illegible] ſub prætextu pactorum tuendorum, noua in regem conſilia conſociant, ad [illegible], vt eodem cum illis bibat poculo, aut inde in Poloniam rurſus abeat. Atq; [illegible] Pragam vbi præuaricatorū, ſeditioſorumq; ſacerdotū maximus numerus [illegible] vehementer concionatores inſtigantes, perinde quam male [illegible] regi tam apud plebem Pragenſem conſtaret [illegible], quantam ille non [illegible]. Eoq; [illegible] impudentiæ proceſſerant, vt [illegible] regem [illegible] *Polonum, bobus incumbis, quam aris, [illegible]*. Quorum impudentiam, cum neq; ſenatus Pragenſis, neq; ipſe rex comprimere valuerint, multitudine indomita præualente, quæ probroſis concionibus applaudebat, ceſſit tempeſtati rex ad tempus, ſeq; ex vrbe in ſeceſſum arcis Gradecæ con-

Rex Ladiſlai [illegible].

Conſuratio plebis aduerſus Senatores Pragenſes. 21. Nouembris anno 1473.

Rex compeſcit tumultuantes.

[illegible] rex.

Bacchanalia Vladiſlaus cū matronis Pragenſibus celebrat.

Reprehenditur ab Huſſitis concionatoribus quod illa ampliùs abiit.

Haſſiſteyni Epigramma in Pragenſes.

Conuentus Pragæ.

Satisfit liberis Georgii de mutuo quod exaauerat aureorū CCC M.

[illegible]

[illegible] vulgi furoremron.

tulit, atque inde ad Cuthnenſes profectus eſt, de Charybdi, quod dici ſolet, in Scyllam. Nam apud Cuthnenſes quoque velut canes, fœdo latratu aduerſus [illegible]

Sutor Polonus Cuthnæ in Regem debacchatur.

ſuam latrantes audiuit, ac præcipue Sutorem quendam, natione Polonum, quem mox arripi, & in domum in quam diuerterat (aliam curiam vocant) pertrahi [illegible] iuſſit. Conuolant ſubito operæ quæ in officinis metallicis operabantur, & viri amplius quingenti domum regiam circumſident, vociferantes ſe ferro in illam [illegible] graſſaturos, niſi protinus illis Sutor incolumis reſtituatur. Quo reſtituto, ſine cuiuſquam iniuria ad ſuum quiſque opus reuertitur. Rex item poſtero ſtatim die Pragam redibat,

Plebs caſtigata.

certior factus, audaciores quoſdam de plebe, à Senatu Pragenſi exilio [illegible] eſſe: cenſuram autem in ſacerdotes contumelioſos ſibi reſeruari, quando neque Archiepiſcopus, neque vllus Epiſcopus in Boiemia cenſor ſacerdotum extaret. Itaque [illegible] entibus nonnullis ciuibus, rex cenſuram Archiepiſcopi induit, notans ſacerdotes ob petulantiam linguæ, notari dignos, eoſque à ſacris ædibus remouens, [illegible]

Sacerdotes linguaces loco moti.

ui Galli, alterum ab Egidii, tertium ab æde Nicolai minoris Pragæ, [illegible] lis in arce Carloſteyna includens, præbitis ad menſuram pane & aqua, [illegible] rent. Attenuatos deinde ex fame, Ioannes Varadienſis Epiſcopus, natione [illegible]

Benignitas Vladislai.

à rege Matthia ad Vladislaum miſſus, precibus ſuis in integrum [illegible] Nihilominus Vladislao ad deponendam offenſionem mollius, nihil eodem ad exhibendam clementiam & miſericordiam promptius. Miſerat autem ad Vladislaum Matthias, [illegible]

Conuentus regum Matthiæ & Vladislai Vrbe Olomucio, anno 1479.

Moram ingenti apparatus Hungari tribuunt.

ſuperque bellis Turcicis implicitus, Ioannem Epiſcopum, vt eum ad colloquium de pace tranſigendum inuitaret, eique rei certum locum, certumq. tempus conſtitueret. Placuit vtrinque menſe Iunii in Morauia ad vrbem Olomucium [illegible] Matthias de more ſuo ambitioſo, ſed ita tarde iter faciebat, vt [illegible] dies Vladislaus in Nouo (quod vocant) oppido expectare coactus fuerit, antequam Olomucium [illegible] grederetur. Inde quoque cum noua ambitione obuiam prodibat, nudo [illegible] capite, ac viridi tantum ſerto coronato, ne ipſe caput ſuum hoſpiti [illegible] potius honorem ab illo ſibi haberi ambiret. Qua in re belle falſus eſt, [illegible] Boiemi & ipſi ſatis ambitioſi, cognita Matthiæ arte, regi ſuo inſuſurrant, [illegible] capitis ſui, zona ſic plane innodet, vt nodos ipſe explicare nequeat. Quo facto euenit, vt præter omnem opinionem voluntatemque ſuam, Hungarus nudo capite, ſalutaret tectum capite Boiemum, deduceretque vt hoſpitem in hoſpitium, proſpectante è feneſtra Beatrice regina, [illegible] tacitum, ex conſpectu noui hoſpitis [illegible]

Beatrix Ferdinandi regis Neapolitani filia nouerca conjux Matthiæ.

cum haurĭente. Porro Matthias non videri ſolum, ſed haberi etiam lautus & [illegible] vbique ſtuduit, ac præſertim in excipiendis illuſtrioribus hoſpitibus, [illegible] ſeculi liberalitatem, nulli ſumptui parcens, ſiue in conquirendis [illegible] conuiuiorumque apparatibus, ſiue in ædendis quotidie ſpectaculis, ſiue in [illegible] non ipſi Vladislao modo, verum etiam comitatui eius pro cuiuſque dignitate. Denique omnes ad infimum vſque largis alimentis ſuſtentans. Vt dein ad [illegible] ventum eſt,

Conditiones pacis articuli pacti Olomucenſis.

pax inter reges conuenit, *vt Vladislaus vniuerſam ſibi retineret Boiemiam, [illegible] nicenſem, atque Iauorienſem Principatus: Matthias vero Morauiam, Sleſiam [illegible] Luſatia, hac conditione poſſideret, vt ſi prior ipſe mortem abſque liberis obiret, [illegible] ſine vlla controuerſia, ſine vllaque pecunia ad Vladislaum regnumque Boiemiæ redirent. [illegible] de autem relicto, vt is tantiſper dictas prouincias regeret, dum ei ducenta millia aureum [illegible] à rege Boiemiæ in limitibus Hungariæ adnumerarentur. Quod ſi contingeret, vt [illegible] bi regem, quem Hungari delegerint (eligi autem ipſe maxime cupiebat) rurſus ſine [illegible] teruentu, vt auulſa à corpore regni membra, Boiemiæ coniungerentur.* Rebus ad hunc modum

[illegible]

tranſactis, Matthias Budam, Vladislaus vero Pragam redibat. Cæterum [illegible] viam, quid plebs Pragenſis in Senatum ſuum, quid in patres religioni [illegible] ſignauerit, Melnicum deflexit, quo in oppido, primum lachrymas regis [illegible] illum comitari ſunt, tantus videlicet dolor animum illius inceſſit ex tam [illegible] genium audacia, qua curiam vtramque nouæ ac veteris Pragæ multorum [illegible] ſanguine fœdauerunt, Monaſteriaque inſtaurata, pulſis monachis, rebuſque [illegible] ſpoliata profanarunt, non ob noxam aliquam, ſed quia monachi religionem [illegible] mutilicus retinebant, & nonnulli Senatorum patrocinio illos ſuo, [illegible] protegebant. Qua de re anxio, ambiguoque rege, quanam via, ad [illegible] audacibus pœnas procederet, veniunt ad illum placandum Henricus, [illegible] Hinco filii

[illegible]

Geor-

Georgii, muneribus ciuium corrupti. Sed cum tam atrox facinus illorum eſſet, tamque euidens læſæ maieſtatis crimen contineret, vt nulla prorſus excuſatione potuerit excuſari, qui placatum venerant regem deuotiſſimũ religioni, ad exemplum miſericordiæ Dei prouocant, dicentis: *Nolo mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur & viuat*, idq; tandem obtinent propoſita quadam ſatisfactione, vt ſcelus illorum diſſimulatione potius, quam vltione ſenſim obliteraretur. Reuertente Pragam rege, Pragenſes multorum regimine factionibus inter ſe diſſidentium, ac nihil in commune conſulentium prægrauati, legitimum Senatũ requirebant, ſed eum niſi rex, alius legere non poterat, ne vel factione ciuium, vel mala electione, homines ſeditioſi, aut adminiſtrandis rebus parum apti, publicis negotiis præponerentur. Eunt igitur ad regem quidam eorũ, priuato magis quam communi conſilio, rogantq; vt magiſtratibus orbæ reipub. Pragenſi nouos ſufficiendo ſenatores ſuccurreret. Indignabundus adhuc ille: *Et vbinam*, inquit, *ſunt ii, quos paulo ante vobis dedimus*? Reſpondent: *Malum ſibi quæſiuerunt, malum inuenerunt. Æquum ne fuit*, inquit, *vt vos accuſatores pariter & iudices ageretis? illorum quos pro libidine veſtra inſimulaſtis, vitaq; crudeliſſime ſpoliaſtis.* Atque auerſus ab illis in cubiculum ſecretius ſeceſſit. Rurſus itaq; Hinconem Podiebradium ſibi aduocant, eoq; aduocato impetrant, vt in vtraque Praga integer à rege Senatus reſtitueretur. Interim vnus & alter veterum Senatorum, qui nuper cædem fuga effugerant, clam Pragam regreſſi, in apertũ, niſi perſonati, non prodibant. Eorum alter Caudula cognomine, quamuis perſonatus ambularet, cum nihilominus tamen à quibuſdam agnoſceretur, dedit ſe in pedes, rectaque domũ regis, tanquam Aſylum petiit. Ac primo rex minis armiſq; ſupplicem, contra perſequutores tueri, poſtquam furens multitudo creſcere, nec iam probra ſola in regem, ſed ſaxa etiam & tela iacere, ſcalaſq; afferre cœpit, ſuadente Geſcone Boſcouicio, egregio bellatore, vt cõtentione impari rex omiſſa, daret ſe ad mitigandam verbis benignis turbam. Eamq; prouinciam ipſe nomine regis ſuſcipit, Pragenſib. tum familiariter notus, tum eidem cum illis religioni obſtrictus, quod illi vinculum magni æſtimabant. Nulla tamen re alia furore percitos Geſco mitigare potuit, niſi vt per communẽ fidem illis promitteret, Caudulam ſe in ipſorum poteſtatẽ redacturum, cum primum ex latebris extractus, in illiſq; repertus fuerit. Dilabentibus inde turbis non defuit vltimæ fecis homuncio, qui viſo rege, dum ex feneſtra abeuntes proſpectat, clamare auſus fuerit, occidatur Polonicus iſte porcus, calicis oſor, intentoq; arcu, propius feneſtram accedens, in illam, declinante iam rege, telum dirigit. In tanto diſcrimine conſtitutus rex, conſilium mutandarum ædium capit, ac vix ſe continet, quin ſtatim hora illa domo infauſta emigret. Veſperam expectans ob tenebras ad tacite elabendũ tutiorem, qua adueniente cum paucis clientulis ad ripam fluminis pedibus vadit, conſcenſiſq; nauiculis, flumen traiicit, ac ſe protinus in arcem diui Venceslai transfert, tangens & adiurans aram eius, *ſe nunquam amplius ab arce ad aulam Pragenſem delapſurum.* Conuerſuſq; ad ædificandam & muniendam arcem vallo ac foſſis, atq; propugnaculis illam circumdedit, & ante omnia palatio eandem prorſus regio adornauit, vt quanto ornatior appareret, tanto libentius illam reges Boiemiæ inhabitarent. Nunquam tot inſidiis vita cuiuſuis Boiemiæ regis, quot Vladislai appetita fuit, tam veneno, quam ferro, ſemper tamen fruſtrante inſidiatores euentu, vel quia occaſio veneni dandi non aderat, vel quia conſpiratio ante tempus detecta fuit, vt validiſſima tunc illa in vrbe Pragenſi cõflata, quam Hrabanius ciuis Pragenſis proditionis conſcius patefecit. Venit item tempeſtiue in lucem, & altera illa occultiſſima nobilitatis coniuratio per Alexandrum, & quendam alterum ex ordine equeſtri virum, in tormentis prodita, qua rex ferro ab ipſis occidi debuit. Qui dum ad ſupplicium de proditoribus haberi ſolitũ ducerentur, conſpicerentq; regem in ambulacro ambulantẽ, *Vide*, inquiunt, *o Rex, quam caute agas, qui diſcipulos proditionis punis, magiſtros autem honoras.* Erantq; ambo Hinconis Bodiebradii clientes. Sed nec Matthias rex ea tempeſtate ſine malo rumore ab hominibus ſuſpicioſis tranſmiſſus eſt, eum inſimulantibus, quaſi pecunia ſua coniurationes in Boiemia aleret, vt vel per illas regno Boiemiæ potiretur, crebro dicere ſolitus, hoc ſibi ad deterrendos quoslibet in orbe hoſtes deeſſe, quod Boiemos Hungaris adiunctos ſub regno ſuo non haberet, adeo in re militari exercita, & aſſiduis bellis inuicta vtraq; tunc gens fuit, Boiema videlicet atq; Hungara. Cæterum Vladislaus natura & conſuetudine leniſſimus vſque eo remotus ab omni mala aduerſus Matthiam ſuſpicione poſt talẽ etiam rumorẽ fuit, vt ſe iterum fidei ipſius cõmitteret, veniretq; Iglauiam, quam tunc Matthias poſſidebat, ſine vlla publica ſibi fide data, ibiq; ex animi vt libuit ſententia reliquas cõtrouerſias, de qui-

Petunt à Rege nouum ſenatũ Pragenſes.

Expoſtulatio Regis cum Pragenſibus.

Senatus exoratore Hincone Podiebradio Praga inſtitutus.

Caudula ſenator ne regis quidem præſidio tutus.

Effrenis vulgi Pragenſis licentia.

Rex in periculo vitæ eſt.

Fugit ex Vrbe in arcem ſuperiorem, quam ſibi domicilium poſteriſque cõſtituit.

Vita Vladislai multis inſidiis expoſita.

Perduellibus vita adempta.

Matthias & Podiebradii subornant ſicarios.

Conuentus Regum Boiemiæ & Hungariæ habitus Iglauiæ.

Digitized by Google

bus Olomucii decidi nõ potuit, cõpoſuit, præſertim de bonis gladio vtrinq; interceptis, vt illa iis ab vtroq; rege gratuito reſtituerẽtur quorũ antea fuerũt, ne cum damno ſuo officiũ & fidẽ erga reges ſuos coluiſſe viderẽtur. Plurimi.n.nobiliũ dum fideliter regi ſuo adhærent, omnibus bonis a diuerſa factione exuti fuerant, inter quæ cœnobiorũ quoq; habita ratio eſt, vt ab vtroq; rege illa cœnobitis, quibus erepta erant, redderentur. Senſit tamen paulatim Vladiſlaus magnum incommodũ, magnamq; regnandi pro maieſtate regia difficultatẽ ex Morauia, Sleſia, Luſatia abalienata, quippe tanta per illam alienationem de vectigalibus cenſibuſq; & ex tributis deductio facta fuit, vt ne numerũ quidem equitatus ſolitũ rex ſuo ſumptu alere poſſet. Quin etiam iis, quos reliquos circum ſe habebat, ſtipendiũ imminuere in animũ induxit, ne extra ordinẽ tributo aliquo ordines oneraret. Solatio in malis fuit, quod tranquillitatẽ in Boiemia ab hoſte externo obtinuit, Matthia in Cæſarem Fridericum hoſtilia conuertente, qui iure quodam ſuo Hungariæ regnum ſibi vindicabat, quod Matthias Ioanni filio extra matrimonium nato relinquere deſtinauerat. Prælium inter Cæſareos Regioſq; in Auſtria prope oppidũ Cornombergam atrox & cruentũ factum, in quo victor Matthias, deducendũ ſibi exercitum de Auſtria prius nõ exiſtimauit, quam Viennam Auſtriæ caput reciperet. Qua recepta, non diu ſuperuixit, ibidẽ ex apoplexia mortuus, tarde Morauis quibuſdã proceribus nuncio mortis credentibus: quoniam memoria tenebant, aliquoties famam mortis eius anteaſparſam fuiſſe, ac ſemper illũ magno alicuius malo reſurrexiſſe. Poſtquam certo apparuit ſepultũ, vnus è proceribus illis, *à centum*, inquit, *annis malus theſaurus melius tempeſtiuiuſq; in terram conditus non eſt*: male enim ille mulctatus à Matthia fuerat: regium funus regina Beatrice exequias procurante, Albam celeri pompa transferri placuit. Inde Beatrix Budam reuerſa, autoritate, qua apud Hungaros poſt mariti quoque obitum pollebat, obtinuit, vt interregno durante ipſa potiſſimũ regnaret, liberalitateq; mox & ſermonis etiam Latini elegantia, tum item arte mulcendi aures hominũ hactenus ſe inſinuauit, vt ſibi à compluribus concederetur poteſtas deligendi maritũ, quem ad regnandũ ſciret maxime appoſitum. Atq; illa non occulte Vladiſlaum Boiemiæ regem, cuius ſpecie in conuentu Olomucenſi capta fuit, maritũ ſibi deſtinauit. Sed aderat alia factio, quæ Albertũ Polonũ regis Vladiſlai fratrẽ in regno præferebat, quoniam ferocior & armis promptior eſſe videbatur. Huic ita in ſecretiore conſultatione, quam nonnulli in arce Budenſi habebant, acclamatũ eſt, vt nullius alterius nomen audire voluerint. Exarſit ita Beatrix, ſeuocatoq; Ioanne Varadiẽſi Epiſcopo, qui ſua ſponte cauſam Vladiſlai enixa fouebat, ire eum continuo extra arcẽ ad circum, quem Sancti Georgii vocant (in quem tunc omnes Hungarorũ ordines coiuerant) iubet, pollicerique reginæ nomine militibus donatiuum, & populo congiariũ, ſi Vladiſlaus Hungariæ rex ab illis pronunciatus fuerit. Ingenti omnes voce exclamant: *Viuat Vladiſlaus rex Hungariæ*. Vterq; dein frater, tum Vladiſlaus, tum Albertus, ius ſuũ armis perſequitur, illũ non Boiemi iam ſoli, ſed & Moraui & Sleſitæ iuuabant, vt rurſus cum regno Boiemiæ copularentur, iſtũ parens Caſimirus rex Poloniæ copiis inſtruebat, grauiſſime ferens, quod maior natu filius vno diademate cõtentus eſſe nollet: Qui tamen quam libenter ad arma deſcenderit, hinc liquet, quod plures conditiones rei fraternæ componendæ vltro obtulerit, & cum neq; patrẽ neq; fratrẽ mouere poſſet, ipſe in caſtris, quæ aduerſus fratrem parabantur, adeſſe noluit. Magna præterea cura præfectis militiæ, quorũ vnus Petrus Sterenbergius, alter ex equeſtri ordine Venceſlaus cognomine Lupulus erat, iniunxit, vt ſi ventũ ad manus eſſet, recordarẽtur, ab altera parte Albertũ fratrẽ ſtare, quẽ fratri violare fas non eſſet. Sed parũ abfuit, quin violaretur ob nimiam animi audaciam, qua poſt confoſſum ſub ſe vnum equum, altero rurſus in aciẽ inuectus eſt, ægreq; inde elapſus inter fugã ſuorũ, quos retinere non potuit, inſequentes Boiemos fruſtratus. Occurſum mox ab eodẽ Vladiſlao Ioãni notho Matthiæ filio ad occupandã Budam feſtinanti, quaſi illegitimi filii legitimã in regnis habere deberẽt ſucceſſionẽ. Opes ad[illegible] animũ, quas Matthias ei cum toto patrimonio ſuo reliquerat, magna vi auri & argẽ[illegible] iecta, vt facile militẽ ſcribere, exercitumq; conflare potuerit. Suſceptis illius par[illegible] ter alios Valachos quoq;, ex qua gẽte Matthias ortus erat: atq; ii acerrimũ præ[illegible] ſtinuerũt, tandẽ cum duce victi, aut cæduntur, aut dilabũtur caſtris deſertis, [illegible] precioſa opulentis, quę à milite, cui præda cõceſſa erat, vt cupidius pugnaret, [illegible] diſtracta fuit, adeoq; vili precio diuendita, vt vnus orbis argẽteus vno aureo nummo permutaretur, lanx, peluis, trulla, phiala, etiã inaurata, cariſſime decẽ aurei[illegible] nummis redimebatur. Interim Fridericus Cæſar nõ ſatis poſt ſtragẽ nuper acceptã milite inſtructus, legationib. & literis ius ſuũ, quod ad regnũ Hungariæ habuit, repetebat, & quia Viennę

Inpri-

[Reſtitutiones] conuentus.

A[uarit]ia Vladiſlai multũ deceſſit ob prouincias Matthiæ conceſſas.

Bellum Matthiæ contra Cæſarem Frideric.

Vienna capta anno 1485. Calendis Iunii.

Beatrici datur poteſtas eligendi regis & mariti.

Alii Hungarorum Albertũ Vladiſlai fratrem, Beatrix ipſum Vladiſlaum poſcit.

Auro Beatrix milites corrũpit.

Vladiſlaus electus 15. Iunii. coronatus 14. Septembris.

Certant fratres de regno Hungariæ.

Pietas Vladiſlai in fratrem Ioannem Albertum regni æmulum.

Dux Iohannes Matthiæ ſpurius ab Vladiſlao profligatus.

Vladiſlaus Viennam Cæſari reſtituit.

[illegible] recuperandæ [illegible] erat, de illa ei Vladiſlaus concedebat. Sed ea re minime motus Maximilianus, quem parens conſortem imperii fecerat, armat militem, a [illegible] principibus & amicis contrahit, atque validiſſimo agmine ad [illegible] Albam, quam Hungari Regalem cognominant, ire infeſtus pergit, daṫq; ei [illegible] prædam, ſi illam expugnaſſet, excepto tamē templo, in quo reges Hungariæ [illegible] & ſepeliuntur. Illud ne quis attingeret, edicto prohibuit. Expugnata & [illegible] direpta Alba fuit, iamq; miles edicti immemor, templo etiam in Hungaria ditiſſimo admouere manus cœperat, cum ecce tibi Maximilianus equo cataphracto inſidens aduolat, aliquot cohortes ſecum trahens, cum quibus magna vi turbam a templo remouet. Hoc item ſuper omnia pietatis continentiæque eius opera prædicandum, quod templum ingreſſus, donis & monumētis, gemmeis, aureis, argenteis refertiſſimum, quibus reges Hungariæ locupletiſſimi eum locum, in quo auſpicia regni, auſpice Deo, auſpicabantur, exornatū illuſtratumque eſſe voluerunt, nihil ex tantis copiis extulerit, cum iure victoriæ omnia auferre poſſet, niſi vnicam crucem auream, illamque perparuam, quæ maiorum ſuorum principum Auſtriæ fuiſſe dicebatur, cui rei teſtimonium inſigne gentilitium præbebat. Budam exercitum ab Alba deducenti Vladiſlaus copias ſuas longe maiores in via obiecit, quibus cum cedere de campo Maximilianus ſine certamine nollet, aduerſam in prælio fortunam expertus eſt, victoriamque de regno Vladiſlao conceſſit. [k] Qui ſtatim rurſus Alba recepta, regium in illa diadema ritu ſolenni ſuſcepit. Viſuſque eſt, non ſolum de viuis cōpetitoribus, ſed de mortuo etiam æmulo triumphaſſe. Deficiente namque regni vexillo, quod regi inter coronandum offerri ſolebat, detractū eſt Matthiæ vexillum ſupra ſepulchrum eius ſuſpenſum, illudque in manus Vladiſlai velut triumphantis traditum. Egreſſus templo vix prandium abſoluerat, cum baiuli in ordinem compoſiti, ſcyphos, phialas, pateras, & alia vaſa præclaro opere grandique pondere inſignia, & nonnulla ex iis aureis nummis plena manibus geſtarent, vt illa pro munere dominorum ſuorum nomine regi offerrent, quibus poſtquam menſæ & ſcamna eſſent ornata, innuit rex vni & alteri e proceribus Boemiæ, vt propius accederent, inquiens, *Multo culina vnctior in Hungaria quam in Boemia [illegible]*: captuſque nidore eius Pragam rarius frequentabat, accuſante illum aſsidue [illegible], vt ingratum, vt accepti beneficii immemorem, quod nihil eorum, quæ [illegible] regnum [illegible], tum ſpoponderat, præſtiterit. Sua erga illum merita in confeſſo eſſe, ſed & promiſſa eius de contrahendo matrimonio teſtes multos habere. Si magni æſtimet regnum, non minus æſtimare illum debere fidem & ſacramentum, quo ſibi ad matrimonium ineundum obligatus eſt, vt interim ſecreta intra tacitam duorum conſcientiam lateant, quorum Deus ſolus teſtis eſſet. Quæ ſæpius fruſtra iterata deplorataq; coegerunt Beatricem, vt Vladiſlaū Romam in ius vocaret, ibiq; conſuetudine Romana cauſa de anno in annum diu ampliata, & ad extremum multo auro redempta dicitur, vt Vladiſlao aliam quamcunq; vellet, ducere vxorem liceret. Duxit autem apud Vaſcones, filiam Herois de Gandala, cui nomen Annæ fuerat. Quies aliquantiſper a Turcis poſt obitum Matthiæ durauerat, donec Baſaythes motu terræ commotus, qui tam acer Conſtantinopoli extitit, vt octingentas domos ruina proſterneret, ac homines plus minus ter mille vel obrueret, vel fulmine excitato adureret, rurſus arma in Hungaros reſumeret, eam calamitatem, quam acceperit, Mahometh prophetæ ſui furori attribuēs, ob id furenti, quod nimis diu vacationi militiæ aduerſus Chriſtianos vacarent. Ab hoc ſubmiſſi Turcæ, agros in Boſna ad Hungariam pertinentes vrunt vaſtantque, & omnia fuga & terrore complent. Eunt deinde ad expugnandā arcem Sabatiam, quam nuper Matthias recuperauerat. Qui in præſidio arcis erant, Budam confugiunt, omnia [illegible] in rebus tam trepidis Hungari deſerant, ſibi nequaquam tantum virium eſſe, vt reſiſtere tantæ vi hoſtium queant. Conſultant illi rege coram, fuitque omnium [illegible], vt mature obſeſsis ſuccurratur, ne arx multo labore & ſanguine recepta, per [illegible] amitteretur. Delecti confeſtim præfecti militiæ, periti hoſtium bellorum [illegible] Turcas, quos e [illegible] peditatus robuſtiſſimus ſequebatur, prælium [illegible], quod [illegible] cum hoſtibus præſagiebat, non falſo præſagio. Adeo autem fortuna in certamine Hungaris adfuit, vt primum vix illorum impetum Turcæ ſuſtinuerint, ac mox inde præcipites fugæ ſe mandarunt, non arcis modo oppugnationem deſerentes, ſed e tota Boſna retro fugientes. Sabatia arx firmiore quam prius firmata præſidio, atque in primis commeatu largo inſtructa fuit, ad tolerandam diutius obſidionem, ſi opus foret. Inter hæc in Boemia, vt fieri ſolet, rege multo tempore abſente,

Maximilianus Albam [illegible] templo ſit [illegible] die poſt quam coronatus eſſet Vladiſlaus.

Crucem auferit Maximilianus.

Maximilianus cæſus.

Vexillum è ſepulchro Matthiæ auulſum Vladiſlao traditur.

Munera Regi ab Hungaris tradita.

Hungaria opulentior Boemia.

Beatrix ingratitudinis regem inſimulat.

Repudiata Beatrice rex Annā Gandalam ducit.

Baiazethes II. Turcarum imperator religione [illegible] bellū molitur Hungariæ.

Turcæ ad Sabatiam cæſi [illegible] Paulo [illegible] anno 1492.

Digitized by Google

In Boiemia ob Regis abſentiã tam ſacra quã profana miſcentur.

Auguſtini Epiſcopi extrema vox.

Metalla Cuthnenſium improbitate præfectorum minus abundant.

Vulgus conſurgit aduerſus quæſtores rapaces.

Obſides Cuthnenſes Regis mandato innocentes vita plectuntur.

factionibus, ſeditionibus, latrociniis, corruptis ad ſpem rapinarum paganis militibus omnes vias inſidentibus, res vehementer turbabantur, Pragam quoque ſolitis motibus inquieti concionatores ſuis concionibus commouebant, donec eo conatum ſuum perducerent, vt haberent Epiſcopum de ſecta ſua. Is erat præuaricator, Auguſtinus nomine, ex eo numero Epiſcoporum, qui titulares vocantur, quia titulum ſine ditione præferunt, ſenex, auarus, & delirus, vt qui in hac voce animam exhalauerit : *Si non poſſum ſalutem aſſequi vt malus Chriſtianus, ſaltem ſeruari queam vt bonus Marranus,* quaſi bonus Marranus vſquam locorum inueniatur. Collegia præterea artificum in eadem Praga per factiones diuiſa, cædibus inter ſe mutuis dimicabant, non tam imperito, quam inualido ad cohibendam audaciam, Ioanne Genczone, quem rex ſummum arcis Pragenſis præfectum reliquerat. Sed & in argentariis Cuthnenſibus res peſſime adminiſtrabantur, tantum cupiditate progreſſis, qui montibus & operis præerant, vt furta illorum ne operæ quidem ipſæ amplius tolerare quiuerint nimirum offenſæ, ſibi quoque operæ precium ab illis diminui detrahique. Signo igitur ſublato, ad montem oppido vicinum armati ſecedunt, armis iniuriam vindicare parati. At furtorum conſcii ad proximas ciuitates confugiunt, Czaslauiam atque Coloniam, docentque quanto in diſcrimine ſit theſaurus regni, qui ex montibus Cuthnenſibus coaceruatur, quem ſeditioſi quidam ex plebe promiſcua prodere, & ad nihilum redigere pergerent, niſi ſubueniatur, & quamprimum audacia illorum comprimatur. Ab vtraque ciuitate ad arma conclamatur, vt Cuthnenſibus extemplo ſuppetias ferant, atque vtrinque prompto ſtudio ad montem, quem pars aduerſa occupauerat, occurritur. Obſeſſi ſuperante aduerſariorum multitudine, cui quantumuis innocentes eſſent, facile ſuccumberent, ad iudicium prouocant, ſeque in illo furta, quæ fiunt, & à quibus, demonſtraturos recipiunt, interim Colonienſibus, & Czaslauienſibus decem ex ſuo numero honoratiores dant obſides, hac conditione, vt incolumes in futuro iudicio ſiſtantur. Verum male ſibi conſcii Cuthnenſes, iudicio anteuertere cupientes, Budam ire præfeſtinant, obſideſque apud regem falſo rei capitalis accuſant, ita miſeri illi cauſa indicta damnati, pœnas indebitas luerunt, extra vnum, qui carnifice proſtrato maleque mulctato ſuperſtes euaſit. Hæc igitur atque alia pleraque regni incommoda præſentiam regis deſiderabant, quibus ille tandem euictus conſtituit Boiemiam inuiſere.

a *Præterit auctor bellum contra Polonos à Matthia geſtum ob euocationem Caſimiri II. in Hungariam à coniuratis, vbi licet Boiemorum nulla ſit mentio, tamen exacerbati ſunt animi ad bellum hoc maiori ardore perſequendum.*

b *Captum dicunt Vilhelmum à Pernſtein, & Petrum Hanguizium Sileſium.*

c *Auro corruptos aſſerunt fuiſſe Poloni conſiliarios.*

d *Extant huius volumina tam ſoluta oratione quam metris, ingenium & eruditionem hominis teſtantia.*

e *Hic eſt Epiſcopus etiam Olomucenſis adminiſtrator, Proſtanna ignobilibus parentibus ortus, qui principium familiæ Baronum à Kunouicz in Morauia dedit, cuius virtutes toti orbi notiſſimas Bonfinius paſſim tum Dec. 4. lib. 10. ſub finem copioſe deſcribit. Hunc cum Iano Pannonio Epiſcopo Quinqueeccleſienſe confundit Sileſiacorum annalium ſcriptor.*

f *Imo ſucceſſoribus Matthiæ CCCCM. aureorum fuere pendenda, quicunque eſſent futuri reges Hungariæ iuxta pacta Vratislauienſia, quæ hic fuere confirmata.*

g *Imo ad Vratislauiam conſpecto agmine Polonorum & Boiemorum fremebundus dixit, ſe totius orbis imperio potiturum, ſi tanti exercitus imperator eſſet.*

h *Matthias rex Hungariæ humanis rebus ceſſit Viennæ anno 1490. 5. Aprilis: ætatis anno 47. regni 37.*

i *Interregni tempore Dux Iohannes ab Hungaris cæſus eſt, cum aſpiraret ad regnum.*

k *12. Septembris capta Alba à Maximiliano. Recepta vero 19. Iulij anni ſequentis, id eſt, anni 1491. Ergo ante captam Albam coronatus fuit Vladislaus.*

HISTO-

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER TRIGESIMVS SECVNDVS.

SVMMA LIBRI TRIGESIMI SECVNDI.

Reditus Vladiſlai Pragam ſolennis. Primum ratio ſacrorum habita: poſt etiam Senatus emendatus Cuthnenſes plectit: graſſatoribus pœnam irrogat. Tabulæ iudiciorum publicorum ceu archiua in arcem translata & forum iudiciarium emendatum. Religionis controuerſiæ compoſitæ. Gymnaſium vult inſtaurare, ſed impedit Coranda. Olomuzium rex diuertit lite diſcuſſa ſat difficili. Lex apud Polonos, ſed barbara. Stanislaus Turzo Epiſcopatum Olomuzenſem init. Eius encomium. Regi Anna filia naſcitur Budæ: poſt Ludouicus aſtantibus arbitris ne ſuſpicio eſſet de ſuppoſititio fœtu. Luit morte regina. Regina primum regis abacum è ſolido auro exornauit: ipſa quoque rege melius regni negocia & familiarem rem adminiſtrabat. Promiſſa Ludouici coronatione regi ægritudinem animi Hungari adimunt. Impunitas ſcelerum in Boiemia. Schiliconum comitum vrbs Cubitum oppugnatur. Henrici Guttſteinii aſtu duo Suambergi capiuntur. Georgius Kopitliuski contra Pragenſes inſurgit. Sacerdotibus Pragenſes moleſti. Miſera rerum facies. Poſtulatur regis præſentia. Mittit Varadienſem & Olomuzenſem Epiſcopos. Conuentus Pragæ. Varadienſis petit tabellas & nomina coniuratorum. Diſcerpit & conſcindit literas fœderatorum. Poſt ad pacatiora tranſit remedia. Picardis congregationes interdictæ data optione num ad Calixtinos vel Romanenſes ſe transferre voluerint. Ludouicus coronatur Pragæ: Triennis Ludouicus vigeſimus ſextus rex Boiemiæ. Anna quoque per iocum à patre coronatur. Rixa oborta inter Hungaros & Bohemos, quod male ceſſit Hungaris. Principes Germani feudum accipiunt. Iudices plena in delinquentes puniendos armat auctoritate. Illis etiam ærarium commendatur. Prodigus Vladislaus. Cremſirii ad Stanislaum epiſcopum diuertit. Colloquium illic habitum. Peſtis in Hungaria, cui liberos committere non vult. Iohannes Sepuſius comes Trinzinienſis Cremſirium venit. Vrget liberos ſecum adduci. Hungaria pacata Turcis aduerſus Perſas pugnantibus. Fœdus cum Selymo. Cruciata aduerſus Turcas in Hungaria ab Archiepiſcopo Strigonienſe. Hinc bellum ruſticum. Memorabili ſtrage cæſi ruſtici ſeruili bello à Comite Trincinienſi. Anhelat ad regnum Sepuſius, ſi potiretur Annæ nuptiis. Mature anteuertendum cenſent. Placuit cum Maximiliano affinitatem contrahere. Congreſſus fratrum regum Vladislai Hungariæ & Bohemiæ, Sigiſmundi Poloniæ cum Maximiliano Cæſare Viennæ. Colloquii turbator Sepuſius promulgata Turcarum populatione. Regibus inſidias ab imperatore ſtrui rumor fictus. Sigiſmundus fratrem Viennam deducit. Coniugia ſtipulata. Ludouicus Mariam ducat, Anna Carolo aut Ferdinando nubat. Liberum datur Maximiliano vel ipſe ducat, vel nepotibus locet. Excuſat Cæſar ætatem. Bis Sigiſmundus rex Poloniæ ab Epiſcopo Cremſirii exceptus. Mutum idolum Vladislaus. Negligens in adminiſtranda re domeſtica. Emendicabat prandium Budæ. Epiſcopus Quinqueeccleſienſis peculatus quæſtorem accuſat Budæ. Vina aliunde pro regia menſa afferebantur. Eadem diſciplina & in Bohemia Harpyarum inexplebilis auaritia. Rex & podagra & apoplexia lentus & tardus. Moritur Budæ, regni Bohemiæ 45. & Hungariæ 24.

VT magnificus ita fauorabilis Vladiſlai regis Pragam reditus fuit, magnificentia in celebri comitatu emicuit, ex viris dignitate conſpicuis coacto. Tres enim præſules eũ aſſectabantur, Agrienſis, Varadinus, Vacienſis, tum procerũ inſignium & primorũ nobilium ingẽs numerus, cultu omnes ornatuq; & clientulorum & equorum ſplendidiſſime inſtructi. Fauorem Pragenſes obſequio declararũt, ex omnibus tribus ciuitatibus obuiam cum ſignis & vexillis effuſi, gratiam regis venantes, eumque ad arcem vſque cum pompa illa proſequentes. Rex in arce nullum prius, quam templi diui Venceslai tectum ſubiit, gratias Deo agens, tanquam ſalutis ſuæ proſperitatiſque authori. Mox ad referendam gratiam deflexus, multam veſtem ſacram precioſamq;, multa tapetia variis coloribus picta, vim præterea magnam auri & argenti templo dedicauit, accitis aurificibus, qui diuorum reliquias, ac præcipue ſanctorum patronorum capita thecis vilioribus inuoluta, cælato argento includerent, deſuperque inaurarent. Et vt cultus quoque diuinus in templo adaugere-

Rex Pragam reuerſus magno applauſu exceptus.

Ornat rex templa & reliquias ſanctorum.

tur, Chorales inſtituit, qui in conuentu coronaque canentium, hymnos Deo [illegible] tum nocte pſallerent, atque vtroque tempore, dum per otium licuit, libenter illis [illegible] fuit, vt religionem ſanctis vocibus paſceret, ſpem erigeret, fiduciam in [illegible] ret, ſimulque oraret pro rerum quiete, quam tantum dilexit, vt quoties vel [illegible] iret, vel è lecto ſurgeret, nulla eius vox alia audiretur, niſi, *Da pacem Domine in [illegible] ſtris*. Hinc de arce Pragam deſcendit, & tam in noua quam in vetere ciuitate Senatum valde imminutum ſuppleuit, atque vtrobique de regendis ciuibus conſtituit, vt in ſuæ quiſque ciuitatis ius ciues redigerentur. Sumpſit etiam ſupplicium de C[illegible], qui, quod in aliis inſontibus reprehendebant damnabantque, in eo ipſi [illegible] deprehenſi ſunt. Ad coercendos autem graſſatores, edictum promulgatum fuit, vt [illegible] liceret in cuiuſuis fundo latroni manifeſtario libere manus iniicere, illumque ad ſupplicium pertrahere. Mox in conuentu ordinum actum de tabulis publicis in arce [illegible] ferendis: hactenus enim Pragæ in domo regia aſſeruabantur, cum iam iudic[illegible] in arcem fuiſſent tranſlati. Sed & in iudicibus atque ipſis iudiciis pleraque tunc in melius mutata, indies magis ac magis ad ius quam ad vim inclinantibus omnium animis poſt tam inquieta & violenta tempora, & poſtquam rex addictiſſimus tranquillitati eſſet. Cuius turbandæ cum præcipuam materiam diſſenſio de religione ſuppeditaret, quod alii Romanam, alii Pragenſem acriter tuerentur, ſic in eodem conuentu inter vtroſque controuerſiam rex compoſuit, vt quæ loca veteri vſurpatione cuique eorum ex hac vel illa factione hactenus obtigerunt, ea vt quiſque pro ſuis teneret, aliena ne appeteret, aut occuparet, neve alteri alteros contumeliis conuitiiſque inceſſerent, ſed darent vtrique operam, ne pax communis quouis modo læderetur. Conatus eſt præterea gymnaſium Pragenſe in antiquam dignationem reſtituere, conductis ex Italia claris doctrina & eloquentia profeſſoribus, nullo non propoſitum regium mirifice laudante, extra ſenem quendam, cui Coranda vocabulum cum paucis magiſtellis gymnaſium occupantibus, qui metuentes ne bolus eis è faucibus eriperetur, clamare apud ſuos occipiũt: Actum eſt de religione veſtra Pragenſes, ni vigilaueritis: conatumq; per hæc regis irritum faciunt. Is in Hungariam reuertens, aliquantulum in Morauia ſubſtitit, Olomuciumque ingreſſus, cognitioni nouæ ac vix auditæ præſedit. Ciuis Vratislauienſis, honeſto domi loco natus, copiiſque rei familiaris locuples, & exiſtimatione inter primos habitus, negocii cuiuſdam ſui gratia in Poloniam profectus, diuertit in oppido quodam in domum meritoriam. Ibi Caupo quingentos hoſpiti aureos clam ſubducit, accuſatuſque furti, crimen metu tormentorum fatetur, reddere ablatum paratus, nec aliud quicquam hoſpes petebat. Cæterum iudex & decuriones oppidi inſtare, vt legibus illorum ſatisfiat, quæ ſanciunt, *vt accuſator furti ſuis manibus furem in furcam ſuſpendat, aut ſi ad manus carnificem ſuum non habeat, ipſe à fure ſuſpendatur, ſi fur id exequi voluerit*, quod ille promptiſſime ſe facturum recepit. His verbis exanimatus metu hoſpes, ignominiã infamiamque ſupplex deprecatur, donatque gratuito iudicibus totam illam ſummam ſibi ereptam, modo abire incolumi illi liceat. Negant illi fas eſſe legum cuſtodibus contra leges quicquam agere. Quid multa? quando nihil æqui impetrat, facere quam pati quod neceſſitas iubebat maluit, continuoque Cracouiam ad regem Poloniæ peruenit, qui legis huius barbaræ non ſolum teſtem ſe exhibuit, ſed literis præterea [illegible] omni infamia illum purgauit, quas Vladislaus quoque rex ſuo diplomate confirmauit, addita mulcta, ſi quis factum illud illi opprobrare auderet. At nemo rurſus [illegible] extabat, qui facinus illud ſerio excuſaret, ſed metu mulctæ omnes muſſitant. Hanc demum Vratislauienſes rationem, hominis in priſtinam dignitatem [illegible] creant eum præfectum, quem ipſi Capitaneum vocant, qui nobilitati [illegible] Vratislauienſem pertinenti tanquam iudex præeſſe ſolet, quem honorem ſi ille [illegible] tus fuiſſet, cætera omnia ſalua eſſe videbantur. Sed nobilitati valde turpe erubeſcendumque viſum, ſubire iudicium hominis, aut ei in ſubſelliis aſsidere, in cuius vita [illegible] manifeſta hæreret infamiæ macula: cõtra ciues literas regias opponebãt, quibus [illegible] prorſus nota detergebatur. In hac igitur difficultate rex medium quiddam cenſuit, [illegible] tum præfecturam vrbis ille gereret, poſteaquam à ciuibus rurſus in ſenatum [illegible] fuerit. remouerant enim illum è ſenatu. Sed nec poſt hanc regis ſententiam [illegible] locum reſtituerunt, ita nec ſenator, nec præfectus, ſed vt priuatus tandem [illegible]. Per idem tempus Stanislaus Thurſo Roma Olomucium veniens, regem [illegible] cuit reuerenter ſalutauit, pontificatumque Olomucenſem iniit, aliquandiu [illegible] vacuum, eoque gratior aduentus eius omnibus fuit, auxitque ipſe gratiam in tantum orna-

Pacis ſtudioſus Rex.

Supplementa ſenatus data.

Lex contra prædones.

Forum iudiciarium reſtitutũ.

Lis de religione compoſita.

Academiam Pragenſem amplificaturus impeditur a Coranda.

Diſceptationi cauſa inaudita præſidet rex Vrbe Olomucenſi.

Barbara lex.

Sententia a rege lata.

Stanislai Thurſonis Epiſcopi Olomucenſis laudes.

[illegible] cunctis dotibus pontifice dignis, in quantum ornari capit humana vita paſto- [illegible] ſobrii, pii, atque ea ſimplicitate ſimplicis, quam cum prudentia Dominus mi- [illegible] quiens: Eſtote ſimplices ſicut columbæ, & prudentes ſicut ſerpentes. Merito i- [illegible] non ſolum apud domeſticos fidei, ſed etiam apud eos, qui extra domum Dei in [illegible] verſantur ob vitæ innocentiam gratioſus fuit. Rex Budam reuerſus, non mul- [illegible] is eſt pater ex regina vxore, quæ filiam ei nomine Annam primo tum partu [illegible] non omnibus hac re lætis, qui videlicet regni ſpem, ſi abſque liberis deceſſiſſet [illegible] iam dudum deuorauerant, quanquam ne tum quidem ſpem illam fouere deſiſte- [illegible]bant, verbis ſe conſolantes, quod filia, non autem filius, qui legitimus regni hæres habe- [illegible]tur, nata eſſet. Altero deinde partu appropinquante, & nonnullis ex illa factione ſu- ſpectam reginam habentibus ne puerum ſupponeret, ſi puellam enixa fuiſſet, iuſſit illa partui ex iis ſuſpicioſiſſimum vna cum obſtetricibus intereſſe, vt oculatus eſſe te- ſtis poſſet, mas an fœmella naſceretur, natuſque eſt Ludouicus, matre ex illo nixu fa- to functa, quoniam non ita vt debuit procurari ab obſtetricibus potuit, arbitro præ- ſente, cui fas non erat puerperiis ſe admiſcere. Quam vero grauem iacturam rex im- maturo reginæ interitu fecerit, mox ſenſit, redactus ad priorem fortunam, in qua ab a- liis, prout illis aut expediret aut liberet, non ipſe alios, vt principem decuit, regebat. Id autem, regina incolumi, nemini conceſſum eſt, vt plus quam rex vlla in parte polleret, ſed ſi quando partes regiæ ſuſcipiendæ erant, præſertim in tuendis vectigalibus cenſi- buſque, & arcibus regiis conſeruandis, in quas proceres inuadebant, viliſſimo obtruſo precio, ipſa munere regis aduerſus tales fungebatur, breuique inſignem theſaurum co- aceruauit, ac prima reginarum abacum regis ex ſolido auro plane regium inſtruxit, ag- greſſi dein menſas argenteas adornare, ne quid aliud in cœnaculo regio niſi aurũ & ar- gentum purum putumq; reſplenderet. Sed in iſta poſt obitum reginæ, ſicut in alia regis bona, impetus non quidem feſtinus, ſed lentus factus eſt ab harpiis aulicis, qui tempo- ra rapiendi obſeruare, nimiaque regis bonitate ad ſuum quæſtum abuti probe noue- rant. Huius adeo reginæ deceſſum cum diutius lugeret, mœroriſq; inſignia veſtes pul- las deponere, aut barbam incanam abradere non ſuſtineret, circumſtat eum magna conſolantium frequentia ex Hungaris, Boiemis, Morauis, Budam aggregata, ex quibus pro ſe quiſque conſolatorem agit, alius alio modo, atque in hoc omnes conueniunt, *Nihil regem amiſiſſe, ſaluo Ludouico filio, in illo omnia ineſſe, illumq; regi pro omnibus eſſe, vt non ſolum lugere deceat, ſed etiam gaudere oporteat.* Quibus auditis rex, ſolita ſibi in rebus ad ſto- machum non facientibus taciturnitate omnes tranſmittit. Redeunt poſtridie Hungari, quorum nomine Archiepiſcopus Strigonienſis: *Ad lætum*, inquit, *exoptabilemq; nuncium lætus decet regem habitus, quem ſi induis, exoptata feres, vt Ludouicum regem Hungariæ tibique conſortem vel in hac puerili ætate confeſtim videas. Tam grato*, inquit, *nuncio libenter in habitu quoque mutando ſubſcribimus*, proditque mox purpuratus lautuſque & at- tonſus ad prandium, cum ſubito Hungari mutant voluntatem de Ludouico coro- nando patre adhuc ſuperſtite, quoniam huius rei exemplum inquirendo ſe nondum inueniſſe aiebant. Sed rurſus a Boiemis & Morauis facturos ſe quæ Hungari negarent, prolixe policentibus, in priorem mentem impulſi, vt Ludouicus antea Hungariæ rex quam Boiemiæ haberetur, coronandum eum in Alba regali ſuſceperunt. Biennio de- hinc poſt, in Boiemia Pragæ coronatus eſt, intra quod temporis ſpacium multa apud Boiemos ſeditioſiſſima turbulentiſſimaque contigerunt, diuiſis per factiones & con- iurationes inter ſe ordinibus, aliiſque auctoritatem iudicum defendentibus, aliis iu- ri & ſententiis latis non obtemperantibus, aliis latrocinari quam iudicari malentibus, vnde plena inſidiarum, plenaq; armorum Boiemia erat. Ab omnibus enim fere arma ſumpta fuerant, contra proceres iudicio rebelles, quos Schlicones cognominant. Illo- rumq; oppidum munitiſſimum, vocabulo Cubitum, diu oppugnatum, non tamen ex- pugnatũ fuit. Capti mox per inſidias Heinrici Guttſteini duo fratres è familia Schuam- bergenſium ornatiſſima, abductique in Bauariam, libertatem aliter niſi grandi ſumma adnumerata recuperare haud potuerunt, nec interim Georgius Kopytlansky, graſſa- torum grege ſtipatus, quem aduerſus Pragenſes contraxerat, igne, cædibus, rapinis, in- terdum membrorum mutilationibus inſultare Pragenſibus acerrime deſtitit, atque ita illos premere, vt pedem e mœnibus vix efferre auderent. Eiſdem moleſti & ſacerdotes erant, more ſuo inter ſe rixantes, ciuiumque concordiam diſtrahentes, dum alii Calixtinorum, alii Piccardorum factionem magna contentione præferunt, fouentque. Continuæ ad regem literæ, frequentes item legationes miſſæ, orantes,

Anna filia regi nata primo Elizabeth dicta anno 1500. 23. Iulii.

Ludouicus filius Regi natus matre mortua anno 1503.

In re domeſtica amplianda & redditibus percipiendis peritiſſima fuit regina.

Rex mœſtus ob coniugis obitũ.

Hungari ſolantur regem promiſſa Ludouici filii coronatione.

Biennio Ludouicus rex Hungariæ coronatur.

In Boiemia ſuſque deq; omnia fiunt.

Cubitum oppidum Schliconũ oppugnatur.

In Pragenſes ſæuitur a Kopitlansko.

Regis imploratur præſentia.

vt aduentum ſuum in Boiemiam celeraret, vix alias vnquam magis neceſſarium: aut ſi adhuc negociis regni Hungariæ impediretur, quo minus ipſe ſtatim venire poſſit, legatos cum plena poteſtate ad componendos præſentes motus præmitteret, qui ſimul viam quoque commodam domino ſuo præpararent, quam ſine animi moleſtia libenter paulo poſt obiret. Delecti ad hoc duo Epiſcopi, partibus minime ſuſpecti, quia à ſtudio illarum contentioneque alieni, Stanislaus Olomucenſis, & a Iohannes Varadienſis, qui quanquam veſtem religioſam induit, curas tamen aulicas non plane exuerat, quibus ab ineunte ætate innutritus, ac ſub rege Matthia peritiſſimo magiſtro edoctus, exercituſque, quoties opus erat, multum arte in illis pollebat. Frequentiſſimus omnium ordinum conuentus Pragę tunc adfuit, cum legati mandata regis expoſituri ſuggeſtum conſcenderēt, quibus breuiter initio expoſitis, iubet ante omnia Varadiēſis literas cum ſignis exhiberi eas, quibus nomen quiſque ſuum fidemque in ſocietatem noui fœderis obligauit. Tacentibus primum vniuerſis, mox non paucis tergiuerſantibus, & nonnullis extare illas negantibus, inſtat Varadienſis, vrgetque, & ſe authoritate regia vſurum minatur, niſi dicto mandatoque regio audientes fuerint: quo audito, vadunt, tollunt, afferunt literas, quibus ille acceptis, explicat pellem longam latamque: ſed neque quid in illa ſcriptum eſt legit, neque ſigna circumquaq; pendentia cōſiderat, ſed cultro ſumpto per medium illam diſcindit, ſignaque amputat, ac mox ea diſpergit, vnde recolligi illa non potuerint. Cum hæc fierent, aderat non nemo in illo cōuentu qui diceret: *Quin detrahimus huic monacho bardocucullum, & imponimus ei trabeam palmatam, quando tam inſignem de nobis egit triumphum.* At Varadienſis ab hoc facto hilari vultu ordines affatur, ſpem illis dans optimam, omnia ex vſu regni ipſorum vtilitate ſucceſſura: poſtquam res huc adducta ſit, vt libere omnibus in medium conſulere liceat. atque ita ſane euenit, vt communi intercedente conſilio, adhibitaque ab vtroque legato medicina, quæ vitioſas partes ſanaret, totum inde regni corpus belle conualuit. Ab iiſdem legatis, mandato regis peculiari, hoc quoque de Piccardis actum fuit, *vt ne in cætus publice aut priuatim coirent, ſynagogas ſuas omnes occluderent, à concionibus ſcriptiſque de ſua ſecta plane abſtinerent, & intra certum tempus, vt ad alterutram partem Romanam aut Calixtinam diſcederent.* Conuenit inter omnes ordines, vt mandatum iſtud ad publicas tabulas, cum mulcta trāſgreſſoribus impoſita referretur, eiuſque exequendi poteſtatem arcis præfectus cum iudicibus haberet. Hinc regi opportunitas adeſſe viſa eſt eundi in Boiemiam, quam protinus etiam arripuit, Ludouicum regem paulo amplius triennium agentem, & Annam filiam aliquanto natu maiorem ſecum adducens. Cumque omnia inſtructa apparataq; inueniſſet, quæ ad feſta coronationis gaudia apparanda erant, iamque Marchio Brandeburgenſis cum liberis & vxore ſua, quæ Vladislai regis ſoror germana fuerat, cumq; aliis principibus & hoſpitibus Pragam veniſſet, nulla mora interpoſita ad regnum Boiemiæ Ludouicum, augure Stanislao pontifice Olomucenſi, inaugurandum curauit. Non tenuit Anna puella lachrymas, viſo Ludouico corona aurea redimito, interrogataque à parēte, cur fleret? *quia corona*, inquit, *regia careo, cum æque ac Ludouicus regis ſim filia.* Vladislaus ſubridens, poſt ſolennia peracta coronam ſibi afferri iubet, illamque capiti puellæ imponit, atque ita læti inde omnes ad conuiuium ineundum procedebant. Digreſſis hoſpitibus, atrox facinus à Boiemis in Hungaros, in ea vrbis parte, quam Minorem vocant, perpetratum, rixam nebulone quodam ſuſcitante, ob ereptum ſibi proſtibulum: diu procacitatis, & petulantiæ certamen ſtetit, concurrentibus ad clamorem vtrinque Boiemis & Hungaris, atque vtriſque ſtricto ferro ſe turbæ ſuorum miſcentib. Validior Boiemorum manus trucidatis circiter XIIII. Hungaris, cæteros in fugam auertit, ſed nullum tutum fugæ aderat perfugium, in ipſis diuerſoriis fauciabantur, & fœde ſpoliabantur ſine vllo diſcrimine domini ſeruique. aucta mox rapiendi licentia fuit, aucto prædonum numero, ex veteri nouaque Praga affluentium, adeo vt Stephanus Batori inter primos apud Hungaros dignitate conſpicuus ægre è manibus illorum elapſus fuerit, Medæam imitatus, vt enim illa ſparſis per viam liberorum ſuorum membris, ita Stephanus aureis nummis paſsim proiectis ſe inſequentes remoratus eſt, donec in arcem penetraret. Sedata poſt hac turba, à magiſtratibus, & ſaniore parte plebis omniū trium ciuitatū, authores tumultus cōprehenſi, variis pœnis ſubdebantur. Leniſsima erat pœna capitis, frequentiſſima autem pellium detractio, excoriatioq; quam paſſi ſunt fere omnes, qui veſtium Hungaricalium precioſis exuuiis ſua corpora induerant. Vocati deinde ſunt principes Germaniæ ad pręſtandam debitam regibus Boiemiæ obedientiam, Palatinus Rheni, & Dux Saxoniæ. Nam Marchio Brandeburgus ante diſceſſum

Memorabile Varadienſis factum.

Præter ſpem pacata omnia.

Lex de Piccardis, vt Romanis vel Calixtinis ſe coniungant.

Ludouicus XVI. rex Boiemiæ coronatur Pragæ.

Iocus de Anna regis filia coronam fratri inuidente.

Leui principio ingens rixa inter Boiemos & Hungaros orta.

In authores ſat ſeuere animaduerſum.

Principes feudum ab Vladislao accipiunt.

ceſſum Praga ſuum, illo munere ſolenniter cum ſacramento functus eſt. Compari ceremonia iſti quoque ſimilia ſacra regibus in throno conſidentibus iurati peregerunt. Ac ne, poſt reditum in Hungariam ſuum regni ſtatus male ſtaret, curam in primis iuriſdicendi, iuſticiæque omnibus ex æquo adminiſtrandæ habuit, monitis iudicibus, vt ad legitima iudiciorum tempora Pragam coirent, actuique rerum & cognitionibus ſine vlla cuiuſuis interpellatione vacarent, eiſdem armis quoque ipſum ius & ſententias exequendi conceſſit aduerſus eos, qui per audaciam aut potentiam res iudicatas illudere audebant. Ad eoſdem tranſtulit arcium cenſuumque regiorum procurationem, cum accepiſſet eum, quem regiis negociis præfecerat, magis ſuum marſupium, quam principis fiſcum procurare. Ad plurium itaque conſcientiam confugit, deditq; illis poteſtatem, tam præficiendi, quam ſubmouendi ab officiis quos idoneos eſſe non iudicarent, atque inter præcipua illis iniunxit, vt crebro cum eis rationes putarent, ne dilati pro nummis repræſentarent ratiocinarium, nummos denique ne in alio loco quam in arce Pragenſi deponerent, nullius niſi regis mandato diſpenſandos: quos quidem ille breui poſt diſcedens ita diſpenſauit, vt ne teruntius quidem maneret reliquus, ſed tot præterea & tantis debitis regnum inuolueretur, quantis nunquam aliàs, multis videlicet æruſcatoribus pro vno ſuccedentibus, qui in æs variis artibus inuaderent. Extat vero prouerbium, *Multis ictibus deiicitur quercus*: cuius naturæ cum Vladiſlaus videretur eſſe affinis, durus interdum in aſſentiendo ac inflexibilis, & quem vnico ictu non proſterneres, quid mirum, ſi crebris multorum ictibus tandem procumberet, vt tædium & moleſtiam vel cum iactura aliqua redimeret. Vrgentibus reditum Hungaris, indulgendum iam illis quoque tempus adeſſe ratus, itinere per Morauiam ſolito progrediebatur, diuertitque Cremſirium ad Stanislaum præſulem, & vſque in tertium diem ibidem ſubſtitit non ſine cura, quæ animum illius angebat ob peſtem in Hungaria pullulantē, cui liberos committere nolebat. Aderam præſens ego, cum regem ita affectum Stanislaus in cubiculo iſtis verbis alloqueretur: Video maieſtatem veſtram eſſe ſolicitam periculo liberorum, quod illis ex aura in Hungaria ob morbum ſuſpecta imminere videatur: Nihil maieſtati veſtræ opus eſt hac cura, maneant ambo cum ſuis in Morauia, aut hic Cremſirii, aut in vicina arce Viſcouienſi, cui hortus ſatis amœnus adiunctus eſt, libentiſſimè ego illis de altero loco concedam, vt quoad maieſtati veſtræ placuerit, in illo commorentur. Ducens ex alto Rex ſpiritum, gratias, inquit, agimus. Ac multis præterea huius officii tam prompta exhibitio grata fuit. Sed diſturbauit totam rem Ioannes Comes Sepuſienſis è Trencinio Cremſirium ducentis equitibus comitatus ſuperueniens, regiq; coram minas proponens, quibus Hungari minarentur, ſe illum Budam non intromiſſuros, ſi abſque liberis in Hungariam redeat. Cum liberis itaque reuerſus eſt. Tranquillæ tunc res in Hungaria à Turcis fuerant, rege continenter pro pace orante, & vt multorum opinio habebat, precibus ſuis, Baſaythen à Chriſtianis aduerſus Perſas auertente. A quibus Turcæ iam tertia inſigni clade proſtrati, caſum ſuum apud filium Selimum miſerabantur, incuſantes patrem, quod omiſſis in Thracia, Miſia, Pannonia felicibus præliis, infauſtiſſimum apud Perſas concitauerit bellum, multiſq; eum exhortationibus contra eundem patrem accendentes ad extremum effecerunt, vt filius illi imperium extorqueret, ac deductis ex Perſia reliquiis, fines regni Hungariæ infeſtare cœperit. Erat tunc Romæ Thomas Archiepiſcopus Strigonienſis, eoque facilius præſens impetrauit, vt crucis tuendæ contra Turcas, crucis militiam in Hungaria promulgandam Romanus Pontifex concederet, facta promulgatione, vexilloque crucis ſubleuato, cum præter ſpem magnus hominum ad arma conflueret numerus, multoque adhuc maior fama eius apud Turcas increbreſceret, adſunt protinus Turcæ à Selymo Budam miſſi, vltro fœdus poſtulantes. Id vero valde ex voto regis pacis cupidiſſimi cecidit, oblatumque ſibi fœdus, nulli niſi Deo optimo acceptum retulit, quale ad vitam vſque ſuam cum hoſte percuſſit. At multitudo plebis collectitia impium nacta caput: bona depoſita, malam crucem (nempe latronis à ſiniſtra pendentis) induit, ſignoque libertatis aſſerendæ propoſito, bellum ſeruile in dominos ſuos commouet, in quo non minore vi ac rabie quam Turcæ ſolent omni ſæuitiæ genere debacchata eſt, tam in agros quam in homines, qui dominationem poteſtatemque reuerebantur, defendendamque ſuſcipiebant aduerſus Georgium Cæcum, ſic ducem ſuum nominabant, dignum ſcilicet, vt in prouerbio habetur, patella operculum. Is igitur regnandi libidine præceps, in omnem nobilitatem, quæ maleſanæ eius audaciæ obſiſtebat, infeſtus ferebatur, agreſti prorſus implacabilique

Armat ſuprema magiſtratus auctoritate Rex: illis etiam redituum cura commiſſa.

Mandata de fiſco.

Prodigus Vladislaus.

Gutta cauat lapidem non vi ſed ſæpe cadendo.

Reuertitur rex in Hungariam.

Rex Cremſiriū ex itinere diuertit.

Ob peſtem in Hungaria liberis rex metuit.

Ioannes Comes Trenzinienſis vrget liberorū adductionem.

Selymus Baiazethē patrem non ſolum imperio, verum etiam veneno ab Hebræo medico propinato e viuis ſuſtulit.

Strigonienſis Archiepiſcopus à Leone Papa X. cruciatam impetrat.

Fœdus ictum cum Turcis.

Bellum ruſticanum in Hungaria.

Anno 1514.

Immanitas cru[illegible] Georgii [illegible]

o [illegible] perſequens: nullum enim dignitati, nullum religioni, nullum [illegible] precibuſque locum relinquebat, ſed quoſcunque nobilitate inſignes [illegible] eos capite ſtatim adempto, mulctauit, vnum etiam ex Epiſcopis in pal[illegible] Vnde mox adeo terribilis factus, vt ipſi quoque regi, quis vnquam crederet [illegible] deretur. Qua indignitate Boiemi, Morau[illegible], Sleſitæ commoti, agmina pe[illegible] tumque celeriter comparant, cumilliſque ad opem principi ſuo ferend[illegible] dam perueniunt. Horum tandem aduentu latronum audacia fracta, [illegible] rem [illegible], vt cogeretur vltra Tibiſcum fluuium tutiora caſtris loca [illegible] In hac trepidatione Ioannes Trencinenſis, qui præfecturam Ciſalpinam obtine[illegible] lecto equitum robore improuiſus ſuperuenit modicaque cæde turbam [illegible] gam impulit, Georgio duce eorum intercepto, cui coronam ex ferro [illegible] tamque capiti illius imponi, ac tum demum ceruicem noui regis amputari [illegible] men regni cupidine inter primos incenſus eſſet, quam ſpem in dies a[illegible] nectam Vladislai conſiderans & pueritiam Ludouici non magni faciens, ſed [illegible] quæ ſoror Ludouici erat, oculum adiiciens, ſi eam ſibi pacto matrim[illegible] ſet. Poſſe autem id ſe efficere eo facilius ſperabat, quod ſoror ſua cum [illegible] ge Poloniæ Vladislai fratre nupta erat. Indicata ſunt iſta regi, ſimulq; [illegible] vt cum intimis ex vtroque regno contractis de ſumma rerum tempeſt[illegible] qui Budam conuenientes poſt multas & varias conſultationes ha[illegible] tiam Hungari Boiemiq; approbauerunt, quæ cenſuit, vt cum Maximiliano Cæſare, cui nepotes & neptes eſſent, affinitas rege liberiſque regiis digna concilia[illegible] omnes tanquam impares ſtudium regni ambiendi poſituri. Hu[illegible] præbuit aures, ſi frater eius Sigiſmundus eidem ſubſcriberet: non enim [illegible] Poloniæ cum Cæſare tunc conueniebat. Miſſi igitur in Poloniam legati, re[illegible] quid Vladislaus de liberis ſuis conſtituerit, & an conſtitutio eiuſmodi pla[illegible] pliceat rogant, vt rex plane reſpondere dignaretur. Ille vt erat aperto candid[illegible] re: *Nihil*, inquit, *mihi obſtare debet offenſarum quantumuis grauis acerbitas, quo[illegible] ſan[illegible]que meis conſulam: itaque plane vobis reſpondeo, quod conſiliis fraternis vehementer [illegible] tior.* Non latuit hæc animi prorſus regia moderatio Maximilianum ad omnia circumſpectum & vigilantem, de qua modeſtia ne regi concederet, ſponte illi [illegible] tionem obtulit, qua ille bene contentus fuit. Ambos de[illegible] fratres reges V[illegible] gn[illegible]ſimis atq; humaniſſimis verbis inuitauit ad perpetuam inter ipſos [illegible] uolentiamq; & pacem confirmandam. Ad hunc vero conuentum [illegible] d[illegible], qui rumorem ſpargerent, Turcas fines Hungariæ incurſare [illegible] nenſi rapere arma & ſe milites ſequi ad pellendos finibus hoſtes [illegible] hoſtes f[illegible]dere adhuc durante, in agris inuen[illegible]rentur, fingit metu ceſſiſſe [illegible] vt arcem hoſtium in vicino ſitam, quam Zernouice vocant, recipiant, [illegible], & apud Hungaros fauorem, ſi res è ſententia ſucceſsiſſet. Sed contra [illegible], vt [illegible]lum cum ignominia, ſed cum multa etiam ſuorum ſtrage inde repelleretur, [illegible] Vladislaus citra vllum impedimentum cœptum iter Po[illegible]nium vſque cum liberis [illegible] uit, fratrem [illegible]manens, vt vna cum illo Viennam ingrederetur. Quo iam præſente nouum rurſus commentum excogitant pacis diſturbatores, [illegible] centes, inſidias a Cæſare eſſe regibus præparatas, vt Viennæ [illegible] caperentur, quibus verbis Vladislaus deterritus, exequi profectionem non properabat, verum Sigiſmundus ſine vlla cunctatione ſe pr[illegible]fecturum reſpondit, [illegible] re quam fidei Cæſaris ſe non committere. Traxit igitur ha[illegible] conſ[illegible] & ipſum Cæſarem incredibili fauore ſibi deuinxit. Satis adhuc [illegible] interuallo, Cæſar obuiam regibus progreſſus cum cohortibus & turmis per partes [illegible] partitis, vt ſeorſum equites, ſeorſum ſtarent pedites, omnes pulchris armis reſplendentes. Ip[illegible] purpuratorum caterua ſt[illegible]patus, ad ſalutandos reges hoſpites [illegible] bat, pri[illegible]; Vlad[illegible]slaum ob pedum dolorem in lectica deſidentem vt patrem [illegible] Sigiſmundum vt fratrem, dein Ludouicum vt filium & Annã vt filiam, [illegible] ordinem, quem titulis præ ſe tulit, & tum & poſtea ſemper coluit. [illegible] de[illegible] de conciliandis vtrinq; matrimoniis, hanc conditionem Cæſar [illegible] nepotibus ſuis aut Carolo aut Ferdinando filia Vladislai Anna [illegible] tur [illegible] Ludo[illegible] vt [illegible] palaretur, ſe neptem Cæſaris Mariam [illegible] [illegible] Nec [illegible] ſponſis ætas habilis coniugio [illegible], quanquam [illegible] proxime ad maturitatem accedere videbatur. De hac liberorum [illegible]

catio

Ambit Ioannes regnum & nuptias Annæ.

Deliberatio procerum de aſſine regi adoptando.

Affinitas cum Cæſare contrahenda videtur conſenſu Sigiſmundi.

Candor Sigiſmundi.

Inuitantur re[illegible]

[illegible] nuptias.

eam vel ſibi copulet, vel vtri nepotum deſtinauerit in matrimonium tradat. Ad hæc Cæſar, *Viuam*, inquit, *adhuc memoriam Friderici Cæſaris parentis teneo, dicere ſoliti: Si quis honeſta ratione ſenem vita priuare velit, obtrudat ei puellam iuuenem: id enim ſenibus præſens eſſe venenum. Quo dicto ego monitus, valde ſeniliter deſiperem, ſi ſciens volenſque periculum mortis adirem: dein vehementer in puellam peccarem, ſi breui moriturus viduam relinquerem, non ſtatim poſt Cæſarem maritum alium inuenturam. Proin conſilium placet, quod puellis dedit ille qui cecinit, Si qua voles apte nubere, nube pari: optime enim iuueni cum iuuene conuenit.* Annam tamen Viennæ retinet, vt ſimul cum nepte Maria in eodem Gynæceo educaretur, ſermonemque Germanum perdiſceret, donec ambo adoleſcerent, ſponſus & ſponſa. Atque ita rebus omnibus ex voto confectis, reges magna cum lætitia in regna ſua remigrant. Vladislaus cum Ludouico recta in Hungariam, Sigiſmundus per Morauiam & Sleſiam in Poloniam. Tam vero in tranſitu quam in reditu in Morauia à Staniſlao præſule hoſpitio exceptus eſt cum frequentiſſimo procerum & ornatiſſimo comitatu: primum Cremſirii, dein Viſcouiæ, atq; in vtroq; loco quam hoſpitaliter, nullius tantũ valeat teſtimonium, quantum ipſius regis ingenue tunc fatentis, à Vienna vſq; Cracouiã à nemine quoquam ſe lautius liberaliuſq; tractatum fuiſſe, quam ab Epiſcopo Olomucenſi. Vladislaus Budam rediens, molitiones procerum quorundam ſiniſtras, dilatas potius quam ſublatas reperit, quas ipſe tamen omnes mira patientia aut diſſimulauit, aut contempſit. In tanto namq; ſilẽtio quo conſilia ſua obtegebat, difficile erat diuinare, quid ſecũ cogitaret, aut quali animo hoc vel illud ageret, ſic videlicet taciturnitatẽ amplexus, vt à pleriſq; mutum idolum cognominaretur, quod aliud proloqui neſciret vel nollet, niſi *bene*, aut dobre. Hunc enim morem habuit, vt Hungaris, quorum linguæ ignarus erat, vocabulo Latino, *Bene*, Boiemis autem vernaculo ipſorum verbo dobre, quod idem cum priore ſonat, reſponderet, cum vtriq; illi compendio ſuo ſtudentes ſibi quidem bene, cæterum regi male conſulerent. Nihil itaq; mirum, ſi per hæc duo verba regnum vtrunq; miſere afflictum fuerit, amiſſis regiis oppidis, arcibus, vectigalibus, & quibuſcunq; aliis reditibus, adeo vt in Morauia rex nullum plane reliquum cenſum haberet, tenuiſſimum vero in Boiemia. Nam illud omnem fidem exceſſerit, quod in Hungaria tam dite, & omni commeatu regio abundante ad eam non ſemel penuriam peruenerit, vt nihil in penu eſculenti, nihil in cella vini reperiret, cogereturq; aliunde ſibi prandium emendicare. Videram Budæ, quãdo miniſtri aulici cũ aliquot lagenis vacuis ad domum Georgii Epiſcopi Quinqueeccleſiẽſis currerent, vinum pro regis prãdio impetratum, interrogat Epiſcopus, an vinum in arce nõ haberent? *Ne vllum quidem obſonium*, reſpondent. Indignitate rei ille concitus, ad regem properat, accerſitoq; mox quæſtore, cum illo rege coram grauiſſimis verbis expoſtulat, quod præ quæſtu ſuo officium turpiſſime deſerat, regnumq; ad indignam tum infamiã, tum inuidiam adducat, quaſi nõ haberet vnde regem ſuum aleret, cũ ipſius quæſtoris tam plena ſint promptuaria, vt ex hoc in illud cotidie eructẽt, iuſſitq; protinus complura vini vaſa de domo ſua in arcem trãſuehi, vt vini interim adeſſet copia, dũ alia obſonãtur. Redacta & in Boiemia res ad eſuriem, nũquam ſaturis, qui ſe annona regis ex mõtibus cenſibuſq; aurea & argentea ſaturabãt, tãtamq; authoritatem ſibi aſſumebãt, vt pro libidine ſua honores, magiſtratus, officia, inſcio plerunq; & ignaro rege, quibuſcunq; placuit, diſtribuerẽt, vt eo procliuius ærarium cum multis manibus exhaurirent. Negari nõ poteſt, quin Rex ſenecta & valetudine, qua ex podagra ſæpius, nonnunquã etiam ex apoplexia tentabatur, lentus, tarduſq; & rerum ſuarum incurioſus haberetur, nõ autem ſponte volũtateq;, ſed ſumma importunitate eorum, qui iniuſte petere non deſinebant, quod iuſte eis negabatur. Factus eſt ſine modo profuſus, vt vel per hæc modum ſe moleſtantibus imponeret. Sera dein pœnitentia ductus, in vltimo tandem vitæ actu omnes eiuſmodi iniquas largitiones extortas in oppidis & arcibus Regiis hæreditates, tum in monaſteriis, noui generis tutelas, quas ſibi lupi in opes impetrabant, voce ſcriptoque reuocauit, ſed poſt mortem parum valido. Cætera in illo iure optimo laudaueris, pietatem ſummã, clementiam ſingularem, amorem in ſibi ſubiectos, ciuilitatemq; inſignem, mirificam ab alieno abſtinentiam, & pacis ſtudium incomparabile. Mortuus eſt Budæ, & Albæ conditus, cum regnaſſet in Boiemia XLV. & apud Hungaros XXIIII annis.

Apophthegma Maximiliani Cæſaris.

Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.

Anna Germanicum ſermonẽ diſcit Viennæ.

Sigiſmundus rex Poloniæ ab Epiſcopo Olomucenſi humaniter exceptus.

Vno eodemq; verbo tam Boiemis quã Hũgaris reſpondet rex.

Eget Vladiſlaus.

Epiſcop' Quinqueeccleſienſis quæſtorem ob rem male adminiſtratam accuſat.

In Boiemia eadem rerum ſeries.

Negligentia regis excuſatur.

Sera in fundo Regis parſimonia.

Anno 1516. die 13. Martii, ætatis 61.

* *Huius ſuperius facta mentio Varadienſis qui Pantheo Olomucii extructo Diui Franciſci regulam Bernardinorum acceperat eandem profeſſus religionem pluribus in Sileſia cœnobiis extructis Vratiſlaniæ cœnobio ſe dicauit.*

b *Sigiſmundus poſtea rex Poloniæ ducit ſororem Iohannis Scepuſij.*

Digitized by Google

HISTORIÆ BOIEMICÆ LIBER TRIGESIMVS TERTIVS.

SVMMA LIBRI TICESIMI TERTII.

Ludouico regi ad regendum per ætatem inepto gubernator ab Hungaris quæritur. Placet Iohannes Sepuſius. Cæſar & Sigiſmundus rex Poloniæ iubent conuentus ea de re Hungarorum haberi. Adhibentur cum Bohemis etiam Moraui in conſultationem. Epiſcoporum ſuaſu non vult ſe Hungaris credere rex. Armati aulam adeunt poſcentes regem. Ab arcus ingreſſu à Tomoræo repelluntur. Inermes poſtridie conueniunt. Rex pro tribunali. Gubernatorem renuunt. Palatinus deſignatur Stephanus Bathora. Peruerſa Ludouici educatio. Marchio Brandeburgenſis à ſeriis eum auocat. Petit per legatos regni Bohemiæ vſum Ludouicus. Conceditur præſtito conſueto iuramento. Lites ſuas abſque arbitris Bohemi componunt. De regijs debitis conſultatio prorogata. Pragenſes eodem etiam magiſtratu conſtituto ambas coniungunt vrbes. Arces prædonum demoliuntur. Solymannus Turca à Parthis profligatus. Reparatum damna Hungaros inuadit. Magno Ludouicus vulturem emit ab Agrienſe præfecto. Inhiat Belgrado Solymannus, cuius præfectus erat Valentinus Turca. Hic Budæ ſtipendium expectans, curam arcis nemini demandat. Centum aureis Belgradum fuiſſet ſeruatum. Dedunt ſe milites deſtituti duce & ſtipendio. Nec eſt Hungaris recuperandi animus. Rex omni caruit culpa, cum alieno pareret imperio. Lutheri dogma cepit. In Hungaria contra Lutheranos regium decretum promulgatum. Pragam venit Ludouicus cum regina. Iurat rex, & accipit à ſubditis fidelitatis iuramentum. In reginæ coronatione lis inter proceres & nobiles de geſtandis regni inſignijs. Deluduntur à rege. Stanislaus Olomucenſis Epiſcopus reginam coronat. Magiſtratus conſtituti ex conſilio trium legatorum Cæſaris atque Sigiſmundi Poloni, & Vacienſis Epiſcopi. Carolus dux Munſterbergenſis capitaneus creatur. Adamus à Noua domo Cancellarius. In aula nullus ordo neque regula ſumptuum. Petaces ad impudentiam vſque Ludouici aulici. Perſtringuntur à Tunkellio. Iglauienſes ob mutatam religionem acerbe reprehenduntur à rege. Speratus concionator carceri addictus. Per epiſcopum Olomuzenſem ſolicitatur dux Opolienſis, vt ſterilis hæredem ſcribat Ludouicum teſtamento. Rhodus inſula à Turcis expugnata. Nimia ſcelerum Budæ & impunis licentia. Emerici Iudæochriſtiani domus opulenta direpta.

Vndecim annorum rex Ludouicus regendi imperitus.

PATERNVM regnorum decus Ludouicus excepit, impar adhuc per ætatem tanto oneri ſuſtinendo, quod per ſe ſatis graue, inſuper factionibus Hungaricis prægrauabatur: nonnulli enim gubernacula regni ſtatim ad Ludouicum deferenda cenſebant, alii gubernatorem requirebant, cuius authoritate & conſilio tantiſper regnum adminiſtraretur, dum Ludouicus paulo ad ætatem maturiorem adoleſceret, atque in hanc partem Iani Trencinenſis familiarium vehemens ſtudium apparebat. Sed miſſi per tempus à Cæſare, & à Rege Sigiſmundo in Hungariam legati, dignitate ac nobilitate conſpicui, facile in hanc ſententiam Hungaros adduxerunt, vt regimen penes Ludouicum eſſe ſinerent, vſque ad publicũ Hungarorum concilium, in eo quod omnium conſenſu fuerit definitum, id merito vt præpolleat. Diſcedentibus legatis, vocat cõcilium Ludouicus, cui Boiemos præterea, Morauoſque & Sleſitas, conſultandi gratia intereſſe iubet, congregatur in loco ſolito ad oppidum Peſthum, maxima Hungarici populi multitudo, non ſine armis, vt mos eſt illi genti. Aderat quoque Ioannes Trencinenſis cum ſexcentis equitibus. Cæteri Proceres & Pontifices cum Rege in arce Budenſi erant, ibiq; periculi rationem habentes, Regi perſuadent, ne ſe turbę tumultuoſæ credat, ſed euocet potius Budam omnes, quibus in publicis conſiliis verſari liceret. Nolunt illi conſuetum conſilii locum mutare, ſed conſcenſis mox nauibus, numerus maior quam trium millium, Danubium traiicit, totumque hoc ſpacium quod ante arcem patet, ſtrictis gladiis complent, Proceribus minitantes, ni vltro Peſthum veniant, ſe illos vi eo pertracturos. Talique furore inflammati, in portam arcis faciunt impetum, cui cuſtos præpoſitus erat Paulus Tomori miles ſtrenuus cum validiſſimo præſidio. Is reſerata audacter porta, oppoſitiſque bombardis, complures de ponte in foſſam proturbat, cæteros metu tormentorum

Gubernator quæritur. Ianus Trencinius Vayuoda ambit gubernandi munus. Res in conuentum ordinum reiecta.

Conuentus Hũgarorum ad Peſthum.

Rex ſe Hungaris nõ committit.

Paulus Tomoranus ab arce Budenſi Hungaros repellit.

Digitized by Google

torum longius ſummouet, donec à Rege miſſi, qui furorem illum compeſcerent, nomine Regio ſpondentes, ſi poſtridie mane in eundem locum inermes redeant, ipſum quoque Regem cum ſuis abſque armis ad illos progreſſurum, idque factum fuit, conſtitutumque Regi tribunal, in quod cū conſiliariis conſcenderet. Proximus Regi Thomas Archiepiſcopus Strigonienſis aſſedit: cum Rex vti puer rogat, quid hoc nominis eſſet, aut quę illius authoritas, quem gubernatorem vocant? *tanta*, inquit ille, *vt in ipſum Regem & regnum habeat imperium*, qualis ergo, ait Rex, ego futurus? *picto*, inquit, *ſimilis, qui nullam exercet iuriſdictionem*. At ego, ait, ferre talem non poſſum: *dabitur*, inquit, *opera, vt ne nos etiam illum feramus*. Vacabat tunc morte Perenii ſummus apud Hungaros magiſtratus, quem regni Palatinum appellant, qui vt cæteris omnibus magiſtratibus honore antecellit, ita imperio tamē Regis ſicut alii ſubiectus eſt. Huic cū & Rex intendere, & omnes Proceres eundem cupere viderentur exploſo gubernatore, Stephanus Batori, Palatinus regni declaratus fuit, atq; ita maieſtas Regia apud Ludouicum incolumis manſit. Qui ſi nactus fuiſſet educatorem, qualem oportuit Regē habere, qui non ſolum corporis vitaq; curam ſuſcepiſſet, ſed multo magis optimam viuendi rationem menti eius indidiſſet, tam bona indoles, quæ in puero emicuit, ſopita nunquam fuiſſet. Nunc altor, morumque formator ei patris voluntate Georgius Marchio Brandeburgenſis obtigit, bonus ille quidem princeps, ſed cui conuiuia, theatraq; & arena, in qua haſtis concurritur, ludique & choreæ magis cordi erant, quam ſeria ſtudia, quæ mox deliciæ Ludouicum ſic proſecutæ ſunt, vt conſultationes de regno grauiores vitaret cane peius & angue. Aduenerant in Boiemiam quoque a Ludouico miſſi legati, qui liberam regni Boiemiæ adminiſtrationem ei, tanquam Regi coronato concedi peterent, ſimulque cohortarentur omnes ordines, vt poſitis inteſtinis ſeditionibus, mutuam inter ſe pacem & concordiam fouerent, latrociniis obuiam irent, iudicia celebrarent, quanquam ætas adhuc non ſatis regni capax eſſe videretur, ne tamen Hungaris cedentibus, ipſi contra contenderent Ludouico regimen liberum hac lege promittunt, vt cum primum in Boiemiam veniret, iura libertateſque ordinum omnium ſuo ore per ſacramentum Regibus Boiemiæ ſolenne confirmaret: prætereа operam ſe daturos pollicentur, ne quid interim inteſtini motus oriatur, & ſi quid exortum ſit, vt intercipiatur. Nolebant videlicet expectare Boiemi, dum externi illos peregrinis legibus in concordiam fortaſſe non valde omnibus gratam reducerent, ſed ad præſtitutam diui Venceslai diem, Pragam coeuntes, incredibili facilitate difficilimas controuerſias amice inter ſe ac domeſtice compoſuerunt: cæterum de Regiis debitis, ſine authoritate Regis tranſigi non potuit. Denuo itaq; legati in Boiemiam remiſſi, qui hanc cauſam Regis mandato tranſigendam ſuſciperent, in qua tamen aliud proficere nequiuerunt, niſi vt dilata in certum tempus ſortis ſolutione, fœnus interim à debitore ſine vlla intercapedine creditori repræſentaretur. Seorſum hinc ciues rebus ſuis conſulere, atque in primis ipſi Pragenſes id agere cœperunt, vt ex duabus ciuitatibus vnam facerent, ſerius licet ſecum reputātes, quod adunata quam diuiſa virtus & fortior & tutior eſſet. Vnum igitur ius, vnumque magiſtratum in vtraque ciuitate conſtituunt, foſſas complanant, portas reſerant, pœnamque exilii perpetui contra eum ſanciunt, quiſquis conſtituta turbare auſus fuerit. Aliæ dein ciuitates, diu multumque a latronibus & graſſatoribus vexatæ, cum vagos per vias perſequi difficile eſſe viderent, coniunctis in vnum viribus, latibula illorum & receptacula aggrediuntur, partimque illorum comburunt, partim demoliuntur, nec loca ignobilia erant, ſed quæ à nobilitate poſſidebantur, vocabulis vernaculis, *Tochouice*, *Macice*, *Calenice*, *Meſtanice*, *Ianouice* nuncupata. Quærelæ nobiliū minæque, poſtquam vis ad vlciſcendum deerat, paulatim cum cæteris regni erroribus euanuere, ac ciues interim maiore quam prius cum ſecuritate degebant. Ea tempeſtate a Selimo Turcæ, qui interfecto Soldano Syriæ potitus erat, Solimannus filius ſucceſſit, bella à Parthis auſpicans, vt illorum etiam imperium ſibi adiungeret, ſed nimis aduerſo & cruento prælio ab illis acceptus eſt, ſi quidem amiſſis plus centum millibus ſuorū, cum octoginta ſolum equitibus Conſtantinopolim rediit, tanto ex hac clade Turcarum odio ſibi conflato, vt deiiciēdum protinus imperio tanquam infauſtum, maleq; ominatū cenſerent. At ille ad preces & promiſſa verſus, quod totam Miſiā, Bulgariam Boſnam, cum ipſo Bellegrado redacturus breui in poteſtatem Turcarum eſſet, gratiam tandem recuperauit. Audita hæc Turcæ promiſſa Budæ erant, ſed pauci illis animum intenderunt, reliqui cum lætitia ſtragem hoſtium præſentem accepere, nihil de futuro ſolliciti, quaſi cum vno prælio tota vis Turcæ interiiſſet. Per incuriam igitur,

Conſultatio de gubernatore.

Rex & Archiepiſcopus recuſant gubernatorem.

Stephanus Bathoreus regni Palatinus creatus.

Egregia in Ludouico indoles mala educatione extincta.

Georgius Marchio pædagogus Ludouici.

Ludouicus regnum Boiemicum petit.

Annuūt Boiemi.

Ante aduentū Regis Boiemi rebus in tranquillo conſtituēndis vacāt.

Duæ ciuitates Pragenſes in vnam coaleſcūt.

Graſſatorum receptus & arces ſolo æquantur.

Solimannus cū Parthis aduerſo prælio concurrit.

Expeditione in Hungariā damna ſarcire vult.

Luditur in caſtris, ocia miles agit.

Vultur à rege Ludouico magno emptus.

perque epulas & conuiuia, vitam amœnam Hungari tranſigebant, Regemq; iuuenem, qua quiſque arte nouerat circumueniebant. Quis vnquam carius emptam vulturem auem audiuit, quam fuit à Ludouico redempta? Seceſſerat Agriam, quam morte Epiſcopi vacuam, ipſe per præfectum ſuum aliquandiu tenuit, eratq; præfectus Regi familiariſſime cognitus. Is vulturem cicurem, & ad aucupium edoctam habuit, ipſum præterea aucupem vario præſtigiarũ genere, quo Rex maxime delectabatur, inſignẽ petit vtrumq; ſibi dari Rex. Ad hæc Præfectus, *hac*, inquit, *cõditione dono, vt liber ſim à ratione villicationis reddenda.* Annuit Rex, nutumq; literis & annulo ſuo roborat, vt à quadraginta millibus aureum nummum, quę penes Præfectum reliqua erant, liber eſſet. Vide quam longe viliori argento Auguſtus coruum pręſtinauerit, qui tamen humana voce Cæſarem eum ſalutauerat, qua meruit, vt precio aliquo dignus exiſtimaretur.

Regis nuptiæ accelerantur. Budæ

Eodẽ fere tempore Linziæ Ferdinãdi nuptiæ celebrãtæ.

Ab eiuſmodi igitur leuioribus ſtudiis, vt Ludouicus abſtraheretur, de vxore ei maturius adducenda deliberatũ. Nihil autem horum neſciebat Turca exploratoribus illum de omnibus quæ in Hungaria fierẽt certiorem facientibus, ideoq; prouidentiſſime copias paulatim colligit, vt illas ad manus ſemper habeat, interimq; ab omnibus excurſionib. abſtinet, expectans nuptiarum tempus, vt improuiſos & feſtis diebus occupatos Hungaros adoriatur, Bellegrado potiſſimum imminens, quod id quoq; compertum haberet, arci præpoſitum eſſe non virum aliquem maturum, militiæq; gnarum, ſed prorſus adoleſcentem, Turcam Valentinum cognominabant, quem Hungari, quaſi hæreditaria eſſet præfectura, in patris locum ſubſtituerant, obliti Bellegradum Regni Hungarię clauem eſſe, quæ portam in regnum patefaceret hoſti, quiſquis illius clauis potiretur.

Valẽtinus Tarok præfectus arcis Belgradenſis.

Belgradũ obex Turcis in Hungariam irrumpentibus.

Proin ante alias omnes arces, firmiore præſidio diligentioreq;, & maturiore cuſtodia indigebat. Sed tantum abfuit vt à quoquam cura aliqua adhibita fuerit, vt ipſe etiã præfectus per cauſam petendi ſtipendii Budam pergeret, relicta arce ſine capite, manſitq; Budæ vſque ad nuptias, Quæſtore tam diu illum fruſtrante, & ad extremum nihil adnumerante.

Stipendiorum inopia Belgradi cauſatur deditio.

Conſtat pleriſq; (nec enim adhuc omnes mortui ſunt) centum tantummodo aureis pro ſtipendio adnumeratis Bellegradum retineri potuiſſe, ne in poteſtatem Turcæ veniret: ſed cum Præfectus abſque nummis regredi ad ſuos non audet, & illi ſine duce inter ſe diuerſi ac diſcordes agunt, & mox circumfuſo pauore, quem eis Turca modico exercitu incuſſit, ita torpent, vt ad defenſionem nec animus nec vires ſupereſſent, priuſquam illis ſuccurri potuit, deditionem fecerunt.

Belgradum à Turcis occupatum anno 1521. 21. Auguſti.

Ad hunc modum Bellegradum aliorum quoq; regnorum præter Hũgariam munitiſſimum propugnaculum, ad confluentem Saui, Danubiq; inclytorum fluminum ſitum, turpiſſime eſt amiſſum. Turca in præſens hac victoria contẽtus, relicto Bellegradi validiſſimo præſidio, Adrianopolim retro iter cõuertit, vt è propinquo ſuis adeſſet ſi ad recuperandam arcẽ Hungari exarſiſſent.

Hungaris recuperadi Belgradi deficit animus.

At illi metu exoluti, quem de progreſſu Turcæ in vlteriorẽm interioremque Hungariam conceperant, ſatis habebant fortunam amiſſæ arcis miſerari, & inter ſe potius hoſtilia, quam aduerſus Turcas exercere, adeo à virtute & militia maiorũ degenerare cœptabant, iuxta Romanorum dictum defunctis patribus, ſucceſſit praua, aut verius ignaua iuuẽtus.

Diſſolute viuũt Hungari neque Rex ſecus ac is Stimulum addit Regi vxor.

Nam in Rege nihil erat, quod eum de militia accuſaſſes, qui per ætatem nullis conſiliis bellicis interfuerat, nullaque adhuc arma, niſi ludicra tractauerat, vt veris præluderet: ad quæ ſi vel tum vocatus fuiſſet, illa ſerio contra hoſtes ſumere non detrectaſſet. Nam ſuo ipſi arbitrio agere nihil fere licebat, tantum imperium ſibi in principem ſuum ſubditi arripuerunt. Poſt nuptias tamen frenum mordere, ſuoque interdum arbitrio currere audebat, calcar ei vxore Regina ſubdente, hortanteque vt Regem aliquando non ſemper miniſtrum ageret.

Martini Lutheri dogma cœpit.

Ea tempeſtate Lutherus apoſtata malo bonorum morum publico exortus eſt, Monachus audax, vafer, ſubdolus, varius, vt qui pugnantibus & contrariis, tum ſtudiis, tum conſiliis ſemper vteretur: in hec ſolum intentus, vt ad ſuam apoſtaſiam traduceret quamplurimos, idque fieri vix aliter poſſe cum videret, niſi religione euerſa, quæ præuaricatores, periuroſque & transfugas abominaretur, nouam inſtituit religionem, quæ & vota & periuria, continentiamque & caſtimoniam, tum preces & ieiunia, aliaque pia opera confidentiſſime contemneret. Cumque a bono ad malum facilis ſit lapſus, breui temporis ſpacio totum illum terræ angulum, in quo morabatur, ſidefragis periuris, adulteris, inceſtuoſis, ſacrilegis compleuit.

Edictũ in Hungaria contra Lutheranos propoſitum.

Talium colloquia praua, ne bonos mores apud Hungaros corrumperent, ſubmonitus Rex edicto vetuit, *ne quis externus in Hungaria quidquam in religione nouaret.* Nec diu poſt à Boiemis multis precibus rogatus, vt profectionem in regnũ Boiemiæ aliquoties dilatam, cum ipſa regina, nondum regio diademate in Boiemia coro-

nata

Rex cum Regina Pragam concedit.

nata ſuſciperet. Pragam tandem vterque venit, amboque lætis exceptiominibus. Nihil autem rex apud Boiemos pro auctoritate regia prius agere potuit, quam conceptis verbis inter ſacra iurans, libertates illorum confirmaſſet. Præibat iuramentum, Zdenco Leo, arcis Pragenſis Præfectus, viciſſimque cum omnibus ordinibus obſequium regi debitum ſtipulata manu exhibuit.

Iurat rex Boemis.

Diſceptatio inter proceres & nobiles de regni inſignium geſtandis.

Sequi poſtridie coronatio reginę debuit: huic moram in octauam vſq; diem, Procerum & Equitum de inſignibus regiis geſtandis, nempe corona, ſceptro, malo, enſe, diſſenſio obtulit, vtriſque ad ſe decus illud trahentibus, tanta Procerum pertinacia, vt ne vel vnum enſem geſtandū equitibus permittere voluerint, cum nullus contentionis finis appareret. Rex de conſilio ſuorum coronam capiti ſuo impónit, dextraque ſceptrum ac leua manu aureum malum geſtat; enſem vero Marchioni præferendum tradit.

Regina Maria Pragæ coronata.

Mox Stanislaus Olomucenſis Præſul celebritatē coronationis rite peragit.

Eludit eorum conatus rex.

His rebus confectis rex, ad ordinandum regni ſtatum, cum conſiliariis ac tribus potiſſimum, in conſilium ingreditur, cum Andrea Siculo, Barone cognomine, Cæſaris legato, & cum Alberto Marchione Brandeburgenſi, à rege Poloniæ Pragam miſſo, cumque Ladislao Epiſcopo Vacienſi, ſine quo raro quicquam ardui deliberabat. Is conſuetudinis Boiemorum magis cæteris gnarus, docet in manu regis, qui tunc primum regnum auſpicaretur, omnia ſita eſſe iudicia, tabulaſq; publicas, & quouis ſummos magiſtratus, ideoque occaſionem egregiam adeſſe, quos oporteet ex dignitate & vtilitate regni, tam iudices quam magiſtratus deligendi, creandique, cum antea per gratiam aut factiones priuato cuiuſque compendio crearentur. Nullam autem eſſe rem, quæ vehementius ſtatum regni incolumem cōtineat, quam rectus iuſtuſque magiſtratus.

E conſilio prudentiſſimorum virorum omnes Boiemiæ magiſtratus rex mutat.

Deliberatum inde fuit, num omnes an aliquos mutare expediret? placuit omnes mutandos, ne cum pudore & verecundia pauci reiicerentur. A quo cum minore inuidia ſumma arcis Pragenſis præfectura ad alium transferretur, nullus ad illam Procerum, ſed Carolus dux Minſterbergenſis, natione Boiemus, delectus eſt, nouo Capitanei nomine.

Carolus dux Munſterbergēſis capitaneus Boiemiæ.

Cæteri vocabula antiqua vſurpataq; retinuerunt, vt ipſe etiam Cancellarius, ad quem magiſtratum Adamus à noua domo allectus fuit. Aſcripti in album iudicum ex vtroq; ordine viri fama integra, conſcientia bona, authoritate magna. Sed & minora per arces regias officia idoneis hominibus diſtribuebantur, nouuſq; magiſter monetæ argentariis Cuthnenſibus præpoſitus, qui pecuniam regi ſuppeditaret.

[illegible] in Regia aula.

Nouum aulicorum aucupii genus.

Sed apud regem ſic interim in ipſa aula cuncta erant diſſoluta, vt nullus ordo, nullus diſpenſandi modus ineſſet, ſed profuſio intemperantiſſima, nullo prorſus modeſto diſpenſatore exiſtente, ſed omnibus ad ſe omnia rapientibus, dieſque & noctes in aula cum grege ſuorum comeſſantibus, aut perpotantibus, quando nulli cella, nulli coquina clauſa eſſet. Inuentum & ab aulicis nouum tunc rapiendi genus. Vt enim quemque à prima nobilitate, ornatum torque vel cathena, vel aurea veſte conſpexerant, regem continuo adibant, impudenter petentes, vt rex alios decore illorum ſpoliaret, & aulicos ſuos adornaret. Nemo ſane erat, quem iuuenis rex de re ſatis precioſa appellaret, quin ſtatim ei donaret, rurſus è veſtigio ille donum ad aulicum transferebat.

Petacitas aulicorum [illegible] Tunkelius.

Vocat deinde ad ſe Henricum Tunkel exuuiis murium Ponticorum, quales pelles apud nos in magno precio habentur, indutum, darique ſibi veſtem illam petit. *Has ego*, inquit, *ille pelles honoris mei cauſa, vt in conſpectu maieſtatis tuæ ex dignitate mea apparerem, haud paruo ære permutaui, & ex illis ita concinnari mihi veſtem iuſſi, vt corpori meo apta eſſet, illudque accedente iam ſenecta calefaceret. Iſti autem qui illam venantur iuuenes ſunt, poſſuntque adhuc ſanguinis & pellis ſuæ calore eſſe contenti, at ſi pellibus indiguerint, bene pulchre & honeſte pro ætate illorum vulpinis contegentur*, quo reſponſo audaciam cæteris negandi indidit, & pudorem aulicis petendi aliena incuſſit.

Iglauienſes à rege reprehenſi ob mutatam religionem.

Speratus concionator captus.

Rex præpoſito (vt diximus) Boiemiæ, Carolo duce, rurſus in Hungariam temonem vertit, tranſienſque per Morauiam Olomucii ſubſtitit, dum Iglauienſes ad ſe accerſitos ſeueriſſimis verbis caſtigat, quod leuitate ingenii, nouarumque rerum ſtudio veterem religionem deponere inciperent, à Sperato quodam plane deſperato faſcinati, vt non crederent veritati, ſed attenderent pſeudoprophetarum mendacio, à quo niſi reſipiſcerent, pœnam perfidiæ debitam, regem à ciuitate exacturum eſſe: captuſque interim Speratus & in vincula coniectus.

Ludouicus [illegible] petit ſe ſcribi hæredem à duce Opolienſi.

Inde rex cum regina Cremſirium flexit, ſuaque ibi manu literas ad ducem Opolienſem ſcripſit, vt fidem orationi haberet, quam Stanislaus Epiſcopus ad eum miſſus oraturus eſſet; de Teſtamento videlicet agebatur, ne Dux orbus & ſenex, ac bene locuples, alium quam regem bonorum ſuorum hæredem relinqueret.

Rhodus inſula in poteſtatem Solimanni venit, anno 1522. menſe Iunio obſeſſ. 25. vero Decembris ſe dedit.

Audita per idem tempus Rhodi, clariſſimæ inſulæ oppugnatio, quam Solimannus Turca ingentibus viribus oppugnabat, adeo ob-

Digitized by Google

ſurdeſcentibus cæteris Chriſtianis ad preces & clamores militum Rhodiorum, vt ne per ſex quidem menſes, per quos difficilimam atq; grauiſſimam obſidionem ſtrenuiſſime ſuſtinuerunt, exaudire voces clamantium, auxiliumq; implorantium vllus Chriſtianorum voluerit, donec ope humana diuinaque deſtituti milites Rhodii concedere de inſula Turcis coacti ſunt, quanto Chriſtianorum malo, ſatis in hunc diem ſentimus. Non defuerant qui ſtatim tunc dicerent: *Prænunciat hic Rhodiorum fumus incendium Hungarorum, niſi mature cauerint.*

Veterno oppreſſi Hungari.

At Hungari velut ſenſibus omnibus capti, animoque torpentes, ocio præſenti perfrui, quam metu futurorum torqueri maluerunt, ſi tamen ocium appellari debet, in quo omnis dies, omnis hora, negocium turbidum, ex inſidiis rapiniſque, & latrociniis mutuis concitatum afferebat.

Buda omnium ſcelerum & flagitiorum ſentina.

Credat aliquis Budam, in qua rex præſidebat, & magnus ſemper pontificum, & procerum numerus aderat, furta, cædes, ſpolia, quæ intra illam fierent, ſpectare coactam fuiſſe.

Spreta regis authoritas. [illegible]

Non ſpectauit modo, ſed inuita etiam fortunam ſuam perinde ac ſi capta eſſet, tolerauit: nam in tumultu regi nihil autoritatis affuit, & qui munia regia obibant, ipſi magis à ſuis quoq; ſibi timebant, quam timebantur.

Emerici Iudæi Chriſtiani domus direpta.

Inter alias domos Emerici cuiuſdam, nuper Iudæi, tum Chriſtiani, ſaltem nomine, domus direpta fuit, quam diuitiarū plena, vel vnus eius angulus indicium facere poteſt, in quo ſexaginta millia aureûm nummûm reperta ſunt. Meliore fortuna vſi cæteri Iudæi, qui Chriſtianiſmū non ſimulabant. comparato enim ſibi firmo validoque præſidio vim vi audacter repellebant.

Adamus à Noua domo bonis in Vrbe exutus.

Sed nihil indignius, quam quod Adamum à Noua domo, regni Boiemiæ Cancellarium, cum domuitionem pararet, ac per vrbem ſine cuiuſquam iniuria curru veheretur, ad portam aggreſſi, omnibus rebus deſpoliauerunt, verum maximam omniū inuidiam Hungari à Germanis hinc ſibi contraxerunt, quod omne æs Cyprium, labore & ſumptu Fuggarorum conflatū, ex omnibus regni locis, ad quæ depoſitum ab illis fuit, per improbam cupiditatem violenter abſtulerunt, & inter ſe pro libidine ſua partiti ſunt.

Fuggarorum æs Cyprium direptum.

Damnum non vana ad augendū oratione, ſed re & veritate à fidelibus ratiocinatoribus, amplius quater centum millibus aureorum æſtimatum fuerat, miſſiq; à Cæſare & fratre eius Ferdinando oratores, qui hanc tam inſignem iniuriam cum Ludouico rege expoſtularent, ad quem tamen nihil eius prædæ peruenerat. Imo ipſe potius præda omnibus erat ad paternā redactus penuriam, vt neq; in arca, neque in penu aliquid ei ſupereſſet, ideoque ſæpius alienam meſſem coactus eſt metere. bIn hoc tria peculiaria ſunt adnotata, cuncta nimis præcocia, quod cito adoleuerit, ante tempus barbam emiſerit, & vix annum decimum octauum ingreſſus, canos oſtenderit. Quale ingeniorū præcox genus, vt quidam dixit, non temere peruenire ſolet ad frugem.

Venenum paratū in necem Ludouici.

Idem porro cum nemini plane noceret, ac ne verbo quidem moleſtus cuiquam eſſet, habuit tamen vitæ ſuæ inſidiatores, qui illam veneno ex Venetiis in Boiemiam allato appetere dicebantur. Diues & præpotens reus erat, qui de veneficio accuſabatur, & quanquam innocentiæ ſatis fideret, ne tamen recenti inuidiæ propter opes impar eſſet, formidabat, præſertim cum in Hungaria cognitio, & apud iudices de auaritia ſuſpectos celebraretur, nec ſecus atq; cogitaret euenit, vt iudicium hoc, non ob cauſæ difficultatem, ſed emungendi reum gratia aliquoties prorogaretur, vſq; dum plena cruoris hyrudo cutem dimitteret, reumq; abſolueret.

Reus abſolutus.

Solymannus parat expeditionem in Hungariam.

Quum igitur hæc atque alia multa indigniora, acerbioraq; apud Hungaros exiſterent, & ipſi inter ſe magnis odiis & ſimultatibus conflictarentur, rumor turbidus de aduentu Turcarum ſenſim ſerpere, indieſq; augeſcere incipit, à ſenioribus Hungaris, & multa expertis grauiſſime acceptus, quod nec duces vllos, nec multos centuriones, militeſq; bellorum peritos viderent.

Terror ſenioribus incuſſus.

Regemne igitur iuuenem, qui nondum hoſtilem gladium conſpexerit, tantam belli molem à regno propulſaturum eſſe, inuicem alter alterum interrogabat. At reliqua turba curam ſeniorum irridere, vires & opes ſuas tam ſuperbe iactare vt inuenirētur, qui palam gloriari auderent, ſolis annulis quos haberent, geſtarentq; potentiam Turcæ ſe obruturos.

Arrogantia Hungarorū.

Acceſſit ad hanc linguæ vanitatē tantus animi ſtupor, vt ſana externorum conſilia admittere nulla vellent, ſed ipſi inter ſe de aliis quibuslibet friuolis, quam de regni arduis rebus conſultarent, nullo fere conſultandi die prætermiſſo: & quocunq; Turcæ incidiſſet mentio, ille dies aliquot miſſus de prandio regis detrahebat, ſublatiſq; lancibus maioribus, modicis patellis cibum ſumere abſq; vllis conuiuis cogebatur, vt vel per hæc fucus populo fieret, tanta ſcilicet ſollicitudine tractari negocia regni, vt ne prandere quidē præ cura libeat, cum nullus tamen interim eiuſmodi curæ conatus appareret, non commeatus prouiſus, non ſtipendium promptū, non miles delectus, non tormenta, non nitrum, non ſulphurei pulueres comparati, quodq; caput rei erat, ipſe dux belli adhuc

Plebi fucum faciunt.

Digitized by Google

adhuc in monaſterio priuatus inter idiotas latitabat, aliam iam ibi quam nuper in arce Budenſi militiã meditans. Supra enim Pauli Tomori meminimus, qui in arce illa tuenda, ſtrenui militis functus eſt officio. Hunc igitur pleriſque placuit ducẽ creari: illis deniq; fautoribus exuitur Paulus cucullo, & infula Archiepiſcopi Colocenſis coronatur, vt cum dignitate authoritas quoq; ei accederet. Erant qui in contumeliam Iani Trencinii, Paulum eſſe antelatum exiſtimarẽt, quoniam Ianus nimis impotenter ſe gereret, vt qui præ ſe vno cæteros valde contemneret: non enim alium parem opibus atque viribus habuit, & fortiſſimæ Hungariæ regioni, quam Tranſyluaniam vocant, quæ minimum quadraginta millia equitum armare ſolet, præſedit: cum quibus ſi prælio Turcico interfuiſſet, nunquam tanta clades accepta eſſet. Porro Tomori veriſſima excuſatione vſus, cur ducis partes aſſumere detrectaret, quoniam parere tantum, & manu ſtrenue facere, vt miles didiciſſet, ſed nullas vnquam legitimi ducis artes, à quibus ſalus exercitus pendet, attigiſſet: cum excuſando ſe nihil promoueret, cõſilium dat, vt externa propere auxilia quærantur: parum enim domeſticas vires aduerſus tam præpotentem hoſtem profuturas. Hactenus illi conſilio parent, vt Boiemorum, Morauorum, Sleſitarũ auxilia requirant, ſed moderata, adeo immodica in viribus propriis fiducia adfuit. Dixit me coram primæ in Hungaria authoritatis dignitatiſque Pontifex hæc fere verba Stanislao Præſuli tum meo: *Nihil opus eſt vt multos nobis ſubſidio mittatis milites, cæterũ famam hanc ſpargite, tanquam plurimos extrudatis, cuiuſmodi famam belle ſubornabitis, ſi complura vexilla militibus admiſcueritis.* Ad vexilla enim militum noſtratium Turcæ numerum ineunt. A prudente viro parum prudens oratio, ſed illam metus ei dictaſſe videbatur, metuenti, ne ſi externorum auxilio Rex victoria potitus eſſet, aliorum quam Hungarorum arbitrio deinceps regnaret, neue à nonnullis regni male adminiſtrati, rationẽ victor repoſceret. Ceterum dictu mirum quãta cum fiducia, quantoq; Turcarum contemptu auxiliares quoq; milites in Hungariam feſtinabant, tanto prorſus, vt in omnibus ſympoſia mutua inirent, & inter potandum alius alios ad pocula inuitans, hic pro cæde quinq; Turcarum, ille alter pro decem alteri præbiberet, cum nulli tamen temulentorum vnquam in mentem venerit, qua ratione hoſtes ſuperari poſſent, ſed quemadmodum victoria vti vellent, id ſolum oſtentabant. Non vno autem agmine auxilia ibant, ſed ſparſa per vias diuerſas, alia celerius, alia tardius veniebant. Turca iam Belleg radi cum incredibilibus copiis præſente, vocatis raptim ad conciliũ Hungaris, cõſulitur, expectandumne ſit, dum gentes ſubſidio aduentantes conuenirent, an contatione ſublata, occurrendum in via hoſti cõſultius fuerit? ne ab illo velut ignaui mœnibus Budæ incluſi deprehenderentur. Conclamant obuiam hoſtibus eundum eſſe, locumq; prælio futuro idoneum occupandum, hortanturq; Regem ad celerem profectionem. Rex modico apud Reginam præſidio Budæ relicto, dat ſe in viam nõ læto omine, quod ante portam ſtatim equus ſuus eo Phriſius, in genua procubuerat, inſeſſorem, ſi non ſuccurſum fuiſſet, deuoluturus. Regẽ Pontifices, Proceres, equites, per ſe quiſq; cum numero ſuo ſequebatur. Sic enim mos exigit, vt Rege in caſtris degente, omnis in campo nobilitas, capite ſuo militet. Qua neceſſitate Georgius quoq; Iani Trencinii frater natu minor, adductus Regem comitabatur vſq; ad vicum Mohatium, iuxta quem locus pugnæ deſtinatus fuit. Ibi fatis iam vrgentibus regnum Hungariæ, pœnamq; veterum & nouorum erratorum repoſcentibus, tanta mentibus Hungarorum caligo infuſa eſt, vt nihil dilucide expedire, quod oportuit, poſſent. De duce autem inter illos, deque opperiendis auxiliis rurſus certamen ortum fuit, ducem præ Paulo, ipſum Georgiũ multis præferentibus. Sed Georgius hunc honorem toto capite abnuebat, inquiens, adeo ſe bellorum eſſe inexpertum, vt nunquam gladium aduerſus hoſtem ſtrinxerit. Nihilo ſecius collega Paulo adiunctus eſt, cum quo moribus & voluntate diſſentiebat. Sed nec illi auditi ſunt, qui dilationẽ maxime eſſe neceſſariam dicerent, vt peditum atq; equitum grauioris armaturæ copiæ augerentur. Reiectum deniq; conſilium Ambroſii Sarcani, de prohibendo traiectu Draui fluminis, quod haud dubie conſultiſſimum erat, ſi id exequi illum ſiuiſſent. Poſcebat non amplius quam ſex millia equitum, illoq; numero ſe impediturum, ne hoſtis Drauum tranſmittere poſſet receperat, reddiditq; conſilii ſui hanc rationẽ, quod proxime Drauum loca reſtagnarẽt vliginoſa, quæ nullũ tranſitũ propter voraginẽ admitterẽt, niſi vna illa via, quæ ramis arborum velut pontibus ſtrata eſſet, ſed eam nimis arctam videri, facileq; tueri poſſe. Cuncti ſimul ore fremebant, clamantes, à ſeculo non eſſe auditum, vt conſpectum Turcarum Hungari declinauerint.

Paulus habitum & religionem diui Franciſci aſſumpſerat, qui Archiepiſcopus factus ſumma rerum præficitur.

Potentia Iani Vayuodæ.

Excuſat Tomoranus.

Auxilia quæruntur.

Stolidum epiſcopi conſilium.

Sciuſque cogitata à fere interpretatum.

Vana auxiliorum iactantia.

Turca Belgradi apparet.

Turbulenta conſultatio.

Læuum omen Regi Buda egreſſo obuenit.

Georgius Trencinius Paulo collega additur.

Ambroſii Sarcani conſilium repudiatum.

Præcipitem ad certam mortẽ ruſunt Hungari.

Rex in prima acie collocatur.

Franciſcus Perenus falſo præſagium Paulo reddit.

Ita hoſtis nemine obſtante ſecurus flumen traiecit, caſtraque caſtris contulit, paratus vel ſtatim cum Hungaris confligere. At illos ne vltimi quidem diſcriminis tempus à male conſultis deterrere potuit. Adhuc multa auxilia in via erant, ſed de proximo à caſtris adhuc tormenta, pulueres æneì globi ad Danubium in nauibus cuſtodiebantur, & iam duces aciem inſtruebant promiſcuam confuſamque, omnia videlicet in vnũ permiſcentes, equites, pedites, lixas, calones. Cumque Turca in tertio demum militum agmine à ſuis conſtitueretur, iſti in prima acie, ad quintum equitum ordinem, regem cum Pontificibus ſtare iuſſerunt. Hic ſe, Varadienſis Epiſcopus Perenii filius, non tenuit, quin clara voce diceret, *Ferunt*, inquit, *maiores noſtros, decem millia martyrum, quorum diem in Eccleſia celebramus, neci quondam dediſſe: multo plures vt ego perſpicio hic Monachus hodie martyres ex Hungaris conſecrabit.* Inter funeſtas ipſius poſtremo regis vox numerata, qua prægustatori roganti, vbinam cœnare vellet, in caſtris, an in vico? reſpondit: *Deus nouit vbi hodie cœnabimus.*

Ominoſa Regis vox.

Ac paulo poſt fremitus, vlulatuſque Turcarum appropinquantium exaudiebatur, quem mox tormentorum tonitrus conſecutus eſt, cum tanto fumo, ex ſulphureis pulueribus excitato, vt mutuus vtrinque conſpectus exercitibus eriperetur. Sed admodum parua ex bombardis Hungarorum ſtrages facta eſt, telis exercitum præteruolantibus. Plures cæco fumi beneficio vſi, ante hoſtem viſum pedibus fugaciſſimis, qui lingua tamen paulo ante pugnaciſſimi videri volebãt, fugam arripuerunt.

Fuga Hungarorum.

Vnde fumo repente diſcuſſo, tam ingens metus ex hac fuga alios inuaſit, vt & illi nondum tentato certamine paſſim diſſiparentur, extra pedeſtrem externorum aciem, cui vt ad fugam nullus patebat locus, ita ad pugnam non magna vis aderat, propterea quod ruptos turbatoſque ab equite ſuo inepte ſibi admixto ordines habebat, gradum tamen ſtabili hoſtium impetum excepit, ſuſtinuitque vſque dum ab hoſtibus cæſa eſſet.

Tomoraus interfectus, caput Cæſari Turcæ oblatum.

Non procul ab illa Paulus Tomori cum equitibus, quos circum ſe habuit, interfectus, caputque eius à ceruice deſectum, ad Turcam eſt perlatum, miraculo tam repentinæ victoriæ obſtupefactum, magiſq; adhuc mirantẽ, quod pauciſſimi in acie: cætera autem omnis nobilitas aut in fuga trucidata, aut ſua ſponte ſubmerſa fuerit, quorũ capita Georgius Trencinenſis, & Ladiſlaus Archiepiſcopus Strigonienſis erãt, ambo à Danubio hauſti.

Proceres Danubio abſorpti.

De Ludouico autem rege diligenter Turca iniunxerat, *vt incolumis caperetur*, dignum vita & ipſo regno exiſtimans propter animi magnitudinem, quem adoleſcente adhuc iuuenta gerebat, auſus cum paucis apparere contra infinitam multitudinem. Sed iam is quoque deceſſerat in proxima alluuie Danubii cum equo, in aquis collapſo, priuſquam caſum deductor conſpiceret, ferreq; opem poſſet, ſubmerſus.

Ludouicus cum equo mergitur clade Mohaczana, anno 1526. die 29. Auguſti.

Interim fugæ inſequendiq; fugientes non ante noctem finis. Quis hic occiſorũ numerum, in tam confuſa omnium, nocturnaq; etiam diſperſione facile inierit? Sed orta mox luce videre licebat, plenas cædibus vias, caſtra vbiq; cruenta, ferro corpora lacerata, & omnia fere capitibus trunca, atque in vnum cumulum ingentem capita coaceruata, mox igne concremata. In captiuos deniq; ſæua & immania exempla edita, quæ pro rei indignitate, luctuoſiſſimum ſpectatoribus præbuerunt ſpectaculum. In hoc tam acerbo funeſtoq; & calamitoſo Hungarorum caſu, vnicum id ſolatium affuit, quod Turca cum exercitu in regno hybernare, atque reliquos ſibi ſubdere auſus non fuit.

Regina cadauer regis deſquiri iubet.

Inter quæ regina Ludouici regis vxor, magna cura ad veſtigandum ſcrutandumque corpus mariti adhibita, illud tandem in ſtagno illo, vbi fluctus Danubii ſtagnare ſolent, reperit, ſepelirique in Alba Regali in conditorio regum Hungariæ iuſſit, annum ætatis nec dum vigeſimum attingentem, adeo immatura morte è medio ſublatus eſt, ſi tamen is moritur, qui per gloriam, quam ſibi ob pietatem apud poſteros peperit, æternum viuit.

Ruffi dies neſaſtus tribus regibus Boiemiæ cruenta morte.

Ferdinandus Archidux Auſtriæ XVII. rex Boiemiæ, Hungariæ, idem Imperator Romanorum.

Pragæ coronatus 24. Febr. anno 1527.

Non defuerunt, qui diem diui Ruffi pugnæ regum Boiemiæ (vt antea diximus) triſti omine infamem, necis Ludouici reum citarent. Poſt occaſum Ludouici, Ferdinandus Auſtriæ tunc princeps, infanſque Hiſpaniarum, cui Anna ſoror ipſius Ludouici deſponſa fuit, vtriuſque regni gubernacula excepit. Dextra prorſus manu, & adeo tenaci, vt ad extorquenda illa ipſa gubernacula, neq; inſidiæ, neque arma ſumpta quidquam hactenus valuerint, ſed nec poſtea valebunt, quoniam regnis gubernator contigit prudentiſſimus, de quali Salomon diuinitus: *Et intelligens* (inquit) *gubernacula poſſidebit.* Fruſtra videlicet (vt idem ait) iacitur rete, ante oculos pennatorum, qui intelligentiæ pennis ſubnixi, facile retia tranſuolant, & ab omnibus ſibi laqueis cauent. Nemo autem quiſquam regum Ferdinando cautior, quia nemo ad cauendum ſolertior, vigilantiorque: nemo vigore ingenii, atque animi præſtantior: nemo aduerſus omnes humanos caſus fortior, infractiorq;. Cæterum quando lubricus locus ſit, & ab hiſtoricis vitatus,

ſuper-

ſuperſtites adhuc Reges laudibus celebrare, propter adulandi ſuſpicionem melius eſt, me in præſens ſilere, quam de tanto Rege, qui magnitudine ſua omnibus Regibus caliginem ſit inducturus parum dicere. Itaq; aliis poſt nos, longeme diſertioribus, quæ de Rege Ferdinando memoranda erunt, relinquimus.

a *Selymo Turcarum Imperatori Aegypti Victori regni Mamaluchorum euerſori mortuo ann 1520. menſe Septembri ætatis 46. regni 8. ſuccedit Solimannus filius ex filia Tartari Præcopitæ natus.*

b *Aliter referunt alij: Natus epidermide, ſeu extrema cuticula caruit, quæ linimentis fuit de nouo producenda. Ante ſtatum tempus partus in lucem editus. Præter ætatem barbam adeptus. ſtatim canos emiſit.*

c *Hungari Rege in aciem prodeunte per capita omnes militant.*

ORATIO AD SIGISMVNDVM REGEM POLONIAE IOANNIS DVBRAVII DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPI Olomucenſis.

Ex Bibliotheca Reuerendiſſimi D. Melchioris Pyrneſii, Epiſcopi Nigropolitani, Suffraganei & Decani Olomucen. Sacr. Cæſ. Maieſt. Conſiliarii, &c.

SI id temporis Clementiſſime Rex mihi Pragæ in frequentiſſimo Procerum conuentu adeſſe contigiſſet. Quum in eam vrbem, multi Proceres omnium ordinum non modo ex Boemia Morauiaq; & Syleſia, ſed etiam ex Auſtria Styria & Carnia vocati conuenerant. Atq; ibidem præſenti mihi ipſos etiam ordines præſentes, à quibus in præſentia legatus ad M. T. venio, facultas alloquendi obtigiſſet. Nequaquam pro virili mea mihi defuiſſem, quin id magnis atq; aſſiduis precibus apud vniuerſos ordines agendum ſuſcepiſſem. Sed neque prius ab agendo vrgendoq; deſtitiſſem, quam ab omnibus tuliſſem impetratum, vt me præterito tanquam ad eiuſmodi munera obeunda, minus idoneo alium quemuis magis ad iſtam legationem quam me, appoſitum ſubſtituerent. Ea facultas per abſentiam mei, poſteaquam mihi eſt adempta, vicitq; interim parēdi ordinibus neceſſitas, magis quam voluntas. M. T. ego ſupplex oro, vt me neceſſarium onus ſuſtinentem, ſubleuandum potius, quam reprehendendum ducas, bonique & æqui conſulas, ſi forſan ſub nouo legationis pondere mihiq; ad ferendum inſueto, alicubi titubauero. Nunc rem ipſam, quam mihi exequēdam ordines iniunxerunt, bona fide exequar. Rem profecto non tam ad priuatam, quam ad communem omnium Chriſtianorum ſalutem pertinentem. Omnibus enim Chriſtianis, impius Turca hoſtis imminet, vna cum Machumetea gentis ſuæ colluuie, vt nullo quondam numero, nullaq; in exiſtimatione habita, propter obſcuram ſui & ignobilem contemptamq; originem, ita nunc auctis mirum in modum, tum opibus tum viribus, Noſtra proh dolor, ignauia, & negligentia, nobis etiam metuenda, nedum contemnenda. Quis autem non miretur, tam valida eius incrementa, à tam vili pudendoque inchoata initio, nempe à maleficio, & latrocinio. Inde etenim, militiæ, gentis profanæ, auſpicia, à crebris videlicet excurſionibus, quas diu ex deuijs & occultis, vel ſaltibus vel montibus in obuios quoſque, prædabundi faciebant. Poſt, audacia ex ſucceſſu accreſcente, palam ſe latrones, in proxima quaque loca, vicinaſque regiones (ac præcipue in eas, quæ longa pace diuites, eoque cæteris magis imbelles erant) inferre, & non ſolum prædas ex illis, atque ſpolia referre, ſed incolas præterea, ſedibus ſuis pellere, domiciliaque illorum vacua occupare audebant. Prima tandem ſtipendia militaria ſub Machumetio Saracenorum Duce meruerunt, verteruntq; paulo poſt in ipſum ducem ſuum, cornua. Quo proſtrato & cum magna Saracenorum parte proculcato, Turca ſtatim delectum ſibi ex ſuo corpore Tangrolipicem, (cuius

tunc militia præcipua, in tali prælio apparuit) ducatu honorarunt. Is, non item vt alias, alÿ Turcarum duces, vagus & diſſolutus, ſed ſub ſignis, & ordinibus compoſitus, cum ingentibus copiis incedens. Aſiam omnē vſq; ad Euxinū mare, partim agros vaſtando, partim gētes (ac præcipue Chriſtianas) ſubÿciendo, peragrauit. Et niſi mors, impÿs eius conatibus, interueniſſet. quo minus victor longius, contra nos progreſſus fuerit. Noſtrates Chriſtiani, pro ſolita cunctatione, haud ſane obſtitiſſent. Acceſſit alterū præterea, ex morte eiuſdē ducis, nobis commodū quod domeſticis Turcæ inter ſe diuiſi factionibus, ad externa noſtraque inquietanda nō vacabant, donec Chriſtiani à longo tandē ſomno excitati, bona Aſiæ parte Gallica in primis expeditione, Turcas mutilauerūt. Sed rurſus fortuna, quamquā ſatis multo interiecto tempore, ludum tamen ſuum ſolitum ludens, nouum ex Turcis ducem, vocabulo Othomanum, ab vltimis natalium ſordibus erutum, contra nos extulit. Tantoque fauore eundem fouit, vt multo plura quam pridem amiſſa erant, imperio ille ſuo adÿceret. Vtq; idem primus omnium, imperÿ ſucceſsionem ad poſteros ſuos transferret, vna cum Imperatoris Titulo. Poſteaquam duo Chriſtianorum in oriente Imperia. TrapeZuntium atque Conſtantinopolitanum poſteri eius ſubuertiſſent. Conſulto hic transeo, amplius duodecim, inſuper Chriſtiana Regna, Nec fere pauciores in mari Inſulas, & in his Rhodum, non Sole tantum, quantum hoſpitalitate, clariſsimam. Aliaq; complura terra, mariq; loca ab Othomanis, nobis eſſe erepta. Quoniam ſentio non ita aliena, vt propria, non ita longinqua, vt vicina incommoda, noſtros ferire animos. Accedam igitur propius & à domo veſtra incipiam. Quis Vladiſlao Maieſtatis tuæ patruo, ad Regnum Vngariæ aſcito, in pugna Varnenſi pro Chriſtianis fortiſsime pugnāti vitam eripuit? nonne Turca Othomanicus? Quis rurſus Vladiſlao fratri germano Regem in eadem Vngaria agenti, Arces & Oppida, à Bulgaria, Seruia, Boſnia, auulſit? nonne idem Turca Othomanus? Quis deniq; Vladiſlai filium Ludouicum, tuum ex fratre Nepotem, ad mortem, Vngaris calamitoſiſsimam, adegit? nonne ille ipſe, omnium immaniſsimus Turca? Iam quid eſt, quod querar Illiriam, Dalmatiam, Croatiam, incunabula noſtra (inde enim maiores noſtros Cechium & Lechū Bohēmi & Poloni, accepimus) adeo etiamnum vexari & affligi, vt nulla iam pene veſtigia, antiqui decoris & maieſtatis in illis regnis appareant. Quum ipſa Pannonia, ſub cuius dicione & tutela ſunt illa, quæ ſtatim dixi, regna, neq; ſemet, neq; opes ſuas, potuerit, contra vim impotentiſsimi Tyranni tueri, miſera. Pudet verbi, à priſtina, inclyti regni fortuna, alieniſsimi. Sed quid faciam? non poſſum, non miſeram dicere eam, quæ in hanc vſq; horam, toleret omnia, quæ miſerrima atque calamitoſiſsima habentur. Nimirum vaſtationes agrorum, direptiones villarum, obſidiones Oppidorum, parētum cædes, liberorum raptus, tectorum incendia, hominum captiuitates, ſupplicia & ſpolia. Inerat quidem ſpes, non exigua recreandarum, recuperandarumque virium, Buda vrbe, quæ regni caput eſt, adhuc nobis incolumi & ſalua. Sed illa quoq; amiſſa, nihil iam Vngari omnes, niſi extrema omnia metuunt, à quo metu neque nos, tanquam vicini, valde ſecuri, liberique, viuimus, videlicet tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet. Et quis tandem oro eſt, cuiuſuis regni, tam firmus ac robuſtus populus (ſit licet ille ab omni clade Turcica adhuc integer & illibatus) qui cum hunc caſum Vngariæ (tanti regni, tamque in bellis exercitatiſsimi, potentiſsimique) ante oculos poſitum habuerit, idem non exhorreat, ſibique, ne ſimiliter cadat, non ſubtimeat, ſi in conſimilem cum Vngaris modum, ab hoſte, ſexcenta propemodū millia militum, in exercitu habente, vrgeatur, prematurq;. Tanto mirari minus conuenit, ſi ad noſtrates, de quorum viribus & robore, aliquoties prælia & ſtrages in Vngaria factæ, nuper etiam morbi & fames, vaſtitateſque, multum detraxerunt, portio non parua timoris eius, qui etiam in viros conſtantes cadere ſolet, peruenerit. Non ideo tamen conſtantiam in propugnando hoſte quantumuis valido, ſibi deſerendam, noſtrates putant, imo magnis animis experiri, tentareque & facere ſatagunt omnia, quæ facere viros fortes, & in quauis fortuna infractos, addecet. Si ſequuta fuerit, audaciam, quæ debet ſors. Sequetur autem externo, aduentitioq; gentium, id eſt, veſtro in primis adiuta præſidio, Erit profecto cur Polonia quoq; gaudeat, ſin minus, quod Deus omen auertat, vehementer erit metuendum, ne non ad ſolam noſtram Bohemiam, ſed ad ipſam pariter veſtram Poloniam caſus aduerſus pertineat. Quandoquidem duo iſta Regna, ſic inuicem, prouincÿs & finibus, ſibi ſunt implicita & connexa, vt alterum ruere vix queat, ſine alterius ruina. Nec eſt quod fiducia induciarū, aut fœderis valde ſibi Polonia de ſecuritate blandiatur. Vt enim ſuperbus & impius eſt, ſic eſt etiam perfidus & fallax Turcarum Tyrannus. Superbiæ eius & impietatis, prorſus Giganteæ, hoc præcipuum fuerit argumentum. Quod ſe non ſolum dominum totius orbis, ſed Deum inſuper terrenum faciat, & iam cœlum ipſum territet armis. Ne nouum eſſe putes, ſic eo vſque etiam ſit perfidus, vt præter homines, ſuos inſuper quoque deos (quantumuis ſolenniter adiuratos) fallat. Atque vt periurÿ, ab illo perpetrati, infinita nunc præteream exempla, vnum hoc recens, tranſire in præſens nequeo. Idq; rurſus ad domum tuam pertinens. Quæ non pridem fœdera? quæ non ſacramenta interceſſerant, vt pactionibus & conuentis cum Genero tuo, Ioanne Rege, de Buda initis, ſtaretur? Stetitne igitur, fœderatus iſte ſacroſanctis illis ſuis conuentis? an fracta fide, perfidus

perfidus

perfidus diuina humanaq; iura, propter adipiſcendam Budam, quam ſibi ante alias in Pannonia vrbes, vendicare cupiebat, inuerterit omnia? Nulla interim virtute, ſed vſq; adeo pudenda fraude, vt neque pudoris, in fronte aliquod ſignum, neq; in toto corpore, vllum virilis venæ veſtigium, reliquerit. Nam ſi reliquiſſet, nunquam adeo muliebri animo, Budam circumueniendam ſibi duxiſſet. Quaſi enim Satrapæ Sultam, aut ipſius Sophi, prætoriani milites, vrbem tenerent ac non infans pupillus, cum matre vidua & Monacho tutore. Non audet iſte Strenuus, mœnia prius ingredi, quam infantem pietatis ſpecie. Monachum autem per ſimulationem colloquij, in caſtra ſua euocat, nec prius ad Reginam vtrumq; remittit, quam dum ſatelles ſuus omnes ad mœnia aditus occupat. Sequitur mox edictum vt mater cum filiolo de arce, ad diem certum decedat, eandemque arcem, omni præſidio nudam, hoſti relinquat. En Turcæ fides, en dextera, cui te liberoſq; tuos, & bona tua pulchre committas. Et ſperat adhuc M. T. ſub vana fœderis imagine, ſolidā atque integram, te, regni tui poſſeſſionem, retinere poſſe? Niſi forte fideliorem ſe, erga te, quam erga Generum tuum, præſtabit. Id ſcilicet iam nunc ſub fœdere, agit ſedulo, nam & loca oportuniora, circum fines Poloniæ, munit, & nouas arces in limitibus extruit, atq; vbique ædificiorum præſidia ſuorum imponit. Non ſemel interim, leuioribus excurſionibus ad Poloniam præludens. quibus ſi obuiam à veſtratibus itur confeſtim, de rupto fœdere, querelæ. contra ipſe tamen querelas ad ſe viciſſim, à vobis delatas, aut inſolenter reijcit, aut impudenter eleuat. quia neminem ſicut in maieſtate, ſibi æqualem, ita neq; in fœderum conditionibus parem tolerare poteſt. Cum hoc igitur tam importuno, tamque inſociabili Tyranno, conſlari poſſe, vllam æquabilem ſocietatem, aut ſtabilem beneuolentiam, fiducia aderit tibi vnquam. Prius certe Lupus (quod dicitur) ouem ducat vxorem, quam fiet, vt Turca cum Chriſtiano fidam, conſtantemque ineat amicitiam & pacem. Lupus enim plane eſt lupique in morem, vbi virtute non poteſt, ibi dolo & inſidijs graſſatur. Nam quemadmodum lupus quadrupes, haud vno ſemel impetu, in totum inuadit gregem ouium, ſed crebro aſſultu id agit, vt de eodem grege ſeorſim, nonnullas ſibi oues ſegreget, quas mox iugulet & deuoret. Sic iſte bipedum fraudulentiſſimus. quotiens ſe imparem, vniuerſis ſimul Chriſtianorum Regibus, eſſe videt, nunc ſibi vnū de cœtu illorum, nunc alterum ſeligit, cum quo doloſis artibus, aut aureis perſuaſionibus, fœdus feriat, vt tanto facilius, minoreque cum negotio, cæteros mutuo auxilio orbatos, euertat & opprimat. Non alia quondam arte, Philippus quoq; Macedo, cum libertati omnium Græcorum inſidiaretur, ex omnibus peculiares quoſdam Principes, in numerum ſibi hoſtium ſecreuit, cum quibus ſeparatim dimicaret, illisq; ſubactis, mox inde cum reliquis qui fœderati ſupererant, arma conferens à perſequendis illis, non antea deſtitit, quam omnes Græcos liberos ſubire regiam ſeruitutem coegit. Atqui Turca ſeruitute Chriſtianorum, neutiquam contentus, ſaluti præterea illorum, & vitæ perdendæ imminet, quicunque Chriſtianum cognomen, quo nullum aliud odit infeſtius, exuere, ac pro illo Machometheum induere, noluerit. O grauem noſtram, ſub tam impio, atq; truculento hoſte fortunam. O nos duros & ferreos, qui vicem noſtrorum acerbiſſimam, haud ita, vt pietas & charitas poſtulat, aut dolemus, aut ſubleuamus. Sed perinde, quaſi ad nos nihil pertinentes, ſine cura illos, & ſine auxilio, tranſmittimus. Parum memores, quod omnes Chriſtiani, vnum corpus ſimus in Chriſto, tanquam capite noſtro. Iam ſi membra corporis noſtri, alia pro alijs (vt eſt apud diuum Paulum) eandem ſollicitudinem gerunt, & ſiue patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra, ſiue glorificatur vnum membrum, ſimul gaudent omnia membra. quid nos membra Chriſti tandem faciemus? nonne tanto magis? quanto maiora ſunt immortalia mortalibus, erga corpus noſtrum myſticum. id eſt erga proximos Chriſtianos, quos æque ac nos ipſos, diligere præcepit Chriſtus, afficiemur? de ijſque pariter ac de nobis, ſolliciti erimus? vt communem illorum nobiſcum ſalutem, communibus viribus, contra communem hoſtem propugnandam pio & alacri, ſuſcipiamus animo. Non equidem deſunt cauſæ huic communi, inuictiſſimus Cæſar Carolus, nec non ſacratiſſimus Rex noſter Ferdinandus. Sed quātum vterq; ſumptu, cura, vigilijs, authoritate, conſilio, eniti poteſt, nihil plane ambo prætermittunt. quin terra, mariq; comparent omnia, quæcunque ad rempublicam Chriſtianam defendendā, & ad Tyrannum longe propulſandum vident eſſe neceſſaria. Fidem præterea ſummi Romani Pontificis, aliorumque dynaſtarum in alto dignitatum faſtigio ſublimium, implorant, & nunc in Germania Spyræ in conuentu Principum, poſthabito etiam maieſtatis ſuæ vterque reſpectu, voce, tantum non ſupplici, Germanos Principes, Imperio ſuo ſubiectos, adhortantur & orant, ne quid in deliberationibus ſuis bello, contra Turcas gerendo, præuertendum putent. Et quoniam hactenus non bene ſucceſſit, vel modicis noſtrorum copijs, contra ingentes hoſtium vires, tentatam rem fuiſſe; vel protinus, à qualibet expeditione, armis proiectis, ad togas reuertiſſe, cum hoſtis nullo, non quaſi tempore, contra nos armatus excubet. Id in primis, eodem in Concilio accuratiſſime agunt, vt validis tandem atque firmis, & vero etiam perſeuerantibus copijs, cum hoſte pertinaci, copioſoque bellum in Pannonia incipiant continuentque. Hæc adeo cauſa fuit, quæ Bohemos Morauoſque & Syleſios, quæ item Auſtriacos, Styrios, Carnos, Pragam

tiam

Digitized by Google

contraxit. Vt ne ſeorſim quiſque ſibi ex arbitrio & commodo ſuo, ſed communiter omnes, in vſum omnium, de ſubſidio aduerſus Turcam, ſtabili duraturoque, conflando deliberarent. Qua in re tantus omnium apparuit conſenſus, vt ad vnum omnes, vna, eademq; mente, & voce, auxilium, pro ſummis cuiuſque Prouinciæ opibus, decernerent, ac poſtremo ſemetipſos (ſi neceſsitas inſtaret vrgeretque) offerendos, pro ſalute publica, ſtatuerent. non ſine magna ſpe, bene gerendæ in Pannonia rei, dum modo ad hanc futuram æſtatem, cæterorum quoq; Regum & Principum Chriſtianorum, accedant præſidia. Quis enim rerum bellicarum adeo expers eſt, qui hoc futurum non videat, hoſtem ſimulatque inaudierit, Budam à noſtris obſideri, protinus ex Thratia, in Pannoniam venturum eſſe. Nec inde niſi prælio victum, aut pulſum, diſceſſurum. Vt vero ille vincatur, pellaturque, tot & tantis equitum, peditumque agminibus, circumuallatus, cauto nobis, prouiſoque opus eſſe, vt ne magno ſolum animo, ſed ingentibus etiam viribus, illi occurramus, experti aliquoties, vanam eſſe noſtram ſine viribus, iram. Cæterum, quod ad nos vicinos attinet, iam ſupra oſtenſum eſt, vires noſtras, tum morbis, tum præliis, in Pannonia (Marte aduerſo) geſtis inſigniter eſſe delibatas. Ipſorum vero Vngarorum, vſque eo, diminutas. Præſertim ab equite, leuioris armaturæ, quo nos auxilio, maxime indigemus, vt vix tertia eius pars incolumis, poſt miſerandam, Regis Ludouici ſtragem, reliqua appareat. Deinde vis noſtra, illa tota in pedite & equite, cataphractis ſita eſt, vt neutro, videlicet ſatis idoneo præſidio, ad perſequendos hoſtes, aquilis velociores, ita vtroq; ad multas iniurias accipiendas expoſito. Siue enim per viam incedat graue agmen, ſiue in caſtris ſubſiſtat, ſiue frumentatum, aut aquatum pergat, circumfunditur ſtatim, à leui hoſtium, & refugo equite atque vndique ſecus incurſatur, & laceratur, aut in obſidionis modum cingitur, adempto pabulandi, aquandique vſu, quoad fame, ſitique, confecti noſtri milites, vaſa conclamare, campoque inglorio decedere, vel ſeſe, in cædem magis, quam in pugnam præcipitare coguntur. Quorum nihil accideret, ſi leues equitum turmæ, pari cum Turcis agilitate & arte concurrere ſuetæ nobis præſto eſſent. Nam cætera, quam Turcis oportuniora, abunde ſuperſunt, adeo, vt ſi ille copiam pugnandi, iuſta acie, facere auſus fuerit, noſtra ſit, non illius futura victoria. Sed iam ſatis dictum eſſe cenſeo, de origine & incremento gentis ignobiliſsimæ, deque ipſius hoſtis inſolentia, arrogantiaque & perfidia. Denique de periculi magnitudine, & quantum omnium noſtrum ſalutis interſit, non diſiunctos nos, ſed ſimul coniunctos, expeditionem contra eundem hoſtem facere. Nunc dicendum ſupereſt, quid à maieſtate tua Bohemi, Morani, Syleſitæ, nec non Auſtriaci, Styrij, Carnij, me ſummis & ſupplicibus orare iuſſerunt precibus, non aliud videlicet, niſi vt maieſtas tua naturæ, bonitatiq; ſuæ & perpetuæ in defendendis Chriſtianis voluntati, obſequi dignaretur. Hoc ſi impetrant, omniũ votorum ſunt compotes. Primum enim ad hoc natus eſſe videris, indulgentiſsime ac Clementiſsime Rex, vt prodeſſe omnibus, lædere cupias neminem. Deinde ea bonitate & benignitate præditus es, vt tua ſponte, occurras ſupplicibus, & vltro ſuccurras periclitantib. Poſtremo voluntati tuæ, quã in conſeruandis Chriſtianis foues, clariſsimum teſtimoniũ præbent victoriæ, nõ ſemel partæ, nec ſemel trophea contra infidos Valachos, perfidos Moſchos, impios & impuros Tarthares excitata, vt iã nihil ad conſummandã æternam M. T. gloriam niſi vnus de Turca, rebusque deſit triumphus. quẽ ſi cæteris tuis victorijs adieceris Chriſtianiſsimi Regis agnomen, ante alios omnes Reges merito promerebere. Quoniam is demum Chriſtianiſsimus haberi debet, qui totus in ſeruandis, & tuendis (non autem in oppugnandis & delendis Chriſtianis) eſt occupatus. Qualem tu in hunc diem, & egiſti & agis, idque perpetuo maxime curas, vt non modo Chriſtiani, tuo regno ſubiecti, ſed vniuerſa inſuper religio, ſalua vbique & incolumis permaneat. Vna igitur nobiſcum, hac ipſa religio ad te Regem, Chriſtianæ religioni deditiſsimum, in hoc rerum ſuarum ſtatu, omnium periculoſiſsimo, cõfugit. Nec enim à Turcis ſolum, verum etiam à malis Chriſtianis, ita impugnatur, vt nullus fere dies, vel periculo præſenti, vel periculi metu, atque expectatione, tranſeat illi vacuus. Sed quo magis tuæ M. erga illam ipſam religionem, ſtudium, largiorque pietas, & illuſtrior cultus, omni vitæ tuæ ſpatio, illuxit, hodieque coruſcat, eo maior etiam illi nobiſque fiducia adeſt fore, vt ampliora, & illuſtriora, tum ad leuandum præſentem metum ſolatia, tum ad reliquam ſalutem retinendam, præſidia abs te, quam à cæteris hinc referamus. Eadem ſperat Pannonia, ex recenti adhuc clade, & cæde, ſqualentem barbam & concretos ſanguine crines, vulneraque illa gerens, quæ circum plurima muros accepit patrios, vt te ſui miſereat. Vtque opem ſibi, cum Cæſare & Rege noſtro, alijſque Principibus Chriſtianis per tempus feras. Non ſe eiuſmodi occaſiones ſemper offerunt, quibus M. T. liceat, de ſummis terræ principibus, de inclytis regnis & regionibus, de tot, ac tam inſignibus nationibus bene mereri, illasq; ſibi perpetuo obligare, vt vnus per vnum aſſenſum licet, ſi eum illis ad defenſionem Chriſtianorum contra Turcam conſenſeris. Hoc magis igitur, magiſque premenda eſt occaſio, quo ſe rara magis ad conciliandam, tam illuſtrem gratiam & gloriam offert. Quid, quod nec Deo optimo, maius, gratiuſq; holocauſtum M. T. adolere ſed nec melius, conſorti regni chariſsimo filio tuo Sigiſmundo Auguſto, toti deniq; regno conſulere poterit, quam ſi cor ſuum, ad tuendam ſalutem.

Digitized by Google

lutem eorum, accenderit. pro quibus ipſe Chriſtus Dei filius, ſuam non dubitauit impendere ſalutem. Eorumq; præterea, qui viciſſim ad ſeruandam, tui regni incolumitatem mutuum ſibi pollicentur auxilium. Mutua autem defenſio haud dubie tutiſſima. Ex quo illud, (multorum manus, multa poſſunt) factum eſt, tritum apud nos ſermone prouerbium. Contra, de ſolitaria manu iactatur, quod eius pugna inualida habeatur, quaſi vnus vir, nullus ſit vir, ſed hæc tu melius, vt cætera quoque dicta, indictaq; omnia. Quare finem iam orandi faciam. Tantum Præſules & Proceres, totamque nobilitatem tuam hinc atq; hinc circumſtantem, admonebo: Si dignitates honoreſque & opes, quas in preſens poßident, charas habent, vt eadem omnia in poſterum quoq;, integra habeant, opus eſſe celeri eorum præſidio, ad propulſandum, nō ſolum hoſtem celerrimum, ſed vnum etiam omniū, ad hoc inflammantiſſimum, vt vniuerſum Chriſtianiſmum, cum omnibus Chriſtianis ſacris, iuribus ac maxime nobilium libertatibus, & dignitatibus, igne, & ferro, penitus deleat & aboleat. Sed hæc Deus capiti ipſius, generique reſeruet, quandò cum genere ſuo intelligere non vult, quod nos, à Deo noſtro, non propter ſanctam religionem, ſed propter peccata noſtra tantiſper plectimur, dum reſipiſcamus. Dei enim noſtri vox eſt: Nolo mortem peccatoris, ſed magis vt conuertatur & viuat. Conuertamur itaq; ad Dominum omnes, & vitam beatam viuemus, & hoſtem noſtrum facile deuincemus, dixi.

CATALOGVS EPISCOPORVM OLOMVCENSIVM.

AD REVERENDISSIMVM PATREM AC DOMINVM STANISLAVM OLOMVCENSIS

eccleſiæ Pontificem, Auguſtinus decretorum Doctor, eiuſdemque ac Brunenſis eccleſiarum Præpoſitus, & Secretarius Regius S.P.D.

CORRIPVIT *me nuper, Reuerendiſſime præſul, neſcio an curioſior vel religioſior potius (vt ita dicam) ſcabies eccleſiæ noſtræ Pontifices, in eum quem reuerendiſſimæ dominationi tuæ nuncupatim dedico ac mitto, catalogum referendi, quidve per eorum tempora memorabile geſtum ſit, non ingratum veluti auctarium addendi. Dolebam enim eos per quos orthodoxæ Chriſtianæ religionis apud nos exordium cœpit, & tanquam per manus tradita, ad hæc vſq; tempora defluxit, aui iniuria obſoleſcere, nulliſq; annalibus, ſeu literarijs monumentis commendatos, cæca nocte ac obliuione inuolui debere, quo nihil infelicius in rebus humanis accidere reor. Quale enim hominis ac beluæ diſcrimen, ſi terra & corpora ſimul & nomina obruuntur? Quod ne his qui eccleſiæ tuæ olim præfuere accidat, pro virili mea prouidi, breueq; id licet, ac compendiarium opuſculum in tui gratiam congeßi. Nolim tamen reuerendiſſima D. tua mihi ſuccenſeat, de ea me pauca in præſens ſcripſiſſe, quæ maiore longe praeconio quam quiſquam eorum quos retuli, penſanda foret. Nouit enim ea eccleſiæ praſcripto, neminem niſi mortuum, in d. uorum Apotheoſim referendum fore. Neſcio ergo an tanta gloriæ huius dulcedo reuerendiſſimam D. tuam capiat, vt pro ea emori velit: arbitror ſane viuentis à me potius praeconia expectare, quam mortua, quantumuis diuturniora perenniora q; elogia expetere: quin etiam vetus eſt Græcorum adagium, Herculem nemo laudat quem nemo vituperat. Ita ergo, optime ac ſanctiſſime Præſul, eorum quorum & ordinem & ſedem tenes, exempla oculis tuis ſubiice, vt ad bonorum veluti ideam quandam, te (quod hactenus egiſti) componas, & formes, prauorum autem ſacrilegā opera vt peſtem quandam declines. Vale ex Buda vij. Nonas Decembris.*

STANISLAVS DEI GRATIA EPISCOPVS OLOMVCENSIS, REVERENDO AC excellentiſſimo Iuris pontificij Doctori, domino Auguſtino Olmucenſis & Brunnenſis eccleſiarum Præpoſito, ac Regio ſupremo Secretario, S. P. D.

ACcepi cum multa voluptate, & perlegi diligenter [illegible] Auguſtine, priſcorum Pontificum Olomucenſium [illegible] meorum actæ vitæ inſtituta ſanctiſſima & quænam quiſq; [illegible] ſua liberalitate, & munificentia in ſuam ſponſam mem[illegible] contulerit, quantumve non ſolum obſeruandæ, verum [illegible] dæ religionis Chriſtianæ, cuiq; ſtudium inſederit, eleganter [illegible] ratiſſime tua cura & induſtria conſcripta: quæ [illegible] ex tenebris in lucem te duce educta [illegible] dicare ex humanitate tua voluiſti [illegible] chariſſime Auguſtine pro tanto munere non immerito ampliſſimas gratias, & præſertim propterea quod nominis & famæ meæ bonæ ſtudioſiſſimus publicis & priuatis continue occupatus negociis, eorum nihil omittis quæ virtuti, honori atq; [illegible] tuo optime ſeruiunt. Quantum itaq; tibi debebunt patres illi celeberrimi, quos admiranda ſanctitate præpollentes commemoras, & quos [illegible] obſitos, precioſos & conſpicuos facere voluiſti, ipſemet tibi hæc mẽte revoluito. Multa proculdubio precatione & ſuis ſanctiſſimis votis, ob tuam huiuſmodi præclaram eis relictam memoriam te plurimum hic & in futuro ſeculo iuuabunt. Facis igitur (vt compendio dicam) chariſſime Auguſtine, quæ te decent: vtpote qui præclara eruditione doctrina, & ſcribendi gra[illegible]tum potes & vales. Quod autem me tua eleganti præcurſoria epiſtola hor[illegible] & [illegible]tas, vt maiorum meorum (qui rectam vitæ ſecuti ſunt viam) documenta & veſtigia [illegible]ter & ſequar, agis iterum probi & integerrimi fratris, & amici officium [illegible] ſimilimos complures fratres haberemus, ſtaret ſponſa mea (quæ cœleſti [illegible] dentia adhuc benigniſſime fouetur) longe illuſtrior, precioſior, ornatiorq;. Vt igitur tuis ſalutaribus conſiliis obſecundem, enitar, dilecte Auguſtine. & elaborabo maxime, vt ad eorum pontificum conſuetudinem & morem me præſtẽ, qui am[illegible] & [illegible] gratam ſui memoriam reliquerunt. Tuoq; recto conſilio c[illegible] [illegible] ſtabo, quæ in mea poteſtate fuerint, non ignarus eum qui gloriam [illegible] rerum geſtarum memoriam reliquerit, meliorem hæreditatem, & p[illegible] patrimonium relinquere non poſſe. Vale feliciter, & præſulem tuum d[illegible] mori potius cum virtute, quam viuere cum dedecore iam pridem animo [illegible] Datum Olomucij xi. Ianuarij.

EIVSDEM AVGVSTINI Decaſtichon.

Clauditur hoc paruo ſeries numeroſa libello
Pontificum, per quos gratia larga venit
Chriſticolis qui ſancta fides & myſticus ordo
Hoc numero (vt cernis) ſacra regenda dedit.
Nec te vel Bauarus moueat vel [illegible] prophanus,
In ſpinas flores degenerare ſolent.
Illorum potius [illegible] candida facta
Quos decorat priſcæ relligionis honos.
Nam vitæ meritis redolet, fulgetq;, beatq;,
Vileſcit vicijs, pontificalis apex.

OLOMV-

OLOMVCENSIVM EPISCOPORVM SERIES.

PRIMVS Archiepiſcopus Morauiæ Cyrillus natione Græcus prius Conſtantinus philoſophus dictus, à Nicolao primo Pontifice maximo, anno Chriſti octogeſimo ſeptimo ſupra octingenteſimum ſedem Velegradenſem ſuſcepit, poſtquam Triballos primum, inde Swatoplukum Morauorum regem cum vniuerſa gente (quę Viſtula, Danubio ac Vago fluuio terminabatur) in fide Chriſti initiarat. Fuere hi Marcomanni veterum quondam hiſtoriis celebratiſſimi. hic quum eccleſiæ quinque ferme annis præſediſſet, Archiepiſcopatui ceſſit, Adrianique pontificis nutu Methodium fratrem eccleſiæ Velegradenſi præfecit. Qui cum à iuniore Swatopluko multis iniuriis ac contumeliis cum clero ſuo afficeretur, eccleſiæ huic ſacris interdixit, Romamque conceſſit, reuocatuſque non multo poſt, quum nihilo remiſſius rex in clerum ſæuiret, omnibuſque ſceleribus & vitiis homo ſanguinarius flagraret, beatus Methodius gregis ſui perditionem ferre non valens Romam iterum rediit, atque illic anno Chriſti Noningenteſimo ſeptimo, ex hac luce migrauit, in eccleſia diui Clementis (cuius corpus Cyrillus ex Cherſona ponti Romam attulerat) ſepultus, poſt cuius obitum ſedes Epiſcopalis quinquennium fere vacauit.

IOannes ex Morauiæ epiſcopis primus beato Methodio in pontificatu ſucceſſit, Epiſcopalemq; ſedem in oppido Poleſſowicz, in eccleſia ſanctorum Petri & Pauli apoſtolorum, annis ſexdecim fere rexit, religioſeque adminiſtrauit. huius tempore Venceslaus quum ducatum Boiemiæ moderaretur, ab impio Boleslao fratre (qui virtutibus ipſius vitæque ſanctimoniæ regnandi cupiditate æmulabatur) occiſus, glorioſam martyrii lauream ſuſcepit, inter diuos non multo poſt relatus. Otho vero Cęſar qui tum Germanis præerat, tam immane parricidium ferre non valens, Boleslaum vſque adeò perſequutus eſt, vt bello contra eum moto, hunc caſtris exuerit, Eoque miſerabiliter extincto, Boiemiam etiam ditioni ſuæ ſubiecerit. Tradunt nonnulli ſedem Epiſcopalem non in Poloſſowicz, ſed in Kunowicz fuiſſe.

SIlueſter Morauorum Epiſcopus ſecundus, Ioanne vita defuncto, epiſcopales infulas, anno Chriſti quadrageſimo ſecundo ſupra noningenteſimum ſuſcepit, Epiſcopatuique decem & nouem annos præſedit: poſt cuius mortem Epiſcopatus Ratiſponenſi eccleſiæ (quæ tum Baioariorum erat metropolis) vſque ad annos triginta quinque fuit vnitus: inde vero per Benedictum ſeptimum tempore beati Adalberti Pragenſis Archiepiſcopi, opera Boleslai pii eccleſiæ Pragenſi annexus, quæ vnio nonaginta duobus annis durauit, vſque ad Seuerum Epiſcopum Pragenſem, ac Vratislaum regem Boiemiæ primum, cuius opera, annuente Alexandro Pontifice maximo, Epiſcopatus rediit ad Morauos. Sub hoc Silueſtro, Hungari gens Scythica Pannoniam infeſtant, exactiſque inde Gepidis & Auaribus occupant, ad Belgicam vſque Galliam omnia ferro ac flammis vaſtantes. Hoc etiam tempore Ricinenſis Epiſcopatus Sleſiæ, Vratislauiam translatus eſt. Electuſque eſt hic Hieronymus Romanus primus Epiſcopus Vratislauienſis.

IOannes Morauorum Epiſcopus tertius, ſancti Stanislai Cracouienſis Epiſcopi coætaneus, conſentiente Seuero, ex Canonico Pragenſi à Segefrido Maguntino epiſcopo ordinatus, anno ſexageſimo tertio ſupra milleſimum pontificatus curam ſuſcepit. Hic pro arce podium Iaromiro ſeu Gebhardo Pragenſi Epiſcopo Vratislai regis fratri germano (qui non eam ſolum, ſed & epiſcopatum violenter occupare conabatur) ſe viriliter oppoſuit, epiſcopatuique ſuo cum omnibus prædiis rurſum reintegrauit. Moritur anno Chriſti milleſimo octogeſimo ſexto, ſeptimo Calendas Decembris: poſt cuius mortem epiſcopatus quinq; ferme annis vacauit, occupante eum iterum Gebardo

Digitized by Google

Epiſcopo Pragenſi: qua etiam tempeſtate ſanctiſſimus Carthuſienſium ordo in Galliis excitatur, & Ciſtercienſium alter apud Burgundos auſpice Bernardo de Clara valle.

ANdreas Morauorum Epiſcopus quartus, ex Pragenſi Canonico Ioanni ſufficitur, anno Chriſti milleſimo nonageſimo primo, & à Richardo Maguntinenſi Epiſcopo conſecratur. Huius pontificatu Vratislaus primus rex Boiemiæ epiſcopalem ſedem ex Poleſſowicz tranſtulit in Olomucz, atque illic eccleſiam cathedralem ſub titulo ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli in ſuburbanis erexit: cui quum Andreas quinque annis præfuiſſet, moritur, atque in eccleſia ſua ſancti Petri ſepelitur. Sub huius exitu Hieroſolymæ ingenti Saracenorum Turcarumque ſtrage per Gottifredum Gallorum regem capiuntur, Chriſtianique denuo iuris efficiuntur.

PEtrus Epiſcopus Olomucenſis ſecundus, quintus in Morauorum epiſcoporum ordine, Canonicus regularis Strahouienſis cœnobii, in pontificatu Andreæ ſucceſſit. Huius electionem Bretislaus Dux Boiemiæ Vratislai regis filius vſque adeo approbauit, vt deinceps ſtatuerit neminem niſi eiuſdem cœnobii Canonicum in Epiſcopum Olomucenſem eligi debere: quod etiam decretum literis ſuis ac diplomatibus perpetuo duraturum firmauit: idque in Epiſcopi & Pragenſis capituli contemptum, qui ſibi electionem Olomucenſis eccleſiæ violenter vſurpare nitebantur: quę quidem electio Canonicorum regularium de Strahow continua ſerie centum & quinque annos durauit. Moritur Petrus anno Chriſti milleſimo centeſimo quarto, Nonis Iuliis, ſepultus in Strahow.

IOannes epiſcopus, dictus Ventroſus, in ordine Epiſcoporum ſextus, Canonicus in Strahow, concordi voto eccleſiæ Olomucenſi præficitur, non tam religione vitæque ſanctimonia clarus, quam de eccleſia bene meritus. Hic enim Cremſirium cum foro & omni iure ab Othone Marchione Morauiæ pro trecentis marcis argenti emit, eccleſiæque bonis adiecit: inſuper Lubacum in Boiemia à Sobieslao duce epiſcopatui incorporandum obtinuit. Moritur anno Chriſti vigeſimo ſexto ſupra milleſimum ac centeſimum, nono Cal. Martii, in Strahow ſepultus.

HEnricus cognomine Zdik, illuſtris Vladislai Ducis Bohemiæ frater, ac Strahouienſis cœnobii profeſſus, Iohanni ſuccedit: miræ ſanctitatis ac innocentiæ pontifex, miſerorumque ſingulare profugium. Huius pontificatu, anno ſcilicet triceſimo ſupra milleſimum ac centeſimum, Venceslaus Othonis Marchionis Morauiæ filius, cultum diuinum amplificare ſtudens, & epiſcopium (quod paruis continebatur anguſtiis) glorioſis ſtructuris euehere, templum ſub honore & titulo diui martyris & penatis Venceslai in arce ſua Olomucenſi erexit, ſedemque illuc epiſcopalem ex eccleſia Sancti Petri permiſſione ſummi Pontificis Innocentii ſecundi transferri curauit, duodecim ibi Canonicis inſtitutis. Hic etiam corpus ſancti Chriſtini pro eccleſia ſua recens conſtructa obtinuit, ibidemque religioſe recondidit. Addidit eidem & eccleſiam Diui Mauritii intra ciuitatem Olomucenſem, quæ antehac ad monaſteriũ Gradicenſe pertinebat. Moritur tandem glorioſus hic pontifex anno Chriſti M. C. L. VII. Calendas Iulii, in monaſterio Strahouienſi ſepultus.

IOannes ex numero Epiſcoporum octauus, Henrico viam vniuerſæ carnis ingreſſo, pontificatum Olomucenſem ſuſcepit, Canonicus regularis de Lythomiſſl. Hic dum epiſcopatui ſeptem annis præſediſſet, moritur: & in eccleſia ſua Olomucenſi ante introitum chori ſub albo marmoreo lapide ſepelitur. Ea tempora inſignes cum philoſophos tum medicos tulere, Auicennam Hiſpalenſem, & Auerroem Cordubenſem, cognomento Commentatorem: cœpit & hac tempeſtate Lugduni peſtifera Valdēſium inſania, quæ alibi iam pridem extincta, virulenta tabe Boiemos tandem ac Morauos corripuit, longeque ac late infecit.

IOannes nonus, ſextus vero Olomucenſis Epiſcopus, cognomento Caluus cathedræ Olomucenſis concordi omnium voto præficitur, Strahouienſis & ipſe cœnobii profeſſus: vir magnæ prudentiæ, eximiæ largitatis, ac ſingularis in omnes humanitatis & beneuolentię. Qui cum ſedi ſuæ miro omnium fauore bene & laudabiliter quindecim

annis

annis præfuiſſet, anno Chriſti M. C. LXXII. moritur, & in monaſterio Gradicenſi prope Olomucz honorifice ſepelitur.

DIetlebus in ordine Epiſcoporum decimus, ex Strahouienſi monaſterio pontificatum iniit, beneque hunc & religioſe adminiſtrauit. Moritur anno Chriſti octogeſimo primo ſupra milleſimum & centeſimum, & in monaſterio Strahow tumulatur: poſt cuius deceſſum ſedes anno vno vacauit.

PEregrinus vndecimus, Epiſcopus Olomucenſis octauus, Dietlebo ſucceſſit, ordinis & ipſe Canonicorum ex Strahow, vir integer & pius. Hic nondum expleto pontificatus ſui quadriennio moritur, & fratribus ſuis epiſcopis in Strahow attumulatur, quo mortuo ſedes biennio integro viduata eſt præſule & paſtore.

CAyn, in catalogo Epiſcoporum duodecimus, ex Strahouia procurante Conrado Marchione Morauiæ pontificias infulas, opponentibus ſe iterum Epiſcopo & Canonicis Pragenſibus, ſuſcepit: Pontifex, qualem Paulus eſſe voluit, hoſpitalis ac modeſtus, profuſusq; in omnes largitatis, in clerumq; ſuum potiſſimum. Hic quoties cunque Olomucium venit, non Canonicos ſolum, ſed totum eccleſiæ ſuæ clerum ex menſa & quadra ſua pauit, facilem & benignum ſe omnibus exhibuit, religioni mirifice vacauit, de quo id vulgo ferebatur, quod vox eius ſonora vt tuba Dei, & quaſi vox angelorum. Moritur pius & religioſus pontifex anno Chriſti M. C. X C I I I I. pridie Idus Ianuarias.

ENgelbertus natione Brabantinus, Canonicus & ipſe regularis de Strahow, in ordine epiſcoporum tertius decimus, Olomucenſem ſedē, vbi pridem Archidiaconus & Canonicus fuerat, obtinuit, magni conſilii vir, & ob hoc à principibus & optimatibus in maximo precio & exiſtimatione habitus. Canonicos ſuos miro amore & beneuolentia complexus, & ab eis viciſſim paterna veneratione cultus, nulli noxius, quin potius erga ſubditos ſuos mirifice benignus: ſciens boni paſtoris eſſe, tondere oues nō deglubere. Moritur plenus dierum xvj. Calend. Ianuarii: anno Chriſti centeſimo nonageſimo nono ſupra milleſimum. Hic totum eccleſiæ tectum plumbo veſtiuit.

BAuarus Boemus, nobili genere natus, ex Strahouiēſi cœnobio, Engelberto in pontificatu ſufficitur: vir gulæ & ventri totus immerſus, ſeditionibuſque & turbis plus quam quieti intentus: helluo & prodigus, miſerabili ob hoc exitu vitam finiuit. Nam quum in monaſterio Milewsk ſacris operaretur, intraq; canonem primam ſupra calicem benedictionem extenderet, apoplexia correptus cōcidit, omnique membrorum deſtitutus officio infelicem animam Calendis Octobris exhalauit anno Chriſti ducēteſimo primo ſupra milleſimum, in Strahouia ſepultus: poſt quem ſeries electionis epiſcoporum ex Strahow ceſſauit. Fuit ea tempeſtate memorabilis ille vir Balduinus, Decanus Olomucenſis, natione Romanus, perpetuo præconio ob ipſius in eccleſiam bene merita celebrandus, qui ordinem cantus & pſalmodiæ, quæ hodie in eccleſia Olomucen. obſeruatur, primus diſtinxit, libris antiphonarii s ad id propriis ſumptibus coemptis: omnibus inſuper ſe humanum & facilem præſtitit, & Italici licet ſanguinis, hoſpitalem ſe ac liberaliſſimum & externis & domeſticis præter modum exhibuit. Moritur anno Chriſti ducēteſimo tertio ſupra milleſimum, ſexto Calend. Decembris.

RObertus, natione Anglicus, quintus decimus in Epiſcoporum ordine, Olomucenſem cathedram (quum prior in Nepomuck fuerat) obtinuit, homo excellenti literatura præditus, magna prudentia ac morum grauitate inſignis. Hic Sarcophagum Diui Chriſtini auro & argento veſtitum, gemmis precioſis vndique diſtinctum, pulcherrimo opere cœlatum magnis ſumptibus & impenſis eccleſiæ ſuæ contulit, crucemque precioſiſſimam duodecim marcarum auri à Vladislao Marchione filio Przemisl, ſeu Ottagari tertii regis Bohemiæ pro eccleſia ſimiliter dari obtinuit. Multis beneficiis & ſacerdotiis peculium Diui Venceslai augendo: namque præpoſituram de bonis ſuis in eccleſia Olomucenſi primus inſtituit, villam Miedwiezy eccleſiæ perpetuo poſſidendam tradidit, compluribuſque priuilegiis & diplomatibus principum indulgentia adauxit. Moritur diis & hominibus gratus præſul decimo ſexto Calendas Nouembris,

Digitized by Google

anno Chriſti ducenteſimo triceſimo ſecundo ſupra milleſimum in Velegrado ſepultus. Quo anno Diuus Antonius Vlyxiponenſis in Apotheoſim cælitum Patauij refertur. Sub hoc duo illa clariſſima religionis Chriſtianæ lumina Franciſcus Aſſiſiates, & Dominicus Calaguritanus ordinis mendicantium architecti, paupertatisq; veri ſectatores illuxere, miroq; ſanctitatis & doctrinæ fulgore, totum orbem illuſtrauere. Claruit & Diua Elizabeta Andreæ Pannoniarum regis illuſtris filia hac eadem tempeſtate.

FRidericus ſextus decimus, Roberto vita functo, eccleſiæ Olomucenſi præficitur. Nihil de hoc memorabile legitur. Moritur anno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo primo ſupra milleſimum: poſt cuius mortem Vilhelmus quidam per Capitulum erat electus, aduerſus quem Venceslaus Rex Boiemorum Conradum de Fridebergk violenter intruſit: verum Decanus & Capitulum, ſpontaneum pro eccleſiaſtica libertate ſubeuntes exilium per ſeptennium fere contra Conradum in Romana curia cauſam egerunt, iura ipſorum & electionem defendentes, quouſque anno Chriſti ducenteſimo quadrageſimo ſeptimo ſupra milleſimum in Brumonem de Schœnbergk vnanimi voto fuit conſenſum, Vilhelmo in poteſtatem ac manus ſummi pontificis Adriani quarti iuri & electioni ſuæ cedente. Ea tempeſtate Scythæ & Sarmathæ profunda paludis Meothidos egreſſi, Poloniam & Hungariam late peruagati, in Germaniam vſque penetrauere, omniaque cædibus igne ac ferro populati, miſerabilem ſtragem vndique edidere.

BRumo Comes de Schœnbergk, natione Saxo, præſul nunquam ſatis laudatus, cedente Vilhelmo, pontificias infulas, ac Olomucenſis eccleſiæ moderamen ſuſcepit: homo præſtanti ac liberali forma, ſingulari conſilio ac heroicis quibuſque virtutibus egregie dotatus, diiſq; & hominibus iuxta acceptus. Hic eccleſiam ſuam tenuem & inopem adeo auxit & locupletauit, vt eam de nouo viſus ſit & inſtituiſſe & erexiſſe. Cremſirium enim in primis muro cinxit, & ex pago in ciuitatem turribus & propugnaculis munitam euexit, collegium in ea Diui Mauritij, inſtitutis illic Decano, Præpoſito, & Canonicis, ex fundamentis erexit, ac liberaliſſime dotauit. Comitatum Hukenwaldt, cum arce & oppido Oſtrauia, nec non comitatum Schœnbergk, cum arce & oppido Kelez, cumq; multis prædiis & villis eccleſiæ ſuæ adiecit, oppidumq; inſuper Hulyn ac Prawcz ze & Nimczize cum antiqua villa à rege Ottocharo obtinuit. Præterea Scolaſtriam & quatuor præbendas in Vitonicz & Friczonicz de nouo creauit. Inſuper pro ornamento & tutela eccleſiæ complures inſignes Vaſallos inſtituit, variaque his bona & prædia in feudum conceſſit, adeo vt Olomucenſis Epiſcopus antehac pauco cleri ſui comitatu contentus, iam militaribus etiam viris honeſtiſſime ſtipatus procedat, eccleſiaſticaq; ac militari æque præfulgeat dignitate. Moritur glorioſiſſimus hic pontifex anno Chriſti ducenteſimo octuageſimo primo ſupra milleſimum, duodecimo Calen. Martii, in collegio Cremſiren. quod ipſe extruxerat, ſepultus. Floruere ea tempeſtate Albertus cognomento Magnus, ac Thomas Aquinas, viri & vitæ innocentia clari, ac præſtanti ingenio & eruditione illuſtres.

THeodoricus octauus decimus, Morauię Epiſcopus, mortuo Brumone in pontificatu ſucceſſit, non minus grauitate quam religione ac vitæ innocẽtia clarus. Hic miſſam glorioſiſſimæ Deiparæ virginis ante auroram ſingulis diebus in eccleſia Olomucenſi ſolenniter decantari inſtituit, præbẽdam in Powla per illuſtriſſimum principem Otthocarum ac Venceslaum ipſius filium de nouo fundari obtinuit, & alias inſuper quatuor in Slatina de redditibus proprijs adiecit. Mortuus anno milleſimo trecenteſimo ſecundo, ſexto Idus Octobris: Olomucij in ingreſſu chori ſepultus. Fuit hoc tẽpore in precio Scotus, argutiſſimus ille Sophiſta, cui poſteri Subtili cognomen indidere.

IOhannes dictus Haly, ex catalogo pontificum nonus decimus, Olomucenſem cathedram poſt Theodoricum obtinuit, vir magnæ prudentię optimeq; meritus de eccleſia ſua: namq; parochialem eccleſiam in Slapanicz ſcolaſtrię Olomucẽſi contulit ac vniuit, ſtatuitq; vt deinceps Archidiaconatus, ſcolaſtria & cuſtodia non niſi præbendatis eccleſiæ Olomucenſis Canonicis conferantur. Mortuus eſt Nonis Octobribus, anno Chriſti cccx. ſupra milleſimum, in eccleſia Olomucenſi ante altare Sanctæ Ludmillæ ſepultus.

Petrus

PEtrus cognomento Bradawicze, ex famigerabili procerum de Lomnicz familia ortus, pontificales infulas poſt Iohannem ſuſcepit, vigeſimus in Epiſcoporum ordine. Hic cum eccleſiæ triennium laudabiliter præſediſſet, moritur Pragę, in eccleſia metropolitana ſancti Viti ſepultus.

COnradus ex catalogo pontificum vigeſimus primus, comitiis publicis eccleſiæ Olomucenſi præficitur: magnanimus eccleſiæ tutor & defenſor. Hic villã Chrzenowicze prope oppidum Cogetin emit, eccleſięq; & Capitulo perpetuo poſſidendam tradidit: conſtitutiones ſaluberrimas clero ſuę diœceſis ſanciuit, plurimiſq; eccleſiam ornamentis auxit. Mortuus Idibus Auguſti anno Chriſti cccxxvi. ſupra milleſimũ, ante altare ſanctæ Cordulæ in eccleſia ſua humatus.

HEnricus Berka, ex vetuſta & inſigni familia procerum de Duba, Conrado in pontificatu ſuffectus, Olomucenſem cathedram in ordine Epiſcoporum vigeſimus ſecundus, ſancte & religioſe adminiſtrauit, villam Chrzenowice ex manibus Ioannis de Lucemburgk Bohemiæ & Poloniæ regis vendicauit, eccleſięque reddidit: eccleſiam parrochialem in Wiſchow Decanatui vniuit. Moritur Pragę quarto Calendas Ianuarii anno Chriſti trecenteſimo trigeſimo tertio ſupra milleſimũ. Ibidem in eccleſia ſancti Viti ſepultus.

IOhannes cognomento Wolko, filius Venceslai regis Bohemię, vigeſimus tertius in pontificum catalogo, Henrico ſucceſſit, moxq; religionis zelo ſuccenſus, monaſterium ſanctimonialium in Puſtimir à fundamento non paruis ſumptibus erexit, copioſiſq; redditibus dotauit, vaſiſq; inſuper ac ſupellectili argentea magnifice ornauit. Ibidem illuſtris ac religioſus pontifex inſigni pompa & apparatu ſepultus.

IOhannes cognomento Oczko, ex clara procerum de Wlaſſim familia: in Epiſcoporum ordine vigeſimus quartus. Wolkone vita functo ex Prępoſito omnium ſanctorum in arce Pragenſi fauore inuictiſſimi principis Caroli Romanorum & Bohemię regis, Epiſcopatum Olomucẽſem ſortitur: non multo poſt ad metropolitanam eccleſiam Pragenſem translatus, cardineoque culmini aſcriptus, ac rubri galeri honore ſub titulo Baſilicę duodecim apoſtolorum à ſummo pontifice inſignitus, magna auctoritate eccleſiam ſibi commiſſam adminiſtrauit: poſtq; multa laudabiliter geſta ex hac luce feliciter migrauit: ſepultus in eccleſia Pragenſi. Ferunt huic genitricem Dei Mariam in arce Raudnik viſibiliter apparuiſſe.

IOannes de nouo foro, epiſcopus Lythomyslenſis, ac Caroli Auguſti cancellarius, ad eccleſiam Olomucenſem poſtulatus, ipſius curam non inuitus ſuſcepit. Hic monaſterium Heremitarum ſancti Auguſtini in Lythomiſsl à fundamentis erexit ac liberaliter dotauit: eccleſiam Olomucenſem per familiares Iodoci Marchionis ignis conſumptam iniuria reſtituit. Moritur anno Chriſti ccclxxx. ſupra milleſimum, in Lythomiſsl humatus, in monaſterio quod ipſe fundauit.

PEtrus cognomento Gelyto, vigeſimus ſextus in epiſcoporum ordine, eccleſiæ Olomucenſi præſedit, ex Chorenſi primum ſede in Magdeburgenſem eccleſiam tranſlatus: deinde Venceslai Romanorum & Bohemiæ Regis ductu: Olomucenſi cathedrę præfectus: homo magni animi, deq; eccleſia ſua & religione optime meritus: monaſterium Canonicorum regularium in Lantzkrona magnis ſumptibus propriiſq; impẽdiis extruit: ornamentis eccleſiaſticis egregie decorauit. Inſuper altare ſancti Briccij in eccleſia Olomucenſi erexit. Hic etiam munitionẽ Drzewcziz cum villa Popowicz pro ſe & ſuis ſucceſſoribus fauore regis Venceslai emit. Moritur pius pontifex Idibus Feb. Anno Chriſti cccLxxxvIII. ſupra milleſimum: in monaſterio Lantzkronenſi humatus.

IOannes Iodoci & Procopij Marchionum Morauiæ frater germanus, ex eccleſia Lythomislenſi violenter ac renitente capitulo cathedræ Olomucenſi præficitur, Iodoco & Procopio bona eccleſiaſtica præter fas occupantibus, miſerabiliterque diſtrahentibus. Quo audito, Vrbanus ſextus Pontifex maximus Ioannẽ cõfirmare renuit, ſed

Digitized by Google

paci & tranquillitati eccleſiaſticæ conſulere cupiens, ad patriarchatus apicem eccleſiamque Aquilegienſem promouit, Nicolaum vero de Pruſſia ex eccleſia Conſtātienſi Epiſcopatui Olomucenſi, in catalogo pontificum vigeſimum octauum, præfecit, diſſipatorem eccleſiaſticorum bonorum, magiſque principum commodis quam eccleſiæ ſuæ vſibus fauentem. Nam arcem Modriz & Melicz cum oppido Wiſchau Iodoco Marchioni pignoris nomine tradidit, diſſipatiſque bonis eccleſiæ in Bohemia Pragam ac munitionem Drzeuicz incoluit, vbi & mortuus eſt, & in eccleſiam ſuam Olomucenſem translatus.

IOannes dictus Mraz, nunquam ſine honoris præfatione nominandus, Iuris Pontificii Doctor, ex præpoſito Zderaſienſi ordinis Cruciferorum ſacri ſepulchri ad eccleſiam Olomucenſem primum electus, inde vero ad Olomucenſem poſtulatus, non epiſcopum geſſit, ſed ſacrilegum, furem atque prædonem: non contentus [illegible] eccleſiaſticis bonis, oppida & arces per libidinem diſtrahere, à ſacris etiam vaſis ſupellectileq; eccleſiaſtica non abſtinuit. Sed dum ſe ob religionem ſanctorum oſſa & reliquias veneraturum fingit, in ædes ſacras matricis eccleſiæ ſe intromitti prope noctis crepuſculum petiit, ſatellitumq; ſtipatus caterua, res eccleſiæ (ductu Smilonis de Wyczow Canonici & Vicarii ſui in ſpiritualibus) abſtulit, ac capſas quę pro tuta & fideli cuſtodia ad ſacras ædes repoſitæ erant, effregit, magna inde vi auri & argenti ſubducta. Hic etiam poſtquam arcem Hukenwald contra inhibitionem ſummi Pontificis Sigiſmundo Cęſari tradidiſſet, maioremq; partem bonorum eccleſiæ vel alienaſſet, vel oppignoraſſet, arcem Myrow duntaxat, pro vſu ſuo & molendinum in Cremſir retinuit: vnde & prouerbium inoleuerat, ex Epiſcopo Olomucenſi molitorem Cremſirenſem effectum. Moritur anathemate damnatus, ac corio bubulo inuolutus, in domo ſua Epiſcopali ſepelitur, obtenta tamen poſt mortem abſolutione, exhumatus ante eum locum, vbi ſacrilegium commiſerat, in eccleſia reconditur.

LAdislaus, alias Laczko, nobilis de Crawar in epiſcoporum ordine vigeſimus nonus, ſacrilego Mrazoni concordibus ſuffragiis ſufficitur, retinente Iodoco Marchione Morauię, & Smilonem illum ſacrilegum de Wyczow aduerſarium eidem ſubornantem: Cui & octo milia numum aureorum tradidiſſe fertur, ad cauſam contra eum in Romana curia inſtituendam. Verum Smilone Romæ turpiter & probroſe vita functo, Ladislaus epiſcopatu pacifice potitur, redemptiſq; nonnullis bonis, quę Mrazo oppignorarat, ac eccleſiæ redditæ, Suitauiaq; ex manibus Sigiſmūdi recuperata, toxico (vti fertur) anno Chriſti M cccc viij necatur: in eccleſia collegiata ſancti Mauricii Cremſirii ſepultus. His temporibus Emanuel Chriſoloras Bizātius literas Latinas & Gręcas, à quingentis fermè annis fœda barbarie occupatas, in Italiam veluti poſtliminio reduxit, miraq; felicitate auxit, vt Varronis Marciq; Tullii ſecula rediiſſe videantur.

COnradus natione Weſtphalus, humili genere natus, regni Bohemiæ Subcamerarius, Laczkoni ſuccedit, homo vanus & prodigus, artibuſq; necromanticis ac ſortilegiis contra profeſſionem ſuam (vti aiunt) infamis. Hic bona eccleſiæ iterum diripuit, in duplaque quam prædeceſſores ipſius pecuniarum ſumma partim Venceslao regi, partimq; aliis Marchionatus proceribus oppignorauit, fauore tandem Venceslai ad metropolitanam Pragenſem ſedem translatus: cuius bona, æque atque in Morauia fecerat, diſtraxit, in Huſſitarum inſaniam (quæ tum pullulare cœpit) non multo poſt prolapſus, poſtquam duo errorum architecti, Iohannes Hus & Hieronymus, patrum Concilii Conſtantienſis decreto igni traditi fuiſſent.

VEnceslaus cognomento Kralik, Patriarcha Antiochenus, poſt Conradum eccleſię Olomucenſis curam in commendam (ſicut vulgo aiunt) ſuſcepit: homo ventoſus, gloriæq; ſupra quā religioſo homini cōuenit, cupidus, quiq; dum ſacris operaretur ſpectari præ aliis voluerit, populumq; in admirationem ſui pertrahere, altiore in eccleſia ſuggeſtu (quod ad id parare iuſſerat) conſcenſo. Hic etiam ſub [illegible] adeundi [illegible] Conſtantienſis Concilii magnam argenti vim à Capitulo mendaciter [illegible] Pragam vſq; procedens, abliguriuit, neq; vlterius (prout poll[illegible] tandē volens in Suitauia oppido Epiſcopali, pridie Idus Septe[illegible] quadringēteſimo viceſimo ſexto ſupra milleſimū, in Eccleſia [illegible]

[illegible]

IOannes de Praga in epiſcoporum ordine trigeſimus ſecundus, ex Lythomiſlenſi ſede ad Olomucenſem poſtulatus, variam fortunam expertus eſt, aduerſante ſibi Venceslao Romanorum & Bohemiæ rege, ad cuius importunitatem quidam Alſo Canonicus Viſſegradenſis fauore hæreticorum & Conradi Archiepiſcopi Pragēſis pro Olomucenſi Epiſcopo per factioſos quoſdam Canonicos fuit electus. Verum quum ea de re coram ſacro Concilio Conſtantienſi controuerſum eſſet, Ioannis electio approbatur, adeo vt in Cardinalium etiam cœtum ſub titulo Sancti Ciriaci fuerit aggregatus. Qui tandem nutu Martini quinti Pontificis max. anno Chriſti quadringenteſimo vigeſimoſexto ſupra milleſimum vniuerſo clero & populo ſibi occurrente & applaudente, in ſedem ſuam reponitur, infulaque & Cardinea & pontificali decoratus, poſtquam laudabiliter eccleſiæ præſediſſet, Strigonii moritur, Vaciæ ſepultus, anno Chriſti triceſimo ſupra milleſimum ac quadringenteſimum. Hic non pontificem modo geſſit, ſed fortiſſimum & militem & Imperatorem, hæreticorum copiis ipſius auſpiciis ſæpe fuſis. Cum is cataphracto etiam equo inſidens, inſtructis eorum aciebus identidem occurrere haud dubitarit, ob id vulgo Ferreus nuncupatus.

COnradus qui & Kunzo, ex familia procerum de Zwola, Iohanni ſucceſſit, pontificii iuris profeſſus, ac ſacri palatii apoſtolici cauſarum auditor. Hic eccleſiæ ſuæ cura neglecta Sigiſmundum Cæſarem paſſim per Pannoniam & Germaniam comitabatur, duorum tantum aut trium famulicio ob auaritiam contentus: quamuis præter epiſcopatum multis ſacerdotiis abundaſſet. Mortuus Vlmæ in Sueuia, quum tribus annis eccleſiæ præſediſſet.

PAulus nobili genere de Miliczin natus, ex Præpoſito Pragēſi ob memorabilem hominis probitatem eccleſiæ Olomucenſis pontificatum ſuſcepit, triceſimus quartus in Epiſcoporum ordine. Multa hic eccleſiæ bona ab iniuſtis poſſeſſoribus vel vindicauit, vel redemit, eccleſiæque denuo reddidit: grauiſſimis ob hoc hæreticorum perſecutionibus attritus, quorum inſidias pro comitiis in Mezerzioz, & Proſtanno bis ęgre effugit: armatis eum hoſtibus concitatiſſime inſequētibus, quamuis corpore obeſo eſſet, & ob ætatem inualido & imbecilli, ſingulare in pauperes pietatis exemplum: quorum greges quocunq; ibat ipſum conſequebantur, pro foribus hoſpicii ipſius continuè excubantes. Moritur tandem pius Pontifex ſexto Nonas Maii anno Chriſti milleſimo quadringenteſimo, quinquageſimo, Brunnæ in collegio Sancti Petri ſepultus.

IOhannes dictus Haz de Brunna. Paulo vita functo, pontificatum obtinuit: quem ipſi prius quam vita excederet deſtinaſſe fertur, cum Præpoſitus Olomucenſis fuiſſet: vir magni conſilii, iuriſq; pontificii egregie peritus. Hic Ladiſlaum Alberti filium regio diademate impoſito in Bohemorum regem inunxit. Mortuus non multo poſt in Muglycz oppido Epiſcopali, ac in eccleſia ſua Olomucenſi ſepultus. Huius tempore anno ſcilicet ſalutis quinquageſimo ſecundo ſupra milleſimum ac quadringenteſimum, Bizantium ſeu Conſtantinopolis ab Amurate Turcarum imperatore magna Chriſtianorum principum ignominia capitur, inſigni ſummæ Sophiæ templo prophanis vſibus polluto, captis poſtridie etiam Galathis, quam hodie Peram appellant.

BOhuſſius triceſimus ſextus in pontificum catalogo, Conradi de Zwola gentilis, Epiſcopales infulas Iohanne nuper extincto ſuſcepit, iuris & ipſe pontificii profeſſus, regique Ladiſlao (cuius conſiliarius erat) ob rerum agendarum peritiam apprime acceptus. Hic 8000. aureum nummum à clero acceptis, Cremſirium oppidum redemit, eccleſięque rurſum reſtituit: non multo poſt temporibus ita expoſcentibus iterum id oppignorare coactus. Pauco is tempore eccleſiæ præfuit, hæreticorum odio veneno (vti fertur) Viennæ necatus. Ita enim medici interanea ipſius ſcrutātes aſſeueraſſe produntur. Sepultus Olomucii eo loci, vbi Mrazo ille ſacrilegus humatus erat, quem viuens vt inauſpicatum ſemper cauebat.

PRothaſius de Czrnahorā, ex illuſtri Bozkowiceorum gente, quum in Ticinenſi gymnaſio ageret, ad pontificatum aſcitus, eccleſiæ Olomucenſi præficitur: & ab Iodoco epiſcopo Vratiſlauienſe ex Roſenſibus regulis Georgio Podiebratio Bohemię rege preſente inſigni pompa ac magna procerū frequentia in eccleſia ſua coronatur: homo

Digitized by Google

excellenti ac procero corpore, facie liberali, miraque prudentia, ac ſingulari eloquentia præditus, ſacrorum curam diligentiſſimam geſſit, nihilque epiſcopalium cerimoniarum vnquam obmiſit. Hic arcem Wiſthaw regiis ſtructuris euexit, eccleſiamq; illic à fundamentis magnis ſumptibus extruxit. Moritur peſte nono Calendas Septembris, anno Chriſti octogeſimo ſecundo ſupra quadringenteſimum ac milleſimum: in eccleſia ſua Olomucẽſi ſepultus. Per eius tempora floruere viri omni ætate memorandi, Laurentius Valla, Theodorus Gaza, Guarinus Veronenſis, Leonardus Aretinus, Pogius, Franciſcus Philelphus, Latinæ linguæ egregii vindices & aſſertores.

MOrtuo Prothaſio, eccleſia Olomucenſis longo tempore antiſtite ſuo caruit: quindecimque ferè annis apud adminiſtratores ad hoc per capitulum deſignatos, adminiſtratio & ſpiritualium & temporalium fuit. Interea Matthia Coruino Pannoniæ & Bohemiæ rege prouidente, vt Iohannes Epiſcopus Varadienſis eius curam ſuſciperet, Pontificemque geſſerit. ex obſcuro hic oppido Morauiæ Proſtanno proceſſit, ingenio tamen & induſtria ſua ad id culminis euectus, vt neminem per ea tempora inter ſui ordinis homines parem habuerit, breui adminiſtrationis ſuæ tempore glorioſis ſtructuris arcem Viſchaw & Mirow ornauit, cœnobium omnium ſanctorum Canonicorum regularium in ſuburbanis Olomucenſibus ex fundamentis erexit, oppidum Muglicz ex epiſcopalibus ſumptibus redemit, eccleſiæque reſtituit: verum eo familiæ diui Franciſci non multo poſt aſcripto, quum epiſcopatus ad ſedem Apoſtolicam deuolutus fuiſſet, Innocẽtius octauus pontifex maximus Cardinali Allerienſi hunc contulit, eoque extincto, Alexander ſextus ad eum rurſus epiſcopatum Cardinalem Montis regalis ſuffecit. Quouſque impenſa ac fideliſſima opera Stanislai Thurzonii (qui eccleſiæ nunc ſancte, integre ac religioſe præſidet) libertati priſtinæ reſtitutus eſt, capitularique rurſum electioni permiſſus. Ea tempeſtate clariſſimi illi philoſophiæ triumuiri effulſere, Iohannes Picus Mirandulanus, Hermolaus Barbarus Patricius Venetus, & Platonicæ philoſophiæ aſſertor Marſilius Ficinus Florentinus.

FINIS.

CVSPI-

Cuſpinianus Lectori.

Ite leues procul hinc moneo, procul ite prophani,
Neu fœdent veſtri limina ſancta pedes.
Quadraginta ſenes habitant hæc clauſtra domumq;
Omnibus ÿs cingit inſula ſacra caput.
Nulli fas caſtum ſcelerato inſiſtere limen:
Nam chorus hic ſacer eſt: ſit procul ergo ſcelus.

DOCTISSIMO AVGVSTINO MORAVO, SVPREMO Regis Hung. Secretario, Ioachimus Vadianus.

Pontificum, quod ſancta refers memorandaq; ſeclis
Nomina, & ex ſacris nobile ducis opus.
Auguſtine tibi tantum proba pectora debent,
Elyſio quantum hæc turba ſacrata ſenum.
Te ſiquidem ductore cedit vtriuſq; fideſq;
Et redit excultæ relligionis amor.
Nam dum clara legit præſul monumenta ſuperſtes
Nimirum virtus gratior inde ſibi eſt.
Hac facis vt vigeat cultis mandata libellis:
Cætera cuncta dies longior interimit.

AD IVRECONSVLTISS. D. AVG. REGIVM AVRIcularium, Petri Aperpacchi Hendec.

Auguſtine ſacri decus ſenatus
Rex quem Pannonius fouet probatq;
Potens, belliger, integer, beatus,
Quod tu pontifices ſacris vetuſtos
Duris viuere vinculis relictis
Crede, magna manet pium laborem
Nullis gloria diluenda ſeclis.
Quantum clarus equis, celerq; curſu
Caſtor: morigero pioq; fratri
Debet perpetuæ fauore fratris
Vitæ redditus, ac redemptus horco.
Quantum Threitio reducta Vati
Felix Euridice. Stygios palude
Quondam debuit. Herculiq; quantum
Theſeus, Cæcropiæ ſalus iuuentæ
Tantum turba tibi ſacrata debet
Vitæ reddita nunc perenniori.
At pro munere Neſtoris ſenectam
Factus te duce corpori ſuperſtes
Ab ſummo chorus hic Deo rogabit
Virtutis celebri ſuæ patrono.

Digitized by Google

INDEX RERVM ET VERBORVM LOCVPLETISSIMVS IN HAC HISTORIA BOhemica contentorum.

ABa rex Hungariæ 50.30
Abbas à Fulda male acceptus à rege, & cur 127.48
Abbatis Strahouienſis oratio ad regem 122.12
Abacus vitreus ex induſtria præcipitatus 234.18
Acies bene inſtructa à Carolo 176.3
Accuſatio in regem Venceſlaum 127.20
Abdua traijcitur à Bohemis 95.48. & 96.10
Adagium Bohemicum in monachos 40.43. 192.38
Adalbertus Magdeburgenſium archiepiſcopus 39.8
ſecundus epiſcopus Pragenſis 39.14
in Bohemiam cum monachis 40.39
relicta Bohemia in Poloniam it 41.17
ad Pruſſos 41.19
pecoribus concionatur & audiunt, ſi credere fas eſt 41.22
Brunnouienſem abbatiam fundat 40.47
Romam it 39.54
in Ecſtaſim exequijs adeſt 40.6
iterum in Bohemiam extruditur 40.25
pro diuo habitus 41.35
Adalberti fratres necati 39.57
Adalberti vita in epiſcopatu 39.18
querela 39.38
præſagium 39.51
cadauer auro emptum Gneznæ ſepultum 41.30
Adalberto Strigonij templum ædificatum 41.36
Adamus à Nouadomo bonis exutus 270.21
Adamitæ 217.17
Adamitarum reliquiæ in Bohemia 157.50
Adelheida Vratislao nuptui datur 58.33
Adhortatio ad colendam concordiam 162.53
Adolphus Cæſar contemnitur in Germania 150.28. Anglis operam locat ibid.32
Æs Cyprium direptum 270.23
Ærario Bohemico cur multum deceſſerit 256.8
Æqualitatem inter populos quid conciliet 5.18
Æruſcatores 68.11
Agnes Bohema ſpreto Cæſare monialis fit 124.40
A[illegible]nitas inter Rudolphum & Ottocarum 142.8
Agaunum, nunc S. Mauritius 185.30
Alba Græca à Mahomete oppugnata 239.30
Albaneſi qui dicantur 101.51
Albertus regis Bohemiæ frater Saltzburgenſis archiepiſcopus 103.15
Albertus Bauarus regnum Bohemiæ renuit 231.27
Albertus Marchio Luſatiæ Cæſari rebellis 114.43
Albertus rex Hungariæ, Bohemiæ, & imperator vno anno 229.15
à Pontifice imperator declaratus 150.36
Adolphum occidit in prælio ibid.37
Venceſlao inuidet 151.15
decimas à Bohemis de metallis petit ib.18
contra Venceſlaum regem Bohemiæ 151.33
Cuthnam inuadit ibid.41
in Bohemia pro Friderico pulchro filio 157.2
Albertus Auſtrius XII. rex Bohemiæ 229.27
Albertus Cæſar ſine gladio ſuis amiſſis retrocedit 151.52
Albertus cum Barbara regina tranſigit 230.47
fluxu alui ex melonum eſu extinguitur ibid.50
Alberti præſidiary Bohemia eiiciuntur 157.34
Albis fluuius vnde oriatur 2.18
Salmone fæcundus 2.23
Albicus medicus archiepiſcopus auaritiæ idea 194.10
nihili fit ib.20
archiepiſcopatum vendit 195.47
Alexius miles veteranus 65.42
occumbit 66.9
Alexander III. aduerſus Cæſarem occulte 97.13
Alexandria in Liguria in Cæſaris ignominiam à Papa condita 102.55
Aluthia liber Wicleffi Iohannem Hus confirmat 193.26
Ambroſii Sarkanij conſilium repudiatum 271.50
Amurathes Turca Raſciam inuadit 230.37
eius immanis ſæuitia ibid.45
Amurathis ingentes copiæ ad Varnam 233.19
Andreas XIX. Epiſcopus Pragenſis 121.57
regem offendit 123.19
libertatis eccleſiaſticæ aſſertor ibid.24
Andreas Dubrauius Epiſcopus Olomucenſis 66.46
Andreas rex Hungariæ ſororem Vratiſlao dat 58.33
Andreæ regis pia conſolatio 58.29
Anaſtaſius Abbas, poſtea Epiſcopus Strigonij 40.49
Anna Gandala Hungariæ regina 257.39
Anna Vladiſlao nata 261.6
Germanicum ſermonem diſcit 265.9
coronam fratri inuidet 262.38
Annona præſidiarijs ſuppeditata 203.21
Anshelmus Rauennas epiſcopus Mediolanenſibus aſper 96.30
Antipapæ à Cæſare creati 102.48

Apo-

Apophtegma Venceſlai regis Bohemiæ 128.33
Aquarum inundatio 84.9
Arx Deuina 11.3
Arx montis Sionis expugnatur 216.20
Arx Ziebrach 191.12
Arx Tetin 27.9
Arx Briga 69.14
Arx noua Pragenſibus traditur 215.56
Arx Viſſegradenſis 2.10
Arx Pragenſis ſuperior obſidetur 218.22
traditur 218.32
inducias facit ibid.
Arx Bergomi à Io. rege Bohemiæ extructa 171.33
Arcis Sedeca deditio 51.55
Arcis Vicegradenſis ruina ominoſa 84.11
Arcem Cæſarianis reſtituit Vartembergus 201.29
Arces reginæ oppignorantur 169.27
Arces prædonum in Morauia ſolo æquatæ 163.15
Arces Morauiæ ædificatæ verſus Auſtriam 21.44
Archiepiſcopus in partes Pragenſium tranſit 217.52
Archiepiſcopi Germaniæ arbitri inter reges & proceres 166.10
Archidiaconus pugnis multatur 115.56
Argentariæ Bohemiæ fertiles 2.30
Arnolphus epiſcopus regem Bohemiæ apud Cæſarem Philip. accuſat 119.12
Arnulphus vltimus imperator Galliæ 24.58
eius mors ex pediculis 25.3
Artes aulicæ 82.54
Aſylum muliebre 11.1
Aſtrologi præſagium 241.32
Auaritia telonіorum coercita 184.2
Auguſtini epiſcopi extrema vox 258.5
Aulicorum petacitas perſtringitur 269.43
Aucupij nouum genus ibid.35
Aurum Bohemicum 2.36
Auri maſſa ſomnium regi Venceslao turbat 128.28
Aurea bulla Caroli 183.54
Aures regiæ ſuſurronibus patulæ 238.55
Authoritas pontificis Romæ proſtrata 181.30
Auſtria inuaditur 223.44
Auſtria inferior olim Marchia orientalis dicta 63.1
Auſtriam Huſſitæ inuadunt 223.50
Auſtrius Henrico fauet 63.2
Auſtrij Friderico adſunt cum copijs 124.54
Auſtrij latrones Morauiam populantur 123.55
Mà orauis caſtigantur 134.5
territi fugiunt 125.12
dominum quærunt 134.17
Nouam ciuitatem oppugnant 234.41
Auxiliorum vana iactantia 271.27

B

Baiazethes Amurathis filius 207.58
à Tamerlane captus 208.50
Baiazethes II. bellum molitur Hungariæ 257.43
Baiazethis victoria 208.40
fortuna ibid.
Balneum fraudulentum 190.31
Balneorum Bohemorum mos ibid.57
Bamberga à Lothario oppugnata 85.58
Banum reginæ parricidam Sigiſm. perſequitur 207.5
Bani ſupplicium 207.11
Barbara lex 260.35
Barbara Ciliensis regina Bohemiæ & Hungariæ vetula ambit nuptias Vladislai Poloni 227.30
eius artes eluduntur ibid.34
cuſtodiæ tradita ibid.51
Barbara Sigiſm. viduæ atheiſmus 234.48
Barones à quercu vnde in Bohemia 44.33. & 47
Barones vitam mercantur nuptijs plebeiorũ 158.29
Bartolus de Saxoferrato quo tempore vixit 181.46
Baſilia Rutheni filia Vratislao data 88.29
Batho Thatarorum dux in Hungaris 129.55
Batho & Beta Thatarorum duces 129.43
Bathi Thatarorum ducis ſtratagema 132.15
Bauariæ principes Bohemiam infeſtant 190.1
Bauarus operam Florentinis locat ibid.9
Bauaro aſtu arces extorquentur 156.46
Bauari à Thaboritis peſſime multati 223.58
Bauarorum ſtrages 50.38
Beatrix Barbaroſſæ vxor ex Burgundia 94.52
Beatrix Neapolitana Hungariæ regina amore hoſpitis capitur 254.52
auro milites corrumpit 256.33
ingratitudinis regem inſimulat 257.30
repudiatur ib.38
Beatricis ruſticæ dotes 47.37
Beatrici reginæ Hungariæ facta poteſtas eligendi regis & mariti 256.25
Bela rex Hungariæ cur non gratus Hungaris 131.43
Cunctator 137.57
cum Hungaris à Bohemis fugit 138.25
in Dalmatiam 132.28
Dalmatiam repetit ibid.
Belæ prouerbium 6.33
Belinæ præfectus Vratislaum inuitat ad templi dedicationem 60.24
Beltrandus Baucius copiarum dux 171.38
Bellegradum veteribus Taurunum 239.24
obex Turcis in Hungaria 268.20
à Turcis occupatur ſtipendiorum inopia ibid.27
Bellegradi oppugnatio à Chriſtianis fortiter defenſum 239.28

Bellum ciuile 91.42
Bellum inteſtinum inter Auſtrium & Bauarum 166.28 (44
inter Pontificem & Cæſarem ſimile ciuili 102.
inter Henricum III. & IV. patrem & filium 62.38
exitiale 63.27
inter Rudolphũ Cæſarem & Ottocarũ 141.44
incrudeſcit 142.40
inter Bohemos & Auſtrios 172.23
contra Marchionem Brandeburgenſem 180.11
Bellum Hungaricum in Morauiam 36.11
Bellum Othocaro in Hungaria 137.41
Bellum in Hungaria ruſticanum 263.50
Bellum Ioannis regis contra Lithuanos 168.24
Bellum ſecundum Lithuanis 174.40
Prutenicum 136.53
inter Auſtriacum & Morauum 105.4
Morauicum ob fodinas argentarias 36.21
inter Regem Morauiæ & principem Boiemiæ 21.3
Bellum Bretislai in Polonia 51.33. quomodo militem cogat ibid. Tranſalpinum contra Alexãdrum 207.40. Matthiæ contra Fridericum Cæſarem 256.12. geſtum aduerſus Matthiam à patre & filio regibus 248.44. ad Nicopolim infeliciter à Sigiſmundo geſtum 208.18
Bella pro religione pernicioſa 211.10
inter reginam & Vladislaum 231.47
Bernardus Saxa 52.49
Bergomum ſe dedit 171.27
Bergomenſes Bohemo ſe dedunt ib.37
cum Mediolanenſibus Cæſ. ſequuntur ibid.20
Betonia arx ſolo æquata ib.49
Boiemia ſale caret 13.48
latronibus plena 189.18
perturbata 258.2
cur miſeranda 78.57
Boiemiæ vocabulum vndè 3.4
ſitus 1.20. regiones ibid. 24. vrbes 1.30
Boiemiæ gentis primordia 3.28
Reip. conſtitutio 5.9
incolæ olim inculti 4.33
adminiſtratores 146.54
Boiemiæ regum ſtirps extincta 155.25
proceres regem ad Pontificem reducere conantur 248.40
fœdus percutiunt contra regem ibidem.44
rex opulentior ipſo imperatore 213.34
regem coronandi authoritas 99.35
principibus fatales Verſouicenſes 71.12
Capitaneus 269.26
rex filium cum copiis Cæſari in Italiam mittit 101.40
Boiemus ferox, audax, vorax 2.47. & 52
Boiemus quot poſſideat prouincias 65.8
Boiemi militis virtus Belligradi enituit 239.40
Boiemi leonem referunt 2.43
Boiemi proceres regi ius ſuum oſtendunt ibid.
Boiemi forum reformare non volunt 150.20
peius quam Germani remp. adminiſtrãt 165.5
res tranquillas reddunt ante regis aduentum 267.33. externos abigere è regno Germanos volunt 164.33. de ſuo rege ſuſpicioſi 164.1. à Brandenburgico decepti ſua opinione 145.30
in Gallia benigne excepti 241.57. prædæ dulcedine militiæ nomina dant 104.47. Vlmæ male mulctati ibid.53. milites Turcico exercitui obiecti 226.10. Portam Mediolani occupãt 98.10. à Cæſare laudati 166.52. maieſtatis rei aguntur 110.4. in Morauos 16.24. ad Vladislaum Polonum inclinant 215.26. Frederico regnum Cæſari deferunt 231.34. Albertum Bauarum regem ambiunt 231.11. Epiſcopum non Latinis, ſed Boiemicis verbis volunt ſibi ſacra miniſtrare 26.42. excommunicati 39.55
Boiemorum primus rex 65.14
regum priuilegia 147.52
Boiemorum & Polonorum Dij 5.7
Boiemorum & Germanorum affinitas 21.55
Boiemorum natura & mores 2.43
proceritas ibid.45
Bohemorum ad Mnatam admonitio 14.38
ſalutatio 6.36
Bohemorum adagium 40.42
defectio ad idololatriam 68.32
querela in præfectos Germanos 146.42
odium in regem & Epiſcopum 40.56
cum Saxonibus & Miſnis prælium 16.12
Bohemorum & Morauorum prælium 21.24
Boiemos antiquitus in libertate vixiſſe 5.11
Boiemos, ſolos Boiemos domare poſſe 224.55
Boiemis vernacula lingua ſacra adminiſtrari conceſſum & cur 26.43
Boiemici ſoli dotes 2.26
Boiemica iura ſcripto comprehenſa 184.45
à bobus ad equos 9.25
Boleſlaus primus omnium fines ſuos egreditur feliciter 42.31
Boleſlaus Sæuus 35.13
prodigiis territus ſæuitiam remittit 34.53
paulatim fit Chriſtianus 36.4
Boleſlaus tertius XIX. princeps Boiemiæ 43.16
cæcus, auarus & iners ibid.33
Craccouiam amittit ibid.38
regimen filio cedit 44.8
Boleſlaus Boriuorij filius puer baptizatur 26.40
XVII. princeps Boiemorum 34.19
Boleſlaus pius XVIII. princeps Boiemiæ 38.27
Craccouiam occupat 42.35
Boleſlaus puer moritur 27.40
Boleslaus Venceslai frater, Caino comparatur 30.53
Boleslaus Polonus per aſtum in Boleslaum Boie-

Digitized by Google

Boiemum cognatum ſuum inſurgit opera Verſouicenſium 43.42
Sileſiam occupat ibid.
in Boiemorum exercitum 45.9
in Boiemiam 44.54
aulæ magiſter 70.55
iterum in Boiemiam 47.46
pudicus princeps Poloniæ 129.86
Vratislaniæ dux 163.53
Boleslai iuſta ſæuitia 53.14
in fratris cadauer inuidia 33.41
ſoror Mlada fit Monialis Romæ 38.42
Maria vocata ibid.49
eius mors 43.16
Boleſlai Boiemi modeſtia 43.12
legati ad Boriuorium 74.6
cauillus ſiue ſcomma quanti conſtiterit Polonum 88.10
Boleslao ſæuo infans natus 33.47
Boleslao Polono cur regnum abrogatum 63.33
Boleslauia à Boleslao ſæuo 33.17
Bonifacius VIII. Iubileum inſtituit 1 9.29
Bonifacij pontificis indignatio in Hungaros 151.16
Bocczo à Kūſtat inſidias prodit Friderico Auſtriæ 125.7
Bombardæ inuentæ in Germania 190.15
Boriuorius XII. dux Boiemiæ 22.51
primus Chriſtianus 22.53
vt Chriſtianus factus 23.1
Boriuorius fact᷒ Chriſtian᷒ exoſus Boiemis 25.38
Spitigneo filio Chriſtianos commendat 27.22
templa ædificat 26.30
Boiemis ad tempus cedit religionis gratia 25.45
reducitur 26.21
principatu ſe abdicat 27.6
tertio reuocatus ad faſces imperij filium Vratiſlaum dat 27.31
Bornirius Verſouicenſis in Poloniam turbas excitaturus 54.49
Boriuorius cur Verſouicẽſes in integrum reſtituat 73.54
Boriuorius poſt primum conatum voluntarium ſubit exilium 73.28
Boriuorius ducit Leopoldi Auſtrij filiam 70.28
hæres Boiemiæ inſtitutus ib.49
Vdalrico reſiſtit 73.31
auarus 74.16
fugit 75.1
III. à rege princeps 73.1
Suatoplucum ad Cæſarem defert 75.10
per legatos principatum repetit 78.38
Pragam à ſuis intromiſſus ibid.50
exilium voluntariũ in Bauariam capit 84.25
deinde in Hungariam ibid.
Boriuorij adagium 73.32
vox improuida 84.21
Boriuorij reſtitutio per vim Otthonis repellitur 73.23
auxiliares copiæ à Vladislao fugantur 79.23
Boriuorio ſubſidia veniunt 79.17
Cuſtodes dantur 97.46
Borichius ſacellanus defertur 86.45
Boſeius cum filio domi ſuæ iugulatur 76.52
diripitur ibid.
Boum tributum, à Carolo magno Boemis impoſitũ 21.2
Brandenburgenſis Epiſcopi ſacrilegiũ in Boiemia 146.3
ſacerdotibus grauis ibid.15
Brandenburgico præſuli abrogatur magiſtratus 146.50
Brandenburgenſium cum Epiſcopis Saxoniæ diſcordia 127.7
Brennouienſes Eremitæ 41.48
Bretislaus Vdalrici filius 47.41
in Polonos 48. 3
Bretislaus primus Marchio Morauiæ 48.1
vxorem Iudithã ex cœnobio rapit 49.32
de raptu veniam petit & impetrat 50.6
cum Morauis in Hungariam 50.24
XXII. princeps Boiemiæ 50.57
Craccouiam capit 51.40
theſauros Gneſnenſes in Bohemiam portat 52.9
contumax & proteruus 52.37
Cæſarem retrocedere cogit 53.6
in expeditione Hungarica moritur 55.46
in Hungaros equites Germanos conducit 55.16
Bretislaus Vratislai F. ex Adelheida 59.4
proteruus & contumelioſus in patrem regem 67.45
patri irato non fidit 67.41
ad Ladislaum in Pannoniam ſe recipit 67.53
Conrado ſuccedit, popularis factus 68.25
in Polonos ducit exercitum 68.45
in Sileſiam 68.48
Bretislaus Mutinæ Verſouicenſi vitam donat 69.28
& Boſeium ſimiliter dimittit ib.31
Iudæos expilat ib.36
Conradi filios exoſos habet ibid.41
inueſtitur principatu 70.41
occiditur 71.14
Bretislai encomium 55.48. filij ibid.42. præclarum militare ſpecimen 66.10
victoria 66.12
Bretislai regij filij prima rudimẽta militiæ poſita 65.42
Bretiſlai vidua Hungaro nubit 57.45
Bretiſlai egregia indoles 65.54
Brunna exuſta 217.41
Brixia recepta à Cæſare 95.45
Brixiani Gulphæ factionis 169.32
à Vladiſlao Boiemiæ rege inuaduntur 95.33
dedantur ibid.42

Digitized by Google

Bergomates obſident 171.18
Broda cremata 217.45
Bruno Epiſcopus Olomuzenſis munificus & magnificus 139.26
Creſmirium extruit ib.15
eius ædificia ibid.23
Budiuoy conſilium 74.32
Burgundiæ princeps captus 208.22
Byſa fluuius 127.11

C

CAdana oppidum 16.16
Cæſar contra Bretislaum 52.47
auro corruptus Vdalrico fauet 73.17
Sobieslai filium ex baptiſmo ſuſcipit 86.9
Luſatiam donat ibid.11
Vladislao Polono adeſt 94.22
ſed fruſtra ibid.5
in Boiemiam 92.8
Vladislaum reſtituit ibid.11
Cæſar Barbaroſſa 94.45
Abduam tranſit 95.52
præmia militibus dat 99.23
Regem Boiemiæ honorat 99.17
ad libertatem regis Boiemiæ adigitur 127.40
Cæſar Rodulphus Milotam Morauiæ capitaneum corrumpit 142.48
Offenſus Brandeburgi peruerſo animo 145.36
Baptiſmo nepotis adeſt 147.48
Cæſar repellitur à Cuthnenſibus 157.12
Cæſar Marchiam Ioan. Boiemiæ regi promiſſam denegat 166.56
Miſnenſem & Auſtrium Boiemo inimicos facit 172.21
Diuortij inter coniuges autor 175.53
Cæſar Sigiſmundus in Boiemiam 201.43
obſidione Pragenſem ſoluit re infecta 202.54
tribus locis Pragenſes adoritur 203.55
intempeſtiuus theologus 204.34
Cæſar ope regis Boiemiæ obſidione liberatus 248.3
Cæſares duo 164.30
Cæſarum duorum conflictus ad Eslingam 166.29
Cæſariani in Boiemia cæſi, in Carinthia bella ſuſcitant 176.11
calicis uſus qua lege Boiemis conceſſus 225.21
Calicis profeſſio Huſſo mortem accelerat 195.32
Calicis hoſtes pelluntur 201.14
Calixtini 195.44
ad montem Thabor 196.8
ampliora templa petunt 195.55
Calixtus III. pontifex Chriſtianos in Turcas accendit 239.15
coronationi Georgij à Kunſtat conſentit 244.45
Calumnia à Miroslao in Epiſcopum effecta 87.8
Calumniæ in aulis principum & in Fridericum 193.54
Calumniæ in aulis regnare [illegible]
Campanarum hoſtis rex [illegible]
Cancellarius capitur [illegible]
carcere profugit [illegible]
abſoluitur innocens [illegible]
Epiſcopus Olomucenſis ibid.5
Candidati pro regno Boiemiæ [illegible]
Capiſtrani ſumma doctrina [illegible]
mors [illegible]
Carambus Aſiæ præfectus [illegible]
Carolus magnus Bohemos [illegible]
Carolus Robertus Hungariæ rex à Papa declaratus 150.38. *contra Venceslaum* [illegible] 151.12. *regno Hungariæ* [illegible]
arbiter inter Polonum & Boiemum [illegible]
Carolus regi Ioanni naſcitur [illegible]
Carolus regis Boiemiæ filius [illegible] *citur* [illegible]
Carolus patris in Italia vicarius ſtrenue ſe gerit 173.12. *veneno à Vicecomite* [illegible] *ibid.* [illegible] *aulici eius tentati moriuntur ibid.* [illegible] *ibid.* 28. *acceptus Italis ib.* 45. *Marchio Morauiæ creatur* 174.20. *patri Ioan.* [illegible] *ambitu* 175.27. *in Italia in ſumma* [illegible] *te poſitus* 173.38. *apud Boiemos bene audit* 175.12
Carolus contra Cæſarem profiſciſcitur 175.56
Carolus IV. rex Romanorum deſignatus 176.46
Carolus regnum Boiemiæ [illegible] 179.13
pius erga Deum ibid.6
Ioannem fratrem Morauiæ Marchionem creat ibid.22
ædes ſacras ædificat ibid.
Epiſcopatum in Archiepiſcopatum euehit ibid.
Gymnaſium condit ibid.35
à ſuo Archiepiſcopo coronatur ibid.35
Carolus liberalis ib.38
redimit arces ibid.
bonus œconomus ibid.41
Carolus Germaniam peragrat, & iuramentum [illegible] *pit* 180.52
vxorem Annam filiam Palatini Rheni ducit 180.56
conuentum indicit & cur [illegible]
Carolus Mediolani ferream accepit coronam [illegible] 19
ornamenta Marchionatus Ludouico tra[illegible] 17
Piſas ſe confert ibid.24
Romam venit ibid.28
Valdemaro opem fert 18[illegible]38
pugnam detrectat, ne rem agat [illegible] *ſanguinis.* [illegible]
cum vxore Romæ coronatur 181.36
armis à Piſanis impetitur 182.3
nouam Pragam condit 182.49
monachorum contubernia [illegible] ibid.58
magnificentiæ ſtudet 182.39

reliquias

reliquias S. Viti in Boiemiam à Ticinio portat ibid. 22
auget regnum Boiemiæ 184.31
Carolſteinam arcem ædificat 1[illegible].35
beneficus in pauperes 1[illegible].24
publica vectigalia imperij Electoribus vendit 186.31
Carolus Paruus regni Pannonici æmulus 2[illegible]6.14
à Forgatto interfectus ibid. 23
Cæſar ſuſpectus regibus fit à maleuolis 264.43
Caroli magni prima mentio 14.43
Carol. IV. in Italia pugnat 176.17
eius victoria 1[illegible].51
de ſuſcipiendo bello vltra mare ſententia 18[illegible].45
præſentiam requirunt Germani 185.[illegible]
ſtudium in filium Venceslaum 18[illegible].28
in Italiam ſecundus ingreſſus 1[illegible].28
ſtudium in ornanda Praga 186.15
adhortatio ad filium Venceſlaum 187.4
mors & ſepultura ibid. 8
templum incolume ſeruatur 218.42
Caroloſteynum obſidetur 219.[illegible]3
Caſimirus Meſchonis Poloni filius monachus attonſus in Gallia 51.27
& ſacer, profanus princeps fit Pontificis Romani indulto 5[illegible].19
Bretislao Boemo tributarius 53.56
XXXI. Verſouicenſes furca ſuſpendit Craccouiæ 55.4
Cænobia olim, id quod Gymnaſia 39.6
regum horrea 12[illegible].28
Cænobiorum & arcium ruina 201.42
Cænobitæ quibus vacarent rebus olim 39.5
Cenſura in ſacerdotes Boemos 115.26
Cirina ſylua 52.15
Cladora cænobium conſtruitur 83.56
Clades Varnenſis 233.42
Clinodia imperij Carolo tradita 181.13
Catharina Rudolphi IV. ducis Auſtriæ vxor 183.18
Carthuſiani Pragam illati 176.31
Caudula Senator ne regis quidem præſidio tutus 255.22
Cogeta Viſſeborius Belinæ præficitur 60.31
ſtat à partibus Iaromyrij 61.10
Cochanus Verſouicenſis 43.[illegible]6.44.11
proditor ibid. 22
verſipellis 45.28
fugit in Poloniam 4[illegible].49.45.23
regum proditor ibid. 31
Bretislao cædem minatur 51.3
Hiaromyrium interficit 51.6
necis reus agitur ibid. 12
de eo ſupplicium capitur ibid. 14
Cochani proditoris opera Praga recuperatur 43.29.45.53
in [illegible] peſſimum conſilium 4[illegible]
Codanus ſinus 3.35
Chodones qui 203.26
Chomutouia expugnata 217.2
Chariſtia apud veteres 88.24
Chriſtianorum & Iudæorum conſpiratio in Ethnicos Pragæ 41.7
Chriſtannus ſubſtitutus Archiepiſcopo 226.3
Chriſtini corpus in Bohemiam tranſlatum 8[illegible].31
Chriſtinæ ſaſtus 93.35
Chrodus miles ſtrenuus 21.18
Cilienſis inſidiæ eluduntur 239.6
Collegium Carolinum 182.56
Colloquium Bretiſlai cum Colomanno rege Hungariæ 6[illegible].[illegible]
inter Boiemum & Hungarum 8[illegible].53
regis cum gubernatore Bohemiæ 241.21
Colomannus regis frater 131.14
Colomanni regis Hungariæ mors 77.40
Colonia in Boiemia vbi ſita 7.21
Cometes 85.1.124.28
Comes Libicenſis apud Hungaros 38.58
Comes Palatinus apud Polonos 39.2
Comites Hardeggi occiduntur 138.14
Comitia campeſtria & armata 26.9
Bambergæ ab Otthone indicta 1[illegible].41
cruenta de eligendo rege 155.50
pratoria 156.52
ab Henrico interrege Pragæ indicta 158.16
regalia Cuthnæ habita 252.3
Compactata à concilio Baſilienſi Boiemis conceſſa 246.53
cur pontifex non probat 247.33
Concionator Thaboritarum nouum ſenatum inſtituit 213.8
Concilium Claramontenſe 10[illegible].52
Conditiones Ladislao proponendæ 23[illegible].28
Confeſſio auricularis 1[illegible].36
Conflictus Piſis 182.[illegible]
Coniugia Viennæ ſtipulata 264.53
Coniuratio muliebris in viros 10.39
aduerſus regem 253.[illegible]6
Vladislao diſſimulanda 91.31
detecta 133.20
procerum contra Thaboritas 224.32
Coniurati ſupplicio affecti 86.53
regnum Premiſlao filio deferunt 182.44
de Coniuratis ſupplicium ſumptum 133.21
Connubia in Boiemia 168.49
Conradus Sueuus Cæſar deſignatus 89.4
Conradus & Ottho fratri ſe dedunt 58.5
Conradus princeps I. à Rege ſalutatur 68.5
Conradus princeps moritur 68.7
Conradus prælio victor 91.40
Pragam obſidet ibid. 56
Cõradus Leopoldi F. Vladislao aduerſatur 91.27
templa ſuccendit 92.3
damna à Vladislao patitur 92.18
Conradus Marchio Morauiæ Epiſcopi proditor 93.4. excommunicatur 93.27

Conradus à Vladiſlao obſidetur ibid. 32
 ex arce elabitur 93.43
 nomen dat ſacræ militiæ ibid. 50
 cum Friderico coniungitur 105.29
 Morauiæ donatur 107.16
 principatum ambit 109.27
Conradus Veſtphalus V. Archiepiſcopus Pragæ 195.48
Conradus IV. interrex 109.43. 113.25
Conradus Vicegradum occupat 109.40
Conradus & Ottho peſte extincti 113.47
Conradus Cæſari militat bello Siculo 113.39
 in concordiam cum Henrico redyt 112.29
 ad Fridericum tabellary habitu ementito venit, culpam deprecatur 112.24
Conradus Duringus percuſſor regis, diſcerptus 155.23
Conradi filij in Auſtriam fugiunt 69.47
 ex arce Morauiam populantur ibid. 54
Conrado Leopoldi filio ſtruuntur inſidiæ 86.13
Conradi odium aduerſus Fridericum 110.42
Conſpiratio in regem Boiemiæ 133.3
Conſpiratio tyrannorum Italiæ in Carolũ 173.30
 conſenſus inter fratres 83.55
Conſtantinus Pogonatus quando regnauit 23.26
Conſtantia Montalis Panhormi Henrico Cæſari nubit 113.34
Conſtantia filia regis caſtellæ in Hungaria nupta 115.2
 ſupra ſexus prudens 126.52
Conſtitutio in declarandis regibus Hungariæ 150 44
Conſtantinopolis expugnata 238.15
Conſules Pragenſes 231.45
Conſultores exautorantur 142.36
Controuerſia de decimis inter agricolas & Epiſcopos definita 48.8
Contentiones in ſchola Pragenſi 212.42
Corãda Calixtinos impedit ad noui regis electionem 196.11
 v[illegible] conſilium eius ibid. 15
Corona Cæſarea in[illegible] 124.24
Corona Hungarica cl[illegible] ſubtrahitur 231.20
Conuentus C[illegible] de rege eligendo 219.10
 Pragæ 225.4
 Iglauiæ ib. 15
Conuentus imperij Ratisbonæ 226.53
 eius acta ibid. 55
 Pragæ de religione 246.47. 253.38
Conuentus regum Matthiæ & Vladiſlai 254.20
 iterum Iglauiæ 255.57
 eius definitiones 256.3
 Pr[illegible] frequens 250.25
 Hungarorum ad Peſtum 266.48
Coſm[illegible] Epiſcopus Pragenſis 66.43
 [illegible] 70.33
Craccouia unde nomen & origo 6.45
Craccouiam recuperare Polonus ſtudet [illegible]
Craſnitius Gurimenſis fero[illegible] [illegible]
 Morauos ſibi ſubiicit ibid. 47
 in pugna confo[illegible]us [illegible]
Craſſota miles ſtrenuu[illegible] [illegible]
Creuomyſly etymon [illegible]
Creſſus Suo[illegible]ao opponitur [illegible]
Creuomi[illegible]us [illegible] Bohemiæ prin[illegible] 17.[illegible]
Cremſirium Ziſconi reſiſtit 221.6
 Olomucenſium Epiſcopo[illegible] [illegible].38
Creuolcata arx 82.3
Cremes oppidum 124.2
Cremenſes Bohemoſe dedunt [illegible].38
Croatia, Illyria olim 4.7
Crocus Boiemicus [illegible]
Croccus Solonis vel Lycurgi munere apud Polonos perfunctus 6.42
Croccus C[illegible]echio ſuccedit [illegible]6
 Diuinus ibid. 38
 Boemorum prætor ibid. 45
 ſuperſtitioſus ibid. 52
Crocci filiæ ſeu Sibyllæ 6.47
Crucem auream aufert Maximilianus 237.14
Cruciata pro ordine Theutonico 186.2
 in Bohemos publicata 200.3
Cruciferis Ioann. rex Boemiæ Pomeraniam tradit 168.39
Crudelitas in infantes 77.[illegible]
Crudelitatem in coniugem ſuam vleiſcitur Vratiſlaus 60.14
Cruſſina Thobiam occidit in comitys 155.56
Cruſſina dux in periculo 219.53
Cubitum oppidum oppugnatur 261.49
Curia direpta 197.3
Cuthna à rege oppugnata 220.32
Cuthnæ oppugnantur 160.40
Cuthnenſes deficiunt à rege 1[illegible].19
 veneno aquas inficiunt [illegible]1.44
Cyrillus & Methudius principem Boiemiæ primum baptizant 23.19
 quos populos ad Chriſti ſacra adduxerint 26.53
Cyrillus Clementis cadauer ex Græcia in Morauiam, inde Romam portauit 26.[illegible]
Cyrilli mors [illegible]
Cydlina flumen [illegible]
Czechius Croata nobilis 4.[illegible]
Czechius vt in Boiemiam venerit 4.[illegible]
Czechius ſacra facit [illegible]
 a fratre ſecedit 4.[illegible]
Czechij & Lechij migratio [illegible]
Czechij gratiarum actio D[illegible] [illegible]
 diligentia [illegible]

D

DAniæ rex Brandenburgenſi[illegible] contra Mechelburgenſes 180.27
Daniel a l[illegible] Epiſcopus Prag[illegible] XVIII. 117.18

In [illegible]

in Italia moritur 103.7
Decretum Electorum imperij contra Henricum interregem Boemiæ 119.36
Decretum de aduocando Ladislao 235.22
Decreti concilij Baſilienſis de cœna Domini explicatio 246.3
Delatores aulici 82.51.83.4
Deliberatio de Regio coniugio 24[illegible].33
Delubra euertit Venceslaus 32.33
Deſertores ſuſpendio puniuntur 105.3
Deſertorum pœna 107.32
Deſiderius occiditur à Bretiſlao 67.10
Deſiderij Colacis dictum Bretiſlaum mordet 66.53
Denarium S. Petri in Polonia 168.48
Dethmarus primus Epiſcopus Pragenſis 38.52
Dignitates duæ ſummæ, tam in Boemia quam in Morauia 164.56
Diſcordiæ origo quid 5.21
Diſceptatio Pragenſium de inſignibus 269.6
Diſceptationi cauſæ audiendæ præfuit rex 260.29
Diſputatio de religione ſine fructu 210.9
eius acta ad ſynodum deferuntur ibid.12
Diſſenſiones inter regem & reginam tolluntur 167.50
Dobroſtinus Vratiſlao tutor datus 27.37
Dobrina expugnata 168.26
Dolus Poloni in Boemum 43.49
oculis priuat perfide Boemum 44.2
Doloſum Brandenburgi colloquium 145.24
Dombraua Boleſlai filia, regi Poloniæ nubit 36.4
Domeſtici hoſtes ſubigendi prius 223.15
Dominicani in Boemiam introducti 121.53
Dracula Valachiæ Dominus 233.18
Drahomira Lucenſis aliena à Chriſto Vratiſlao uxor datur 27.43
ſæua in Chriſtianos ibid.
Doloſa ibid.53
Drahomira filium Venceslaū regem tollere curat 33.43
Drahomiræ inuidia 33.5
Drahomiræ in Chriſtianos perſecutio 28.46
perfidia & feritas 29.16.& 28.54
D[illegible] conditiones 250.18
Dulcini & Margarithæ hæreſis 157.45
Dub[illegible] fratres exuſti 168.18
D[illegible] perfidia & auaritia 19.9.& 15
[illegible] ibid.19
D[illegible] Abiut 19.20

E

EDictum regis [illegible] manos, & etiam matrem 57.2[illegible] ſacris bonis 122.40
in Hungaria contra Lutheranos 268.56
Educationis fructus 32.6
Electorum in Germania [illegible] 41.24
Eliſabeth Nimburgam [illegible] 138.1
[illegible] 260.12
Ioannes Lucemburgius datur ei maritus ibid.24
Eliſabeth reginæ mors 232.4
Epigramma in Pragenſes 253.56
Epiſcopus ad Cæſarem pro Vladiſlao 79.38
à Conrado ſpoliatur 93.6
Epiſcopus regi ſuſpectus 133.26
Epiſcopi Varadienſis memorabile facinus 262.14
Epiſcopo quouſq; liceat ſæuire in errantes 63.46
de Epiſcopo in Boemiam inducendo deliberatio 33.52.& 36.52
Epiſcopi Pragenſis & Olomuzenſis moriuntur 94.42
Epiſcopi Ioann. Lucemburgi negocium faceſſunt 169.2
Epiſcoporum nullus audet coronare Georgium 244.40
Eremitæ trucidantur 42.1[illegible]
Eremitarum miracula 41.57
Erneſtus primus Archiepiſcopus Pragenſis 179.31
moritur 184.22
Eugenius papa III. 93.20
ægre rata habuit Baſilienſis concilij acta 210.15
Exactiones à Friderico impoſitæ 109.4
Exercitus ingens contra Huſitas 203.41
Exercitus inedia dilapſus 230.13
Exercitus regis ubi locatus 249.27
Expeditio à Chriſtianis in Orientem illuſtris 93.56

F

FAbella de Horimyrio 17.20
Factiones Pragæ pugnant 26.18
in electione regis 252.7
Fantinus à Valle pontificis legatus 46.46
carceri truditur 247.56
liberatus Ratisbonæ moritur ibid.56
Fantini legati oratio ad Boemos ibid.20
Ferdinandus Archidux Auſtriæ XVII. rex Boemiæ 272.48
Pragæ coronatur ibid.
Ferdinandi nuptiæ Lintij 268.16
Filippus Florentinus vigeſies contra Turcas in Hungaria victor 210.48
Fiſcus imperij egens 227.30
Flagellatorum ſecta abolita 141.12
deletur 183.10
Florentini inſidiarum architecti 182.13
iter Sigiſmundi impediunt 210.21
Fluuij Bohemiæ 2.20
Fœdus cum Hungaris 85.54. publicum 204.54
cum Amurathe violatum, autore Pontifice maximo 233.23. cum Turcis [illegible] 263.50
pontificis opera reſtitutum ibidem.
Fœminas cū viris bellare mire apud Sarmatas 12.56
Forgatius Carolum Paruum occidit 226.23

Forgatio Sicario caput amputatur ibid. 31

Forum iudiciarium reſtitutum 260.14

Franciſcus Cardinalis Florentinus Latinæ claſſis præfectus 233.14

Franciſcus Perenus ſalſe proteruiam Tomorrai ridet 272.10

Franciſcanorum familia in Bohemiam introducta 121.52

Fratres de regno certant 2[illegible]6.40. reconciliantur 47.56

Frankſteina exuritur 249.8

Fridericus Barbaroſſa imperialis dignitatis defēſor acerrimus 95.6. Cæſar deſignatus 94.45

Fridericus Vladulai Bohemi F. caſtellum Mediolani expugnat 97.40. ex Italia domum reuertitur 102.37. F. Cæſar Mediolanum triumphans ingreditur 99.9. regni ſucceſſor declaratur murmurantibus Baronibus 103.34

Fridericus XV. Epiſcopus Pragenſis 1[illegible]3.12

Fridericus Praga potitur 10[illegible].41. popularis ib. 47

Fridericus regno ad tempus cedit in Hungariam 104.18

Fridericus interrex ib. 23. regnum repetit 105.13

Fridericus à Cæſare confirmatur in regem 105.[illegible]4 Ratisbonam ad comitia vocatus ibid. [illegible]7

Friderici vxor prudens & popularis ibid. 48.

Fridericus biduo Sobieſlaum anteuertit 106.49. ad comitia euocatus à Conrado regno priuatur 109.39. per Cæſarem reſtitutus 110.9. Pragam defendit ib. 50. nouum fidei ſacramentū à nobilibus exigit 111.9. Morauiam vaſtat 111. 17 (50

Fridericus Barbaroſſa dux ſacræ expeditionis 112

Fridericus Bohemiæ princeps moritur 113.24

Fridericus II. Cæſar deſignatus 121.24. comitia Argentinæ vocat 123.38. Henricum filium Cæſarem deſignat ib. 44

Fridericus Auſtrius iniurias vlturus in Boiemiā 124.53. Vetoniam oppugnat ibid. 58. [illegible] effert, poſt renuit [illegible]

Fridericus Auſtrius Cæſari conciliatur, redemit à Boiemo Viennam 128.18

Frideric⁹ Cæſar cur ex Italia in Germaniā 127.16

Fridericū Auſtriæ inuadere iubet Bohemū 128.1

Fridericus Auſtrius merito ab Hungaris interfectus, 133.54

Fridericus pulcher competitor regni Boiemiæ 156 57

Fridericus Cæſar à Viennenſib. obſidetur 248.2 à Cæſare Ludouico occiditur 166.46

Fridericus regnum Boiemiæ Ladislao patrueli ſaluum vult 231.41. in Italiam Ladislaum ſecum ducit 234.6. Vladislaum regem Boemiæ confirmat 252.24

Friderici Auſtrij barbara inhumanitas 132.25 ſollicitudo iuſtitiæ adminiſtrandæ 101.18. [illegible] 1[illegible].[illegible]3. Barbaroſſæ in Aſia progreſſus 113.2

Friderici II. fœdus cum rege Galli[illegible]

Friderici Auſtriæ ſumma barba[illegible]

Friderici coniunx Le[illegible]ora [illegible]

Friderico Cæſari noua miſſa auxilia [illegible]

Friderico ſuccenſet nobili[illegible] [illegible]manicos [illegible]

Fuga Hungarorum & ſtrages [illegible]

Furorem vulgi declinat rex [illegible]

G

GAlliæ Rex ambit regnum [illegible] [illegible].2

Galli inſtitutionē Electoru[illegible] [illegible]ferunt 43.27

Galli magnifica pollicentur [illegible]4.4

Gambacurta capitur [illegible].10

Gambacurtæ proditio in Carolum [illegible] [illegible].2

Gaudentius Gneznæ præſul [illegible]8

Genua Cæſari contumax [illegible]43

Georgius Trencinius [illegible].40

Georgius Fiſcellinus iureconſultus 209.41

Georgius Podiebradius Albertum fugat [illegible]49 regem extra vrbem ad colloquium [illegible] 241. 18. Maynardo opponitur 232.12. Praga potitur ib. 20. magiſtratus conſtituit ib. [illegible] Boiemiæ gubernator 234.45. de re[illegible] Ladislao deliberat 235.15. prorogat ſuum magiſtratū 242.31. rex Boiemiæ creatur [illegible]44.24

Georg. de ſua coronatione ſolicitus [illegible] rex coronatur ib. 45. Monaſteri[illegible] [illegible]7. iurat Pontifici 244.48. [illegible]iam prouocat ad duellum 250.10. de ſucceſſore ſollicitus 250.40 in conuentu mentem ſuam aperit 246.34.

Georgij filia duci Saxoniæ pacta 245.14

Georgij filij principes 248.8

Georgij regis ſtatua ibid. 10

Georgij Ceeli ducis r[illegible]licorum [illegible] 264.3

Georgij demortui regis liberis ſatisfit 253.43

Germani cum Vdalrico profligati 73.43

Germania tota in Boiemos armata 220.2

Germani deſpondent animum 204.11

Germani terga vertunt panico terrore 220.20

Germani ad Auſtiū cæſi 223.10. in factiones diuiſi 88.58

Germanorum & Bohemorum vetus mo[illegible] [illegible]

Germanorum præfectorum auaritia 1[illegible]4.[illegible]

Germanos principes hortatur Sigiſmūdus ad Latinæ linguæ ſtudium 209.36. liberalis in [illegible] doctos [illegible]

Gerardus Epiſcopus Pragenſis in fratrem [illegible] nus 65.20. moritur [illegible]

Gerardo lis mota de Epiſcopatu Olomucenſi [illegible] gante rege [illegible]

Gertrudis mors & ſepultura [illegible]

Geſco Verſontenſis ex factione [illegible] dimittitur incolumis 79.[illegible] notatus ibid.

Gibellini Barra expulſi 171.30

Gibellinorum & Gulphorum [illegible] prima 123.47

Giſcra regias partes defendit in Hungaria 231.53 [illegible] fidus

fidus Ladislao ſatelles 232. 45. Ladiſlaum Huniadem capit & complices 240.44

Glacium exuſtum 81.50

Glogouia oppugnata 77.48

Gonzagæ ſunt Marchiones à Sigiſmundo 210.33

Gneczna capta 52.2

Gorlitium à Boiemo captum 172.43

Gotius Vrbeuetanus legum peritiſſimus 150.15

Gradycum monaſterium exurunt Thatari 131.10

Gradiſtia Mora fluuio cingitur 249.19

Graſſatorum receptus ſolo æquantur 267.44

Griffina Polona Boiemo ſororis marito ducatus duos legat 148.37

Gualuaginus Angleriæ comes vir ſagax 97.10 *captus & à Cæſare male habitus* 102.35. *è carcere euadit* 104.35. *Mediolanum reuertitur* 104.37. *eius diligentia & labore Mediolanum reſtauratum ib.* 40. *Mediolani reſtitutus* 101.23

Gubernator Hungariæ quæritur 266.40

Gubernatorem offenſum Ladiſlaus placat 241.28

Guelphorum & Gibellinorum origo 123.47

Guido Blateranus ſiue Blandrata deditionem Mediol. ſuadet 98.20. *eius prudens oratio ib.* 30

Gurimum obſidetur 19.39

Gurimenſis æmulus imperij 13.27. *plectitur* 15.44

Gurimenſes Boleſlao ſe dedunt 36.32

Gymnaſium literarum prohibent erigi Pragenſes 150.24

H

H*Anæ fluuius Moraniæ* 16.25

Hæreſis Piccardicæ origo 110.13

Henricus Cæſar donis corruptus 45.2. *contra Bretiſlaum* 49.40

Henricus pater à filio captus in carcere moritur 63.27

Henricus iunior Vratiſlaum Boiemum ad ſe pellicere conatur 63.23. *Vratiſlaum regem Boiemiæ declarat* 65.11

Henricus Epiſcopus Olomucenſis 87.5. *Romã pergit* 92.50. *Conradum Vladislao reconciliat ib.* 52

Henricus à Conrado proſcriptus 89.26

Henricus Auſtrius fugit 105.9. *moritur fracto crure* ib.11

Henricus primus dux Auſtriæ 105.14. *in margine*

Henricus XIII. *Epiſcopus Pragenſis* 109.18

Henricus Friderici F. Cæſar deſignatus 112.52. 113.27. *principatu ſe abdicat* 116.14

Henricus Epiſcopus gubernator Boiemiæ 113.41. *interrex* 114.30

Henricus Premislaum & Adalbertum Marchionem ſuperat 114.55

Henrico inſidiæ ſtructæ 115.8. *incitatur ad vindictam* ibid.15

Henricus Lignicenſis ſe Thataris opponit 130.3 *infeliciter pugnat* ib.40

Henricus VI. *Vratislauienſis princeps* 148.25

Henricus à Lyppa Poloniæ præeſt 150.6

Henricus Comes Lucemburgenſis imperator 157.39

Henricus Carinthiæ interrex Boiemiæ ibid. 30. *regnum expilat* 158.2

Henricus proceres indicta cauſa damnat ibid.21

Henricus Coingis ſua ſororẽ impari nubere vult, quod illa negat ibid.45

Henricus interrex multos in fidem adigit 160.33

Henricus Lucemburgius Romæ coronatur 163.34

Henrici Cæſaris Lucemburgẽſis prima in Italiam profectio ibid. 30. *Turrianis deiectis Vicecomites præfecit Mediolano* ib.32

Henricus à Lyppa Trencinienſem fugat 163.47

Henricus Cæſar Bonconuenti moritur veneni ſuſpicione 164.15

Henricus à Lyppa reginæ ſenioris bona curat 165.16. *capitur* ib.24

Henricus Auſtrius captus in prælio liberatur 159.13

Henricus Roſenſis à Thaboritis cæſus 203.30

Henrico *datur diſcedendi poteſtas* 161.18

Heluetij *quas tenuerint regiones* 3.8

Helichardus *Pragæ V. Epiſcopus* 47.42

Hermannus *X. Epiſcopus Pragenſis* 70.38. *turbis cedit* 79.34

Hermannus *epiſcopus Vladislao fauet* 79.32. *moritur* 84.29. *aulicus magis quam religioſus ib.*

Hiaromirus XX. *Boiemiæ princeps patri ſimilis* 44.18. *ſimplex & iners ib.* 15. *venator ib.* 18. *Vicegrado in arce obſidetur* 45.12

Haromiri *vulnera diuinitus ſanata* 44.40. *inuectiua in Verſonicios* 50.54

Haromirio *oculi à fratre eruuntur* 46.18

Hieroſolyma *à Saladino capta* 113.12

Hieronymus *Stridonenſis* 4.2. *teſtamentum in Sclauonicam linguam vertit* 4.4

Hieronymus *Io. Hus collega* 193.52. *facundus & doctus* ib.d.55

Hinco *à Vetonia regi rebellis* 245.13

Hiſtria *& Carinthia Otthocaro venditur* 156.52

Hormidurus *rex Moraniæ* 19.50

Hoſpitale *prope Pragam conſtructum* 107.21

Hoſtes declarandi ab imperatoribus mos 96.41

Hoſtiuitius XI. *princeps Bohemorum* 20.2

Houoras Hiaromirij *venatorum dux* 44.24

Honoræ *fidelitas* 44.33. *præmium fidelitatis ib.* 45. *Baro factus* ibid.

Hradecium *à Thaboritis captum* 205.15

Hungari *cum Morauis à Boleslao ſternuntur* 36.44. *in Auſtriam ibid.* 18. *cur in Morauos* 48.50. *à Boiemis funduntur* 82.33. *regem Belam non amant* 87.46. *prouincias Imp. Conſtantinopol. poſſidebant* 102.9. *à Thataris atrociſſima perpeſſi* 131.42. *caſi* 132.19. *cæduntur* 134.38. *flumine abſorbentur* 138.28. *Dominis ſuis non ſat morigeri* 151.58. *decus imperij Alberti*

non concedunt 229.34. Vladislaum Polonum regem poſcunt 231.10
Hungaria opulentior Boiemia 257.28. ad Idololatriam proclinus 68.34. diſſolute viuunt 268.38. veterno oppreſſi 270.7. præcipites ad mortem 272.2. Orebitas diſſipant 202.10
Hungarorũ bellum aduerſus Saxones 28.10. ſtrages 163.48. arrogantia 270.49
Hungaros prius inuiſit Ladiſlaus 235.33
Huniades regni gubernator inſtitutus 233.56. vocatus à rege, regni limites prudenter tranſire non vult 239.3
Huniadis fuga 233.40
Hunni Auguſtam obſident 34.57
Hunnorum aſtutia in repetenda Pannonia 23.45
Huſſitæ non ſunt hæretici 247.4
Huſſitarum ciuitates 200.8. capitanei ibid.15. ſacerdotem rex ab ara deturbat 237.54
Huſſitis nullus à rege honor habitus ibid.46
Hyruinus hiſtrionem fabula gerit veterator 74.41
Hyrri 2.50

I

Iagellus Lithuanus 207.20. baptizatur ibid. Lithuaniam Poloniæ coniungit ibid.25
Ianus Smiritius capitis ſupplicio affectus 235.46
Iani Vayuodæ potentia 271.6
Iaromyrius fratrum minimus admitti vult ad hæreditatẽ 59.45. habitu ſeculari in Poloniam ſe transfert 60.8. Vratiſlaum fratrem laceſſit ibid.12
Iaromyrius, qui & Gerardus 62.5
Iaromyrius Epiſcopatum ambit 60.52. Epiſcopus Pragenſis ibid.6. Epiſcopatum Olomucenſem ambit inuito principe 62.8. contumax 62.21 ab Epiſcopatu ſuſpenditur ibid. per Mathildim reſtituitur 62.36
Iaromyrius Cæſari comes in Italiam 87.35
Iaromyrio ſpem fratres iniiciunt Epiſcopatus Pragenſ. 60.48
Iaromyrium Epiſcopum confirmat Henricus Cæſar 62.3
Iglauia à Georgio obſeſſa 245.9
Iglauienſes à rege cur reprehenſi 269.49
Induciæ à viris ab Vlaſta petitæ 10.57. triennales inter Bohemum & Polonum 88.17. firmatæ admiſſis quatuor capitibus 204.18. triennales inter regem & Vratiſlauienſes 246.20
Innocentes vita plectuntur 258.27
Inquiſitio Magorum & ſagarum in Boiemia 63.43. contra idolatras 68.40
Inſignia regni Boiemiæ mutata 99.30
Inſidiæ deteguntur 86.21
Inſolentes Boiemi in Miſnenſes 249.31
Inſubres cæteri contra Mediolanenſes 96.38
Interregnum in Germaniam annorũ XVIII. 140.35
Interregni incommoda 163.20
Interregnum ſacrum in Boiemia 192.11
Ioan. Papa aduerſus Ludouicum 169.36
Ioannes Vlaſſimus Epiſcopus Olomutij 184.24
Ioann. Scholaſticus XX. Epiſcopus Pragenſis 123.33
Ioann. XII. Pragenſis Epiſcopus 83.40
Ioann. XXII. Epiſcopus Pragenſis 140.43
Ioann. XXIV. Epiſcopus Pragenſis 156.50. eccleſiæ ſuæ auget reditus 175.21
Ioan. Caroli frater Marchio Morauiæ moritur 185.34
Ioan. à Lichtenberg. Epiſcopus Argentinenſis 186.11
Ioan. Hus litem vicit 193.7
Ioan. Huſſus contra indulgẽtias ib.12. Praga pulſus ibid.48. in pago concionatur ib.50. Pragam redit 194.22
Ioan. Hus & Hieronymus combuſti 198.36
Ioan. XXIII. Papa 194.24
Ioan. Olomucenſis Epiſcopus XXXII. 217.7
Ioan. Auſtrius Albertum patruum Caſ. confodit 157.27
Ioan. Hunniades Turcos vincere docuit Hungaros 232.46
Ioan. Capiſtranus cucullatis Boiemis conuertendis deſtinatus 237.10
Ioann. Lucemburgius Cæſaris filius rex Boiemiæ deſignatur 160.27. Boiemiæ Electus 162.44. ducit vxorem Elizabetham Boiemam 160.24. deſignatus rex in Boiemiam tendit ibid.30 per tumultũ Pragam occupat 161.6. Vicarius patris in Imperio 163.28. bello Italico ſe accingit 164.12. inuitus Germanos dimittit ibid.55. Lucemburgum migrat 165.10. redit in Boiemiam ibid.22. Lucemburgum ſecundo redit 166.24. Ludouico Cæſari fauet ib.40. ad bellum promptus ib. Luſatiam occupat ib.57. offenſo in regnum animo 167.14. gulæ & luxui deditus 168.7. Lituaniam amiſit ibid.35. audax in rebus arduis 169.4. in itinere adortus ibid.9. Boiemis non valde gratus ib.10. protectionem Brixianorum ſuſcipit 169.45. quo conſilio Italiam adierit 171.28. filium Carolum reb. Italicis præficit 172.32. ſe purgat apud Cæſarem 172.35. excuſat ſe apud Cæſ. ibid. vlciſcitur iniuriam à Miſnenſibus ſibi illatam ibid.41. Ioanni regi Galliarum filiam deſpondet ib.48. iterum in Italiam 174.2. cum Carolo filio redit in Boiemiam ibid.10. Cæſ. pontifici recociliare ſtudet fruſtra ibid.24. theſauros eccleſiarum capit ibid.38
Io. regis prima expeditio 163.11
Ioan. archiuum regni inſtituit 176.25
Ioan. Marchionis Morauiæ filij 185.37
Ioan. regis exercitus in Italiam 171.16. liberi 174.51. filio in ſolatium ademptæ vxoris Tirolenſis comitatus datur 176.13
Io. regis cæci profectio in Galliam ad bellum 177.6

Teme-

Temerarius ibid. 17. eius audacia ibid. 25. mors ibid. 26. Lucemburgi ſepelitur ibid. 31
Ioann. Hunniadis obitus 240.1
Io. Hunniadis filij ibid. 4
Ioan. Regi à Lucemburga tres filios peperit regina 167.26
Iodocus Marchio Morauiæ profligat Hungaros 189.38
Iodoci Roſenſis oratio 247.9
Iſo VI. Epiſcopus Pragen. 50.19
Italia patrocinium Ottocari expetit 138.46
Itali cur contenti de inſtitutione Electorum 43.25
Iter Adalberti à Roma in Boiemiam per Hungariam 40.38
Iudæi medici principibus & populo pernicioſi 176.54
Iudæus medicus regem Ioann. altero oculo priuat 176.51
Iudæorum Pragæ facinus in Chriſtianum 152.34
Iudæis cur Pragæ ſynagoga conceſſa 41.12
Iudex vrbanus à Ziſcone confoſſus 197.4
Iudith filia regis in Miſniam ad maritum adducitur 169.18
Iugum muliebre vt excuſſum 12.15
Iula apud Hungaros præfectus 21.36
Iudithæ raptum Cæſar vlciſci ſtatuit 49.40
Iulianus Cardinalis Cæſarinus violatæ pacis morte ſua pœnas dat 233.44
Iurgium inter principes Pragenſes de regno 46.5
Iurgium priuatum inter Imper. & regẽ Boiemiæ 127.26
Iurgium de impotentia inter maritos 139.30
Iuramentum regi obijcitur 246.30
Iuramenta vt eludantur 50.14
Ius Polonicum 207.18
Iuttha Cæſarem placat 50.7
Iuuenum conſilia 154.36

K

Kunigundis Venceslao Premislai filio datur 120.10

L

Ladislaus Neapolis Rex ad regnum Hungariæ inuitatur contra Sigiſmundum 208.36
Iaderam Venetus vendit 208.57
Ladislaus Alberti filius poſthumus 231.5. rex coronatur ibid poſtulatus à Boiemis negatur 232.31. ab Auſtrijs repetitur 234.40. prius Hungaros inuiſit 235.33. Viennam ſe confert 239.28. Auſtrijs reſtitutus 235.12. viduam Hunniadis conſolatur 240.22. Alberti Cæſaris filius rex Boiemiæ XIII. 236.47. Budam venit 240.32. coronam Boiemiæ accipit 237.2. magiſtratus conſtituit in Boiemia ib. 58. in Sileſiam tendit ibid.
Ladislai ingreſſus in Boiemiam 236.54
Ladislai liberalis indoles 232.40
Ladislai ſoror regi Poloniæ pacta 238.2
Ladislaus Hunniades capite plectitur 240.46
Ladislao regi coniunx data 240.57. ante nuptias moritur 242.13
Latronum receptus euerſi 189.27
Laudenſes legati contra Mediolanenſes 96.21
Lechus Czechij frater 4.15
Legatus Pontificis cenſuram agit in Boiemos ſacerdotes 115.45
Legatio Pontificis ad regem Boiemiæ 115.39
Legatio Baſilienſis concilij ad Boiemos 209.54
Legatio ſplendida ad Cæſarem 159.26
Legatio in Galliam 241.37
Legati ad Vitholdum ad Sigiſmundum adducuntur 219.19
Legati ad Caſimirum Verſouicenſes latrones poſtulatum 54.54
Legati ad Pontificem à Georgio Rege 245.56
Legatis dicendi poteſtas negata 244.8
Legati Pontificis in Boiemiam miſſi 246.11
Lemures & Laruæ fugantur à D. Procopio 54.30
Leonora Luſitana Friderici coniunx 234.23
Leopoldus Auſtriæ fugit 62.57. Auſtriam Hungaris adimit 65.1. Morauiam inuadit 62.48 clàm fuga elabitur 70.20
Leopoldus VII. dux Auſtriæ 123.53
Leopoldi querela 124.6
Leſco ſententia optimatum princeps dicitur Poloniæ 120.56
Leſconis Nigri Poloni teſtamentum 148.36
Lex contra Bretislaum 52.44
Lex Carolina ſiue Aurea bulla 183.54. de viduis 186.47. contra prædones 260.10. de Piccardis, Calixtinis & Romanis 262.25
Licentiæ frenum à Carolo iniectum 184.10
Lis inter fratres per arbitros compoſita 20.17
Lis compoſita inter Epiſcopum & Marchionem Morauiæ 89.41
Lis de pluralitate votorum 193.2
Lis inter reges Hungariæ compoſita 102.13. de vtraq; ſpecie ſacramenti à quo primum mota 195.26. de religione compoſita 260.20. Budæ inter Germanos & Hungaros 229.9
Lithuaniæ deſcriptio 168.30
Lorecus Verſouicenſis 71.3. principem occidit ib. 13
Lorecus caſu ſuo gladio confoſſus ib. 18
Lotharius cur Henricum oderit 66.26. Boiemis infenſus 85.26. pro Otthone cladem inſignem capit ibid. 36. inter Bohemum & Polonum arbiter 88.13
Lotharij mors 88.55
& ſepulchrum ibid. 57
Lotharingi præfectus capite plectitur 87.41
Luca in Etruria à Carolo in libertatem aſſerta 185.29
Lucenſes Etruſci regis Io. Boiemi imperio ſe ſubdunt 172.4
Lucretia Bretislai coniunx 68.30
Luctus ingens 241.20

Digitized by Google

Luderus ſiue Lotharius Saxo rex Romanorum 65.37
Ludi ſeculares in Iubileum verſi à Bonifacio VIII. 192.42
Ludi equeſtres 168.12
Ludmilla prima Chriſtiana in Boiemia 26.24
Ludmilla pietas 28.3
Ludmillæ viduæ ſanctitas 31.10. *necatur à Drahomira ibid.*14. *corporis translatio* 32.43
Ludouicus VIII. *rex Gallorum* 110.31. *Piccardos delet ib. filium Marchia Brandenburgenſ. donat* 166.56
Ludouicus Caſ. nunquam à Pontifice approbatus 169.39. *Cæſar Ioan. regem rebellem declarat* 172.12
Ludouicus vltimus Comes Flandriæ 177.21
Ludouicus XI. *annorum regendi imperitus* 266.36
Ludouicus ſe Hungaris non committit ib.51
Ludouicus *Marchio fratri Marchiam reſignat* 180 48
Ludouic. Marchio Cæſari Carolo vt reconcilietur 181.13
Ludouicus *rex Hungariæ natus* 261.13. Biennis *coronatur* 261.42.262.34. *Phagedæna laborat* 176.35. *regnum* Boiemiæ *petit* 267.22. *magiſtratus omnes in Bohemia mutat* 269.23
Ludouicus rex in prima acie collocatus 272.7
Ludouici regis nuptiæ accelerantur 268.13
Ludouici egregia indoles 267.18
Ludouici regis ominoſa vox 272.11
Ludouic. *rex aqua merſus* ib.32
Ludouicus rex cum regina Pragam cõcedunt 269 1. *iurat* Boiemis ib.4
Ludouicus *petit ſe hæredem ſcribi* 269.56
Ludouicus *veneno appetitur* 270.35
Ludouico *Caſ. abrogatum à Pontifice imperium* 176.37
Luſatia *ſuperior* 14.2
Luſatij *olim Sirbij* 14.3
Luſatij *ad Saxones inclinant* 65.39
Luxus *Perſicus* 168.10
Lybuſſa *Cracci filia imperio præficitur* Boiemorũ 7.1
Lybuſſæ *ingenuitas* 7.14. *iudicium* 7.8. *excuſatio* 7.22. *apologus* 7.40. *aſtus & ars* 9.34. *nuptiæ ib. vaticinium & aſtus ibid. de Praga augurium* 9.50
Lybuſſæ *& Premislai filius* 9.57. *ſepultura* 10.2 *mors ibid.*
Lybus *arx* 7.21.10.2
Lycus Auguſtanus *fluuius cruore fœdatus* 35.4
Lypſia *Pragæ Colonia* 193.10
Lypnicia *arx obſeſſa* 16.30. *flammis exuſta ibid.* 36
Lythomirium *oppidum cur muniatur* 48.32
Lyppana *factio Friderico Duci Auſtriæ ſe dedit* 166.5

M

Magicum oſtentum à Thataris in pugna editum 130.31
Mahometis in Hungariam apparatus 238.43
Magiſtratus indigenis non aduenis conferendos 164.50
Mahometes repulſus Bellegrado 239.30
Mandata de Fiſco 263.14
Manuelis Conſtantinopolitani Caſ. ſcelus & fraus 94.10
Margareta Galliæ regis filia Ladislao *nupta* 240.57
Mutina proditor in conſpectum principis fato trahente venit 76.22
Marchio Eſtenſis captus 173.54
Marchio Miſniæ à Thaboritis caſus 224.13. *inſidias effugit* 230.25. *Polonis grauis* ib.32
Marchio Brandenburgius Ludouici *regis pædagogus* 267.16. *Boiemiæ feudatarius* 127.4
Marcomannorum gloria 3.18
Maria Sobieslai filia Leopoldo Auſtriæ *deſponſa* 88.34
Marobodius 3.17. & 25
Martinus V. *Pontifex Maximus* 209.28
Martyres Pragæ facti 194.49
Martini Lutheri *dogma* 268.46
Maximilianus cæditur 257.18
Maximilianus Albam *regiam diripit* ibid.4 *vexillum Matthiæ reſtituit* ib.23
Maximiliani I. Cæſaris apophtegma 265.3
Maynardus Epiſcopus Pragenſis XI. 84.36 Ludibundus *moritur* 88.39
Mileſius Sucoslai filius caſus 20.33
Maynardus ſe purgat 87.10. *captiuus moritur* 232 27
Matthæus Comes Trencinienſis Morauiam populatur 163.35
Matthæus Vicecomes liberalis 164.18
Miſnenſes illuſi 218.44
Matthias Hunniades captiuus Viennam ducitur 240.48. *à Georgio Pragam vocatur* 242.35 *rex Hungariæ dictus* 244.27. *ſubornatus à Pontifice contra ſocerum regem Boiemiæ* 248.26. *Graditiã oppugnat* 294.12. *Brodã vſq; pulſus ib.*24. *aſtu elabitur* 289.50. *Georgium vrit verbis* 250.21. *in Cæſarem cur iratus* 252.30 *Auſtriam vaſtat ibid. extorquet à Cæſare inueſtituram* Boiemiæ *ibid. repulſam paſſus* Boiemiam *vaſtat* 252.12. *Poloniam vaſtat ibid* 55 *à Polonis fugatus* ibid.45
Matthias Podiebradij ſicarios ſubornant 255.50
Matthiæ regi Hungariæ filiam dat Georgius rex Boiemiæ 244.34
Matthiæ regis ad prouocationem reſpõſum 250.17 *eius coniunx* 254.33. *mors* 256.17
Matthiæ regis ſpurius à Vladiſlao profligatus 256.50
Mechtildis Angliæ regis filia Cæſari nupta 127.56

Mediola-

Digitized by Google

Mediolanum obſidetur 96.56. à Friderico Caſare funditus euerſa 102.30
Mediolanenſis obſidio 96.56
Mediolanenſes legati ad Caſarem Barbaroſſam ibid.25
Mediolanenſes hoſtes imperij declarantur ib.42 Caſari rebelles 101.30
Mediolanenſium crudelitas 96.49. eruptiones 97.16
Mediolanenſ. rege vtuntur mediatore apud Caſ. 98.37. Cæſari deduntur 99.4. fidem iurant ib. 14. rebelles 101.30
Meſcho princeps Poloniæ ad Eremitas 42.2. muribus arroſus 124.30
Meſchonis Poloni ignauia carpitur 51.18
Metalla Boiemica 2.33
Metalla Cuthnenſium minus abundant 258.12
Metallorum inuentor Premiſlaus 13.7
Methudius Morauiæ primus antiſtes 23.14
Methudius Morauorum præſul 23.14. in Boiemiam ducitur à Boriuorio 26.22
Methudius & Cyrillus quos populos ad Chriſtum adduxerint 26.53
Methudij mors 28.37
Morituri Bretiſlai oratio 55.23. filios ad concordiam hortatur ib.30. hæreditatē diuidit ib.40
Mos à Premiſlao in coronandis regibus Boiemiæ 13.10
Milota proditor fugæ principium facit 143.6
Milotæ proditionis præmium ibid 50
Militum Chriſtianorum impietas 94.18
Milada 12.19
Miſa condita 88.42
Miſnenſes auxilio Henrico veniunt 159.5 Delentur ibid.13
Myroſlao condonatur, ſi pandat authores 86.43
Myſtibogius neglectus 2..4. fratri bellum mouet 2..10. in Morauos 21.3
Miſtibogij letum horrendum 21.48
Miſnenſium naualis excurſio prima 15.40. ſtratagema ibid.56
Mnatha VI. princeps Boiemiæ 14.7. venator ib.10
Mnathæ mors 14.48
Moguntinus monet regem officij ſui 163.1
Moguntini electoris oratio pro Boiemis 159.50
Monachus Tribunus plebis 201.10
Monachi quidam interempti, direptum monaſterium 196.26
Monaſterium ſiue Lucenſe cœnobium 57.47
Monaſteria direpta 198.43
Monaſteria ſplendidiſſima combuſta 213.14
Moneta adulterina in Boiemia 174.36
Monomachia Radiſlao à Venceſlao oblata 31.41
Mons Sembor 24.35
Mons regius in Pruſſia ab Otthocaro conditus 137.33
Montes Cerconeſſi 2.19
Mora fluuius 25.8
Morauia in duos fratres diuiſa 59.42. vini ferax 25.34. Georgium dominū agnoſcit 245.4. ad Matthiam deficit 248.53
Morauiæ nomen vnde 24.48. regiones ibid. regni origo & fines 23.26. deſcriptio 25.4. fluuij & vrbes ib.8. regnum à Caſare in prædam vicinis datum 24.31. fines populantur 218.8. Reges 23.38. vrbes Ziſconi non fauent 221.2
Morauiæ rex vt Pannonia ab Hunnis ſpolietur 23 46
Morauiæ præfectus timiditatis inſimulatus 215.9
Morauia flumen 25.19
Morauí à Boemis profligati 16.44
Morauorum & Boiemorum mores ſimiles 25.36
Morauos Vogenus reprimit 16.5
Mulierum imperium traducitur 7.10
Mulierum Thaboritarum crudelitas 217.15
Mumia in Morauia à Sternbergio inuenta 25.27
Munera in Galliam 241.40
Mutus veneficus capitur 173.28
Mutina Verſouicenſis principi infidus 76.4. cum filijs iugulatur & in familiam ſæuitur ibid.40
Mutina & Regium Bohemo ſe dedunt 171.50

N

Neclan x. princeps Boiemorum 18.5. eius etymon ibid.
Neclæ pietas 19.5. ignauia 18.35
Neoburgum Danubij fruſtra obſideri 128.13
Nezamiſlius v. Boiemorum princeps 13.16
Nezamiſlius quid ſignificet ibid.
Nicolaus XXI. epiſcopus Pragenſis 132.35
Nicolaus Otthocari filius Dux Opauienſis 139.38
Nicolaus antipapa 173.7
Nicolaus quidam Romæ Auguſtum ſe dicit 181.36. capitur & in Galliam ad Pontificem mittitur ibid.
Nicolaus Gaza Palatinus 206.22
Nicolaus V. Papa Fridericum coronat 234.27
Nicolaus Tolentinas 210.23
Nicolaus Hus 215.27
Nicopolis expugnatio 207.45
Nimburga 158.51
Nimburgenſes confirmati defendunt ſe ab Henrico ib.57
Nobilitas Calixtinis adhæret 196.23
Noſiſlaus regis Morauiæ præfectus 21.14
Noua ciuitatis obſidio ſoluta 235.6
Numi Rom. Impp. vbi inueniantur in Morauia 25.20
Nuptiæ Venceſlai quibus principibus ornatæ 147.38.
Nuptiæ Neapoli regio apparatu 234.30
ad Nuptias regias inuitati 241.58

O

Obſeſſorum ſtratagema 219.36
Obſidionis incommoda ibid.28. eius ſolutio ib.43
Odera 61.48
Oderæ fluuij fons 25.13. vnde dictus ib.14
Odium in Maynardum conſulem Pragenſem 232.12
Odia inter Cæſ. Otthonem & regem Boiemiæ ſublata 120.44
Odolemus Bohemus miles impiger 95.52
Obeb arx 21.40
Olıueti mons ab Henrico præſule ædificatur 93.46
Olſena fluuius 82.19
Olomucenſis & Pragenſis Epiſcopatus iterum coniungitur 65.17
Omen læuum 130.8.27.36
Omen de poculo ſacro 195.36
Operis propoſitio 1.1
Oppidum & cœnobium ex ſpolijs Hungarorum conſtructum 138.54
Oratores in Galliam profecti reuocantur 242.40
Orzek quid ſignificet 2 6.41. familia in Hungaria vnde dicta ibid.48
Ottho magnus quãdo imperare cœpit 31.56. Hunnos ad Auguſtam conficit 35.4
Ottho Cæſar contra Boleſlaum 35.18
Ottho Morauus Boiemis iratus 85. in acie cadit ibid.42
Otthocum Gallis infeliciter pugnat 121.32 regem Boiemiæ in ſuas partes trahere tentat 119.31
Ottho IV. coronatur rex Romanorum 119.16
Ottho cum Epiſcopo Coloniæ excluditur 120.20
Ottho in Saxoniam à Philippo fugit ibid.25. à coronatione Pontifici ingratus 121.15
Ottho dux Saxoniæ contra Philippum Sueuum 118.43
Ottho dux Bauariæ, rex Hungariæ nominatus 152.23
Ottho & Conradus fratri ſe dedunt 58.6
Ottho Bauarus rex Hungariæ vngitur 152.32
Otto Auſtrius ingens exercitum conflat 172.52 per abſentiam regis ſua recuperat 174.4
Ottho Marchio Brandenburgicus tutor Venceslai 143.39
Ottho ſuffectus Suatopluco à Cæſare, irritum habent Boiemi 78.18.& 23
Ottho Morauiæ Marchio auxilio eſt Vladiſlao 79.28. Vladiſlao cõtumax 82.1. capitur ib.5. carceribus traditur ib.15. bonis & libertati reſtituitur 83.47
Ottho & Sobieſlaus Vladiſlao conciliantur 83.46 & 12
Otthonis Morauii vires ſuſpectæ 79.34
Otthonis Saxonis reſponſum 118.49
Otthonis miles dilabitur 173.1
Otthoni abrogatur imperium 121.21
Otthocarus primus inimicos contemnit 119.56
Otthocarus dux Auſtriæ 134.26
Otthocarus Cæſ. Philippi regionem vaſtat 119.43
Otthocarus V. rex Boiemiæ 136.26. armatus regnum init ibid.28. aſper in paternos cõſiliarios ib 30 iudicia emendat ib.37. equeſtria exercitia inſtituit ib. ad bellum Prutenicum ib.54. ex pellice Auſtriaca ſobolem capit 139.34. claſſe Poſonium obſidet ib.54. capit 140.2. ad imperiũ vocatus renuit 140.34.& 141.3. munificus 141.8. debitum obſequium Rudolpho Cæſ. præſtat 142.18. regalia ab Rudolpho Cæſ. accipere dedignatur ib. ignominiam ſubijt ibid.27 vexilla non omnia à Cæſ. Rudolpho recipit ib. 21. interficitur pugnans 143.15
Otthocari nominis origo 119.38. auxiliares copiæ 138.4. præda ex Hungaris 138.49. filiæ ſpuriæ quibus nuptæ 139 36 animus inuictus 143.9
Otthocaro bellum ab Hungaris ob Auſtriam 134.30

P

Papia regem Boiemum agnoſcit 172.8
Papa Boleslao poteſtatem facit Epiſcopo nominandi 38.51
Papa dicitur Antichriſtus 194.32
Parmam Cæſar obſidet 124.19
Paulus II. pontifex vehemens contra Georgium 248.30
Paulus Tomoraus 271.10.271.24
Pax coit inter Otthonem & Boleslaum 35.26
Pax perpetua inter Boiemos & Polonos 55.6
Pax, fœdera & connubia inter Boiemum & Græcum Cæſarem 102.18
Pax inter Vladiſlaum & Amurathem 233.6
Pax inter reges Hungariæ & Boiemiæ 254.39
Pacis conditiones Mediolanenſibus à Cæſare datæ 98.52
Pacis cupidus Otthocarus 137.56
Pacis rationes ineuntur inter Rudolphum & Otthocarum 141.56
Pacis edictum promulgatum 224.57
Pacis conditiones 254.39
Pacem Cæſar cum Sobieslao facit 89.12
Pauperes de Lugduno 110.26
Pelſina recuperata 200.30
Pelſinam Ziſco oppugnat 216.25
Pelſinenſes ad obſidionem ſe muniunt 223.18 Chamelum Thaboritis eripiunt ibid.25
Pelſinenſium encomium à Sigiſ. Cæſare ib.42
Perduellibus vita adempta 255.48
Perſarum regum optima inſtitutio 155.38
Peſtis Polonos ſternit 47.50
Peta Thatarorum dux interficitur 131.28
Petrus Valdenſis 110.15
Petrus à Via lata legatus Pontificis in Boiemiam 115.39

Digitized by Google

Petrus Roſenſis proteruus in petenda gratia 165.57

Philippus Barbaroſſæ F. Imper. deſignatus 118.41. *primo contra Otthonem congreditur* 119.15 *Premiſlao regi iraſcitur* 119.27. *Otthonem Coloniæ obſidet* 120.17. *Egram ad Otthocarum placaturus illum venit* 120.6. *ab falſo amico occiditur* 120.30

Philippus VI. *rex Galliæ auxilia poſtulat* 177.2

Piccardi ut in Bohemiam venerint 110.37

Piſcator à Venceslao equeſtri dignitate ornatus 192.5 (27

Pii pontificis de templis Boiemiæ teſtimoniũ 198.

Plauum Thaboritæ expugnant 224.3

Plebs captiuos relaxari vult 194.40

Plebs caſtigata 254.9

Plebi Hungariæ fucus fit 270.55

Podiuinus Venceslao intimus 33.31. *laqueo plectitur* 34.37

Poloniæ regnum ſub Boiemis 149.44

Polonus Morauiam populatur 87.50. *arbitrum ſe ſimulat* 81.31. *præda facta in Poloniam reuertitur ibid.*37. *Bohemo infenſiſſimus* 88.14 *pacem à Boiemo petit* 88.21. *data pax ibid. Bohemo illudit ſcommate* 87.57. *pacem mercatur à Boiemo* 88.21

Poloni in Morauos 69.7. *in longa obſidione pigri* 43.0. *vili precio Hungaris à Boiemis vendũtur* 49.3. *cur denarium S. Petri Pontifici Rom. ſoluant* 53.26

Poloni regis filij diſcordes 74.2. *fuga prædam relinquunt* 81.47. *cum factione ſua in Boiemia profligati* 229.46. *Thabor oppidum occupant* 229.58. *pugnam detrectant* 230.6. *carceres Vratislauienſes replent* 252.53

Polonis unde ieiunium & tributum Pontifici 53.24

Polonus dux Praga euadit 46.11

Pondera & menſuras emendat Ottocarus 141.20

Pons Pragæ mirandi operis 100.5

Pontifex à Cæſare Roma pellitur 102.47. *inſtigat Polonum contra Georgium regem Boiemiæ* 245.32. *abſoluit Vratislauienſes à iuramento præſtito* 248.17

Pontifices Romani contra Bretislaum 52.29. *religionis authores in Boiemia* 247.24

Pontificum Rom. ſchiſma 37.6

Popularis licentia damnoſa 25.48

Portentum in conflictu 138.37

Portentum 9.24

Poſteritas Premiſlai quandiu duratura 9.31

Prædicatio verbi cuiuis conceſſa 193.39

Prædonum pœna 107.32

Prælium inter Chriſtianos & Ethnicos 39.34

Prælium equeſtre inter in Hungaros & Boiemos 50.32

Prælium cruentum ciuile ad Pragam 107.2

Prælium cruentum ad Ludomirium 111.51

Prælij ſtrepitus quam longe auditus 112.5

Prælium inter Hungaros & Boiemos 138.24

Prælium ad Lauam commiſſum inter Rudolphum Cæſarem & Otthocarum 142.54

Prælium ad Nicopolim ex errore infelix 208.15

Præfectorum duorum integritas & conſtantia 134.11

Præmonſtratenſium author 92.28

Præpoſitus Vicegradenſis pari ferè dignitate cum Epiſcopo 65.33

Præſagia de incrementis & duratione regni Boiemici 9.12

Præſules Olomucenſes ex cœnobio Strahouienſe decem continuata ſerie 112.39

Prætor Pragenſis crudeliſſimus 28.55. *interficitur* 29.34

Prætor Pragenſis ignominia notatus 79.56

Prætorianorum Henrici inſolentia 159.1

Praga regni Boiemi caput 2.6

Praga noua conditur 182.48

Praga à Polono capta 45.12

Praga obſidetur ab Henrico Cæſare 53.34. 102.14

Praga minor munitur 198.52

Pragæ ortus, etymon & augurium 9.44. *arces duæ* 9.2. *præcipua ædificia* 2.8. *noua ædificia Caroli tempore ædificata* 182.34

Pragæ excipitur Sigiſmundus 225.26

Pragæ occupatæ dies fit ſolennis 237.40

Pragenſis Epiſcopus fuit & Olomucenſis per annos XC. 59.9

Pragenſis vulgi licentia effrenis 255.28

Pragenſes in fide Friderici manent 109.46. *obſeſſi ſe dedunt ib.*49. *Cæſarem contemnũt* 109.55. *rebelles & contumaces iudicantur* 201.54 *in Boiemiam occidentalem* 218.47. *ſtrage affecti* 219.4. *nouum petunt ſenatum* 255.8. *ciuitates duæ in vnam coaleſcunt* 267.40

Pragenſium ad Cæſarem oratio 199.43

Pragenſium dogmata 212.55

Pragenſibus ſuccurrunt cæteri Thaboritæ 202.53

Pragenſibus Sigiſmundus annuit 225.25

Premiſlaus Lybuſſæ maritus & princeps Boiemorum 8.37. *colonus princeps fit* 8.40. *arator indicio Lybuſſæ deprehenditur* 8.50. *ab equo Lybuſſæ inuentus princeps ſalutatur* 8.57. *quid ruſticanum & cur retinuerit* 9.13. *quid monumenti poſteris reliquerit* 9.20. *metallorum indagator* 13.7

Premiſlaus id quod Prometheus 13.23

Premiſlaus victor ex prælio 112.1. *Friderici frater Olomucio donatur ib.*19. *à Cæſare citatus cauſa diffidit* 114.8

Premiſlaus cur in electione prætermiſſus 116.14

Premiſlaus Latomis Ratisbonæ inſeruit ibid. 53 *Philippo adhæret* 118.53. *Saxoniam vaſtat* 119.1

Premiſlaus rex Boiemiæ à Friderico II. magnifice donatus 121.45

Premiſlaus Otthocarus primus 125.24. moritur & ſepelitur ib.26
Premislaus Venceslai Luſci filius 126.48. Marchio Morauiæ ibid. cur parum pius reputatus 121.55. patri ſe opponit 128.40. exercitum in patrem ducit ibid. 48
Premislaus filius profligatus 128.56. patri ſupplex 129.1. carceri dicatur ibid.2. libertati & principatui reſtituitur 132.34. rex Poloniæ inauguratus à Papa 149.31. occiſus ib.34
Premislai boues in auras euaneſcunt 9.6
Premislai mandatum de mantica & carbatinis ſuis 13.8
Premislai miſera ſors 116.50. ad Vladislaum fratrem litera 117.12
Premislai regis filiæ quibus matrimonio iunctæ 124.37
Premuslai prouidens reſponſio ad coniuratos 133.16
Premislai ænigmatis explicatio 155.26. ars & aſtus 12.17
à Premiſlao ordine ſibi ſuccedunt reges Bohemiæ 119.11
Primates contra principem 61.5
Princeps Stiradio monenti recta, male auguratur 33.11
Princeps in ius vocat Satrapam 16.1
Principis auxiliares, Auſtrij 124.55
Principi quid maxime fauſtum & felix accidat 58.15
Principes Deo authore creandi 7.51
Principes Bohemiæ Verſouicenſibus exoſi 20.53
Principes qui Mediolanum obſident 96.57
Principes qui ſe cum Friderico Cæſare in expeditionem ſacram adiunxerunt 112.56. extincti 113.45
Principes imperij accipiunt feudum à Georgio tanquam à legitimo rege 245.44
Priuilegia regibus Bohemiæ conceſſa 147.52
Procopius vitæ innocentia claret 54.22
Procopius maior ſiue Raſus 212.37
Procopius minor ibid.40
Procopij Belinæ Comitis ſupplicium 53.10
Procopij Capitanei loco Ziſchonis 222.38. Lytomislium occupant ibid.49. Calixtinos etiam comburunt ibid.52
Proceres Hungari Danubio abſorpti 272.28
Proceribus Bohemiæ cur præmia data 182.14
Prodigium 31.48
Prodigia Premislai 9.8
Prodigiorum explanatio 9.25

Q

Querelæ in Bohemia contra præfectorum tyrannidem 146.44

R

Abus fluuius 50.25.140.18
Radeca 10.53
Radislaus Gurimenſis aduerſus S. Venceſlaũ 31.31
Ratiborius Verſouicenſis ſubſidia ex Polonia Premislao in Morauiam adducit 111.36
Ratiborius re bene geſta recipitur in gratiã à Friderico ibid.6. arce donatur ibid.13
Ratiborio acceptum refertur victoria ibid.7. refutatio quatuor articulorum 204.30
Ratisponenſis præſulis ius in Morauia & Bohemia 32.54
Regradenſe cœnobium ex manubijs Hungarorum ædificatum 49.14
Rhetium oppidum 105.7. à Bretislao expugnatur 70.25
Religio Romana Pragæ exploſa 203.4
Res nota, incognita melior 26.15
Rex Morauiæ eremita factus 24.34
Rex à filio offenſus 67.16
Rex de Cæſare queritur 104.11. in Luſatiam concedit ibid.
Rex Bohemiæ excommunicatus 122.9
Rex ad nuptias inuitatus 127.57
Rex Bohemiæ imperij elector 147.53
Rex pauper idem calumniator in Albertum Cæſarem dictum 151.23
Rex Venceslaus brutum animal 194.51
Rex Sigiſmundus fugit ab exercitu Ziſconis 216.24
Rex & Epiſcopus nihili 194.54
Rex Sulconi monacho applaudet 193.22
Rex minaciter Calixtinis reſpondet 195.56
Rex Venceslaus ex ira in apoplexiam, inde moritur 197.12
Rex pontificem contemnit 248.22
Rex Sterembergij arces inuadit ib.47
Rex ab Huſſitis reprehenſus 253.30
Rex in periculo vitæ 255.31. fugit ex vrbe Praga ib.35
Rex mæſtus ex obitu vxoris 261.27
Rex in Bohemiam tumultuantem vocatur ibid.58
Rex gubernatorem recuſat 267.6
Regis Ioh. Bohemi præconia 177.34
Regis expoſtulatio cum Pragenſibus 255.12
Regis negligentia excuſatur 265.44
Reges qui ſacræ expeditioni ſe adiungunt 113.2
Reges tres in expeditione Hieroſolymitana 94.2
Reges à Pannoniæ rege mirifice donatos 175.41
Reges Poloniæ & Hungariæ Viennam inuitantur 264.32
Regum Galliæ & Angliæ æmulatio 113.10
Regum Bohemiæ immunitates 151.28
Regum Othocari & Io. comparatio 177.35
Regum ambitio vana 113.18
Regina Hungariæ affinitatem Bohemiæ ambit 101.35
Regina Ottocari vxor anus ſterilis 139.29
Regina Ottocaro regi inſultat 142.33
Regina Bohemiæ fugam meditatur ex tyrannide Brandebũrgici 146.22. fugit Oppauiam ib.33

Regina

Regina ex adulterio grauida, adultero nubit 147.6
Regina ſenior arces dotales commutat 167.54
Clauſtrum Brunnæ condit 168.1
Regina & frater regi deferuntur falſò 169.24
Regina Eliza beth moritur 174.28
Regina ſe ſubducit 198.49
Regina Hungariæ amni mergitur 206.35
Regina Maria Pragæ coronata 269.5
Regina Gandala rei familiaris prouida 261.20. *moritur* ib.14
Regni decus omiſſum in Morauia 24.56
Regalia per vexilla tradi 70.46
Reygradenſe cænobium abſoluitur 54.21
Rixa inter Germanos & Bohemos 87.36. *inter Bohemos & Hungaros* 262 42
Rixæ authores caſtigantur ſeueriſſime ib.54
Rokytnice fluuius 67.44
Rhodus inſula in poteſtate Solymanni 269.58
Rohouttius Verſouicēſis tutor principis 14.50.*eius arrogantia & auaritia ib.*53.*fugit* 15.18.*in Lucenſes graſſatur ib.*23 *laqueo vitā finit* ib.39
Robertus quidam ſacra vendit in Bohemia 68.7
Robertus rex Neapol. Guelphæ factionis 164.7
Robertus Anglus epiſcopus Olomutij 122.58. *quæ eccleſiæ donauerit* 123.6
Rokita miles Bohemus Gracūm Cæſarem regi conciliare ſtudet 102.6
Rochezanus monachos inſectatur 225.42.*Praga fugit* 226.1. *Capiſtrano diſputationem offert* 237.27.*probris inſectatur Capiſtranum ibid.* 35.*omnia Pragæ pro arbitrio gerit* 246.34.*ſacris interdictus* 247.41
Rochezani prudentia & timor 242.3.*concio ante electionē* 244.10 *conſiliū ib.*15.*mors* 250.55
Rochezano ſpes facta de archiepiſcopatu 225.33 *ſed euanuit* ib.39
Ricžianum expugnatur 213.35
Rom. Pontifex ſacra vernacula lingua adminiſtrari prohibet 71.17. *cur Bretiſlao reconcilietur* 33.50.*frangendæ fidei author* 233.11
Romani pontificis in declarandis regibus præſumptio 130.44.*bonis diſplicebat* ibid.
Romano pontifici iurant 181.40
Romanis plus quàm Bohemis fauet Sigiſmundus 226.15
Roſenſes conſpirant in regem 148.7
Rudolphus Comes ab Habsburg Ottocari magiſter equitum 141.27.*Imperator renunciatus* 141.25.*tenuis per affinitates creſcit* 141.30.*Auſtriū ſibi ſubijcit* 141.48.*victor monaſteria expilat* 143.27.*regnū Bohemiæ occupat* 156.8. *viduā ſenioris Venceslai coniugē ducit ib.*14. *ſordidis quæſtibus addictus ib.*18.*debita contracta diſſoluit ib.*28.*Bauarum Stracouicēſem oppugnat ib.*34.*in caſtris moritur* ib.42
Rudolphus dux Saxoniæ ad bellum vltramarinū hortatur 183.22
Rudolphi & Otthocari congreſſus 142.5
Rudolphi tentorium callide conſtructum ibid.25
Ruffi dies infauſta regibus Bohemiæ 272.47
Ruſticorum ſtrages 264.10

S

Sacella à Borinorio in Bohemia ædificata 26.31
Sacellanus cum haſta Venceſlai 85.37
Sacerdotes linguaces loco moti 254.13
Sacerdotes cremati 213.50
Sacerdotes Bohemi caſtigati refragantur 115.51
Sacerdotum libido 92.45 *caſtigatur* 93.23
Sacerdotum tumultus 115.53
Sacrilegium in præſulem commiſſum 24.23
Sæuitia muliebris in infantes 12.13
Sagarum ænigmata fallacia 18.31
Sagarum præſtigiæ 18.35
Satum flumen 131.57
Salinæ repertæ & amiſſæ 13.48
S. Stanislai Poloni ſanctitas vnde patuit 63.34
S. Venceslai translatio 35.41
Sarca Amazon fraudulenta 12.9
Sarmatia Slauinarum gentium partus 3.32
Sarmatia quibus finibus finiatur 3.30
Sarmatarum mos 3.38
Saxones Conrado ſupplices 89
cum Henrico ſtant ibid.9
proſcriptus ibid.26
Luſatiam populantur 118.46
Saxonum & Miſnorum ſtrages 16.10
Saxonum domus occupata Pragæ 199.7
Sbinco archiepiſc. auxilia petiturus contra Huſſitas moritur 190.6. 194.6
Scandauia inſula 3.36
Sciabadenus Baſſa 232.58
Schola prima in Bohemia conſtituta 26.38
Scholaſtici Germani Pragam deſerunt 193.8
Sclauini quo cibo delectentur 6.27
Sclauinorum vetus ſuperſtitio 5.55
noua ſuperſtitio 6.6
Scomma in pictos Bohemorum calices 213.1
Scripturæ ſenſus deprauatus 214.13
Scyrri 3.50
Sedislaus Sterembergus regi fit ſupplex 165.43
Seditio aduerſus Lybuſſam 7.38
Seditio noua Pragenſium 254.50
Selymus patrem veneno tollit 263.42
Senatus authoritas imbecilla 196.40
Senatus corruptus Pragæ 213.4
nouus inſtitutus ibid.8
Senatores iugulati 197.5
Senex diues præcipitatus 15.3
Sententia à rege lata 20.49
Sententiæ de ſuſcipiendo vel renuendo imperio dictæ à Bohemis 140.43
Seſemus crudeli modo necatus ab Huſſitis 200.52
Seuo mons 3.34

Forgatio Sicario caput amputatur ibid. 31
Forum iudaicarium reſtitutum 260.14
Franciſcus Cardinalis Florentinus Latinæ claſſis præfectus 233.14
Franciſcus Perenus ſalſe proteruiam Tomorræi ridet 272.10
Franciſcanorum familia in Bohemiam introducta 121.52
Fratres de regno certant 256.40. reconciliantur 47.56
Frankſteina exuritur 249.8
Fridericus Barbaroſſa imperialis dignitatis defẽſor acerrimus 95.6. Cæſar deſignatus 94.45
Fridericus Vladulai Bohemi F. caſtellum Mediolani expugnat 97.40. ex Italia domum reuertitur 102.37. F. Cæſar Mediolanum triumphans ingreditur 99.9. regni ſucceſſor declaratur murmurantibus Baronibus 103.34
Fridericus XV. Epiſcopus Pragenſis 123.12
Fridericus Praga potitur 10[illegible].41. popularis ib. 47
Fridericus regno ad tempus cedit in Hungariam 104.18
Fridericus interrex ib. 23. regnum repetit 105.13
Fridericus à Cæſare confirmatur in regem 105.[illegible]4
Ratisbonam ad comitia vocatus ibid. 57
Friderici vxor prudens & popularis ibid. 48.
Fridericus biduo Sobieslaum anteuertit 106.49. ad comitia euocatus à Conrado regno priuatur 109.39. per Cæſarem reſtitutus 11[illegible].9. Pragam defendit ib. 50. nouum fidei ſacramentũ à nobilibus exigit 111.9. Morauiam vaſtat 111.17
Fridericus Barbaroſſa dux ſacræ expeditionis 112 (50
Fridericus Bohemiæ princeps moritur 113.24
Fridericus II. Cæſar deſignatus 121.24 comitia Argentinæ vocat 123.38. Henricum filium Cæſarem deſignat ib. 44
Fridericus Auſtrius iniurias vlturus in Boiemiã 124.53. Vetoniam oppugnat ibid. 58. [illegible] offert, poſt renuit [illegible]
Fridericus Auſtrius Cæſari conciliatur, redemit à Boiemo Viennam 128.18
Frideric⁹ Cæſar cur ex Italia in Germaniã 127.16
Fridericũ Auſtriũ inuadere iubet Bohemũ 128.1
Fridericus Auſtrius merito ab Hungaris interfectus 133.54
Fridericus pulcher competitor regni Boiemiæ 156 57
Fridericus Cæſar à Viennenſib. obſidetur 248 2
à Cæſare Ludouico occiditur 166.46
Fridericus regnum Boiemiæ Ladislao patrueli ſaluum vult 231.41. in Italiam Ladislaum ſecum ducit 234.6. Vladislaum regem Boemiæ confirmat 252.24
Friderici Auſtrij barbara inhumanitas 132.25
[illegible]itudo iuſtitiæ adminiſtrandæ 101.18
manſuetudo 112.25. Barbaroſſa in Aſia progreſſus 113.4
Friderici II. fœdus cum rege Galliæ [illegible]
Friderici Auſtriæ ſumma barbaries [illegible]
Friderici coniunx Leonora [illegible]
Friderico Cæſari noua miſſa auxilia [illegible]
Friderico ſuccenſet nobilitas ob magiſtratus Germanicos [illegible]
Fuga Hungarorum & ſtrages [illegible]
Furorem vulgi declinat rex 253.58

G

Galliæ Rex ambit regnum B[illegible] 244.2
Galli inſtitutionẽ Electorum [illegible] ferunt 43.27
Galli magnifica pollicentur 244.4
Gambacurta capitur 1[illegible]2.10
Gambacurtæ proditio in Carolum IV 1[illegible]1.[illegible]2
Gaudentius Gneznæ præſul [illegible]1.18
Genua Cæſari contumax 104.43
Georgius Trencinius 2[illegible]1.40
Georgius Fiſcellinus iureconſultus 209.41
Georgius Podiebradius Albertum fugat 229.49 regem extra vrbem ad colloquium educit 241.18. Maynardo opponitur 232.12. Praga potitur ib. 20. magiſtratus conſtituit ib. 24. Boemiam gubernat 234.45. de reducendo Ladislao deliberat 235.13. prorogat ſuum magiſtratũ 242.31. rex Boiemiæ creatur XIV. 244.24
Georg. de ſua coronatione ſolicitus ib. 35. rex coronatur ib. 45. Monaſteria diripit 250.37. iurat Pontifici 244.48. Matthiam prouocat ad duellum 250.10. de ſucceſſore ſollicitus 250.40 in conuentu mentem ſuam aperit 246.54
Georgij filia duci Saxoniæ pacta 245.54
Georgij filij principes 248.8
Georgij regis ſtatua ibid. 10
Georgij Ceeli ducis ruſticorum [illegible] 264.3
Georgij demortui regis liberis ſatisfit 253.43
Germani cum Vdalrico profligati 73.43
Germania tota in Boiemos armata 220.2
Germani deſpondent animum 204.11
Germani terga vertunt panico terrore 220.26
Germani ad Auſtiũ cæſi 223.10. in factiones diuiſi 88.58
Germanorum & Bohemorum vetus mos [illegible]
Germanorum præfectorum auaritia 1[illegible]4.4[illegible]
Germanos principes hortatur Sigiſmũdus ad Latinæ linguæ ſtudium 209.36. liberalis in doctos [illegible]
Gerardus Epiſcopus Pragenſis in fratrem [illegible] uus 65.20. moritur 6[illegible]
Gerardo lis mota de Epiſcopatu Olomucenſi [illegible] gante rege [illegible]
Gertrudis mors & ſepultura [illegible]
Geſco Verſontcenſis ex factione B[illegible] dimittitur incolumis 79.55. [illegible] notatus ibid.
Gibellini Parma expulſi 171.38
Gibellinorum & Gulphorũ origo prima 123.47
Giſcra regiæ partes defendit in Hungaria 231.53

fidus

ſidus Ladiſlao ſatelles 232.45. Ladiſlaum Huniadem capit & complices 240.44
Glaciem exaſtum 81.50
Glogouia oppugnata 77.48
Gonzagæ fiunt Marchiones à Sigiſmundo 210.33
Gnecznacapta 52.2
Gorlitium à Boiemo captum 171.43
Gotius Vrbeuetanus legum peritiſſimus 150.15
Gradycum monaſterium exurunt Thatari 131.10
Graditia Mora flumio cingitur 249.19
Graſſatorum receptus ſolo æquantur 267.44
Griffina Polona Boiemo ſororis marito ducatus duos legat 148.37
Gusluaginus Angleriæ comes vir ſagax 97.10 capitur & à Cæſare male habitus 102.35. è carcere euadit 104.35. Mediolanum reuertitur 104.37. eius diligentia & labore Mediolanum reſtauratum ib.40. Mediolani reſtitutus 101.23
Gubernator Hungariæ quæritur 266.40
Gubernatorem offenſum Ladiſlaus placat 241.28
Guelphorum & Gibellinorum origo 123.47
Guido Blateranus ſiue Blandrata deditionem Mediol. ſuadet 98.20. eius prudens oratio ib.30
Gurimum obſidetur 19.39
Gurimenſis æmulus imperij 13.27. plectitur 13.44
Gurimenſes Boleſlao ſe dedunt 36.32
Gymnaſium literarum prohibent erigi Pragenſes 150.24

H

HAna fluuius Morauiæ 16.25
Hæreſis Piccardæ origo 110.13
Henricus Cæſar donis corruptus 45.2. contra Breтiſlaum 49.40
Henricus pater à filio captus in carcere moritur 63.27
Henricus iunior Vratiſlaum Boiemum ad ſe pellicere conatur 63.23. Vratiſlaum regem Boiemiæ declarat 65.11
Henricus Epiſcopus Olomucenſis 87.5. Romã pergit 92.30. Conradum Vladislao reconciliat ib.52
Henricus à Conrado proſcriptus 89.26
Henricus Auſtrius fugit 105.9. moritur fracto crure ib.11
Henricus primus dux Auſtriæ 105.14. in margine
Henricus XIII. Epiſcopus Pragenſis 109.18
Henricus Friderici F. Cæſar deſignatus 112.52. 113.27. principatu ſe abdicat 116.14
Henricus Epiſcopus gubernator Boiemiæ 113.41. interrex 114.30
Henricus Premislaum & Adalbertum Marchionem ſuperat 114.55
Henrico inſidiæ ſtructæ 115.8. incitatur ad vindictam ibid.15
Henricus Lignicenſis ſe Thataris opponit 130.3. infeliciter pugnat ib.40
Henricus VI. Vratislauienſis princeps 148.25
Henricus à Lyppa Poloniæ præeſt 150.6
Henricus Comes Lucemburgenſis imperator 157.39
Henricus Carinthiæ interrex Boiemiæ ibid.30. regnum expilat 158.2
Henricus proceres indictà cauſa damnat ibid.21
Henricus Coniugis ſuæ ſororẽ impari nubere vult, quod illa negat ibid.45
Henricus interrex multos in fidem adigit 160.33
Henricus Lucemburgius Romæ coronatur 163.34
Henrici Cæſaris Lucemburgẽſis prima in Italiam profectio ibid.30. Turrianis deiectis Vicecomites præfecit Mediolano ib.32
Henricus à Lyppa Trencinienſem fugat 163.47
Henricus Cæſar Bonconuenti moritur veneni ſuſpicione 164.15
Henricus à Lyppa reginæ ſenioris bona curat 165.16. capitur ib.24
Henricus Auſtrius captus in prælio liberatur 159.13
Henricus Roſenſis à Thaboritis cæſus 203.30
Henrico datur diſcedendi poteſtas 161.18
Heluetij quas tenuerint regiones 3.8
Helichardus Pragæ V. Epiſcopus 47.42
Hermannus X. Epiſcopus Pragenſis 70.38. turbis cedit 79.34
Hermannus epiſcopus Vladislao fauet 79.32. moritur 84.29. aulicus magis quam religioſus ib.
Hiaromirus XX. Boiemiæ princeps patri ſimilis 44.18. ſimplex & iners ib.15. venator ib.18. Vicegrado in arce obſidetur 45.12
Haromiri vulnera diuinitus ſanata 44.40. inuectiua in Verſouicios 50.54
Haromirio oculi à fratre eruuntur 46.18
Hieroſolyma à Saladino capta 113.12
Hieronymus Stridonenſis 4.2. teſtamentum in Sclauonicam linguam vertit 4.4
Hieronymus Io. Hus collega 193.52. facundus & doctus ib.d.55
Hinco à Vetouia regi rebellis 245.13
Hiſtria & Carinthia Otthocaro venditur 136.52
Hormidurus rex Morauiæ 19.50
Hoſpitale prope Pragam conſtructum 107.21
Hoſtes declarandi ab imperatoribus mos 96.41
Hoſtiuitius XI. princeps Bohemorum 20.2
Houoras Hiaromirij venatorum dux 44.24
Houoræ fidelitas 44.33. præmium fidelitatis ib.45. Baro factus ibid.
Hradecium à Thaboritis captum 205.55
Hungari cum Morauis à Boleslao ſternuntur 36.44. in Auſtriam ibid.18. cur in Morauos 48.50. à Boemis funduntur 82.33. regem Belam non amant 87.40. prouincias Imp. Conſtantinopol. poſſidebant 102.9. à Thataris atrociſſima perpeſſi 131.42. cæſi 132.19. cæduntur 134.38. flumine abſorbentur 138.28. Dominis ſuis non ſat morigeri 151.58. decus imperij Alberti

Digitized by Google

non concedunt 229.34. Vladiſlaum Polonum regem poſcunt 231.10
Hungaria opulentior Boiemia 257.28. ad Idololatriam procliuis 68.34. diſſolute viuunt 268.38. veterno oppreſſi 270.7. præcipites ad mortem 272.2. Orebitas diſſipant 202.10
Hungarorũ bellum aduerſus Saxones 28.10. ſtrages 163.48. arrogantia 270.49
Hungaros prius inuiſit Ladislaus 235.33
Huniades regni gubernator inſtitutus 233.56. vocatus à rege, regni limites prudenter tranſire non vult 239.3
Huniadis fuga 233.40
Hunni Auguſtam obſident 34.57
Hunnorum aſtutia in repetenda Pannonia 23.45
Huſſitæ non ſunt hæretici 247.4
Huſſitarum ciuitates 200.8. capitanei ibid.15. ſacerdotem rex ab ara deturbat 237.54
Huſſitis nullus à rege honor habitus ibid.46
Hyruinus hiſtrionem fabulæ gerit veterator 74.41
Hyrri 2.50

I

IAgellus Lithuanus 207.20. baptizatur ibid. Lithuaniam Poloniæ coniungit ibid.25
Ianus Smiritius capitis ſupplicio affectus 235.46
Iani Vayuodæ potentia 271.6
Iaromyrius fratrum minimus admitti vult ad hereditatẽ 59.45. habitu ſeculari in Poloniam ſe transfert 60.8. Vratiſlaum fratrem laceſſit ibid.12
Iaromyrius, qui & Gerardus 62.5
Iaromyrus Epiſcopatum ambit 60.52. Epiſcopus Pragenſis ibid.6. Epiſcopatum Olomucenſem ambit inuito principe 62.8. contumax 62.21. ab Epiſcopatu ſuſpenditur ibid. per Mathildim reſtituitur 62.36
Iaromyrius Cæſari comes in Italiam 87.35
Iaromyrio ſpem fratres inyciunt Epiſcopatus Pragenſ. 60.48
Iaromyrium Epiſcopum confirmat Henricus Cæſar 62.3
Iglauia à Georgio obſeſſa 245.9
Iglauienſes à rege cur reprehenſi 269.49
Induciæ à viris ab Vlaſta petitæ 10.57. triennales inter Bohemum & Polonum 88.17. firmatæ admiſſis quatuor capitibus 204.18. triennales inter regem & Vratiſlauienſes 246.26
Innocentes vita plectuntur 258.27
Inquiſitio Magorum & ſagarum in Boiemia 65.43. contra idolatras 68.40
Inſignia regni Boiemiæ mutata 99.30
Inſidiæ deteguntur 86.21
Inſolentes Boiemii in Miſnenſes 249.31
Inſubres cæteri contra Mediolanenſes 96.38
Interregnum in Germaniam annorũ XVIII. 140.35
Interregni incommoda 163.20
Interregnum ſacrum in Boiemia 198.21
Ioan. Papa aduerſus Ludouicum 169.36
Ioannes Vlaſſimus Epiſcopus Olomutij 184.24
Ioann. Scholaſticus XX. Epiſcopus Pragenſis 123.33
Ioann. XII. Pragenſis Epiſcopus 88.40
Ioann. XXII. Epiſcopus Pragenſis 140.43
Ioann. XXIV. Epiſcopus Pragenſis 156.50. eccleſiæ ſuæ auget reditus 175.21
Ioan. Caroli frater Marchio Morauiæ moritur 185.34
Ioan. a Lichtenberg. Epiſcopus Argentinenſis 186.11
Ioan. Hus litem vicit 193.7
Ioan. Huſſus contra indulgẽtias ib.12. Praga pulſus ibid.48. in pago concionatur ib.50. Pragam redit 194.22
Ioan. Hus & Hieronymus combuſti 198.36
Ioan. XXIII. Papa 194.24
Ioan. Olomucenſis Epiſcopus XXXII. 217.7
Ioan. Auſtrius Albertum patruum Cæſ. confodit 157.27
Ioan. Hunniades Turcos vincere docuit Hungaros 232.46
Ioan. Capiſtranus cucullatis Boiemis conuertendis deſtinatus 237.10
Ioann. Lucemburgius Cæſaris filius rex Boiemiæ deſignatur 160.27. Boiemiæ Electus 162.44. ducit vxorem Elizabetham Boiemam 160.24. deſignatus rex in Boiemiam tendit ibid.30 per tumultũ Pragam occupat 161.6. Vicarius patris in Imperio 163.28. bello Italico ſe accingit 164.12. inuitus Germanos dimittit ibid. 55. Lucemburgum migrat 165.10. redit in Boemiam ibid.22. Lucemburgum ſecundo redit 166.24. Ludouico Cæſari fauet ib.40. ad bellum promptius ib. Luſatiam occupat ib.57. offenſo in reginam animo 167.14. gulæ & luxui deditus 168.7. Lituaniam amiſit ibid.35. audax in rebus arduis 169.4. in itinere adortus ibid.6. Boiemis non valde gratus ib.10. protectionem Brixianorum ſuſcipit 169.45. quo conſilio Italiam adierit 171.28. filium Carolum reb. Italicis præficit 172.32. ſe purgat apud Cæſarem 172.35. excuſat ſe apud Cæſ. ibid. vlciſcitur iniuriam à Miſnenſibus ſibi illatam ibid. 41. Ioanni regi Galliarum filiam deſpondet ib. 48 iterum in Italiam 174.2. cum Carolo filio redit in Boiemiam ibid.10. Cæſ. pontifici recõciliare ſtudet fruſtra ibid.24. theſauros eccleſiarum capit ibid.38
Io. regis prima expeditio 163.12
Ioan. archiuum regni inſtituit 176.25
Ioan. Marchionis Morauiæ filij 185.37
Ioan. regis exercitus in Italiam 171.16. liberi 174.31. filio in ſolatium ademptæ vxoris Tirolenſis comitatus datur 176.13
Io. regis cæci profectio in Galliam ad bellum 177.6

Teme-

Digitized by Google

Temerarius ibid. 17. eius audacia ibid. 25. mors ibid. 26. Lucemburgi ſepelitur ibid. 31
Ioann. Hunniadis obitus 240.1
Io. Hunniadis filij ibid. 4
Ioan. Regi à Lucemburga tres filios peperit regina 167.26
Iodocus Marchio Morauiæ profligat Hungaros 189.38
Iodoci Roſenſis oratio 247.9
Iſo VI. Epiſcopus Pragen. 50.19
Italia patrocinium Ottocari expetit 138.46.
Itali cur contenti de inſtitutione Electorum 43.25
Iter Adalberti à Roma in Boiemiam per Hungariam 40.38
Iudæi medici principibus & populo pernicioſi 176.54
Iudæus medicus regem Ioann. altero oculo priuat 176.51
Iudæorum Pragæ facinus in Chriſtianum 152.34
Iudæis cur Pragæ ſynagoga conceſſa 41.12
Iudex vrbanus à Ziſcone confoſſus 197.4
Iudith filia regis in Miſniam ad maritum adducitur 169.18
Iugum muliebre vt excuſſum 12.15
Iula apud Hungaros præfectus 21.36
Iudithæ raptum Cæſar vlciſci ſtatuit 49.40
Iulianus Cardinalis Cæſarinus violatæ pacis morte ſua pœnas dat 233.44
Iurgium inter principes Pragenſes de regno 46.5
Iurgium priuatum inter Imper. & regẽ Boiemiæ 127.26
Iurgium de impotentia inter maritos 139.30
Iuramentum regi obijcitur 240.30
Iuramenta vt eludantur 50.14
Ius Polonicum 207.18
Iuttha Cæſarem placat 50.7
Iuuenum conſilia 154.36

K

Kvnigundis Venceslao Premislai filio datur 120.10

L

Ladislaus Neapolis Rex ad regnum Hungariæ inuitatur contra Sigiſmundum 208.36
Iaderam Venetus vendit 208.57
Ladislaus Alberti filius poſthumus 231.5. rex coronatur ibid poſtulatus à Boiemus negatur 232 31. ab Auſtrijs repetitur 234.40. prius Hungaros inuiſit 235.33. Viennam ſe confert 239. 28. Auſtrijs reſtitutus 235.12. viduam Hunniadis conſolatur 240.22. Alberti Cæſaris filius rex Boiemiæ XIII. 236.47. Budam venit 240.32. coronam Boiemiæ accipit 237.2. magiſtratus conſtituit in Boiemia ib. 58. in Sileſiam tendit ibid.
Ladislai ingreſſus in Boiemiam 236.54
Ladislai liberalis indoles 232.40
Ladislai ſoror regi Poloniæ pacta 238.2
Ladislaus Hunniades capite plectitur 240.46
Ladislao regi coniunx data 240.57. ante nuptias moritur 242.13
Latronum receptus euerſi 189.27
Laudenſes legati contra Mediolanenſes 96.21
Lechus Czechij frater 4.15
Legatus Pontificis cenſuram agit in Boiemos ſacerdotes 115.45
Legatio Pontificis ad regem Boiemiæ 115.39
Legatio Baſilienſis concilij ad Boiemos 209.54
Legatio ſplendida ad Cæſarem 159.26
Legatio in Galliam 241.37
Legati ad Vitholdum ad Sigiſmundum adducuntur 219.19
Legati ad Caſimirum Verſouicenſes latrones poſtulatum 54.54
Legati ad Pontificem à Georgio Rege 245.56
Legatis dicendi poteſtas negata 244.8
Legati Pontificis in Boiemiam miſſi 246.11
Lemures & Laruæ fugantur à D. Procopio 54.30
Leonora Luſitana Friderici coniunx 234.23
Leopoldus Auſtriæ fugit 62.57. Auſtriam Hungaris adimit 65.1. Morauiam inuadit 62.48 clàm fuga elabitur 70.20
Leopoldus VII. dux Auſtriæ 123.53
Leopoldi querela 124.6
Leſco ſententia optimatum princeps dicitur Poloniæ 120.56
Leſconis Nigri Poloni teſtamentum 148.36
Lex contra Bretiſlaum 52.44
Lex Carolina ſiue Aurea bulla 183.54. de viduis 186.47. contra prædones 260.10. de Piccardis, Calixtinis & Romanis 262.25
Licentiæ frenum à Carolo iniectum 184.10
Lis inter fratres per arbitros compoſita 20.17
Lis compoſita inter Epiſcopum & Marchionem Morauiæ 89.41
Lis de pluralitate votorum 193.2
Lis inter reges Hungariæ compoſita 102.13. de vtraq; ſpecie ſacramenti à quo primum mota 195 26. de religione compoſita 260.20. Budæ inter Germanos & Hungaros 229.9
Lithuaniæ deſcriptio 168.30
Lorecus Verſoùicenſis 71.3. principem occidit ib. 13
Lorecus caſu ſuo gladio confoſſus ib. 18
Lotharius cur Henricum oderit 66.26. Boiemis infenſus 85.26. pro Otthone cladem inſignem capit ibid. 36. inter Bohemum & Polonum arbiter 88.13
Lotharij mors 88.55
& ſepulchrum ibid. 57
Lotharingi præfectus capite plectitur 87.41
Luca in Etruria à Carolo in libertatem aſſerta 185 . 29
Lucenſes Etruſci regis Io. Boiemi imperio ſe ſubdunt 172.4
Lucretia Bretiſlai coniunx 68.30
Luctus ingens 242.20

Digitized by Google

Luderus ſiue Lotharius Saxo rex Romanorum 65.37
Ludi ſeculares in Iubileum verſi à Bonifacio VIII. 192.42
Ludi equeſtres 168.12
Ludmilla prima Chriſtiana in Boiemia 26.24
Ludmillæ pietas 28.3
Ludmillæ viduæ ſanctitas 31.10. necatur à Drahomira ibid.14. corporis translatio 32.43
Ludouicus VIII. rex Gallorum 110.31. Piccardos delet ib. filium Marchia Brandenburgenſ. donat 166.56
Ludouicus Caſ. nunquam à Pontifice approbatus 169.39. Cæſar Ioan. regem rebellem declarat 172.12
Ludouicus vltimus Comes Flandriæ 177.21
Ludouicus XI. annorum regendi imperitus 266.36
Ludouicus ſe Hungaris non committit ib.51
Ludouicus Marchio fratri Marchiam reſignat 180 48
Ludouic. Marchio Cæſari Carolo vt reconcilietur 181.13
Ludouicus rex Hungariæ natus 261.13. Biennis coronatur 261.42.262.34. Phagedæna laborat 176.35. regnum Boiemiæ petit 267.22. magiſtratus omnes in Bohemia mutat 269.23
Ludouicus rex in prima acie collocatus 272.7
Ludouici regis nuptiæ accelerantur 268.13
Ludouici egregia indoles 267.18
Ludouici regis ominoſa vox 272.11
Ludouic. rex aqua merſus ib.32
Ludouicus rex cum regina Pragam cocedunt 269 1. iurat Boiemis ib.4
Ludouicus petit ſe hæredem ſcribi 269.56
Ludouicus veneno appetitur 270.35
Ludouico Caſ. abrogatum à Pontifice imperium 176.37
Luſatia ſuperior 14.2
Luſatij olim Sirbij 14.3
Luſatij ad Saxones inclinant 65 39
Luxus Perſicus 168.10
Lybuſſa Cracci filia imperio præficitur Boiemorũ 7.1
Lybuſſæ ingenuitas 7.14. iudicium 7.8. excuſatio 7.22. apologus 7.40. aſtus & ars 9.34. nuptiæ ib. vaticinium & aſtus ibid. de Praga augurium 9.50
Lybuſſæ & Premislai filius 9.57. ſepultura 10.2 mors ibid.
Lybus arx 7.21.10.2
Lycus Auguſtanus fluuius cruore fœdatus 35.4
Lypſia Pragæ Colonia 193.10
Lypnicia arx obſeſſa 16.30. flammis exuſta ibid. 36
Lythomirium oppidum cur muniatur 48.32
Lyppana factio Friderico Duci Auſtriæ ſe dedit 166.5

M

Magicum oſtentum à Thataris in pugna editum 130.33
Mahometis in Hungariam apparatus 238.43
Magiſtratus indigenis non aduenis conferendos 164.50
Mahometes repulſus Bellegrado 239.30
Mandata de Fiſco 263.14
Manuelis Conſtantinopolitani Caſ. ſcelus & fraus 94.10
Margareta Galliæ regis filia Ladislao nupta 240.57
Mutina proditor in conſpectum principis fato trahente venit 76.21
Marchio Eſtenſis captus 173.54
Marchio Miſniæ à Thaboritis cæſus 224.13. inſidias effugit 230.25. Polonis grauis ib.32
Marchio Brandenburgius Ludouici regis pædagogus 267.16. Boiemiæ feudatarius 127.4
Marcomannorum gloria 3.18
Maria Sobieslai filia Leopoldo Auſtriæ deſponſa 88.34
Marobodius 3.17. & 25
Martinus V. Pontifex Maximus 209.28
Martyres Pragæ facti 194.49
Martini Lutheri dogma 268.46
Maximilianus cæditur 257.18
Maximilianus Albam regiam diripit ibid.4 vexillum Matthiæ reſtituit ib.23
Maximiliani I. Cæſaris apophtegma 265.3
Maynardus Epiſcopus Pragenſis XI. 84.36 Ludibundus moritur 88.39
Mileſius Sucoslai filius cæſus 20.33
Maynardus ſe purgat 87.10. captiuus moritur 232.27
Matthæus Comes Trencinienſis Morauiam populatur 163.35
Matthæus Vicecomes liberalis 164.18
Miſnenſes illuſi 218.44
Matthias Hunniades captiuus Viennam ducitur 240.48. à Georgio Pragam vocatur 242.35 rex Hungariæ dictus 244.27. ſubornatus à Pontifice contra ſocerum regem Boiemiæ 248.26. Graditiã oppugnat 294.12. Brodã vſq; pulſus ib.24. aſtu elabitur 289.50. Georgium vrit verbis 250.21. in Cæſarem cur iratus 252.30 Auſtriam vaſtat ibid. extorquet à Cæſare inueſtituram Boiemiæ ibid. repulſam paſſus Boiemiam vaſtat 252.12. Poloniam vaſtat ibid 55 à Polonis fugatus ibid.45
Matthias Podiebradij ſicarios ſubornant 255.50
Matthiæ regi Hungariæ filiam dat Georgius rex Boiemiæ 244.34
Matthiæ regis ad prouocationem reſpõſum 250.17 eius coniunx 254.33. mors 256.17
Matthiæ regis ſpurius à Vladiſlao profligatus 256.50
Mechtildis Angliæ regis filia Cæſari nupta 127.56

Mediola-

Digitized by Google

Mediolanum obſidetur 96.56. à Friderico Cæſare funditus euerſa 102.30
Mediolanenſis obſidio 96.56
Mediolanenſes legati ad Cæſarem Barbaroſſam ibid.25
Mediolanenſes hoſtes imperij declarantur ib.42 Cæſari rebelles 101.30
Mediolanenſium crudelitas 96.49. eruptiones 97.16
Mediolanenſ. rege vtuntur mediatore apud Cæſ. 98.37. Cæſari deduntur 99.4. fidem iurant ib. 14. rebelles 101.30
Meſcho princeps Poloniæ ad Eremitas 42.2. muribus arroſus 124.30
Meſchonis Poloni ignauia carpitur 51.18
Metalla Boiemica 2.33
Metalla Cuthnenſium minus abundant 258.12
Metallorum inuentor Premiſlaus 13.7
Methudius Morauiæ primus antiſtes 23.14
Methudius Morauorum præſul 23.14. in Boiemiam ducitur à Boriuorio 26.22
Methudius & Cyrillus quos populos ad Chriſtum adduxerint 26.53
Methudij mors 28.37
Morituri Bretiſlai oratio 55.23. filios ad concordiam hortatur ib.30. hæreditatẽ diuidit ib.40
Mos à Premiſlao in coronandis regibus Boiemiæ 13.10
Milota proditor fugæ principium facit 143.6
Milotæ proditionis præmium ibid 50
Militum Chriſtianorum impietas 94.18
Milada 12.19
Miſſa condita 88.42
Miſnenſes auxilio Henrico veniunt 159.5 Delentur ibid.13
Myroſlao condonatur, ſi pandat authores 86.43
Myſtibogius neglectus 2[illegible].4. fratri bellum mouet 2[illegible].10. in Morauos 21.3
Miſtibogij letum horrendum 21.48
Miſnenſium naualis excurſio prima 15.40. ſtratagema ibid.56
Mnatha VI. princeps Boiemiæ 14.7. venator ib.10
Mnathæ mors 14.48
Moguntinus monet regem officij ſui 163.1
Moguntini electoris oratio pro Boiemis 159.50
Monachus Tribunus plebis 201.10
Monachi quidam interempti, direptum monaſterium 196.26
Monaſterium ſiue Lucenſe cœnobium 57.47
Monaſteria direpta 198.43
Monaſteria ſplendidiſſima combuſta 213.14
Moneta adulterina in Boiemia 174.36
Monomachia Radiſlao à Venceſlao oblata 31.41
Mons Sembor 24.35
Mons regius in Pruſſia ab Otthocaro conditus 137.33
Montes Cerconeſſi 2.19
Mora fluuius 25.[illegible]
Morauia in duos fratres diuiſa 59.42. vinifera x 25.34. Georgium dominũ agnoſcit 245.4. ad Matthiam deficit 248.53
Morauiæ nomen vnde 24.48. regiones ibid. regni origo & fines 23.26. deſcriptio 25.4. fluuij & vrbes ib.8. regnum à Cæſare in prædam vicinis datum 24.31. fines populantur 218.8. Reges 23.38. vrbes Ziſconi non fauent 221.2
Morauiæ rex vt Pannonia ab Hunnis ſpolietur 23 46
Morauiæ præfectus timiditatis inſimulatus 215.9
Morauia flumen 25.19
Moraui à Boiemis profligati 16.44
Morauorum & Boiemorum mores ſimiles 25.36
Morauos Vogenus reprimit 16.5
Mulierum imperium traducitur 7.10
Mulierum Thaboritarum crudelitas 217.35
Mumia in Morauia à Sternbergio inuenta 25.27
Munera in Galliam 241.40
Mutus veneficus capitur 173.28
Mutina Verſouicenſis principi infidus 76.4. cum filijs iugulatur & in familiam ſæuitur ibid.40
Mutina & Regium Bohemo ſe dedunt 171.50

N

NEclan X. princeps Boiemorum 18.5. eius etymon ibid.
Neclæ pietas 19.5. ignauia 18.35
Neoburgum Danubij fruſtra obſideri 128.13
Nezamiſlaus V. Boiemorum princeps 13.16
Nezamiſlaus quid ſignificet ibid.
Nicolaus XXI. epiſcopus Pragenſis 132.35
Nicolaus Otthocari filius Dux Opauienſis 137. 38
Nicolaus antipapa 173.7
Nicolaus quidam Romæ Auguſtum ſe dicit 181. 36. capitur & in Galliam ad Pontificem mittitur ibid.
Nicolaus Gaza Palatinus 206.22
Nicolaus V. Papa Fridericum coronat 234.27
Nicolaus Tolentinas 210.23
Nicolaus Hus 215.27
Nicopolis expugnatio 207.45
Nimburga 158.51
Nimburgenſes confirmati defendunt ſe ab Henrico ib.57
Nobilitas Calixtinis adhæret 196.23
Noſiſlaus regis Morauiæ præfectus 21.14
Noua ciuitatis obſidio ſoluta 235.6
Numi Rom. Impp. vbi inueniantur in Morauia 25.20
Nuptiæ Venceſlai quibus principibus ornatæ 147. 38.
Nuptiæ Neapoli regio apparatu 234.30
ad Nuptias regias inuitati 241.51

Digitized by Google

O

Obſeſſorum ſtratagema 219.36
Obſidionis incommoda ibid.28. eius ſolutio ib.43
Odera 61.48
Oderæ fluuij fons 25.13. unde dictus ib.14
Odium in Maynardum conſulem Pragenſem 232 12
Odia inter Cæſ. Otthonem & regem Boiemiæ ſublata 120.44
Odolemus Bohemus miles impiger 95.52
Obeb arx 21.40
Olìueti mons ab Henrico præſule ædificatur 93.46
Olſena fluuius 82.19
Olomucenſis & Pragenſis Epiſcopatus iterum coniungitur 65.17
Omen læuum 130.8.27.36
Omen de poculo ſacro 195.36
Operis propoſitio 1.1
Oppidum & cœnobium ex ſpolijs Hungarorum conſtructum 138.54
Oratores in Galliam profecti reuocantur 242.40
Orzek quid ſignificet 2 6.41. familia in Hungaria unde dicta ibid.48
Ottho magnus quãdo imperare cepit 31.56. Hunnos ad Auguſtam conficit 35.4
Ottho Cæſar contra Boleſlaum 35.18
Ottho Morauus Boiemis iratus 85. in acie cadit ibid.42
Ottho cum Gallis infeliciter pugnat 121.32
regem Boiemiæ in ſuas partes trahere tentat 119.31
Ottho IV. coronatur rex Romanorum 119.16
Ottho cum Epiſcopo Coloniæ excluditur 120.20
Ottho in Saxoniam à Philippo fugit ibid.25. à coronatione Pontifici ingratus 121.15
Ottho dux Saxoniæ contra Philippum Sueuum 118.43
Ottho dux Bauariæ, rex Hungariæ nominatus 152 23
Ottho & Conradus fratri ſe dedunt 58.6
Ottho Bauarus rex Hungariæ vngitur 152.32
Otto Auſtrius ingens exercitum conflat 172.52
per abſentiam regis ſua recuperat 174.4
Ottho Marchio Brandenburgicus tutor Venceſlai 143.39
Ottho ſuffectus Suatopluco à Cæſare, irritum habent Boiemi 78.18.& 23
Ottho Morauiæ Marchio auxilio eſt Vladiſlao 79. 28. Vladiſlao cõtumax 82.1. capitur ib.5. carceribus traditur ib.15. bonis & libertati reſtituitur 83.47
Ottho & Sobieſlaus Vladiſlao conciliantur 83.46. & 12
Otthonis Morauì vires ſuſpectæ 79.34
Otthonis Saxonis reſponſum 118.49
Otthonis miles dilabitur 173.1
Otthoni abrogatur imperium 121.21
Otthocarus primus inimicos contemnit 119.56
Otthocarus dux Auſtriæ 134.26
Otthocarus Cæſ. Philippi regionem vaſtat 119.43
Otthocarus V. *rex Boiemiæ 136.26. armatus regnum init ibid.28. aſper in paternos cõſiliarios ib 30 iudicia emendat. ib.37. equeſtria exercitia inſtituit ib. ad bellum Prutenicum ib.54. ex pellice* Auſtriaca *ſobolem capit 139.34. claſſe Poſonium obſidet ib.54. capit 140.2. ad imperiũ vocatus renuit 140.34. & 141.3. munificus 141.8. debitum obſequium Rudolpho Cæſ. præſtat 142.18. regalia ab Rudolpho Cæſ. accipere dedignatur ib. ignominiam ſubijt ibid.27 vexilla non omnia à Cæſ. Rudolpho recipit ib. 21. interficitur pugnans* 143.15
Otthocari nominis origo 119.38. auxiliares copiæ 138.4. præda ex Hungaris 138.49. filiæ ſpuriæ quibus nuptæ 139.36 animus inuictus 143.9
Otthocaro bellum ab Hungaris ob Auſtriam 134. 30

P

Papia regem Boiemum agnoſcit 172.8
Papa Boleſlao poteſtatem facit Epiſcopo nominandi 38.51
Papa dicitur Antichriſtus 194.32
Parmam Cæſar obſidet 124.19
Paulus II. pontifex vehemens contra Georgium 248.30
Paulus Tomoræus 271.10.272.24
Pax coit inter Otthonem & Boleslaum 35.26
Pax perpetua inter Boiemos & Polonos 55.6
Pax, fœdera & connubia inter Boiemum & Græcum Cæſarem 102.18
Pax inter Vladiſiaum & Amurathem 233.6
Pax inter reges Hungariæ & Boiemiæ 254.39
Pacis conditiones Mediolanenſibus à Cæſare data 98.52
Pacis cupidus Otthocarus 137.56
Pacis rationes ineuntur inter Rudolphum & Otthocarum 141.56
Pacis edictum promulgatum 224.57
Pacis conditiones 254.39
Pacem Cæſar cum Sobieſlao facit 89.12
Pauperes de Lugduno 110.26
Pelſina recuperata 200.30
Pelſinam Ziſco oppugnat 216.25
Pelſinenſes ad obſidionem ſe muniunt 223.18
Chamelum Thaboritis eripiunt ibid.25
Pelſinenſium encomium à Sigiſ. Cæſare ib.42
Perduellibus vita adempta 255.48
Perſarum regum optima inſtitutio 155.38
Peſtis Polonos ſternit 47.50
Peta Thatarorum dux interficitur 131.28
Petrus Valdenſis 110.15
Petrus à Via lata legatus Pontificis *in Boiemiam 115.39*

Digitized by Google

Petrus Roſenſis proteruus in petenda gratia 165.57
Philippus Barbaroſſæ F. Imper. deſignatus 118.41. *primo contra Otthonem congreditur* 119.15 *Premiſlao regi iraſcitur* 119.27. *Otthonem Coloniæ obſidet* 120.17. *Egram ad Otthocarum placaturus illum venit* 120.6. *ab falſo amico occiditur* 120.30
Philippus VI. *rex Galliæ auxilia poſtulat* 177.2
Piccardi vt in Bohemiam venerint 110.37
Piſcator à Venceslao equeſtri dignitate ornatus 192.5 (27
Pii pontificis de templis Boiemiæ teſtimoniū 198.
Plauum Thaboritæ expugnant 224.3
Plebs captiuos relaxari vult 194.40
Plebs caſtigata 254.9
Plebi Hungariæ fucus fit 270.55
Podiuinus Venceslao intimus 33.31. *laqueo plectitur* 34.37
Poloniæ regnum ſub Boiemis 149.44
Polonus Morauiam populatur 87.50. *arbitrum ſe ſimulat* 81.31. *præda facta in Poloniam reuertitur ibid.*37. *Bohemo infenſiſſimus* 88.14 *pacem à Boiemo petit* 88.21. *data pax ibid. Bohemo illudit ſcommate* 87.57. *pacem mercatur à Boiemo* 88.21
Poloni in Morauos 69.7. *in longa obſidione pigri* 43.0. *vili precio Hungaris à Boiemis vendūtur* 49.3. *cur denarium S. Petri Pontifici Rom. ſoluant* 53.26
Poloni regis filij diſcordes 74.2. *fuga prædam relinquunt* 81.47. *cum factione ſua in Boiemia profligati* 229.46. *Thabor oppidum occupant* 229.58. *pugnam detrectant* 230.6. *carceres Vratiſlauienſes replent* 252.53
Polonis vnde ieiunium & tributum Pontifici 53.24
Polonus dux Praga euadit 46.11
Pondera & menſuras emendat Ottocarus 141.20
Pons Pragæ mirandi operis 100.5
Pontifex à Cæſare Roma pellitur 102.47. *inſtigat Polonum contra Georgium regem Boiemiæ* 245.32. *abſoluit Vratiſlauienſes à iuramento præſtito* 248.17
Pontifices Romani contra Bretiſlaum 52.29. *religionis authores in Boiemia* 247.24
Pontificum Rom. ſchiſma 37.6
Popularis licentia damnoſa 25.48
Portentum in conflictu 138.37
Portentum 9.24
Poſteritas Premiſlai quandiu duratura 9.31
Prædicatio verbi cuiuis conceſſa 193.39
Prædonum pœna 107.32
Prælium inter Chriſtianos & Ethnicos 39.34
Prælium equeſtre inter in Hungaros & Boiemos 50.32
Prælium cruentum ciuile ad Pragam 107.2
Prælium cruentum ad Ludomirium 111.51
Prælij ſtrepitus quam longe auditus 112.5
Prælium inter Hungaros & Boiemos 138.24
Prælium ad Lauam commiſſum inter Rudolphum Cæſarem & Otthocarum 142.54
Prælium ad Nicopolim ex errore infelix 208.15
Præfectorum duorum integritas & conſtantia 134.11
Præmonſtratenſium author 92.28
Præpoſitus Vicegradenſis pari ferè dignitate cum Epiſcopo 65.33
Præſagia de incrementis & duratione regni Boiemici 9.12
Præſules Olomucenſes ex cœnobio Strahouienſe decem continuata ſerie 112.39
Prætor Pragenſis crudeliſſimus 28.55. *interficitur* 29.34
Prætor Pragenſis ignominia notatus 79.56
Prætorianorum Henrici inſolentia 159.1
Praga regni Boiemi caput 2.6
Praga noua conditur 182.48
Praga à Polono capta 45.12
Praga obſidetur ab Henrico Cæſare 53.34. 102.14
Praga minor munitur 198.52
Pragæ ortus, etymon & augurium 9.44. *arces duæ* 9.2. *præcipua ædificia* 2.8. *noua ædificia Caroli tempore ædificata* 182.34
Pragæ excipitur Sigiſmundus 225.26
Pragæ occupatæ dies fit ſolennis 237.40
Pragenſis Epiſcopus fuit & Olomucenſis per annos XC. 59.9
Pragenſis vulgi licentia effrenis 255.28
Pragenſes in fide Friderici manent 109.46. *obſeſſi ſe dedunt ib.*49. *Cæſarem contemnūt* 109.55. *rebelles & contumaces iudicantur* 201.54 *in Boiemiam occidentalem* 218.47. *ſtrage affecti* 219.4. *nouum petunt ſenatum* 255.8. *ciuitates duæ in vnam coaleſcunt* 267.40
Pragenſium ad Cæſarem oratio 199.43
Pragenſium dogmata 212.55
Pragenſibus ſuccurrunt cæteri Thaboritæ 202.53
Pragenſibus Sigiſmundus annuit 225.25
Premiſlaus Lybuſſæ maritus & princeps Boiemorum 8.37. *colonus princeps fit* 8.40. *arator indicio Lybuſſæ deprehenditur* 8.50. *ab equo Lybuſſæ inuentus princeps ſalutatur* 8.57. *quid ruſticanum & cur retinuerit* 9.13. *quid monumenti poſteris reliquerit* 9.20. *metallorum indagator* 13.7
Premiſlaus id quod Prometheus 13.23
Premiſlaus victor ex prælio 112.1. *Friderici frater Olomucio donatur ib.*19. *à Cæſare citatus cauſæ diffidit* 114.8
Premiſlaus cur in electione prætermiſſus 116.14
Premiſlaus Latomis Ratisbonæ inſeruit ibid. 53 *Philippo adhæret* 118.53. *Saxoniam vaſtat* 119.1
Premiſlaus rex Boiemiæ à Friderico II. magnifice donatus 121.45

Digitized by Google

Premiſlaus Otthocarus primus 125.24. *moritur & ſepelitur* ib.26

Premislaus Venceslai Luſci *filius* 126.48. *Marchio Morauiæ ibid. cur parum pius reputatus* 121.55. *patri ſe opponit* 128.40. *exercitum in patrem ducit* ibid. 48

Premislaus filius profligatus 128.56. *patri ſupplex* 129.1. *carceri dicatur ibid.* 2. *libertati & principatui reſtituitur* 132.34. *rex Poloniæ inauguratus à Papa* 149.31. *occiſus* ib.34

Premislai boues in auras euaneſcunt 9.6

Premislai mandatum de mantica & carbatinis ſuis 13.8

Premislai miſera ſors 116.50. *ad Vladislaum fratrem litera* 117.12

Premislai regis filiæ quibus matrimonio iunctæ 124.37

Premuslai prouidens reſponſio ad coniuratos 133.16

Premislai ænigmatis explicatio 155.26. *ars & aſtus* 12.17

à Premiſlao ordine ſibi ſuccedunt reges Bohemiæ 119.11

Primates contra principem 61.5

Princeps Stiradio monenti recta, male auguratur 33.11

Princeps in ius vocat Satrapam 16.1

Principis auxiliares, Auſtrij 124.55

Principi quid maxime fauſtum & felix accidat 58.15

Principes Deo authore creandi 7.51

Principes Bohemiæ *Verſouicenſibus exoſi* 20.53

Principes qui Mediolanum obſident 96.57

Principes qui ſe cum Friderico Cæſare in expeditionem ſacram adiunxerunt 112.56. *extincti* 113.45

Principes imperij accipiunt feudum à Georgio tanquam à legitimo rege 245.44

Priuilegia regibus Bohemiæ conceſſa 147.52

Procopius vitæ innocentia claret 54.22

Procopius maior ſiue Raſus 222.37

Procopius minor ibid. 40

Procopij Belinæ Comitis ſupplicium 53.10

Procopij Capitanei loco Ziſchonis 222.38. *Lytomislium occupant ibid.* 49. *Calixtinos etiam comburunt* ibid. 52

Proceres Hungari Danubio abſorpti 272.28

Proceribus Bohemiæ *cur præmia data* 182.14

Prodigium 31.48

Prodigia Premislai 9.8

Prodigiorum explanatio 9.25

Q

Querelæ in Bohemia contra præfectorum tyrannidem 146.44

R

Abus fluuius 50.25.140.18

Radeca 16.53

Radislaus Gurimenſis aduerſus S. Venceſlaū 31.31

Ratiborius Verſouicenſis ſubſidia ex Polonia *Premislao in Morauiam adducit* 111.36

Ratiborius re bene geſta recipitur in gratiā à Friderico ibid. 6. *arce donatur* ibid. 13

Ratiborio acceptum refertur victoria ibid. 7. *refutatio quatuor articulorum* 204.30

Ratiſponenſis præſulis ius in Morauia & Bohemia 32.54

Regradenſe cœnobium ex manubijs Hungarorum ædificatum 49.14

Rhetium oppidum 105.7. *à* Bretislao *expugnatur* 70.25

Religio Romana Pragæ exploſa 203.4

Res nota, incognita melior 26.15

Rex Morauiæ eremita factus 24.34

Rex à filio offenſus 67.16

Rex de Cæſare queritur 104.11. *in Luſatiam concedit* ibid.

Rex Bohemiæ *excommunicatus* 122.9

Rex ad nuptias inuitatus 127.57

Rex Bohemiæ *imperij elector* 147.53

Rex pauper idem calumniator in Albertum Cæſarem dictum 151.23

Rex Venceslaus brutum animal 194.51

Rex Sigiſmundus fugit ab exercitu Ziſconis 216.24

Rex & Epiſcopus nihili 194.54

Rex Sulconi monacho applaudet 193.22

Rex minaciter Calixtinis reſpondet 195.56

Rex Venceslaus ex ira in apoplexiam, inde moritur 197.12

Rex pontificem contemnit 248.22

Rex Sterembergij arces inuadit ib.47

Rex ab Huſſitis reprehenſus 253.30

Rex in periculo vitæ 255.31. *fugit ex vrbe Praga* ib.35

Rex mæſtus ex obitu vxoris 261.27

Rex in Bohemiam tumultuantem vocatur ibid. 58

Rex gubernatorem recuſat 267.6

Regis Ioh. Bohemi *præconia* 177.34

Regis expoſtulatio cum Pragenſibus 255.12

Regis negligentia excuſatur 265.44

Reges qui ſacræ expeditioni ſe adiungunt 113.2

Reges tres in expeditione Hieroſolymitana 94.2

Reges à Pannoniæ *rege mirifice donatos* 175.41

Reges Poloniæ *& Hungariæ Viennam inuitantur* 264.32

Regum Galliæ & Angliæ æmulatio 113.10

Regum Bohemiæ *immunitates* 151.28

Regum Othocari & Io. comparatio 177.35

Regum ambitio vana 113.18

Regina Hungariæ affinitatem Bohemiæ *ambit* 101.35

Regina *Ottocari vxor anus ſterilis* 139.29

Regina *Ottocaro regi inſultat* 142.33

Regina Bohemiæ *fugam meditatur ex tyrannide Brandeburgici* 146.22. *fugit* Oppauiam *ib.*33

Digitized by Google

Regina ex adulterio grauida, adultero nubit 147.6
Regina ſenior arces dotales commutat 167.54
Clauſtrum Brunnæ condit 168.1
Regina & frater regi deferuntur falſo 169.24
Regina Elizabeth moritur 174.28
Regina ſe ſubducit 198.49
Regina Hungariæ amni mergitur 206.35
Regina Maria Pragæ coronata 269.5
Regina Gandala rei familiaris prouida 261.20. moritur ib.14
Regni decus omiſſum in Morauia 24.56
Regalia per vexilla tradi 70.46
Reygradenſe cœnobium abſoluitur 54.21
Rixa inter Germanos & Bohemos 87.36. inter Bohemos & Hungaros 262 42
Rixæ authores caſtigantur ſeuériſsime ib.54
Rokytnice fluuius 67.44
Rhodus inſula in poteſtate Solymanni 269.58
Rohouitius Verſouicẽſis tutor principis 14.50. eius arrogantia & auaritia ib.53. fugit 15.18. in Lucenſes graſſatur ib.23 laqueo vitã finit ib.39
Robertus quidam ſacra vendit in Bohemia 68.7
Robertus rex Neapol. Guelphæ factionis 164.7
Robertus Anglus epiſcopus Olomutij 122.58. quæ eccleſiæ donauerit 123.6
Rokita miles Bohemus Græcum Cæſarem regi conciliare ſtudet 102.6
Rochezanus monachos inſectatur 225.42. Praga fugit 226.1. Capiſtrano diſputationem offert 237.27. probris inſectatur Capiſtranum ibid. 35. omnia Pragæ pro arbitrio gerit 246.34. ſacris interdictus 247.41
Rochezani prudentia & timor 242.3. concio ante electionẽ 244.10 conſiliũ ib.15. mors 250.55
Rochezano ſpes facta de archiepiſcopatu 225.33 ſed euanuit ib.39
Riczianum expugnatur 213.35
Rom. Pontifex ſacra vernacula lingua adminiſtrari prohibet 71.17. cur Bretislao reconcilietur 33.50. frangendæ fidei author 233.11
Romani pontificis in declarandis regibus præſumptio 130.44. bonis diſplicebat ibid.
Romano pontifici iurant 181.40
Romanis plus quàm Bohemis fauet Sigiſmundus 226.15
Roſenſes conſpirant in regem 148.7
Rudolphus Comes ab Habsburg Ottocari magiſter equitum 141.27. Imperator renunciatus 141.25. tenuis per affinitates creſcit 141.30. Auſtriã ſibi ſubijcit 141.48. victor monaſteria expilat 143.27. regnũ Bohemiæ occupat 156.8. viduã ſenioris Venceslai coniugẽ ducit ib.14. ſordidis quæſtibus addictus ib.18. debita contracta diſſoluit ib.28. Bauarum Stracouicẽſem oppugnat ib.34. in caſtris moritur ib.42
Rudolphus dux Saxoniæ ad bellum vltramarinũ hortatur 183.22
Rudolphi & Otthocari congreſſus 142.5
Rudolphi tentorium callidè conſtructum ibid.25
Ruffi dies infauſta regibus Bohemiæ 272.47
Ruſticorum ſtrages 264.10

S

Sacella à Borimorio in Bohemia ædificata 26.31
Sacellanus cum haſta Venceſlai 85.37
Sacerdotes linguaces loco moti 254.13
Sacerdotes cremati 213.50
Sacerdotes Bohemi caſtigati refragantur 115.51
Sacerdotum libido 92.45
caſtigatur 93.23
Sacerdotum tumultus 115.53
Sacrilegium in præſulem commiſſum 24.23
Sæuitia muliebris in infantes 12.13
Sagarum ænigmata fallacia 18.31
Sagarum præſtigia 18.35
Saum flumen 131.57
Salinæ repertæ & amiſſæ 13.48
S. Stanislai Poloni ſanctitas vnde patuit 63.34
S. Venceslai translatio 35.41
Sarca Amazon fraudulenta 12.9
Sarmatia Slauinarum gentium partus 3.32
Sarmatia quibus finibus finiatur 3.30
Sarmatarum mos 3.38
Saxones Conrado ſupplices 89
cum Henrico ſtant ibid.9
proſcriptus ibid.26
Luſatiam populantur 118.46
Saxonum & Miſnorum ſtrages 16.10
Saxonum domus occupata Pragæ 199.7
Sbinco archiepiſc. auxilia petiturus contra Huſsitas moritur 190.6. 194.6
Scandauia inſula 3.36
Sciabadenus Baſſa 232.58
Scholæ prima in Bohemia conſtituta 26.38
Scholaſtici Germani Pragam deſerunt 193.8
Sclauini quo cibo delectentur 6.27
Sclauinorum vetus ſuperſtitio 5.55
noua ſuperſtitio 6.6
Scomma in pictos Bohemorum calices 213.1
Scripturæ ſenſus deprauatus 214.13
Scyrri 3.50
Sedislaus Sterembergus regi fit ſupplex 165.43
Seditio aduerſus Lybuſſam 7.38
Seditio noua Pragenſium 254.50
Selymus patrem veneno tollit 263.42
Senatus authoritas imbecilla 196.40
Senatus corruptus Pragæ 213.4
nouus inſtitutus ibid.8
Senatores iugulati 197.5
Senex diues præcipitatus 15.3
Sententia à rege lata 20.49
Sententiæ de ſuſcipiendo vel renuendo imperio dictæ à Bohemis 140.43
Seſemus crudeli modò necatus ab Huſsitis 200.52
Seuo mons 3.34

Digitized by Google

Seuerus VII. *epiſcopus Pragenſis* 52.6. *epiſcopatum Olomucenſem reſignat* 59.15. *ſomnij interpres* 58.48
Seueri epiſcopi opera pax initur cum Cæſare 53.45
Seueri præſulis oratio ad Spitigneum principẽ reprehenſiua 58.8. *mors* 60.47
Sicariorum pœna 31.24
Sigiſmundus Caroli filius naſcitur 185.26
Sigiſmundus Marchio Brandenburgenſis quinquennis 186.33. *vxorem ducit Hungaram ib.* 38. *in Hũgaria educatur* 186.44. *rex Hungariæ ſeipſum Cæſarem eligit* 195.8. *Imperator ſalutatus ib.*12. *concilium cogit Conſtantiæ ib.*16. *comitia Brunnæ edicit* 199.30. *Vratislauiam tendit ib.* 53. XI. *rex Bohemiæ* 205.50. *in Valachiam* 207.42. *carceri ab Hungaris traditur* 208.32. *Pragæ coronam accipit* 204.48. *nuptias celebrat* 206.55. *rex Hungariæ ſalutatur ib. ope viduæ fugit* 209.4. *redit in Hungariam ib.*9. *parcit rebellibus ib. Venetos multat ib.*20. *Cæſar eligitur ib.* 24. *Romæ ab Eugenio imperator ſalutatus* 210.25. *coronatus in Bohemia Hungariam petit* 212.40. *vltioni intentus* 214.22. *Ziſconem allicere vult promiſſis* 221.18. *in Bohemiã reuocatus* 225.10. *Pragæ cum vxore coronatur ibid.*30. *cenſoriam poteſtatem laudat* 227.4. *reſtituit cultum ſacrũ in* Bohemia 227.20. *Hungaros laudat ib.*40. *Romam tendit armatus* 210.16. *Olomutij humaniter exceptus* 265.16. Albertũ *hæredem conſtituit* 227.57. *moriturus Pragam deſerit* 228.5. *in Morauia moritur ibid.*6. *regnorum ſuorum tempus* 228.8. *in marg.*
Sigiſmundi Cæſaris reſponſio ad Pragenſes 199.46. *& Venceſlai viduæ pactum contra Thaboritas* 200.25. *vita* 205.51. *acutum reſponſum* 209.33. *hiſtoria morales* 209.46. *literæ interceptæ* 214.57. *exercitus eius cæſus* 215.10. *adagium* 221.14
Sigiſmundi regis Poloniæ candor 264.26
Siloenſe cœnobium 87.4
Simultas inter duas reginas Bohemiæ 167.3
Simultates inter Cæſarem & Vratislaum 63.17 *inter Comitem Ciliæ & Hunniadem* 238.50
Simultates paternæ in liberos 240.8
Siradium à Bohemis expugnatum 148.58
Slaua quid 3.57
Slauinorum etymon 3.53
Sileſia vaſtata à Polono 230.19
Sileſiæ deſcriptio 61.33. *latitudo ibid.*47. *etymon ib.*45. *principes Polonorum principum ſoboles* 174.57. *Ioan. & regibus Bohemiæ ſe dedunt* 175.5
Sileſii bellicoſi 61.52. *Bohemiam inuadunt regis iuſſu* 219.43. *tyrannice agunt* ibid.47
Sileſii Minſterbergium oppugnant 249.4
Sileſitarum reſponſio ad Georg. regem 245.24
Sucoslaus captus 20.45. *fœde interimitur* ibid.
Sobieſlaus religioſus 86.57. *Vratislaum patruelem carceri addicit* 85.56. *Conrado fauet* 89.13. *frater minimus Vladislao bellum mouet* 81.20. *vulneratur* 81.46. *ab exilio reducitur ib.*57. *Luſatiæ præficitur ibid. in ludo equeſtri victor* 82.52. *in Luſatia capitur* 83.29. *carcere euadit ib.*35. *iterum in Poloniam exul ib.*44. *Othone præterito hæres inſtituitur* 85.9. VI. *à rege princeps ib.*11. *Othonem opprimit ibid.*19. *victoriam celebrat* 85.47. *inſidias prouidentia fugit* 86.19. *cum vxore dona eccleſiæ offert* 87.28. CCC. *equitibus Cæſari Romam eunti ſe iungit ib.*35. *Belæ regi Hungariæ adeſt ib.*52. *Sileſiam armis repetit* 88.6. *vaſtat ib. præteritis filijs paruulis Vladislaum hæredem nepotem relinquit* 89.32. *ad Vladislaum poſtrema verba* 89.45. *Olomucium diripit* 99.51. Arci *includitur* 100.2. *carcere dimiſſus à rege* 103.44. *gratias regi agit* 103.51. *interrex III.* 104.25. *à cæde regnum auſpicatur ib.*28. *Conrado Morauo fauet* 105.6. *Pragenſibus non fidit ib.*37. *in Luſatiam ſe confert ib. Pragam tentat* 106.7. *Friderico inſidias fruſtra tendit ib.*13. *Fridericum ter profligat* 106.31. *cataphractum Germanum captum terra obruit equo inſidentem ib.*40. *Friderici manu vulneratus* 107.14
Sobieſlai querela 86.33. *ædificia* 87.2. *mors* 107.15
Sobieſlai Poloni facinus Cæſari ingratum 105.16
Sobieſlao inuidia conflata ex proſtrato fratre in arenam 82.57
Solymannus cum Parthis aduerſo prælio concurrit 267.53. *expeditionem in Hungariam parat* 270.43
Solibus homo deprauata mente 82.22. *ab Hungaris captus ib.*36. *pœna exigitur* ib.38
Solibi ſupplicium ibid.
Somnium ominoſum Premiſlai 10.13
Somnium regis Daniæ 34.24
Sophia vrbs Turcis erepta 232.53
Spitigneus naſcitur 50.17
Spitigneus XIV. *princeps Bohemiæ* 27.7. *modeſtus ib.*12. *proteruus in parentes* ibid.24
Spitigneus XXIII. *princeps* Bohemiæ 57.20. *Germanis infenſiſſimus ib.* 24. *origo huius odij ib.* 34. *cur* 300. *nobiles ſpoliet* 57.50. *in Vratislaum fratrem* 57.57
Spitigneus ex lupo ouis ſubito 58.52
Spitigneus in viduam clemens 59.27
Spitignei opera bona 27.14. *mors ib.*30. *elogium* 59.36
Stanislai Thurſonis elogium 260.56
Statius Mediolanenſis ciuis ſtrenuus 97.17. *Germanos ſternit* ibid.
Statij Mediolanenſis in caſtra Cæſaris eruptio 97.56. *occumbit* 98.3
Stephanus VI. *papa in Formoſum rabidus* 3.77

Digitized by Google

Stephanus Belæ filius errore in hoſtes incidit 138.12
Stephanus Hungarus *fugit* 138.26
Stephanus rex Hungariæ *Ottocaro bellum indicit* 139.48
Stephanus Vayuoda 207.29
Stephanus Bathori Palatinus regni 267.13
Sterembergius Morauis auxilio 130.52 *primus in Morauia capitaneus* 131.49
Stiradius principis ignauiam exprobrat 11.25 *Vlaſtæ dolis circumuentus* 11.40
Stiradij ſupplicium 12.6
Stolidum epiſcopi conſilium 271.17
Stoymirus princeps exul eligitur 25.57. *Stilfridum appellarunt Germani* 26.1. *propriam linguam oblitus ib.*3. *exauthoratur ibid.*5
Strahouia monaſterium 92.26
Straka arx cur extructa 15.46. *à Miſnis capta* 16.1
Strachyquas Boleslai filius 34.20. *monachus Ratiſponæ* 38.26. *epiſcopatum ambit* 40.14. *inaugurandus inuaditur à maligno* 40.19
Strachyquati epiſcopatus offertur & reſpuit 39.46
Stratagema puellarum in adoleſcentes amatores 11.17
Stratagema militare 220.38
Suataua 10.53. *idem quod* Beatrix *latinè* 81.51
Suatouiti effigies 6.15. *colendi ritus ibid.*
Suatobogius regis Morauiæ filius 21.1
Suatobogius vltimus rex Morauiæ 24.56
Suatoplucus rex Morauiæ 20.58. *Chriſtianus ad Cæſarem* 21.1. *eremita* 24.35
Suatoplucus principatum affectat 74.16. *Pragam fruſtra tentat ibid.*24. *re infecta retrocedit ib.*27. *citatus apud Cæſarem* 75.12
Suatoplucus IIII *à rege Bohemiæ principatu potitur* 75.2. *reſtituitur pacta Cæſari pecunia* 75.3[illegible]. *rapinas inſtituit ib. Cæſari militat in* Hungariam 75.50. *prædatur* Hungariam *ib.*58. *in exilium* 103.30
Suatopluci coniuratio in Boriuorium *agitur* 74.58. *filium Cæſar ex baptiſmo ſuſcipit* 75.45. *inuectiua in Verſouicenſes* 76.23
Suatopluco oculus excutitur 77.17
ſucceſſionis pactum inter Henricum *&* Ottocarum 148.27
Sucoslaus Bilinæ *præfectus principi infenſus* 20.26
Sues Zytonis 192.26
Sueui quæ loca habitauerint 3.16
Sulcho Bauariam *populatur* 190.7
Sulconis prudens reſponſum 193.20
Supplicium de Rohacio ſumptum 226.43
Supplementa ſenatui data 260.7
Superſtitionis commutatio in Bohemia 6.31
Sutor Polonus Cuthnæ in regem debacchatur 254.3
Sulzpachij Comites monaſterium fundant 84.4
Syba Verſouicenſis ſcommate taxatur 48.24. *telum venenatum in principem torquet ibid.*37
Sylua cur Sarca cognominata 12.11
Syderius ſuppoſititius princeps 18.41. *à ſuis propter rem benè geſtam interficitur* 18.57
Syrbi 37.& 49
*Syrbos in Luſatios tranſiiſſe ibid.*49

T

T*Emplum auguſtum Pragæ exædificat* Spitigneus 59.34
Templa Chriſtianorum ſuccenſa Pragæ à regina 29.40 *expilata* 198.45. *repurgata Sigiſmundus ingreditur* 225.47
Tetrarchiarum Tartarorum nomina & fines 129.30
Thaboritæ cum Pragen. Vicegradum occupant 199.5. *Cuthnenſes mulctant* 199.25. *profligati* 200.36. *acephalon agmen ibid.* 40. *cum Pragenſibus Sigiſmundo reſiſtunt* 201.54. *Pragam ingrediuntur* 202.19. *ſternuntur ib.*39. *ad Vicegradum ebrij trucidantur* 213.24. *cæſi* 216.48
Thaboritæ Moraui Velegradum ſpoliant 217.4 *in Morauia delentur ibid.*12. *in campis oblectantur* 222.43
*Thaboritæ ab Orphanis diuiſi ibid.*57. *obſidionem ſoluunt* 223.41. *Rhetium in* Auſtria *expugnant ibid.*44. *Miſniam petunt* 224.1. *Luſatiam & Sleſiam populantur* 224.16. *ſucceſſu inſoleſcunt ibid.*22. *ad internecionem cum ducibus deleti ibid.*43
Thaboritarum cum Pragenſibus coniuratio 202.2. *effrenis licentia ibid.* 24. *præfecti Pragæ* 203.1. *dogmata* 212.46.216.54
Thaboritas & Pragenſes non bene de ceremonijs conuenire 215.41
Thacari qui & Thatari 129.6
Thatari in Polonia primùm 121.2. *quibus ducibus in Ruſſiam venerint & quando* 129.43
Thatari crudiuori 16.18. *in Morauia* 130.44. *Olomuzium obſident ibid.*52. *arte ſagittandi pollent* 131.5. *inopinati cæduntur ib.*23
Thatarorum regio 121.5. *quibus primùm noti* 121.2. *mores & figura* 129.15. *ortus ibid.*25 *quatuor tetrarchiæ ib.*28. *pugnandi mos* 130.13. *reliquiæ in* Hungariam *ſeſe recipiunt* 131.36
Thatarorum in Hungaria *pugna* 132.8
Thataros opprimit prudens dux 131.16
Talionis pœna ſententia illuſtris 184.54
Theobaldus *regis Bohemiæ frater in Italia moritur* 103.4. *Premislao reconciliatur* 120.13. *Othocari æmulus* 119.49. *princeps* Bohemiæ *per inuidiam declaratur* 119.52
Theobaldo vxor datur 120.49
Theodatus IIII. *epiſcopus Pragenſis* 41.39

Theodoricus monachus ærario præficitur à Carolo 180.7
Theodorici monachi induſtria 179.46. *de eo lepida hiſtoria* 179.56
Tetcha Crocci filia vt Circes 6.49
Thobias XXIII. *epiſcopus Pragenſis* 145.47. *armatus in Poloniam* 148.44. *Siradiam & Sandomirium capit ib.*56. *&* 149.3. *regem monet de maturando aduentu in Poloniam* 149.24
Thobias à Cruſsina interfectus 155.57
Thus & Myrrha in Morauia vbi inueniatur 25.23
Terræmotus in Tridentina valle 84.6. *Premislao regi religionem incuſsit* 124.33. *circa Alpes* 182.24
Terror Hungaris incuſſus 270.45
Tiſta Verſoutcenſis Suatoplucum ſagitta confodit 78.12
Tomorræus interfectus 272.24. *caput Turcæ oblatum* ibid.
Trebictum cœnobium 85.23
Triarij Bohemorum 16.19
Trutnouum flumen 81.38
Tumultus Pragæ compeſcit rex 253.15. *inter Iudæos & Chriſtianos Pragæ* 133.56
Turbo inſignis 88.47
Turbæ in Bohemia ex ſiniſtro rumore 167.34 *Caſare interceſſore pacatæ ſunt* ib.42
Turbulenta & trepida conſultatio 271.34
Turca Bellegradi apparet 271.31
Turcæ ad Sabatiam cæſi 257.55
Turci Valachos adiuuant 207.46
Turcarum ad legatos ſuperbum reſponſum 208.4
Turris pontis Pragenſis à Carolo ædificata 183.2

V

VAcceco Morauis præeſt 82.29. *bene meritus & principi charus per inſidias Sobieslai obtruncatur* 83.16
Vaceco Thaboritarum dux 200.43
Vagus fluuius 67.58. *Morauiam ab Hungaria diſterminat* 24.3
Vainoda regnum Hungar. ambit 264.13
Valdekus vir fortis 47.48
Valdemar⁹ ſuppoſititius Marchio 180.17. *eius cauſa Comites Mechelburgenſes principum ordini aſſcripti ibid.*24. *faſcinum oculis obduxit ibid.* 32
Valentinus XVI. *epiſcopus Pragenſis* 105.54
Valeria regio 4.17
Valpurgi Conradi vxoris ad regem oratio 67.21
Valramus à fratre Caſare rex Bohemis obtruditur 159.42
Vandali 3.44
Vartembergus factionis Lyppanæ occumbit 165.39
Vaſallus 174.21
Vdalricus cur iniurias Polonorum non vlciſcatur 48.20 *principatum vi aggreditur* 73.21
Vdalricus auxilia Caſari fert 104.45
Vdalricus à ſuis deſeritur 73.40. *capitur* 69.57
Vdalricus ſolutus carcere 73.6. *eiuſdem ambitio ib.*10
Vdalricus XXI. *Bohemiæ princeps* 47.22
Vdalricus ruſticam coniugem ducit 47.30. *Beatrix dicta* ibid.37
Vdalricus fratri regnum cedit 104.24
Vdalricus dux Carinthiæ Auſtriam inuadit 133.56. *interrex II.* 104.24
Vdalrici principis mors 50.49. *exequiæ* ibid.
Vdalricum milites relinquunt 105.1. *facinoris in Hiaromirium fratrem commiſsi pœnitet* 47.55
Vectigal Pragæ ſacello applicatum 84.2
Velegradum cœnobium à quo ædificatum 122.55
Velleda Germana 7.3
Veleslaus nobilis Pragenſis virginem Hebræam ſtuprat & occidit 132.44. *inſtinctu Iudæi patris interſicitur* ib.54
Velitationes cum Hungaris & Bohemis 140.13
Verona Vladislao regi Bohemiæ ſe dedit 95.30
Venceslaus Vratiſlai filius 27.50
S. Venceſlaus impijſsimam matrem habuit 33.4 *ad comitia imperialia vocatus* 32.4. *prodigium in comitijs ib.*10. *primus rex ſalutatur* 32.27 *tributo abſoluitur ib.*28. *inſignibus Caſar inſignitur ib. regiam dignitatem repudiat* 32.30 *mitis & deuotus* 33.25. *virgo* 33.49. *ad natalicia inuitatur fraude ib.*53. *à fratre trucidatur orans noctu in eccleſia* 34.17
Venceſlaus Luſatiæ Comes comprehenſus 79.44
Venceſlaus Marchio Othonis filius prudens 87.20 *arcem ſuam ſacris vſibus deſtinat* 87.25
Venceſlaus interrex 113.54. *captus, in carcere moritur* 114.16
Venceſlaus rex coronatur 120.48. *coronatus Morauo eſt auxilio* 124.2
Venceslaus Ottocarus Boiemiæ IV. rex 126.42
Venceslaus monoculus 127.54
Venceslaus luſcus IV. rex Bohemiæ 126.43
Venceslaus rex ad prodigalitatem liberalis 128.22
Venceslaus VI. *Bohemiæ &* Poloniæ *rex* 145.16. *à Marchione in Marchiam abducitur* 146.40. *regno patrio reſtituitur* 147.11. *eius* Pragam *aduentus ib.*18. *matri condonat culpam ibid.* 25
Venceslaus Othocarus delatum imperium ad Adolphũ Naſſouienſem cur detulit 149.16. *nouam cudit monetam* 150.10. *fulgura & tonitrua horret* 150.26. *Bohemiæ,* Poloniæ, *& Hungariæ acclamatus* 150.49. *Hungaricum renuit ib.*56
Venceslaus Vẽceslai filius Hungaris rex datus 151.4. *non pro voto Caſ. Alberto reſpondet* 151.24 *crapulæ aſſueſcit in Hungaria* 152.3. *à patre Hungaris eripitur* ibid.18

regnum

Digitized by Google

regnum & coronam Hungariæ Othoni defert ibid.30
Venceſlaus cachecticus ibid.43. moribundus præcepta filio dat ib.52.moritur & ſepelitur 153.8
Venceslaus iunior rex Bohemiæ inſtitutus 154.14 ebrioſus ib.27.arcem ædificat ibid. arces oppignoratas ſine pecunia repetit ibid.44. Miſniæ portionem vendit ib.46.ſugillat proceres 155.10.cum exercitu in Poloniam tendit ibid.17
Venceslaus dux Maſouiæ 168.27.Olomutij interficitur 155.21
Venceslaus Ioh.regis filius 176.33
Venceslaus qui poſtea Carolus dictus 167.20
Venceslaus ſeſquiēnis coronatur rex Bohemiæ 184 20.vxorem ducit 192.8. ſucceſſor imperij declaratur pecunia grandi, 186.24. coronatur rex Romanorum ib.28. x.rex Bohemiæ 189.20.Rom.Imp.ibid.rectore deſtitutus ib.45.Vicecomites Mediolanenſes duces creat 190.14 publicis ſcortis oblectatus ibid.19. reginæ monenti iniurius ib.22. ſacrificum à confeſſione reginæ ſecreta reticentem mergit ibid.26.crudelis comitem carnificē habuit 190.36. arcem ædificat ib.44. capitur à ſuis inaudito exemplo ibid.50.elabitur 191.5.ſecundo capitur ib.27. Viennam captiuus ducitur ib.31. Balneatrici concumbit 191.9. ab omnibus deſertus ib.40. quo aſtu euaſerit è carcere 191.45. piſcatori ſe aperit ib.Vicegradū habitu mendici ingreditur & regno reſtituitur ib.& 192.1.Sophiam Palatini coniugem ducit 192.8
Venceslaus caupo 213.55
Venceslaus Boſchoutz à Capiſtrano ad Papiſmum reuocatus 237.23
à Rochezano compeſcitur 246.34
S.Venceslai pietas 31.1. 148.10.pia tunc temporis petitio 32.23.148.10. moderatio 31.20.præſagium 34.2. vxor 154.48. mortis conſcij diuinitus puniti 34.47.liberalitas 128.24.apophtegma ib.ſtolidum reſponſum 189.55.mors 197.14. cur tecta aliquandiu ib.16.mors immatura deploratur 155.35
Venceslai ignauia 189.20
Venceslao filius Venceslaus naſcitur 147.45. moderator datus 154.18
Venceslao regi nihil tutum 190.39
Venceslao decano epiſcopatus adminiſtratio tradita 246.22
Venenum 173.17
Venenum paratum in necem Ludouici 270.35
Veneti magnifice excipiunt Fridericum 234.13
Venetis forum Iulium admit Sigiſ.219.19. Teruiſum expugnat ibid.
Vernerus Orſeia Pruſsiæ magiſter 168.21
Verſouicenſes principatus æmuli 14.14. diſcordias ſerunt 69.22.in Poloniam ibid.34.Boriuorio infeſti 73.47.falso delati 74.52.ad Vladislaum Boriuorij fratrem confugiunt 74.57.
XIII.Verſouicenſium ſupplicium 44.48
Verſouicenſium clades 76.42. nomen vnde 77.8 inſignia mutata 112.11
Verſouicius proditor ſe ipſum iugulat 14.37
Veſperinum Morauorum regum ſedes 44.23
Veſtales ex cœnobio fugiunt 92.6
Vicecomites Mediolanenſes Pontifici ſe opponunt 171.21
Vicegradum reparatum 183.1.Pragenſes obſident 214.24.captum & vaſtatum 215.16
Vicegradenſes penuria laborant 214.40.paciſcūtur cum Pragenſ. ibid.50
Vicleffi volumina comburuntur 193.47
Vicleffi doctrinæ ſumma 193.30
Victorinum Matthias oppugnat 249.38
Vienna regi Venceslao ſe dedit 128.13.capta 256.16.amiſſa iterum à Bohemo redempta 128.20
Viola regis Venceslai vidua Petro Roſenſi traditur 165.31
Viri à mulieribus cæduntur 10.55
Vitia & virtutes in principibus magis conſpicua 187.18
Vitus Bohemorum tutelaris 6.8. Spitigneo in ſomnis apparet 58.43
Vitholdus dux Lithuaniæ vocatur ad regnum Bohem. 215.36
Vitholdus Lithuanus ſolicitatur 219.18
Vladislaus Suatopluco principatum concedit 75.2 V.a rege princeps 78.24.Praga excluſus 79.8. à Cæſare confirmatus 79.58
Vladislaus Bretislai filius ex Italia cum laude reuerſus 82.41 Boriuorium participem regni facit 83.49. Cæſaris ſororem Gertrudim ducit 89.37.nepos Sobieslao ſuccedit ib.32.Bohemiæ princeps comitijs infrequentib.91.20. ad Cæſaris opem confugit ib.54.diruta reſarcit 92.21 Syon monaſterium condit ib.24. Imperatoris vicarius in Germania 94.50. rex coronatur ib.53. Barbaroſſæ ſocius in bellum contra Mediolanenſ.ib.55.bacchanalia cum matronis celebrat 253.24.rex demulcetur 254.55.rex inſidijs expoſitus 255.43.à Beatrice rex poſcitur 256.35. rex Bohemiæ,Hungariæ etiam eligitur ib.36.Viennam Cæſari reſtituit 257.1.rex Pragam reuerſus plauſu excipitur 259.45.ornat templa & reliquias ſanctorum ib.55.pacis ſtudioſus 260.4.reuertitur in Hungariā 263.23.eget 265.33.moritur 265.53
Vladislaus Lucenſis princeps 17.2
Vladislaus ad principatum aſpirat 18.8. acie confoſſus 18.50
Vladislai & Friderici filij egregium facinus 97.48
Vladislai ad fratrem Boriuorium æquum reſponſum 78.43. ſuſpicio 91.22. diligentia contra coniuratos 91.33.ſecunda vxor Landgrauij filia 94.54.virtus 95.20.mater Auſtriaca 252.27.vitæ inſidiatum 253.3. benignitas 254.18. in fratrem pietas 256.41

Digitized by Google

Vladislai ſtultum edictum 18.19. crudelitas 18.24
Vladislauta expugnata 168.25
Vlaſta amazon muliebrem dominatum inuexit 10.5
Vlaſta in aciem contra viros prodit 10.51. praliãs occumbit 12.53
Vlaſta ad ſocias oratio 10.10. potio medicata in viros 10.20. conuiuium ibid.35
Vlaſtislauiæ origo 18.12
Vneslaus VIII. princeps Bohemiæ 16.53
Vngelt vectigal nouum in Bohemia 176.22
Vogenus VII. princeps Bohemorum 14.49. ad adminiſtrationem ſublimatus 15.8
Vogeni filÿ 16.50
Vogislao regni adminiſtratio data 103.17. quem Suatoplucus pugione lædit ib.27
Volhonn fluuius 129.37
Voldimirus Ruſſiæ princeps in Morauia infeſtus 42.30
Vociferatores comprehenſi 194.33. capitis dant pœnas ibid.46
Vox è cœlo, Omnis ſpiritus laudet dominum, Bohemorum in cauſa allata 26.45
Votichius in cœnobio eruditus 39.4
Vratislaus Lucenſis princeps 16.55
Vratislaus XV. princeps Bohemiæ 27.33
Vratislaus pius Chriſtianus 28.1
Vratislaus Marchio Morauiæ fugit in Hungar. 57.55. fratri Spitigneo reconciliatur 58.36
Vratislaus XXIV. princeps Bohemiæ 59.39
Vratislaus exercitum cogit in Poloniã ad Glacium 60.44. non libenter Iaromyrio epiſcopatũ concedit 60.54. tertiam ducit vxorem Polonam 61.29. contra Leopoldum 62.50. in partes Henrici tranſit ſenioris 63.25. Rex Bohemiæ primus coronatur 65.14. fratrem tumidũ epiſcopum ridet æmulo dato 65.26. rex Cæſarem placare vult 66.17. rex contra nepotes & fratrem 66.47. præteritis filiis omnibus fratrem ſucceſſorem regni declarat 68.2. moritur & ſepelitur 68.5
Vratislai in Hungaros expeditio 28,12
Vratislai vxor capitur 58.2
Vratislai coniunx relaxata 58.22. abortiuum facit ib.26. moritur ibid.
Vratislai ex amiſſa vxore & fœtu ingens dolor 58.26
Vratislai filii 68.5
Vratislao moritur ſecunda coniunx 60.15
ab Vratislao vſque ad Vladislaum omnes fuerunt interreges 68. in margine
Vratislauia fruſtra obſeſſa 245.36
Vratislauienſis epiſcopatus antea Ricinenſis fuit 54.2
Vratislauienſes timent 69.18
Vrbs Praga vbi ædificanda 9.40
Vrbes imperii à Thaboritis pacem redimunt 224.20
Vrbanus V. pontifex monachus 185.20
Wolffgangus epiſcopus Ratiſponenſis 33.1
Vlricus Auguſtan. antiſtes 35.1
Vulgus aduerſus quæſtores 258.12
Vlricus Ciliæ Comes aula pellitur 235.52. dignitati reſtituitur 238.7. obtruncatur 240.13
Vultur à rege Ludouico magno emptus 268.8

X

Xenodochium Pragenſe conſtructum 133.35
Xenodochia à Carolo ædificata 185.45

Z

Zatecum oppugnatum 220.10
Zauiſſius reginæ maritus inuiſus 147.25. capite mulctatur 148.22
Zauiſſii impotens dominatus 147.28
Zdenco Sterenbergius legatus 241.39
Ziſco ſummus imperator conſtitutus 213.30
Ziſco quibus artibus res ſuas euexerit 196.48. cum Coranda Pelzinam diripit 200.15. monachomaſtix ibid.20. equitatum inſtituit 201.41 memorabili ſtrage Germanos fudit 204.6. ſuffraganeum aquis mergit 213.41. ditiones Henrici Roſenſis vaſtat ib.45. monaſteriis vaſtandis incumbit 216.12. Adamitas deteſtatur 217.25. cæcus Sigiſmundum regem & Cæſarem in fugam vertit 220.46. in Morauia 216.53
Ziſconis genus, origo, & nomen vnde 196.44. cõſilium bonum ib.51. teſtamentum 221.24. moritur ib. poſteri Orphanos ſe nominant 222.35
Ziſconi alter oculus excuſſus 216.43
Znoyma capitur 93.40
Zyto Venceslai magus ſues piſtori vendit 192.27
Zytonis magi facinora ib.11. vitæ exitus funeſtus 192.39

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google